Sven Wimnell 10 mars 2015:

Utrikespolitisk debatt och några tidnings-artiklar i 22 politikområden 28 januari - 27 februari 2015, med utvecklingen under perioden. En fortsättning på

http://wimnell.com/omr36-39zzv.pdf

http://wimnell.com/omr36-39zzx.pdf

Sven Wimnell 10 mars 2015:
Utrikespolitisk debatt och några tidningsartiklar i 22 politikområden 28 januari - 27 februari 2015, med utvecklingen under perioden. En fortsättning på http://wimnell.com/omr36-39zzv.pdf

http://wimnell.com/omr36-39zzx.pdf

Innehåll:

Innehållet i

4 Sven Wimnell 31 januari 2015:
Socialdemokraternas hemsida på internet. Människornas levnadsvillkor och utvecklingens krafter. Partiledardebatt och tidningsartiklar i 22 politikområden 10-27 jan 2015
http://wimnell.com/omr36-39zzv.pdf 68

8 **Några kommentarer**

13 **Tidningsartiklar 28 januari - 27 februari 2015**

Utredningar har visat att dagens politiska problem kan inordnas i 22 politikområden som hvudsakligen stämmer överens med regeringens ministerområden.

14 *** Partiledare Stefan Löfven.**

15 *** Allmänt om socialdemokraternas politik.**

17 *** Utrikes- och världspolitik. Globaliseringen.**
Politik för en utrikesminister.

250 *** Europapolitik.**
Politik för en EU-minister.

257 *** Demokratiproblem, juridik.**
Politik för en demokratiminister och en justitieminister.

301 *** Försvar.**
Politik för en försvarsminister.

334 *** Klimat och klimatpolitik**
Politik för en miljöminister.

341 *** Transporter.**
Politik för en infrastrukturminister.

363 *** Planering av fysiska miljöer.**
Politik för en plan- och byggminister.

384 *** Landsbygdspolitik.**
Politik för en landsbygdsminister.

399 *** Bistånd.**
Politik för en biståndsminister.

404 * **Sjuk- och hälsovård, kemikalier, räddningdtjänst.**
Politik för en socialminister med hälso- och sjukvård.

494 * **Hushållet. Mat, boende, energi, konsumtion, ekonomi.**
Politik för en hem- och konsumentminister och en energiminister.

541 * **Barn- och äldreomsorg. Välfärd. Socialtjänst**
Politik för en barn-och äldreminister med välfärd och socialtjänst o d

591 * **Utbildning. Forskning.**
Politik för en utbildningsminister.

621 * **IT. Information, Konst, kultur, idrott.**
Politik för en IT-minister och en kultur- och idrottsminister.

699 * **Jobb.**
Politik för en arbetsmarknadsminister.

735 * **Näringar.**
Politik för en näringsminister.

760 * **Handel.**
Politik för en handelsminister.

777 * **Migration. Integration o d.**
Politik för en migrationsminister och en integrationsminister.

819 * **Polisen. Brott. Kriminalvård.**
Politik för justitieministerns polis- och kriminalpolitik.

873 * **Pengar. Skatt, bidrag, finanser, pensioner, försäkringar.**
Politik för finans-, finansmarknads- och socialförsäkringsministrar.

951-1057 **Protokoll från den utrikespolitisk debatten i riksdagen den 11 februari 2015**

Innehåll i
http://wimnell.com/omr36-39zzv.pdf

Sven Wimnell 31 januari 2015:
Socialdemokraternas hemsida på internet. Människornas levnadsvillkor och utvecklingens krafter. Partiledardebatt och tidningsartiklar i 22 politikområden 10-27 jan 2015.
http://wimnell.com/omr36-39zzv.pdf

En fortsättning på http://wimnell.com/omr36-39zzu.pdf

Innehåll:
sida

6 **Om socialdemokraternas hemsida på Internet.**

7 Underskott och överskott i hushållsbudgetarna

8 Gunnar Hökmark (M) Europaparlamentariker om Stefan Löfven: De går till val på Löfvens regeringsduglighet

10 Partiernas överenskommelse om hur Sverige ska styras.

10 Detta innebär uppgörelsen

11 S och MP – en vek allians

13 Socialdemokraternas hemsida inför 2015.

13 22 politikområden.

15 Samhällsplaneringens problem

16 Sverigedemokraterna och svenskheten

17 Socialdemokraternas hemsida

18 Socialdemokraternas gruppledare.

19 Socialdemokraternas statsråd

20 De 22 politikområdena och klassifikationssystemets verksamheter.

24 Innehållet i:
Sven Wimnell 12 nov 2014: Levnadsförhållanden, system för verksamhetsområden, politiska aktörer, riksdagen, kommuner, myndigheter. utskott. regeringen och departementen, statsbudgeten. http://wimnell.com/omr36-39zzr.pdf

27 Tidningskommentarer 27 okt-27 nov 2014

28 Innehållet i:
Sven Wimnell 10 dec 2014: Om politik med anledning av budgetbeslutet i riksdagen den 3 dec 2014.
http://wimnell.com/omr36-39zzt.pdf

33 Innehållet i:
Sven Wimnell 10 jan 2014:
Tidningsartiklar 11 december 2014 - 10 januari 2015. Med förhandlingar och överenskommelser om hur man ska styra Sverige utan extra val.
http://wimnell.com/omr36-39zzu.pdf

42 Människornas levnadsförhållanden och utvecklingens krafter.

42 Människornas levnadsvillkor beror av fyra föränderbara faktorer:
Individens kroppsliga förhållanden,
Individens psykiska förhållanden,
Individens fysiska miljö - fysiska samhälle.
Individens sociala miljö - sociala samhälle,

42 Förändringsprocesserna i världen hålls i de mest väsentliga avseendena igång av människornas verksamheter:
Individernas viljor.
Kollektiva viljor. (Politik).
Handlingar för kroppen (ekonomiska- teknologiska handlingar)
Handlingar för psyket

42 Människorna påverkar genom verksamheter i fyra olika roller :
A.Huvudroll: allmän levnadsroll lekmannaroll-fritidsroll. A1+A2
B. Biroll: förvärvslivsroll-expertroll-yrkesroll. B1+B2

42 Individer och samhällen planerar framtiden:
Hur var det ? Kunskaper och erfarenheter från det förgångna
Hur är det ? Riktiga kunskaper om rådande förhållanden.
Hur kan det bli? Vilka alternativ är möjliga i framtiden ?
Hur bör det bli? Vilket eller vilka alternativ bör man välja ?

42 Man bör utforma svaren på frågorna om hur det bör bli med hänsyn till effekterna, sedda i jämlikhetsperspektiv, på individernas levnadsvillkor, som ges av psykiska och kroppsliga förhållanden och av deras fysiska och sociala miljöer.

43 Vill man förbättra världen - göra världen till en bättre plats - måste man arbeta på alla de fyra områdena om psykiska och kroppsliga förhållanden och fysiska och sociala miljöer. De fyra områdena påverkar varandra och direkt eller indirekt slutmålet: tillfredsställelse för individen.

43 Ska man gemensamt kunna åstadkomma en bättre framtid i världen måste man ha gemensamma framtidsvisioner, det kräver gemensamma viljor och gemensamma planeringar. I en demokrati är alla medansvariga för utvecklingen och får försöka bilda sig uppfattningar och ta ställning och försöka påverka verksam- heterna inklusive samverkansverksamheterna i lämplig riktning. I en demokrati är det viktigt att alla medborgare är så väl informerade att de kan delta i styrningarna mot framtiden. Det ställer stora krav på informationssystemen.

44 Informationer för rollera A1, A2, B1 och och B2.

45 **Klassifikationssystem för verksamheter**.

47 Den fundamentala påverkanskedjan.

49 Politiska pch opolitiska planeringar.

50 Schema över påverkans- och förändringsproblem.

51 Samband mellan huvudområden.
individens inre verkligheter som medel att förändra
politiska styrningar
ekonomiska handlingar
kulturella handlingar
individens inre verkligheter som mål om tillfredsställelse

52 Forskningen om samhällsplaneringens problem.

52 Sven Wimnells hemsida på Internet.

54 Klassifikationssystemet för verksamheter och biblioteksystemen.

55 Kort om skillnader mellan klassifikationssystemet för verksamheter och biblioteksystemen DC, DK och SAB.

56 Aktörer i samhällsplaneringen, i stora drag.

56 Klassifikationssystemet för verksamheter. Med några förtydligande kommentarer.

62 Hjälp att förstå de mänskliga verksamheterna

63 De senaste särskilda utredningarna

68 **De 22 politikområdena.**

Utredningar har visat att dagens politiska problem kan inordnas i 22 politikområden som hvudsakligen stämmer överens med regeringens ministerområden.

69 *** Partiledare Stefan Löfven.**

72 *** Allmänt om socialdemokraternas politik.**

74 *** Utrikes- och världspolitik. Globaliseringen.**
Politik för en utrikesminister.

286 *** Europapolitik.**
Politik för en EU-minister.

294 *** Demokratiproblem, juridik.**
Politik för en demokratiminister och en justitieminister.

366 *** Försvar.**
Politik för en försvarsminister.

401 *** Klimat och klimatpolitik**
Politik för en miljöminister.

411 *** Transporter.**
Politik för en infrastrukturminister.

428 *** Planering av fysiska miljöer.**
Politik för en plan- och byggminister.

433 *** Landsbygdspolitik.**
Politik för en landsbygdsminister.

448 *** Bistånd.**
Politik för en biståndsminister.

479 * **Sjuk- och hälsovård, kemikalier, räddningdtjänst.**
Politik för en socialminister med hälso- och sjukvård.

532 * **Hushållet. Mat, boende, energi, konsumtion, ekonomi.**
Politik för en hem- och konsumentminister och en energiminister.

569 * **Barn- och äldreomsorg. Välfärd. Socialtjänst**
Politik för en barn-och äldreminister med välfärd och socialtjänst o d

601 * **Utbildning. Forskning.**
Politik för en utbildningsminister.

635 * **IT. Information, Konst, kultur, idrott.**
Politik för en IT-minister och en kultur- och idrottsminister.

713 * **Jobb.**
Politik för en arbetsmarknadsminister.

743 * **Näringar.**
Politik för en näringsminister.

778 * **Handel.**
Politik för en handelsminister.

789 * **Migration. Integration.**
Politik för en migrationsminister och en integrationsminister.

843 * **Polisen. Brott. Kriminalvård.**
Politik för justitieministerns polis- och kriminalpolitik.

875 * **Pengar. Skatt, bidrag, finanser, pensioner, försäkringar.**
Politik för finans-, finansmarknads- och socialförsäkringsministrar.

927 **DNs innehåll 10-27 januari 2015**
(Delar av innehållet)

Några kommentarer

Socialdemokraternas hemsida visar nu inte upp någon klar bild av partiets politik på dagens 22 stora politikområden. Partiet tycks ännu inte vara klar med sin politik.

I regeringen har socialdemokraterna ministrar på de flesta av de 22 politikområdena, men deras politik på de områden där de har huvudansvaret är inte tydlig.

Miljöpartiet har sex ministrar i regeringen med stort ansvar på sju områden:
Demokrati (Alice Bah Kuhnke, tillsammans med den socialdemokratiska justitieministern.).
Klimat (Åsa Romson),
Bostad och byggande (Mehmet Kaplan),
Bistånd (Isabella Lövin),
Hushållsverksamheter (Per Bolund).
Utbildning (Gustav Fridolin) och
Kultur (Alice Bah Kuhnke).
Regeringens politik på de områden där miljöpartisterna dominerar är inte heller tydlig.

Det finns tre sorters politik:
Socialdemokraternas politik.
Regeringens politik och
Miljöpartisternas politik.

Vill man veta miljöpartiets politik borde man kunna få veta det på miljöpartiets hemsida. Vill man veta regeringens politik borde man få veta det på regeringens hemsida. Vill man veta socialdemokraternas politik borde man få veta det på socialdemokraterrnas hemsida. Problemet här nu är socialdemokraternas politik.

Socialdemokraterna borde vara intresserade av att redovisa socialdemokraternas politik, vilket bäst kan ske på partiets hemsida på Internet. Men hemsidan ger inte besked. Partiet tycks tro att väljarna vill och kan framgångsrikt göra ett forskningsarbete på hemsidan och lista ut partiets politik. Men man kan inte begära att de ska orka igenom alla oväsentligheter och allt meningslöst prat på hemsidan för att få klarhet. De får stå med frågan obesvarad. Är det så att partiet vill dölja sin brist på politik genom att ha en vimsig hemsida?

Om partiet inte bryr sig om väljarna får det räkna med att väljarna inte bryr sig om partiet.

Utredningar har visat att dagens politiska problem kan inordnas i 22 politikområden som hvudsakligen stämmer överens med regeringens ministerområden.

För att vinna nästa val bör socialdemokraterna på sin hemsida redovisa socialdemokraternas politik i de 22 politikområdena. På första sidan bör områdena anges och man ska där kunna klicka sig fram till det politikområde man först vill se på . Sedan ska man kunna klicka sig tillbaka till första sidan och där klicka sig till de andra politikområdena.

Socialdemokraternas hemsida på Internet är det viktigast medlet för att framföra partiets politik, men är inte gjord med den kompetens ifråga om informationskompetens som är nödvändig, det har påpekats många gånger de senare åren utan att det blivit några förbättringar. Den dåliga hemsidan medverkade till det dåliga resultatet i valet i september. Blir den inte bra kommer socialdemokraterna inte få så många röster som behövs.

Partiets hemsida på internet tycks skötas av någon person på kansliet som inte har tillräcklig kompetens för det. Partistyrelsen, verkställande utskottet och partiledaren bör fatta beslut om att partiets politik ska redovisas på partiets hemsida på internet på ett tydligt, allsidigt och

förnuftigt sätt och att utformningn av hemsidan ska ledas av partiledaren med hjälp av partiets statsråd och talespersoner.

En viktig sak med de 22 politikområdena, om de visas på hemsidan, är att de tyder på att socialdemokraterna har en helomfattande och genomtänkt politik som gör att de kan styra Sverige, Alliansen menar ju att socialdemokraterna inte kan styra landet, och det intrycket kan man också få av partiets nuvarande hemsida.

I sammanställningen nu har fortsatts med beskrivningarna av de 22 politikområdena som visats i sammanställningar sedan mer än ett år.

Nu visas tidningsartiklar under perioden 28 januari - 27 februari 2015. Under perioden har mycket hänt i Sverige och världen som borde sätta avtryck i partiernas politik. Läget nu är att det är risk för stora kriser både i Sverige och i världspolitiken.

Sammanställningen nu har blivit så stor att det är omöjligt att ens översiktligt gå in på mer kommentarer om framtiden. Det som behöver kommentarer är dels brister i partiernas och regeringens politik, dels brister ifråga om hur partierna och regeringen förklarar vad de ser som mest viktigt. Det behövs en ny sammanställning för det.

Socialdemokraterna ska inte se sig som ett företag som ska locka väljare genom att inte berätta om sin politik. Om partiet inte har en färdig politik för ett problemområde kan partiet ändå redovisa sina preliminära avsikter.

De 22 politikområdena motsvarar huvudsakligen ministerområdena. Områdena påverkar varandra, och det är en viktig del av politiken, som kan redovisas med hjälp av de 22 områdena.

Partiet har en uppgift i att lära folk hur samhället är och fungerar och lära vad som är viktigt, hur samhället kan förbättras med politik, Det kan man gör med hjälp av de 22 politikområdena.

Människornas levnadsvillkor beror av fyra föränderbara faktorer :

Individens kroppsliga förhållanden, dvs individens kroppsliga status och personliga hjälpmedel för de kroppsliga behoven.
Individens psykiska förhållanden, dvs individens olika psykiska tillstånd och aktiviteter, individens inre verklighet.
Individens fysiska miljö - fysiska samhälle. De fysiska miljöerna gäller det fysiska i omgivningarna. De fysiska miljöerna kan gälla:
* De fysiska miljöerna som estetiska objekt med kulturella värden och funktioner.
* De fysiska miljöerna som materiella objekt med ekonomiska värden och teknologiska funktioner.
Individens sociala miljö - sociala samhälle, dvs människornas psykiska samspel, de sociala miljöerna.

Förändringsprocesserna i världen hålls i de mest väsentliga avseendena igång av människornas verksamheter :

Individernas viljor.
Kollektiva viljor. (Politik).
Handlingar för kroppen (ekonomiska- teknologiska handlingar).
Handlingar för psyket (informationshandlingar- kulturella handlingar).
Verksamheterna påverkar varandra i en påverkanskedja utan slut.
Människorna påverkar genom verksamheter i fyra olika roller i livet:
A.Huvudroll: allmän levnadsroll lekmannaroll-fritidsroll.
A1: att i största allmänhet leva med kropp och psyke i de fysiska och sociala miljöerna med de möjligheter och innanför de ramar som ges av de politiska styrningarna.

A2: att påverka de politiska styrningarna som direkt eller indirekt styr individernas levnadsförhållanden, som beror av de fyra ovan nämnda faktorerna.

B. Biroll: förvärvslivsroll-expertroll-yrkesroll.

B1: att hitta lämplig plats i de gemensamma förvärvslivssystemen och göra arbetet med hänsyn till egna egoistiska krav.

B2: att sköta arbetsuppgifterna i förvärvsarbetet med hänsyn till vad de övriga samhällsmedlemmarna kan begära att få uträttat i den gemensamma arbetsfördelningen.

Individer och samhällen planerar framtiden.

Planeringar går ut på att finna vad man bör vilja och innehåller fyra planeringsmoment som kan redovisas på många olika sätt alltefter omständigheterna i varje planeringsfall :

Hur var det ?	Kunskaper och erfarenheter från det förgångna.
Hur är det ?	Riktiga kunskaper om rådande örhållanden.
Hur kan det bli ?	Vilka alternativ är möjliga i framtiden ?
Hur bör det bli ?	Vilket eller vilka alternativ bör man välja ?

Dessa frågor bör ställas ifråga om alla mänskliga verksamheter. Man bör utforma svaren på frågorna om hur det bör bli med hänsyn till effekterna, sedda i jämlikhetsperspektiv, på individernas levnadsvillkor, som ges av

psykiska och
kroppsliga förhållanden och av deras
fysiska och
sociala miljöer.

Vill man förbättra världen - göra världen till en bättre plats - måste man arbeta på alla de fyra områdena om psykiska och kroppsliga förhållanden och fysiska och sociala miljöer. De fyra områdena påverkar varandra och direkt eller indirekt slutmålet: tillfredsställelse för individen.

Ska man gemensamt kunna åstadkomma en bättre framtid i världen måste man ha gemensamma framtidsvisioner, det kräver gemensamma viljor och gemensamma planeringar. I en demokrati är alla medansvariga för utvecklingen och får försöka bilda sig uppfattningar och ta ställning och försöka påverka verksamheterna inklusive samverkansverksamheterna i lämplig riktning. I en demokrati är det viktigt att alla medborgare är så väl informerade att de kan delta i styrningarna mot framtiden. Det ställer stora krav på informationssystemen.

Resonemangen leder till att man bör göra allt som är möjligt för att till alla genom utbildning och information sprida ut kunskaper om världsförbättringsproblemen, dvs kunskaper om hur det var och är, kan bli och bör bli. För att ha något att sprida ut måste man hålla igång forskningar, utredningar och planeringar. För att hålla ihop allt detta måste man hålla igång även kontinuerliga planeringar om forskning, utredning, utbildning, information och planeringar.

Planeringar bör finnas dels för en mängd ämnesområden-verksamhetsområden, dels för geografiska områden av olika storlekar. För alla planeringar bör finnas flera framtida tidshorisonter. Både tillstånd och framför allt processer bör planeras. Man bör alltså ha planeringar för tillstånd i rummet vid olika tidpunkter och planeringar för processer som fördelar i rummet och förändrar med tiden.

Man bör noga skilja mellan planeringar och beslut. Planeringar är beslutsunderlag. När alla fått alla informationer i planeringsprocesserna ska allas åsikter slussas igenom i hierarkierna till dem som fått makt att besluta, och det är också informationsprocesser som ingår i samhällsplaneringens problem.

Till problemen hör också informationsprocesserna från beslut till det slutliga verkställandet. Samhällsplaneringsprocesserna bildar ett jättelikt informationssystem som rymmer alla informationsflöden. I själva verket är det så att de förekommande informationsprocesserna bildar eller utgör de förekommande planerings- och beslutsprocesserna.

Samhällsplaneringsprocessernas och beslutsprocessernas problem kan ses som en mängd informationsproblem med ca 7 miljarder personers, dvs världsbefolkningens, inre informationsproblem i psykiska processer och ett yttre informationsproblem med informationsutbyten mellan alla dessa personer. Samhällsplanering innebär bl a konstruktion av förslag till framtider, då det konstruktiva arbetet utförs i de psykiska processerna med hjälp av kunskapsmaterial som tillkommer genom både inre och yttre informationsflöden.

Förändringsprocesserna hålls igång av informationsflöden i och mellan människorna, och därför övergår förändringsproblemen och samhällsplaneringens problem i ett stort problem om produktion och spridning av kunskaper och värderingar, som leder till handlingar som förändrar världen.

Vill man förbättra världen bör man i första hand förbättra individernas inre verkligheter och viljor och förbättra de politiska-demokratiska styrningsprocesserna. Det kan man göra genom åtgärder på planerings-, forsknings-, utrednings-, utbildnings- och informationsområdena.

Arbetet om samhällsplaneringens problem vänder sig till dem som har makten över förändrings- och fördelningsprocesserna på olika nivåer och i synnerhet på de politiska nivåerna. Eftersom Sverige är en demokrati har i princip folket makten. Arbetet vänder sig därför till folket, men då den s k representativa demokratin tillämpas har de förtroendevalda politikerna makten och arbetet vänder sig därför främst till dem.

Men det vänder sig också i hög grad till alla som på ledande sätt på opolitiska nivåer medverkar vid förändring av individernas kroppsliga och psykiska förhållanden och deras fysiska och sociala miljöer, och de finns inom alla delar av systemet. Arbetet vänder sig i hög grad till alla som sysslar med utbildning och information.

I rollen A1 behöver man information så att man klarar det dagliga livet. I den rollen kan man ställas inför problem var man ska köpa varor bäst, hur man lagar bra mat, hur man kan resa bäst, hur man gör för att bota krämpor, vart man vänder sig när man blir sjuk, hur man knypplar, vad aktierna står i, vad de ger på bio och teater, vem som vann fotbollsmatcherna etc etc. I den rollen vet man vad man vill efterfråga och det kan då vara bra med en söktjänst där man bara skriver in t ex ”fotbollsmatcher” eller ”magont”. I ett väl utvecklat nät ska man då få ”träffar” som beskriver det man är ute efter.

I rollen B1 gäller det att hitta ett bra jobb man trivs med och man får betalt för så mycket man vill ha. I den rollen måste man välja utbildning om man inte har någon man tycker räcker och då får man söka på utbildningar och lediga jobb.

I rollen B2 gäller det att göra jobbet bra, dvs man måste göra det på bästa sätt och på rätt tid. Vill man använda Internet för den här rollen får man söka på det yrke man valt och se om man kan få några tips om hur man bör göra. Arbetsgivarna bör tala om hur arbetet ska skötas och anställda och specialister och forskare kan komma med förslag till förbättring av arbetsrutinerna.

Rollen A2 är den verkligt svåra rollen : Att påverka de politiska styrningarna som direkt eller indirekt styr individernas kroppsliga och psykiska förhållanden och fysiska och sociala miljöer. Klassifikationssystemet som redovisas här är uppbyggt i första hand med hänsyn till rollen A2, men tillfredsställer automatiskt informationsbehoven i de andra rollerna eftersom man i rollen A2 behöver veta bland annat allt som man behöver veta i de andra rollerna. Det som man ytterligare behöver veta i rollen A2 är hur alla verksamheter påverkar varandra och behöver veta vad man ska sträva mot, dvs veta vilka verksamheter som behövs och hur de bör vara fördelade.

Information för rollen A2 kan man inte få genom att söka på ett enda ord utan man måste orientera sig i hela informationsutbudet. För att inte drunkna i all information måste man ha hjälp att få ordning på frågorna, och den hjälpen får man med det uppgjorda klassifikationssystemet för verksamheter.

De 22 politikområdena.

* Partiledare Stefan Löfven.

Stefan Löfven
Statsminister

Kristina Persson
Minister för strategi- och framtidsfrågor samt nordiskt samarbete

* Allmänt om socialdemokraternas politik.

Det som här avses gäller socialdemokraternas politik, förutsättningar för politiken o d, hur man organiserar sin verksamhet. Källor till planering av och information om politiken. Ett område för hur man kommer fram till politiska förslag och förmedlar förslagen till väljarna.

Hur arbetar ledningen för partiet och hur samarbetar man med kommuner och landsting, socialdemokratiska föreningar och organisationer i Sverige och utlandet, medlemmar, väljare och allmänhet, forskare, intresseorganisationer , aktör och intressenter o s v, in- och utkontakter ?

Socialdemokraterna regerar Sverige tillsammans med miljöpartiet. Regeringens politik redovisas på regeringens hemsida, regeringen.se. Det är ingen hemlighet att de två partierna inte är överens om allt. Regeringens politik bestäms av regeringen, Hur kompromisser mellan partierna går till behöver inte redovisas. Regeringen regerar med sin makt,

Åsiktsskillnader mellan partierna kan ventileras i riksdagen, men i koalitionen mellan socialdemokraterna och miljöpartisterna vill de vara försiktiga med att tala om skillander mellan dem. Socaldemokraternas poltitik framgår inte tydligt i riksdagen. Men väljarna vill veta vad socialdemokraterna vill. Därför bör deras vilja framgå av socialdemokraternas hemsida.

Regeringens politik ändras varje dag. Vill man veta dagsläget måste man gå in på regeringens hemsida. Också socialdemokraternas politik ändras dagligen, därför måste socialdemokraternas hemsida ständigt ändras med hänsyn till det.

Socialdemokraternas beskrivningar av sin politik på hemsidan bör i första hand gälla partiets vilja, men det kan också vara lämpligt att ange vad man inte vill. Det kommer varje dag nya uppgifter om vad andra vill och de måste bemötas.

De socialdemokratiska statsråden och talespersonerna måste följa den offenliga debatten och vara beredda att på hemsidan berätta om hur socialdemokraterna ser på sakerna.

Om regeringens politik stämmer med socialdemokraternas politik kan regeringens beskrivningar få gälla som socialdemokraternas politik, men om det finns skillnader bör det på ett sakligt sätt klargöras på hemsidan. Det kan vara så att socialdemokraternas och miljöpartiets åsikter skiljer sig i fråga om andra partiers politik.

Partiet kan behöva ändra eller komplettera sin politik efter nya uppgifter i tidningsartiklar, rapporter, utredningar, statistikserier o s v.

Partiet behöver en struktur för redovisning av sin politik på hemsidan. De 22 politikområdena bildar en lämplig struktur, De rymmer tillsammans alla upptänkliga politiska problem som behöver behandlas på lång och kort sikt.

Socialdemokraterna blir inte väl regeringsdugliga förrän de redovisat sin politik i de 22 områdena.

I den följande redovisningarna om politkområdena har lagts in några tidningsartiklar 28 januari - 27 februari 2015. De har som regel placerat på politikområde med hänsyn till kärnan i artiklarna. Det har blivit möjligt att lägga in några artiklar publicerade efter den 27 februari.
I början av politikområdena har också lagsts några kommntarer och uppgifter om hur regeringens ministrar hanterar politikområdena.

På slutet finns riksdagens protokoll om den utrikespolitiska debatten i januari 2015

Dagens Nyheter

28 JANUARI 2015 http://dagens.dn.se/#reader/3611/a/523464
29 JANUARI 2015 http://dagens.dn.se/#reader/3617/a/523963
30 JANUARI 2015 http://dagens.dn.se/#reader/3629/a/524702
31 JANUARI 2015 http://dagens.dn.se/#reader/3635/a/525079
1 FEBRUARI 2015 http://dagens.dn.se/#reader/3639/a/525160
2 FEBRUARI 2015 http://dagens.dn.se/#reader/3651/a/525872
3 FEBRUARI 2015 http://dagens.dn.se/#reader/3667/a/526203
4 FEBRUARI 2015 http://dagens.dn.se/#reader/3673/a/526782
5 FEBRUARI 2015 http://dagens.dn.se/#reader/3693/a/527269
6 FEBRUARI 2015 http://dagens.dn.se
7 FEBRUARI 2015 http://dagens.dn.se/#reader/3717/a/528325
8 FEBRUARI 2015 http://dagens.dn.se/#reader/3725/a/528823
9 FEBRUARI 2015 http://dagens.dn.se/#reader/3734/a/529140
10 FEBRUARI 2015 http://dagens.dn.se/#reader/3740/a/529581
11 FEBRUARI 2015 http://dagens.dn.se/#reader/3749/a/529487
12 FEBRUARI 2015 http://dagens.dn.se/#reader/3758/a/530544
13 FEBRUARI 2015 http://dagens.dn.se/#reader/3767/a/530922
14 FEBRUARI 2015 http://dagens.dn.se/#reader/3776/a/531475
15 FEBRUARI 2015 http://dagens.dn.se/#reader/3780/a/530536
16 FEBRUARI 2015 http://dagens.dn.se/#reader/3789/a/532262
17 FEBRUARI 2015 http://dagens.dn.se/#reader/3798/a/532507
18 FEBRUARI 2015 http://dagens.dn.se/#reader/3820/a/533022
19 FEBRUARI 2015 http://dagens.dn.se/#reader/3832/a/533525
20 FEBRUARI 2015 http://dagens.dn.se/#reader/3844/a/534083
21 FEBRUARI 2015 http://dagens.dn.se/#reader/3853/a/534656
22 FEBRUARI 2015 http ://dagens.dn.se/#reader/3860/a/534784
23 FEBRUARI 2015 http://dagens.dn.se/#reader/3873/a/535556
24 FEBRUARI 2015 http://dagens.dn.se
25 FEBRUARI 2015 http://dagens.dn.se/#reader/3901/a/536304
26 FEBRUARI 2015 http://dagens.dn.se/#reader/3922/a/537060
27 FEBRUARI 2015 http//dagens.dn.se/#reader/3931/a/537322

* Utrikes- och världspolitik. Globaliseringen.

Politik för en utrikesminister.

I regeringen hanteras problemen av

Margot Wallström
Utrikesminister

Utrikesdepartementet
Ansvarsområden

- Ambassader och konsulat
- UD:s reseinformation
- UD avråder från resor
- Utrikes- och säkerhetspolitik
- Bistånd och utveckling
- Handelspolitik
- Främjandepolitik
- Mänskliga rättigheter
- Länder och regioner

Bistånd:

Isabella Lövin
Biståndsminister Se politikområdet för bistånd

Förenta Nationerna, FN.

Från http://www.un.org/ 11 nov 2014:

Your United Nations

- UN at a Glance
- UN Charter
- Structure and Organization | Chart
- Member States
- Strengthening the UN
- UN Information Centres
- Events Calendar
- Frequently Asked Questions
- Secretary-General
- Secretariat
- Spokesperson

Main Bodies

- General Assembly
  - President
- Security Council
  - President
- Economic & Social Council
  - President
- Trusteeship Council
- International Court of Justice
- *More info >>*

The UN and . . .

- Civil Society
- Global Compact
- Partnerships
- Rule of Law
- Sustainability
- Model UN
- CyberSchoolBus

Svenska FN-förbundet 11 nov 2014.

- Appar om FN
- Att använda FN:s logotype
- Filmer om FN:s arbete
- FN i Sverige
- FN:s historia
- FN:s högkvarter
- FN:s medlemsländer
- FN:s nyhetstjänster
- FN:s årsböcker
- FN-dokument
- FN-förkortningar
- FNs ekonomi
- FN-stadgan
- Generalsekreterare
- Internationella FN-dagar
- **Organisation**
  - Huvudorgan
  - FN:s underorgan
  - FN:s fackorgan
- Sverige och FN

FN-systemet

FN har sex huvudorgan vars uppgifter och befogenheter är inskrivna i FN:s stadga. Under dessa sorterar ett stort antal underorgan, program och organisationer med olika ansvarsområden och arbetsuppgifter. Tillsammans med fackorganen utgör dessa vad vi kallar för FN-systemet.

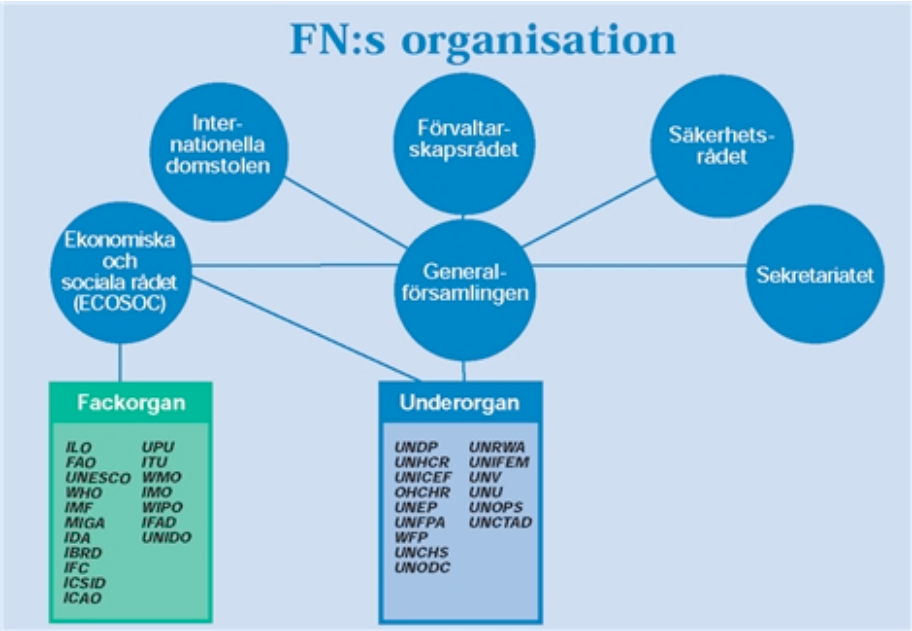

FN har sex huvudorgan

- Generalförsamlingen
- Säkerhetsrådet
- Ekonomiska och sociala rådet
- Förvaltarskapsrådet
- Internationella domstolen
- Sekretariatet

Huvudorganen har alla sitt säte i New York, förutom Internationella domstolen som finns i Haag i Nederländerna.

Underorgan

I takt med att FN:s ansvarsområden utvidgats har FN:s generalförsamling inrättat allt fler underorgan, i många fall på förslag av ekonomiska och sociala rådet, ECOSOC, eller FN-konferenser. De arbetar med ekonomiska, sociala och humanitära frågor, vart och ett med sitt specifika mandat. Underorganen är direkt underställda FN och rapporterar om sin verksamhet till ECOSOC och generalförsamlingen.

Varje underorgan leds av en chef som utnämns av generalförsamlingen eller FN:s generalsekreterare. Underorganen har egna budgetar och finansieras med bidrag från FN:s medlemsländer. Bidragen är frivilliga, vilket gör att många av dem brottas med ständiga ekonomiska problem.

Fackorgan

Fackorganen är självständiga internationella organisationer och har hand om det mellanstatliga samarbetet inom bestämda ämnesområden. Det kan handla om att arbeta fram internationella regler för t ex postgång, sjöfart, civilflyg och väderlekstjänst. Utmärkande för fackorganen, jämfört med underorganen, är att de har egna beslutande församlingar bestående av dess medlemsländer. Några fackorgan fanns före FN, andra bildades i anslutning till FN:s tillkomst. Ytterligare andra har tillkommit efteråt.

Fackorganen samarbetar med varandra, FN och FN:s underorgan via Ekonomiska och sociala rådet, ECOSOC, som de rapporterar till en gång per år. Nästan alla fackorgan deltar via FN:s utvecklingsprogram, UNDP, i FN-systemets gemensamma biståndss- och utvecklingsarbete.

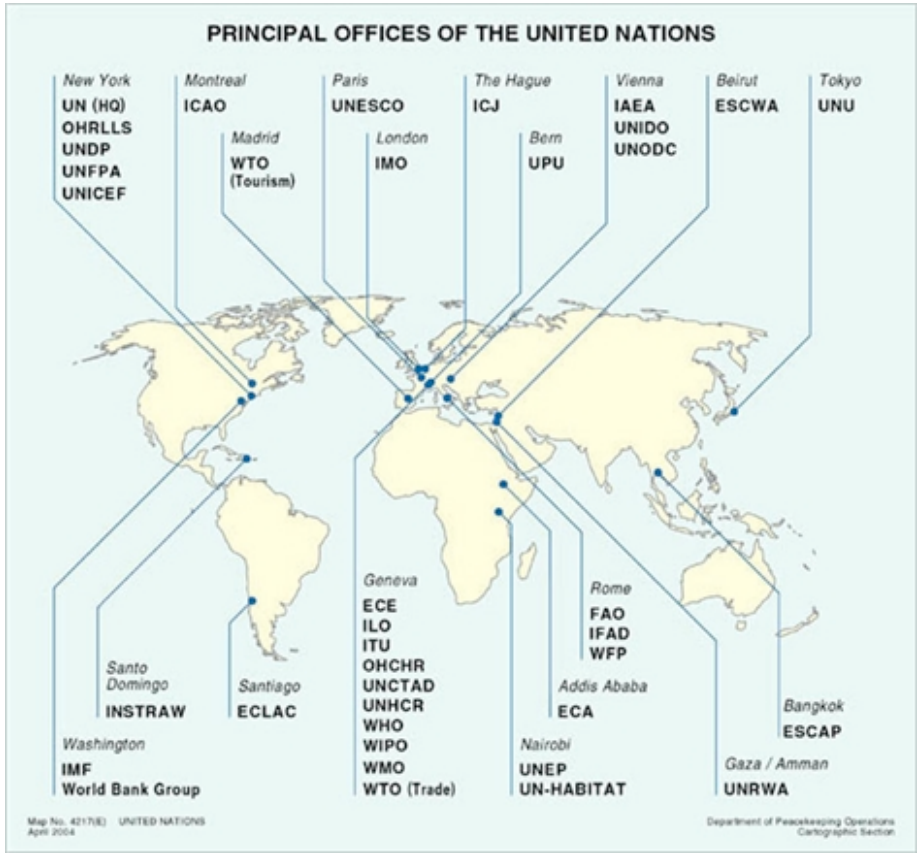

Karta över var i världen FN har sina kontor

Internationell spridning

FN:s under- och fackorgan är utspridda över jorden med tyngdpunkt på Europa och USA. Några få organ finns i utvecklingsländer. Helt självständiga, men anslutna till FN, är WTO, Världshandelsorganisationen) och IAEA, Internationella atomenergiorganet.

Har du frågor om FN?

Hittar du inte svaret på dina frågor om FN på vår hemsida går det bra att skicka en fråga till vår infojour. Du kan även ringa: 08-462 25 80.

Ansvarig för sidan: FN-förbundets webbredaktör
Uppdaterad 3 november 2011 Publicerad 7 maj 2008

DN 28 jan 2015

“Wallström hoppas på förståelse från USA

Sveriges erkännande av Palestina kommer högt på dagordningen när Margot Wallström träffar USA:s utrikesminister John Kerry i Washington på torsdag. – Det blir ett tillfälle att förklara hur vi tänkt och våra motiv bakom erkännandet, säger Wallström.

New York
Efter två dagar i ett snöigt New York fortsätter Margot Wallströms USA-resa till Washington för ett möte med John Kerry.

Hon hoppas då fortsätta den diskussion om Palestinafrågan som de påbörjade i oktober förra året, när de träffades i Kairo.

– Just då var USA inte nöjda med Israels vilja att förhandla efter de åtgärder man vidtagit då, när det gäller bosättningar. Israels agerande strider ju mot överenskommelserna. Så vi tror ju båda på en tvåstatslösning, säger Wallström.

Hon har inlett veckan med att träffa bland andra FN:s general-sekreterare Ban Ki-moon och USA:s FN-ambassadör Samantha Power, för en diskussion om feministisk utrikespolitik. Det huvudsakliga budskapet under Wallströms USA-resa är att ”Sverige är tillbaka i FN”.

Det är också ett led i kampanjen för att ge Sverige en plats i FN:s säkerhetsråd. Wallström visar en banderoll som gjorts för detta ändamål och förklarar vikten av att få en plats i säkerhetsrådet.

– En plats i rådet ger oss en möjlighet att få en röst där de viktigaste besluten tas. Det är det högst beslutande organet i frågor om krig och säkerhet. Sverige hade kunnat vara en röst som avgjorde omröstningen om Palestina. Det var 20 år sedan vi satt i säkerhetsrådet sist och vi tycker det är dags nu.

Många av Wallströms USA-möten kommer också att handla om Israel och Palestina.

I oktober blev Sverige det första EU-landet som erkände Palestina som stat, vilket väckte högljudd kritik från Israel.

I en tidigare intervju med DN sade Wallström att Israels tonläge varit ”hårt och oförsonligt” och ”retat inte bara oss utan också amerikanerna och alla som har med dem att göra just nu.”

Nu uttrycker Wallström en försiktig optimism för att USA kan vara lyhörda för argumenten bakom Sveriges beslut. På torsdag träffas Wallström och USA:s utrikesminister John Kerry i Washington DC och hon räknar då med att Palestina-frågan kommer att stå högt på dagordningen.

– Det blir ett tillfälle att förklara hur vi tänkt och våra motiv bakom erkännandet. Vad vi gör nu, hur vi engagerar oss med Palestina från vår sida, för vi anser ju att det här är ett sätt att visa att vi vill ha förändring och vill tillbaka till fredsförhandlingar, säger Wallström.

Martin Gelin martin.gelin@gmail.com Dn:S Korrespondent “

DN 28 jan 2015

“Auschwitz, 27 januari 2015

Det blev ingen vanlig minneshögtid i Auschwitz. De överlevande stod i centrum för ceremonin i förintelselägret och talarna tog åhörarna tillbaka till fasorna för 70 år sedan.

Halina Birenbaum leddes fram till talarstolen av en ung man. Det hon hade att säga stod i bjärt kontrast till hennes randiga tröjas glada färger.

Hon berättade rakt på sak om vad hon bevittnat som ung flicka i förintelselägret Birkenau – människor med ben smala som stickor, en drypande fukt, sjukdomar, högar av lik, rader av vettskrämda nyanlända som köade på rampen där deras omedelbara öde skulle avgöras.

Det hände också att solen lyste över lägret.

– Då stod jag på morgonappellen, såg bort mot krematorierna och förstod att jag aldrig skulle få uppleva en älskandes kyss, berättade Halina Birenbaum och återkallade en 14-årings tankar.

Arrangörerna hade inför 70-årsminnet av Auschwitz befrielse valt att låta de överlevande stå i cen-trum.

Det präglade ceremonin som ägde rum i ett jättelikt tält som byggts upp med entrén till Birkenau i fonden.

Cirka 300 överlevande satt på de främsta stolsraderna och på plats var också delegationer från 40 länder, för det mesta ledda av stats-eller regeringschefer.

Den svenska delegationen leddes av kronprinsessan Victoria med kulturministern Alice Bah Kuhnke som en av deltagarna.

Den siste talaren bland de över-levande var Roman Kent. Han kom levande ifrån Auschwitz och emigrerade efter kriget till USA.

– Hur länge var jag i Auschwitz? Jag vet inte. En minut var som en dag, en dag var som en månad och en månad var som en evighet, sade han.

Roman Kent är ordförande i International Auschwitz Committe, som sedan 1952 sett som sin uppgift att berätta för världen vad som hände i Auschwitz.

– Det räcker inte med att komma ihåg. Det krävs handling också, det är det avgörande. Vi måste lära framtida generationer vad som händer när fördomar och hat tillåts att breda ut sig. Hat är aldrig rätt, kärlek är aldrig fel, sade den gamle mannen i talarstolen, placerad framför Birkenau-entréns röda tegelmur.

Roman Kent var inte färdig, han ville inpränta ett budskap i oss, ord som han med svårighet upprepade en andra gång eftersom han var så djupt tagen.

– Vårt förflutna får aldrig bli våra barns framtid, sade mannen som föddes i polska Lodz för 86 år sedan.

Roland Lauder, affärsman och ordförande i World Jewish Congress, avslutade ceremonin med ett tal som var ett annat än det han ursprungligen hade tänkt hålla.

– Det var tvunget efter det som hänt i Paris. Åter är judar måltavlor bara för att de är judar. Efter kriget trodde vi för ett ögonblick att antisemitismen var borta, men den har kommit tillbaka. Det ser mer ut som 1933 än 2015 i Europa, sade amerikanen Roland Lauder.

Jan Lewenhagen jan.lewenhagen@dn.se

Så högtidlighölls minnesdagen i världen.

Ryssland
President Vladimir Putin var inte inbjuden till tisdagens ceremonier i Auschwitz, vilket fick hård kritik i ryska medier – trots att inte heller något annat lands president var inbjuden.

I stället besökte Putin Judiska museet i Moskva. Han varnade där för ”försök att skriva om historien” om Förintelsen och andra världskriget:

– Alla försök att förtiga eller förvränga dessa händelser är otillåtna och omoraliska, sa presidenten.

USA
På Museum for Jewish Heritage i New York anordnades på tisdagen ett ambititöst minnesprogram med andra generationens överlevande, som berättar om hur det är att växa upp i skuggan av minnena.

Där, och på The Holocaust Museum i Washington, har man även förhandsvisat CNN-dokumentären ”The voices of Auschwitz”, med efterföljande samtal med tv-ankaret Wolf Blitzer, själv son till en överlevande. Visningen i Washington var fullsatt på måndagskvällen.

Turkiet
För första gången högtidlighölls Förintelsedagen i Turkiets huvudstad Ankara. Det turkiska parlamentets talman Cemil Cicek hedrade offren vid en minnesceremoni som hölls på Bilkentuniversitetet i samarbete med det judiska samfundet i Ankara. Tidigare år har minnes-dagen hållits i Istanbul, där nästan 90 procent av den lilla judiska minoriteten i Turkiet (cirka 30 000 personer) bor. Att flytta ceremonin till Ankara anses vara en markering av dagens betydelse.

Frankrike
Antisemitiska hatbrott har fördubblats i Frankrike under 2014, enligt statistik som publicerades i går av organisationen Crif. Som motåtgärd ska nu Frankrike skärpa straffskalan för hatbrott och satsa på mer undervisning i skolorna. Det sade president François Hollande under ett tal i minnescentret för Förintelsen i Paris. Ceremonin var till minne av de 76 000 judar som Vichy-regimen deporterade till förintelselägren. Även på FN-organet Unesco ordnades en minneshögtid.

Storbritannien
Förintelsens minnesdag uppmärksammades i städer över hela landet med poesi, tända ljus, kransar och workshops. 70 specialdesignade ljus tändes för att minnas nazisternas offer liksom dem som dog i folkmord i bland annat Rwanda, Bosnien och Darfur.

En kommission, som regeringen tillsatte förra året, föreslog på tisdagen ett nytt nationalmonument för förintelsens offer och ett utbildningscenter som ska sprida kunskap till exempelvis skolor.

Tyskland
”Förintelsen hör till den tyska historien och är en del av den tyska identiteten”, sade den tyske presidenten Joachim Gauck (bilden) när han talade vid en minneshögtid i det tyska parlamentet på tisdagsmorgonen. Gauck sade att det är varje tysks plikt att hålla minnet levande. Under eftermiddagen ledde sedan presidenten den tyska delegationen vid ceremonin i Oswiciem (Auschwitz). “

DN 28 jan 2015

“Nazismens offer hedrades i hela Sverige

Förintelsens minnesdag samlade människor över hela världen för att hedra nazismens offer. I Sverige deltog flera politiska ledare – oroliga för att antisemitismen fortfarande sprider sig i landet.– Det är alldeles för många som bär vittnesbörd om trakasserier, hot och våld, säger statsminister Stefan Löfven.

Befrielsen av koncentrationslägret Auschwitz för 70 år sedan markerade i går minnesdagen av Förintelsen.

I Sverige möttes ledare från politiken, näringslivet och kulturen när DN och Teater Galeasen anordnade en nypremiär av den hyllade pjäsen ”Vår klass”, som följer en polsk skolklass från 1930-talet fram till i dag – där det centrala är händelsen i byn Jedwabne 1941 då över tusen judar mördas av sina grannar.

– Det är en speciell föreställning och det är en mycket speciell dag – 70 år sedan Auschwitz befrielse. ”Vår klass” nominerades förra året till Dagens Nyheter kulturpris. Och vi tog initiativ till denna specialvisning på Förintelsens minnesdag för att hedra offren och stärka minnet, säger DN:s chefredaktör Peter Wolodarski och fortsätter:

– Runt om i Europa vinner partier som livnär sig på ett ”vi och dom”-tänkande mark. Föreställningen ”Vår klass” visar med skrämmande precision vart en sådan utveckling kan leda.

Före pjäsen delade Micael Bindefelds stiftelse till minne av Förintelsen ut stipendier till fotografen Örjan Henriksson och filmskaparna Sara Sommerfeld och Johan Romin för kulturprojekt som ska sprida kunskap om Förintelsen.

Bland de inbjudna personerna fanns Raoul Wallenbergs syster Nina Lagergren och sex partiledare, däribland statsminister Stefan Löfven, som senare gick vidare till Raoul Wallenbergs torg för att hålla tal.

– Den här dagen visar det viktiga i att minnas. Både för att hedra alla offer men också för att föra sanningen om vad som hände vidare, så att vi aldrig någonsin glömmer bort det, och aldrig någonsin gör samma misstag, säger han.

Så sent som i måndags kritiserades Sverige av FN för situationen för minoriteter – däribland judar.

Stefan Löfven säger att läget på vissa platser i Sverige är ”oacceptabelt”, och att polisen måste prioritera hatbrott. Regeringen satsar även ytterligare pengar på Forum för levande historias uppdrag att sprida kunskap om Förintelsen. På torsdag tar regeringen beslutet att myndigheten får fem miljoner kronor under 2015 samt ytterligare tio miljoner kronor per år för 2016 och 2017.

Den tidigare S-ledaren Mona Sahlin utsågs av den förra regeringen till nationell samordnare mot våldsbejakande extremism. Hon håller med om kritiken mot Sverige.

– Det är inte tryggt att vara jude i många delar av Sverige i dag. Många gömmer sina judiska symboler. Vi talar om år 2015, det är inte acceptabelt.

Även Moderaternas partiledare Anna Kinberg Batra var på plats tillsammans med tidigare statsministern Fredrik Reinfeldt.

– Vi måste alltid stå upp för det öppna samhället och alltid ta avstånd från våld och extremism. Sedan måste vi fortsätta se till att ungdomar inte känner sig utanför. Det är ur hat och rädsla och utanförskap som våldet kan gro, säger Anna Kinberg Batra.

På tisdagskvällen var vägen till Stora synagogan i centrala Stockholm kantad med brinnande ljus. De lyste upp delar av de stora stenblocken där namn på Förintelsens offer karvats in. Långa rader med personer som inte fick uppleva befrielsen för 70 år sedan under texten ”Jag skall ge dem ett evigt namn som inte skall bli utrotat”.

Människor hade köat för att komma igenom den rigorösa säkerhetskontrollen och inne i synagogan var det fullsatt.

Kungen och drottningen var på plats, precis som flera riksdagspolitiker. Statsminister Stefan Löfven hade kommit även hit.

Lena Posner-Köröst, Judiska församlingens ordförande, hälsade välkomna med en tillbakablick över hur Förintelsen har uppmärksammats i Sverige. Hon talade om hur de svenska judarnas känsla av förtröstan har förbytts mot oro och rädsla, vilken har stegrats i och med terroristattackerna mot judar i Paris.

Starkast applåder fick en av de överlevande, Livia Fränkel, vars tal fick ögon att tåras bland de församlade. Hon berättade att hon djupt ångrar att hon aldrig tog chansen och utvandrade till Israel efter att staten bildades.

– Jag ser ingen framtid för judiskt liv i Sverige eller i Europa. Men judarna är inte längre ett herrelöst folk. Vi har numera staten Israel. Aldrig mer ska vi behöva uppleva förintelse.

Mikael Delin mikael.delin@dn.se
Emma Löfgren emma.lofgren@dn.se

Röster från minnesdagen. DN och Teater Galeasen anordnade nypremiär av pjäsen ”Vår klass”

Andra evenemang på minnesdagen.

Stockholm

Raoul Wallenbergs torg
Vanja Engström var en av många stockholmare som såg en utställning på Raoul Wallenbergs torg med åtta vepor där överlevande från Förintelsen berättade om fasorna de upplevt.

”Förintelsen är en ofattbar ondska som inte går att jämföra med något annat”, sade Vanja Engström.

Besöket på utställningen var hennes sätt att hedra offren.

St Jacobs kyrka
I St Jacobs kyrka fokuserade den ideella romska organisationen É Romani Glinda på hur nazisterna hade valt ut två folk, romerna och judarna, som inte skulle ha någon plats i det stortyska riket. Hur Förintelsen drabbade romerna är en historia som enligt É Romani Glinda förtryckts sedan andra världskriget. Man tror att det kan ha varit cirka en och en halv miljon romer som mördades. Fred Taikon, som varit med och producerat utställningen ”Den okända förintelsen”, som visas i kyrkan till och med i dag, var en av talarna.

Malmö
Temat för minnesdagen var ”Stöveltramp i Europa – 70 år sedan krigets slut”. Arrangemanget hölls i Stadsarkivets nyöppnade lokaler.

Överlevande Lea Gleitman från föreningen Förintelsens ögonvittnen berättade om sina upplevelser och Bilan Osman, utbildare på tidskriften Expo, höll ett anförande om vad vi kan lära oss av historien. Författaren och debattören Hans Caldaras talade om romer och författaren Henrik Arnstad höll föreläsningen ”Förintelsen förklarad.”

I korthet.

Nazistaktioner på minnesdagen
En nazistisk organisation satte under natten upp plastband framför entréer till flera radio- och tidningsredaktioner runt om i landet. Man lämnade också en uppmaning om att inte rapportera om Förintelsens minnesdag. Även utanför Stadshuset och en gymnasieskola i Kärrtorp, förorten där nazister attackerade en manifestation mot rasism, har liknande plastband satts upp, uppger lokala medier. **Tt “**

DN 28 jan 2015

“Björn Wiman: Konstens förmåga gör det omöjligt att glömma

Mot slutet av föreställningen reser sig skådespelaren Hannes Meidal. Hans rollfigur Abram har 1937 lämnat sin hemstad i Polen och räknar nu upp namnen på alla de som blev kvar: ”Min farfar Chaim och morfar Jacob, farmor Róża och mormor Fejga. Min pappa Shlomo och min mamma Esterka…

Uppräkningen vill aldrig ta slut: namn på bröder, systrar, morbröder, mostrar, fastrar, farbröder och kusiner. 54 liv som släckts: alla mördade av sina egna grannar av den enda anledningen att de var judar.

Ingen som har sett denna scen i Natalie Ringlers uppsättning av Tadeusz Slobodzianeks pjäs ”Vår klass” på Teater Galeasen i Stockholm kommer att glömma den. Inte minst för att den har sin grund i verkligheten, i pogromerna kring den lilla staden Jedwabne i östra Polen sommaren 1941, när 1 600 judar mördades. Många av dem brändes till döds i en lada, dit de drevs av sina egna grannar med hackor, yxor och påkar.

I går – på Förintelsens minnesdag – hade pjäsen nypremiär, på en specialvisning i sam-arbete med DN. I ”Vår klass” visas Förintelsen i all sin komplexa ohygglighet: här fanns det industriella massmordet i nazisternas döds-fabriker som Auschwitz och Treblinka, men här fanns också vanliga byinvånare som brutalt tog livet av sina grannar – inte trots att de var grannar, utan just för att de var grannar.

I den process som ledde fram till massakern i Jedwabne och liknande händelser spelade propagandan en central roll. Den polska journalisten Anna Bikont visar i sin reportagebok ”Vi från Jedwabne” – som delvis ligger till grund för pjäsen – vad som kan hända när människor slutar beskrivas som människor och i stället omtalas som ”problem”– oavsett om det handlar om judar, muslimer eller kristna. Vägen mot avhumaniseringen är anträdd.

Att konkretionen i Teater Galeasens uppsättning av ”Vår klass” är så fasansfull gör inte dess ämne mindre allmängiltigt. Det som hände i Jedwabne hände också i Rwanda och i forna Jugoslavien, det händer i dag i Irak och i Syrien. I dagens Europa – alltmer polariserat av terrordåd och rasism – är ”Vår klass” ett verk som landar med kuslig precision.

Alla de som själva överlevde för att be-rätta om massakern i Jedwabne är i dag döda. I går visade DN ”Vår klass” för att hed-ra deras och miljontals andra offers minne – men också för att visa på konstens unika förmåga att göra det omöjligt att glömma det som aldrig får glömmas.

Björn Wiman bjorn.wiman@dn.se Dagens Nyheters kulturchef. “

DN 28 jan 2015

“ Hans familj utplånades

De ser levande och rofyllda ut där de ligger i fyra öppna kistor intill varandra. Men deras liv klipptes av i lördags morse, när de var på väg till marknaden för att helghandla. En raket slog ner mitt på gatan. En treårig pojke, hans mamma och morföräldrar låg döda på asfalten.

Ukraina är drabbat av krig och begravningarna avlöser varandra. På den väldiga kyrkogården Starokrymska i Mariupols nordvästra utkant ligger färska högar av brun jord på en jämn rad. Jorden ska snart läggas över kvarlevorna av fyra vanliga, civila invånare som i lördags råkade vara i vägen för en rysk artilleriraket, avfyrad från ett område som kontrolleras av den ryskstödda rebellarmén.

Men innan dess är det militärbegravning. Det är Andryi Myronyuk, en av ”cyborgarna”, de snudd på mytiskt oövervinnerliga soldater som försvarade flygplatsterminalen i Donetsk. Förgäves visade det sig till slut. Andryi var en 40-årig fallskärmsjägare, dödade av en kula i ryggen när de proryska styrkorna stormade flygplatsen i början av förra veckan. Han ska nu ned i jorden.

En sammanbiten skara soldater och anhöriga till den döde kommer långsamt marscherande under en skog av gulblå ukrainska fanor. I mitten bär sex kamouflageklädda soldater den öppna kistan. Modern kastar sig gråtande över sin son och kysser hans panna och händer.

I några korta tal är tonen trotsig: ”Vi tar farväl av en stridkamrat, en hjälte som försvarade vårt fosterland”, säger en ung soldat iförd ansiktsmask.

En medelålders man håller det kort: ”Det ryska imperiet kommer att få betala dyrt för det här.”

En äldre kvinna kan inte hålla tillbaka gråten, men hon lyckas ändå säga: ”Jag kände inte mannen, men jag vet att han gav sitt liv för att vi andra ska kunna leva lyckliga i ett fritt Ukraina.”

– Jag vill bara säga en sak, och det är att vi är vanliga människor som älskar vårt land och att vi är redo att ge våra liv för att främmande arméer inte ska trampa på vår jord. Men i Moskva kallar man oss för fascister, säger hon till DN efteråt (hon vill inte uppge sitt namn).

Ceremonin avslutas med att fyra soldater skjuter salut till ropen ”Hjältar dör inte” och ”Leve Ukraina!”.

Under dagens andra begravning, för de civila dödsoffren av raketattacken i lördags, är stämningen uppgiven och dämpad. En hel familj har just utplånats, endast morfarsfar Anatolij Bobylov, 75 år, finns kvar, nu ensam i världen. Han överlevde tack vare att han satt i familjens bil, medan de andra stod ute på gatan utanför deras hus.

Grannen Vasilij Filjtjenko var den förste som sprang ut efter smällen, och han berättar om en vidrig syn:

– När röken och dammet skingrats låg de fyra på gatan, och det var fullt med köttslamsor på asfalten, säger han och börjar gråta.

I de öppna kistorna ligger hans son Nikolaj, 53, sonhustrun Ljubov, 51, sondottern Marina, 28, och barnbarnet Vjatjeslav, 3.

Här hålls inga tal. De flesta står tysta och tårögda, medan några snyftar högt vid de fyra kistorna. En man lägger en mjukisgiraff i treåringens dödsbädd.

Här vill ingen peka finger på någon som ansvarig för massakern. När jag frågar några anhöriga och grannar är deras svar undvikande: ”Nej, vi behöver fred så att inte fler dör, det måste till förhandlingar.”

Att projektilerna sköts in över den regeringskontrollerade halvmiljonstaden Mariupol av proryska rebeller vill de inte ta in, eller i varje fall inte kommentera. Att det verkligen var just så har observatörer från Osse, den europeiska säkerhets- och samarbetsorganisationen konstaterat. Deras undersökning fastställde att de raketartilleri-ramper av typ Grad eller Uragan som besköt tätbefolkade bostadsområden och ett marknadstorg i Mariupol stod i byarna Zairjenko och Oktjabr, 19 kilometer respektive 15 kilometer inne på separatisternas område.

Det förödande resultatet av lördagens attack var 29 döda och 105 skadade, varav 12 befinner sig i ett mycket allvarligt tillstånd.

Ukrainas regering och USA beskyllde ryssarna för dådet, och enligt en ukrainsk militärtalesman var det ryska yrkesofficerare som ledde attacken. Det har tillbakavisats av rebellerna, och i Moskva hävdas det att attacken var en ”provokation” från Ukrainas sida.

Till slut försluts kistorna och sänks ned i en stor gemensam grop. På morfarsfar Anatolij syns tydligt att han inte har kommit över chocken att ha blivit berövad sina barn, barnbarn och barnbarnsbarn. Han vill inte namnge någon skyldig.

Han säger bara:

– Tänk efter själv, här har vi levt i en fredlig stad som inte har några militära mål. Så varför beskjuter de fredliga människor?

Michael Winiarski michael.winiarski@dn.se “

DN 28 jan 2015

“Utrikespolitiken och ekonomin förenar

Segraren i söndagens grekiska val fortsätter sin rivstart. Syrizas ledare Alexis Tsipras har utsett regeringens ministrar och ledaren för det nationalistiska högerpartiet får ansvar för försvaret.

Uppgörelsen från i måndags mellan Syriza och det högernationalistiska partiet Anel, Oberoende greker, innebär att regeringen har stöd av 164 ledamöter, Syrizas 149 och Anels 13.

Regeringen består av elva ordinarie ministrar som alla är män. Syriza tar hand om de mest inflytelserika posterna och ekonomen Yanis Varoufakis blir landets finansminister.

Varoufakis är professor i ekonomi och doktorerade i Storbritannien, vid universitetet i Essex. Han var under en period rådgivare åt socialdemokratiska Pasoks ledare Giorgos Papandreou, men blev efter hand mycket kritisk mot dennes politik.

Högernationalistiska Anel tilldelas fyra vice ministerposter i regeringen. Dessutom blir partiets ledare Panos Kammenos försvarsminister.

Det som förenar regeringens oheliga allians är synen på den ekonomiska politiken. Båda partierna anser att det innebar ett slags nationell kapitulation när tidigare grekiska regeringar gick med på EU:s och IMF:s lånekrav.

I övrigt har Syriza och Anel olika åsikter om mycket. Kammenos är bland annat motståndare till samkönade äktenskap, vill ha en stram asylpolitik och en starkare roll för den grekisk-ortodoxa kyrkan. I dessa frågor har Syriza motsatt ståndpunkt.

De judiska församlingarnas råd i Grekland har också anklagat Kammenos för antisemitism. Det skedde sedan Panos Kammenos i en tv-intervju i december förra året påstått att ”buddister, judar och muslimer” inte betalar skatt.

Utrikespolitiken tycks också förena partierna i den nya grekiska regeringen. Både Syriza och Anel vill ha en tätare relation med Ryssland och redan i morgon, torsdag, får landets nya utrikesminister Nikos Kotzias visa vad det innebär i praktiken. Då möts EU:s utrikesministrar i Bryssel för ett krismöte om läget i Ukraina.

Premiärminister: **Alexis Tsipras**
Bitr premiärminister: **Giannis Dragasakis**
Utrikesminister: **Nikos Kotzias**
Finansminister: **Yanis Varoufakis**
Ekonomiminister: **Giorgos Stathakis**
Inrikesminister: **Nikos Voutsis**
Försvarsminister: **Panos Kammenos**
Energi- och miljö-minister: **Panagiotis Lafazanis**
Hälsominister: **Panagiotis Kouroublis**
Justitieminister: **Nikos Paraskevopoulos**
Kulturminister: **Aristides Baltas “**

DN 29 jan 2015:

“Studenterna ska fostras i Maos anda

Kinas universitet ska rensas på västerländska liberala idéer. Även den kinesiska konsten ska efter årtionden av relativ frihet tjäna det styrande kommunistpartiets sak. Planer har presenterats på att skicka filmare, konstnärer och tv-personligheter till landsbygden för att av gräsrötter skaffa sig en passande syn på konst.

Peking
Det är 2015 och Xi Jinping, Kinas president, uppmanar till en ideologisk orientering som landet inte sett sedan Mao Zedongs dagar. Det var då, i slutet av 60-talet, som han själv som 16-åring mitt under kulturrevolutionen sändes till en by i centrala Kina i sju år för att liksom miljontals andra stadsbor lära av bönder.

Efter år av politisk klättring tog Xi för två år sedan, avslappnad och leende, över som ny ordförande i kommunistpartiet. Få anade då att han på kort tid skulle genomföra en tvär ideologisk gir.

Nu tystnar oliktänkande när kontrollen ökar av medier och intellektuella. Liberala akademiker i självständiga tankesmedjor anklagas för att ha ingått hemliga samförstånd med krafter i främmande makter. Liberala, frispråkiga lärare klandras för att kritisera Maos gärning och för att stötta västerländska ideal. Lärarna ställs inför ett ultimatum: ändra undervisningen eller bli av med jobbet!

Kommunistpartiets toppar sänder gärna sina egna barn till amerikanska universitet, Xi Jinpings dotter har av västmedier rapporterats gå på Harvard under annat namn. På hemmaplan är det en censurerad nyhet. Här ses utbildningen i ett annat ljus.

Partiets bästa, inte studenternas, var vad Xi koncentrerade sig på i ett tal nyligen. Han kräver ökade studier i marxism för att stärka partiets ställning på universiteten. Det är lärosätenas uppgift att fostra efterträdare för den socialistiska saken, skrev den statliga nyhetsbyrån.

”Tillåt aldrig någon att sjunga i en ton som inte låter som det centrala partiets”, lyder en kommentar signerad Xi på universitetens webbsidor sedan i höstas.

Zhang Xuezhong känner till innebörden av detta. Han är en man som förespråkar yttrandefrihet och som kritiserat ledningen i Peking för att bryta mot landets egen grundlag. När han vägrade be om ursäkt för en artikel fråntogs han sina arbetsuppgifter som lärare vid East China University i Shanghai.

– Det visade sig tidigt att den nya ledningen inte strävar mot demokrati, utan i stället vill styra folkets tankar hårdare. Då är utbildningssystemet det viktigaste området – kontroll av lektionernas innehåll och bort med lärare som uppmuntrar frihet, säger Zhang, som varit sidsteppad i ett år.

Eleverna känner vart vindarna blåser, men måste tänka på sin egen framtid och vågar därför inte öppet kritisera förhållandena, påpekar professorn.

– Xi tillhör en röd familj och vill bygga upp en förebild som representerar hans föräldragenerations ideologiska lära, säger han.

Qiao Mu, docent i journalistik vid ett universitet i Peking, fick i höstas beskedet att han stängts av från undervisningen och fått ändrade arbetsuppgifter. Det skedde timmarna innan vi träffades för en intervju.

Då var han upprörd och besviken efter att universitetet i flera år försökt hitta en anledning att bli av med honom.

– Nej, jag vill inte flytta utomlands, jag har allt här i Kina, min familj och mina studenter som jag utbildat. Många skaffar utländskt pass, men jag vill stanna kvar och skapa ett bättre samhälle, sa han.

Qian Mu arbetar nu i universitetets bibliotek. Formellt straffas han för att på eget bevåg ha rest till Japan för att delta i en konferens under sin semester i somras. Den verkliga orsaken, menar han, är att han förespråkat större yttrandefrihet och införandet av en journalistik av mer västerländskt slag.

Folk i allmänhet märker mindre av förändringarna. De hör och läser om kampanjen mot korrupta partimedlemmar som deras nye ledare iscensatt och som de helhjärtat stöder. De kanske lägger märke till att trycket ökat i den offentliga propagandan.

Den kinesiska drömmen är ett återkommande tema, vagt beskrivet som en gemensam önskan om att se Kinas inflytande växa. Elever

skriver uppsatser om sin Kinadröm, sånger komponeras och en fototävling pågår över hela landet.

Ett annat budskap på affischer lyder: uppfostra till och praktisera socialismens centrala värden. Det ackompanjeras av tolv värdeord – som demokrati, frihet och harmoni.

– De flesta bryr sig nog inte om slagorden. Och en del skojar om dem, säger Zhang Haitao, kurator och konstkritiker i Peking.

Men Xi Jinping tycks fast övertygad om att Mao Zedongs redan beprövade metoder och den gamle ordförandens förtroendekapital bland vanligt folk är vad det kinesiska kommunistpartiet behöver 39 år efter hans död. Det har bidragit till att bygga Xis egen popularitet i breda folklager.

På Maomanér anmodade han i oktober kulturen och konstsektorn att tjäna folket och socialismen. Innehållet var påfallande likt det tal som Mao höll i staden Yanan 1942. Den gången uppfordrades all konst att spegla livet för arbetarklassen, vilket skedde i form av en oupphörlig rad av motiv på starka, glada och förtröstansfulla arbetare och bönder. Tills Kina öppnade för marknadsekonomi 1979.

Därefter har samma motiv producerats för enbart kommersiella syften. Fram till nu då konstnärer åter uppmanas att skapa äkta, vanliga och vackra verk som uppskattas av vanligt folk.

– Ledarna talar om folket, men det är politiken de vill att konsten ska tjäna, säger Zhang Haitao. Konst skapas inte för alla, inte alla har samma smak, och den moderna konsten handlar om att tillåta olika röster.

Anställda inom den statliga konstsektorn kommer snart att falla in i den nya fållan och åstadkomma vad som förväntas av dem, tror konstkritikern i Peking.

Han tycker Xis tal antyder att alla konstnärer i fortsättningen ska vara likadana. Stilla i tankeverksamheten, utan egna idéer, inte aktiva och provocerande.

– Men en del konst måste vara samhällskritisk. Konstnärer ska ligga före sin tid för att vara intressanta. Vad ledningen vill är att tysta deras röster, säger Zhang Haitao.

Torbjörn Petersson torbjorn.petersson@dn.se

Fakta.
Xi Jinping vill stärka partiets grepp

Utan sin bakgrund hade partiordförande Xi Jinping inte varit trovärdig inför befolkningen när han ofta åkallat Mao Zedong och hans gärning. Men som son till Xi Zhongxun, en revolutionär hjälte, tillhör Xi en röd familj och de så kallade prinsarna i kommunistpartiet. Det har han slagit politiskt mynt av.

Men han var inte först. Det var hans tidigare rival i toppen Bo Xilai, vars far Bo Yibo tillhörde det allra översta skiktet i kommunistpartiet.

Som partichef i staden Chongqing 2007–2012 drev Bo Xilai en populistisk linje. Han hyllade gamle Mao, återinförde röd kultur, blev populär i breda folklager och sågs som en möjlig medlem (och ett hot) av den framtida partitoppen. I september 2013 befanns han skyldig till maktmissbruk och korruption och dömdes till livstids fängelse.

Som partiordförande har Xi Jinping gått på en charmoffensiv för att vinna folkets popularitet. Men han har också tydligt visat att han vill stärka kommunistpartiets grepp, inte minst på universitetet.

Bara några månader efter att han tillträtt publicerades ett första dekret gällande sju tabun i den högre utbildningen. Universiteten uppmanades att se till att lärarna för sina elever aldrig nämnde något om: mediefrihet, medborgarrätt, civilsamhället, universella värden, historiska misstag av kommunistpartiet, den finansiella och politiska eliten i landet och juridisk självständighet.

Dn “

DN 29 jan 2015:

“ En triumf för kurderna – men IS står fortsatt starkt

Att Islamiska staten (IS) drivits bort från centrala Kobane är en stor framgång för den kurdiska befolkningen i regionen. Men för det syrisk-irakiska kriget som helhet är det tveksamt om IS-uttåget spelar någon större roll.

Analys
Terrororganisationen Islamiska statens (IS) reträtt från staden Kobane är i första hand en seger för kurderna, som utgör majoriteten av befolkningen i den del av nordöstra Syrien där IS ryckte fram i september förra året. Ett blixtkrig som tvingade närmare 200 000 människor att hals över huvud fly sina hem, över gränsen till närbelägna Turkiet.

Då, för fyra månader sedan, såg det ut som om Islamiska staten snabbt skulle ta kontrollen över Kobane och därmed behärska cirka 40 mil av den syriska gränsen mot Turkiet. Den amerikanske utrikesministern John Kerry, informell ledare för den koalition som bekämpar Islamiska staten med attackflyg, sade att ”försvaret av Kobane inte var högsta prioritet” för den USA-ledda koalitionen.

Turkiet stängde gränsen för de hundratals frivilliga som ville in i Syrien för att strida för YPG-styrkorna som utgjorde det kurdiska väpnade motståndet mot Islamiska staten. Den turkiska oron för att kurderna i regionen skulle stärkas (YPG har kopplingar till den kurdiska militanta PKK-rörelsen i Turkiet) vägde uppenbarligen tyngre än kampen mot jihadisterna inom IS.

Den församlade utländska pressen stod på den turkiska sidan av gränsen, mitt i den strida flyktingströmmen, och såg hur Islamiska statens svarta fanor hissades över officiella byggnader inne i Kobane. Vi undrade lite till mans om Kobane skulle bli ett nytt Srebrenica eller Rwanda – en plats där omvärlden passivt ser på hur terrorn segrar.

Men med skicklig diplomati och envishet lyckades kurderna göra Kobanes sak till en global angelägenhet. USA-koalitionens attacker över regionen intensifierades, Turkiet föll för det internationella trycket och lät styrkor från peshmerga, det irakiska Kurdistans armé, ansluta till kampen om Kobane via turkiskt territorium. Med dem kom också tyngre vapen, som artilleri och pansar. Stridande från den i huvudsak sekulära Fria syriska armén (FSA), motståndare till Syriens diktator Bashar al-Assad, anslöt från öster. Det kom signaler om minskad stridsvilja från Islamiska statens krigare.

I dag vajar kurdernas röd-gul-gröna flaggor i Kobane. Glädjen är stor och berättigad i det kurdiska lägret, och det handlar inte bara om att belägringen av Kobane har hävts. ”På köpet” har tidigare motsättningar mellan turkiska, syriska och irakiska fraktioner bland kurderna kunnat överbryggas.

”Den kurdiska frågan” har kommit upp på dagordningen och kurdernas dröm om en egen stat eller åtminstone utbyggt självstyre i regionen är plötsligt inte lika avlägsen.

Men ur ett annat perspektiv är den militära triumfen i Kobane mer måttlig. Tidigare denna vecka konstaterade det amerikanska försvarshögkvarteret Pentagons presstalesman John Kirby att kurdiska soldater och irakiska regeringsstyrkor återtagit omkring 700 kvadratkilometer av de cirka 55 000 som Islamiska staten erövrat i Syrien och Irak och skaffat sig full kontroll över under det senaste året. (Islamiska statens totala militära närvaro i regionen är betydligt större än så – uppskattningsvis 270 000 kvadratkilometer, en yta jämförbar med Storbritanniens). Återtagandet av territorium har bokstavligt talat haft ett högt pris: 2 000 flygattacker (varav mer än 600 riktats mot Kobane).

I Syrien är inbördeskriget snart inne på sitt fjärde år och inga tecken på ljusning eller avmattning syns. Antalet döda är snart uppe i en kvarts miljon, och halva Syriens befolkning, mer än tio miljoner människor, är på flykt inom eller utanför landets gränser.

Ett FN-initiativ om lokala och temporära vapenvilor kring Syriens största stad Aleppo har inte kunnat genomföras, och de fredsförhandlingar mellan den syriska regimen och delar av oppositionen som just nu pågår i Moskva på ryskt initiativ betraktas allmänt som en chimär.

Lägg därtill att Islamiska staten hela tiden mottar en strid ström av frivilliga från hela världen, medan deras motståndare är mer trög-rörlig: ett amerikanskt mångmiljardinitiativ att träna 5 000 syriska soldater som ska strida både mot IS och mot al-Assads regim, kan påbörjas först i mars.

Erik Ohlsson erik.ohlsson@dn.se

Fakta. Kobane

Kobane är en stad vid den syrisk-turkiska gränsen med cirka 50 000 invånare. Under det syriska inbördeskriget flydde många syrier till Kobane. När Islamiska staten (IS) inledde sin offensiv i september hade staden därför omkring 200 000 invånare. Fler-talet flydde över gränsen till Turkiet.

I september beslöt USA att flygbomba Islamiska statens ställningar i Syrien.

DN 29 jan 2015:

“ Sorg och oro mitt i glädjen

Turkiets kurder firar återtagandet av den syrisk-kurdiska staden Kobane – men mitt i glädjen finns sorg och eftertänksamhet, berättar Hiyam Rajab, 29-årig kurd.

”Vi är naturligtvis jättelyckliga. När meddelandet om att dai’sh (Islamiska staten) dragit sig tillbaka från Kobane gick folk ut på gatorna i gränsstäderna. De viftade med flaggor, sköt fyrverkerier och dansade och sjöng”, skriver Hiyam Rajab i ett meddelande till DN.

Hon är kurd, med rötter i Aleppo och Kobane, och arbetar som säkerhetskoordinatör för en internationell hjälporganisation i sydöstra Turkiet.

Men samtidigt finns en utbredd osäkerhet. Islamiska statens krigare har retirerat från Kobanes centrala delar men har upprättat motståndsfickor i samhällena utanför staden. En amerikansk militärkälla sade på onsdagen att ”omkring 90 procent” av Kobane har återtagits.

”Människorna som flytt från Kobane över gränsen till Turkiet vill genast återvända till sina hem nu. Men det är alltför farligt och osäkert ännu”, påpekar Hiyam Rajab som själv nyligen var inne i staden och vittnar om den ”enorma” förstörelse som flygbomber och artilleripjäser åstadkommit, och om sorgen över alla som offrat sina liv eller skadats i striderna under den fyra månader långa belägringen.

”Återuppbyggnaden av staden kommer att ta tid och kosta stora pengar”, konstaterar hon.

Närmare 200 000 syriska flyktingar från regionen befinner sig i Turkiet, som totalt tagit emot cirka 1,5 miljoner flyktingar från Syrien. Många av dem lever under svåra umbäranden, i provisoriska tältläger utan tillgång till värme, rinnande vatten eller mediciner. I helgen öppnade Turkiet ett läger i gränsstaden Suruc där det ska finnas plats för 35 000 personer.

Erik Ohlsson erik.ohlsson@dn.se “

DN 29 jan 2015:

“Hizbollahattacken kan utlösa nytt krig

Efter nio lugna år sprack på onsdagen 2006 års eldupphör mellan den shiitiska Hizbollah-milisen och Israel. Artilleristrider rasade under hela onsdagen utmed den israelisk-libanesiska gränsen, efter att Hizbollah dödat två israeliska soldater och en spansk FN-soldat.

Enligt israeliska källor dödades de två soldaterna då deras patrullvagn träffades. Enligt Hizbollahs -tv-station Mayadeen dödades femton soldater i en operation som betecknades som vedergällning för Israels attack mot en konvoj på den syriska sidan av Golanhöjderna för tio dagar sedan, då sex Hizbollahmän och sex höga iranska officerare dödades.

Också en spansk FN-soldat döda-des på onsdagsmorgonen. Den 36-årige korpralen dog under incidenter mellan Hizbollah och den israeliska armén i det område som den spanska kontingenten har ansvar för, säger den spanska försvarsministern i ett uttalande, enligt AFP.

Tungt israeliskt artilleri riktades mot en rad orter i södra Libanon, och Hizbollah avfyrade granater mot israeliska positioner på Hermonberget och mot israeliska turistorter i området. Tusentals personer i bägge länderna beordrades in i skyddsrum.

Det är första gången sedan Libanonkriget 2006 som Hizbollah angriper mål på Israelkontrollerat område. För den israeliska regeringen, som står inför nyval och upplever en svår kris i relationerna till USA och Europa, väntar nu en delikat avvägning: Hur ska man svara utan att situationen urartar till ett nytt Libanonkrig?

Hizbollah utförde attacken mot den så kallade Shebaaenklaven mellan Israel och Golanhöjderna. Enligt Hizbollah är detta ockuperat libanesiskt område, enligt Israel en del av de syriska Golanhöjderna, vars västliga delar Israel ockuperar sedan 1967.

De senaste veckorna har Hizbollah utsatts för intensiva uppmaningar från Libanons sunnimuslimer och kristna att inte dra in landet i ännu ett krig med Israel.

– Vi klarar inte det nu, inte med en miljon syriska flyktingar i landet. Om Hizbollah vill hämnas för Israels attack mot Golan så gör det från Syrien, inte från Libanon, sade Libanons socialistledare Walid Jumblatt.

En attack av onsdagens omfång är inget som Hizbollahledningen beslutar om på egen hand. Tid och plats har fastställts i intimt samråd med Iran, som befinner sig i ett besvärligt diplomatiskt läge: å ena sidan förhandlingarna med stormakterna om Irans kärnkraftsprogram, å andra sidan det syriska inbördeskriget, där Iran verkar för att västmakterna ska ompröva sitt krav på att president Bashar al-Assad avgår.

Men Hizbollah och Iran har bägge tusentals krigare i Syrien. Hizbollah strider också mot IS i Irak, och ingen av dem torde vara på humör för ett större Libanonkrig, som ofelbart kommer att leda till israeliska flygattacker mot landets infrastruktur.

– Iran vill inte ha ett storkrig. Det vet att i samma ögonblick det smäller på allvar måste Hizbollah börja avfyra sina hundratusen missiler mot Israel, de som Iran betalat. Iran vill inte slösa bort dessa vapen på småsaker, de har köpts in för att avskräcka Israel från en attack mot Irans kärnvapenprogram, säger den israeliske Irankännaren Meir Javadanfar.

Innan premiärminister Benjamin Netanyahu avbröt valkampanjen för att rådgöra med generalstaben varnade han Hizbollah:

– Innan ni sätter i gång något som inte går att hejda borde ni studera bilderna från Gaza efter att Hamas sköt raketer mot oss i somras.

Nathan Shachar naranjal@gmail.com “

DN 30 jan 2015:

“Svensk frivillig soldat: Vi kan inte stå passiva inför aggressionen

De kallas för legosoldater och deltar i ett ukrainskt milisförband som leds av en högerextrem nationalist. När DN besöker ett par av de utländska frivilliga som strider i Azovregementet möter vi två unga män som inte säger sig ha någon politisk agenda, men som anser att de inte kan stå passiva inför en stormakts aggression.

Jurivka.

En av dem, just nu den enda från Skandinavien i förbandet, är svensk. Men absolut inte nazist, bedyrar han.

Han heter Carolus Löfroos, är en 26-åring från Sundsvall som fram till förra sommaren jobbade som översättare. Sedan ett halvår är han soldat i Azovregementet, ett milisförband som grundades av en närmast nazistisk ukrainsk politiker.

Men Carolus Löfroos är hjärtligt trött på att själv kallas för nazist.

– Nej, jag är inte nazist, jag ser mig snarast som opolitisk.

Han har dock haft en del att skaffa med den uttalade nynazisten Mikael Skillt, som betecknas som ”operativt ansvarig” för svenska Ukrainafrivilliga. Bland annat går det att läsa en chatt på Facebook där han okommenterat låter Skillt köra en rå jargong med homofoba och antisemitiska uttryck.

Löfroos prenumererar också på tidningen Motgift, ett nätmagasin som ”står upp för grundläggande västerländska värderingar och försvarar folk, familj och fosterland”.

På min fråga om han ändrat åsikt på sistone svarar han:

– Jag upprepar, jag har aldrig varit nazist. Med Mikael Skillt diskuterar jag inte, är inte ens intresserad av hans åsikter. När det gäller min läsning, så följer jag allt möjligt, även den ryska kanalen Russia Today och proryska Fria Tider. Att man läser en nättidning gör en inte till nazist. Jag försöker titta på så många åsikter som möjligt för att bilda mig en uppfattning.

Hans förnamn kunde ge associationer till en storsvensk vurm för Karl XII, och det är förstås en fråga som han många gånger har ställts inför. Men nej, han döptes till Carolus av sina föräldrar.

Vad är det då som får en ung man från mellersta Norrland att bege sig till Ukraina för att kriga?

– Om vi i Sverige skulle anfallas skulle jag vilja att vi fick andras hjälp. Därför vill jag hjälpa till när Ukraina har blivit anfallet av Ryssland.

Han fick först upp ögonen för konflikten i samband med Rysslands erövring av den ukrainska halvön Krim i februari-mars 2014.

– Och i augusti, när det stod klart att ryssarna också var inblandade i östra Ukraina, då kunde jag inte förbli overksam.

Hans militära utbildning är begränsad, men han har varit med i svenska hemvärnet. Innan dess gjorde han ett års värnplikt i Finland; han har både finskt och svenskt medborgarskap.

Han ser sig inte heller som någon legosoldat. Ersättningen räcker knappt till existensminimum. Under sin tid med Azovstyrkan har han sammanlagt fått motsvarande 2 000 kronor.

Det var enkelt att bli antagen i Azov; han skrev ett mejl och frågade om de hade en plats och de svarade att han var välkommen. Och nu sitter han på basen i Jurivka, fem mil sydväst om Mariupol, och blickar ut över den iskalla Azov-sjön, som förbandet är döpt efter.

Han vill inte svara på min fråga om han deltagit i strid; han kan ha goda skäl till det: det finns röster i Sverige som vill att deltagande i utländska krig ska bli straffbart. Och han har uppfattat hot mot sin person på ryska webbsajter.

Han säger att det värsta han varit med om är raketbeskjutning, som den i lördags då Gradraketer avlossade från rebellkontrollerat territorium dödade 29 civila i Mariupol.

Hans kamrat, den 30-åriga britten Chris Garrett, var med när Azovförbandet inkallades för att hjälpa till med räddningsarbete efter massakern i Mariupol.

– Det var det mest hemska jag har sett, en ren slakt, säger Chris Garrett, som efteråt kunde hjälpa till att identifiera icke-exploderade raketer. Han har tidigare arbetat med att desarmera landminor i Burma.

Det slutade illa i ett avseende för Chris: ett ryskt videoteam filmade honom i aktion, och på klippet hörs han prata engelska. Det blev genast masspridning av videon på internet, med ett vidhängande (falskt) påstående om att nu fanns ”beviset” för att CIA, Blackwater och andra amerikanska organisationer var aktiva i Ukraina.

– De påstod i programmet att man betalar mig tusentals dollar i lön. I själva verket får jag ingenting.

Några dagar senare gick president Vladimir Putin ut och hävdade att det är ”Nato-legioner” som slåss mot ryssarna i Ukraina.

Garretts bevekelsegrunder för att komma till Ukraina liknar Carolus Löfroos:

– Jag följde vad som hände på Majdan, och sedan insåg jag att det som varit en politisk konflikt hade blivit ett krig. Då ville jag ge de människor som försvarade sina hem ett stöd. Jag betecknar mig egentligen som pacifist. Men vad ska man göra när Ryssland invaderar en suverän stat?

Vi följer männen till en skjutbana utanför Urzuf, en mil västerut, där de ska förbereda sig inför ett befarat kommande ryskt anfall mot Mariupol. Det är just den här vägen, längs Azovska sjön, som det finns en åtråvärd landbrygga mellan Ryssland och halvön Krim, som efter den ryska annekteringen är avskuren från landkontakt med omvärlden.

De ska båda provskjuta sina kulsprutegevär och kalibrera sina kikarsikten. Talande nog för de ukrainska försvarsstyrkornas tillgång till fungerande materiel har Carolus Löfroos tagit med sitt kikarsikte från Sverige.

– Inte bara det, jag tog med en egen uniform också. Inte för att vi inte skulle ha fått några plagg här, men de kan nog behöva de uniformer de har.

Under förflyttningen ringer det på Chris Garretts mobil. Han får veta att en av kamraterna i Azov har dödats under en artilleriduell med rebellerna några mil norr om Mariupol. Det märks tydligt att beskedet tar hårt på båda två.

På frågan om han inte är rädd svarar Carolus:

– Inte så mycket nu. Jag var nog det innan jag reste ner hit. Väl här nere fungerar man bara.

Chris Garrett säger inte mycket om det, utom att hans anhöriga hemma på Isle of Man i England vill att han återvänder hem.

– Det ska jag också, men först i april, när jag vet mera om hur det går i Ukraina.

De ställer upp måltavlorna på 200 meters avstånd, lägger sig ned och börjar provskjuta. Knallarna är öronbedövande.

Michael Winiarski michael.winiarski@dn.se

Regementet består av cirka 800 soldater

Azovbataljonen bildades i april 2014, månaden efter Rysslands annektering av den ukrainska halvön Krim, och leds av den högerextremistiske befälhavaren Andrij Biletski. Förbandet har nära band till Biletskis parti Socialnationalistiska församlingen, en grupp som anses ha nazistiska förtecken. Som logotyp använder Azov en Wolfsangel (varghake) som starkt påminner om ett hakkors.

Regementet består i dag av omkring 800 soldater, varav ett mindre antal utländska; bland annat svenskar, fransmän och ryssar.

Många av de ukrainska soldaterna är knutna till den extremnationalistiska Högra sektorn.

Högkvarteret är beläget vid Azovska sjön, ett par mil väster om Mariupol. **DN “**

DN 30 jan 2015:

“Sanktioner kvar trots motstånd från Grekland

Efter ett fyra timmar långt och stormigt möte kom EU:s utrikesministrar överens. Grekland gjorde motstånd men gick till slut med på att sanktionerna mot Ryssland förlängs i ett halvår.

Bryssel
– Grekland stod fast vid sina positioner, men hade en konstruktiv attityd, tyckte EU:s utrikeschef Federica Mogherini när förhandlingarna var slut.

Den stora frågan inför gårdagens möte var hur Greklands utrikesminister Nikos Kotzias skulle agera.

Partierna i den nya grekiska regeringen, vänsterkoalitionen Syriza och högernationalistiska Anel, är motståndare till sanktionspolitiken mot Ryssland. De anser att EU:s agerande har provocerat fram kriget i Ukraina och vill ha tätare förbindelser med Moskva.

– Grekland arbetar för fred i Ukraina och vill samtidigt förhindra splittring mellan EU och Ryssland, förklarade Nikos Kotzias på väg in till gårdagens förhandlingar.

Under mötet sägs Kotzias ha presenterat utförliga teoretiska argument mot sanktionerna, men till slut gick han ändå med på en förlängning fram till september.

Utrikesministrarna kom också överens om att EU:s tjänstemän ska förbereda beslut om att sätta upp ytterligare namn på sanktionslistan samt fler ”lämpliga åtgärder” om läget i Ukraina förvärras ytterligare.

Vad detta innebär är oklart. Sverige hör till de länder som anser att det kan behövas mer omfattande ekonomiska sanktioner. Den frågan ska behandlas vid EU-toppmötet den 12 februari.

Gårdagens beslut innebär alltså inga nya utan enbart förlängda sanktioner, men kan ändå tolkas som en skärpning.

EU:s utrikeschef Federica Mogherini har tidigare strävat efter att upprätta mer normala relationer mellan EU och Ryssland, men i går var hon drivande.

Omsvängningen beror på att läget i Ukraina bedöms vara allvarligare än på länge. Ryssland anses stå bakom de ukrainska separatisternas offensiv. Det tolkas i Bryssel som att Moskva nu på allvar försöker försvaga och undergräva regeringen i Kiev.

För EU, som har ett associationsavtal med Ukraina, innebär händelseutvecklingen en dramatisk upptrappning av konflikten.

Donald Tusk, Europeiska rådets ordförande, reagerade mycket starkt omedelbart efter den gångna helgens blodiga attacker i Mariupol.

Tusk tog initiativ till ett skarpt uttalande som statsminister Stefan Löfven och EU:s övriga regeringschefer ställde sig bakom i tisdags.

Men Grekland protesterade. I en ilsken reaktion från Aten hävdades att Tusk inte hade lyssnat på de grekiska synpunkterna.

Från regeringen i Cypern kom en liknande reaktion.

EU-länder som Ungern, Tjeckien och Cypern har också pläderat för att sanktionerna ska trappas ned. Hittills har de ändå ställt sig bakom en gemensam EU-linje, och så skedde alltså också vid torsdagens möte.

Men motsättningarna finns kvar och kommer med all säkerhet att prägla de fortsatta diskussionerna.

Annika Ström Melin annika.strom-melin@dn.se

Fakta. EU:s sanktioner

Hittills har 132 enskilda personer i Ryssland och Krim samt 28 företag satts upp på EU:s svarta lista.

Sanktionerna riktas mot ryska beslutsfattare, ukrainska separatister samt företag och enskilda som gynnats av Rysslands annektering av Krim.

Sanktionerna innebär inreseförbud till EU och frysta ekonomiska tillgångar.**Dn “**

DN 30 jan 2015:

“Hur brutal får en avrättning vara?

Washington. Efter ett flertal plågsamma avrättningar tar USA:s högsta domstol upp frågan om dödsstraffets metoder. Dödsstraffets själva existens är dock ännu inte hotad i USA, trots debatterna.

Analys

Frågan handlar om de substanser som använts i ett flertal havererade avrättningar ska vara tillåtna.

Fyra dödsdömda interner i Oklahoma hade vädjat till Högsta domstolen att den skulle förbjuda midazolam, ett av de preparat som används när en fånge avrättas med giftinjektion i USA. De menade att de löpte risk att plågas på ett sätt som står i strid med den amerikanska konstitutionen.

Innan domstolen i fredags beslöt att ta upp frågan hann en av fångarna dö. Charles Warners ansökan om att avrättningen skulle skjutas upp avslogs av domstolen, med röstetalen fem mot fyra.

I onsdags bestämde HD, efter en vädjan från Oklahomas chefsåklagare, att avrättningen av de andra tre skjuts upp till dess att frågan om giftplågan är avgjord.

Åter ställs nu det smaklösa straffet under lupp.

Avgörandet gäller alltså inte alls dödsstraffet i sig, utan exakt hur mycket brutalitet en avrättning kan innehålla inom ramen för lagen, där gränsen något absurt dras vid ”inhumana” och ”ovanliga” metoder. Förra året misslyckades flera avrättningar och vid en av dem, i just Oklahoma, plågades den dömde i närmare en timme innan han dog. Sena och halvhjärtade försök att stoppa avrättningen gjordes, men internen avled av en hjärtinfarkt. Sedan dess har ingen avrättats i

Oklahoma – fram till dess att Charles Warren fick sina sprutor för två veckor sedan.

Den vanligaste metoden att avrätta de dömda i de 32 delstater där straffet är tillåtet är giftinjektion, men då läkemedelsbolagen vägrar sälja substanser för ändamålet pågår experiment med alternativa preparat och kombinationer, med ibland förfärande följder.

Under det senaste året har flera delstater riktat intresset mot äldre metoder, och i Wyoming har man precis röstat för att återinföra arkebusering som alternativ metod – om giftet skulle ta slut. Endast en delstat använder sig av arkebusering i dag, Utah, där det tillämpades så sent som 2010. I Tennessee blev förra året elektriska stolen ett nygammalt alternativ, något den också är i Virginia. Samma lagändring förbereds i Alabama.

Här pågår två parallella debatter, där den ena handlar om metoder och definitioner, den andra om själva dödsstraffets vara eller icke vara. Domstolens val att ta upp giftet midazolam handlar om den metoderna.

För en tid sedan intervjuade jag prästen Carroll Pickett i Huntsville, Texas, den lilla ort där samtliga avrättningar i delstaten utförs. Under många år var han tillsammans med de dödsdömda under deras sista dygn, innan han slutade för att ägna sig åt att arbeta mot dödsstraffet. Han ansåg att alla domare borde bevittna en havererad avrättning. Han hade själv bevittnat många.

De kunde i alla fall se en avrättning, sa Pickett, som själv hade sett hundratals. Han hade också många gånger bjudit in domare, höga jurister och valda politiker, men de brukade inte komma.

I april får parterna i Oklahama lägga fram sina argument för Högs-ta domstolen.

Sanna Torén Björling sanna.bjorling@dn.se “

DN 30 jan 2015:

“Oron för nytt krig växer i Libanon

Flera libanesiska medier och politiska partier riktar bitter kritik mot Hizbollah för onsdagens attack mot en israelisk militärkonvoj, då två israeliska soldater dödades.

– Det är Libanons regering som ska fatta beslut rörande krig och fred, inte miliser som går främmande makters ärenden, sade en medlem av landets största parti, sunnimuslimska Mustaqbal, till DN i telefon.

Också inifrån regeringskoalitionen, där Hizbollah ingår, hörs indignerade röster om Hizbollahs agerande, som man fruktar ska tända gnistan till ett nytt Libanonkrig.

Det syriska inbördeskriget, där Hizbollah är stridande part på Assad-regimens sida, har gjort det delikata vågmästarspelet mellan Libanons alla religiösa och etniska grupper infernaliskt invecklat.

Extrema sunnimiliser som IS och al-Qaida passerar dagligen gränsen mellan länderna, och de flesta av landets sunniter och kristna lastar Hizbollah för den enorma syriska flyktinginvasion som ansträngt - Libanons resurser till det yttersta.

Häromdagen svor Hizbollahs ledare Hassan Nasrallah att hans milis inte agerar från Golanhöjderna. Bara tre dagar senare dödade en israelisk missil sex Hizbollahmän och sex höga iranska officerare på Golans syriska sida.

Efter detta skyndade sig Nasrallah att lova att vedergällningen mot Israel inte skulle ske från libanesiskt område, men just detta skedde på onsdagen.

Vissa tecken tyder på att Israel inte kommer att svara på onsdagens attack, men extremisterna i regeringen dundrar om hämnd och antyder att premiärminister Benjamin Netanyahus ovilja att höja insatsen är en invit till Iran att flytta fram sina positioner.

Israel har enligt inofficiella uppgifter här gjort klart för Syrien att iranska och Hizbollahtrupper på Golan i fortsättningen kommer att betraktas som en fientlig handling från Syriens sida.

Skräcken för att landet ska dras in i strider mot Israel ligger djupt hos libaneserna. Mellan 1969 och 1982 bombade Israel regelbundet palestinska ställningar i landet och mellan 1982 och 1999 ockuperade Israel delar av landet. Inbördeskriget 1975–76 hängde också indirekt ihop med Palestinakonflikten.

Nathan Shachar naranjal@gmail.com “

DN 30 jan 2015:

“Boko Haram på agendan vid toppmöte

En insats under AU-flagg för att stoppa extremiströrelsen Boko Haram. Det är en av de känsliga frågor som ska diskuteras på Afrikanska unionens (AU) toppmöte.

För de afrikanska stats- och regeringscheferna är islamistgruppen Boko Harams brutala härjningar i Nigeria ett ämne som ska avhandlas under toppmötet, som även statsminister Stefan Löfven närvarar vid. Mer än 13 000 personer har dödats sedan 2009, och närmare en miljon har tvingats lämna sina hem.

Enligt AFP finns det ett förslag om regionala styrkor med 3 000 soldater från Nigeria och dess grannländer. AU-kommissionens chef Nkosazana Dlamini-Zuma sade tidigare i veckan att terrorgruppen är ett hot mot hela kontinenten.

Men Nigeria, en stormakt inom AU, ser inte positivt på förslaget.

– I Nigeria är man orolig för vilka politiska implikationer det kan få. Grannländerna kommer att blanda in sina politiska agendor, säger Mats Utas, forskare vid Nordiska Afrikainstitutet.

En annan konflikt som sannolikt kommer att tas upp är de ökande rebellaktiviteterna i Mali, dit Sverige har skickat FN-personal.

Tt “

DN 30 jan 2015:

“Johan Schück: Ryssland det största orosmolnet för eurolandet Litauen

Vilnius. Vad som ska hända med Ryssland är den stora och hotfulla frågan. Ekonomiskt innebär det en osäkerhet som är tydlig i Litauen, men finns också på vår sida om Östersjön. Skillnaden är att vi i Sverige inte talar så mycket om det.

Euron står för närvarande inte särskilt högt i kurs. Men vid årsskiftet fick valutaunionen ändå Litauen som ny medlem. Där uppfattas det som en betydande framgång att ha kommit in i euroområdet, vilket ger anledning att särskilt bjuda in europeiska medier – däribland Dagens Nyheter.

Främst handlar det om att Litauen, med sitt läge intill Ryssland, tar ännu ett steg in i den västeuropeiska gemenskapen. Redan 2004 knöts den nu avvecklade litauiska valutan mycket hårt till euron. Så skillnaden, ekonomiskt sett, är inte så stor när landet till slut har blivit medlem i valutaunionen.

Vissa fördelar finns ändå, såsom att räntorna har blivit lägre. Det rör sig inte om mer än några tiondelar av procent, men litauiska staten kunde i slutet av förra året ta upp lån på fördelaktiga villkor.

Man kan också peka på något lägre transaktionskostnader när valutaväxling får mindre betydelse. Förhoppningar finns att Litauen, som är ett lågkostnadsland med kvalificerad arbetskraft, nu ska kunna dra till sig fler utländska investeringar. En avigsida med övergången till euro, som litauerna själva nämner, är dock att de omvandlade priserna oftare avrundas uppåt än nedåt.

Allt detta, som litauiske centralbankschefen Vitas Vasiliauskas och finansministern Rimantas Sadzius gärna talar om med besökande journalister, hamnar dock i skuggan av en större fråga: relationerna till Ryssland.

Det gäller på många plan, men inte minst ekonomiskt. Krisen i ryska ekonomin märks i Litauen, likaså följderna av den ryska aggressionen mot Ukraina.

För Litauen är Ryssland den största handelspartnern som tar mer än 20 procent av exporten. Det är mer än i något annat av EU-länderna, även om litauerna alltmer vänder sig mot andra marknader.

Livsmedel har varit en viktig del av Litauens export till Ryssland. Men där är det numera tvärstopp, till följd av det ryska embargot som blev svaret på EU:s sanktioner.

Transporter och transithandel är också tunga exportnäringar, eftersom ryska utrikeshandeln till väsentlig del går genom Litauen. Men denna trafik har minskat, eftersom Rysslands handelsutbyte med andra länder krymper. Ryssar som kommer till Vilnius på shoppingresa har också blivit betydligt färre.

Kraftigt minskad Rysslandsexport är kännbar för Litauen, även om centralbankschefen och finansministern helst tonar ner problemet. Samtal med ekonomer från litauiska banker – svenskägda SEB, Swedbank och Nordea – ger delvis en mörkare bild.

Litauen är i ett läge där tillväxten i ekonomin avtar och prognoserna justeras ner. Senast talar Swedbank om en BNP-ökning på 2,3 procent under 2015, mot tidigare väntade 3,3 procent.

Det finns även inhemska skäl till avmattningen, såsom att byggandet tidigare gick upp kraftigt och nu har fallit tillbaka.

Den djupa krisen 2008–2009 sätter fortfarande spår i Litauen: arbetslösheten ligger på över tio procent. Samtidigt har en omfattande emigration betytt förlust av yngre och ofta välutbildade som har hittat jobb på andra håll i Europa.

Faran finns nu att arbetslösheten hänger kvar kring dagens nivå och utvandringen tar fart igen.

Följden kan bli brist på kvalificerad arbetskraft, vilket försvårar Litauens ambitioner att locka till sig investeringar, bland annat inom it-sektorn.

Trots en alltmer utsatt position klarar sig Litauen ändå relativt väl, i likhet med de andra baltiska länderna.

Men vad som ska hända med Ryssland blir ändå den stora och hotfulla frågan. Och det råder stark oro för att läget i Ukraina ska ytterligare skärpas, i linje med vad som redan har hänt.

Ekonomiskt innebär detta en osäkerhet av ett slag som övriga Europa känner till, fastän betydligt mer kännbar. Skillnaden i stämningsläge mellan Vilnius och Stockholm är påtaglig.

Men närheten till Ryssland finns också för oss i Sverige, även om vi inte talar så mycket om det.

Johan Schück johan.schuck@dn.se samhällsekonomisk krönikör. “

DN 30 jan 2015:

“ Han längtar tillbaka till sin ödelagda hemstad

Atmanek/Suruc. Ferhan Ramo är en av de 200 000 kurder som i höstas flydde från Kobane i norra Syrien när den jihadistiska terrorgruppen Islamiska staten intog staden. I början av veckan tog syriskkurdiska styrkor tillbaka kontrollen. Nu hoppas Ferhan Ramo kunna återvända snart. – Den dagen blir jag född på nytt, säger han.

Från det platta taket på huset där Ferhan Ramo bor med sin familj har han fri utsikt mot Kobane. Den 31-årige fembarnspappan får något drömmande i rösten när han pratar om sin hemstad.

– Det är så vackert där, mycket vackrare än här, säger han.

Ändå är det bara ett par hundra meter från huset där han nu bor till Kobane. Här i byn Atmanek har han och familjen bott tillsammans med ett par familjer till sedan i september förra året.

Då kom jihadistgruppen Islamiska staten, IS, till Kobane, en stad med övervägande kurdisk befolkning i nordligaste Syrien. Nästan alla invånare i Kobane och i byarna omkring flydde över gränsen till Turkiet. Nu finns det runt 200 000 syriska kurder på den turkiska sidan av gränsen, många av dem i och kring staden Suruc.

I början av den här veckan tog den syriskkurdiska styrkan YPG tillbaka kontrollen av Kobane, understödd av irakkurdisk milis, soldater från oppositionsgruppen Fria syriska armén och, inte minst, flyg från USA och dess allierade.

Strider pågår fortfarande i byarna runt Kobane. Men flyktingarna här på den turkiska sidan av gränsen är ivriga att komma tillbaka.

– Så snart det går, så snart det är säkert ska jag tillbaka, säger Ferhan Ramo.

Huset han bor i nu tillhör en vän. Och det är inte bara Ferhan Ramos familj som bor där utan även flera släktingar. På gården rusar barn i alla åldrar omkring och leker.

Totalt samsas 22 personer, varav 13 barn, i huset som på en del ställen mest ser ut som ett betongskelett.

Från taket har Ferhan Ramo kunnat följa striderna i Kobane, nästan som från läktarplats. Det är bara ett grönt stråk av åker- och betesmark som skiljer familjens tillfälliga hem från Kobane. Det har varit en närmast bisarr känsla att sitta på taket och titta på striderna, säger Ferhan Ramo. En gång fick en prickskytt från IS syn på honom, berättar han och pekar på ett kulhål i skorstenen.

– Kulan strök förbi mig bara en decimeter från huvudet.

– Men varje gång YPG haft framgångar har jag varit lycklig.

Ferhan Ramo hoppas vara tillbaka i Kobane om en vecka. Och hela familjen längtar hem.

– Jag vill gå i skola igen. Här har jag inte gått i skola alls, säger nioåriga dottern Ahin.

En av Ferhan Ramos bröder har varit kvar i Kobane hela tiden och funnits bakom linjerna hos YPG-milisen.

Genom honom vet Ferhan Ramo att hans hem är förstört. Och huset där han haft sin butik är raserat.

– Men vi vill tillbaka, även om vi måste bo i tält. Den dagen jag är i Kobane igen blir min andra födelsedag.

De första flyktingarna har redan börjar återvända till Kobane, om än i liten skala.

Det är en sargad stad de återvänder till. Rapporter berättar om sönderskjutna hus, om brist på mat och mediciner, om elektricitet som inte fungerar och om usel vattenförsörjning.

– Förstörelsen är massiv, minst femtio procent av staden är förstörd, sade Idris Nassan, en myndighetsperson från Kobane, till nyhetsbyrån AFP efter att IS körts ut.

Han vädjade samtidigt till flyktingarna att vänta med att återvända tills läget förbättrats.

Men de Kobanebor vi träffar är ivriga att snabbt komma tillbaka hem.

Än är det bara män som, i liten omfattning, tillåts åka tillbaka. Kvinnor och barn får vänta. Och det behövs tillstånd för att ta sig över gränsen.

På ett litet kontor i Suruc har Kobanes myndigheter ett kontor. Där står flyktingar i klungor runt skrivborden och försöker övertyga tjänstemännen om att just deras skäl väger tyngre än alla andras.

– Min son har kämpat med YPG. Nu är han skadad i huvud, ben och ansikte. Jag vill se hur det är med honom och kanske ta med honom hit. I Kobane fungerar ingen sjukvård, jag tror han behöver läkarhjälp, argumenterar 60-årige Ahmed Hassan.

Han slår sig ner i ett rökigt väntrum och hoppas på ett positivt besked.

Men efter en stund kommer svaret: Nej, åtminstone inte i dag.

En 19-åring vi träffar har bättre tur. Han har varit med i YPG-styrkorna, slagits mot IS och presenterar sig bara med sitt soldatnamn Rosiar.

För ett par dagar sedan, när jihadisterna körts ut, kom han över gränsen för att ”hämta hem” sin familj, som han säger.

Senare möter vi Rosiar igen i en korridor, och då har han ett leende på läpparna,

– Jag får inte ta med mig hela familjen, men en person får följa med.

Thomas Hall thomas.hall@dn.se

Fakta. Kobane

Kobane är en stad vid den syrisk-turkiska gränsen med cirka 50 000 invånare. Under det syriska inbördeskriget flydde många syrier till Kobane.

När IS inledde sin offensiv mot Kobane i september hade staden därför cirka 200 000 invånare. Flertalet av dem flydde över gränsen till Turkiet.

I september beslöt USA att flygbomba Islamiska statens ställningar i Syrien. Omkring 600 anfall har riktats mot Kobane och dess omgivningar sedan dess.

Fakta. Kriget i Syrien

2011
I mars manar syriska oppositionella, inspirerade av revolterna i Tunisien och Egypten, till kamp mot president Bashar al-Assads polisstat. Men demonstranterna möts av våld från al-Assads säkerhetsstyrkor.

Under hösten organiserar sig oppositionen i Syriens nationella råd (SNC) och de första tecknen på ett väpnat motstånd börjar formeras.

2012
Ryssland och Kina blockerar FN:s försök att ingripa i Syrien med ett veto i säkerhetsrådet. Kofi Annan misslyckas med sitt medlaruppdrag.

EU och USA skärper sina sanktioner mot al-Assads regim. Flera olika medlare har förgäves försökt förhandla fram vapenvilor och fred.

2013
Utländska aktörer blandar sig alltmer i konflikten, som utvecklats till ett fullskaligt inbördeskrig. I själva verket till ett ”krig genom ombud”, med Iran, shiarörelsen Hizbollah och Ryssland som uppbackare av regimen. Oppositionen stöds av västmakterna, Turkiet, Saudiarabien och Qatar. Regimmotståndarna, ”rebellerna”, blir alltmer influerade av radikala islamister.

2014
Islamiska staten, IS, tar kontroll över en fjärdedel av landet. Där införs ett brutalt styre baserat på islams sharialagar. Kurderna, och även andra rebellgrupper, strider mot IS. Samtidigt stärker regeringsarmén sin ställning i andra delar av landet.

Under hösten börjar en USA-ledd koalition bomba Islamiska statens styrkor i norra Syrien för att stoppa dess framfart.

2015
Inbördeskriget i Syrien har orsakat samtidens värsta flyktingkatastrof. Av den totala befolkningen på 21 miljoner människor beräknas 3,3 miljoner vara på flykt utanför Syrien, enligt FN:s flyktingkommissariat UNHCR.

Närmare sju miljoner människor är på flykt inne i Syrien. Men det faktiska antalet som flytt bedöms vara mycket högre, eftersom många flyktingar inte kan eller vill registrera sig hos UNHCR.

Dn “

DN 31 jan 2015:

“Rysslands sändebud i Europa

Striderna i östra Ukraina har blivit allt blodigare sedan separatisterna inledde sin offensiv för drygt en vecka sedan. Varken Ryssland eller dess hantlangare har längre något intresse av vapenvilan från september och struntar blankt i den. Förra helgens granatattack mot civila i Mariupol är den hittills värsta men inte enda förbrytelsen.

Vladimir Putin har ända från början ljugit om sin inblandning, först på Krim, senare i Donbass. Tusentals ryska soldater spelar en avgörande roll i ”separatistupproret”. Och nu har den ryske presidenten satt ny fart på kriget.

Formellt vore det alltså läge för västvärlden att skärpa de sanktioner som, tillsammans med oljeprisraset, tynger Rysslands ekonomi. EU:s utrikesministrar kunde i torsdags kväll bara (och med knapp nöd) enas om att förlänga den gällande svartlistningen av cirka 130 personer.

Frågan är om det blir några fler sanktioner vid EU-toppmötet den 12 februari, vad Ryssland än gör. För den nya regeringen i Grekland, ledd av vänsterpopulistiska Syriza, är i grunden emot. Beslut om åtgärder kräver att alla unionens 28 medlemsstater står bakom.

Syriza har gillat Ryssland under hela sin korta historia. Partiledaren Alexis Tsipras fördömde sanktionerna vid sitt Moskvabesök i maj, och hävdade precis som Putin att nazister styr Ukraina. Utrikesminister Nikos Kotzias är god vän med den ryske ultranationalisten Alexander

Dugin. Ordföranden för högerpartiet i den grekiska regeringen är också flitig Moskvaresenär.

Rysslands finansminister lovar att överväga en eventuell förfrågan från Grekland om ekonomiskt bistånd. Grekiska produkter kan undantas från de ryska motsanktionerna, och Aten hoppas också på gasprisrabatter.

Vänster- och högerpopulister, förenen eder. Alexis Tsipras och Marine Le Pen har blivit Kremls bästa vänner i Europa. Gemensamt för Syriza och Nationella fronten tycks vara avsaknaden av kompass, frånsett den som visar att Ryssland tappert bekämpar USA och väst. Att Putin brutit mot den europeiska efterkrigsordningen genom att invadera ett grannland blir en detalj, liksom hans avsky mot mänskliga rättigheter.

Syriza har makten att lägga veto mot både EU:s och Natos beslut. Den utopiska ekonomiska politiken är inte det enda trubblet med den nya grekiska regeringen.

Gunnar Jonsson gunnar.jonsson@dn.se “

DN 31 jan 2015:

“Striden gäller inte bara pengar

Det är de europeiska skattebetalarna som får ta notan när Grekland varken kan eller vill betala. Om landet inte legat på ”rätt” sida av järnridån hade ett systemskifte skett långt tidigare.

Låt oss börja med det viktigaste: Grekland är bankrutt. Landet måste be om de pengar som man inte har. Utan stöd från omvärlden skulle man snart hamna i kaos, som stat sannolikt raskt bryta samman. Hade Grekland varit en privatperson och inte en stat, hade den personliga konkursen redan varit ett faktum. Och Grekland sannolikt indraget i ett rättsligt efterspel med åtalspunkter som urkundsförfalskning, förskingring och trolöshet mot huvudman.

Tursamt nog för Grekland gäller inte samma regler för stater som för privatpersoner. Men paradoxalt nog gör det situationen ännu värre. I den har Grekland försatt sig självt efter att under längre tid och med stor konsekvens levt över sina tillgångar. Detta gäller för stat, alltså den politiska klassen, som för medborgare: åtminstone för dem som i en av klientelism uppblåst statsapparat fått jobb som inte behövts eller löner och pensioner som i denna storleksordning aldrig någonsin skulle ha betalats ut. Fast inte betalade av grekerna, utan av folk som aldrig var tillfrågade, kanske inte ens varit i Grekland på semester.

På denna väg har det varit åtminstone alltsedan 2001 då euron infördes. För första gången i modern tid fick grekerna ”riktiga” pengar, billiga var de också, men i stället för att använda dem till investeringar för att bygga om en ekonomi och ett samhälle som inte kommer att ha en chans i en globaliserad värld, användes pengarna till konsumtion. Mänskligt kanske, men oansvarigt och dumt. Och inte vilken konsumtion som helst: Greklands statsskuld utgör i dag, efter att

privata skulder redan avskrivits, cirka 320 miljarder euro. Det är mer än 175 procent av BNP (i Sverige kring 40 procent).

I den skuldligan spelar inget annat land i Europa.

Men sedan några år har denna konsumtion tvärt tagit slut eftersom ingen i Europa längre vill betala för det grekiska kalaset. Det upprör grekerna. Men det rör sig inte om en tillfällig olycka, en knipa som vem som helst kan hamna i, då det blir både nödvändigt och naturligt att sträcka ut en hjälpande hand. Krisen i Grekland har med struktur, inte konjunktur, att göra. Och därtill – detta sagt med all respekt – är den överdriven.

Ty nästan alla siffror talar för att de östeuropeiska stater som efter kommunismens fall blev medlemmar av EU lever på en nivå som ligger långt under den i krisens Grekland. Lettland – ett långt fattigare land – har dessutom visat hur man med stora uppoffringar kan genomföra ett radikalt spar- och reformprogram av det slag som Alexis Tsipras regering säger nej till. Inte oväntat är det därför omöjligt att sälja den grekiska krisen som snyfthistoria till Baltikum eller EU-medlemmar som Slovakien, Rumänien eller Bulgarien. Och ännu omöjligare bland grannarna på Balkan: Zagreb, Sarajevo eller Belgrad är städer långt mer slitna och nergångna än Aten. Min kroatiska svärmor skulle ha varit överlycklig med en grekisk krispension.

Men det hör till den grekiska provinsialismen att sådana jämförelser inte ens faller någon in.

Många hävdar att det handlar om en ren skuldkris. Varför då inte avskriva skulderna? Alla vet ju att de aldrig kommer att kunna betalas, det vill säga aldrig av Grekland. Men att ”avskriva” skulder är ett aisopiskt-terapeutiskt språkbruk som döljer den fundamentala ekonomiska lag som säger att all konsumtion i slutändan måste betalas av någon. Att smita från notan går inte.

Däremot att skicka den vidare. Därför är det mest teater när Europa pockar på att Grekland måste betala tillbaka; snarare oroar man sig för att det grekiska exemplet kan smitta av sig på andra. Men återbetalningen måste upprätthållas som fiktion. Aten förses därför med pengar för att kunna spela sin roll. Avsikten är att skulderna ska ”trollas bort” medelst förlängda återbetalningstider och symboliska räntekostnader, allt i förhoppningen att européerna inte upptäcker vad som sker.

Ty det är de europeiska skattebetalarna som ska betala det Grekland varken kan eller vill betala. Och klarar våra politiker inte av den skivan lär vi snart få vänja oss vid nya politikeransikten, långt mindre försonligt godmodiga än dagens.

På ytan kan alltsammans se ut som ett bråk om pengar. Men den i Grekland förhatliga trojkan (EU, ECB och IMF) är i Aten för att hjälpa till att bygga om det grekiska samhället. När kommunismen föll skedde just detta i hela Östeuropa; vi kallade det systemskifte, vi talade om övergångssamhällen, om en på många sätt smärtsam fredlig revolution som ännu inte är helt avslutad. Men Europas klintelistiska stater kom undan därför att de befann sig på ”rätt” sida av järnridån. De glömdes bort och först den grekiska krisen har visat vilket misstag det var.

Ytterst handlar detta inte om pengar utan om en värdegemenskap. Den finns manifesterad i EU:s lagar och regelverk som måste gälla för alla. Annat borde vara så självklart att det inte ens behöver påpekas. Ingångna avtal måste hållas, ansvar kunna utkrävas, skulder återbetalas, solidaritet inte missbrukas. Annars står hela det europeiska projektet på spel.

Men detta är alltså vad Alexis Tsipras hotar att säga nej till.

Richard Swartzrichard.swartz@chello.atjournalist, författare och fristående kolumnist i Dagens Nyheter.

DN 31 jan 2015:

“Ingen vet när folket kan flytta tillbaka till Kobane

Efter fyra månaders hårda strider är Kobane i nordligaste Syrien en stad i ruiner. Ändå är personer vi möter lyckliga. – Vi har besegrat fienden, säger en soldat. Men ingen vet när de 200 000 invånare som flytt till Turkiet kan återvända.

– Det är så skönt att sitta här. Vi har besegrat fienden, säger Haji Hammo.

Han är soldat i den syriskkurdiska YPG-styrkan. I början av veckan körde YPG ut den jihadistiska terroristgruppen Islamiska staten, IS, ur Kobane.

Nu håller Haji Hammo tillsammans med soldatkamraterna Hamed Hanif och Sagros Mohammad vakt inne i Kobane, vid ett torg med en rondell i mitten.

– Det är så härligt, säger Haji Hammo.

När man ser sig omkring runt torget är det svårt att hålla med. Platsen heter Fredstorget. Men de senaste månaderna har det varit allt annat än fredligt här.

Kobane, med i huvudsak kurdisk befolkning, hamnade mitt i den internationella nyhetsförmedlingen i höstas när IS i september attackerade och intog staden. Kobane, alldeles på gränsen till Turkiet, fick symbolisk betydelse för både IS, de syriska kurderna och omvärlden. YPG-styrkan har fått hjälp av Irak-kurdiska soldater och av Fria syriska armén, FSA. Och av USA och dess allierade som har släppt bomber mot IS fästen omkring staden.

Striderna har förvandlat Kobane till en stad av ruiner. Det finns knappt ett hus som är oskadat.

Kring Fredstorget fanns tidigare en restaurang, en matbutik, ett apotek och flera kaféer. På några enstaka hus står delar av väggarna kvar, men det finns inget som vittnar om ett normalt vardagsliv – inget.

De enda helt civila vi möter är -Jihan Hamedi och Makbullah Fayad, två kvinnor som kommer gående på en av huvudgatorna tillsammans med barnen Ahmed och Muhammad.

När IS anföll flydde så gott som alla invånarna i Kobane och de kringliggande byarna. På andra sidan gränsen, i södra Turkiet, finns 200 000 flyktingar i läger.

Men några få, som Jihan Hamedi och Makbullah Fayad, stannade kvar.

– Här i Kobane kunde vi inte vara. Vi sökte oss nära gränsen och har flyttat runt hela tiden mellan platser som verkat säkra, säger Jihan Hamedi.

Nu har hon och sonen Ahmed flyttat tillbaka till Kobane, till resterna av vad som tidigare var ett hus.

Det är inte bara sönderskjutna och raserade hus som berättar om striderna. På gatorna ser vi överallt patronhylsor och granatrester.

När vi svänger in på en annan gata ligger fyra döda kroppar efter IS-soldater bland bråten från hus som bombats sönder. Stanken är obeskrivlig.

Lite senare ser vi hur en kista med en IS-soldat lämnas över till den dödes familj.

– Han kom från Turkiet men bodde i Tyskland. Därifrån hade han anslutit sig till IS, säger en talesperson för YPG.

I ett gathörn längs en huvudgata står de 19-åriga tjejerna Narin Essa och Amara Mohammad på vakt med vapen hängande över axlarna. Det är inte bara män som deltagit striderna, även kvinnor har slagits vid fronten.

– Jag var aldrig rädd. Det som händer sker med Guds vilja, förklarar Narin Essa.

En av deras uppgifter nu är att se till att inte någon försöker ta sig in i byggnader där strider har pågått. Det är fortfarande fullt med blindgångare som kan explodera om någon trampar på dem, förklarar de kvinnliga YPG-soldaterna.

I kvarteren omkring dem hänger stora skynken kvar över gatorna, skynken som skulle göra det svårare för krypskyttar. På gatorna står övergivna och demolerade bilar, och från husresterna hänger elledningar som slutat fungera för länge-sedan. Någonstans ser vi en ensam katt bland bråten.

– Det är sorgligt att se förstörelsen, jag blir så arg. Men det var inte vi utan fienden som förstörde staden, säger Narin Essa.

I en källare några kvarter från huvudgatan finns ett nödsjukhus där man tagit emot skadade och utfört akutoperationer. Nu har de flesta sårade forslats vidare, ibland till kliniker i Turkiet, ibland fortsätter konvalesensen i en privatsäng.

Men i en av bäddarna ligger 21-årige Reinas kvar, som han kallar sig med sitt soldatnamn.

– En raket slog ner bredvid mig och det började brinna, berättar han.

Nu ligger han, klädd i en vinröd och gul träningsoverall, i källarsjukhuset med brännskadade ben och armar, och med splitter i ansiktet.

I sängen bredvid ligger en annan sårad soldat som får dropp från en ställning. Medan vi pratar med Reinas kommer en sköterska med en spruta.

Reinas klarar sig, förklarar skötaren Yassir Bali.

– Men vi har nästan ingen medicin och vi saknar sjukvårdsmaterial.

Staden Kobane har YPG tagit kontroll över. Men i byarna omkring pågår fortfarande strider. Och med jämna mellanrum hör vi tunga - detonationer.

På Frihetstorget, en av stadens centrala platser, möter vi Ismet Hassan, Kobanes försvarsminister.

– Det är fem eller åtta kilometer till fronten, till byarna där striderna pågår, förklarar han.

I Kobane var det gatustrider – kvarter för kvarter, gata för gata, hus för hus. Ibland fanns YPG- och IS-soldater i samma hus, säger -Ismet Hassan.

– Striderna i byarna är annorlunda, de blir enklare att ta tillbaka, spår han.

Frågan är hur Kobane ska bli en stad igen, hur länge det dröjer innan invånarna som flytt till Turkiet kan flytta hem igen.

– Åttio procent av staden är förstörd, konstaterar borgmästaren Anwer Muslim.

– Kobane kommer inte att klara återuppbyggnaden utan behöver hjälp utifrån – från andra länder, från internationella organisationer.

Några få invånare har börjat återvända från lägren i södra Turkiet. Men någon prognos för när det stora flertalet flyktingar kan räkna med att komma hem vågar sig Anwer Muslim inte på.

Thomas Hall thomas.hall@dn.se

Fakta. Vilka är IS?

Bakgrund

Islamiska staten (IS), tidigare Islamiska staten i Irak och Syrien (Isis), är en militant jihadistorganisation som strider mot regeringarna i Irak och Syrien.

Kalifatet

Den sunnitiska gruppen utropade i slutet av juni i fjol ett kalifat, alltså en stat enligt deras extremt stränga tolkning av islamisk lag.

De grymma straffen

IS, som uppstod ur gruppen al-Qaida i Irak, har bland annat genomfört halshuggningar och korsfästelser av personer de kidnappat, tillfångatagit i strid eller anklagat för brott. Tiotusentals människor i Syrien och Irak har flytt undan IS, framför allt människor ur minoriteter, som kristna och yazidier.

Styret

För närvarande behärskar IS ett område större än Storbritannien. IS har erövrat områden i nordöstra Syrien och i norra, centrala och -västra Irak som omfattar cirka 270 000 kvadratkilometer, med en befolkning på mellan 5 och 6 miljoner.

Ledare

Abu Bakr al-Bagdadi (täcknamn), numera också ”kalif Ibrahim”.

Inkomstkällor

Kontrollerar ett tiotal oljekällor och två raffinaderier i Syrien och Irak, med en potentiell omsättning på tio miljoner kronor om dagen. Oljan distribueras via mellanhänder till bland annat Turkiet och Jordanien. “

DN 31 jan 2015:

“Vänstervind ger spansk utmanare vind i seglen

Det nya vänsterpartiet Podemos har skakat de etablerade partierna och är Spaniens största parti enligt flera opinionsmätningar. Med lördagens massdemonstration i Madrid drar partiet i gång sin kampanj inför vårens kommun- och regionalval.

Podemos chockbetonade framryckning, från ingenstans till ett mellan 20- och 30- procentigt väljarstöd, är en pågående mardröm för landets politiska etablissemang, regerande högerpartiet PP och socialistiska PSOE, som alternerat vid makten sedan 1982. Både PP, PSOE och katalanska CiU härjas som bäst av grova korruptionsskandaler.

De fula avslöjandena har skapat idealiska förutsättningar för Podemos allt djärvare röstfiske på de gamla partiernas domäner. Alla partier, från IU (före detta kommunistpartiet) till högern läcker röster till nykomlingen.

Inför lördagens massaktion har Podemos (Vi kan) visat prov på de okonventionella metoder man anbefaller åt politikerna: Genom att organisera samåkning och gratis övernattning i privathem av långväga gäster säger partiet sig värna om miljön och markera avståndet till den limousin- och hotelltillvaro som spanska yrkespolitiker tar för given.

De stora partiernas efterhängsna muthärvor, jämte Spaniens usla ekonomi, har handikappat dem på ett brutalt vis i deras angrepp på Podemos. Vad de än beskyller Podemos för så bleknar anklagelserna intill PP:s och PSOE:s syndaregister. Kritiken går främst ut på att Podemos skulle vara ett missnöjesparti, som av slug opportunism vägrar bekänna färg i en rad ödesfrågor.

Det är sant att Podemos varit mycket mer försiktigt med att låsa sig i enskilda frågor än grekiska Syriza, vars triumf häromdagen har gett den spanska regeringen stora skälvan.

Det är en smula oklart hur den 36-årige partiledaren Pablo Iglesias ställer sig till marknadsekonomin och statens roll i ekonomin. Fienderna stämplar honom som vänsterextremist och chavist – efter Venezuelas förre ledare vars politik ödelade dess ekonomi.

Men hur Iglesias ideologiska inre än är beskaffat så är han ingen lätt figur att skjuta till måls på. Han är mycket talför men höjer sällan rösten och hans imponerande kunskaper om spansk politisk historia gör det svårt att avfärda honom som dille-tant. Blotta namnet Pablo Iglesias får socialistpartiets talemän att skära tänderna av indignation: Just så hette den legendariske grundaren (1850–1925) av både socialistpartiet PSOE och landsorganisationen UGT.

Men det är ett år kvar till nästa spanska parlamentsval, och det är inte säkert att omständigheterna kommer att gynna Podemos ända in i mål. Den spanska ekonomins ras har hejdats och priserna sjunker tack vare den billiga oljan.

Premiärminister Mariano Rajoy förkunnar dagligen att de magra åren är till ända och att korruptionen – som han själv känt till och tagit del i – nu skall tuktas.

Podemos prognos hänger nog i rätt hög grad på utvecklingen i Grekland. Om Syriza lyckas föra landet ur dess omöjliga belägenhet utan en brytning med EU så skulle det mildra spanska skeptikers farhågor i fråga om Podemos – medan ett grekiskt fiasko skulle få motsatt -effekt.

Spanjorer är högst konservativa i sitt väljarbeteende, det skall mycket till för att de skall ta ett kliv in i det okända.

Nathan Shachar

naranjal@gmail.com
Fakta. Podemos

Partiet grundades i januari 2014, och debuterade i EU-valen i maj, där partiet fick 8 procent av rösterna.

Partiets viktigaste programpunkt är kravet på att avskaffa budget-åtstramningen och förbjuda vräkning av personer som inte klarat sina bolån.

Podemos beskrev sig i början som anti-kapitalistiskt men har på sistone uttryckt sig mindre kategoriskt ifråga om ekonomin. Partiet har över 200 000 registrerade medlemmar. “

DN 31 jan 2015:

”Mer kapital kan lockas fram”

Det finns gott om pengar tillgängliga i Europa, men alldeles för liten vilja att investera. Junckerplanen ska åstadkomma att förtroendet och framtidstron byggs upp igen, menar Europeiska investeringsbankens chef Werner Hoyer.

Junckerplanen, uppkallad efter EU-kommissionens nye ordförande Jean-Claude Juncker, är den plan för att öka investeringarna inom EU-länderna som lanserades i slutet av förra året. Tanken är att 16 miljarder euro ska tas ur den befintliga EU-budgeten och läggas i en ny fond, medan Europeiska investeringsbanken, EIB, bidrar med 5 miljarder euro.

Sedan väntas stora pengar komma till från andra håll, så att man når upp till en summa på hela 315 miljarder euro för investeringar. Junckerplanen har presenterats som att den därmed ska lyfta Europas ekonomi och resultera i 1,3 miljoner nya jobb.

– Vår erfarenhet vid Europeiska investeringsbanken är att det finns en mycket stark hävstångseffekt, där en begränsad insats kan locka fram mycket mer kapital. Men allt beror på vilka projekt som vi kan driva fram. När det gäller sysselsättningen är jag alltid försiktig med exakta förutsägelser, framhåller EIB-chefen Werner Hoyer.

Han är på kort besök i Stockholm, efter att ha varit i Uppsala för att teckna ett avtal om lån till kommunen på 1,8 miljarder kronor för investeringar i utbyggd infrastruktur. På agendan finns överläggningar

med finansminister Magdalena Andersson, innan det är dags att resa vidare.

– Sverige har en bättre situation än många andra länder där banksystemet inte fungerar. Men hos er kan vi bidra med långsiktig finansiering av infrastruktur, forskning och utveckling, teknik och miljö, säger Werner Hoyer.

EIB är annars mest känt i Sverige för att ha varit med i försöken att rädda Saab för en del år sedan, före Werner Hoyers tid i banken. Nu har EIB utestående lån på 1,4 miljarder euro, cirka 13 miljarder kronor, till svenska kommuner och företag – senast Atlas Copco.

I stora delar av Europa ser det dystrare ut eftersom bankerna inte har kapacitet att låna ut pengar, vilket blir ett hinder för investeringar. Det är särskilt där som man hoppas att Junckerplanen ska bli en katalysator som får i gång ekonomin. EIB-chefen ser nu en fundamental förändring i hur EU-kommissionen närmar sig problemen:

– Förut har EU-budgeten använts till stöd och bidrag, nu övergår man till att ge lån och garantier. Det betyder att mycket mer kapital än tidigare kan mobiliseras. För EIB:s del betyder Junckerplanen att vi kan stödja mer riskfyllda projekt, vilket fyller ut ett tomrum där ingen hittills har ställt upp.

En komplicerad process återstår dock innan EU:s investeringsplan har antagits av EU-parlamentet och Europeiska rådet, vilket väntas ske i juni. En del av länderna är avvaktande till att bidra med pengar, det gäller både Tyskland och Sverige.

– Vi stöder Junckerplanen men det är inte aktuellt att skjuta till medel från svenska statsbudgeten, förklarar finansminister Magdalena Andersson efter mötet med EIB-chefen Werner Hoyer.

Johan Schück johan.schuck@dn.se

Fakta. Europeiska investeringsbanken

Träder in där bankerna inte har förmågan

Ger långfristig finansiering inom infrastruktur, forskning och utveckling, teknik och miljö. Har särskild inriktning på små och medelstora företag.

Lånar på kapitalmarknaderna för att kunna förmedla krediter till affärsmässiga villkor, på områden som de vanliga bankerna inte klarar.

Huvudkontoret ligger i Luxemburg. Werner Hoyer, tidigare biträdande utrikesminister i Tyskland, är högste chef sedan 2012. **DN “**

DN 1 feb 2015:

“Hugo Chávez är borta – hans smitta är kvar

Vänstern i väst har inte sällan ett gott hjärta, men ögonen tycks vara trötta och reflexerna långsamma. Först ser de inte, sedan reagerar de för sent när deras vänner i Sovjetunionen, Vietnam eller Kuba visar sig vara riktiga folkplågare och oförmögna att skapa stort annat än köer, fångar och lik.

Från senare år är Venezuela ett gott exempel. 1998 kom Hugo Chávez till makten efter att först ha genomfört ett misslyckat kuppförsök några år tidigare. I nya numret av tidningen Axess beskriver nationalekonomen Mauricio Rojas presidentens uppgång och metodiska byggande av ett maktmonopol.

Chávez startade snabbt ett tv-program, ”Aló Presidente”, där han som en spansktalande Berlusconi kunde tala direkt med sina väljare samtidigt som han sjöng och fattade politiska beslut.

Presidenten samlade sorglöst landets oljetillgångar i egna fickor och delade ut dem efter behag. Venezuela har alltid haft problem med korruption och bristfälliga institutioner, men Chávez botade den influensan med arsenik. Han köpte popularitet och lojalitet för oljepengar. Bra för de fattiga som hade turen att få del av dem, men kortsiktigt och populistiskt.

Lägg därtill ett ständigt fifflande med konstitutionen i ett enda syfte: att trygga framtiden inte för folket utan för ”chavismen”.

Hugo Chávez vänner var Libyens Khaddafi, Syriens al-Assad, Irans Ahmadinejad – och en skara vänster-intellektuella i väst av typen som jublar varje gång någon retar USA. Vid despotens död 2013 blev Vänsterpartiets utrikespolitiske talesman Hans Linde betryckt. Chávez skulle enligt denne bli ihågkommen för att han ”förändrat livet och vardagen för miljoner venezuelaner genom stora insatser för att bekämpa fattigdom”.

I februari är det ett år sedan nya demonstrationer tog fart i Venezuela, nu mot Chavéz revolutionäre kronprins Nicolás Maduro. Varför är venezuelanerna så upprörda trots regeringens stora insatser mot fattigdomen?

Tja, sätt en normalbegåvad marknadsekonom i en öken och snart blommar den. Placera en socialistisk despot på en gigantisk naturtillgång, och resultatet blir ändå svält och lidande. Nu har oljepriset fallit kraftigt. Ett sunt land förbereder sig så gott det kan för dylika ekonomiska stormar. Venezuela – inte så värst. Det finns ju inga fungerande institutioner, inget lagstyre, bara en regim som själv vill ha monopol på att fördela alla goda gåvor.

Lägg därtill ökända fängelser, ett perverterat domstolsväsende och våldsfixerade miliser. Huvudstaden Caracas kallas ibland för världens farligaste. Människorättsorganisationer världen över skriker ut sin vrede mot situationen i landet. Vid februaridemonstrationerna – som utlöstes bland annat på grund av brist på mat och andra varor –

fängslades över 2 500 människor. Demonstranterna torterades av polis och nationalgardister medan domare och åklagare tittade åt andra håll.

Oppositionens ledare sitter häktade. Ödet för två av de mest kända, Leopoldo López och María Corina Machado, skildrades nyligen på dessa sidor av Nathan Shachar: López hamnade i en synnerligen vidrig isoleringscell, Machado misshandlas och trakasseras regelbundet av regimens hantlangare.

Mauricio Rojas är pessimistisk om Venezuelas framtid. Han spår att militären kommer att ta över, men att kuppen utförs av chavistiska officerare snarare än av regimens motståndare.

Däremot lyfter han fram en aspekt som antyder att även det onda som är Chávezregimen för något gott med sig. Nu när ytterligare en socialistisk despoti visat sin bottenlösa inkompetens bäddar det för mer liberala, demokratiska krafter i regionens andra länder.

Och kanske har även några av vänsterns diktaturkramare i Europa fått en nyttig tankeställare.

Erik Helmerson erik.helmerson@dn.se “

DN 1 feb 2015:

”Det sista jag vill är att skicka mina barn till kriget”

“ Hennes 18-årige mellanson som dödades i Syrienkriget kallas martyr av den brutala terrorgruppen Islamiska staten.Bara under de senaste månaderna har tusentals unga västerlänningar anslutit sig till Islamiska staten. I en DN-intervju berättar Helena om livet som mamma till barnen som nu ses som de största attentatshoten mot Sverige.

Meddelandet som blinkade till på telefonen innehöll bara en kort mening. ”Ahmed har lämnat oss”.

Helena förstod ingenting. En stund senare kom ett nytt sms. ”Vi hoppas att han kommer till paradiset nu."

En tidig morgon i november förra året blev hennes 18-årige son en av alla unga män på säkerhetspolisens lista över svenska jihadister som reste till Syrien och aldrig mer kom hem.

Helena vet egentligen inte så mycket om sonens död. Allt hon fått höra är att han befann sig i en byggnad som attackerades av amerikanskt bombflyg. Det fanns inte mycket kvar av honom sedan, konstaterar hon kort. Helena vet inte exakt var det hände, eller när. Det enda hon sett svart på vitt är dödsförklaringen som lämnats in till svenska myndigheter.

Nu, några veckor senare när vi sitter i hennes svarta skinnsoffa i en stad i södra Sverige, skakar hon bara på huvudet åt allt. Hon har blivit kall, säger hon. Gett upp. Helena beskriver en vardag full av fördomar

och missförstånd och hon vill försöka förklara varför det blev som det blev. Hur hon tvingas leva med konsekvenserna efter barnen som krigar för en av världens mest fruktade terrororganisationer, IS. En situation hon i dag delar med hundratals andra föräldrar i Sverige.

Våldsbejakande islamistiska extremister, deras söner och döttrar, beskrivs i dag av säkerhetspolisen som det största attentatshotet mot Sverige. Säpo har bekräftade uppgifter om 130 svenskar som rest för att delta i kriget och indikationer om att ytterligare 130 tagit samma beslut. I december beslutade regeringen tillsätta en utredning om att kriminalisera rekrytering, pengainsamling och resor för att ansluta till terrorgrupper utomlands. Ett förslag väntas komma i år och ny lagstiftning förväntas vara på plats tidigast den 1 januari 2016.

Ali, Helenas äldste son, reste till Syrien för två år sedan när han var 19 år gammal. Då var beslutet inte lika uppseendeväckande och kontroversiellt som i dag.

De unga männen sa sig ofta resa för frihetskampens skull, för kriget mot al-Assad-regimen, och Helena berättar att de önskade sig brunsås, Kalles kaviar och kexchoklad av sina svenska vänner som var på väg ner.

– Men för mina barn började allt med tro och tvivel. De har pendlat upp och ner i sin tro, precis som jag gjorde när jag var ung. Jag är född och uppväxt i Sverige men konverterade till islam när jag gifte mig med en muslimsk man. Det är väl när man är osäker som man också är som mest mottaglig för alternativen. Många tror att våra pojkar får de här idéerna från moskéerna, men så är det inte. De drar sig till nationalitetsföreningar där man kan träffa personer med samma intressen och bakgrund, säger hon.

Ali började gå till en lokal i området. Han tyckte om ledaren som gav honom beröm och förtroende. Efter ett tag fick han nycklar till lokalen och ansvar för att hålla i vissa böner. Några veckor senare kom han hem med nya kläder och prylar som han fått av ledaren.

Till slut berättade Ali att han ville resa till Syrien.

– Tiden gick och jag tänkte inte så mycket mer på det. Jag ville väl kanske inte ta in informationen. Men när han började packa inför en semesterresa förstod jag att något var på gång. Han la i princip ner allt han ägde i väskan. Sedan hörde jag inget från honom på flera månader, säger Helena.

Ali hade rest till Turkiet och sedan vidare in till ett träningsläger för IS-krigare i Syrien. I dag har de bara sporadisk kontakt via sociala medier. Han vill inte svara på frågor var han är och vad han gör eftersom han är säker på att säkerhetstjänsten i både Sverige, USA och Mellanöstern är intresserade av samma information. Och egentligen vill hon inget veta.

– Att få ihop bilder på massavrättningar med bilden av tonåringarna som sitter här hemma och spelar tv-spel och lyssnar på Tupac är helt omöjligt. Jag är helt emot allt de står för och allt de gör. Jag kan inte förklara hur ont det gör att mina barn har valt att vara en del av det, säger hon.

Förra sommaren åkte mellansonen, Ahmed, efter sin bror till Syrien. Inspirerad av Alis berättelser och uppmuntrad av sin egen pappa.

– Vi har olika inställning till jihad. Barnens pappa är positiv till att de vill åka och möta gud. Jag är stolt över att mina barn har sin tro, men jag tror inte på jihad i Syrien och Irak. Jag tänker på det ofta, men jag

tror inte att jag hade kunnat hindra honom. De åker för att de inte känner någon mening med att vara här, i det världsliga. De vill möta gud och komma till paradiset. Men vissa krigare åker nog också för förlåtelsens skull. De har kanske begått brott och ser kriget för en islamisk stat som ett sätt att göra rätt för sig.

Ändå har hon i efterhand gett båda sina söner tillstånd att vara där. För att komma till paradiset krävs moderns godkännande, berättar hon.

Varför?

Frågan ekar tom i vardagsrummet. Helena är tyst och funderar länge.

– Jag förstår att det låter konstigt, men när båda pojkarna ringde mig från Syrien och bad om mitt tillstånd gav jag upp. De kommer inte att komma tillbaka om jag säger nej och om de skulle dö skulle de dö helt i onödan.

Men dödsbeskedet kom ändå som en chock den där novembermorgonen. Nyheten spred sig snabbt i området och snart stod hennes vänner utanför dörren för att sörja. De bad för Ahmed och beklagade sorgen. Själv satt hon mest och stirrade rakt ut i luften. ”Var stolt”, sa de. ”Ditt barn har kommit till paradiset.” Hon har fått många uppmuntrande klappar på axeln sedan dess.

Men Helena är inte stolt. Hon känner sig splittrad.

Inför vänner och bekanta, andra muslimer i området, håller hon huvudet högt. Ber för att hennes son har nått dit han ville, att han kommit till sitt paradis.

På nätterna gråter hon i sängen.

– För mig är ju Ahmed ett litet barn, en charmig kille som var duktig i skolan och drömde om att bli polis. Nu är han bara borta. Men att ta ställning mot hans beslut öppet, det går inte. Innan kriget i Syrien hade vi en bra sammanhållning bland muslimerna här. Men samtidigt som kriget har splittrat världens muslimer, har det också splittrat vårt område. Den som tar ”fel” ställning får automatiskt nya fiender.

Efter sonens död var Helena sjukskriven i en vecka innan gick hon tillbaka till arbetet i en skolmatsal. Hon klarade inte av att vara hemma. Ville bara glömma och gå vidare. På omvägar fick hon höra hur hennes kolleger oroade sig för att hon låg bakom rekryteringen av ungdomar i området.

– De som misstänker det känner inte mig. Det sista jag vill är att skicka mina egna och andras barn till kriget. De flesta jag känner är födda och uppväxta här. De har gått i skolan här, tjatat om lördagsgodis här och spelat fotboll här utanför. Vad vet de om krig?

Enligt inrikesminister Anders Ygeman (S) har ”över hundra” svenskar rekryterats till de heliga krigen. Men det totala antalet ligger troligen någonstans mellan 200 till 300 individer.

Helena skrattar till när siffran kommer upp.

– Antalet skulle kunna överensstämma med de ungdomar som rest till Syrien bara härifrån vår lilla del av landet. Men många kommer ju tillbaka också. Det är nästan som att de åker på en krigssemester, säger hon.

På senare tid har allt fler unga kvinnor rest till Syrien för att gifta sig med krigare. Även hustrun till en martyr kommer till paradiset, förklarar Helena. Hon kan snabbt räkna upp en handfull flickor som lämnat sina hem bara de senaste månaderna. Hennes egen tonårsdotter riskerar att bli en av dem. Precis som hennes söner har nått en viss hjältestatus i området kommer även en flicka som gifter sig med en krigare högre upp i hierarkin.

– Jag är rädd att barnens pappa själv kommer att dra med sig alla ungar ner till Syrien. Det är hemskt, men jag har tänkt för mig själv att han kan ta pojkarna, men flickan ska jag strida för. Då skiter jag i om hela det muslimska samhället sätter sig emot mig.

Några dagar innan vi gör intervjun har hon fått frågor av både socialtjänsten och skolan som oroar sig för att hennes yngste son står näst på tur att resa till Syrien. Han är bara 14 år, men Helena förstår dem. Det förväntas nästan av honom att han ska åka och följa sina bröder. Även Säpo har varit på besök.

– En dag stod de bara där utanför dörren. De var inte direkt diskreta i sina fina kostymer. Kvinnan hade kort kjol, du vet i sånt där hårt, strävt tyg. Det sticker ju ut i det här området, om du förstår vad jag menar. Men de var snälla. De har gett mig råd och svarat på frågor. Om jag blir orolig för att min yngste son är på väg kan jag ringa dem. Socialtjänsten kan också omhänderta honom enligt LVU. Då kan de spärra hans pass.

Men egentligen hoppas Helena att riksdagen kommer att göra det olagligt för jihadister att återvända till Sverige om de väljer att delta i kriget för IS eller andra terrorgrupper. De måste förstå allvaret i sina val. Om de åker, borde de inte få komma tillbaka, konstaterar hon och stirrar med tom blick rakt in i tv:n. Barnprogrammens klatschiga melodi loopas om och om igen.

Nyhetsprogrammen klarar hon inte av.

Fotnot: Helena, Ali och Ahmed heter egentligen något annat.

Josefin Sköld josefin.skold@dn.se

Detta har hänt.
Kriget i Syrien

2011. I mars manade syriska oppositionella, inspirerade av revolterna i Tunisien och Egypten, till kamp mot president Bashar al-Assads polisstat.

Men demonstranterna möttes av våld från al-Assads säkerhetsstyrkor. Under hösten organiserade sig oppositionen i Syriens nationella råd (SNC) samtidigt som de första tecknen på ett väpnat motstånd började formeras.

2012. Ryssland och Kina blockerade FN:s försök att ingripa i Syrien med ett veto i säkerhetsrådet.

Kofi Annan (bilden) misslyckades med sitt medlaruppdrag. EU och USA skärpte sina sanktioner mot al-Assads regim. Därefter försökte flera olika medlare förgäves förhandla fram vapenvilor och fred.

2013. Utländska aktörer blandade sig alltmer i konflikten, som utvecklades till ett fullskaligt inbördeskrig. Ett ”krig genom ombud”, med Iran, shiarörelsen Hizbollah och Ryssland som backade upp regimen. Oppositionen fick stöd av västmakterna, Turkiet, Saudiarabien och Qatar.

Regimmotståndare, ”rebeller”, blev alltmer influerade av radikala islamister.

2014. Islamiska staten, IS, tog kontroll över en fjärdedel av landet och införde ett brutalt styre baserat på islams sharialagar. Kurderna, och även andra rebellgrupper, stred mot IS. Samtidigt stärkte regeringsarmén sin ställning i andra delar av landet.

Under hösten började en USA-ledd koalition bomba IS styrkor i norra Syrien för att stoppa dess framfart.

2015. Inbördeskriget i Syrien har orsakat samtidens värsta flyktingkatastrof. Av den totala befolkningen på 21 miljoner människor beräknas 3,3 miljoner vara på flykt utanför Syrien, enligt FN:s flyktingorgan UNHCR. Närmare sju miljoner människor är på flykt inne i Syrien. I slutet av januari rapporterades den syriska staden Kobane ha befriats från IS, enligt de kurdiska styrkor som försvarat staden. **DN**

Fakta. IS

Islamiska staten (IS), kallades tidigare Islamiska staten i Irak och Syrien (Isis) och är en militant jihadistorganisation som strider mot regeringarna i Irak och Syrien. Den sunnitiska gruppen utropade i slutet av juni i fjol ett kalifat, alltså en stat enligt deras stränga tolkning av islamisk lag. IS, som uppstod ur gruppen al-Qaida i Irak, har bland annat genomfört halshuggningar och korsfästelser av personer de kidnappat, tillfångatagit i strid eller anklagat för brott.

IS behärskar minst en fjärdedel av Syrien och en tredjedel av Irak. Ledaren heter Abu Bakr al-Baghdadi men kallas också ”kalif Ibrahim”. IS får bland annat sina inkomster från ett tiotal oljekällor och två raffinaderier i Syrien och Irak, med en potentiell omsättning på tio miljoner kronor om dagen. Oljan distribueras via mellanhänder till bland annat Turkiet och Jordanien.

Tre frågor.
”Den som dör i ett rättfärdigt krig kan räknas som martyr”

Jan Hjärpe är professor i islamologi.

1. **Vad är jihad?**
– Ordet jihad är en förkortning för strävan på guds väg. Det kan användas om strävan och ansträngning i allmänhet. Men det kan också få olika betydelser beroende på sammanhanget. I den sufiska traditionen handlar jihad främst om ”den andliga kampen”, om hur människan ska och kan närma sig gud. Det är den vanligaste betydelsen i folkliga miljöer. Sen finns det en betydelse i den shariarättsliga traditionen, där används jihad om det legitima kriget, ett krig som anses rättfärdigt. IS hävdar att det krig man för nu är ett rättfärdigt krig.

2. **Vad betyder det att göra jihad i IS pågående krig?**
– Den som dör i ett rättfärdigt krig kan räknas som martyr. Då finns det en föreställning om att martyrer går direkt till paradiset, de behöver inte vänta på den yttersta dagen.

3. **Stämmer det att modern måste ge barnet sitt godkännande att kriga för att han ska räknas som martyr?**

– Inte vad jag känner till, men det finns sådana berättelser som sedan tolkas som ett krav eller en sanning. Det kan också vara en lokal uppfattning. “

DN 1 feb 2015:

“Kan ställas till svars i Sverige för krigsbrott

Hur många svenskar krigar i Syrien?
Det finns inga exakta uppgifter på det. Säkerhetspolisen säger sig ha kännedom om 130 svenskar som har åkt till Syrien eller Irak för att strida för våldsbejakande islamistiska extremistgrupper som al-Qaida eller IS. Av dessa har 25–30 stupat i striderna. Enligt bedömningarna kan det finnas ytterligare 130 som strider i området utan att Säpo känner till dem. Dessutom finns det svenskar som strider för de kurdiska Peshmergastyrkorna, som alltså strider emot IS. Säpo har ingen kontroll över vilka dessa personer är, eftersom de inte har planer att begå terrorbrott.

Är det olagligt att strida i Syrien?
Nej, men personerna kan ha gjort sig skyldiga till krigsbrott och terrorbrott, och skulle kunna ställas inför rätta för det i Sverige. Men det är svårt att få fram bevis. I dag är det inte olagligt att resa till de krigsdrabbade områdena.

Varför anses de vara säkerhetsrisker i Sverige?
Både al-Qaida och IS har uppmanat till våldsaktioner i andra länder. De personer som är påverkade av dessa organisationer, och som dessutom själva har fått erfarenheter av krig och vapen, anses särskilt intressanta att bevaka från Säpos sida.

Vad händer när de kommer hem?
Om Säpo känner till personerna så bevakas de. Det händer också att Säpo gör besök hos dem och deras anhöriga. Förhoppningen är att de ska avstå frivilligt från våldsaktioner i Sverige.

Finns det någon möjlighet att stoppa dem som vill strida?
I dag är det främst övertalningsförsök som gäller, både från Säpo och från andra. Just nu utreder regeringen om det går att ändra lagarna för att kunna stoppa dem som vill resa ner och strida. Utredningen tillsattes efter att FN antagit en resolution som ålägger medlemsstaterna att förhindra personer att delta i terroristhandlingar. Några förslag är att kunna dra in passen för misstänkta personer och att noggrannare kunna registrera dem som reser till de krigsdrabbade länderna. Utredningen ska lämna sitt förslag i mitten av juni i år.

Stefan Lisinski stefan.lisinski@dn.se “

DN 1 feb 2015:

“Erik Ohlsson: Männen lockas av hjältemod och kamratskap

I rekryteringsfilmer som läggs ut på nätet framstår IS-krigarna som en blandning av kattklappande scouter och kallblodiga mördare.

Analys.
Nya uppskattningar visar att nära hälften – drygt 20 000 – av dem som krigar för den sunniextremistiska terrorgrupperingen Islamiska staten (IS) i Syrien och i Irak kommer från andra länder än dem där striderna pågår.

Rekryteringen av unga frivilliga till IS har på kort tid blivit det kanske mest överhängande säkerhetsproblemet för underrättelsetjänster världen över.

Majoriteten av de utländska IS-frivilliga hör hemma i Nordafrika och Mellanöstern. Tunisien, Saudiarabien, Jordanien och Marocko är de länder som bidrar med flest stridande. Men minst en femtedel kommer från Västeuropa, USA och Australien.

Unga västerlänningar reser – ofta brådstörtat – till slagfälten i Iraks öknar eller på Syriens högslätter. Hemma lämnar de familjemedlemmar i skam och villrådighet, precis som Helena i Josefin Skölds reportage härintill.

I allmänhet är det få av frivilligkrigarna som har mer än rudimentär militär utbildning. Offervilja, att dö ”martyrdöden”, är något som uppmuntras. Om terrorresenärerna överlever och kan återvända till sina hemländer bär de inte sällan på posttraumatisk stress och/eller religiöst fanatiska, våldstillvända värderingar.

”Ingen vet om dagens europeiska jihadister kommer att bli morgondagens mördare på gatorna i Paris, London eller New York”, skrev tidskriften The Economist i samband med en genomgång av Islamiska statens snabba tillväxt.

Enligt det Londonbaserade forskningsinstitutet International Centre for the Study of Radicalisation and Politicial Violence (ICSR) har tillströmningen av utländska stridande till IS ökat med 25 procent under de senaste fyra månaderna. Det är minst sagt anmärkningsvärt för en rörelse som för ett år sedan var praktiskt taget okänd.

Vad är då lockelsen med Islamiska staten? Många har pekat på rörelsens sofistikerade nätpropaganda. Välproducerade webbinslag med unga trosvissa marscherande män eller sadistiskt detaljerade avrättningar finns bara ett klick bort på datorn eller mobilen.

Men IS på internet är inte bara ultravåld – terroristforskaren Richard Barret på säkerhetsföretaget Soufran Group noterar att jihadisternas liv ofta beskrivs som välkomnande och inkluderande – bland annat förekommer många bilder på nätet där krigare poserar med kattungar. ”Man lockar med en tillvaro som innehåller kamratskap och meningsfulla aktiviteter, blandat med underförstådd heroism”, konstaterar Barret i sin rapport ”Foreign Fighters in Syria”.

Analytiker och bedömare brukar också framhålla Islamiska statens aura av utmanande dådkraft. Det var när rörelsens ledare Abu Bakr al-Baghdadi den 29 juni förra året utropade Islamiska statens ”kalifat” som rekryteringen tog fart på allvar. ”Kalifen” al-Baghdadi gör klart att han struntar i folkrätt och internationella avtal – det område som Islamiska staten erövrat från Irak och Syrien är bara början på ett världsomspännande Gudsrike, hävdar han.

– Jag kände att jag var del av en framgångsrik rörelse som motståndarna var rädda för, förklarade en avhoppare från Islamiska staten, en ung syrier som DN mötte i den turkiska staden Sanliurfa i höstas.

Hur ska muslimska ungdomars lidelse, idealism och behov av tillhörighet kunna kanaliseras på ett bättre sätt än genom att de ansluter sig till en dödsdyrkande obskyr sekt som Islamiska staten?

Erik Ohlsson erik.ohlsson@dn.se “

DN 2 feb 2015:

“Att smäda är ingen plikt

Det principiella försvaret av yttrandefriheten måste skiljas från frågan hur vi bäst använder vår frihet. Tragedin i Paris förvärras om den används som bränsle på det religiösa hatets eld.

Efter terroristattacken mot den franska satirtidskriften Charlie Hebdo i Paris har människor över hela världen förklarat att de ”är Charlie”. Och Charlie Hebdo måste verkligen ha rätt att publicera vad den vill utan att behöva frukta våld, så länge text och teckningar i den inte anstiftar våld. Men betyder det att andra medier och individer bör publicera det i sin tur?

Yttrandefriheten får nästan aldrig strypas, något Oliver Wendell Holmes i USA:s högsta domstol underströk 1919 i en reservation i ett mål som rörde författningens garanti för det fria ordet. ”Vi måste ständigt vara vaksamma på försök att hejda de åsiktsuttryck som vi avskyr och som bär med sig död”, skrev han, ”såvida de inte så uppenbart hotar att motverka lagens stadgade och tvingande syften att ett omedelbart stopp krävs för att landet skall räddas”.

Utifrån detta synsätt skulle jag ha marscherat med de miljoner som samlades i Paris och ropade ”Je suis Charlie”. Och jag förstår mycket väl att man ville köpa det följande numret av Charlie Hebdo, som redaktionen modigt och beslutsamt gav ut en vecka efter attacken. Människor inte bara i Frankrike utan världen runt vill visa sin solidaritet med offren och stödja yttrandefrihetens grundläggande princip.

Men att stödja Charlie Hebdos rätt att föra ut vilket budskap den vill innebär inte nödvändigtvis att man stöder dess avbildningar av

profeten Muhammed eller vill bidra till att de sprids. Stöd för en princip kräver inte att man ger sitt bifall till hur den i praktiken tillämpas.

Under dagarna efter attacken blev det en solidaritetshandling att sprida de stötande teckningarna på Twitter och inte bara skriva inlägg med stödjande ord. ”Publicera teckningarna igen och igen och igen”, manade den libanesiske bloggaren Gino Raidy. ”Med tiden kanske de blodtörstiga vildar som dödar i sin guds namn för en tecknings skull får in i sina tjocka skallar att de aldrig kan hejda oss, och varje försök att göra det ger oss ännu mer bränsle.”

Lidelsen i Raidys appell är beundransvärd och känslan förståelig. Men uppfattningen att man måste sprida ett visst innehåll när man försvarar yttrandefriheten är mycket problematisk. Beslutet att publicera bilder eller ord som driver med eller smädar andras djupa övertygelser måste vara personligt.

Varje individ måste ha full frihet att själv bestämma i den frågan, och det är därför som förbud mot hädelse kränker de mänskliga rättigheterna. Den grundläggande principen bakom yttrandefriheten är att ord måste besvaras med ord, aldrig med våld, fängelse eller censur. Förbud mot hädelse kränker inte bara den principen, utan de kan också lätt missbrukas som redskap för den politiska makten och utarma samhället genom att påtvinga det stel konformism.

Man kan ändå undvika ord som andra uppfattar som hädiska. Jag försvarar vars och ens rätt att göra rasistiska uttalanden men jag skulle inte själv yttra något sådant eller lyssna till någon som gör det. Åsikter av det slaget undergräver många andra viktiga principer som är nödvändiga för att ett inkluderande, tolerant och fredligt samhälle ska skapas och vidmakthållas.

I fallet Charlie Hebdo är kärnpunkten huruvida avbildningar av profeten Muhammed kommer att ge upphov till den typ av debatt och beteende som är förenliga med samexistens mellan muslimer, kristna, judar, andra trosutövare och ateister i ett samhälle som hävdar religions- och yttrandefrihet. Alla har rätt att hålla något – en plats, en idé, en bild – heligt. Att vanhelga ett altare, att vanställa ett kors eller, i USA, att bränna en flagga är en aggressiv och kränkande handling som vållar de troende genuin smärta. Det kan leda till ett samtal men gör det utifrån djup vanvördnad.

Charlie Hebdo använde humor just för att utmana heliga kor. Och dess journalister stod modigt och högsint fast vid sin övertygelse även när deras liv hotades. Vi måste hålla på deras rätt att publicera. Men att hylla deras bilder som ett uttryck för upplysningens idéer försvagar de värden som är oumbärliga för ett civiliserat samhälle.

Det nya numret av Charlie Hebdo, som hade en ny bild av profeten på omslaget, utlöste protestmarscher i Pakistan, Afghanistan, Kuwait, Libanon och Tunisien. Apropå dessa häftiga protester twittrade Iyad el-Baghdadi, som kallar sig ”islamisk libertarian”, några välmotiverade ord: ”Ohöljt hat accepteras nu överallt. Jag är orolig för vår värld.” Att mobilisera massdemonstrationer som visar om man ”är” eller ”inte är” Charlie Hebdo inbjuder till demagogi från extrema rörelser som vinner på att underblåsa konflikter.

Det lättaste sättet att förvärra tragedin i Paris vore att använda chefredaktören Stéphane Charbonniers och elva andra människors död som bränsle på det religiösa hatets eld. Vi kan sanner-ligen försvara allas rätt att uttrycka sig utan att godkänna eller ställa oss bakom deras åsikter. I fallet Charlie Hebdo kan beslutet att inte sprida dess teckningar drivas, inte av fruktan utan av respekt.

Anne-Marie Slaughter Översättning: Margareta Eklöf “

DN 2 feb 2015:

“Ungrare på marsch för västlig politik

Budapest. Ska Ungern välja EU eller Ryssland? Efter en stormig politisk höst kommer den frågan upp på dagordningen när Angela Merkel och Vladimir Putin nu med kort mellanrum besöker Budapest. I går hölls den första manifestationen – för Europa.

Vid lunchtid på måndagen kommer den tyska förbundskanslern Angela Merkel till Budapest för ett kort möte med den ungerske regeringschefen Viktor Orbán.

Redan på söndagseftermiddagen fylldes Kossuthtorget framför parlamentet med människor som hade ett budskap till Merkel.

– Vi vill visa henne och Europa att Orbán inte representerar Ungern när han vill vara nära Putin, säger den 27-årige studenten och bloggaren Balázs Gulyás, en av arrangörerna.

Ytterligare två liknande demonstrationer är anmälda till i dag, måndag.

På Kossuthtorget kom några med EU-flaggor i händerna, andra med plakat som gisslade Orbán och två män bar på en stor banderoll med texten ”Angela, rädda oss från den onde”.

– Vi kan bara befria oss själva, sade en av talarna, men Frau Bundeskanzler, vi förväntar oss att du inte blundar för vad Orbán-maffian ägnar sig åt.

Med jämna mellanrum hördes talkören ”Europa, Europa, Europa” och tillställningen slutade med att man tillsammans sjöng Beet-hovens Europahymn.

Arrangörerna såg söndagens manifestation som en fortsättning på de många demonstrationer som hölls i höstas.

Det började med att Balázs Gulyás via Facebook lyckades samla massor av deltagare till en spontan gatuprotest mot regeringens planerade internetskatt. I slutet av oktober riktade tiotusentals demonstranter i protest sina mobilficklampor mot kvällshimlen från Elisabethbron.

Internetskatten drogs tillbaka.

Demonstrationerna är inte partipolitiska. Oppositionspartierna är inte välkomna med sina flaggor och andra partisymboler. Förtroendet för dem är lågt efter vårens val då de visade sig oförmögna att utmana regeringspartiet Fidesz.

– De skulle skrämma bort folk från att delta, tror Balázs Gulyás, som själv lämnat socialistpartiet MSZP.

Det allra största oppositionspartiet, det högerextrema Jobbik, skulle för sin del aldrig komma på tanken att delta. Jobbik tar avstånd från EU och kritiserar Orbán för att Ungern deltar i sanktionerna mot Ryssland.

Förra vintern åkte Viktor Orbán till Moskva för att slutföra en jätteaffär. Tillsammans med den ryske presidenten Vladimir Putin

skrev han under det avtal som säger att det ryska företaget Rosatom med omfattande statliga ryska krediter ska bygga två nya kärnreaktorer i staden Paks, tolv mil söder om Budapest.

Den 17 februari kommer nu Putin till Budapest för att återgälda Orbáns Moskvabesök. En demonstration i form av en symbolisk marsch från den östra till den västra järnvägsstationen är redan planerad.

Kärnkraftsaffären gjordes upp precis innan Ryssland annekterade Krim och Ukrainakrisen bröt ut på allvar. När sedan Orbán gjorde uttalanden emot sanktionerna mot Ryssland tolkades det som att Ungern var på väg bryta den enade EU-fronten.

Det går också att se likheter mellan Orbán och Putin som politiska ledare. Båda profilerar sig som företrädare för traditionella värden och som nationens räddare som ska gottgöra historiska förödmjukelser – i Orbáns fall freden efter första världskriget som kostade Ungern två tredjedelar av landets territorium, i Putins fall Sovjetunionens kollaps för 25 år sedan. Orbán kallas omväxlande för Putins lillebror eller Pusta-Putin.

Det är i ljuset av detta som Merkels besök tolkas – hon ska hindra Orbán från att ta ytterligare steg österut, heter det.

Zoltán Kovács, den ungerska regeringens talesman, ser det hela som hjärnspöken.

– Merkel och Orbán träffas så ofta i EU-sammanhang att hon inte skulle behöva resa till Budapest för den sakens skull. Ungern är dessutom en trogen Nato- och EU-medlem och att vi står bakom sanktionerna visade vi på EU:s utrikesministermöte i förra veckan, säger han till DN.

Demonstrationsarrangören Balzs Gulyás har inte heller några illusioner om ett offentligt uppträde i dag mellan Orbán och hans gäst Merkel.

– Jag tror inte att hon vill kritisera Orbán öppet. Vi kommer att få se bilder där de två leende skakar hand, säger han.

Jan Lewenhagen jan.lewenhagen@dn.se

DN frågar.
Vad är bäst för Ungern, EU eller Ryssland?

Fakta. Viktor Orbáns styre
Regeringen har ändrat i grundlagen

Det nationalkonservativa partiet Fidesz har tillsammans med det lilla kristdemokratiska partiet KDNP styrt Ungern med två tredjedelars majoritet sedan 2010.

Det betyder att regeringen på egen hand kunnat skriva en ny grundlag och införa så kallade kardinallagar som bara kan avskaffas med samma majoritet.

Vid det senaste valet 2014 backade Fidesz markant jämfört med 2010, men behöll ändå sin åtrådda majoritet med knappast möjliga marginal – ett mandat.

Fidesz fick 45 procent av rösterna, men 66 procent av mandaten i parlamentet. Skälet är att Ungern har ett så kallat blandat valsystem där man både röstar på ett parti och på en kandidat i enmansvalkretsarna.

Inför valet 2014 hade Fidesz-regeringen gjort om valsystemet, minskat antalet valkretsar och avskaffat den andra valomgången. I den omgången hade oppositionspartierna tidigare en möjlighet att enas mot den kandidat som fått majoritet i den första omgången.

Fidesz har alltsedan 2010 anklagats för att försöka befästa sitt maktinnehav med lagändringar.

Vid valet 2014 fick en vänster-allians med fem partier 26 procent av rösterna medan det höger-extrema Jobbik fick 20,5 procent.

Fidesz (Alliansen för unga demokrater) bildades 1988 av en grupp studenter och var från början ett liberalt parti. Den i dag 51-årige Viktor Orbán blev dess ordförande för 23 år sedan. **DN “**

DN 2 feb 2015:

“Flyktingarna väntar otåligt på att återvända till Kobane

Suruc. I flyktinglägren i södra Turkiet väntar 200 000 kurder otåligt på att återvända till Kobane och byarna omkring.– Jag är redo att åka tillbaka i morgon eller övermorgon, säger en flykting.– Senast till det kurdiska nyåret den 21 mars, hoppas en annan. Verkligheten är att många kommer att få vänta länge.

Tjugoåriga Bushra Suleiman visar en bild som hon har i mobiltelefonen. En bild där tjock rök stiger upp över Kobane, staden i nordligaste Syrien som den extremistiska jihadistgruppen Islamiska staten, IS, anföll och intog i september. Bilden har hon hittat på sökmotorn Google och är tagen någon vecka efter att IS-attacken inleddes.

– Där är vår familjs hus. Se hur det förstörs, säger Bushra Suleiman och pekar.

Nu bor den stora familj som hon tillhör i några tält i ett flyktingläger i Suruc i södra Turkiet. Det finns män och pojkar i familjen, men det är kvinnokraft som vi möter. Familjens kvinnliga överhuvud, 48-åriga Zahara Atto, har nio döttrar mellan 30 och fyra år – och alla finns här i tältlägret.

I förra veckan körde den kurdiska milisstyrkan YPG ut IS ur Kobane.

– Det finns många kvinnliga kurdiska soldater. IS kan aldrig besegra kvinnorna, menar 24-åriga Fatma Suleiman.

När beskedet kom att IS hade tvingats bort från Kobane, rusade hela familjen till den turkisk-syriska gränsen för att fira. Kobane ligger precis på andra sidan.

– Vi var så lyckliga, säger Rojin Suleiman.

Men när familjen kan återvända kan ingen säga. Kobane är efter striderna en stad i ruiner. Hela kvarter är raserade och knappt ett hus är intakt. I husresterna döljer sig minor och blindgångare som kommer att försvåra röjningen.

Men problemen handlar inte bara om Kobane. I byarna kring staden har IS bitit sig fast, där pågår fortfarande strider. Och det syriska inbördeskriget fortsätter med full kraft.

Hittills har ett mindre antal flyktingar kunnat återvända – mest är det män som tillåtits åka över för att se vad som är kvar av hus och egendom. Kvinnor och barn släpps inte in än.

Från Kobane har man vädjat till flyktingarna att ha tålamod. Men ivern att återvända är stor.

Lägret där familjen Atto/Suleiman bor är välordnat. Det finns rinnande vatten och de flesta har element som värmer tälten. Barnen undervisas i ett skoltält. Under vårt besök delas det ut veteflingor och soppa från en minibuss.

– Vi vill tillbaka hem. Vi bor hellre i tält där än här, argumenterar Fatja Suleiman.

Ett tecken på det inte finns några snabba lösningar är att turkiska myndigheter för bara en vecka sedan öppnade ett nytt läger utanför Suruc som ska ha plats för 35 000 flyktingar.

En av de första att komma till det nya lägret är Khaled Mohammad Ramadan och frun Mehedia. Paret verkar ha gett upp tanken på att flytta tillbaka.

– Jag räknar med att vi blir kvar länge i Turkiet. Men jag hoppas att vi kan skaffa en egen bostad, säger Khaled Mohammad Ramadan.

Tillbaka i det första lägret när kvinnorna vi träffar förhoppningar.

– Vi vill vara tillbaka i Kobane till newroz den 21 mars, slår Bushra Suleiman fast.

Newroz är det kurdiska nyåret, en fest som är central för kurdernas identitet.

I ett annat tält bor Ahmed Mustafa och Jemila Rashid med nittonåriga dottern Ahin och åttaårige sonen Bekes. Två av deras söner tillhör den kurdiska YPG-styrkan i Kobane.

Familjen kommer från en by som fortfarande hålls av IS. Men det dämpar inte längtan hem.

– Jag tror att vi kan återvända i morgon, eller kanske i övermorgon, förklarar Ahmed Mustafa fast han vet att det är en önskedröm.

– Jag sade samma sak när vi flydde för fyra månader sedan.

Thomas Hall thomas.hall@dn.se

Fakta. Många bor i tältläger nära gränsen

Det finns 1,6 miljoner registrerade flyktingar från Syrien i Turkiet.

200 000 av dem är syriska kurder som flydde när Islamiska staten anföll Kobane i september förra året.

Det största antalet flyktingar från Kobane finns kring staden Suruc i södra Turkiet, bara en dryg halvmil från gränsövergången som för till Kobane.

Många bor i tältläger i och kring Suruc, andra i tomma lokaler eller hemma hos bekanta.

I förra veckan öppnade turkiska myndigheter ett helt nytt läger med plats för 35 000 flyktingar strax utanför Suruc. **DN “**

DN 2 feb 2015:

“Armén får slå ned protest med vapen

Det sjunkande oljepriset ökar risken för en social explosion i Venezuela. För några dagar sedan beslöt försvarsministern att armén får använda vapen för att slå ned protester.

Rio de Janeiro.
President Nicolas Maduro motiverar åtgärden med att regeringen måste kunna ”garantera lag och ordning”, men oppositionen menar att beslutet strider mot landets grundlag.

Enligt Artikel 68, som bestämmer medborgarnas politiska rättigheter, är det förbjudet för polis och militär att använda ”vapen och giftiga substanser för att kontrollera fredliga demonstrationer”. Kritiker menar att presidentens brott mot grundlagen visar hur desperat regeringen blivit för att förhindra att förra årets protester åter blossar upp.

– De vill skrämma folket till tystnad utan att ens höra vad folket har att säga, säger oppositionsledare Henrique Capriles.

Han var Nicolas Maduros motkandidat i presidentvalet 2013 och menar att regeringen i stället borde koncentrera sig på att lösa livsmedelsbristen som skapar oroligheterna.

– De använder hot i stället för att lösa problemen, säger Henrique Capriles, som numera är guvernör i delstaten Miranda.

Även den venezuelanska människorättsorganisationen Provea oroar sig för att militären numera får använda vapen vid demonstrationer om den anser att demonstrationen inte är fredlig.

– Detta beslut legitimerar en militarisering av vardagen, säger Proveas ordförande Inti Rodríguez.

Det minskade oljepriset, som gått från 110 dollar till 42 dollar fatet på mindre än ett år, har slagit hårt mot Venezuela. Olja är landets viktigaste inkomst och på grund av de tidigare höga oljepriserna har landet inte behövt bygga upp en egen livsmedelsproduktion.

Staten har vant sig vid att ha pengar att köpa in det landet behöver. När inte längre staten har råd finns det ingen som vill sälja. Enligt regeringens källor räcker maten i förråden endast fram till april.

För att få in mer pengar till staten inledde Nicolas Maduro året med att resa runt i två veckor för att be om lån och försöka få oljeländerna att vidta åtgärder för att höja olje-priset. Han besökte Kina, Iran, Qatar, Algeriet och Ryssland, men ingen lånade varken ut pengar eller ville göra något radikalt för att höja oljepriset. Det gör att den revolutionen som Hugo Chávez inledde i Venezuela för femton år sedan inte längre kan försörja sig. Många menar att landet kan gå i konkurs redan innan parlamentsvalen i december.

På Plaza Francia i överklasstadsdelen Altamira förstärkte militären i helgen sin bevakning. Under förra årets protester var torget centrum för de våldsamma upploppen som kostade 41 personer livet över hela landet. På torget finns i dag en minnesplats över de studenter som dog när civilklädda agenter ur landets underrättelsetjänst öppnade eld rakt in i folkmassorna. På minnesplatsen har någon vecklat ut en banderoll där det står: ”Det går inte att tysta oss Artikel 68.”

Anonyma grupper har ställt ett ultimatum till regeringen där de kräver att Nicolas Maduro måste avgå, annars kommer protester att börja arrangeras över hela landet.

Henrik Brandão Jönsson riojonsson@gmail.com

Fakta. Venezuelas president

Nicolas Maduro tog över presidentsposten efter Hugo Chávez som dog i cancer i mars 2013.

Under hans snart två år vid makten har brotten mot mänskliga rättigheter ökat. Han har bland annat satt en av oppositionens främsta politiker, Leopoldo López, i fängelse, där han suttit i snart ett år utan rättegång.

Både USA, EU och FN har fördömt gripandet och menar att Leopoldo López är en politisk fånge. “

DN 2 feb 2015:

“Svår väg väntar landet

Dragkampen mellan Grekland och övriga euroländer har börjat. Men hur den slutar – om landet lämnar euron, eller om det får lindringar i kraven från långivarna – är oklart. En sak är dock säker: det finns ingen smärtfri väg ut ur det ekonomiska moraset för grekerna.

Det finns en ömsesidig misstro mellan den nya grekiska regeringen och flera andra regeringar inom EU. Ändå måste den grekiska regeringen förhandla med den så kallade trojkan – EU-kommissionen, den europeiska centralbanken (ECB) och den internationella valutafonden (IMF) – som representerar Greklands långivare. Misslyckas de hotar en ”Grexit”: att Grekland lämnar euron.

Nedan går DN Ekonomi igenom hur stegen på vägen till en lånelindring eller till ett utträde ur euron ser ut.

Toppmöte ger en första vink

12 februari.
Den 12 februari möts EU:s stats- och regeringschefer i ett informellt toppmöte för att diskutera eventuella sanktioner mot Ryssland. Vänster-höger-regeringen i Aten består av motståndare till de befintliga sanktionerna. EU:s utrikesministrar har bestämt att de nuvarande sanktionerna ska förlängas, men på bordet ligger också förslag om nya sanktioner. Lägger Greklands nye premiärminister, **Alexis Tsipras** (bilden), som enda EU-land in ett veto mot det, kommer förhandlingsklimatet om lättnader av Greklands skuldbörda att surna. Toppmötet kommer att ge en första vink om vart Grekland och övriga euroländer går.

Skuldbördan diskuteras av ministrar

16 februari.
Den 16 februari möts euroländernas finansministrar för att diskutera den grekiska skuldbördan. De grekiska regeringspartierna har tidigare krävt att minst hälften av nödlånen på 240 miljarder euro (drygt 2 200 miljarder kronor) ska skrivas av, med motiveringen att landet i varje fall inte kan betala.

Runt 80 procent av Greklands samlade statsskuld finns hos trojkans institutioner, inte minst genom en särskild ”nöd-lånefond” (ESFS). Genom ESFS bidrar alla euroländer till de grekiska nödlånen, var och en efter hur stor andel de äger av ECB. Det betyder till exempel att Italien, ett land som också har stora ekonomiska svårigheter, har garanterat lån på mer än 40 miljarder euro till Grekland. I många länder i Europa ställs frågan varför just deras skattebetalare ska stå för Greklands nota. Tysklands vicekansler, socialdemokraten Sigmar Gabriel, var tydlig i en kommentar i förra veckan:

– Medborgare i andra euroländer har rätt att se att de överenskommelser som är kopplade till deras solidaritet (med Grekland) står fast.

Det nuvarande stödpaketet granskas

28 februari.
Den 28 februari löper landets nuvarande stödpaket ut. Inför det ska trojkan granska hur väl grekerna har följt villkoren för lånen. Ett godkännande betyder att ytterligare flera miljarder i lån kan ges. Men drar sig Grekland eller långivarna ur kommer landet inte att klara av att betala på sin jättelika statsskuld som motsvarar 175 procent av

BNP. Grekland tvingas ställa in betalningarna och lämna euron; en Grexit står för dörren.

Regeringspartiet Syriza har lovat att höja minimilöner, pensioner och bidrag; löften som blir svåra att stå fast vid om de ska hålla överenskommelsen med långivarna. Det är dock sannolikt att parterna, om de inte är överens, förlänger tiden för granskning. Regeringen vill att halva skulden skrivs av. Det lär inte ske, däremot kan det bli aktuellt att förändra lånevillkoren, en så kallad mjuk avskrivning. Exempelvis kan räntan på lånen sättas till noll och lånen förlängas från nuvarande genomsnittliga löptid på 20 år – men knappast utan motprestation från Grekland.

Möte om lån som snart förfaller

19 mars.

Den 19 mars hålls ytterligare ett toppmöte bland EU-ledarna som också kan bli avgörande. Grekland har utestående lån på sammanlagt sju miljarder euro (cirka 65 miljarder kronor) som förfaller till betalning under sommaren. Det kan inte Grekland klara; landet måste få en förlängning. Avgörande här blir om långivarna går med på att mjuka upp villkoren för betalningen av Greklands statsskuld.

Utan en överenskommelse hotar än en gång Grexit. Ekonomiskt slår detta inte längre så hårt. Men politiskt kan det få oöverskådliga konsekvenser. Flera andra EU-länder dras med ekonomiska svårigheter och folkligt missnöje, vilket med tiden kan leda till att fler tvingas lämna euron. Kommer Grekland och EU/IMF överens om mjukare villkor blir landet kvar i eurosamarbetet. Då kan krav komma från andra krisländer att de ska få liknande lättnader.

Dan Lucas dan.lucas@dn.se

Marianne Björklund marianne.bjorklund@dn.se “

DN 3 feb 2015:

“28-åring åtalas i Sverige för misshandel i Syrien

En syrisk man som stridit i sitt hemland åtalas i Sverige för folkrättsbrott och synnerligen grov misshandel. Enligt åtalet har 28-åringen, tillsammans med flera andra, misshandlat en fastbunden fånge svårt.

– Polisen fick tillgång till en film som visar mannen när han deltar i den grova misshandeln. Han är nu häktad och vi har väckt åtal, säger Hanna Lemoine, kammaråklagare på Internationella åklagarkammaren i Stockholm.

Filmen ingår i förundersökningen, men Lemoine vill inte säga något om hur polisen fick tag i filmen, eller om den spritts på sociala medier.

I september 2013 fick mannen permanent uppehållstillstånd i Sverige och därför ska han åtalas här. Enligt åklagarna har misshandeln skett som ett led i krigföringen. Enligt Hanna Lemoine är det första gången som ett liknande åtal väcks.

– Mig veterligen är det första gången som vi åtalar någon i Sverige för en gärning som begåtts i inbördeskrigets Syrien.

Under sommaren 2012 deltog den åtalade mannen i inbördeskriget i Syrien på oppositionssidan. Offret för brottet ska ha varit en motståndare, alltså en företrädare för al-Assadregimen. **Tt “**

DN 3 feb 2015:

“Putin idolen för många av Europas populister

Mönstret har blivit allt tydligare de senaste åren. Ledarna i Kreml och Europas populistiska partier flirtar ohejdat med varandra. För rysk del är partifärg och ideologiska etiketter numera ointressanta, viktigare är det gemensamma motståndet mot EU och USA.

Det har redan konstaterats att Vladimir Putin har anledning att vara belåten med att en Moskvavänlig regering har kommit till makten i Aten. Men valsegern för grekiska vänsterpartiet Syriza kanske bara är en början på vad som kan ske i andra europeiska länder; vinner Marine Le Pen presidentvalet i Frankrike ökar möjligheterna att splittra EU.

Den tid då det var kommunistpartier som var Moskvas verktyg i västvärlden är historia; det avgörande numera är sammanfallande intressen. Även på den europeiska scenen har den traditionella höger-vänsterskalan allt mindre betydelse. Det senaste exemplet är att främlingsfientliga och höger-extrema Nationella frontens ledare Marine Le Pen så pass hjärtligt stöder Syriza i Grekland. ”En seger för Syriza stärker euroskeptikerna över hela kontinenten”, förklarade Le Pen före det grekiska valet, och nu har hon fått sin triumf.

Vad Syrizas seger innebär för Greklands – och därmed EU:s – agerande mot Ryssland, står redan klart. Partiledaren Alexis Tsipras har under hela konflikten i Ukraina motsatt sig sanktioner mot Ryssland. Under ett besök i Moskva gick han så långt som till att hylla den illegala folkomröstningen i det ryskockuperade Krim och valen i de av rebellstyrkor kontrollerade delarna av östra Ukraina.

Syriza och det högerparti det regerar med skulle helst vilja stoppa fortsatta EU-sanktioner mot Ryssland, även om Grekland under det senaste utrikesministermötet i Bryssel tvingades ge sig på den punkten.

Putin reagerade helt adekvat på det grekiska valresultatet, och han var snabb med att gratulera Tsipras.

Om den nya regeringen i Aten är en högvinst för Moskva vore en Marine Le Pen i Elyséepalatset som att vinna jackpot för Putin. Detta i ett läge när Europas stater har upp-visat en mer enad front mot Moskva än vad han räknade med när han inledde interventionen i Ukraina.

I dag är det visserligen långt ifrån säkert att Le Pen kommer att bli president. Men valet hålls först 2017 och i förra årets val till EU-parlamentet blev hennes parti det största i Frankrike, med 25 procent av rösterna.

”Om Le Pen lyckas kommer Putin att ha en formidabel femtekolonn inom EU”, noterade nyligen den ryske journalisten Leonid Bersjidskij.

Det är därför Kreml låter en rysk bank ge ett lån på 90 miljoner kronor till Nationella fronten. Det är pengar som lär komma partiledaren Marine Le Pen väl till pass inför den kostsamma presidentvalskampanjen om två år.

Att den aktuella banken i Moskva ägs av en före detta KGB-agent – som på 1980-talet utvisades från Storbritannien – verkar inte bekymra Le Pen. Hon har ofta sagt att hon beundrar den ryske ledaren, och har flera gånger besökt Moskva. En av hennes nära kontakter är nuvarande

vice premiärministern Dmitrij Rogozin, som är känd för sin nationalism och sin invandringsfientliga politik.

Det ligger i linje med de franska och övriga europeiska högerpopulisterna, som har lyckats väl med att utnyttja oro och missnöje med den stora flyktingvågen från Syrien och andra oroshärdar.

Det rimmar sämre med att Moskva motiverar inblandningen i Ukraina med att man där bekämpar ”fascister” och ”nazister”.

Le Pens idé om en ”Pan-Europeisk Union från Atlanten till Ural”, som inkluderar Ryssland men utesluter USA, måste låta som musik i den ryska ledningens öron. Den ligger mycket nära Putins dröm om en ”Eurasiatisk union”, som skulle förena det väldiga Rysslands landmassa med Europa.

Såväl Putin som den europeiska ultrahögern – i Greklands fall vänstern – vill försvaga EU och minska USA:s politiska och militära inflytande i Europa. Le Pen motsätter sig sanktionerna mot Ryssland. Hon har också kritiserat president François Hollandes beslut att stoppa leveransen av det första av två helikopterbärande attackfartyg av typ Mistral till den ryska militären så länge den ryska aggressionen mot Ukraina pågår.

För italienska Lega Nord, och dess ledare Matteo Salvini, representerar Ryssland framtiden. I oktober bildade partiets parlamentsledamöter gruppen ”Rysslands vänner”. En av ledamöterna har betecknat Ryssland som ”en modell för nationell identitet och försvar för familjen”.

Men det är inte bara bland Frankrikes och Italiens högernationalister som Putins nationalism och auktoritära ledarskap har beundrare. Hos det ungerska antisemitiska och neofascistiska partiet Jobbik har Putin hög status och även det styrande partiet Fidesz är proryskt. Jobbik betraktar annekteringen av den ukrainska halvön Krim som en uppmuntran för territoriella anspråk på områden i Rumänien och Slovakien som befolkas av ungerska minoriteter.

Den ryska ledningen har även odlat andra partier i det forna Östeuropa och på Balkan, där det inte alltid är lätt att säga om de står till höger eller vänster. I Slovakien finns populistiska Folkpartiet och i Bulgarien har man funnit en partner i det rasistiska partiet Attack, som från första början har stött den ryska interventionen i Ukraina.

I Grekland är det det högernationalistiska och proryska partiet Oberoende greker, koalitionspartner i Syrizaregeringen. Utöver det har det öppet fascistiska partiet Gyllene Gryning, som uppträder med hakkorsliknande symboler på sina demonstrationer, intima relationer med ryska ultrahögerkrafter. Alexander Dugin, tidigare professor vid Moskvas universitet och ideolog bakom en av Ryssland ledd ”Eurasiatisk union”, har tidigare bjudits in till Grekland av nye utrikesministern Nikos Kotzias (Syriza). Dugin har också skrivit uppmuntrande brev till Gyllene Grynings ledare Nikolaos Michaloliakos, som sitter fängslad misstänkt för medhjälp till våldsaktioner.

Några av de Moskvavänliga partierna (Jobbik, Nationella fronten och Attack) hjälpte i mars 2014 till med att legitimera den ryska erövringen av Krim, när de agerade valobservatörer under den hastigt arrangerade folkomröstningen på den annekterade ukrainska halvön. Och senare under våren dök den franske EU-parlamentarikern Jean-Luc Schaffhauser (från Le Pens parti) upp i Donetsk för att observera det val som de proryska separatisterna ordnade.

Michael Winiarski michael.winiarski@dn.se “

DN 3 feb 2015:

“ Serbien prioriterar ett framtida EU-medlemskap

Serbien tvingas till en ömtålig balansgång under den pågående kraftmätningen mellan EU och sin traditionellt allierade Ryssland. Men i och med att Serbiens strategiska huvudmål är EU-medlemskap lutar man åt den europeiska sidan.

– Vi stödjer Ukrainas territoriella helhet, inklusive Krim som en del av Ukraina. Men samtidigt vill vi bevara våra goda förbindelser med Ryssland, säger Serbiens premiärminister Aleksandar Vucic, på ett kort besök i Sverige, där han bland annat har mött statsminister Stefan Löfven (S) och utrikesminister Margot Wallström (S).

Vucic, som en gång var informationsminister hos sedermera folkmordsåtalade serbledaren Slobodan Milosevic, har på senare år varit mannen som tagit in Serbien från kylan. Han har fördömt massakern i Srebrenica och talat för en uppgörelse med Kosovo.

Det är därför logiskt att han gör det första officiellt serbiska premiärministerbesöket i Sverige. Vucics syfte är att puffa för sitt viktigaste mål: att anslutningsprocessen till EU ska löpa smidigt. Realistiskt sett kan Serbien bli medlem år 2020.

– Jag är här för att diskutera partnerskapet med EU, och vad vi behöver göra mer. Samtidigt presenterar vi våra tuffa ekonomiska reformer. Vi är det enda sydeuropeiska land som gör dessa åtgärder utan tryck utifrån, säger Vucic.

Vucic nämner nedskärningar av offentliganställdas löner och pensioner, som ett sätt att ta ansvar för statsfinanserna. Det är en helt annan inställning än Greklands, som motsätter sig krav på hårda offentliga besparingar.

– Det är ju lättare att erbjuda enkla lösningar. Men jag lovar inte folket: rösta på mig så får ni leva bättre, utan jag säger: rösta på mig och ni får arbeta hårdare.

Han tvivlar inte ett ögonblick på att majoriteten av serberna trots det kommer att vara för en EU-anslutning.

Michael Winiarski michael.winiarski@dn.se “

DN 3 feb 2015:

“ De fängslade journalisterna ingår i ett storpolitiskt spel

Egyptens frigivning av al Jazira-korrespondenten Peter Greste var den synliga delen av en segsliten storpolitisk intrig. Efter 18 förbittrade månader gräver nu Egypten och al-Jaziras ägare Qatar ned stridsyxan.

Analys.
Häromdagen, då den qatariska kungafamiljen al-Thani gick med på att lägga ned al-Jazira-kanalen ”Egypten direkt” stod det klart att Peter Greste och två kolleger som greps i december 2013 snart återfår sin frihet.

Egyptens ÖB Abdulfattah al-Sisi grep makten i en kupp sommaren 2013. Den unge emiren Tamim av Qatar, som tillträtt en vecka tidigare, gav al-Jazira order att dygnet runt skildra förtrycket mot den störtade islamistregimen. Var gång Muslimska brödraskapet demonstrerade eller dess ledare släpades inför rätta var ”Egypten direkt” på plats. I hårdslående analyser, som ibland var ohöljd propaganda, tecknade kanalen en mörk bild av Egypten under al-Sisi.

Samtidigt med australiern Greste greps egyptierna Muhammad Fahmy och Baher Muhammad. De tre anklagades för spioneri och dömdes till långa straff efter en rätte-gång som få tog på allvar. al-Sisis verkliga motiv var ett annat: Han ville slippa al-Jaziras aggressiva bevakning och skaffade sig en gisslan som pant inför överläggningar.

För al-Sisi var det skandalöst att det lilla Qatar på fullt allvar utmanade Egypten, arabvärldens självskrivna ledarnation. Tillsammans med Saudiarabien, Kuwait och andra av Qatars grannar vred Egypten om armen på Emir Tamim, som efter att ha stretat emot ordentligt sträckte vapen. Redan i fjol bad han Muslimska brödraskapets egyptiska ledare, som han berett en fristad, att lämna Qatar.

Qatars nära relationer till Hamas-regimen i Gazaremsan har också kylts av, i de spirande egyptiska relationernas intresse. Under sommarens Gazakrig stupade en rad initiativ till vapenvila på al-Sisis vägran att ha minsta beröring med Qatar.

Utan tvekan har emiren sympatier för Muslimska brödraskapet och Hamas, men ännu viktigare för familjen al-Thani är ambitionen att spela en internationell huvudroll, inte bara politiskt. Man fick fotbolls-VM 2022 efter en kampanj som väckt stor och växande undran. Det största image-kapet kom 2010, då fotbollslaget FC Barcelona sålde sin tröja till Qatars regering för en miljard kronor. Dittills hade laget ägnat tröjutrymmet åt FN:s barnfond, utan att ta betalt. Qatar gör ibland reklam för sitt flyg-bolag, ibland för andra tillgångar, på Barças tröjor.

Trots sina islamistiska böjelser har Qatars ledare betingat sig rätten till relationer med Israel och med USA, som har en mycket viktig flygbas i Doha. Hur missnöjt Washington än är med Qatars diplomatiska linje så hörs sällan eller aldrig någon officiell kritik mot den lille bundsförvanten.

Nathan Shachar naranjal@gmail.com

Fakta.
al-Jazira avbryter sändningar i Egypten

al-Jazira-journalisterna Baher Muhammad, Peter Greste och Muhammad Fahmy greps i Kairo i december 2013 och åtalades, bland annat, för att ha bistått det svartlistade Muslimska brödraskapet.

Tv-kanalen al-Jazira anklagades också för att ha hjälpt den störtade presidenten Muhammad Mursi att spionera för Qatars räkning. Greste och Fahmy, som har icke-egyptiska medborgarskap, dömdes till sju års fängelse, och Muhammad till tio år. Enligt Qatar avbryter al-Jazira-kanalen ”Egypten direkt” sina sändningar tills vederbörliga tillstånd erhållits från Egypten. **DN “**

DN 3 feb 2015:

“Avhoppare bildar rörelse

Dresden.
Efter Pegida, rörelsen mot den påstådda ”islamiseringen” av Tyskland, kommer DDFE – Direkt demokrati för Europa.

– Det tyska folket behöver en direkt röst på riksplanet, säger Pegida-avhopparen Kathrin Oertel.

Fenomenet Pegida har dominerat den offentliga debatten i Tyskland sedan före jul. Nu är Pegida i Dresden splittrat – sex personer har lämnat ledningsgruppen i protest och bildat DDFE.

På måndagen sade Kathrin Oertel att brytningen berodde på att hon och hennes meningsfränder blev nedröstade. Striden gällde den förre Pegida-ordföranden Lutz Bachmann som fanns kvar i ledningen, trots att han officiellt avgått sedan det blivit känt att han kallat asylsökande för ”kräk” och ”skithögar”.

Den nya föreningen ska verka för att beslutande, riksomfattande folkomröstningar ska bli möjliga i Tyskland.

Föreningen vill etablera sig som en politisk kraft till höger om Kristdemokraterna (CDU), utan att ge högerextrema krafter en plattform. Ett första offentligt möte är planerat till på söndag.

– Vi börjar om från noll, säger Kathrin Oertel.

Jan Lewenhagen jan.lewenhagen@dn.se “

DN 4 feb 2015:

“Kievs rätt att försvara sig

Separatisternas offensiv fortsätter på flera frontavsnitt i östra Ukraina. Ryssland har förstärkt ”rebellerna” med egna reguljära trupper och dessutom låtit tung krigsmateriel flöda över gränsen. Januari var en av de blodigaste månaderna hittills under striderna.

President Vladimir Putins strategiska mål förblir diffust, men han upprepar den officiella lögnen att inga ryska trupper finns i Ukraina. Varken han eller separatisterna är intresserade av kompromisser. Att veckoslutets fredssamtal ställdes in var logiskt.

Ukrainas armé tvingade i somras separatisterna till reträtt. Putin svarade med en massiv upptrappning av sin direkta inblandning. Den ukrainske presidenten Petro Porosjenko drog slutsatsen att Kreml inte skulle låta sina bulvaner besegras, och gick i september med på en vapenvila. Motståndarna har struntat i alla centrala punkter i avtalet. I dag har Ukraina åter svårt att hålla emot. Utrustningen är gammal, armén föga professionell. Svår brist råder på pansarvärnsmissiler, liksom system som kan spåra fientligt artilleri.

När separatisterna i juli sköt ned ett malaysiskt passagerarplan med en rysk luftvärnsmissil innebar det en vändpunkt för EU och USA; långtgående sanktioner infördes mot ryska statliga företag och banker. Tillsammans med oljeprisraset sätter det hård press på landets ekonomi, men det har inte räckt för att få Putin att ta reson.

Ett nytt svårt vägval väntar. I USA har debatten intensifierats om vapenleveranser till Ukraina.

I måndags presenterades en rapport skriven av Ivo Daalder, Barack Obamas förre Natoambassadör, och flera andra tungviktare som står nära det demokratiska partiet. Bland förslagen finns 3 miljarder dollar i militärt bistånd på tre år och att rusta Ukraina med defensiva vapen som pansarbrytande robotar.

Andra inom Obamaadministrationen är fortfarande emot, och frågan är inte avgjord. Förbundskansler Angela Merkel har uteslutit att leverera tyska vapen, men hon antas inte motsätta sig ett amerikanskt beslut. Ett par andra Natoländer, som Storbritannien, skulle kunna tänkas följa efter USA.

Ukraina går inte att jämställa med Syrien. Att skicka vapen till stöd för upproret mot al-Assadregimen har fallit på att det är svårt att veta att de inte hamnar hos islamistiska extremister. I Ukraina finns en legitim regering som har full kontroll över sitt territorium utom Krim och de östra provinserna.

Det finns en risk för att Putins svar skulle bli ytterligare eskalering. Men provokatören i dramat är den ryske presidenten. Det är han som har brutit mot den ordning som gällt i Europa efter andra världskriget, genom att överfalla ett grannland och med våld ändra gränser. Oavsett Putins paranoida tirader är skurken inte USA eller Nato.

Ingen tror att Ukraina kan besegra Ryssland militärt. Vad det skulle handla om är att höja priset och öka riskerna för Moskva. Kriget skulle

bli ännu dyrare, och större ryska förluster gör det svårare för Putin att lura den egna befolkningen.

Skärpta sanktioner vore att föredra. Det finns fortfarande möjlighet att sätta åt den ryska ekonomin betydligt hårdare, genom att helt stänga av den från det internationella finanssystemet. Men inom EU har valet i Grekland ändrat förutsättningarna för den nödvändiga enigheten. Vänsterpopulisterna i den nya regeringen är emot Rysslandssanktionerna, och ingen vet om de tänker sabotera både förlängningar och vidare steg. Ett antal andra EU-medlemmar kan också sätta sig till motvärn.

Redan finns en tydlig resignation inför Putins annektering av Krim. Men oavsett hur man ser på chanserna att Ukraina återfår halvön är folkrättsbrottet av sådan art att det inte bara får glömmas bort.

Förhandlingar är förvisso alltid att föredra framför konflikt. Erbjudandet om regionalt självstyre måste kvarstå, både för Krim och östra Ukraina. Problemet är att varken Putin eller separatisterna vill föra seriösa samtal.

Ryssland måste fås att ändra sitt beteende. Men hur? Efter Georgienkriget 2008 normaliserade väst raskt förbindelserna. Ukraina har visat att det var ett allvarligt misstag, att Putin inte är en partner som det går att samarbeta med. EU:s och USA:s sanktioner bör ligga kvar och utökas. Men Ukraina har också rätt att försvara sig. För det kan amerikanska vapen behövas.

Dn 4/2 2015 “

DN 4 feb 2015:

“Den auktoritära utmaningen

Ungerns regeringschef Viktor Orbán hyllar den ”illiberala staten” och ser Ryssland som en förebild. Om två veckor väntas president Vladimir Putin komma på besök.

Jag blir sällan perplex av ett politiskt tal. Men det var precis vad som hände i somras när jag läste ett märkligt anförande av Ungerns alltmer auktoritäre regeringschef Viktor Orbán.

Orbán får sällan uppmärksamhet utanför sitt land. Senaste gången han höll ett tal lika anmärkningsvärt som det i somras var för 25 år sedan, då han som ung man hjälpte till att bryta ryggen på kommunismen i Europa. När Imre Nagy – som ledde Ungern under upproret 1956 mot Sovjetunionen – lades i en ny grav i juni 1989 fordrade Orbán i vredgade ordalag att ryska trupper skulle dras bort från ungerskt territorium.

Nu slog han an en helt annan sträng. Han hyllade vad han kallade den ”illiberala staten” och lade fram fem exempel på framgångsrika ”system som inte är västerländska, inte liberala, inte liberala demokratier och kanske inte ens demokratier”. Bland dem återfanns Ryssland och Kina. Det var som om järnridån och stridsvagnarna som krossade Nagys regering aldrig hade existerat, än mindre den unge Orbán själv.

Ryssland och Kina må inte längre vara kommunistiska men de är sannerligen illiberala och absolut inte demokratiska. Ryssland vacklar någonstans mellan auktoritarism och totalitarism, och trots Kinas ekonomiska framåtskridande på senare tid står denna framväxande asiatiska makt stadigt kvar i samma läger.

Orbáns ord, och hans tillkännagivande att han ämnade förverkliga sin vision av ”en illiberal stat”, chockerade alla. Hur kunde han framföra sådana åsikter som ledare för en medlemsstat i EU, samtidigt som han fyllde sin regerings skattkistor med EU-subventioner?

Sanningen är att Orbán bara återgav ett alltmer utbrett resonemang (även om det brukar formuleras med större finkänslighet). Sex år efter den globala finanskrisens början uppkommer obehagliga frågor. Hur ska liberala demokratier kunna behålla sin globala konkurrenskraft? Har de västerländska demokratierna mist sitt självförtroende och sin förmåga att ordna ett bättre liv åt sina medborgare? Är Amerika och Europa i utförsbacke?

Det Orbán skulle beteckna som ”liberala demokratier” i USA och Europa tyngs till jorden av interna problem. I USA har en polariserad politik, manipulerade valdistrikt och en författning som hindrar mer än den släpper fram stoppat reformer och låter landet driva i krabb sjö. Medelklassen urholkas och misslyckade äventyr utomlands har lett till att den en gång ”oumbärliga nationen” inte längre vill bära den globala ledartröjan. Amerika förblir oumbärligt men har dessvärre låtit tanken att det inte vill göra tjänst slå rot.

Samtidigt verkar Europa ur stånd att upprätthålla det samhällskontrakt som dess ekonomiska framgångar efter kriget vilade på. Kontinentens mest framgångsrika ekonomi, Tyskland, insisterar på att andra länder ska tillämpa dess egen form av finanspolitisk konservatism och strypa den tillväxt som skulle göra smärtsamma reformer lättare att genomföra.

Med världens mest framgångsrika demokratier besatta av sina fiaskon har världspolitiken glidit i en farlig riktning. Förnuftig avskräckning, djärva strävanden att reformera internationella institutioner och beredvillighet att fullgöra förpliktelser har alla fallit offer för västs överdrivna känsla av att ha misslyckats och hamnat i ett politiskt dödläge.

Men just när västs demokratier verkar minst förmögna att agera krävs mer av dem. Inget av de länder som Orbán nämnde i sitt tal har presenterat en vision av en annan världsordning. Tvärtom hotar deras inhemska problem att förvandla osäkerhet till fara. Ryssland måste konfrontera effekten av fallande oljepriser på sin petroekonomi. Dess stora företag tigger om statlig handräckning för att hålla näsan ovanför vattenytan. Rubeln faller som en sten.

Också Kinas överljudstillväxt börjar tappa fart. Somliga ekonomer, till exempel Larry Summers, spår att den plötsligt kan stanna av helt. Hur som helst är vägen framåt gropig med tilltagande friktion där politiken skaver mot de ekonomiska teorierna. Hemma (särskilt i Hongkong) och utomlands ger Kina intrycket av att ordet ”kompromiss” inte finns på mandarin.

Orbáns politiska förebilder kommer troligen att hålla en ännu gällare ton och bli ännu mer nationalistiska i sin utrikespolitik medan de försöker bevara medborgarnas stöd. För att säkra fred på hemmafronten kommer ledarna att peka på fienden – verklig eller inbillad – vid porten.

Världens liberala demokratier måste börja tro på sig själva igen. De måste bevisa att Orbáns ord inte var något annat än bombastiskt struntprat.

Chris Patten före detta EU-kommissionär och Storbritanniens siste guvernör i Hongkong.

Översättning: Margareta Eklöf “

DN 4 feb 2015:

“Jordanien hotar att hämnas pilotmord

Bara någon timme efter att terrororganisationen IS publicerat en film där en jordansk stridspilot bränns till döds beslutade Jordanien att avrätta den kvinna som suttit fängslad för att ha deltagit i tre hotellattacker väster om Amman 2005.

När det på tisdagskvällen bekräftades att det var stridspiloten som bränts till döds av Islamiska staten upprepade Jordanien det hot mot IS som varit en del i förhandlingarna för att få piloten fri, att den kvinnliga jihadisten Sajida Rishawi, ska avrättas i gryningen på onsdagen.

Enligt nyhetsbyrån Reuters som citerar en jordansk säkerhetskälla ska ytterligare tre fångar, alla män, också avrättas på onsdagen.

Under de senaste dagarna har Sajida Rishawi, vars make var den som detonerade en självmordsbomb som dödade 60 personer i ett bröllopssällskap, varit en av brickorna i ett förhandlingsspel, där Jordanien försökt att få den tillfångatagne piloten Maaz Kasasbeh frisläppt i utbyte mot att Jordanien skulle släppa Sajida Rishawi.

– Vi vill understryka att Jordanien kommer att genomföra utbytet men vi vill se bevis på att han lever, sa informationsminister Mohammad Momani så sent som i torsdags.

På tisdagskvällen, efter att filmen publicerats, sade Momani i jordansk tv att avrättningen ska ha skett redan i början av januari.

Jordaniens kung Abdullah II som befann sig i USA sade i ett tv-sänt tal att mordet på piloten är ”feg terror” av en grupp som inte har någon koppling till islam, och avbröt sitt besök för att åka tillbaka till Jordanien.

Filmen där den jordanske piloten, som kraschade i Syrien på jul-afton och togs till fånga av IS, bränns till döds publicerades på tisdagskvällen. Piloten är klädd i en orange fångdräkt och befinner sig i en bur utomhus och har inte en chans att undkomma elden som tänds av maskerade och kamouflage-klädda män några meter längre bort.

I slutet av filmen förekommer ett tjugotal bilder på och adresser till piloter i det jordanska flygvapnet som IS uppmanar ska dödas.

USA uttalade kort efter att filmen publicerats att man står sida vid sida med Jordanien och fördömde mordet på piloten.

– Om videon är äkta är det ännu ett tecken på hur ond och barbarisk Islamiska staten är. Vi kommer att fördubbla våra ansträngningar att krossa IS, sade USA:s president -Barack Obama.

Det brutala mordet på Kasasbeh fördömdes på tisdagskvällen av en rad länder och organisationer, där-ibland det i Egypten förbjudna Muslimska brödraskapet som kallade IS agerande för en kriminell handling.

Tidigare har IS publicerat flera filmer där fångar, både syriska och kurdiska soldater från stridsområdena, journalister och hjälparbetare från USA och Europa dödats, i de flesta fall genom halshuggning.

Staffan Kihlström staffan.kihlstrom@dn.se
Clas Svahn clas.svahn@dn.se

Fakta. Hundratals kan ha avrättats av terrorgruppen

Flera hundra personer kan ha avrättats och halshuggits av Islamiska staten, eller av islamister som identifierar sig med IS, sedan sommaren 2014.

De flesta som drabbats av IS brutalitet är syriska och kurdiska soldater och civila, men även ett dåd i Afghanistan där fler än 100 afghanska civila och poliser dödades kan ha kopplingar till IS.

En av de första halshuggningarna, som fördömdes över hela världen i somras, var när IS publicerade bilder på hur en australisk IS-jihadist låter sin son hålla upp en syrisk soldats huvud.

De dödade från USA, Europa och Japan har orsakat omfattande publicitet.

Senare halshöggs den amerikanske journalisten James Foley, sannolikt av den brittiske medborgaren och IS-jihadisten Jihadi John, som senare även förekom i filmer som visar hur den israelisk-amerikanske journalisten Steven Sotloff, den amerikanske hjälparbetaren David Haines och den brittiske hjälparbetaren Alan Henning dödas.

I januari halshöggs också den förste japanen, Haruna Yukawa. “

DN 4 feb 2015:

“ Rebellerna på väg att omringa nyckelstad

Mycket tyder på att Ukrainas militär mörkar vidden av det nederlag dess styrkor genomlider i Debaltseve, en stad nära Donetsk som nästan helt omringas av rebellstyrkor. Här utkämpas nu ett blodigt slag som kan bli avgörande för kriget.

Bara under måndagen evakuerades 156 civila från Debaltseve, en järnvägsknut mellan rebellernas ”folkrepubliker” i Donetsk och Luhansk som än så länge hålls av regeringsstyrkor.

På tisdagen utlystes en tillfällig och lokal vapenvila runt staden, för att möjliggöra evakuering av fler invånare. Flera busslaster rörde sig längs landsvägen E40 norrut, en rutt som kallas ”livets väg” men som den senaste tiden mest har förknippats med ond, bråd död.

Härom dagen dödades fem civila och två hjälparbetare på vägen när de försökte sätta sig i säkerhet.

Bara omkring 7 000 invånare tros finnas kvar i staden, av en befolkning på cirka 25 000 före kriget. De har sällskap av ungefär lika många ukrainska regeringssoldater.

De ryskstödda rebellerna har intagit flera byar runt Debaltseve de senaste dagarna, och de har upprepade gånger förklarat att staden nu är helt inringad. Detta förefaller inte vara sant – än. Samtidigt tyder mycket på att regeringssidan håller inne med information om hur svåra förluster man lider i slaget. Officiellt dödas mellan tre och fem soldater

varje dag i Debaltseve, men enligt sjukhuspersonal i näraliggande Artemivsk är den verkliga siffran tre gånger så hög.

Den amerikanska sajten Buzzfeeds utsände har träffat en ukrainsk soldat som just kommit tillbaka från Vuhlehirsk, en by som togs av rebellarmén i söndags:

– Till och med Debaltseve är bra jämfört med byn. Det ligger dussintals döda ukrainska soldater överallt, berättar han.

En talesman för rebellernas ”folkrepublik” DNR anklagade på tisdagen Ukraina för att använda civila som mänskliga sköldar i Debaltseve. Samtidigt har DNR-ledaren Alexander Zachartjenko varnat alla som tar sig ut från staden för att de kan bli beskjutna.

Försök att uppnå en ny vapenvila har misslyckats den senaste veckan, sedan rebellerna krävt att Kiev erkänner de landvinningar deras styrkor har gjort sedan den förra vapenvilan i september.

Nu är separatisterna i stället på offensiven, medan de ukrainska soldaterna i Debaltseve blir allt mer desperata. De har inte tillräckligt med artilleri för att stå emot fiendens bombardemang från flera håll, och utlovade förstärkningar har uteblivit.

I förlängningen hotar en situation liknande den i staden Ilovajsk i somras. Då omringades en stor regeringsstyrka av rebellerna, och sköts sönder och samman när den till sist skulle dra sig tillbaka längs en landsväg ut ur staden.

I Kiev sätter regeringen sitt hopp till USA:s utrikesminister John Kerry som kommer på besök i morgon torsdag – eventuellt med löften om militär hjälp inkluderande även dödliga vapen.

Ingmar Nevéus ingmar.neveus@dn.se

Fakta. Konflikten i Ukraina

5 358 människor har dödats sedan april 2014 under konflikten i östra Ukraina, och 12 235 personer har skadats, enligt FN. Men de verkliga siffrorna tros vara långt högre.

Bara under de tre veckorna fram till och med 1 februari dödades 224 civila.

921 640 människor har flytt till andra delar av Ukraina. Minst 600 000 personer har flytt till andra länder, varav cirka 400 000 till Ryssland. “

DN 4 feb 2015:

“Efter Charlie Hebdo. Våldsdåden måste förstås som religiös politik och öppnar för nya frågor

Från 9/11 till Charlie Hebdo pockar en fråga på. Är dessa våldsdåd muslimska våldsdåd? Eller är de i grunden politiska? Om de på något sätt är muslimska måste de vara religiösa. Frågorna kommer i ett annat ljus om vi först ställer samma fråga om mindre ödesdigra fenomen. Handlar den muslimska slöjan, den judiska kippan och den sikhiska turbanen om religion – eller är de bara klädesplagg? Det tycks uppenbart att frågan är felformulerad. De är religiösa kläder. Våldsdåden är på samma sätt varken religion eller politik, utan just *religiös politik* och måste förstås som sådana.

Utifrån en välvillig blick på våra medmänniskor och med insikter om vad imperialistiska övergrepp, misslyckad integration eller arbetslöshet kan göra med folk förklarar vi gärna dåden som i grunden politiska. Även om en sådan analys har något sympatiskt över sig - missar den trots allt det som är typiskt för religion: den oöverträffat starka -legitimeringen av föreställningar och värderingar.

I en religiös kultur är det inte bara jag som tycker si eller så, det är Gud. Tron att det inte bara är jag som hyser vissa åsikter, utan att de är en gudomlig sanning, gör något med människor. Den religiösa retoriken är effektiv när det gäller att ge människor hopp om allt ska ordna sig till det bästa, men den är också effektiv när det gäller att motverka sunt tvivel.

På samma sätt som vi inte kan fråga oss om det handlar om smakpreferenser eller religion (utan om religiöst kosthållning) eller om juridiska principer eller religion (utan om religiös rätt), tappar vi därför bort något grundläggande om vi inte beskriver våldsdåd utförda i någon guds namn som religiös politik.

Som regel paras synsättet som bortser från dådens religiösa dimension med uppfattningen att religion är något som per definition är välgörande. Föreställningar om människooffer, smutsiga oberörbara grupper eller korståg sägs då inte vara religiösa på riktigt eftersom de inte skänker tröst utan till och med strider mot en humanistisk värdegrund. Detta synsätt hjälper oss inte att förstå hur åberopande av högre makter påverkar människors faktiska liv. All religion är faktiskt inte förenlig med humanistiska värderingar, hur gärna vi än skulle vilja det.

Om vi vill förstå hur en viss religion kan legitimera våldsdåd måste vi vara någotsånär sofistikerade. Många religionshistoriska studier har visat att de normer som faktiskt formar människors liv i hög grad är oberoende av vad det står i heliga skrifter. Moralen formas istället av mer direkta, materiella omständigheter. Man kan därför inte på något enkelt sätt avslöja till exempel hinduismen som en våldsbejakande religion genom att citera Bhagavad-Gitans uppmaning till strid.

Samtidigt vet vi att när vi diskuterar religion kommer samtalen ständigt att cirkla runt vad det står i Bibeln, Koranen och andra heliga skrifter. Det skulle vara intellektuellt ohederligt att inte erkänna att vissa av dem i högre grad än andra är svåra att förena med humanistiska utgångspunkter. Men att de är svårförenliga är inte detsamma som att de är oförenliga och de religiösa traditionerna är ständigt stadda i förändring.

Men om vi nu har gett religionen sitt erkännande måste vi återvända till politiken. Religiös politik är visserligen en politik armerad av gudomligt stöd, men den är likafullt politik. Folkmorden i Rwanda

utfördes av kristna. Inbördeskriget på Sri Lanka legitimerades med hjälp av buddistisk teologi. Och det regerande partiet i Turkiet är muslimskt. Men dessa fenomen är också politiska. När vi väljer att överbetona den religiösa aspekten riskerar vi att misskänna rörelserna. Vi riskerar att okritiskt föra samman Turkiets demokratiska och marknadsliberala regeringsparti med det shiitiska styret i Iran med muslimska socialister med -Islamiska staten. Vi måste inse att när vi väljer att klassificera en rörelse som antingen religiös eller politisk har vi tagit ett avgörande beslut som i grunden kommer att påverka såväl vårt kunskapssökande som vår moraliska bedömning.

Vilka är de väsentliga skillnaderna mellan Turkiets islamdemokrater och Europas kristdemokrater? Förstår vi egentligen inte mer av Islamiska staten om vi beskriver den som först och främst, förslagsvis, militant konservativ eller fascistisk? Vilka är egentligen de väsentliga skillnaderna mellan Islamiska staten och Francos katolska styre? Termen ”islamofascism” är förvisso amerikansk propaganda som ska ge sken av att andra världskrigets ideologiska konfliktlinjer lever vidare än i dag. Men den kanske trots det säger mer om människors bevekelsegrunder än ”fundamentalist” eller ”jihadist”. Vi talar om ”den kristna högern” i USA. Varför talar vi aldrig om ”den muslimska högern”?

Den gudomliga auktoritet som religion skänker ska inte underskattas. Den påverkar individer. Men när allt kommer omkring är den bara ett sätt att underbygga föreställningar och värderingar. Det är förekomsten av dessa som vi i första hand måste förklara. Ett första -elementärt steg är att klassificera dem rätt.

Stefan Arvidsson “

DN 5 feb 2015:

“ DE ÄR SOLDATER I KRIGET PÅ NÄTET

I utkanten av S:t Petersburg sitter 250 inhyrda ”nättroll” och producerar fejkade bloggar och nätkommentarer dygnet runt. De är soldater i ett globalt informationskrig, med uppdraget att hylla Putin, såga Obama och håna Ukrainas president Porosjenko. DN har träffat två av trollen.

S:t Petersburg.
Det ser inte mycket ut för världen, ett grått fyravåningshus i betong inte långt från tunnelbane-stationen Staraja Derevnja i norra delen av S:t Petersburg. Ändå är detta ett frontavsnitt i det globala informationskrig som pågår mot bakgrund av det verkliga kriget i Ukraina – ett nygammalt kallt krig mellan öst och väst.

Jag går snabbt förbi på den snötäckta trottoaren mittemot och tar ett par bilder. Journalister är inte välkomna här, och inne i foajén finns gott om vakter.

Hit, till Savusjkingatan 55, kom Darja en dag för snart ett år sedan. Hon hade fått tips om ett välbetalt och bekvämt jobb.

– Jag hade hört det av bekantas bekanta, men jag visste egentligen inte vad det handlar om, berättar hon för DN.

Jag träffar henne och pojkvännen Michail i en enrummare som Darja hyr i en annan förort till S:t Petersburg. Även Michail har arbetat i trollfabriken, det var där de två blev ett par. De är båda i 25-årsåldern och heter egentligen något annat.

– Det som stämde var pengarna. Man tjänar runt 40 000 rubel i månaden (drygt 5 000 kronor med dagens valutakurs) och det är långt över snittlönen här, säger Darja.

Vad jobbet gick ut på fick hon snart klart för sig: att sprida propaganda på internet, via kommentarsfält och fejkade konton på bloggportaler och i sociala medier.

– Jag var tre olika bloggare, två av dem var män och en var en hemmafru. Vi jobbade i tolvtimmarspass. Minst tio blogginlägg måste man prestera, och så kommentarer till de andras bloggar, berättar Darja.

– Jag var anställd bara för att kommentera. Man skulle få till minst 126 kommentarer per pass, sådan var normen, säger Michail.

Syftet var i grunden politiskt, och vid flera tillfällen kom en ”expert” och föreläste för trollen. Men det handlade inte om några särskilt sofistikerade tankegångar. Michail sammanfattar grundkonceptet som alla hade att hålla sig till:

– Putin bra, Obama dålig, Porosjenko dålig. Vad Putin hade gjort eller sagt spelade ingen roll, det var bra helt enkelt.

Samtidigt var cheferna noga med att allt skulle se naturligt ut, att inga misstankar skulle väckas. Enligt Michail arbetade alla genom en proxyserver, vilket gjorde att det såg ut som om inläggen och bloggarna skrevs i landsortsstaden Rjazan söder om Moskva. Bloggare och kommentatorer uppmanades dessutom att till en början inte skriva om politik utan satsa på att etablera sig i olika nätverk. Först efter några veckor kunde man börja ta upp ämnen som Putin, Ukraina och USA.

– Man skulle hela tiden ta saker ur verkliga livet, typ berätta att man hade bakat bröd i morse, säger Darja.

– Sen kunde man glida in i politiken. För många blev det väldigt konstlat.

Darja och Michail uppskattar att 250 personer arbetade i huset under den tid i fjol då de var där. De säger att det fanns flera olika yrkeskategorier, bland annat karikatyrtecknare och videooperatörer. Baserat på löner och andra kostnader handlar det om en mångmiljonverksamhet.

Vem betalar trollen på Savusjkin-gatan? Darja och Michail berättar att de fick sin lön kontant i handen varje vecka. Sina närmaste chefer, så kallade teamleaders, kände de bara till förnamnet, och de högre cheferna sågs aldrig till.

Verksamheten i S:t Petersburg drivs av ett företag som heter Internet issledovanija. Företaget har cirka 600 anställda, sysslar med ”informationsteknologi, system-integration och internet” och söker öppet medarbetare på olika jobbsökarsajter. Det handlar bland annat om ”content manager på dag- eller nattskift”, illustratörer och copywriter.

DN har kontaktat tre olika chefer inom företaget per telefon. En av dem lägger på luren när jag presenterar mig som svensk journalist. En annan – med ett relativt ovanligt namn – bekräftar först att han arbetar för Internet issledovanija, men när jag ställer en fråga om ”trollverksamheten” ändrar han sig och säger att jag troligen söker

någon annan person med samma namn. En tredje vägrar kommentera men är angelägen att veta hur jag har fått tag på hennes nummer.

Flera ryska oberoende medier har undersökt Internet issledovanija. Den lokala affärstidningen Delovoj Peterburg har avslöjat att företaget förutom trollfabriken även ligger bakom ett antal fejkade ukrainska nyhetssajter som pumpar ut proryskt vinklade nyheter utan egna journalister på plats i Ukraina.

Och oppositionstidningen Novaja Gazeta lät i fjol ett par journalister söka jobb hos företaget, som då hade sina lokaler i Olgino, en annan förort till S:t Petersburg. De kunde då avslöja band mellan verksamheten och den nu avsomnade patriotiska rörelsen Nasji, ibland kallad ”Putin-Jugend”.

Novaja Gazeta har också hittat länkar mellan Internet issledovanija och Concord, en företagsgrupp ägd av cateringkungen Jevgenij Prigozjin.

Denne Prigozjins karriär är närmast osannolik, men inte otypisk för Putins Ryssland. I ungdomen dömdes han till fängelse för stöld, men var sedan tillsammans med sin styvfar först med att sälja varmkorv i hemstaden Leningrad, nuvarande S:t Petersburg. Det var på 80-talet.

I dag äger samme man ett imperium av lyxrestauranger i de ryska storstäderna. Han sköter maten i såväl Vita huset, den ryska regeringens byggnad i Moskva, som duman, parlamentets underhus.

Inte för inte kallas Prigozjin för ”Putins kock”. Han uppges ha nära personliga förbindelser med presidenten, även om detta aldrig har bekräftats.

Under sin tid i trollfabriken sysslade Darja och Michail uteslutande med ryskspråkiga sajter och bloggar. Det handlade om att påverka opinionen inom landet i Kremlvänlig riktning. Men verksamheten är också riktad mot utlandet.

– Jag vet minst en kvinna som skrev på engelska. Och en som skrev på ukrainska, säger Darja.

I våras dök det upp tydliga tecken på att tyngdpunkten i internetoffensiven har flyttat utomlands. I maj varnade den brittiska tidningen The Guardian sina läsare för en ”orkestrerad pro-Kremlkampanj” i kommentarsfälten.

Några veckor senare publicerade den ryska hackergrupp som är känd under kodnamndet Sjaltaj Boltaj ett omfattande material som antyder vidden av projektet. Hacker-gruppen har tidigare bland annat släppt ett par av Putins tal innan de har hållits, och har aldrig bevisats ha fel annat än i detaljer.

Materialet på flera tusen sidor har sedan dess tagits bort från nätet. Den 23 juli hamnade Sjaltaj Boltajs blogg på det statliga övervakningsorganet Rozkomnadzors svarta lista. Detta skedde efter ett domstolsbeslut i S:t Petersburg, sedan en stämningsansökan lämnats in av en viss Igor Osadtjij. Denne Osadtjij pekas ut som en ledande person inom Internet issledovanija, företaget som driver verksamheten på Savusjkingatan i S:t Petersburg.

DN har genom andra kanaler kommit över delar av det nu borttagna materialet. Här finns omfattande mejlväxling mellan olika personer knutna till Internet issledovanija – bland andra Igor Osadtjij.

Här finns också inskickade cv, ibland skrivna på klumpig engels-ka, från personer som söker jobb på trollfabriken, här finns fakturor på alltifrån möbelinköp till städtjänster. Och här finns framför allt en hel strategi för hur verksamheten ska kunna utvidgas på det globala planet, främst till Facebook, Twitter och kommentarsfälten i amerikans-ka medier.

I en sorts förstudier slås fast hur mediesajter som Huffington Post och Politico fungerar, och i skärmdumpar visas hur ett test-troll under namnet Katarina har klarat sig i kommentarsfältsdebatten.

”Är du emot Putin? Vet du vad han har gjort för sitt land och sitt folk? Faktum är att Obama håller på att tappa fotfästet”, skriver hon och får genast mothugg av amerikanska kommentatorer.

Rapportens slutsats är i flera fall att de ryska trollens kommentarer på de amerikanska sajterna i framtiden måste bli ”mer provocerande, mer negativa”.

I en detaljerad plan för agerandet i sociala medier föreslås att varje troll ska skapa tio Twitterkonton, varav ett med ”ett själlöst ting som en katt eller blomma” som avatar. Tre av kontona ska vara ”huvudkonton”, övriga ”understödjande”.

”Till varje konto inköps upp till 1 500 följare, som socialt bevis. Detta är en oundviklig teknik när vi startar nya konton, eftersom folk ogärna interagerar med konton som har få följare”, heter det i rapporten.

Journalisten Ilja Klisjin är webbchef på den oberoende tv-kanalen Dozjd i Moskva. Han skrev i slutet av maj i tidningen Vedomosti om den internationella offensiven i sociala medier:

”Enligt källor nära president-administrationen började det förberedande arbetet redan hösten 2013. De som driver projektet är samma personer som tidigare har skött den inhemska marknaden.”

När jag kontaktar Klisjin är han fortfarande övertygad om att projektet har initierats från maktens centrum i Kreml.

– Det är ett målmedvetet försök från presidentadministrationens ut--rikes-avdelning att ta kontroll över sociala nätverk och manipulera den allmänna meningen, säger han.

– Att de här strukturerna finns råder det inget tvivel om, och de har många underleverantörer. De ser ut som reklambyråer eller liknande, och det är de som själva anställer trollen, sådana som dem du har intervjuat. Arbetet med utländs-ka medier går till på liknande sätt, säger Klisjin.

En känd rysk nätaktivist bekräftar för DN att presidentadministrationen ligger bakom trollfabriker på flera håll i Ryssland. Han pekar också ut en person som högste ansvarig för verksamheten: Timur Prokopenko, en före detta aktivist i ungdomsrörelsen Nasji som numera är vicechef för Kremls utrikes-politiska avdelning.

Pavel Tjikov, jurist och grundare av människorättsorganisationen Agora, menar också att trollen är ett projekt initierat från högsta ort och att de läckta dokumenten från Sjaltaj Boltaj har hög trovärdighet.

– Det här är fakta som varit kända en tid, och som bekräftas av de dokumenten. Det är inte heller den första läckan vi har sett om detta, säger Tjikov.

Han menar att verksamheten måste ses i ett sammanhang. Först slog makten till mot oberoende medier, sedan mot mötesfrihet. Till sist flyttade hela samhällsdiskussionen till internet.

– Kremls troll, finansierade ur statsbudgeten, är ett sätt för makten att slå tillbaka mot kritiska synpunkter som sprider sig på nätet. Det är en sida av propagandan, den andra ser vi i de stora tv-kanalerna.

Varken Darja eller Michail är egentligen särskilt intresserade av politik. De är inga Putinsupportrar, heller inte oppositionella. Men sådant brydde sig ingen om på Savusjkingatan.

– Vår teamleader var en tjej runt 20, värsta sortens karriärist. Hon kunde inte mycket om något. Men hon var lojal med de högre cheferna, säger Darja.

– De struntade i vad du tyckte, bara det du skrev var enligt mallen, säger Michail.

Efter några månader tröttnade de båda på arbetsklimatet. Lönen sänktes utan motivering, raster drogs in. Man fick inte ens ha en -vattenflaska stående på sitt bord.

– Vi klagade väl för mycket och till sist fick vi sparken båda två, säger Darja.

Nu hankar hon sig fram på privatlektioner i det ämne hon har utbildat sig i. Michail har fått jobb på en fabrik. På köksbordet står en dator, men det är sällan de loggar in på sociala medier.

– Nej, jag har fått nog av det för ett helt liv, säger Michail.

Ingmar Nevéus ingmar.neveus@dn.se

Ordet.

Troll

Begreppet troll kommer inte från sagoväsendet utan från fiskemetoden trolling, där ett drag släpas efter en båt. Liknelsen är att nättrollet skriver medvetet provocerande och låter sina trådar ligga ute tills någon blir provocerad och hugger till.

På senare tid har ordet börjat användas nedsättande om alla sorters näthatare och oresonliga provokatörer i diskussioner på nätet.

Fakta. Sajter och medier som nämns i reportaget

Huffington Post. Amerikansk nyhetssajt med över en miljon kommentarer per månad. Grundades 2005 som en blogg.

Politico. Amerikansk politisk nyhetssajt och gratistidning grundad 2007. Över tio miljoner besökare per månad.

Dozjd. Rysk oberoende tv-kanal och sajt. En av få som har rapporterat om ryska soldater som slåss i Ukraina.

Novaja Gazeta. Rysk oppositionell tidning. Låg upplaga men hög profil bland liberala ryssar i storstäderna.

Delovoj Peterburg. Affärstidning och sajt i S:t Petersburg. Ägs av svenska Bonnier Business Press.

Vedomosti. Affärs- och nyhetstidning i Moskva med hög trovärdighet. Ägs av Dow Jones, Financial Times och finska Sanoma.

Fakta.

Ryssland är den överlägset största internetmarknaden i Europa, med cirka 90 miljoner användare den 1 juli 2014. Den totala omfattningen av det ryskspråkiga internet – där också många användare i grannländerna ingår – är flera miljoner större.

Ryssar är flitiga användare av sociala medier och har en större andel bloggare än de flesta länder. Särskilt populär är plattformen Livejournal, från början en amerikansk uppfinning som nu har sina flesta användare i den ryska versionen Zjivoj Zjurnal.

Internet har varit en frizon för regimkritiker i Ryssland, och är det i viss mån fortfarande. Men de senaste åren har en rad restriktioner införts. Sedan november 2012 riskerar sajter att hamna på en svart lista och blockeras, vilket bland annat kan motiveras med ”extremistiskt innehåll”, ett mycket böjligt begrepp. Och bloggare med över 3 000 följare måste sedan juli 2014 registrera sig hos en statlig myndighet.

I fjol placerade organisationen Reportrar utan gränser Ryssland i kategorin ”Internets fiender”, tillsammans med länder som Kina och Saudiarabien. “

DN 5 feb 2015:

“Kungen är tvingad att slå till hårt mot IS

Två dödsdömda terrorister hängdes på onsdagen i Jordanien, som vedergällning för IS mord på piloten Moath al-Kasasbeh. Med avrättningarna vill kung Abdullah blidka den mäktiga Kasasbehklanen, så att den inte inleder en privat blodsfejd med IS.

Analys
Pilotens far Safi al-Kasasbeh, shejk från den traditionsbundna beduinregionen Karak, sade att han väntar sig att landet utkräver en smärtsam hämnd på dem som vanärat islam.

Det är anmärkningsvärt att jordanierna, som sällan är överens i politiska frågor, nu talar med en stämma. Ingen kritik mot avrättningarna har framförts från något läger. En exempellöst sträng fatwa från al-Azhar i Kairo, sunniislams viktigaste lärosäte, slår fast att jordanierna har rätt att korsfästa och hugga armar och ben av IS milismän varhelst de påträffas.

Kung Abdullah avbröt ett USA-besök och skyndade hem och talade till nationen från flygplanet, märkbart skakad. Men det är inte känslor som ligger bakom hans resoluta svar på IS utmaning, utan kungarikets högst speciella politiska realiteter.

Den döde pilotens anhöriga tillhör en mäktig och ansedd klan. Den har inte bara utsatts för ett mord utan också för en avsiktlig förödmjukelse som endast drastiska åtgärder kan rentvå dem ifrån. Kungen vill undvika att klanen -Kasasbeh agerar på egen hand mot IS – som befinner sig inom räckhåll vid landets östra gräns. För att avstyra det måste han blidka de sörjande, och det går inte utan blod.

Det sägs ofta, och det är sant, att beduinerna har all verklig makt i Jordanien. Ekonomin är i pale-stinska händer och palestinska premiärministrar är regel snarare än undantag. Men underrättelsetjänsternas och flygvapnets högre grader är vikta för beduiner, som den olycklige Moath al-Kasasbeh som mördades av IS. Men bakom klyftan mellan beduin-minoriteten och alla de andra döljer sig en annan, mindre känd, spricka: den mellan Jordaniens infödda beduinstammar och utbölingarna, alltså den hashemitiska kungafamiljen. De sydliga stammarna, kring Karak och Maan, har aldrig helt kommit över 1922 års indignation över dåvarande kolonialminister Wins-ton Churchills påhitt att tvinga på dem en vilt främmande kung från Arabiska halvön.

De sydliga stammarna har delvis inkorporerats av regimen, men de högsta posterna och de ekonomiska godbitarna fördelas över huvudet på dem. Efter tre palestins-ka och två irakiska flyktinginvasioner, jämte den miljon syrier som anlänt på senare år, är Jordanien inte längre något beduinsamhälle. Landets tvåhundratusen invånare 1922 är nära nio miljoner nu. De sydliga stammarna anser att de armbågats bort från bordet av alla dessa nykomlingar, och de senaste decennierna har sett flera allvarliga protestutbrott i Karak och Maan. En av kungens viktigaste uppgifter på senare år har varit att hålla de sydliga stammarna på gott humör – så att de inte, som Egyptens vanlottade beduiner, frestas ge sig i lag med IS.

IS står vid Jordaniens portar, kontrollerar den syrisk-jordanska gränsen och den numera nästan tomma landsvägen Amman–Damaskus. Men IS känner till den jordanska arméns höga beredskap, och torde inse att även om man skulle lyckas tränga in på jordanskt område så skulle reaktionen från USA, Saudi-arabien och Israel bli omedelbar.

IS påstår att dess motiv för ill-dådet mot piloten var att skrämma bort Jordanien från den koalition som flygbombar dess kalifat. Om kung Abdullah mot förmodan skulle ha tvekat på den punkten, så har han nu knappast något val. En reträtt från kampanjen mot IS skulle kosta honom både hans anseende och hans krigarära.

Nathan Shachar naranjal@gmail.com

Fakta.
Ett relativt rikt land

Jordanien är ett kungadöme där kungen och kungafamiljen har stor makt. Landet är ett av de mest välmående arabländerna med en välutbildad befolkning och ett jämförelsevis gott sjukvårdssystem.

En stor del av ursprungsbefolkningen var beduiner, men i dag är de flesta jordanier bofasta. Mellan 60 och 70 procent av befolkningen (totalt närmare nio miljoner) beräknas vara palestinier.

Kungafamiljen har rötter tillbaka till profeten Muhammed och därmed en mycket stark ställning i det muslimska landet. Kung Abdullah II (bilden) tvingas dock till en svår politisk balansgång. Han måste hålla sig väl med väst, främst USA, vars stöd han behöver både ekonomiskt och säkerhetspolitiskt utan att stöta sig med den relativt stora USA- och Israel-fientliga delen av befolkningen. Oppositionen finns framför allt bland palestinska och islamistiska invånare i städerna, medan parlamentet kontrolleras av kungens anhängare med bas på landsbygden.

Var en stormakt

Under första världskriget lovade England bort Syrien till både Frankrike och den nuvarande kung Abdullahs farfars farfar, sherifen Husein av Mekka. För att kompensera sherifens söner Feisal och Abdullah som slagits på Englands sida mot turkarna, uppfann man två nya kungariken, Jordanien och Irak.

De jordanska kungarna, Bani Ha-shem eller hashemiterna, härstammar från profeten Muhammed. De kontrollerade de heliga platserna Mekka och Medina till 1924, då de drevs bort av den fundamentalistiska klanen Saud. Efter att statskuppen i Irak 1958 och mordet på kungen där, är Jordanien det enda som återstår av hashemiternas forna välde, som en gång sträckte sig från Algeriet till Indien.

Palestinsk flyktingvåg
År 1967 tog Israel tillbaka Västbanken och västra Jerusalem i det så kallade sexdagarskriget med en stor palestinsk flyktingström in i Jordanien som följd. Många flyktingar var medlemmar i den Palestinska befrielseorganisationen, PLO. Till sist ledde spänningar mellan PLO och kung Hussein till inbördeskrig 1970; PLO krossades och dess ledare tvingades lämna Jordanien. 1994 undertecknade Jordanien och Israel ett fredsavtal. Jordaniens läge som granne till Israel gör landet känsligt för kriser i regionen. Försvarsmakten slukar mer än en fjärdedel av statsbudgeten. **Källa:** Landguiden, DN “

DN 5 feb 2015:

“15 räddades ur floden

25 människor dödades och sökandet efter 19 saknade pågick till sent på onsdagskvällen efter flygolyckan i Taiwan, som inträffade kort efter start från Taipei strax före klockan elva på onsdags-förmiddagen.

Peking.
15 passagerare tog sig själva ur flygplansvraket eller hjälptes ur det, skadade men vid liv. Tv-bilder visade hur ett litet barn räddades och hur räddningsstyrkor sedan arbetade med att skära sig in för att försöka nå de kvarvarande passagerarna, som var instängda i den upp och nedvända flygplanskroppen.

Sent på kvällen bärgades flygplansvraket, och hoppet minskade att påträffa ytterligare överlevande.

Mediebolag över hela världen visade om och om igen de dramatiska bilderna, tagna av en bilkamera. På videon syns hur piloterna lyckas manövrera flygplanet, en ATR 72 propjet från flygbolaget Trans Asia Airways, tätt över taken på bostadshus innan det i vertikalt läge skrapar mot vägbanan, träffar en taxi, slår i en brokant och störtar ned i floden Keelung.

Ombord fanns 58 personer, 31 av dem från Fastlandskina, varav en stor grupp turister på väg från Taipei till den taiwanesiska ön Kinmen, som ligger nära den kinesiska provinsen Fujian. Kort efter start skickade piloten ut en nödsignal, enligt Taiwans civilflygsmyndighet.

Orsaken till olyckan är ännu okänd, men den så kallade svarta lådan med teknisk information är bärgad.

Torbjörn Petersson torbjorn.petersson@dn.se “

DN 6 feb 2015:

“Troll spricker i solen

Putins nätprovokatörer har en bas i S:t Petersburg, men på Twitter och Facebook når ”Kremls troll” global räckvidd.

DN berättade på torsdagen om Darja och Michail, två tidigare soldater i Moskvas digitala desinformationsarmé. I arbetsbeskrivningen ingick att under olika pseudonymer hylla Putin. Väst och inte minst Ukraina skulle hånas.

Läckta dokument som DN tagit del av vittnar om omfattningen och graden av förfining i den psykologiska krig-föringen.

Metoden är ny, affärsidén däremot uråldrig. Propagandans syfte är som alltid att sprida felaktig information, så tvivel, skapa förvirring och undergräva förtroendet för en antagonist.

Fiendebilden är tydlig. I november 2013 sågs de första protestyttringarna på Kievs gator. Från dag ett ekade Rysslands röst: Demonstrationerna är regisserade från Bryssel och Washington.

Ukrainas Majdanrörelse stämplades sedermera som fascistisk, nazistisk och på samma gång styrd av judar. Upprorsmakarna vill trampa på de ryskspråkiga, varnade Moskva. Bilder på barn som fått hakkors inristade i huden fabricerades som bevis.

Därnäst dök gröna män upp på Krimhalvön. Ryska källor sa att de var lokala eldsjälar. Folkomröstningen om självständighet betecknades som ett närodlat initiativ.

Konflikten flyttade sedan norrut, till östra Ukraina, och lögnen följde efter. Ett malaysiskt passagerarplan störtade med nästan 300 civila ombord. Vem sköt? Tja, det måste ha varit ukrainskt flygvapen. Först behövde dock en sida på nätencyklopedin Wikipedia bearbetas för att göra anklagelsen trovärdig.

Den fria pressen, också i Sverige, har stundom låtit sig duperas. Kriget har ju två sidor, varför inte förmedla uppgifter från båda? Så färgar till slut osanningarna opinionen och politiken.

Lögnerna måste inte alltid maskeras. Vittnet ”Andrej” är ett berömt exempel. I en Putintrogen tv-sändning talade han ut i egenskap av Natoavlönad spion. I en annan kanal bar samme man kort därefter vittnesbörd igen, men där som civilt offer för de väststödda styrkornas hänsynslöshet.

Sådana uppenbara bluffar bär också ett budskap till allmänheten. De säger att det inte finns någon objektiv sanning alls i kriget, att skeendet måste betraktas som ett spel tills det är över. Så förvränger de ryska dimridåerna vår syn på fakta.

Detta psykologiska vapen är en viktig del av Putins arsenal. Hybridkriget trappas upp, såväl på marken i Donetsk som på nätet i Europa och i Ryssland. Så sent som förra veckan lanserade Kreml en ny franskspråkig nyhetskanal.

Estland och Lettland har stora ryskspråkiga minoriteter som hämtar sina nyheter från medier med bas Moskva. De gör dem till de mest sårbara länderna i den psykologiska krigföringen.

Tillsammans med Danmark och Storbritannien driver de två baltiska staterna på för att EU ska slå tillbaka. EU:s ”strategiska kommunikation” är för omodern, för teknisk och slår inte an rätt känslor, skrev de i ett gemensamt dokument förra månaden.

Att bemöta Putins propaganda med kampanjer på samma psykologiska radiofrekvens lär dock vara ett recept för fiasko. Inte heller går det att, som de fyra regeringarna också föreslår, lagstifta bort manipulativa medier.

Det öppna samhället måste erbjuda egna svar. Att ge starkare stöd åt den fria pressen i Ryssland är angeläget.

Mer av oberoende journalistik på ryska kan stödjas. I Baltikum finns planer på att starta inhemska tv-kanaler som vänder sig till minoriteten. Det är lovvärt, så länge länderna i sin iver att mota bort Putin inte gör avkall på kanalernas självständighet.

Troll spricker i solen vare sig de talar ryska eller svenska. Myndigheterna i Ukrainas demokratiska grannländer kan göra mer för att kasta ljus på krigets lögner. Nato, en viktig källa för internationella medier, kan till exempel bli mer transparent och redogöra mer öppet för sina underrättelser.

Europeiska säkerhetsorganisationen Osses observatörer, som övervakar kriget i östra Ukraina, behöver samtidigt tillräckliga resurser för att kunna ge en skarp och trovärdig bild av läget. Inget borde hindra dem från att publicera bilder och bevis på nätet. Ju mer fakta och fler källor, desto bättre.

Regeringarna kan bidra med oberoende utredningar och pengar till forskning, men måste undvika att gräla med Kremls troll.

Ett tungt ansvar faller på medierna och dess konsumenter. Mentalt har Sverige avvecklat sin beredskap på psykologiskt krig. Såväl Facebookanvändare som redaktioner behöver reflektera över propagandans kraft och vikten av källkritik.

Dn 6/2 2015 “

DN 6 feb 2015:

“USA kan beväpna ukrainska trupper

Frankrikes president François Hollande och Tysklands förbundskansler Angela Merkel begav sig under torsdagen till Ukraina och ska sedan till Ryssland för att försöka stoppa de allt värre striderna i östra Ukraina. De har med sig ett fredsinitiativ till president Vladimir Putin.

Samtidigt trappar USA upp sitt engagemang i Ukrainakrisen. Vicepresident Joe Biden var på torsdagen i Bryssel för att överlägga med Angela Merkel, och på torsdagen reste också USA:s utrikesminister John Kerry till den ukrainska huvudstaden Kiev för att med president Petro Porosjenko diskutera amerikansk hjälp i en konflikt som under ett knappt år har skördat minst 5 000 dödsoffer och drivit omkring en miljon människor på flykt.

Striderna i Donetsk och Luhansk har intensifierats de senaste veckorna, och de ryskstödda rebellerna är på offensiv mot den omringade staden Debaltseve och hotar samtidigt den strategiska kuststaden Mariupol. Varje dygn rapporteras om dussintals döda civila och militärer.

Från Washington har det kommit signaler om att Vita huset för första gången har börjat överväga att sända vapen till Ukraina i landets krig mot de ryskstödda separatisterna, något som president Barack Obama tidigare har uteslutit.

Frågan är långt ifrån avgjord, och Moskva har redan högljutt protesterat mot denna tanke. Men den tillträdande amerikanske försvarsministern, Ashton Carter, har i ett kongressförhör sagt att han förordar att Ukraina förses med ”defensiva vapen”.

Vapenhjälp till ett land som befinner sig i militär konfrontation med kärnvapenstormakten Ryssland rymmer dock oöverskådliga risker.

Administrationens huvudlinje är fortfarande att man vill få Putin att backa ifrån inblandningen i Ukraina genom ekonomiska sanktioner.

Samtidigt med de diplomatiska trevarna har EU annonserat att ytterligare 19 ryssar som har anknytning till Kreml läggs till sanktionslistan.

Fredsplanen är enligt Hollande grundad på Ukrainas territoriella odelbarhet, vilket redan det är en oklar formel: Det kan anses som uteslutet att den av Ryssland erövrade ukrainska halvön Krim kommer att återlämnas inom överskådlig tid. Det är långt ifrån säkert om Moskva ens är redo att retirera från de proryska ”folkrepublikerna” i östra Ukraina.

Michael Winiarski michael.winiarski@dn.se “

DN 6 feb 2015:

“ I spänd väntan på rebellernas stora anfall

Gnutovo. På den oändliga lerslätten intill den lilla byn Gnutovo ligger Ukrainas yttersta militära utpost nergrävd. Soldaterna spanar mot öster, där de fruktar att den ryskstödda separatist-armén förbereder ett anfall mot kust-staden Mariupol en mil bakom dem.

Det är en trött men stridsmotiverad grupp soldater som bemannar den kombinerade vägspärren och stridsvärnet; en blandad patrull av ukrainska armésoldater, poliser och nationalgardister som alla lyder under det som här kallas ATO, Antiterroroperationen. ”Terroristerna” är den ukrainska benämningen på de proryska rebellerna.

Ovanpå den träförstärkta bunkern vajar en flagga från den väst-ukrainska staden Ternopil. En av soldaterna har tagit hit den till fronten som en symbol för hans hembygd.

Fienden döljer sig någonstans i skogsbrynet, någon dryg kilometer bort. Med jämna mellanrum hörs spridda kulsprutesalvor.

– Det är de våra som försöker jaga bort ryssarnas spanare och diversions-grupper, säger en reslig soldat som kallar sig ”Kobra”.

Han vill varken uppge sitt namn eller grad, men av hans framtoning att döma står det klart att han är något slags befäl. Vi står på den gyttjiga marken intill en av soldaternas vaktkurer.

– Vår uppgift är att bevaka det här strategiska vägavsnittet, så att de inte kan ta sig in Mariupol som ligger ungefär en mil härifrån, säger ”Kobra”.

Mariupol är viktig därför att staden – ungefär av Göteborgs storlek – är det sista stora hindret för en rysk framryckning längs den landsväg som förenar de separatistkontrollerade områdena i Donbass med halvön Krim, som annekterades av Ryssland i mars förra året. Men frontstaden rustar sig, militärt och moraliskt, för en kommande anstormning. Om och när den kan bli av är i dag okänt, men nervositeten ökar.

När mängder av Gradraketer, avfyrade från några byar som behärskas av de proryska förbanden i den självutropade ”Folkrepubliken Donetsk”, regnade ner över bostadsområden och matmarknader i Mariupol den 24 januari och dödade 30 civilpersoner, trodde många att timmen var slagen.

Självaste separatistledaren Alexander Zachartjenko i Donetsk meddelade offentligt att hans styrkor nu skulle inleda en attack. Av någon anledning, möjligen beroende på massakern i Mariupol, eller kanske för att Kreml gav en hastig kontraorder, togs uttalandet tillbaka några timmar senare.

En trolig anledning till dröjs-målet är att de ryskstödda styrkorna inte är färdiga med den pågående expansionen av rebellkontrollerat område i det ännu regeringskontrollerade Debaltseve, och avvaktar med att öppna en ny front i Mariupol tills den striden är vunnen.

Det blev inget anfall efter attacken den 24 januari. Ändå spreds skräck och uppbrottsstämning under de dygn som följde. Det ryktades

om att den ukrainska armén skulle retirera. Många packade det nödvändigaste och flydde västerut.

Sedan dess har stadens centrum i stort sett varit fredat från artilleri- och raketbeskjutning. Invånarna har återvänt hem.

Flera ryska bedömare varnar för att Ryssland förbereder en massiv invasion. Ett varningstecken är att separatistledaren Zachartjenko i måndags annonserade en mobilisering av så många som 100 000 nya rebellsoldater, enligt militära analytiker en orealistisk siffra. Uttalandet tolkas i stället som en rökridå för att föra in ytterligare tusentals reguljära ryska trupper i östra Ukraina.

– Ja det finns stor oro i luften, men ingen panik, säger Denis Havrylov, en av ledarna för Oborona Mariupola (Mariupols försvar), en organisation som arbetar för att samordna hjälp som behövs för internflyktingar, till armén och till nationalgardet.

Han säger sig inte veta om det blir ett anfall mot staden.

– Det jag har förstått är att Mariupol är mycket väl försvarat, och enligt de militära experter jag talar med krävs det stridsflyg, vilket bara Ryssland har, för att ta staden. De tror att den som anfaller kan förlora upp till 30 000 man i döda och sårade och uppemot 800 pansarfordon och stridsvagnar.

Mariupols förmåga att motstå ett anfall har sedan i juni förra året byggts upp med tre försvarslinjer, där den yttersta, belägen 10–15 kilometer från stadskärnan, består av minfält och skyttegravar. Det är en del av denna yttre ring vi besöker. Men av det som militären visar oss framgår inte hur starkt försvaret är; befästningen saknar egna tunga vapen.

”Kobra” säger att motståndaren på andra sidan fältet hittills inte har försökt sig på ett angrepp. Men om det kommer är det inte mycket som denna lätt beväpnade utpost kan göra om fienden anfaller med artilleri, raketer och pansar.

– Det är professionella ryska militärer som sköter deras raketbatterier, säger ”Kobra”.

Den mellersta ringen försvaras av arméförband, och den innersta av polis och nationalgarde.

Rebellerna beskjuter den yttre försvarsringen med Gradraketer varje dag. Ofta träffar de själva byn Gnutovo.

– De börjar på morgonen, någon gång vid tiotiden, och det känns som om raketerna kommer från alla håll, säger 74-årige bybon Viktor Gritsenko.

– Och så återkommer bombardemanget sent på eftermiddagen. Det känns som om vi är tillbaka till 1918, säger han.

Han syftar på det blodiga inbördeskriget i Ukraina åren efter det tsarryska imperiets sammanbrott. Det var ett allas krig mot alla; vita mot röda, ukrainska nationalister mot storryssar.

En stor del av byns befolkning har gett sig av. Det är för farligt att stanna. Viktor Gritsenko visar en två meter djup och tre meter bred

grop i hans trädgård där en Gradraket föll ner och exploderade för bara några dagar sedan. Det var närmast ett mirakel att ingen dödades.

– Tack och lov var jag inte här ute, då skulle jag ha varit död. Bara min fru var här, men hon hade turen att vara på toaletten. Några minuter innan raketen slog ner satt barn-barnen och lekte i sandlådan, men min dotter hade just tagit dem härifrån. Om de varit kvar hade de inte klarat sig, säger Viktor Gritsenko.

Han säger sig inte förstå vad som händer och han frågar: Varför drabbas ett fredligt folk som levde helt normalt av det här? Områden som ”folkrepublikerna” behärskar har drabbats svårt av krigets förstörelse, och samma öde kanske väntar Mariupol.

Om det sker eller ej beslutas långt bort, i Moskva. Han har ingen aning om även Mariupol kommer att upptas i ”Folkrepubliken Donetsk”, men han har sin uppfattning klar:

– Jag vill att det ska vara som det brukade, alltså att vi är en del av Ukraina. Levde vi dåligt? Livet var inte lätt, men alla hade arbete. I dag jobbar de flesta inte, säger Viktor Gritsenko som gav 36 år av sitt liv till Azovstal, det jättelika metallurgiska kombinatet i Mariupol.

– Rädd? Javisst, det är klart! Men om jag blir träffad av en raket hoppas jag att det går fort, hellre det än att bli invalidiserad.

Michael Winiarski michael.winiarski@dn.se “

DN 6 feb 2015:

“ Rekordmånga vill ta över Vita huset

Fler republikaner än någonsin suktar efter presidentmakten och sonderar terrängen för en eventuell kampanj. Utan en given favorit gäller det att positionera sig, säkra stora pengar – och åka till nyckelstaterna.

Många vill bli president i Amerika. Färre är beredda att ge sig in i den strid en presidentvalskampanj innebär – men bland USA:s republikaner är de fler än någonsin.

Upptakten inför presidentvalet i november 2016 utmärker sig redan på flera sätt och det stora antalet kandidater är ett av dem. Ett annat exempel är den rekordtidiga starten av förkampanjer och för-förkampanjer.

Det gäller i synnerhet Republikanerna. För om ett fåtal tänkbara kandidater bland Demokraterna än så länge lurar i vassen i väntan på att storfavoriten Hillary Clinton ska lämna besked (”bestämma sig” är förmodligen fel att säga; beslutet bedöms av de flesta som fattat, med ett sannolikt tillkännagivande under våren), har ett tiotal republikaner visat tydliga ambitioner att ta över Vita huset.

Sinsemellan är herrarna mycket olika. En skiljelinje löper mellan de extremt konservativa och ofta Tea Party-anhängare och de som kan räknas till den mer traditionellt konservativa delen av partiet.

Mest känd är Jeb Bush, bror och son till två tidigare presidenter Bush, som meddelade i december att han är på väg ner i startblocken. Med ett finmaskigt nätverk och finansiella muskler har han goda chanser. Bush räknas som en moderat konservativ republikan, liksom Chris Christie, guvernör i New Jersey, som också visat tävlingsinstinkt.

För att ta hem en nominering krävs dock att man också förhåller sig till – det vill säga flörtar lagom med eller tillhör – den mer högljudda, radikalt konservativa falangen i det republikanska partiet, som över huvud taget har glidit kraftigt högerut under senare år.

Flera av de Tea Party-anhängare och extremt konservativa möjliga presidentkandidaterna deltog tidigare i januari i ett konservativt möte i Iowa. Iowa är den delstat som om ett år är först ut i den primärvalssvit som leder fram till en nominering. Störst ovationer där fick den populära Texassenatorn Ted Cruz, en vildsint politiker som är fullständigt ointresserad av kompromisser. Bifall fick också den alltmer framträdande guvernören Scott Walker från Wisconsin. På plats var även välkända republikaner som Mike Huckabee, Rick Santorum och Ben Carson, fältets enda afroamerikan.

Frånvarande i Iowa var dock Kentuckysenatorn Rand Paul, en mer oberäknelig libertarian som ofta nämns i presidentsammanhang och som för övrigt anses ha gjort bort sig genom att dyka upp i jeans vid ett välbesökt möte i Palm Springs ett par dagar senare. Mötet arrangerades av de stenrika bröderna Koch – som meddelade att de ämnar satsa 889 miljoner dollar (runt 7,2 miljarder kronor) på att få bort Demokraterna från Vita huset.

Det är inte minst en skärv av denna ofattbara summa som det gäller att säkra och när de presidentsugna politikerna nu en efter en skapar egna organisationer handlar det om att utvärdera möjligheterna att ta sig vidare. En som redan sagt adjö till tanken är Mitt Romney, som redan försökt – och misslyckats – två gånger med att bli president.

Att bli nominerad som sitt partis kandidat är en bravad i sig, men är bara upptakten till den riktiga valkampanjen som inte tar vid förrän om ett och ett halvt år.

Men fram till dess ignorerar ingen Iowa. Jeb Bush ska dit i mars.

Sanna Torén Björling sanna.bjorling@dn.se

8 republikaner som vill ge sig in i kampen “

DN 6 feb 2015:

“Hårda krav väntar kvinnliga jihadister

Flickor kan giftas bort när de är nio år, kvinnors plats är i hemmet, modebutiker är djävulens verk. I en färsk skrift beskriver kvinnliga jihadister kvinnors roll inom Islamiska staten.

”Det är legitimt att flickor gifter sig vid nio års ålder”, står det i ett manifest som al-Khansaabrigaden publicerat på nätet.

Brigaden är en kvinnlig ”moralpolis” inom Islamiska staten, IS. Deras manifest om vilka ideal som gäller för kvinnor i det kalifat som Islamiska staten utropat i delar av Irak och Syrien publicerades på arabiska för ett par veckor sedan. Manifestet väckte först föga uppmärksamhet i väst, men nu har det översatts till engelska av den brittiska tankesmedjan Quilliam.

Även om flickor kan gifta sig när de är nio år, så är den vanliga äktenskapsåldern 16 eller 17 år, står det i dokumentet som i Quilliams översättning omfattar 40 sidor, inklusive förklaringar och kommentarer.

När bröllopet är avklarat är kvinnans roll att hålla sig dold och bakom hemmets slutna dörrar stödja kalifatet. ”Det finns inget större ansvar (för en kvinna) än att vara sin makes hustru”, heter det.

Men kvinnor ska inte vara okunniga utan ha utbildning, dock inte längre än till 15-årsåldern. Studierna ska handla om religion och koranens budskap.

Tusentals muslimer i Europa har anslutit sig till IS. Mest handlar det om unga män, men även kvinnor reser till IS-kontrollerade områden i Syrien och Irak för att bli ”jihadistbrudar”, som det ibland kallas.

Innehållet i manifestet skiljer sig från bilder som sprids på sociala medier i västvärlden för att locka muslimska kvinnor till IS, bilder där kvinnor poserar med gevär över axeln.

Det här manifestet är, enligt den brittiska tankesmedjan, först och främst skrivet för att locka kvinnor från Saudiarabien och Gulfstaterna.

– Den idealbild av kvinnors liv som ges här ligger mycket närmare verkligheten, säger Charlie Winter, forskare knuten till Quilliam, till tidningen The Independent.

Manifestet avfärdar helt västerländsk jämställdhet som ”inte givit kvinnor något annat än törnen”. Och man hånar västlig vetenskap som ”studerar kråkors hjärnceller, sandkorn och fiskars artärer”, något som bara avleder uppmärksamheten från vad som är väsentligt för mänskligheten – att dyrka Gud.

Den syriska staden Raqqa, som är ett av IS starkaste fästen, beskrivs som ett himmelrike för migranter som kommer dit.

Eftersom meningen med manifestet är att locka kvinnor från bland annat Saudiarabien framställs det största arabiska landet som ”barbariskt och förfallet”.

Få länder har så stränga lagar som styr kvinnors liv som Saudi-arabien. Men manifestet förfasar sig över att kvinnor arbetar sida vid sida med män, att kvinnor tillåts ha id-handlingar med bild, och att de kan få västerländska stipendier.

– Innehållet i manifestet kan verka märkligt för oss, men det är övertygande för personer med extremistiska uppfattningar och som tror att ett kalifat en dag ska bli verklighet, kommenterar Charlie Winter.

Thomas Hall thomas.hall@dn.se “

DN 6 feb 2015:

“Ärkebiskopen citerar bibeln för att lära familjen Cameron skattemoral

Jorden runt
Egentligen är meningen inte särskilt kontroversiell: Du ska betala skatt i det land där du tjänar dina pengar. Men personen som uttalar den är ärkebiskopen av Canterbury, Justin Welby, och det han säger rör (av en slump?) premiärministerns fru, Samantha Cameron.

Nyligen avslöjades att företaget hon sedan många år är välbetald rådgivare till, lyxvarumärket Smythson, ägs genom ett komplicerat upplägg med stiftelser i skatteparadisen Luxemburg och Kanalöarna. Lite i skymundan flyttades ägandet från Storbritannien 2010.

Samma år valdes konservativa David Cameron till premiär-minister. Smythson, som säljer väskor av orm- och krokodilskinn, har inte gjort något olagligt – inte heller Samantha Cameron. Men premiärministern har flera gånger starkt pläderat för att företagen ska betala sin rättmätiga skatt inom landet.

– Bolag som tror att de kan fortsätta att smita från skatten, som tror att de kan fortsätta att sälja i Storbritannien och inrätta ännu mer komplicerade upplägg utomlands för att pressa skatten – det är dags för dem att vakna upp, sade han häromåret.

Kritiken har främst riktats mot kända skattesmitare som Apple och Starbucks, men nu kan David Cameron alltså själv vakna på morgonen och påminnas om sin hustrus arbetsgivare.

Labourvänliga tidningen Daily Mirror har med stora bokstäver på sin förstasida frågat: Hur känns det att din fru arbetar för skatte-smitare, mr Cameron?

Som ytterligare lök på laxen, eller snarare dyr kaviar när vi rör oss i Samantha Camerons kundkrets, har nu ärkebiskopen påmint om vad bibeln säger om skatter. Inför ett seminarium om Den Goda Ekonomin blev Justin Welby intervjuad av BBC.

– Allt kommer tillbaka till den mycket enkla principen som Jesus Kristus talade om – vikten av att betala det man ska. Bibeln resonerar ständigt om det, påminde han.

Sedan spädde han på med att skatt är solidaritet (Welby låter allt mer som den kampanjledare Labour så väl behöver). De företag och de personer som betalar skatt bekräftar att tillhör samhället, att de drar nytta av det finns poliser, sjukvårdstjänster och välfärds-system, anser ärkebiskopen.

Pia Gripenberg pia.gripenberg@dn.se”

DN 6 feb 2015:

“EU:s ekonomi går svagt uppåt

Bryssel.
En blygsam ekonomisk återhämtning pågår i EU, tror kommissionen som på torsdagen presenterade en vinterprognos.

I år sägs tillväxten i EU bli 1,7 procent och i eurozonen 1,3 procent. 2016 växer ekonomin i EU med 2,1 procent och med 1,9 procent i euroområdet. Det innebär en måttlig uppskrivning jämfört med kommissionens höstprognos.

Bakom den svaga förbättringen ligger sänkta oljepriser, en svagare euro och ECB:s program för storskaliga stödköp av statspapper, anser kommissionen.

– Allt detta är välkomna vitamintillskott. En spruta i armen på EU:s ekonomi, anser EU-kommissionär Pierre Moscovici.

Polen hör till de länder som toppar listan med en förväntad tillväxt på 3,2 procent 2015. Ekonomin växer också i flera av de tidigare krisländerna; i Spanien med 2,3 procent, på Irland med 3,5 procent och i Grekland med 2,5 procent.

Tillväxten i Sverige blir enligt kommissionen 2, 3 procent i år och 2, 6 procent 2016. Det är något lägre siffror än i den svenska regeringens senaste prognos där tillväxten 2015 sägs bli 2,4 procent och 2,7 procent nästa år.

Arbetslösheten i EU sjunker något, men fortsätter trots det att vara historiskt hög i flera länder.

Annika Ström Melin annika.strom-melin@dn.se “

DN 6 feb 2015:

“Pressen ökar på Grekland

Berlin/Stockholm. Spelet kring Greklands fortsatta existens i euroområdet trappas upp. ECB ökar pressen på landet genom att dra in möjligheten att använda statspapper som säkerhet för lån, osäkra på Greklands kommande politik. Grekland å sin sida ber om några månaders respit för att kunna presentera ett nytt reformprogram.

Bara några timmar efter att Greklands nya finansminister Yanis Varoufakis hade träffat ECB-chefen Mario Draghi kom det tuffa beskedet. Grekland får inte längre låna med grekiska statspapper som säkerhet.

Egentligen har grekiska statsobligationer redan från början ett för lågt kreditbetyg för att godkännas som säkerhet. Men fram tills nu har Grekland fått ett undantag av ECB som en del av det stödprogram på 240 miljarder euro som man har ingått med trojkan EU, ECB och IMF. Men nu drar ECB åt snaran och stoppar den möjligheten från och med 11 februari.

Därmed sänder ECB en tydlig signal om att man inte accepterar den politik som den nya regeringen, ledd av Vänsterpartiet Syriza, har lanserat. Här ingår höjda minimilöner, återanställningar i offentlig sektor och indragna privatiseringar.

ECB:s besked ska ses som en del i det förhandlingsspel som nu pågår. Den nya regeringen är ute på Europaturné för att få till stånd ett nytt avtal som minskar trojkans makt över landet. På torsdagen var turen

kommen till Berlin där Varoufakis träffade sin tyska kollega Wolfgang Schäuble. Tiden är knapp för grekerna, i slutet av februari löper trojkans så kallade program ut. Om den nya grekiska regeringen tills dess inte gått med på att fortsätta det stipulerade reformarbetet så är det också slut med krediterna. Nu vädjade Varoufakis om några månaders respit.

– Ta chansen och använd oss för att vända blad i den grekiska och europeiska historien, sade han och ville se ett överbryggande lån fram tills i maj då den grekiska regeringen ska ha presenterat ett nytt reformprogram.

Varoufakis drog paralleller till den tyska situation som efter första världskriget ledde fram till nazisternas maktövertagande.

– Ingen förstår bättre än tyskarna vad som kan hända när en stolt nation i ekonomisk kris utsätts för ständiga förödmjukelser. När jag kommer hem till det grekiska parlamentets session i kväll så är det tredje största partiet ett nazistparti, sade Varoufakis.

Men Schäuble stod på sig och underströk att ingångna avtal måste hållas.

– Jag har alltid sagt att efter finans- och skuldkrisen har Grekland den svåraste vägen att gå. Men orsakerna till det ligger i Grekland, inte i Europa och absolut inte i Tyskland, sade Schäuble.

Jan Lewenhagen jan.lewenhagen@dn.se
Marianne Björklund marianne.bjorklund@dn.se “

DN 7 feb 2015:

“Att välja sina strider

”Vill EU skydda sig mot terrorister vore det hundra gånger bättre att övervaka de man redan har identifierat genom normal spaning.” Det säger Carl Schlyter (MP), ordförande i riksdagens EU-nämnd, när han i fredagens tidning ger sin syn på EU-förslaget om lagring av uppgifter om flygpassagerare.

Schlyter har rätt i första ledet men gör en tankekullerbytta i andra. Självfallet ska den nationella säkerhetspolisen hålla ”identifierade” terrormisstänkta under uppsikt. Men frågan här är hur man identifierar dem.

”Genom normal spaning”, säger Schlyter, men vi får hoppas att han inte menar vad han säger. För vad betyder det att Säpo ska använda ”normal spaning” för att ”identifiera” unga män som kan tänkas strida för terrorgrupper? Att bugga fritidsgårdar? Att spana i buskarna utanför skolor där några av tonårsgossarna inte rakat sig på ett par dagar?

Granskning av uppgifter om flygresor till orter som är kända destinationer för dem som är på väg till jihadistiska träningsläger är just ett sätt att få korn på personer som kan tänkas begå terrorbrott. Tanken bakom den tilltänkta lagstiftningen är att det ska ”plinga till” när alla in-matade uppgifter om resmål, identitet och betalningssätt bildar ett sammantaget oroväckande mönster. Familjeresor till Thailand och kärlekspar som åker till Paris lär inte röna nämnvärt intresse.

Haken med flygkontrollen, liksom alla övervakningssystem, är att den kan missbrukas och att det finns en uppenbar risk för en glidning i användningen. Det svenska PKU-registret visar hur fel det kan gå. Under den feberheta jakten på Anna Lindhs mördare användes det register som från början hade ett strikt medicinskt syfte som en dna-databas över alla svenskar födda efter 1975.

När systemet väl är på plats och uppgifterna inmatade – och särskilt om det inträffar något som upprör ett helt samhälle – blir det mer troligt att man börjar töja på regelverket. Och det är farligt.

Men riskabla är också rutiner där hemvändande IS-krigare regelmässigt går under säkerhetspolisens radar. Integritetsaspekten ska aldrig förringas. Tvärtom ska den gång på gång lyftas fram och vägas mot andra intressen. I vissa fall väger den tyngre.

Den svenska FRA-lagstiftningen och EU:s datalagringsdirektiv är exempel på regelverk där man med fog kan ifrågasätta om den tänkta samhällsvinsten står i proportion till kostnaden för den personliga integriteten.

Det finns likheter, men också skillnader, mellan dessa tre metoder för att kontrollera medborgarna. I samtliga fall handlar det om att tråla och om att en stor mängd ”oskyldiga” åker med i nätet.

Men skillnaden mellan att kartlägga flygresor och att databehandla vem som ringt eller sms:at vem och när, är att flygandet redan datalagras och att det finns en acceptans för detta. Var än i världen ett flygplan störtar är passagerarlistan aldrig längre bort än ett knapptryck. Våra pass registreras så fort vi passerar en nationsgräns bortom Norden och Schengen. Ingen diskussion hörs om att detta skulle vara poänglöst eller integritetskränkande.

Däremot är det svårt att se vitsen med att lagra uppgifter om vem som i privata sammanhang ringt vem, om det inte föreligger någon misstanke om brott. Därför är integritetspriset högre än när flygmönster samlas och bearbetas. Nyttan dessutom sannolikt mindre.

Miljöpartiet har stått upp för den personliga integriteten i en tid när politiker från båda blocken, även frihetsvurmande liberaler, inte velat se den. För detta förtjänar partiet en eloge.

Politiken mår gott av idealism. Men den kan inte fungera utan ett visst mått av realism. Få värden är så absoluta att de aldrig behöver vägas mot andra.

Den personliga integriteten värnas sannolikt bäst om man erkänner målkonflikterna. Och om man nogsamt skiljer på vad som är viktigt respektive mindre viktigt, effektivt och mindre effektivt.

Att de resedata om oss som redan finns lagrade också bearbetas är ett mindre allvarligt intrång i den personliga integriteten. Och det finns ett värde i att kartlägga terrorkrigares resmönster. Därför är Schlyter denna gång ute på väl fundamentalistisk is.

Dn 7/2 2015 “

DN 7 feb 2015:

“ Han kom till tidningen minuter efter mördarna

Läkaren och Charlie Hebdo-medarbetaren -Patrick Pelloux var en av de första som kom till tidningsredaktionen där massakern skedde den 7 januari. I dag, en månad senare, ser han i en DN-intervju tillbaka på hur Charlie blev en världsomspännande symbol. Månaden då hans liv, så som han hade känt det, tog slut.

Paris
Det låg en stark doft av krut i redaktionslokalen. Bara några minuter tidigare hade Patrick Pelloux fått ett telefonsamtal från sin kollega, grafikern Jean-Luc. Först trodde han att det var ett skämt. Han hade ju ändå tänkt komma förbi redaktionslokalen för att dricka aperitif och önska vännerna god fortsättning på året.

Men allvaret och paniken i samtalet gick inte att ta miste på.

Patrick Pelloux är en av Frank-rikes mest inflytelserika akutläkare. Under den stora värmeböljan 2003, då över tiotusen fransmän dog och bårhusen var överfulla, blev han känd när han slog larm. Nu har han en chefsposition i landstinget. Han är krönikör på Charlie Hebdo vid sidan av sitt arbete.

Direkt efter vännens larm från redaktionen ringde Pelloux till Paris-brandkårens chef.

Pelloux befann sig bara något stenkast från Charlie Hebdos lokaler. När han och brandkåren kom fram till attentatsplatsen sprang terroristerna fortfarande omkring i kvarteret och sköt.

Hur luttrad akutläkaren än må vara så liknade det inget han sett tidigare. Vännerna låg utspridda på golvet i redaktionslokalen.

– Det var fruktansvärt. Jag är utbildad och tränad för katastrofer. Men för civila katastrofer: trafik-olyckor, klimatkatastrofer och så. Det var en krigsscen, berättar -Patrick Pelloux.

Han suckar.

– Kanske ni i Sverige också kan dra lärdomar av det? Vi saknade redskap för att ta hand om offren. Skadorna var orsakade av stridsvapen. Vi hade inte kärlklämmor till exempel, instrument som man annars bara finner i krigsområden, säger akutläkaren.

Psykiskt var han heller inte redo för att verkligen se vad han såg. Hur någon nu skulle kunna vara det.

– Där låg åtta av mina vänner, var-av fem verkligen var riktigt, riktigt nära vänner. En av dem, Charb, var som en bror för mig. Jag kunde inte göra något för dem, säger han.

Patrick utförde i alla fall sitt arbete, metodiskt: skydda, larma, vårda … Efter att ha larmat polisen gjorde han vad som verkade logiskt i hans ögon.

– Jag ringde till presidentpalatsets växel för att larma presidenten. De kopplade in mig till François Hollande. Jag förklarade för honom vad jag såg framför mig och han sa bara: jag kommer med en gång. Det var inte presidenten som person som kom – det var Frankrike, för det var Frankrike som hade blivit utsatt för våldet, säger Patrick Pelloux.

Vi träffas på ett kafé nära hans hem i centrala Paris. I dag är han under ständigt polisskydd, av såväl civilklädda som poliser i skyddsvästar och uniform.

Patrick Pelloux talar fort, bestämt och mycket. Som om han fortfarande gick på adrenalin. Om sitt liv. Om Charlie Hebdo som han är rädd ska drunkna i pengar. Hur de måste hitta nya mål – som att hjälpa tecknare i diktaturer. Emellanåt sjunker han ihop i några - sekunders tystnad.

– Du frågade hur jag mår? Jag mår så dåligt som någon kan göra, säger Charlie Hebdo-krönikören.

Han berättar om mardrömmarna som skakar om honom varenda natt. Men också hur han varje dag vaknar och är övertygad om att han är i en annan värld: världen före den 7 januari.

Patrick Pelloux var ändå en av dem som drev på för att Charlie Hebdo skulle komma med ett nytt nummer så snart som det bara var möjligt. Det blev som han hade befarat i en tv-intervju efter attentatet: numret skrevs i tårar. I sin krönika beskrev Pelloux känslan av overklighet varvat med illamående.

Samtidigt lyftes han också av den enorma kraft som sattes i rörelse i Paris när miljoner fransmän gick ut på gator och torg för att protestera mot våld, rasism och terrorism.

– Det har varit bråda dagar. Det gällde att både hantera medierna och samtidigt undvika att extremhögern inte drog några växlar på tragedin, förklarar Patrick Pelloux.

Själv stod han längst fram i ledet, framför regeringschefer och statschefer. Det var rörande. Patrick Pelloux fick en lång kram av president Hollande. Under tiden som Hollande höll om honom log hans överlevande kolleger bredvid. Kanske även de som var himlen? En fågel lyckades i alla fall bajsa på presidentens axel under kramen. Det blev en stund av Charlie Hebdo-stämning …

Under de veckor som har gått har Patrick Pelloux funderat mycket på mördarna och hur de blivit vad de blev.

– Det finns uppenbarligen ett stort problem med inslussningen till psykvård i Frankrike. Hur kan vi missa alla de här ungarna som är misshandlade av livet? Jag menar, barn som har förlorat sina föräldrar, som njuter av att pina djur, som är aggressiva mot sina kompisar? Det finns ju checklistor med kända symtom för att identifiera dessa barn, säger han.

Akutläkaren drar de jihadister som i dag reser till Syrien över samma kam: psykopater.

– Det är ju bara de som lockas till krig. Där kan de våldta och döda så mycket de vill. Ju fler de dödar, desto större hjältar är de i krig. Vår huvudstad är full av statyer med krigshjältar som i själva verket måste ha varit stora psykopater, säger Patrick Pelloux.

Han talar samtidigt med smärta och ilska om det krig som han anser att demokratierna nu befinner sig i. Motståndaren är enligt honom en form av islamofascism.

– Men det gäller att inte ta miste på vem som är fienden. Det är självklart inte araber eller muslimer som är fienden, men det finns en politisk nivå som det här kriget måste föras på, säger han och ger ett i Frankrike omdebatterat exempel:

– Ta Qatar till exempel. Nu får det vara nog! Länder som Qatar kan inte fortsätta att å ena sidan ordna sportevenemang och köpa klubbar och å den andra sidan ge pengar till terrorism – eller åtminstone tolerera terrorism bland grupper där de har inflytande. Och vi i Europa måste sätta ned foten. Olje- och gaspengar är inte allt. Vi har värderingar att försvara, säger han och tar en klunk av sin öl.

Han säger att han litar på att Frankrike och dess allierade letar upp var och en av terroristerna och neutraliserar dem, precis som de gjorde med bröderna Kouachi och Amedy Coulibaly som höll i vapnen under terrordagarna i Paris.

Du menar mördar dem?

– Vi har inte de fängelser som krävs för att hindra dem från att bli hjältar inne i fängelserna. Och med alla som reser till Syrien så är vi helt överväldigade av fenomenet. Vi har inget val, säger akutläkaren.

Vi sitter tysta i ett par sekunder.

– Jag vet. Ursäkta mig. Jag vet att jag nog inte hade pratat så här den 6 januari, dagen före attentatet.

Magnus Falkehed magnus@falkehed.com

Torsdag 8 januari. Klockan 11.30 kliver två maskerade män med automatvapen in på satirtidningen Charlie Hebdos redaktion i Paris. Elva personer skjuts till döds: åtta redaktionsmedlemmar, en polis/livvakt, en städare och en gäst.

När gärningsmännen ska lämna platsen försöker en annan polis ingripa. Han skjuts till döds. Gärningsmännen flyr i en svart Citroën och tvingar senare till sig en annan bil. I den första flyktbilen hittar polisen en id-handling som tillhör Saïd Kouachi. Tillsammans med brodern Chérif Kouachi utses han till huvudmisstänkt.

Fredag 9 januari. Strax efter klockan åtta skjuts en polis till döds i södra Paris. En renhållningsarbetare skottskadas. Utredarna misstänker Amedy Coulibaly (bilden). På förmiddagen rånar bröderna Kouachi en bensinstation nordost om Paris. 88 000 poliser och militärer jagar dem.

Polisen spårar bröderna Kouachi till ett tryckeri i Dammartin-en-Goële, fyra mil nordost om Paris. Bröderna tar ägaren som gisslan. I en telefon-intervju säger Chérif Kouachi att han är utsänd av al-Qaida i Jemen.

Klockan 13 går Amedy Coulibaly in i en kosherbutik i östra Paris och tar flera personer som gisslan. Han hotar att döda dem om polisen stormar tryckeriet. I en telefonintervju säger han att han fått instruktioner av Islamiska staten. Klockan 17 stormar polisen både tryckeriet och kosherbutiken. Saïd Kouachi, Chérif Kouachi och Amedy Coulibaly dödas. Omkring 15 personer fritas. Fyra ur gisslan påträffas döda i kosherbutiken.

Lördag 10 januari. Amedy Coulibalys fru, 26-åriga Hayat Boumeddiene (bilden), söks av polisen för misstänkt delaktighet i attentaten. Enligt franska medieuppgifter kan hon dock ha lämnat landet en dryg vecka tidigare och befinna sig i Syrien.

Hackernätverket Anonymous förklarar att det mobiliserar mot jihadister runt om i världen.

Polisen uppger att sammanlagt 16 personer gripits sedan attackerna inleddes, varav fem är fortsatt frihetsberövade. Bland de som släppts finns en 18-årig man som till en början misstänktes för delaktighet i dåden.

Söndag 11januari. Över hela världen samlas människor till manifestationer för de terror-drabbade i Frank-rike, och för att ta ställning för yttrandefrihet och för mediernas oberoende. I Paris beräknas över en miljon människor vara ute på gatorna.

Fakta. Terrordramat dag för dag

Onsdag **7 januari. Klockan 11.30** kliver två maskerade män med automatvapen in på satirtidningen Charlie Hebdos redaktion i Paris. Elva personer skjuts till döds: åtta redaktionsmedlemmar, en polis/livvakt, en städare och en gäst.

När gärningsmännen ska lämna platsen försöker en annan polis ingripa. Han skjuts till döds. Gärningsmännen flyr i en svart Citroën och tvingar senare till sig en annan bil. I den första flyktbilen hittar polisen en id-handling som tillhör Saïd Kouachi. Tillsammans med brodern Chérif Kouachi utses han till huvudmisstänkt.

Strax efter klockan åtta skjuts en polis till döds i södra Paris. En renhållningsarbetare skottskadas. Utredarna misstänker Amedy Coulibaly (bilden). På förmiddagen rånar bröderna Kouachi en bensinstation nordost om Paris. 88 000 poliser och militärer jagar dem.

Polisen spårar bröderna Kouachi till ett tryckeri i Dammartin-en-Goële, fyra mil nordost om Paris. Bröderna tar ägaren som gisslan. I en telefon-intervju säger Chérif Kouachi att han är utsänd av al-Qaida i Jemen.

Klockan 13 går Amedy Coulibaly in i en kosherbutik i östra Paris och tar flera personer som gisslan. Han hotar att döda dem om polisen

stormar tryckeriet. I en telefonintervju säger han att han fått instruktioner av Islamiska staten. Klockan 17 stormar polisen både tryckeriet och kosherbutiken. Saïd Kouachi, Chérif Kouachi och Amedy Coulibaly dödas. Omkring 15 personer fritas. Fyra ur gisslan påträffas döda i kosherbutiken.

Amedy Coulibalys fru, 26-åriga Hayat Boumeddiene (bilden), söks av polisen för misstänkt delaktighet i attentaten. Enligt franska medieuppgifter kan hon dock ha lämnat landet en dryg vecka tidigare och befinna sig i Syrien.

Hackernätverket Anonymous förklarar att det mobiliserar mot jihadister runt om i världen.

Polisen uppger att sammanlagt 16 personer gripits sedan attackerna inleddes, varav fem är fortsatt frihetsberövade. Bland de som släppts finns en 18-årig man som till en början misstänktes för delaktighet i dåden.

Över hela världen samlas människor till manifestationer för de terrordrabbade i Frankrike, och för att ta ställning för yttrandefrihet och för mediernas oberoende. I Paris beräknas över en miljon människor vara ute på gatorna.

Dn “

DN 7 feb 2015:

“10 000 soldater patrullerar på gatorna

Frankrike tänker intensifiera kampen mot terrorism. Det hävdade president François Hollande i veckan. En månad efter terrorattentaten överskuggar den kampen mycket i Frankrike.

Paris.
Med ett hangar-fartyg i Mellan-östern tänker Frankrike fortsätta och möjligen öka takten på bombningar i Irak mot terrorgruppen Islamiska staten, enligt Frankrikes president. Däremot vill han inte ge klartecken till några bombningar inne i Syrien, meddelade han under sin presskonferens i torsdags.

Grupper som anses demokratiska inne i Syrien ska däremot få fortsatt stöd av Frankrike.

Samma dag som presidenten höll presskonferens dödades Hareth al-Nadari, en av ledarna för al-Qaida i Jemen, av en amerikansk drönare. Efter attentaten mot Charlie Hebdo hade han hotat Frankrike med fler terrordåd. En annan av deras -ledare förklarade också att Frankrike hädanefter var deras främsta fiende, framför USA.

På hemmaplan i Frankrike är nivån på terrorberedskapen fortfarande den högsta möjliga. 10 000 soldater patrullerar på gator och torg, liksom framför olika känsliga byggnader.

Tre av de soldaterna attackerades i veckan av en man som var beväpnad med kniv. Soldaterna, som bevakade en judisk skolbyggnad

i Nice, fick skärsår i ansikte och på armar. Gärningsmannen visade sig vara under bevakning av säkerhetstjänsten efter att han hade köpt en enkelbiljett till Turkiet, men blivit utvisad.

Den 28 januari hördes en åttaårig pojke och hans pappa av polisen nära Nice. Ledningen i pojkens skola hade anmält pojken för hyllande av terrorism efter att ha sagt att han höll på terroristerna. Pojkens - pappa utmålades också som aggressiv.

I går publicerade hans föräldrar en video där åttaåringen ger en annan version av händelseförloppet.

Magnus Falkehed magnus@falkehed.com “

DN 7 feb 2015:

“ Ukraina kan få betala dyrt för att få fred

Angela Merkels och François Hollandes möte med Vladimir Putin på fredagskvällen lanserades som ”sista chansen för fred” i Ukraina. Men inte ens den tyska förbundskanslern var optimistisk inför samtalen i Moskva.

En tillfällig, lokal vapenvila inleddes på fredagsmorgonen i Debaltseve, den lilla järnvägsknut öster om Donetsk som varit i fokus under den senaste veckans blodiga strider.

Tiotals bussar skeppade ut civila från den sönderskjutna staden. Samtidigt befarade många att de Moskvastödda rebellerna kommer att sätta in sista stöten mot de ukrainska soldater som har förskansat sig i Debaltseve, nu när nästan inga icke-militärer finns kvar.

Detta skulle i sin tur kunna innebära grönt ljus för en rebelloffensiv mot Mariupol, hamnstaden vid Azovska sjön som utgör den felande länken i en tänkt landväg mellan de proryska ”folkrepublikerna” i östra Ukraina och Krim, som Ryssland annekterade i fjol.

Det var mot bakgrund av detta desperata läge för Ukraina som förbundskansler Merkel och president Hollande beslöt sig för en diplomatisk brandkårsutryckning till Kiev och Moskva för bara ett par dagar sedan.

Efter en fem timmar lång sittning med Ukrainas president Petro Porosjenko i torsdags hade den tysk-franska duon inga kommentarer. Enligt USA:s utrikesminister John Kerry, som besökte Kiev samma dag, hade Merkel och Hollande med sig ”ett par idéer” från Putin till Kiev, men han sade inget om hur de idéerna hade tagits emot.

Om man får tro diverse diplomatiska läckor är dessa idéer mycket beska piller att svälja för Ukraina. Det handlar nämligen om en ny variant av avtalet i Minsk från september i fjol – då en misslyckad vapenvila skrevs under – men nu med långt bättre villkor för rebellsidan.

Dels kommer Kiev att tvingas acceptera den nuvarande fronten, där separatisternas styrkor med stöd av ryssar har lagt under sig stora landområden på sistone, som baslinjen för ett nytt eldupphör.

Dels sägs Moskva kräva ännu större autonomi för ”folkrepublikerna” än vad Kiev lovade i Minsk, sam-tidigt som Ukraina ska återgå till att betala ut pensioner och andra

subventioner till rebellernas områden.

Putin skulle med andra ord både vilja ha och äta kakan: Rysslandstrogna, utvidgade utbrytarstater som Ukraina får betala notan för.

För Porosjenko skulle det naturligtvis vara förödmjukande att gå med på en sådan överenskommelse. Den ukrainska ledningens linje är att Minskavtalet ska gälla och att stilleståndslinjen ska flyttas tillbaka till läget som gällde i början av september.

Samtidigt är det inte helt uteslutet att den ukrainske presidenten tvingas vika ner sig. Läget i dag har många likheter med det som rådde i september då han oväntat gick med på stora eftergifter i Minsk.

Rykten cirkulerade också om

inslag i en fredsplan som skulle kunna ”rädda ansiktet” åt Porosjenko – sådant som fredsbevarande FN-trupp i stridsområdet och gemensamma ukrainsk-ryska inspektioner av gränsen.

När Merkel och Hollande landade

i Moskva vid 18.30 lokal tid hade de med andra ord svåra förhandlingar framför sig. I en kommentar strax före sin avresa från Berlin var den tyska förbundskanslern inte särskilt optimistisk:

– Det är en helt öppen fråga om vi lyckas uppnå ett eldupphör genom dessa samtal.

Merkel har talat med Putin 40 gånger under det senaste året. Men detta är första gången hon tar steget att resa till Moskva, vilket i sig illustrerat allvaret i situationen.

– Vårt intresse är fred, att bevara den fredliga ordningen i Europa, sade hon inför avresan.

Alexander Orlov, Rysslands Parisambassadör, uttryckte sig ännu mer drastiskt om mötet:

– Jag skulle inte kalla detta sista chansen, men inte långt därifrån, sa han till radiokanalen Europe-1.

Frankrikes president Hollande och Tysklands förbundskansler Merkel lämnar Moskva efter mötet med president Putin. Nya samtal ska fortsätta via telefon på söndag, uppger Kreml. Då ska även Ukrainas president Petro Porosjenko delta, skriver AFP.

Ingmar Nevéus ingmar.neveus@dn.se “

DN 7 feb 2015:

“ Krisen står i centrum på säkerhetskonferens

Ukraina, Ryssland och den förvärrade militära och politiska situationen i konfliktzonen står i fokus när en imponerande samling stats- och regeringschefer under helgen samlas för den årliga säkerhetspolitiska konferensen i München.

Som väntat står den upptrappade krisen Ukraina i centrum för diskussionerna, liksom den internationella ordningens sönderfall efter de gränsförändringar som under det senaste året med våld har genomdrivits i Europa.

Natos nytillträdde generalsekreterare Jens Stoltenberg angav tonen när han i sitt öppningstal fastslog att år 2014 var ett mörkt år för världen, och att 2015 har börjat lika illa.

Stoltenberg, norsk ex-statsminister, framhöll Rysslands aggressiva beteende under det senaste året, liksom Islamiska statens framryckning i Syrien och Irak, som två av de faktorer som har lett till dagens situation.

– Det kan inte förnekas att man fortsätter att skicka in vapen och trupper för att försöka destabilisera Ukraina.

USA:s utrikesminister John Kerry är en av de ledare som kom till München på fredagen, och hade överläggningar med Irans utrikesminister Javad Zarif om ett möjligt avtal om det iranska kärnenergiprogrammet.

Under lördagen väntas Kerry möta sin ryske kollega Sergej Lavrov, och det förmodas bli en uppföljning av de förhandlingar om Ukraina som fördes på fredagskvällen mellan Frankrikes president François Hollande, Tysklands förbundskansler Angela Merkel och Rysslands president Vladimir Putin i Moskva. På lördagen finns även Angela Merkel på plats i München, liksom USA:s vice president Joe Biden och Ukrainas president Petro Porosjenko.

Jan Eliasson, FN:s biträdande generalsekreterare, är också med på konferensen, och ska på lördagen leda ett seminarium om vägar att övervinna sammanbrottet i den internationella ordningen. Han förefaller aningen mer pessimistisk än han brukar, inför det faktum att säkerhetsrådets beslutsförmåga ofta blockeras av stormakternas vetorätt; i Ukraina, i Syrien.

– Man får aldrig ge upp, och det finns ljuspunkter, säger Eliasson och nämner världsorganisationens insatser i Sydsudan och Centralafrikanska republiken.

Michael Winiarski michael.winiarski@dn.se “

“ Tolv års fängelse för brittisk jihadist

En 27-årig brittisk jihadist som stridit för IS har dömts till tolv års fängelse. För att kunna återvända till Storbritannien fejkade han sin egen död i sociala medier.

London.
Förra året publicerades flera artiklar om att 27-åringen, som är från västra London, hade dött i strider i Syrien. Artiklarna byggde på uppgifter som spreds via Instagram och Twitter.

Men uppgifterna var falska och förmedlades för att mannen obemärkt skulle kunna komma tillbaka till Storbritannien. Från Syrien tog han sig till Östeuropa. Där blev han hämtad i en hyrbil av en kusin. Båda greps när de kom till Dover i juni förra året.

Kusinen dömdes på fredagen till 21 månaders fängelse.

Den 27-åriga jihadisten dömdes till tolv års fängelse. Han har medgivit att han under sex månader varit på ett träningsläger för terrorister och att han deltagit i förberedelser för terrorbrott.

Mannen har medverkat i flera filmer där han uppmanat brittiska muslimer att ansluta sig till IS. Han syns också på bilder med avrättade motståndare. När domaren meddelade straffet sade han att 27-åringen utgjorde ett allvarligt hot mot samhället.

Ytterligare en person dömdes till 21 månaders fängelse för att ha finansierat 27-åringens Syrienresa.
Pia Gripenberg pia.gripenberg@dn.se “

DN 8 feb 2015:

“Peter Wolodarski: Förlängningen av Putins hårdföra retorik.

Kriget i Ukraina utbröt inte spontant. Det startades och fortsätter därför att Ryssland försöker söndra ett grannland.

Tänk efter själv, här har vi levt i en fredlig stad som inte har några militära mål. Så varför beskjuter de människor?

Orden är Anatolij Bobylovs. Han är 75 år och bor i den ukrainska halvmiljonstaden Mariupol. För två veckor sedan var hans familj på väg till marknaden för att helghandla. En raket slog ned mitt på gatan – och Anatolij berövades sina anhöriga: sonen Nikolaj, sonhustrun Ljubov, sondottern Marina och det treåriga barnbarnet Vjatjeslav.

DN:s Michael Winiarski och Paul Hansen träffade Anatolij Bobylov när hans familj begravdes.

– När röken och dammet skingrades låg de fyra på gatan, och det var fullt med köttslamsor på asfalten, berättade grannen Vasilij Filjtjenko (DN 28/1). Själv överlevde Anatolij eftersom han satt i familjens bil.

På mindre än ett år har över 5 000 människor – till stor del civila – dödats i Ukraina. Orsaken? De har råkat befinna sig i vägen för militär eld.

Fram till 2014 levde de i fred. Deras land hade sina problem, precis som andra länder. Men medborgarna behövde inte frukta beskjutning från soldater.

Så kom den proryska offensiven efter Majdanrevolutionen, och helvetet bröt loss.

Eller mer korrekt: den ryske presidenten Vladimir Putin tryckte på startsignalen, eftersom han vägrade acceptera att det ukrainska folket försökte välja sin egen väg.

Majdandemonstranterna utmanade Rysslands maktanspråk. De begärde att Ukraina skulle få staka ut framtiden, utan inblandning från Kreml. Och till Vladimir Putins förtret fick de mer-parten av ukrainarna med sig. Moskvas marionettregim i Kiev sveptes bort. Bredast tänkbara regering tillsattes i väntan på nyval.

Det kunde inte tolereras. Putin svarade blixtsnabbt genom att annektera Krimhalvön och iscensätta en omfattande militär destabilisering av östra Ukraina. Den hårda retoriken gled över i krig.

Moskva har svurit sig fritt från allt ansvar, inklusive nedskjutningen av Malaysia Airlines Flight 17 som hade sin flygrutt över Donetsk. I propagandan förnekas fortfarande den ryska inblandningen i Ukraina, som om omvärlden saknade all förmåga att se och höra.

Med lögnerna döljer inte sanningen: 25 år efter Berlinmurens fall brukar Ryssland omfattande våld mot ett -annat land. Man respekterar inte gränser, man utmanar europeiska staters självständighet, man följer inte de internationella avtal som ligger till grund för kontinentens fred och säkerhet.

I Mariupol, Donetsk och andra ukrainska städer hemsöks civil-befolkningen – på båda sidor av front-linjen – av lidande och död. Och kriget visar inga tecken på att ta slut – avtal om att vapen ska läggas ned (Moskva skriver under, trots att man förnekar inblandning) följs av nya manövrar. Den proryska fronten flyttas steg för steg fram.

Ukraina står inför valet att försvara sig militärt (vilket kommer att skörda ytterligare civila offer) eller att ge efter för Rysslands blodiga försök att dela upp landet (vilket kan sluta med att även Kiev faller).

Hur långt är Vladimir Putin beredd att gå? Att döma av hans agerande är svaret: så långt som möjligt. Två steg framåt, ett steg bakåt. Går det så går det.

Om man likt Putin betraktar Sovjetunionens upplösning som 1900-talets stora geopolitiska katastrof, då ser man hela Moskvas gamla intressesfär som en legitim yta för maktutövning. Kriget i Ukraina behöver inte sluta i Ukraina, precis som kriget i Georgien 2008 inte slutade i Georgien.

Finansmannen George Soros, som i många år engagerade sig i Rysslands demokratisering och liberalisering, noterade nyligen att vi nu bevittnar ett slags omvänd version av revolutionsåret 1989.

Då var Sovjetunionen på väg att lösas upp, samtidigt som Europasamarbetet blev tätare och tätare. I dag försöker Putin återskapa det som gick förlorat när Berlinmuren föll, samtidigt som EU-ledarna plågas av inre splittring och eurokris.

Det demokratiska Europas framtid formas just nu i Ukraina. Ska våld tillåtas att bryta sönder ett självständigt land? Eller ska respekten för internationellt erkända gränser, som alla fram till nu tagit för givna, upprätthållas?

Att Putins regim samarbetar med några av Europas mest extrema politiska grupperingar säger det mesta om den idégrund som Kreml vilar på: en otäck mix av nationalism och chauvinism.

Något enkelt svar på hur Moskvas aggressioner ska bemötas finns inte. Alla alternativ är dåliga.

Men grunden borde vara självklar: ge regeringen i Kiev allt politiskt och ekonomiskt stöd som den behöver för att orka hålla emot. Finansiellt är situationen prekär – EU skulle kunna göra mycket mer, och eventuell hjälp från USA med vapen kan inte uteslutas.

Sanktionerna mot Ryssland biter. Kombinerat med oljeprisraset står landet inför svåra år.

Hittills har Moskva försökt att maskera de inhemska problemen med nationalistisk mobilisering och militära äventyr, men strategin är bräcklig.

Vladimir Putins regim har inte råd med vilka bakslag som helst – för några år sedan drabbades den av massiva folkliga protester.

Så länge Ukraina och omvärlden orkar hålla gränsen finns chansen att Putin backar. Han må vara en hårdför maktperson, men också en rysk president har begränsningar. Låter man däremot Putin härja fritt kan detta växa till något större.

Varför beskjuter de människor? frågade Anatolij Bobylov i Michael Winiarskis och Paul Hansens DN-reportage.

Svaret: för att Moskva vill skrämmas, och visa att man är beredd att gå långt för att uppnå sina mål.

Peter Wolodarski “

DN 8 feb 2015:

“ Obama är inte allsvåldig

Kongressen får sent omsider ett ord med i kriget mot IS. Ingen president bör ensam ha fingret på avtryckaren.

Ett halvår efter att USA inledde flyganfallen mot terrorrörelsen Islamiska staten, IS, tänker Barack Obama nu vända sig till kongressen för att be om lov.

Presidenten har hävdat att han inte behöver inhämta något godkännande, vare sig för att bomba IS eller skicka militär för att bistå Iraks armé. Påståendet vilar på tvivelaktig grund. Enligt konstitutionen är det kongressen som har rätten att förklara krig.

Obama har stött sig på kongressbeslutet efter terrordåden den 11 september 2001 som gav företrädaren George W Bush fria händer att jaga al-Qaida. Det har utnyttjats för att skicka drönare mot misstänkta terrorister i fjärran länder. Men att åberopa en lag som handlar om al-Qaida för att skjuta på en annan motståndare är besynnerligt.

Än mer ironiskt är att Obama har hänvisat till klartecknet för invasionen i Irak. Själv var han ju alltid emot det kriget. Fortfarande anser Vita huset att det inte är nödvändigt att fråga kongressen, men att ett godkännande vore en signal om att ”folket står enat”.

Kongressen har för sin del gärna väjt undan ansvaret. Går något galet är allt presidentens fel. Varken demokrater eller republikaner ville ta i ämnet före mellanårsvalet i november. Sannolikt går kravet nu igenom, men båda partierna är kluvna. Vänstern är ofta skeptisk till allt militärt våld, högern till att låta Obama sköta något över huvud taget.

Ett ja är inte givet. Om Syriens diktator al-Assad använder kemiska vapen är måttet rågat, sa Obama 2013 och tvingades hota med

bestraffningsmissiler. Eftersom presidenten själv var skeptisk ville han ha kongressen med sig, vilket snart visade sig högst osäkert. Obama krånglade sig ur genom att ansluta sig till ett ryskt diplomatiskt initiativ.

Innehållet i fullmakten om IS återstår att diskutera. Det kan bli tre års tidsfrist, geografisk begränsning till Irak och Syrien och stopp för markstyrkor. Vita huset lär hylla principen att presidenter ska ha maximalt svängrum. Fast eftersom Obama inte har en tanke på att landsätta trupper i Syrien kan ett explicit förbud tjäna som försvar mot hökarna i debatten.

Frågan om militärt våld är en klassisk dragkamp. War Powers Act tillkom 1973 efter president Richard Nixons hemliga utvidgning av Vietnamkriget till Kambodja och Laos. Han lade in veto, men blev överröstad av en kvalificerad majoritet.

Under Kosovokriget 1999 tummade Bill Clinton på tidsreglerna i lagen. 2011 skickade Obama amerikanskt flyg mot Libyens diktator Khaddafi, och vägrade höra med kongressen trots att hans jurister tyckte att han borde. Det var ju Nato som ledde operationen, mumlade presidenten.

Visst vore det rimligt att kongressen godkänner militära interventioner, det är trots allt de känsligaste beslut som finns. Presidenten får mandat att verkställa dem, men att en person ensam ska bestämma över supermaktens alla resurser låter inte alldeles betryggande.

Detta borde inte gå att slingra sig ur med hjälp av advokater. Visst kan det hända att kongressen säger nej till presidenten. Men det är också det som skiljer en demokrati från de diktaturer – eller terrorrörelser – som USA emellanåt går ut i strid mot.

Dn 8/2 2015 “

DN 8 feb 2015:

“Den fredlige diktatorn

I morgon kväll kommer den palestinske presidenten Mahmoud Abbas på blixtvisit till Sverige, inbjuden av statsminister Stefan Löfven. Besöket är en följd av Sveriges erkännande av staten Palestina. Palestinierna jublade medan Israel tillfälligt kallade hem sin ambassadör. ”Mahmoud Abbas har förändrat palestinsk politik i grunden”, skriver DN:s korrespondent Nathan Shachar.

Palestiniernas president Mahmoud Abbas bekläder ett av världens minst avundsvärda ämbeten: Med ständig kassabrist och missnöje, ständiga sabotage från Hamas-rörelsen, provokationer från israeliska bosättare och ekonomiska trakasserier från den israeliska regeringen.

Men han har förändrat palestinsk politik i grunden, bort från exalterad revolutionsromantik till diplomatisk kamp.

Under Mahmoud Abbas Sverige-besök kommer trafiken i Ramallah på Västbanken att flyta smidigare. Där spärrar presidentens svartklädda livgarde flera gånger om dagen tvärgatorna mellan presidentpalatset Muqata och Abbas hem norr om staden. Andra trafikanter får vänta snällt tills konvojen av svarta limousiner dragit förbi.

Det myckna pendlandet beror på att Abbas ogärna äter någon annan mat än hustrun Aminas. Han ryser vid blotta tanken på restaurang-besök. Politiker bedyrar ständigt att de älskar att träffa folk – Abbas döljer inte att han helst slipper träffa någon alls. Det finns få, om alls

några, bilder av honom i fritidskläder, med småbarn i famnen eller intill sport- eller popidoler. Han koketterar aldrig med någon hobby, visar aldrig upp sin familj och undviker i det längsta att öppna sitt hem ens för de viktigaste främmande dignitärer.

Under hela hans långa karriär i Fatahpartiet, PLO och sedan 2005 som palestinsk president, har politiska orakel rutinmässigt slagit fast att han är en svag ledare, en färglös byråkrat, en nödlösning i väntan på den historiske gestalt som en dag ska föra palestinierna ut ur öknen.

Abbas har aldrig protesterat mot denna oheroiska image. Han har aldrig viftat med pistoler, aldrig klätt ut sig i uniform, aldrig skrikit palestiniernas evinnerliga slogan ”I blod och eld …” på några massmöten. I de stora gesternas, de höjda rösternas och de hutlösa pretentionernas region gör den tillknäppte Abbas ett närmast skandinaviskt intryck. När han klagar och säger, med sin knarriga gammel-mansröst, att han är trött på allt-ihop och vill gå i pension så låter det trovärdigt, även om det inte kan vara riktigt sant.

Men efter tio år vid makten har denne svage man försatt berg. Han har möblerat om palestiniernas ideologiska verklighet och brutit kampens fixering vid våld, blod och militära leksaker. Han har envisats, också då det varit farligt och impopulärt, med att diplomati är den enda framkomliga vägen mot självständighet. Också de på Västbanken som tycker allra sämst om Abbas erkänner att han haft rätt på den springande punkten: Historisk blick och kylig planering har gjort mer för den palestinska saken än alla de förlorade decenniernas - myriader terrordåd och gerilla-operationer.

”Alla dina möten och jurister och papper leder ingenvart!” har kritikerna påpekat år efter år – med viss rätt, eftersom ockupationen och den israeliska koloniseringen mal på som förr.

”Tålamod”, är hans svar. Efter Sveriges erkännande av Palestina i höstas, och palestiniernas medlemskap i den internationella brottmålstribunalen ICC, och USA:s signaler till Israel att man kommer att revidera sin vetopolitik i FN:s säkerhetsråd, så inser allt fler landsmän att det ligger något i Abbas strategi. Attitydskiftet märks på alla nivåer. För femton år sedan ville de flesta palestinska unga män posera med ett automatvapen. Allt färre unga män gör det nu, och ännu färre unga kvinnor imponeras av sådant.

Det går inte längre att stämpla Abbas som en ofarlig israelisk - marionett. Israeliska nationalister är djupt oroade över hans diplomatiska strategi. Trots hans kompromisslösa kamp mot terrorismen så går inte en dag utan att israeliska extremister utnämner honom till ondskan själv. Han är farligare för dem än någon islamistisk självmordsbombare. Israels utrikesminister Avigdor Lieberman, som öppet deklarerar att Abbas måste störtas, kallar hans utrikespolitik för diplomatisk terrorism. Ett bättre intyg på att han valt rätt väg är svårt att tänka sig.

Den mest folkkäre palestinske politikern i Abbas generation, -Feisal Husseini, sade en gång:

– Om du måste möta Mike Tyson (mästarboxaren), se till att du gör det vid schackbrädet, inte i boxningsringen.

Abbas förstod detta tidigt, och han tordes säga det högt. 2002, strax innan Israel krossade det -palestinska självstyret efter två år av väpnat uppror, sade han:

– Militariseringen av det palestins-ka upproret var ett svårt misstag. Det förlade vår kamp mot Israel till en arena där det är starkast och vi är svagast – den militära.

Detta var ett diskret sätt att anklaga den dåvarande palestinske presidenten Yassir Arafat för att leda folket in i en återvändsgränd. Vintern 2002–2003, den svåraste tiden någonsin under den israeliska ockupationen, fortsatte Abbas med sin paroll ”Förhandlingar, inte krig!” Efter påtryckningar från USA och Israel tvingades Arafat i april 2003 gå med på att utnämna Abbas till premiärminister, en post som inte funnits tidigare. Arafat lovade dra sig tillbaka från dagspolitiken.

Upphöjelsen blev en späkning för Abbas. Var gång han gjorde upp med USA och Israel om ett eldupphör så skickade Arafat sina väpnade gäng att torpedera det. Arafat såg också till att missnöjda folkmassor kastade sten och bar kränkande skyltar utanför Abbas hem. Arafat ville visa världen att den inte kunde kringgå honom, att Abbas var svag och hjälplös.

Här visade den svage Abbas prov på imponerande ståndaktighet. Han kunde inte göra mycket mer än att bita ihop tänderna. Han insåg sin sårbarhet. Han hade ingen maktbas utanför Fatahpartiet, där Arafat var enväldig, ingen klan, ingen lojal region – hans familj hade lämnat staden Safed i Galiléen då han var tretton. Han växte upp i ett tältläger i Damaskus och levde senare i Moskva, Beirut och Tunis – mestadels vid skrivbord och i bibliotek. Han hade inga gamla vapenbröder att trumma ihop.

Abbas var maktlös när det gällde de stora frågorna, men han engagerade en finansminister, ekonomen Salam Fayyad, som i sinom tid skulle hjälpa honom att montera ned Arafats maktapparat. Första veckan på sin post spårade Fayad upp många miljarder kronor som Arafat stoppat undan på privatkonton i Schweiz. Nyheten väckte stor indignation, bland palestinierna och bland biståndsländerna.

Men först efter Arafats död i decem-ber 2004 kunde Abbas ta itu med sitt mest trängande ärende. Palestinierna var utmattade, efter att ha haft israeliska soldater och palestinska rövarband i sina vardagsrum flera år i sträck. De ville ha lugn och de ville ha jobb och de ville ha bort de nära tusen vägspärrar israelerna upprättat under striderna.

Ett år efter Arafats död drabbades hans gamle trätobroder, den israeliske premiär-ministern Ariel Sharon av en stroke. Han efterträddes av den fredsvänlige Ehud -Olmert. Abbas pensionerade hela Arafats genomruttna säkerhets-apparat och byggde upp nya styrkor med amerikansk och svensk hjälp. De nya poliserna är disciplinerade, de pressar inte pengar av butiks-ägare och de är obrottsligt lojala med Abbas – inte med Fatahpartiet. Arafats väpnade gäng, som satt skräck i palestinska städer och flykting-läger, försvann under en blodig kampanj där israeliska och palestinska förband samarbetade intimt.

Det hade varit angenämt att fortsätta lovsångerna till Abbas och rapportera att han dessutom är en demokratisk föregångsman. Men denne framsynte pacifist är, tråkigt nog, en diktator. En efterlängtad

skolreform häromåret gick i stöpet – säkerhetstjänsterna slukar alla resurser. Abbas kansli säger åt -medierna vilka nyheter de ska hoppa över. Nyligen kastades fredliga fackföreningsledare i fängelse och deras fackförbund olagligförklarades. Eftersom Västbanken knappt längre bevakas av främmande medier uteblev internationella protester helt.

Korruptionen är långt mindre allvarlig än förr, då Arafat rent fysiskt satt på alla pengar och delade ut dem på ren känsla. I dag har palestinierna både budget och riksdagsrevision. Biståndsländerna har sanerat sina rutiner och de värsta excesserna har tuktats. Men den korruption som florerar är desto mer iögonfallande, eftersom allt nu ventileras i sociala medier. Arafat hade inga söner som generade honom – men Abbas har flera, och deras förehavanden är hans akilles-häl.

Hans äldste son Mazen – därav Abbas smeknamn Abu Mazen, ”-Mazens far”, enligt arabisk namnsed – avled 2002. Men han har två andra söner, Yassir och Tarek, bägge med ett utvecklat sinne för det matnyttiga. De följer inte sällan med sin far på hans resor, som rådgivare, och återvänder då ofta med lukrativa generalagenturer och andra kap. Om Abbas hållit sönerna borta från det dukade bordet så skulle han kunnat bli populär. Men popu-laritet är inte hans gren. Det går inte att ha några allmänna val på Västbanken, eftersom islamist-partiet Hamas skulle kunna vinna det, och det passar Abbas utmärkt. Parlamentet, på sin tid plats för bråk och kritik, står öde sedan 2006, då -Hamas segrade i valet.

Abbas doktorerade i Moskva. Hans doktorsavhandling handlade om förhandlingarna 1933 mellan sionister och nazister om möjlig-heten för flyende judar att ta med sig viss egendom ur Tyskland. Många har under årens lopp försökt porträttera de förtvivlade judarnas försök att få med sig en bråkdel av sin egendom som judiskt samarbete med nazismen. Abbas gick dock ännu längre och gav sig in på amatör-mässiga räknestycken om antalet mördade judar. Han fick ned antalet till under en miljon. Detta är än i dag en mycket vanlig åsikt, också bland bildade palestinier. Men det är fatalt för en fredens man som vet bättre, och Abbas har visat kurage även på denna punkt. Han skulle aldrig ha skrivit så i dag, säger han, och han har understrukit att förintelsen är vår tids största förbrytelse.

Häromåret gjorde Abbas en gest, för att lugna Israel. Han for till sitt födelsehem i Safed, det heliga landets vackraste stad, och deklarerade inför kamerorna:

– Detta är vårt hem, dit jag aldrig kommer att återvända.

Naturligtvis följde ett ramaskri från en rad prominenta palestinier och flyktingorgan. Men han insåg att utan att lugna israelerna ifråga om återvändandet, al-Awda, så kommer ingen av deras ledare att våga sig på en reträtt från Västbanken.

I vår tid med dess ständiga krav på karismatiska, alltså tv-mässiga, ledare är det intressant att buttra ledare som struntar i flyktiga opinioner oftast får mer uträttat.

Det Abbas uträttat är framför allt detta: Han håller på att dra in omvärlden i palestiniernas kamp. Han står maktlös mot bosättarna och deras ombud i den israeliska regeringen. Hans enda hopp är att internationalisera konflikten, och förvandla dramats åskådare till

deltagare. Sverige antog utmaningen, och i flera veckor hade Ramallahs barer och kaféer blågula flaggor och dekorationer i taket och svenska gäster klappades om. För Abbas var det svenska beslutet en symbolisk seger, men det rör sig om mycket mer än symbolik. Hela det gamla spelet, där EU förbjöd sina medlemmar att agera i Palestinafrågan, har störtats över ända. Nu skapas mycket hastigt en helt ny diplomatisk verklighet, där Abbas får större och större svängrum.

Men man får hoppas att rege-ringen Löfven inser att det värsta motlutet är kvar, för palestiniernas del, och för dem som tagit sig an deras sak. Erkännandet var bara en blygsam början på ett komplicerat drama som i bästa fall kommer att pågå i flera år till.

Nathan Shachar naranjal@gmail.com

Fakta.

Fatah

Fatah är det dominerande politiska partiet på Västbanken och så dominerande att Abbas ägnat stor möda åt att begränsa dess inflytande. Fatah grundades i Kuwait i slutet på 1950-talet av Yassir Arafat, Salah Khallaf och Khalil al-Wazir – och den unge Mahmoud Abbas. Efter att Khallaf och al-Wazir dödats blev Abbas snart Arafats mest betrodde medarbetare.

PLO
I december 1964 grundades PLO, de palestinska rörelsernas paraplyorganisation, i Jerusalem. I början var PLO ett verktyg för den egyptiske presidenten Abdul Nasser, men 1969 tog Fatah och Yassir Arafat över PLO.

Hamas
Islamistiska Hamas, som styr Gazaremsan, är inte medlem av PLO. Hamas är terrorstämplat av EU.

Fakta. Israel–Palestinakonflikten
5 svåra frågor i Israel-Palestina--konflikten som efter decennier av förhandlingar och fredssamtal fortfarande är olösta.

Gränserna
Osloavtalet som slöts 1993 innebar att den palestinska parten PLO erkände staten Israel innanför de gränser som rådde före sexdagarskriget 1967 (då Israel erövrade Gaza, Västbanken och Golanhöjderna). I gengäld fick PLO en utfästelse att en rad nyckelfrågor skulle förhandlas klart inom fem år.

För palestinierna innebar Osloavtalet ökat hopp om en framtida suverän stat. Men denna så kallade tvåstatslösning är i dag minst lika avlägsen som 1993.

Den nuvarande israeliska rege-ringen har inte gett besked om hur de vill att gränserna ska dras om de två staterna Israel och Palestina blir verklighet.

Mahmoud Abbas och EU har satt 1967 års gränser som villkor för förhandlingarna.

Bosättningarna

Många anser att Israels bosättningar är det största hindret för tvåstatslösningen. Bosättningarna är byggen av olika storlek – allt från enstaka hus till hela samhällen – som Israel uppfört på ockuperad mark.

Sedan 1967 har omkring 150 bosättningar och ett hundratal ”utposter” etablerats på Västbanken och i östra Jerusalem. Där lever omkring 550 000 bosättare bland 2,5 miljoner palestinier. Före 2005 fanns också bosättningar i den palestinskstyrda Gazaremsan.

Israel har förklarat sin avsikt att behålla kontrollen över bosättningarna och fortsätter utbyggnaden. Trots att projekten strider mot en rad FN-resolutioner och även kritiseras av USA, Israels närmaste allierade.

Jerusalem

I Jerusalem finns några av de heligaste platserna för judar, muslimer och även kristna. Israel kontrollerar hela Jerusalem sedan sexdagarskriget 1967 och betraktar den som sin huvudstad. Palestinierna gör också anspråk på Jerusalem och vill ha östra delen till huvudstad i en framtida suverän stat.

Frågan är tills vidare olöst, och minsta felsteg här riskerar att bli förödande. Judar är till vardags förbjudna att be på Tempelberget, enligt ett beslut som fattades av Israels försvarsminister Moshe Dayan 1967. Israeliska nationalister rasar och propagerar mot förbudet. I september år 2000 besökte den israeliska högerledaren Ariel Sharon Tempelberget, en handling som anses ha startat det andra palestinska upproret (intifadan).

Fryst diplomati

Direktdiplomati mellan israel-ernas och palestiniernas representanter är en förutsättning för framsteg länderna emellan. Just nu är de bilaterala kontakterna i det närmaste frysta. Israel drog sig i april förra året ur de USA-ledda förhandlingarna. Israel har bekymmer med sin mäktiga allierade USA, som bland annat kritiserat bosättningspolitiken. Mahmoud Abbas har sökt stöd för palestiniernas sak bland framför allt EU-länder och i internationella organ.

Den svenska regeringen beslöt i oktober att erkänna staten Palestina. Därefter har både det spanska och det brittiska parlamentet röstat för ett erkännande.

Strax efter årsskiftet beslöt palestinierna att söka medlemskap i den internationella brottsmålsdomstolen (ICC) i Haag. Om det palestinska självstyret ansluts till domstolen öppnar det för att israeler kan efterlysas och åtalas för brott mot Haag- och Genèvekonventionerna. Israel erkänner visser-ligen inte ICC:s auktoritet, men det hindrar inte att landets medborgare kan ställas inför domstolen.

Hamas–Abbas

Den 2 juni förra året undertecknade islamistpartiet Hamas, som styr i Gaza, och Mahmoud -Abbas Fatahparti på Västbanken en överenskommelse om en palestinsk samlingsregering. Men samregerandet har inte fungerat och i dag görs alltmer desperata försök att hindra en total splittring. Att EU, USA och Israel listar Hamas som en terrorist-organisation försvårar enhetssträvandena. Det gör också Hamas inställning till våld mot israeliska civila. Terrordådet mot en synagoga i Jerusalem i november kallade Hamas för ”en

naturlig reaktion mot sionistisk kriminalitet”, medan Mahmoud Abbas fördömde händelsen.

Terrordåden mot enskilda försämrar palestiniernas anseende internationellt. Israel anklagas för att provocera fram våld.

Fakta. Palestinska självstyret

Abbas styr sedan 2007
Sedan juni 2007 styr Mahmoud Abbas parti Fatah på Västbanken, medan islamistpartiet Hamas styr i Gaza sedan 2006. I fjol slöts en överenskommelse om en samlingsregering mellan de båda, men samregerandet har inte fungerat.

700 miljoner från Sverige
Statsbudgeten är nästan helt beroende av utländskt bistånd. EU är den största bidragsgivaren till palestinierna och Sveriges bistånd uppgår till omkring 700 miljoner kronor per år.

Omfattande mutkultur
Biståndets effektivitet är omdiskuterad och har också närt en omfattande korruption. Det var missnöjet med mutkulturen och pengarullningen inom det styrande Fatahpartiet som bäddade för Hamas framgångar i valet 2006.

Olivolja och turism
Västbanken har goda förutsättningar för export av olivoljeprodukter och textilier. Embryot till en turistindustri finns också, men försvåras bland annat av säkerhetsläget vilket gjort att utländska investeringar i stort sett saknas.

Mahmoud Abbas

Ålder: Fyller 80 år i mars.

Föddes i bergsstaden Safed i norra Galiléen.

Uppväxt: Han var 13 år då familjen flydde Palestina under det första israelisk-arabiska kriget 1949. Han växte upp i ett flyktingläger i Damaskus.

Utbildning: Studerade arabiska och engelska i Damaskus. Han bedrev högre studier vid Lumumba-universitetet i Moskva.

Karriär: Valdes in i PLO:s exekutivkommitté 1968. 1993 skrev Abbas och Israels utrikesminister Shimon Peres under det så kallade Oslo-avtalet, som ledde till palestinskt självstyre på delar av de ockuperade områdena. 2003 blev han palestinsk premiär-minister och 2005 president. “

DN 8 feb 2015:

“Wallström: Just nu har vi Palestinas öra

Sverige blev i höstas ett av de fösta västländerna som erkände Palestina som stat. Nu vill utrikesminister Margot Wallström (S) ta nästa steg. Hon säger till DN att regeringen hoppas inleda en dialog med palestinierna om en återupptagen fredsprocess när den palestinske presidenten Mahmoud Abbas i veckan besöker Stockholm.

– Det blir ett tillfälle att öppna en dialog med palestiniernas president. Det blir ett tillfälle att fundera på hur vi kan hjälpa till att få en konstruktiv hållning från Palestinas håll och hur vi kan använda vårt samarbetsavtal på bästa sätt, säger Margot Wallström till DN.

Samarbetsavtalet mellan Sverige och den palestinska myndigheten presenterades samtidigt som rege-ringen fattade det historiska erkännandet den 30 oktober i fjol. Beslutet, som först aviserades i Stefan Löfvens regeringsförklaring, väckte stort rabalder.

Israels Sverigeambassadör Isaac Bachman kallades hem. Men efter några veckor återvände han och besöker nu enligt Wallström det svenska utrikesdepartementet ibland.

– Relationerna är normala och han kommer upp och pratar med oss på departementet, berättar hon.

Wallströms besök i Israel ställdes in efter den svenska regeringens beslut. Men nu är planeringen i gång för ett svenskt besök efter det israeliska valet den 17 mars.

– Vi får titta på ett datum efter att valet i Israel är avklarat. Jag vill absolut åka till Israel för att prata både med israelerna och palestinierna, säger Wallström.

Den svenska utrikesministern spelar en huvudroll när statsminister Stefan Löfven på tisdag tar emot den snart 80-årige palestinske presidenten Mahmoud Abbas. Hon ser besöket som en direkt följd av regeringens beslut att erkänna Palestina som stat, trots att landet saknar internationellt fastslagna gränser för sitt territorium.

– Besöket är en uppföljning på erkännandet och ett bra tillfälle att få höra hans bedömning av möjligheterna till återupptagna fredsförhandlingar och hur Sverige kan bidra. Just nu har vi Palestinas öra för att få en bra dialog som vi vill ska gynna fredsprocessen, säger utrikesministern.

Hon tar den senaste tidens beslut i fem parlament om symboliska och icke-bindande beslut om ett erkänna Palestina i Irland, Frankrike (nationalförsamlingen), Portugal, Spanien (kongressen) och Storbritannien (underhuset) som bevis för att det kritiserade svenska erkännandet var ett riktigt steg att ta – trots att nästan inga andra västländer valt Sveriges väg.

– Jag vet också att diskussionen pågår i en rad regeringar runt om i Europa, säger Margot Wallström.

Den palestinske presidenten Mahmoud Abbas anländer till Arlanda på måndag kväll.

På tisdag äger det officiella besöket rum med ett bilateralt möte på förmiddagen mellan president Abbas och utrikesminister Margot Wallström som har överläggningar på utrikesdepartementet. Vid lunchtid tar statsminister Stefan Löfven emot i regeringskansliet Rosenbad. En gemensam presskonferens ska hållas på eftermiddagen.

Abbas stannar i Stockholm till på onsdag. Under besöket väntas han också träffa den palestinska Sverige-ambassadören Hala Husni Fariz.

En ceremoni ska också äga rum för att fira den officiella ambassadstatus som den palestinska beskickningen på Rådmans-gatan fått.

Ett stort säkerhetspådrag omger besöket och trafiken i centrala Stockholm kan påverkas, framför allt under tisdagen.

Mats J Larsson matsj.larsson@dn.se”

DN 8 feb 2015:

“Michael Winiarski: Svårare för Sverige att vara brobyggare

Sverige är med sitt erkännande av Palestina i höstas ett undantag; det är inte i första hand västvärldens demokratier som står för -erkännandena.

Kommentar
Det har gått mer än ett kvarts sekel -sedan den palestins-ka staten utropade sin självständighet i Alger 1988. Sedan dess har Palestina -erkänts av 135 av FN:s 193 medlemsländer.

Som framgår av kartan nedan är det mestadels stater i tredje världen som har erkänt Palestina. För tre år sedan fick den palestinska statsbildningen en skjuts genom att FN:s generalförsamling med bred majoritet (USA; Israel och sju andra länder röstade emot) tillerkände Palestina ställningen som stat, dock en ”icke-medlem med observatörsstatus”.

Det kan tyckas vara diplomatiskt finlir, men FN-beslutet var en faktisk uppgradering, och öppnade vägen för att Palestina vid års-skiftet ansökte om att ansluta sig till den internationella brottsmålsdomstolen ICC, vilket väntas ske den 1 april. Därmed får Palestina möjlighet att anmäla Israel för brott mot bland annat Genève-konventionerna. ICC:s åklagare har redan startat en preliminär studie om domstolen ska utreda påstådda israeliska krigsförbrytelser under den senaste konflikten i Gaza.

En anslutning till ICC rymmer också risker för bakslag. Nu kan även Hamas, som sedan ett år är en del av den palestinska teknokrat-regeringen, åtalas – till exempel för summariska massavrättningar av påstådda israeliska angivare i Gaza.

En annan följd av ICC-anslutningen är att företrädare för såväl Republikanerna som Demokraterna i USA-kongressen kräver att USA ska stoppa alla ekonomiska bidrag till den palestinska myndigheten.

För Israel är förbindelserna med supermakten USA de i särklass viktigaste, men relationen har kanske aldrig varit så dålig som den mellan Benjamin Netanyahu och Barack Obama är i dag. Det är i sig en paradox, med tanke på att Obamas administration har varit ungefär lika ensidigt proisraelisk som Vita huset var på George W Bushs tid.

Om ett par veckor beger sig -Netanyahu till Washington för att tala inför USA:s kongress i Washington. Men Netanyahu struntar i det diplomatiska protokollet, och har tillsammans med -Republikanerna – som delvis agerar i inrikespolitiskt nit – låtit runda Vita huset. Netanyahu har andra drivkrafter; att lobba mot en diplomatisk uppgörelse mellan USA och Iran om kärnenergin och att plocka poäng inför valet i Israel den 17 mars.

Obama rapporteras vara rasande. Därför inträffar det oerhörda att den amerikanske presidenten inte kommer att möta den gästande israeliske premiärministern. Det kommer inte heller utrikes-minister John Kerry att göra.

Huruvida försurningen mellan Washington och Jerusalem kan växlas in till palestinska fördelar är ovisst. Vita huset är lika irriterat över att Mahmoud Abbas har kört FN-spåret, trots att USA har avrått.

Vad som tycks stå klart är att -palestinierna, trots att de blir alltmer kringrända av nya bosättningar på de ockuperade områdena, är i färd med att bygga sin statlighet på den internationella arenan. Där spelade Sveriges erkännande en symbolisk roll, även om inga ytter-ligare regeringar ännu har följt efter. Samtidigt spelade Sverige troligen bort sin roll som bro mellan parterna, åtminstone så länge Netanyahus högerregering styr Israel.

Vad som tycks stå klart är att -palestinierna är i färd med att bygga sin -statlighet på den -internationella -arenan.

Michael Winiarski michael.winiarski@dn.se “

DN 8 feb 2015:

“ Ukrainas president vädjar om en lösning utan vapen

USA:s vice president Joe Biden gick på lördagen till rasande angrepp mot den ryske presidenten Vladimir Putins agerande i Ukraina. Putin ”lovar fred men sänder stridsvagnar”, sade Biden vid säkerhetskonferensen i München.

München.
Biden framträdde samtidigt som ansträngningarna för att stoppa den pågående blodspillan i Ukraina intensifieras. Fredsöverläggningarna har tillfälligt flyttat till München, där ett stort antal ledare från USA, EU, Ryssland och Ukraina samtidigt befinner sig för den årliga säkerhetskonferensen.

Ukrainas president Petro Porosjenko sade att det enda som kan rädda situationen är en snabb vapenvila.

– Men konflikten måste lösas, det finns ingen tillfällig lösning, då får vi en fryst konflikt, sade Porosjenko.

Just nu måste utsikterna till fred i Ukraina betraktas som mörka. På lördagen återkom den tyska förbundskanslern Angela Merkel från Moskva, där hon föregående kväll, i sällskap med Frankrikes president François Hollande, överlade med den ryske presidenten Vladimir Putin i nära fem timmar.

Merkel sade sig vara osäker på om det kommer att gå att nå en uppgörelse för att få slut på kriget, ”men det är värt ett försök”.

På söndagen ska Merkel, Hollande, Putin och den ukrainske presidenten Petro Porosjenko fortsätta överläggningarna under ett fyrpartssamtal per telefon. Där-efter ska Merkel resa till Washington för att träffa USA:s president Barack Obama.

Få detaljer har kommit ut om vilka förslag som Merkel och Hollande hade med sig till Moskva, och hur Putin reagerade på dem. Hollande sade att en av punkterna i fredsplanen är att det skapas en 50 till 70 kilometer bred demilitariserad zon längs frontlinjen mellan de områden som kontrolleras av Ukraina och de som behärskas av de ryskstödda ”folkrepublikerna”. Detta skulle kombineras med ett ”ganska starkt” självstyre för dessa områden.

En möjlig förhandlingsuppgörelse är tänkt att bygga på det stille-ståndsavtal som slöts i Minsk i september, som sedan dess har kollapsat. De senaste veckorna har rebellerna trappat upp artilleri- och raketbeskjutningen mot den regeringskontrollerade staden Debaltseve, och den strategiska kuststaden Mariupol hotas av en ny ryskstödd offensiv.

Ett svårlöst problem i ett avtal blir var ”gränsen” ska dras, eftersom -separatisterna sedan september avsevärt har utökat sitt territorium.

Det desperata läget för Ukraina har utlöst en debatt, initierad av ledande kretsar i USA, om behovet av vapenhjälp till Ukraina. Den ukrains-ka krigsmakten saknar mycket, bland annat vapen som kan

matcha de moderna ryska -vapensystem som rebellstyrkorna förses med i östra Ukraina.

Både Merkel och Hollande motsätter sig idén att skicka vapen till Ukraina och den brittiska regeringen delar deras syn. Ett av deras argument är att Ryssland ändå har en outtömlig mängd vapen att leverera till östra Ukraina, och att följden kunde bli en farlig och oöverskådlig upptrappning.

– Jag tror inte att denna konflikt har en militär lösning. Vi koncentrerar oss på diplomatiska ansträngningar och sanktioner, sade Merkel.

Även om Obama inte har bestämt sig i frågan råder en klyfta mellan USA och Europa. Här i München uttalade sig den amerikanske generalen och Nato-befälhavaren Philip Breedlove starkt för att den västliga försvarsalliansen borde överväga att sända vapen till Ukraina.

– Vi bör inte utan vidare utesluta den militära optionen, sade Breedlove till journalister i München.

Han tillade att det inte är tal om att skicka stridande soldater från Natoländer.

Porosjenko underströk att det Ukraina behöver är ”icke-dödliga” vapen. Det kan tolkas som ett försök att överbrygga motsättningarna i denna fråga mellan Europa och USA.

Motsättningarna mellan Ryssland och väst förefaller betydligt svårare att överbrygga.

Den ryske utrikesministern Sergej Lavrov hävdade i ett tal att krisen i Ukraina enbart är USA:s och västs fel, eftersom de stödde ”statskuppen” i Kiev i februari 2014, det vill säga då de folkliga protesterna på Majdan fick den Moskvatrogne presidenten Viktor Janukovytj att fly landet.

Michael Winiarski michael.winiarski@dn.se

Fakta. Minskprotokollet

Båda parter har brutit mot vapenvilan

Det så kallade Minskprotokollet skrevs under den 5 september 2014 av företrädare för Ukraina, Ryssland, OSSE (europeiska säkerhetsorganisationen) och utbrytarrepublikerna i Donetsk och Luhansk.

Avtalet består av tolv punkter: Omedelbar vapenvila, övervakning av OSSE, ”decentralisering av makten” till lokalt styre i Donetsk och Luhansk, kontroll av den rysk-ukrainska gränsen, frigivning av fångar och gisslan, straffrihet för personer som har agerat i konflikten, en nationell dialog, förbättringar i den humanitära situationen i Donbass, lokala val i enlighet med Ukrainas författning, tillbakadragande av illegala väpnade grupper och utländska stridande och ett program för återuppbyggnad av Donbass.

Få, om någon av de tolv punkterna har förverkligats, och båda parter har brutit mot vapenvilan.

I januari 2015 kan Minskavtalet sägas ha brutit samman totalt, med separatisternas anfall mot Donetsks flygplats och inringningen av Debaltseve.

Dn

Intensiv skottlossning i Ukraina

Proryska separatister har inten-sifierat beskjutningen av regeringsstyrkor vid samtliga frontlinjer i Östra Ukraina. De tycks kraftsamla för nya offensiver mot städerna Debaltseve och Mariupol, enligt Ukrainas militär.

Debaltseve är en strategiskt viktig järnvägsknut. Regeringsstyrkorna uppger att de har tillräckligt med eldkraft för att hålla staden, trots att rebellerna tagit flera städer och byar i närheten. Civila evakuerades från staden i fredags.

– Vi har sett ett ökat antal stridsvagnar och pansarfordon i Debaltseve, sade en armétalesman på lördagen.

Fem ukrainska soldater har dödats och ett 20-tal skadats under det senaste dygnets strider. “

DN 8 feb 2015:

“Uppskjutet val kan gynna presidenten

Nigerias presidentval som skulle hållas nästa lördag skjuts upp sex veckor på grund av säkerhetsläget i landet. Beslutet kan komma att gynna den sittande presidenten Goodluck Jonathan.

Spekulationerna har varit vilda i Nigerias huvudstad Abuja under den senaste veckan. Förberedelserna inför valet, tänkt att hållas den 14 februari, är kraftigt försenade. Flera miljoner väljare har ännu inte fått sina röstkort och en stor del av valsedlarna har inte distribuerats.

Säkerhetsläget i nordost är mycket skakigt efter islamistmilisen Boko Harams härjningar. Runt 1,5 miljoner människor har tvingats fly sina hem och troligen är det en mycket liten del av dessa flyktingar som kommer att kunna rösta.

Sent på lördagskvällen blev det klart att presidentvalet skjuts upp. Valkommissionen INEC meddelade att valet kommer att hållas den 28 mars.

Attahiru Jega, kommissionens ordförande, anser att man gjort ett fullgott arbete vad det gäller förberedelserna, men skyller på läget i nordost.

Beslutet tolkas som en seger för president Jonathan och hans regering.

Företrädare för hans parti PDP har tidigare ventilerat möjligheten att skjuta upp valet.

Förvisso är ett illa förberett val knappast gynnsamt för utmanaren Muhammadu Buhari, en pensionerad general som under 20 månader i början av 1980-talet styrde Nigeria genom en militärregim. Buhari har starkast stöd i norra Nigeria som är fattigare och har betydligt sämre infrastruktur. Dåliga förberedelser skulle innebära störst bortfall av röster i dessa områden.

Buhari har under de senaste månaderna haft kraftig medvind och de två huvudkandidaterna har enligt de senaste opinionsmätningarna exakt samma väljarstöd på runt 42 procent vardera.

Goodluck Jonathan har underskattat sin motståndare ordentligt och det är inte omöjligt att årets val blir det första i Nigerias historia då en president avsätts på demokratisk väg.

Att valet skjuts framåt i tiden kan ge Jonathan och PDP det andrum de behöver för att mobilisera en ordentlig slutspurt.

Valet i Nigeria är det fjärde sedan återinförandet av demokrati 1999. Det anses mycket viktigt i ett regionalt sammanhang.

Nigeria är Afrikas största ekonomi och det mest folkrika landet på kontinenten. Var femte person i Afrika söder om Sahara är nigerian.

Erik Esbjörnsson erikesbjornsson@gmail.com “

DN 9 feb 2015:

“Presidentens paradoxer

Den palestinske presidenten Mahmoud Abbas landar i Stockholm på måndagskvällen. Dagen efter ägnas åt möten med bland andra statsminister Stefan Löfven. Besöket är ett slags belöning till den svenska regeringen för erkännandet av staten Palestina i höstas.

Beslutet påstods syfta till att föra konflikten mellan israeler och palestinier närmare en lösning, en minst sagt fantasifull tanke. För Abbas var det en diplomatisk framgång, men Sverige hamnade i Israels frysbox. För parternas inbördes relation betydde det ingenting.

Fortfarande är det en gåta vilken stat Sverige har erkänt. Palestinierna har inte kontroll över sitt territorium. Även om 1967 års gränser är utgångspunkten måste de korrigeras. Abbas har ingen auktoritet alls i Gaza, där den islamistiska terrororganisationen Hamas härskar.

Presidentens internationella offensiv rymmer likaså motsägelser. Han misslyckades med att få FN:s säkerhetsråd att sätta tidsgränser för förhandlingar med Israel och ett totalt militärt tillbaka-dragande. I stället gick Abbas vidare med en medlemsansökan till Inter-nationella brottmålsdomstolen, ICC, med hotet om att få israeler åtalade för alla möjliga krigsförbrytelser.

Strategin är knappast idealisk om målet vore att få i gång seriösa samtal. Snarare handlar det om att ställa Israel vid skampålen. Med Abbas besök får i alla fall den svenska regeringen möjlighet att påpeka en del palestinska tillkortakommanden.

DN:s korrespondent Nathan Shachar beskrev i söndags hur Abbas har brutit med den palestinska fixeringen vid våldet som metod mot Israels ockupation. Dessvärre verkar han också som en diktator. Hans mandat som president gick ut för fem år sedan. Valen, även till parlamentet, har gång på gång skjutits upp. Risken är att Hamas vinner igen, som 2006, men inte heller Abbas system är särskilt demokratiskt.

Flera fackförbund på Västbanken har förbjudits, deras ledare kastats i fängelse. Medierna står under sträng kontroll av Palestinska myndigheten. Även om korruptionen är mindre än under Yassir Arafat, skor sig Abbas söner obekymrat på faderns position.

Den svenska regeringen har ignorerat problemet Hamas, som vägrar erkänna staten Israels existens och vars program dryper av klassisk antisemitism. Men Abbas själv lät i fjol sitt Fatah ingå i en så kallad samlingsregering med Hamas. Den har naturligtvis inte fungerat: Fatah styr Västbanken, Hamas har inte en tanke på att släppa Gaza. Hamas terrorattentat på Västbanken och dess missilbeskjutning av israeliska bostadsområden är fortsatt en del av ekvationen.

En tvåstatslösning är den enda möjliga vägen. Den missgynnar i grunden inte någon part, utan är förutsättningen för bådas rätt till fred, säkerhet och självbestämmande.

Men i Israel ger premiärminister Benjamin Netanyahu ständigt nya bevis på sin motvilja mot att komma överens och sin rädsla för att betala inrikespolitiska pris. Det mångåriga samarbetet mellan israeliska och palestinska säkerhetsstyrkor på Västbanken renderar aldrig Abbas någon tacksamhet. Högernationalister i regeringen motsätter sig alla eftergifter, de mest extrema skulle helst annektera hela Västbanken.

Palestinavänner inbillar sig dock att det enda hindret för två stater är Israel. Men Abbas följer en gammal palestinsk tradition av kompromisslöshet.

1967 års gränser är bottenplattan, men land måste bytas. Att göra Jerusalem till båda staternas huvudstad kan inte vara omöjligt. Men när det gäller säkerhet går det inte att bortse från vare sig en historia fylld av militära konflikter eller Hamas raketer. Och det palestinska kravet på att alla flyktingar från 1948 och framåt ska ha rätt att återvända kan Israel aldrig gå med på, eftersom karaktären av judisk stat skulle gå förlorad.

Just flyktingfrågan fick Arafat att säga nej till ett avtal 2000, liksom Abbas 2008. Förra året vägrade Abbas likaledes att godta det amerikanska ramverket för skapandet av en palestinsk stat, trots förslag på samtliga kärnområden. Men presidenten har alltid väjt för att förklara de svåra frågorna för sitt folk.

Känslan är alltför ofta att utvecklingen går bakåt. En dag måste ändå både israeler och palestinier inse att de är tvungna att leva med varandra. Och att vägen till fred går via förhandlingar.

Dn 9/2 2015”

DN 9 feb 2015:

“Inte ens spelarna ger vägledning

Det är svårare än någonsin att gissa hur det brittiska valet ska sluta. De två stora, tidigare helt dominerande partierna utmanas inte minst av Ukip och de skotska nationalisterna.

En gång i tiden var jag partiordförande och ansågs göra hyggliga prognoser inför valen i Storbritannien och -andra länder. Nu kan jag avslöja min metod. Den vilade inte på några märkliga politiska insikter. Jag hade ingen magisk algoritm som relaterade ekonomiska faktorer till väljarnas avsikter – även om jag verkligen tror att det finns ett samband mellan disponibel nettoinkomst och hur folk brukar rösta. Men min metod, som jag fortfarande tillämpar, har visat sig tillförlitligare än att begrunda inälvorna i varenda valkrets.

Det är skäligen enkelt: jag följer med i vadslagningsfirmornas odds. Det var ovärderligt så sent som i den skotska folkomröstningen om självständighet i september. Redan två dagar före rösträkningen betalade firmorna ut till spelare som hade satsat på att Skottland skulle rösta nej. Gissa hur Skottland faktiskt röstade.

Min metod vilar på iakttagelsen att man sällan hör talas om en fattig bookmaker. Så jag rättar mig efter den amerikanske författaren Damon Runyons berömda ord: ”Det är inte alltid de snabba som vinner loppet eller de tappra som vinner striden, men det är på dem man ska satsa.”

Problemet framför oss är att det brittiska valet i maj inte går att förutsäga. Därför har vadslagningsfirmorna oddsen 2:5 på att inget parti får egen majoritet och samma odds – 10:11 – oavsett om man satsar på att Labour eller de konservativa Tories vinner flest mandat.

Därför kan jag inte förutsäga utgången och det kan inte heller universums herrar i Londons City, som alltid blir nervösa i politiskt osäkra lägen. Däremot kan jag försöka förklara varför denna osäkerhet förekommer.

Först och främst minskar stödet, liksom i många andra demokratier, för Storbritanniens två stora politiska partier. När jag började intressera mig för politik för nästan 50 år sedan fick Labour och Tories tillsammans 90 procent av rösterna. I maj blir deras kombinerade andel mellan 65 och 70 procent.

Det finns flera orsaker till detta. En är att den traditionella arbetarklassen minskar och en mer välbeställd medelklass ökar tack vare förändringar i sysselsättning och bostadsförhållanden. Fackföreningarna krymper och allt färre arbetar i den offentliga sektorn. Antalet personer som går med i politiska partier har fallit brant i takt med att den ideologiska identifieringen med vänstern eller högern försvagats.

Till detta kommer att populistiska och nationalistiska partier har fått fart i Storbritannien, delvis till följd av den politiska och ekonomiska alienation som globalisering och skakig ekonomi lett till, och Labour och Tories slåss mot vikande stöd. De senaste opinionsmätningarna ger 34 procent till Labour och 32 procent till Tories. Labours popularitet har sjunkit från 38–39 procent de senaste åren, Tories sitter fast kring 30 procent.

Flera faktorer gör det ännu svårare att förutsäga utgången. För det första gynnas Labour kraftigt av valsystemet. Det behövs fler röster för att en konservativ kandidat ska väljas än en från Labour eftersom städerna och vissa delar av landet där Labour dominerar är överrepresenterade. Därför måste Tories vinna minst 4 procent fler röster än Labour för att få fler mandat.

För det andra tar det invandrings- och EU-fientliga Ukip fler röster från Tories än från Labour. Det ser ut som om Ukips stöd har kulminerat och luften pyser ur partiets däck. Men ingen vet hur mycket Ukip kommer att skada Tories chanser.

För det tredje tycks Skotska nationella partiet dra till sig många som tidigare stött Labour. Många väljare i västra Skottlands arbetardistrikt brukade rösta på SNP i de skotska parlamentsvalen men gå tillbaka till Labour i valen till parlamentet i Westminster. Nu tros detta mönster ha rubbats därför att Labour har tagit sina traditionella anhängare för givna. Labourledaren Ed Miliband verkar vara lika impopulär i Skottland som premiärminister David Cameron.

I fråga om ledarskap ligger Tories före i mätningarna. De har ett betydande försprång även i ekonomiska frågor efter hand som tillväxt och sysselsättning ökar och inflationen är låg, vilket gynnar hela landet. Vi får höra partiet dundra på om ekonomin så som det gjorde 1992, senaste gången det vann en klar seger.

Labour kommer att rikta väljarnas uppmärksamhet på frågor som anses vara mycket känsliga för regeringen, till exempel den offentliga sjukvården. Kampanjen är redan i gång och ingen ska vänta sig att huvudmotståndarna under veckorna framöver avviker särskilt mycket från de teman de redan har bestämt sig för.

Vad händer om resultatet stämmer med vadslagningsfirmornas förutsägelser? Det blir förmodligen månad efter månad av försök att bilda koalitioner av osannolika allianser, och sedan kanske ett nytt val.

Jag hoppas att det inte går så långt, och att Cameron står ensam kvar när krutröken har skingrats, som han förtjänar att göra. Men innan jag satsar på det ska jag lyssna till våra bookmaker.

Chris Patten före detta EU-kommissionär och Storbritanniens siste guvernör i Hongkong.

Översättning: Margareta Eklöf “

DN 9 feb 2015:

“Våldet stoppar valet

Abuja. Valet i Nigeria skjuts upp i sex veckor på grund av det rådande säkerhetsläget i nord-östra delarna av landet där över en miljon människor flytt undan islamistmilisen Boko Harams våld. Oppositionen anser att beslutet är ett bakslag för demokratin.

Årets presidentval i Nigeria var tänkt att hållas på alla hjärtans dag den 14 februari, men i helgen meddelade landets valkommission INEC att processen måste skjutas upp till den 28 mars.

Anledningen är att försvarsmakten inte kan garantera säkerheten vid landets vallokaler då trupperna behövs i en offensiv mot islamistmilisen Boko Haram i nordöstra delarna av Nigeria.

– Om säkerheten för personal, väljare, observatörer och valmaterial inte kan garanteras riskerar vi livet på unga män och kvinnor liksom möjligheten att hålla fria, rättvisa, trovärdiga och fredliga val, sade INEC:s ordförande Attahiru Jega när beslutet meddelades.

Jega hävdar att hans organisation gjort en habil insats trots att en tredjedel av alla registrerade väljare inte fått sina röstkort.

USA:s utrikesminister John Kerry är besviken över beslutet och säger i ett uttalande att det är avgörande att regeringen inte använder säkerhetsöverväganden som svepskäl för att hindra den demokratiska processen.

Indirekt säger Kerry att regeringen – inte den självständiga valmyndigheten – ligger bakom beslutet att skjuta upp valet.

Det är ingen hemlighet i huvudstaden Abuja att president Goodluck Jonathan och hans parti PDP velat köpa tid och satsa på en ny valspurt. Jonathan togs på sängen av oppositionskandidaten Muhammadu Buharis plötsliga medvind i valrörelsen. Buhari har nu seglat upp jämsides Jonathan i opinionsmätningarna och det är dött lopp mellan de två kandidaterna.

Oppositionspartiet APC:s ordförande säger att beslutet är ett kraftigt bakslag för nigeriansk demokrati och mycket provokativt.

Den pensionerade generalen Muhammadu Buhari har som starkast stöd i norra Nigeria där islamist-milisen Boko Haram härjar som värst.

Terrorgruppen Boko Haram blev känd över hela världen när nära 300 flickor kidnappades från en internatskola i staden Chibok i Borno-delstaten i april i fjol. Men i Nigeria hade man känt till rörelsen i över ett decennium. Gruppen bildades kring millennieskiftet men gjorde inte mycket väsen av sig fram till 2009, då dess dåvarande ledare Mohammed Yusuf dödades i ett häkte av säkerhetstjänsten. Efterträdaren Abubakar Shekau har slagit in på en betydligt mer våldsam bana.

I takt med att Boko Haram vuxit i styrka har Jonathan och hans säkerhetsstyrkor framstått som alltmer handlingsförlamade. Över 10 000 människor har dött, merparten under det senaste året, utan någon nämnvärd reaktion från armén. Att de nu bestämt sig för att en offensiv

är nödvändig under de kommande veckorna framstår därför som märkligt.

Erik Esbjörnsson erikesbjornsson@gmail.com

Fakta. Presidentkandidaterna

Goodluck Jonathan

Jonathan var vicepresident under Umaru YarAdua som avled 2010. Året därpå -kandiderade Jonathan, som kommer från Nigerdeltat i söder, trots att många ansåg att en person från norra Nigeria skulle sitta på presidentposten i fyra år till, enligt en informell överens-kommelse.

Muhammadu Buhari

Den pensionerade generalen tog 1983 makten i en militär-kupp och styrde landet under 20 månader innan han störtades i en ny kupp. Buhari har kandiderat till president i tre tidigare valrörelser. I år har han lyckats ena oppositionen och en seger skulle innebära det första demokratiska maktskiftet i landets historia.

DN “

DN 9 feb 2015:

“ De bygger ett nytt liv på flykt undan Boko Harams terror

Islamistmilisen Boko Haram har terroriserat civilbefolkningen i nordöstra Nigeria i fem års tid. Invånarna i Dile tvingades fly när beväpnade män gick från hus till hus och sköt ihjäl alla män i byn.Nu försöker de bygga upp en ny tillvaro av spillrorna som återstår av deras liv.

DN i Dawari.
Datumet är alla överens om. Likaså klockslaget. Den 5 augusti, klockan fem på eftermiddagen, rullade ett femtontal bilar in i byn Dile. Minst fem män satt i varje fordon och snart hade de ringat in samtliga hus.

– Poliserna och soldaterna som fanns i området flydde först. Angriparna väntade på att alla beväpnade män skulle försvinna. Så det dröjde till åtta på kvällen innan de började gå från hus till hus. De satte eld på de flesta hus och dödade dem som kom ut, alla män i alla fall, berättar Isa Musa.

Själv lyckades han ta sig ut på baksidan av huset och lägga sig i en grop i marken. Han krafsade desperat så mycket jord över sig som han kunde och täckte ansiktet med löv. Så blev han liggandes i två dygn.

En annan överlevare, Abdullahi Ahmadu, såg på håll hur islamisterna lade beslag på motorcyklar, bilar och alla andra saker av värde. Han lämnade byn så fort han kunde.

Kallchume Muhammadus man sköts direkt när islamisterna tog sig in i Dile. Hennes syster Madama Mala vill minnas att det dröjde länge innan de inledde den riktiga massakern.

– Det var tidigt på morgonen dagen därpå. Jag trodde att armén var på väg för att rädda oss när skottlossningen började, men så var det inte. Min man förstod att männen var hotade och han kröp upp på den lilla vinden mellan inner- och yttertaket och gömde sig där. De satte aldrig eld på vårt hus så han var säker där uppe, berättar hon.

Attacken på Dile var en av flera som drabbade området i juli och augusti. Dile ligger vid foten av en oländig bergskedja i gränsområdet mellan Nigeria och Kamerun och var därför ett tacksamt mål för islamisterna, som sedan 2009 satt skräck i området. Exakt hur många som dog i attacken är okänt. Byn är bara en av många som attackerats under det senaste året. Över tiotusen människoliv har släckts av islamisterna.

Boko Haram har funnits i över tio år men det var först för fem år sedan som sekten slog in på en väg kantad av brutala våldsdåd. I dag råder undantagstillstånd i delstaterna Borno, Yobe och Adamawa.

Totalt uppskattas runt 1,5 miljon människor ha tvingats på flykt efter Boko Harams härjningar. Abdullahi Ahmadu, hans två fruar och åtta barn är elva av dessa. De lyckades helskinnade ta sig söderut till byn Dawari i angränsande delstaten Adamawa som ligger söder om den värst drabbade Bornodelstaten.

Dawaris invånarantal har mer än fördubblats då de flyende från Dile valde att slå sig ner på samma ställe.

När jag frågar byledaren i Dawari, Muhamadu Chubada, om vilka diskussioner som föregick beslutet att ge flyktingarna utrymme för både boningshus och jordbruk skrattar samtliga närvarande. Det var så självklart att de 350 invånarna i byn skulle ge husrum till dubbelt så många, för dessa befann sig i nöd.

I dag expanderar Dawari österut och mitt i samlingen av hyddor har en stor krater bildats då efterfrågan på tegel, som tillverkas av leran som tas direkt ur marken, är stor.

Isa Musa är en av många som byggt ett nytt hus, väggarna har åtminstone rests, men han är en av de mest ensamma nybyggarna.

– De dödade fem medlemmar i min familj. Mina fyra yngre bröder och min farfar. Det vet jag. Sedan har jag ingen aning om vad som hänt med min hustru och våra fem barn, säger han uppgivet.

Han lägger svaret på frågan om vad som hänt dem i Guds händer och säger att han nu försöker gå vidare. Något riktigt alternativ finns inte.

Lika illa är det för de båda systrarna från Dile. Kallchume Muhammadu hade redan förlorat sin make men hjälpte systern Madama Mala att gömma hennes man på vinden. Efter sex dagar

började det regna häftigt och de beslöt sig då för att han skulle försöka ta sig ut ur byn när nederbörden tvingade bort islamisterna från gatorna.

– Men strax efter att han lämnat huset hörde jag skottet. Och så såg jag hans döda kropp ligga på marken, berättar Madama Mala.

Främst är det männen som fallit offer när Boko Haram har angripit utbildningsinstitutioner och säkerhetstjänster i sitt krig för att skapa ett islamistiskt kalifat i nordöstra Nigeria.

Men kvinnor och barn har sålts som slavar, tvingats in i deras armé och använts som självmordsbombare. Så sent som för ett par veckor sedan rapporterades att en flicka i tioårsåldern sprängt sig själv vid en marknad i staden Maiduguri. Brutaliteten är gränslös.

Systrarna bestämde sig för att fly. Det blev en mödosam vandring som tog många veckor i det torra landskapet. Medan de berättar sin historia har kvicksilvret börjat krypa upp mot 40 grader och luften dallrar på gårdsplanen.

– På vägen avled min dotter Maryam, hon var sju år gammal, berättar Madama Mala.

Hon har inga tårar kvar. Nu sitter hon på en plastmatta mellan ett par säckar spannmål under ett korrugerat plåttak i Dawari. Sex barn är i livet, liksom systern och deras gemensamma pappa. Ett femtontal kvinnor bor tillsammans i de intilliggande husen.

Sakta växer en ny tillvaro fram i Dawari. Vid foten av en baobab – ett av dessa jättelika träd som tycks ha ryckts upp med rötterna och planterats upp och ned – står ett par bensindunkar på rad. Embryot till en framtida bensinstation. En grill har byggts framför vad som snart blir en restaurang av det enklare slaget. Dawari har blivit lite större när spillrorna av familjer kommit hit i sökandet efter en ny tillvaro.

Överlevarna sitter kvar med frågorna. Varför? Vem utför dessa illdåd? Svaren har skjutit in en kil i det redan delade Nigeria. I norr är det inte givet att Boko Haram har vänt sig mot den nigerianska regeringen.

– De hade kraftiga vapen och ordentliga fordon, var fick de dessa resurser om inte från staten? undrar Isa Musa.

– Men vad vet jag? Det enda jag vet är att de inte var muslimer. För de har dödat såväl muslimer som kristna och företrädare för båda religionerna. Och det gör ingen troende, säger han.

Erik Esbjörnsson erikesbjornsson@gmail.com

Fakta. Nigeria

Nigeria har över 170 miljoner invånare. Var femte människa i Afrika söder om Sahara är nigerian.

Landet är världens femte största exportör av olja. Det fallande priset på råvaran har skapat en akut finansiell kris i landet.

DN

Fakta. Boko Haram

Organisationens fullständiga namn är Jama'atu Ahlis Sunna Lidda'awati wal-Jihad men oftast kal-las -gruppen för Boko Haram, som på språket hausa, fritt översatt, betyder "västerländsk utbildning är för-bjuden".

Gruppen och dess ledare Abubakar Shekau vill upprätta ett islamskt kalifat i norra Nigeria.

Boko Haram bildades kring millennieskiftet men antog sin våldsamma strategi först 2009 efter att dåvarande ledaren Mohammed Yusuf dödats.

Regeringen tonar ständigt ned antalet drabbade i området. Internationella hjälporganisationer räknar med att minst 10 000 personer dödats i Boko Haram-attacker och i svarsaktioner från regeringen. Det officiella antalet flyktingar är runt en miljon men de flesta bedömare är överens om att det riktiga antalet är 50 procent fler. "

DN 9 feb 2015:

"Den tyska rörelsen har splittrats

Pegidarörelsen i Tyskland har splittrats och i går höll avhopparna sitt första offentliga möte som samlade färre än tusen deltagare. Pegidavågen tycks vara på väg att ebba ut.

Pegida nådde sin höjdpunkt måndagen efter attentaten i Paris. Då tågade 25 000 personer genom Dresdens centrum enligt polisens beräkningar. Sedan följde ett par händelser som splittrade rörelsen.

Det blev känt att Pegida-ordföranden Lutz Bachmann i en sluten Facebookgrupp kallat asylsökande för kräk och lump. Han tvingades avgå som ordförande.

Någon vecka senare hoppade den 37-åriga trebarnsmamman Kathrin Oertel av och lämnade Pegida-ledningen tillsammans med fem andra personer. Oertel hade efter Bachmanns avgång varit ansiktet utåt.

Avhopparna kunde inte acceptera att Bachmann fortsatte att styra och ställa i Pegida, trots att han officiellt avgått. Förra måndagen meddelade Oertel att hon och de andra avhopparna bildat föreningen DDFE Direkt demokrati för Europa.

Syftet var att bilda en politisk kraft till höger om CDU som inte var högerextrem. I går eftermiddag ordnade DDFE sitt första offentliga möte, enligt de lokala medierna deltog 700–800 personer.

I kväll arrangerar rest-Pegida sin fjortonde demonstration sedan starten.

Avläggaren Legida i Leipzig skulle också ha demonstrerat i kväll, men fick inte tillstånd av polisen som inte anser sig kunna ställa den styrka på benen som skulle krävas för att hålla Legidaanhängarna åtskilda från motdemonstranter.

Övriga Pegidaavläggare runt om i Tyskland har aldrig fått luft under vingarna och de har överallt mötts av många gånger flera motdemonstranter.

Mycket talar för att Pegida är på väg att dö ut.

Jan Lewenhagen jan.lewenhagen@dn.se “

DN 9 feb 2015:

“Nytt möte ska rädda havererad vapenvila

Tysklands, Rysslands, Ukrainas och Frankrikes ledare planerar att mötas på onsdag i Minsk för att försöka få ett stopp på det allt blodigare kriget i Ukraina, meddelade på söndagen talesmän för de tyska och franska regeringarna.

DN i München.
Överenskommelsen om topp-mötet kom under en telefonkonferens på söndagsförmiddagen mellan Frankrikes president François Hollande, Tysklands förbundskansler Angela Merkel, Ukrainas president Petro Porosjenko och Rysslands president Vladimir Putin.

Beslutet följer på några dygn av intensiv diplomati i Moskva och vid säkerhetskonferensen i München i syfte att stoppa det eskalerande kriget i östra Ukraina. Ansträngningarna tycks därmed inte ha varit förgäves. Men det avgörande blir om mötet i Minsk leder till en hållbar uppgörelse, och vad den i så fall går ut på.

Att de fyra statsledarna annonserar att de möts i den vitryska huvudstaden bör betyda att de ser en realistisk möjlighet att mangla fram ett avtal till på onsdag. Inga detaljer om vad som finns på bordet har kommit ut. Förberedelserna för toppmötet fortsätter på expertnivå i Berlin under måndagen.

Putin sade på söndagseftermiddagen att villkoret för att mötet i Minsk verkligen blir av är att enighet uppnås på en rad punkter. Han nämnde inte vilka punkter det gäller.

Målet sägs vara att försöka återgå till stilleståndsavtalet som slöts i Minsk i början av september 2014 och som nu totalt har havererat. Ett

problem är att frontlinjen under de fem månader som gått har flyttats väster-ut, genom att de ryskstödda rebellerna har utvidgat det område de kontrollerar.

Till Minsk ska, utöver de fyra statsledarna, även de som skrev under avtalet den 5 september inbjudas; den så kallade kontaktgruppen som består av Ryssland, Ukraina, företrädare för de ryskstödda separatisterna och OSSE, den europeiska säkerhets- och samarbetsorganisationen.

Innan Merkel beger sig till Minsk ska hon på måndagen resa till Washington för att överlägga med president Barack Obama. USA-besöket var planerat sedan tidigare, men nu får Merkel ett tillfälle att förankra den nya fredsplanen hos Obama och överbrygga de motsättningar i hanteringen av Ukraina som har yppats mellan de europeiska ledarna och USA.

En punkt som skiljer är att Merkel och Hollande motsätter sig vapenhjälp till Ukraina, eftersom de anser att det är både riskabel och kontra-produktivt och skulle kunna leda till en upptrappning av konflikten. Obama sägs däremot under den senaste tiden ha börjat ompröva sitt tidigare motstånd mot att sända vapen. Under säkerhetskonferensen i München tillbakavisade USA:s utrikesminister John Kerry uppgifterna om en transatlantisk klyfta, och betonade att ”vi är eniga i vår diplomati” och att USA stödjer de tysk-franska fredsinitiativen.

Kerry har tidigare sagt att Washington vill ha en diplomatisk lösning, men att man ”inte kan blunda när ryska stridsvagnar korsar gränsen till Ukraina”.

Hur en ny uppgörelse om vapenvila i Minsk än kommer att se ut kan man utgå ifrån att de områden som Ukraina har förlorat kontrollen över kommer att förbli under separatisternas, och därmed indirekt Moskvas, styre. Det betyder att någon permanent lösning inte finns inom synhåll, utan att det tvärtom kommer handla om en ”fryst” konflikt.

Den tyska tidningen Die Welt kritiserar i söndagens utgåva Angela Merkel för att den ”nedfrysning” som hon förespråkar kan innebära en kapitulation för Ryssland.

Michael Winiarski michael.winiarski@dn.se

Fakta.

Minskprotokollet skrevs under den 5 september 2014 av företrädare för Ukraina, Ryssland, OSSE (europeiska säkerhetsorganisationen) och utbrytarrepublikerna i Donetsk och Luhansk.

Avtalet består av tolv punkter: omedelbar vapenvila, övervakning av OSSE, ”decentralisering av makten” till lokalt styre i Donetsk och Luhansk, kontroll av den rysk-ukrainska gränsen, frigivning av fångar och gisslan, straffrihet för personer som har agerat i konflikten, en nationell dialog, förbättringar i den humanitära situationen i Donbass, lokala val i enlighet med Ukrainas författning, tillbakadragande av illegala väpnade grupper och utländska stridande och ett program för återuppbyggnad.

Få, om någon av de tolv punkterna har förverkligats, och båda parter har brutit mot vapenvilan. **DN “**

DN 9 feb 2015:

“ EU utvidgar sanktioner trots fredssamtalen

EU-ländernas ambassadörer kom redan förra veckan överens om så kallat restriktiva åtgärder för ytterligare 19 personer i Ukraina och Ryssland. Det formella beslutet ska fattas av EU:s utrikes-ministrar under måndagens möte i Bryssel.

Bryssel.
Enligt uppgifter till DN på söndagen ska EU:s utrikesministrar klubba de utvidgade sanktionerna, trots beskedet om att det blir nya fredssamtal i Minsk.

Rysslands vice försvarsminister Anatoly Antonov finns med på den nya listan som innebär inreseförbud och frysta ekonomiska tillgångar i EU. Sanktionerna ska också riktas mot två höga tjänstemän på det ryska försvarsdepartementet och två ledamöter i den ryska duman.

I övrigt är det ukrainska separatister och dessutom nio militära enheter, separatisternas bataljoner, som ska sättas upp på EU:s svarta lista.

Bland EU-ländernas ambassadörer sägs enigheten om de nya sanktionerna förra veckan ha varit stor. Inte ens Ungern eller Grekland protesterade.

Men under ytan finns motsättningarna kvar. Det kan eventuellt leda till nya diskussioner under måndagens möte.

Länder som Polen, Litauen och Storbritannien har länge argumenterat för att EU ska öka eller åtminstone hålla kvar trycket mot Moskva. Andra stater – bland dem Italien, Ungern, Tjeckien och Cypern – har pläderat för en nedtrappning, men har ställt sig bakom de gemensamma besluten. Nu kan de möjligen vilja vänta på samtalen i Minsk.

Bakom den senaste veckans förhandlingsinitiativ ligger Tyskland och Frankrike. Förbundskansler Merkel och president Hollande har talat för EU, men har inte haft något formellt mandat från övriga.

Donald Tusk, Europeiska rådets ordförande och Polens tidigare premiärminister, sägs inte alls vara glad över att han har hamnat utanför samtalen. När det gäller Ukraina har inte heller EU:s utrikeschef Federica Mogherini deltagit i förhandlingarna.

Om de kommande fredsdiskussionerna i Minsk blir framgångsrika lär motsättningar inom EU-kretsen inte komma upp till ytan, eftersom alla eftersträvar en politisk lösning på konflikten. Om de misslyckas kan de i stället fördjupas.

Annika Ström Melin annika.strom-melin@dn.se “

DN 10 feb 2015:

“En vänstergir ned i diket

Vi gör som vi vill, och Europa ska göra som vi säger. Det var innebörden i premiärminister Alexis Tsipras tal i det grekiska parlamentet på söndagskvällen, en programförklaring efter vänsterpopulistiska Syrizas valseger för två veckor sedan.

Tsipras intar därmed en kompromisslös attityd inför eurogruppens träff på onsdag och EU-toppmötet därefter. Han utesluter en förlängning av räddningslånepaketet, och säger nej till de krav som ställts av trojkan (EU-kommissionen, Europeiska centralbanken och IMF). Och det var förvisso vad Syriza gick till val på.

Regeringen vill överbrygga tiden fram till juni, då något annat slags överenskommelse ska finnas, med nya grekiska statsobligationer. Absolut inte, säger både ECB och övriga euroländer.

Situationen rymmer en naturlig motsättning. Grekerna måste få rösta fram de politiker de vill till makten. Men en valutaunion kan inte ändra regler varje gång ett land väljer en ny regering. Andra euromedlemmar kan också med fog hävda att de förvaltar sina egna medborgares mandat.

Att Tsipras dessutom kräver skadestånd av Tyskland för vad Hitler gjorde mot Grekland under andra världs-kriget medverkar inte direkt till att höja stämningen.

Totalt ligger nödlånen till Grekland på 240 miljarder euro. Nästa utbetalning på 7 miljarder är tänkt att ske den 28 februari, om Tsipras plötsligt skulle ändra sig. Annars tar pengarna snart slut.

Förra veckan beslutade ECB att från onsdag inte längre acceptera lån till banker med grekiska statspapper som säkerhet. Det var en allvarlig varning, även om grekiska banker fortfarande får krediter från landets egen centralbank. Men den sista februari kan ECB sätta stopp även för det. Redan i mars väntar nödvändiga amorteringar, i sommar ännu mer. Och Grekland kan inte låna på de internationella kreditmarknaderna.

Greklands statsskuld ligger på svindlande 175 procent av BNP, men kravet på en rejäl nedskrivning har Syriza i viss mån tonat ned. Grekland har redan fått två stora kapningar, och har långa löptider och låga räntor på återstoden. Det går att göra villkoren än mildare, men redan nu betalar Grekland inte just mer för sina skulder än andra länder i euroområdet. En idé värd att pröva vore att koppla räntebetalningarna till den grekiska tillväxten.

Men det stora problemet har alltid varit det andra benet i Tsipras plattform: att upphäva åtstramningar, återställa påbörjade reformer och avblåsa privatiseringar. Detta är också vallöften som han höll fast vid i sitt tal. Pensioner och löner ska tillbaka till förkrisnivåer, uppsagda offentliganställda ska få tillbaka jobben, arbetsmarknaden bli stelare.

En minskning av antalet tjänstebilar på departementen, som den Syriza-dominerade koalitionen lovar, drabbar ingen fattig men ger inga stora pengar. Få lär protestera om korrupta oligarker hålls borta från offentliga kontrakt. Och visst vore det bra om rika greker började

betala sina skatter. Men det är rent ohederligt att hävda att detta över en natt skulle ge intäkter som betalar regeringens dyra presenter till väljarna.

Greklands ekonomi är fortfarande svag. Även om det i dag finns en blygsam tillväxt har BNP krympt med en fjärdedel sedan 2009.

Det finns skäl att hantera Grekland varsamt, för befolkningen orkar inte hur mycket som helst. Men vänsterpopulisterna visar över huvud taget ingen vilja att komma till rätta med landets grundläggande problem. Staten ska åter växa, bidragen höjas och konkurrenskraften förödas. Nya exploderande budgetunderskott väntar runt hörnet. Hur solidariska ska andra euroländers skattebetalare vara med det?

Tyskland har de största fordringarna, men exempelvis Italien har lånat ut 40 miljarder euro till Grekland trots egna skuldproblem. Spanien och -Portugal är bland de hårdaste motståndarna till lättnader för Grekland. De har ju skött sina åtaganden efter bästa förmåga och vill inte dela ut fribiljetter.

Håller Tsipras och Syriza fast vid sin linje är statsbankrutt en reell möjlighet, vilket tvingar Grekland att lämna euron. Brandväggar skyddar euron bättre än förr, även om det vore ett politiskt nederlag för Europa.

För grekerna kan Grexit så småningom ge mer export och fler turister. På kort sikt öppnar sig avgrunden igen.

Dn 10/2 2015 “

DN 10 feb 2015:

“ Putins taktik bar frukt – nu dikterar han fredsvillkoren

Det är av allt att döma Vladimir Putin som dikterar villkoren för fred i Ukraina under veckans tunga toppmöten. Trots ständiga uttalanden om motsatsen har Moskva lyckats splittra sina motståndare i Kiev, Bryssel och Washington.

Ledare som Tysklands förbundskansler Angela Merkel, Frankrikes president François Hollande och Ukrainas president Petro Porosjenko tillbringar en stor del av sin tid i respektive regeringsplan dessa dagar.

I Moskva i fredags, i München i helgen och i Washington på måndagen har kriget i Ukraina diskuterats av världens mäktiga. I dag, tisdag, möts den så kallade kontaktgruppen – Ryssland, Ukraina, de östukrainska ”folk-republikerna” samt den europeiska säkerhetsorganisationen Osse – i Minsk. Och på onsdagen är det dags, förmodligen, för ytterligare ett toppmöte i den vitryska huvudstaden, där Putin och Porosjenko möts öga mot öga, flankerade av Merkel och Hollande.

Denna diplomatiska hyperaktivitet kan tolkas positivt, som att högt uppsatta politiker äntligen gör en kraftansträngning för fred. Men den kan också ses som ett tecken på att Putins taktik har burit frukt och att både Kiev och EU-ledarna är beredda till kompromisser som för några månader sedan hade varit otänkbara.

För bakom sturska uttalanden från ledande ukrainska politiker döljer sig en tilltagande desperation.

”Hybridkriget” i Donetsk och Luhansk, där Ryssland vrider av och på sitt stöd till rebellerna efter behov, är omöjligt att vinna för Kiev. Ukrainska styrkor är uppbundna i en ofta meningslös reträttstrid, just nu i järnvägsknuten Debaltseve. Många unga ukrainare rapporteras fly inkallelseorder och riskera fängelse hellre än att bli kanonmat i liknande avkrokar.

Samtidigt, på det internationella planet, döljer sig en tilltagande splittring i västvärlden bakom dagliga uttalanden om enighet.

Dels mellan EU och USA, där ledare som Merkel kategoriskt motsätter sig vapenleveranser till Ukraina, och där Barack Obama pressas hårt på hemmaplan att gå med på just detta. Dels inom EU, där ett proryskt läger börjar ta form som öppet hotar att motsätta sig sanktioner mot Moskva.

Det är mot denna bakgrund som Putin och hans underhuggare visar så hög svansföring i det pågående diplomatiska spelet.

De räknar med att den andra sidan har bråttom. Att Porosjenko känner att ett möjligt avtal blir sämre för varje dag som går. Att EU-ledare som Merkel vill hinna få en uppgörelse till stånd innan ”hökar” i Washington sänder vapen till Kiev, och innan greker eller ungrare gör sanktionsvapnet oanvändbart.

Om den kalkylen är riktig kan Moskva nu diktera villkoren för ett eldupphör som är sämre för Ukraina än det förra avtalet från september.

Resultatet kan bli två stärkta, utvidgade rebellstater, finansierade av ukrainska skattepengar, som kan användas av Moskva mot nuvarande och kommande regeringar i Kiev. Så snart Ukraina anses gå emot Rysslands intressen kan ”folkrepublikerna” åter gå på offensiven – det är det ständiga, underliggande hotet.

Ännu en frusen konflikt i Europa, med andra ord. Bättre utfall än så vågar knappt någon hoppas på i dag.

Ingmar Nevéus ingmar.neveus@dn.se

Krisens nyckelpersoner

Rysslands president Vladimir Putin.
Jag får makten, ni får ökad levnadsstandard. Så löd länge Putins outtalade avtal med ryska folket. Nu har ekonomin gått i stå - i stället har kampen mot yttre fiender blivit grunden för hans regim. Enligt det synsättet behöver Putin kriget i Ukraina för att sitta kvar.

Ukrainas president Petro Porosjenko.
Chokladmagnaten Porosjenko porträtteras som krigshetsare i ryska medier. I själva verket har han riskerat mycket inrikespolitiskt för att få slut på striderna, under högljutt motstånd från hökar i den egna regeringen. Det tvingas han troligen göra även i Minsk i morgon.

Tysklands förbundskansler Angela Merkel.
Merkel har tagit ledartröjan i de internationella ansträngningarna för fred i Ukraina. Den senaste veckans diplomatiska snabbutryckningar tolkas av vissa som ett sätt att ta initiativet från USA, innan supermakten gör allvar av planerna på att beväpna Ukraina.

Frankrikes president Francois Hollande.
Hollande spelar andrafiolen efter Merkel, men hans närvaro i förhandlingsrummen ses positivt i Moskva. Frankrike har ofta varit en rebell inom Nato och landet gick bara ytterst motvilligt med på att stoppa leveranser av hangarfartyg till Ryssland i fjol.

USA:s president Barack Obama.
Vita huset håller distansen till Ukrainakonflikten och Obama nämnde den bara flyktigt i sitt tal till nationen nyligen. Ändå spelar USA-presidenten en viktig roll inte minst i frågan om vapenleveranser till Kiev – om än inte så viktig som den framställs i ryska medier.

”Folkrepubliken Donetsks” ledare Alexander Zachartjenko.
Den före detta elektrikern och milisledaren är en marionett som när som helst kan avsättas på Kremls order. För tillfället är han separatisternas ansikte utåt och en man som Porosjenko snart kan tvingas se på andra sidan av ett förhandlingsbord. “

DN 10 feb 2015:

“Merkel och Obama vill visa en enad fasad

USA:s president Barack Obama och Tysklands förbundskansler Angela Merkel betonade västs enighet under en gemensam presskonferens i USA. Men under ytan är sam-synen inte alls friktionsfri.
– Den ryska aggressionen i Ukraina har bara förstärkt enigheten mellan USA och Tyskland. Vi fortsätter att hoppas på en diplomatisk lösning, sa Obama på den presskonferens som ägde rum i samband med att de båda ledarna på måndagen träffades i Vita huset under flera timmar, med Ukraina i fokus.

Obama betonade konsekvenserna om en förhandlingslösning inte nås:

– Rysslands isolering kommer i så fall bara att öka.

Ländernas samsyn poängterades även av Angela Merkel:

– Vi strävar, trots motgångarna, efter en fredlig lösning och det sker i nära samarbete med USA.

Nu råder bred enighet kring ökade sanktioner mot Ryssland, men Barack Obama står parallellt under stor press från den republikanskdominerade kongressen att trappa upp motståndet mot Vladimir Putin genom att beväpna ukrainsk militär. Inom Obamaadministrationen råder delade meningar i frågan. Obama som själv tycks ha tvekat sa nu att militärt stöd inte är uteslutet, skulle diplomatin fallera.

Förespråkarnas teori är att ökade ryska förluster kan få Putin att byta strategi. Det är dock en osäker idé inte bara Tyskland kraftigt motsätter sig, eftersom effekterna av en militär upptrappning i praktiken är svåra att förutse.

Samtidigt skärptes EU:s utrikes-ministrar tonen mot Ryssland när de träffades i Bryssel, med konflikten i Ukraina högst på dagordningen. Ytterligare ledande ryska personer ska svartlistas, men den tuffare linjen gäller först från och med nästa vecka, i avvaktan på resultatet av de kommande fredsförhandlingarna i Minsk.

Listan över personer med visumförbud och frysta tillgångar kommer enligt uppgifter att utökas med 19 personer, från de 132 som i dag står på den. Ytterligare nio företag läggs också till. Bland de nya namnen ryktas den vice ryske försvarsministern Anatoly Antonov och centralbankschefen Elvira Nabiullina ingå.

Sanna Torén Björling sanna.bjorling@dn.se “

DN 10 feb 2015:

“ Blodbadet ett bakslag för fredlig utveckling

Fotbollsmassakern i Kairo är en dyster påminnelse om att president al-Sisis järnhårda styre inte är någon garanti för en fredlig utveckling i Egypten.

Söndagskvällens omgång i den högsta egyptiska fotbollsligan var tänkt som en milstolpe på vägen mot normalitet, både för den av egyptierna högst älskade fotbollen och för samhället i stort. Toppmatchen i Kairo mellan anrika Zamalek och olje-ministeriets lag Enppi skulle spelas med åskådare på läktaren – något som bara skett i undantagsfall de senaste tre åren.

Efter massakern i Port Said 2012, då 74 personer dödades i samband med matchen Al-Ahly och Al-Masri hade ligan ett länge uppehåll, och när matcherna återupptogs var det inför tomma läktare.

Men nypremiären på Luftförsvarets arena kom i stället att markera en ny svart dag för Egypten. Minst 22 personer dödades. Vad som utlöste det dödliga kaoset går åsikterna isär om. Enligt polisen var det anhängare till Zamaleks hårdföra ultrasfalang, White Knights, som försökte ta sig in på arenan utan biljetter. Zamalek-fansens version (som får visst stöd av videoklipp från händelsen) är att polisen och arrangörerna dirigerade folkströmmen genom en trång ”stålbur”. Panik utbröt i trängseln och polisen försökte kväva tumultet genom att skjuta in tårgaspatroner i folkmassan.

Blodbadet kommer vid sämsta möjliga tillfälle för president Abdelfattah al-Sisi, som försöker staka ut en övergångspolitik med sikte på stabilitet efter de senaste årens politiska och samhälleliga kaos som rått i Egypten.

Delvis har al-Sisi varit lyckosam: de utländska investerarnas förtroende för Egypten har stärkts. Börsen i Kairo stiger brant och det finns tecken på att turismen, en landets största intjänare av utländsk valuta, håller på att återhämta sig efter fyra års stagnation. Nyligen var den före detta fältmarskalken, numera presidenten, hedersgäst på det globala ekonomiska toppmötet i Davos.

Men den uppnådda stadgan har kostat mycket i form av inskränkta fri- och rättigheter och ökad repression från säkerhetsstyrkorna. Den 25 januari sköts den unga kvinnan Shaimaa al-Sabbagh till döds av polisen på Tahrirtorget i Kairo. al-Sabbagh, poet och socialist, hade kommit till torget med blommor för att hedra offren för revolutionen 2011. Hennes död utlöste stark vrede och nya protester.

I förra veckan dömdes 183 personer till döden för sin inblandning i de protester som följde på störtandet av den islamistiske presidenten Muhammad Mursi sommaren 2013. De dömda är samtliga sympatisörer till Muslimska brödraskapet, en rörelse som numera terroriststämplats i Egypten.

Den 22 mars ska Egypten gå till parlamentsval. Landet har inte haft något fungerande parlament sedan 2012, då underhuset upplöstes av en domstol. al-Sisi hoppas att det nya parlamentet ska bli den sista byggstenen i det fundament som ska bygga ett nytt stabilt Egypten.

Zamaleks ordförande Ortada Mansour, nära lierad med etablissemanget och minst sagt i otakt med klubbens egna fans, anklagade genast ”element som vill störa parlamentsvalet” för söndagskvällens tragiska händelser. Vad som än ligger bakom påminns vi än en gång om att våldet ligger under ytan också i det ”nya” Egypten och att polisvåld och hårda fängelsedomar aldrig är någon bra garanti för en hållfast utveckling mot demokrati.

Erik Ohlsson erik.ohlsson@dn.se “

DN 10 feb 2015:

“Flyktingar räddades – men frös ihjäl

Räddningen kom, men för sent. Av de 105 båtflyktingar som under natten till måndagen undsattes av den italienska kustbevakningen frös 29 ihjäl under färden till ön Lampedusa.

Rom.
Larmet hade kommit redan under söndagskvällen då två av kustbevakningens mindre båtar gav sig iväg från ön Lampedusa söder om Sicilien i riktning mot den libyska kusten. Det hårda vädret och en pinande kall vind gjorde räddningsarbetet svårt och det tog lång tid.

Hur tragedin inträffat är ännu inte helt klart. Enligt uppgifter var sju av flyktingarna redan döda då kustbevakningen nådde fram och tog om hand de överlevande. Under den långsamma färden tillbaka till Lampedusa var många av de räddade så svårt nedkylda att ytterligare 22 personer dog.

Pietro Bartolo, sjukvårdsansvarig på ön Lampedusa, hade begärt helikopterhjälp för att vid ankomsten snabbt kunna föra över de flyktingar som var värst nedfrusna.

– Det hela är fruktansvärt. Bland de döda finns många unga. Det var genomblöta och har dött av kyla, säger Pietro Bartolo, intervjuad av tidningen La Repubblica.

Dödssiffran kommer med all sannolikhet att stiga. Flera av flyktingarna som tagits om hand har förfrysningar som betecknas som livshotande.
Peter Loewe loewe@tin.it “ “

DN 10 feb 2015:

“Eremiten i presidentpalatset

Den nyvalde italienska presidenten Sergio Mattarella, 73, är en vithårig tyst man med lätt krökt rygg. Han utstrålar och personifierar en enorm ensamhet. Det blir inte bättre av att hans nya bostad omfattar 110 000 kvadratmeter och har 1 200 rum.

Presidentpalatset, som oftast nämns vid samma namn som kullen det ligger på, Quirinalen, var en gång påvarnas bostad i Rom. Nu kommer änklingen Mattarella att husera här ensam som en demokratiskt vald eremit.

Italiens tolfte president är inte tvungen att bo här. Men det anses praktiskt och har varit kutym länge. Enda undantaget bland hans föregångare var presidenten Scalfaro som på 1990-talet valde att bo kvar i sitt hem med sin enda dotter.

– Palatset är lite grann som en bur, undslapp sig förre presidenten Giorgio Napolitano helt uppriktigt för en månad sedan, då en liten flicka frågade honom hur det varit att bo här.

Romarna har ingen relation till detta jättepalats. Med undantag för någon enstaka utställning och att trädgårdarna öppnas för allmänheten på nationaldagen, så märks palatsets storlek mest på sin längd. Det sträcker sig hela 360 meter utmed gatan Via del Quirinale.

I sju år skall Mattarella nu husera här. Visserligen med rådgivare, sekreterare, kock och trädgårdsmästare – men ensam. Med undantag för tre katter som enligt La Repubblica har kulturhistoriska namn som Dante, Boccaccio och målaren Cimabue.

Det är en man av ett annat årtusende som blivit statschef. Premiärminister Matteo Renzi har lyckats med ett politiskt mästerverk: att på rekordkort tid få Italiens siste store kristdemokrat vald till president med en rungande majoritet. Triumfen blir inte mindre av att hela Mattarellas politiska värld sedan länge är borta.

Men som det heter på italienska: ”det är bättre att vara ensam än i dåligt sällskap”.

Nedanför Quirnalpalatset och kullen ligger Via del Lavatore, Tvätterigatan där en gång påvarnas byk sköttes. Nu breder här piazzabutiker och turistiga glassbarer ut sig och det finns förstås inte minsta skymt av en tvättinrättning.

Peter Loewe loewe@tin.it “

DN 11 feb 2015:

“Tålamod övertalar inte Putin

Kriget fortsätter att rasa i östra Ukraina, där de av Ryssland organiserade separatiststyrkorna hugger regeringsarmén i strupen. På onsdagen är det ändå tänkt att diplomatin ska få en chans i vitryska Minsk. Tyskland, Frankrike, Ukraina och Ryssland ska mötas. Om president Putin behagar infinna sig var på förhand ovisst.

Tysklands förbundskansler Angela Merkel avvisar en ”militär lösning”. Det sa hon också i måndags till USA:s -president Barack Obama, som möter krav från alla håll på att leverera defensiva vapen till Ukraina.

Olust inför väpnade konflikter är en del av den moderna tyska själen. Inte minst socialdemokratiska SPD, som Merkel sitter i koalition med, intar ofta en förstående attityd mot Ryssland. Förbundskanslern själv har inga illusioner om Putin, men hänvisar till att kalla kriget tog lång tid att vinna och litar på sitt tålamod.

Försiktighet har sina poänger. Ett aber är att en militär lösning är just vad Putin och separatisterna söker. De började snart sabotera vapenvilan från september, har nu utvidgat sitt territorium och lär inte backa till den gamla frontlinjen. Efter ett nytt eldupphör väntar samma scenario. Någon ”fredsprocess” skymtar inte, så länge Putin inte svänger 180 grader.

Samtal med Putin innebär minst tre problem. Han är inte intresserad av kompromisser, håller inte sina löften och ljuger utan att skämmas.

Fort-farande upprepar han att ryska trupper inte alls är inblandade i Ukraina.

Men om Putin får fria händer kan han låta kriget fördjupa bitterheten på båda sidor i Ukraina och skapa ett evigt instabilt grannland. Samtidigt slår han in kilar i västvärlden.

Sanktionerna har, tillsammans med oljeprisraset, besvärande effekter på Rysslands ekonomi. Hur länge EU håller ihop om en hård linje är dock osäkert. Det var svårt nog förra veckan att få in en handfull nya ryska namn på svarta listan. Och Merkel antyder alltså att konflikten kan pågå i decennier.

Obama vacklar i vapenfrågan. -Ukrainarna kan inte besegra Ryssland militärt, men väst kan inte bara -utlämna dem åt Putins nycker. Det finns risker även med att inte agera. Inte bara Baltikum har skäl att oroa sig för vilka slutsatser Kreml drar.

Att Minsk skulle leda till resultat är en from förhoppning. Det är dags att höja priset för Putin.

Gunnar Jonsson gunnar.jonsson@dn.se “

DN 11 feb 2015:

“Vackra ord men inga besked

Många vackra ord om den svensk-palestinska vänskapen, men mer svävande besked om de akuta problem och brännande framtidsfrågor som måste tacklas och helst lösas. Så kan man sammanfatta mötet mellan den palestinske presidenten Mahmoud Abbas och stats-minister Stefan Löfven (S).
Ur president Mahmoud Abbas synvinkel var hans knappt 48 timmar långa Stockholmsbesök lyckosamt – och lönsamt. Han undertecknade ett femårigt utvecklingsavtal med Sverige som omfattar 1,5 miljarder kronor i bistånd och vars syfte är att skapa ”ett demokratiskt, självständigt, sammanhängande och livskraftigt Palestina”.

Den palestinske presidentens Sverigebesök omgavs av en omfattande säkerhetsapparat och stor sekretess. Delar av programmet hölls hemligt in i det sista. Stockholms city spärrades delvis av under besöket, som förutom samtal med regeringen också omfattade ett möte med Carl XVI Gustaf på slottet och med ärkebiskop Antje Jackelén.

Abbas avslutade Sverigevisiten med att inviga Palestinas beskickning i Stockholm. Palestiniernas mångåriga representation på Rådmansgatan uppgraderades näm-ligen på tisdagen till en ”riktig” ambassad, och den palestinske Stockholmsambassadören Hala Husni Fariz har fått sitt kreditivbrev, den officiella fullmakten för att representera Palestina i Sverige.

Under det knappt halvtimmeslånga pressmötet i Rosenbad på tisdagseftermiddagen framhöll Abbas värd Stefan Löfven att Sverige nu betraktar Palestina som en fullödig suverän stat och att man därmed ställer samma krav vad gäller människorättsfrågor, kvinnofrågor och bekämpande av korruption som på vilken stat som helst.

Korruptionen nämnde stats-minister Löfven två gånger, som för att gardera sig mot oppositions-kritik för att vara alltför Palestinavänlig. Abbas medgav att det existerar korruption inom den palestinska myndigheten, men hade inga direkta svar på hur den ska motverkas, mer än att hänvisa till den interna kommitté som ska syna mutsystem och liknande.

Hur Abbas Fatahparti ska samverka med islamistiska Hamas, som styr i Gaza, kom det inte heller några nya besked om. Hamas våldsanvändning nämndes inte under frågestunden. Vad gäller tidpunkten för de kommande palestinska valen – de är planerade till detta år, men något datum är inte satt – hänvisade president Abbas till Hamas:

– Vi är beredda att hålla val när Hamas är redo, sade han.

I förra månaden firade den snart 80-årige Mahmoud Abbas tio år på posten som palestiniernas president. Han har gjort sig känd för sin strävan att ”internationalisera” palestiniernas sak, inte minst genom att söka erkännande från enskilda länder, som Sverige, men också via internationella organ, som Internationella brottsmålsdomstolen (ICC) i Haag. Redan den 1 april kan palestinierna anslutas till ICC och därmed få möjligheten att kräva att israeliska ledare ställs inför rätta för krigsbrott vid domstolen i Haag.

Initiativet har irriterat israelerna och anses försvåra möjligheterna till direkta fredssamtal. Vid tisdagens pressträff underströk Stefan Löfven att fredsförhandlingar måste återupptas snarast, och Abbas bedyrade att palestinierna inte gett upp tanken på dialog:

– För att uppnå fred måste vi förhandla, och vi sträcker ut en hand till israelerna, sade presidenten.

I dag, onsdag, återvänder Abbas till presidentpalatset Muqata i Ramallah på Västbanken. Där väntar en hårdare verklighet än biståndsgåvor, slottsbesök och ambassadinvigningar. Färska opinionsundersökningar visar att Abbas popularitet på Västbanken och i Gaza har sjunkit till 35 procent, från 50 procent för ett halvår sedan.

Samtidigt rapporterar regionala medier rapporterar att Muhammad Dahlan, Fatahs förre ledare i Gaza, konspirerar mot Abbas i syfte att ta över det palestinska ledarskapet. Den 53-årige Dahlan ska ha haft hemliga möten med Israels utrikesminister Avigdor Lieberman i flera europeiska huvudstäder. Muhammed Dahlan var länge en av Abbas närmaste män, men föll i onåd och tvingades i landsflykt. Sedan fyra år tillbaka befinner han sig i Dubai.

Erik Ohlsson erik.ohlsson@dn.se

Fakta. Sverige bistår med 700 miljoner kronor årligen

Sedan juni 2007 styr Mahmoud Abbas parti Fatah på Västbanken, medan islamistpartiet Hamas styr i Gazaremsan sedan 2006. I fjol slöts en överenskommelse om en palestinsk samlingsregering mellan de båda, men samregerandet har inte fungerat.

Statsbudgeten är nästan helt beroende av utländskt bistånd. EU är den största bidragsgivaren till palestinierna och Sveriges bistånd uppgår till omkring 700 miljoner kronor per år.

Biståndets effektivitet är omdiskuterad och har också närt en omfattande korruption. Det var missnöjet med mutkulturen och pengarullningen inom det styrande Fatahpartiet som bäddade för Hamas framgångar i valet 2006.

Västbanken har goda förutsättningar för export av olivoljeprodukter och textilier. Embryot till en turistindustri finns också men försvåras bland annat av säkerhetsläget vilket gjort att utländska investeringar i stort sett saknas.

Mahmoud Abbas fyller 80 år i mars. Han valdes in i PLO:s exekutivkommité 1968. 1993 skrev Abbas och Israels utrikesminister Shimon Peres under det så kallade Oslo-avtalet, som ledde till palestinskt självstyre på delar av de ockuperade områdena. 2003 blev Abbas palestinsk premiärminister och 2005 president. “

DN 11 feb 2015:

“Staden som hukar i skuggan av kriget

Mariupol. På ytan ser det lugnt ut på gatorna. Men kriget är nära, inte minst för de tiotusentals internflyktingar som har strömmat in från rebellkontrollerade områden. Samtidigt som bland andra Vladimir Putin och Angela Merkel deltar i ett toppmöte i Minsk är meningarna i Mariupol delade om vems fel kriget är. I dag görs ett nytt försök att få slut på striderna i Ukraina. För första gången deltar Vladimir Putin själv i förhandlingar.

Så här hade inte Natalia Gordojeva, nybliven 60-årig pensionär, tänkt sig att tillvaron skulle bli. För ett drygt år sedan arbetade hon sina sista pass på en fabrik i Mariupol som tillverkar krigsmateriel. Efter ett hårt arbetsliv såg hon fram emot något annat.

Men allt tog en ny vändning för knappt två veckor sedan när hon gick hemifrån för att lördagshandla.

Inköpen blev aldrig av. I stället har hon legat i en säng på Stadssjukhus nr 4 i Mariupol, och får räkna med att stanna där ett par månader till.

Ansiktet är översållat med skärsår och blessyrer och ena benet är bandagerat. Hon fick sina skador av en av de Gradraketer – skjutna från territorium behärskat av ryskstödda separatister – som träffade ett bostadsområde i Mariupol den 24 januari. Hon var en av de drygt 100 som skadades i anfallet, som dessutom skördade 30 dödsoffer.

Hon hörde aldrig den inkommande projektilen. Att hon överlevde kan hon tacka en ståldörr för, som stod emellan henne och raketen.

– Jag kommer ihåg att jag gick in i en affär, men sedan minns jag inte vad som hände. När jag vaknade var jag helt ensam, det var tyst och allt omkring mig låg i ruiner.

Hon lyckades med möda krypa till en banklokal i närheten och fick där första hjälpen. På sjukhuset fick hon sedan veta att tårna på hennes högra fot var helt söndertrasade. Nu hoppas hon att läkarna ska kunna reparera hennes ben så pass att hon kommer att kunna gå.

Men hennes tillvaro är för alltid förändrad. Halvmiljonstaden Mariupol ligger i vägen för proryska separatister som vill förbinda områden i östra Ukraina med den av Ryssland ockuperade ukrainska halvön Krim. I Mariupol finns två av Ukrainas största stålverk, just nu arbetar de med lite mer än halv kapacitet. Det beror delvis på att landförbindelserna och järnvägsnätet på flera ställen har förstörts. Industrierna ägs av Ukrainas rikaste man Rinat Achmetov och han har försökt hålla sig väl med båda parter. Det har inte hjälpt; hälften av Achmetovs tillgångar ligger i separatiststyrda områden och han riskerar att förlora allting.

En vapenvila i september stoppade i sista stund de framryckande ryskstödda rebellerna vid stadens portar, och en frontlinje har etablerats en knapp mil från Mariupols östra utkanter. Därifrån hörs granatexplosioner varje dag.

– Vi levde ett bra liv här, och jag önskar så mycket att det blir fred, säger Natalia Gordojeva.

Hon anser att alla inblandade parter får dela på skulden för att det har blivit så här, men hon vill inte anklaga någon.

– Först var vi väldigt glada över att Viktor Janukovytj försvann förra året, men när det sedan följdes av krig och död blev det en chock. Alla är helt enkelt ute efter makt, och i det avseendet är de som regerar i Kiev i dag inte ett dugg bättre.

Hennes första språk är ryska, men det är Ukraina som hon betraktar som sitt hem. Hon känner inte någon fiendskap gentemot Ryssland,

– Jag har en dotter som bor i Ryssland, och hälsade nyligen på henne. Men när jag kom hem kyss-te jag den ukrainska marken. Jag vill absolut att Donbass ska vara en del av Ukraina. Men opinionen är delad, något mer än hälften är för ”Folkrepubliken Donetsk”.

Denis Havrylov vid medborgargruppen Oborona Mariupola (Mariupols försvar) delar bilden av att befolkningen är kluven. Han tror att 15 procent är öppet proukrainska, 15 procent är starka anhängare till ”folkrepubliken”, medan resterande 70 procent inte har tagit ställning och är likgiltiga för vilket – bara deras vardag fungerar.

– Men proryssarna har blivit färre jämfört med förra våren. Folk såg vad som hände under de två månader som rebellerna kontrollerade Mariupol, innan Ukrainas styrkor återtog staden i mitten av juni. Under deras styre upplevde befolkningen in på bara skinnet hur laglösheten spred sig, hur banditgäng plundrade och stal, och efter mörkrets inbrott vågade sig ingen ut på gatorna.

Nu är ordningen återställd och gangstervälde borta, men den stora strömmen av flyktingar från de krigsdrabbade områdena i de östra delarna av länen Donetsk och Luhansk skapar problem. Enligt Uljana Tokareva, chef för socialtjänsten i Mariupol, finns nu över 16 000 registrerade internflyktingar i staden, av de totalt närmare 1 miljon ukrainare som har gett sig av från krigszonen.

Ett dussintal har fått har fått en tillflykt i ett hem för föräldralösa i Ordzjonikidze-stadsdelen. Vid porten lossas vatten och mat till hemmet, insamlat av frivilliggrupper.

Inne i huset möter DN Karina Finko, 20 år, från staden Donetsk, som kom hit i mitten av oktober tillsammans med sin treårige son Adrian. Hon växte själv upp i fosterfamiljer och barnhem, fick barn som 17-åring och bodde i Donetsk i ett studentrum med sin lille pojke. Hon flydde Donetsk av två skäl: skräcken för den konstanta artilleri-beskjutningen och för att hon inte fick ut sin pension som föräldralös. Ukrainas regering har slutat betala understöd till rebellernas områden.

Hon tar inte ställning mellan de stridande parterna.

– Jag hatar alla, båda sidor förstör och dödar. Jag vill helst leva i Ukraina, men jag gillar inte regeringen i Kiev, säger Karina Finko.

Antonina Belonogina, 88 år, i rummet intill tog sig i höstas ifrån kolgruvestaden Makijivka, två mil öster om Donetsk. Hon gav sig också av för sin pensions skull, och på grund av beskjutningen. Hon lämnade sin lägenhetsnyckel till en granne, och hon ringer henne varje dag för att förhöra sig om situationen hemma.

– Jag lämnade efter mig all mat och alla konserver som jag hade gjort i ordning för vintern. Men de skjuter fortfarande, så jag vågar inte åka tillbaka.

Hon vill återvända till Makijivka, men bara om staden tillhör Ukraina. Hon är övertygad om att de flesta i Mariupol vill att landet befrias från det hon kallar för ”ockupanter”.

– Det gäller Makijivka också. Bäst vore ett enat Ukraina, så som vi levde tidigare. Men då måste ledarna komma överens om en fredlig lösning.

Michael Winiarski michael.winiarski@dn.se

Frågor & svar.
Första gången som Putin själv förhandlar

Vilka är med på mötet?
– En av de mest positiva aspekterna av onsdagens toppmöte i vitryska Minsk är att fyra tunga ledare deltar personligen: presidenterna Vladimir Putin, Petro Porosjenko och François Hollande samt förbundskansler Angela Merkel. Inga utsända representanter med oklara mandat, utan högsta hönsen.

Detta är första gången Putin själv förhandlar om kriget i Ukraina. Om man vill kan man se det som ett avigt erkännande att Ryssland är part i detta krig – även om Putin förstås inte säger det. Ändå är det inte ens säkert att mötet blir av. In i det sista kommer svårtolkade utspel, främst från rysk sida, om att vissa punkter måste vara avklarade om det ska vara meningsfullt att träffas.

Vad händer på marken?
– Som ofta i den här typen av konflikter är båda sidor på offensiven militärt för att skapa ”fakta på marken” inför det möte som möjligen kan förvandla fronten till en stilleståndslinje. På tisdagen dödades minst sju civila och 26 skadades när rebell-sidan anföll staden Kramatorsk med långtskjutande artilleriraketer. Striderna fortsatte också runt det belägrade Debaltseve.

Öster om hamnstaden Mariupol hävdade den ukrainska frivillig-bataljonen Azov att den hade återerövrat flera byar från separatisterna.

Vad är parterna oense om?
– Vilka konkreta förslag som kommer att ligga på bordet i Minsk är oklart. Läckor från Moskva och Kiev är en del i själva förhandlingsspelet.

Moskvas ståndpunkt är att stille-ståndslinjer ska utgå från läget just nu, det vill säga med kraftigt utökat område för rebellerna jämfört med i höstas. Möjligen kommer Kreml också att driva linjen att hela Donetsk- och Luhansklänen ska demilitariseras, vilket innebär att de ukrainska styrkorna måste dra sig tillbaka mycket långt.

Kiev vill utgå från stilleståndslinjen från i september i fjol, vilket innebär att rebellerna måste lämna de områden de erövrat sedan dess.

Vad kan de kompromissa om?
– Vad alla säger sig vilja uppnå är en omedelbar vapenvila. Någon form av fredsbevarande trupp finns också i korten. Moskva kommer att insistera på att dessa åtminstone delvis ska vara ryssar, vilket är en mycket hård nöt för Kiev att svälja.

Donetsk och Luhansk kommer återigen att utlovas någon form av ”speciell status” inom Ukraina, enligt en formel som kan säljas in till båda sidor som en framgång och som kommer att tolkas på vitt skilda sätt i Kiev och Moskva. “

DN 11 feb 2015:

“ Han erkänner orgier – men ”bara” fyra per år

Den förre IMF-chefen Dominique Strauss-Kahn förnekar att han ska ha varit involverad i koppleri med prostituerade. Däremot medger han att han deltagit i sexpartyn. Men åklagaren överdriver dess frekvens, enligt Strauss-Kahn. De förekom ”bara” fyra gånger om året.

Det blev turbulent när Dominique Strauss-Kahn, en gång het fransk presidentkandidat, anlände till rätte-gångssalen i Lille. Några aktivister i den feministiska rörelsen Femen hade slutit upp. Barbröstade hoppade de på den förre IMF-chefens mörkglasade bil innan poliser föste bort dem. På brösten hade de med svart färg skrivit ”hallickar, klienter, skyldig”.

65-årige Dominique Strauss-Kahn står åtalad för att ha varit drivande i att arrangera sexfester med prostituerade vid ett flertal tillfällen både i Europa och USA, där han bodde som IMF-chef. Festerna ska enligt vittnesmål ha varit rena orgierna och kvinnorna ska ha behandlats brutalt, ett vittne har talat om rena slakten. Dominique Strauss-Kahn hävdar dock att han inte visste om att kvinnorna fick betalt och att åklagaren överdriver antalet fester. Han har ”bara” deltagit i tolv fester på tre år, hävdar han. Enligt åklagarna handlar det om fler än 15 fester mellan 2008 och 2011. Bland deltagarna ska det ha funnits allt ifrån domare och advokater till journalister och poliser.

– När du läser det kriminella åtalet får du intrycket att det var en frenetisk aktivitet. Men det var bara fyra gånger om året, inte mer än så, sade han i vittnesbåset, iklädd mörk kostym.

En kvinna som ska ha hyrts in till ett sexuellt möte med Strauss-Kahn en kväll i Paris hävdar att han måste ha vetat att hon var prostituerad. Kvinnan lämnades ensam i ett sovrum med Strauss-Kahn och hon beskriver mötet som obekvämt.

– Det förekom aktiviteter... som var mot naturen. Jag var inte van att göra den typen av saker, sade hon, enligt BBC.

Kvinnan stannade ändå kvar eftersom hon behövde pengarna. Strauss-Kahn log från början till slut, enligt kvinnan.

Prostitution är inte olagligt i Frankrike, däremot är det förbjudet att underlätta att det sker. Förutom Strauss-Kahn står ytterligare 13 personer åtalade för att varit en del av ”sexringen”. Om Strauss-Kahn döms riskerar han upp till tio års fängelse och böter på 1,5 miljoner euro. I dag arbetar Strauss-Kahn som konsult, bland annat åt den serbiska regeringen och åt Rysslands regionala utvecklingsbank.

Marianne Björklund marianne.bjorklund@dn.se “

DN 11 feb 2015:

“Podemos skakas av miljonarvode

Det nya vänsterpartiet Podemos har stigit som en raket i spanska opinionsmätningar på sistone. Men nu har Podemos stått på näsan – drabbat av just en sådan skandal som man brännmärkt hos de etablerade partierna.

Madrid.
Skattemyndigheten misstänker att Venezuelas regim betalat mellan fem och sju miljoner kronor till en av Podemos grundare, universitetsläraren Juan Carlos Monedero. Han har uppgivit att pengarna varit arvode för konsulttjänster åt Venezuelas förre president Hugo Chávez.

Men förklaringen har inte vunnit någon större tilltro, och alltmer tyder på att det mesta av pengarna är olaglig finansiering från Chávez till hans spanska åsiktsfränder.

Strax innan Podemos lanserades formellt i januari i fjol flyttade Monedero pengarna till tre bankkonton som knöts till olika partiinstitutioner. Varför skulle han ha gjort det om pengarna var hans privat-inkomst?, frågar sig spanska medier, som vältrar sig i skadeglädje över det moralpredikande Podemos motgång.

Jämfört med de mutskandaler som härjat konservativa regeringspartiet PP och socialistiska PSOE de senaste åren är denna affär av det mindre formatet. Inga pengar har gått till privat bruk och inga till schweiziska konton. Men det fatala för Podemos är att det profilerat sig så ensidigt som ett ädelt, rättrådigt alternativ till den spanska politikens genomruttna rutiner och skumma partifinansiering.

Det är ingen tvekan om att de generande uppgifterna, som publicerades samtidigt i en rad medier, har läckts på regeringens initiativ. De etablerade partierna dammsuger alla hörn efter stoff som kan fläcka Podemos rena vapensköld.

I flera månader har kritiker framhållit att Podemos och den venezolanska regimen står närmare varandra än det ser ut.

Partiet har häftigt dementerat sådana uppgifter, av lätt insedda skäl. Venezuela är på bankruttens rand, och regimens svåra mänskorättsbrott får stort genomslag i spansk press.

Att förknippas med chavismen är inget för Podemos, som vädjar till medelklassen och till unga idealister. Ett av Juan Carlos Monederos råd till Hugo Chávez var att förbjuda privat ägande i näringslivet – inte just vad Spaniens mittenväljare vill höra.

I Caracas är regimen sårad över att Podemos nu markerar avståndet till sina gynnare med sådant eftertryck. Häromdagen klagade den regeringstrogne opinionsbildaren Orlando Romero:

– Nu tvår de sina händer, som Pilatus efter att Jesus korsfästs. Vi är plötsligt den fula fästmön i vars sällskap de inte vill synas.

Nathan Shacharnaranjal@gmail.com

Fakta. Partifinansiering

Illegal partifinansiering har plågat spansk politik sedan 1978.

Den första svårare affären handlade om flera miljoner kronor som de tyska socialdemokraterna SPD via en kulturstiftelse förde över till det spanska systerpartiet PSOE.

På senare år har det konservativa regeringspartiet Partido Popular härjats av den så kallade Barcenasaffären, som rör donationer från byggfirmor och andra intressenter till partikassan. Dessa pengar betalades ut som bonus åt parti-ledning och ministrar, utan redovisning.”

DN 11 feb 2015:

“Euroländer kräver svar från Grekland

Börsen i Aten faller, räntorna stiger och stora uttag görs från grekiska banker. Onsdagens krismöte avgör om Grekland kan få en ny uppgörelse med övriga euroländer.

Räkna med stormiga diskussioner när finansministrarna i eurogruppen samlas till ett extra möte om Grekland på onsdag kväll.

Efter artigt mottagande under förra veckans EU-turné kommer - finansminister Yanis Varoufakis den här gången avkrävas tydliga besked om Greklands ekonomiska problem. De kan snart bli akuta.

I slutet av februari skulle -Grekland ha fått en sista utbetalning från EU och IMF på ungefär 7 miljarder euro. Men först krävdes godkänt av den så kallade trojkan, företrädare för EU, IMF och ECB, vilket innebar fortsatta nedskärningar och privatiseringar.

Den nya grekiska regeringen vill inte ha lån till sådana villkor.

– Grekland säger nej till förlängt räddningsprogram, sade premiärminister Alexis Tsipras i söndags.

Frågan är dock hur den grekiska staten ska klara betalningarna.

– Utan ett räddningsprogram vet jag inte hur finansmarknaderna kommer att reagera, men han kanske vet bättre, sade Tysklands

finansminister Wolfgang Schäuble i en syrlig kommentar till Tsipras tal.

Den grekiska statens budget förväntas i år få ett litet så kallat primärt överskott, före betalning av -låneräntorna, men det verkar snabbt vara på väg att försvinna. Dels har skatteintäkterna minskat dramatiskt, dels tillkommer nya utgifter för reformer som regeringen redan har klubbat.

I början av mars ska Grekland dessutom betala årets första ränta på den stora statsskulden. Räntan uppgår till ungefär 17 miljarder euro om året och äter upp en stor del av den grekiska budgeten. -Denna onda lånecirkel måste brytas, anser regeringen i Aten och kräver nedskrivning eller andra lättnader.

Men en nedskrivning innebär att andra euroländer får betala. Tyskland har lånat ut 58,5 miljarder euro till Grekland, Frankrike 43,9, Italien 38,6, Spanien 25,6 miljarder euro – och så vidare ned till 100 miljoner som kommer från Cypern. Grekland vill därför att det kallas till en stor europeisk konferens där alla skuldtyngda EU-länders problem ska behandlas.

Innan det eventuellt finns en mer långsiktig lösning kan landet dock behöva akut bistånd. Frankrikes finansminister Michel Sapin anser att EU ska hjälpa Grekland under en övergångsperiod, men uppmanar samtidigt regeringen Aten att hålla sig till redan uppgjorda avtal.

– Vi har några korta, avgörande veckor på oss. Om alla parter respekterar varandra kan vi nog hitta en lösning, förklarar Sapin inför onsdagens krismöte.

Annika Ström Melin annika.strom-melin@dn.se

Detta har hänt. Greklands ekonomiska kris

2010 hotades Grekland av statsbankrutt.

EU och IMF beviljade räddningslån på -sammanlagt 240 -miljarder euro i två omgångar.

Tuffa krav på reformer och bantad offentlig sektor knöts till lånen.

Den sista delen av räddningsprogrammen skulle ha -avslutats i februari.

Den nya grekiska regeringen har avbrutit programmet.

Greklands statsskuld är 320 miljarder euro, vilket motsvarar ungefär 175 procent av landets BNP. “

DN 12 feb 2015:

“ Ny teknik ska sätta stopp för bombdåd

I dag samlas EU:s regeringschefer för att försöka enas om krafttag mot terrorismen. Kartläggning av flygpassagerare och stärkt gränsskydd står på agendan. Samtidigt knyts hopp till ett svenskt forskningsprojekt som ska försvåra för terrorister att tillverka hemmagjorda bomber.

Den inriktning på terrorbekämpningen som EU-ledarna ska diskutera handlar både om ökat skydd för medborgarna och förebyggande arbete mot radikalisering. Stefan Löfven (S) försäkrar att detta kan ske utan att medborgarnas frihet och integritet kränks.

– Respekten för mänskliga rättigheter ska utgöra grunden på det här området, sade han när han i går träffade riksdagsledamöterna i EU-nämnden inför det informella toppmötet.

På den punkten möttes han dock av öppen misstro från två partier. Både Vänsterpartiet och Centern tar avstånd från regeringens linje när det gäller ett EU-system för övervakning av flygpassagerare i syfte att upptäcka terrorister (se faktaruta). Centerns Johan Hedin anser att det fortfarande är mycket oklart om ett sådant system är tillräckligt effektivt för att motivera intrånget i den personliga integriteten.

– Jag fick inga vettiga svar av statsministern, säger Johan Hedin.

Det är dåden i Paris för en månad sedan som åter har placerat terrorismen högst på EU-agendan. Då sköts offren ihjäl med handeldvapen. Vid tidigare terrordåd som skakat Europa är det däremot hemmagjorda bomber som har spridit död och skräck. Tunnelbanedådet i London, Anders Behring Breiviks attack mot regeringskvarteren i Oslo och Taimour Abdulwahabs misslyckade attentat i Stockholm gick alla till på det sättet.

Medan politikerna möts i Bryssel pågår därför ett helt annat arbete mot terrorismen mitt ute i skogarna på Södertörn söder om Stockholm. Här i ödemarken vid Grindsjön ägnar sig svenska sprängämnesexperter åt att tillverka och detonera bomber. Den sju kvadratkilometer stora anläggningen tillhör Totalförsvarets forskningsinstitut FOI och är navet i ett arbete där många EU-länder samarbetar.

Målet är att överlista och sätta stopp för framtida attentatsmän.

– Det handlar om hur vi ska kunna hindra någon från att göra bomber av sådant som finns att köpa i affärerna, säger Henric Östmark, forskningschef på Totalförsvarets forskningsinstitut FOI.

Lösningen är att hitta ämnen som kan tillsättas så att produkten fortfarande kan användas till det den är tänkt för, men samtidigt blir sämre som ingrediens i sprängämnen. Forskargruppen har i ett tidigare projekt ägnat sig åt blekmedlet väte-peroxid, som användes i tunnelbanebomberna i London.

I det nya projektet, som även det finansieras av EU, går man vidare och tittar på fler substanser. Henric Östmark vill inte gå närmare in på vilka eftersom den kunskapen inte bör spridas till fel personer.

– Det kan handla om bränslen till campingkök, rengöringsmedel -eller desinfektionsmedel, säger Henric Östmark.

Parallellt med forskningsarbetet försöker EU lägga juridiska hinder i vägen för bombtillverkarna. I höstas blev det även svensk lag att privatpersoner är förbjudna att inneha vissa ämnen som kan bli bomber. För andra ämnen krävs i vissa fall tillstånd.

– Lagen gör nytta, säger Henric Östmark.

När han och hans forskare kommit fram till hur olika produkter ska förändras för att försvåra bombtillverkning kommer det att krävas ytterligare EU-lagstiftning kring detta.

Ytterligare ett spår i de svenska forskarnas arbete är att utveckla nya metoder för att upptäcka otillåten bombtillverkning. Det handlar om sensorer som kan monteras på polisbilars tak, användas vid skanning av bagage på flygplatser – eller placeras i kloaker. Sensorerna registrerar om misstänkta partiklar sprids.

– Nu diskuterar vi med EU-kommissionen om att ta fram en prototyp som skulle kunna prövas när polisen någonstans i Europa får en indikation på att något sådant här pågår, säger Henric Östmark som menar att Londonterroristernas bomber kunde ha upptäckts på det här sättet.

Hans Rosén hans.rosen@dn.se

Fyra punkter på agendan

EU:s ledare samlas under torsdagen i Bryssel för att bland annat diskutera hur fler terrorattentat ska förhindras. Passagerarregister, skärpta gränskontroller och övervakning av webbsidor är några kontroversiella förslag.

1 Nytt passagerarregister.
EU-ledarna vill ha ett nytt centralt register med uppgifter om alla flygpassagerare i EU som kallas PNR. Syftet är att kunna se mönster i resor som kan avslöja terrorister.

Men i EU-parlamentet finns många invändningar. Socialistgruppen, de gröna och liberalerna vill ha ett betydligt mer begränsat register och utan EU-parlamentets godkännande blir det inget PNR.

2 Skärpta gränskontroller.
Flera länder, med Frankrike i spetsen, vill ha skärpta gränskontroller i EU. Kommissionen varnar för utdragna och trassliga förhandlingar, men EU:s justitie- och inrikesministrar förklarade redan i slutet av januari att inte bara människor från länder utanför EU, utan också EU-medborgare, ska kunna utsättas för systematiska och fördjupade säkerhetskontroller, vilket inte är tillåtet i dag.

3 Tätare polissamarbete.
Europol och Eurjust, EU:s polis- och åklagarinstitutioner, bygger på samarbete -mellan EU-ländernas polis- och åklagarmyndigheter. Enstaka röster höjs för att EU behöver en gemensam säkerhetstjänst, ett slags FBI, men länderna föredrar tätare samarbete och utbyte av information mellan nationell polis, åklagare och säkerhetstjänster.

4 Kontroll av webbplatser.
EU:s inrikes- och justitieministrar vill ha bort webbplatser som uppmanar till terrorism. Det hänvisas till Storbritannien där sådana nätsidor identifieras och stängs genom ett frivilligt samarbete mellan företag och myndigheter, men det kan inte ske på EU-nivå. Frågor som rör yttrandefrihet är medlems-ländernas ansvar.

Frågor som inte avgörs i EU
Det finns inga EU-förslag om förbud för del-tagande i utländs-ka strider, indragna pass eller villkor för medborgarskap. Sådana frågor beslutas nationellt och är på gång på många håll.

I till exempel Storbritannien, Frankrike och Sverige förbereds kriminalisering av strider i andra länder och i bland annat Belgien diskuteras större möjligheter att dra tillbaka medborgarskap.

Annika Ström Melin “

DN 12 feb 2015:

“ Militärpatruller på Bryssels gator väcker blandade känslor

Efter terrorattentaten i Paris har säkerheten höjts i hela EU. Risken för nya dåd anses särskilt stor i Belgien och i går dömdes ledaren för en förbjuden belgisk terrorgrupp till tolv års fängelse. Militärer patrullerar på gatorna i Bryssel och stämningen är nervös.

Bryssel.
Tungt beväpnade militärer bevakar den federala parlamentsbyggnaden i Bryssel. En äldre dam betraktar soldaterna och berättar att de får henne att känna sig olustig.

– Militärerna borde väl göra mig trygg. I stället känns hotet så påtagligt, säger hon med ett urskuldande leende.

I grannlandet Frankrike är militärer på allmänna platser en vanlig syn, men i Belgien är soldaternas närvaro omtvistad.

– Jag tycker inte om det, säger damen som föredrar att vara anonym. Det är väl ändå inte krig på riktigt? frågar hon retoriskt.

Men efter den stora terrorinsatsen i mitten av januari patrullerar militärer på vissa gator i Bryssel. Samordnade polisingripanden på tolv olika platser i Belgien skedde kort efter dåden i Paris, vilket förstärkte dramatiken. Ingen koppling till de franska attentaten sägs ha funnits, men två misstänkta terrorister dödades, mängder av vapen och stulna polisuniformer beslagtogs och 13 personer greps.

Sedan dess är stämningen i Bryssel nervös. Också i EU-kvarteren, en bit längre bort, tycks vakterna vara på helspänn.

Utanför EU-parlamentet kontrolleras nu alla besökares identitet innan de släpps in i byggnaden.

Det är på tiden, tycker många som arbetar i parlamentet. De påminner om att en stor grupp anhängare till kurdiska PKK lyckades ta sig in i byggnaden i somras för att uppmärksamma politikerna på kurdernas förtvivlade läge i Syrien.

Demonstrationen genomfördes helt fredligt, men visade hur bristfälligt säkerheten fungerade. Den ensamma vakt som nu står utanför EU-parlamentets svängdörrar ser inte särskilt skräckinjagande ut, men försäkrar att alla obehöriga ska stoppas.

I en annan del av Bryssel är reaktionerna av helt annat slag. Ungefär 400 personer har samlats i Molenbeek-Saint-Jean för att manifestera att det bor helt vanliga, fredliga människor i kommunen.

Här i Molenbeek greps flera personer under polisens insats i mitten av januari. Den som utpekas som ledare för de attentat som planerades kommer också från Molenbeek. Han heter Abdelhamid Abaoud, är bara 27 år men sägs redan vara en stridsveteran från Syrien och är fortfarande på fri fot.

Invånarna i Molenbeek känner sig utpekade som terrorister allihop, förklarar en ung man som håller upp en skylt med parollen: Je suis 1080.

– Molenbeek har postnummer 1080, förklarar han. Vi är stolta över vår kommun och vill inte stämplas av det som har skett.

Borgmästaren Francoise Schepmans instämmer.

– Tidningarna rapporterar bara om det negativa. Det borde skrivas om allt positivt som sker i Molenbeek! manar hon på borgmästares vis.

Men belgiska medier fylls med rapporter om de belgiska jihadisterna. Hur många som deltar eller har återvänt från striderna i Syrien och Irak är oklart. Uppgifterna varierar mellan 300 och 600, men oavsett vilken siffra som anges innebär det att Belgien, i relation till landets storlek, toppar listan i EU.

– Politikerna underskattade länge hotet från de radikala och våldsamma islamisterna, förklarar Claude Moniquet som är en ofta anlitad expert på frågor som rör terrorism.

Något har dock hänt under senare år, anser han.

– Ett skifte skedde kring 2012. Belgiska företrädare åkte till London och Paris och pekade på faran med resorna till Syrien. Där avfärdades hotet; att strida mot Assad ansågs enbart vara något positivt.

I går dömdes Fouad Belkacem, ledaren för den förbjudna belgiska gruppen Shari4Belgium, till tolv års fängelse.

Rättegången markerar den förändrade synen på den våldsamma islamismen i Belgien. Fram till för några år sedan betraktades Fouad Belkacem och hans grupp som en samling rätt harmlösa provokatörer.

– Ja, folk skrattade när Sharia4Belgium utropade en islamisk stat i Belgien, säger Claude Moniquet.

Skratten tystnade när polisstationer angreps och det blev upplopp i Antwerpen och Bryssel. Sharia4Belgium förbjöds och upplöstes. Nätverket kring Fuoad Belkacem fanns dock kvar och fungerade som bas för rekrytering av unga män som skickats till Syrien. För detta har han nu dömts.

Claude Moniquet anser att jihadister som kommer hem från striderna utgör ett mycket stort och fortfarande underskattat hot.

Han tycker bland annat att alla som återvänder ska gripas, häktas och säkerhetsundersökas och hävdar att dömda islamister ska samlas i särskilda fängelser. Båda dessa kontroversiella förslag diskuteras för närvarande intensivt i Belgien.

Skulle inte specialfängelser bli explosiva anstalter?

– Radikaliseringen sker för närvarande i fängelserna och det måste stoppas.

En annan omstridd fråga är att belgiskt medborgarskap ska kunna dras in också för invandrare i andra och tredje generationen. Det skulle vara väldigt långtgående?

– Ja, på den punkten håller jag inte med. En människa som är född i Belgien ska inte kunna fråntas sitt medborgarskap.

Annika Ström Melin annika.strom-melin@dn.se “

DN 12 feb 2015:

“ Ryssland: Avtal kan skrivas under i dag

Vladimir Putins namnteckning på ett dokument som slår fast att en ny vapenvila inleds i östra Ukraina – det såg sent på onsdagskvällen ut att kunna bli ett möjligt genombrott vid fredstoppmötet i Minsk. Men inga avtal skrivs under förrän tidigast på torsdagen.

Hårda strider pågick in i det sista, samtidigt som fyra länders ledare tog plats i en konferenssal i Vitrysslands överdådiga presidentpalats. Dygnet före samtalen var det blodigaste på länge i Ukraina, och 19 ukrainska soldater dödades bara i den belägrade staden Debaltseve.

Ännu vid lunchtid var det osäkert om toppmötet skulle bli av, men vid 19-tiden fångades de på samma bild: presidenterna Vladimir Putin, Petro Porosjenko och François Hollande samt förbundskanslern Angela Merkel.

Detta hade kallats ”sista chansen för fred” och en video som spreds på internet illustrerade stundens allvar: en sammanbiten Porosjenko skakar hand med en lika bister Putin. Handslaget varar i bråkdelar av en sekund.

Att Putin för första gången personligen deltog i förhandlingar om kriget i Ukraina sågs av många som ett framsteg. De fyra ledarna inledde också samtalen ensamma, med endast tolkar närvarande runt bordet.

Efter halvannan timme kom de ut och poserade för kamerorna, men utan att lämna några kommentarer. En ukrainsk källa som talat med nyhetsbyrån Reuters berättade dock att man hade enats om två saker:

n De fyra ledarna ska underteckna en gemensam deklaration till stöd för ”Ukrainas territoriella integritet och suveränitet”.

n Ett separat dokument ska läggas fram av ”kontaktgruppen” bestående av Ukraina, Ryssland och den europeiska säkerhetsorganisationen Osse. Detta ska bekräfta punkterna i den gamla vapenvilan från den 5 september, den som bröts nästan omedelbart.

När ledarna fortsatte sina överläggningar, nu tillsammans med sina delegationer, var det oklart hur uppgifterna om de båda dokumenten skulle tolkas.

Ett uttalande om Ukrainas ”integritet” är gott och väl, men skulle Putin och de andra ledarna personligen skriva under ett avtal om vapenvila, eller skulle detta ännu en gång lämnas över till politiska lättviktare med oklara mandat?

Den ryske utrikesministern Sergej Lavrov sa efter midnatt att ”en möjlig överenskommelse” skulle undertecknas först på torsdagen. Han sade inte av vem.

Det fanns heller inga uppgifter kring huruvida Kiev och Moskva hade nått kompromisser i de svåra frågorna, särskilt den om var en stilleståndslinje ska dras om vapenvilan träder i kraft. Porosjenko vill att det ska vara samma linje som i september, medan Putin förespråkar en ny linje som innefattar de stora landvinningar rebellerna har gjort sedan dess.

För att ytterligare öka förvirringen dök de båda östukrainska ”folkrepublikernas” ledare upp i Minsk. De var där ”för att skriva under dokument om att avsluta konflikten” om toppmötet skulle lyckas, enligt Interfax. De lade samtidigt fram ännu ett villkor för fred: Ukraina får i framtiden aldrig bli medlem i Nato.

För president Porosjenko är Putins namnteckning på ett avtal oändligt mycket mer värd än separatistledarnas – som han betraktar som terrorister.

När överläggningarna fortsatte in på torsdagsdygnet hävdade Vitrysslands utrikesminister att man förberedde ”ett enda avtal” för alla parter att skriva under.

Ingmar Nevéus ingmar.neveus@dn.se

Minst 5 400 har dödats i konflikten

Mer än 5 400 människor har dödats i konflikten i östra Ukraina, enligt FN, men bedömare tror att den verkliga siffran är långt högre. Under de senaste veckorna har striderna intensifierats. Bara under den första veckan i februari dödades 263 människor.

I ett första avtal i Minsk i september gick Ukraina och rebellernas ”folkrepubliker” med på vapenvila, fång-utväxlingar och bortförande av tunga vapen från fronten. Avtalet respekterades dock inte och rebellsidan har sedan dess flyttat fram sina positioner rejält.

Skillnaden jämfört med de första Minskmötena och i dag är att de högsta ledarna för fyra stater deltar denna gång, däribland Rysslands president Vladimir Putin. **DN “**

DN 12 feb 2015:

“ Kaptenen får 16 års fängelse

Kaptenen Francesco Schettino dömdes på onsdagskvällen till 16 års fängelse. Han döms huvudsakligen för att ha vållat 32 passagerares död och för att kryssningsfartyget Costa Concordia förliste till följd av hans beslut att ändra den av rederiet utstakade kursen.

Rom.
Schettino, som under hela rättegången varit närvarande, fanns inte på plats i Grosseto när domen lästes upp. Enligt hans advokat hade han feber och var sjuk.

Rättegången, som pågått i 19 månader, har varit omfattande. Totalt 71 rättegångsdagar som producerat 55 000 sidor material. För en miljon kronor har den italienska staten tvingat hyra en teater för att alla advokater, experter och inte minst passagerare som varit närvarande skulle få plats. Här framför en vit filmduk läste rättens ordförande Giovanni Puliatti upp domen som med alla skadeståndsersättningar tog 40 minuter att läsa upp.

Åklagaren Stefano Pizza hade yrkat på 26 års fängelse och förklarade i sin slutplädering att ”denna dom ska lära Schettino att ta ansvar för sina handlingar”; en tydlig markering till det faktum att kaptenen övergav fartyget och passagerna medan fartyget höll på att sjunka. Något som Schettino också dömdes för.

Schettinos försvarsadvokat hade yrkat på friande dom, och menade att det inte fanns en direkt koppling mellan kapten och olycksutvecklingen, utan att det hela ”var en serie av olyckliga omständigheter.”

– Vad ingen till fullo har förstått är att denna olyckskväll den 13 januari (2012, anm) dog även jag till stora delar, sade Schettino i rätten med tårar på förmiddagen innan rätten drog sig tillbaka för överläggningar.

Med undantag för en månads husarrest kommer Schettino att förbli en fri man till dess att målet avgjorts i hovrätten och högsta domstolen.

Peter Loewe loewe@tin.it “

DN 12 feb 2015:

“Över 300 döda i flyktingolyckan

Flyktingåret 2015 på Medelhavet börjar katastrofalt. Trots hårt sjöväder släpper människosmugglarna i Libyen iväg överlastade gummibåtar som har svårt att komma fram. På onsdagen stod det klart att helgens olycksbåtar sannolikt var fyra. Dödssiffran är troligen långt över 300 personer.

Rom.
Med en pinande vind från nordost har den italienska kustbevakningen kämpat mot vågor höga som ett trevåningshus för att rädda människoliv.

Flyktingbåtarna – som antingen vält eller gått sönder – var inte en som man först trodde, utan enligt vittnen hela fyra, säger Carlotta Sami på FN:s flyktingorgan UNHCR i Rom. Hon har tagit del av vittnesmål från nio personer som lyckades överleva genom att klamra sig fast vid en av de kapsejsade båtarna tills de plockades upp av ett lastfartyg.

– Flera personer har vittnat om att det totalt skulle ha varit fyra båtar som lämnat Libyen samtidigt i söndags. Antalet flyktingar skulle ha kunnat vara så många som 420. Därmed är detta en av de värsta flyktingtragedierna under de senaste tre åren, säger Carlotta Sami till nyhetsbyrån AGI.

Tragedin förvärras av att Italien i enlighet med en överenskommelse har dragit ner på sin marinmilitära räddningsinsats Mare nostrum. EU:s gränsövervakningsenhet Frontex har tagit över med operation Triton, utan att ha samma resurser som den italienska marinen.

Laurens Jolles, ansvarig för FN:s flyktingorgan inom Sydeuropa, säger i ett pressuttalande att UNHCR i ett och ett halvt år begärt att räddningsinsatserna på Medelhavet måste intensifieras och att EU måste stå som ansvarig för detta.

”Det är förvånande med den humanitära kris som pågår att ingen vill ta ansvar för detta”, säger Jolles i en presskommuniké där han klargör att Frontex huvuduppgift är övervakning och aldrig kan vara en ersättning för Mare nostrum.

Den katolske eritreanska prästen Mussie Zerai, som står i direktkontakt med källor i Libyens huvudstad Tripoli, förklarar att situationen där är kaotisk och oerhört svår för de flyktingar som kommer hit för att försöka resa in i Europa.

– I Tripoli finns i dag 600 flyktingar instängda i ett magasin som är omgivet av armerad milis. När flyktingarna väl har betalat för båtresan har de inga möjligheter att välja när och i vilket väder de vill resa, säger Mussie Zerai till DN på telefon.

Fader Zerai, som delar sitt exilliv mellan Italien och Schweiz, tillägger att flyktingarna hotas med vapen. De har inte ens möjlighet att vägra gå ombord även om vädret inte medger en färd i gummibåt.

– De är helt skräckslagna och ser resan som en befrielse oavsett vad som händer, säger han.

De första vittnesmålen från de överlevande som kommit fram till Lampedusa har publicerats på de italienska tidningarnas hemsida. De stämmer mycket väl överens med fader Mussi Zerais skildring.

– Ingen av oss ville resa iväg. Vädret var för dåligt. Men människosmugglarna tvingade oss under vapenhot och vi hade inget annat val. Vi var 460 som åkte iväg, i fyra gummibåtar. En av båtarna sjönk och alla ombord dog. Bland dessa fanns tre barn. Jag hade aldrig kunnat föreställa mig att hamna mitt upp i en sådan mardröm, berättar en av de överlevande för Rädda barnens medarbetare på Lampedusa.

Peter Loewe loewe@tin.it

Fakta.
170 000 flyktingar kom till Italien i fjol

I fjol slogs det flyktingrekord i Italien. 170 000 båtflyktingar kom till landet. 60 000 har stannat kvar i Italienska asyl- och hjälpläger. 3 700 minderåriga har försvunnit spårlöst från lägren. 2014 drunk-nade 3 000 flyktingar i Medel- havet på väg till Europa.

Förra helgen skall troligen fyra gummibåtar med över 400 flyktingar ha lämnat Libyen trots det dåliga vädret. En skall ha sjunkit, en skall ha vält, där endast nio personer lyckades överleva. På en tredje båt frös 29 personer ihjäl, trots räddning från kustbevakningen. Den fjärde båten är spårlöst försvunnen. “

DN 13 feb 2015:

“ Putin vinnare på svaga fredsavtalet

Fredsuppgörelsen i Minsk hade varit långt mer värdefull med Vladimir Putins underskrift. Nu ser den ryske presidenten ändå ut som en vinnare, och om ett eldupphör verkligen inleds i helgen är det på hans villkor. Men avtalet är fullt av fallgropar.

Efter en maratonsittning på 17 timmar i Vitrysslands presidentpalats kunde toppmötet äntligen presentera ett konkret resultat vid tiotiden: en vapenvila inleds i det krigsdrabbade östra Ukraina från och med midnatt, natten till söndag.

Det var Putin som levererade beskedet, efter att ha skämtat med hålögda journalister som försökt sova en stund medan politikerna var upptagna av sin nattmangling.

– Det var en dålig natt, men en bra morgon, skojade presidenten.

Hans motpart, den ukrainske presidenten Petro Porosjenko, verkade ha en sämre morgon och rapporterades ha stormat ut ur mötesrummet i vredesmod flera gånger under natten.

Putin har all anledning att se sig som en vinnare. Torsdagens avtal är i stort sett en kopia av den uppgörelse som skrevs under i Minsk i september, men mer fördelaktig för de proryska rebellerna i Donetsk och Luhansk.

Exempelvis innebär överenskommelsen som väntat att rebel-lerna i princip tillåts permanenta de landvinningar – på runt 500 kvadratkilometer – som de tillskansat sig genom höstens och vinterns militära offensiver.

Vad mera är: avtalet skrivs även denna gång under av andraplansfigurer – från Rysslands sida av Kievambassadören Michail Zurabov och för Ukraina av expresidenten Leonid Kutjma.

Att få Putins namnteckning på ett avtal var kanske en from förhoppning, men hade det skett hade han bundits upp i fredsprocessen på ett helt annat sätt. Då hade även Porosjenko skrivit under.

Med underhuggare och före-dettingar som avtalsparter kan Ryssland, och även Ukraina, när som helst backa ur. Och separatist-ledarna Alexander Zachartjenko och Igor Plotnitskij, som också skrev på, har inte gjort sig kända för att respektera ingångna avtal. Nu hamnade i stället signaturer från toppmötets huvudpersoner – förutom Putin och Porosjenko tyska förbundskanslern Angela Merkel och franske presidenten François Hollande – på en till intet förpliktande ”deklaration” som slår fast att alla respekterar ”Ukrainas territoriella integritet”.

Om vapnen ändå tystnar i helgen är det naturligtvis en stor framgång, särskilt för den svårt plågade befolkningen på bägge sidor av fronten i Donetsk- och Luhansk-länen. Men också för Merkel och Hollande, som hastade fram Minskmötet på några dagar innan USA hann bestämma sig för att skicka vapen till Ukraina – något de båda betraktar som mycket farligt för freden i hela Europa.

Dock är det alldeles för tidigt att ropa hej. Överenskommelsen är nämligen full av motsägelser, fallgropar som hotar freden på kort sikt och olösta frågor som skjuts på en obestämd framtid.

Till att börja med gäller det stilleståndslinjen, som på papperet ska skapa en fem mil bred demilitariserad zon. Det låter bra. Men hur ska man hantera staden Debaltseve, där blodiga strider utkämpades ännu på torsdagen?

Rebellerna tänker inte ge upp staden, som ligger på lands- och järnvägen mellan deras båda ”huvud-städer”. Kiev har heller inte för avsikt att evakuera de 7 000 soldater som försvarar Debaltseve.

Vid sin presskonferens i Minsk nämnde Putin Debaltseve och förklarade att rebellerna ”utgår från att ukrainarna kommer att lägga ned sina vapen”. Kiev å sin sida står fast vid att soldaterna i staden inte är omringade och att de kommer att stanna kvar. Att kanonerna i denna sönderbombade avkrok helt plötsligt skulle tystna på lördagskvällen framstår utifrån dessa uttalanden som föga troligt. Och strider där kan användas som förevändning att fortsätta skjuta på andra håll.

Men även på längre sikt finns många problem med uppgörelsen. Det gäller till exempel återupprättandet av Ukrainas kontroll över sin egen gräns mot Ryssland på de rebellkontrollerade områdena. Detta har varit ett av Kievs viktigaste krav, eftersom det är över denna gräns som separatisterna får sina förstärkningar i form av vapen och soldater.

I avtalet garanteras Kiev detta, men först i slutet av 2015, sedan landet har ändrat sin konstitution och lokala val har hållits i Donetsk och

Luhansk. I praktiken ges alltså rebellerna – och i praktiken Putin – vetorätt över denna ödesfråga för Ukraina.

Även andra klausuler är fulla av hål och möjliga förevändningar för båda parter att backa ur. Kiev lovar exempelvis att åter betala ut pensioner och andra subventioner till Donbass, men bara sedan nya val har hållits där enligt ukrainsk lag. Det är svårt att se hur detta skulle kunna ske.

Porosjenko får nu fullt sjå att sälja in Minsköverenskommelsen som en ukrainsk framgång inför hemma-publiken. Han ägnade mycket energi på torsdagen åt en närmast symbolisk fråga, nämligen piloten Nadia Savtjenko som sitter fängslad i Moskva, misstänkt för medhjälp till mord på två ryska journalister. Enligt presidenten ska den ryska sidan ha lovat frige henne i Minsk.

En ljuspunkt i det ukrainska mörkret kom ungefär samtidigt som förhandlingarna avslutades: nyheten att Internationella valutafonden, IMF, gått med på ett nödlån till Kiev på nästan 150 miljarder kronor.

Ingmar Nevéus ingmar.neveus@dn.se

Detta har hänt.

21 november 2013. Majdanupproret utbryter i Kiev, efter att president Viktor Janukovytj sagt nej till ett avtal med EU.
22 februari 2014. Janukovytj flyr till Ryssland, oppositionen bildar tillfällig regering.
28 februari. Beväpnade män intar parlamentet på Krim. Två veckor senare annekteras halvön av Ryssland.
1 mars. President Vladimir Putin begär stöd för en invasion av Ukraina och får det i parlamentets överhus.
7 april. Proryska aktivister ockuperar regeringsbyggnader i östra Ukraina och utropar "folkrepubliken Donetsk".
18 april. Ryssland, Ukraina, EU och USA undertecknar en överenskommelse som ska minska spänningarna i Ukraina.
2 maj. 43 människor dör i upplopp i Odessa, de flesta av dem proryska aktivister som bränns inne i ett hus.
25 maj. Petro Porosjenko vinner presidentvalet i Ukraina. Dagen därpå anfaller stridsflyg rebellerna vid Donetsks flygplats.
5 juli. Separatisternas huvudfäste Slovjansk norr om Donetsk faller. Under sommaren flyttar de ukrainska styrkorna fram positionerna.
17 juli. Ett malaysiskt passagerarplan skjuts ner nära staden Torez på rebellkontrollerat område. 298 människor dödas.
5 september. Avtal om vapenvila undertecknas i Minsk av Ukraina och rebellrepublikerna, sedan rebellerna tagit tillbaka stora områden med rysk hjälp.
3 oktober. Trots vapenvilan fortsätter ett lågskaligt krig, främst i form av strider om flygplatsen i Donetsk där proryska separatister rapporteras ha tagit sig in i en av terminalbyggnaderna.
4 november. Ukraina stoppar alla bidrag och pensioner till personer i de separatistkontrollerade områden, och inför senare i november en de facto-gräns genom att också införa passkontroller, stänga all statlig verksamhet och stoppa banktjänster.
22 januari 2015. Kievregeringen ger upp försöken att hålla flygplatsen i Donetsk. Sedan en vecka tillbaka har separatisterna, trots vapenvilan, inlett en offensiv.
24 januari. De proryska separatisterna beskjuter Mariupol söder om Donetsk och dödar minst 29 personer.
6 februari. Människorättsaktivister uppger att 5 500 personer dödats i striderna i östra Ukraina. “

DN 13 feb 2015:

“Nya uppgörelsens viktigaste punkter

Efter en lång nattmangling kom de stridande parterna på torsdagsmorgonen överens om en vapenvila i Donetsk- och Luhanskländen. Här är de viktigaste punkterna i överenskommelsen.

Vapenvila
Eldupphör börjar gälla från och med midnatt natten till söndag lokal tid.

Stilleståndslinje
Hur stilleståndslinjen skulle dras var en av knäckfrågorna inför förhandlingarna. De proryska separatisterna har utvidgat sitt område sedan en tidigare, men verkningslös, vapenvila slöts i september. Kompromissen nu innebär att Ukraina drar sig tillbaka från den faktiska fronten, medan separatisterna retirerar till den gamla stilleståndslinjen. Däremellan upprättas en demilitariserad zon.

Tunga vapen
På andra dagen av vapenvilan ska tunga vapen börja dras tillbaka från fronten, mellan 50 och 140 kilo-meter beroende på vapentyp. Tillbakadragandet ska vara avslutat inom två veckor. Det betyder att städer som Donetsk och Kramatorsk ska ligga utanför dessa vapens räckvidd.

Övervakning
Den europeiska säkerhetsorganisationen Osse ska övervaka eldupphöret och tillbakadragandet av vapnen.

Utlänningar
Alla utländska militära förband och all utländsk krigsmateriel ska föras ut ur landet under överinseende av Osse.

Nödhjälp
Fri passage för alla humanitära hjälpsändningar till det krigsdrabbade området.

Gränsen till Ryssland
Regeringen i Ukraina ska få tillbaka kontrollen över gränsen mellan de separatistkontrollerade områdena och Ryssland, men först efter att lokala val hållits och en överenskommelse nåtts om en decentralisering och den ukrainska konstitutionen har skrivits om. Detta ska vara genomfört senast vid slutet av 2015, men det anses vara en punkt där mycket kan gå fel.

Fångar
Tillfångatagna och personer som hållits som gisslan ska friges, och stridande ska få amnesti.

Utbetalningar
Ukraina ska åter betala ut pensioner och andra sociala subventioner till de rebellkontrollerade områdena. Kiev ska också åter inkludera områdena i det nationella banksystemet.

Ingmar Nevéus ingmar.neveus@dn.se
Thomas Hall thomas.hall@dn.se “

DN 13 feb 2015:

“Nya sanktioner på måndag

Bryssel.

Avvaktande lättnad präglade stämningen när Angela Merkel och François Hollande togs emot av sina EU-kolleger på torsdag eftermiddag.

– Det finns ett avtal. Det är skört, men det ger hopp, sade statsminister Stefan Löfven när EU-toppmötets förhandlingar hade avslutats.

Mötet fick skjutas upp några timmar i väntan på den fredsförhandlande duon som kom direkt från Minsk till mötet i Bryssel. Den första delen av EU-ledarnas möte präglades av diskussioner om den nya uppgörelsen. Angela Merkels redan starka position i EU har utan tvivel stärkts ytterligare.

– Det viktiga nu är att se till att avtalet implementeras. Att vapenvilan fungerar, att det kommer humanitärt bistånd, sade Stefan Löfven.

EU:s stats- och regeringschefer välkomnar alltså uppgörelsen, men den nya utvidgade sanktionslista som EU:s utrikesministrar redan har klubbat, men sedan skjutit upp, dras ändå inte tillbaka.

– Vi var helt eniga om att det är förändringarna på marken som avgör hur det blir i framtiden, sade Stefan Löfven.

Det innebär att EU fryser ekonomiska tillgångar för ytterligare 19 personer som också förbjuds att resa in i EU. De nya sanktionerna träder i kraft på måndag och riktas bland annat mot Rysslands vice försvarsminister, två ledamöter i den ryska duman och två högt uppsatta tjänstemän i det ryska försvarsdepartementet. I övrigt är det ytterligare ukrainska separatister som hamnar på EU:s svarta lista.

Annika Ström Melin annika.strom-melin@dn.se “

DN 13 feb 2015:

“Svensk protest fick gehör i EU

Övriga EU-länder lyssnade på Sveriges invändningar rörande terrorkamp och yttrandefrihet. I övrigt upprepade EU-toppmötet kravet på ett nytt passagerarregister.

Torsdagens EU-toppmöte skulle handla om vad EU kan göra för att förhindra fler terrorattentat, men efter förhandlingarna i Minsk hamnade läget i Ukraina i centrum för diskussionerna.

Men ett uttalande om terrorkampen antogs och EU-ledarna upprepade att de anser att det behövs ett nytt passagerarregister.

Ett EU-register med uppgifter om alla flygpassagerare kan användas för att upptäcka terrorister och därmed förhindra nya attentat, anser EU-ledarna. Sverige har varit drivande bakom förslaget.

Hittills har dock EU-parlamentet blockerat förhandlingar om PNR, passenger name record, som lagförslaget kallas.

Men före årets slut ska det bli ett nytt register, lovar EU-parlamentet i en resolution som antogs i onsdags. Kravet är att EU samtidigt antar nya och skärpta bestämmelser som skyddar den personliga integriteten.

Flera andra kontroversiella frågor behandlades av EU:s stats- och regeringschefer under torsdagens möte.

När det gäller EU:s vilja att komma åt webbplatser som förhärligar terrorism har Sverige haft starka invändningar.

I Storbritannien samarbetar myndigheter och företag för att identifiera och stänga sådana nätsidor, men det tillåter inte skyddet för yttrandefriheten i Sverige och flera andra EU-länder.

Sverige har därför protesterat mot att inrätta något slags EU-övervakning av webbplatser. I det uttalande som antogs under torsdagens möte har hänsyn tagits till Sveriges synpunkter, försäkrade statsminister Stefan Löfven på väg in till förhandlingarna.

Ytterligare ett känsligt förslag som handlar om skärpta gränskonstroller skjuts delvis på framtiden.

Flera länder, med Frankrike och Belgien i spetsen, vill ändra Schengensamarbetets regler för att det ska bli lättare att göra generella och fördjupade säkerhetskontroller vid gränserna på EU-medborgare, något som inte är tillåtet i dag. EU-ledarna enades om att kommissionen ska utreda frågan.

Annika Ström Melin annika.strom-melin@dn.se “

DN 13 feb 2015:

“ Fängslade al-Jazira-journalister släppta

De två journalister från tv-kanalen al-Jazira som suttit fängslade i Egypten släpptes på torsdagen mot borgen av en egyptisk domstol.

De båda journalisterna Baher Mohamed och Mohamed Fahmy dömdes i somras till mellan sju och tio års fängelse anklagade för att bland annat ha ”spridit lögner” för att stödja den i Egypten numera förbjudna och terroriststämplade organisationen Muslimska brödraskapet.

Beskedet om frisläppandet kom -sedan en högre domstolsinstans i januari beordrat att målet ska tas upp igen. Formellt sett är de släppta inte friade från anklagelserna, utan rättegången mot dem ska återupptas den 23 februari.

– Vårt fokus är fortfarande att domstolen ska nå ett korrekt beslut och avvisa detta absurda fall och släppa dem utan villkor, säger en talesman för al-Jazira.

En tredje al-Jazira-journalist, som greps och dömdes samtidigt med de nu släppta, Peter Greste, utvisades ur i Egypten den 1 februari och reste då tillbaka till sitt hemland Australien.

Både Baher Mohamed och Mohamed Fahmy är egyptiska medborgare. I ett försök att underlätta ett frisläppande har Mohamed Fahmy avsagt sig sitt egyptiska medborgarskap i förhoppningen om att bli utvisad till Kanada, där han också är medborgare.

Staffan Kihlström staffan.kihlstrom@dn.se “

DN 13 feb 2015:

“Flygchefens dotter döms till fängelse

När macadamianötterna serverades fel sparkade Cho Hyun Ah ut flygplanets purser. På torsdagen dömdes den tilltänkta framtida arvtagerskan i flygbolaget Korean Air till ett års fängelse av en sydkoreansk domstol för att ha brutit mot luftfartslagarna.

Peking.
Hon hade inte bett om att få de nötterna som hon serverades. Och särskilt inte i en påse i stället för på en tallrik. Dottern till flygbolagschefen blev rasande och tvingade planet tillbaka till gaten där hon beordrade pursern att lämna planet.

”Nötraseriet” kom händelsen att kallas som inträffade på JFK-flygplatsen i New York i början av december. Den har fått Sydkorea att debattera hur landets stora familjeägda konglomerat egentligen styrs. Och hur det står till med kompetensen och inställningen till underställda hos de rika arvtagarna till företagen.

Domaren Oh Sung Woo i domstolen i Sydkoreas huvudstad Seoul sa på torsdagen att Cho behandlat flygningen som om det handlat om hennes privata flygplan. Och att hon trampat på ”mänsklig värdighet” med sin behandling av besättningsmedlemmarna.

Cho Hyun Ah grät i domstolen när hon läste upp ett brev, där hon sa att hon ångrar sig. Efter händelsen har hon avgått från sina samtliga poster i flygbolaget. Men domaren hävdade att hon inte visat genuina skuldkänslor. Visserligen har hon skickat sex brev till domstolen där hon skriver att hon ångrar sitt handlande, men hon har inte bett pursern om ursäkt officiellt.

– Om hon hade varit hänsynsfull mot människor, om hon inte hade behandlat anställda som slavar, om hon hade kunnat kontrollera sina känslor, så hade det här aldrig hänt, sa domaren, rapporterar nyhetsbyrån AP.

Chos advokater hävdade att flygsäkerheten aldrig var i fara eftersom planet just höll på att rulla ut från gaten. Men domaren ville inte lyssna på det argumentet och sa att det hela skulle ses som en pågående flygning och att hon lade sig i den.

Åklagaren hade yrkat på tre års fängelsestraff.

Torbjörn Petersson torbjorn.petersson@dn.se “

DN 13 feb 2015:

“ Tsipras positiv trots sammanbrott

Grekland och euroländerna är långt ifrån någon lösning på hur krisen i Grekland ska lösas framöver. Natten till torsdagen kraschade förhandlingarna mellan finansministrarna och några framsteg gjordes inte på torsdagens toppmöte. Nu sätts hoppet till finansministrarnas möte på måndag.

Bryssel.
Eurogruppens ordförande Jeroen Dijsselbloem såg trött och uppgiven ut när han natten mellan onsdagen och torsdagen kom ut från ett sex timmar långt krismöte om Grekland utan att kunna presentera några resultat.

– Vi kom inte överens och kunde inte gå ut med ett gemensamt uttalande, upprepade han gång på gång.

Den stora skiljelinjen är att Grekland inte vill fortsätta det program som landet nu har med EU och IMF och som kräver besparingspolitik. Programmet omfattar 240 miljarder euro och löper ut 28 februari. Euroländerna vill helst se en förlängning av avtalet. Grekland däremot, som behöver pengar för att betala av på sin statsskuld, förespråkar någon form av överbryggningslån. De vill få ett slut på att företrädare för den så kallade trojkan, EU, ECB och IMF, kommer på regelbundna besök i Aten för att kontrollera att landet lever upp till kraven. Och de vill se ett slut på besparingar, som enligt premiärminister Alexis Tsipras, ”dödar” ekonomin.

Vid torsdagens toppmöte verkade positionerna fortsatt låsta. Tsipras fortsätter framhärda att det inte går att spara sig ur krisen, de andra länderna fortsätter att ställa krav. Ska Grekland öka utgifterna måste kostnaderna ner lika mycket, sade EU-kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker efter mötet. Flera av ledarna betonade att tiden är knapp. Den tyska förbundskanslern Angela Merkel konstaterade att fakta måste ligga på bordet inom en snar framtid om programmet ska förlängas.

Greklands premiärminister fortsätter dock vara optimistisk och menade att viktiga steg har tagits mot en lösning, men att man ännu inte löpt linan ut.

Frågan blir brännhet när eurogruppen möts på måndag, det sista formella mötet innan programmet löper ut. Slutgiltigt står Greklands vara eller inte var i euroområdet på spel. Skulle förhandlingarna med euroländerna misslyckas håller Grekland dörren öppen för stöd från annat håll. Både Ryssland och Kina har nämnts som möjliga ekonomiska räddningsänglar. Det ska dock ses som en bricka i förhandlingsspelet.

– Man ska inte underskatta den nya grekiska regeringens förmåga att förhandla effektivt, säger en högt uppsatt diplomat.

Marianne Björklund marianne.bjorklund@dn.se “

DN 14 feb 2015:

“ Rekordhet samba att vänta i extremtorkan

Brasilien genomlider just nu sin värsta torka sedan mätningarna startade för 84 år sedan. Vattenbristen gör att flera städer ställer in karnevalsfirandet. Även i Rio de Janeiro förändrar den ihärdiga torkan karnevalen som pågår till tisdag.

Rio de Janeiro
Tusentals karnevalsklädda föräl-drar och barn dansar fram i samba-tåget Gigantes da Lira som tuggar sig genom stadsdelen Laranjeiras i Rio de Janeiro. Det är 34 grader varmt och svetten får karnevalssminket att smetas ut i ansiktet.

Varje år brukar belöningen vara att en vaktmästare dränker karnevalståget med svalkande vatten som han sprutar över deltagarna med en brandslang. Men när karnevalsgruppen repeterade sin samba i söndags var vatteninslaget borta.

– Vi har haft det här karnevalståget i 17 år och alltid avslutat med brandslangen. Men i år finns inget vatten. Denna karneval blir hetare än vanligt, säger Celia Barros, en av arrangörerna.

Hon köper en flaska mineralvatten av en av gatuförsäljarna och häller hälften av vattnet över sin sjuåriga dotter.

– Det går inte att dansa samba utan att svalka sig med vatten, säger hon.

Vattenkrisen har även drabbat de så kallade sambaskolorna som paraderar längs Sambódromo under karnevalen. Sambaskolan União da Ilha har bestämt sig för att bygga om en av sina karnevalsvagnar för att spara vatten. Deras tema i år är *Ungdomens källa* och tanken var att temat skulle illustreras med en fontän på en av karnevalsvagnarna. Men vattenbristen gör att den konstnärliga ledaren bytt ut vattnet mot en ljuseffekt.

– Alla måste dra sitt strå till stacken, säger Alex de Sousa, konstnärlig ledare.

Torkan i Brasilien har hittills drabbat en fjärdedel av landets 200 miljoner invånare. Vatten-reservoarerna som ska täcka behovet för megametropolen São Paulos 20 miljoner invånare är näst intill uttorkade och politikerna diskuterar att införa ransonering. Det är andra året i rad som det inte regnar ordentligt i regionen och politikerna kritiseras för att de inte har förberett sig bättre.

São Paulos guvernör Geraldo Alckmin visste att delstaten kunde drabbas av den värsta vattenbristen någonsin, men slog inte larm i höstas eftersom han inte ville att vattenkrisen skulle störa hans kampanj i guvernörsvalet. Han blev omvald med 57 procent av rösterna och tvingar nu invånarna att spara på vattnet. I veckan meddelade delstatens vattendepartement att situationen lär bli värre eftersom det inte väntas regn den kommande månaden.

Politikerna förlitar sig på att det ska regna tillräckligt, i stället för att se till att landets stora sötvatten-reserver kan användas då torkan sätter in.

Världens största vattenreserver finns i Brasilien som har nästan 15 procent av jordens sötvatten. Merparten finns i Amazonasfloden och i alla bifloderna, men Brasilien har även världens två största underjordiska vattenkällor.

Den största skulden för att Brasilien har en vattenkris bär politikerna. Senast 2001 hade metropolen São Paulo vattenkris och tvingades ransonera energi eftersom det inte fanns något tillflöde till vattenkraftverken. Trots stora förluster för industrin gjordes ändå inga åtgärder för att förbättra vatten-tillförseln.

När det nu inte regnat ordentligt på två år är nästan alla vattenreservoarer tomma och politikerna vet inte vad de ska göra.

Den före detta presidenten Lula da Silva startade för tio år sedan ett projekt med att leda om 22 mil av Brasiliens andra största flod, São Francisco, till en kostnad av 25 miljarder kronor. Efter flera års förseningar blev projektet klart i december förra året, men går ännu inte att använda eftersom det saknas vatten i floden på grund av de uteblivna regnen.

Ett annat förslag är att borra efter vatten i de underjordiska källorna. Tekniken finns, men än har det inte gjorts tillräckligt med geologiska studier för att se hur man ska få upp färskvattnet.

Flera städer i de folkrika delstaterna São Paulo och Minas Gerais har ställt in årets karnevalsfirande på grund av vattenbristen och uppmanar sin befolkning att återanvända vatten från bland annat tvätt-maskinen. I den koloniala turistorten Ouro Preto har man varnat turister för att åka till staden eftersom det inte finns tillräckligt med vatten. Det innebär att kommunen mister sin främsta inkomstkälla.

Hotellägarna i Rio de Janeiro, som hyr ut rum för 10 000 kronor natten under karnevalen, är betydligt mer oroliga. De internationella gästerna förväntar sig att de ska få vatten i kranen för pengarna de betalat.

– Vi har köpt upp flera tankbilar som fyller på tankarna med vatten nu, säger en hotellanställd som inte vill uppge sitt namn.

Anledningen till hans blyghet är att hotellen köper vattnet på den svarta marknaden.

– Vattnet är inte kontrollerat. Det kan innehålla bakterier, men vi ska rensa det med klortabletter, lovar han.

Vad som också oroar myndigheterna är att turistinvasionen under karnevalen gör att det blir fler som tvingas dela på det lilla vattnet som finns kvar.

Henrik Brandão Jönsson riojonsson@gmail.com

Fakta. Karnevalen i Rio

Karnevalen i Rio är världens största utomhusfest med över en miljon festdeltagare som deltar i någon av de 300 karnevalsgrupper som tar över gator och torg under tio dagar. Världens största utomhusfest med över en miljon festdeltagare som deltar i någon av de 300 karnevalsgrupper som tar över gator och torg under tio dagar.

På paradarenan Sambódromo paraderar Rios bästa sambaskolor och lockar varje kväll hundratusentals människor som antingen dansar utanför eller på arenan.

Tidigare har brandkåren sprutat vatten över deltagarna för att svalka dem, men i år kommer brandkåren att spara på vattnet till att släcka bränder i den torra staden i stället.

Dn “

DN 14 feb 2015:

“Våldet fortsätter trots stundande vapenstillestånd

Minst 18 människor dödades i östra Ukraina dagen efter freds-mötet i Minsk. Striderna visade inga tecken på att avmattas innan den nya vapenvilan officiellt träder i kraft natten till söndagen.

– Vi hör artilleri från utkanten av stan även i dag, men det var väntat. Ingen trodde att de skulle sluta skjuta redan nu. Vi får väl hålla tummarna för att det tystnar på söndag, säger en luttrad bekant till DN i Donetsk på telefon.

Det är vid midnatt, natten till söndag som eldupphöret inleds, enligt dokumentet som skrevs under på torsdagen i Minsk. I efterspelet till mötet anklagar Ukraina Rysslands president Vladimir Putin för att avsiktligt ha fördröjt vapenvilan, med syftet att låta rebellerna flytta fram sina positioner.

Moskva hävdar att man försökte få till stånd en omedelbar vapenvila, men att rebellerna insisterade på att skjuta upp den.

– Presidenten ansträngde sig för att få rebellerna att skriva på, sa Putins talesman Dmitrij Peskov till tidningen Kommersant på fredagen.

Men en källa från den ukrainska delegationen sa till nyhetsbyrån AFP att Rysslands första bud i förhandlingarna i själva verket var att eldupphör skulle träda i kraft först efter en vecka.

De hårdaste striderna rasade även på fredagen kring Debaltseve, en strategiskt belägen småstad där ukrainska regeringsstyrkor håller stånd under bombardemang från omringande separatister.

Debaltseve är en av de punkter där parterna tolkar Minskuppgörelsen på helt olika sätt. Rebellerna hävdar att staden måste ligga på deras sida om stilleståndslinjen och att Ukraina därför måste ge upp den. Frågan ansågs så avgörande att nästan hälften av det 17 timmar långa mötet i Minsk ägnades åt diskussioner om huruvida de ukrainska trupperna var inringade eller ej, enligt Kommersant.

På fredagen dödades elva ukrains-ka soldater i Debaltseve, och i -Sjtjastita, en annan Kievkontrollerad stad längre österut, dödades två civila när en granat slog ner vid ett kafé, enligt lokala myndigheter.

– Stadens värmesystem fungerar inte, elkablarna är skadade precis som vattentillförseln. Är det så här man förbereder en allmän vapen-vila, frågade borgmästaren Hennadij Moskal i ett uttalande.

Rebellerna å sin sida anklagade Kievstyrkor för att ha beskjutit en förskola i Donetsks utkant. Enligt ”folkrepubliken Donetsks” egen nyhetsbyrå ska en person ur personalen ha skadats, men inga barn fanns i förskolan denna dag.

Från landsvägen norr mellan Donetsk och Kramatorsk kunde en Reutersjournalist se utgående eldgivning från den ukrainska sidan. Vakter vid en av rebellernas vägspärrar hävdade att de hade beskjutits tidigare under dagen. En av dem uttalade sig om den planerade vapenvilan:

– Vapenvila? Det skrattar jag åt. Det här är andra eller tredje gången de talar om vapenvila.

Ingmar Nevéus ingmar.neveus@dn.se “

DN 14 feb 2015:

“Sexig, maskulin – och hårdför finansminister

Sexig, maskulin, cool och med karisma. Greklands nya finansminister Yanis Varoufakis väcker inte bara uppmärksamhet för sin tuffa förhandlingsstil när han försöker få resten av euroområdet att gå med på skuldlättnader för landet. Även hans utseende och klädstil skapar rubriker.

Greklands försök att få till lättnader i sin statsskuld och grönt ljus för att sätta stopp på den tuffa besparingspolitiken har hittills mötts av minsta sagt ljumma reaktioner när finansministern Yanis Varoufakis har varit ute på Europaturné.

Men när Varoufakis som person kommer på tal är känslorna desto hetare.

Alltid slipslös, med skjortan hängande utanför byxorna och översta knappen uppknäppt har han äntrat EU-scenen som något av den ekonomiska världens rockstjärna.

Med sin kala hjässa, framträdande näsa och vita leende väcker Varoufakis rubriker långt ifrån de vanliga när det gäller finansministrar.

Särskilt tysk press tycks förtjust inför nytillskottet på finansministerhimlen.

Här finns nyhetsankaret på tv-kanalen ZDF som beundrande pratade om hans karisma och jämförde honom med filmstjärnan Bruce Willis. Veckotidningen Stern gick ännu längre i sin uppskattning när man

jämförde Varoufakis utstrålning med grekiska hjältars som gjorts odödliga i form av marmorstatyer.

”Han drar runt i Aten med sin stora svarta motorcykel, han stoppar aldrig skjortan innanför byxlinningen och han utstrålar ett slags klassisk maskulinitet, som man bara ser hos grekiska statyer”, skriver tidningen beundrande.

Finansministerns starka utstrålning har trängt sig ända in till den konservativa tidningen Die Welt som nyligen hade en artikel med rubriken ”Vad gör Yanis Varoufakis till en sexikon?”.

Hans kala huvud, hans coola stil och muskulösa Yamaha-motor-cykel, hör till svaren på frågan i den åtföljande artikeln som menar att ”en stjärna är född”.

Till och med modemagasin tycks ha börjat intressera sig för finanspolitik, ”fattig men sexig”, löd rubriken till en artikel i modetidningen Stylebook fasion.

Ett så fattigt intryck gjorde han dock inte när han iklädd en rutig scarf av ett känt dyrt märke kom ut från det sex timmar långa mötet med - finansministrarna i eurogruppen natten till onsdagen.

Journalisterna flockades kring den avspänt leende Varoufakis som talade om en ”fascinerande” tillställning, i skarp kontrast till den trötte eurogruppens ordförande Jeroen Djisselblooms uppgivna presskonferens.

Varoufakis har uppenbarligen mycket energi. Nu är frågan om de andra finansministrarna imponeras lika mycket av ekonomiprofessorn som vissa andra betraktare.

Marianne Björklund marianne.bjorklund@dn.se “

DN 14 feb 2015:

“Hon hoppas på opinion mot broderns piskstraff

För en dryg månad sedan stod hon i folkmassan i den saudiska staden Jidda och tittade in i sin bror Raif Badawis ögon när han piskades offentligt. Nu sätter Samar Badawi sitt hopp till landets högsta domstol och de internationella kampanjer som drivs för den bloggande människorättsaktivisten.

– Det är omänskligt. Jag hoppas att pryglingen slutar helt, säger Samar Badawi, som själv är aktivist, på telefon till TT.

Det var den 9 januari som Raif Badawi fick de 50 första av de tusen piskrapp han tilldömts för att ha smädat islam, vid sidan av ett tioårigt fängelsestraff. Pryglingen skedde efter fredagsbönen, nära en moské i syskonen Badawis hemstad Jidda vid Röda havet.

– Jag kommer aldrig någonsin att glömma den stunden. Jag såg min bror piskas och kunde inte göra något. Men han säger att det stärkte honom att se mig där, berättar hon.

Fallet Badawi har väckt avsky i stora delar av världen. Flera länder och människorättsorganisationer har vädjat om att han ska slippa spöstraffet. En grupp Nobelpris-tagare har fördömt pryglingen och åtta amerikanska senatorer kräver att den ”barbariska bestraffningen” stoppas.

31-årige Badawi, som grundat det liberala nätverket Free Saudi Liberals (Fria saudiska liberaler), fick sin dom i september. Den förs-ta piskningen ägde rum den 9 januari, då hette det att han skulle få 50

rapp varje fredag tills straffet var verkställt. Men påföljande fredag stoppade läkare prygeln, med hänvisning till bloggarens hälsotillstånd. Även påföljande fredagar har rappen skjutits upp. I slutet av januari sade Badawis hustru Insaf Haidar, som tillsammans med parets tre barn bor i Kanada, att hon fruktar för sin diabetessjuke makes liv.

Samar Badawi säger dock att brodern är lite starkare nu, att han kan ringa henne från fängelset. Hans fall togs upp i mitten av januari av Saudiarabiens högsta domstol, familjen hoppas på den processen samt att Saudiarabiens nye kung Salman, som tog över då kung Abdullah dog den 23 januari, agerar.

– Det finns en chans, den nye kungen kan göra det här landet till en bra plats att leva på – där människor kan tala fritt och de som försvarar mänskliga rättigheter kan arbeta. Det finns många bloggare och aktivister som likt min bror sitter i fängelse.

Samar Badawi har själv suttit i fängelse efter en uppmärksammad rättstvist med sin far som hon inte ville låta ta över förmyndarskapet över henne när hon skiljde sig. Och hennes nuvarande man – advokaten och Palmepristagaren Walid Sami Abu al-Khair – avtjänar ett 15-årigt fängelsestraff för att bland annat ha förolämpat myndigheterna. Samar Badawi har tidigare kämpat för saudiska kvinnors rätt att rösta och köra bil, men fokuserar nu helt på broderns och makens fall.

– Min man dömdes av en särskild terrordomstol under terrorlagar som används mot många aktivister. De måste uppmärksammas i världen, säger hon.

Tt “

DN 14 feb 2015:

“ Inga rosor utan törnen

Mer än var tredje ros som säljs i Sverige kommer från Naivasha-sjön i Kenya. De praktfulla odlingarna ger sysselsättning, men har en mindre vacker baksida. Produktionen av blommorna är på väg att ta död på sjön.

1969 bodde 7 000 personer runt Naivashasjön i Kenya – i dag är invånarantalet omkring en halv miljon; människor som på olika sätt försöker tjäna sitt levebröd på den rosproduktion som tog fart i början av 1980-talet.

Färskvattnet till växthusen tas från sjön och det är bara ett av många skäl till att växt- och djurlivet har påverkats starkt negativt. Vattennivån har sjunkit i en alarmerande takt vid sidan av de föroreningar som tillverkningsprocessen har gett upphov till. Vattnet, en gång alldeles klart, är nu brunt och smutsigt. En stor del av bland annat de bekämpningsmedel företagen använder hamnar i sjön. Antalet fåglar som lever runt sjön har minskat kraftigt.

Arbetsvillkoren hos framför allt de mindre odlarna är svåra och personalen drabbas dessutom av alla kemikalier som används under tillverkningen.

På senare år, efter att situationen uppmärksammats, har antalet fairtrade-odlare ökat. Där ger kraven arbetarna utbildning, sjukvård och barnomsorg. Dessutom har fler och fler odlare blivit medvetna om miljökonsekvenserna och försökt ställa om produktionen.

Behrang Behdjou behrang.behdjou@dn.se “

DN 15 feb 2015:

“ Välkommen till familjen Hassan

Ett land på bristningsgränsen. Familjen Hassan med mamma och tio barn är några av de 1,5 miljoner syrier som flytt till grannlandet Libanon – där var fjärde invånare i dag är en flykting. Det är en större andel än i något annat land. DN:s Erik Ohlsson och Roger Turesson har besökt familjen Hassan.

Libanon.
En blek vintersol lyser över Saadnayel, ett litet samhälle i hjärtat av Bekaadalen, en och en halv timme med bil från Beirut. I den libanesiska huvudstaden osar det av bilavgaser, men här är luften krispig och klar. I fjärran reser sig snöklädda berg. På närmare håll breder olivodlingar och apelsinlundar ut sig. Inte långt härifrån ligger Château Ksara, Libanons största vingård.

Österut, på andra sidan bergskedjan, inte mer än fem sex mil bort, finns Syrien. Ett dovt oregelbundet muller från artilleri eller flygattacker minner om att det syriska inbördeskriget inte heller är långt borta.

Det är tidig eftermiddag. 48-åriga Amina Hassan har diskat och sopat i det mellanting mellan tält och skjul som sedan ett år tillbaka är familjens hem. Amina tänker nog inte så mycket på omgivningens skönhet, mer på det dike bräddfyllt med gråbrunt avloppsvatten som ligger bara någon meter från ingången till den nödtorftiga bostaden.

Det är kriget som tvingat hit henne och familjen, till den kökkenmödding av provisoriska flyktingbostäder som ligger utkastade på fälten kring Saadnayel. Sedan Syrienkriget började för snart fyra år sedan har stadens befolkning nästan fördubblats, från 20 000 invånare till 36 000 i dag.

Vi hamnade hemma hos familjen Hassan mest av en slump. Det var här som den leriga vägen tog slut. Men om Amina är överraskad av besöket döljer hon det väl. Vi välkomnas prompt och med värme. Dottern Meshdolin kokar te åt oss på den lilla vedeldade järnspis som står i det ena av skjulets två ”rum”. Amina bjuder oss att sitta ned på husets två mjukaste kuddar.

I Syrien bodde Amina och de övriga i familjen Hassan i ett egenhändigt byggt tvåvåningshus med fyra rum. Huset låg i Saraqib i provinsen Idlib i nordvästra Syrien. Pappa Muhammad arbetade som hantlangare på byggen och tillbringade en stor del av året i Libanon, där det var lättare att få jobb än i Syrien. Sönerna Hussein, 25, och 23-årige Abdelkarim gjorde honom ofta sällskap. Amina har sammanlagt tio barn med sin man.

– Vi var ju inte rika, men vi hade inte heller något dåligt liv. Jag odlade sallad och kål som jag sålde på marknaden, och vi hade höns, berättar Amina.

Men kriget raserade familjens tillvaro. Det blodiga våldet kom tidigt till Idlibprovinsen. Redan hösten 2011 inleddes hårda strider i Saraqib mellan president Bashar al-Assads armé och den väpnade oppositionen, Fria syriska armén (FSA). Regimens trupper ockuperade staden under 2012, men FSA lyckades driva ut dem. Sedan dess har

Saraqib och dess invånare klämts mellan de stridande grupperingarna och även utsatts för en misstänkt kemvapenattack.

En novembermorgon år 2013 gav sig Muhammad Hassan ut för att köpa upp diesel som han sedan tänkte sälja dunkvis vid vägkanten. Han kom aldrig tillbaka. Amina har än i dag inte lyckats få klarhet i vad som hänt hennes man.

Mitt i ovissheten och sorgen blev säkerhets-läget akut. Ett grannhus bombades och raserades. Sönerna övertalade Amina att lämna Syrien. Alternativen var inte många. Att ta sig till Europa var inte att tänka på. Det skulle kosta flera tusen dollar i betalning till en smugglare, pengar som familjen inte hade. Turkiet ligger helt nära Saraqib, men gränsen dit är tidvis stängd. Det blev i stället Libanon och Saadnayel, dit hade flera grannar och släktingar redan flytt.

Amina Hassan köpte en biljett till familjen med en långfärdsbuss till libanesiska gränsen. Den kostade 35 000 syriska pund (1 600 svenska kronor). Resan som normalt avverkas på sex sju timmar tog nu två dygn, på grund av de hårda striderna efter vägen.

– En matta och några kuddar var allt vi fick med oss, förutom kläderna på kroppen. Och så hamnade vi här, säger Amina Hassan i en utandning.

Det är som om hon övermannas av tanken: *hur* hamnade jag här? Amina vill ta en paus i berättandet. Hon reser sig och lämnar dunklet i skjulet och går ut genom den skeva dörren. Blinkar mot ljuset och böjer sig ned mot den lilla köksväxtodlingen vid ingången. Nyper och ansar bland de späda lökplantorna som gror i några jordfyllda plastbackar.

Amina har långa fingrar och mandelformade naglar men inte mycket tid eller möjlighet att vårda sina vackra händer som är ständigt sysselsatta: hon sopar, lägger in ved i spisen, skalar potatis, reder ut barnens hår, smeker emellanåt en kind.

Kanske är pysslandet ett sätt att hålla tankarna borta. För tillvaron i Libanon är utsatt och pressad. Makens ovissa öde är bara en av de saker som gnager i Amina. Sonen Hassan sitter fängslad i Damaskus, Syriens huvudstad, sedan en månad tillbaka. Han greps när han skulle förnya sitt libanesiska uppehållstillstånd vid gräns-stationen.

Till det kommer bekymren med två av hennes barn som är handikappade. Äldste sonen Ahmed, 27, drabbades av en förlossningsskada och nioårige Rashid har ett medfött fel i knälederna som gör att han inte kan gå.

– I Saraqib kunde Rashid få träning, och hjälpmedel. Här får han hasa sig fram i leran, säger Amina.

Libanon, med en landyta jämförbar med Skånes, har tagit emot 1,5 miljoner flyktingar från Syrien (drygt 1,1 miljoner som registrerats av FN, och minst 400 000 oregistrerade). Före kriget hade Libanon en befolkning på cirka 4,5 miljoner. Nu är mer än var fjärde invånare flykting – den högs-ta koncentrationen av flyktingar i världen.

Situationen kompliceras av att Libanon inte skrivit under FN:s flyktingkonvention. De som flyr hit har ingen rätt att söka asyl. De libanesiska myndigheterna ser dem formellt inte som flyktingar. De kallas för ”fördrivna” (displaced) och flyktinglägren betecknas som ”informella bosättningar”. De syriska flyktingarna måste förnya sina uppehållstillstånd en gång i halvåret.

– Libanon är ett litet, bräckligt land med en nutidshistoria av sekteristiskt och religiöst våld. Libaneserna är livrädda för att de syriska flyktingarna ska bli kvar permanent, och därmed påverka den känsliga etniska balansen i landet. Nu finns det ungefär lika många sunnimuslimer som shiamuslimer i Libanon. Men flyktingarna från Syrien är nästan uteslutande sunnimuslimer, säger en diplomatkälla i Beirut.

En erfaren biståndsarbetare som också vill vara anonym uttrycker sig mer krasst:

– Libanons regering vill inte att flyktingarna från Syrien ska trivas, säger hon.

Den uteblivna flyktingstatusen var inget större problem i Syrienkrigets början, när flyktingströmmen var förhållandevis måttlig. De flesta flyktingarna från Syrien kunde flytta in hos libanesiska familjer, eller hyra eget boende. Och man räknade allmänt med att inbördeskriget snart skulle ta slut.

Men Syrienkriget har snarast förvärrats och ingen ser något slut på stridigheterna. Flyktingarna har blivit fler och fler, fast värden och värdinnan har tröttnat på gästerna. Många av dem som anlände för några år sedan har levt på sparade eller lånade tillgångar som nu börjar tryta. Att skaffa nya pengar är svårt. Arbetslösheten är hög och lönerna låga.

– Pengar är vårt största problem, konstaterar sonen Abdelkarim som ansluter till samtalet.

23-årige Abdelkarim är alert och utåtriktad. Han vill helst arbeta som servitör. Men nu tar han de påhugg som finns.

– Det är mest tillfälliga jobb på byggen eller som grönsakspackare, svartjobb, eftersom vi inte får något arbetstillstånd. Det kanske ger tio dollar (drygt 80 kronor) om dagen.

I likhet med de flesta andra i Libanon talar Abdelkarim bara om amerikanska dollar – pundet, den skröpliga inhemska valutan, räknar ingen med.

Just nu jobbar han inte alls, eftersom han skadade högerbenet svårt i en motorcykelolycka för fyra månader sedan. Trots spjälkning vill det inte läka på rätt sätt. Kanske krävs en ny operation, men det skulle kosta uppemot 1 000 dollar, pengar som familjen inte har.

Pengabristen har slitit sönder Abdelkarims unga äktenskap. Det var bara två år sedan han gifte sig, med en flicka från Saraqib. För tio månader sedan födde hon en son, Aminas första barnbarn.

– Men efter olyckan har jag inte kunnat arbeta, och inte tjänat några pengar. Min fru blev förtvivlad. Hon tog barnet med sig och flyttade till sina föräldrar i ett annat läger, säger Abdelkarim dämpat.

Den pågående humanitära katastrofen tär inte bara på den enskilde utan också på de hjälp-organisationer som ska bistå. FN:s flyktingfond UNHCR hade under förra året behövt 1,5 miljarder dollar (12,5 miljarder kronor) för att möta Syrienflyktingarnas behov i Libanon. Men FN:s medlemsländer har bara mäktat med att bidra med hälften av den summan. Det betyder bland annat att matbidragen till flyktingarna är strikt behovsprövade och att ransonerna skurits ned till ett minimum.

Amina får 19 dollar i månaden (160 kronor) per barn i bidrag från FN, för de fem av hennes barn som är under 18 år. Dessa sammanlagt 95 dollar är den garanterade inkomstdelen i familjens budget. Pengarna betalas ut i form av matkuponger, egentligen plastkort. Korten laddas med pengar en gång i månaden och kan användas till att köpa mat, tvål, tvättmedel och andra förbrukningsvaror.

Dessutom ska familjen betala hyran för den markplätt som tältet/skjulet står på – det kostar 50 dollar i månaden. Veden till spisen som är den enda värmekällan kostar en dollar om dagen. Hushållsvatten är gratis, liksom elektriciteten, men tillgången på el är å andra sidan ytterst opålitlig. Dricksvatten kostar en dollar för tio liter och det brukar gå åt minst en dunk om dagen. Till det kommer oförutsedda utgifter, som mediciner.

Mathållningen är påver. Frukosten består av te med socker och bröd med zaatar (en timjanbaserad kryddblandning). Till middag är det i allmänhet kokta grönsaker, bröd och olja.

– Kött har vi inte ätit på tre månader. Fisk är inte att tänka på, det är alldeles för dyrt. Om vi inte hittar jobb har vi inte de pengar vi behöver för att överleva. Vi är redan skuldsatta för husbygget och för Abdelkarims sjukhusräkningar, konstaterar Amina.

Hon går husesyn med oss, vilket är fort gjort. Hyddans konstruktion är en trästomme som klätts med plastsjok som kommer från reklamvepor. Det kan få bisarra effekter: loggor för lyxklockor och läsk dyker allt som -oftast upp på lägrets tältfasader. I familjen Hassans lilla köksutrymme blickar en svagsint fotomodell förföriskt emot oss. Hon gör visst reklam för snabbkaffe.

Tältet omfattar ungefär 35 kvadratmeter fördelade på två små rum varav det ena har värme. Ett köksutrymme, där det också finns en slang för dusch, samt en förstuga som även fungerar som förråd. Köket är rent som ett apotek och matvarorna är prydligt sorterade i en hylla på kortväggen. Toaletten är av modell utedass och står separat från tältet.

– När vi kom hit talade shawisha (hyresvärden) om för oss hur vi skulle bygga. Det finns köpmän som säljer virke och annat som behövs. Vi kostade på oss att mura ett betonggolv. Det kostade 300 dollar extra, säger Abdelkarim.

På taket ligger gamla bildäck som ska hindra tältduken från att blåsa iväg. Konstruktionen klarar dåligt av vatten och snö. Det blir ofta översvämningar, berättar Amina.

På taket sitter också en liten parabolantenn. När elektriciteten är i gång brukar familjen titta på tjock-tv:n vars flimrande bild förmedlar turkiska och arabiska såpoperor.

Den person som kallas för shawisha (ungefär: förtroendeman) är en nyckelperson i lägerlivet. Shawisha äger marken där tälten står och är kontaktman med myndigheter och biståndsanställda. I bästa fall kan de förmedla jobb, mot en andel av timlönen. I Saadnayel handlar tillfällighetsarbetena ofta om att plocka eller förpacka lök och potatis. Arbetsgivarna vill gärna ha kvinnor eller minderåriga. De får lägre löner än männen.

När vi sitter runt den lilla vedeldade järnspisen, i fåfäng förhoppning att elektriciteten ska dyka upp, kommer Doha hem. Hon är det äldsta barnet i familjen, 29 år. I dag har hon arbetat fem timmar med att packa lådor med potatis. Lönen blev sex dollar (knappt femtio kronor) och en tvåkilos påse med potatis.

– Det gör ont i mig att se Doha slita ont för så lite, men vi behöver varenda sedel, bekymrar sig Amina.

Doha sätter genast i gång med att skala potatisen som ska bli dagens middagsmål.

Vi frågar om vi får träffa lägrets shawish. Han kallar sig Abu Alid och bor granne med familjen, visar det sig. Abu Alid kommer själv från Syrien, en fårad man i fyrtioårsåldern med stripigt hår. Han vill inte ställa upp på bild, men berättar gärna om sin verksamhet.

– Det här är ju bara ett av många hundra läger runtom Saadnayel. Jag hyr en bit mark av en libanesisk bonde. Här finns 115 tält där det bor sammanlagt ungefär tusen personer.

Med sina spruckna stövelskor och bylsiga vadmalsbyxor ger inte Abu Alid direkt intrycket av att vara en profitör som flyter ovanpå. Han säger att många inte kan betala och blir skyldiga pengar.

– Men jag försöker inte pressa någon familj. Jag vet att de har det svårt.

När jag frågar om han även förmedlar jobb till barn svarar han svävande.

– Det är ju olagligt. Men familjerna behöver ju pengar. Det är många här som har mist fadern i familjen.

Det finns en provisorisk skola för flyktingbarnen sju–åtta kilometer bort från familjen Hassans tält. Den drivs av en libanesisk frivilligorganisation. Vi har varit där: det är trångt och otillräckligt – bara en klass i varje årskurs. Samtidigt är det hjärtskärande att se med vilken iver och entusiasm både lärare och elever tar del av undervisningen.

Den ordinarie skolan är stängd för de flesta syriska flyktingarna. De statliga skolorna är överfulla och privatskolorna utom ekonomiskt räckhåll.

Storebror Abdelkarim, som gick tolv år i skola i Syrien, säger att han önskar att hans småsyskon skulle få chansen till undervisning.

– De borde ju lära sig läsa åtminstone. Och jag tror att det skulle vara bra för dem att tänka på något annat under dagarna. Men det är långt till skolan, och Rashid (nioåringen som är rörelsehindrad) och Ahmed behöver hjälp … Förresten, hur ska de kunna läsa läxor när det inte finns någon el?

När mörkret faller sitter familjemedlemmarna tätt ihopträngda framför järnspisen. De samtalar lågmält. Luften i det lilla rummet är ganska instängd och unken, men stämningen är trygg och avspänd. De stora barnen är snälla och tålmodiga mot sina mindre syskon och låter dem nojsa och rasa.

Grannen Fatimeh har kommit på besök, liksom Aminas yngre syster Sakine och hennes man Rashid. Fatimeh förhör sig nyfiket om Sverige och berättar i förbigående att hon har 24 barn. Hon tar upp en nött plånbok och plockar fram bilder på barnaskaran.

– Jag födde första gången när jag var 14 år och sista gången när jag var 43. Då lät jag blockera äggledarna. Men sedan dess har två av mina barn dött, min make också. Om jag hade vetat att det skulle ske hade jag fortsatt att föda barn så länge jag bara kunde, säger Fatimeh som nu fyllt 50 och har nio av sina barn med sig i lägret.

Jag frågar Amina och Abdelkarim hur de ser på den syriska revolten i dag. Amina är bestämd:

– Upproret borde aldrig ha börjat. Se på oss nu, se på Syrien. Jag kunde haft ett lugnt liv i Saraqib. Här i lägret lever jag från dag till dag.

Abdelkarim invänder:

– Det var inget paradis i Saraqib heller, mamma. al-Assads män bestämde allting. Och vi var tvungna att åka till Libanon för att hitta jobb. Men det finns ju ingen framtid för oss här heller. Jag måste börja om någon annanstans. Jag vet bara inte var.

Abdelkarim Hassans vilja att komma vidare för att hjälpa sin familj har hittills hindrats av ohälsa och penningbrist. I själva verket är hans värld i stort sett begränsad till tältet och lägret. Saadnayel, som ändå bara ligger en halvmil bort, har han sällan besökt.

Inne i Saadnayel har vi stämt möte med borgmästaren. Vi tänker fråga om hur det går att integrera de 16 000 flyktingarna i samhället. **Borgmästaren Khalil Chehimi** tar emot i sin juvelerarbutik. Chehimi tillhör en av traktens mäktigaste familjer och är i femtioårsåldern, klädd i vit kostym och med rockabillyfrisyr. Han skulle kunna vara en karaktär i gangsterdramat ”The Sopranos”. Det visar sig också att Chehimi bott 25 år i Boston. Han lägger oberört ifrån sig pistolen han bär i byxlinningen och tar sats för att ge sin syn på flyktingfrågan.

– Det är inte frågan om någon integrering. Syrierna kan inte stanna här och ska inte stanna här. Det är USA och Ryssland som driver kriget, varför tar inte de sitt ansvar? Hur många syriska krigsflyktingar har Putin tagit emot? Hur många finns det i USA? En miljon flyktingar i Amerika, det gör varken till eller från, men här i Libanon har de blivit en barlast som hotar att sänka landet, säger borgmästaren upprört.

Enligt Khalil Chehimi har brottsligheten skenat i hans lilla stad sedan flyktingarna anlände, och kostnaderna för bland annat sophämtning har fyrdubblats.

– Jag undersöker hur jag ska kunna beskatta flyktingarna för sophanteringen, säger han.

Det är inte alla i Saadnayel som delar borgmästare Chehimis fientliga inställning till flyktingarna. Vi träffar bland annat kaféägaren Abdelhakim Omar som tycker det är ”självklart” att Syrienflyktingarna ska få en fristad, och Shafika Rajabdini, rektor för den statliga grundskolan som skrivit in 340 flyktingbarn i klasserna och därmed nästan fördubblat elevantalet.

– Vi måste hjälpa till. Barnen har straffats tillräckligt av kriget, säger rektorn.

Men i stort går det officiella Libanon på borgmästare Chehimis linje. Signalerna till de syriska flyktingarna är att livbåten är full. I januari skärpte de libanesiska myndigheterna inresebestämmelserna drastiskt för syriska medborgare. Tidigare behövdes bara pass för att passera gränsen, men numera har Libanon infört visum, vilket drastiskt minskat flyktingströmmen.

– Folk kommer att bli ännu mer desperata, -säger Abelhakim Omar.

Det är inte alla syriska flyktingar som bor i tält-läger. Av de drygt 1,1 miljoner flyktingar som finns registrerade hos FN lever ungefär 20 procent i tält. Ytterligare 26 procent bor i vad som kallas ”substandard housing” – källare, enklare baracker eller liknande. Övriga har ”riktigt” boende. Men tillvaron kan vara nog så svår ändå. Dagen innan vi for till Saadnayel besökte vi familjen al-Fahel från Aleppo i Syrien, som fått hjälp av Norska flyktingrådet att betala hyreskostnaderna.

Familjen al-Fahel lever i en trerummare strax utanför staden Tyr i södra Libanon. Den är nyligen renoverad och Norska flyktingrådet garanterar ett års hyra för familjen. I sommar går den hyresfria tiden ut och pappan i familjen, Hassan al-Fahel, är bekymrad.

I Aleppo hade han en liten målerifirma tillsammans med sin far. Men i Tyr går det inte att få jobb. Eftersom Hassan är arbetsför får han inga bidrag för sina tre barn: 7-årige Ahmed, Rihan, 4 år, och Muhammad som är åtta månader.

– Vi lever på pengar som våra släktingar skickar oss från Syrien. Det känns inte bra. Kanske måste vi själva återvända dit, till kriget. Det är farligt, många dör eller lemlästas. Men det här känns som en långsam död, säger Hassan al-Fahel.

Hemma hos familjen Hassan i lägret i Saadnayel talas det också om att återvända till Syrien, i alla fall tillfälligt. Det är mamma Amina som till varje pris vill hitta Hussein, sonen som på oklara grunder sitter fängslad i Damaskus.

Med hjälp av lägrets shawish har hon fått kontakt med en man inom administrationen i Damaskus som kanske, kanske kan tala om var Hussein finns. Men upplysningen kostar pengar – minst hundra dollar. Det märks att Amina är rädd och bekymrad, inte bara för Husseins del. Men det är som om hon bestämt sig för att en börda till inte spelar någon större roll i det berg av svårigheter som omger henne.

– Wasta, säger Amina förklarande till oss om den penninggåva hon förväntas ge ämbetsmannen i Damaskus. Termen syftar på det korruptionsinvävda nät av kontakter som behövs för att få något uträttat i det levantiska samhällssystemet.

– Jag vill åka till fängelset och ropa åt dem att släppa Hussein. Visst kan det vara farligt för mig att åka tillbaka in i Syrien. Men vad är jag för slags mor om jag inte gör allt vad jag kan för att få honom fri?

Erik Ohlsson erik.ohlsson@dn.se “

DN 15 feb 2015:

“ Oron ökar att landet är på väg mot sönderfall

Inbördesstriderna i Jemen förvärrades på lördagen. Gulfstaternas samarbetsråd (GCC) håller krismöte i Saudiarabien och FN:s sändebud varnar för att landet hotas av ”inbördeskrig och sönderfall”.

De shiamuslimska houthirebellernas försök att stärka greppet om makten i Jemen har mötts med både militärt motstånd och folkliga protester.

På lördagen demonstrerade tiotusentals jemeniter i flera av landets större städer mot det shialedda maktövertagandet. Samtidigt pågår strider mellan houthimilis och sunnitiska klaner. Även den sunnitiska extremistgruppen al-Qaida på -Arabiska halvön (AQAP) är inblandad i motståndet mot houthirebellerna.

Hårda strider pågick på lördagen i den sydliga al-Baydaprovinsen, med minst 26 döda.

Destabiliseringen i det redan svaga och splittrade Jemen förvärrades i september förra året, när houthirebellerna intog huvudstaden Sanaa. Houthirebellerna är den militanta grenen av zeiditerna, en shiamuslimsk folkgrupp som utgör ungefär en tredjedel av Jemens befolkning (drygt 26 miljoner invånare). De har krävt utökad representation för Jemens shiamuslimer i de beslutande församlingarna.

Jemens mäktige granne Saudiarabien anklagar ärkefienden Iran för att stötta houthirebellerna med såväl vapen som militär utbildning, något som förnekats från iranskt håll.

Men enligt vad militärkällor uppger till nyhetsbyrån Reuters ska ett hundratal man från det irans-ka revolutionsgardets elitstyrka, al-Qudsbrigaden, finnas på plats i Jemen. Ett ökat iranskt inflytande i Jemen stärker även Rysslands ställning på den Arabiska halvön, noterar politiska bedömare.

Houthierna sägs också ha ingått en ohelig allians med veteranpresidenten Ali Abdullah Saleh, som tvingades att avgå år 2012 efter decennier vid makten.

För en vecka sedan grep houthirebellerna makten i Jemen genom ett dekret och tillsatte en ”säkerhetskommission” som ska leda landet tills ett presidentråd tar över, som i sin tur ska bilda en övergångsregering som ska styra landet i två år.

Men omvärlden är inte imponerad av houthirebellernas försök att legitimera maktövertagandet. FN-sändebudet Jamal Benomar talar om en kupp och uppmanar parterna att omedelbart påbörja samtal:

– Just nu står Jemen vid en skiljeväg – antingen kommer landet att kastas in i inbördeskrig och sönderfall, eller så kan parterna enas om en väg som leder mot stabilitet, säger Benomar.

Hittills har krisen i Jemen, fattigt och isolerat som landet är, inte fått särskilt mycket uppmärksamhet i omvärlden. Men när stridigheterna nu intensifieras ökar oron för att även den norra grannen Saudiarabien ska dras in. Saudiarabien, som är världens näst största oljeproducent (efter Ryssland) och har klotets största oljereserver, har en 180 mil lång gräns mot Jemen.

På lördagen satt utrikesministrarna från Gulfstaternas samarbetsråd (GCC) i krismöte i saudiarabiska Riyadh för att försöka hitta en utväg i den eskalerande jemnitiska krisen. GCC består förutom Saudiarabien av Kuwait, Bahrain, Förenade Arabemiraten och Qatar.

Under helgen har i princip all utländsk representation flytt Jemens huvudstad Sanaa. Frankrike, USA, Storbritannien, Italien och Spanien stängde sina ambassader på fredagen. På lördagen följde Saudiarabien, Förenade arabemiraten, Japan och Turkiet efter.

Nu ökar farhågorna för en civil massflykt från Sanaa, en stad av Stockholms storlek. Juristen Haykal Bafana, som återvände till sitt hemland Jemen från Singapore år 2011, i samband med den ”arabiska vårens” protester i landet, konstaterar nu att allt revolten egentligen åstadkommit är ett Jemen sargat på gränsen till upplösning. ”Den jemenitiska revolutionen började den 11 februari 2011. Fyra år senare finns det inget Jemen längre”, skriver Haykal Bafana lakoniskt på sin Facebook-sida.

Erik Ohlsson erik.ohlsson@dn.se

Fakta.

Flera västländer har stängt ambassader

Jemen omfattar 572 000 kvadratkilometer (jämförbart med Sverige och Danmark) och har drygt 26 miljoner invånare.

Det nuvarande Jemen bildades 1990, då det kommuniststyrda SydJemen förenades med Nord-Jemen.

Landet styrdes från sammanslagningen fram till 2012 av den omstridde envåldshärskaren Ali Abdullah Saleh. Han tvingades bort efter folkliga protester som inspirerades av den arabiska våren 2011. Men Salehs efterträdare president Abdrabu Mansour Hadi har misslyckats med att stabilisera landet.

I januari tog den shiamuslimska huthimilisen över regeringsbyggnaderna i huvudstaden Sanaa, vilket ledde till att presidenten och premiärministern avgick.

Milisen upplöste Jemens parlament och inrättade en tillfällig säkerhetskommission, i väntan på att ett annat råd ska ta över. Det försämrade säkerhetsläget i landet har lett till att flera västländer har stängt sina ambassader i Sanaa. **DN-TT “**

DN 15 feb 2015:

“ Mord på muslimer väcker avsky i USA

Mordet på tre unga muslimer i North Carolina har väckt en högljudd debatt i USA. Pappan till två av mordoffren kallar det ett hatbrott mot muslimer. I helgen påbörjade FBI en undersökning av motiven bakom dådet.

Drygt 5 000 personer kom till en minnesstund för de tre mördade studenterna i Raleigh, North Carolina på lördagen. Trippelmordet, som ägde rum i den näraliggande universitetsstaden Chapel Hill, har väckt en het debatt om motiven bakom dådet. Den misstänkta - gärningsmannen, 46-årige Craig Stephen Hicks, var en hängiven ateist och skrev flera inlägg på Facebook där han kritiserade såväl islam som kristendom.

– Jag har talat med advokater och professorer på universitetet och det här dådet har hatbrott skrivet rakt över sig, sade Mohammad Abu-Salha, pappa till två av de mördade kvinnorna, i samband med minnesstunden.

– Vi förstår oron över att det här kan ha rört sig om ett hatbrott och vi kommer att granska varje ledtråd för att avgöra om så var fallet, sade Chris Blue, polischef i Chapel Hill.

De tre mördade studenterna var 21-åriga Yusor Mohamamd Abu-Salha, hennes 23-årige man Deah Shaddy Barakat och hennes syster, 19-åriga Razan Mohammad Abu-Salha. Barakat studerade till tandläkare på ett universitet i Chapel Hill och hans fru studerade också till läkare.

Strax innan mordet hade Barakat startat en insamlingskampanj för att ge fri tandvård till flyktingar från Syrien, som i nuläget drivit in mer än 369 000 dollar (drygt 3 miljoner kronor). Alla tre var begåvade

studenter på universitetet. Yusor Mohamamd Abu-Salha hade nyligen uttryckt stor tacksamhet över att ha fått växa upp i USA. ”I USA spelar det ingen roll varifrån du kommer. Det är så många människor här med olika bakgrund och olika religion, men här är vi är alla enade”, sade hon.

Mordet ägde rum i mordoffrens lägenhet, där Hicks sköt de tre -studenterna med flera skott i -huvudet. Han anmälde sig själv -direkt efteråt.

Enligt polisen i Chapel Hill har grannar och anhöriga även påpekat att Hicks även hade haft ett långvarigt gräl med studenterna om parkeringsplatser i området, som kan ha motiverat dådet.

– Våra preliminära undersökningar indikerar att det rört sig om ett gräl om parkeringsplatser, sade Joshua Mecimore, talesperson för poliskåren.

Anhöriga till mordoffren är upprörda över att poliskåren presenterat detta som ett motiv. Suzanne Barakat, syster till ett av mordoffren, sade att ”det är en förolämpning att det första de säger om detta är att det skulle ha rört sig om ett bråk om parkeringsplatser”.

I helgen påbörjade FBI, den federala polismyndigheten i USA, en undersökning av motiven bakom dådet. President Obama pratade i fredags om att dådet kan ha varit ett hatbrott.

– Ingen i USA ska bli måltavlor för vilka de är, hur de ser ut eller vem de tillber, sade han i ett meddelande på fredagen.

Martin Gelin martin.gelin@gmail.com

Ingen i USA ska bli måltavlor för vilka de är, hur de ser ut eller vem de tillber.

Barack Obama i ett meddelande på fredagen. “

DN 15 feb 2015:

“ Påvens nya kardinaler rör om i kyrkans led

Påven Franciskus fortsätter sin plan att skapa en mer universell kyrka. Många av de 20 nyutsedda kardinalerna kommer från avlägsna länder som Tonga och Kap Verde. Men påven kan få mäktiga fiender när Roms och Italiens inflytande minskar.

Vatikanstaten.
Påven är en demokratiskt vald monark som inte ensam kan bestämma vad han vill. Men när det gäller valet av kardinaler är hans makt absolut. På så sätt fortsätter Franciskus radikala förändring av katolska kyrkan.

På lördagen samlades biskopar från världens alla hörn i Peterskyrkan för att ta emot sin kardinalstitel. En efter en klev de fram till högaltaret där påven på var och ens huvud placerade den scharlakansröda fyrkantiga huvudbonaden, kallad biretta.

De nya kardinalerna kom från så avlägsna länder som Etiopien, Burma, Vietnam, Thailand, Kap Verde, Uruguay och till och med från en avlägsen tidigare brittisk koloni som Tonga, som aldrig någonsin haft en kardinal.

Det fanns naturligtvis också européer med: en tysk och engelsk kardinal liksom fransmannen Dominique Mamberti som i åtta år varit Vatikanens utrikesminister.

– Påven använder sin makt för att skapa en mer universell kyrka. Där kommer Rom och Italien att få mindre inflytande, säger Vittorio Bellavite till DN.

Bellavite är talesman för den oberoende katolska organisationen ”We are church”. En organisation som varit starkt kritisk mot Rom och kyrkans centralstyrning.

– Samtidigt är det uppenbart att Franciskus skapar sig mäktiga fiender på hemmaplan genom att hoppa över viktiga stift som städerna Venedig och Turin, som förblir utan kardinal, säger Bellavite.

Franciskus val att upphöja Agrigentos biskop Francesco Montenegro på Sicilien, var helt otippat. Som biskop har denne engagerat sig djupt i flyktingfrågor och varit mycket nära båtflyktingarna på Lampedusa. Ett kardinalsval helt i linje med Franciskus påvegärning att prioritera hjälp till utsatta och fattiga.

Vittorio Bellavite citerar påven som talat om vikten att uppmärksamma ”existentiella periferier”, såväl geografiska som personliga. Ett exempel är att Franciskus förra månaden tog emot en transsexuell person som genomgått könsbyte från kvinna till man. Diego Neria Lejarraga, 48 år, som är djupt troende hade skrivit till påven att han kände sig mobbad och utstött ur sin spanska hemförsamling. Franciskus tog då emot mannen och hans flickvän vid en privat audiens i Vatikanen.

Peter Loewe loewe@tin.it “

DN 18 feb 2015:

“ 9 av 10 terrordåd drabbar tredje världen

Terrordåden i världen har femfaldigats under 2000-talet. Och det är i huvudsak extremistiska islamistiska grupper som ligger bakom våldet. Men terrorn drabbar främst muslimer i världens fattigaste länder. Bara 5 procent av dödsoffren för terrordåd efter 11 september 2001 finns i rika västländer.

Det visar den årliga sammanställningen av terrordåd, Global Terrorism Index (GTI), som tas fram av forskningsgruppen Institute for Economics and Peace med hjälp av data från den globala terrorist-databas som de senaste decennierna byggts upp av universitetet i amerikanska Maryland.

Den senaste GTI-rapporten presenterades i slutet av november förra året och redovisar statistik för 2013.

Men trenden fram till dags dato är densamma, även om dåden i Paris och Köpenhamn just nu står i mediefokus.

Terrordåd är något som i mer än nio fall av tio drabbar invånarna i tredje världen. Västländer och västerlänningar är jämförelsevis förskonade.

Sedan år 2000, året före 11 september-attacken mot New York och Washington som utlöste den dåvarande presidenten George W Bushs ”krig mot terrorn”, har antalet dödsoffer i terrorattacker femfaldigats. Från drygt 3 300 år 2000 till nästan 18 000 år 2013 – en ökning med 61 procent jämfört med året före.

Under tidsperioden 2000–2013 inträffade några mycket uppmärksammade terrordåd som förändrat beredskap och säkerhetstänkande för mycket lång tid framöver i Västvärlden.

Först de tidigare nämnda 11 september-dåden där närmare 3 000 människor dödades. Där-efter bombdåden mot flera pendeltåg i Madrid den 11 mars 2004, där 198 människor dog och över 2 000 skadades, och där gärningsmännen förmodas ha varit aktiva i islamistiska terrornätverk (flera av de huvudmisstänkta sprängde sig själva till döds i början på april, ansatta av polisen som förberedde en stormning).

Den 7 juli 2005 inträffade de samordnade självmordsdåden mot Londons kollektivtrafik, där 56 människor dödades och över 700 skadades och där skulden lades på extremistiska islamister. Den 22 juli 2011 utlöste den högerextreme Anders Behring Breivik sin terror i Oslo och på Utøya. 77 människor dödades och över 300 skadades.

Men hur upprivande och traumatiserande ovanstående dåd än är, så återfinns bara 5 procent av alla dödsoffer i terrorattacker under perioden 2000–2013 i det drygt trettiotal nationer som Världsbanken definierar som höginkomstländer.

Mot detta står städer och regioner i fattiga muslimskdominerade länder som hamnat under en djävulsk bombmatta av ständigt pågående terror. Av de 18 000 döda i terrorangrepp under 2013 fanns 82 procent i Irak, Afghanistan, Pakistan, Nigeria och Syrien. Länder där terrorn blivit vardag.

Terrorattacken i Logarprovinsen i Afghanistan på tisdagen, där fyra talibanska självmordsbombare dödade minst 22 polismän när de stormade in på en polisstation blir sorgligt nog inte mer än en notis – om ens det – i världspressen. Den sunniextremistiska talibanrörelsen är en av fyra grupperingar som pekas ut som skyldiga till merparten av de senaste årens terrordåd. De övriga är Islamiska staten, med bas i Irak och Syrien, den nigerianska islamistgruppen Boko Haram samt det islamistiska terrornätverket al-Qaida som främst verkar i Nordafrika och i Mellanöstern.

Dessa jihadiströrelser har ökat sin dödliga aktivitet och utbredning mycket snabbt, konstaterar GTI-rapportens författare i sin summering. Däremot har den andel terrordåd som nationalist- och separatiströrelser svarat för varit relativt konstant under mätperioden.

Irak svarade ensamt för nära en tredjedel av dödsoffren i terrorattacker under 2013, och denna dystra trend visar inga tecken på att ändras.

År 2014 var det dödligaste i Irak sedan inbördeskriget 2006–2007 och bara under årets första månad dödades 1 375 människor – 44 per dag – i terrorrelaterade dåd i landet. Lägg därtill att Libyen under 2014 utvecklats till en isolerad pariastat som riskerar att bli en fristad för extrema islamistiska terrorgrupperingar.

I den religiösa extremismens spår följer ökat terrorhot mot judiska institutioner som skolor och syna-gogor, och ökade attacker mot moskéer i västvärlden. Hårdföra nationalister och missnöjesgrupper använder rädslan för islam för att flytta fram sina positioner.

Vad kan då göras för att möta terrorn? GTI-rapportens författare efterlyser ökade insatser från ”trovärdiga och pålitliga krafter inom sunniislam”. Exempelvis det fredsforum som kommer att hållas i Abu Dhabi i nästa månad, under ledning av bland annat shejk Ahmed el--Tayeb, den högste skriftlärde vid al-Azhar-universitetet i Kairo. al-Azhar är den främsta auktoriteten inom den sunnitiska grenen av islam.

Erik Ohlsson erik.ohlsson@dn.se

Fakta.

Sedan år 2000 har antalet döda i terrorattacker femfaldigats. Från drygt 3 300 till nästan 18 000 år 2013.

Av de 18 000 döda fanns 82 procent i Irak, Afghanistan, Pakistan, Nigeria och Syrien.”

DN 19 feb 2015:

“Obamas reform läggs på is

Efter ett domstolsbeslut i Texas stoppas tills vidare president Barack Obamas beslut i immigrationsfrågan. Samtidigt används reformen, som kan ge fem miljoner illegala invandrare tillfälligt uppehållstillstånd i USA, som utpressningsmetod i en dragkamp mellan Obama och kongressen.

Washington.
En domare i Texas beslöt tidigare i veckan att inhibera genomförandet av det beslut som Obama fattade i november, och som öppnade möjligheter för miljontals illegala invandrare. Ansökningar om uppehållstillstånd skulle ha börjat tas emot denna vecka, men sker nu inte förrän frågan är slutgiltig avgjord av högre instans. Vita huset överklagade omedelbart domstolsbeslutet.

Turerna är de senaste i en infekterad kamp om immigrationsfrågan, där 26 nästan uteslutande republikanskt styrda delstater har stämt presidenten för att ha överskridit sina befogenheter då han rundade kongressen i sitt beslut att reformera immigrationssystemet. Obamaadministrationen menar att otaliga försök att nå partipolitisk enighet i frågan har blockerats av styvnackade republikaner, som därmed indirekt tvingat fram en order. Enligt domen i Texas måste stämningarna avgöras innan beslutet kan verkställas.

Samtidigt försöker Republikanerna i kongressen tvinga Obama att riva upp sitt beslut från i november, och i samma svep upphäva även den tidigare bestämmelse som stoppade deportationerna av de som kommit till USA som små, tillsammans med föräldrar utan giltiga papper – människor som till exempel Adrian Escarate, som intervjuas här intill.

I kongressen, där Republikanerna är i majoritet, sker det genom att immigrationsfrågan i ett slags utpressning kopplas till finansieringen av departementet för nationell säkerhet, ”homeland security”. Republikanerna vägrar godkänna departementets budget om immigrationsreformerna inte rivs upp. Om ett sådant beslut skulle passera båda kamrarna (vilket hittills inte har lyckats), har Obama dock inga planer på att skriva under det, utan använder då sitt veto.

Utan en lösning före den 27 februari står departementet utan pengar och uppemot 30 000 personer kan komma att permitteras. En sådan situation liknar en miniversion av den kris som inträffade hösten 2013, då kongressen misslyckades med att godkänna USA:s statsbudget, med följd att delar av statsapparaten stängde i över två veckor och 800 000 anställda permitterades.

Sanna Torén Björling sanna.bjorling@dn.se

Fakta. Tillfälligt uppehållstillstånd för illegala invandrare

Obama fattade i november beslut om immigrationssystemet som bland annat skulle ge fem av USA:s elva miljoner illegala invandrare tillfälligt uppehållstillstånd.

Immigrationssystemet har välkända brister och har varit föremål för politisk diskussion i flera år. I den starkt polariserade politiken har dock inga verkliga reformer gått att genomföra.

”The Dream Act”, ett omfattande reformförslag för att förbättra situationen för dem som kommit som minderåriga till USA, passerade 2010 representanthuset men stoppades i senaten.

2012 bestämdes att utvisningar av barn till illegala invandrare, som kommit till USA tidigt i livet, tills vidare skulle frysas. De som omfattas av reglerna kan då söka arbetstillstånd.

Republikanerna vägrar godkänna budgeten för departementet för nationell säkerhet, ”homeland security”, om inte immigrationsreformerna rivs upp. Departementet skapades av George W Bush i kölvattnet av terror-attackerna 2001. Den enhet som hanterar immigration och medborgarskap påverkas inte av en eventuell budgetkris. “

DN 20 feb 2015:

“ Johan Schück: Väst kan hejda Ryssland med ekonomins hjälp

Ryssland kan just nu inte hejdas med militära medel. Men ekonomiskt har västvärlden ett övertag som går att utnyttja i avskräckande syfte. Mest verkningsfullt är att klippa av de ryska bankerna från internationella betalningssystemet Swift.

Vapenvilan i Ukraina, resultatet av mötet i Minsk, höll inte. Knutpunkten Debaltseve är nu i de ryskstödda separatisternas händer. Tyska förbundskanslern Angela Merkel och franske presidenten François Hollande kan känna sig lurade av Rysslands president Vladimir Putin.

I USA förs en debatt om att förse Ukraina med vapen för att kunna stå emot rebellerna. Men militärt stöd fungerar inte när motståndarna har tillgång till Rysslands vapenmakt. Om Ukraina lider fler nederlag skulle vapnen från USA snart hamna i motståndarnas händer, med påföljd att situationen förvärras.

Ukraina behöver hjälp, men av annat slag. Internationella valutafonden, IMF, beviljade nyligen ett stödlån på 17,5 miljarder dollar, men mer krävs från olika håll för att hindra ett ekonomiskt och socialt sammanbrott.

Tillståndet i Ukrainas ekonomi är uselt, med krympande produktion, skenande inflation och fallande valuta. En stor del av industrin finns i delar av landet som nu kontrolleras av utbrytarna. Levnadsnivån var

redan tidigare bland de lägsta i Europa och har knappt stigit under tiden som självständigt land.

EU-länderna och USA har därför en väldig uppgift framför sig, om de vill att Ukraina ska bestå som en självständig stat. Det handlar inte enbart om att pumpa in pengar, utan också om att bidra till minskad korruption och fungerande samhällsinstitutioner.

Alternativet vill nog ingen tänka på, särskilt som det rör sig om ett stort land med cirka 45 miljoner invånare. Det gör att en samhällskollaps där, med den flyktingström som då kan väntas, skulle bli katastrofal för hela Europa.

För västvärlden gäller samtidigt att bromsa Rysslands expansionslust. Hittills har detta inte lyckats, trots att allt hårdare sanktioner satts in. Ekonomin backar visserligen, främst till följd av oljeprisfallet, men hittills räcker resurserna till en omfattande militär upprustning.

Möjligheterna till ekonomiska sanktioner är dock inte uttömda och man kan utgå från att det kommer mer. Men den gradvisa upptrappningen har dock nackdelen att Ryssland hinner vänja sig, även om makthavare utsätts för hårda riktade insatser. Det talar för kraftigare åtgärder i avskräckande syfte.

Sådana finns, om USA och EU-länderna är beredda att använda dem. Det handlar i så fall främst om sanktioner som slår direkt mot de ryska bankerna och lamslår det finansiella systemet. Mest verkningsfullt skulle vara om Ryssland ställs inför hotet att bli avklippt från internationella betalningssystemet Swift, vilket nu är något som diskuteras.

Swift (Society for worldwide interbank financial telecommunication) är ett globalt informationssystem som ligger till grund för betalningar mellan bankerna. Det gäller även ryska banker som är beroende av systemet, även för sina inhemska transaktioner. Därför är det begripligt att Rysslands premiärminister Dmitrij Medvedev har reagerat oerhört starkt när saken kommit på tal.

Utan Swift skulle Rysslands finansiella system förlamas, med påföljd att landets ekonomi går in i en mycket djupare recession. För ryska befolkningen, liksom för statsapparaten och oligarkerna, skulle detta bli högst kännbart.

Att använda Swift för sanktioner har hittills endast gjorts mot Iran. Det är en mycket större fråga om detta ska ske mot Ryssland, som skulle drabbas hårdare och – på ett eller annat sätt – kan väntas slå tillbaka. USA och EU-länderna kan få svårt att enas om att framföra ett så stort och drastiskt hot.

Men den brutna vapenvilan direkt efter mötet i Minsk betyder att frågan kommer i nytt perspektiv. Tyskland och Frankrike är de ledande EU-länderna och deras ledare gillar inte att känna sig lurade. Förra gången när sanktionerna skärptes ordentligt var sedan Vladimir Putin hade ljugit för Angela Merkel om nedskjutningen av ett malaysiskt flygplan.

Johan Schück

johan.schuck@dn.se “

DN 21 feb 2015:

“ Nödlånen förlängs med fyra månader

Eurogruppen är överens om att förlänga Greklands nödlån med fyra månader. Den grekiska regeringen har backat på en lång rad punkter och ska senast på måndag presentera vilka reformer den vill genomföra.

Bryssel.
Det var tredje gången gillt när eurogruppens finansministrar träffades på fredagskvällen för att försöka komma överens om en lösning på Greklands ekonomiska problem.

– Vi har haft ett mycket intensivt möte och lyckats återskapa det förtroende som krävs, sade eurogruppens ordförande Jeroen Dijesselbloem vid en pressträff efter mötet.

Överenskommelsen innebär att EU:s och IMF:s räddningsprogram förlängs i fyra månader. Den grekiska regeringen har backat på flera punkter.

I ett två sidor långt uttalande som antogs på fredagskvällen heter det att Grekland ska stå för sina skulder och inte genomföra några reformer som påverkar landets finansiella stabilitet negativt utan att först förhandla med övriga.

Grekland lovar också att samarbeta med ”europeiska och internationella institutioner”, vilket i klartext innebär EU-kommissionen, ECB och IMF – den tidigare så kritiserade trojkan, som dock inte nämns vid detta namn.

Det är inte klart vad Grekland har fått igenom för att gå med på detta.

– Den flexibilitet som redan finns i programmet ska utnyttjas, förklarade Jeroen Dijsselbloem.

Det innebär sannolikt att Grekland inte behöver fullfölja allt som tidigare grekiska regeringar gått med på för att få nödlån.

I det gemensamma uttalandet sägs också att övriga välkomnar att Grekland ska genomföra ”sedan länge efterfrågade reformer” för att minska skatteflykten och korruptionen.

Senast på måndag ska regeringen i Aten presentera en lista på reformer som den vill driva igenom. Denna lista ska sedan godkännas och först därefter kan Grekland få den sista utbetalningen av det som återstår av nödlånen.

Samtidigt ska parlamenten i bland annat Nederländerna, Tyskland och Finland godkänna den nya överenskommelsen.

Det nuvarande programmet löper ut nästa vecka och om det inte hade förlängts skulle Grekland troligen ha fått svårt att klara sina betalningar redan i mars.

– Grekland har inte bara gått en extra mile, utan tio extra miles, sade finansminister Yanis Varou-fakis när han var på väg in till fredagens möte.

Fredagens uppgörelse kan möjligen öppna för diskussioner om en eventuellt mer långsiktig lösning på Greklands problem.

Den grekiska regeringen vill ha en nedskrivning av landets stora lån, men i fredagens uttalande sägs inget om detta. Det heter bara att ”förlängningen kan ge överbryggande tid” för en uppföljande överenskommelse.

Inför fredagens förhandlingar uppges Tysklands förbundskansler Angela Merkel och Greklands premiärminister Alexis Tsipras ha haft ett ”konstruktivt” samtal. Och efter fredagens möte var finansminister Wolfgang Schäuble nöjd.

– Den grekiska regeringen kommer inte att få det lätt när den ska förklara uppgörelsen för sina väljare, trodde Tysklands finansminister enligt nyhetsbyrån Reuters.

Annika Ström Melin annika.strom-melin@dn.se

Beslutet lyfte Wall Street

Euroländernas b-eslut att förlänga Greklands stödprogram i ytterligare fyra månader fick investerarnas mungipor att peka uppåt på USA-börserna på fredagen. Efter inledande avvaktande handel steg kurserna ordentligt mot slutet av handelsdagen.

Till det negativa hörde oljepriset som låg kvar och stampade på låg nivå. Ett termins-kontrakt Brent-olja kostade 60:22 dollar per fat.

Dow Jones industriindex steg 0,9 procent medan Nasdaqs kompositindex gick upp 0,6 procent.

Tt”

DN 22 feb 2015:

“ Därför är antisemitismen en levande kraft i dagens Frankrike

Terrorattentatet mot en kosherbutik i Paris i början av januari var ingen isolerad företeelse. Judehatet har djupa rötter i Frankrike och visar sig i dag över snart sagt hela den politiska linjen, skriver författaren Olle Svenning.

Utanför Nationalarkivet, platsen för Frank-rikes kollektiva minnen, hänger en affisch som förenar Adolf Hitler och marskalk Philippe Pétain. ”Kollaborationen” är namnet på Arkivets utställning. Därmed erkänner det offentliga Frankrike äntligen att Vichy-regimen var Nazitysklands allierade, ideologiskt och maktpolitiskt.

70 år efter andra världskrigets slut är Frankrike berett att göra upp med ett svart förflutet. Utställningen dokumenterar hur Hitler och Pétain förenas i ett vänligt handslag och hur en fryntlig Göring dricker te med Vichyregeringens sjaskige premiärminister Pierre Laval. I pedantisk handstil redovisas besluten att förse judar i Vichy med davidsstjärna och att deportera judar till nazistiska utrotningsläger.

Jag fäster mig vid ett foto på en äldre judisk kvinna. Några franska soldater tränger upp den skräckslagna kvinnan mot en husvägg, de riktar sina vapen mot henne. Övergreppet skedde på Rue Pavée, en liten gata i de judiska kvarteren i Marais, där jag tillfälligtvis bor. På vägen tillbaka från Arkivet passerar jag exakt samma plats på gatan. Historien reproduceras i nutid: i dag bevakas Rue Pavée av ett halvdussin tungt beväpnade militärer, en polispiket kompletterar. De är utposterade för att skydda kvarterets synagoga och den judiska befolkningen. Så ser det ut i hela kvarteret: militär, polis, stridsliknande fordon utanför varje judiskt minnesmärke och varje

judisk butik, bland dem en kosheraffär. För en dryg månad sedan mördade terroristen Amedy Coulibaly fyra judar i en liknande butik, Hypercacher, i Porte de Vincennes.

I Maraiskvarteret ligger det judiska museet och vid ingången står en väldig staty över den judiske officeren Alfred Dreyfus; han bär på ett brutet svärd, en påminnelse om hans degradering och om hur han i slutet av 1800-talet, på helt falska grunder, dömdes som spion och deporterades till Djävulsön.

Den moderna franska antisemitismen växte fram under Dreyfusprocessen och frigjorde den extrema nationalism och den klerikala reaktion som kom att bära upp den gryende fascismen. Traditionen lever vidare i dag. Författaren Charles Maurras, antisemitismens ledande ideolog, exkluderade judar från verkliga fransmän, ”le Français de souche”- de som hade rent blod, var förbundna med jorden och vördade sina döda som organiska delar av en lång nationell historia. Jean-Marie Le Pen, Nationella frontens grundare, upprepar ideligen Maurras fraser. Som ung parlamentsledamot vände sig Le Pen till premiärminister Pierre Mendès France och sa: ”Förstår ni inte, herr premiärminister, att er fysiska uppenbarelse är motbjudande och kväljande.” Detta antisemitiska utbrott skedde mindre än ett decennium efter krigsslutet.

I Maraiskvarteret flämtar en låga vid minnesmärket över Förintelsens miljoner offer och bredvid monumentet finns Memorial de la Shoa. Där pågår utställningen ”Filmer la guerre”, som visar för västvärlden hittills okända sovjetiska filmer inifrån koncentrationslägren i öst, från Majdanek och Auschwitz, befriade av Röda armén. Jag har aldrig sett så bestialiska skildringar av mord, massavrättningar och vidrig tortyr. Detaljerat skildrar en av filmerna massmorden i Babij Jar, Ukraina. Den ryske poeten Jevgenij Jevtusjenko läser för oss sin dikt: ”Må Internationalen ljuda/Som en dånande fanfar/När jordens siste judehatare/Lagts i sin grav.”

En politisk-historisk glömska lägger sig annars över de sovjetiska filmerna och vittnesmålen. Förintelsen är i allt -väsentligt borta. Ingenting blir sagt om det nazistiska folkmordet på judar. Offren skildras som ”antifascister”. Det handlar inte främst om ”förnekelse”, mer om sovjetisk patriotisk historieskrivning.

”Förnekelsen” har sina moderna ledande företrädare i dagens Frankrike. Den ene är Dieudonné, som kallas komiker och en gång var kämpande antirasist, den andre Alain Soral, den före detta kommunisten som blivit nynazistisk ideolog. Dieudonné har hundratusentals följare på nätet och drar fullsatta salonger på sina turnéer över landet. Han förenade sig på en teaterscen med ”Förnekelsens” främste ideolog Robert Faurisson. Soral, en försåtlig antisemit, har bildat organisationen Jämlikhet och försoning. Med hjälp av den riktar han sig särskilt tydligt till *les beurs*, unga män födda i Frankrike men med nordafrikansk bakgrund. De tvingas ofta leva i storstädernas sönderfallande, eländiga förorter. Soral predikar för *les beurs* antisionism, antisemitism och mobiliserar till kamp mot Israel, allt i en förvirrad ideologisk sörja, kopplad till det som kallas *gaucho-lepénisme*, vänsterlepénism. Soral representerar, för en del av *les beurs*, ett alternativ till den extrema islamismen.

Demonstrationer, ledda av Soral och riktade mot Israels övergrepp mot palestinierna har urartat till angrepp på synagogor och på judiska butiker. Som 2014 i Sarcellles, en fattig förort där den judiska och muslimska befolkningen länge levde fredligt. ”Död åt judarna”, vrålade demonstranter förra året.

En annan antisemitisk riktning lever fortfarande på de traditionella idéerna från Maurras, Le Pen och den höger-extrema ideologiska

kloak som stått öppen så länge i Frankrike. ”Juden” betecknas ännu som nationellt opålitlig, som kosmopolit och han eller hon pekas ut som representant för det globala kapitalet. ”Juden” anklagas också för att hota de traditionella familjevärdena, främja homosexualitet och allmän sexuell perversion. Också här blinkar antisemitismen tillbaka till historien, till den judiske premiärministern Léon Blum. Han argumenterade tidigt för fria äktenskap och mot det patriarkala.

Mycket av detta ideologiska bråte och dessa fördomar virvlade runt när miljontals människor för några år sedan ideligen demonstrerade mot rätten för homosexuella att gifta sig. ”Judar, ni tillhör inte Frankrike”, så löd ett av slagorden.

Ministern Christiane Taubira, som skrivit lagen om homosexuellas rättigheter, avbildades som en apa. Hon är född i Franska Guyana.

Kvinnan med det osannolika namnet, Frigide Barjot, är en av ledarna för denna katolskt reaktionära familjerörelse och hon har stöd både från Nationella fronten, vissa muslimska organisationer och den växande identitetsrörelsen, Bloc identitaire, som finns i tusentals varianter och sätter som mål att skydda det ”exklusivt” franska: det rena blodet, tillhörigheten till jorden, dyrkan av det koloniala arvet och tron på en integristisk katolicism. Identitetspolitiken har blivit ett högerextremistiskt vapen.

Den franska antisemitismen öser ur flera källor: den klassiskt ultranationalistiska, klerikala, underkastad ledarkulten lever vidare i den åldrige Le Pen och i tidskrifter som Rivarol, som ansluter sig till ”Förnekelsen”.

Antisemitismen laddas också av islamistisk fascism och av Alain Sorals groteska ”försoningsideologi”. Båda rekryterar främst frustrerade maktlösa ungdomar från förorterna.

En tredje antisemitisk riktning är vänsterlepénismen som knyter an till en gammal nationalsocialistisk fransk tradition, där juden beskrevs som den girige kapitalisten. Under kollaborationen spreds affischer om den penningstinne juden som med sina klor rev världen blodig.

Högerextremismens sammanhållande kitt är antisemitismen. Den sortens motbjudande tankefigur kan någon gång också spåras hos vänsterfrontens ledare Jean-Luc Mélenchon. Han kritiserade exempelvis den före detta finansministern Pierre Moscovici med orden: ”Han tänker inte längre på franska utan som en som talar det internationella kapitalets språk.” Moscovici är jude.

Förra veckan våldförde sig några tonåringar på gravplatser i den lilla staden Sarre-Union, i Alsace. Ungdomarna gjorde Hitlerhälsningar och spottade på gravarna, flertalet av dem resta till minnen av Förintelsens offer.

Som alltid i Frankrike finns en motrörelse. I Sarre-Union samlades andra tonåringar till manifestation mot antisemitism och för att hedra Förintelsens offer – ett slags mini-variant av den väldiga demonstrationen 1990, mobiliserad sedan Carprentras judiska gravar attackerats av fascister.

Carprentras ligger i departementet Vaucluse. Väljarmajoriteten där valde för tre år sedan Marion Maréchal-Le Pen (Jean-Marie Le Pens barnbarn) till sin representant i Nationalförsamlingen. Ännu en av dessa franska paradoxer.

Något i skymundan av dagens våld och konflikter pågår en historiestrid i Frankrike. Zeew Sternhell, en av världens främsta experter på högerextremism och fascism, beskriver Frankrike som ett av fascismens och antisemitismens ursprungsländer. Frankrike har förrått sin egen upplysningstradition. Sådan är, grovt uttalat, hans tes. Sternhell är djupt oroad över ett starkt fascistiskt genombrott i Europa och för den delen också i sitt eget hemland, Israel.

En här av franska intellektuella har gått till motattack: Frankrike är republikanismens och den generösa öppna flyktingpolitikens rike.

De franska historikernas optimism och nationalistiska självrättfärdigande är svåra att förstå. En tredjedel av alla fransmännen säger sig dela Marine Le Pens värderingar och över 30 procent vill se henne som landets nya president. En färsk opinionsmätning visar att mer än hälften av Frontens sympatisörer anser att det finns för många judar i franska medier och fransk ekonomi. Bortåt en fjärdedel vill undvika att ha en jude som granne.

När premiärminister Manuel Valls fördömer antisemitism och terrorism, kanske i väl krigiska termer, svarar den före detta socialistiske utrikesministern, den grandiose Roland Dumas, skandalöst nog: ”Valls är under judiskt inflytande.”

Som så många andra har Dumas glömt bort 1800-tals-socialisten August Bebels ord: ”Antisemitism är socialism för dårar.”

Olle Svenning “

DN 23 feb 2015:

“Sju års bedrövelse och sorg

Hundratusentals människor fyllde förra veckan argentinska gator för att hedra åklagaren Alberto Nisman, som hittades död för en månad sedan. Hans kolleger organiserade den tysta marschen, men oppositionspolitiker och andra regeringskritiker fyllde ivrigt på i tågen.

Nismans död är hittills ett spektakulärt mysterium. Han utredde de terrordåd som begicks mot judar i Buenos Aires på 90-talet, och pekade för flera år sedan ut den libanesiska milisen Hizbollah och Iran som skyldiga. I januari hittades han ihjälskjuten i sitt badrum, kvällen innan han skulle överlämna en explosiv rapport till ett parlamentsutskott. Där anklagas president Cristina Kirchner med flera för att ha konspirerat med Iran, i syfte att sabotera terrorutredningen. Han hade redan skissat på en häktningsorder.

Kirchner sa först att det måste röra sig om självmord, för att sedan bli bergsäker på ett mord iscensatt av en spionchef som hon gett sparken. Hennes medarbetare har anklagat juristerna för att planera en statskupp och USA för komplotter mot regeringen.

Men förvecklingarna är bara fortsättningen på en lång, olycklig historia av populistisk peronism i Argentina. Kirchners sju år vid makten är ingen glansfull period.

Få medborgare tror att de någonsin får veta sanningen om fallet Nisman. Och de är vana vid korruption. Vicepresident Amado Boudou blev åtalad två gånger i fjol för mutaffärer och bedrägeri, men sitter

kvar eftersom allt är ”påhitt”. Samtidigt som Kirchner har fört en ständig kamp för att ta kontrollen över rättsväsendet har hon attackerat medierna och vem som än har vågat kritisera henne.

Centralbanken har beordrats att använda sina reserver för att betala statsutgifter. Regeringen har i åratal sett till så att konsumentprisindex manipuleras för att underskatta inflationen, ty dålig publicitet är inte bra. Den ekonomiska politiken präglas av misslyckanden och tvära kast för att skyla över dem.

Författningen hindrar Kirchner från att ställa upp igen i presidentvalet i oktober. Oavsett vem som vinner kan efterträdaren knappast bli sämre. En oberoende utredning av Nismans död vore en god början på ämbetsperioden. Om Argentinas nästa ledare dessutom kan komma åt korruptionen, montera ned protektionismen och befria ekonomin anas en ljusare framtid.

Gunnar Jonsson gunnar.jonsson@dn.se “

DN 23 feb 2015:

“ Kunskap kan inte bombas bort

I en fulländad värld skulle Iran inte ha något anrikningsprogram. Men så ser världen inte ut. Ett avtal om kontroll och begränsning är mer realistiskt än en militär lösning.

Nu när en tidsgräns närmar sig för en tänkbar uppgörelse med Iran om dess kärnteknikprogram fördunklas diskussionen av falska argument. Ett läger som ser en begränsning av Irans möjligheter att anrika uran som ett sätt att hindra landet att skaffa en bomb står mot ett som hävdar att alla uppgörelser är dåliga och att alla iranska centrifuger måste bort.

Obamaadministrationens förhandlare tror på begränsning. De vill ha en uppgörelse med intensiv kontroll under lång tid av ett kraftigt nedbantat anrikningsprogram, som är förenligt enbart med civil kärnenergi och garanterar att Iran hålls minst ett år från att kunna börja tillverka en bomb.

Hökarna, som anser att en uppgörelse vore förödande, leds av den israeliske regeringschefen Benjamin Netanyahu. Han har starkt stöd i den republikanskdominerade kongressen, redan innan han talar inför båda kamrarna i början av mars. Netanyahu, vars planerade besök har upprört Obama, anser sig ”förpliktad att säga ifrån i en fråga som rör mitt lands själva överlevnad”.

Det falska i debatten ligger i hökarnas ohederlighet. Iran har bemästrat bränslecykeln. Det må vara beklagligt men är inte desto mindre sant. Det skedde innan Obama blev president. Iranierna behärskar grunderna i anrikningsteknologin. Tusentals centrifuger snurrar, men långt färre än de hade varit utan det effektiva

interimsavtal som slöts sent 2013. Hur skulle man kunna avveckla kunskaper? Man kan inte bomba bort ett lands kunskaper. Det är ändå i grund och botten vad hökarna föreslår. I själva verket vill de ha en upptrappning som gör en mycket farlig konflikt med Iran mer trolig. Det är ett krigsläger. Iran har skrivit under icke-spridningsavtalet och kommer inte att godvilligt avsluta ett kärnteknikprogram som är en källa till nationell stolthet och som det anser sig ha rätt till.

Snack, säger hökarna, landet kan tvingas på knä av sanktioner, och senatorerna Robert Menendez från New Jersey (demokrat) och Mark Kirk från Illinois (republikan) har en motion om sanktioner färdig för att bevisa det (Obama har sagt att han kommer att lägga in sitt veto). De som ivrar för sanktioner som syftar till att alla iranska centrifuger ska bort tar miste. Sanktioner har skadat Iran men vid det här laget är landet härdat mot dem.

Därmed återstår att bomba Iran. Men även optimistiska bedömningar säger att det mesta en militär kampanj kan åstadkomma är att försena programmet ett par år. Det skulle också leda till ett krig med Islamiska statens svurna fiender just när USA och dess allierade strider mot IS. Samtidigt skulle Israel för första gången hamna i krig med både iranier och araber. Det vore dubbelrekord i dåraktighet.

Ett klokt råd till hökarna kan lyda så här: ”I en fulländad värld skulle Iran inte ha något anrikningsprogram, men världen är inte fulländad. Antingen får vi en förhandlingslösning som strikt begränsar Irans program 15 år framåt, med inspektörer på plats som aldrig förr och med plutoniumvägen till en bomb spärrad av en ombyggnad av forskningsreaktorn Arak – eller också går militären in. Och vad skulle ett krig uppnå? Det försenar programmet en del men garanterar att Iran skaffar sig en bomb, västfientligheten i den muslimska världen fattar eld och den nuvarande internationella koalitionen för sanktioner faller sönder. Det är inte bra för någon, inte heller Israel.”

En uppgörelse som ställer hårda krav, en sådan som Obama försöker få till, förstärker Israels säkerhet. Krig med Iran undergräver den.

Lite drygt en månad återstår tills tidsfristen för en uppgörelses ”politiska ramverk” går ut den 24 mars. De viktigaste motsättningarna sägs gälla ett orealistiskt iranskt krav på att alla sanktioner omedelbart ska hävas om man kommer överens, och ett amerikanskt på att de närmare 10 000 aktiva centrifugerna stängs av eller byggs om. Bedömare i väst tror att Iran är redo att skicka nästan hela sitt uranlager till Ryssland, vilket skulle reducera dess förmåga att snabbt övergå till bombproduktion, och därför är USA mer flexibelt rörande antalet centrifuger. Det skulle troligen ändå behöva åtminstone halveras.

Motsättningarna är reella men inte oöverstigliga. Om Iran kan lotsas i riktning mot världen med hjälp av ett rigoröst avtal skulle det ge väldiga politiska och ekonomiska fördelar. Som Irans utrikesminister Mohammad Javad Zarif sade nyligen: ”Vi måste gripa det här tillfället. Det kanske inte återkommer.” Det återstår att se om ayatolla Ali Khamenei, landets högste ledare, är på humör att ”gripa”.

Hökarna vill ha ännu ett krig som inte går att vinna. De sveper in sina intentioner i oansvarigt prat om en uppgörelse som ett nytt München. Det är ett falskt argument. Realisterna finns i det andra lägret. De har rätt. Det är mycket bättre att kringskära anrikningen än att driva på den – och eventuellt en iransk bomb – med orimliga krav på att alla centrifuger måste bort.

Roger Cohen brittisk-amerikansk journalist och författare.

Översättning: Margareta Eklöf “

DN 23 feb 2015:

“ Kvällens lista blir ny ödesstund för Aten

Greklands kris är inte över. Innan landet får mer nödlån ska övriga euroländer godkänna en lista på de reformer som regeringen i Aten vill genomföra. Senast måndag kväll ska listan vara klar.

Bryssel.
Eurogruppens finansministrar verkade lättade när uppgörelsen om Grekland var klar i fredags kväll förra veckan. En akut kris för euron avvärjdes, men förhandlingarna är inte över och många motsättningar har skjutits på framtiden.

Grekland har fått ytterligare fyra månader med EU:s och IMF:s räddningsprogram. Det innebär att regeringen i Aten snart kan få en innestående utbetalning på 7,2 miljarder euro, nästan 70 miljarder kronor. Det är pengar som finns kvar i räddningsprogrammet, men först måste ett antal krav uppfyllas.

I utbyte mot fortsatta nödlån har Grekland lovat att samarbeta med IMF och EU:s institutioner samt att avstå från förändringar som negativt påverkar ”budgetmål, ekonomisk återhämtning och finansiell stabilitet”, heter det i uttalandet från i fredags.

Men hur stora förändringar kan den nya grekiska regeringen driva igenom utan att övriga protesterar? Senast måndag kväll ska regeringen i Aten presentera en lista för eurogruppen. Listan ska innehålla en redogörelse för de reformer som Grekland vill genomföra. Listan ska först godkännas av EU-kommissionen, ECB och IMF – den av Grekland tidigare så kritiserade trojkan. Om trojkan ger grönt ljus ska övriga euroländer säga ja. Tysklands finansminister Wolfgang Schäuble har redan markerat att han inte tänker gå med på vad som helst.

Tyskland anser att Grekland ska stå fast vid tidigare grekiska regeringars löften och att den nya regeringen i Aten ska fullfölja de avtal som redan gjorts.

– Om inte räddningsprogrammet avslutas blir det inga pengar, sa Schäuble efter mötet i fredags.

Tonen från bland andra Frankrikes EU-kommissionär Pierre Moscovici har varit mer försonlig. Flera gånger har Moscovici upprepat att EU måste respektera den politiska vilja som uttrycktes när Grekland valde en ny regering i januari och påpekat att det finns ”flexibilitet” i räddningsprogrammen som ska utnyttjas. Vad det innebär är oklart.

Enligt uppgifter i grekisk press under helgen innehåller listan bland annat de utlovade krafttagen mot skatteflykt och korruption, och det applåderas av övriga. Svårare blir det om regeringen i Aten vill göra allvar av alla vallöften som leder till stora nya skatteutgifter.

Om inget land protesterar mot listan kan den godkännas efter ett telefonmöte med eurogruppen. Annars lär det behövas nya möten, antagligen redan kommande vecka.

Annika Ström Melin annika.strom-melin@dn.se

Fakta. Reformlistan

Senast på måndag kväll ska Grekland presentera en reformlista.

Den ska först godkännas av EU-kommissionen, ECB och IMF. Sedan ska övriga 18 euroländer ge grönt ljus.

Om listan godkänns av eurogruppen kan Grekland få den sista utbetalningen på 7,2 miljarder euro, nästan 70 miljarder kronor, ur EU:s och IMF:s räddningsprogram.

Sedan Grekland hotades av statsbankrutt 2010 har EU och IMF lånat ut sammanlagt 240 miljarder euro.

Den grekiska statsskulden har under samma period ökat och motsvarar i dag ungefär 175 procent av landets BNP. “

DN 24 feb 2015:

“ En röst mot maktfullkomligheten

Stora egna majoriteter är aldrig bra för politikers ödmjukhet. Att Ungerns premiärminister Viktor Orbán och hans konservativa Fidesz förlorade söndagens fyllnadsval måste därför hälsas med belåtenhet. Därmed försvann regeringens tvåtredjedels-övertag i parlamentet som gjorde att författningen kunde ändras efter behag.

Orbán har länge använt auktoritära grepp för att cementera sin kontroll över landet, något som EU har protesterat mot. Författningsdomstolens självständighet inskränktes eftersom den hade ovanan att underkänna lagar. Medie- och yttrandefriheten har beskurits. En märklig mängd oberoende och regeringskritiska organisationer drabbas av minutiösa granskningar av skattemyndigheterna.

Fidesz har också tappat stöd i opinionen, men det berodde mest på det taffliga försöket i höstas att införa en skatt på internetanvändning.

Vad som borde oroa ungrarna mest är Orbáns syn på frihet. I ett beryktat tal i somras sa han att Ungern borde fraternisera med ”system som inte är västerländska, inte liberala demokratier och kanske inte ens demokratier”. Ryssland, Kina och Turkiet nämndes som exempel.

Säkert var det något den ryske presidenten Vladimir Putin gillade att höra. Förra året uttryckte Orbán kritik mot EU:s sanktioner. Och för en vecka sedan kom Putin på besök, den första landningen i ett Natoland sedan hans militära överfall på Ukraina.

Nu ska kanske inte alltför stora växlar dras på visiten. Även förbundskansler Angela Merkel var nyligen i Budapest, och Orbán var noga med att åka och träffa Ukrainas president Petro Porosjenko innan Putin dök upp. Men framför allt har Ungern hittills hela tiden röstat för sanktionerna mot Ryssland.

Mötet var för Orbán en del av en ekonomisk balansgång. Huvudämnet var gasleveranser, som Ungern är svårt beroende av, och upprustning av ett kärnkraftverk som Ryssland lovat att finansiera. Men vad Putin i första hand är intresserad av är att driva in kilar i den europeiska enigheten.

Urholkningen av Ungerns demokrati är allvarlig i sig. Och EU-familjen borde hålla ihop, både i försvaret av rättigheter på hemmaplan och mot putinismen.

Gunnar Jonsson gunnar.jonsson@dn.se “

DN 24 feb 2015:

“ Tuff immigrationspolitik slår hårt mot studenter

Sheffield. I sin iver att minska immigrationen försvårar brittiska regeringen för utlänningar att studera i landet. Universiteten är djupt oroade över politiken. Utländska studenter ger stora intäkter som möjliggör investeringar.

På torsdag offentliggörs besvärande uppgifter för premiärminister David Cameron. Statistikmyndigheten presenterar då siffror som visar att han inte klarar att hålla sitt löfte att få ner immigrationen till under 100 000 personer per år. Det väntas sätta fart på debatten om invandring inför valet i maj.

Två grupper som bekymras över den hårdare attityden mot migranter är internationella studenter och chefer för universiteten.

– Utan de utländska studenterna skulle vi inte ha råd med det här, säger Keith Burnett, rektor för universitet i Sheffield, och gestikulerar ut mot gatan nedanför rummet där vi sitter.

Där, några kvarter bort, uppförs en ny byggnad för blivande ingenjörer. Pengarna från universitetets utländska studenter har varit helt avgörande för investeringen.

– När vi bygger nya laboratorier kommer det både inhemska och utländska elever till del, konstaterar Keith Burnett.

Han är oroad över regeringens motsägelsefulla besked. En del politiker talar om hur viktigt det är att marknadsföra universiteten utomlands

för att locka de bästa studenterna, vilket gynnar näringslivet.

– Andra, speciellt inom det konservativa partiet, gör märkliga uttalanden i syfte att minska antalet studenter, säger Keith Burnett.

Förslagen från den sistnämnda gruppen är bland annat att göra det krångligare att söka visum och svårare för internationella studenter att arbeta i Storbritannien efter utbildningen. Till det kommer hotet att lämna EU.

– För att motverka den retoriken bjuder jag in europeiska kolleger och försäkrar att vi som universitet verkligen är öppet för samarbeten.

Rektor Burnett jämför med USA, där universiteten har utbyten med varandra och ständigt får nya nobelpris.

– Vi i Europa är precis i början på en liknande teknisk och vetenskaplig utveckling. Det vore fullständig katastrof om Storbritannien lämnade EU.

Fortfarande är det attraktivt att studera i Storbritannien, men 2014 kom en rapport som visade att för första gången på 29 år sjönk antalet inskrivna utlänningar på engelska universitet. En tänkbar förklaring är att EU-medborgare valde andra länder när skolavgiften höjdes från 3 000 pund till 9 000 pund, cirka 116 000 kronor per läsår.

– Jag hade tur. Jag började under den gamla avgiften, berättar José Diaz de Aguilar Puiggari.

Han är från Kanarieöarna och studerar till rymdingenjör.

– Att vara här i Sheffield har förändrat mitt liv, gett det ytterligare en dimension. Du får ett öppnare sinne, ökar toleransen, känner dig som en del av världen och att inget kan stoppa dig, säger han och ler.

José Diaz de Aguilar Puiggari känner sig välkomnad av universitetet och staden, men inte av brittiska regeringen. Han kallar debatten om EU och immigration för giftig.

– Du hör bara det negativa. Det är svårt att hitta någon stark förespråkare för Europa.

Hans vänner, ekonomistudenten Anamil Kochar och blivande juristen Peggy Lim, är från Indien respektive Malaysia. Avgiften för deras utbildningar är drygt 13 000 pund, cirka 170 000 kronor, per läsår.

– De som studerar ämnen där man behöver tillgång till laboratorium betalar ännu mer, säger Anamil Kochar.

De och andra utländska studenter märker av ett hårdare klimat med skärpta språkkrav, komplicerade och dyra visumansökningar, hyresvärdar som måste kontrollera visum och rapportera till regeringen, med mera.

– Som det blivit nu är det tveksamt om jag hade börjat studera i Storbritannien, säger Shreya Paudel, från Nepal och internationell sekreterare hos National Union of Students.

Organisationen pläderar precis som universiteten för att internationella studenter inte ska ingå i regeringens mål att få ned immigrationen till under 100 000 personer.

– Talar man privat med politikerna förstår de hur viktiga internationella studenter är, men när det blir politik och immigrationsdebatt står politikerna inte upp och tar den diskussionen, säger Shreya Paudel.

Pia Gripenberg pia.gripenberg@dn.se

Fakta.
Studenter bidrar med 14 miljarder pund

Nettomigrationen (inflyttade minus utflyttade) till Storbritannien var 260 000 personer mellan 1 juli 2013 och 30 juni 2014, en ökning med nästan 80 000 personer jämfört med föregående tolv månader. Största ökningen var bland EU-medborgare och dem som kom för att arbeta.

Universitetet i Sheffield har sina rötter i Firth College som startade 1879. Läsåret 2014/15 är 26 309 studenter inskrivna från 121 länder. 7 064 kommer från länder utanför EU.

Enligt en regeringsrapport från 2013 bidrar utbildningsexporten med över 14 miljarder pund (180 miljarder kronor) årligen till Storbritanniens ekonomi.

I Sverige minskade antalet studenter från länder utanför EU med 80 procent när avgifter infördes 2011. Företrädare för näringslivet och universiteten trycker på för att bryta den utvecklingen.

Källor: ONS, universitetet i Sheffield, regeringen.”

DN 24 feb 2015:

”Netanyahu bluffade om Irans atomvapen”

Israels premiärminister Benjamin Netanyahu varnade 2012 för att Iran skulle vara ett år från att färdigställa en atombomb. Detta trots att hans egen underrättelsetjänst Mossad gjorde bedömningen att Iran inte hade den kapaciteten. Det visar några av de hundratals läckta underrättelsedokument som tv-kanalen al-Jazira kommit över.

Inför FN i New York deklarerade Benjamin Netanyahu 2012 att Iran var ett år ifrån att kunna färdigställa en atombomb. Han illustrerade sin varning med en tecknad bomb och krävde att ledarna skred till handling för att stoppa processen.

Men i hemliga underrättelse-dokument som tv-kanalen al-Jazira kommit över, står det klart att israeliska Mossad i en rapport som skickades till Sydafrikas under-rättelsetjänst bara veckor efter Netanyahus framträdande slog fast att Iran inte hade kapacitet nog att kunna färdigställa atomvapen.

Avslöjandet kommer samtidigt som spänningen mellan Israel och nära bundsförvanten USA tilltagit dramatiskt inför det tal som Benjamin Netanyahu planerar att hålla den 3 mars inför USA-kongressen.

Rapporten belyser sprickan mellan den offentliga retoriken från toppolitiker i Israel och bedömningen från Israels militär och underrättelsetjänst, skriver The Guardian, som samarbetar med al-Jazira i publiceringarna av hundratals läckta dokument skrivna mellan

2006 och 2014 från flera olika underrättelsetjänster. Det handlar om ”en av de största spionageläckorna under senare tid”, enligt The Guardian och i princip alla dokument är märkta ”konfidentiellt” eller ”topphemligt”.

Bland annat finns papper som berättar om detaljer från operationer mot al-Qaida, Islamiska staten och andra terrorgrupper, men också om sådana inriktade på miljöaktivister. Bland publiceringarna som hittills släppts finns en historia om hur CIA försökte etablera kontakt med Hamas trots ett förbud från USA, en om hur sydkoreansk underrättelsetjänst riktade in sig på Greenpeace ledare och en om hur Sydafrika spionerade på Ryssland gällande en kontroversiell gemensam satellitöverenskommelse.

Framförallt innehåller läckan kommunikation mellan den syd-afrikanska underrättelsetjänsten och dess motparter världen över.

Förutom dokument från Mossad och CIA, förekommer också papper från exempelvis ryska FSB, varifrån läckor är mycket ovanliga.

Läckan visar hur Afrika blir allt mer viktigt för globalt spionerі, skriver The Guardian.

– Sydafrika är spionagets Eldorado, säger en icke namngiven underrättelseofficer till tidningen.

Emma Bouvin emma.bouvin@dn.se “

DN 25 feb 2015:

“ Så kom Angela Merkel att dominera världspolitiken

Moskva, Minsk, Washington och Bryssel. Angela Merkels resor i februari illustrerar vilken central roll förbundskanslern och Tyskland spelar i Europa – oklart med vilken effekt. I dag i Berlin besöker den svenske statsministern Stefan Löfven världspolitikens just nu mäktigaste kvinna.

En cirkel slöts på säkerhetskonferensen i München i början av februari. Talare och huvudperson var den tyska förbundskanslern Angela Merkel. På säkerhetskonferensen ett år tidigare hade den tyske presidenten Joachim Gauck efterlyst ett Tyskland som aktivt blandade sig i världspolitiken och inte gömde sig bakom sin efterkrigspacifism.

Han hade blivit bönhörd.

När Merkel talade i München hade hon precis varit i Moskva och Kiev för att få till stånd nya förhandlingar om vapenvila i Ukraina.

Hur hamnade Merkel i den rollen?

Det började med telefondiplomati mellan Berlin och Kreml efter Rysslands annektering av Krim för ett år sedan och inblandningen i östra Ukraina. Merkel och den ryske presidenten Vladimir Putin förde samtal efter samtal. Merkel gjorde det med övertygelsen att konflikten

inte kunde lösas med vapen, bara en dialog kombinerat med ekonomiska sanktioner kunde betvinga Putin.

Det fortsatte den 6 juni i Normandie och 70-årsminnet av D-dagen, stats- och regeringschefer från hela världen deltog i högtiden. Tillsammans med värden, den franske presidenten François Hollande, såg Merkel till att Putin och hans ukrainske kollega Petro Porosjenko möttes öga mot öga.

Så föddes det så kallade Normandieformatet som uteslöt parter som USA och Polen, två länder som gärna hade velat ha ett ord med i laget. Normandieförhandlingarna fortsatte i Minsk i september. Det ledde till ett tolvpunktsprogram som aldrig förverkligades. Striderna hade fortsatt och separatisterna hade utvidgat sitt territorium.

När Merkel framträdde i München blev hon därför häftigt angripen av den amerikanske senatorn John McCain, Vietnamveteran och republikansk presidentkandidat 2008. McCain undrade hur många männi-skor som måste dö i Ukraina innan vi hjälper dem att försvara sig. Han krävde vapenleveranser till Ukraina.

Merkel sade nej. Hon hänvisade till sitt senaste besök i Moskva. Vapen skulle inte imponera på Putin, bara riskera att trappa upp konflikten ytterligare. Dagen därpå reste hon till Washington och fick den amerikanske presidenten Obama med sig på den linjen. Två dagar senare följde den nattliga maratonförhandlingen i den vitryska huvudstaden och en ny omstridd överenskommelse – Minsk II.

Vapenvilan är bräcklig. Det rapporteras om strider utanför Mariupol och hur separatisterna drar ihop trupper i närheten av den strategiska hamnstaden. Om striderna bryter ut på nytt och separatisterna erövrar Mariupol kan Merkels diplomati ha nått vägs ände.

De välvilliga kommer att säga att hon ändå försökte, medan de mer kritiska kommer att likna Minsk II vid München 1938 och säga att det var naivt att tro att något annat än militär styrka skulle imponera på Putin.

Parallellt med Ukrainakrisen har Merkel agerat i bakgrunden när det gäller Grekland och euron. Tyskland och förbundskanslern har sedan 2010 satt sin prägel på hur krisen ska hanteras enligt formeln solidaritet i utbyte mot soliditet. Även här handlar det om en balansgång med en avgrund på bägge sidor.

Om kravet på strukturreformer och budgetsanering urholkas blir det en signal till andra euroländer med problem liknande de grekiska. Ett så kallat grexit, att Grekland tvingas lämna euron, vore å andra sidan en blamage som skulle ge eko i hela världen och få de tyska skattebetalarna att undra varför deras regering genom åren medgett krediter på mer än 50 miljarder euro.

Så när den svenske statsministern Stefan Löfven i dag tas emot med militära hedersbetygelser vid sitt första officiella Berlinbesök möter han en förbundskansler under en kritisk period som kan gå till historien.

Jan Lewenhagen jan.lewenhagen@dn.se

Merkels tuffa resande

Torsdag 5 februari: Angela Merkel flyger till Kiev för att tillsammans med den franske presidenten Francois Hollande träffa den ukrainske presidenten Petro Porosjenko och bana väg för nya fredsförhandlingar i den vitryska huvudstaden Minsk.

Fredag 6 februari: Merkel är tillbaka i Berlin för att ta emot den irakiske regeringschefen Haidar al Abadi och diskutera kampen mot IS. Flyger sedan till Moskva för att tillsammans med Hollande träffa den ryske presidenten Vladimir Putin för att även med honom diskutera förhandlingar i Minsk.

Lördag 7 februari: Merkel är hedersgäst och talare på säkerhetskonferensen i München.

Söndag 8 februari: Telefonkonferens med Hollande, Putin och Porosjenko. Flyger till Washington.

Måndag 9 februari. Träffar den amerikanske presidenten Barack Obama. På dagordningen står bland annat frihandelsavtalet mellan EU och USA. Parterna diskuterar också Ukraina. På kvällen gör Merkel en avstickare till Ottawa för att träffa den kanadensiske premiärministern Stephen Harper.

Onsdag 11 februari. Merkel är en av 1 400 gäster när den förre tyske presidenten Richard von Weizsäcker begravs. Flyger sedan till Minsk där hon sammanstrålar med Hollande, Porosjenko och Putin.

Förhandlingarna pågår hela natten och slutar i en uppgörelse där vapenvila är huvudpunkten.

Torsdag 12 februari: Flyger från Minsk till Bryssel för EU-toppmöte. Träffar för första gången den grekiske nyvalde premiärministern Alexis Tsipras.

Under veckan som följer drar Merkel ned på sina offentliga framträdanden, men står i telefonkontakt med parterna från Minsk.

Torsdag 19 februari. Telefonmöte med den grekiske premiärministern Tsipras, vilket bidrar till att finansministrarnas möte i Bryssel dagen därpå leder till ett snabbt beslut.

Fredag 20 februari: Merkel flyger till Paris för att träffa Hollande och diskutera utvecklingen både i Grekland och Ukraina.

Lördag 21 februari: Merkel flyger till Rom och möter påven Franciscus. “

DN 25 feb 2015:

“Amnesty: Vetorätten för folkmord bör avskaffas

Världssamfundets oförmåga att gripa in mot barbari och folkmord är skamlig, anser Amnesty International. Organisationen vill att vetorätten i FN:s säkerhetsråd avskaffas för dessa brott.

London.
De väpnade konflikterna över världen har ändrat form, konstaterar Amnesty International i sin årsrapport om de mänskliga rättigheterna. För att hindra att civila blir offer för fruktansvärda grymheter från stater och beväpnade grupper måste världens ledare snabbt agera, fortsätter organisationen.

– 2014 var ett katastrofalt år för miljoner civila som drabbades av våldet. Omvärldens svar på övergreppen från stater och beväpnade grupper har varit skamlig och ineffektiv, säger Salil Shetty, generalsekreterare för Amnesty.

Han är särskilt oroad över framväxten av Boko Haram, IS och al-Shabaab. De och liknande grupper genomförde våldshandlingar mot befolkningen i åtminstone 35 länder förra året.

Amnesty International tror att ännu fler civila kan drabbas och att flyktingkrisen förvärras framöver om inte världssamfundet i grunden ändrar sitt sätt att motverka konflikterna.

Amnesty slår fast att FN:s säkerhetsråd har misslyckats med att hantera kriserna i Syrien, Irak, Gaza, Israel och Ukraina. Man uppmanar därför rådets fem permanenta medlemmar att avstå från sin vetorätt när det gäller folkmord och utbredda grymheter.

– Då får FN större möjligheter att agera för att skydda civila när deras liv är i fara och det sänder en kraftfull signal till förövarna att världen inte sitter overksam mot deras grymheter, säger Salil Shetty.

Men Amnesty har även tidigare föreslagit att säkerhetsrådets medlemmar ska avstå från att lägga sitt veto, utan att lyckas. Steve Craw-shaw, chef på internationella sekretariatet, anser att läget är annorlunda nu.

– Vi har haft en situation där Ryssland och Kina har blockerat resolutioner mot Syrien och USA har gjort det mot Israel, men nu har till och med FN:s generalsekretare Ban Ki-moon sagt att det inte längre är business as usual, säger Steve Crawshaw till DN.

Han tror att om vetofrågan kopplas till just folkmord och storskaliga grymheter ökar trycket på stormakterna att upphöra med att blockera varandra.

Mot bakgrund av de ökade terror-hoten i världen varnar Amnesty länderna för att göra om misstagen efter attackerna den 11 september, som Guantanamofängelset och massövervakning av medborgare.

Mitt i all bedrövelse finns även ljusglimtar i rapporten. Amnesty nämner bland annat att fördraget om vapenhandel trätt i kraft, att fler

länder stoppat dödsstraff, att ledarna för röda khmererna dömdes till livstidsstraff i Kambodja och att hbtq-personer fått ökade rättigheter i till exempel Indien.

Pia Gripenberg pia.gripenberg@dn.se

Fakta.
Rapporten i siffror

4 000 000 har flytt från kriget i Syrien.

3 400 flyktingar, minst, har drunknat i Medelhavet på väg till Europa.

160 länder har kartlagts i rapporten.

131 stater använder tortyr eller har på annat sätt misshandlat människor.

78 har lagar som förbjuder homosexualitet.

28 länder förbjuder helt aborter, även efter våldtäkter och när kvinnans liv är i fara. “

DN 25 feb 2015:

“ Klart för nödlån – listan fick godkänt

Greklands reformlista har godkänts av EU, men många av vänsterkoalitionen Syrizas sympatisörer är besvikna och i EU-parlamentet har en av partiets mest välkända företrädare bett det grekiska folket om ursäkt.

Stämningen var laddad när euro-gruppens ordförande, Nederländernas finansminister Jeroen Dijesselbloem, skulle tala i EU-parlamentet på tisdag förmiddag.

Vad skulle Dijsselbloem säga om Greklands reformlista, den lista som övriga euroländer krävt för att förlänga EU:s räddningsprogram?

”Listan lämnades inte ens in tid”, muttrade en misstrogen tysk ledamot på väg in i utskottslokalen.

– Jodå, tvärtemot vad som har stått i vissa tidningar kan jag berätta att Grekland lämnade in listan före midnatt, klockan kvart över elva i måndags kväll, sade Dijsselbloem.

EU-kommissionen godkände därefter reformlistan som ”tillräcklig” och efter ett telefonmöte på tisdag eftermiddag sade också eurogruppens finansministrar ja.

– Grekland har valt att fortsätta räddningsprogrammet och nu kan arbetet börja. Det finns mycket att göra, hävdade Dijsselbloem.

Regeringen i Aten lovar bland annat en omfattande genomgång av den grekiska statens utgifter och regler som ska stoppa skatteflykt och smuggling av cigaretter och bensin.

Den ”humanitära krisen” i Grekland ska hejdas, heter det och minimilönerna ska höjas. Men regeringen slår inte fast med hur mycket.

Frågan om minimilöner har varit omtvistad. Länder som Slovakien och Litauen, där minimilönerna är lägre än i Grekland, har protesterat mot att nödlånen ska betala en sådan reform.

Den grekiska regeringen har utan tvivel backat på flera punkter. Mot detta växer besvikelsen bland Syrizas sympatisör och i EU-parlamentet protesterar en av partiets mest välkända företrädare.

– Jag ber det grekiska folket om ursäkt för att jag deltog i denna illusion, förklarade 93-åriga Emmanoui Glezos häromdagen.

Han är en legendarisk grekisk motståndsman och vänsterpolitiker. I maj 1941, under den tyska ockupationen, klättrade Glezos upp på Akropolis och drog ned den nazistiska svastikan som vajade över Aten.

I dag är Glezos EU-parlamentariker och hans kritik av regeringen har lett till internt rabalder.

Men på tisdagen var dörren till Glezos kontor i EU-parlamentet stängd. Och Dimitrios Papadimoulis, Syrizas före-trädare i EU-parlamentets ekonomiska utskott, håller inte med.

– Nej, Glezos kritik är felaktig.

Men i den nya reformlistan har många av Syrizas vallöften försvunnit?

– Detta är en svår förhandling. Men den lista som vår regering har presenterat kommer från Grekland, det är vår lista.

Annika Ström Melin annika.strom-melin@dn.se

Fakta. Greklands räddningsprogram

EU och IMF har gått med på att förlänga räddningsprogrammet till Grekland i fyra månader.

Grekland avkrävdes först ett besked om vilken politik den grekiska regeringen tänker driva.

Greklands reformlista godkändes på tisdagen av EU-kommissionen, ECB, IMF – samt av eurogruppens finansministrar.

Uppgörelsen innebär att Grekland kan få 7,2 miljarder euro, motsvarande 70 miljarder kronor, i ytter-ligare nödlån. Utbetalningen ska ske senast i april.

Oklart är dock om Grekland klarar betalningarna fram till dess. Under senare tid har skatteintäkterna minskat dramatiskt, med 1 miljarder euro varje månad “

DN 25 feb 2015:

“Därför är terrorn ett slag mot Danmarks historia

Sedan 1849 har Danmarks judar enligt lag varit lika danska som alla andra. Därför kunde regeringen inför nazisterna vägra skilja ut judiska medborgare. Bo Lidegaard skriver om ett land med ett stolt förflutet – och en osäker framtid.

Attentatet mot synagogan i Köpenhamn förra lördagen, då en frivillig judisk väktare mördades, har satt starka krafter i rörelse vad gäller det märkliga förhållandet mellan de danska judarna och resten av den danska befolkningen. Bägge sidor insisterar på att det inte finns några motsättningar mellan att vara judisk och att vara dansk. Det har gjort det till något särskilt att vara jude i Danmark, och det har gjort Danmark till något särskilt.

Utgångspunkten har varit att judar i Danmark är medborgare som alla and-ra. Men kan man vara som alla andra om man är särskilt hotad, och om man måste ha särskilt skydd? De frågorna kan inte besvaras med hänvisning till erfarenheter från Paris och Bryssel. För poängen är just att Köpenhamn inte är Paris eller Bryssel – och i detta fall inte åstundar att bli det.

För mer än tvåhundra år sedan var europeiska tänkare engagerade i frågor om vad som skapar nationer och folk, vilket de flesta var eniga om att judar inte gjorde. Som tänkarna såg det, så fanns det en oöverkomlig motsättning mellan det nationella – kristna – och judarna, som tillhörde en annan gemenskap, religiöst och kulturellt. Den tidens tankar om det judiska som oförenligt med det nationella blev en del av det tankegods som senare europeisk antisemitism byggde på.

Men i Danmark tänkte kungen annorlunda. Han hade behov av de driftiga judiska handelsmän som redan hade verkat i landet i flera hundra år, och 1814 utfäste han ett så kallat frihetsbrev som gav Danmarks judar lika rättigheter att idka affärsverksamhet om de i gengäld underkastade sig rikets lagar. Med 1849 års grundlag fick judarna grundläggande demokratiska rättigheter i likhet med alla andra medborgare, vilket också innebar den religionsfrihet som är särskilt betydelsefull för en religiös minoritet.

Troende judar organiserade sig i egna samfund. Men det var upp till var och en att själv bestämma huruvida man var jude eller ej, och vad det innebar. Lagstiftningen ställde inga specifika krav, och den gjorde ingen åtskillnad mellan danskar med olika tro.

Efter 1900 kom några tusen judar på flykt från pogromer i Östeuropa och Ryssland till Köpenhamn. Integrationen gav inte upphov till några spänningar. Även om också Danmark kände av fördomarna och rappen av antisemitism, saknades hos den danska befolkningen grogrund för den ideologiska och rasistiska antisemitism som florerade i Europa på 1930-talet, som Folketinget också lagstiftade mot.

I och med den tyska ockupationen av Danmark den 9 april 1940 sattes nationens förhållande till sin judiska minoritet på ett ödesdigert prov. För att försäkra att regeringsmakten fortsatt skulle ligga hos de demokratiska partierna, böjde sig den danska regeringen på flera områden djupt för den tyska ockupationsmakten. Men ett av de områden där den drog ett streck i sanden var frågan om judarna.

Den danska regeringen avfärdade helt enkelt att det existerade en ”judefråga”, för att inte tala om ett ”judeproblem”, i Danmark. På upprepade tyska krav att avskilja det judiska befolkningselementet, så som skett i alla andra länder som underkastats Tredje riket, svarade Danmark att man vare sig ville eller kunde skilja mellan judiska och

icke-judiska medborgare. Ingen myndighet hade ett register över judar, och ingen ville heller ta på sig att upprätta ett.

Judarna var lika danska som alla andra och kungen, Christian X, sade till statsministern att om tyskarna krävde att danska judar skulle gå omkring med davidsstjärnan, så ”får vi väl alla bära gula stjärnor”. Detta blev upprinnelsen till den livskraftiga legenden att Christian X bar judestjärnan under sin dagliga ridtur i det ockuperade Köpenhamn.

Det hårda danska motståndet mot diskriminering av landets judar blev en nationell samlingspunkt. När regeringen i augusti 1943 trädde tillbaka, och därmed inte längre kunde garantera judarnas beskydd, skred ockupationsmakten till handling. Den 1 oktober 1943 genomförde tysk militärpolis med hjälp av danska nazister en omfattande razzia i syfte att arrestera och deportera de allt som allt cirka 7 000 judarna i Danmark, däribland några tusen statslösa flyktingar.

De allra flesta judarna hade dock förvarnats – av Hitlers egna representanter i Danmark som fruktade den danska befolkningens reaktion på ett övergrepp mot den judiska minoriteten. De flesta gömde sig hos vänner och bekanta, hos kolleger och grannar, hos läkare och på sjukhus. Av de 7 000 blev färre än 500 deporterade, medan resten försvann i folkdjupet där deras landsmän under påföljande veckor hjälpte dem att fly. De allra flesta lyckades ta sig över Öresund till säkerheten i Sverige.

Den tyska åtgärden träffade en öm punkt hos danskarna, eftersom de allra flesta absolut inte betraktade judiska medborgare som mindre danska än de själva. Tvärtom sågs räddningen av de flyende såväl som av deras understödjare som en patriotisk handling; ett dämpat uppror mot ockupationsmakten och dess terror. Därför blev räddningen av de danska judarna en avgörande händelse i ockupationstidens historia.

Efter kriget återvände de flesta av judarna hem till Danmark, där de i huvudsak fann sina egendomar och bostäder orörda och i många fall omhändertagna av grannar och vänner. Även om det fanns undantag, så var den helt överskuggande bilden den av en harmonisk återförening, som bekräftade de nära banden mellan de danska judarna och resten av den danska befolkningen.

Den bilden styrktes också av att man under krigets sista veckor lyckades hämta de omkring 500 danska judar som deporterats till Theresienstadt, hem till Danmark och vidare till Sverige.

Räddningen av de danska judarna tillhör det som Danmark kunnat vara stolt över, efter en ockupation där många i efterhand har upplevt att nationen gjorde för många eftergifter till ockupationsmakten. Det danska undantaget från folkmordets förbrytelse blev en nationell samlingspunkt och en del av den danska självförståelsen.

Så har det varit sedan dess, och skiftande generationer talesmän för Danmarks judiska befolkningsgrupp har satt en ära i att vara del av samhället på samma villkor som alla andra. Därvid har de varit delaktiga i att ytterligare understryka principen att det inte finns någon motsättning mellan den judiska identiteten och den danska. Oavsett om man tillhör den ortodoxa och religiöst aktiva minoriteten, eller den större gruppen med kulturell judisk identitet, har det ingen betydelse för individens samhälleliga bestämning.

Den särskilda belägenheten för danska judar har gjort det möjligt för individen att välja sin egen identitet utan samhälleliga påtryckningar. Det finns många sätt att vara jude på i det danska samhället, många synpunkter och hållningar – precis som det är för resten av befolkningen. Denna mångfald har i sig bidragit till att motverka fördomar och stereotyper.

En judisk identitet i Danmark är i regel en privatsak; något den enskilde väljer att ge uttryck för eller helt enkelt att inte ge uttryck för, hur han eller hon själv har lust.

Under de senaste decennierna, med en växande – i synnerhet muslimsk – invandring, har framträdande medlemmar inom det judiska samfundet i Danmark varit bland de främsta förespråkarna av utökade insatser för att integrera dessa nya danskar i samhället. Danska judiska representanter har haft en särskild blick för betydelsen av att göra plats för denna nya minoritet, för farorna med exkludering, fördomar och uppkomsten av ett parallellsamhälle.

Just utifrån denna bakgrund upplevs förra lördagens attentat mot synagogan på Krystalgade som särskilt tragiskt. Det träffar hela den danska befolkningen mitt i självförståelsen när en judisk medborgare utses som ett specifikt mål.

Premiärminister Netanyahu gned salt i de öppna såren när han inviterade danska judar ”att komma hem” till Israel och därmed bestred samhörigheten i den danska befolkningen. Den israeliske regeringschefen lyckades med sin nedsättande kommentar förolämpa alla som i Danmark är ense om att det judiska och det danska är två sidor av samma sak.

Det finns ingen växande, och allra minst en utbredd, antisemitism hos den danska befolkningen. Däremot finns det smärre radikaliserade muslimska grupper som kopplar samman den israelisk-palestinska konflikten med danska judar, som de uppfattar som representanter för Israel. Det skapar ett latent hot om våld mot judar. Det var detta som kom till uttryck förra helgen.

Detta hot ställer den judiska minoriteten och resten av det danska samhället inför ett svårt dilemma.

Å ena sidan har det under mer än tvåhundra år varit minoritetens uttalade hållning att inte be om särskilda villkor. Det har varit en ytterst framgångsrik strategi, som under kriget bidrog till att skydda de danska judarna mot folkmordets värsta verkningar och som har försäkrat dem om ställningen som fullvärdiga medlemmar av den danska nationen. Det är det som har gjort dem till landsmän.

Å den andra sidan kan man inte avvisa hotet från våldsamma extremister. Ingen kan veta om ytterligare en radikaliserad terrorist slår till i morgon. Därför är det svårt att låta bli att ta ansvar för att inte be om det utökade beskydd som kan utgöra ett visst värn mot den sortens extremistiska gärningar.

Danska judar och deras icke-judiska landsmän tvingas finna svar på en fråga som aldrig förut har ställts: Varför ge den judiska minoriteten ett utökat beskydd när ingen vill betrakta denna minoritet som något särskilt?

Det svåra är inte att ropa på vaktposter och skilja ut sig. Det svåra är att bevara friheten att själv avgöra vad det vill säga att vara dansk jude.

Bo Lidegaard chefredaktör för den danska tidningen Politiken. “

DN 25 feb 2015:

“ Det engelska etablissemanget har förnyat sig men är fortfarande blått.

De ekonomiska makthavarna hittade bara på nya sätt att göra Storbritannien mer orättvist. Det påstår Owen Jones i ”The Establishment”. Malena Rydell läser ett underhållande reportage om makten i det postdemokratiska samhället.

Owen Jones
”The Establishment. And how they get away with it”
Allen Lane
Häromveckan drog den brittiska valrörelsen igång på allvar, när Torylägrets sponsorer skickade ut en klassisk attack i de gammelmedier som de fortfarande är du och bror med.

Stefano Pessina, miljardär och chef för apotekskedjan Boots och tillika en av Storbritanniens mest kända skatteundvikare, dundrade att Ed Miliband är ”anti-business” och skulle kunna skada landet. Den före detta Marks & Spencer-chefen Stuart Rose hakade på och sa att Red Ed är en ”1970’s throwback”. David Cameron bekräftade: Labour när ett hånfullt hat mot företagande.

Nej hallå, vi är faktiskt aggressivt för företagande, utropade Labours Tristram Hunt närmast desperat och som i underläge, trots att Labour just nu leder i opinionsmätningarna.

Detta ”bråk” är som ett skolboksexempel för vad den engelska statsvetaren Colin Crouch kallar den postdemokratiska eran.

Under 00-talet har de flesta samhällsanalytiker insett att Crouch pekar på något avgörande: de ekonomiska makthavarnas inflytande över politiken har påverkat demokratin i så många demokratiska länder att det skett en maktförskjutning som bör kallas postdemokrati. När de traditionella partierna dessutom möts i mitten blir konflikterna av pseudosort – man är ju i stort sett överens – och debatterna av teknokratisk art. Resultatet är tristesskänslor, framgångar för partier som UKIP och SD, och en borttynande europeisk socialdemokrati som körs om av nya koalitioner som Syriza och Podemos.

Samtidigt, som författaren och debattören Owen Jones brukar påpeka i tv-debatter, när britterna får frågor om ekonomisk politik så tycker de inte som de partier de röstar på. Fyra av fem UKIP-väljare tycker att klyftan mellan rika och fattiga borde vara regeringens högsta prioritet. Det tycker inte UKIP.

När Owen Jones tecknar sin bild av det brittiska etablissemanget av 10-talssnitt är det så här de ser ut: Ett Tories vars representanter är konservativa i varierande grad men som är förkrossande eniga på en punkt: allt vi gör, gör vi för folk som Stefano Pessina. Vi vill fortsätta avreglera och krympa staten, men den är bra att ha när banker behöver räddas. Vi vill vara utan Europasamarbetet, men plockar gärna det som stärker företagsvärldens makt ur EU-kakan. Att våra rika allierade samlar sina pengar på hög i skatteparadis istället för att investera är ett problem vi skjuter på framtiden.

Att Labour gick högerut under Blair var, menar Jones, avgörande för att göra etablissemanget till vad det är idag.

Det spelar ingen roll hur präglad den brittiska politiska debatten är av Thatchers ”there is no alternative”-grundsyn. För Owen Jones, som föddes när Thatchers stjärna stod som högst, och som har begåvats med humor, verkar det inte finnas några hopplösa strider eller redan uppfunna hjul. Det betyder inte att han är naiv eller tror att han avtäcker hemliga konspirationer när han vandrar mellan Westminster och lobbyister i sina reportage. För Jones, som själv är en del av tankesmedjevärlden, är det ingen nyhet att den samtida politiska klassen består av oändligt många fler än de folkvalda.

Inte desto mindre är den en ankdamm, där maktpersoner skyddar och berikar sina vänner. Banden mellan de som avreglerar statliga företag och de som får de lukrativa kontrakten är ingen hemlighet.

”Du vet”, säger högerkrönikören Paul Staines till Owen Jones när de ses på en gastropub i Islington, ”vi har haft nästan ett århundrade av allmän rösträtt nu, och vad som händer då är att kapitalet hittar sätt att skydda sig från, ja, väljarna”.

När det begav sig var Staines en ”outrider”, en libertarian som arbetade för Thatchers rådgivare, i dag driver han en av Storbritanniens största högerbloggar.

”The outriders” var de nyliberalt frälsta män som utmanade det efterkrigstidsetablissemang som trodde på keynesianism och blandekonomi som värn mot nya katastrofer efter andra världskriget. De var idéarbetarna som tog Thatcher på orden när hon sade sitt bevingade ”ekonomin är metoden, syftet är att förändra hjärtat och själen”. Ingen släpptes in som inte förbundit sig till revolutionen, för att citera David Cameron om hans ungdoms första möte med de som arbetade för Thatcher.

De Thatchervänliga tankesmedjornas mission var att översätta hennes visioner till vardagligt språk, att erbjuda ”Hayek för massorna”, skriver Jones, och deras stora bedrift var att de lyckades förändra uppfattningen om vad som är politiskt möjligt utan att hamna utanför den politiska mittfåran.

Owen Jones, som slog igenom med boken ”Chavs”, om överklassens förakt för arbetarklassen, insåg förstås att ”etablissemanget” var en av de mest irriterande titlarna han kunde ha valt på en bok om Tories och deras bundsförvanter i näringslivet. I alla läger kommer någon att säga att han har fel: Är inte Owen Jones själv etablissemang, med sin Oxfordexamen, sina Guardiankrönikor och BBC-debatter?

Jones poäng är att folk har haft för fullt upp med att peka ut vilka etablissemanget är, när det intressanta i själva verket är hur ekonomiska makthavare påverkar politiken och den livaktiga demokratin.

Etablissemanget i Jones tappning är således alla som har gjort Storbritannien mer orättvist. Alla ska med, poliserna som etablissemangets förlängda auktoritära arm, gammelmedierna som även efter Levesonförhören skamlöst sprider myter om invandrare och bidragstagare och uppmuntrar människor att sparka neråt istället för på etablissemanget.

Ibland har boken för mycket karaktär av en pliktskyldig rundmålning av allsköns elände, och Jones berättande är som bäst där han är som

mest hemma: på cappuccino-vandring mellan män på viktiga poster i den nya maktvärlden. Eller när han dricker pints med de som fått nog och hoppat av.

Här finns förstås politikerna som hoppar till lobbyvärlden och tvärtom, men det Jones reportage beskriver är mycket mer komplicerat än vissa makthavares dubbla lojaliteter. Det handlar snarare om att politiker idag är omgivna av en svåröverblickbar, stor policyprofessionell klass som vuxit ihop med den politiska världen, och att det då blir självklart att en revisionsbyrå kan bidra med underlag till regeringens nya skattereform – för att sedan sälja tjänsten hur man undviker att drabbas av den nya skatten till företagsvärlden.

Ibland förväxlas teorierna om postdemokrati med slarviga utsagor om att politiken idag är tom på ideologi. Det är den inte. Det bästa med Owen Jones reportage är att det skildrar den politiska klassen och dess nya förgreningar och visar att den är stor, välmående och förstås, lika ideologiskt driven som någonsin.

Malena Rydell “

DN 26 feb 2015:

“ Röstfiske första valet

Regeringsförklaringen i höstas underströk vikten av att Sverige får en plats i FN:s säkerhetsråd 2017. I utrikesdeklarationen för två veckor sedan stod det än tydligare: Sveriges kandidatur är ett ”konkret uttryck för regeringens vilja att påverka världspolitikens skeenden”. En plats i FN:s högsta organ är helt enkelt det centrala målet för svensk utrikespolitik.

Om allt annat är underordnat får det konsekvenser. Enligt onsdagens SvD är statsminister Stefan Löfven och utrikesminister Margot Wallström nu överens om att förlänga det militära samarbetsavtalet med Saudiarabien. Det ska åtminstone inte sägas upp på svenskt initiativ när tiden går ut den 15 maj. Orsaken skulle vara valkampanjen till säkerhetsrådet.

Flera faktorer inverkar på den saudiska affären. Socialdemokraterna har alltid kramat den svenska försvarsindustrin, för sysselsättningens skull och för att den har varit en byggsten i neutralitetsmyten. Näringsminister Mikael Damberg har dessutom pekat ut Saudiarabien som ett prioriterat land för ökad export, och ett skrotat militärt samarbete kan tänkas påverka ambitionen.

Men kopplingen mellan FN och Saudiavtalet bär trovärdighetens prägel på grund av en egen logik. Om det viktigaste är att vinna en omröstning i generalförsamlingen behöver utrikespolitiken anpassas.

Det ligger i sakens natur att Löfven aldrig skulle medge sambandet. Motståndet mot umgänget med Saudiarabien är stort i de egna leden. Det är en av världens värsta diktaturer, där dödsstraffen haglar, en regimkritisk bloggare kan dömas till 1 000 piskrapp och kvinnor inte ens får köra bil. S-kongressen 2013 trotsade partiledningen och krävde stopp för vapenexport till otrevliga länder. Därtill är koalitionspartnern Miljöpartiet i grunden pacifistiskt, och dess vånda inför Saudibeslutet gränslös.

Sverige håller just på att etablera sitt bidrag till FN:s fredsbevarande styrka i Mali. Den som tycker att FN bör stöttas kan delta just därför, men Stefan Löfven har själv sagt att medverkan är viktig också för chansen att väljas in i säkerhetsrådet.

Statsministern reste till Afrikanska unionens toppmöte i Etiopien med samma tanke, att värva stöd för Sverige.

Även regeringens erkännande av -Palestina som stat passar in i bilden. Det gav pluspoäng i arabvärlden, och i FN:s generalförsamling är länderna som gjort detsamma i klar majoritet. I den salen har Israel inte många vänner.

Saudiarabien är en spelare både i Mellanöstern och i G77, en stor grupp av utvecklingsländer varav många har minst sagt tveksamma demokratiska meriter. Men här finns 132 röster i generalförsamlingen att hämta, och det är den som väljer säkerhetsrådets medlemmar.

Tre socialdemokratiska riksdagsledamöter fastslog nyligen på DN Debatt att Sverige endast får exportera vapen om det ”inte strider mot den svenska utrikes-politiken”. Men vad händer om den politikens heligaste syfte är att komma in i FN:s säkerhetsråd?

I regeringens utrikesdeklaration framstår FN som viktigare än EU för Sverige. Det har inte mycket med verkligheten att göra, men harmonierar med en nostalgi om Olof Palmes tid när socialdemokratin tror att landet hade en egen och så mycket viktigare röst i världen.

Det brukar sägas att om FN inte fanns skulle organisationen behöva upp-finnas, och det är inget fel att Sverige sitter med i säkerhetsrådet. Men faktum är att denna instans oftast är lamslagen i avgörande frågor. Kina och framför allt Ryssland har veto, vilket gör FN fullständigt tandlöst i exempelvis Ukraina och Syrien.

Kampen mot terrorister i Mali är ingen betydelselös insats. Ändå är Ryssland utan tvekan tidens allt överskuggande fara för både Sveriges och hela EU:s -säkerhet. Utrikesdeklarationen nämnde problemet som hastigast, men ägnade betydligt större utrymme åt feminism, Palestina och givetvis FN.

Men Löfven och Wallström tycker att Ryssland är besvärligt att hantera, bland annat för att Putin ger bränsle åt diskussionen om medlemskap i Nato. Hellre då ägna sig åt en FN-valrörelse. En svag minoritetsregering kan också känna en naturlig längtan efter åtminstone en liten internationell framgång att bokföra på sitt konto.

Vapenhandel med Saudiarabien är dock föga ärorikt. Inte ens om det hjälper Sverige att få en plats i FN:s finrum.
Dn 26/2 2015 “

DN 26 feb 2015:

“ En väg ut ur Pakistans labyrint

Självmordsattentat i Xinjiang ökar Pekings intresse av att motverka jihadism. Kina skulle kunna bidra både till en lösning i Afghanistan och till minskad spänning mellan Pakistan och Indien.

I dag känns Pakistan hermetiskt tillslutet, som om landet på den urgamla vägen från väst till Asien, en naturlig bro, hade stängt in sig i självpålagd isolering. Gränsen mot Indien, som delar Punjab, går inte långt från Lahore. Det är en barriär snarare än en port. Gränsen mot Afghanistan är problematisk eftersom den inte finns. Det odjur som livnär sig på Islamabads politik, talibanerna i deras pakistanska gestalt, massakrerade 134 barn i arméns skola i Peshawar sent förra året. Inte underligt att turismen är en rännil, inte mer. Jag begav mig till Badshahimoskén och Lahores mattröda fort med dess höga murar, storslaget i sin utsträckning. Det fanns inte en utlänning i sikte, inte en kamera som knäppte.

President Obama reser till Indien, och Pakistan står långt ner på hans lista – om det står där alls. Ingen i Washington bryr sig längre om att hålla jämvikt mellan besöken i New Delhi och Islamabad. Jovisst, Afghanistan, amerikanska pengar och den pakistanska säkerhetstjänsten ISI, allt det där har vi, men ju mindre vi talar om det desto bättre.

Indien är en demokrati och en stor makt på väg upp. Pakistan är ett allt-igenom muslimskt land som förlorade hälften av sitt territorium 1971. Det studsar fram och tillbaka mellan militära och nominellt demokratiska regimer och blir aldrig riktigt kvitt sin utplåningsskräck trots kärnvapen. Dess premiärministrar riskerar en våldsam död och landet har ännu inte antagit någon egen karaktär 68 år efter sin tillkomst.

Krigets dimma överträffas endast av Pakistans dimma, där Usama bin Ladin levde och vandrade i flera år.

Men nu kanske något nytt rör sig i dunklet. Man hör mycket om Peking. Kina behöver Pakistan för att hålla Indien på mattan; det vill inte ha ett Indien som är kvitt sin pakistanska huvudvärk. Därför bistår Peking Pakistan med militär teknologi och bygger kärnkraftverk. (Saudierna hjälper också Pakistan med stora gåvor, allmänt betraktade som ett informellt sätt att tillförsäkra sig skydd av de pakistanska kärnvapnen om den kungliga familjen eller Riyadh skulle behöva det.)

Men intressen skiftar. Nu behöver Kina Pakistan på en annan front. Nyligen -dödade en uigurisk självmordsbombare åtta personer i den eldfängda kinesiska regionen Xinjiang nära gränsen till Pakistan. Det var den senaste i en rad attacker av muslimska uigurer som har tröttnat på hankinesernas dominans.

En del uigurer har anslutit sig till jihadismen, en ideologi som bjuder på rikliga möjligheter till utbildning i terrorism i både Pakistan och Afghanistan. I ljuset av detta tycker kineserna att det är lite mer tilltalande att tygla talibanerna än de gjorde tidigare. Och, som USA fick lära sig för länge sedan, vill man göra något åt talibanerna, måste man göra något åt Pakistan.

Allt detta bildar bakgrunden till en intressant fråga: Träder det allt mäktigare Kina formellt in på världs-diplomatins scen genom att försöka medla mellan de afghanska talibanerna, president Ashraf Ghanis afghanska regering och en pakistansk bunds-förvant? Är det där som president Xi Jinpings Kina börjar pröva sina krafter?

Det är i sista minuten. USA kan inte bära hela världen på sina axlar. Det har andra prioriteter nu. Kina kan vara till hjälp när amerikanska trupper drar sig tillbaka. Ghani vill inleda samtal med talibanerna. Det har börjat töa mellan Afghanistan och Pakistan sedan han tillträdde. Attacken mot skolan i Peshawar har riktat blickarna på vad det kostar Islamabad att fantisera om att det kan finnas en ”god taliban” i Afghanistan och ”en ond taliban” i Pakistan. Den ene ger förstås näring åt den andre. Kina talar med talibanerna. Det har makt över Pakistan.

Skepsis är påkallad. Kriget i Afghanistan har pågått länge nu. Men förändringen i USA:s strategiska prioriteringar, regeringsskiftet i Afghanistan, den nya stämningen i Islamabad och Kinas förändrade behov har skapat utrymme. Detta är ett ärende där Obama och Xi kan finna gemensam mark.

Pakistan kommer inte att plötsligt fungera tack vare en afghansk lösning, men den skulle vara till hjälp. Struntpratet om ”strategiskt djup” – som bottnar i föreställningen att kontroll över Afghanistan stärker Pakistan gentemot Indien – måste överges till förmån för den kommersiella breddens visdom. Och det gäller inte bara vid gränsen i väster. Kinesisk-indisk pragmatism kan kanske bli en ledstjärna för pakistansk-indisk pragmatism.

Det finns begåvning och energi i överflöd i Pakistan. En talibansk självmordsbombare tog fem människors liv i Lahore för en kort tid sedan. Lahores modiga invånare svarade med att hålla Lahores litteraturfestival, ett under av kreativitet, eklekticism, idéer och dialog. Öppenhet är vad Pakistan behöver. Det är dags att stiga ut ur dimman och begrava gångna tiders vålnader.

Roger Cohen brittisk-amerikansk journalist och författare.
Översättning: Margareta Eklöf “

DN 26 feb 2015:

”De förberedde sig på att tortera mig”

“ Frilansjournalisten Joakim Medin är åter på svensk mark. Han frigavs efter en dramatisk vecka, som slutade med att kurdiska styrkor kidnappade syriska officerare och fick till ett fångutbyte. – Det värsta var när jag förstod att de förberedde sig på att tortera mig, säger Joakim Medin till DN.

Joakim Medin och hans kurdiska tolk greps vid en tillfälligt upprättad vägspärr den 15 februari i de centrala delarna av staden Qamishli i nordöstra Syrien. Då hade han varit i Syrien i 15 dagar.

Tillfångatagandet beskriver han dels som ”ett utfall av otur” men även som en del i regimens maktspel.

– Jag blev en bricka i spelet, säger han när DN träffar honom på Arlanda under onsdagen, strax efter att han landat på svensk mark.

Han berättar att själva gripandet gick lugnt till.

– ”No problem, no problem” sa de hela tiden. Men jag fattade direkt att jag inte skulle kunna gå därifrån i första taget.

Joakim Medin misstänktes för att ha kommit in i landet med turkisk och israelisk assistans.

– De höll flera förhör med mig där de framför allt frågade varför jag var i Syrien utan visum. Jag försökte svara så ärligt jag kunde på frågorna.

Han beskriver tiden i fängelse som ett ”totalt mörker”.

– Jag var instängd i isoleringscell, det var helt tyst och mörkt dygnet runt. I den första cellen var det väldigt varmt, när de flyttade mig till Damaskus var det i stället väldigt kallt. Det var bara fråga om att ligga på betonggolvet och försöka få tiden att gå, och tänka.

Vad tänkte du på?

– Jag tänkte på hur jag skulle svara på deras frågor i nästa förhör och på om någon visste var jag fanns.

Han behandlades förhållandevis väl i fängelset och utsattes inte för något direkt våld. Däremot fanns det hotfulla inslag och han hörde vid flera tillfällen hur andra fångar misshandlades och torterades.

– Jag förstod att de förberedde sig på att tortera mig. Jag såg det när de bad mig skriva in mina föräldrars namn och adresser i ett word-dokument. Då fanns en annan flik där de hade översatt olika frågor från arabiska till engelska, frågor som ”om du inte svarar så slår vi dig”.

Medin trodde inte att någon kände till att han var bortförd och kände heller inte till de hårda politiska påtryckningar som pågick för att få honom fri. Han släpptes slutligen efter att kurdiska styrkor lyckades kidnappa högt uppsatta syriska officerare och få till ett fångutbyte.

– Jag kände inte till något om det förrän i efterhand. Men jag har förstått det som att man först försökte på flera olika sätt diplomatiskt och när det inte gick fick man ta till and-ra metoder.

Trots den svåra upplevelsen är Joakim Medin övertygad om att han kommer att återvända till Syrien. Men först ska han ta ledigt ett tag.

– Jag ska försöka tänka igenom vad som gick snett den här gången. Jag tror det var mest slumpen och att de fick chansen att arrestera oss. Jag måste dra lärdom av att om man vid något tillfälle slappnar av lite för mycket, det är då sådana här saker kan hända.

Emma Bouvin emma.bouvin@dn.se “

DN 26 feb 2015:

“ Så blev IS världens rikaste terrororganisation

Jihadistgrupperingen Islamiska staten (IS) kallas ”världens rikaste terrororganisation”. Den största inkomstkällan är olja som säljs till grannländerna. Korruption, kriminalitet och höga bensinpriser möjliggör oljeaffärerna.

En gränsstad i Hatayprovinsen i sydöstra Turkiet: en affärsman, vi kan kalla honom Omar, har tappat upp hundra fat med bensin som han ska sälja vidare till privata kunder och mindre nogräknade bensinstationer. Bensinen har transporterats med tankbilar från raffinaderier i nordöstra Syrien som kontrolleras av den jihadistiska terrorgrupperingen Islamiska staten (IS). Vid gränsen till Turkiet har lasten pumpats in i underjordiska ledningar. På and-ra sidan väntar uppköparna som fyller på sina fat.

Bensinen handlas i flera led: från IS till de syriska transportörerna som i sin tur säljer till den turkiske huvudmannen, som avyttrar mindre kvantiteter till lokala upp-köpare, som distribuerar bensinen till de turkiska konsumenterna.

Ovanstående schema är en kartläggning av en av de viktigaste inkomstkällorna för IS: den illegala försäljningen av bensin och råolja i Irak, Syrien och grannländerna Turkiet, Jordanien och Iran.

Det är enorma pengar i omlopp. Tidvis har IS tjänat motsvarande 16 miljoner svenska kronor om dagen på oljeförsäljningen. Just nu är inkomsterna sannolikt något lägre, på grund av sjunkande världsmarknadspriser på olja och den USA--ledda koalitionens upprepade flygattacker mot IS-kontrollerade oljefält och raffinaderier.

Men oljeintäkterna förblir ändå stora nog att utgöra grunden i Islamiska statens krigskassa och tillräckligt för att göra IS till ”världens rikaste terrororganisation”, för att låna ord från USA:s biträdande finansminister David Cohen. Pengarna används till att köpa vapen och avlöna de terrorister som i strid ström ansluter sig till IS led.

Men vem eller vilka är det då som köper IS ”blodsolja”? Och hur kan turkiska myndigheter låta smugglingen fortgå? DN låter frågorna gå vidare till Ahmed, en syrisk journalist som numera är verksam i Turkiet. Han vill inte framträda med sitt rätta namn på grund av ämnets känsliga natur.

– Bensinen i Turkiet är mycket hårt beskattad, mer än 70 procent av priset är skatt. Om du ska tanka din bil i Turkiet får du betala motsvarande en dollar och 80 cent per liter (14,80 svenska kronor). Det är dyrare än i många europeiska länder. Sam-tidigt är Turkiet en jättestor marknad med 80 miljoner invånare och en stark tillväxt. Och i både Irak och Syrien är det brist på bensin på grund av kriget, något som drivit upp priset. Det finns stora pengar att tjäna för alla som är inblandade i den illegala oljehandeln, påpekar Ahmed.

– En smugglare kan dra in 300 000 dollar (2,5 miljoner kronor) i månaden. Så det är lätt att blunda för att IS är de verkligt stora vinnarna på affären, och det blir pengar över för att muta gränsbevakare och tjänstemän, tillägger han.

Turkiet och Syrien delar en 90 mil lång gräns, varav ungefär hälften kontrolleras av IS på den syriska sidan. Det är områden där befolkningen på ömse sidor av gränsen historiskt sett ofta hör samman, genom familjer, klaner eller affärsförbindelser.

Mellan skål och vägg erkänner turkiska tjänstemän att gränsen är svår, nästan omöjlig att bevaka. Men officiellt är Turkiet noga att avvisa allt samröre med de smutsiga oljeaffärerna.

– Om våra allierade har sådan information förväntar vi oss att de delar med sig av sina underrättelser i stället för att anklaga Turkiet, sade Tanju Bilgic, talesperson vid turkiska UD, nyligen till Financial Times.

Oljefälten i Eufratflodens delta, som nu delvis är under IS kontroll, beräknas ha en potential på 400 000 fat olja om dagen. Men för närvarande är kapaciteten betydligt lägre. Branschanalytiker pekar också på att Islamiska staten saknar kunskap att underhålla utvinningen och oljeraffinerandet. På medellång sikt riskerar därför de lukrativa oljeaffärerna att sina, menar man.

Men oljan är långt ifrån terrorgruppens enda inkomstkälla. I de områden som IS erövrat i Irak och Syrien – en yta motsvarade Storbritanniens – tar man ut ”skatter” och avgifter på i stort sett alla verksamheter. Exempelvis går samtliga hyresavgifter i den irakiska miljonstaden Mosul (som Islamiska staten intog i juni förra året) numera till IS, något som bara det inbringar motsvarande 20 miljoner kronor i månaden till rörelsen.

Lösesummor är en annan lönsam sidoverksamhet. En kartläggning som nyligen publicerades i New York Times visade att jihadistgrupperingar i Irak och Syrien under den senaste sexårsperioden höstat in motsvarande en miljard kronor i lösen för kidnappade.

En växande inkomstkälla är pengar som betalas för antika föremål som rövats av IS. I Syrien och Irak finns några av världens mest betydelsefulla fornfynd från tidiga högkulturer. I förra veckan intervjuade brittiska BBC en syrier som fungerar som mellanhand mellan Islamiska statens plundrare och samvetslösa köpare i Europa. Mannen hade nyligen förmedlat en stentavla från år 8 500 före Kristus. På den av IS satta prislappen stod det 1,1 miljon dollar (9,2 miljoner kronor).

Det florerar också rykten om att IS tjänar pengar på handel med organ från dödade civila, rykten som fick mer substans häromdagen då Iraks FN-ambassadör Muhammad al-Hakim uppmanade FN:s säkerhetsråd att utreda tolv läkares död i Mosul. Läkarna uppges ha dödats för att de vägrade att medverka i organhandeln. Lik med misstänkt stulna organ har också hittats i Mosul, enligt al-Hakim.

Erik Ohlsson erik.ohlsson@dn.se

Fakta. Islamiska staten

Utropade ett kalifat helt styrt av islam

Islamiska staten (IS), även kallat Isis, är en sunniextremistisk militant organisation som ursprungligen hade starka band till al-Qaida.

IS växte fram under det inbördeskrig som följde på USA:s invasion i Irak 2003 och det pågående kriget i Syrien.

Under förra året lade IS under sig stora områden i Irak och Syrien och utropade i juni 2014 ett ”kalifat”, en stat helt styrd av islam. IS ledare Abu Bakr al-Bagdadi utnämndes till kalif.

IS, vars styrkor hotar storstäderna Aleppo och Bagdad, bekämpas sedan i september förra året av en militär koalition där bland annat USA, Frankrike och Gulfländerna ingår.

Dn “

DN 26 feb 2015:

“ Netanyahu får kritik för usla USA-relationer

Premiärminister Benjamin Netanyahu förstör relationerna mellan USA och Israel. Det hävdar chefen för USA:s nationella säkerhetsråd Susan Rice i en intervju som kommer att sändas i tv-kanalen PBS.

Så bistert har ingen amerikansk makthavare yttrat sig om en israelisk premiärminister sedan närmandet mellan länderna i början av 1970-talet. Rice, hängiven Israel-vän, gav uttryck för president Barack Obamas extrema irritation över Netanyahus planer på att attackera USA:s Iran-politik inför kongressen i Washington i nästa vecka.

Redan före Rices hårda ord var det planerade talet den israeliska valkampanjens huvudfråga. Netanyahu hävdar att det är hans plikt att försöka avstyra det livsfarliga avtal om Irans kärnenergiprogram som håller på att ta form. Den socialdemokratiske oppositionsledaren Yizhak Herzog håller med om att stormakternas uppgörelse med Iran artar sig till en besvikelse för Israels del:

– Men just därför är det vansinne att reta den enda person som kan påverka utvecklingen, vår bäste vän Barack Obama. Netanyahu är redo att ödelägga våra relationer till USA för att piska upp en krisstämning inför valet!

När representanthusets talman John Boehner i strid med god sed bjöd in Netanyahu utan att med-dela Vita huset väntade sig Obama att Netanyahu skulle tacka nej. Både Boehners och Netanyahus agerande har väckt ont blod i vida kretsar. Flera av de demokrater som lovat bekämpa avtalet med Iran har meddelat Israel att de tänkt om, eftersom Netanyahu förvandlat hela affären till en fråga om Obamas heder och ära.

New York Times, Netanyahus svurne fiende, publicerade på tisdagens ledarsida en artikel om en fransk politiker, som under ett USA-besök 1793 försökte kringgå president George Washington genom att konspirera med Frank-rikes anhängare i kongressen. Resultatet blev att de som fört Frankrikes talan i Washington bytte sida. För dem var presidentens ensamrätt över utrikespolitiken viktigare än deras vilja att bistå Frankrike i dess krig mot England.

När det gäller Iran har Israel diskret men ihärdigt stöd från framför allt Egypten och Saudiarabien, som bägge deklarerat att de kommer att skaffa sig kärnvapen om Iran tillåts göra det. Men Vita husets usla relationer till Netanyahu har fler orsaker än Iran: främst Israels beslag av palestinsk moms- och skatteintäkter – som vållar svår nöd på Västbanken.

Susan Rices varning var av allt att döma bara en förpostfäktning. Om Netanyahu fortsätter utmana Obama kommer insatsen i detta spel att stiga. Vem som har mest att förlora på fortsatt konfrontation är ingen gåta.

Nathan Shachar naranjal@gmail.com “

DN 27 feb 2015:

“IS måste stoppas

Veckans nyheter från Syrien är mycket oroande. Enligt vissa källor har fler än 200 assyrier/syrianer, många med anhöriga i Sverige, kidnappats av Islamiska staten. Hundra-tals andra är på flykt och deras hus, kyrkor och kulturskatter står i lågor. Under torsdagen kom också rapporter om att IS börjat döda de kidnappade.

Assyrierna/syrianerna är ett av de äldsta kristna folken i världen. Som etnisk och religiös minoritet i Mellan-östern har de en historia som är en lång uppräkning av förföljelser. I boken -”Assyrierna – Från Nineve till Södertälje” från i fjol konstaterar författaren Svante Lundgren att de redan på 300-talet anklagades för att vara i maskopi med fienden. Då var det romarriket, i dag ”väst”.

Efter de arabiska erövringarna på 600-talet ansattes de som alla minoriteter hårt, tvingades att betala extraskatt och bära särskilda kläder. På 1300-talet orsakade den osedvanligt grymme krigsherren Timur Lenk enorm förödelse för assyrier/syrianer och andra minoriteter, och under det osmanska rikets tid fortsatte umbärandena, diskrimineringen och de återkommande massakrerna.

Folkmordet på kristna i det osmans-ka väldet under första världskriget är fortfarande ett djupt, blödande sår bland assyrier/syrianer. Dödsoffren räknades i hundratusental. Under 1900-talet har gruppen fortsatt att leva under press i Mellanöstern, och utsatts för återkommande massakrer i bland annat Irak.

Efter Saddam Husseins fall har assyrier-/syrianerna liksom andra religiösa och etniska minoriteter ansatts hårt av islamister. Många har tvingats i exil, andra bor kvar under ökande press, tvingas betala pengar till kriminella ligor och utövar sin religion i skräck för terrordåd. Tanken att skapa ett eget självstyre på Nineveslätten omfamnas av många, men vägen dit är lång och snårig.

Och så har det nya gisslet svept fram över Irak och Syrien: IS, som i grymhet inte står Timur Lenk långt efter.

Internationella nyhetsbyråer skriver att terrororganisationen tagit kontroll över tio assyrisk/syrianska byar, bränt hus och kyrkor samt fört bort kvinnor, barn och äldre. Hundratals människor ska också ha drivits på flykt. Alltså har ytterligare tragedier lagts till den långa lista över terrorhandlingar som IS utsätter Mellanösterns minoriteter för. Yazidier, kurder, kaldéer och kopter hör till tidigare offer.

Det är en vedervärdig etnisk och religiös rensning som pågår, där fanatiska wahhabiter vill se ett ”kalifat” tomt på alla som inte delar deras egen fundamentalistiska tolkning av sunniislam. Att kristna och andra minoriteter funnits i området i tusentals år, och att deras ovärderliga kulturarv riskerar att läggas i ruiner, saknar betydelse för fanatikerna.

I och med den senaste veckans utveckling kryper kriget i Syrien och Irak, som redan berör ett stort antal svenskar, ännu närmare vårt land. Många med assyrisk/syrianska rötter tvingas nu leva i skräckfylld ovisshet om vad som hänt deras släktingar och vänner. Kriget ställer därmed också ökande krav på vårt samhälle. Det räcker inte med att ta emot flyktingar, vi måste också ställa frågan hur vi mer aktivt kan bekämpa IS och rädda människoliv på plats.

På torsdagen beslutade regeringen om en ny biståndsstrategi för kriget i Syrien samt hela regionen. Vi ska tydligen fokusera på mänskliga rättigheter och demokrati samt ”integrera ett klimat- och miljöperspektiv”. Och det kanske är fint. Men samtidigt måste vi ställa frågan om inte vårt ansvar för att hjälpa till att stoppa IS är större än så.

Ett tiotal länder deltar i dag aktivt i flygbombningar av terrorgruppen. Förutom USA finns demokratier som Danmark, Australien, Kanada, Frankrike och Storbritannien med, men också diktaturer som Saudiarabien.

Regeringen har aviserat att Sverige ska skicka militärer till Irak för att utbilda de kurdiska soldater som slåss mot IS. Vi bör inte stänga dörren för ytterligare bidrag, beroende på hur situationen utvecklas och vilken sorts hjälp som efterfrågas.

Att delta militärt ökar faran för svenska liv även på hemmaplan. Men den humanitära katastrofen i Mellan-östern är redan ett faktum och förvärras dagligen. Nu måste IS stoppas.

Dn 27/2 2015 “

DN 27 feb 2015:

“Förlåt oss, terrorister

I extremare vänstertolkning tycks ”samhället” vara minst lika skyldigt till terrorism som missbruket av religion är. Dags alltså att säga: Förlåt!

Det var förstås bara en tidsfråga. Och jodå, några veckor efter attentaten i Paris, dagar efter Köpenhamn kommer de. De mer kreativa vänstertolkningarna av vem och vad som framför allt orsakade och bidrog till terrorn.

En artikel i Dagens Arena, som redan omskrivits på dessa sidor, framhåller visserligen ett personligt ansvar. Men den pekar också svepande ut ett medskyldigt kollektiv: vi som ”tillåtit ett så ojämlikt och segregerat samhälle”.

Tidningen ETC Göteborg är i en ledare mer specifik. ”Regeringar och and-ra makthavare” i Europa omfattar en ”högerextremism” som bär den största skulden för utvecklingen. Det är faktiskt nyliberaler och konservativa som är ”huvudansvariga för den otrevliga utveckling vi kan se i vårt samhälle och de otrevliga yttringar som det kan ta sig, vilket vi sett i såväl Paris som Köpenhamn under senare tid”.

Ja, det är i sanning ett ohyggligt samhälle vi skapat i Västeuropa, vi ”nyliberaler”. Och, får man anta, även socialdemokraterna som trots allt tillhör de främsta arkitekterna. Det är hög tid att vi ber om ursäkt för vår stora skuld, vårt ”huvudansvar” för radikalisering, tragedier och terrordåd.

Förlåt att vi inte lyckats skapa mer än de mest jämlika samhällsbyggen som någonsin existerat. Förlåt att vi byggt modeller där bara många, och inte ännu fler, människor dagligen kan bära fram idéer och verksamheter oberoende av vilket efternamn deras föräldrar har eller hur mycket pengar de ägt från början.

Vi lever i länder där en majoritet när som helst kan byta riktning på den politik som förs. Förlåt att detta går ut över minoriteten som därigenom inte får sin vilja fram och blir sur, det finns säkert många bättre system och vi har av ren slöhet underlåtit att uppfinna dem.

Förlåt att vi inte släpper in ännu fler flyktingar och ger dem helt nya livschanser. Förlåt att vi tillåtit alla religioner att samleva sida vid sida, detta medför givetvis olycklig kränknings-potential för den som bara vill tillåta sin egen tro, och dessutom bara sin egen tolkning av den.

Förlåt oss för att den skola vi organiserat, som är gratis och där ingen slängs ut på grund av bristande resultat, inte är bättre och ännu jämlikare.

Förlåt för den strukturella rasism som genomsyrar Sverige och Västeuropa. Visserligen är den strukturella antirasismen ännu starkare, med stränga lagar och ofta manifesterad avsky mot fördomar och hat. Men vi ber om ursäkt för att vi ibland inte är mer framstående på att avskaffa strukturerna, då kanske färre skulle ansluta sig till en organisation som kidnappar och skär halsen av civila.

Förlåt att vi i de terrordrabbade Sverige, Frankrike och Danmark visserligen skapat tre av världens högst beskattade ekonomier – men inte höjt skatterna ännu mer. Då hade säkert betydligt färre känt sig tvungna att -antingen skjuta på konstnärer och judar eller knuffa ner homosexuella från höga torn.

Förlåt för att vi ”dödar muslimer” i krig. Syftet var trots allt att befria till exempel Afghanistan och Libyen från terrorregimer som dödade och fängslade ännu fler muslimer, men vi kanske inte borde ha gjort det. Vi borde också ha stannat kvar på plats längre och säkrat freden

bättre – med risk för att då ha blivit tvungna att be om ursäkt för vår strukturella imperialism och kolonialism.

Vi skulle förstås ha lyssnat ännu mer på debattörerna till vänster. Om vi haft större framgångar med att ifrågasätta mansrollen och arbeta för jämlikhet – vilket Västeuropa redan gör mest i världen – hade de olyckliga inte tvingats åka ner och ta kvinnor ur minoriteter som sexslavar.

Men nu när vi ”nyliberaler” ändå är inne på att kräla i stoftet för extremisternas härjningar: borde inte även de mer vänsterradikala ha något att be om ursäkt för?

De kanske kunde börja med alla gånger de bekräftat extremisternas världsbild genom att skrika ut väst-världens allmänna uselhet.

En grundbult i de extrema islamisternas tankevärld är att väst är i krig med deras religion. Det har vunnit genklang hos den vänster som hävdar att väst -alltid är i krig med allting. En liten ursäkt? Samtidigt kunde vänstern medge att det kanske är en aning uppviglande att ensidigt fördöma allt som Israel tar sig för men gärna bläddra förbi våld, terror och antisemitisk propaganda från landets grannar.

Eventuellt kunde de också mumla ett ”förlåt oss” för sin tendens att peti-mätermässigt dela in människor i grupper, väga dessas intressen mot varandra och tro att den ena gruppens vinst alltid måste vara den andras förlust? Eller för alla tillfällen genom historien då de diskrediterat eller i alla fall misstänkliggjort den politiska demokratin?

Nej, det är inte en framkomlig väg. Extremismen är inte vänsterns fel.

Den är extremisternas fel.

Erik Helmerson erik.helmerson@dn.se “

DN 27 feb 2015:

“ Rekordstor immigration ett misslyckande för regeringen

Brittiska regeringen har helt misslyckats med att minska immigrationen. Paradoxen är att det beror på att man lyckats så väl med att få fart på ekonomin.

Analys.
Sjuttio dagar före valet och en dag före att EU- och invandringskritiska partiet Ukip håller sin vårkonferens kom statistikbyrån med siffror över invandringen.

Immigrationen är viktigaste politiska frågan tycker en majoritet av väljarna. Väl medveten om det lovade David Cameron för fyra år sedan att nettomigrationen ska minska till under 100 000 personer.

Nu visar det sig att immigrationen nått högsta nivån sedan 2005. Den är högre än när Cameron tillträdde. Väsentligt fler EU-med-borgare kommer till Stor-britannien – en grupp som landet inte kan stoppa – men det kommer även fler från länder utanför EU.

Under tolv månader fram till september 2014 var nettomigrationen 298 000 personer. Den siffran kommer att förfölja regeringen hela vägen till valurnorna den 7 maj.

Konservativa Tory går till val på att man fått fart på ekonomin och sambandet mellan ekonomin och invandringen är starkt. Sjunker den

ena så sjunker den andra och vice versa. Just nu är läget att Londonbörsen noterat sin högsta nivå sedan 1999, arbetslösheten är låga 5,7 procent och omkring 1 000 nya jobb skapas varje dag. Klart att många som ser en dyster framtid i sina hemländer söker sig hit.

Huvudmotståndaren Labours viktigaste valfråga är att värna sjukvårdssystemet NHS. Ett system som skulle braka samman utan sjuksköterskor och läkare från Polen, Spanien och andra länder. Men Labour vill minska immigrationen eftersom partiet anser att den pressar lönerna och leder till sämre arbetsvillkor.

Många väljare i Storbritannien har inte själva märkt att ekonomin är så mycket bättre. De har sett priserna stiga fortare än lönerna, att bostäderna blivit dyrare, bidragen sjunka och att de får vänta ännu längre på att träffa en doktor.

Tory och Labour har gemensamt att de inte vill tala om immigrationen eftersom det gynnar Ukip. Partiets ledare Nigel Farage lär på konferensen inte missa tillfället att rasa mot den politiska elitens misslyckande i immigrationsfrågan.

Pia Gripenberg pia.gripenberg@dn.se “

DN 27 feb 2015:

“ Förutsägbar färd mot haveri

Det skulle bli så bra. När Republikanerna efter mellanårsvalet fick majoritet i kongressens båda kamrar skulle de äntligen regera landet. I stället har partiet visat sig fullt kapabelt att skjuta sig i foten med god hjälp av interna stridigheter.

Departementet för inrikes säkerhet, DHS, är en jättemyndighet som har 240 000 anställda och gör av med 40 miljarder dollar om året. Den skapades efter den 11 september 2001 för att samordna terrorbekämpning, gräns-bevakning och annat. DHS är ett republikanskt kärnvärde, som det borde vara dårskap att riskera.

Men finansieringen fastnade i senaten. Republikanerna är nämligen förblindade av sitt motstånd mot president Barack Obamas exekutiva order som skulle ge uppåt fem miljoner pappers-lösa rätt att stanna i USA i tre år. För de mest paranoida delarna av partiet är beslutet närmast en statskupp.

Snilleblixten blev att koppla ihop de två frågorna. Pengarna till DHS villkorades med att Obamas dekret skulle bli utan medel. Utan en panikräddning före deadline natten mot lördagen måste 30 000 av myndighetens anställda permitteras, andra jobba utan lön.

Klart från början var att Demokraterna i senaten kunde utnyttja filibustern och andra knep för att förhala. När de själva var i majoritet fördömde de ofta sådant som sabotage, fast det var då det. Regler är regler. Men dessutom: Om sinnesförvirring skulle drabba

Demokraterna var chansen att Obama skulle avstå från sitt presidentveto exakt noll.

Republikanernas strategi var således dödsdömd. Särskilt i representanthuset har partiet dessvärre en hel drös högerkonservativa medlemmar som vägrar kapitulera för både verkligheten och den egna ledningen.

Inget hindrar dem från att agitera för sin sak, även om de inte har opinionen med sig och trots att det är praktiskt omöjligt att deportera miljoner män-niskor. Men det räcker inte, Obama ska tvingas på knä, annars väntar ett enväldigt kejsardöme.

En federal domare har hur som helst tills vidare stoppat Obamas invandringsdekret, och saken kommer att ta flera månader att avgöra. Republikanerna har fört en sorglig kamp mot alla upptänkliga väderkvarnar.

Gunnar Jonsson gunnar.jonsson@dn.se “

DN 27 feb 2015:

“Presidenten: ”Säkerhet och fred är de viktigaste frågorna för nationen”

Finland bör hålla dörren öppen för att söka medlemskap i Nato. Rysslands president Putins främsta mål är att destabilisera Ukraina. Det nya svensk-finska försvarssamarbetet kan leda till djupare samarbete också i andra frågor. Det säger Finlands president Sauli Niinistö i en stor DN-intervju.

Helsingfors.
På söndag är det halvtid för president Niinistö, efter tre år på posten. I Finland är det presidenten som efter riksdagsval formellt utser regeringen. Landets utrikespolitik leds av presidenten i samverkan med regeringen. Vad många svenskar nog inte vet är att presidenten dessutom är överbefälhavare.

Vad innebär ansvaret som över-befälhavare?

– Jag beslutar om grundvalarna för rikets försvar, betydande förändringar i försvarets beredskap samt i betydande militära angelägenheter. Men jag gör det sedan försvarsministern, försvarsmaktens kommendör eller statsministern först lagt fram förslag. Men frågor om försvarsmakten har ju en anknytning till utrikes- och säkerhetspolitiken. Vi lever i en värld där alla slags frågor har en anknytning till något annat, säger Sauli Niinistö.

Han påpekar att inte minst Rysslands annektering av Krim och krigföringen i Ukraina visar detta.

– Spänningen har ökat i Europa och man ser det också i Östersjöområdet. Vi har haft fem ryska kränkningar av luftrummet, tre av dem i augusti. Vi reagerade tydligt diplomatiskt och sedan dess har de upphört, säger Sauli Niinistö.

Sveriges och Finlands flygvapen ska under våren öva med USA som baserar amerikanska F-16-plan på Ämaribasen hos Natograннen Estland. Rysslands ambassadör i Sverige har i samtal med svenska UD framfört kritik mot övningen. Men på finländsk sida har de inte uppfattat liknande signaler:

– Jag har inte hört något slags budskap från Ryssland eller ryska representanter om detta, säger president Niinistö.

Som nära granne till Ryssland reagerade Finland mycket snabbt vid invasionen av Krim den 28 februari förra året. Detta samtidigt som Sveriges statsminister Fredrik Reinfeldt fick kritik när han uttryckte förståelse för Ryssland agerande. Den 2 mars samlade Niinistö landets nyckelministrar och gjorde ett skarpt uttalande om att Rysslands aggression bröt mot internationella avtal.

– Vi har en katastrof i Ukraina och det är hemskt för människorna där. Men vi har också en annan kris i relationerna mellan Ryssland och Europeiska Unionen och Ryssland och Väst – och den har hela tiden tilltagit. Vi borde göra allt vi kan för att det inte blir värre och det har jag, och många andra, försökt, säger president Niinistö. Han har själv talat med Rysslands president Putin på telefon och de två träffades i augusti i Sotji.

Vad är president Putins mål i Ukraina?

– Jag anser att Ryssland vill destabilisera Ukraina så att Putin ständigt har en situation där det finns ett antal svåra frågor som man håller öppna och olösta. Jag tror inte att Ryssland vill utvidga sitt territorium – men man utövar en andlig påverkan över sinnena. Slutmålet är klart: Putin vill inte att Ukraina blir mer knutet till väst och EU – för att inte tala om till Nato, svarar Sauli Niinistö.

Finland har en stor export till Ryssland, vilken blivit lidande i takt med att den ryska ekonomin blir sämre. Ändå öppnar Niinistö för nya sanktioner från EU:s sida mot Ryssland:

– Om separatisternas frontlinje flyttas fram en gång till måste EU besluta om nya sanktioner, säger han.

President Sauli Niinistö ger intervjun i sin ljusa tjänstebostad Talludden i Helsingfors. Vi sitter i stoppade fåtöljer av finländsk björk. Presidentens residens från 1993 gör med sina höga fönster och massiva väggar ett stramt, högtidligt, men ändå modernt intryck.

Det är också en signal om att presidentämbetet stegvis har moderniserats. Den mest kända företrädaren på presidentposten var Urho Kekkonen som ganska så självsvåldigt styrde Finland åren 1956–1982. Kekkonens residens Ekudden har blivit museum och

presidentens makt har stegvis begränsats så att Finland på EU-toppmöten numera företräds av statsministern.

Ett nytt inslag i säkerhetspolitiken är det fördjupade försvarssamarbetet med Sverige, vilket Finlands respektive Sveriges försvarsministrar Carl Haglund och Peter Hultqvist berättade om i DN den 18 februari. Från dagens övningar ska det utvecklas till att omfatta krishantering och ytterst krig. Det kan synas vara en paradox att två länder som är militärt alliansfria ska samarbeta så tätt. Presidenten utesluter för sin del ingenting:

– Vi ska inte ha något slutmål. Utan låt oss se, steg för steg, hur långt det kan gå – målet är helt öppet, svarar Niinistö som redan ser två vinster med samarbetet:

– Den ena fördelen är att det blir bättre militär prestations-förmåga både för nationellt försvar och krishantering. Det är viktigt att försvarsmakterna är kompatibla. Den andra fördelen är att om vi kan komma överens om ett så känsligt område som försvaret, då hoppas jag att det också hjälper oss att diskutera större politiska frågor. För Finlands del är allting vi kan göra mer ihop med Sverige positivt, säger Sauli Niinistö.

I både Sverige och Finland har det skärpta läget i Europa lett till en bred politisk enighet om att det militära försvaret måste få större anslag. Men i bägge länderna är finansieringen ännu olöst.

– Säkerhet och fred är de största frågorna för nationen. Jag hjälper gärna de politiska partierna om de frågar mig, jag har några erfarenheter, säger Sauli Niinistö och ler. Han var finansminister åren 1996–2003 och sanerade då Finlands statsfinanser genom hårda nedskärningar.

Det nya säkerhetsläget har också lett till allt mer intensiv debatt om att söka inträde i försvarsalliansen Nato, där varken Sverige eller Finland är med.

När den finländska regeringen med sex partier tillträdde efter riksdagsvalet 2011 slog den fast att ”Finlands regering planerar inte att ansöka om Nato under denna regeringsperiod”. En motsvarande förklaring avgav den svenska regeringen Löfven i oktober 2014: ”Sverige ska inte söka medlemskap i Nato”.

Den 19 april är det åter riksdagsval i Finland. Därefter blir det en viss förändring av den finländska Nato-positionen, förutspår Sauli Niinistö:

– Jag samlade i december alla riksdagspartiernas partiledare. Vi diskuterade saken och var eniga om att under nuvarande förhållanden är frågan om Nato inte aktuell. Men jag tror alla var på det klara med att vi inte själva ska stänga dörren, säger presidenten och förklarar:

– Jag vill inte säga att dörren är öppen, så att det bara är att gå in. Men vi håller öppet för möjlig-heten att vi gör en inträdesansökan. Jag tror att regeringsprogrammet kommer att vara olika mot år 2011, då man sade att man inte ska göra någonting i frågan.

Samtidigt poängterar presidenten att både förhållandena i Finland och omvärlden gör att ett snabbt inträde är uteslutet. Både folk-opinionen och läget i omvärlden talar emot detta:

– Den senaste finländska opinionsmätningen gav 26 procent för Nato och 43 emot. Vi behöver också två tredjedels majoritet i riksdagen. Det är fakta. Det är också så att omständigheterna just nu är sådana att många på Västs sida sagt att det kanske inte är klokt att ansöka nu, säger Sauli Niinistö.

Just nu förbereder sig presidenten och Finland för att ta emot statsbesök från Sverige. Carl XVI Gustaf genomför tillsammans med drottning Silvia ett tre dagars besök i Finland. Också utrikesminister Margot Wallström och utbildningsminister Gustaf Fridolin deltar.

Det senaste svenska statsbesöket i Finland skedde 2003. Man kan ju undra hur viktigt ett sådant besök är i dag med snabba kommunikationer och mobiler kopplade till internet?

– En personlig kontakt betyder mycket mer än när det sker via alla tekniska apparater, svarar presidenten. Han påminner om att det svenska kungaparet är mycket populärt i Finland:

– Kungaparet värderas högt och de besöker ju på sätt och vis alla finländare, understryker Sauli Niinistö.

Besöket kommer att präglas av deras gemensamma historia, omvärld och framtid. I år är det 75 år sedan Vinterkriget avslutades, ett krig där svenska frivilliga stred mot Sovjetunionen för Finlands frihet. Kungen kommer att hedra stupade svenskar med en krans på Sanduddens begravningsplats. De svenska gästerna får också se nutida finska jägarförband som övar strid i bebyggelse samt militära sjukvårdshelikoptrar som kan sättas in på EU-uppdrag.

Men innan dess ska Sauli Niinistö i helgen till skid-VM i Falun. Niinistö har idrottat i flera sporter och spelar tennis. I Falun vill han träffa svenske skidlöparen Johan Olsson som han beundrar för VM-guldet på femmilen i Val de Fiemme 2013.

– Johan Olsson körde helt och hållet själv i 40 av de 50 kilometerna. Sådant är sällsynt, jag uppskattar det mycket och skulle vilja fråga honom: ”Var har du lärt dig denna finska sisu, som du har mer av än vi i Finland?”

Mikael Holmström mikael.holmstrom@dn.se

Fakta.
Sauli Niinistö

Finlands president sedan 2012.

Född 1948, gift med Jenni Haukio, född 1977.

Två söner födda 1975 och 1980 i äktenskap med Marja-Leena Alanko, avliden 1995.

Jur kand, vice häradshövding och kapten i reserven.

Riksdagsledamot Samlingspartiet 1987–2003, 2007–2011, partiordförande 1994–2001.

Justitieminister 1995–96, finansminister 1996–2003, vice ordförande Europeiska investeringsbanken 2003–2007.

Riksdagens talman 2007–2011.

Svenska statsbesöket I Finland 3–5 mars

Kung Carl XVI Gustaf och drottning Silvia åtföljs av utrikesminister Margot Wallström, (S), och utbildningsminister Gustaf Fridolin, (MP).

Programmet innefattar förutom officiella samtal och middagar en rad besök med historisk anknytning, militär verksamhet samt utbildnings och företagssatsningar. “

DN 27 feb 2015:

“Tre gånger har frivilliga svenskar stridit för Finlands sak

Med krig i östra Europa tar Sveriges försvarssamarbete med Finland fart. Tidigare försök tvingade två svenska utrikesministrar att avgå. Men tre gånger har frivilliga svenskar stridit för Finlands sak.

Den 17 februari i år välsignade både finska riksdagen och den svenska utrikesnämnden ett utökat svensk-finskt försvarssamarbete. Samarbetet ska inte bara gälla övningar, som i dag, utan också kunna gälla framtida kriser och ytterst krig. I så fall skulle Sveriges öde knytas till Finland – och tvärtom.

I år är det 75 år sedan Vinterkriget avslutades 1940. ”Finlands sak är vår”, hette det i värvningen av de frivilliga svenskar som slogs på finländsk sida mot Röda armén. Men Finlands sak var inte alltid Sveriges, visar historien.

Finland var i 650 år Sveriges östra rikshalva, fram till nederlaget mot Ryssland i 1808–09 års krig. I Sverige hoppades många att den nye kungen, marskalk Bernadotte från Frankrike, skulle ”ta Finland åter”. I stället inledde Karl XIV Johan en svensk balansakt, kallad 1814 års politik. Den gick ut på att man-övrera mellan stormakterna i väster (England och/eller Tyskland) och Ryssland i öster, vilket bidrog till våra 200 år av fred.

I kaoset efter den ryska oktoberrevolutionen 1917 förklarade sig Finland självständigt den 4 december 1917. Detta godkändes först av Lenins regering i Petrograd – men den 27 januari 1918 proklamerades

revolution även i Helsingfors. Snart var inbördeskriget mellan rödgardister och borgerliga skyddskårer i full gång.

För Stockholm var det en säkerhetspolitisk vinst när Ryssland inte längre kontrollerade det strategiskt viktiga Åland. I februari 1918 sände Sverige därför ut den militära Ålandsexpeditionen under förevändning att skydda den åländska befolkningen. Men den otränade svenska truppen trängdes undan av en tysk styrka.

I Helsingfors vädjade regeringen om militärt bistånd i inbördeskriget. Svaret blev en kompromiss: svenska officerare fick avsked för att slåss på den vita sidan under general Mannerheim. En svensk brigad av frivilliga bildades och deltog i blodiga strider i bland annat Tammerfors.

På 1920-talet tvivlade de ledande kretsarna i Sverige på Finlands ”livskraft”. 1923 när utrikesminister Carl Hederstierna, Högern, förespråkade ett svensk-finskt försvarssamarbete tvingades han därför att avgå.

Men yngre officerare i bägge länderna förberedde ändå i hemlighet ett framskjutet försvar av Sverige ”från Torne älv till Systerbäck” (en bäck som rann ut i Finska Viken tre mil från Leningrad). Den svenske utrikesministern Rickard Sandler, (S), verkade för den så kallade Ålandsplanen 1938–39 där ett gemensamt försvar av öarna skulle lägga grunden för ett försvarsförbund.

Men Sovjetdiktatorn Josef Stalin satte sig emot Ålandsplanen och startade Vinterkriget den 30 november 1939. Regeringen i Helsingfors, som kalkylerat med svensk hjälp mot övermakten, vädjade om trupper. Men svaret blev ett svenskt nej, varpå Rikard Sandler avgick ur regeringen som ombildades.

I Sverige uppstod en folkrörelse för att hjälpa Finland. I den svenska frivilligkåren på 8 400 man ingick en svensk flygflottilj som bröt det sovjetiska luftherrväldet i norra Finland. Svenska soldater avlöste finska i norr. De finska soldaterna skickades sedan till Karelska näset, där de lyckades stoppa ryssarna.

Åren 1941–44 var Finland vapenbroder med Hitlers Tyskland. 1 700 svenska frivilliga slogs i detta fortsättningskrig, vilket länge sågs som nästan skamligt i Sverige. Kriget har senare omvärderats. Så sent som den 24 januari i år begravdes en återfunnen stupad frivillig, Lennart Hultqvist, i Vetlanda.

Från 1945 var Östersjöområdet under sovjetisk dominans. Efter kommunisternas kupp i Prag 1948 förklarade svenske utrikesministern Östen Undén, (S), att en kupp i Helsingfors inte skulle få Sverige att ompröva sin neutralitet: ”Det vet vi ju ändå att Finland hör till den ryska intressesfären.”

Under kalla kriget fanns trots detta hemliga planer om svenskt militärt ingripande på Åland och diskreta kontakter mellan ländernas försvarsmakter.

2015 står det åter ett aggressivt Ryssland i öster. Än en gång söker länderna militärt stöd hos varand-ra. Att det kan bli en komplicerad allians visar historien.

Mikael Holmström mikael.holmstrom@dn.se “

DN 27 feb 2015:

“Finland ägnar sig åt en delikat balansgång

Att Finlands president uttalar sig så jäm-förelsevis skarpt i Natofrågan som han gör är svar på den omvälvning som har inträffat i Europa under det senaste året.

Analys
Den säkerhetsordning som har fungerat sedan åtminstone 1975 har brutit samman med kriget i Ukraina och i och med att Ryssland med annekteringen av Krim har använt våld för att genomdriva gränsförändringar.

Detta totalt nya läge har fått de flesta länder i Europa, med Sverige som ett av undantagen, att börja se över sin säkerhets- och försvars-politik. Att Finlands statschef nu gör det är inte så underligt om man kastar en blick på kartan. Det finns ingen europeisk ickemedlem i Nato som har en så lång landgräns med Ryssland.

De flesta andra europeiska grannar till Ryssland – som Polen, Estland, Lettland och Litauen – är med i Nato, och omfattas därmed av alliansens garantier att bli försvarade vid ett angrepp. Men inte Finland, som är mer direkt utsatt än Sverige. Eller som den svenske försvarsministern Torsten Gustafsson (C) undslapp sig 1981, och fick mycket skäll för: ”Det är tur att vi har finnarna”.

Sauli Niinistö är en försiktig statsman i presidenterna Paasikivis och Kekkonens tradition, där huvudlinjen alltid var att Finlands självständighet bäst tryggas genom neutralitet och förtroendefulla relationer med den stora grannen i öster.

Men nu tycks han alltså glänta på dörren till ett finländskt medlemskap i Nato. Detta trots att han så sent som i november, och tydligare än landets statsminister Alexander Stubb, avvisade denna tanke – med argumentet att det ”tveklöst skulle skada relationerna med Ryssland”.

I närtid lär det ändå inte bli något av det, eftersom den finländska opinionens majoritet, i likhet med den svenska, inte vill ha ett medlemskap i den västliga försvarspakten. Dessutom är det mer eller mindre under-förstått att en eventuell öppning för Nato ska ske i samråd mellan de två nordiska länderna, och för Sveriges del är frågan än mer inaktuell inom överskådlig tid.

Niinistös uttalanden i DN-intervjun skaffar Finland en ökad handlingsfrihet för framtiden. Men han ägnar sig åt en delikat balansgång.

Å ena sidan gör han en markering mot Putins utmanande politik. Å andra sidan ligger Finland där det ligger, och en god relation med Ryssland kommer alltid att vara en finsk livsnödvändighet.

Michael Winiarski michael.winiarski@dn.se “

DN 27 feb 2015:

“Österrikisk ”islamlag” får hård kritik

Österrike har fått en ny islamlagstiftning som förbjuder finansiering från utlandet. Lagen är omstridd från första början. Den turkisk-islamska unionen Atib tänker vända sig till författningsdomstolen och klaga. – Lagen likställer inte islam med andra religioner, säger Yasar Ersoy på Atib.

Berlin.

Österrike har i veckan fått en ny islamlag. Det mest uppmärksammade inslaget är att lagen förbjuder att muslimska församlingar finansieras från utlandet. Från och med 2016 ska dessutom Wiens universitet få en islam-teologisk fakultet där Österrikes framtida imamer ska utbildas.

Därtill ska det finnas imamer på sjukhus, fängelser och inom försvaret och de islamska helgdagarna ges ett statligt skydd.

Lagen ersätter en gammal lagstiftning från 1912 som kom till när dubbelmonarkin Österrike-Ungern just annekterat Bosnien.

Lagen behövde moderniseras, den österrikiska regeringen ville ge landets drygt 500 000 muslimer ett uppdaterat rättsligt skydd och samtidigt avgränsa islamisterna.

Atib, den turkisk-islamska unionen, som företräder 63 församlingar i Österrike och stöds ekonomiskt av den statliga turkiska religionsmyndigheten, tänker dock vända sig till författningsdomstolen och klaga på lagen.

Atib menar att förbudet mot utländskt stöd är en särbestämmelse som bara gäller islam och i en av lagparagraferna står det dessutom att det i församlingarna måste finnas en positiv grundinställning gentemot stat och samhälle.

– Det är en självklarhet, men det är kränkande för oss muslimer när det stadgas i lagen, säger Yasar -Ersoy på Atib.

Jan Lewenhagen jan.lewenhagen@dn.se “

DN 27 feb 2015:

“Konservativa redo för strid mot mittenfalang

Republikanerna kan inte komma överens om partiets ekonomiska politik. Etablissemanget vill röra sig mot mitten, men bland aktivisterna som samlas på USA:s största konservativa konferens CPAC i helgen är man inte lika pigg på det.

Maryland.

Det är en brokig skara av den amerikanska högerns politiska -aktivister som samlats utanför Washington DC, för den årliga upplagan av CPAC, USA:s största konser-vativa konferens. Här ser man allt ifrån studenter som före-språkar marijuanalegalisering, till invandringskritiska aktivister på den yttersta högerkanten, anti-abortorganisationer och vapen-lobbyister.

Högst på agendan står presidentvalet nästa höst. I nuläget finns ett drygt dussintal potentiella republikanska kandidater, från den moderate Jeb Bush till mer konservativa röster som Ted Cruz, Bobby -Jindal och Scott Walker. Den centrala frågan blir hur man ska hantera den pågående debatten om ekonomiska klyftor, som seglat upp som huvudfråga i USA:s politiska samtal den här vintern.

Under Barack Obamas sex år som president har republikanerna fört ett outtröttligt krig mot välfärdsstaten, med förslag på kraftiga nedskärningar i exempelvis mat-kuponger för fattiga, arbetslöshetsersättning och ett ihärdigt försök att stoppa Obamas sjukvårds-reform, i synnerhet expansionen av Medic-aid, -sjukvårdsprogrammet för låginkomsttagare.

Men nu syns exempel på en annan riktning i partiet. Jeb Bush, som är en av favoriterna inför valet 2016, står för en betydligt mildare konservativ agenda. Symptomatiskt nog sade Mitt Romney, som inte ställer upp den här gången, nyligen att fattigdom och ekonomiska klyftor är den viktigaste frågan i dagens USA. American Enterprise Institute, den -ledande tanke-smedjan i USA:s höger, har -också övergivit sina -attacker på välfärdsstaten för att i stället skriva rapporter om att det är dags att höja minimilönen och stärka det sociala skyddsnätet.

Här på CPAC samlas dock just den högerfalang av partiet som är mest kritisk till dessa idéer. På scenen under helgen får vi se Texas--republikanerna Rick Perry och Ted Cruz, Tea Party-favoriter som Sarah Palin och Bobby Lindal, samt medie-personligheter som Sean Hannity och Mark Levin, som hör till den yttre högerkanten. Man har även bjudit in Nigel Farage från det brittiska invandringskritiska partiet Ukip.

Arrangörerna av CPAC tycks inte ha några planer på att hänga med partietablissemanget mot mitten. Matt Schlapp, direktör för CPAC, sade att konferensen bör fungera som ”en påminnelse om att -republikanerna bara kan bli framgångsrika om de fångar konservativa hjärtan”.

Ett av de mest delade budskapen i sociala medier från konferensens första dag är en bild på den moderate Jeb Bush med -texten: ”Bush som president? Aldrig i livet.”

Martin Gelin martin.gelin@gmail.com “

DN 27 feb 2015:

“ Fransk respit trots kritik

EU-kommissionen avstår från att straffa Frankrike. Rege-ringen i Paris får ytterligare två år på sig för att få ned budgetunder-skottet, vilket väcker kritik. Samtidigt varnas Sverige för att hushållens lån är oroande höga.

Senast 2017 måste Frankrike ha fått ned budgetunderskottet till 3 procent, förklarar EU-kommissionen i ett beslut som är kopplat till vårens stora ekonomiska övervakningsrapport.

Det innebär två års uppskov för Frankrike och Tysklands EU-kommissionär Günther Oettinger är kritisk. ”Stabilitetspaktens trovärdighet står på spel”, hävdade Oettinger i måndags enligt tyska tidningen Handelsblatt.

Frankrikes budgetunderskott räknas i år bli 4,1 procent och 3,8 procent 2016. Regeringen i Paris har redan tidigare fått respit med två år, men trots ytterligare tid var premiärminister Manuel Valls kommentar sammanbiten.

Valls försäkrade att Frankrike ”ska följa direktiven” från Bryssel, men förklarade att det ska ske ”i vår egen rytm och i enlighet med våra egna prioriteringar.”

Kommissionen avstår alltså från att inleda en process som skulle kunna sluta med att Frankrike straffas, men sätter samtidigt politisk press på landet.

2017, när budgetmålet ska vara uppfyllt, är det presidentval i Frankrike och den ekonomiska politiken är politiskt sprängstoff.

För att få igenom det senaste reformpaketet, som bland annat tillåter vissa söndagsöppna affärer, vågade den franska regeringen inte låta nationalförsamlingen säga sitt. Reformerna drevs igenom med hjälp av ett dekret från regeringen, utan omröstning i parlamentet.

Också Sverige får kritik i EU-kommissionens genomgång av det ekonomiska läget i EU:s medlemsländer.

De svenska hushållens höga belåning är fortfarande oroande, anser kommissionen och upprepar att regeringen borde göra något åt bristen på bostäder som leder till höga bostadspriser.

Förra året tyckte kommissionen att Sverige stegvis borde begränsa ränteavdraget för bostadslån eller höja fastighetsskatten. I maj kommer nya rekommendationer från Bryssel.

Annika Ström Melin annika.strom-melin@dn.se “

DN 28 feb 2015:

“Räkna med Tyskland

De flesta européer har inte förstått hur allvarliga kriserna i Ukraina och Grekland är. På båda fronterna står Europas hopp till Tyskland, som hittills främst köpt tid.

Kanske har det ännu inte gått upp för alla: Tyskland är det enda land i Europa man behöver räkna med. Det -gäller om Europa betraktas från Amerikas, Rysslands eller Kinas horisont, men också ur vårt eget grodperspektiv. Alla andra europeiska stater har mer eller mindre blivit till bisittare eller statister. När Angela -Merkel reser till Minsk för att med Vladimir Putin förhandla om kriget i Ukraina tar hon med sig François Hollande mest av symboliska skäl och för att inte såra fransk självkänsla.

Det vet Putin. Men också Hollande, som finner sig i det. Det senare är mer anmärkningsvärt. I den svåra kris Europa nu befinner sig i – den allvarligaste sedan 1945 – verkar också Frankrike ha insett att vad som förr kunde presenteras som ett gemensamt tyskt-franskt förmyndarskap för resten av Europa blivit till en tämligen ensidig tysk angelägenhet. Men Frankrike hade inte accepterat det som ett faktum om det inte dikterats mer av fransk (och europeisk) svaghet än av tysk styrka. Så har omständigheterna tvingat Tyskland att ensamt ta på sig en roll man knappast eftersträvat och resten av Europa länge inte velat ge ett land som för bara 70 år sedan regerades av Adolf Hitler.

Men efter kommunismens fall och den tyska återföreningen har Berlin inte bara visat sig vara kontinentens enda stormakt utan också en ansvarsfull sådan. Tyskland har övertygat resten av Europa om att Berlin företräder europeiska, inte tyska särintressen. Också därför, och inte bara av svaghet, tiger resten av Europa. Den kritik som hörs är lågmäld och ganska sporadisk. Det finns helt enkelt inte så mycket att invända mot den tyska krishanteringen; att avbilda Angela Merkel med

Hitlermustasch tyder i dag mest på dålig smak och väcker associationer uteslutande hos de historiskt obildade. I stället kan Tyskland likna en bastion av stabilitet mitt uppe i en europeisk kris som redan är både ekonomisk och politisk.

Detta Tyskland försöker i dag att nästan på egen hand rädda Europa. Det europeiska projektet är hotat i öster och i söder, hårt trängt av putinism och klientelism. Vad som händer i Ukraina och i Grekland skulle till och med kunna förstöra det. Men de flesta européer – och med dem deras politiker – har ännu inte förstått hur allvarliga dessa båda hot är. Snarare behandlas de som om de inte riktigt angår oss. Ukraina? Ett sällsamt anonymt land om vilket vi vet föga, inte ens om det kan räknas till Europa. Kan någon säga namnet på en ukrainare annat än den som är intresserad av boxning? Möjligen har den europé som läser böcker hört talas om Nikolaj Gogol (som skrev på ryska). Och Grekland? En stursk liten stat som -ideligen lever över sina tillgångar, men ändå är alldeles för liten för att någon skulle behöva ligga sömnlös för dess skull.

Men denna känsla av att varken Ukraina eller Grekland har med vår vardag att göra är ett svårt misstag. -Europa kan inte utan konsekvenser foga sig i att Ryssland med våld ritar om den europeiska kartan. Det strider mot vår säkerhet och mot grund-läggande värden och principer som måste försvaras för att inte det europeiska projektets rättsliga och moraliska fundament ska krackelera. Och Grekland handlar om vad som är långt viktigare än pengar: om ett samhälle som på andras bekostnad trotsigt håller sig till sina egna hemmagjorda spelregler, inte till dem som gäller inom EU. Skulle Grekland visa sig omöjligt att reformera är både euron och EU i akut fara.

På båda dessa fronter står Europas hopp till Tyskland. Med tålamod

och stora ansträngningar försöker Berlin skapa ett *modus vivendi* med både Moskva och Aten medan Europa i bakgrunden håller andan och tummarna. Men hur länge kan man förhandla om motparten inte håller sig till vad man redan tror sig ha kommit överens om? Innan alla möjligheter till en överenskommelse är uttömda?

Vad händer om Tyskland misslyckas?

Den tyska maktutövningen är av det ”mjuka” slaget: grundvalen för umgänget stater emellan måste bygga på fred, på handel och dialog, kompromisser och långfristiga överenskommelser (*pacta sunt servanda*). Bara så kan förtroende skapas och upprätthållas.

Denna ”mjuka” strategi utesluter militära medel, också en beväpning av den ukrainska armén i dess krig mot Ryssland och dess hantlangare. Likaså har Berlin hittills vägrat lyssna till dem som vill rädda euron genom att kasta ut Grekland, ju förr desto bättre. Men med varje bruten vapenvila och med varje skrinlagt reformpapper får den ”mjuka” strategins förespråkare allt svårare att försvara sin politik. I stället växer farhågorna att Putin eftersträvar mer än han redan uppnått och att Aten varken kan eller vill reformera det grekiska samhället, i stället uppfattar reformpolitiken som en skymf och som utländsk inblandning i Greklands interna angelägenheter.

Hittills har Tyskland först och främst köpt tid. Men problemet med en sådan strategi är att sakernas tillstånd ofta är ännu värre när den köpta fristen är över. Och då kan det bli dags för den ”hårda” strategins förespråkare: för ”Grexit” och ett utvidgat krig i Ukraina.

För Tyskland och det europeiska projektet vore det sannolikt en katastrof.

Richard Swartz richard.swartz@chello.at journalist, författare och fristående kolumnist i Dagens Nyheter. “

DN 2 mars 2015:

“ En lag för såväl hög som låg

I Ryssland och Kina används lagen för att belöna regimens - rövslickare och be-straffa dess kritiker. Rättsstaten står för något annat. Dess kärna är att lagen gäller även dem på toppen.

I en av sina sista essäer frågade den store historikern Tony Judt vad vi borde ha lärt oss av det förra seklet med alla dess militära och civila dödsoffer. En viktig del av svaret är, enligt min mening, rättsstatens allt överskuggande betydelse, inom varje land och internationellt.

Det finns mycket annat som är av stor vikt för ett gott liv i öppna, fredliga samhällen: yttrande-, religions- och föreningsfrihet och makt att välja – och avsätta – den egna regeringen. Men ingenting garanterar ett samhälles friheter lika mycket som att rättsstatens principer med lika stor kraft gäller både regering och väljare.

När jag satt i den brittiska regeringen och var ordförande för det konservativa partiet hade jag en juridisk rådgivare som träffande nog hette Maybe. När jag blev uppläxad för att ha brutit mot någon administrativ föreskrift eller ansågs ha missbrukat mina befogenheter kunde han aldrig säga hur domstolarna skulle behandla mitt ärende. ”Vinner vi det här målet?” brukade jag fråga. Maybes svar var alltid villkorat: ”Du bör vinna, men jag kan inte lova att du gör det.”

Auktoritära stater har svårt för detta begrepp. Jag minns förhandlingar med min kinesiska motsvarighet när jag var guvernör i Hongkong. Jag försökte reda ut för honom varför rättsstaten var så viktig för territoriets framtid och påpekade att lagen gällde mig själv precis lika mycket som alla andra när jag satt i regeringen.

Min motpart trodde att jag skämtade. Kineserna härskar med lagen som redskap – lagen sådan Kommunistpartiet definierar den till sin egen fördel.

Låt oss ta Kinas pågående anti-korruptionskampanj. Den utnyttjas helt klart av president Xi Jinping och hans allierade i politbyrån, Wang Qishan, som ett vapen inte bara mot de korrumperade utan även mot dem som inte ingår i Xis fraktion av röda prinsar. I Xis händer är lagen ett instrument som ska säkra hans politiska syften.

I Ryssland härskar president Putin över en statsapparat som är konstruerad och drivs av personer från de gamla underrättelsetjänsterna och den nya maffian. Lagen används för att belöna regimens stövelslickare och bestraffa dess kritiker, som affärsmannen Michail Chodorkovskij och aktivisten Alexej Navalnyj. Eftersom varken Ryssland eller Kina tillämpar rättsstatens principer i sina egna länder faller det sig naturligt för dem att inte heller erkänna dem i internationella sammanhang. Putin har brutit mot en av folkrättens grundprinciper, att nationsgränser inte får ändras med våld. Det har han gjort till ett regelbundet inslag i rysk utrikespolitik som utmärks av svek, påtryckningar, övergrepp och strävan att återupprätta det välde som delades upp efter kommunismens sammanbrott.

Långt innan ryssarna annekterade Krim med vapenmakt och invaderade östra Ukraina manövrerade de på liknande sätt så att regionerna Sydossetien och Abchazien bröt sig ur Georgien, och de stöttade också banditterritoriet Transnistrien i Moldavien. Och med så

fräck nonchalans för den internationella ordningen är det inte förvånande att Putins agenter har varit inblandade i mordet på minst en motståndare på Londons gator.

Med Genèvekonventionen och andra avtal som bas infördes globala regler i och med att FN upprättades. Men framför allt var ramverket för hanteringen av globala angelägenheter USA:s skapelse.

Det märkliga var att den nya ordningens främsta tillskyndare, den tidens stora supermakt, accepterade dess auktoritet. Som den amerikanske presidenten Truman uttryckte det: ”Hur stor makt vi än har måste vi alla erkänna att vi inte får tillåta oss att alltid göra som vi vill.”

När det internationella systemet -attackerats har bara USA varit i stånd att skänka rättsstatens principer förnyad trovärdighet. Tyvärr är den tiden förbi. Under president George W Bushs administration bröt USA avsiktligt mot folkrätten, bland annat dess förbud mot tortyr. De amerikanska politiker som anser internationella institutioner vara USA-fientliga sammansvärjningar gör saken än värre och kostar sitt land en stor del av dess moraliska auktoritet.

Bilden är inte ljusare i Europa, där vissa länder medvetet har försummat sin -militära kapacitet och därmed undergrävt sin förmåga att inskärpa rättsstatens principer när internationella mekanismer faller sönder. FN:s säkerhetsråd har satts ur spel av Kinas och Rysslands stormaktsintressen och gör ingenting medan Europas gränser kränks, ukrainska medborgare bombas i sina hem av ryska trupper och en våldsam banditarmé härjar i Mellanöstern från Libyens stränder till Irans gräns.

Efter massakrerna i Rwanda och Bosnien på 1990-talet lovade världsledarna än en gång dyrt och heligt: ”Aldrig mer.” I dag måste syrier och irakier undra vad som hände med det löftet.

2000-talets växande och blodiga utmaningar måste alltså konfronteras av ett tandlöst FN, ett moraliskt försvagat USA och ett Europa på god väg mot avrustning. Om den utsikten oroar är det fullt motiverat. Såvida våra politiska ledare inte tänker om kan bönens makt vara vårt enda hopp.

Chris Patten före detta EU-kommissionär och Storbritanniens siste guvernör i Hongkong. “

DN 3 mars 2015:

“ Mördad av Putins tidsmaskin

Är mordet på Boris Nemtsov början på slutet för regimen i Moskva? Författaren -Vladimir Sorokin ser hur en explosion närmar sig: ”Jakt på ’folkets fiender’, automatvapen på gatorna, blodiga provokationer – nu är allting möjligt”.

Den brittiske science fiction-författaren H G Wells skildrade människans resa i tiden med filmisk detaljrikedom, men en sak tog han inte med i beräkningen: den ovanliga resans inverkan på själva resenärens psyke. Som bekant är människan en tidsbunden varelse. ”Försök ni att rycka mig ur tiden! Jag svär, ni vrider bara nacken ur led”, skrev poeten Osip Mandelstam på Stalins tid.

Men ack, rycka honom ur tiden kunde endast Gulags skoningslösa maskin.

H G Wells roman gav upphov till en hel genre: tidsresorna, men i de flesta böcker och filmer är resenärens psyke liksom satt inom parentes. I regel återvänder hjälten till sin egen tid lycklig och full av intressanta intryck.

Om de flesta inser att resor till framtiden är orealistiska, så oroas akademiska andar fortfarande av möjliga förflyttningar bakåt i tiden. Teoretikerna träter på konferenserna, utan att ana att en gigantisk tidsmaskin redan har byggts och framgångsrikt skickats till det förflutna. Och det mest häpnadsväckande är att på den här resan befinner sig inte bara en ensam hjälte, som i H G Wells roman, utan ett helt land – Ryska federationens 140 miljoner invånare! Bara riktigt besatta människor vågar inlåta sig på ett så djärvt experiment. För övrigt är den ryska besattheten ingenting nytt – minns hela 1900-talet och det kommunistiska projektet. Det var knappast en tillfällighet att den första människan i rymden var en ryss…

Men vem byggde och startade den här tidsmaskinen? En man av rätt medelmåttiga förmågor, en före detta KGB-medarbetare som inte gjorde någon särskild karriär i organisationen, men efter Sovjetunionens fall blev en mer eller mindre framgångsrik statstjänsteman som sakta steg i graderna och plötsligt, helt oväntat, placerades på den ryska maktpyramidens topp av den sjuklige Boris Jeltsin, främst för att trygga säkerheten för Familjen kring presidenten.

På toppen av denna uråldriga, av Ivan den förskräcklige skapade pyramid får människor oanade förmågor. Det är som i sagan: en vanlig människa sätter Härskarringen på sitt finger och förvandlas till Sauron. Och i mannen av medelmåttiga förmågor vaknade med ens en sådan djurisk makthunger, en sådan stark önskan att den magiska Ringen för alltid skulle växa fast vid hans finger att Stalin log gillande i sin grav. Också han hade avgudat makten och behållit den med hjälp av en effektiv formel: ständig massterror mot befolkningen + myten om den ljusa framtiden + järnridån.

Men hur håller man sig kvar på toppen av den underbara pyramiden på 2000-talet, i en tidsålder med internet, demokrati, öppna gränser och högteknologi? Hjärnan hos Rysslands nye ledare spottade ut sin egen mirakelformel: en tids-maskin. Den kan fixa det!

Från första dagen av sin regim tog han sig an att bygga den, skruv för skruv, med envisheten hos en myra. Denne till synes anspråkslöse, till det yttre oansenlige man visade prov på en mäktig ihärdighet i detta företag. Och tidsmaskinen blev byggd. Handen var svettig av sinnesrörelse när han vred på spaken. Och det enorma landet seglade tillbaka till det förflutna som miljoner ryska pensionärer hade drömt så innerligt om när de slumrade i sina sängar. Det stora Sovjetimperiets svunna dagar!

Och det var inte bara pensionärerna som hade drömt, det hade också de postsovjetiska nyimperialisterna, nationalbolsjevikerna och nymonarkisterna, som ansåg att Stalin trots allt var en ”normal rysk tsar, bara en smula brutal”.

Just nostalgin efter det sovjetiska förflutna blev det viktigaste bränslet i Putins tidsmaskin. Långt ifrån alla hade kastat den allt ihåligare nostalgin på 90-talets sophög. Värmebriketterna förvarades i farfädernas skokartonger och mormödrarnas byrålådor.

Och för att befolkningen skulle plocka fram briketterna och kasta dem i tidsmaskinens ugn måste man skapa ännu en maskin: propagandan. Det blev tv-apparaten.

Allt började med *remakes* av sovjetiska filmer och sånger, som allt oftare framfördes som moderna popsånger, med *talkshows*, där gråhåriga stalinister berättade för ungdomen hur mäktigt SSSR hade varit och hur väst hade fruktat och beundrat Unionen, och med förtiganden av teman som Gulag och massrepressionen.

Parallellt lade man ner fritt tänkande radio- och tv-program, stängde hela tevekanaler, förstärkte kontrollen över sociala medier.

Resan tillbaka hade inletts, tiden räknades baklänges, landet seglade in i den sen-Brezjnevska epoken: enpartisystemet förstärktes, oppositionella politiker förvandlades till dissidenter, antiamerikanismen hamnade högst upp på dagordningen. Och fem år senare började det återigen lukta stalinism: valen blev slutgiltigt fiktiva, dissidentpolitikerna ställdes inför rätta eller emigrerade, domstolarna och parlamentet hamnade i Putins ficka. Och yr av framgången tryckte han hårdare på tidsmaskinens gaspedal: Snabbare, snabbare, bakåt!

Och nu bytte man ut den sovjetiska retoriken mot den imperiala, och den konservative tsar Alexander III:s maxim ”Ryssland har bara två bundsförvanter – flottan och armén” blev statens program. På talkshowerna pratar man redan om ”den särskilda ryska vägen”, om vår ovanliga andlighet som räddar Ryssland från det depraverade, oandliga väst, kyrkan växer allt mer samman med staten, säkerhetsorganens generaler korsar sig med yviga gester på teveskärmarna. ”Ryssland är, har varit och kommer alltid att förbli ett imperium!” skriker nu unga författare och karriärpolitiker.

Men imperier behöver militära segrar, nya landområden som erövrats från fienden. Och så kom den, segern: ”Krim är vårt!” Tv-apparaterna överhettades av segerjubel, det började skaka i tidsmaskinen. Uppenbarligen var det dags att bromsa in och tänka efter. Men nu inträffade hos tidsresenärerna just den sinnesförvirring som Wells inte nämnde: munnarna på våra män i staten öppnades: ”Skicka pansardivisioner mot Kiev!” ”Atombomba ukrofascisterna!” ”Ryssland behöver en imperator!” ”Förbjud innehav av dollar!”

”Återinför dödsstraffet för pedofiler, perversa och Rysslands fiender!” ”Undervisning i utländska språk undergräver de ryska traditionerna!” ”Inför utresevisum!” ”Skicka femte kolonnen till Sibirien!”

Angela Merkel (och inte bara hon) påpekade att ”Putin lever i en egen verklighet”. O, ja! Den verkligheten skakar och berusar honom, fötterna trycker på pedalerna av sig själva, maskinens kullager är rödglödgade. Det behövs mer bränsle, nu räcker det inte längre med nostalgi, de imperiala idéernas propaganda är inte nog, det krävs ett riktigt krig, äkta blod, blodet från hjältar som stupat för Donbass, för Nyryssland, för Den Ryska Idén, ett krig mot väst, till det segerrika slutet!

I Minsk besegrade han de ryggradslösa EU-politikerna. Nu väntar nya slag och segrar! Det blir ett nytt Stalingrad vid Charkiv, man ska segra och det förstörda, kuvade Char-kiv ska döpas om till Putingrad, och segraren ska rida in på en vit häst med Alexander Nevskijs svärd, i vit uniform, nej, i judodräkt, nej, ännu bättre – *topless*, som en ny Conan Barbaren, nej, inte barbaren, utan Segraren, Ryska Världens Väktare, och det ska hållas Segerparad som avslutas med – kröningen av Nyrysslands Imperator…

Men ack, tidsmaskinen har visat sig vara ett kostsamt nöje. Rubeln faller, sanktioner har drabbat landets ekonomi som nu befinner sig i recession, människor förlorar sina besparingar.

Televisionens aggressiva hets mot ”nationalförrädarna” och ”femte kolonnen” har just skördat sitt första olycksbådande offer: mordet på oppositionspolitikern Boris Nemtsov utanför Kremls murar gör livet i Rysslands huvudstad farligt och oförutsägbart på riktigt. Jakt på ”folkets fiender”, automatvapen på gatorna, blodiga provokationer – nu är allting möjligt…

Efter ytterligare litet *verklig* tid kommer de svältande medborgarna att tröttna på hatet och förutsägbarheten och fråga sig: ”Vad i helvete har vi för glädje av den där tidsmaskinen?” Sådana frågor får även kollektiva illusioner och imperier att vittra sönder. Minns: ”Vad i helvete har vi för glädje av kommunismen?”

Det ryker om Putins tidsmaskin. Den kommer knappast att stanna av sig själv. Snarast kommer den antingen att brinna upp eller explodera. I det första fallet skulle stanken bli enorm, i det andra – skulle splittren flyga. Frågan är bara: Vilka kommer att träffas?

Vladimir Sorokin

Vladimir Sorokin. Hans verk förbjöds i Sovjet

Författaren, dramatikern och illustra-tören Vladimir Sorokin (född 1955) debuterade i mitten av 80-talet då han blev utgiven i Frankrike medan hans verk var förbjudna i Sovjet. Hans genombrottsroman ”Blått fett” (på svenska 2001) blev hett debatterad och en rättssak i Ryssland. Den ansågs pornografisk; dessutom framställdes Stalin som narkoman och homosexuell.

Hans senaste roman på svenska är ”Snöstormen” (Norstedts). Den varvar rysk realism med science fiction: ”På knappt 200 sidor lyckas Vladimir Sorokin skapa en modernt mångtydig men ändå klassiskt rysk roman”, skrev Jonas Thente i sin recension (DN 14/5 2013.) “

* Europapolitik.

Politik för en EU-minister.

I regeringen hanteras problemen av

Margot Wallström
Utrikesminister

Stefan Löfven
Statsminister

Statsrådsberedningen har det överordnade samordningsansvaret för den svenska EU-politiken.

Samordningsarbetet innebär att övergripande politiska prioriteringar för svenska agerandet i EU fastställs samt att fackdepartementens arbete i Rådet samordnas enligt dessa fastställda prioriteringar. Den 12 april 2005 inrättades Kansliet för samordning av EU-frågor i Statsrådsberedningen. Kansliets uppgift är att svara för europeiska integrationsfrågor av horisontell karaktär, med undantag av frågor om Europeiska unionens utvidning.

Relaterat Följ regeringens arbete i EU
Statsrådsberedningen

EU Europeiska unionen

http://europa.eu/index_sv.htm 11 nov 2014:

EU – en överblick

- Länder
- Fakta och siffror
- EU:s institutioner och andra organ
- Historik
- EU:s symboler
- **Mer om EU**

Politikområden

- Jordbruk
- Ekonomiska och monetära frågor
- Utrikes- och säkerhetspolitik
- Handel
- Sysselsättning och socialpolitik
- **Alla politikområden**

Att bo och leva i EU

- Arbete och pension
- Utbildning och praktik
- Resor
- Bo utomlands
- Hälso- och sjukvård
- **Mer om att bo och leva i EU**

Driva företag

- Finansiering och hjälp
- Import och export
- Moms och tullar
- Offentlig upphandling i EU – regler och allmän information
- Europeiska standarder
- **Mer om att driva företag**

EU-lagstiftning

- Fördragen
- Hitta lagstiftning
- Förordningar, direktiv och andra rättsakter
- Så fattar EU sina beslut
- Tillämpning av EU-lagstiftningen
- **Mer om EU-lagstiftning**

Publikationer

- Statistik och opinionsundersökningar
- Officiella handlingar
- Rapporter, studier och broschyrer
- Bibliotek och arkiv
- Öppna data
- **Mer om publikationer**

- **Basfakta**
- Länder
- EU:s symboler
- Pengar och EU
- Fakta och siffror
- Europaåret
- Historik
- EU-institutionernas ledare

- **EU:s institutioner, byråer och andra organ**
- EU:s institutioner och andra organ
  - Europaparlamentet
  - Europeiska rådet
  - Ministerrådet
  - Europeiska kommissionen
  - EU-domstolen
  - Europeiska centralbanken
  - Europeiska revisionsrätten
  - Europeiska utrikestjänsten
  - Europeiska ekonomiska och sociala kommittén
  - Regionkommittén
  - Europeiska investeringsbanken
  - Europeiska investeringsfonden
  - Europeiska ombudsmannen
  - Europeiska datatillsynsmannen
  - Interinstitutionella organ
- EU-byråer
- **Jobba för och med EU**
- Arbeta för EU
- EU:s stöd och program
- Offentlig upphandling

EU:s institutioner och andra organ

Hitta EU-institutionerna direkt

Gå direkt till institutionernas och organens webbplatser
Välj institution eller organ
Europaparlamentet
Europeiska rådet
Europeiska unionens råd
EU:s ordförandeskap
Europeiska kommissionen
Europeiska unionens domstol
Europeiska centralbanken
Europeiska revisionsrätten
Europeiska avdelningen för yttre åtgärder
Europeiska ekonomiska och sociala kommittén
Regionkommittén
Europeiska investeringsbankenEuropeiska ombudsmannen
Europeiska datatillsynsmannen
EU:s rekryteringsbyrå Epso
Se alla institutioner och organ

EU har ett unikt politiskt system där de olika institutionerna har olika uppgifter.

- EU:s breda prioriteringar fastställs av Europeiska rådet, som består av EU-ländernas och EU:s ledare.
- Europaparlamentets folkvalda ledamöter företräder medborgarna.
- EU-kommissionen främjar unionens intressen som helhet, även om det är ländernas regeringar som utser kommissionärerna.

- Regeringarna försvarar sina nationella intressen i Europeiska unionens råd.

Den politiska dagordningen

Europeiska rådet bestämmer EU:s allmänna politiska inriktning men stiftar inga lagar. Det leds av en ordförande – just nu Herman Van Rompuy – och består av EU-ländernas stats- och regeringschefer och EU-kommissionens ordförande. De träffas på toppmöten minst en gång i halvåret.

Stifta lagar

Tre institutioner stiftar tillsammans EU:s lagar:

- Europaparlamentet företräder medborgarna i EU och väljs direkt av dem.
- Europeiska unionens råd (ministerrådet) företräder de enskilda medlemsländerna. Länderna turas om att leda ministerrådets arbete ett halvår i taget.
- EU-kommissionen tillvaratar unionens intressen.

De tre institutionerna utarbetar tillsammans initiativ och lagar som gäller hela EU enligt det ordinarie lagstiftningsförfarandet (tidigare medbeslutandeförfarandet). I princip är det kommissionen som föreslår nya lagar och Europaparlamentet och rådet som antar dem. Sedan är det kommissionen och medlemsländerna som tillämpar lagarna och kommissionen som ser till att de följs.

Beslutsfattande i EU – läs mer om lagstiftningsarbetet

EU:s ordförandeländer 2014–2020

Andra EU-institutioner

Två andra institutioner spelar en viktig roll:

- Domstolen tolkar EU-rätten och ser till att den följs.
- Revisionsrätten granskar EU:s finanser.

Institutionernas befogenheter och ansvarsområden slås fast i fördragen, som ligger till grund för all EU-verksamhet. Där finns också de regler och förfaranden som institutionerna måste följa. Alla EU-ländernas stats- och regeringschefer har enats om fördragen och de nationella parlamenten har ratificerat dem.

EU har dessutom en rad andra institutioner och interinstitutionella organ med särskilda uppgifter:

- Europeiska centralbanken ansvarar för EU:s penningpolitik.
- Europeiska utrikestjänsten bistår EU:s utrikesrepresentant Catherine Ashton. Hon leder rådet (utrikes frågor) och arbetet med den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Dessutom garanterar hon att EU:s yttre åtgärder är samstämmiga och samordnade.
- Europeiska ekonomiska och sociala kommittén företräder det civila samhället och arbetsmarknadens parter.
- Regionkommittén företräder regionala och lokala myndigheter.
- Europeiska investeringsbanken finansierar EU:s investeringsprojekt och bistår småföretag genom Europeiska investeringsfonden.
- Europeiska ombudsmannen utreder klagomål om missförhållanden i EU:s institutioner och övriga organ.
- Europeiska datatillsynsmannen ser till att personuppgifter skyddas.

- Publikationsbyrån ger ut information om EU.
- EU:s rekryteringsbyrå rekryterar personal till EU:s institutioner och övriga organ.
- Europeiska förvaltningsskolan anordnar utbildning för EU:s personal inom vissa områden.
- Specialiserade byråer och decentraliserade organ sköter vissa tekniska, vetenskapliga eller administrativa uppgifter.

Nedladdningar

- Så fungerar Europeiska unionen – Guide till EU:s institutioner

Skicka din fråga

Kontaktuppgifter och besöksadresser till institutionerna, presskontakter

Populära länkar

- Så fungerar Europeiska unionen
- Diplomatiska beskickningar som är ackrediterade hos EU
- Medlemsländernas ständiga representationer vid EU

DN 16 feb 2015:

“ECB gör bara sitt jobb

Europeiska centralbanken har mött en lavin av kritik, särskilt i Tyskland, för sitt beslut att införa så kallade kvantitativa lättnader. Men argumenten är svaga.

I Nordeuropa, särskilt Tyskland, har Europeiska centralbankens (ECB) beslut att införa kvantitativa lättnader (QE) utlöst en lavin av anklagelser. Många är ogrundade eller orimliga, somliga är svårbegripliga, andra betonar spekulativa faror mer än reella. Verkliga problem och tänkbara lösningar förbises.

Kritiken ger intrycket att nollinflation är en välsignelse. I så fall skulle centralbankerna världen runt för länge sedan ha satt upp den som ett mål. I stället definierar de alla prisstabilitet som låg, stabil men positiv inflation.

Nollinflation har tre stora negativa följder. För det första försvagar den penningpolitikens effektivitet (om räntorna faller långt under noll tar insättarna ut sina pengar och lägger dem i kassaskåp). För det andra gör den de relativa lönerna stelare (till exempel mellan anställda i tillverkningssektorn och tjänstesektorn). För det tredje ökar den bördan av tidigare skulder och gör det ännu svårare att komma ur en privat eller offentlig skuldkris.

Det finns ingen anledning till oro, invänder somliga, för euroområdets låga inflation beror på det branta fallet i oljepriset. Tyvärr finns det all anledning till oro. Inflationen i euroområdet har legat under målet i 22 månader i rad, långt innan oljepriset började sjunka. Billigare olja är en gudagåva för tillväxten men den sänker också de långsiktiga inflationsförväntningarna, som är penningpolitikens verkliga mål.

Så har vi påståendet att inflation under det satta målet behövs för att konkurrenskraften ska återställas. Fel. Konkurrenskraften i euroområdet är visserligen inte fullt återställd och en del länder behöver en lägre inflation för att skära ner kostnader som är högre än genomsnittet, men det gäller inte euroområdet som helhet. Där beror konkurrenskraften på produktkvalitet och eurons växelkurs, som är flexibel. Inflationen är ovidkommande.

Penningpolitiska initiativ som QE orsakar till sist skenande inflation, säger kritikerna också. Ett milt sagt egendomligt resonemang. Om de menar att centralbankerna begår misstag bör det påpekas att misstaget i euroområdet var att inflationen fick sjunka alldeles för lågt.

Nu reagerar ECB med all kraft, men som japanerna har erfarit är det inte lätt att ta sig ur deflation. ECB:s chef Mario Draghi lyckas kanske inte föra inflationen tillbaka till 2 procent, eller så driver han upp den för mycket. Ingen vet. Men att en teoretisk risk borde hindra ECB från att bekämpa en endast alltför verklig sådan är märkligt att höra.

Det sägs även att QE är olagligt. Men ECB:s främsta plikt är att uppnå och bibehålla prisstabilitet. När den konventionella räntepolitiken tappar all kraft är det bankens skyldighet att ta till andra verktyg. Inköp av statsobligationer är uttryckligen bemyndigat av EU-fördraget.

Därmed inte sagt att QE enbart har fördelar. De stigande priserna på värdepapper och mark ökar ägarnas förmögenhet. De som saknar egendom gynnas förstås inte. Men ECB:s initiativ stimulerar tillväxten och skapar arbetstillfällen, vilket gynnar de fattiga. Det är regeringarnas uppgift att motverka den ojämlikhet som QE orsakar, och instrumentet heter beskattning.

När USA:s centralbank började med QE beskylldes den för att exportera sina problem, eftersom en aggressiv penningpolitik försvagar valutan. Samma vilseledande kritik riktas nu mot ECB. Återhämtningen i USA har hjälpt dess handelspartner mer än den skadat dem. I vår tid av globalt monetärt beroende bör alla valutaunioner eftersträva sin egen prisstabilitet. ECB har inte avvikit från den normen.

En annan stor fråga i Tyskland är att QE kan skapa euroobligationer bakvägen. Men en euroobligation är ett avtal mellan utfärdare som erbjuder ömsesidiga garantier.

ECB utfärdar inga obligationer. Den är en fristående myndighet och beslutar själv om sina inköp. Och 80 procent av risken faller på de individuella centralbankerna.

Motståndet mot euroobligationer tyder på oro för att penningpolitisk aktivism ska hämma strukturreformer. Men i den utdragna stagnation vi har försvagas dag för dag argumentet att det inte finns något alternativ till strukturella reformer. Om det inte framgår tydligt att sådana lönar sig tappar alla lusten att göra något. Den nya åtgärdsmixen bör både innehålla stöd på makronivå och förändringar på mikronivå.

Argumentet att QE utraderar den finanspolitiska disciplinen kan inte avfärdas utan vidare. ECB:s obligationsköp skyddar visserligen regeringarna från marknadstrycket, som dock var ganska ineffektivt redan tidigare. Rege-ringarna ska hålla sin del av avtalet och inte smita från sina skyldigheter. Det är vad EU:s ”finanspakt” är till för.

Tyskarna klagar över att ECB:s penningpolitik inte är anpassad till deras förhållanden. Det är både sant och oundvikligt. ECB är ansvarigt för euroområdet som helhet. Dess penningpolitik kan inte tillgodose alla medlemmars behov hela tiden. Under eurons tio första år var ECB:s politik för slapp för Spanien; nu är den för slapp för Tyskland. Banken ska inte klandras för att den sköter sitt arbete.

Jean Pisani-Ferry professor i ekonomi vid universitetet Paris-Dauphine och chef för det ekonomiska och strategiska sekretariatet som är knutet till den franske premiärministerns kansli. “

* Demokratiproblem, juridik.

Politik för en demokratiminister och en justitieminister.

I regeringen hanteras problemen av

Morgan Johansson
Justitie- och migrationsminister

Justitiedepartementet :

Ansvarsområden

- Bekämpning av terrorism
- Brottmålsärenden
- Europadomstolen
- Internationellt rättsligt samarbete
- Krisberedskap
- Lagstiftning
- Medborgarskap
- Migrations- och asylpolitik
- Offentlighetsprincipen
- Regelförenkling
- Rättsliga och inrikes frågor i EU
- Rättsväsendet

Migration:
Morgan Johansson. Se politikområdet för migration o d

Brott och polis o d :

Anders Ygeman
Inrikesminister Se politikområdet för brott och polis o d

Demokrati:
se även i området för kultur:

Alice Bah Kuhnke
Kultur- och demokratiminister

DN 28 jan 2015

“Åkesson fortsatt sjukskriven

Jimmie Åkesson behöver vara sjukskriven minst två månader till. Samtidigt är han delaktig när Sverigedemokraterna formulerar sin nya strategi efter decemberöverenskommelsen.

– Jag försöker involvera honom i alla större beslut, säger vikarierande partiledaren Mattias Karlsson.

Jimmie Åkesson har varit sjukskriven för utmattningssyndrom sedan i oktober och kommer tillbaka som SD:s partiledare tidigast den 31 mars. Det blev klart i går. Vikarierande partiledaren Mattias Karlsson svarar undvikande på frågan om hur länge SD klarar sig utan Åkesson.

– Jimmie Åkesson har ett enormt starkt stöd i partiet och därmed är tålamodet väldigt stort. Jag tror att partiet är berett att vänta ganska länge än på att han ska komma tillbaka.

Regeringspartierna och de borgerliga har slutit decemberöverenskommelsen för att isolera SD i riksdagen.

– Det viktiga för oss nu är att befästa vår roll som det främsta oppositionspartiet. Jag försöker involvera honom i alla större beslut som vi fattar. För mig är det viktigt att känna att vi är på samma våglängd, säger Mattias Karlsson.

Den tillträdande partisekreteraren Rikard Jomshof ska överta en del uppgifter som tidigare låg på partiledaren.
Hans Rosén hans.rosen@dn.se “

DN 30 jan 2015:

“En rolighetsminister avgår

Tugga ur först, sa Göran Hägglund till Maud Olofsson. Det var våren 2006, Alliansen var på turné inför valrörelsen och frågan handlade om borgerlig kannibalism. Men med munnen full av vindruvor hade centerledaren svårt att förklara hur de fyra partierna till skillnad från förr inte skulle behöva knapra på varandras väljarkårer.

Repliken var typiskt hägglundsk, blixtsnabb och precis. Den nu avgående partiledaren för Kristdemokraterna var dock från början en motsägelsefull person.

Göran Hägglund var rätt okänd för allmänheten när han 2004 tog över efter den på gamla dagar så folklige Alf Svensson. Det visade sig vara en slagfärdig och modern prick som skulle styra de värdekonservativa själarna. Politiska reportrar såg ofta den muntra sidan, men det dröjde innan han vågade låta den märkas offentligt.

Själva partiet präglas också av motsägelser. Trots sina rötter är det mer allmänborgerligt än kristet. En gren av partiet inbillar sig att KD skulle tjäna på ljudligt motstånd mot fri abort och homosexuellas rättigheter. Den nischen räcker inte långt för att klara en svensk 4-procentsspärr, men inte heller nästa ordförande kan ignorera de medlemmar som tror det. När Hägglund antydde att vårdnadsbidraget inte var heligt tvingade traditionalisterna honom att backa.

Gåtan under hans elva år har varit vad KD ska vara i stället. Övriga Alliansparti har haft sina profiler: Moderaterna har ansvaret för

ekonomin, Folkpartiet för skolfrågorna, Centern landsbygden att luta sig mot. Det kristdemokratiska varumärket är mer diffust.

På torsdagens presskonferens pekade Hägglund ut bildandet av Alliansen och fastighetsskattens avskaffande som sina bästa meriter. Båda har dubbla bottnar.

Maktskiftet 2006 var utan tvivel historiskt. En första förutsättning var den moderata omorienteringen mot mittfåran, men också att Hägglunds KD låg där. Som person var han en viktig orsak till att de fyra partiledarna, som de sa, ”trivdes ihop”. Hemma hos KD-ledaren i Bankeryd togs det avgörande steget i det kompromissmakeri som lade grunden till den framgångsrika valrörelsen. Men Kristdemokraterna har också tenderat att bli så identifierade med Alliansen att ingen ser särdragen.

Fastighetsskatten var godtycklig, svårförutsägbar och mäkta impopulär. Mot den bakgrunden var det smart av KD att kräva att den skrotades. Men det är ingen slump att nationalekonomer saknar fastighetsskatten, eller att Alliansens finansminister Anders Borg aldrig ville ta bort den, för i princip är den en sund bas för statens intäkter som aldrig flyttar.

KD:s kamp mot fastighetsskatten hade drag av populism, liksom löftet 2006 om sänkt bensinskatt. Senare var Hägglunds tal om verklighetens folk, ansatt av byråkrater och eliter som vill bestämma över dem, ett luddigare försök av samma slag som aldrig lyfte.

Som socialminister gjorde Hägglund en habil insats. Men samtidigt som få associerar honom med magplask finns det heller inget som har stannat i minnet. I sjukvården blev köerna kortare men där flyttar fokus snabbt till något annat problem. Under sina åtta år i regeringen hade KD-ledaren däremot ofta svårt att nå ut om andra politikområden.

Över huvud taget har KD famlat efter bärande teman. Alla kramar pensionärerna. Barnperspektivet – någon däremot? Civilkurage och medmänsklighet är fint, men inga röstmagneter. Den kursändring i integrationsfrågan som Hägglund har initierat på slutet är knappast revolutionerande.

Ordförandestriden mot Mats Odell 2012 gällde partiets inriktning, men bakgrunden var också de som vanligt svaga opinionssiffrorna. Utan borgerliga taktikröster hade KD inte klarat sig kvar i riksdagen, vare sig 2010 eller 2014. Hägglund, definitivt mer omtyckt än sitt parti, drog kanske hem några av dessa själv, men de flesta har avlagts för att frälsa Alliansen.

Nästa partiledare väljs vid ett extra riksting under våren. Någon given tronpretendent finns inte, och en ny kraftmätning mellan falangerna är inte utesluten. Oavsett namnet måste en efterträdare klara att hålla ihop partiet, precis som Hägglund trots Odellfejden.

KD lär tvingas fortsätta balansgången. Som lojalt borgerligt parti i mängden får det kämpa för sitt existensberättigande, som bråkmakare inom Alliansen riskeras livhanken. Kannibalerna står beredda.

Dn 30/1 2015 “

DN 30 jan 2015:

”KD:s politiska omprövning avgör Alliansen framtid”

“ Efter Göran Hägglund. KD har varit en lojal spelare i Allianssamarbetet – till priset av det egna partiets profil. Med tuffare krav i migrationspolitiken har partiet påbörjat en ideologisk omorientering. Frågan är om Allianssamarbetet håller för detta, skriver Jonas Hinnfors, professor i statsvetenskap.

När Alliansen bildades 2004 ändrades i grunden förutsättningarna för det svenska partisystemet. Socialdemokratin ställdes plötsligt mot en enad huvudmotståndare. Med Göran Hägglunds avgång försvinner den siste av de ursprungliga Allianspartiledarna. Utvecklingen i Allianspartierna efter valet 2014 visar att Alliansen står vid ett vägskäl. Eftervalsdebatterna antyder vilsenhet och osäkerhet, inte minst kring hur partierna skall kunna profilera sig. Vad som händer internt inom KD efter Hägglunds avgång är därför en viktig bricka i spelet om vilken väg Alliansen kommer att välja fram till valet 2018.

Givet hur borgerliga partier tidigare hade agerat låg det nära från början till hands att tro att Alliansen bara skulle bli ännu en etikett för att skyla över det ofta vacklande samarbetet inom borgerligheten. Visserligen hade borgerliga regeringar visat att Socialdemokratin kunde rubbas men interna konflikter var legio. Kärnkraft, familjepolitik och skatter jagade Torbjörn Fälldins regeringar 1976–1982 med flera regeringskriser som följd. Carl Bildts regering 1991–1994 lyckades visserligen hålla samman men bland annat miljö- och familjepolitik hotade hela tiden stabiliteten. Alliansen kom att bryta partiernas ständiga profilering mot varandra.

I stället började de i praktiken agera som ett enat parti. Plötsligt försvann Socialdemokraternas möjligheter att med olika utspel locka in ett av partierna till uppgörelser varvid den borgerliga splittringen om och om igen hade gestaltats. I stället förmådde Alliansen visa på den oenighet som fanns mellan de rödgröna partierna. Under en unik period i svensk politisk historia kom partisystemet till och med att lämna flerpartisystemslogiken och närma sig ett tvåpartisystem – när de rödgröna kände sig tvingade att möta Alliansen med ett enat koalitionsalternativ i valet 2010.

Mycket talade alltså för att bilda Alliansen. Partierna har därefter varit nästan häpnadsväckande lojala mot varandra. Samtidigt har lojaliteten inneburit att partiprofiler med nödvändighet har måst tonas ned till förmån för gemensamma nämnare. Allianspartierna rymmer inom sig allt från liberalism, med såväl mer nyliberala som traditionellt socialliberala valörer, till socialkonservatism. Att finna slagkraftiga projekt att entusiasmera väljarna med var därför en utmaning. Arbetslinjen blev svaret på den reformtörst som många väljare kände. Så länge Alliansen levererade valvinster har krav på partiprofilering också något så när gått att hålla tillbaka. Samtidigt har uppslitande interna strider 2013 kring Centerpartiets idéprogram och inte minst när Göran Hägglund utmanades av Mats Odell om partiledarposten 2011/12 visat på kraften i de underliggande spänningar som funnits.

Ett av Göran Hägglunds viktigaste bidrag har förmodligen varit att hålla samman KD och att därmed lojalt arbeta inom Alliansen. Att

undvika fortsatt öppen splittring efter att ha utmanats om partiledarposten visar på stor politisk skicklighet. Samtidigt har priset varit den minsta gemensamma nämnarens politik där varken partiets kärngrupper i den frikyrkliga rörelsen eller mer traditionellt konservativa väljargrupper riktigt fått något i utbyte.

För KD har Allianssamarbetet framför allt inneburit att partiet har kunnat förhindra vissa förslag, till exempel inom familjepolitiken. Däremot har partiet haft betydligt svårare att sätta offensiv KD-prägel på Alliansen, till exempel när jobbskatteavdragen medfört att löntagare betalar lägre skatt än pensionärer. Tydligast blev partiets svårighet att formulera slagkraftiga socialkonservativa vallöften inom Alliansramen när den administrativt lite gråa omorganisationen av landstingen blev ett av partiets viktigaste förslag inför valet 2014.

Även om forskningen inte är entydig visar den att valnederlag i kombination med partiledarbyte tenderar att sätta i gång interna diskussioner som kan leda till ny ideologisk framtoning. När regeringsmakten förlorats har kraven på profilering ökat. Förslag om uppstramad migrationspolitik är dock inget som självklart fungerar inom en Allians där såväl Moderaterna som Centerpartiet tydligt markerat motsatsen. När sedan Sara Skyttedal fortsatt med utspel om hårda tag, med åtgärder som ligger nära SD, anas att delar av KD här ser möjligheter till profilering som går långt bortom den justering av integrationspolitiken, som det tycks växa fram relativt bred enighet om över blockgränsen. Samtidigt är migrationspolitik knappast ett av KD:s traditionella profilområden och det är inte självklart att partiet står enat bakom de lite vildvuxna förslagen. Frågan blir då om Allianssamarbetet klarar av en ideologisk omorientering från KD:s sida med allt starkare krav på partiprofilering?

Faller KD ur Alliansramen faller Alliansen. Även om ledande Alliansföreträdare understryker att de enade avser ställa upp i 2018 års val är det uppenbart att omprövningens tid stundar. Ingen ledande företrädare har till exempel bundit sig för att Alliansen skall lägga fram gemensamma budgetar. Politik består visserligen av mer än budgetar men att avstå från ett av de viktigaste instrumenten inbjuder till splittring mellan de borgerliga partierna, men möjliggör samtidigt profilering av det egna partiets hjärtefrågor. Återigen skulle Socialdemokraterna kunna göra upp med ett eller flera partier i enskilda sakfrågor. Åter skulle borgerlig splittring gestaltas för väljarna och vi närmade oss ett partisystem som i relationen mellan de rödgröna och de borgerliga liknade det som gällde fram till 2004, men nu med SD på ena flanken.

Även om Allianssamarbetet varit logiskt givet det svenska partisystemet är det i slutändan inte självklart att alla partier vill avstå från att försöka satsa på den egna profilen. KD har varit en lojal spelare. I vem som blir Göran Hägglunds efterträdare och vilka ideologiska strömningar det släpper fram ligger en av nycklarna till om Alliansen kommer att finnas kvar i nuvarande form.

Jonas Hinnfors, Professor I Statsvetenskap Vid Göteborgs Universitet”

DN 30 jan 2015:

“Jakten på ny partiledare kan riva upp gamla sår

Kristdemokraternas val av ny partiledare kan leda till att gamla konflikter rivs upp i partiet. Enligt DN:s källor finns i nuläget fyra huvudkandidater som anses vara favoriter till att efterträda Göran Hägglund. Två av dem står för en konservativ linje, medan de två andra står för en mer socialliberal linje.

Knappt hade Göran Hägglund hunnit meddela sin avgång på torsdagen innan spekulationerna om hans efterträdare tog fart. I och med att partiet tänker hålla ett extra-inkallat riksting redan i april har Kristdemokraterna ganska kort tid på sig att vaska fram en ny partiledare. Redan nästa vecka ska valberedningens ordförande Chatrine Pålsson samla ledamöterna till ett första möte.

– Nu ska vi ta in nomineringsförslag från distrikt och lokalavdelningar, säger Chatrine Pålsson som ännu inte vill säga något om vilken profil den nya partiledaren ska ha.

På fredagen träffas partistyrelsen och då ska beslut fattas om att ett extra riksting ska äga rum den 18 april. Frågan är också om valberedningen ska ta fram en eller, som C gjorde, flera kandidater.

När DN ringer runt till ledande kristdemokrater är det en handfull namn som återkommande nämns som partiledarkandidater.

Två av dessa ses som naturliga arvtagare till Göran Hägglund och hans mer socialliberala falang: partisekreteraren Acko Ankarberg Johansson och ekonomisk-politiske talespersonen Jakob Forssmed. De andra två är Ebba Busch Thor, oppositionsråd i Uppsala, och EU-parlamentarikern Lars Adaktusson. Båda stod bakom Mats Odells kandidatur i den uppslitande parti-ledarstriden mellan honom och Göran Hägglund 2011–2012.

Ingen av dessa fyra har sagt om de kan tänka sig att kandidera.

Av dessa fyra huvudkandidater är det bara Jakob Forssmed som har en plats i riksdagen.

– Det är absolut en viktig faktor att sitta i riksdagen. Men det viktigaste är att hitta en person som kan förverkliga kristdemokratiska visioner och idéer. Det handlar också om att kunna tilltala dem som ännu inte röstat på KD, säger Sara Degerman Carlson, distriktsordförande i Västra Götaland södra.

Mikael Oscarsson, riksdagsledamot och distriktsordförande i Uppsala, tycker inte att en riksdagsplats är avgörande för vem som ska bli partiledare.

– Det vore ett stort misstag att begränsa urvalet bara till dem som sitter i riksdagen. Det måste bli någon som har förmåga att kommunicera och brinner för de idéer vi har.

Samma tongångar kommer från andra ledande kristdemokrater. Att redan vara ett känt ansikte anses som en merit eftersom det ger en mer

framträdande plats i debatten. Därför anses EU-parlamentarikern och före detta tv-journalisten Lars Adaktusson ligga bra till. Adaktusson fick dessutom många personkryss i EU-parlamentsvalet förra året och är samtidigt populär inom partiet. Han anses tillhöra den konservativa delen av KD.

Även Ebba Busch Thor, yngst av kandidaterna med sina 27 år, tillhör KD:s konservativa falang. Hon har stärkt sina aktier genom att som kommunalråd ha lett landets fjärde mest folkrika kommun, Uppsala, under fyra år. En nackdel för henne är dock att hon inte heller sitter i riksdagen.

Partiledarvalet kan leda till att gamla sår rivs upp mellan partiets olika falanger. På ena sidan står den grupp som vill fortsätta i Hägglunds fotspår. De har bland annat stöd av en majoritet i riksdagsgruppen. Men högerfalangen med starkt fäste i Uppsala har fått större inflytande efter partiledarstriden mellan Hägglund och Odell. Bland annat ungdomsförbundet KDU vill driva på i ytterligare konservativ riktning.

Flera av dem DN talat med betonar att de vill ha en öppen process kring partiledarvalet.

– Vi måste nu diskutera hur vi ska ha en så öppen och bra process som möjligt, säger Caroline Szyber, riksdagsledamot och ordförande för Stockholms stad.

Hon ses också som en tänkbar kandidat vid sidan om de fyra favoriterna. Andra namn som också nämns är förre bostadsministern Stefan Attefall och gruppledaren i riksdagen, Emma Henriksson. Ingen av dessa har dock något brett stöd, enligt DN:s rundringning.

När Göran Hägglund klockan 10.57 meddelade sin avgång kom det som en överraskning inte bara för partikamraterna. De övriga borgerliga partiledarna fick beskedet bara en kvart innan Hägglund gav sitt besked på en hastigt sammankallad presskonferens. Men själv hade han bestämt sig redan i julas.

– Det här är ett slitsamt jobb. Efter valet var det dags att tänka efter ordentligt. Vid varje tidpunkt sedan valet har detta varit en fråga för mig. Sedan bestämde jag mig under julhelgerna, säger Hägglund.

Hägglund har varit partiledare för Kristdemokraterna sedan 2004. Han var socialminister från 2006 till 2014 och är riksdagsledamot sedan 1991. Han är den enda av de borgerliga partiledarna som varit med sedan Alliansen startade, men kom inte i närheten av sin företrädares tid på posten. Alf Svensson var KD-ledare i 31 år.

– Han kommer säkert att kalla mig för vekling, skämtade Hägglund i sedvanlig stil på sin sista stora presskonferens i riksdagen.

Göran Hägglund säger att han inte vet vad han ska göra efter sin avgång. Men att han vill ägna tid åt att läsa böcker, motionera och lyssna på musik. Dessutom ska han ”skaffa en försörjning”.

Mats J Larsson matsj.larsson@dn.se
Hans Olsson hans.olsson@dn.se

4 möjliga efterträdare

Jakob Forssmed
Vice gruppledare och ekonomisk- politisk talesperson.
Har vid sidan om Hägglund varit mest framträdande i riksdagen efter valet. Enligt uppgift till DN är han favorit till efterträdare i kretsen kring Hägglund. Han är dock fortfarande okänd hos den breda allmänheten och anses blek i tv och debatter.

Acko Ankarberg Johansson
Partisekreterare.
Har brett stöd i partiet sedan hon lyckades läka såren efter den uppslitande parti-ledarkampen mellan Göran Hägglund och Mats Odell 2010–2011. Men hon sitter inte i riksdagen, vilket ses som en stor nackdel.

Lars Adaktusson
EU-parlamentariker.
En politisk nykomling som trots sin magra politiska erfarenhet fick många personkryss i EU-valet. Den tidigare tv-programledaren är populär internt i partiet, men har ingen riksdagsplats vilket är en nackdel.

Ebba Busch Thor
Kommunalråd i Uppsala.
Van att stå i ramp-- ljuset sedan hon stod bakom Mats Odells kandidatur när han utmanade Hägglund om partiledarposten. Är högerfalangens favoritkandidat, men sitter inte i riksdagen och kan vara utmanande för partiets social-liberala falang.

Kommentarer.

Göran Hägglund är en social politiker i både de frågor han drivit och som nära kollega och vän. Vi har haft ett mycket gott samarbete. Han har betytt mycket för svensk politik, inte minst för barn och ungas villkor, effektiviserat vården och minskat vårdköerna samt arbetat för ökad valfrihet. Annie Lööf, partiledare (C)

Göran Hägglund är en skicklig politiker, engagerad, driven och eftertänksam. Han har till stor del bidragit till de värderingsskiften som Alliansen stått för i Sverige och vi har haft ett mycket gott samarbete. Göran är också en vän som jag har delat många skratt med. Jag önskar honom lycka till.**Jan Björklund, partiledare (FP)**

Tack @goranhagglund för historiska insatser, god vänskap och mycket gott samarbete!Anna Kinberg Batra, partiledare (M) på Twitter

Vi har gjort hela resan med Alliansen tillsammans. Göran har varit en nära förtrogen som med sin noggrannhet, sitt lugn och sin slagfärdighet var med och gjorde vår Allians till ett välfungerande lagbygge.**Fredrik Reinfeldt, tidigare statsminister (M), i ett uttalande.**

En mycket sympatisk person, kunnig, engagerad. Jag delar inte hans politiska uppfattningar i ett antal frågor, men jag respekterar hans insats i svensk politik. Stefan Löfven, statsminister (S)

Fakta. Göran Hägglund

Åren som partiledare har präglats av samarbetet med de tre andra borgerliga partierna i Alliansen och åtta år då han även var socialminister.

Han tog över KD 2004 efter Alf Svenssons 31 år, jätten som han länge arbetat intill. Inte lätt, särskilt som skuggan fortsatte att följa honom, i jämförelser och ibland också som offentliga råd från Svensson själv.

Trots framgången med att ta regeringsmakten 2006 och Hägglunds popularitet, större än partiets, har det inte gått uppåt för Kristdemokraterna i valen. Hägglund har tappat en procentenhet i varje val. Samtidigt har han fått rollen som den roligaste partiledaren och en av de mer slagfärdiga i sociala medier, särskilt på Twitter.

Han har inte seglat ostörd. Internt missnöje i delar av KD gjorde att han öppet utmanades om partiledarposten 2012, men vann.

I jubileumsboken till KD:s 50-årsjubileum förra året beskrivs det som helt naturligt att han i den lilla järnverkspräglade bruksorten Degerfors i Värmland engagerade sig i det kristdemokratiska ungdomsförbundet. Hans finlandssvenska föräldrar var metallarbetare och pingstvänner och Hägglund betraktar sig själv som ett barn av arbetarklass.

Kanske hade han det i bakhuvudet när han försökte mynta begreppet ”Verklighetens folk” för några år sedan, de som sköter sitt och de sina efter förmåga utan åthävor, löser problem vid köksbordet och inte har så mycket till övers för verklighetsfrånvänd kulturmaffia och storstadselit.

Ett fåtal gånger har KD-ledaren visat en hårdare sida offentligt. En gång var 2009 då han bryskt satte stopp för tidigare EU-parlamentarikern Lennart Sacrédeus försök att komma med på listan till EU-valet. **Tt “**

DN 30 jan 2015:

“Ödesval för KD och Alliansen

Först lade Göran Hägglund om kursen för partiet. Sedan deklarerade han sin avgång. Åt vilket håll Kristdemokraterna nu väljer att gå med en ny partiledare blir viktigt för både KD:s och Alliansens framtid.

Analys
För snart elva år sedan beslutade Kristdemokraternas valberedning vem som skulle föreslås som ny partiledare efter Alf Svensson. Resultatet blev en överraskning.

Riksdagsledamoten Maria Larsson hade en majoritet av parti-distrikten bakom sig. Men det var partiets gruppledare i riksdagen, Göran Hägglund, som nominerades. Alf Svensson hade med hela handen pekat ut honom som lämpligast, och valberedningen lät sig övertygas.

Jag gjorde en av de första intervjuerna med honom.

– Det viktigaste är att vi väljer en partiledare. Väljarna blir villrådiga i det vakuum som uppstår mellan två partiledare. Sedan måste partiet vara lyhört och tydligt. Vi får inte bli en i raden av partier som ger utmärkta svar på frågor som ingen ställer, sade han då.

Sedan dess har stödet för Kristdemokraterna halverats.

Men det betyder inte att Göran Hägglund har varit en usel ordförande. En partiledares viktigaste uppgifter är att hålla ihop sitt parti

och vinna val. Hägglund har hållit ihop partiet trots svåra spänningar. KD har inte vunnit några val, men KD-ledaren var med och grundade en Allians som gjorde det.

Han fick åtta år som socialminister och var en tålmodig och lojal samarbetspartner till de andra borgerliga partiledarna. Hägglund hackade i sig en hel del fram till att han satte ned foten mot könsneutrala äktenskap. För honom var värdet av att kunna genomföra reformer i sjuk- och äldrevården, privata apotek och kommunala vårdnadsbidrag större än nesan att tvingas ge med sig om abortpolitik eller transsexuellas rättigheter.

KD har fått påverka politiken i Sverige under åtta år. Baksidan för partiet är dock att allians-samarbetet hotar att sudda ut inte bara partiets profil, utan hela dess riksdagsgrupp.

Partiet behöver en stark profilfråga som väljarna tycker är viktig. Äldreomsorg och sjukvård har inte räckt till de senaste valen utan KD har behövt stödröster för att klara riksdagsspärren.

Göran Hägglunds efterträdare får en svår uppgift. Partiet ska hållas ihop, samtidigt som ungdomsförbundet och delar av partiet driver på för en mer konservativ linje. Göran Hägglund försökte underlätta skiftet genom att ändra invandrings- och integrationspolitiken, men han ändrade den inte lika långt som de konservativa kräver.

DN/Ipsos, som kom i torsdags, visar att KD:s stöd för sin invandrings- och integrationspolitik ökade efter kursändringen. Troligen ger det de konservativa i partiet mersmak. De ser en ökad möjlighet att locka till sig fler väljare från M och SD. Samma väljargrupp tilltalas troligen också av den kursomläggning Hägglund inlett när det gäller försvaret och Nato.

När KD nu ska välja ny ordförande väljer partiet samtidigt en politisk inriktning. Blir det Ebba Busch Thor eller Lars Adaktusson talar det för en mer konservativ väg, väljer man däremot Emma Henriksson, Acko Anckarberg, Stefan Attefall eller Jakob Forssmed kommer KD att vara sig mer likt.

Tiderna har förändrats sedan Alf Svensson avgick. Den här gången kommer det av allt att döma vara partidistrikten som fäller avgörandet. Den avgående ledaren har pekat ut kursen, men inte personen.

Ewa Stenberg ewa.stenberg@dn.se “

DN 31 jan 2015:

“Dröm om dubbla procent

Centern ska bli ett 20-procentparti, slog hon fast. Året var 2011 och Annie Lööf titulerade sig vice gruppledare tillika ekonomisk-politisk talesperson. Strax innan Maud Olofsson avgick fick hon i uppgift att leda partiets eftervalsarbete och staka ut de gröna liberalernas framtid.

Därefter valdes Lööf som bekant till partiledare.

Opinionssiffrorna fortsatte likafullt att dala. Eftervalsanalysens punkt ett hade varit att partiet skulle ta fram ett nytt idéprogram, men när förslagen sedan presenterades utlöstes akut kris. Stämningen internt försämrades ytterligare. Fler väljare avvek från festen.

Valde vi fel? Åker vi ur riksdagen nu? Centerpartisternas tvivel skingrades inte förrän under fjolårets valrörelse, som ledde till en relativ framgång den 14 september. Varje opinionsmätning är inte längre en näradöden-upplevelse. I DN/Ipsos undersökning efter valet brädade rentav Annie Lööf veteranerna Jan Björklund och Göran Hägglund i grenen väljarförtroende.

Att Centern lagt ledarskapskrisen bakom sig var tydligt när partiet på fredagen inledde sina kommundagar i Norrköping.

Annie Lööf är den som har dundrat högst mot S–MP-regeringen. Dels har det fungerat som centerpartistiskt självförsvar – Lööf kunde inte splittra Alliansen för att bli Stefan Löfvens stödhjul. Det behövde partiet signalera tydligt. Dels har den offensiva tonen varit ett uttryck för ett stärkt självförtroende och ny iver att flytta fram positionerna.

Fyrklövern skiljer sig från de borgerliga kusinerna i fler frågor än landsbygd och miljö. Centern är det parti som mest av alla gillar välfärdsföretag. Till skillnad från hos Allianskollegerna finns ingen stark vilja att mota bort riskkapitalisterna. Den sänkta restaurangmomsen och arbetsgivaravgiften för unga är ett arv som försvaras med näbbar och klor i riksdagen. I skattefrågorna märks en tydlig högerimpuls.

Även i den självkritiska övning som Allianspartierna nyligen företagit sig när det gäller invandring och integration sticker Centern nu ut.

Migrationstemat dominerade Annie Lööfs öppningstal på fredagen. ”Vi är praktiskt lagda”, berättade partiledaren. Handfast är även stora delar av den nya integrationspolitiken.

Att den lades fram i samband med kommundagarna var säkert ingen tillfällighet. Förslagen är lånade direkt från lokalpolitikernas önskelista.

Både Kristdemokraternas och Folkpartiets utspel har kretsat kring krav och strängare villkor för permanenta uppehållstillstånd. Inte Centerpartiets. Första steget är i stället att kommunerna ska ges större kompensation när de tar emot flyktingar. Staten ska bära en större andel av den ekonomiska bördan och erbjuda kreditgarantier för ett nytt bostadssystem. Förutsättningar för planering på orten ska underlättas.

Om förslagen leder till att spänningen mellan kommunerna och Migrationsverket dämpas är de alldeles utmärkta.

Steg två är snäppet vanskligare. Annie Lööf vill skapa tillfälliga jobb med ett enklare innehåll – alla nya svenskar är ju inte läkare. Asylsökande måste snabbare kunna söka jobb. Praktik- och lärlingslöner ska finnas som alternativ under en begränsad period.

Erfarenheten talar för att ett sådant system tar många år att få på plats. Centerpartiet borde försöka ändå. Likaså måste man fortsätta tala om den svenska arbetsmarknadens tröghet och reglerna som gör det svårare för invandrare att slå sig in i systemen.

Förutsättningarna för Annie Lööf är bättre än på länge. Hon lyckades avvärja partiets kollaps och har fast mark under fötterna.

Samtidigt finns Centerns latenta problem kvar. Positionerna i invandringspolitiken och skattefrågorna utgör två i raden av subtila centerpartistiska motsägelser. Ideologiskt finns här visserligen ingen paradox. Men de flesta väljare ser dessvärre inte generös migrationspolitik och låga marginalskatter som en naturlig kombination.

Den politiska kärnan är alltjämt svårfångad. Centerpartisternas självbild som praktiska problemlösare förblir besvärlig att förlika med den idépolitiska viljeriktningen.

Drömmen om 20-procentpartiet framstår än så länge som en hägring.
Dn 31/1 2015”

DN 31 jan 2015:

“Centern håller sig till liberal linje

Centerpartiet står kvar vid Alliansens ”öppna era hjärtan”-politik och satsar på reformer för bättre flyktingmottagande. Det ökar spänningarna mot KD och FP, som vill skärpa invandringspolitiken.

Norrköping.
Efter valförlusten i höstas omprövar alla fyra allianspartierna sin invandrings- och integrationspolitik. Den sistnämnda döms ut i allt hårdare ordalag.

”Läget ute i landet är alarmerande, bristen på ordning, logistik och samordning omfattande”, sade Centerledaren Annie Lööf i sitt tal på Centerpartiets kommundagar i Norrköping på fredagen.

Men hittills vågar ingen formulera sig kritiskt om själva invandringspolitiken. Alla är rädda för att partimedlemmar och kärnväljare ska associera kritiken med Sverigedemokraterna. Folkpartiet och Kristdemokraterna har de senaste månaderna presenterat politiska kursändringar.

De vill bland annat ge flyktingar tillfälliga i stället för permanenta uppehållstillstånd och dessutom skärpa kraven för anhöriginvandring. De etiketterar det som integrationspolitiska förslag, som en naturlig förlängning av arbetslinjen.

Moderaterna vill också skärpa anhörig-invandringen, och argumenterar på samma vis.

Men egentligen handlar detta om en skärpt invandringspolitik. Ökar försörjningskravet för att få ta hit anhöriga kommer sannolikt färre att komma. Ersätts permanenta uppehålls-tillstånd med tillfälliga så kan det leda till att färre söker sig till Sverige.

Det senare vidgår KD:s avgående ordförande Göran Hägglund, men inte FP-ledaren Jan Björklund. Den stramare invandringspolitiken har orsakat konvulsioner i Folkpartiet. Den får marken att skälva under Jan Björklunds fötter. På fredagen gick partiets kronprinsessa, den tidigare Europa- och demokratiministern Birgitta Ohlsson, ut offentligt och tog avstånd från FP-förslagen.

Jan Björklund vill inget hellre än att fortsätta som partiledare. Han behöver fler sympatisörer och högre opinionssiffror. Det var troligen ett av flera syften bakom den hårdare politiken. Kravet på språktest för medborgarskap gav framgång i valet 2002, ett paket med liknande förslag kan ge nya röster 2018.

Men den nya politiken kan i stället för att ge en valframgång kosta honom makten, om det splittrar partiet på kuppen.

Den som driver den mest liberala linjen i borgerliga invandrings- och integrations-politik är Centern. På fredagen presenterade Annie Lööf en ny integrationsrapport med 20 konkreta förslag för en bättre integration. Invandringspolitiken ska inte alls stramas åt, utan mottagandet förbättras. Kommunerna ska få betalt av staten för alla sina kostnader, subventionerade arbeten med lägre lön ska införas, svenskundervisningen förbättras. Stimulanser och regelförenklingar i stället för hårdare press på de nyanlända.

Det finns sannolikt ett antal folkpartister som sneglar avundsjukt.
Ewa Stenberg ewa.stenberg@dn.se “

DN 31 jan 2015:

“Oenighet skapar rykten om avgång

Norrköping. Folkpartiledningen är kluven i integrationsfrågan. Även partiledaren Jan Björklund och förste vice ordförande Birgitta Ohlsson är oense.

Ohlsson är kritisk till förslagen att sätta hårdare press på flyktingar att ha egen försörjning för att få ta emot anhöriga och att flyktingar ska ges permanenta uppehållstillstånd först då de skaffat ett jobb som lanserats av Björklund.

Samtidigt riktar partistyrelseledamoten och EU-parlamentarikern Cecilia Wikström kritik mot att dagordningen ändrades under mötet som ägde rum i söndags och måndags.

– Jag står inte för det, säger hon till Aftonbladet.

Konflikten har spätt på rykten att Jan Björklund, i likhet med KD-ledaren Göran Hägglund, skulle vara på väg bort. Men FP-ledaren tänker inta avgå frivilligt.

– Jag är väldigt taggad på att leda förnyelsen av Folkpartiet och få en valrevansch både för Folkpartiet och Alliansen 2018. Jag är beredd att ta det ansvaret och jag känner att jag har ett starkt stöd i mitt parti, säger Björklund till DN.

Men ni gjorde ju inget vidare valresultat. Vore det inte bra att ni gjorde samma sak som Kristdemokraterna och bytte partiledare?

– Det är till sist upp till Folkpartiets landsmöte att avgöra.

Landsmötet hålls i höst.

Mats J Larsson matsj.larsson@dn.se “

DN 31 jan 2015:

“En positiv trend för S

Skillnaden mellan de politiska blocken ökar och de rödgröna leder nu med 8,0 procentenheter över allianspartierna, enligt DN/Ipsos senaste mätning. Decemberöverenskommelsen anses ha gynnat Socialdemokraterna som har en stigande trend.

I DN/Ipsos januarimätning får Socialdemokraterna 34,3 procent av väljarstödet. Det är den högsta siffran sedan februari 2014 och drygt tre procentenheter över valresultatet från september. Jämfört med den senaste mätningen i december är uppgången 2,3 procentenheter.

Även om ökningen jämfört med december inte är statistiskt säkerställd är trenden att S har medvind just nu.

– Decemberöverenskommelsen har gynnat Socialdemokraterna. Stefan Löfven spelade högt med sitt hot om extra val. Och trots att blockpolitiken cementerades i och med överenskommelsen var det han som kom ut som vinnare, säger David Ahlin, opinionschef på Ipsos.

Samtidigt ökar gapet mellan de två politiska blocken. De rödgröna partierna S, MP och V får stöd av 46,3 procent av väljarna. Det är en uppgång med 2,2 procentenheter sedan förra mätningen och innebär att gapet till de fyra borgerliga partierna nu är 8,0 procentenheter.

– Vi ser att skillnaden mellan blocken ökar. Alliansen har försvagats något sedan valet, säger David Ahlin.

Förändringarna för respektive parti är små jämfört med valresultat. I förhållande till DN/Ipsos decembermätning tappar dock Moderaterna 3,1 procentenheter i stöd. Den nya partiledaren Anna Kinberg Batra kan ändå notera att 23,2 procent av väljarna stödjer M, nästan på decimalen samma stöd som företrädaren Fredrik Reinfeldt lämnade efter sig på valnatten.

Näst störst bland de borgerliga partierna är Folkpartiet med 6,2 procents väljarstöd. Centern får stöd av 5,0 procent och Kristdemokraterna hamnar för fjärde mätningen i rad under riksdagsspärren med 3,8 procent. Mätningen är gjord innan det blev känt att Göran Hägglund avgår som partiledare för KD.

Både Miljöpartiet (6,3 procent) och Vänsterpartiet (5,8 procent) har ett stöd som är i nivå med valresultatet. Men jämfört med vilket stöd partierna hade inför höstens val har bägge tappat markant.

Även Sverigedemokraterna ligger med sina 13,1 procents väljarstöd nära höstens valresultat. SD har haft i stort sett samma stöd i alla mätningar sedan valet och opinionen verkar inte ha påverkats av höstens politiska turbulens.

Mätningen bygger på telefonintervjuer med 1 202 personer, varav 1 061 har angett partisympati. Ingen av förändringarna jämfört med december är statistiskt säkerställd.

Hans Olsson hans.olsson@dn.se “

DN 5 feb 2015:

“ Avgångskrav bäddar för strid om FP-ledarposten

Nu kommer krav på Folkpartiledaren Jan Björklunds avgång från flera håll. FP i Sigtuna anser att det behövs ett ledarskifte och Liberala studenter är av samma åsikt. En rundringning till länsförbunden som DN gjort visar dock att Björklund har brett stöd.

Ett antal FP-förslag om en skärpt politik för integration och migration på senare tid har skapat turbulens inom riksdagens näst minsta parti. Nu stegras konflikten till en strid om partiledarposten. Som första förening offentliggjorde Folkpartiet i Sigtuna kommun på onsdagen en enhälligt klubbad motion till årsmötet för länsförbundet i Stockholm om att partiledaren ska bytas ut.

– Trycket inifrån partiet är stort, säger Dan Rosenholm (FP), kommunalråd i Sigtuna.

FP-medlemmarna i Sigtuna anser inte att Björklund är rätt ansikte utåt för ett socialliberalt parti.

”Vår bedömning är att den förnyelse som krävs för vår överlevnad kräver en ny partiledare”, står det i motionen.

– Hur ofta händer det i historien att en ledare som lett organisationen i fel riktning lyckas vända den i rätt riktning? Det är väldigt ovanligt, säger Dan Rosenholm.

Han säger att FP i Sigtuna medvetet tagit på sig rollen att vara först ut i landet av kommunföreningar som kräver Björklunds avgång. Dan Rosenholm vill att en kvinna ersätter Jan Björklund på folkpartistämman i höst.

– Vi har en Birgitta (Ohlsson, riksdagsledamot, DN:s anmärkning), två Cecilior (Malmström, EU-kommissionär, och Wikström, EU-parlamentariker) och en Maria (Arnholm, partisekreterare). Vi har väldigt gott om framstående kvinnor och det innebär att nästa partiledare är en kvinna, säger han.

Även Hanna Håkansson, Liberala studenters ordförande, kräver Björklunds avgång. Hon vill att hela partistyrelsen ställer sina platser till förfogande på grund av det skrala valresultatet och senaste tidens utspel om flyktingar och invandrare.

– Utspelen frångår den liberala tradition som vi har haft att stå upp för svaga människor. Det är väldigt olyckligt. I en situation där systemen inte klarar av de individer som kommer hit så väljer man att gå på individerna i stället för på systemet. Det är något vi absolut inte kan stå bakom, säger Hanna Håkansson.

Partiledaren Jan Björklund upprepar att han är fortsatt fullt inriktad på att ”leda förnyelsen av partiet”.

– Jag känner ett starkt stöd och är övertygad om att jag har en bred majoritet av partiet bakom mig, säger han.

En rundringning som DN gjort till ett tiotal ordföranden i partiets länsförbund ger visst stöd för Björklunds bedömning. Flera förbund tar tydligt avstånd från avgångskraven.

– Jag tycker tvärtom att partiledningen jobbar bra nu med att lyfta fram viktiga politiska frågeställningar. Vi har förtroende för Björklund, säger Anna Ågerfalk, ordförande i Örebro.

Men även bland Björklunds anhängare finns uppfattningen att partiet är i kris. I ett sådant läge måste även ledarskapsfrågan tas i beaktande, menar man.

– Vi gjorde vårt näst sämsta valresultat någonsin, vi förlorade regeringsmakten och vi ligger dåligt till i opinionen. Då är det klart att vi måste titta på allt, säger Gunnar Nordmark i Kronoberg.

Malin Sjöberg Högrell, ordförande i Uppsala, välkomnar att ledarfrågan diskuteras även om hon inte kräver någons avgång i nuläget. Frågan kommer enligt henne att tas upp på länsförbundets årsmöte senare i vår.

– Självklart behöver vi se över vem som leder partiet när vi även ser över och förnyar vår politik, säger Uppsalaordföranden.

Hon hör också till dem som inte gillar FP-förslagen om tillfälliga uppehållstillstånd och skärpta försörjningskrav på anhöriginvandrare. En annan som upprörts av denna kursändring är Maria Lundqvist-Brömster, partiets länsordförande i Västerbotten.

– Jag ställer mig frågan vart Folkpartiet är på väg med en sådan politik, säger hon.

På onsdagens DN Debatt förde flera tunga folkpartister fram krav på ett tak för flyktingmottagningen som bygger på kommunernas förmåga att ta emot asylsökande. Det förslaget ställer sig Jan Björklund inte bakom.

– Då måste man avvisa personer som har skyddsskäl när taket är nått och den modellen vill jag inte se i Sverige, säger han till TT.

Mats J Larsson matsj.larsson@dn.se
Erik Olsson erik.olsson@dn.se
Lena Sundström centralred@dn.se
Hans Olsson hans.olsson@dn.se
Hans Rosénhans.rosen@dn.se
Bakgrund. Nya motgångar

I riksdagsvalet i september i fjol gjorde Folkpartiet sitt näst sämsta riksdagsval någonsin med 5,4 procent av rösterna.

I Stockholms stad fick partiledaren Jan Björklund se sig slagen i personvalet med nästan 3 000 kryss av den tidigare EU-ministern Birgitta Ohlsson, av många utpekad som hans troliga efterträdare.

Sedan valet har FP i vissa opinionsinstitut noterat opinionssiffror kring fyraprocentsspärren. Men i senaste DN/Ipsos för januari fick partiet 6,2 procent.

Förra veckan fick Björklund hård intern kritik av bland andra EU-parlamentarikern Cecilia Wikström för partiledningens förslag på integrationsområdet. Bland annat vill FP, i likhet med Kristdemokraterna, ersätta dagens system med permanenta uppehållstillstånd med tillfälliga. “

DN 6 feb 2015:

“ Miljöpartiet tvingas svälja många beska piller

Miljöpartiet lär få finna sig i att regeringen vill ha ökad övervakning i EU. Det kostar att regera och ett litet idealistiskt parti tvingas svälja många beska piller. Men det ökar trycket på de gröna ministrarna att vinna andra segrar.

Analys.
Miljöpartiet har varit det riksdagsparti som hårdast försökt profilera sig på att värna privatliv och integritet, när andra politiker talat om ökad effektivitet i brottsbekämpningen. Partiet har, till skillnad från S, hållit fast vid sitt motstånd mot FRA-lagen. De gröna har arbetat mot datalagringsdirektivet och mot att jaga privata fildelare.

Det är naturligt för ett idealistiskt, antiauktoritärt parti sprunget ur freds- och miljörörelsen. Men när ett sådant parti ska ingå i en regering uppstår en rejäl krock. Det väntar en räcka kompromisser och reträtter. Plötsligt ska MP vara med och ta det yttersta ansvaret för säkerhetstjänst, underrättelsetjänst, vapenexport och polisens och militärens samarbete med andra nationer. Och det tillsammans med ett mycket större parti, som tidigare bland annat tagit initiativet till att EU:s medlemsländer måste lagra data om teletrafik.

Socialdemokraterna behöver nu åter visa för väljarna att den svenska regeringen flyttar fram positionerna i kampen mot terrorismen och tar hoten på allvar.

Det är svårt att se att den matchen kan sluta på mer än ett sätt, med tanke på att Socialdemokraterna har alla säkerhetsportföljerna i regeringen, såväl justitie-, inrikes- och försvarsministerposterna.

Och märk att Miljöpartiet inte krävt att regeringen ska byta kurs och arbeta för att stoppa PNR.

Frågan är när de gröna gräsrötterna och lokalpolitikerna börjar slå bakut. Statsminister Stefan Löfvens (S) ovilja att kalla Saudiarabien en diktatur förra veckan, och hans ambition att förhandla fram ett nytt militärt samarbetsavtal med Saudiarabien, har redan orsakat oro i partiet.

De gröna måste kunna visa framgångar på sina viktigaste områden, som språkrören Gustav Fridolins skolpolitik och Åsa Romsons miljöpolitik, om de ska hindra opinionssiffrorna från att falla mer. De måste också hålla i sina hjärte-frågor, som att minska vapen-exporten, försvara en generös invandringspolitik och driva frågor om hbtq-rättigheter och integritet.

Det finns säkert väljare som väntar sig att MP ska kunna riva upp och göra om FRA-lagen. Troligen kan de gröna ministrarna övertyga dem om att det inte har gått att göra. Men att MP är med och inför ny övervakning är värre.

Det gör det ännu svårare för MP, som försöker bevara sitt inflytande utan någon riksdagsmajoritet bakom regeringen, utan några nya pengar till reformer och med en alltmer besvärande vänsterstämpel.
Ewa Stenberg ewa.stenberg@dn.se “

DN 9 feb 2015:

“Adaktusson säger nej till partiledarposten

EU-parlamentarikern Lars Adaktusson säger nej till att bli partiledare i Kristdemokraterna. Beskedet kommer som en besvikelse för lokalföreningar som redan hunnit nominera den tidigare tv-journalisten. Därmed finns det i dagsläget ingen kandidat som sagt ja till att efterträda Göran Hägglund.

Den 25 april väljer ett extra riksting KD:s andra ledare efter Alf Svenssons rekordlånga 31 år på posten. Göran Hägglund stannade i elva år.

Hägglunds efterträdare ska nu vaskas fram av valberedningen. Arbetet under ledning av ordföranden Cahtrine Pålsson Ahlgren har inletts. Men nu tackar en av de hetaste kandidaterna – som så sent som på söndagen nominerades av lokalavdelningen i Sigtuna – nej.

– Det har varit en hel del funderande fram och tillbaka. Jag står till förfogande för uppdrag i parti-styrelsen och presidiet. Men där-emot kommer jag inte att kandidera som partiordförande, säger den 59-årige Adaktusson till DN.

Han lyfter fram sin korta erfarenhet i partiet som huvudskäl till beslutet. Det har bara gått två år sedan han gick in i politiken. I maj i fjol valdes han att efterträda Alf Svensson i EU-parlamentet och fick över 100 000 personkryss.

– Jag har en begränsad partipolitisk erfarenhet. Jag har heller inte den breda kompetens vad det gäller sakpolitiken som jag tror man behöver ha som partiledare, säger Lars Adaktusson.

Beskedet innebär att antalet tänkbara kandidater till partiledarposten blir färre. Även Ebba Busch Thor, som är gravid, tvekar trots att hon så sent som i lördags accepterade att bli nominerad av sin lokalavdelning i Uppsala.

Övriga tänkbara kandidater har hittills undvikit att svara på om de är beredda att ställa upp. Strålkastarljuset riktas nu mot partisekreteraren Acko Ankarberg Johansson, gruppledaren i riksdagen Emma Henriksson och ekonomisk-politiske talespersonen Jakob Forssmed.

Vem tycker du ska bli partiledare nu när du inte själv inte vill stå till förfogande?

– Kristdemokraterna är ett folkrörelseparti. Det är medlemmarna som ska avgöra den frågan, säger Adaktusson som haft flera samtal med valberedningen om sitt beslut.

När Göran Hägglund utsågs 2004 var det dock i praktiken den då avgående partiledaren Alf Svensson som pekade ut Hägglund som sin efterträdare. Den här gången ska valberedningen plocka fram flera kandidater som ska grillas av ett 70-tal distriktsrepresentanter på ett slutet partimöte i början av mars.

Hela partistyrelsen har ställt sina platser till förfogande. Det innebär att också frågan om decemberöverenskommelsen, som fattades av den nu

avgående partistyrelsen, borde prövas på nytt, anser den tidigare SVT-journalisten. Han känner sig tveksam inför uppgörelsen mellan regeringen och de fyra borgerliga partierna.

– Vi borde låta det ordinarie rikstinget i höst pröva december-överenskommelsen. Det gick väldigt snabbt och det var problem med förankringen. Vi har en riksdag med en stabil icke-socialistisk majoritet. Men vi har en liten minoritetsregering på vänsterkanten där Vänsterpartiet kommer att få ett oproportionerligt stort inflytande, anser Adaktusson.

Mats J Larsson matsj.larsson@dn.se

Fyra möjliga efterträdare

Emma Henriksson, 37 år

Gruppledare i riksdagen

Talar för: Hennes position som ledare för partiets riksdagsgrupp gör henne till en naturlig efterträdare. Dessutom sitter hon redan i riksdagen.

Talar emot: Är okänd för den breda allmän-heten. Har hittills inte gjort sig känd för att ha vunnit någon större politisk strid.

Acko Ankarberg Johansson, 50 år

Partisekreterare
Talar för: Hon har ett brett stöd i partiets olika falanger sedan hon lyckades läka såren efter den uppslitande partiledarstriden mellan Göran Hägglund och Mats Odell. Kan partiet utan och innan.

Talat emot: Sitter inte i riksdagen och sägs vara nöjd med den position hon har i dag.

Ebba Busch Thor, 27 år

Kommunalråd i Uppsala
Talar för: Trots sin låga ålder har hon hunnit vara med och styra landets fjärde största kommun i fyra år. Allt mer populär i partiet med en stor lyskraft som går igenom i tv-intevjuer.

Talar emot: Är starkt förknippad med högerfalangen sedan hon tog ställning för Odell i hans strid om partiledarposten. Sitter inte i riksdagen.

Jakob Forssmed, 40 år

Ekonomisk-politisk talesperson
Talar för: Är enligt uppgift till DN Göran Hägglunds favoritkandidat. Sitter i riksdagen och har synts mycket vid sidan om Hägglund efter valet.
Talar emot: Okänt ansikte för den breda allmänheten. Är förknippad med vänster-falangen i partiet sedan han som ungdomsförbundsordförande ville avskaffa det väpnade försvaret. “

DN 10 feb 2015:

“Kinnunen misstänkt för skattebrott

Sverigedemokraternas riksdagsledamot Martin Kinnunen är misstänkt för grovt skattebrott och grovt bokföringsbrott.

Vice chefsåklagare Jakob Holmberg vid Ekobrottsmyndigheten bekräftar för TV4 Nyheterna att det pågår en förundersökning om SD:s bolag Samtid & Framtid.

Enligt TV4 är förutom Kinnunen även andra företrädare för bolaget aktuella i utredningen, och det ska också ha genomförts husrannsakan på flera platser.

Martin Kinnunen är firmatecknare i Samtid & Framtid, som i våras fick ett skattetillägg på 182 500 kronor för att ha utelämnat flera miljoner kronor i omsättning i momsredovisningen.

Kinnunen säger till TT att hans inställning är att han är oskyldig.

– Som firmatecknare är jag naturligtvis ansvarig för den redovisning vi lämnar till Skatteverket. Samtidigt är det viktigt att påpeka att all ekonomisk administration den här perioden sköttes av en extern konsult, säger han.

Samtid & Framtid är dotterbolag till ett annat SD-bolag, Blåsippan, där Jimmie Åkesson var styrelseordförande fram till mars 2014.

Martin Kinnunen har tidigare sagt att det handlade om en faktura som rörde en tjänst som sträckte sig över lång tid.

– Det var en faktureringslösning där bolagen fakturerade varandra, sade Martin Kinnunen till DN i september.

Staffan Kihlström staffan.kihlstrom@dn.se “

DN 12 feb 2015:

“Uppdraget utfört – jaha, och sedan då?

DN:s Viktor Barth-Kron om högt och lågt i svensk politik.

Stefan Löfvens första månader som regeringschef var, om ni minns dem, ingen helmunter historia. Så snart val-nattens konfettiregn lagt sig vidtog en lång ökenvandring av nobbade inviter, borttappade papper, obegripliga utsläpps-kvoter, sjunkande förtroendesiffror, budgethot, motorvägskäbbel och budgetförlust.

Men sedan blev det jul. Statsministern åkte hem till Ångermanland och i stället för ännu en valrörelses käbbel med Annie Lööf låg en decemberöverenskommelse under granen.

En seger för Alliansen, menade Alliansen. På sätt och vis kanske det var det, men som redan den gamle greken Pyrrhus kunde notera är det långt ifrån säkert att en seger får positiva efterverkningar.

Medan de borgerliga partierna nu famlar runt i sina respektive identitets- och ledarkriser flyger Stefan Löfven i stället världen runt och skakar händer framför fina fotoväggar. Hänger med Emma Watson och utses av FN till ”Impact World Champion Leader” (visserligen bara för en internetkampanj, men det låter onekligen bra). Sedan rör han alla Palmenostalgiker till tårar genom att ha en heldag i Stockholm med palestinske presidenten Abbas.

Förtroendesiffrorna stiger igen. Partiet stryker omkring som en jäst katt och klappar sig förnöjt på magen.

Jan Larsson, den som superstrateg lanserade valledaren, meddelade i veckan att han lämnar politiken för att bli partner på en pr-byrå.

”Mission completed”, twittrade han, vilket betyder ”uppdraget utfört” på utländska.

Ett påstående som väl tål att diskuteras – Larssons utåt mest kända insats var ju att sätta målet 35 procent i valet. Det blev 31.

Men visst. Härligheten och i varje fall delar av makten är hemma igen. Nu återstår bara frågan vad partiet mer specifikt ska ha den till, men det får vi väl ta när Stefan Löfven hunnit landa från sin lite försenade globala eriksgata.

(Jan Larsson sa förresten en sak till vid sitt avhopp. I en intervju med Dagens Media hyllade han decemberöverenskommelsen och ville för denna ge ”en stor eloge till Alliansen”.)

Viktor Barth-Kron viktor.barth-kron@dn.se “

DN 14 feb 2015:

“Med kniven mot strupen

Det är med kniven mot strupen Kristdemokraterna i april väljer ny partiledare. Flera namn figurerar, men allt talar för att slutstriden kommer att stå mellan Acko Ankarberg Johansson och Ebba Busch Thor. Det är egentligen inga dåliga kandidater. Varken sett till personlighet eller politisk bakgrund. Båda har varit kommunalråd och har därmed kunna skaffa sig den rätt gråmelerade politiska vardagserfarenhet som ofta brister hos ungdomsförbundens renläriga ideologer och politiska nyförvärv från kändisvärlden – som inte minst Krist-demokraterna gjort sig kända för.

De två kvinnorna skulle – var och en på sitt sätt – vara en tillgång för vilket parti som helst. Men KD är inte vilket parti som helst. Det är ett parti som lider brist på både fallhöjd till fyra-procentsspärren och politiskt innehåll.

Inget av de senaste årens utspel kan sägas ha varit särskilt framgångsrikt. Kanske har tiden, och moderniteten, helt enkelt hunnit ikapp partiet. Det är svårt att se vilket politiskt hålrum som ett framtida KD skulle kunna fylla – oavsett ledarval.

De partimedlemmar som argumenterar för Ebba Busch Thor gör det just utifrån ett utspelsperspektiv. Hennes förmåga att slå igenom medialt är det som lyfts fram.

Och visst. Hon får utrymme, hon är tydlig och hon väcker känslor. Men det är sannerligen inte bara positiva reaktioner som hon

genererar. Ebba Busch Thor riskerar också att skrämma bort väljare. Både för att hon är den hon är som person och som politiker. Hon representerar den värdekonservativa falang som redan prövat att utmana den mer socialliberala Göran Hägglund. Och som gick förlorande ur striden.

Ebba Busch Thor har bättre förutsättningar än Acko Ankarberg Johansson att tillföra något slags ny glöd. Men om det bara är låt säga två procent av väljarna som entusiasmeras och resten vänder partiet ryggen utan att några nya väljare tillkommer så är katastrofen ändå ett faktum.

Men det är ingalunda givet att det säkrare kortet Acko Ankarberg Johansson är så vidare säkert heller. Partisekreteraren beskrivs som den som enade KD, efter myteriet mot Göran Hägglund för några år sedan, en process där även partiledaren själv har skäl att ta åt sig en del av äran.

Acko Ankarberg Johansson är en politiker som det till skillnad mot Ebba Busch Thor kan tyckas svårt att ogilla. Men att inte ogilla räcker som bekant inte i politiken. Utan tillräckligt många som aktivt gillar går det inte att hålla näsan över spärrgränsen. Göran Hägglund var just en sådan politiker: en som få ogillar, men som inte tillräckligt många gillar. Strategin med en allmänt trevlig, men inte tillräckligt karismatisk, partiledare har således redan prövats. Därför är det svårt att se hur mer av samma sak skulle kunna stoppa utförslöpan.

Cynikern skulle kanske säga att Kristdemokraternas val av partiledare inte handlar om partiets överlevnad, utan om hur det ska dö. Snabbt av inre strider och eldiga utspel med Ebba Busch Thor. Eller en mer utdragen sotdöd med Acko Ankarberg Johansson.

För partifolk skulle det förstås vara en tragedi om dörren till riksdagen slog igen. Men ur allmänpolitiskt perspektiv är det mindre dystert. Väljarna skulle söka sig till andra partier, i huvudsak något av de andra tre borgerliga, och det skulle faktiskt kunna vitalisera den politiska debatten.

Problemet i dag inom borgerligheten är att partierna är för lika. Lite mer bredd, lite högre i tak, lite större skillnader behövs även på den borgerliga sidan av politiken. Liberalismen har fler tillskyndare än konservatismen. Det är en förklaring till trängseln i mitten. Men politiken riskerar att stagnera när alla tycker i stort sett samma sak. Att stöta och blöta argument har ett värde i sig.

Ett litet KD, med vissa värdekonservativa böjelser, är politiskt sett mer lätthanterligt för de tre liberala partierna än att behöva husera åsikterna inom sig själva. Det har bara varit att slänga åt Kristdemokraterna ett vårdnadsbidrag eller någon äldresatsning. Med krist-demokratiska väljare inom de tre liberala partierna skulle konfliktytorna bli fler. Men politiken sannolikt mer spännande och utvecklande.

Dn 14/2 2015 “

DN 14 feb 2015:

“ Han fick miljoner för sitt uppdrag

Under järnrörsskandalen deklarerade Sverigedemokraternas partiledning att toppolitikern Erik Almqvist skulle petas. I själva verket fick han ny central roll för partiet, kan DN avslöja i dag. Almqvist har i hemlighet styrt allt som publicerats i SD:s stora medieprojekt Samtiden, berättar tidningens officiella chef-redaktör Jan Sjunnesson.

Den före detta skolledaren och frilansskribenten Jan Sjunnesson tillträdde som chefredaktör och ansvarig utgivare för Samtiden för ett år sedan. Men han fick i praktiken begränsade befogenheter. Nu har han tröttnat och väljer därför att berätta för DN hur tidningen har skötts.

– Jag har bara varit en maskot, jag har inte haft något inflytande över vad som publicerats. Erik Almqvist är den som styrt, säger han till Dagens Nyheter.

Almqvist hade huvudrollen i den så kallade järnrörsskandalen i november 2012. Då var han Sverige-demokraternas ekonomisk-politiska talesperson och riksdagsledamot. Han petades omgående från sina positioner.

Partiledaren Jimmie Åkesson slog fast att partiets nolltolerans gällde alla och att Erik Almqvists uppträdande var ”fullständigt oacceptabelt”.

När Erik Almqvist tre månader senare lämnade både riksdagen och partiet hette det att han skulle agera konsult åt Sverigedemokraternas nya medieprojekt. Han skulle utveckla en affärsplan, hitta betalningslösningar och sköta rekryteringar. Men han skulle inte bli ansvarig utgivare eller chefredaktör.

Jan Sjunnesson berättar nu för DN att Erik Almqvist har styrt den publicistiska verksamheten från Buda-pest. Almqvist har skrivit en rad artiklar under pseudonym, och fattat beslut om vilka artiklar som ska publiceras. Redaktionsmedlemmarna – tidigare tre, nu fem – har framför allt konverserat via internet. Det senaste redaktionsmötet hölls i april förra året.

– Jag har låtsats vara chefredaktör. Det är en pinsam uppgift, säger Jan Sjunnesson.

Erik Almqvist konstaterar själv i en e-postkonversation med Sjunnesson och delar av SD-ledningen – däribland den ansvarige styrelse-ledamoten och SD-riksdagsmannen Martin Kinnunen – att han har rollen att ha ”sista ordet” över pub-liceringar. Han diskuterar också ”det informella men praktiska redaktörskap som fallit på mig”. Mejlet sändes i oktober förra året.

– Alla i ledningen vet ju om att det är Erik Almqvist som styr Samtiden. Det är ju uppenbart från början, säger Jan Sjunnesson.

Han berättar att han gick in i projektet med öppna ögon – redan vid rekryteringen fick han veta att den förre toppolitikern skulle spela en aktiv roll bakom kulisserna. På en fråga om varför han i så fall tog

jobbet svarar han att han trodde att samarbetet skulle fungera bättre. Men i stället har han under lång tid känt en växande frustration över hur arbetet på tidningen fungerar.

Han är bland annat kritisk till hur Almqvist – under pseudonym – tagit ställning för Ryssland i konflikten med Ukraina.

– Jag är ansvarig utgivare för en produkt där vi har en anonym ledarskribent som skriver Putinvänliga ledare och jag kan inte gå in och säga stopp och belägg. Jag har inte ens tillgång till systemet, säger han.

Erik Almqvist är förtegen om sin roll i Samtiden.

– Jag är ingen offentlig person. Det finns egentligen ingenting kring Samtidens verksamhet som jag känner ett behov av att prata om eller utveckla inför er, säger han på telefon från Budapest.

Han hänvisar vidare till Samtidens ledning – Samtid & Framtid AB, ett bolag ägt av Sverigedemokraterna. Styrelseordförande och enda ordinarie ledamot är Martin Kinnunen. Han säger att Erik Almqvist fått en större roll än vad som var planerat.

– Vi har tvingats ha en mellanhand och det är inget som vi har velat ha. Vi anställde en redaktör och sedan upptäckte vi att han inte klarade av att lägga sista handen vid texterna, säger Kinnunen.

Han insisterar på att Sjunnesson har fungerat som ansvarig utgivare, men medger att Almqvist haft sista ordet och fungerat som redaktör.

– Det har varit problem med det språkliga. Det har varit stavfel och dåligt språkbruk och sådana saker. Därför har vi haft kvar den här mellanhanden och det är ingen bra situation. Det är därför som vi har rekryterat nya redaktörer.

Varför kan inte Erik Almqvist stå med sitt namn som skribent?

– Vi har inte tyckt att det har varit en bra lösning. Han ska inte ingå i redaktionen. Däremot så har han under uppstartsfasen fått ta emot texter som han har hjälpt oss med. Det har aldrig varit en långsiktig ambition. Det är något vi har velat komma ifrån. Vi vill inte ha pseudonymer i Samtiden.

Men det har varit ett önskemål från er sida att han inte ska ha eget namn?

– Att det skulle börja skrivas med pseudonym har varit ett redaktionellt beslut. Vi har inte aktivt förbjudit det. Men det är inte så att vi aktivt har bett honom att skriva under pseudonym. Man har sett att vi behöver mer textmaterial och det avtal vi har föreskriver att konsulten kan hjälpa till med sådant.

Tanken är att nyrekryteringen Markus Jonsson – som varit pressekreterare hos det tidigare moderata finansborgarrådet Sten Nordin – i dagarna ska ta över det formella utgivarskapet för Samtiden. Jan Sjunnesson säger att han har varit för kritisk för SD-ledningen. Han räknar med att bli av med jobbet efter intervjun i DN.

Tidigare i veckan blev det känt att Ekobrottsmyndigheten genomfört flera husrannsakningar på adresser kopplade till Samtid & Framtid och hämtade sex personer till förhör. En av dem, Martin Kinnunen, är nu misstänkt för grovt bokföringsbrott och grovt skattebrott. En annan person är misstänkt för medhjälp.

Enligt Martin Kinnunen har Erik Almqvists bolag fått 3 miljoner av Samtid & Framtid för att under tre års tid bygga upp partiets nättidning. Under veckan har frågor rests om brottsmisstankarna har rört utbetalningar till Erik Almqvists bolag. Att det skulle vara så förnekar Martin Kinnunen till DN.

Ewa Stenberg ewa.stenberg@dn.se
Karin Eriksson,

Fakta.
Detta hände i järnrörsskandalen

Juni 2010
Erik Almqvist hamnar i fyllebråk med bland andra komikern Soran Ismail i centrala Stockholm, ihop med SD-kompisarna Kent Ekeroth och Christian Westling.

September 2010
Soran Ismail lägger ut en filmsekvens från bråket, där man ser hur Almqvist riktar en spark mot en redlöst berusad man. Almqvist hävdar, med stöd av en annan filmsekvens, att han agerade i självförsvar.

Januari 2012
Erik Almqvist blir ny ekonomisk-politisk tales-person för Sverige-demokraterna.

November 2012
Expressen konfronterar Almqvist med nya uppgifter från fyllebråket. Almqvist förnekar allt, tills tidningen publicerar Kent Ekeroths originalfilm, som visar hur Almqvist häver ur sig glåpord som ”babbe”, ”blatte-lover” och ”hora”. Almqvist petas från toppositionerna i partiet. Därefter släpper Expressen ytterligare en filmsekvens som visar hur SD-männen beväpnar sig med metallrör.

Februari 2013
Almqvist lämnar riksdagen och partiet. Enligt en uppgörelse med SD-ledningen ska han fungera som konsult för partiets framtida medieprojekt.

Dn

SD ägare till Samtiden

Nättidningen Samtiden ges ut av Sverigedemokraterna, via bolag som partiet äger helt. Tidningen började komma ut i slutet av maj förra året. Målsättningen är att den om fem år ska vara en av Sveriges främsta dagstidningar med helhetstäckande journalistik och upp-dateringar dygnet runt.

I dag har nyhetssajten 30 000 visningar per dag, enligt den nuvarande chefredaktören Jan Sjunnesson. “

DN 14 feb 2015:

“Åkessons kronprins förstörde sin karriär

Han betraktades som partiledaren Jimmie Åkessons kronprins. Men i och med järnrörsskandalen saboterade Erik Almqvist sin politiska karriär.

Det var en välklädd och välformulerad ung man som mötte medierna som Sverigedemokraternas nya ekonomisk-politiska talesperson i januari 2012. Erik Almqvist är uppvuxen på Östermalm, med både finländska arbetskraftsinvandrare och socialdemokratiska kommunpolitiker i släkten. Han hade passerat både Ung vänster och Liberala ungdomsförbundet på vägen till Sverigedemokraterna.

Under åren 2007–2010 var han förbundsordförande för ungdomsförbundet SDU. Han hade partiledningens och inte minst partiledaren Jimmie Åkessons förtroende.

Efter tio månader kom kraschen. Tidningen Expressen publicerade långa filmsekvenser från ett fylle-bråk i juni 2010. De visade hur Almqvist vräkte ur sig glåpord som ”babbe” och ”blatte-lover”. Tillsammans med SD-kompisarna Christian Westling och Kent Ekeroth attackerade han en berusad man.

En kvinna som försökte ingripa avfärdades som ”den lilla horan”. Senare beväpnade sig de tre männen med metallrör. Men rören försvann snabbt när polisen dök upp. Då lämnade Almqvist ett snarast troskyldigt vittnesmål om hur utsatta de känt sig.

Sedan gick han och hans kamrater därifrån, fnissande över sina insatser som ögontjänare.

”Under en väldigt jobbig period i mitt liv uppträdde jag på ett oacceptabelt sätt”, sade Erik Almqvist när han mötte medierna för att be om ursäkt i november 2012. Då hade han fallit offer för partiledningens nolltolerans – och tvingats avgå som ekonomiskpolitisk talesperson samt lämna sin plats i partistyrelsen och verkställande utskottet. Tre månader senare valde han även att lämna riksdagen och partiet.

Almqvist flyttade till Ungern, ett land där nationalismen växer sig stark. Därifrån har han offentligt försvarat Rysslands agerande mot det han kallar Ukrainas kupprege-ring och sagt att Putin är den europeiske ledare som har det starkaste folkliga mandatet.

När han flyttade till Budapest sände han en tweet med en blinkande smiley: ”Att jag nu lämnar riksdagen betyder alltså inte att ni blir av med mig om ni trodde det.”

Ewa Stenbergewa.stenberg@dn.se
Karin Eriksson “

DN 14 feb 2015:

“Två nya jokrar i KD-striden

En falangstrid väntar inom Kristdemokraterna när Ebba Busch Thor utmanar Acko Ankarberg Johansson om partiledarposten. Men Jakob Forssmed kan fortfarande bli en joker. Det finns också de som hoppas på Stefan Attefall.

Efter att ha blivit nominerad av flera distrikt och lokalavdelningar deklarerade 28-åriga Busch Thor att hon är beredd att ta över efter Göran Hägglund.

– Jag tror att jag är rätt person att fullfölja den förnyelse som Göran Hägglund påbörjat där vi tydligt står upp för familjernas rätt att själva bestämma över livspusslet och där vi adresserar integrationsutmaningen, säger kommunalrådet från Uppsala som inte ser det faktum att hon ska föda sitt första barn i maj som något hinder.

När hon nu ställs mot partisekreteraren Acko Ankarberg Johansson kan processen utvecklas till en strid mellan olika falanger inom KD. På liknande sätt utmanade för tre år sedan Mats Odell, som stöddes av Ebba Busch Thor, Göran Hägglund och fick drygt 30 procent av KD-ombuden bakom sig.

– Det rör sig å ena sidan om en kristet social falang med tydlig koppling till kontinental kristdemokrati och som betonar mer traditionell socialpolitik, och å den andra en mer värdekonservativ riktning som driver på för en mer restriktiv flyktingpolitik, hårdare straff och stärkt försvar. Ebba Busch Thor tillhör den senare riktningen. Hon kan också stå något till höger om Ankarberg Johansson i den ekonomiska politiken, säger Magnus Hagevi, docent i statsvetenskap vid Linnéuniversitetet i Växjö.

Nu är tiden knapp för de två huvudkandidaterna. Om bara drygt två veckor ska valberedningens huvudkandidater frågas ut av parti-distrikten.

I slutändan är det 274 ombud som ska fälla avgörandet. Även om de flesta distrikt hittills har nominerat Ebba Busch Thor behöver det inte innebära att hon har ett övertag. Det klart största distriktet, Jönköping med 24 ombud, har sitt möte först nästa vecka.

Högt uppsatta kristdemokrater som DN talat med tror att det blir en betydligt jämnare strid än när Odell utmanade Hägglund. Sedan dess har partiets politik vridits åt höger och Ebba Busch Thor har breddat sitt stöd även utanför den värdekonservativt inriktade falang som gav sitt stöd åt Mats Odell 2012.

Det finns uppgifter om att den ekonomisk-politiska talespersonen Jakob Forssmed inom kort ska meddela att han kandiderar. Hans fördel är att han till skillnad från de kvinnliga huvudkandidaterna sitter i riksdagen.

I kulisserna finns också ex-ministern Stefan Attefall. De som hoppas på Attefall beskriver det som att han nu ”bearbetas” för att komma över sin besvikelse över valresultatet.

– Den ende som klarar av att få ihop vårt parti är Stefan Attefall. Han har högt förtroende i hela landet och är dessutom fast förankrad i sin kristna tro, säger den tidigare riksdagsledamoten Annelie Enochson.

Riksdagsledamoten Penilla Gun-ther, som sagt att hon vill leda partiet, har dock enligt DN:s källor liten chans att lyckas.

Ombuden ska väljas under våren. Det kan också bli en strid om vilka ombud som ska väljas i distrikten. I slutänden är det troliga att den kandidat som inte får sitt förtroende av valberedningen drar tillbaka sin kandidatur.

Men det kan också bli en strid in i det sista – precis som när Odell utmanade Hägglund.
Mats J Larsson matsj.larsson@dn.se
Erik De La Reguera erik@delareguera.se
Hans Rosénhans.rosen@dn.se
Karin Eriksson
Fakta. Kandidaterna

Favorit 1: Ebba Busch Thor

Ålder: 28 år.

Karriär: Kommunalråd i Uppsala sedan 2010. Tidigare ordförande i Kristdemokraternas ungdomsförbund KDU. Stödde Mats Odell när denna tog strid med Göran Hägglund om partiledarposten 2012.

Profilfrågor: Valfrihet för barn-familjer, äldreomsorg, krafttag mot brottslighet.

Falang: Placeras till höger i partiet där den värdekonservativa ideologin hålls högt. Gick i skolan hos samfundet Livets ord.

Det visste du inte: Maken Niklas Thor, som Ebba Busch Thor väntar barn med, är fotbollsspelare i IK Sirius.

Favorit 2: Acko Ankarberg Johansson

Ålder: 50 år.

Karriär: KD:s parti-sekreterare sedan 2010 och ledamot i regionfullmäktige i Jönköpings län. Tidigare kommunalråd i Jönköping.

Falang: Anses ha gjort ett bra jobb med att få partiets olika falanger att läka ihop efter partiledarstriden mellan Göran Hägglund och Mats Odell.

Profilfrågor: Har som partisekreterare hållit samma linje som Göran Hägglund, behöver nu visa var hon själv står.

Det visste du inte: Har arbetat som begravningsentreprenör.

Doldis: Penilla Gunther

Ålder: 50 år.

Karriär: Riksdagsledamot från Trollhättan. Invald första gången 2010. Sitter i näringsutskottet. Har arbetat som företagsrådgivare.

Profilfrågor: Partiets talesperson inom jämställdhet, integration och turism.

Det visste du inte: Just att folk vet så lite om henne gör henne till en svag kandidat.

Joker 1: Stefan Attefall

Ålder: 54 år.

Karriär: Tidigare ordförande för partiets ungdomsförbund, chefredaktör för tidningen Kristdemokraten. Kommunpolitiker i Stockholm. Riksdagsledamot 1991–94 och 1998–2014. Civilminister i Reinfeldts regering 2010–2014. Känd för Attefallhusen. Förlorade personvalet och åkte ur riksdagen i höstas.

Profilfråga: Är starkt förknippad med bostadsfrågor. Har även sysslat med ekonomisk politik som ordförande i riksdagens finansutskott.

Falang: Har stått för partiledningens Hägglund-linje men anses också ha en tydlig kristen profil.

Det visste du inte: Är bror till förre riksdagsledamoten Anders Sellström, även han KD.

Joker 2: Jakob Forssmed

Ålder: 40 år.

Karriär: Ordförande i ungdomsförbundet KDU i början av 2000-talet, därefter stabschef hos Hägglund. Forssmed hade en central roll som förhandlare när den borgerliga alliansen byggdes upp 2004–2006. Han var statssekreterare i regeringens samordningskansli 2006–14, en nyckelroll för att hålla ihop koalitionen.

Profilfråga: Är sedan valet partiets ekonomisk-politiske talesperson.

Falang: Brukar placeras till vänster i partiet och har varit djupt delaktig i att ge KD en profil som passar ihop med de övriga borgerliga partierna.

Det visste du inte: Har skrivit en bok som heter ”Själens tillväxt”. **DN**

Fakta.
Så ska nya KD-ledaren väljas

25 februari: Sista dag för medlemmar, lokalavdelningar och distrikt att nominera kandidater till parti-ledarposten.

2 mars: Utfrågning i Stockholm av valberedningens huvudkandidater inför ett 70-tal distriktsrepresentanter.

12 mars: Sista dag för distrikten att välja vilken av kandidaterna de vill ska leda partiet.

25 april: Val av parti-ledare på extra riksting i Stockholm.

Källa: Kristdemokraterna “

DN 15 feb 2015:

“ SD:s tidningsupplägg kan vara brottsligt

Jan Sjunnesson, chefredaktör och ansvarig utgivare för SD:s medieprojekt Samtiden, har beskrivit sin roll som ”maskot” utan inflytande. Upplägget kan vara brottsligt. – Det är ett brott att ha en ansvarig utgivare som saknar inflytande över vad som skrivs och inte skrivs, säger tryckfrihetsexperten Nils Funcke.

DN avslöjade i går att tidningen Samtidens verksamhet i hemlighet har styrts av den före detta riksdagsledamoten Erik Almqvist, som hade huvudrollen i den så kallade järnrörsskandalen 2012.

Almqvist blev av med alla sina uppdrag inom SD med hänvisning till partiets ”nolltolerans”. Men han har fått en ny strategisk roll i arbetet med den nya mediesatsningen Samtiden.

– Jag har bara varit en maskot, jag har inte haft något inflytande över vad som publicerats. Erik Almqvist är den som styrt, sade Samtidens chefredaktör och ansvarige utgivare Jan Sjunnesson till DN i går.

Att ha bulvaner som ansvariga -utgivare är olagligt. Påföljden för att tillsätta någon som ansvarig -utgivare ”för skens skull” är böter.

– Frågan är just om de tillsatt Sjunnesson ”för skens skull”, hans egna uppgifter tyder ju på det, -säger Nils Funcke, sekreterare i -Yttrandefrihetskommittén, till DN.

På sin blogg publicerade Jan Sjunnesson på lördagen ett mejl som han ska ha skickat den 19 december förra året till ledargarnityret i SD: Mattias Karlsson, Richard Jomshof, Björn Söder, Paula Bieler och Martin Kinnunen. Bieler och Kinnunen sitter i styrelsen för Samtidens ägarbolag.

I mejlet skrev Sjunnesson följande:

”Jag är ansvarig utgivare och -chefredaktör men kan inte publicera mina ledare och andra egna -texter. Över 80 av mina texter har refuserats inklusive de tre ledare som jag skrivit de senaste två veckorna.”

Paula Bieler, medlem i SD:s parti-styrelse, bekräftar att hon fått mejlet.

– Jag har läst det. Och som sagt har vi uppfattningen att det tyvärr inte varit möjligt att låta Sjunnesson lägga sista handen vid texter och ta ansvaret för att publicera dem.

Hur ser du på att upplägget kan vara brottsligt?

– Sjunnesson har varit ansvarig utgivare och haft rätt att neka -publicering.

Till DN har Sjunnesson sagt att han inte haft tillgång till tidningens -publiceringssystem. Har han -hindrats från att publicera något?

– Det har förekommit att material inte hållit för publicering. Men det här är två olika roller, det ena är att vara redaktör och det andra är att vara ansvarig utgivare. Man har gjort bedömningen att det inte skulle fungera att låta honom publicera, säger Paula Bieler.

Vilken roll har Erik Almqvist haft?

– Att ha ansvar för att verksamheten på tidningen kommer på plats. Att se till att om det finns brister så ska inte materialet publiceras, -säger Paula Bieler.

Allmänhetens pressombudsman Ola Sigvardsson säger att han blir förvånad när han läser DN:s artikel.

– Hela idén med ansvarigt utgivarskap är att en person är utpekad som ansvarig. Med det följer befogenheter: att personen har rätt att bestämma vad som ska vara eller inte vara i tidningen, säger Ola Sigvardsson.

Erik Almqvist skriver på sin Face-booksida att han ”bidrar med - diverse erforderliga uppgifter för att få verksamheten på fötter och självgående”.

DN har sökt SD:s vikarierande partiledare Mattias Karlsson.

Erik De La Reguera erik@delareguera.se
Ossi Carp ossi.carp@dn.se “

DN 17 feb 2015:

”Jag vill ta över KD – här är mitt politiska program”

“ Kandiderar till partiledare. Sverige befinner sig i en värderings-kris och Kristdemokraterna måste utveckla sin politik för ett bättre samhälle. Med riktade skattesänkningar, stärkt valfrihet i vården och en trygghetspolitik med familjen i centrum vill jag leda KD i rätt riktning, skriver Jakob Forssmed (KD).

I vårt land lämnar elever skolan utan att ha lärt sig läsa och räkna. Barn växer upp utan att någon gång se sina föräldrar gå till jobbet. Drömmen om en resa mot ett bättre liv tycks för många långt borta.

I vårt land faller människor igenom skyddsnäten. Hemlösheten har blivit vardag. Äldre väntar i timmar på att ensamheten ska brytas av några få minuters besök av hemtjänsten. Den psykiska ohälsan ökar. Skolgårdens glåpord följer med hem i mobilen. Unga jagar bekräftelse i relationer som slutar i hat och förnedring.

Finns det någon gemensam nämnare för de utmaningar som vi står inför? Hänger skolresultaten ihop med hemlösheten, med utanförskapet, med äldres ensamhet, med de hatfulla sms:en? Jag tror det finns en gemensam nämnare. Vi brister i ansvarstagande och medkänsla. Vi gör fel prioriteringar. Gränsen mellan rätt och fel blir suddigare. Visst är Sverige ett bra land att leva i. Fler går till jobbet än tidigare och resurserna till välfärden har ökat. Men vår tid är också en tid av värderingskris.

Sverige lider inte brist på paragrafer och byråkrati. Men det är inte främst lagstiftning som skapar och håller goda värden vid liv. Vad som

är rätt och fel måste också vara skrivet i våra hjärtan. En överföring av goda värden måste ske varje dag. Mellan föräldrar och barn. Inom förenings- och samfundsliv. I skolan.

Vi vet att Sveriges välstånd och utveckling främjats av tillitsfull gemenskap och enskilda människors ansvarstagande. Men i dag tycks många politiker sträva efter det motsatta. Vad händer med ett samhälle där politikens främsta lösningar är förbud, kvotering och beskattning? Vad händer med ett samhälle när människor som vill ta ansvar, göra gott och utveckla idéer i näringslivet eller i ideella sektorn ständigt möts av nya hinder och pålagor? När staten gör fel saker och breder ut sig, trängs civilsamhället undan. Det egna ansvarstagandet minskar.

Sveriges utmaningar kräver att vi förmår tänka om och tänka nytt. Vi behöver politik som skapar grogrund för gemenskap och för de goda värden som bygger samhället starkare. Jag vill att Kristdemokraterna ska forma en sådan politik, med följande inriktning:

1 Ekonomisk politik för fler jobb och ökad vardagsfrihet. Vi har inte tillräckligt väl utformat en politik för fler jobb och starkare ekonomi, och väljarnas förtroende för Kristdemokraterna är här lågt. Det behöver ändras. En stark ekonomi där jobben blir fler är en förutsättning för såväl välfärdsreformer som skattesänkningar och starkare civilsamhälle. Detta perspektiv måste vägleda reformarbetet.

Sveriges konkurrenskraft och företagarnas villkor måste förbättras. Vår ekonomiska politik bör möjliggöra skattesänkningar för enskilda och familjer. Det ger fler jobb och skapar drivkrafter att arbeta mer, men skapar också utrymme för att ibland arbeta något mindre.

Inom ramen för en ansvarsfull ekonomisk politik vill jag pröva möjligheten till riktade skatte-sänkningar till grupper som i dag har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden. Det skulle sänka trösklarna till jobb och möjliggöra för exempelvis unga att arbeta ihop ett startkapital. Tjänstemarknaden bör vidgas med fler tjänster till rimliga priser, till gagn både för tidspressade barnfamiljer, äldre och personer i behov av arbete. Kristdemokraterna ska fortsätta arbetet med att utveckla integrationspolitiken.

Vi behöver också förenkla och förnya arbetsmarknadspolitiken, som för arbetsgivare upplevs som krånglig. Målet ska vara ett gemensamt åtagande där arbetsgivarna, privata och offentliga, ska få ett enklare och mer flexibelt stöd för att kunna ta ett större ansvar för att inkludera grupper med svag anknytning till den reguljära arbetsmarknaden.

2 Välfärdspolitik som prioriterar de mest utsatta. Vi ska fortsatt prioritera resurser till välfärden. Men också stå för de mest innovativa lösningarna på vårdens och omsorgens utmaningar, där bristen på jämlik vård kräver ett kraftigt ökat statligt ansvar. Vi ska ta strid för valfrihet. Det är i grunden en fråga om värdighet och makt i de stunder då vi är som mest utlämnade till andra.

Kristdemokraterna måste göra mer för att lyfta samhällets mest utsatta och öka den sociala rörligheten. En sådan ambition förutsätter en bra skola för alla. Vi behöver se över stödet till familjer i ekonomisk utsatthet, men samtidigt bör socialpolitiken i högre grad betona det egna ansvaret. Högre krav på deltagande i kompetenshöjande insatser inom ekonomiskt bistånd är en möjlig väg framåt, tillsammans med minskade marginaleffekter. Samhällets skyddsnät ska knytas så att det ger rätt hjälp, utan att försvåra vägen till egen försörjning.

3 Trygghetspolitik som stärker samhällsgemenskapen. Banden mellan människor är avgörande för en god samhällsgemenskap. Dessa band grundläggs i familjer. Vi behöver politik som bättre möjliggör mer tid för våra barn. Mer tid för relationer. Politiken behöver främja

att fler familjer både orkar hålla ihop, och kan få livet att gå ihop. Här har Kristdemokraterna utvecklingsarbete att göra. Familjepolitik behöver handla om mer än småbarnsåren. Vår politik ska bättre och med ett bredare anslag än i dag bidra till starkare relationer, vilket ger ökad trygghet och gemenskap i samhället.

Goda värden har svårt att få fäste i ett samhälle där människor tappar förtroende för att staten klarar att värna människors trygghet och frihet. I stället skapas grogrund för rädsla och uppgivenhet. Vi behöver en politik som bättre prioriterar att upprätthålla lag och ordning och skipa rätt i alla miljöer. Sverige måste vara ett land där brottsoffer får upprättelse och brottslingar kan sona sitt brott. Det gäller inte minst bland unga. Tidiga insatser och reaktioner är avgörande.

Svensk politik behöver Kristdemokraterna. Inte för att vi ska fylla ett ledigt utrymme på den politiska spelplanen. Utan för att vi ska bidra med kloka lösningar på de utmaningar Sverige står inför. Vi står på en stark kristligt social grund. Det är uppenbart att vi befinner oss till höger på den politiska skalan. Men vi finns inte till för att uppehålla oss vid etiketter. Vår uppgift är betydligt större än så.

I vårt land, i vår tid, krävs ett politiskt ledarskap som inte väjer för de stora utmaningarna. Ett ledarskap som orkar se bortom twitterstormar och förmår mer än plakatpolitik. En person kan aldrig ensam bära ett sådant politiskt ledarskap. Men ett parti kan.

Uppgiften är svår, men angelägen. Det är med stor ödmjukhet som jag ställer mig till medlemmarnas förfogande och ber om förtroende att få leda partiet i vårt gemensamma arbete för ett Sverige med stark ekonomi, stark välfärd och stark gemenskap.

Jakob Forssmed (Kd) “

DN 21 feb 2015:

“ Förlorarna vann striden om partiets framtid

Temperaturen höjs i partiledarvalet när Kristdemokraternas kommundagar inleds i dag. Kandidaterna tävlar om vem som bäst kan förvalta resultatet av en uppslitande konflikt för tre år sedan. Då förlorade högerfalangen partiledarstriden, men vann kampen om partiets inriktning.

Det började med ett slarvigt ritat streck på en blommig tapet och ett gräl om några köksmöbler. Från kontroversen i mormor Gunhilds lägenhet löper det en tydlig röd tråd över 2012 års interna stridigheter inom Kristdemokraterna fram till det stundande partiledarvalet.

Än i dag drar en skugga över Ebba Busch Thors ansikte när hon berättar om sitt första möte med äldreomsorgen.

– Hemtjänsten stövlade in i mormors hem, pekade på möblerna i hennes kök och sade: Så här kan du ju inte ha det, det är alldeles för stor risk att du faller. På den blommiga tapeten ritade de ett streck där det skulle sättas upp ett hjälphandtag. De missade helt att lyssna på henne, de missade att respektera henne som person, säger hon.

I dag är hon 28-årig kommunpolitiker från Uppsala och den mest uppmärksammade av Kristdemokraternas fyra partiledarkandidater. Hennes erbjudande till partiet är en ideologisk kompassnål som aldrig darrar. Det ska finnas ett budskap som i alla lägen och på alla

sakpolitiska områden känns igen som kristdemokratiskt och som utgör ett klart alternativ till andra borgerliga partier.

– Jag tog väldigt illa vid mig av det som hände min mormor och det gjorde att jag politiskt landade i att vi alltid måste värna den enskilda människans självbestämmande, säger Ebba Busch Thor.

Att hon skapar rubriker beror bland annat på att hon var en del av den trojka som i januari 2012 öppet utmanade Göran Hägglund med Mats Odell som sin partiledarkandidat. Då fick hon etiketter som konservativ och höger. Hon använder dem inte själv, men bekräftar indirekt genom att beskriva vad hon ser som partiets uppgift.

– Det blir ett väldigt tydligt avståndstagande från en mittenrörelse som blandar oklar liberalism med rent socialistiska lösningar, säger hon.

Odellrebellerna bestod egentligen av flera falanger i ohelig allians. De djupt kristna abortmotståndarna fick stor uppmärksamhet. Men ledningen för upproret var snarare inne på att Kristdemokraterna måste fånga upp missnöjda konservativa väljare som tröttnat på Moderaterna. Bakom stod en hel del kommunpolitiker som tyckte att partiet var för toppstyrt.

– Vi var många som tyckte att i och med att Moderaterna hade flyttat sig så oerhört tydligt in mot mitten så skulle vi lyfta fram de delar som klassisk europeisk kristdemokrati betonar som marknadsekonomin, företagandets betydelse, försvarsfrågan, människors självbestämmande och rättspolitiken, säger Mats Odell.

Formellt förlorade utmanarna striden om partiledarskapet. Men i dag hävdar de att de i praktiken vann kampen om den politiska inriktningen i partiet.

– Det extra rikstinget ledde till väldigt stora förändringar, säger Odell.

Ebba Busch Thor hävdar att striden blev startskottet för ett intensivt förnyelsearbete.

– Det var ingen rolig period, men jag ser att det kommit mycket gott ur den, säger hon.

När stridsdammet lagt sig, lyckades partiet samla sig kring ett strategidokument som kristdemokrater av olika schatteringar ännu tre år senare omnämner med en respekt som vore det budord på en stentavla: Den enskilda människan och de nära gemenskaperna ska alltid skyddas från politikernas klåfingrighet. Partiet ska inte jaga väljare i allmänhet utan hårt fokusera på stabilt borgerliga grupper. De ska lockas med en tydligare högerprofil i frågor som försvar och brottsbekämpning.

Göran Hägglund satt kvar, men han regerade på ett förändringsmandat som dikterats av motståndarna.

Sedan dess har Kristdemokraterna sagt ja till en utredning om Natomedlemskap och höjt tonläget om skolan och arbetsrätten. Nyligen lanserade man också en mer restriktiv politik på migrationsområdet. Allt utan stora protester från gräsrötter. Många hävdar att partiet är mer enat än på länge.

– Jag brukar säga att vi fick ett bättre parti och en bättre parti-ledare efter ledarstriden, säger Bengt Germundsson, kommunalråd i Markaryd som ingick i Odellupproret.

Partiledarkrisen 2012 blev en katalysator för förändringarna. Men det var inte där och då som de konservativa strömningarna i Kristdemokraterna uppstod. Ungdomsförbundet KDU har under ett antal år varit en blåslampa från höger. Inför valet 2010 såg det ett tag ut som om moderpartiet var på väg att följa efter.

Sommaren 2009 lanserade Göran Hägglund tankegångarna om verklighetens folk, alltså vanliga människor som borde slippa kultur-elitens dogmer och politikers pekpinnar. Konservativa debattörer som Timbromedarbetaren Roland Poirier Martinsson fanns med i diskussionen.

– Det fanns tydliga tankar. De kunde inte attrahera 50 procent av väljarkåren, men 8 eller 10 eller 11 eller 7 procent, säger han.

Men lanseringen av verklighetens folk följdes inte av konkreta politiska förslag.

– Bakom slogan hade Kristdemokraterna inte förberett några svar. Man får nog säga att de vek ned sig, säger Roland Poirier Martinsson.

Valet 2010 blev en tillbakagång och ute i partiet växte frustrationen. Den fick sin kulmen på det extra rikstinget i januari 2012. Ebba Busch Thor talar om en brist på konsekvens som gjorde att det saknades en tydlig ideologisk röd tråd i partiets förslag. Hennes motkandidat Acko Ankarberg Johansson – partisekreterare sedan 2010 – instämmer.

– Tidigare var det för ängsligt ibland. Vi vågade inte vara ett tydligt borgerligt parti. Men vi landade i att både vi och våra väljare är mer till höger än till vänster. Tidigare har vi nog tänkt att alla egentligen är kristdemokrater, säger hon.

Strategibytet gav ingen omedelbar utdelning i väljarkåren 2014. Men Kristdemokraternas valanalys ser ingen anledning för partiet att byta spår, snarare handlar det om att fortsätta på den inslagna vägen. Social-politiken – som Kristdemokraterna ägde inom alliansregeringen – måste breddas med hårda och tuffa frågor som försvar och migration och där leverera lösningar som attra-herar tydliga borgerliga väljare.

Den statsvetenskapliga forskningen ger stöd för att KD efter kursändringen 2012 ligger mer i takt med sin väljarkår. Professor Henrik Ekengren Oscarsson beskriver KD-väljarna som mer moralkonservativa och traditionalistiska än andra väljare. De månar om familjen och finns främst på landsbygden, småorter och i kyrkliga kretsar.

– Kristdemokrater är lätta att känna igen när man tittar på väljar-grupper, säger Ekengren Oscarsson.

Problemet för KD är att samhällsandan i stort rört sig åt motsatt håll. Där kan partiledarvalet spela en viss roll. Frågan är om någon kan samla större stöd för Kristdemokraternas agenda.

– Alla som sysslar med opinionsbildning har möjlighet att påverka vart den ideologiska konjunkturen ska ta vägen. Det handlar om långsiktighet och uthållighet, säger statsvetarprofessorn.

Det går inte att utesluta att parti-ledarvalet leder till nya fraktionsstrider. Det finns frågetecken, framför allt om vem som egentligen är den kristet inspirerade falangens favorit. Men huvudkandidaterna låter påtagligt lika.

– Det är min ambition att inte bara fullfölja förnyelsearbetet utan att också öka tempot, säger Ebba Busch Thor.

– Det viktiga framåt är att vi blir ännu modigare, säger Acko Ankarberg Johansson.

Även Jakob Forssmed, som stod vid Hägglunds sida i striden med Odell, är noga med att poängtera att partiet ska ha en tydlig hemvist till höger i politiken.

Den konservativa debattören Roland Poirier Martinsson tvivlar ändå på att partiet vågar löpa linan ut den här gången.

– Göran Hägglund har haft fullt upp med att hålla ihop partiet, och det kommer hans efterträdare också att ha. Skillnaden blir bara att den nya partiledaren saknar Hägglunds erfarenhet och förankring. Så jag är väldigt pessimistisk. Jag tror att man lika gärna kan lotta ut sina mandat till de andra borgerliga partierna och lägga ned.

Fakta. Det händer nu

21-22 februari. KD har kommundagar i Örebro. Politiker från hela landet diskuterar kommun- och landstingspolitik.

25 februari. Sista dag för den första rundan nomineringar till partiledarvalet.

2 mars. Partiets valberedning anordnar en utfrågning av dem som man anser är huvudkandidater till att efterträda Göran Hägglund. Ledande företrädare från partidistrikten deltar. Flera distrikt planerar också egna utfrågningar.

12 mars. Sista dag för distriktens slutgiltiga nomineringar.

25 april. Ny partiordförande väljs på ett extra riksting. **DN**

Fakta. KD på 00-talet

2004

Alf Svensson avgår och Göran Hägglund blir ny partiledare – trots att han inte var den -populäraste kandidaten. Både Maria -Larsson och Mats Odell fick fler nomineringar av partidistrikten.

2009

Göran Hägg-lund tar ett steg i konservativ riktning med lanseringen av begreppet ”Verklighetens folk”. De värdekonservativa i partiet hurrar. Men talen följs inte av ny politik.

2012

Mats Odell, Ebba Busch Thor och Bengt Germundsson utmanar den sittande partiledningen om makten. Göran Hägglund får dock ett tydligt stöd på partiets extra riksting.

Detta är partiledarkandidaterna

Ebba Busch Thor, 28
Var med och utmanade Hägglund 2012. Beskrivs som medial och värdekonservativ. Kommunalråd i opposition i Uppsala.
Acko Ankarberg Johansson, 50
Partisekreterare sedan 2010. Beskrivs som en samlande kraft.
Jakob Forssmed, 40
Fanns på vänsterflygeln under åren som KDU-ordförande i början på 00-talet. Numera ekonomisk-politisk talesperson.
Penilla Gunther, 50
Riksdagsledamot sedan 2010. Vill stärka partiets sociala profil. Högoddsaren i sammanhanget. “

DN 22 feb 2015:

”Parlamentariska utredningar nyckeln till vital demokrati”

Efter Decemberöverenskommelsen. Förr handlade riksdagsarbetet om att bearbeta och utreda sakpolitik. Nu är riksdagen främst ett röstningsorgan. För att demokratin ska vitaliseras och flerpartisystemet fortsätta fungera bör parlamentariskt sammansatta utredningar få större utrymme, skriver Sverker Gustavsson.

För den som tror på ett minimum av samförstånd också med politiska motståndare innebar decemberöverenskommelsen att parlamentarismen räddades. Höstens valutgång och att extra val behövde utlysas skrämde partierna. Uppgiften är att vårda denna besinning.

Enligt en mer cynisk och beräknande tolkning, däremot, är uppgörelsen en konstruktion vars bräcklighet inte går att dölja. Samförståndet är illusoriskt och tjänar bara till att skymma behovet av en annan och bättre politik. Uppgiften är att provocera för att avslöja.

Medierna banar väg för den senare tolkningen. Ty lugnande uppgifter om vårdat samförstånd har föga nyhetsvärde. Vi som förespråkar den första tolkningen behöver därför tänka igenom vad som krävs för att befästa överenskommelsen så att parlamentarismen kan överleva.

Vad som förbryllar i ett hundraårigt perspektiv är hur svensk parlamentarism alls har kunnat fungera. Har vi inte ända sedan det demokratiska genombrottet i huvudsak styrts av regeringar utan egen majoritet? Hur har ett sammanbrott under så lång tid kunnat förhindras?

Ett ytligt svar på den frågan tar fasta på den breda uppslutningen. Under mellankrigstiden, andra världskriget, det kalla kriget och i

efterdyningarna av nittiotalskrisen rådde vad som internationellt framstår som nationell samling.

Regeringar utan egen majoritet kunde genom att vädja till det upplysta egenintresset vinna tillräckligt brett stöd för utrikespolitiken, välfärdsstaten, unionsmedlemskapet och partsautonomin på arbetsmarknaden. Inte förrän det upplysta egenintresset under senare tid förmörkats och blivit aggressivt minskade förutsättningarna för uppgörelser i sakfrågor.

Den historieskrivningen missar den institutionella sidan av saken. Uppslutningen som sådan är inte förklaringen. Det viktiga är sättet att hantera målkonflikter och intressemotsättningar. Långsiktigt är poängen att parlamentarismen med tiden övergick från att vara i första hand bearbetande till att vara företrädesvis voterande.

Vad som hänt är i korthet följande:

För att gå med på rösträttsutvidgningen 1907 ställde högern som villkor att mandaten skulle fördelas proportionellt och inte som tidigare efter majoritetsval i enmansvalkretsar. Partiet ville på det sättet säkerställa att Sverige inte blev ett tvåpartisystem dominerat av liberaler och socialdemokrater. Den omläggningen banade vägen för vårt nuvarande mångpartisystem.

Tio år senare tvingades Gustaf V acceptera principen om parlamentarism, det vill säga att regeringen inte skulle ha kungens utan riksdagens förtroende. Systemet med fler än två partier fick som följd regeringar med begränsat underlag. Ministärer utan egen majoritet blev regel snarare än undantag.

Lärobokslösningen på problemet att förena proportionalism med parlamentarism är att införa majoritetsval. En sådan omläggning går dessvärre inte att förena med att det bör råda enighet om valmetoden. De mindre partierna låter sig inte frivilligt utplånas.

Bristen på kongruens mellan sättet att välja riksdag och sättet att utse regering kompenserades ända till för några decennier sedan genom två för svensk politik karaktäristiska företeelser – parlamentariskt sammansatta utredningar och riksdagsbearbetning av statsbudgeten.

Stora frågor alltsedan 1917 har varit utrikespolitiken, författningen, försvaret, skatterna, skolan, arbetslösheten, pensionerna, socialförsäkringarna, regionalpolitiken och bostadsförsörjningen. Målkonflikter och delade meningar inom dessa olika områden stöttes och blöttes i mångårigt verksamma utredningar med företrädare för samtliga partier.

De partier som inte satt i regeringen fick därigenom ett inflytande som svarade mot deras storlek i valmanskåren. Lika viktigt var att många partiföreträdare blev väl förtrogna med alternativen och argumenten.

På det sättet höjdes nivån på den allmänna debatten. Det framgick att politik handlar om något i sak och inte bara om regeringsmakten. Spänningen mellan proportionalism och parlamentarism reducerades därigenom.

Samma verkan hade att statsbudgeten fram till 1997 realbehandlades av partierna i riks-dagen. Bearbetningen kunde marginellt modifiera vad regeringen föreslog.

Utöver den effekt som uppnåddes genom utredandet var riksdagsbearbetningen ytterligare ägnad att stärka sakkunskapen. Många av riksdagens ledamöter blev därigenom på sina respektive områden lika skickliga experter som tjänstemännen i departementen.

Båda dessa nyanserande inslag – det parlamentariska utredandet och realbehandlingen av budgeten – var ägnade att rädda det omaka äktenskapet mellan proportionalism och parlamentarism. Poängen är att dessa båda mildrande korrektiv under de senaste trettio åren stegvis har avlägsnats.

Idén om att parlamentariskt utreda fortlever i dag bara beträffande författningen och försvaret samt utöver detta bara på enstaka punkter. Vare sig skatterna, bostadsbristen, arbetslösheten, skolresultaten eller migrationen bearbetar partierna inom ramen för utredningar av detta slag.

Också realbehandlingen av budgeten har avvecklats. Budgetlagen från 1997 föreskriver att varje riksmöte skall inledas med att rösta om saldot. Behandlingen blir därmed inte längre bearbetande. Meningsskiljaktigheter kan inte längre preciseras och resultera i differentierade kompromisser med inflytande också för oppositionen.

Att förekomsten av folkvalda politiker är problemet snarare än lösningen är en nyliberal älsklingsidé, som har forsat fram över världen som en fördummande tsunami alltsedan början av åttiotalet. Vården av decemberöverenskommelsen behöver åtföljas av att partierna först som sist gör upp med denna vanföreställning.

Ett nytänkande på denna centrala punkt är vad som krävs om partierna önskar långsiktigt vårda och förstärka det temporärt uppnådda samförståndet. Konkret handlar det om att i moderniserad form återupprätta idén om parlamentariska utredningar samt att inte längre inleda riksdagsåret med att votera om budgetens saldo.

Utan en sådan vitalisering av parlamentarismen återstår till sist bara samlingsregering – en lösning som knappast gör högerpopulismen till ett mindre problem än vad den redan är.

Sverker Gustavsson, Professor I Statskunskap Vid Uppsala Universitet “

DN 23 feb 2015:

“ Hägglund avfärdar jämförelsen med SD

Förflyttningen i flyktingfrågan har enligt KD-ledningen landat väl i partiet. Men när partiet diskuterade frågan på sina kommun- och landstingsdagar i Örebro väckte utspelen debatt bland partimedlemmarna.

Örebro.
Det är inte bara utanför Kristdemokraterna som partiets förflyttning i flyktingfrågan väcker känslor. Förslagen innebär bland annat att nyanlända ska befrias från skatt på inkomster upp till 500 000 kronor sina fem första år i Sverige. KD vill även att uppehållstillstånd ska vara tillfälliga i tre år.

I går på partiets kommun- och landstingspolitiska dagar i Örebro höll KD:s migrationspolitiska talesperson Emma Henriksson ett seminarium om flyktingpolitiken.

KD:s egna undersökningar har visat att partiet över lag ger tummen upp åt förslaget. Liknande resultat har visats i en SVT-enkät. Men på seminariet blev det tydligt att det ändå finns intern kritik mot ledningens positionsförflyttning.

Margareta Sidenvall (KD), region-råd i Gävleborg, är kritisk till partiets förslag om att införa tillfälliga i stället för permanenta uppehållstillstånd. Det skapar en stor otrygghet för de nyanlända och i stället borde partiet arbeta för att ändra attityderna kring invandringen, menar hon.

– Jag försökte få in en debattartikel i Kristdemokraten om detta, men

den togs inte in. Rubriken var att ”vi håller på att bli SD light”. Man försöker anpassa sig till väljare som har försvunnit till SD i stället för att fokusera på de människor det gäller, säger hon.

Emma Henriksson håller inte med. Hon menar att förslagen på flyktingområdet ligger i linje med vad partiet tycker, även om hon medger att man inte hunnit samla in åsikter på bred front innan förslagen lades.

– Väldigt många är glada att vi går fram med det här, men vi har inte haft något tillfälle efter valet där vi har haft en stor samling med människor.

Hon fortsätter:

– Det finns en enorm skillnad i att lyfta och prata om utmaningarna och kostnaderna, utan att man går in på SD:s svar: stäng gränsen, säger hon.

Christina Lindqvist, som sitter i kommunstyrelsen i Uppvidinge, uttryckte även hon kritik mot förslagen och slog fast att partiledningen inte är ”up to date”. Hon skulle ha velat se förslag som fokuserar mer på resurser till de mindre kommuner som tar ett stort ansvar för flyktingmottagningen.

– Vi har ett avtal där det är 25 personer som ska stanna och som vi ska klara av att ta hand om, men det tar mindre än en månad innan det är uppfyllt och pengarna följer inte, säger hon.

Andra partimedlemmar frågade sig hur Sverige ska få andra länder att ta större ansvar för mottagningen och antydde att den svenska generösa mottagningen borde diskuteras.

I sitt avskedstal till partimedlemmarna under gårdagen pratade Göran Hägglund om bland annat just integrations- och migrationsfrågan.

– Jag har under vintern presenterat några förslag och det arbetet fortsätter, slog han fast.

Även Hägglund vänder sig mot åsikten att KD skulle närma sig SD-politik.

– Det är helt befängt uttryckt. Man måste se den praktiska politiken och vad den syftar till. I vårt fall syftar den till att Sverige fortsatt ska vara ett land som erbjuder en fristad undan krig och förföljelse och därför måste migrationspolitiken fungera bättre.

Kristoffer Törnmalm kristoffer.tornmalm@dn.se

Fakta. Några av flyktingförslagen

Enligt KD:s förslag ska uppehållstillstånd vara tillfälliga i tre år i stället för permanenta som i dag. Om skyddsbehovet kvarstår efter tre år ska uppehållstillståndet bli permanent. Även den som har lyckats etablera sig på arbetsmarknaden ska få ett permanent tillstånd, även om skyddsbehovet har försvunnit.

Partiet vill även att nyanlända ska få tjäna motsvarande 100 000 kronor per år, i fem år, utan att betala inkomstskatt.

Samtidigt bör etableringsersättningen sänkas något. Detta gör det mer lönsamt att börja arbeta direkt, menar partiet.”

DN 23 feb 2015:

“ Demokratin sticker sig själv likt en hotad skorpion

Det sägs att det bara är människan som kan begå självmord. Det finns ett undantag: det är skorpionerna. Jag har sett dem med egna ögon i min grekiska by. Om de fångas i en gräsbrand söker de efter en utväg. När de inser att någon sådan inte finns lugnar de sig och sticker sig själva till döds innan elden hunnit fram till dem.

Vissa demokratiska friheter liknar skorpioner i det att de kan upphäva sig själva. Man kan på demokratisk väg införa diktatur eller tyranni. Man kan i demokratiska val välja ett parti vars program är att störta demokratin. Man kan strypa yttrandefriheten med hjälp av yttrandefriheten. Man har friheten att framföra åsikter som syftar till att helt eller delvis strypa andras åsikter.

Detta förhållande är inte nytt för någon. De tragiska händelserna i Paris och Köpenhamn tolkades i mångt och mycket som utfall mot yttrande- och åsiktsfriheten.

Oavsett om denna uppfattning är riktig – själv delar jag den inte – kan det vara på sin plats att diskutera omfattningen av dessa friheter. Det kan tänkas att det finns värden som är större, som till exempel fred och dialog mellan olika kulturer och människor eller människornas lika värde.

Åsiktsfriheten är en typisk skorpionidé då den också tillåter åsikten att den bör förbjudas. En individ eller en organisation har rätt att ge uttryck för detta, att dela ut flygblad, organisera möten, stundom ge motståndarna ett kok stryk, varpå man kan bli dömd för misshandeln, men inte för åsikten.

Samhället vill inte och kan inte förbjuda åsikter, men det vill och kan förbjuda handlingar, säger man. Man drar en skarp gräns mellan åsikter och handlingar i enlighet med den traditionella dualismen och skillnaden mellan kropp och ande.

Åsikter anses på något sätt äga en närvaro som inte är fysisk. De är på det sättet overkliga. De händer i tiden och i rummet utan att finnas där. Ord är komprimerad luft. Det finns ingenting där att få tag på.

Flyttar man en stol i matsalen ser man förändringen även om ingen säger något. Det har skett något. Handlingar i motsats till åsikter är fysiska verkligheter.

Jag undrar om vi inte tänker lite fel här.

Min mormor var inte filosof och hon brukade säga att ”orden har inga ben, men de kan krossa ben”. Hon visste det som vi alla vet: att ett ord kan göra mera ont och åstadkomma större skada än den vassaste kniven. Att säga något var för henne det samma som att göra något.

Hon var inte filosof, hon kunde inte ens skriva sitt namn utan undertecknade med ett kryss. Hon var liten och sjuklig och hade förlorat alla sina tänder innan hon var fyrtio. Hon förtuggade med tandköttet hårda rötter så att jag kunde äta dem, när jag var tre år gammal och det ingenting annat fanns att äta. Det var år 1941. Mormor genomlevde två världskrig, flera Balkankrig och ett inbördeskrig. När min far fördes bort av nazisterna och vi inte visste var han var gav sig mormor i väg för att söka efter honom. Hennes proviant var en bit bröd, några oliver och en lök. Hon hittade min far i

ett fängelse långt hemifrån, vakterna lät henne inte gå in, men hon satte sig utanför porten och sade att ”jag går inte någonstans förr-än jag har sett min dotters man”. Till slut gav de med sig.

När man frågade henne hur hon hade orkat med allt detta svarade hon inte med ord. Hon pekade med handen mot himmelen. Hon var troende. Ikonerna i byns kyrka var inte dyrbara men hon skulle försvara dem med sitt liv. Hemma hade hon ett miniatyrkapell där hon förvarade vigselkransen och en jungfru Maria.

Hur enfaldig måste man inte vara för att hävda att det finns en rätt att skända hennes ikoner, att spotta på hennes tro, ringakta hennes liv och kalla sådant barbari för en demokratisk frihet? Och inte nog med detta, utan dessutom hävda att man inte gör något.

Om jag hade en tiondel av hennes mänskliga resning skulle jag vara lycklig som en fasan. ”Goda människors grav doftar gott”, brukade hon säga. Det var så hon levde. Inte för att få påökt.

Åsikter är handlingar eller tvingar fram handlingar; och alla yttranden är inte åsikter. Sådana bör man kunna argumentera för med logiska och moraliska argument samt med hänsyn till kända fakta.

I flygblad som den tyska ockupationsmakten delade ut i Aten 1941–1945 avbildades grekerna som apor uppe i träden. Jag har sett dessa flygblad både som liten och som vuxen och gripits av vrede och förtvivlan. Jag skulle nog inte skjuta ihjäl den som hade gjort dessa flygblad, men jag kunde inte betrakta dem som konst eller som ett uttryck för Gestapos yttrandefrihet. Det kan jag ännu inte.

Jag mådde illa när det blev mode i Grekland att teckna Angela Merkel med Hitlermustasch. Det är inte satir. Det är krig.

I Sverige har vi blivit förskonade från det mesta under riktigt lång tid. Vi är på det stora hela sekulariserade, vi har lämnat dåligt samvete, skam och heder bakom oss. Sådant kan barbarerna hålla på med. Ingen kommer åt oss. Man kan inte förolämpa oss. När min hustru är riktigt arg på mig och verkligen vill trycka till mig kommer hon inte på något värre än: ”Du kör som en kärring!” Närmare en förolämpning än så kommer hon inte.

Stora delar av världen är inte så långt komna. Vi kan hysa åsikten att de borde vara det, men vi kan inte tvinga dem. Åsikter är inte bara handlingar, utan ofta dödliga vapen. I alla kända krig angriper man varandras tro och symboler. Det får vara måtta på hur naiva vi kan tillåta oss att vara. Om de demokratiska friheterna ska ha en mening kan de inte grunda sig på sig själva, utan på en annan övergripande norm. En kultur, en civilisation bedöms lika mycket utifrån de friheter den tar och dem den avstår ifrån. Allt som inte är förbjudet är inte tillåtet.

Den norm som bör vara den viktigaste såväl för stater som för individer är människornas lika värde. Alla andra principer bör utgå ifrån detta.

Vi kan inte dela in mänskligheten i sådana som har makt och rätt att kränka andra och sådana som får stå ut med det.

Efter attackerna i Paris och Köpenhamn har rätten att kränka hyllats. Författaren- **Theodor Kallifatides** minns hur nazis-terna -delade ut flygblad med -bilder av grekerna som apor under -andra världskriget: ”Jag kunde inte -betrakta bilderna som Gestapos -yttrandefrihet. Det kan jag ännu inte.”

Theodor Kallifatides “

DN 27 feb 2015:

“Avhopp bäddar för förnyad strid i KD

Det är fördel Ebba Busch Thor i partiledarstriden i KD. Men Acko Ankarbergs avhopp ger nytt hopp åt Jakob Forssmeds anhängare. – Nu är det ett helt öppet race, säger Michael Anefur, som är Skånedistriktets ordförande.

Partisekreteraren Acko Ankarberg Johansson meddelade på torsdagen att hon inte längre kandiderar till posten som partiledare.

– Jag hade gärna blivit partiledare, men om man är en god ledare måste man också ta konsekvenserna om stödet inte finns där i tillräcklig omfattning, säger hon.

Beskedet kom som en överraskning för många tunga KD-politiker. Riksdagsledamoten Tuve Skånberg ville se Acko Ankarberg som partiledare:

– Dels försvinner en mycket duktig kandidat. Dels försvagas den demokratiska processen när medlemmarna får färre att välja på.

Uppsalapolitikern Ebba Busch Thor har haft mest medvind i den första rundan av nomineringar. Men när den ena huvudmotståndaren försvinner, kan den andra få starkare stöd.

– Acko Ankarberg står för en traditionell kristdemokrati. Där befinner väl sig Jakob också, medan Ebba har en tyngdpunkt mer åt höger, säger Michael Anefur.

Han stöder personligen Jakob Forssmeds kandidatur. Men hans distrikt, Skåne, har med knapp marginal beslutat att nominera Ebba Busch Thor. – Det som är spännande är att nu nollställs räkneverken, säger Michael Anefur.

På måndag anordnar valberedningen en stor utfrågning med huvudkandidaterna. Efter utfrågningen har distrikten tio dagar på sig att slutgiltigt bestämma sig för ett namn.

Karin Eriksson
Hans Rosén

Fakta. Kandidaterna

Ebba Busch Thor, 28
Fördel: Medial. Står för förnyelse.
Nackdel: Sitter inte i riksdagen. En del tycker att hon ligger för långt till höger.
Jakob Forssmed, 40
Fördel: Har riksdagsplats. Erfarenhet av toppolitik.
Nackdel: Förknippad med Hägglundepoken. Anses av en del ligga för långt till vänster.
Penilla Gunther, 50
Fördel: Sitter i riks-dagen.
Nackdel: Svagt stöd. “

* Försvar.

Politik för en försvarsminister.

I regeringen hanteras problemen av

Peter Hultqvist Försvarsminister

Försvarsdepartementet

Ansvarsområden

- Försvar, skydd och säkerhet
- Försvarsberedningen
- Ansvarsområden
- Organisation
- Budget och mål
- Myndigheter
- Nämnder, delegationer och stiftelser
- Kalendarium
- Utredningar
- Kontaktinformation

Delar av skydd och säkerhet kan ingå i området för sjukvård o d.

DN 30 jan 2015:

“En spions död

Stig Berglings död väcker minnen från kalla kriget. Flykten 1987 var som hämtad ur en spionroman. Det var pinsamt för Säpo och regering att en man som åtta år tidigare dömts till livstids fängelse kunde smita iväg under en permission och ta sig till Moskva. Naiviteten och inkompetensen var häpnadsväckande.

Som spion gjorde Bergling stor skada. Däremot framkom aldrig några motiv som väckte intresse för mannen bakom brottet. Handlingarna framstod som lika låga som de också var.

Johannes Åman johannes.aman@dn.se “

DN 30 jan 2015:

“Förrädaren ville hem till landet han sålt ut

Storspionen Stig Bergling är död. Det här är historien om mannen som sålde ut sitt land, lyckades rymma efter livstidsdomen men till sist gav upp på grund av sjukdom och hemlängtan.

Det är den soliga, fotbollsfrälsta sommaren 1994, närmare bestämt den 2 augusti. Telefonen ringer hos den svenska säkerhetspolisen Säpo. Mannen i andra änden, som befinner sig på Cypern, har ett ovanligt ärende. Han är sjuk i Parkinson, hustrun har fått cancer och längtar efter sina barn. Paret vill hem till Sverige.

När mannen säger vem han är tror poliserna på Säpo först att det är fråga om en skojare. Men efter några kontroller inser de att mannen måste tas på allvar.

Hans namn är Stig Bergling, dömd för spioneri och ansedd som en av Sveriges värsta landsförrädare i modern tid. Efter sju år på flykt undan livstidsdomen har tiden hunnit ikapp honom.

Den 3 augusti landar Bergling och hans hustru Elisabeth Sandberg på Arlanda och grips av svensk polis.

När Bergling överlämnar sig själv till rättsväsendet ser världen helt annorlunda ut än när han anträdde spioneriets bana. Hans gamla uppdragsgivare Sovjetunionen har fallit samman och förhoppningarna om en demokratisk utveckling i Ryssland och en fredligare världsordning är stora.

***

I början av 1970-talet styrdes världen av det kalla krigets logik och terrorbalansen mellan de två supermaktsblocken. Det var ett säkerhetspolitiskt läge som erbjöd möjligheter till lukrativa sidouppdrag för den som hade tillgång till hemligstämplad information och värderade snabba pengar högre än lojaliteten med hemlandet.

Vid den här tiden befinner sig Stig Bergling i Mellanöstern, en av de mest explosiva arenorna för supermakternas farliga schackspel där kampen förs med andra länder som ombud. 1973 är oljekrisens år, liksom året då Israel utkämpar Oktoberkriget mot Syrien och Egypten. Bergling har tjänst som FN-officer i Libanon, ett uppdrag som han skaffat sig efter en lång karriär inom såväl polisen som Försvarsmakten.

Han lever ett vidlyftigt liv. Relationen med en gift kvinna som har dyra vanor är krävande för plånboken. Smuggling av bilar och guld späder på Berglings kassa men snart tar en ny möjlig lösning på de pekuniära bekymren form i hans huvud. I ett bankfack hemma i Sverige har Bergling tillgångar som kan växlas in mot pengar om de erbjuds till rätt personer.

Det handlar om hemligstämplade dokument som Bergling kommit över när han som säkerhetspolis ett par år tidigare var placerad vid försvarsstabens säkerhetsavdelning. Efter en personlig konflikt med en chef där beslöt sig Bergling trotsigt för att behålla kopiorna, i strid med reglementet.

Han stegar upp till den ryske militär-attachén på ambassaden i Beirut, Alexander Nikiforov, och föreslår att de ska göra affärer.

– Först var jag rädd att han skulle gå till polisen eller till svenska ambassaden. Men nähä, de var i behov av information från alla länder, jätten Gluff-gluff, han tog vad man kastade åt honom, sade Bergling när DN:s Anders Hellberg intervjuade honom långt senare.

Bergling flyger hem till Sverige och hämtar ut pärmen med dokumenten från banken. Enligt hans egen berättelse är det nära ögat att han åker fast redan då.

– Säkerhetskontrollanten på Arlanda tog upp pärmen och höll i den, men la ner den igen. De letade bara efter metall, knivar och -pistoler, sade Bergling i DN-intervjun.

I Beirut får militärattachén Nikiforov klartecken från Moskva och betalar Bergling 3 500 dollar för denna leverans. Trots den ljusskygga hanteringen propsar Nikiforov på att skriva ut ett kvitto på betalningen.

– När jag skrev under förstod jag att nu är det kört, nu har de mig på kroken, mindes Bergling när DN träffade honom 1995.

Den sovjetiska underrättelsetjänsten GRU sätter nu i gång och förädlar sin nya svenska resurs. Han får spionutbildning i DDR, dåvarande Östtyskland. Bergling beskrev det senare för DN som en oglamorös värld i stil med John le Carrés böcker.

– Grått, svart, vitt och tråkigt med dimma och brunkolsrök. Behållningen var att gå igenom Berlinmuren genom den där berömda dörren för spioner vid Friedrichstrasse.

Hemma i Sverige missar Säpo först varningssignaler som kommer kring Bergling. Den 12 mars 1979 slår fällan ändå igen. Han grips på Ben Gurion-flygplatsen i Tel Aviv av den israeliska säkerhetstjänsten

Shin Bet. Efter sju dagars förhör skickas han hem till Sverige. Den 7 december faller domen: livstids fängelse för grovt spionerі.

***

De hemligheter som Bergling avslöjat för sina sovjetiska uppdragsgivare var inte i nivå med vad som lämnades ut av hans föregångare flygöversten Stig Wennerström på 1960-talet. Det var illa nog ändå. Tingsrätten skriver i domen att ”de skador som Bergling till följd av sin brottsliga verksamhet orsakat det svenska totalförsvaret är enorma”.

Den viktigaste anklagelsepunkten mot Bergling var att han lämnat ut den så kallade befästningskoden, något han också erkände. Det handlar om en topphemlig förteckning över försvarsanläggningar som stridsledningscentraler och radaranläggningar.

Många andades ut när domen föll. Men historien Bergling skulle ta en ny vändning som ingen kunde ana.

***

Nästa akt i dramat börjar med att Berglings dystra fängelsevistelse livas upp av ett brev från en ungdomskärlek. De hade en kort affär 1957 men i breven till fängelset skriver Elisabeth Sandberg att hennes känslor aldrig har slocknat. De återupptar sin relation och blir 1986 äkta makar. Under sina möten i fängelset börjar de smida planer för en gemensam framtid.

I frihet.

Nyheten slår ner som en bomb den 6 oktober 1987. Den livstidsdömde spionen Stig Bergling har lyckats rymma under en permission. Bristfällig bevakning gör att han och Elisabeth Sandberg maskerade kan lämna hennes lägenhet i Stockholmsförorten Rinkeby och med en färja från Grisslehamn ta sig via Åland till Sovjetunionen. Justitie-minister Sten Wickbom tvingas avgå efter fiaskot.

Efter åtta år är Stig Bergling åter på fri fot men det nya livet blir en besvikelse. Sovjetunionen är i utförsbacke och hans tidigare uppdragsgivare är måttligt roade av att ta hand om en avdankad svensk agent. Sysslolösheten är plågsam. Hustrun längtar efter sina fyra barn. För att slippa det svenska paret skickar ryssarna tillbaka dem till den plats där allt började: Libanon. Paret Bergling-Sandberg hamnar under den drusiske klanhövdingen Walid Jumblatts beskydd. Det är en av Jumblatts män som sommaren 1994 sätter det svenska paret, märkta av sjukdom, på en färja till Cypern. Väl där lyfter Bergling luren och ringer till Sverige. Flykten är över.

***

Den svenska rättvisan tidsbestämmer Berglings livstidsstraff till 23 år och år 1997 benådas han. Försvaret och polisen bedömer honom inte längre som en säkerhetsrisk. En ödets grymma ironi gör att hans livskamrat och kumpan Elisabeth Sandberg strax före frigivningen gått bort i cancer.

Sina sista år i livet tillbringar den Parkinsonsjuke ex-spionen på ett äldreboende i Stockholmstrakten. Han väcker uppmärksamhet när han 2006 blir medlem i Vänsterpartiet och låter antyda att dessa ideologiska sympatier var en drivkraft bakom spioneriet. Han torgför också bilden av att hans dubbelspel skulle ha tjänat freden genom att utjämna styrkeförhållandena mellan supermaktsblocken.

Samtidigt förnekar han inte pengarnas betydelse och pekar också på ren och skär äventyrslusta.

– Det måste hända något hela tiden, säger han i en DN-intervju.

I en Expressen-intervju för ett drygt år sedan talade Stig Bergling om sina tankar inför döden men uttryckte ingen ånger för sitt spionerі.

– Det är för sent att ångra någonting.

Hans Rosén hans.rosen@dn.se

Stig Berglings liv.

1 mars 1937. Stig Bergling föds i Stockholm.

1957. Bergling gör militärtjänst som kustjägare vid KA1 i Vaxholm och blir senare reservofficer vid Kustartilleriet.

1958. Nu börjar han arbeta på Östermalms polis-station.

1969. Stig Bergling anställs vid Säkerhets-polisen.

1971. Börjar på Försvarsstabens säkerhets-avdelning och är kvar där till 1972. Därefter återvänder han till Säpo.

1977. Detta år tjänstgör Stig Bergling som FN-officer i Suez, ett av flera uppdrag som FN-officer.

12 mars 1979. Stig Bergling grips av den israeliska säkerhetstjänsten Shin Bet på flygplatsen i Tel Aviv. Efter förhör förs han till Sverige.

7 december 1979. Döms för grovt spioneri. Han hade bland annat lämnat ut en förteckning över samtliga försvarsanläggningar till Sovjet.

6 oktober 1987. Stig Bergling rymmer under en beledsagad permission med sin hustru. Paret lämnar hustruns lägenhet utan att vakten från Säpo upptäcker något. De tar sig till Sovjetunionen. Det leder till att justitieminister Sten Wickbom tvingas avgå.

2 augusti 1994. Paret återvänder frivilligt till Sverige. Under åren i frihet är de bosatta i Moskva, Budapest i Ungern och i Libanon. Bergling fortsätter avtjäna sitt fängelsestraff. Hustrun anses inte ha begått något brott.

1 mars 1997. Elisabeth Sandberg avlider efter att ha drabbats av cancer.

17 juli 1997. Stig Bergling friges.

2004. Skiljer sig från en kvinna som han varit gift med två gånger. Sedan dess har han levt ensam.

2006. Blir medlem i Vänsterpartiet, men går ur efter några månader.

24 januari 2015. Stig Bergling, som bytt namn till Stig Sydholt, avlider. “

DN 30 jan 2015:

“Säpos naivitet var ofantlig

Storspionen Stig Berglings död väcker viktiga frågor också i dag, 2015. Då – liksom nu – bedrivs det mest intensiva spionaget i Sverige från Moskva, enligt Säkerhetspolisen.

Analys

Vi har under 1900-talet haft två storspioner. Flygöversten Stig Wennerström, avslöjad 1963 och Stig Bergling, verksam inom Säkerhetspolisen (Säpo) och Försvarsmakten innan han greps 1979. Bägge arbetade under lång tid för Sovjetunionen.

Stig Wennerström var den elegante översten som charmade omgivningen på cocktailpartyn och middagar. Militärattachén Wennerström gick som barn i huset i det amerikanska försvarsdepartementet Pentagon. Wennerström sökte systematiskt reda på topphemliga handlingar som han ”lånade” och mikrofilmande. För pengarna han fick i gengäld av ryssarna kunde Wennerström leva på stor fot i Washington och Stockholm.

Översten sålde ut och blottlade det svenska luftförsvaret och Sveriges dolda militärsam-arbete med USA. Skadorna efter Wennerströms spioneri var ofantliga. Även om delar av försvaret byggdes om för att bli mindre sårbara i krig gick långt ifrån allt att reparera, det hade kostat enorma belopp.

Stig Bergling levde på lägre nivå i mer alldagliga miljöer på Säpo och Försvarsstabens säkerhetsavdelning. I försvaret fanns fri tillgång till topphemliga dokument som han kopierade i kontorskorridorens kopieringsapparat. Som förbindelseman mellan Säpo och försvaret fick han unik inblick hos bägge. På Säpos ”ryssrotel” och senare spaningsavdelning kunde Bergling tipsa ryssarna när Säpo var dem på spåren.

Bergling avslöjade alla svenska befästningar. Dessa omges av den hårdaste sekretessen, handlingar med en sekretesstid på 150 år. - Genom de moderna precisionsvapen som utvecklades från 1970-talet gick det att slå ut dem på långa avstånd. Som kustartilleriofficer lämnade Bergling ut försvarslinjerna mot ubåtar.

Flera experter på svenskt försvar och underrättelsetjänst bedömer att i en jämförelse mellan Wennerström och Bergling var Berglings spionage det allvarligaste. Vid ett väpnat angrepp hade han orsakat de största skadorna på Sverige. Dessutom underlättade Bergling för infiltration och sabotageförband. Sådana kan föras fram med ubåtar. Där finns det en koppling till dagens situation, enligt Wilhelm Agrell, professor i underrättelseanalys.

Säpo visade en ofantlig naivitet när man missade rader av varningssignaler om att Bergling var en säkerhetsrisk, bland annat från kvinnor som han levt med. Bergling var ju en av ”de egna” och greps i stället av Israel.

Senare rymde livstidsfången Bergling – sam-tidigt som Sverige kränktes av ubåtar som vi inte fick bukt med. Detta gav omvärlden bilden av Sverige som ett land som inte kunde klara av sin egen säkerhet. Detta devalverade i många utländska bedömares ögon vår säkerhetspolitiska trovärdighet, till exempel när Sverige gjorde nedrustningsutspel.

I dag bedriver över 15 olika länder spionage i Sverige. Ryssland spionerar mest och genomför också krigsförberedelser mot Sverige, enligt Säpo. I höstas fick vi åter ubåtsintrång.

Frågan är om vi lärt oss läxorna från Wennerström och Bergling, eller om det finns varningar som – återigen – inte tas på allvar.

Mikael Holmström mikael.holmstrom@dn.se “

DN 3 feb 2015:

“M tappar greppet om försvaret

Moderaterna är på väg att tappa initiativet i försvarsfrågan. Efter att ha dominerat frågan under lång tid anses nu Socialdemokraterna ha lika bra försvarspolitik som M, visar DN/Ipsos mätning. Samtidigt tappar Miljöpartiet kraftigt när det gäller miljö och klimat.

Under hösten har försvarsfrågorna fått allt större utrymme i den politiska debatten. Ubåtskränkningar, flygkränkningar och ett allt mer aggressivt krig i östra Ukraina har gjort att svenska politiker börjat ifrågasätta de egna satsningarna på försvaret.

Med tanke på att Moderaterna är det parti som historiskt haft störst förtroende när det gäller försvarsfrågor skulle utvecklingen kunna innebära en skjuts i opinionen för M.

Men enligt DN/Ipsos kan Moderaterna i stället vara på väg att tappa greppet om försvarsfrågan. Mätningen, som gjordes i januari, visar att 21 procent av de tillfrågade anser att M är det parti som har bäst politik för Sveriges försvar. Det är en nedgång med 2 procentenheter jämfört med den senaste mätningen i augusti. Samtidigt växer Socialdemokraternas förtroende i samma fråga. 20 procent av de tillfrågade anser att S har bäst försvarspolitik – en statistiskt säkerställd uppgång med 5 procentenheter jämfört med augusti.

– Vi ser att stödet ökar för S efter den här hösten med flera allvarliga incidenter. Det kan tolkas som ett godkännande för regeringens sätt att hantera situationen, säger David Ahlin, opinionschef på Ipsos.

Siffrorna innebär att det är i stort sett dött lopp mellan M och S i försvarsfrågan.

Att M tappar när det gäller försvaret är dock inte helt överraskande, enligt David Ahlin.

– Vi måste komma ihåg att lanseringen av de nya Moderaterna inför valet 2006 innebar en nedprioritering av försvarsfrågan. Man valde att prioritera andra frågor högre, säger han.

Den nya partiledningen har signalerat att den tänker försöka återvinna förtroendet för försvarspolitiken. Dels är det en reaktion på en oroligare omvärld men också en anpassning till ett internt tryck där många moderater luftat missnöje över den egna politiken. Dessa signaler har ännu inte avspeglats i opinionen.

– Att förändra väljarnas bedömning i tunga sakfrågor tar tid, konstaterar David Ahlin.

DN/Ipsos-mätningen visar också att Miljöpartiet tappar i sin främsta profilfråga, miljö- och klimatpolitiken. 44 procent av de tillfrågade anser att MP har bäst politik på det här området – en statistiskt säkerställd nedgång med hela 12 procentenheter jämfört med mätningen i augusti.

– Men det är fortfarande så att MP är det parti som flest väljare tycker har bäst miljö- och klimatpolitik. Möjligtvis är det här en avspegling av att MP samtidigt har tappat i väljaropinionen, säger David Ahlin.

Samtidigt kan Centern notera ett lyft i samma fråga. 15 procent av väljarna anser att C har bäst miljö- och klimatpolitik – en statistiskt säkerställd uppgång med 4 procentenheter.

Enligt mätningen har Moderaterna fortfarande starkt grepp om frågor som rör svensk ekonomi. 44 procent av de tillfrågade anser att M har bäst politik på området, medan 23 procent anser att S-politiken är bäst.

– S har försökt att återvinna förtroendet för hanteringen av svensk ekonomi men i våra mätningar ser vi inget resultat av det. Om det inte händer något snart så blir det i längden ett underbetyg till finansminister Magdalena Anderssons sätt att hantera frågorna, säger David Ahlin.

När det gäller flykting- och invandringsfrågor ser KD ut att ha fått ett lyft efter att avgående partiledaren Göran Hägglund före jul lanserade nya förslag om bland annat hårdare krav för uppehållstillstånd. 7 procent av de tillfrågade anser att KD har bäst politik inom det här området, vilket är en statistiskt säker uppgång med 4 procentenheter. Starkast stöd i den här sakfrågan har fortfarande S med 22 procent, medan Sverige-demokraterna ligger kvar på 15 procent – samma som i den senaste mätningen i augusti.

Januarimätningen bygger på ett representativt slumpmässigt urval svenskar över 18 år som intervjuades per telefon under perioden 12–26 januari. Totalt genomfördes 1 229 intervjuer.

Hans Olsson hans.olsson@dn.se “

DN 3 feb 2015:

“ Ewa Stenberg: Försvarsministern tar rollen som hök

Moderaterna tappar ledningen i försvarsfrågan samtidigt som den blir allt viktigare för väljarna. Partiet försöker nu lägga om kursen och ta tillbaka sin gamla trovärdighet. Men det kommer inte att ske utan strid. Försvarsminister Peter Hultqvist (S) har blivit ett av regeringens mest profilerade statsråd.

Analys.
Ett starkt försvar var viktigt för de gamla Moderaterna, och blev en symbol för Fredrik Reinfeldts förnyelse av partiet. Hans regering fortsatte den nedrustning som regeringen Persson inlett.

Hade Sverige behållit försvaret på samma nivå som 1999 hade försvarsbudgeten behövt vara ungefär 20 miljarder kronor större, enligt Totalförsvarets forskningsinstitut, FOI.

År 2008 började Ryssland att rusta upp kraftigt. Moderaterna ville dock länge inte använda ordet upprustning, utan talade i stället om modernisering.

När den nuvarande försvarsministern Peter Hultqvist blev försvarspolitisk talesperson för Socialdemokraterna 2011 profilerade han sig som Rysslandskritiker och anhängare av högre försvarsanslag. De gamla rollerna för S och M byttes. S blev hök och M duva.

Då levde försvarsfrågan sitt liv i marginalen av politiken. När ÖB i januari 2013 sade att Sverige bara kan försvaras i en vecka, vid ett begränsat anfall och under förutsättning att Försvarsmakten får mer pengar, tog försvarsdebatten fart. Sedan började det rapporteras om ryska flygkränkningar och främmande ubåtar i Stockholms skärgård. Tillsammans har det fått försvarsfrågan att klättra ordentligt på väljarnas dagordning.

Enligt en DN/Ipsos-mätning för en månad sedan vill en majoritet av väljarna nu öka försvarsanslagen. Endast 15 procent av svenskarna uttrycker förtroende för försvarets förmåga.

Peter Hultqvist har blivit en av regeringens mest profilerade ministrar. På sitt dalmål har han beskrivit försvarets brister och oron för Ryssland. Han markerar att han vill ha ett nära samarbete med Försvarsmakten och med försvarsindustrin. Han lyckades skaka fram en och en halv miljard kronor extra förra året till Jas Gripen-projektet, som kompensation till Saab för att det inte blev någon försäljning till Schweiz. Det lär dock dröja innan den satsningen syns ute på förbanden. Regeringen har också hunnit återuppliva pliktlagen, så att Försvarsmakten kan kalla till repövningar.

Efter valet har Moderaterna sett att man förlorat väljare på försvarsfrågan och påbörjat en kursändring. Nu driver partiet på för Natomedlemskap och höjda försvarsanslag.

I vår väntar ett nytt försvarsbeslut. Det kommer att fattas över blockgränsen, men det hindrar inte partierna från att profilera sig. Socialdemokraterna har en fördel av att ha försvarsministerposten och därmed den bästa arenan. Men samtidigt har S också Miljöpartiet i regeringen, som har sina väljare bakom sig på att driva en nedrustningslinje.

I vår väntar också ett beslut om Sveriges militära samarbete med Saudiarabien, ett land som de senaste veckorna uppmärksammats för att ha gett en bloggare spöstraff, ha halshuggit en kvinna och för att den nya kungen har band till jihadister. Statsministern har talat om att fortsätta det militära samarbetet i någon form, MP bromsar.

Det gröna partiet är pressat i opinionen och nästan osynligt. Miljardsatsningen på Jasprojektet måste ha varit svårt att svälja och nu väntar mer av samma sort. MP begick ett stort misstag i valrörelsen genom att inte skapa politiska konflikter kring miljöpolitiken. Partiets paradfråga syntes knappt. Efter valet valde partiets politiska motståndare så Bromma flygplats och Förbifart Stockholm som sina konfliktfrågor. Det har gynnat Centern och missgynnat MP.

Ewa Stenberg ewa.stenberg@dn.se “

DN 6 feb 2015:

“Sverige dåligt rustat för den nya generationens krig

Att ryska ”nättroll” hyllar president Putin är en del av sjätte generationens krigföring. Ryssland har mobiliserat sina psykologiska krigare – medan Sverige avskaffat sitt psykologiska försvar.

DN:s Ingmar Nevéus avslöjade på torsdagen hur 250 inhyrda personer, ”nättroll”, sprutar ut Putin-vänliga kommentarer i sociala medier. Men ”trollfabriken” i S:t Petersburg är i själva verket endast ett mindre kugghjul i en mycket större rysk strategi. Den har kallats ”den sjätte generationens krigföring”.

”Den nya generationens krig kommer att domineras av information och psykologisk krigföring”, skrev de ryska militärteoretikerna S G Chekinov och S A Bogdanov 2013. Deras scenario blev verklighet i konflikten med Ukraina.

Med propaganda etableras först den egna bilden av konflikten (att regimen i Kiev är fascister, nynazister och rysshatare). Sedan sätts specialtrupper in vilket sprider förvirring (de ”gröna männen” som intog Krim). Därefter pressas officerare och makthavare att byta sida (ukrainsk fanflykt till ryska sidan). I nästa fas: hård propaganda och importerade ryska militanta grupper som trappar upp det undergrävande arbetet. Först i femte -fasen sätts reguljära förband in (som i Ukraina med reguljär rysk trupp).

Ulrik Franke vid Totalförsvarets forskningsinstitut säger till DN att det sannolikt finns ryska nättroll som arbetar på svenska språket. Min egen erfarenhet som journalist när jag direktrapporterat om den ryska annekteringen av Krim är att det kom en flod av pro-ryska kommentarer. Det kom också ryskvänliga nyhetstips, som vid närmare kontroll inte stämde. Än i dag kommer det mejl och Twittermeddelanden med budskapet: ”det finns inga ryska trupper i Ukraina” – trots mängder av belägg på motsatsen.

Att Sverige varit drivande bakom EU-avtalet med Ukraina har i rysk stats-tv framställts som en svensk revanschlusta. Motivet: Karl XII:s förlust vid Poltava (som ligger i Ukraina) år 1709 mot tsar Peter den store. Skrattretande för en svensk, men det går hem i Ryssland. För utrikes publik portioneras nu Putins värld ut av Russia Today och Sputnik News.

Under det kalla kriget hade Sverige ett psykologiskt försvar mot sådant. Broschyren ”Om kriget kommer” delades ut till svenska folket och 1989 fanns varningen ”Fienden vill lura oss (...) försöker göra oss osäkra och förvirrade”.

Styrelsen för psykologiskt försvar (SPF) hade i sin krigsorganisation 120 personer för att följa och analysera andra länders radiosändningar mot Sverige. Det psykologiska försvaret var inte okontroversiellt (på 1970-talet bojkottat av Journalistförbundet). Men både myndigheter och riksmedierna skolades i att genomskåda propaganda.

År 2008 lade svenska staten ned SPF – en funktion som inte ersatts, trots varningar. I dag lever vi i it-åldern, där medierna är slimmade med ibland för lite tid för källkritik innan uppgifter når läsare och tittare. Ett tidens tecken är att under Folk och försvars rikskonferens i Sälen i januari fanns det en extra-insatt programpunkt: ”Påverkanskampanjer och psykologiskt försvar”. Hur ett psykologiskt försvar skulle se ut i dag är oklart, men behovet verkar finnas.
Mikael Holmström mikael.holmstrom@dn.se “

DN 8 feb 2015:

”Jag var 200–300 meter ifrån ubåten”

“Fler personer än vad som tidigare är känt såg den kränkande ubåt som i höstas utlöste en jakt ända inne i Stockholms inlopp. Nya, trovärdiga vittnen, som också hörts av Försvarsmakten, berättar för DN om hur de sett ubåten i övervattensläge. Professor Wilhelm Agrell säger att intrånget mot Stockholm var en maktdemonstration från Ryssland.

På dagen en vecka efter att Försvarsmakten avblåste sin uppmärksammade ubåtsjakt i Stockholms yttre skärgård i höstas kom det nya larmet. En främmande ubåt i övervattensläge hade setts ända inne i Stockholms inlopp. Det är på fredagen inför allhelgonahelgen, den 31 oktober, som den nya ubåtsjakten dras i gång. Den första observationen görs mitt på dagen av båtmekanikern Robin Klameth när han ska provköra en båtmotor utanför Stavsnäs.

– Jag var tvungen att stanna. Annars hade jag krockat med ubåten, berättade Robin Klameth i DN den 19 januari.

Klockan 15.30, fyra timmar efter Klameths observation, ser den pensionerade marinofficeren Sven-Olof Kviman och hans hustru en ubåt i övervattensläge från sitt hus på Karlsudd i Vaxholm. De tar en mobilbild som visar ubåten mellan öarna Granholmen och Stora Höggarn, nära Lidingö. Sven-Olof Kviman larmar försvaret som sänder in korvetten HMS Malmö till Stockholms inlopp och sätter ut spaningspersonal på land.

DN rapporterade om denna dittills okända ubåtsjakt den 11 januari. Samma dag kommenterade Försvarsmakten händelsen som ”möjlig ubåt”. Men man påpekade också att det var märkligt att ingen ombord på de båtar som fanns nära ubåten hört av sig till försvaret.

I dag kan DN avslöja att det finns ytterligare två rapporter om ubåten i övervattensläge. En av de nya rapporterna kommer från en privatperson som såg ubåten minuterna efter Sven-Olof Kviman. En kilometer från Kvimans hus, vid Askrikefjärden, ligger Bogesunds brygga. Där kliver klockan 15.30 direktör Frantisek Alexander Zvrskovec ned i sin båt. Han berättar för DN:

– Vi kör här varje dag. Jag åker ut mot Stora Höggarn och då ser jag ett ubåtstorn snett bakifrån. Jag kommer närmare ubåten och är 200–300 meter ifrån honom. Sedan svänger jag in i hamnen på Stora Höggarn.

Ön Stora Höggarn var tidigare militärt område med stora bränsletankar insprängda i berget. Där driver Zvrskovecs företagsgrupp Dividend nu en forskningsanläggning för att utvinna bergvärme i stor skala. Frantisek Alexander Zvrskovec bor själv på ön Granholmen intill sedan 30 år tillbaka och kan därför vattnen här utan och innan. DN har åkt sträckan i hans båt med Frantisek Alexander Zvrskovec vid styrpulpeten.

– Jag körde uppåt 30 knop och ubåten kanske i 5–6 knop. Jag såg ubåten bakifrån och det var inga svallvågor. Den gick som ett streck, han tvekade inte utan körde som en sjökapten ska göra. Kölvattnet efter ubåten var rakt, det där var inte någon amatör eller frågan om något konstigt beteende på sjön.

– Överfarten tar fyra fem minuter maximalt. Ubåten åkte kring Lilla Höggarn in mot Stockholm. När man ser en ubåt i övervattensläge in mot Stockholm, då reflekterar man inte att det är något konstigt.

Det är ingen tvekan om att det var en ubåt du såg?

– Det är ingen tvekan alls, nej, nej. Jag är helt säker. Under alla dessa år vi har varit här har jag sett många ubåtar.

När Zvrskovec kliver i land nämner han att han sett en ubåt för sin son. Men en ubåt i övervattenläge i fullt dagljus kan ju inte vara ute i skumma avsikter:

– Jag trodde det var en svensk ubåt, eller en utländsk ubåt på officiellt besök.

Men efter DN:s artikel om ubåtsjakten så kontaktar de Försvarsmakten. En officer kommer och ber honom beskriva ubåten i detalj.

– Ubåten var mörk. Tornet var 2–3 meter högt, det är svårt att säga exakt. Ubåtens torn hade en väldigt stor antenn. Antennen var högre än tornet, det var därför jag tittade. Det var två antenner: en normal antenn och en jätteantenn, som jag funderade på, berättar Frantisek Alexander Zvrskovec.

Militär expertis som DN talat med säger att den höga antennen troligen var en radioantenn för kortvåg, det vill säga trafik på långa avstånd. Men de är frågande till att den var upphissad så högt, det är ur militär synpunkt inte nödvändigt. Den mindre radioantennen var för ultrakortvåg, avsedd för kontakt med personer på nära håll i land.

DN kan i dag också redovisa att det finns en fjärde observation av ubåten i övervattensläge. Den gjordes dagen därpå, på allhelgonadagen den 1 november, från Resarö i Vaxholm. Även denna observation är gjord av en sjövan skärgårdsbo som är båtägare sedan 34 år. DN har talat med honom, men han vill inte ha sitt namn publicerat. Han berättar:

– Jag bor på Resarö och har fönster ut mot Trälhavet. Vid 17-tiden var det fortfarande dager. Jag tittar ut genom fönstret och ser ett svart ubåtstorn. Det rör sig i farleden från Stockholm och går sedan ut mot Saxarfjärden.

Även mannen på Resarö har rapporterat vad han sett till Försvarsmakten som har hört honom. Samtliga DN:s fyra olika vittnen förefaller mycket trovärdiga. På några punkter överensstämmer deras utsagor. En källa med insyn i Försvarsmaktens analysarbete säger att de fyra olika observatörerna sett samma ubåt.

Försvarsmakten uppger för DN att ingen svensk ubåt, och inte heller någon turistubåt, fanns i området den aktuella tiden.

Den 11 januari sade Försvarsmakten till DN att Sven-Olof Kvimans observation och bild bedömts som ”en möjlig ubåt”. Efter de nya vittnesmålen har DN därför ställt flera skriftliga frågor till Försvarsmakten. Men myndigheten har nu valt att lägga locket på. Den svarar inte alls, eller mycket kortfattat om incidenten:

– Vi bekräftar att vi känner till de här enskilda observationerna och att vi varit i kontakt med observatörer. Men vi kommenterar inte längre enskilda observationer, säger pressinformatör Jesper Tengroth vid Högkvarteret och tillägger:

– Vi lägger nu vårt pussel. När det är klart, då tar vi ställning till om, och i så fall vad, vi kan berätta.

Frågan är vad en främmande makt har för motiv att gå in med en ubåt i övervattensläge så nära Stockholm. Professorn i underrättelseanalys Wilhelm Agrell anser att säkerhetspolitiskt är den enda tänkbara inkräktaren Ryssland. Agerandet ingår i ett globalt mönster av ökad och provocerande rysk militär aktivitet, bland annat flygningar med strategiskt bombflyg mot Sverige, andra grannländer samt Storbritannien och USA:

– Att gå in i övervattensläge i Stockholm är en maktdemonstration med militära medel. På så sätt påvisar Ryssland att Sverige inte längre har förmåga att värna sitt eget territorium. Risken är heller inte särskilt stor för inkräktaren eftersom det svenska försvarets resurser är så små att de är lätta att hålla reda på. Och skulle ubåten upptäckas förnekar man allt – det har vi ju sett i andra fall, säger Wilhelm Agrell.

Mikael Holmström mikael.holmstrom@dn.se

Fyra vittnen berättar

1 Robin Klameth provkör en båt och är nära att krocka med en ubåt, ser ubåtens torn i vattnet. Berättade den 19 januari.

2 Sven-Olof Kviman ser och fotograferar en ubåt i övervattensläge i farleden in mot Stockholm. Observationen utlöser ett dygns ubåtsspaning i Stockholms inlopp med korvetten Malmö och personal på land. Berättade den 11 januari.

3 Frantisek Alexander Zvrskovec kör sin båt från Bogesunds brygga mot Stora Höggarn och ser en ubåt som har ett torn med två antenner och är på väg in mot Stockholm. Berättar i dag.

4 En privatperson ser från sin bostad ett ubåtstorn i farleden, på väg österut mot Saxarfjärden. Berättar i dag.

Detta har hänt. Fyra observationer i skärgården

Söndag den 11 januari. DN avslöjar att en snabb militär spaningsinsats inleddes den 31 oktober 2014 efter att en privatperson observerat en ubåt vid Lidingö inne i Stockholms inlopp. Försvaret klassar händelsen som ”möjlig ubåt”.

Tisdag den 13 januari. Dagens Nyheter publicerar bilder på den möjliga ubåten utanför Lidingö. De är tagna av Sven-Olof Kviman, pensionerad marinofficer och före detta ubåtsjägare. DN avslöjar också att ytter-ligare en observation gjorts några timmar tidigare vid Stavsnäs.

Måndag den 19 januari. Vittnet Robin Klameth, båtmekaniker som gjorde observationen vid Stavsnäs, träder fram. Det är hans berättelse, tillsammans med Sven-Olof Kvimans, som gjorde att militären inledde en spaningsinsats den 31 oktober.

Söndag den 8 februari. DN publicerar nya vittnesuppgifter. Från sin båt såg Frantisek Alexander Zvrskovec ubåten nära Lidingö på väg in mot Stockholm 31 oktober. Dessutom såg en person på Resarö ubåten på väg ut från Stockholm den 1 november. “

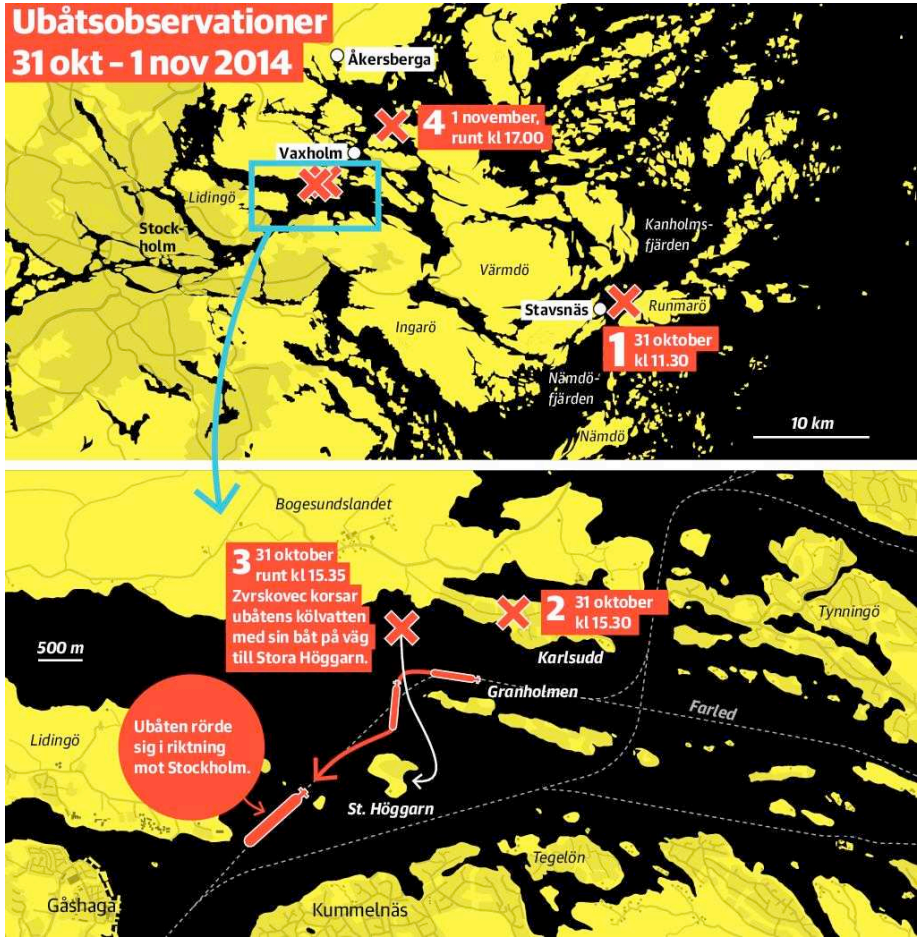

DN 9 feb 2015:

“Försvarspolitiker vill rusta för att hejda kränkningarna

– Så provokativt att det saknar motstycke, säger FP:s Allan Widman om att en främmande ubåt gått i övervattensläge i Stockholms inlopp. Uppgifterna DN publicerade på söndagen pekar på vikten av ökade ubåtsjaktsresurser, anser flera försvarspolitiker.

I söndagens DN berättade två nya vittnen hur de på var sitt håll sett en ubåt långt in i Stockholms skärgård den 31 oktober och den 1 november. Uppgifterna överensstämmer delvis med de observationer DN återgav i januari, gjorda av Robin Klameth och pensionerade marinofficeren Sven-Olof Kviman. Enligt en källa med insyn i försvarsmaktens analysarbete har de fyra sett samma ubåt. De nya observationerna får ledamöter i riksdagens försvarsutskott att reagera starkt.

– Att i övervattenläge gå så långt in på svenska vatten är ett uppträdande så provokativt att det saknar motstycke, säger försvarsutskottets ordförande Allan Widman (FP).

– Sverige måste fundera på hur beredskapen ska bli bättre och mer avskräckande.

Enligt Widman är den största bristen helikoptrar för ubåtsjakt. Försvarsmakten hoppas ha nya helikoptrar på plats runt år 2020.

– Man försöker skynda på, men det kommer dröja lång tid innan materielen är på plats och vi fått upp kompetensen, säger Allan Widman.

Försvarsutskottets vice ordförande Åsa Lindestam (S) anser att det är ”otroligt kränkande” om en främmande ubåt rört sig öppet utan-för Stockholm. Lindestam pekar också på behovet av helikoptrar, men även på vikten av exempelvis repövningar och undervattensensorer. Hur resurserna ska fördelas får regeringen och den samtalsgrupp som ska ta fram en bred försvarsproposition till slutet av april förhandla fram, säger hon.

Mikael Oscarsson, ledamot i försvarsutskottet för KD vill satsa på helikoptrar, flyg, hydrofonbåtar och repövningar. När helikoptrar behövdes till insatsen i Afghanistan köpte Sverige in Black Hawk-helikoptrar från USA. Oscarsson vill hitta en liknande lösning nu.

– Vi kan inte sitta med armarna i kors och bara konstatera att vi saknar centrala förmågor, säger Mikael Oscarsson.

DN har sökt försvarsminister Peter Hultqvist (S) som inte gått att nå för en kommentar.

Carl V Andersson carl.andersson@dn.se “

DN 10 feb 2015:

“Krigsmateriel tros ha sålts utan tillstånd

Den amerikanska armén har exporterat svenska pansarvärns-vapen till Libanon. Nu under-söker Inspektionen för strategiska produkter om USA har brutit mot reglerna för slutanvändning. – I så fall är det väldigt allvarligt, säger Linda Åkerström på Svenska Freds.

Pansarvärnsvapnet AT-4 – även känt som pansarskott m/86 – tillverkas av Saab Dynamics och används främst för att slå ut pansarfordon.

USA har haft tillstånd för licenstillverkning sedan i början av 1980-talet, men Sverige har även haft direktexport till den amerikanska armén. Sedan 1983 finns ett så kallat slutanvändarkrav på vapnet, vilket innebär att Sverige måste godkänna export till andra länder. Däremot saknas avtal för ett visst antal vapen som licenstillverkades i USA fram till i början av 1990-talet.

Svenska myndigheten för vapenkontroll, Inspektionen för strategiska produkter (ISP), undersöker nu om USA kan ha brutit mot slutanvändaravtalet och exporterat AT-4:or till Libanon utan tillstånd.

Den 24 september 2013 uppgav Vita huset på sin hemsida att USA nyligen hade försett libanesiska armén med AT-4 anti-tankvapen, som endast härrör från Sverige. Och den 29 augusti förra året skrev amerikanska ambassaden i Beirut på sin hemsida att man snart skulle leverera anti-tankvapen, men utan att närmare specificera vilken typ av vapen det rörde sig om.

På flera sajter som skriver om vapenleveranserna till Libanon i augusti förra året finns en bild med vad som ser ut att vara kompletta AT-4-skott uppradade på ett bord.

– Det ser onekligen ut att vara AT-4:or, baserat på formen samt hur de är inplastade. Några av dem har ett gult streck som visar att de är skarpladdade, säger Jan-Erik Lövgren, ställföreträdande generaldirektör för ISP.

I torsdags kontaktade ISP USA:s försvarsdepartement, efter att DN hade konfronterat myndigheten med uppgifterna.

– De har lovat att titta på det här skyndsamt. Alla vapen har ett batchnummer och går att koppla till en specifik leverans. Man kan se när och var de har tillverkats.

För att AT-4:orna inte ska omfattas av slutanvändarkravet måste de antingen vara tillverkade före 1983 eller tillhöra en serie som har licenstillverkats av USA före början av 1990-talet. Den tekniska livslängden på vapnen är 25–30 år, vilket förutsätter att de förvaras i rätt miljö.

– Det är den garanterade livslängden, men de kan fungera längre. När den tiden har passerat kan man göra tekniska undersökningar för att se om vapnen går att använda, säger Jan-Erik Lövgren.

Anledningen till att USA förser Libanon med vapen är att förhindra en destabilisering av landet, menar Magnus Ranstorp som forskar om terrorism på Försvarshögskolan.

– Primärt handlar det om att skydda den syrisk-libanesiska gränsen mot terrorgruppen IS frammarsch. Det handlar också om att stärka armén mot (den shiamuslimska organisationen) Hizbollah, som vägrar att lägga ned vapnen mot Israel, säger han.

Om det visar sig att USA har brutit mot reglerna för slutanvändning tyder det på en stor respektlöshet, menar Svenska Freds.

– I så fall är det väldigt allvarligt. Det här är inte ett enskilt gevär på vift, utan mycket tyder på en mer systematisk överföring, säger Linda Åkerström som är ansvarig för nedrustningsfrågor på Svenska Freds.

Att vapnen kan ha hamnat i just Libanon är speciellt allvarligt.

– Libanon befinner sig i en region med flera väpnade konflikter och med stor vapenspridning. Det här är en sorts vapen som är lätta att stjäla och transportera vidare.

Enligt Svenska Freds är det inte första gången som svenska vapen dyker upp i länder som Sverige inte medger export till. 2010 avslöjade SR Ekot att irakiska soldater stred med svensktillverkade granatgevär. I det fallet visade det sig att vapnen inte var behäftade med slutanvändarkrav**,** men Svenska Freds är kritiskt till att det över huvud taget går att kringgå reglerna – slutanvändarkrav ska gälla för all vapenexport.

Det är oklart när Sverige får svar från USA om det rör sig om ett avtalsbrott eller inte. Senast USA misstänktes ha exporterat AT-4:or

utan tillstånd – då till Irak – tog det ett halvår innan ISP fick besked om att vapnen inte var behäftade med slutanvändarkrav.

Svenska UD hänvisar till ISP och vill inte uttala sig närmare om saken.

– Vi känner till ärendet och vet att ISP håller på att ta fram mer fakta. Vi har ingen mer information att lämna just nu, säger Anna Ekberg på UD:s presstjänst.

Marit Sundberg marit.sundberg@dn.se

Fakta. AT-4

Pansarvärnsvapnet AT-4 tillverkas av Saab Dynamics och har exporterats till 15 länder. Det har en räckvidd på upp till 400 meter.

Under åren har fyra olika varianter tillverkats. Till exempel är AT-4 CS AST utformat för att slå mot mål i stadsmiljö – som förstärkta betongmurar, jord- och träbunkrar eller pansarfordon.

Källa: Saab Group “

DN 10 feb 2015:

“En svår nöt att knäcka för Miljöpartiet

Vapenexporten kommer att bli en av den rödgröna regeringens allra svåraste frågor. I vår väntas ett förslag till skärpta regler. Dessutom ska regeringen fatta beslut om militärt samarbete med Saudiarabien. Avslöjanden om nya regelbrott kan infektera besluten än mer.

Analys.
Sveriges avtal om militärt samarbete med Saudiarabien diskuterades i SVT:s ”Agenda” i söndags. Ingen politiker ville gå till studion och försvara samarbetet, trots att det baserar sig på fem partier. Det infördes av en S-regering 2005 och förlängdes av alliansregeringen 2010. Det borde finnas många förespråkare.

Men det finns några ämnen i svensk inrikespolitik som är så känsliga att de går direkt ned i partiernas djupaste rötter. Frågan om vapenexport är en sådan. Den är känslig för förespråkarna och om möjligt ännu känsligare för kritikern som hamnat i regeringen, Miljöpartiet.

Det minsta och grönaste regeringspartiet har kunnat hacka i sig det fortsatta byggandet av Förbifart Stockholm. Men om partiet ska tvingas svälja fortsatt vapenexport till diktaturer eller krigshärdar så smärtar det likt en rotfyllning utan bedövning.

Det finns en stor oro runt om i MP, efter att medlemmar hört statsministern och vice statsministern uttala sig svävande om framtiden för det militära samarbetet med Saudiarabien.

De flesta miljöpartister hade nog räknat med att samarbetsavtalet skulle sägas upp.

På S-kongressen 2013 körde ombuden över partistyrelsen och krävde att vapenexport till diktaturer förhindras. I regeringsförhandlingarna kom S och MP överens om att ”vapenexport-kontrollen gentemot icke--demokratier ska skärpas”.

Nu i vår kommer frågan högt på den politiska agendan. Senast den 15 april ska en parlamentarisk utredning lägga ett förslag om att ändra reglerna för vapenexporten. Exporten ska bli öppnare och kraven hårdare. Och så är det samarbetsavtalet med Saudiarabien, som måste sägas upp eller omförhandlas senast den 15 maj, annars förlängs det automatiskt.

Vi vet ännu inte om de svenska -vapnen som sålts till Libanon formellt är ett brott mot svenska exportregler. Oklarheten belyser hur snåriga regelverken är. Det sänds omfattande militär hjälp till Libanons regering, för att stärka motståndet mot IS och al-Nusrafronten. Landet är den femte största mottagaren av amerikansk militär hjälp, enligt Ritzau/Reuters.

Sverige vill inte delta i den delen av kampen mot IS, utan har som princip att inte exportera till krigförande parter. Men däremot vill regeringen att svenska militärer ska utbilda irakisk militär som ska strida mot IS. Vi sam-arbetar också militärt med några av finansiärerna av de libanesiska vapnen. I november ingick till exempel Frankrike ett avtal med Libanons armé om vapen för tre miljarder dollar – efter betydande ekonomisk hjälp från Saudiarabien.

Ewa Stenberg ewa.stenberg@dn.se “

DN 11 feb 2015:

“Säg nej till Saudiarabien

Sverige ska ”promota” mänskliga rättigheter genom handel, sa näringsminister Mikael Damberg (S) i en intervju i helgens DN.

Saudiarabien, Qatar, Kina och Algeriet hamnar högt på regeringens nya lista över svenska exportprioriteringar. Idel förtryckarstater och hybriddiktaturer. Alla ska de lockas att göra affärer med svenska företag.

Ministern förklarade: ”Vi ser handel och kontakter som ett sätt att lyfta frågor som brott mot mänskliga -rättigheter. Men vi har också en tro och övertygelse om att när svenska företag finns på svåra marknader sprider de också en kultur som är skild från det land de verkar i.”

Nu är Ikea inget oppositionsparti. Att kränga Billyhyllor är inte demokratikamp, men den svenska regeringen har andra goda skäl att främja handel med odemokratiska länder. Ett är att Sverige kort och gott behöver exporten.

Dambergs tanke snuddar samtidigt vid en idé som upplysningsfilosoferna lanserade. När tysken Immanuel Kant en gång spådde i kaffesumpen såg han hur blomstrande frihandel banade väg för ”den eviga freden”. Tänkare efter honom har undersökt den osynliga handens förmåga att avväpna och -avsätta tyranner. Erfarenheten har visat att den kan svika.

Kinas kommunistparti har parat marknadsekonomi med hårt politiskt förtryck. Ingen hävdar att ”mer handel, mer fred och demokrati” är ett rakt samband. Ändå går det att säga att öppenhet mot omvärlden och

ett fritt ekonomiskt utbyte innebär att diktaturen på sikt utmanas. Friare företagsamhet gör i sig motstånd mot idén att staten måste se och styra allt. På en marknad krävs att människor har rätt att ta egna initiativ och låta dem tävla mot andras.

Tanken på politisk frihet kan sedan kännas mindre främmande. Den ena rättigheten kanske, kanske leder till den andra.

Välstånd tenderar att skapa en större medelklass. Förr eller senare kräver den rösträtt och en rättsstat. Eftersom handeln ger välstånd kan den ge en knuff mot demokrati.

Allt detta ger fog för Damberg att säga att fler kontakter och mer handel är den bästa policyn. Samma logik talar dock för att regeringen måste avstå vissa former av diktaturumgänge. Vapenexport till exempel.

Försvarssamarbetet mellan Sverige och diktaturen Saudiarabien sattes på pränt 2005. Ett avtal undertecknades av dåvarande försvarsminister Leni Björklund (S) och Sultan Bin Abdulaziz. I maj går tidsfristen ut för regeringen att säga upp samförståndsavtalet innan nästa femårsperiod tar vid.

Sådana militära mellanhavanden fungerar inte som vanliga handelsförbindelser. I vissa avseenden är logiken den diametralt motsatta. Ekonomisk integration skapar djupt ömsesidigt -beroende. Vapenhandel tenderar -snarare att binda samman eliter.

Medan utbytet av civila varor och tjänster är pluralistiskt, stärker krigsmaterielhandeln ett fåtal i ledargarnityret. Nyttan är deras ökade förmåga att hålla sig kvar vid makten. För en demokrati borde det spela stor roll vilken makt motparten utövar.

Slutkund är i fallet Saudiarabien landets prinsar och generaler, som håller medeltidsvecka året runt. Oliktänkande, som i det uppmärksammade fallet Raif Badawi, tuktas med piska. Hans liv är i fara redan efter att en bråkdel av straffet har utdelats.

Andra misshagliga dödas direkt med svärd. Minoriteter förtrycks och kvinnor är andra klassens medborgare. -Sedan 2005 har situationen inte blivit ett dugg bättre. Att ”promota” mänskliga rättigheter vore att säga till emirerna att Sverige har fått nog.

I andra vågskålen ligger miljarder i intäkter och jobb i försvarsindustrin. Indirekt påverkas de svenska försvarsanslagen. I viss mån är även Sveriges relationer till andra saudiska allierade, inklusive USA, en faktor.

Ingen ansvarig politiker tycks dock beredd att förklara fördelarna. I söndagens ”Agenda” i SVT uteblev symptomatiskt nog företrädarna för regeringen. Både alliansregeringen och den förra S-regeringen misslyckades med att upplysa väljarna om grunden för sitt saudiska engagemang.

Inte minst Ekots avslöjande 2012 om planerna på en svensksponsrad vapenfabrik gjorde det tydligt att fallgroparna är djupa.

Att Sverige inte har råd att uppfattas som en oberäknelig part av omvärlden när kontraktet plötsligt sägs upp nämns bland motargumenten. Men i avtalet med Saudiarabien sattes inget slutdatum. Innebar det verkligen att parterna lovade varandra trohet tills döden skiljer dem åt?

Nej, det enda raka är att varsko saudierna att vapenhandeln ska avvecklas. **Dn 11/2 2015 “**

DN 11 feb 2015:

”Upptrappad hotbild kräver en ny svensk försvarsidé”

“ Tänk nytt! Kalla krigets storskaliga invasionsarmada är inte det främsta potentiella hotet mot Sverige. Mycket tyder på att det snarare är risk för militära incidenter, politisk utpressning och hybridkrigföring. Det behövs en ny försvarsidé, helst inom ramen för ett nordiskt försvar, skriver tre försvarsdebattörer.

Den säkerhetspolitiska situationen i Europa och Sveriges närområde har utvecklats starkt negativt sedan Vladimir Putins återkomst som rysk president 2012. I strid mot folkrätten har Krim annekterats och det pågår krig i Ukraina. Sverige utsattes för ”den ryska påsken” 2013 och flygkränkningar under 2014. Det ryska övningsmönstret har intensifierats och uppträdandet mot civilflyget är farligt.

ÖB Sverker Göranson kallar 2014 för en ”vattendelare”. Han har rätt. ÖB har också tydligt uttalat att inriktningen i 2009 års försvarsreform är riktig, samt att förmågan på grund av omvärldsutvecklingen behöver växa. Detta innebär att försvarsanslagen måste höjas, en idé som i ord mött allt starkare politiskt stöd.

Att många anser att försvarsförmågan ska stärkas är däremot inte samma sak som att alla är överens om hur det skall ske. När situationen i närområdet försämras är det lätt att tro det är fråga om en återgång till situationen under det kalla kriget. Så är det dock inte:

○ De geopolitiska förutsättningarna har förändrats. Länderna längs Östersjöns södra och östra stränder omfattas av EU- och Natomedlemskap.

○ De teknologiska förutsättningarna är förändrade. Ett exempel är att sensorer och fjärrstridsmedel tydligt påverkar Östersjöområdets realiteter.

○ De omgivande ländernas militära förmåga har förändrats. Den ryska försvarsreformen bygger på att öka den tekniska och personella kvaliteten. Förband med mycket hög tillgänglighet och rörlighet skall kunna gå direkt från fredstida basering till insats, inte minst i närområdet. Ryssland prioriterar anställda soldater, inte värnpliktiga förband, i en genomgripande reform. Därtill kommer en betydande satsning på nya generationers avancerade flygsystem, luftvärn och medel för fjärrbekämpning.

○ Möjliga konfliktmönster kan studeras i Ukraina; genom specialförband, agerande via ”lokala självförsvarsstyrkor”, informationskrigföring, cyberattacker och politisk påverkan som försenar motåtgärder, ställs omvärlden inför fullbordat faktum. Först tas kontroll över ett visst territorium – till exempel Krim – med hjälp av okonventionella metoder och förband, sedan tillförs konventionella soldater när ”fakta på marken” redan etablerats.

Med andra ord tyder mycket på att det inte är det kalla krigets storskaliga invasionsarmada som kommer att utgöra den militäroperativa hotbild Sverige behöver kunna möta. Mer pekar på risk för militära incidenter, politisk utpressning med stöd av militära medel och hybridkrigföring för att nå specifika mål. Hastigheten i

upptrappning och eventuella konflikters förlopp kan förutses vara mycket hög.

För att hantera dessa potentiella hot behövs en ny svensk försvarsidé. Slutsatsen av ett försämrat omvärldsläge kan inte bli en tillbakablickande organisation av det svenska försvaret, i en tid då omvärlden moderniserar. Vare sig hoten, geopolitiken, teknologin eller omvärldens försvarsreformer medger detta.

Sveriges försvar börjar och slutar inte vid gränsen. Det är inte en framkomlig väg att stå med den gamla typen mobiliserande värnpliktsförband och vänta på att en fiende och därmed kriget skall komma hit. Då är katastrofen redan här.

Hot mot vår säkerhet måste mötas tillsammans med andra i närområdet, hindras från att eskalera och från att nå Sverige. Vi är beroende av andra länder. Det är ingen dålig sak, det är ett faktum för oss liksom för övriga länder i Norden och Östersjöområdet. Men det är uppenbart att Ryssland helst ser ett säkerhetspolitiskt isolationistiskt och militärt alliansl̈öst Sverige med ett stationärt militärt försvar innanför egen gräns – det ger nämligen Ryssland ökad handlingsfrihet i Östersjöområdet.

Sverige har sedan länge avhänt sig neutralitetsoptionen vid en konflikt i närområdet och omöjligheten i att förhålla sig passivt vid angrepp på nordiska grannar eller EU-länder råder det bred enighet om. Sverige är ekonomiskt och politiskt integrerat med och ömsesidigt beroende av grannarna i Norden och EU. Dessa grannar är med ett undantag med i Nato. Ett svenskt medlemskap i Nato borde kunna verkställas utan att några partier upplever sitt historiska arv ifrågasatt.

Det fördjupade samarbetet med Finland, liksom med övriga grannländer, är utmärkt, men det möter tydliga begränsningar. Tillsammans med Norge och Danmark skulle Sverige och Finland kunna skapa ett samordnat nordiskt försvar för en väsentligt ökad försvarseffekt. Fullt ut kan detta ske först inom Nato. Det är just integration av de nordiska ländernas försvar som allra mest skulle bidra till ökad förmåga och därmed stärka vår egen säkerhet och stabiliteten i hela Östersjöområdet.

Vad gäller försvarets inriktning är, precis som ÖB understryker, kvalitet och hög tillgänglighet centrala frågor. Men takten i omställningen behöver öka och nyckelförmågor tillföras.

2008 bestod den nationella insatsorganisationen av 30 000 man, som i sin helhet var tillgänglig först efter flera års förberedelser. Efter genomförande av 2009 års reform skall huvuddelen av insatsorganisationen vid höjd beredskap vara tillgänglig inom några dagar, övrigt inom tre månader. Sedan dess har omvärldsutvecklingen snarast understrukit att ambitionen behöver höjas.

Försvarsberedningen skrev 2014 att en ”konflikt med en kvalificerad motståndare skulle förmodligen vara högintensiv och ha ett snabbt förlopp”. Beredningen underströk också de försvarsbehov som detta genererar: ”Det inkluderar bland annat krigsförband som omedelbart är tillgängliga utan föregående återtagning, utformade, resurssatta och övade för sina uppgifter.”

Sverige kommer även med stärkt egen förmåga att vara beroende av andra och bidrag till internationella insatser är fortsatt både efterfrågat och av stor vikt för försvarets utveckling.

Mobiliserande, stationära och lågteknologiska territorialförsvarsförband skulle riskera att kringgås av rörliga och högkvalitativa yrkesförband, alternativt bekämpas på prioriterade platser av en högteknologisk fiende.

Inriktningen bör vara att bygga ett kompetent skalförsvar med hög tillgänglighet i sin helhet, där flyg och marin vakar över, på och under Östersjöns yta, och där kompetenta, högteknologiska arméstridskrafter samövat kan sättas in. Helst bör detta också ske inom ramen för ett samordnat nordiskt försvar där alla Nordens länder är Natomedlemmar. Detta, inte nostalgiska tillbakablickar, skulle öka både den svenska försvarsförmågan markant och utgöra en stabiliserande, fredsskapande tröskeleffekt i hela vårt närområde.

Annika Nordgren Christensen, Ledamot Av Kungl Krigsvetenskapsakademien, Till Vardags Moderator Och Konsult I Egen Firma

Sten Tolgfors, Försvarsminister 2007–2012, Numera Partner I Konsultfirman Rud Pedersen

Mike Winnerstig, Fil. Dr. I Statsvetenskap Och Ledamot Av Kungl. Krigsvetenskapsakademien, Till Vardags Verksam Vid Foi “

DN 12 feb 2015:

“Ewa Stenberg: Svårt för S att bryta avtalet med saudierna

Regeringen har ändrat sina formuleringar om Nato och alliansfriheten, och närmat sig de borgerliga. Samtidigt ökar trycket på regeringen när det gäller det militära samarbetet med Saudiarabien. MP får svårt att överleva en fortsättning.

Analys.
Svensk utrikespolitik har länge varit ett fridsamt område, präglat av stort samförstånd. I höstas valde den nya regeringen att bryta mönstret. Statsminister Stefan Löfven lovade att erkänna Palestina. Han sade att svensk alliansfrihet ”tjänar alltjämt vårt land väl”. Inget positivt sades däremot om Nato. Den västliga militäralliansen nämndes bara en gång i regeringsförklaringen: ”Sverige ska inte söka medlemskap i Nato”.

Det uppfattades av många som en distansering från USA och Nato, i en tid av krig i Europa och ökad spänning. I går onsdag, efter månader av våldsamheter i Ukraina, rapporter om u-båtskräningar och en december-överenskommelse med oppositionen, läste utrikesminister Margot Wallström upp sin första utrikes-deklaration i riksdagen.

”Sverige är inte med i någon militär allians”, sade hon utan att lägga in någon värdering av det. Hon slog också fast att regeringen vill vidareutveckla det militära samarbetet med Nato.

”Regeringen har justerat den säkerhetspolitiska doktrinen! Liknar nu mycket Alliansens skrivningar”, twittrade Folkpartiets utrikespolitiska talesperson Maria Weimer uppskattande.

Men det fanns ett ämne där regeringen inte rönte någon uppskattning, och det gäller Saudiarabien och det militära samarbetsavtalet med landet.

Det hotar att bli den svåraste frågan för Miljöpartiet hittills under regeringstiden. Jag kan inte föreställa mig en grön kongress som skulle acceptera att deras ministrar förlänger ett avtal om militärt samarbete med ett land som de senaste veckorna utmärkt sig för att ha avrättat 28 personer på fem veckor, flera genom halshuggning. Landet har gett en bloggare piskrapp och ett långt fängelsestraff och nyligen fått en ny kung som är känd för sitt stöd till jihadister.

På onsdagen angrep Vänsterpartiet, Folkpartiet och Kristdemokraterna regeringen för avtalet och krävde ett stopp. Centerpartiet anslöt sig senare. Regeringen har nu alltså opposition från både höger och vänster.

Men trots det politiska trycket är det inte lätt för regeringen att avsluta avtalet. Saudiarabien är en viktig marknad för industrin och om Sverige tar avstånd från landet genom att säga upp samarbetsavtalet så svider det för Saab och för andra företag som har en del av sin marknad där. Näringsministern pekade just ut Saudiarabien som ett land Sverige ska försöka exportera mer till.

Avbryts det militära samarbetsavtalet kan det i förlängningen betyda att den svenska regeringen får hålla Saab ännu mer under armarna.

Det är knappast ett argument som kommer att imponera på Miljöpartiets kongress i juni. Knappast på Socialdemokraternas heller. Statsminister Löfven må regera på en borgerlig budget, men S har å andra sidan en högprofilerad utrikesminister som går på offensiven för en feministisk utrikespolitik.

I Saudiarabien får kvinnor inte köra bil, måste klä sig i svart fotsid kappa på offentliga platser och kan inte umgås fritt med män de inte är släkt eller gifta med. Det är inte lätt att övertyga en kongress om att det landet ska förses med modernt militärt materiel. Men till skillnad från i Miljöpartiet är det inte uteslutet att de socialdemokratiska ministrarna ändå kan lyckas med det.

Ewa Stenberg ewa.stenberg@dn.se

Sagt i debatten.

Margot Wallström (S), utrikesminister: "Framför allt så kränks ju kvinnors rättigheter. De får inte ens köra bil. Man piskar bloggare och har en kungafamilj med absolut makt så det är klart att man inte kan använda något annat ord än diktatur."

Sofia Damm (KD): "Ta nu chansen och visa att ni menar allvar med de vackra orden. Visa att människovärdet inte är en papperstiger. Säg upp samarbetsavtalet med Saudiarabien!"

Valter Mutt (MP): "Jag skriver inte in ultimatum som sedan bäddar för svekdebatter. “

DN 13 feb 2015:

“Jan Björklund kräver: Säg upp Saudiavtalet

Folkpartiledaren Jan Björklund höjer tonläget om Saudiavtalet. I DN tv:s intervjuprogram ”Rakt på sak” uppmanar han statsminister Stefan Löfven (S) att säga upp det militära samarbetet med Saudiarabien. Men när han själv satt i regeringen förlängdes avtalet.

– Saudiarabien är en av de grövs-ta diktaturerna som finns. Vi ska absolut ha handel med detta land, men med krigsmateriel ska vi vara mer restriktiva, säger Jan Björklund efter torsdagens tv-inspelning.

Att avbryta avtalet skulle innebära minskade intäkter för svensk vapenindustri. I förlängningen kan svenska arbetstillfällen vara hotade. Men det hindrar inte den tidigare yrkesmilitären att kräva att avtalet rivs upp.

– Sverige ska ha vapenmaterielexport. Men när det gäller de allra grövsta diktaturerna i till exempel arabvärlden bör en gräns dras, säger Björklund.

I riksdagens utrikespolitiska debatt i onsdags höjde Folkpartiet tonen mot regeringen. Men när FP satt i regeringsställning 2010 förlängdes avtalet.

– Från Folkpartiets sida drev vi frågan. Men vi fick inte stöd för det och fick acceptera det.

Miljöpartiet befinner sig nu i en liknande situation. Partiet är hård motståndare till Saudiavtalet, men sitter i regeringen tillsammans med det traditionellt försvarsindustrivänliga Socialdemokraterna.

– Det är möjligt att Miljöpartiet hamnar i samma sits som vi gjorde 2010. Men min uppmaning till Social-demokraterna och den rödgröna regeringen är att upphäva avtalet, säger FP-ledaren.

Men Socialdemokraterna möter även internt motstånd mot en omförhandling av avtalet med Saudi-arabien. På torsdagen sällade sig Socialdemokrater för tro och solidaritet till ungdomsförbundet SSU, som i förra veckan uppmanade regeringen att avsluta samarbets-avtalet.

— Det finns inga alternativ, avtalet måste sägas upp. Det stämmer inte med svensk vapenlagstiftning och borde aldrig ha slutits. När vi nu har möjlighet, så bör vi göra om och göra rätt, skriver förbundsordförande Peter Weiderud i ett blogg-inlägg på förbundets hemsida.

Peter Weiderud anser att Saudi-arabien med rätta ska kritiseras för att bloggaren Raif Badawi dömts till offentligt piskstraff för hädelse. Men han lägger till att saudiska kvinnor lever under ett förtryck som saknar motstycke och att mänskliga rättigheter kränks i flera andra fall:

– Det råder ingen som helst tvekan om att Saudiarabien är en av världens mest brutala diktaturer, skriver han tillsammans med Klas Corbelius, ansvarig för vapen-exportfrågor i Socialdemokrater för tro och solidaritet.

Även partiets studentförbund anser att avtalet bör avslutas.

Och i Riksdagens utrikesdebatt i onsdags konstaterade utrikes-minister Margot Wallström att man inte kan använda något annat uttryck än diktatur om Saudiarabien men hon kunde inte ge något konkret besked om hur regeringen ska hantera samarbetsavtalet.

Mats J Larsson matsj.larsson@dn.se
Staffan Kihlström staffan.kihlstrom@dn.se

Fakta. Saudiavtalet

Det så kallade Saudiavtalet slöts 2005 av den dåvarande socialdemokratiska regeringen under statsminister Göran Persson. Avtalet innebär att Sverige som motprestation för svensk vapenexport ska utveckla och bygga vapenteknik.

Avtalet kan sägas upp vart femte år. När frågan var uppe 2010 ville Folkpartiet och Kristdemokraterna säga upp avtalet, men Moderaterna och Centerpartiet ville låta avtalet löpa. Det blev också den dåvarande alliansregeringens linje.

I vår ska avtalet omprövas en andra gång. Förhandlingar pågår mellan Socialdemokraterna och Miljöpartiet, som är hårda motståndare till militärt samarbete med vad som ofta beskrivs som en av världens hårdaste diktaturer. **DN"**

DN 18 feb 2015:

" Finland och Sverige sluter historiskt avtal

Sverige och Finland ska börja planera för att ytterst kunna föra krig tillsammans. Det är en förändring av historiska mått – inte sedan upptakten till andra världskriget har ett så nära militärt samarbete mellan de två länderna skisserats.

Nyheten levererades av försvarsministrarna Peter Hultqvist från Sverige och Carl Haglund från Finland vid ett seminarium som arrangerades av Folk och Försvar och Finlandsinstitutet i Stockholm på tisdagskvällen.

I Helsingfors hade denna nya linje tidigare under dagen förankrats i riksdagens försvarsutskott och i Stockholm vid ett möte i utrikesnämnden. Samförståndet mellan länderna är ingen formell försvarsgaranti – men ger ändå en möjlighet att samverka om bägge länderna vill detta.

– Genom att planera för olika krisscenarier så skapar vi förberedelser för att använda dem i en given situation. Om vi sedan ska använda detta är ett beslut som får fattas på regeringsnivå i det läget och konfirmeras av riksdagen i respektive land, förklarar Peter Hultqvist, S, för DN.

Och om en kris utvecklas till ett krig, ger det även en möjlighet till gemensamt försvar i ett sådant läge?

– Ja, i det läget, svarar Peter Hultqvist, S, som understryker att tanken är att höja tröskeln för en angripare.

Den finländske försvarsministern Carl Haglund, Svenska Folkpartiet, förklarar:

– Vi bygger alltmer upp en förmåga där vi vet hur den andre arbetar i olika typer av kriser, och den värs-ta av kriser är ett krig. Det är ett viktigt besked att vi genom gemensamma truppstrukturer bygger upp en förmåga. Vilka politiska val man gör den dagen – det återstår att se, säger Carl Haglund.

Konkret handlar det om säkra kommunikationer mellan ländernas politiska och militära ledning samt utökat samarbete mellan ländernas flyg-, flott-, amfibie-, och arméförband.

– Om vi utnyttjar gemensamma resurser och samverkar, då blir det också en signal till omvärlden som i praktiken höjer tröskeln. Detta är en politisk vilja att göra något tillsammans. Sedan kan det vara så att andra länder uppfattar och uppskattar att detta leder till en stabilisering i vår del av Europa, hoppas Hultqvist.

I slutet av 1930-talet diskuterade Sverige och Finland ett militärt samarbete, bland annat försvar av Åland. Den gången stupade det hela på motstånd från den av Josef Stalin ledda Sovjetunionen. Några bindande garantier att hjälpa varandra, som i Nato, blir det inte. Däremot blir kommandospråket engelska och Natos standard kommer att använda. Peter Hultqvist avfärdar redan nu eventuella kritiska synpunkter på samarbetet från Vladimir Putins Ryssland:

– I så fall är det deras problem. Vi har en fullständigt defensiv agenda. Vi kan inte agera utifrån vad andra länder eventuellt kan tänka och tycka. Vi inser realiteter och förändringar i vår omvärld, svarar Peter Hultqvist och hänvisar till annekteringen av Krim, det pågående kriget i Ukraina och den press som utövas mot de baltiska staterna.

De lagliga hinder som i dag finns i Sverige för försvarssamverkan ska en utredning snarast granska så att lagarna kan ändras.

Mikael Holmström mikael.holmstrom@dn.se

Fakta.

Sverige och Finland är bägge militärt -alliansfria, men länderna har ett militärt samarbete, inom EU samt med Nato.

Samarbetet omfattar i dag övervakning av Östersjön, övningar i fred samt freds-insatser under EU- eller Nato-flagg. Däremot finns inget samarbete om gemensamt försvar av ländernas territorier.

Militära övningar sker med ländernas flottor (bland annat ubåtsjakt), en svensk-finsk amfibiestyrka (från Amf 1 i Berga och svenskspråkiga Nylands brigad) samt med flygförband på Nordkalotten.

Dn “

DN 20 feb 2015:

”Sveriges militära avtal med Saudiarabien måste brytas”

“ Ta rätt beslut, Löfven. Vapenhandel och beväpnande av skurkstater kan knappast legitimeras genom argumentet att handel är bra – eller av rädsla för minskad svensk export. Sveriges militära samarbetsavtal med Saudiarabien måste brytas, skriver tre socialdemokratiska riksdagsledamöter.

I samband med att den nya s-ledda regeringen tillträdde i höstas var den tydlig med att det är dags för en ny och mer aktiv utrikespolitik än vad som har varit fallet de senaste åtta åren. Sverige blev första västeuropeiska land att erkänna staten Palestina, biståndet ska öka och en feministisk utrikespolitik ska gälla. Snart är det dags för regeringen att ta ställning till nästa stora fråga – den om vapenexporten och avtalet med Saudiarabien.

Svensk vapenexport regleras i lagen om krigsmateriel där det framgår att Sverige endast får exportera vapen om det finns legitima skäl för det och att det inte strider mot den svenska utrikespolitiken. Detta betyder att mottagarländerna måste vara acceptabla. Landet ska respektera mänskliga rättigheter och det får inte befinna sig i en väpnad konflikt. Det finns tre tvingande krav som ställs som förbjuder export och det är om det finns förbud beslutade av FN, om man skrivit under en internationell överenskommelse samt om det finns ett exportstopp enligt folkrätten. Sveriges nationella riktlinjer ska dessutom vara i enlighet med EU:s gemensamma ståndpunkt om vapenexport. Det finns däremot inga hinder för medlemsländerna att tillämpa striktare direktiv.

I november 2005 ingick den dåvarande socialdemokratiska regeringen ett samförståndsavtal med Saudiarabien. Avtalet förlängdes av alliansregeringen 2010 och kommer att förlängas i ytterligare fem år om inte någon av parterna väljer att upphäva avtalet. Detta måste göras skriftligt sex månader innan avtalet löper ut och det innebär att det i så fall måste ske senast den 15 maj i år.

Det omdiskuterade avtalet handlar bland annat om militära samarbeten kring försvarsmateriel, överföring av militärteknologi samt militär sjukvård. Vi är många som minns den så kallade Saudiaffären 2012 där det avslöjades att totalförsvarets forskningsinstitut (FOI) tagit fram underlag för att hjälpa till med att bygga en vapenfabrik i Saudiarabien. Med andra ord är det en omfattande och sedan flera år pågående vapenexport som Sverige bedriver med Saudiarabien som den senaste tiden har hamnat i fokus för såväl avrättningar, prygelstraff och omfattande kvinnoförtryck.

Ett argument för att försvara exporten, som inte minst dåvarande utrikesminister Carl Bildt använde under debatten om Saudiaffären 2012, är att stater blir öppnare genom handel. Argumentet stämmer i många fall, men inte i de fall då staten som man handlar med kan benämnas som en så kallad *rentier state*. En sådan stat får i första hand sina intäkter tillgodosedda från exempelvis naturresurser som olja i stället för genom skatteintäkter. Teorin om *rentier states* innebär att en stat som primärt får sin inkomst på annat sätt än skatteintäkter tenderar att få mer auktoritära regimer, och här nämns flera länder i Mellanöstern som exempel där den egna befolkningen förtrycks. Handel med sådana stater kan då innebära att repressionen blir ännu värre eftersom det riskerar att legitimera förtryck och fortsatta kränkningar av mänskliga rättigheter. Dessutom är det väl värt att nämna i sammanhanget att vapen inte är vilken vara som helst.

Vapenhandel och beväpnande av skurkstater kan knappast legitimeras genom argumentet att handel är bra. Det finns naturligtvis en oro att ett avbrott i vapenexporten även skulle äventyra andra delar av den svenska exporten till Saudiarabien, som faktiskt är en av Sveriges största handelspartners utanför EU. Det finns fog för den oron, men samtidigt är det inte försvarbart att exportera vapen till en grym regim med motiveringen att Sverige vill behålla exportintäkter. Där är vi inte beredda att kompromissa med vår socialdemokratiska ideologi.

På den socialdemokratiska partikongressen 2013 var det flera partikamrater till oss som kämpade för en mer restriktiv hållning när det kommer till vår vapenexport. Beslutet blev att införa ett demokratikriterium. Beslutet innebär, och det står också angivet i partiets så kallade framtidskontrakt, att försvarsindustrin ska ställas om med ett moderniserat regelverk för vapenexport med ett demokratikriterium. Vidare står det också i partiets egna dokument att Sverige behöver ett skarpt regelverk som förhindrar vapenexport till diktaturer och länder som grovt och omfattande kränker mänskliga rättigheter. En större transparens och öppenhet kring Exportkontrollrådets behandling av exportlicenser ska också ske genom att riksdagen på ett bättre sätt i framtiden ska informeras.

Den utredning om den svenska vapenexportlagstiftningen som tillsattes förra året kom till i det uttryckliga syftet att skärpa lagen för att förhindra export till diktaturer och stater som allvarligt kränker de mänskliga rättigheterna. För detta finns också ett stöd hos en stark majoritet av den svenska befolkningen, enligt olika undersökningar. Utredningen kommer att behöva göra en del svåra avvägningar, frågan om vapenexport som helhet är inte enkel. Till exempel är det inte, som en del debattörer ibland låter påskina, helt enkelt att tydliga definiera och åtskilja demokratier och diktaturer. Men, och detta vill vi understryka, Saudiarabien är en av världens allra grymmaste och mest förtryckande stater med omfattande kränkningar av mänskliga rättigheter. Om vi inte kan definiera Saudiarabien som en diktatur tappar ordet, och därmed ett kommande kriterium i lagstiftningen, helt sin poäng.

Sverige och den svenska regeringen har nu ett viktigt beslut att fatta. Antingen bryter vi samarbetsavtalet. Eller så fortsätter vi som förut, men det alternativet är knappast politiskt möjligt enligt vår bedömning. Det sista alternativet är någon form av omförhandling av avtalet. Vi anser att inte heller det är något alternativ eftersom det fortsatt blir ett sätt att legitimera brott mot mänskliga rättigheter. Dessutom är vapensamarbeten i sin helhet i denna form något som bidrar till ökad spänning och upprustning i en redan sårbar region. Och det borde knappast ligga i Sveriges säkerhetspolitiska intresse att lämna över säkerheten till sådana stater framför FN.

Vår uppfattning är att avtalet med Saudiarabien helt bör brytas. Den svenska vapenexporten brukar officiellt motiveras med säkerhetspolitiska argument. Vi delar uppfattningen att det kan vara motiverat, men är det knappast i detta fall. Tvärtom. Det enda argument som återstår för att fortsätta vapensamarbetet med Saudiarabien är att vi annars skulle tappa viktiga exportinkomster. Det är inte hållbart. I valet mellan pengar och mänskliga rättigheter borde svaret vara enkelt.

Johan Büser
Sara Karlsson
Lawen Redar “

DN 26 feb 2015:

“Massivt motstånd i MP mot avtalet

När S-ledningen möts i dag höjs temperaturen i den infekterade frågan om försvarsavtalet med Saudiarabien. Stefan Löfven vill omförhandla, men det möter massivt motstånd i MP:s riksdagsgrupp, visar DN:s rundringning. – Det finns inget att förhandla om, säger Carl Schlyter (MP).

Senast den 15 maj måste den svenska regeringen ge besked om man vill säga upp det avtal om försvarssamarbete som slöts med Saudiarabien 2005.

Frågan diskuteras just nu intensivt inom regeringskansliet och i dag kommer frågan enligt uppgifter till DN upp när Socialdemokraternas verkställande utskott sammanträder.

Statsminister Stefan Löfven har sagt att han vill omförhandla villkoren i avtalet.

– Vi menar att avtalet ska förhandlas om och det är av det skälet att det finns delar i det avtalet som vi mycket väl kan stå för, sade Löfven nyligen vid en frågestund i riksdagen.

Löfven har pekat på att man kan tillåta export av viss krigsmateriel men utesluta annan. Han har även antytt att han vill stoppa den typ av samarbete som 2011 resulterade i den skandalartade så kallade Saudiaffären där Totalförsvarets forskningsinstitut spelade en huvudroll (se grafiken ovan).

Miljöpartiet, med rötter i fredsrörelsen, har länge varit kritiskt till avtalet med diktaturen Saudiarabien. En rundringning som DN har gjort till Miljöpartiets riksdagsledamöter visar att Löfvens idé om att omförhandla möter massivt motstånd. En kompromiss av det slaget avfärdas som helt otänkbar. Valter Mutt, partiets utrikespolitiska talesperson, anser inte att det går att göra några meningsfulla distinktioner mellan olika typer av militärt samarbete.

– Jag ser inte det här som möjligt att kompromissa om. Så länge vi har kvar det här avtalet legitimerar vi diktaturen i Saudiarabien och det går inte att trixa bort genom att omförhandla. Det här är en ja eller nej-fråga, säger Valter Mutt.

Hans partikamrat Carl Schlyter, ordförande i riksdagens EU-nämnd, är en av många MP-ledamöter som uttrycker sig lika kategoriskt som Mutt.

– Med tanke på stämningen i riksdagsgruppen finns det inga alternativ till att avsluta avtalet. Ibland handlar det bara om ja eller nej, och här är det nej. Det finns inga mellanlägen och det finns inget att förhandla om, säger Schlyter.

Riksdagsledamoten Niclas Malmberg anser att den uppgörelse kring försvars- och utrikespolitiken som ligger till grund för regeringssamarbetet mellan S och MP inte kan tolkas på något annat sätt än att avtalet måste sägas upp. Pernilla Stålhammar, säkerhetspolitisk talesperson, argumenterar likartat.

– Att ha ett militärt samarbete med Saudiarabien går stick i stäv med en feministisk utrikespolitik, säger Stålhammar.

Att det är ett känsligt läge märks på att ett antal MP-ledamöter inte själva vill resonera öppet, utan hänvisar till partilinjen eller den utrikespolitiske talespersonen Valter Mutt.

Alla aktar sig också noga för att svara på om Saudiavtalet är en kabinettsfråga, det vill säga om partiet är redo att lämna regeringen om man inte får igenom sin vilja.

– Den typen av spekulationer och hypotetiska frågor kommenterar jag inte i medierna, den diskussionen tar vi internt, säger Jakop Dalunde, försvarspolitisk talesperson.

Riksdagsledamoten Lisen Nordin säger att ”trycket är stort” från medlemmarna. Men motståndet mot avtalet finns även på annat håll, påpekar miljöpartisterna, och menar att det stärker dem i deras kompromisslösa hållning.

Även Folkpartiet, Kristdemokraterna, Centerpartiet, Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna är emot avtalet. Carl Schlyter pekar även på ”det interna trycket inom sossarna”. Där har kvinno-, ungdoms- och studentförbunden tagit ställning emot en förlängning av avtalet, liksom de kristna socialdemokraterna i Tro och solidaritet. Motståndet finns även i S-riksdagsgruppen. Tre ledamöter gick nyligen ut på DN Debatt med krav på att skrota avtalet.

Statsminister Stefan Löfven dementerar medieuppgifter om att han och utrikesminister Margot Wallström (S) redan skulle ha gjort upp om att avtalet ska finnas kvar i omförhandlat skick. Han vill inte kommentera att miljöpartisterna i riksdagen säger blankt nej till ett kompromissavtal

– Man får tycka vad man vill men nu håller regeringen på och bereder ärendet, säger Löfven.

Även vice statsminister Åsa Romson (MP) har den senaste tiden varit knapphändig med kommentarer och hänvisat till regeringens beredning.

Hans Rosénhans.rosen@dn.se

Jan Lewenhagen jan.lewenhagen@dn.se “

DN 26 feb 2015:

“ Saudiarabien viktigt land för svensk försvarsindustri

När det svenska försvaret skurits ned har vapenindustrin tvingats att ännu mer söka sig ut på världsmarknaden. Då har Saudi-arabien, med världens fjärde största försvarsbudget, varit lockande. Enligt experter är avtal med andra länders regeringar viktigt för att den saudiska regimen ska vilja göra affärer.

Flera faktorer gör Saudiarabien till en högintressant kund för vapentillverkare, enligt Pieter Weze-man, Mellanösternexpert på fredsforskningsinstitutet Sipri. Oljepengar i överflöd, ambitionerna att vara en stormakt i den oroliga regionen och rivaliteten med Iran har pumpat upp försvarsbudgeten till 80 miljarder dollar årligen. Det placerar Saudiarabien på fjärde plats i världen. Samtidigt är landet helt beroende av att importera militärteknologi.

– Saudiarabien är en väldigt viktig marknad för export av vapen, säger Pieter Wezeman.

Enligt honom spelar avtal med andra länders regeringar stor roll för var saudierna väljer att köpa krigsmateriel. Det svenska avtalet hade betydelse när Saab fick miljardordern på radarsystemet Eri-eye, tror Wezeman

– Exakt hur viktigt vet vi inte, men att Sveriges regering stod bakom det här var viktigt för Saudiarabien.

Den uppfattningen delas av Gunnar Hult, professor i militärteknik på Försvarshögskolan. Han var inblandad i arbetet med avtalet under sin tid på Försvarets materielverk.

– Jag är helt övertygad om att detta var för att gynna den svenska försvarsindustrin. Ur industrins synpunkt var det bra, säger Hult.

Enligt honom ska avtalet också ses mot bakgrund av att den svenska försvarsbudgeten har bantats hårt. Det har förändrat förutsättningarna för svensk vapenindustri. Företagen har än mer tvingats ut på världsmarknaden.

– När svenska staten som kund minskar i betydelse måste man hitta andra kunder för att kunna utveckla nya system.

Risken med att säga upp avtalet är enligt Gunnar Hult att det kan slå negativt mot andra svenska företag som vill göra affärer i Saudiarabien. Samtidigt pekar han på motsägelserna i svensk utrikes- och försvarspolitik.

– Det är en schizofren attityd att åka runt i världen och försöka agera fredsmäklare och sedan sälja vapen till länder som Saudi. Det går inte ihop.

Hans Rosén hans.rosen@dn.se

Sverige har sedan 2005 en överenskommelse om att samarbeta kring militära system, försvarsmateriel, logistik, utbildning, teknologiöverföring mm.

Avtalet löper i femårsperioder och den innevarande perioden löper ut i höst. Fram till den 15 maj finns en öppning för att avsluta avtalet.

Avtalet innehåller inga beslut om konkret export. Affärer om krigsmateriel görs upp mellan saudiska myndigheter och svenska bolag. Stora affärer på senare år har gällt pansarvärnsroboten Bill, radarsystemet Erieye, sikten kamouflage-utrustning med mera.

Export av krigsmateriel från Sverige tillståndsprövas av Inspektionen för strategiska produkter. Vid prövning vägs det in om exporten är till gagn för Sveriges försvars- och säkerhetspolitiska intressen samt att den inte står i strid med principerna för svensk utrikes-politik.

Formellt är det regeringen som fattar beslutet om avtalets framtid. Flera oppositionspartier trycker dock på hårt i riks-dagen.

Dn “

DN 26 feb 2015:

“Deras uppdrag: Att försvara den svenska skärgården

För några månader sedan var det ubåtsjakt och fullt pådrag i Stockholms skärgård. Sophie Mellstig, Carl Westerlund och Tom -Sörensen är tre anställda på amfibieregementet som deltog i underrättelseoperationen i höstas.

Stridsbåten kör i full fart mot ön för att släppa av trupperna. Arton man, en halv pluton gör sig redo för landstigning samtidigt som stridsbåtschefen navigerar föraren genom mörkret. Skotten mot ön hörs ljudligt innan båten gör ett snabbt stopp och soldaterna springer iland.

Så kan en övning se ut på amfibieregementet i Berga söder om Stockholm där man utbildar stridsbåts-förare och det är mycket att tänka på för dem som sitter i förarsätet.

– När man använder en granatkastare är tajmingen viktigt. Vi måste passera en magisk linje precis när den sista granaten slår i ön. Kommer vi tidigare riskerar vi att få granatsplitter på oss och släpper vi av trupperna för sent så hinner fienden samla sig, säger Carl Westerlund, stridsbåtschef på andra amfibiebataljonen.

Carl Westerlund läser just nu gruppchefsutbildningen tillsammans med Tom Sörensen som är den som leder trupperna in i den okända terrängen när båten stannar. Sophie Mellstig går utbildningen för att bli stridsbåtsförare och hon tycker att det roligaste med yrket är att alla dagar är olika.

– Vi utmanas varje dag. Ena dagen är vi ute och kör stridsbåt och andra dagen sitter vi i en lektionssal, säger hon.

Tillsammans är de en del av Sveriges försvar och de övar och arbetar både på hemmaplan och utomlands. Här hemma hjälper de främst till vid bränder i skärgården och när någon är nödställd.

– Under vår stridsbåtskurs upptäckte vi och släckte en skogsbrand ute i skärgården. Sedan har vi alltid koll på nödkanalerna på radion så vi är alltid beredda att bistå om det händer något, säger Carl Westerlund.

I höstas blev det dock allvar på hemmaplan och det rapporterades om jakten på ubåten både i svenska och utländska medier. Enligt -Sophie Mellstig var insatsen viktig för att visa samhället att de finns och att de har beredskap.

– Vi i försvarsmakten syns inte lika mycket som exempelvis polisen och brandkåren, men en stor del av vårt arbete går ut på att skydda och värna om vårt samhälle.

Sophie Mellstig var tidigare konståkare och kärleken till att arbeta på både is och vatten höll i sig. Hon gjorde en grundläggande -militär utbildning, GMU, hösten 2013 och när en major började prata om stridsbåtar väcktes intresset för amfibiekåren.

Nu är hon i slutskedet av den fyrtio veckor långa utbildning som krävs för att bli stridsbåtsförare och trots omställningen trivs hon på -regementet.

– Jag hade hållit på med individsport i flera år och valde att göra GMU eftersom jag ville ha en utmaning och alltid har varit intresserad av

försvarsmakten. Det blev svårt för mig eftersom jag inte var van vid grupper, men när man kommer in här går det inte annat än att trivas, säger hon.

Kommer du ihåg hur det kändes första gången du satt i förarsätet på stridsbåt 90H?

– Det är bara att titta runt dig. Det här är vår vardag och det är unikt att man får arbeta med den här utsikten varje dag, säger hon och blickar ut över skärgården.

Malin Nykvist malin.nykvist@dn.se

Fakta. Försvarsmakten

Karriären inom Försvarsmakten börjar med Grundläggande militär utbildning, GMU, som är en tre månader lång grundutbildning.

För att söka måste du vara svensk medborgare och ha fyllt 18 år vid ansökningstillfället.

Under GMU:n står Försvarsmakten för mat och boende. Du får också 4 500 kronor i ersättning varje månad.

För att bli stridbåtsförare måste du ha gjort GMU med vidare inriktning amfibie. Detta innebär att du förutom de första tre månaderna på GMU även måste gå en grundkurs amfibie, GKAmf, en kurs på 15–17 veckor.

Utbildningen till stridsbåtsförare är 40 veckor. “

* Klimat och klimatpolitik

Politik för en miljöminister.

I regeringen hanteras problemen av

Åsa Romson
Klimat- och miljöminister, vice statsminister

Miljö- och energidepartementet
Ansvarsområden

- Biologisk mångfald och ekosystemtjänster
- Energi
- Hav och vatten
- Hållbar utveckling
- Kemikalier
- Klimat
- Kretslopp och avfall
- Miljöforskning och miljöövervakning
- Miljölagstiftning
- Miljösamarbete i internationella organisationer
- Strålskydd och kärnsäkerhet
- Sveriges miljömål

Miljö- och energidepartementet

- Regeringens miljö- och energipolitik
- Ansvarsområden
- Frågor och svar
- Organisation

- Arbete och praktik
- Budget
- Myndigheter
- Kontaktinformation
- Remisser

MIljödepartementet viktigadte problem är klimatet, men hanterar också problem som ingår i problemområdena för

i korthet :

planering av fysiska miljöer (friluftsliv, hållbar utveckling. miljömål o d)

landsbygdsmiljöer (biologisk mångfald, hav och vatten o d)

sjukvård o d (kemikalier)

hushållsverksamheter (energi, kretslopp och avfall, strålskydd och kärnsäkerhet o d)

Miljöministerns arbetsområden bör gälla klimatet.

Ibrahim Baylan
Energiminister **Se området för hushållsverksamheter**

DN 11 feb 2015:

“Luften mest förorenad i Indiens storstäder

13 av världens 20 mest förorenade städer finns i Indien, enligt Världshälsoorganisationen WHO. Huvudstaden New Delhi har gått om Peking som världens mest förorenade stad.

Det är den intensiva lastbilstrafiken som är den största boven. Bilarna får inte köra på dagarna, men på nätter och morgnar är infarterna till 18-miljonerstaden igenkorkade av tung trafik som spyr ut dieselrök. Förra året mätte WHO nivån av så kallade PM2.5-partiklar i 1 622 städer. Luftkvaliteten i den indiska huvudstaden var då 15 gånger högre än det tillåtna värdet. Enligt WHO tvingas en majoritet av Indiens befolkning på 1,2 miljarder andas dålig luft. I byarna på landsbygden är det eldning med djurspillning och paraffin som orsakar de värsta för-oreningarna.

I städerna anses den dåliga luften förkorta livet med tre år. Antalet astmafall har ökat de senaste åren. Luftföroreningarna påverkar landets ekonomiska tillväxt, genom att jordbruket blir mindre effektivt. Både WHO och FN uppmanar Indiens regering att skyndsamt vidta åtgärder.

Mia Holmgren mia.holmgren@dn.se “

DN 12 feb 2015:

“ Nyvaken grön höger

Boken ”Miljöpolitik för moderater” kan förhoppningsvis skaka liv i miljödebatten inom borgerligheten.

Det är knökfullt inne på den gröna, liberala tankesmedjan Fores när debattören och Neo-redaktören Mattias Svensson presenterar sin bok ”Miljöpolitik för moderater”. Efter någon timme har syret nästan tagit slut och många kippar efter luft på Bellmansgatans trottoar, efter att ha grävt fram ytterkläderna från vad som tidigare var en väggfast klädstång. Det tycks finnas många som vill bryta med axiomet ”ju mer vi pratar miljö, desto mer gynnar vi Miljöpartiet”, som den närvarande före detta M-strategen Per Schlingmann tar på sig skulden för att ha etablerat.

Det är utmärkt. Miljöfrågorna har allt att vinna på att debatteras utifrån olika ideologiska utgångspunkter. Och det har onekligen varit rätt tyst och förnöjt från moderat håll. Anna Kinberg Batra kan knappast tala mindre om miljö än sin företrädare.

Svenssons bok är ett slags terapi för att bota allvarlig aversion mot allt vad miljöpolitik heter. Författaren riktar sig till alla som känner olust inför miljöutmaningarna, och han har framgångsrikt bekämpat sin egen. Receptet har varit intag av miljöhistorisk kunskap, viss naturvetenskap, idépolitik och miljöekonomiska studier. Behandlingen (arbetet med boken) tog drygt fyra år. Resultatet är fullt mätbart. Gamla mönster är brutna. Han cyklar mer, äter mindre kött och källsorterar numera sina sopor. Utan att knota. Återstår att se om fler frihetliga liberaler är mottagliga för hans resonemang.

Steg ett för de som vill följa i Svenssons fotspår är att erkänna att miljöproblem finns. I den ideologiska avsmaken mot vad man betraktat som politiskt förmynderi och överdrivna domedagsprofetior från miljörörelsen har författaren och hans gelikar ofta avfärdat hela problemkomplex, såsom klimatförändringen. Men att det finns brister i de miljöpolitiska styrmedlen behöver inte betyda att det inte finns problem att lösa, heter den nyvunna insikten.

Även för de mest inbitna förespråkare av den minimala staten, ekar det till sist ihåligt att som främsta mission roa sig med att plocka sönder och kritisera befintlig miljöpolitik, utan att komma med egna förslag på lösningar. Men nu är det alltså på allvar. Miljöutmaningarna erkänns och boken är ett ärligt försök att ”göra miljöåtgärder till en del av liberalismen och framstegstanken”. De ska ”upphöjas från marginaliserat undantag till stolt princip”.

I korthet kan hans programförklaring sammanfattas: bort med miljöskadliga subventioner (exempelvis till fossil energi), ja till ekonomiska styrmedel (som koldioxidskatt och handel med utsläppsrätter), ja till viss statlig reglering och ja till avkall på viss materiell tillväxt. Svensson är optimistisk till vad tekniska lösningar (genteknik, energiteknik) kan åstadkomma, och menar att det finns en miljöpolitisk framgångssaga som inte har med omvälvande samhällsomställningar, tillväxtkritik och vänster-agendor att göra.

Han menar att historien visar på förändringskraften i små steg, som över tid genererat stora miljöförbättringar. Ett sådant exempel är utfasningen av bly i bensin, eller den gradvisa förbättringen av avloppsreningen. I avsaknad av tilltro till ”den stora politiska planen” förordar Svensson en mix av åtgärder parallellt, eftersom politikerna och forskarna sällan kan veta vilka innovationer och styrmedel som kommer att funka bäst.

Allt detta är klokt, och samtidigt välkänd skåpmat för många miljöekonomer och ärrade miljöpolitiker i den breda mittfåran. Boken är inte heller tänkt som ögonöppnare för dem som redan har ögonen öppna. Den fyller snarare ett tomrum som politisk bekännelselitteratur och påverkanskraft inom de egna leden. De flesta tenderar ju att lyssna mer till personer som man känner ideologisk samhörighet med.

Helt klart är att vänstern har varit snabbare på att göra miljöfrågorna till sina, genom att koppla dem till rättvise-frågor, lansera det gröna folkhemmet och sätta upp mål för miljöpolitiken (giftfri miljö, bara naturlig försurning, ingen övergödning) som i sin utopiska kompromisslöshet för tankarna till målet om det klasslösa samhället. Men den praktiska miljöpolitik som genomförts genom åren (under både socialdemokratiskt och borgerligt styre) har i mångt och mycket efterliknat den blandning av marknad, politik, innovationer och medborgerligt engagemang som Svensson förespråkar.

Så länge frågorna behandlas på ett övergripande plan är det enkelt att instämma i Svenssons analys. Men boken svävar på bekväm höjd över vardaglig sakpolitik. Vad anser en liberal av Svenssons snitt om naturreservat kontra skötselavtal? Lämpliga åtgärder mot övergödningen? Vargpolitiken? EU:s kemikalielagstiftning? Målkonflikterna inom skogen? Behovet att stötta förnybara energislag som solel och vågkraft?

Vattenkraften, kärnkraften och fjärrvärmen fick enorma statliga stöd under uppbyggnadsfasen. Bör politiken ha en styrande roll i den typen av samhällsprojekt, även framgent? Ibland räcker det inte att skatta bort vad som oönskat är, för att något vettigt ska gro i dess ställe. Vem bygger laddstolpar för elbilar i hela landet? Djävulen sitter i detaljerna. Svettigt, jag vet. Svensson får ta det i uppföljaren.
Jenny Jewert vetenskapsjournalist och fristående kolumnist i Dagens Nyheter. “

DN 25 feb 2015:

“FN:s klimatchef avgår efter sexhärva

Rajendra Pachauri lämnar posten som ordförande för FN:s klimatpanel IPCC i svallvågorna av en utredning om sexuella trakasserier. Indiern Pachauri skulle egentligen ha suttit till oktober i år. Indisk polis har inlett en brottsundersökning mot Pachauri. Han hoppade i veckan av ett IPCC-möte i Kenya med anledning av anklagelserna. I ett brev till FN:s generalsekreterare Ban Ki-Moon skriver Pachauri att han inte kan ägna sig så helhjärtat åt ordförandeskapet som uppgiften kräver.

Rajendra Pachauri har lett IPCC under många år. 2007 tog han emot Nobels fredspris i organisationens namn.

Tt-Afp “

DN 27 feb 2015:

”Nu krävs kraftfulla åtgärder mot nötkött och flygresor”

Ny rapport. Svenskarnas globala utsläpp från köttkonsumtion och flygresor motsvarar hälften av de totala utsläppen på hemmaplan. I vår rapport till -Naturvårdsverket föreslår vi tydliga styrmedel – som nya skatter – för att begränsa konsumtionen på dessa områden, skriver 14 miljö- och energiforskare.

Utsläppen av växthusgaser inom Sveriges gränser minskar. Samtidigt redovisar Naturvårdsverket att de totala utsläppen orsakade av svensk konsumtion har ökat med 17 procent den senaste 20 åren. Konsumtionsvolymerna har stigit kraftigt och åtgärderna för att minska utsläppen har varit otillräckliga. Naturvårdsverket har därför gett oss i uppdrag att analysera dagens konsumtionsmönster, utforma framtidsscenarier och föreslå möjligheter att begränsa utsläppen av växthusgaser. I dag publicerar Naturvårdsverket vår rapport ”Hållbara konsumtionsmönster” med bidrag från 14 forskare.

Det finns goda möjligheter att på teknisk väg, bland annat genom förändringar i det globala energisystemet, kunna minska klimatbelastningen från varukonsumtionen i dag och i framtiden. Det finns dock minst två konsumtionsområden där vi bedömer att de tekniska möjligheterna inte räcker för att uppnå tillräckliga utsläppsminskningar: mat och flygresor. De utsläpp som uppstår runt om i världen som en följd av svenskarnas matkonsumtion och flygresor är ungefär tre ton koldioxidekvivalenter per person och år.

Det kan jämföras med att de totala utsläppen inom Sveriges gränser (vägtrafik, industrier, osv.) är cirka sex ton per person.

När det gäller mat kommer växthusgasutsläppen i huvudsak från nötkötts- och mjölkproduktion i form av utsläpp från kornas magar och från foderproduktion. Förändrade kostvanor har stor potential för att minska utsläppen i framtiden, detta då fläsk och kyckling orsakar 80–90 procent lägre klimatutsläpp per kalori jämfört med nötkött. Motsvarande siffra för baljväxter är ungefär hundra gånger lägre än för nötkött.

När det gäller flyget sker klimatpåverkan inte bara genom att flygbränslet förbränns och omvandlas till koldioxid. Flyget orsakar också kondensstrimmor på hög höjd vilket förstärker den globala uppvärmningen. Utsläppen från svenskarnas flygande har fördubblats de senaste 20 åren och är i dag i samma storleksordning som utsläppen från personbilarna. Inför framtiden bedömer branschen själv att effektivare flygplan, högre beläggning och så vidare kan minska utsläppen per personkilometer med runt en procent per år, vilket kan jämföras med att svenskarnas flygande ökar med cirka fyra procent per år.

Växthusgasutsläppen från mat och flygresor ökar och ett skäl till det är att dessa sektorer är exkluderade från koldioxidskatt (flyget är med i EU:s handelssystem med utsläppsrätter, men detta har ingen nämnvärd effekt på utsläppen). Det finns inga tecken på att konsumenter eller företag själva kan nå lösningar som åstadkommer utsläppsminskningar. Politiska styrmedel kommer därför att krävas.

Både Storbritannien och Tyskland har redan i dag passagerarskatter som bidrar till att begränsa utsläppen från flygandet. När det gäller mat så är en klimatskatt på i första hand nötkött en möjlig väg. En sådan konsumtionsskatt skulle då vara lika stor på svenskt kött som på importerat kött. Generellt är det en fördel om styrmedel också ger incitament för tekniska effektiviseringar och ekonomiskt effektivast vore sannolikt en global koldioxidskatt eller global utsläppshandel där alla väsentliga utsläppskällor ingår. Hittills har det dock varit politiskt omöjligt att komma överens internationellt. Under tiden kan nationella skatter och diskussionen i samband med deras införande medföra begränsningar av utsläppen genom att påverka priser och normer. Samtidigt ger det Sverige en ökad trovärdighet i arbetet med att driva fram internationella styrmedel för att begränsa den globala uppvärmningen.

Vår rapport säger inte att ovan nämnda styrmedel är de mest lämpliga men pekar på att det är hög tid att utveckla och införa styrmedel som begränsar utsläppen från alla källor, det vill säga även för mat och flyg. Att stoppa huvudet i sanden för att slippa se behovet av kraftfulla åtgärder på dessa områden är inget rimligt alternativ för vare sig politiker eller medborgare.

För att öka acceptansen för nya styrmedel är det också viktigt att de utformas så att de uppfattas som rättvisa och inte drabbar svaga grupper orimligt hårt. Då till exempel klimatskatter genererar intäkter för staten kan skatter på andra områden sänkas i syfte att uppnå en totaleffekt som är både samhällsekonomiskt positiv och som uppfattas som rättvis.

Utan en bred diskussion om konsekvenser av dagens matkonsumtion och flygresande är det svårt att få acceptans för verkningsfulla styrmedel. Därför behöver politiker, forskare och andra opinionsbildare bidra till ett nytag kring diskussionen om värderingar och vårt moraliska ansvar. Sådana inslag i det offentliga samtalet kan bidra till viktiga samtal runt fikabord där vi som privatpersoner diskuterar vad som är rättvist, rimligt och möjligt. Flera graders uppvärmning kan ge omfattande negativa konsekvenser för speciellt fattiga länders möjlighet till försörjning. Även det perspektivet är nödvändigt när vi diskuterar vinnare och förlorare på hemmaplan.

David Andersson, Doktorand, Inst. För Energi Och Miljö, Chalmers

Christian Azar, Professor, Inst. För Energi Och Miljö, Chalmers
Anders Biel, Professor, Psykologiska Inst., Göteborg Universitet
David Bryngelsson, Doktorand, Inst. För Energi Och Miljö, Chalmers
Olof Drakenberg, Miljöekonom, Göteborgs Miljövetenskapliga Centrum
Tommy Gärling, Professor Emeritus, Psykologiska Inst., Göteborgs Universitet
Fredrik Hedenus, Fil. Dr., Inst. För Energi Och Miljö, Chalmers
John Holmberg, Professor, Inst. För Energi Och Miljö, Chalmers
Sverker C. Jagers, Professor I Statsvetenskap, Göteborgs Universitet Och Luleå Tekniska Högskola
Jörgen Larsson, Fil. Dr., Inst. För Energi Och Miljö, Chalmers
Jonas Nässén, Docent, Inst. För Energi Och Miljö, Chalmers
Cecilia Solér, Ekon. Dr., Företagsekonomiska Inst., Göteborgs Universitet
Thomas Sterner, Professor, Nationalekonomiska Inst., Göteborgs Universitet
Stefan Wirsenius, Tekn. Dr., Inst. För Energi Och Miljö, Chalmers

Om rapporten.

”Hållbara konsumtionsmönster – analyser av maten, flyget och den totala konsumtionens klimatpåverkan i dag och 2050” är en forskarantologi med bidrag från 14 forskare vid Chalmers, KTH och Götebors universitet.

Rapporten är framtagen inom ramen för Naturvårdsverkets utvärdering av Sveriges miljömål och kan från och med i dag laddas ned från www.naturvardsverket.se.

Miljömålen förutsätter att kraftfulla styrmedel utvecklas och införs inom dessa områden. Nationella styrmedel, som till exempel konsumtionsskatt på nötkött och avståndsbaserade passagerarskatter för flygbiljetter, skulle begränsa utsläppen och samtidigt kunna bidra till införandet av internationella styrmedel. “

* Transporter.

Politik för en infrastrukturminister.

I regeringen hanteras problemen av

Anna Johansson
Infrastrukturminister
Näringsdepartementet

Ansvarsområden
Cv
Pressmeddelanden
Uttalanden
Interpellationer och svar i riksdagen
Statssekreterare

Post:

Mehmet Kaplan
Bostads-, stadsutvecklings- och it-minister

DN 28 jan 2015

”Vi vill minska bilanvändandet”

“I Göteborg slipper hemtjänsten snart betala p-böter som de får i tjänsten. I Stockholm vill Stadshusmajoriteten helst att hemtjänstpersonal går eller cyklar.

– Om man är tvungen att använda bil är det rimligt att företaget står för de kostnader det för med sig, säger äldreborgarrådet Clara Lindblom (V).

Det finns strax över 3 000 gällande nyttoparkeringstillstånd i Stockholms stad. Överlägset flest, hälften, har de som jobbar med service av till exempel datorer, kontorsmaskiner och larm. Tvåa är gruppen hantverkare.

Hemsjukvård och hemtjänst har 83 tillstånd. Det krävs ett per bil och av de 196 utförare av hemtjänst som finns i Stockholm är det åtta företag och en stadsdelsförvaltning – Södermalm – som har skaffat nyttoparkeringstillstånd till sina bilar.

– Vi brukar bevilja hemtjänsten tillstånd. Vi stöder oss på det som står om ”transporterar gods”, de har blöjor och annat med sig. Jag tror att det snarare är en ekonomisk fråga att så får har det. Tillståndet kostar 12 000 om året plus moms. Men momsen kan företag dra av, så det blir en tusenlapp i månaden, det tycker inte jag är så dyrt, säger Jan Prestberg på trafikkontoret.

I Göteborg har hemtjänst och hemsjukvård rabatt på nyttoparkeringstillstånd, de betalar 1 500 kronor per år i stället för normala 10 000. Men nu vill politikerna gå ännu längre.

– Vi har ett uppdrag av kommunstyrelsen att komma fram till rutiner för att de som arbetar inom hemtjänst och hemsjukvård ska slippa betala p-böter de får i tjänsten. Vi är inte riktigt klara än, men det kommer att bli verklighet om ett par månader, säger Jörgen Samuelsson, avdelningschef för äldreomsorg i Göteborgs stad.

Stockholm tänker gå en annan väg.

– Vi vill minska användandet av bilar i hemtjänsten. Många mindre företag åker kors och tvärs över hela staden. Samma person kan ha en kund i Täby, nästa i Skärholmen, nästa i Haninge, säger Clara Lindblom.

Majoriteten vill ha mer lokal hemtjänst.

– Då blir det enklare att lägga rimliga scheman, och man kan gå till fots eller cykla. Den tid det tar att sitta i bilkö eller leta p-plats kan man i stället lägga hos brukaren. Det är bra både ur klimatsynpunkt, för personalen och för brukaren, säger Clara Lindblom.

Varför är det bara Södermalm som har nyttoparkeringstillstånd till den kommunala hemtjänsten?

– Det är upp till varje stadsdel att avgöra hur man gör med det. Men utgångspunkten är att man inte ska behöva använda bil, säger Clara Lindblom.

Mia Tottmar mia.tottmar@dn.se “

DN 2 feb 2015:

“Trafikverkets chef rundade regler

Trafikverket betalade en pr-konsult närmare 400 000 kronor – utan att göra någon upphandling av tjänsten. Konsulten, som tog 2 300 kronor i timmen och levererade en rapport på elva sidor, anlitades av verkets chef, Gunnar Malm.

Konsulten är expert på att hjälpa företag som utsätts för granskning i medierna, uppger svt.se. Enligt Trafikverkets regler ska minst tre leverantörer tillfrågas och processen noga dokumenteras. Inget av detta skedde, medger Malm.

– Det är inte min vardag att jag håller på med upphandling och det må väl så vara min egen brist då, säger han till SVT. **Tt “**

DN 3 feb 2015:

“Volvo rusar framåt på nybilsmarknaden

Volvo Car Sverige inledde året med en rivstart. Nyregistreringarna i januari steg med 10 procent till drygt 4 000 bilar.

Det är fortsatt bra drag på den svenska nybilsmarknaden. I januari steg registreringarna med 9 procent jämfört med motsvarande tid i fjol. Det var den trettonde månaden i rad med plussiffror – och den hittills sjätte bästa januarimånaden.

Volvo Car Sverige lyckades ytter-ligare stärka sitt grepp om marknaden. Modellen V70, som år efter år toppar listan, steg med 40 procent till 1 686 bilar. Det motsvarade en marknadsandel på 8,3 procent, vilket var ett par procentenheter bättre än januari 2013.

– Vi avslutade 2014 på ett strålande vis och gjorde vårt bästa resultat under 2000-talet. Nu med januaris registreringssiffror klara kan vi konstatera att 2015 startar lika starkt, säger Kristian Elvefors, försäljningsdirektör på Volvo Car Sverige.

– Vi är mycket stolta över att Volvo V70/XC70 år efter år är svenskarnas mest köpta bil. Det visar att den bilen i allra högsta grad passar oss svenskar och de förhållanden vi lever i, säger han.

En tydlig trend är att svenskarna väljer allt bränsleeffektivare fordon. I januari var hela 68,5 procent av nyregistreringarna bilar som släppte

ut högst 120 gram koldioxid per kilometer, vilket för en bensinbil motsvarar cirka 0,5 liter per mil. I januari i fjol var andelen 62 procent.

De extremt bränslesnåla bilar som kvalar in som supermiljö-bilar fick en superknuff i januari. De ökade med hela 126 procent, men från låga nivåer ska tilläggas. Trots den feta statliga premien på 40 000 kronor för varje bil som säljs och fri fordonsskatt i fem år svarade supermiljö-bilarna för endast 1,4 procent av hela nybilskakan. Men det var å andra sidan en kraftig förbättring från året före, då andelen var 0,7 procent.

Mitsubishis laddbara suv Outlander ligger i klar ledning bland supermiljöbilarna, med Toyotas laddhybrid Prius som god tvåa.

Frågan är dock vad som händer med supermilöjöbilarna under resten av året. Det råder stor osäkerhet om den rödgröna regeringen ska tillföra mer pengar till fonden, ut-över de medel som tillförts genom den förra regeringens budget.

– För att inte upprepa samma misstag som i fjol, att tilldelade pengar till supermiljöbilspremien tar slut i förtid vilket hämmar försäljningen av supermiljöbilar, är det viktigt att politikerna noga följer utvecklingen av nyregistrerade supermiljöbilar och har en beredskap att snabbt tillföra ytterligare medel till supermiljöbilspremien när så behövs, säger branschföreningen Bil Swedens vd Bertil Moldén.

När det gäller gruppen vanliga miljöbilar är det snåla dieslar som dominerar. Volvo har lagt beslag på hela prispallen. Kombin V60 ligger etta, V70 tvåa och V40 trea. Totalt registrerades 3 112 miljö-bilar, vilket motsvarade drygt 15 procent av hela kakan.

Lasse Swärd lasse.sward@dn.se

Fakta. Miljöbilar

Nyregistrerade miljöbilar januari 2015 per typ:
Snåldiesel: 63,1 procent.
Elhybrid: 14,2 procent.
Gas: 10,1 procent.
El och laddhybrid: 8,9 procent.
E85 (etanol): 3,7 procent.
Mest sålda bilar totalt sett
1. Volvo V70
2. VW Golf
3. VW Passat
4. Volvo 60
5. Volvo XC60 “

DN 3 feb 2015:

”Vi vet inte om vi vågar skaffa en hästbuss till”

Malin Gustafsson kör hästtaxi och driver en gård med islandshästar. Nu har hon chansen att utöka verksamheten, men vet inte om hon vågar.

Malin Gustafsson styr vant den vita hästtaxin genom snöyran och parkerar utanför ett falurött litet stall i Vendelsö, söder om Stockholm. Hon ska hämta en halt häst som ska utredas på hästsjukhuset i Stav. Bakom henne kör hennes man Mikael Salander som äger Salanders åkeri. Med snöoväder och halka på smala vägar ute på landet har han valt att följa med för säkerhets skull.

– Vi skulle kanske kunna ha en hästbuss till, men det är känslan av att inte veta hur det skulle gå som håller mig tillbaka, säger Malin Gustafsson.

Hon har fått förfrågningar om att hyra ut hästbussen, som man får köra på vanligt b-körkort.

– Men det kan vi inte göra eftersom vi bara har en buss och ett släp och då får vi inget att köra med själva, säger hon.

En hästbuss kostar runt en halv miljon kronor i inköp och Malin Gustafssson tror att hon kan köra in den summan på några år. Den buss hon har nu är fyra år gammal och går runt, även om hon inte tjänar några stora summor på den. Med hjälp av uthyrning, reklam och fler långkörningar skulle verksamheten kunna växa. Problemet är att paret nyligen tagit över en gård i Tungelsta söder om Stockholm, där de hyr ut boxar till islandshästar, och gården är inte fullbelagd. De har 31 boxplatser, men elva står snart tomma.

– Det är ett jobbigt läge nu, säger Malin Gustafsson.

De har dock inte annonserat ut stallplatserna, något som kanske skulle lösa problemet. Dessutom går gården i dagsläget runt.

Paret har en anställd i stallet, vilket gör det möjligt för Malin Gustafsson att köra hästar åt kunder både dag- och kvällstid. Men hon har valt att endast köra i Mellansverige för att hålla sig i närheten av gården.

Malin Gustafsson kör hästarna via den enskilda firman Haninge hästtransporter, som ligger under Salanders åkeri. Bussen fungerar också som ambulans och det gör även firmans hästsläp eftersom det har en sorts hängmatta som en häst med brutna ben, ryggskador eller balanssvårigheter kan ha under magen som stöd. Dessutom har tre personer från Salanders åkeri utbildat sig i vad Malin Gustafsson kallar trotjänaravlivning, det vill säga att de får avliva en häst i dess hemmiljö, så att den slipper åka till slakteriet.

Birgitta Forsberg birgitta.forsberg@dn.se

Fakta. Salanders åkeri

Anställda: 14
Omsättning: 18 miljoner kronor.
Malin Gunnarsson kör hästarna via den enskilda firman Haninge hästtransporter som ligger under Salanders åkeri. “

DN 3 feb 2015:

“Expertgrupp ger Nya Slussen grönt ljus

Nya Slussen får grönt ljus av den expertgrupp som granskat planerna. Men det betyder inte att experterna är nöjda med allt. De råder Stockholms politiker att arbeta fram ett gestaltnings-program för bebyggelsen och utsikterna. Gruppen anser också att staden måste förbättra Nya Slussen för gående, cyklister och bussresenärer.

I lite över två månader har fyra experter med hjälp av en rad andra experter gått igenom alla beslut och alla utredningar om Slussen som tagits fram sedan början av 90-talet. De har arbetat i en sluten krets och först i fredags fick några företrädare för den rödgrönrosa majoriteten en kort muntlig föredragning av gruppens slutsatser.

När expertgruppen på måndagen presenterade sin digra rapport med lika omfattande bilagor var många företrädare för Plan B – som vill riva Slussen och bygga upp den igen i sin nuvarande klöverbladsform – på plats i Stadshuset. De blev mycket besvikna.

– De hade lika gärna kunnat göra en fotostatkopia av Slussenprojektets hemsida, anser Jan Ohlin, presskontakt för Stigbergsgruppen som är en paraplyorganisation för en rad grupper som kämpar mot Nya Slussen. Han anser inte att expertgruppen på allvar granskat Nya Slussen.

Det enda gruppen säger om andra förslag än stadens är att det inte går att bygga dessa alternativa förslag utan att göra ny detaljplan – en process som för Nya Slussen tagit åtta år, men kan gå på tre fyra år.

– Vår uppgift har varit att granska de beslut som tagits om Nya Slussen och de beslutsunderlag som funnits. Vi har inte haft uppgiften att rita något nytt förslag för Slussen, betonar Mats Olsson, ordförande i expertgruppen.

Gruppens bedömning är att Stockholms makthavare gjort det arbete som behövs för ett jätteprojekt som ombyggnaden av Slussen och att de slutsatser som dragits av alla utredningar och är grunden för planen för Nya Slussen är logiska och att Nya Slussen kan bli en bra mötesplats i ett växande Stockholm. Men allt är inte så bra att det inte går att förbättra. Experterna gör inte vågen för framkomligheten och säkerheten för gående, cyklister och bussresenärer.

– Utgångspunkten för Nya Slussen är 30 000 bilar om dagen, sedan har andra trafikslag fått rätta sig efter det. Det var logiskt när Nya Slussen började planeras. Men nu borde det göras nya utredningar om framkomlighet och säkerhet som inte enbart utgår från en viss mängd bilar, säger Mats Olsson.

Expertgruppen efterlyser också ett gestaltningsprogram kring byggnaderna på Nya Slussen och de utsikter som försämras av de föreslagna glashusen ovanpå trafikapparaten. Dessutom varnar granskarna för ekonomin i projektet, där kostnaderna under hösten räknades upp med två miljarder.

Bussterminalen inne i Katarinaberget är en egen del av Slussenprojektet sedan detaljplanen för den delen underkändes av de rättsliga instanserna.

Expertgruppen påpekar att det är viktigt att det görs en djuplodande säkerhetsutredning kring terminalen.

Dessutom påpekar experterna att Stockholms stad – enligt lagens krav – måste jämföra terminalen i Katarinaberget med en annan terminallösning i en miljökonsekvensbeskrivning. Det öppnar möjligen för en terminal på någon annan plats än i ett berg mitt i Stockholms innerstad.

Det som nu händer är att politikerna ska ta ställning till expertgruppens rapport. Biträdande finansborgarrådet Jan Valeskog (S) fick en muntlig redovisning i fredags.

– Nu har jag läst det mesta i rapporten också. Vi har ju fört fram kritik just mot utsikterna och framkomligheten för gående och cyklister. Rapporten visar att vi hade fog för kritiken, säger Jan Valeskog. Han räknar nu med att det blir snabbutredningar om hur gruppens förslag ska tas omhand. I övrigt bedömer han det som om det är grönt ljus för att börja bygga.

– Nu är det verkstad som gäller, säger han.

Miljöpartiet som de senaste åren i opposition riktat stark kritik mot Nya Slussen vill läsa rapporten i lugn och ro innan det ges några officiella kommentarer. De borgerliga hoppas på snar byggstart och anser att expertgruppen bara varit ett försök att dölja den spricka som finns inom den rödgrönrosa majoriteten.

Anders Sundström anders.sundstrom@dn.se

Fakta.
Orkar du inte läsa ännu en lång artikel om Slussen? Läs då bara det här.

Den expertgrupp som tillsatts av Stockholms stad för att granska Nya Slussen ger Stockholms stad gott betyg.

Motståndarna till Nya Slussen ger expertgruppen underbetyg.

Vattenhink över den värsta febern

Även en evighetshistoria som Slussen har milstolpar. På måndagen kom ännu en, när de rödgrönrosas expertkommission lade fram sina rön i Stadshuset.
Röster från borgerligt håll har höjts för att hela tilltaget är onödigt, och visst – få saker i den kända historien är så utredda som framtiden för Slussen. Å andra sidan kan man se den breda och torrt teknokratiska genomlysningen som en välbehövlig hink kallvatten över den feberpanna som frågan fortsatt vara, med högröd oresonlighet från alla möjliga håll.

Den nedtonade sakligheten och den fullständigt underhållningsbefriade powerpoint-framställningen gav också expertgruppens övergripande slutsatser en annan tyngd än när liknande åsikter förfäktats av någon raljant folkpartist i Rådsalen.

”Expertgruppens bedömning är att besluten om projekt Nya Slussen i huvudsak vilar på rättvisande underlag och rimliga bedömningar samt att beslut tagits på relevanta grunder.”

En upprättelse för många inblandade, inte minst tjänstemän, som fått kompetens, vett och allmän hederlighet ifrågasatt.

Vidare delade gruppen ut ett dråpslag mot idén att rekonstruera den uttjänta anläggningen enligt befintlig struktur:

”Trafiklösningen från 1930-talet möter inte dagens krav på tillgänglighet, framkomlighet och säkerhet.”

Att rekonstruera skulle för övrigt kräva en ny detaljplan, med ytterligare 4–5 års fördröjning som följd.

Allt klart och alla nöjda, således? Givetvis inte.

Genomgången visar att Nya Slussen blir en förbättring för fotgängare och cyklister, sade expertgruppens ordförande. En man i publiken skakade demonstrativt på huvudet.

Presskonferensens frågestund togs snabbt över av slipade Nya Slussen-kritiker med kreativa visitkort – vänsterpartisten Stellan Hamrin, fram till nyligen smått legendarisk Slussendebattör i kommunfullmäktige, presenterade sig exempelvis som vetenskapsjournalist – som luftade sin skepsis mot expertgruppens slutsatser.

Samtidigt ska man nog ha klart för sig att det aldrig kommer att finnas en Sluss som gör alla nöjda. Det handlar dels om att frågan fått närmast religiös laddning för vissa grupper, men framför allt om att den här typen av enorma projekt alltid kommer att landa på någons tår.

Frågan är bara vems.

Efter ett resonemang om att väga siktlinjer mot bullerstörningar landade expertgruppen i en liten formulering som sammanfattar hela historien ganska väl:

”Slutligen handlar det om vilket Slussen staden vill bygga för framtiden.”

Just precis. Och det är ett politiskt beslut – ett jobbigt sådant, men det ingår i jobbet.

När nu den oberoende förvaltningsexpertisen sagt sitt finns inga förkläden kvar att gömma sig bakom för den nya rödgrönrosa Stadshusmajoriteten. Vilket Slussen vill de ha?

Vill man så går det naturligtvis att rita en annan lösning för Slussen som också vilar på ”rättvisande underlag” och ”relevanta grunder”. Men då börjar det bli tämligen bråttom.

Viktor Barth-Kron viktor.barth-kron@dn.se “

DN 6 feb 2015:

“ Volvo IT kan säljas när koncernen måste fortsätta spara

Miljardförlusten var väntad, att 1 000 jobb utomlands försvinner likaså, men AB Volvo måste skära ytterligare för att förbättra lönsamheten. Just nu utreds om Volvo IT ska säljas.

Göteborg.
AB Volvo redovisar en jätteförlust för fjärde kvartalet på 2,2 miljarder kronor före skatt. Resultatet var väntat eftersom koncernen avsatt pengar till eventuella konkurrensböter i samband med en EU-utred-- ning och även för kreditförluster i Kina.

Medan lastbilsförsäljningen visar positiva tecken fortsätter problemen för Volvo CE, anläggningsmaskiner. Orderingången i Kina föll med nästan 50 procent under fjärde kvartalet och nu intensifieras arbetet med att skapa bättre lönsamhet. 1 000 jobb försvinner när fabriken i Wroclaw, Polen, stängs och verksamheten brasilianska Pederneiras och amerikanska Shippensburg skärs ned. Enligt vd:n Olof Persson måste man på grund av minskad efterfrågan producera färre maskiner för att få ned lagren.

Volvos omfattande sparprogram på 10 miljarder ska vara genomfört i slutet av året och it-bolaget Volvo IT kan bli nästa offer för hyveln.

Tunga aktieägare har krävt att bolaget med över 6 000 anställda ska säljas och att koncernen ska koncentrera sig på sin kärnverksamhet.

Enligt uppgift till DN har flera konsultbolag på it-sidan i Göteborg den senaste tiden fått besked om att man tills vidare inte kan förvänta sig mer uppdrag från Volvo. Just nu genomför företaget en utredning kring sitt engagemang på it-sidan och ett besked är att vänta inom kort.

Tisdagens resultat var något sämre än analytiker hade förväntat sig och pressen ökar nu på Volvoledningen. Olof Persson säger sig dock inte vara nervös över de förväntningar och krav på bättre lönsamhet som finns efter att sparpaketet är genomfört.

Trots det andades hans svar kring framtiden, i samband med att han kommenterade bokslutsrapporten, osäkerhet.

– Vi kommer att göra vad vi sagt, men vad som händer runt om i världen har jag ingen idé om, sade Olof Persson till Nyhetsbyrån Direkt.

Jens Littorin jens.littorin@dn.se “

DN 7 feb 2015:

“Värmeledning sprack – en död i busskrasch

En man dog och tre kvinnor skadades när de blev påkörda av en buss. Olyckan inträffade utanför en restaurang i Lund efter att ett fjärrvärmerör spruckit.

Olyckan inträffade i närheten av centralstationen i Lund vid 19-tiden på fredagskvällen. Fyra personer träffades av bussen och fördes till universitetssjukhuset.

– En man är avliden och tre kvinnor i 20-årsåldern är lindrigt skadade, säger Anna Möller vid Region Skånes pressjour.

Drygt en timme tidigare sprack ett fjärrvärmerör på Sankt Laurentiigatan och stora mängder vatten pumpade ut. Tre personer, bland dem en brandman, fördes till akuten med lindriga brännskador och ett stort område spärrades av, från Fredsgatan i norr till Bantorget i söder, och från Bangatan i väster till Bredgatan i öster.

Olyckan inträffade i anslutning till avspärrningen.

– Det är oklart hur olyckan skett. Men när det heta vattnet nått den kalla marken har det uppstått ånga och poliser på plats har rapporterat om obefintlig sikt, säger Nils Norling, informatör vid polisens ledningscentral.

Polisen har nu öppnat en utredning kring bussolyckan.
Carl V Andersson carl.andersson@dn.se “

DN 7 feb 2015:

“Fyrhjulsdrift lockar köpare

Svenska nybilsköpare blir alltmer förtjusta i automatväxellådor och fyrhjulsdrift. På femton år har automater blivit nästan tre gånger så vanliga och fyrhjulsdrift sex gånger så -vanligt i nya bilar.

Se på grafiken här ovan. Den visar en närmast oavbruten uppgång för automatväxellådor respektive fyrhjulsdrift i nyregistrerade personbilar i Sverige sedan år 2000. Det är bara finanskrisåret 2008 som det hackar litet i kurvan.

Vad betyder det då?

Jo, att nybilsköparna anser det värt pengarna att välja till automat för att det är bekvämt och fyrhjulsdrift för att ta sig fram också på sliriga underlag.

I allmänhet är det så att det kostar mer med automat/fyrhjulsdrift jämfört med manuell växellåda/tvåhjulsdrift.

I den officiella prislistan för Sveriges mest köpta nya bil: Volvo V70 betyder automat och fyrhjulsdrift en merkostnad om cirka 30 000 kronor ... Hos Volkswagen kostar automat 14 900–19 900 kronor och fyrhjulsdrift 6 900 kronor.

Förr gavs det som generellt råd att undvika automatväxellådor för att de ökad på bränsleförbrukningen. Det kan man inte längre hävda. Det finns i dag flera olika slags automater som inte nödvändigtvis betyder en stegrad bränsleförbrukning.

Automatväxellådor framhålls också som ett säkrare val därför att föraren slipper ett moment, växlandet, och kan koncentrera sig på trafiken.

Håkan Johansson, samordnare hos Trafikverket för klimat- och energifrågor, konstaterar att det gäller att välja rätt slags automatväxellåda för att hålla ned bränsleförbrukningen.

Vad betyder det för utsläppen att allt fler väljer fyrhjulsdrift?

– Generellt sett innebär det en ökad förbrukning. Men det finns undantag som exempelvis ladd-hybriderna Volvo V60 Plug-in-hybrid och Mitsubishi Outlander PHEV med eldrift. Det går att hitta lösningar.

Finns det någon strategi för att vända utvecklingen?

– Fortsätt utveckla styrmedel som exempelvis bonus-malus.

Bonus-malus innebär att bilar med högre bränsleförbrukning kostar mer i skatt och att de pengarna kan användas till understödja miljöbättre alternativ genom miljö-premier. Han understryker vikten av att kontinuerligt utveckla styrmedlen så de behåller sin effektivitet.

I nuläget är det inte så.

– Det ligger på regeringens bord att utveckla styrmedel, säger han och efterlyser sådana som kan tillämpas på hela fordonsflottan.

Det finns ingen riktig forskning som visar varför allt fler väljer automater och fyrhjulsdrift. Men Håkan Johansson har uppfattningen är att det är just avsaknaden av effektiva styrmedel som gör att bilköparna inte har fokus på utsläppsnivåerna.

– Det är svårt att förstå att trettio procent av dem som köper ny bil behöver fyrhjulsdrift. Det gick ju bra förr, några decennier bakåt, att ta sig fram också i en tid när det var ovanligt med fyrhjulsdrift, resonerar han.

– I staden borde det inte vara några problem att klara sig utan fyrhjulsdrift, avslutar Håkan Johansson.

Jacques Wallner jacques.wallner@dn.se “

DN 7 feb 2015:

“Det är hög tid att det blir dyrare att gasa fossilt

Här är veckans glada elbilsnyhet: Om fem år har vi batterier som ger dubbelt så lång körsträcka som dagens batterier – till halva priset.

Prognosen kommer från tyska Bosch – en av världens största leverantörer av produkter och system till fordonsindustrin.

Att oljepriset fallit under en längre tid och nu pendlar kring 55 dollar per fat (159 liter) bromsar inte utvecklingen, menar Bosch.

Skiftet från förbränningsmotorer till eldrift drivs av hårdare miljökrav. Kommande utsläppsgränser inom EU är så tufft satta att de omöjligen kan nås utan olika grader av elektrifiering. Motsvarande skärpningar kommer i USA, Kina och på övriga marknader.

Bosch räknar med att 15 procent av alla nytillverkade bilar i världen år 2025 kommer att ha minst en hybriddrivlina. Redan 2020 kommer alla batterier att ha dubbelt så hög energitäthet som dagens batterier till halva den nuvarande kostnaden, spår Bosch.

Det betyder att dagens laddbara supermiljö-bilar går att köra uppemot 10 mil på ren el innan förbränningsmotorn tar vid. Med sådana prestanda kommer förbrukningen av flytande drivmedel att dramatiskt minska.

Jag kan redan se en sådan effekt av min egen körning i en laddhybrid av första generationen. Efter 2,5 år och 3 600 mil är den totala bensinförbrukningen 0,25 liter per mil. Då ska man komma ihåg att bilen har kritiskt kort räckvidd med el, högst två mil.

Om jag vore politiker och ville se en omställning skulle jag göra ett studiebesök i oljelandet Norge. Där har skiftet skyndats på med nationella och lokala stöd. Effekten är större än man kan tro. I fjol var andelen rena elbilar 12,5 procent av alla nya bilar. Året före var den 5,5 procent. I Sverige var den i fjol – 0,4 procent!

Den svenska miljöbilspolitiken har alltför länge, och i alltför hög grad, anpassats till vad Saab och Volvo förmått. Saab finns inte längre och Volvo har visat att det kan tillverka både -elbilar och energieffektiva förbränningsmotorer.

Det är hög tid att skruva åt oljekranarna! Gör det dyrare att gasa fossilt! Uppmuntra fler att tanka från två hål i väggen!

Lasse Swärd lasse.sward@dn.se “

DN 7 feb 2015:

“ Toyotas målsättning: Fullt ansvar för hybridbatterier

Toyota vill nå en återvinningsrad på 100 procent för hybridbatterier som inte längre används. Toyota i Europa har via sina egna återförsäljare hittills lyckats samla in över 90 procent av alla hybrid-batterier från Toyota- och Lexus-bilar, när batterierna inte längre används.

Nu sätts ribban ännu högre: 100 procent av de använda batterierna ska samlas in för återvinning, både genom de egna kanalerna och genom märkesoberoende bilåtervinningsföretag över hela Europa.

Batterierna i Toyota och Lexus hybridbilar har som regel längre livslängd än bilar generellt. Därför tillvaratas batterierna normalt först om en hybridbil returneras för återvinning eller är inblandad i en större olycka.

– Våra hybridkunder har redan gjort ett aktivt miljöval när de köper en hybridbil. Vi vill dessutom försäkra dem om att vi redan har processer för att ta hand om och ta ansvar för hybridbatterierna under bilarnas hela livscykel, säger Liis Boman som är miljöchef på Toyota Sweden.

Dn “

DN 7 feb 2015:

“Jakten i mittfilen lyckad kampanj

Vilken framgång! Polisens jakt på fordonsförare som envisas med att ligga i mittfil på trefilig motorväg fastän det finns utrymme i högerfilen blev en för myndigheten både billig och effektiv kampanj.

Kommentar.
Under en särskild insats under onsdagen och torsdagen bötfälldes bilister längs E 4/E 20 mellan trafikplatserna Hallunda och Moraberg för att de inte använt sig av körfältet längst till höger.

Polisen har också uppmanat Trafikverket att sätta upp skyltar som ska påminna trafikanterna om skyldigheten att hålla till höger.

På DN:s Facebooksida har hundratals kommenterat kampanjen. Och i undertecknads mejl och brevfack har det rasat in kloka synpunkter från erfarna bilister som både vet varför så många ligger i mittfilen – och ger goda råd om vad man kan göra åt detta, mer än att utdela böteslappar.

”Den som kör i högerfilen på E 4 norr eller söder om Stockholm kan lätt finna sig fångad i en fil som tar slut i en avfart. För att slippa ett filbyte som kan bli besvärligt när filen tar slut, i den livliga trafik som för det mesta råder, kan det kännas tryggare att stanna i mittfilen. Vore det inte bättre att låta vänsterfilen ta slut vid övergången från tre till två filer?” skriver Carl Eric Linn.

Stig-Olof Olofsson är inne på samma spår: ”Det rimliga hade varit att man blinkar höger när man skall svänga av E 4:an, inte hela tiden blinka vänster för att hålla sig kvar på vägen. Därför har de flesta

bilister insett att det enklaste och mest praktiska är att ligga i mittfilen.”

Lillemor Forsberg anser inte att det behövs någon informationskampanj om att hålla till höger:

”Detta har man ju lärt sig när och innan man tog körkort.” Men hon är positiv till att polisen gör något åt de inbitna mittfilförarna.

Jacques Wallner jacques.wallner@dn.se

Fakta. Trafikpolisen Samuel Sköldö listar fem trafikregler många glömmer

1 **Blinkar inte vid körfältsbyte.** Detta är inte frivilligt utan ger böter om man låter bli. Huruvida de frekventa brotten mot denna regel beror på okunskap eller slarv är dock oklart.

2 Omkörning strax före eller på övergångsställe. Det har ingen betydelse om det inte är någon fotgängare i närheten, detta kan rendera böter på 3000 kronor och körkortsindragelse.

3 **Omkörning strax före eller i korsning.** Oavsett om det finns andra bilar än den som körs om i närheten eller inte är detta förbjudet och kan rendera böter på 1000 kronor.

4 **Diverse trafikbrott med cykel.** Cykeln omfattas av i princip alla trafikregler som gäller för alla andra fordon, som högerregeln, väjningsplikt, stopplikt och förbud mot att köra mot enkelriktat.

5 **Skjutsning på cykel.** För detta ska man ha fyllt 15 år och ingen över tio år får skjutsas på cykel. “

DN 10 feb 2015:

“SL:s trafikledare: Hur kunde det gå så fel?

Nya tvärbanans signalsystem fungerar inte. Nu vill trafikledarna på tvärbanan att landstingets revisorer utreder hur det kunde gå så fel. I sommar stängs tvärbanan båda grenar av för olika arbeten. Men den långa avstängningen för att införa det nya signalsystemet på tvärbanans äldre gren skjuts upp.

I förra veckan stod det klart att återinvigningen av Lidingöbanan skjuts upp minst ett halvår för att det nya signalsystemet inte fungerar. Det nya signalsystemet på tunnelbanans röda linje kommer att innebära tågbyten för resenärerna eftersom det enbart kommer att fungera ihop med de nya tunnelbanetåg som ännu inte levererats till SL. De som arbetar för Arriva med tvärbanan till Solna vet hur svårt det är att försöka få spårtrafik att fungera för resenärerna trots ett bristande signalsystem.

Snart har det gått ett och ett halvt år sedan spårvagnarna började gå till Solna centrum. Då startade trafiken trots att de tester som ska göras av signalsystem innan de tas i bruk inte var klara – och trafiken har sedan dess gått på kryckor med många stopp och avstängningar.

Fackklubben Saco-TJ Arriva, som bland annat företräder trafikledarna på tvärbanan, vill att landstingets revisorer och politikerna i trafiknämnden utreder vad som gått fel med upphandlingen och installationen av signalsystemet.

– Solnagrenen måste fungera bättre än den gör i dag, för resenärernas skull. Signalsystemet är väldigt störningskänsligt, vilket leder till förseningar. Vi måste förstås alltid prioritera säkerheten, men som det fungerar nu går de många störningarna ut över resenärerna som inte alltid kan lita på att spårvagnen kommer. Små fel i systemet leder ofta till stora störningar, säger Martin von Sydow, trafikledare och sekreterare i Saco-TJ Arriva.

Ett signalfel vid någon av ändstationerna innebär att trafiken måste stoppas helt. Fel utmed banan kan klaras av genom att trafikledarna detaljstyr spårvagnarna. Men ett hinder på ett av spåren som innebär stopp i ena färdriktningen gör att det av säkerhetsskäl inte går att använda det öppna spåret för trafik i båda riktningarna.

– Det behövs en genomlysning av Tvärbaneprojektet. Vi är säkra på att den kan ge kunskaper inför framtiden, säger Martin von Sydow.

Trafikledarna befarar ett stort trafikkaos när det moderna signalsystem som finns på tvärbanans Solnagren ska införas på den äldre grenen mellan Alvik och Sickla udde. I skrivelsen till landstingets revisorer betonar facket att det nya signalsystemet med all sannolikhet skulle betyda glesare trafik på den starkt belastade och mycket populära tvärbanesträckan under lång tid.

I den planering som gällde fram till jul skulle tvärbanan stängas av mellan Alvik och Sickla udde från och med i sommar och åtskilliga månader för att det nya signalsystemet skulle installeras. SL har dock tänkt om. Projektet skjuts på framtiden.

– Det nya signalsystemet har tyvärr ännu inte den säkerhet det måste ha, konstaterar Jesper Pettersson på SL.

Däremot blir det stopp på hela tvärbanan under en kortare period i sommar. På Solnagrenen ska signalsystemet ses över och på Sicklagrenen ska det göras reparationsarbeten. När införandet av det nya signalsystemet kan ske är oklart.

– Vi hoppas förstås att det som görs med signalsystemet i sommar ska göra att vi känner oss trygga med det, men vi vet ju inte, säger Jesper Pettersson.

Oppositionslandstingsrådet Nanna Wikholm (S) tog upp trafikledarnas skrivelse till revisorerna i tisdags i landstingets trafiknämnd. Socialdemokraterna ser ett sorgligt mönster i investeringarna i ny trafik. Det brister i tidiga skeden i samordning med till exempel kommunerna.

– När något väl byggs blir det andra bekymmer. Signalsystem är komplicerade, men SL måste både ha hög egen kompetens och ta lärdom från andra håll om det ska bli bättre ordning på investeringarna, säger Nanna Wikholm.

Socialdemokraterna har i flera år riktat stark kritik mot den borgerliga alliansens trafikpolitik bland annat för att SL aldrig lyckas använda de pengar som finns anslagna i budgeten för investeringar. Det betyder att flera av de miljardinvesteringar som landstingets politiker beslutat om skjuts upp samtidigt som det blir allt trängre i kollektivtrafiken.
Anders Sundström anders.sundstrom@dn.se “

DN 12 feb 2015:

“T-bana till Tjärhovsplan

Den nya tunnelbanan mot Nacka planeras få tre uppgångar på östra Södermalm. En vid Tjärhovsplan, en vid Nytorget och en i Norra Hammarbyhamnen nedanför Vintertullstorget. Stockholms stad ser positivt på landstingets förslag.
Hammarby sjöstad får, enligt förslaget, två uppgångar – en i Mårtensdal och en vid Luma. Förslaget handlar om sträckan Kungsträdgården–Sofia–Hammarby kanal–Sickla–Järla–Nacka C, samt den sträcka som ska knyta ihop den nya linjen med Hagsätragrenen, där trafikstart planeras till omkring år 2025.

Att ha en stationsentré till Sofias tunnelbana i direkt anslutning till bussarna vid Tjärhovsplan ser staden som mycket viktig ur både resenärs- och stadsmiljösynpunkt. Stationen, menar tjänstemännen, bör ha två uppgångar åt norr och den östliga entrén föreslås bli placerad vid Stigbergsparken nära det planerade nya Ersta sjukhus.

Den södra uppgångens läge föreslås inom ett område från Åsögatan i norr till Skånegatan i söder och från Renstiernas gata i väster till Klippgatan i öster.

För station Gullmarsplan menar Stockholms stad att den föreslagna uppgången i Mårtensdal kan betjäna en stor del av västra Hammarby Sjöstad, där ett betydande nytillskott av arbetsplatser men även bostäder planeras.

Landstinget har ritat på fyra olika sätt för tunnelbanan att ta sig genom Slakthusområdet. Stockholms stad anser att tre stationsentréer är lämpliga för den nya tunnelbanan där:

Centralt i området med ingångar från Hallvägen.

Längre österut i området med ingångar från Rökerigatans södra del. Det innebär goda förutsättningarna till kollektivtrafikförsörjning av en eventuell handelsanläggning (läs: Ikea) i den delen av området – där också Tele2 Arena ligger – och gör det enkelt och attraktivt för de stockholmarna att välja tunnel-banan istället för bil.

Vid Rökerigatans norra del för enkla byten till tvärbanan vid -Globen.

Om Stockholms stads linje för tunnelbana genom Slakthusområdet blir verklighet innebär det att dagens t-banestationer Globen och Enskede gård försvinner.

Mia Tottmar mia.tottmar@dn.se “

DN 2 feb 2015:

“I dag: Experternas besked om Slussen

I dag lägger den expertgrupp som granskat projektet Nya Slussen fram sin rapport. Bara några enstaka nyckelpersoner i Stadshuset har fått reda på hur gruppen besvarat de många frågor som ställs om Slussenprojektet. DN försöker redan nu besvara en del av dem.

1. Går det att renovera dagens Slussen och återanvända den?
Nej, anläggningen är mycket sliten och den del som vetter mot Saltsjön är sakta på väg att sjunka.

2. Går det att minska kontorsbebyggelsen längs Stadsgårdsleden så att den inte syns så mycket?
Kanske. Om byggrätterna bantas får staden in mindre pengar. Å andra sidan tvingas staden betala mindre i ersättning för förlorad utsikt till ägarna av husen bakom de planerade kontoren om de byggs lägre.

3. Kan man ta bort de båda glashus som ska byggas ovanpå Slussen?
Ja. De ska användas för kulturella ändamål och det betyder oftast att det är staden som står för hela eller delar av hyran. Att utesluta dem är troligen positivt för projektets ekonomi – men negativt för kulturinslaget i Nya Slussen.

4. Är det nödvändigt att bygga en bussterminal i Katarinaberget?
Nej, men den är svår att stoppa. Det går att köra buss från Nacka och Värmdö till andra platser än just Slussen. Men terminalen är en frukt av många överläggningar där Stockholms stad, Nacka, Värmdö och landstinget är inblandade. Stockholms stad kan inte stryka terminalen utan att det blir ett herrans liv. Tunnelbanan till Nacka gör att den kan göras mindre än vad som i början var planerat.

5. Klarar Nya Slussen av en höjning av havsnivån med två meter?
Nej. Men det finns två goda skäl till att de som ritat Nya Slussen inte räknat med två meter högre vattennivå. Det ena är att hotet om så höga vatten-nivåer ligger hundra år fram i tiden och det är svårt att i dag veta hur högt vattennivån stiger. Det andra- är att det krävs barriärer längre- ut mot havet för att rädda dricks-vattnet i Mälaren om havet stiger två meter och då är Slussen ointressant.

6. Blir Nya Slussen bra för gående och cyklister?
Nja. För cyklister blir den definitivt bättre än dagens Slussen men granskningar av cykelexperter visar på en rad svagheter. Många av dem går att rätta till när Nya Slussen möbleras och gestaltas. För gående är problemet med dagens Slussen att de får se upp för cyklister – detsamma gäller Nya Slussen.

7. Går det att banta den åttafiliga bron mellan Södermalm och Gamla stan?
Ja. Det går i princip att banta allt som ryms i den detaljplan för Nya Slussen som vann laga kraft 2013. Men det går inte att bygga mer än vad som skrivits in i planen.

8. Kan man inte skrota Nya Slussen och bygga något annat – exempelvis Plan B som vill att framtidens Slussen behåller den nuvarande klöverbladsformen?
Absolut. ”Politik är att vilja” var ett av Olof Palmes visdomsord. Men det är ytterst tveksamt om det finns en politisk vilja att skrota Nya Slussen och börja om från början igen. Den debattvilliga gruppen bakom Plan B hävdar att det går att bygga deras variant av Slussen på fyra år och att det inte behövs någon ny detaljplan för att bygga den. Det är en glädjekalkyl som troligen kommer att falla som ett korthus

när det visar sig att det behövs en ny detaljplan – ett arbete som tar tre till fem år.

9. Finns det några problem med det väldiga bygget som ingen expertgrupp i världen kan lösa?
Ja. Till exempel dessa tre problem:

1. Det kommer att vara svårt – och ibland omöjligt – att åka bil förbi Slussen under byggtiden, till och med för stressade direktörer.

2. Det går inte att vända solen så sluttningen från Södermalm ned mot vattnet kommer nästan alltid att ligga i skugga.

3. Det kommer alltid att vara en kraftig nivåskillnad mellan Södermalm och Gamla stan.

Anders Sundström anders.sundstrom@dn.se

Fakta. Orkar du inte läsa ännu en lång artikel om Slussen? Läs då bara det här

Expertgruppen kommer med sin dom om Nya Slussen i dag. Den blir troligen att projektet fortsätter, men något hus och lite bro bantas bort. “

DN 23 feb 2015:

“ Hennes uppdrag är att stoppa transportfusket

Maria Ågren, i dag chef för Naturvårdsverket, utses i dag, måndag, till ny generaldirektör i Transportstyrelsen. En viktig uppgift för henne blir att se till att reglerna följs i den hårt konkurrensutsatta transportsektorn.

Transportsektorn i Sverige påverkas allt mer av internationell konkurrens med många utländska aktörer på både väg och järnväg, till sjöss och i luften.

Inte sällan anklagas utländska företag, ofta i lastbilsbranschen, för att inte fullt ut följa svenska regler.

Infrastrukturminister Anna Johansson (S) poängterar att det för konkurrensen, säkerheten och för miljön är mycket viktigt att reglerna följs.

– Maria Ågrens viktigaste uppgift blir att fortsätta ett pågående arbete med regelefterlevnad som ska säkerställa trafiksäkerhet och schysta villkor i transportbranschen. Och dessutom ska hon lyfta de delar av myndigheten som är en serviceorganisation, som ger tillstånd, underlättar för företag att göra rätt och ger snabb service genom korta handläggningstider, säger Anna Johansson, och nämner också EU:s svaveldirektiv som började gälla vid årsskiftet.

Svaveldirektivet innebär att rökgaserna från alla fartyg i Östersjön, på Västkusten och i Engelska kanalen måste minskas till 0,1 procent mot tidigare tillåtna 1,0 procent, något många befarat kan komma att bli svårt att kontrollera.

Som ansvarig minister är det Anna Johansson som utsett Maria Ågren, en civilingenjör med bred chefsbakgrund från andra myndigheter.

Maria Ågren säger till DN att en generaldirektörs första uppgift är att omsätta regeringens politik i verkligheten:

– I transportstyrelsens fall handlar det mycket om regelgivning och tillståndsgivning, och att samtidigt vara en modern myndighet och leverera vad allmänheten förväntar sig, säger hon, utan att närmare gå in på vad och hur innan hon satt sig in i myndighetens arbete och talat med personalen.

– Men jag brinner för en hållbar samhällsutveckling, ekonomiskt, socialt och ekologiskt. Ska vi lyckas med det är smarta transportlösningar oerhört viktigt.

Transportstyrelsen är både tillsynsmyndighet och servicemyndighet i transportbranschen.

Vanligt folk har mest att göra med Transportstyrelsen i körkortsärenden, och det är också dit man betalar trängselavgifter.

Företag möter en myndighet som sätter upp regler, ger tillstånd och utövar tillsyn över dem och myndigheter inom väg-, sjö-, flyg- och järnvägstrafiken.

Maria Ågren är högst medveten om de senaste årens kritik mot försenade och inställda tåg. Primärt är fungerande tågtrafik Trafikverkets och operatörernas ansvar, men blir en fråga för Transportstyrelsen när till exempel reglerna om säkerhet inte följs.

Ännu vill Maria Ågren inte kommentera vad Transportstyrelsen kan göra i den frågan, men konstaterar allmänt att tåg är ett bra, ekologiskt hållbart färdsätt, och att det är viktigt att järnvägen fungerar väl.

– Jag åker mycket tåg. Senast i natt kom jag från övre Norrland till Stockholm och vi var i tid på minuten. Tåg är en pusselbit i transportsystemet och ska fungera med alla andra färdsätt. Kan vi nyttja alla trafikslag på ett effektivt sätt har vi en bra lösning.

Staffan Kihlström staffan.kihlstrom@dn.se

Fakta. Maria Ågren
Född: 1962 i Gällivare.
Utbildning: Civilingenjör i samhällsbyggnadsteknik vid Luleå tekniska universitet.
Har arbetat länge på SMHI och var ställföreträdande generaldirektör på SMHI när hon 2002 blev generaldirektör för Statens geotekniska institut.
2003 återvände hon till SMHI som generaldirektör i sex år till 2009.
Från 2009 och fram till nu var hon generaldirektör för Naturvårdsverket. “

DN 24 feb 2015:

“ Pendeltåg i kollision

Ett pendeltåg körde på måndagsmorgonen in i ett urspårat godståg i Södertälje hamn.

– Pendeltågets förare har sagt att det blev en kraftig duns, men vad jag vet har ingen skadats, säger Peter Behrman, press-kommunikatör på Trafikverket.

Godståget hade spårat ur strax före klockan sju, 20 minuter innan pendeltåget slog in i det.

– Rutorna hade gått på några delar av tåget. Det är dubbla rutor, så det var bara de yttersta rutorna som gick sönder. Inget glassplitter hamnade inne vid passagerarna, säger Jesper Pettersson, presskommunikatör på SL.

– Vi ser jätteallvarligt på det här. Det finns olika säkerhetsbarriärer när ett tåg spårar ur, men vad som har hänt i Södertälje måste djupstuderas, säger Anna Zimmerling, enhetschef på Trafikverket.

Olyckan medförde förseningar under hela förmiddagen och delar av eftermiddagen.

Dn-Tt “

DN 26 feb 2015:

“Hitta lånebilen med mobilen

Stockholm. Hundratals små, vita bilar med reklam syns allt oftare i trafiken – de är något mellan taxi och bilpoolsbilar och är avsedda för korta resor. Huvudstaden är försöksstad för en teknik som är helt baserad på mobiltelefonen.

Peter Ahlgren, chef för tyska före-taget Car2go i Stockholm, halar upp mobilen ur fickan och loggar in på sin app. Han får upp en karta där alla bilar som nu är lediga finns utmärkta. Han klickar på den som råkar stå intill oss, får upp ett nummer och öppnar den. I bilen finns nyckel och bensinkort. Sedan är det bara att köra i väg.

– Vi ser oss som en del i den nya ekonomin där du hyr tjänster i stället för att köpa saker, förklarar Thomas Beerman, vd för Car2go.

Bildelningsföretaget är knutet till Daimlerkoncernen – Mercedes med mera – och det första i en rad liknande företag som bildats sedan Car2go startade som ett forskningsprojekt i Ulm 2008. Stockholm är den 29:e staden som företaget etablerar sig i. Det började lite i smyg strax före jul men nu finns 250 bilar utplacerade – i huvudsak i innerstaden.

– Innerstaden, Solna, Sundbyberg, Kista, Arlanda och Bromma är vår hemzon. Där kan man hämta och lämna sin bil, men det går förstås att köra överallt, säger Peter Ahlgren.

Car2go och deras konkurrenter – som ännu inte hittat till Stockholm – skiljer sig från bilpools-företag genom att ha små tvåsitsiga bilar som

går att hämta och lämna i princip överallt inom hemzonen. De är inget för den som ska handla bokhyllor på Ikea och den som vill låna en bil en hel dag tjänar oftast på hyrbil. Däremot är en resa på tio minuter för 40 kronor allt som allt konkurrenskraftig.

– Vårt system är flexibelt, det är lättillgängligt och väldigt enkelt, säger Thomas Beerman. Den första och andra gången kan det vara lite nervöst, men sedan vänjer sig i princip alla.

Stockholm är stad 29 i ordningen – strax efter Köpenhamn. Men Stockholm är först som den stad där allt styrs via mobiltelefon-systemet.

– Det var ett ganska självklart val. I Stockholm är alla uppkopplade och mobiltäckningen är bland de bästa i världen, säger Thomas -Beerman.

Mobiltekniken fungerar bra och sakta men säkert går fler och fler med i bildelningssystemet. Men Stockholm är än så länge ingen god affär för företaget.

– Det är ganska självklart. Vi räknar med att det kan ta tre år för att komma på plus. På våra stora marknader där vi funnits några år går det bra, säger Thomas Beerman.

Han ser Car2go delvis som ett miljöprojekt med små bilar med låga utsläpp i stället för stora med högre utsläpp.

I några städer – Amsterdam, Stuttgart och San Diego – är företagets bilar eldrivna. I Stockholm går de på bensin.

– De är i och för sig bränslesnåla. För att satsa fullt ut på eldrift måste det finnas ett väl utvecklat system med laddplatser. Det kommer säkert i framtiden, säger Thomas -Beerman.

Parkeringen ingår i priset för den som kör de små bilarna. De går att parkera överallt där det är minst ett dygn till det är städdag eller annat parkeringsförbud. Det betyder att de inte kan parkeras längs gatorna i city. Där har företaget i stället hyrt fasta platser i parkeringshus.

Att parkeringsavgiften ingår i priset betyder att det blir dyrt för företaget om bilarna mestadels står stilla. Några rabatter på parkering har man i likhet med andra företag inte.

– Det är många som gärna vill hyra platser längs gatan eller ha olika rabatter, men det är ingen som får det. Gatumarken är allmän. Vi kan upplåta mark för speciella fordon som motorcyklar och handikappfordon. Men vi kan inte upplåta den åt olika firmor eller privatpersoner, säger Jan Prestberg på Stockholms stads trafikkontor.

– Sådant är regelverket i Tyskland också. Vi skulle förstås önska att vi kunde få rabatt på parkering, köra i bussfiler och annat. Men det får vi inte, konstaterar Thomas Beer-man.

Anders Sundström anders.sundstrom@dn.se

Fakta. Kostnader

I Stockholm kostar Car2go 4 kronor i minuten, 165 kronor i timmen eller 650 kronor per dygn. Då ingår 50 kilometers resa. Den som reser mer får betala 4 kronor extra per kilometer.

Bränslekostnader, parkeringsavgifter, skatter och försäkring ingår i hyran.

Inträdesavgiften är 200 kronor.

De närmaste konkurrenterna är Sunfleet och bilpoolen.nu.

Inträdesavgiften här är 395–475 kronor och det tillkommer en månadsavgift. Kostnaden för en av de mindre modellerna är 25–35 kronor i timmen – plus cirka 2 kronor per kilometer inklusive bränsle. För varje resa tillkommer en start-avgift på några tior.

Båda bilpoolsföretagen erbjuder medlemskap utan månadsavgifter. Men då blir timkostnaden högre.

Hyrbil kan vara ett gångbart alternativ till bilpool eller Car2go. Speciellt under helgerna finns förmånliga rabatter att utnyttja. “

* Planering av fysiska miljöer.

Politik för en plan- och byggminister.

I regeringen hanteras problemen av

Mehmet Kaplan
Bostads-, stadsutvecklings- och it-minister. Näringsdeparementet

Ansvarsområden
Cv
Pressmeddelanden
Tal
Interpellationer och svar i riksdagen
Statssekreterare

Bostads- och stadsutvecklingsminister Mehmet Kaplan ansvarar för de bostads- och samhällsbyggnadsfrågor som i dag hanteras av Socialdepartementet och frågor om urban utveckling som i dag hanteras av Arbetsmarknadsdepartementet. Kaplan ansvarar även för it-politiska frågor och postkommunikation.
Problem med post bör ingå i område för transporter. it-politik bör ingå i kulturområdet.

Drift av bostäder bör ingå i hushållsverksamheter

Åsa Romson
Klimat- och miljöminister, vice statsminister-
Delar av miljödepartementet bör ingå här:
planering av fysiska miljöer (friluftsliv, hållbar utveckling. miljömål o d)

Kaplans problemområden borde omfatta verksamhetsområdena 71 och 72 i klassifikationssystemet för mänskliga verksamheter.

71 Övergripande formgivning/planering av fysiska miljöer. Från 01d.pdf (DC DK)

(SAB Odg, Mua, Uh, Bgk, delar av P som gäller formgivning o d . DC, DK 71. DK 502, 504)

710 Allmänt.
711 Översiktlig samhällsplanering. Regionplanering. Generalplanering. Stadsplanering o d.
7111 Allmänna utgångspunkter och principer.
7112 Regionplanering. Generalplanering. Områdesplanering.
7113 Landsbygdsplanering.
7114 Stads- och tätortsplanering. Tätorter. Bostadsområden.
7115 Zonindelning för bebyggelse inom städer och tätorter. Stadsdelar. Byggnadskvarter.
7116 Byggnads- och stadsplanebestämmelser.
7117 Planering för trafikleder.
7118 Lednings- och kabelnät för offentligt bruk. Tekniska försörjningsnät.
7119 Övrigt.
712 Landskapsplanering. Naturvård. Trädgårdsarkitektur.Parkanläggningar.
71212 Naturen. Naturstudier. Naturskydd. Miljövård.
71214 Miljövetenskap.
7122 Allmänt om landskap. Naturreservat. Fritidsområden. Privata parker och trädgårdar.
7123 / 7129 Trädgårdsanläggningar.
713 Vägar od i landskapet.
714/716 Vatten, fiskar, vattenvård. Luft, skog, fåglar, luftvård. Mark, örter, markdjur, markvård.
714 Vatten, fiskar, vattenvård.
715 Luft, skog, fåglar, luftvård.
716 Mark, örter, markdjur, markvård.
717 Anläggningar i landskapet.
718 Kyrkogårdar. Gravplatser. Krematorier.
719 Kulturvård. Hembygdsvård.

72 Formgivning av byggnader och anläggningar, arkitektur Från 01d.pdf (DC DK)

(SAB Ic, Mu, delar av P som gäller formgivning o d. DC, DK 72)

720 Allmänt.
721 Arkitektur och arkitektarbete i allmänhet.
722 Forntidsmiljöer. Forntidsarkitektur.
723 Medeltidsmiljöer (ca 300-1400). Medeltidsarkitektur.
724 Nya tidens miljöer och arkitektur.
725 Offentliga byggnader. Affärs- och industribyggnader.
7251 Offentliga byggnader. Förvaltningsbyggnader.
7252 Merkantila byggnader. Affärshus. Kontorshus.
7253 Byggnader för transport- och kommunikationsväsen.
7254 Industribyggnader. Fabriker. Verkstäder. Lantbruksbyggnader.
7255 Sjukhus. Vårdhem od.
7256 Fångvårdsanstalter od.
7257 Restauranger. Serveringsställen. Badinrättningar. Parkbyggnader.
7258 Byggnader och lokaler för underhållning och sport.
7259 Diverse offentliga byggnadsverk.
726 Kyrkliga byggnader.Kultbyggnader.Begravningsanläggningar.
727 Undervisnings- och forskningsanstalter. Museer. Bibliotek.
728 Bostadshus.
729 Klimatreglering inklusive ljus, färg o ljud. Detaljer i arkitektarbeten.

Verksamheterna i områdena 71 och 72 hanters huvudsakligen av Boverket och Naturvårdsverket. Boverket har enorma mängder regler

och råd. Tidigare hade Boverket en mycket lång Webbkarta på sin hemsida, som gav en översikt, den är borttagen nu och hemsidan har fått ett slags popularisering som gör att det är svårt att förstå verkets verksamheter och svårt att hitta regler och råd.

Regeringens hantering av följande problemområden är inte lyckad.

Klimatpolitiken
Plering av fysiska miljöer
Landsbygsmiljöer
Hushållsverksamheter.
Byggnadsverksamhet.

Klimatproblemen är en del av planeringen av de fysiska miljöerna och det kan vara bra att i dagens läge dra ut klimatproblemen från planeringen av de fysiska miljöerna och lägga dem i ett område för klimat. Men miljöministern har fått för mycket av de övergripande problemen som hör till planeringen av de fysiska miljöerna, delar hon inte har kompetens för. Hennes område kan inbegripa klimatsynpunketer på de områden som räknas upp i miljöminiserns arbetsuppgifter.

Klimatministern bör planera klimat för hela världen och inte räkna med att hennes uppgift bara gäller Sverige. Det sägs ju ständigt att klimatet är en fråga för hela världen. Det borde ge henne tillräckligt med arbete.

Hennes arbete med kemikalier bör gälla deras klimatpåverkan, medan deras verkan för sjukvård och hälsa bör ingå i området för det.

Energifrågorna och avfallsfrågorna o d bör ingå i området för hushållsverksamheter

Frågor om biologisk produktion bör ingå i området som numera heter "landsbygd", tidigare "jordbruk" men klimatfrågor i samband med det kan behandlas i området för klimat.

I området för landsbygd bör ingå biologisk produktion, men planering av fysiska miljöer enligt områdena 71 och 72 bör ingå i 71 och 72.

Minister Kaplan har på sin lott fått
Planering av fysiska miljöer
Byggnadsverksamhet
Drift av bostäder.
Postväsen och it-verksamheter.

Drift av bostäder bör ingå i hushållsverksamheter. Det området är illa hanterat av regeringen.
Byggnadsverksamhet bör ingå i näringar.
Planering av fysiska miljöer bör ingå i det området, men klimat brytas ut till området för klimat.

Postväden bör ingå i området för transporter och it-verksamheter bör ingå i området för kultur, där arbetsuppgifterna för information finns, it i verkstadsindustrin o d kan ingå i näringar.

Kulturområdet är mycket stort och hur kulturminstern uppfattar det är inte helt klart. DN hade häromdagen en lång artikel om henne och det hon sa om arbetet var att hon skulle följa statsministerns löfte om att utrota rasismen. Mcket vällovligt men inte helt täckande de uppgifter hon bör ha. Hon borde försöka lista ut vad kultur är och berätta om det, så får man se hur rätt hon har.

DN 9 feb 2015:

“ Skärpning! En utredning har ingen dött av

DN Stockholms Viktor Barth-Kron om Bromma flygplats.

Man kan säga mycket om regeringen Löfvens första månader på jobbet, inte minst ur ett Stockholmsperspektiv. Konstpausen för -Förbifart Stockholm var knappast det gamla samhällsbyggarepartiet -Socialdemokraternas finaste stund och notan på 170 miljoner kronor är en bisarr prislapp för att under några månader hålla Miljöpartiet på mindre rabiat humör.

När det gäller den nästan lika infekterade frågan om Bromma flygplats är det dock svårt att säga att det är regeringen som hamnat mest fel.

I Stockholms stad, där MP och V är starka och Socialdemokraterna -sällan vet var de har fötterna, vill man lägga ner flygplatsen till 2022. Det är egentligen mindre -intressant, eftersom Bromma är en statlig angelägenhet. Vad som konkret har hänt är att regeringen tillsatt en utredning om saken:

Kan citynära flygplatser – i det här fallet alltså Bromma – tas i anspråk för stadsutveckling med bostadsfokus, och i så fall hur? Ett uttalat förbehåll är att transportmöjligheterna inte ska försämras.

Utredningen ska återkomma i slutet av 2016 och horisonten för när saker eventuellt skulle kunna ske ser lång ut: det pratas i samma andetag om snabbjärnvägar till Arlanda respektive Skavsta, vilket knappast är klart i morgon.

Rimligt, alltså? Typiskt svenskt, på det där trögt förnuftiga sättet som tenderat att tjäna landet väl?

Det kan man tycka. Men det tycker absolut inte allians-partierna.

Med Folkpartiet i spetsen har man försökt få regeringen att återkalla utredningen, först genom ett tillkännagivande i riksdagen och sedan genom hot om misstroendevotum mot stadsutvecklings-minister Mehmet Kaplan (MP).

Drastiska metoder, onekligen. Det är dock inte alldeles lätt att kalla dem motiverade.

Utredaren, den tunga S-profilen och Swedbankchefen Anders Sundström, kan knappast ses som någon jävig anti-flygtaliban i sammanhanget. Särskilt inte efter SvD:s avslöjanden nyligen om Sundströms frekventa resande med SCA:s famösa privatjet, företrädesvis till och från Bromma.

Om det förhåller sig som de -borgerliga och en del näringslivsorienterade instanser säger, att Bromma varken nu eller senare kan läggas ner utan att Stockholms tillgänglighet försämras drastiskt, bör utredningen rimligen komma fram till det. Då kan frågan avföras från dagordningen en gång för alla.

Skulle utredningen i stället komma fram till att det visst går, att tillgängligheten på något sätt kan ordnas utan just Bromma, då blir den borgerliga inställningen ännu märkligare. Bra flygtrafik är ett riksintresse, men flygtrafik som i onödan hindrar stadsutveckling i centrala Stockholm är inte i någons intresse.

Och framför allt: Om riksdagen inte är nöjd med utredningen och det förslag som regeringen sedan eventuellt lägger fram går det förstås alldeles utmärkt att helt enkelt rösta ned detta, där och då.

Sammanfattningsvis. Om man som opposition så till den grad misstror regeringen att man -be-dömer en utredning som samhällsfarlig så finns det åtminstone två handlingsalternativ som är bättre än det nämnda ovan.

Antingen påverkar man -regeringen, genom att gå in i den eller samarbeta bredare med den. Det här har erbjudits av Stefan Löfven, med en dåres envishet och under flera år.

Eller så fäller man regeringen i dess nuvarande form och helhet. Det alternativet erbjuds kontinuerligt av Sverigedemokraterna.

Nu valde de borgerliga som bekant ett tredje alternativ, som kom att kallas Decemberöverenskommelsen. Det var deras fulla rätt, men även om dokumentet i fråga var lite märkligt så stod det ingenstans att oppositionen åtog sig att leka femåringar.

Viktor Barth-Kron viktor.barth-kron@dn.se “

DN 10 feb 2015:

“Klar majoritet för nytt Nobelcentrum

Nu talar det mesta för att bygget av det nya Nobel center på Blasie-holmen kan komma att starta inom något år.

Den nya politiska majoriteten i Stadshuset har enats om det förslag till beslut som tjänstemännen vid Stadsbyggnadskontoret tagit fram.

Närmast väntar samråd i mars, och om politikerna i Stadsbyggnadsnämnden antar planförslaget i höst kan detaljplanen tas i fullmäktige i december.

– När vi i den politiska majoriteten har talat om det här inför att förslaget ska upp i nämnden har vi varit eniga så långt att vi tycker att det är ett bra och spännande projekt, säger stadsbyggnadsborgarrådet Roger Mogert (S).

Förslaget kommer upp första gången i nämnden den 19 februari.

Moderaterna är också inne på samma linje, och om inte något oförutsett inträffar under samrådsprocessen talar mycket för en klar majoritet är för förslaget, och att det nya Nobel center kan invigas i december 2019.

– Det är svårt projekt och det ska man ha respekt för. Nu går vi ut och tar in synpunkter i ett samråd, säger Roger Mogert.

Förslaget är i princip detsamma som tidigare, och det innebär att det gamla Tullhuset och magasinen som i dag finns på tomten på Blasieholmen försvinner.

– Ska man göra något på den här platsen måste man flytta på tullhuset och magasinen för att det ska bli något bra, säger Roger Mogert.

Det nya Nobelcentrumet har fått kritik för att vara för stort och utmanade med sin stora glasfasad i förhållande till den befintliga äldre stenbebyggelsen.

Staffan Kihlström staffan.kihlstrom@dn.se

DN 11 feb 2015:

”Låt Arlanda ersätta Bromma”

“Sverige har allt att vinna på om Bromma läggs ned och investeringarna i stället görs på Arlanda. Det är bättre med en stor muskel som ger fler direktlinjer ut i världen. Det säger SAS koncernchef Rickard Gustafson.

– Det går givetvis inte att lägga ned Bromma abrupt men på sikt skulle det gynna Sverige om det satsades på Arlanda och flygtrafiken flyttades över dit i stället, säger Rickard Gustafson, vd för SAS.

Han betonar att Bromma är viktigt för infrastrukturen men att det borde gå att göra en förflyttning ut till Arlanda. Långsiktigt vore det bäst för Sverige och därmed också för SAS. Hur stora investeringar som krävs för att ersätta Bromma flygplats vet han däremot inte. Det kan säkert innebära en terminal-utbyggnad och kanske ytterligare en landningsbana, tror han:

– Det är i vart fall bättre med en stor stark muskel för svensk flygtrafik än dagens lösning.

Under tiden fortsätter den skandinaviska flygkoncernen sin hårda kamp om resenärerna på den europeiska flygmarknaden. Han är nöjd över att bolaget lyckades attrahera 1,7 miljoner nya passagerare under 2014.

– Framgångarna inspirerar oss att fortsätta och ett viktigt steg blir en ny direktlinje Stockholm–Hongkong. Långlinjerna som SAS

successivt byggt ut är viktiga för att behålla resenärerna även på Europalinjerna, säger Rickard Gustafson.

Vilka nya linjer som ligger i planerna vill han inte peka ut men nämner ändå Los Angeles, Miami och Seoul.

Oljeprisfallet har gynnat SAS men den starkare dollarn har å andra sidan motverkat vinsterna. Trots det kommer de redan mycket låga biljettpriserna att fortsätta att pressas ytterligare, tror han.

– Någonstans finns givetvis en botten men vi är inte där ännu.

SAS måste därför söka efter nya intäktskällor för att kompensera bortfallet i priskonkurrensen. Exakt vilka alternativ som kommer att stå till buds vill han inte säga i dag.

– I dag får man ta med sig bagage upp till en viss mängd gratis, kanske behöver vi ta betalt för det i framtiden. Vi har också stora värden i vårt Eurobonussystem som kan utvecklas, säger Rickard Gustafson.

Thorbjörn Spängs thorbjorn.spangs@dn.se “

DN 11 feb 2015:

“ Klockan fylls med ljuv musik

Nu är det klart vad som händer med den sista tomma gasklockan i Hjorthagen. Den blir ett musikhotell, med restaurang och en scen som kan ta 1 000 besökare.

– Vi har ett samarbete med Story Hotel och med Luger/Live Nation, en av de större arrangörerna som kan ta hit stora internationella artister, säger Magnus Rohtman på byggherren JR Kvartersfastigheter.

När gasverket i Hjorthagen byggdes i slutet av 1800-talet var staden angelägen om att industribyggnaderna också skulle vara en arkitektonisk manifestation. Den namnkunnige Ferdinand Boberg anlitades som arkitekt, hans två första gasklockor – 23 och 34 meter höga – uppfördes i rött tegel med mönsterband av gult och brunt tegel från Schlesien.

Nu är de nedlagda sedan decennier, men om tre fyra år väntas hotellet öppna i den ena – i den andra blir det en internationell gästspelsscen.

– Vi får gå väldigt varsamt fram för att värna de arkitektoniska och kulturhistoriska värdena. Den väldigt speciella upplevelse det är att vara inne i gasklockan ska bibehållas, säger Magnus Rothman.

Hotellrumsdelen ligger som en månskära i ett antal våningsplan inne i gasklockan, rummen vetter ut mot scenen och atriet.

– De kan fungera som gästloger, man kan hyra ett rum, bjuda in sina vänner och se sin favoritartist, säger Magnus Rohtman.

Den runda scenen ska också kunna göra tjänst som en bankettyta vid större evenemang på gästscenen i gasklockan intill.

Men vad säger ni till hotellgäster som är lättstörda?

– Hotellet får vara tydligt med att den som vill titta på ett särskilt evenemang kan boka rum då och då, säger Staffan Lorentz, projektchef för Norra Djurgårdsstaden.

I dag har cirka 1 000 familjer flyttat in i Norra Djurgårdsstaden och tre förskolor har öppnat. Stockholms stads mål är att färdigställa cirka 500 lägenheter om året tillsammans med ny infrastruktur, gator, parker och service.

– Det är välkommet att det händer något i centrum. Musikhotellet kommer att samspela med den satsning på kultur som Stockholm gör i gasverksområdet, säger Staffan Lorentz.

Förutom scenerna i gasklockorna kommer även Spårvägsmuseet att flytta till området. Bibliotek och Kulturskolan är också på väg.

– Musikhotellet är ett spännande koncept som jag tror kan dra en hel del folk på själva grejen – hotell och scen i en gasklocka. Det blir ett väldigt bra tillskott till stadens scener, och till området, som vi vill ska ha en kulturell karaktär, säger stadsbyggnadsborgarrådet Roger Mogert (S).

Mia Tottmar mia.tottmar@dn.se

Fakta. Värtans gasklockor

Gasklocka 1 – där musikhotellet ska ligga – byggdes 1893 och lades ned på 1960-talet.

Gasklocka 2 – med gästscenen – byggdes 1900 och lades ned 1992. Den ansågs vid uppförandet vara världens största, med en volym av 65 000 kubikmeter.

Värtagasverkets invigning den 25 november 1893 förrättades av kung Oscar II i närvaro av tre prinsar och stadens honoratiores. “

DN 11 feb 2015:

“Vinden har vänt för byggbranschen

Sysselsättningen ökar och utvecklingen i byggbranschen är positiv efter två års nedgång. Handelskammarens konjunkturbarometer målar Stockholmskonjunkturen i ljusa färger, men varnar för svag efterfrågan i EU och oro i Ukraina.

Handelskammaren tar varje kvartal tempen på konjunkturen genom enkäter till drygt 2 600 företag. Efter finanskraschen gick det mesta ned i en djup dalgång som nådde botten 2009, för att nå en topp av höga framtidsfärväntningar bara två år senare.

Sedan dess har det som kallas konjunkturindikatorn hackat sig fram kring nollstrecket – som betyder oförändrad konjunktur – för att det senaste året höjt sig till huvudsak positiv utveckling.

Konjunkturbarometern för det fjärde kvartalet 2014 som presenterades på tisdagen är i huvudsak positiv. Branscher som haft det svårt de senaste åren – byggindustrin och handeln med motorfordon – har större framtidstro än på länge och särskilt i byggbranschen har framtidstron ökat. Det beror inte på att det byggs mer just nu utan på hög orderingång inför resten av 2015.

Livsmedelshandeln har haft relativt goda tider ganska länge eftersom Stockholm växer snabbt och vi alla måste äta. Det som kallas uppdragsverksamhet – konsulter av alla de slag – har länge varit en mycket viktig näringsgren i Stockholm.

Uppdragsverksamheten går fortsatt bra liksom it-sektorn. Men inom it-sektorn och livsmedelshandeln har sysselsättningen inte ökat som förväntat.

Vart fjärde företag i Stockholms län upplever att det är brist på arbetskraft och den siffran ökar sakta men säkert. Byggindustrin och databranschen är de sektorer som upplever stor brist på kompetent arbetskraft.

Konjunkturindikatorn för fjärde kvartalet 2014 låg på +25, en liten ökning från kvartalet före. Generellt sett är den siffran bland de bättre sedan 2000.

Den högsta siffran är +40, medan den lägsta siffran är –23. Bortsett från några år under it-krisen för drygt tio år sedan har konjunkturen i Stockholm hela tiden legat över konjunkturen för Sverige som helhet.

Anders Sundström anders.sundstrom@dn.se “

DN 12 feb 2015:

”Så kan Bromma läggas ned och ersättas med bostäder”

Flytta flyget. Bostadsbristen, buller och risken för olyckor talar för att lägga ned Bromma flygplats. Området skulle kunna rymma 50 000 nya bostäder och 30 000 arbetsplatser. Det är fullt möjligt att lägga ned flygplatsen redan 2028, skriver miljöforskaren Per Kågeson.

Bromma flygplats har diskuterats i 30 år och socialdemokraterna har vid flera tillfällen lovat en nära förestående nedläggning, ibland med instämmanden från KD och C. Men 2008 beslutade den borgerliga majoriteten i Stadshuset att förlänga markavtalet med Swedavia till år 2038.

Det finns minst tre skäl att trots detta överväga en nedläggning av Bromma och överflyttning av trafiken till andra flygplatser. Behovet av nya bostäder är stort. Miljöpartiet har i en skiss visat att området med bebyggelse av innerstadskaraktär skulle kunna rymma 50 000 bostäder (100 000 invånare) och 30 000 arbetsplatser. Det andra skälet är att Brommas flygrörelser orsakar större bullerstörningar än alla andra flygplatser i Sverige och begränsar möjligheterna till bostadsbebyggelse även utanför fältet.

En tredje anledning är att mer än tre fjärdedelar av allvarliga olyckor med trafikflygplan inträffar under start, inflygning och landning. Risken för haveri är liten men olyckor inträffar. År 1977 havererade ett flygplan på en parkeringsplats i Kälvesta under inflygning till Bromma. Samtliga 22 ombord dog men som av ett under skadades ingen på marken. I Amsterdam dog 44 människor 1992 när ett stort transportflygplan kraschade in i ett bostadshus.

Under 2014 hade Bromma cirka 45 900 starter och landningar av flygplan i linjefart och charter varav 85 procent i inrikes trafik. Därtill förekom knappt 8 800 flygrörelser med andra typer av flygplan. Den reguljära trafiken på Bromma kan jämföras med Arlanda som hade drygt 225 000 starter och landningar, fördelade 69/31 mellan utrikes och inrikes trafik.

Stora internationella trafikflygplatser med två landningsbanor tar emot två till tre gånger mer trafik än Arlanda mätt som passagerare. Det beror på hög beläggning under större delen av dygnet och att de i genomsnitt trafikeras av betydligt större plan. På Arlanda ligger man under morgonens rusningstimme ganska nära sitt kapacitetstak men i övrigt finns ledig kapacitet.

Kapacitetsutnyttjandet på Arlanda kan förbättras genom jämnare beläggning. Det kan uppnås genom att avgifterna differentieras så att det blir dyrare i rusningstid och billigare under lågtrafik. Därtill kommer att dagens avgiftssystem gynnar små flygplan som utnyttjar en oproportionerlig andel av Arlandas kapacitet under trängseltimmarna. Detta är resultatet av en önskan att gynna Norrlandsflyget.

En alternativ möjlighet för delar av Norrlandstrafiken skulle kunna vara att göra Sundsvall-Timrås flygplats till ett nav där de som kommer från små orter i ett litet plan får byta till ett större. Bytet ger förstås lite längre restid, men politiker och företagsledare från liknande orter i södra Sverige tvingas använda betydligt mer tid för att ta sig till huvudstaden än de som i dag flyger direkt från orter i norra Sverige. Sundsvall som nav ger också möjlighet att byta till destinationer som Malmö och Göteborg utan att behöva ta vägen via Stockholm.

Allra bäst vore om en större del av den omfattande trafiken söderut kunde använda Skavsta. Under morgonrusningen anländer mer än en

tredjedel av planen till Arlanda från söder. Skavsta har tillstånd för 75 000 flygplansrörelser per år men använder mindre än en tredjedel. Med Ostlänken kommer flygplatsen få direkt snabbtågsförbindelse med Stockholm 2028 (restid 40 min). När Alliansregeringen gav klartecken till denna mångmiljardinvestering måste den väl ha tänkt sig att Skavsta ska utnyttjas mera optimalt?

Skavsta ligger 115 km söder om Arlanda, vilket med 800 km/tim innebär en tidsvinst på 9 minuter. Det motsvarar hälften av den framtida skillnaden i restid med tåg från Skavsta till Stockholm jämfört med Arlanda-Stockholm. Överflyttning av trafik till Skavsta minskar också utsläppen av klimatgaser. Dessutom gynnas alla som bor eller arbetar i söderort förutsatt att flygtågen stannar i Flemingsberg och/eller Södertälje.

Swedavia har ett rabattsystem som ska stimulera flygbolag att öka trafiken på statens flygplatser. Det vore bättre om ägaren ser till att företaget i stället premierar kunder som har hög kabinfaktor (beläggning). På Bromma färdas i snitt bara 37 passagerare per plan i utrikes trafik och kabinfaktorn är ofta låg. Högre beläggning ger färre flygrörelser och lägre utsläpp per passagerarkilometer samt ett bättre utnyttjande av flygplatsernas kapacitet.

Den största utmaningen ligger i att ge plats för skol- och allmänflyget som redan håller på att trängas ut från Bromma. Efter Göran Perssons förhastade beslut att lägga ner Tullinge till förmån för gles bostadsbebyggelse finns närmaste tänkbara rullbana nu i Strängnäs på ett avstånd av 68 km från Stockholm. Allmänflygets starter och landningar på Bromma och Arlanda uppgår till cirka 12 000 per år (i snitt 33 per dag). De mest prioriterade kan nog beredas plats på Arlanda.

En avveckling av Bromma flygplats frigör mycket mark. Att upplåta den med tomträtt för 50 000 lägenheter och en del lokaler kan inbringa 300 till 400 miljoner per år. Det ska jämföras med de 6 miljoner per år som stadens avtal med Swedavia ger (5 kronor per avresande passagerare) och skulle räcka till betydande investeringar i infrastruktur och hyreslägenheter.

Miljöpartiets förhoppning om nedläggning till 2018 är föga realistisk. Men en tidigare avveckling än 2038 är definitivt möjlig. Genom ägardirektiv till Swedavia kan regeringen säga upp avtalet. Uppsägningstiden är tre år. Senast 2028, då banan till Skavsta invigs, bör Bromma kunna läggas ner. Viss avveckling kan ske redan innan dess genom överflyttning av trafik till Arlanda. Total nedläggning 2028 skulle också skapa möjlighet att dra fram tunnelbanan till området i tid för den nya bebyggelsen som kommer att kräva mycket bättre kollektivtrafikförsörjning än den som nu erbjuds.

Regeringen har gett Anders Sundström uppdrag att utreda frågan om Bromma. Denne bör ta uppgiften på stort allvar och redovisa både hinder och möjligheter. Särskilda hänsyn till Swedavia, som i viss mån konkurrerar med kommunala och privata flygplatser, bör inte tas.

I motsats till vad som skedde när stadens avtal med Swedavia förlängdes med 30 år bör oppositionen denna gång inbjudas till samråd. Det är viktigt att finna en långsiktigt hållbar lösning på Stockholmsregionens flygplatsbehov. Den gigantiska satsningen på höghastighetsbanor kommer i ringa grad att reducera flygtrafiken men har fördelen att knyta Skavsta närmare till Stockholm. Det vore dumt att inte utnyttja detta för att ersätta Bromma flygplats med välbehövlig bostadsbebyggelse.

Per Kågeson, Fil Dr I Miljösystemanalys

DN 13 feb 2015:

“ Tellus tower måste krympas – till 45 meter

Stockholms stad ger inte upp kampen om Tellus tower.– Jag vill se var skon klämmer. Vår förhoppning är att vi kan reda ut detta med Försvarsmakten och lösa problemet, säger stadsbyggnads-borgarrådet Roger Mogert (S).

Tellus tower vid Telefonplan måste krympas från 240 till 45 meter. Annars kommer skyskrapan att medföra stora störningar på försvarets tekniska system. Om inte Stockholms stad tillgodoser försvarets önskemål hotar länsstyrelsen med att riva upp detaljplanen.

Tellus tower var tänkt att bli ett tydligt landmärke, väl synligt från Stadshuset, Skansen och Skogskyrko-gården. Det skulle innehålla 700 bostadsrätter i 75 våningar, restaurang och skybar högt upp och en pool för husets invånare på taket.

Men planerna måste arbetas om, anser länsstyrelsen i sitt remissvar, eftrsom de är i konflikt med Försvars-maktens intressen. Försvarsmakten skriver så här i sitt yttrande till staden:

”Höga objekt riskerar alltid att störa Försvarsmaktens tekniska system av olika slag. Systemen och tillhörande anläggningar omfattas av försvarssekretess och utgör riksintresse för totalförsvarets militära del. Enligt en genomförd teknisk analys kommer den höga byggnaden i området att medföra stora störningar på de tekniska systemen.”

Byggnaden får inte vara hög-re än 45 meter. Även tre andra planerade hus i området måste krympas, enligt länsstyrelsen. Annars ”åligger det länsstyrelsen att överpröva och upphäva antagandebeslutet”.

– Det känns lite förvånande och väldigt tråkigt. Men jag hoppas att vi kan öppna en dialog och att länsstyrelsen och Försvarsmakten blir konstruktiva och hjälper oss, säger Roger Mogert.

Varför undersökte inte staden detta innan ni lade ned pengar och tid på detaljplanen?

– Man kan också tycka att Försvarsmakten kunde ha hört av sig. Vårt projekt har – till skillnad mot försvarets anläggningar – inte varit hemligt, säger Roger Mogert.

Mia Tottmar mia.tottmar@dn.se “

DN 13 feb 2015:

“ Så ändras staden när villor rivs

Lummiga tomter med gamla hus köps upp och bebyggs med nya radhus och flerfamiljshus. DN:s Anders Sundström guidar bland villakvarter i förändring.

Det pågår en strid om Stockholms villaområden. Den står – enkelt uttryckt – mellan fåglar och bostäder. Lummiga tomter med äldre villor köps upp och bebyggs med radhus, parhus eller små flerfamiljshus. Det gamla huset rivs ofta och träden fälls nästan alltid. Är det här en bra eller dålig utveckling? Det beror förmodligen på om man bor i ett hus och värnar naturen eller står långt bak i bostadskön.

Älvsjö fick sin järnvägsstation 1879 och ett och annat hus byggdes redan då. Längre söderut mot Långsjön där Stockholms villaområden möter Huddinges uppfördes en och annan sommarstuga och enstaka villor. Omvandlingen av Älvsjö, Långbro, Långsjö och Herrängen från bondland till – i huvudsak – villastadsdelar började 1908. Då satte avstyckningen av villatomter närmast Älvsjö fart på allvar och fastighetsbolaget AB Billiga tomter köpte de väldiga egendomarna Långsjö gård och Herrängens gård.

Utbyggnaden en bit bort från Älvsjö station gick ganska trögt de första tjugo åren, bland annat för att det var långt till stan och inget av dåtidens privata bussbolag ville köra buss ut till stadsdelar som ännu var mest skog, bergknallar och ängar. Än i dag står enstaka villor med omkring hundra år på nacken kvar på sina stora tomter. Men många är borta. De här villaområdena är som träd med sina årsringar. De flesta av de flera tusen tomterna hade fått hus på 1950- talet, men även senare har några radhusområden tillkommit.

När Stockholm nu växer väldigt snabbt och det råder bred politisk enighet om att det är viktigt att bygga minst 7 000 bostäder om året ökar trycket på att bygga även i de äldre villastadsdelarna. Det trycket har egentligen funnits i sisådär 50 år och många av villatomterna är redan delade itu – ofta med ett gammalt litet hus på ena tomten och ett större nyare hus på den andra halvan.

Det som händer nu och har pågått i ett drygt decennium är att äldre hus med stora tomter – där detaljplanen tillåter stora hus och ibland mer än ett hus – köps upp. Ibland blir det gamla huset kvar och får nya större grannhus, men oftast försvinner det samtidigt som träden fällds och bergsklackar sprängs bort för att få tomten plan och lättbyggd.

– Vi i stadsdelsnämnden har inte så mycket att säga till om i byggfrågor. Men vi vet att det finns en oro för vad som ska hända med de gamla villaområdena och jag och många med mig tycker att man ska vara varsam med det gamla Älvsjö, säger Majvi Andersson (S), ordförande i Älvsjö stadsdelsnämnd.

Ibland ger sig dock stadsdelsnämnden in i byggdebatten. Strax före jul skrev nämnden till Stockholms stads exploateringskontor för att försöka stoppa försäljningen av en obebyggd brant bergstomt vid Lingonbacken nära Långsjön. Ett byggbolag har köpt två tomter med två äldre hus och vill köpa även granntomten som av någon anledning ännu ägs av Stockholms stad. Planen medger totalt tolv bostäder i bergsskärningen och stadsdelsnämnden oroas över att nya hus på berget försämrar ett populärt promenadstråk och försämrar för djur och växter.

Christer Ihse bor i Herrängen sedan länge och har i många år engagerat sig för att stoppa en utveckling där gamla ekar på lummiga tomter får ge plats för nya, stora tvåfamiljshus där den söndersprängda tomten sedan delas upp mellan lägenheterna. Han är rädd för att den

ekologiska mångfalden i Herrängen och Långsjö sakta men säkert försämras i takt med att naturen försvinner. Christer Ihse vill att Stockholms stad ser över de gamla detaljplanerna och ser till att ingen tomt får vara mindre än 600 kvadratmeter, att parhus inte tillåts, att avstånden mellan husen ska vara de normala och att det ska bli förbjudet att fälla värdefulla träd.

– Jag är inte motståndare till att det byggs. Men de borde kunna gå mycket mildare fram, anser Christer Ihse som i flera fall anser att byggherrar fått bygga mer än vad planen tillåter – med stadens goda minne.

När han genomfört enkäter om frågorna har han fått ett stort stöd. Men han är medveten om att många – även en del som bor i de äldre villaområdena – tycker att det finns fördelar med att byggrätterna är generöst tilltagna.

På herr Stens väg i Älvsjö ligger en vacker trävilla från tidigt 1900-tal som står i centrum för en lokal kulturdebatt. Huset står mitt på den stora tomten och det byggbolag som köpte fastigheten för omkring nio miljoner vill flytta det för att få plats med ännu ett lika stort hus på tomten som har en stor byggrätt.

– Den är en av Älvsjös mest värdefulla villor och det är viktigt att hela området får bevara sin karaktär med smala vägar och mycket grönska, säger Iris Lindgren i Älvsjö fastighetsägareförening, som engagerat sig för att förhindra att huset flyttas.

Hennes bestämda uppfattning är att huset inte går att flytta och att därför kommer att rivas. Även Brännkyrka hembygdsförening och flera grannar har skrivit till Stadshuset för att försöka stoppa planerna på nya hus på den här tomten.

Att ett byggbolag kan betala nio miljoner för en villa för att kunna bygga mer på tomten visar att det ligger stora pengar i förtätningen av Stockholms villaområden. Det upptäckte en privatperson som vill vara anonym när han tänkte sälja sitt hus i Bromma för att flytta ut på landet.

Han fick rådet att bygga ut huset lite och bygga om det till fyra bostadsrätter. Efter tre års strid om bygglovet är ombyggnaden i stort sett klar. Privatpersonen minns inte striden med glädje, men däremot arbetet med att skapa fina bostäder. Dessutom gör han ingen hemlighet av att projektet gav honom en god vinst.

Det är således inte bara politikernas starka intresse av att bygga nya bostäder som förändrar villastadsdelarna, utan även starka ekonomiska drivkrafter.

– Enkelt uttryckt är det väl så att så länge du bor där och vill bo kvar så är det bra om inte grannarna förstör området, men när du flyttar eller dödsboet tar över så gäller penningen, konstaterar Christer Ihse.

Anders Sundström anders.sundstrom@dn.se

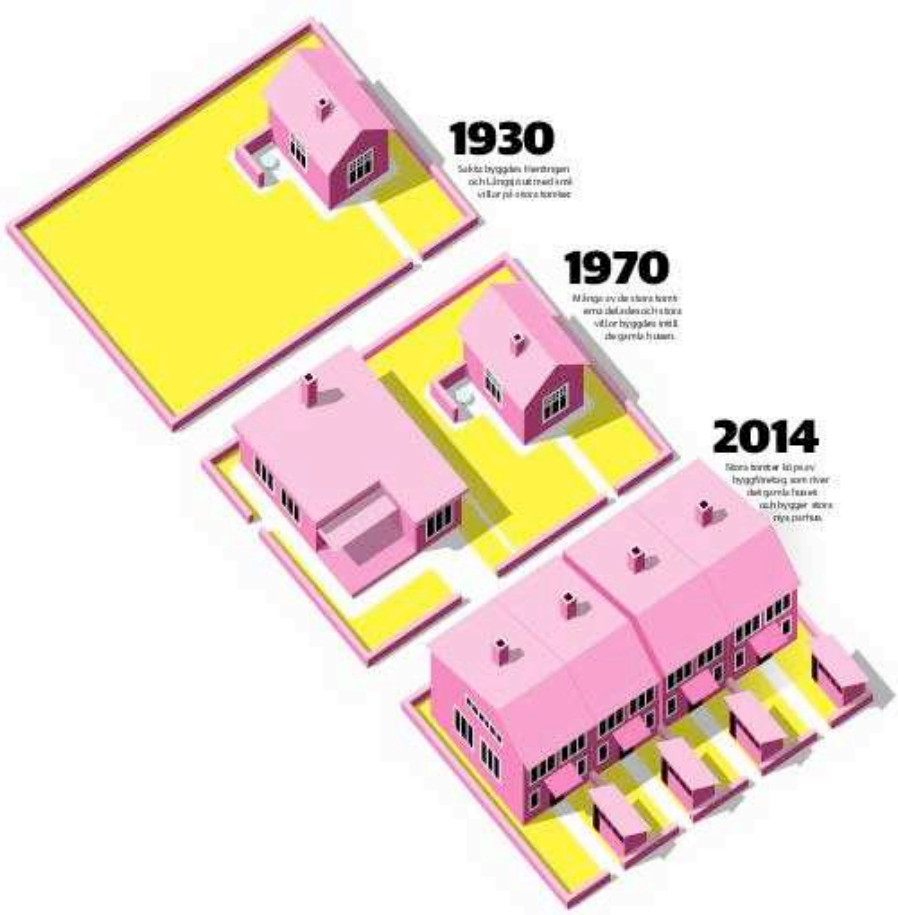

DN 13 feb 2015:

“Ett hus bidde två hus, bidde ...

Stockholms villaområden håller på att förändras. Allra tydligast är det i den nordligaste delen av Älvsjö villastad, där ett tiotal enfamiljshus köpts upp och rivits till förmån för tvåvåningsbyggnader med flera lägenheter. Politikerna är inte nöjda med utvecklingen.

– Men juridiskt har vi små möjligheter att stoppa det, säger stadsbyggnadsborgarrådet Roger Mogert (S).

Det är bara tre av stadens småhusområden som är skyddade. För Södra Ängby och Enskedefältet finns bevarandeplaner, för Norra Ängby en tilläggsdetaljplan som anger ”särskild miljöhänsyn”.

För de övriga – Älvsjö, Äppelviken, Aspudden med flera – är detaljplanerna från 1900-talets början mycket generösa och tillåter det Skönhetsrådets förre sekreterare Martin Rörby kallade ”aggressiv byggnation”.

Hans efterträdare Henrik Nerlund påpekar att byggrätten på villa-tomterna tidigare var reglerad på två sätt:

– Dels i detaljplanen, som då hette stadsplan, dels i tomträttsavtalet där det ofta var inskrivet att det bara fick finnas en eldstad på tomten. Men när tomterna friköptes försvann ena halvan av regleringen och ingen tänkte på att justera det, säger han.

Villaägare har under ett antal år kunnat friköpa sin tomträtt. Men när den borgerliga majoriteten i Stadshuset 1999 beslöt att sänka priset till

halva marktaxeringsvärdet såldes nästan 75 procent av stadens cirka 25 000 småhustomträtter.

– Det blir problematiskt när staden har planerat på ett sätt och det blir väldigt hastiga förändringar utan att det var tanken. En vanlig familj kan inte konkurrera med byggbolagen när ett hus ligger ute till försäljning, säger Henrik Nerlund.

En inventering som stadsbyggnadskontoret har gjort visar att de generösa byggrätterna för småhusområden finns i hela staden, men att förtätningar är vanligare i söderort.

– Det är flest ärenden i Älvsjö och Herrängen, men Bromma är på väg, säger Henrik Nerlund.

Förtätningarna sker på två sätt, dels genom att stora villatomter delas i två och förses med var sitt parhus/tvåbostadshus, dels genom att det byggs flerbostadshus på villatomter.

Herrängen och Långsjö har förtätats på det första sättet, genom ett maximalt utnyttjande av byggrätten på tomter över 1 200 kvadratmeter. Antalet ärenden har inte varit så många men det har väckt starka protester lokalt.

Att villor har rivits för att ge plats åt flerbostadshus har hänt en handfull gånger i Aspudden och ett tiotal gånger i Älvsjö, där det har skett en ganska omfattande förtätning i tre kvarter som ligger mycket nära stadsdelens centrum.

I Mälarhöjden begränsas möjligheten till förtätning av en bestämmelse om att det ska vara tolv meter mellan större byggnader.

Sedan Roger Mogert tillträdde som borgarråd efter valet har stadsbyggnadsnämnden behandlat ett par förtätningsärenden.

– Hela nämnden tycker att det är väldigt trist, jag upplever att vi är eniga om det. Det blir fulare helt enkelt. Men juridiskt har vi små möjligheter att stoppa det, om vi säger nej i nämnden så går de vidare till domstol och vinner, säger han.

Att i detalj planlägga alla villaområden är en övermäktig uppgift, menar Roger Mogert, det staden kan göra är att minska trycket genom att bygga mer och bygga bra.

– Men den här sortens förtätningar känns inte som en positiv förändring, vi måste hitta någon sorts strategi. Det känns angeläget att se vad staden kan göra för att öka skyddet för de här områdena, det handlar om ett principiellt förhållningssätt till staden, säger han.

Enligt Henrik Nerlund kan staden, rent teoretiskt, göra tillägg till detaljplaner.

– Vi tycker att det är ett problem när politikerna inte har kontroll på vad som händer. Det går säkert att hitta ett sätt att hindra förtätningarna och det är en jätteviktig fråga. Men det är också en svår fråga – om politikerna minskar byggrätten på tomterna så minskar värdet, säger Henrik Nerlund.

Mia Tottmar mia.tottmar@dn.se “

DN 14 feb 2015:

“500 nya bostäder byggs när t-bana däckas över

Efter 15 års försening ska tunnelbanan i Axelsberg däckas över. Stockholms stad räknar med cirka 500 nya bostäder och ett helt nytt centrum.

– T-banan ger en märklig barriäreffekt, den delar av stadsdelen med ett hugg, säger stadsbyggnadsborgarrådet Roger Mogert (S).

Våren 2000 började staden arbeta med en ny detaljplan för Axelsbergs centrum och området väster om centrum. Men sedan sju år tillbaka har planerna legat i byrålådan i avvaktan på ett avtal med SL. Nu börjar parterna komma överens och politikerna väntas i nästa vecka fatta beslut om att dra i gång.

Axelsbergs centrum ska byggas om helt. Dagens centrumbyggnader rivs, vilket innebär att det finns plats för cirka 500 nya bostäder. De ska ligga i 4–7-våningshus, med en del undantag som blir 10 våningar höga.

– Det bidrar till att göra Axelsbergs centrum starkare. Det finns många förortscentrum som har stora behov av en upprustning och av ett större kundunderlag, säger Roger Mogert.

Den nuvarande tunnelbaneuppgången och gångbron över tunnelbanan rivs och ersätts av en inbyggd station med tunnelbaneentré i de nya bostadshusen.

När börjar ni bygga?

– Det finns en viss chans att vi kan slippa överklaganden och börja bygga 2017, säger Roger Mogert.

Vad får dig att tro det?

– En naiv förhoppning om att folk ska tycka om ett bra projekt, säger Roger Mogert.

Mia Tottmar mia.tottmar@dn.se “

DN 20 feb 2015:

“ Nej, så här glest blir Bromma (nog) inte

– Gatorna blir lika smala som gränderna i Gamla stan men husen blir mycket högre, säger Handelskammarens vd Maria Rankka.

I dag presenterar Stockholms handelskammare en rapport där de menar att Miljöpartiets planer för Bromma parkstad är orealistiska.

Den rödgrönrosa Stadshusmajoriteten vill stänga Bromma flygplats 2022. MP har lanserat idén om Bromma parkstad, där 50 000 bostäder ska byggas på mindre än 15 år.

– Hittills har vi framför allt diskuterat Bromma ur ett flygperspektiv, men när vi tittar på planerna för ett stort bostadsområde där om 15 år så visar det sig att det är minst lika orealistiskt som att flytta flyget, säger Maria Rankka.

– De vill bygga fyra gånger så många bostäder som i Hammarby sjöstad, på hälften av tiden och på samma yta. Både skalan, volymen och tidsplanen är anmärkningsvärda.

I dag klarar man att bygga maximalt 600 bostäder per år på i ett och samma område, enligt de byggbolag Handelskammaren har talat med. Det är den byggtakt som hålls i Norra Djurgårdsstaden. När Hammarby sjöstad är klar har det tagit 30 år att bygga 11 500 bostäder.

– Även med fördubblad byggtakt skulle det ta minst 40 år att bygga 50 000 bostäder på Bromma, säger Maria Rankka.

Bromma parkstad ska rymma lika mycket folk som det i dag bor i Sundsvalls och Luleås tätorter tillsammans, samt 30 000 arbetsplatser,

på en yta som är lika stor som Hammarby sjöstad. Området är ungefär hälften så stort som Östermalm men ska rymma mer än dubbelt så många bostäder.

Det förutsätter, menar Handelskammaren, en extremt hög och tät bebyggelse. De arkitekter som Handelskammaren har bett granska förslaget uppskattar avstånden mellan husen till, som minst, sex meter. Minsta gatubredd i normal innerstadsmiljö är cirka 12 meter.

– Helt ärligt – de arkitektbilderna som Miljöpartiet har visat kan inte ha någonting att göra med exploateringstalet. På bilderna ser det väldigt trevligt ut, men så kommer det inte att bli. Det blir högre och tätare och mörkare, säger Maria Rankka.

Dessutom tror inte byggbolagen att det går att sälja 2 000 bostadsrätter per år i ett avgränsat område. Visserligen växer Stockholm med två SL-bussar om dagen, men de nyfödda och inflyttade har oftast inte råd att köpa en nybyggd bostadsrätt, marknaden är begränsad.

Handelskammaren anser också att parkstaden skulle generera mycket mer trafik på det hårt belastade vägnätet än vad flygplatsen gör.

Enligt planen ska visserligen inte så många av invånarna i det nya området ha bil. Parkerings-talet för Bromma parkstad ligger på mellan 0,1 och 0,3 p-platser per lägenhet.

Men, påpekar Handelskammaren: Hammarby sjöstad byggdes med 0,35 p-platser per lägenhet. Men fler än stadens planerare trott ville ha bil och staden tvingades justera upp p-talet till 0,7. Den som har råd att köpa eller hyra en nybyggd lägenhet har ofta också råd att – och vill – ha en bil.

Mia Tottmar mia.tottmar@dn.se”

DN 23 feb 2015:

”Svenska byggregler bryter mot EU-direktiv och riskerar leda till ökad klimatpåverkan”

Ny granskning. Svenska staten bryter sannolikt mot EU:s direktiv om byggnaders energiprestanda. Byggreglerna kan dessutom leda till ökad klimatpåverkan. Därför bör politikerna nu se till att förbättra energikraven, skriver tio energi- och miljöexperter.

Europas stats- och regeringschefer beslutade i höstas om tre långsiktiga mål för energi- och klimatpolitiken till år 2030. Klimatpåverkan ska minska, andelen förnybar energi öka och energianvändningen bli mer effektiv.

Sverige ligger på flera sätt långt framme. Med vår rika tillgång på vattenkraft och biobränsle har vi överlägset störst andel förnybar energi av alla länder i EU. Vi når också målen för minskade koldioxidutsläpp. Vad gäller effektivisering är bilden emellertid mer blandad. Sverige ligger ungefär på genomsnittet bland OECD-länderna, med en högre energianvändning i relation till vår BNP än många andra länder. Anledningen till det är bland annat en stor elintensiv industri och ett kallt klimat.

Mängder av nationella och internationella studier visar att energieffektivisering både är en nödvändig och kostnadseffektiv åtgärd för att möta klimatutmaningen. I många fall är åtgärderna direkt ekonomiskt lönsamma, förutsatt att regelverken är klokt utformade och marknaderna fungerar. Men så är det inte alltid. Det gäller till exempel energikraven vid ny- och ombyggnation där det nuvarande svenska regelverket är både otillräckligt och felfokuserat. Byggnaderna beställs

dessutom inte alltid av professionella förvaltare som fullt ut förstår värdet av energieffektiva byggnader.

Effektivisering handlar i princip om att få ut mer nytta av en mindre insats – i det här fallet att värma upp rum och varmvatten med mindre åtgång av ändliga naturresurser och mindre utsläpp av skadliga klimatgaser.

EU:s direktiv om byggnaders energiprestanda (2010/31/EU) bygger på denna princip. De nuvarande svenska byggreglerna tar dock inte sin utgångspunkt i hur mycket energiresurser som verkligen går åt för att värma huset eller hur mycket klimatet påverkas, utan utgår från den mycket snävare frågan om hur mycket energi som måste köpas. Därmed bidrar byggreglerna i värsta fall till att öka energiresursanvändningen och klimatpåverkan i stället för att minska den!

En juridisk granskning av byggreglerna (utförd av advokatfirman Öberg & Associés på uppdrag av Svensk Fjärrvärme) som Boverket fått ta del av, bekräftar bilden. Granskningen visar att Sverige riskerar att fällas i EU-domstolen eftersom vårt regelverk inte följer intentionerna med unionens politik för energieffektivisering och redovisar byggnaders primärenergianvändning.

De nuvarande byggreglernas olyckliga konsekvenser kan illustreras med ett konkret exempel:

En byggnad med en värmepump använder en tredjedel elektricitet och två tredjedelar bergvärme ur marken. Men energin från marken räknas inte som energianvändning eftersom den inte är ”köpt”. Om en byggnad i stället är ansluten till ett fjärrvärmeverk där det finns en värmepump blir skillnaden att all energi som används kommer utifrån, och då räknas den som ”köpt energi”. Detsamma gäller om byggnaden värms med en värmepump som man har på tomten tillsammans med grannen. Ur byggreglernas perspektiv är den första byggnaden mycket effektivare än de två andra. Det är den förstås inte.

Genom att specialanpassa uppvärmningstekniken till regelverket kan man bygga med sämre klimatskal, det vill säga sämre isolering av väggar och fönster med mera, vilket alltså resulterar i en högre energianvändning. Effekten av det blir särskilt problematisk kalla vinter-dagar, då huset kräver extra energi utifrån, vilket påverkar hela energisystemet. Vinsten av de kilowattimmar som sparas in när det är varmt kan alltså komma att ätas upp av de dyra kilowattimmar som krävs när det är kallt.

En värmepump kan vara ett effektivt sätt att generera värme, men först ska byggnadens värmeförluster minimeras. Därefter ska valet av energislag ske på lika villkor och med hänsyn till dess miljöpåverkan.

Problemet med felaktigt utformade byggregler förstärks av de miljömärkningssystem, eller andra initiativ som syftar till att gå före i utvecklingen av energieffektiva byggnader, som för trovärdighetens skull delvis baserar sin klassning på Boverkets byggregler. Det förvärrar konsekvenserna.

Nybyggnadsreglerna är också vägledande vid ombyggnader. Köpt energi i befintliga byggnader minskas enklast med en värmepump, oavsett om det sänker driftkostnaderna eller faktiskt ökar energiresursuttagen. Detta riskerar att tränga undan andra energieffektiviseringsåtgärder såsom tilläggsisolering och fönsterbyten.

Att de här systemfelen finns verkar bero på snäva myndighetsuppdrag där alla ser till sin del men ingen tillräckligt beaktat helheten. Men det

är mer fruktbart att se framåt än att leta fel. Alliansregeringen tog ett första steg genom att ge Boverket i uppdrag att se över grunderna för dagens regelverk. Den översynen pågår just nu. Den rödgröna regeringen har nu möjlighet att se till att slutsatserna landar rätt. De tekniska och juridiska frågorna är förvisso komplicerade men principen bör vara enkel:

Energikraven i byggreglerna ska vara långsiktiga och teknikneutrala, så att samma krav ställs på alla byggnader, oberoende av vilket uppvärmningssystem som installeras när huset byggs.

Alla hus ska vara energisnåla under hela sin livslängd oavsett uppvärmningsform.

Fastighetsägaren ska kunna välja sin uppvärmningsform.

Det är på tiden att Sverige får byggregler som understöder våra egna och EU:s energi- och klimatmål. Vi vill alla vara med och bygga ett mer hållbart samhälle och ser fram emot teknikneutrala byggregler som uppmuntrar till energieffektivt byggande på riktigt.

Svante Axelsson, Generalsekreterare, Naturskyddsföreningen
Maria Brogren, Energi- Och Miljöchef Sveriges Byggindustrier
Jan-Olof Dalenbäck, Professor I Installationsteknik Chalmers Tekniska Högskola
Jonas Gräslund, Teknikchef Skanska Fastigheter
Kjell Jansson, Vd Svensk Energi
Ulrika Jardfelt, Vd Svensk Fjärrvärme
Johnny Kellner, Oberoende Konsult, F D Teknik- Och Miljöchef Veidekke
Eje Sandberg, Ordförande Sveriges Centrum För Nollenergihus
Sven Werner, Professor I Energiteknik Högskolan I Halmstad “

* Landsbygdspolitik.

Politik för en landsbygdsminister.

I regeringen hanteras problemen av

Sven-Erik Bucht
Landsbygdsminister Näringsdepartementet

Ansvarsområden
Cv
Pressmeddelanden
Tal
Statssekreterare

Åsa Romson
Klimat- och miljöminister, vice statsminister-
Delar av miljödepartementet bör ingå här:
landsbygdsmiljöer (biologisk mångfald, hav och vatten o d)

DN 29 jan 2015:

“Vargjakten prövas på nytt

Frågan om huruvida man kan överklaga beslut om licensjakt på varg tas nu upp av Högsta förvaltningsdomstolen, som beviljade prövningstillstånd på onsdagen.

Årets licensjakt, som grundar sig på ett politiskt beslut om varg-beståndet, höll på att stoppas av rent juridiska skäl. Det handlar om den eventuella rätten att till domstol kunna överklaga ett myndighetsbeslut kring jakten. Det bottnar i sin tur kring en ändring av jaktförordningen som gjordes för en tid sedan.

Där står att frågan om licensjakt på varg tas av länsstyrelsen i respektive län, beslut som sedermera kan över klagas till Naturvårdsverket, men därefter skulle det vara stopp.

Rättsfrågan har nu på grund av en rad överklaganden vandrat från första instans, förvaltningsrätten i Karlstad, till nästa, kammarrätten i Göteborg. Med onsdagens beslut avser Högsta förvaltningsrätten med sitt prövningstillstånd att ta upp frågan.

– Vi är en prejudikatsinsats och tar därför upp mål där domstolarna har behov av att veta vad som gäller, säger justitierådet Erik Nymansson.

När onsdagsmorgonen grydde hade emellertid 40 av 44 vargar som skulle skjutas redan fällts. **Tt “**

DN 1 feb 2015:

”Staten måste sluta avverka sin egen skyddsvärda skog”

“ Rädda mångfalden. Sveriges skogar rymmer 1 800 hotade arter – trots det avverkar statens skogsbolag Sveaskog arealer som nyss ansågs vara skyddsvärda. Regeringen måste se till att statens skog används för att skydda den biologiska mångfalden, skriver fem naturskyddsorganisationer.

Sveriges nya regering verkar glädjande nog vilja ta ansvar för att bevara skogens mångfald. Vi miljöorganisationer vill nu påminna om två viktiga pusselbitar: ökade anslag och kostnadseffektiva lösningar för skydd av skog.

Regeringen bör återkomma redan i vårbudgeten med en avisering om att den uteblivna förstärkningen för naturvård om en miljard genomförs 2016 i stället. Redan nu kan dock riktningen styras genom andra politiska beslut, som regleringsbrev och instruktioner. Nu måste vi använda vår gemensamma skog för att rädda mångfalden och på ett enkelt och kostnadseffektivt sätt närma oss miljömålen. Detta kräver bland annat ändringar av de ägardirektiv som den förra regeringen införde.

Såväl den nya som tidigare regeringen har tydligt deklarerat att skyddsvärda skogar inte ska avverkas. Sittande regering har dessutom gått längre genom att uttala att den vill skydda alla de artrika naturskogar som finns kvar i Sverige. Budgetförslaget för 2015 med en förstärkning om en miljard till skydd och skötsel av värdefull natur var ett mycket viktigt steg i rätt riktning, även om det inte hade räckt för att nå vare sig nationella mål eller internationella åtaganden. Vid sidan av budget och anslag bör regeringen fatta politiska beslut, till exempel

genom en ny skogspolitik, för att bromsa utarmningen av skogen och nå de miljömål som rör skog och skogsbruk. Och det är bråttom!

Svenska skogens mångfald är hotad. Nästan 1 800 skogslevande arter är upptagna på den nationella rödlistan över arter vars framtid är osäker. Dessutom är statusen för en majoritet av landets skogliga naturtyper oroväckande dålig. Skogens värde för friluftslivet urholkas i takt med att kalhyggen, produktionsskogar och plantager breder ut sig. Förstörelsen av livsmiljöer, kulturvärden och möjligheterna för turism är väl dokumenterad och fortsätter. I dag kalhuggs fortfarande många av de skyddsvärda skogar som regeringen sagt att den vill skydda.

Trots lagstiftning, miljömål och internationella överenskommelser fortsätter utarmningen av landets skogsekosystem. Riksdagens miljömål som rör skog nås inte. Hotet utgörs främst av dagens skogsbruk med kalhyggen som i princip den enda skogsbruksmetoden, samt dagens skogspolitik uppbyggd på devisen ”frihet under ansvar”. För att miljömålen ska kunna uppnås krävs dessutom att skogsbruket tar ett större ansvar än vad lagen kräver. Myndigheternas uppföljningar visar dock med all tydlighet att så inte sker.

Regeringen har en möjlighet att ta ett krafttag för att vända trenden. Som en viktig dellösning föreslår vi att statens egna skogsinnehav används för att uppnå de politiska målen för skogen. Statlig skogsmark ska förvaltas som ett föredöme och med höga naturvårdsambitioner. Det statliga skogsbolaget Sveaskog har jämförelsevis höga naturvårdsambitioner i sin miljöpolicy. Dock är det uppenbart att denna miljöpolicy, tillsammans med Sveaskogs nuvarande uppdrag, inte räcker för att säkerställa de skyddsvärda skogar som regeringen har uttalat att den vill skydda. Som en del av sin policy och miljöcertifiering avsätter Sveaskog frivilligt skyddsvärd skog för naturvård. Dock har bolaget en begränsning av hur stor areal skog som ska avsättas, vilket är en anledning till att Sveaskog nedklassar och avverkar tidigare avsatta, skyddsvärda skogar. Att ett statligt bolag avverkar skyddsvärd skog är en skandal i sig. Att dessutom ständigt ändra vilka skogar som är avsatta försvårar för regering och riksdag att uppnå miljömålen. Detta eftersom det är omöjligt att värdera avsättningarnas nytta för måluppfyllelse om det råder oklarhet kring om de blir kvar eller kommer att avverkas inom något decennium. Det är därför högst rimligt att Sveaskog, folkets eget skogsbolag, tar ett betydligt större miljöansvar än i dag och att de skogar staten själv kan styra över används för att nå miljömålen.

Vi föreslår därför att:

1 Regeringens direktiv för statens skogar och framför allt Sveaskog omformuleras för att skydda mångfald och gynna mångbruk. Dagens vinstkrav måste sänkas och fokus i direktiven bör ligga på att skapa ett varierat naturnära/miljöanpassat brukande och en grön infrastruktur som bland annat säkerställer spridningsmöjligheter för arter. Sveaskog har en ambitionsnivå om 20 procent naturvård om man räknar in hyggeshänsyn, avsatta skogar och de reservat som Sveaskog tillgodoräknar sig inom sin ambitionsnivå. Därför bör naturvårdsambitionen höjas, till en början till 30 procent naturvård. Det finns goda förutsättningar för detta om man ser till Sveaskogs skogar och ekonomi.

2 Samtliga statligt ägda skogar med höga naturvärden eller med höga värden för rekreation och friluftsliv ska ges långsiktigt, transparent och kvalitetssäkrat skydd. När statligt ägda skogar skyddas genom avsättning ska pengarna inte tas från anslaget för skydd av skog.

3 Regeringen beslutar om ett omfattande bytespaket som innebär att skogsmark från Sveaskog med låga naturvärden kan bytas mot skogar med höga naturvärden som i dag ägs av privata bolag och markägare. Tidigare erfarenheter av sådana byten visar att de rejält underlättar reservatsbildandet. Byten med flera markägare inblandade ska vara

möjliga att genomföra.

4 Statens skog ska användas för att skapa grön infrastruktur. Restaurering och återuppbyggnad av värden på den statligt ägda skogsmarken skulle ge en ökad möjlighet till att uppnå målet i det internationella Nagoyaåtagandet som Sverige har skrivit under. Åtagandet innebär, bland annat, att fragmenteringen av de skogliga naturtyperna ska minska.

5 Regeringen beställer en ny inventering av naturvårdsvärdefulla skogar på statens mark. En sådan genomfördes framgångsrikt i början av 00-talet, och fick stor betydelse, i form av förbättrad information om sådana skogar. Tiden är nu mogen att göra detta igen, i syfte att förbättra kunskapsunderlaget genom att identifiera fler skyddsvärda skogar på statens mark.

6 Mångbruk, inklusive ekoturism, renskötsel och rekreation ska gynnas. I statens skogar måste betydligt större hänsyn tas till sociala värden, turism, urfolk och lokalbefolkning. Det är beklämmande att urfolket i Sverige år 2015 måste ta FN till hjälp för att få sin mark fredad från skogsförstörelse och gruvbrytning.

Majoriteten av svenskarna anser att den statliga skogen främst ska användas för bevarande av biologisk mångfald, rekreation, folkhälsa och mångbruk. Det är dags att regering och riksdag lyssnar på det.

Johanna Sandahl, Ordförande Naturskydds-Föreningen
Viktor Säfve, Talesperson Föreningen Skydda Skogen
Sara Vikström Olsson, Ordförande Fält- Biologerna
Dennis Kraft, Ordförande Sveriges Ornitologiska Förening – Birdlife Sverige
Ellie Cijvat, Ordförande Jordens Vänner “

DN 2 feb 2015:

“Oviss framtid för kända björnungar

Björnhonan Idun och hennes tre ungar går att följa i direktsändning dygnet runt från Järvzoo i Hälsingland. Men björnungarna går en osäker framtid till mötes, i värsta fall kommer de att avlivas.

När ungarna blir för stora för att gå med sin mamma måste de flyttas till andra djurparker – eller avlivas. Något som Jens Larsson, vd på Järvzoo, tror kommer väcka extra mycket frågor i och med den populära webbsändningen.

– Jag förväntar mig att det kommer att pratas mer om det i år, men det är bara bra så att kunskapsnivån höjs. De här diskussionerna kommer upp på grund av att vi människor överför våra känslor och värderingar på djuren, säger han.

I det vilda går ungarna med sin mamma i ungefär ett och ett halvt år – och på samma sätt fungerar det på djurparker. Parker runt om i Europa samarbetar för att hitta lediga platser åt de unga björnarna, vilket lyckas i ungefär hälften av fallen.

Varför låter man då björnhonor föda kull efter kull trots att det inte finns plats för ungarna? Enligt Jens Larsson handlar det om en strävan att låta djuren leva på ett sätt som så mycket som möjligt liknar ett liv i det vilda.

– En vanlig missuppfattning är att vi föder upp gulliga djur som ska dra publik, och sedan tas de bort efter sommaren. Så är inte fallet. Vi är måna om att våra djur ska få ha sitt naturliga beteende, och en av de absolut starkaste drivkrafterna är att fortplanta sig och föda ungar.

Tt “

DN 8 feb 2015:

”Fri jakt på svensk kronhjort vore förödande och skulle utarma landskapet”

“ Kronhjorten har långsamt återtagit sitt utbredningsområde efter att på 1800-talet ha varit reducerad till ett fåtal djur. Nu agerar flera lobbyorganisationer för att släppa jakten fri, men det vore förödande, skriver Carl-Gustaf Thulin på Centrum för vilt- och fiskforskning.

Olika lobbyorganisationer försöker driva igenom oreglerad, allmän jakt på kronhjort i Sverige. Det vore mycket olyckligt om de lyckas. För kronhjorten, för den biologiska mångfalden samt för oss och framtida generationer.

Kronhjorten, Cervus elaphus som Linné namngav den på latin efter den imponerande hornuppsättningen på handjuren (hjortarna), är världens tredje största hjortdjur efter älg och kanadahjort (wapiti). Den har funnits i Syd- och Mellansverige sedan istiden. Vid mitten av 1800-talet var den tillbakaträngd till ett minimum på grund av oreglerad jakt. Vid ett tillfälle räknades det sammanlagda antalet till mindre än femtio djur, begränsat till ett område i Skåne.

Sedan mitten av 1900-talet har kronhjorten mycket långsamt återtagit sitt forna utbredningsområde. Detta har skett med hjälp av mer eller mindre kontrollerade stödutsättningar samt smitningar från hägn. I dag finns det runt 20 000 kronhjortar i Sverige, från Skåne upp till fjällkanten i Jämtland och Västerbotten. Antalet ökar fortfarande, men det går långsamt.

Kronhjorten är ett mycket skyggt, grupplevande hjortdjur. I de större grupperna, som ofta består av hindar, kalvar samt några unghjortar, hjälps man åt att spana efter rovdjur. En ofta framgångsrik, men nödvändig strategi. Studier visar nämligen att kronhjorten är vargens favoritföda. Även björn och lo kan fälla kronhjort.

Under brunsten, parningstiden, bildar äldre kronhjortar harem. De lockar till sig hindar genom ett dovt brölande. De fullvuxna hjortarna (handjuren), störst och starkast vid 10-14 års ålder, har visat sig vara mycket viktiga för kronhjortens ekologi. Den som har upplevt kronhjortens parningsbröl en tidig septembermorgon glömmer det inte. Det är ett av naturens mest imponerande föreställningar. Magnifikt. Ursprungligt.

Kronhjorten är och har varit en viktig föda även för oss människor. I Sverige skjuts i dag cirka 6 000 kronhjortar i Sverige. Det kan låta mycket, men är långt färre än älg, rådjur och dovhjort (cirka 95 000, 100 000 och 30 000 vardera). Det motsvarar cirka 300 000 kg ekologiskt kronhjortkött; magert, klimatsmart, hälsosamt och, inte minst, gott. Jakten är i dag huvudsakligen reglerad i kronhjortsskötselområden. De markägare som inte vill samverka i dessa skötselområden får endast jaga kalv.

Nu agerar flera lobbyorganisationer för att släppa jakten på kronhjort fri. I den nu nedlagda jaktlagsutredningen har verkats för en förlängd, oreglerad jakttid på kronhjort. Detta skulle, om det drivs igenom, vara förödande för den svenska kronhjorten. Det riskerar att kasta svensk kronhjortförvaltning tillbaka till 1800-talets okontrollerade jakt.

När älgjakten nyligen utreddes och förnyades kom man fram till att en ökad samordning av jakten var nödvändig för en ändamålsenlig vård och för att bättre kunna balansera älgstammens storlek med skogsbrukets intressen. Kronhjorten är än mer känslig för en hård avskjutning än älgen, då hindarna som mest föder en kalv varje år, till skillnad mot älgen som i genomsnitt föder mer än en kalv per år. Det är därför mycket märkligt om jakten på den mer sällsynta kronhjorten ska släppas i en helt annan riktning än älgjakten.

Argumenten som förs fram för en fri jakt på kronhjort är skador på skog och grödor. Betande kronhjortar kan skada såväl skogsplantor som vuxna träd, men skadebilden överdrivs ofta. Riksskogstaxeringen från 2014 visar att skogen tillväxer med cirka 30 procent mer än vad som avverkas. Även inom jordbruket kan grödor betas, men samtidigt var fjolårets skördar rekordstora. En väl organiserad, reglerad samförvaltning, som nu sker i kronhjortsskötselområden, är mycket bättre. Kronhjorten kan då regleras under kontrollerade former där de är många, och expandera där de är färre.

Det är viktigt att vi har en rik och levande landsbygd, där markägare kan leva på markens produktion av grödor, skog, vilt och mångfald. Vi måste också ha en samsyn i hur landskapet ska förvaltas. Skadeförebyggande åtgärder och viltanpassning av jord- och skogsbruk är viktigt för den som vill kunna skydda sin näringsverksamhet. Ett intensifierat, regionalt jakttryck är en annan möjlighet. Vi ska dock inte enbart lasta våra vilda djur för ekonomiska bekymmer inom de areella näringarna. De har oftast andra bevekelsegrunder, som sällan har med vilda djur att göra.

Klövdjuren har många viktiga ekosystemfunktioner och ekosystemtjänster, och vi behöver snarare fler betande och bökande djur i landskapet än färre. En nyligen publicerad vetenskaplig studie visar att upp till 96 procent av ängs- och hagmarkerna har försvunnit under de senaste 100 åren (Cousins m fl i tidskriften Ambio). Orsaken är framför allt minskat bete, vilket leder till att de öppna markerna, som är så värdefulla för den biologiska mångfalden, omvandlas till skog. För att motverka denna utveckling behövs fler betande djur, vilda såväl som tama, inte förre.

Fri jakt på kronhjort är alltså inte en bra lösning. Det vore förödande för ett grupplevande, jaktkänsligt vilt som kronhjort, och bidra till utarmningen av landskapet. Jag föreslår därför:

1 **Skapa klövviltsförvaltningsområden:**

Utöka den välorganiserade jaktordningen med kronhjortsskötselområden och jaktfokus mot kalvar och unga djur att omfatta även övriga klövdjur; rådjur, dovhjort, mufflon och vildsvin. Oorganiserade områden får endast jaga årsungar (kid, kalv, lamm, kulting). Detta möjliggör en spridning där klövdjuren är få, och ett hållbart jaktligt uttag där klövdjuren är många.

2 **Viltindexera arealbidragen (se DN Debatt 2014-03-29):**

De markägare som har mer djur, vilda såväl som tama, på sina marker får mer i arealbidrag. En sådan indexering baserad på spillningsinventeringar ger oss även ett utmärkt redskap att övervaka viltpopulationernas sammansättning, utveckling och hälsa.

3 **Möjliggör stödutsättningar:**

För att kunna påverka vilttillgången på sina marker bör reglerna för stödutsättningar av vilt lättas upp (se exempelvis DN Debatt 2014-08-03). Stödutsättningar har varit, och är, en mycket viktig del i svensk natur- och viltvård, och det finns många goda skäl att vidareutveckla den verksamheten. Jag föreslår i första hand att stödutsättning av kron- och dovhjort underlättas.

Rika och livskraftiga klövdjurspopulationer ger: 1) fler möjlighet till jakt som genererar ett klimatsmart och hälsosamt viltkött, 2) viktiga jaktbyten för våra stora rovdjur, som även styr undan rovdjuren från våra tamdjur, 3) fler vilda betesdjur som bidrar till bevarandet av det öppna landskapets biologiska mångfald.

Slutligen, en stark kronhjortstam ger de ickejagande medborgarna möjlighet att uppleva det magnifika skådespel som brunstande kronhjortar bjuder på. Viktiga upplevelser och naturnärhet för människor i en allt mer urbaniserad värld. För oss och för framtida generationer.

Carl-Gustaf Thulin, Föreståndare Centrum För Vilt- Och Fiskforskning, Slu “

DN 17 feb 2015:

“ Så ska mjölkkrisen lösas – S öppnar för sänkt dieselskatt

Landsbygdsminister Sven-Erik Bucht (S) öppnar för lägre dieselskatt än planerat för att komma tillrätta med mjölkkrisen. Han tänker ta initiativ till en frivillig ursprungsmärkning av mejeriprodukter. I morgon, onsdag, ska han träffa företrädare för mjölkbranschen.

Ryskt importstopp och ökad mjölkproduktion globalt har lett till akut kris för svenska mjölkbönder. På ett år har avräkningspriset på mjölk, det som bonden får betalt, sjunkit från i genomsnitt 3:67 kronor per liter till 2:84 kronor. LRF befarar att många bönder kommer att slås ut.

– Min bild är att många mjölkföretag är ekonomiskt utmattade just nu och pressas hårt av likviditetsproblem, det kan leda till att många tvingas sluta, säger Palle Borgström, ordförande i LRF Mjölk och själv mjölkbonde.

Landsbygdsministern kallade innan han kom till makten i höstas förra regeringens jordbrukspolitik för ”en katastrof för landet”. Han pekade på att många jobb hade försvunnit och att Sverige importerar en stor andel av sin mat. Efter valet har Bucht utlovat en ny livsmedelsstrategi.

– Vi måste producera mer livsmedel i Sverige. Vi är ett av de samhällen som har lägst självförsörjningsgrad. Rapporter visar att

livsmedelsproduktionen i världen måste öka. Och vi har 600 000 hektar åkermark som inte odlas, säger han.

Bucht ser också beredskapsskäl för att öka svensk matproduktion. Omvärlden har blivit farligare och osäkrare.

Samtidigt har svenska livsmedel svårt att stå sig internationellt. Svenskt kött och mejeriprodukter är dyrare, bland annat för att det ställs högre krav på svenska bönder att ta hänsyn till djur och miljö.

– Vi har en miljömedvetenhet i hela produktionsprocessen, en djurhållning av högsta klass och den lägsta antibiotika-användningen i hela EU. Det ska vi inte försämra. Det vore som om Volvo skulle konkurrera genom att kasta ut krockkuddarna ur sina bilar för att göra dem billigare.

Sven-Erik Bucht vill förmå konsumenterna att betala för kvalitet, både här hemma och i andra världsdelar.

– Se på grisköttet när det gick upp för konsumenterna hur det ser ut i grannlandet. Nu ligger det fläskfilé för 79 kronor och filé för 149 kronor kilot bredvid varandra i kyldisken. Och folk väljer det svenska för 149 kronor.

Landsbygdsministern har beslutat att permanenta den tjänst som lantbruksråd på ambassaden i Peking som den förra regeringen hade på prov, för att hjälpa svensk livsmedels-export. Nu sneglar han mot Indien och andra länder.

Men exportsatsningar och reklam för att köpa svenskt hjälper mjölkbönderna föga på kort sikt, anser LRF.

– Vi står inför ett vägskäl. Vill svenska politiker ha mjölkproduktionen kvar krävs det dels åtgärder för att lösa mjölkföretagens akuta likviditetsproblem, dels strukturåtgärder som ger dem bättre förutsättningar att hävda sig i konkurrensen på den europeiska marknaden, säger Palle Borgström.

Många mjölkbönder får betala ur egen ficka för att kunna producera mjölk, eftersom de får så lite betalt av mejerierna. De vill ha hjälp att sänka produktionskostnaderna, enklare regler för djurvälfärd hör till frågorna som kommer upp.

– Jag sitter med alla EU:s jordbruksministrar med jämna mellanrum. De har inget betestvång för korna och inte våra regler för djurvälfärd, men de har samma besvärliga situation, alla tjugosju, suckar ministern.

Landsbygdsministern har fått flera listor på förslag till åtgärder. Och några av dem överväger han att genomföra.

En gäller dieselskatten. Den är fortfarande lägre för jordbrukare än för andra, men enligt tidigare beslut höjs den steg för steg.

– Vi har en kontrollstation i år. Det är möjligt att man kan göra något då.

Sven-Erik Bucht öppnar nu för att utfasningsperioden för den lägre skattesatsen kan förlängas, något som kan vara svårsmält för regeringspartnern Miljöpartiet.

En annan åtgärd Bucht tittar på är att införa en statlig lånegaranti för mjölkbönder som gjort stora investeringar. En tredje är att ursprungsmärka mejeriprodukter, så att konsumenterna kan se vilka som är svenska.

– Jag tänker fråga mejeriföretagen om de kan tänka sig en frivillig ursprungsmärkning, säger han.

Kristdemokraterna och Centerpartiet kräver att regeringen inte lägger sten på börda genom att införa handelsgödselskatt, lastbilsskatt och högre arbetsgivaravgifter för unga.

Bucht understryker att handelsgödselskatten och kilometerskatten inte är införd ännu och att den exakta utformningen inte är avgjord.

Ministern vill helst se en uppgörelse över blockgränsen. Men de borgerligas krav skulle också vara svårt att acceptera för MP, som vill beskatta diesel, handelsgödsel och lastbilskörning högre av miljöskäl.

– Allt handlar om att kompromissa, säger Bucht.

Jannike Kihlberg jannike.kihlberg@dn.se
Ewa Stenbergewa.stenberg@dn.se “

DN 17 feb 2015:

”Vi måste få betalt – och det är jättebråttom”

“ Politikerna måste ta ansvar om svensk mat ska finnas kvar.Det tycker mjölkbonden Thomas Bäck. Han förlorar pengar varje dag och klarar sig tack vare snöröjning.

Rånäs gård.
– Vi är rökta. Som tur var kom det snö så att jag kan jobba med snöröjning och vi har en snäll bank, annars hade vi inte kunnat fortsätta, säger Thomas Bäck, mjölkbonde på Rånäs gård, sex mil nordost om Stockholm.

Arla betalar 2:70 kronor per liter mjölk. Det är mindre än vad det kostar att producera mjölken. För ett år sedan låg priset drygt 80 öre högre.

– Vi förlorar tusenlappar varje dag och skjuter en skyhög skuld framför oss. Det är en situation som alla mjölkbönder befinner sig i, säger Thomas Bäck.

För ett och ett halvt år sedan renoverades gården och produktionen byggdes ut för mångmiljonbelopp. Den nybyggda ladugårdsdelen är ljus och fräsch. Isolerande genomskinliga plastväggar hissas automatiskt upp eller ner och reglerar temperatur och ventilation.

– Vi har satsat på att vara energi-snåla. Nu i vinter hade vi planerat att sätta upp solceller, vi hade till och med fått stöd beviljat. Men vi får skjuta på det, säger Thomas Bäck.

Han tillägger att det ironiska med krisen är att de gårdar som satt sig i skuld och investerat i bra miljö för både djur och människor är de som riskerar att slås ut.

Förutom jobb med snöröjning har de bantat bort två heltidstjänster. Nu är det han och hans fru, två heltidsanställda och två deltids-anställda som tar hand om de cirka 500 djuren. Av dem är cirka 200 mjölkkor.

Thomas Bäck skulle vilja att politikerna var tydligare när det gäller lantbruket på lång sikt.

– Vill vi ha en livsmedelsproduktion i Sverige, eller ska vi lägga ner den som vi gjorde med textilindustrin och varven? Politikerna borde ge besked, sedan kan väljarna vart fjärde år säga vad de tycker, säger Thomas Bäck.

Initiativ liknande dem som lokala handlare har gjort, och Centerpartiet hängt på, där den som vill kan betala en krona extra för mjölken, tycker han är välvilliga, men det är ingen hållbar lösning.

– Det är ju intressant att Eskil Erlandsson kommer med en massa förslag nu. Det hade varit bättre om han hade lagt fram dem under sina åtta år som landsbygdsminister, säger Thomas Bäck.

Han hoppas att nuvarande ministern Sven-Erik Bucht (S) ska komma med några åtgärder både för den akuta krisen och sådana som kan ge möjlighet till långsiktig hållbarhet.

Ingen höjd skatt på handelsgödsel och en modernisering av djurskyddslagen är förslag han hoppas på. Exakt hur är lite mer otydligt, men han antyder att kravet på utevistelse för kossorna borde ses över.

Rånäs gård, som han arrenderar, har gamla anor. Årtalet 1887 står i svart på den vitputsade fasaden. Hur framtiden ser ut är det svårt att sia om, men något måste hända.

– Det är jättebråttom. Ingen vill sänka kvaliteten, men vi måste få betalt och det är politiker som kan lösa problemet, säger Thomas Bäck.

Jannike Kihlberg jannike.kihlberg@dn.se” “

DN 21 feb 2015:

“ Träsmak från ek ger mersmak

I mitten på 80-talet började vinerna plötsligt dofta inbjudande av vanilj, kaffe, choklad och rostat bröd. Nyckeln hette ekfatslagring. Vinernas runda smak föll konsumenterna i smaken och vinjournalisterna gav högsta betyg till maffiga rödviner som lagrats på nya franska fat.

Historiskt sett har ekfat fungerat som både transport- och förvaringskärl, men dess popularitet växte snabbt när man upptäckte att lagringen även påverkade vinets smak positivt. Ek är ett poröst material, vilket gör att vinet syresätts långsamt. Processen som kallas mikrooxidation och sätter i gång en rad kemiska processer.

– Grundfrågan är alltid vilken stil vinet ska ha, säger Lars Torstenson, som arbetat som vinmakare sedan 1988. Få viner lämpar sig för lagring på ekfat. Främst rör det sig om strukturerade men kantiga viner som behöver rundas av. Själv tycker jag att vin plus ekfat måste bli mer än två för att jag ska använda ek.

Vissa druvor passar bättre för eklagring, och även eksorten påverkar resultatet. Lägg därtill fatens storlek, rostningsgrad samt lagringstid och du har några av de ”ek-parametrar” som dagens moderna vinmakare har att spela med för att styra sitt vin mot önskat resultat.

Flera vinområden i Europa har vinlagar som reglerar användningen av ekfat. Rioja, Chianti och Barolo är några kända exempel där lagringstiden på ek är avgörande för att du ska få skriva ut regionens namn på etiketten. Men i många vinländer saknas regler. Och eftersom ekfat är dyra används ofta billigare alternativ som ekstavar, ekchips eller ekspån.

– Ett vanligt missförstånd är att chips är dåliga och fat är bra. Det kan lika gärna vara tvärtom. Allt beror på vinmakaren. Är vinet enkelt kan chips eller stavar vara att föredra, säger Lars Torstenson.

Trenden rör sig nu mot en mer balanserad användning. Allt fler använder sig av använda fat och kortare lagringstider för att vinerna ska smaka mer av druva och växtplats än av trähantverk.

– Ett skäl till att vi upplever mindre ek nu än för tio år sedan, är att fler producenter lärt sig hantera eken bättre. Samtidigt har konsumenterna satt ned foten och tydligt visat att de föredrar vin utan ek eller med bara en touche ek.

Alf Tumble

Liten ordlista för vinlagring

Gamling
Det äldsta ekfatet som fortfarande innehåller vin är från 1472. Originalfatet var äggformat och rymde 455 liter vitt alsacevin. Förra året tappades vinet om på ett nytillverkat fat då det gamla börjat läcka. Vinet sägs fortfarande vara drickbart.

Tunnbindare
Att tillverka fat är hantverk. I Frankrike är val av tunnbindarfirma av största vikt och priserna varierar därefter. Johan Thorslund är en av Sveriges få aktiva tunnbindare och landets enda tunnbindarmästare. Han producerar alla möjliga typer av ekfat och arbetar med svensk ek. Ett 10-litersfat av svensk ek med valfri rostningsgrad kostar cirka 2 500 kronor.

200 % ny ek
Innebär extrem fatlagring där vinet först får ligga på nya ekfat i ett år för att sedan tappas om till nya ekfat för ytterligare ett års lagring. Detta för att ekfatens inverkan mattas av med tiden.”

Ekfaten. Storleken spelar roll. Ekfat för vinlagring produceras i en mängd olika storlekar med olika namn. Ju större fatet är, desto mindre smak bidrar det med.

I veckans lista fokuserar Alf Tumble på ekfatslagrade viner och öl där eken har haft stor betydelse för resultatet.
Tio viner som legat på ekfat

1. Fino Inocente Sherry
Spanien, Jerez • 62 kr • 37,5 cl • 15 % • SB 8202 • Betyg 4
Starkt. Processen att tillverka sherry innefattar ekfat i allra högsta grad och är värd ett kapitel för sig. Det här bortglömda, och extremt prisvärda, guldkornet lagras på stora 600-liters amerikanska ekfat. Torrt, läskande och lite salt. Perfekt till mandelskålen.

2. Produttori del Barbaresco Langhe Nebbiolo 2013
Italien, Piemonte • 151 kr • 75 cl • 13,5 % • BS 72385 • Betyg 4
Rött. Busung nebbiolo med frisk körsbärsfrukt och transparenta aromer av tranbär, lakrits och sten. Vinet har lagrats sex månader i stora ekfat, vilket ger en mycket subtil fatkaraktär utan extra krydda.

3. Domaine d’Andezon Estezargues Côte du Rhône Villages 2013
Frankrike, Rhônedalen •160 kr • 75 cl • 14,5 % • NH Robersonwine.se • Betyg 4
Rött. Syrahdominerat vin i pepprig kostym med silkigt och värmande foder. Tolv månader på använda franska ekfat bidrar till rondör. Bra jobbat med en knepig årgång.

4. Dominio de Tares Godello 2013
Spanien, Bierzo • 167 kr • 75 cl • 13 % • BS 72451 • Betyg 4
Vitt. Aromatiska druvan godello här i lätt ekfatslagrad form. Tre månader på ny ek har bidragit med viss fyllighet och struktur. Snygg integration med gul och pepprig frukt. Skaldjurssug.

5. Rocca di Castagnoli Stielle 2000
Italien, Toscana • 181 kr • 75 cl • 13,5 % • SB 2220 • Betyg 4
Rött. Moget vin gjort på 70 procent sangiovese och resten cabernet sauvignon. Här har frukten tagit ett kliv tillbaka och fatlagringen, 15 månader på ny fransk ek, bär upp mycket av vinet. Körsbärslikör och kaffe i fin men sträv mix. Behöver en gräddig carbonara.

6. Clos Figueras Serras del Priorat 2012
Spanien, Priorat • 191 kr • 75 cl • 14,5 % • BS 73685 • Betyg 4
Rött. Fylligt och värmande vin på huvudsakligen grenache. Mörk och torkad frukt med lakrits, plommon, björnbärssylt och mineral. Viss strävhet. Lagring på 500- liters franska ekfat har gjort vinet mjukare i kanterna.

7. Joseph Deshaires Saint-Véran Réserve 2013
Frankrike, Mâconnais, Saint-Véran • 140 kr • 75 cl • 13 % • SB 5602 • Betyg 3+
Vitt. I södra Bourgogne får chardonnay-vinerna mer hull på kroppen. Gul fet frukt i form av mogna äpplen, päron och persika balanseras av fin syra. 30 procent av vinet har lagrats med ekstavar från barrique, resten på ståltank.

8. Château Tanesse 2011
Frankrike, Bordeaux • 96 kr • 75 cl • 13,5 % • SB 3157 • Betyg 3
Rött. I röd bordeaux har ekfat alltid varit en viktig byggsten. Tillsammans med svartvinbärsfrukt märks det här genom aromer som kaffe, choklad och cederträ. Vinet har legat på ekfat i tolv månader, varav en tredjedel var nya fat.

9. Rodney Strong Chardonnay 2012
USA, Kalifornien, Sonoma • 145 kr • 75 cl • 13,5 % • SB 6471 • Betyg 3
Vitt. Chardonnay är en druva som lätt anpassar sig efter ek. Här i typisk solig amerikansk version med smörig ful frukt. Kola- och hasselnötsaromer kommer från lagring på 50 procent nya franska ekfat, resterande på ståltank. Testa till burgare.

10. Montelciego Reserva 2008
Spanien, Rioja • 91 kr • 75 cl • 13 % • SB 2716 • Betyg 2+
Rött. Klassisk rioja bygger till stor del på lång fatlagring på amerikanska ekfat som ger tydliga vaniljaromer. Här har vinet vilat 24 månader på hälften amerikanska och hälften franska ekfat. Långkokt dillkött vore smaskens.

Tre öl

Mohawk Double Barrel Aged Blizzard 2012
Belgien • 90:50 kr • 10,9 % • 37,5 % • TS 11975 • Betyg 4
En imperial porter som lagrats både på whiskyfat och på bourbonfat. Det ursprungliga ölets kaffearomer rimmar fint med de subtila och djupare aromerna från faten. Inget man bälgar i sig men gärna delar med någon med öppna ölsinnen.

Jämtlands Strong Ale Cask Edition
Sverige • 47:90 kr • 50 cl • 9 % • TS 11833 • Betyg 4
Ett samarbete mellan Jämtlands bryggeri och Mackmyra whiskydestilleri där en strong ale i brittisk stil har fått vila på begagnade bourbonfat. Resultatet är lyckat med en komplex och lätt rökig arombukett att förlora sig i framför brasan.

Innis & Gunn Rom Finish Oak Aged Beer
Skottland • 20:40 kr • 33 cl • 6,6 % • TS 11598 • Betyg 3
Från ett bryggeri som länge fokuserat på att smaksätta sina öl med olika typer av ekfat. Den här alen smakar tydligt av rom från specialframtagna fat med extra arom. Tänk punsch, torkad frukt och kryddor i en rik maltmix. “

DN 24 feb 2015:

”Allt större kullar ger problem även i Sverige”

“ I Sverige är det inte tillåtet att döda smågrisar för att de väger för lite. Danska beräkningar om att det lönar sig att slå ihjäl klena kultingar får hård kritik. – Danmarks grisnäring är på väg in i en återvändsgränd, säger professor Bo Algers.

Danska grisproducenters branschtidning, Svineproducenten, har i sitt senaste nummer en artikel om hur mycket en uppfödare skulle tjäna på att slå ihjäl smågrisar som anses väga för lite. I en besättning på 1 000 suggor skulle uppfödaren tjäna en halv miljon danska kronor på att slå ihjäl smågrisar som väger mindre än ett kilo vid födseln i stället för att använda amsuggor.

– Jag tycker att grisproduktionen i Tyskland och Danmark är på väg in i en återvändsgränd när man slår ihjäl små friska individer, säger Bo Algers, professor emeritus och expert i husdjurshygien vid Sveriges lantbruksuniversitet, SLU.

Enligt SR:s Ekot slås smågrisarna i Danmark ihjäl mot betonggolvet eller boxen. Även i Sverige kan kultingar slås ihjäl, men då handlar det inte om djur som bara väger för lite.

– Visst förekommer det att man måste slå ihjäl smågrisar. Djurskyddslagen säger att om djuret lider och inte går att rädda ska det avlivas. Och när det är små djur ska det ske med ett trubbigt slag i bakhuvudet, säger Ingemar Olsson, ordförande i Sveriges grisföretagare.

Han menar att Sverige på sätt och vis har motsatt problem mot i Danmark – här måste uppfödarna få fler smågrisar att överleva.

I Sverige dör cirka 18 procent av kultingarna. De vanligaste orsakerna är att de kläms ihjäl, svälter ihjäl eller fryser ihjäl. I ett omdiskuterat försöksprojekt har grisbranschen det senaste året provat att i några utvalda besättningar stänga in suggor när de fött sina smågrisar.

– Den farligaste tiden för kultingar är runt grisningen och de närmaste två tre dagarna, säger Ingemar Olsson.

Bo Algers tror inte att det svenska försöket att låsa in suggan kommer att ge färre döda smågrisar.

– Dödligheten hör ihop med de större kullar som har avlats fram. Det botar man inte genom att sätta en sugga i bur, det botar man med att justera aveln så att färre men mer vitala smågrisar föds, säger han.

Danmark har systematiskt avlat fram större kullar, genomsnittet ligger på runt 17 kultingar. I Sverige är genomsnittet runt 13. Att danskarna nu diskuterar att slå ihjäl smågrisar hänger ihop med de stora kullarna och att det blir dyrt att ha amningssuggor så att även de klena djuren får ordentligt med mat.

Ingemar Olsson tycker att alltför stora kullar inte är det bästa.

– Att få extremt många grisar är inte bra om de är svaga och inte klarar sig. Hellre 12–13 kultingar som är friska och starka, säger han.

Bo Algers anser att svensk grisuppfödning är på väg att få samma problem som i Danmark.

– Vi riskerar att det blir på ett liknande sätt i Sverige. Vi använder oss av den danska aveln med större kullar och fler underviktiga grisar. Vi är på väg in i samma problematik, säger Bo Algers.

Jannike Kihlberg jannike.kihlberg@dn.se

Fakta. Import av fläsk

Från att importen av griskött ökat i flera år, minskade den under de tre första kvartalen förra året. Under perioden januari till september sjönk den med 6,6 procent.

Importen från Danmark minskade under perioden med 11 procent, medan importen från Tyskland minskade med cirka 6 procent.

Mest fläskkött importerar vi från Tyskland, under 2013 uppgick importen till drygt 53 000 ton. Därefter kommer Danmark med 43 000 ton och Polen med drygt 10 000 ton.

Under 2013 importerades totalt drygt 130 000 ton fläskkött till Sverige. **Källa: Jordbruksverket “**

DN 24 feb 2015:

“WWF: Skjut färre björnar i Sverige

Det bör skjutas färre björnar i Sverige – för att den norska björnstammen ska bli starkare, anser Världsnaturfonden, WWF. Men frågan är inte enkel att lösa.

– Det är två skilda länder med olika politik och olika målsättningar. I vissa av de områden där Norge vill ha björn finns på andra sidan gränsen områden där det bedrivs renskötsel och renkalvning, där det ju finns en konflikt med björnar, säger Magnus Kristoffersson, handläggare på Naturvårdsverket.

WWF vill att den svenska regeringen begränsar björnjakten längs den norska gränsen. Redan i dag samarbetar myndigheter i Sverige och i Norge om bland annat inventering, men det saknas formella möjligheter att samarbeta kring förvaltningen, hur många djur som får skjutas.

– Regeringen måste i så fall riva upp de nuvarande nationella målsättningarna, säger Magnus Kristoffersson och pekar på att tankarna om fler björnar i Norge inte tas emot med förtjusning av alla.

– I Norge har man 2,5 miljoner får som betar fritt. Där finns motsvarande konflikt som med ren-näringen på den svenska sidan.

Tt “

* Bistånd.

Politik för en biståndsminister.

I regeringen hanteras problemen av

Isabella Lövin
Biståndsminister Utrikesdepartementet

Cv
Pressmeddelande
Tal
Uttalanden
Debattartiklar
Intervjuer och reportage
Webbutsändningar
Statssekreterare

DN 8 feb 2015:

“Regeringen skärper UD:s biståndsregler

En ny utredning visar på brister i UD:s biståndshantering. Nu skärps rutinerna, som också tidigare fått kritik.

Utrikesdepartementet (UD) hanterar omkring tolv miljarder kronor årligen i biståndsmedel.

Men vilket resultat biståndet får är otydligt, vilket Riksrevisionen i november förra året riktade skarp kritik mot. En rapport som beställdes i maj av dåvarande kabinettssekreterare Fredrik Belfrage ger en mängd förslag på förbättringar, uppger magasinet Omvärlden.

– Det som har varit svårt att följa har varit hur besluten har fattats och att det inte varit tillräckligt systematiskt, säger biståndsminister Isabella Lövin (MP) till tidskriften.

UD kommer i stor utsträckning att ändra sitt arbetssätt enligt förslagen, som bland annat rör beslutsunderlag och uppföljning, samt kompetens.

I dag fattas beslut om kärnstöd utan formella politiska beslut. Det kommer framöver att krävas regeringsbeslut kring enskilda stöd. Isabella Lövin kallar det tidigare förfarandet ”märkligt”.

– Nu handlar det om att öka transparensen och effektiviteten. UD ska ha samma krav som myndigheten Sida vad gäller hantering och att kräva tydliga kontroller, säger hon.**Tt “**

DN 10 feb 2015:

“Bistånd utom kontroll

Det vore bra om de personer som beslutar om statens - biståndsmiljoner också kan krävas på ansvar. En annan idé vore att faktiskt använda resultatuppföljningar som underlag för nya beslut. Kanske vore det också bra om de miljonbelopp som betalas ut till FN och andra kunde motiveras. Låter det självklart? Inte på Utrikesdepartementet.

Riksrevisionens granskning från i höstas av UD:s hantering av bistånd till internationella organisationer visar på en oprofessionell organisation med stora brister. När departementet på fredagen presenterade en egen översyn bekräftades den bilden.

Formuleringarnas direkthet skiljer sig dock åt. Om Riksrevisionen är tydlig – ”det här är inte rocket science” – är departementets översyn mer försiktig och lämnar mycket att läsa mellan raderna. Snarare än att säga att det i dag saknas rätt kompetens hos vissa tjänstemän frågar man om det inte vore bra att titta på ”om det finns behov av efterfrågad kompetens”. Det vore också bra om de som anställs förstår ekonomi och har kunskap om bidragshantering, konstaterar man.

Jo, tack.

Bilden som målas upp av de båda granskningarna är en arbetsplats där tjänstemän lite på måfå har kastat skatte-kronor på jätteorganisationer som FN, vilka sedan har slukat dem.

Ändå skrapas det bara på ytan. För det första gör den undermåliga dokumentationen att många fel och brister inte ens går att upptäcka i dagsläget. Mer trubbel är antagligen att vänta. För det andra har man i granskningarna inte tittat på om det bistånd som kommer fram över huvud taget ger något resultat.

Att skattemedel behandlas på det här sättet är genant. Det riskerar också att gröpa ur skattebetalarnas vilja att bidra.

Detta har pågått under lång tid, och biståndsminister Isabella Lövin (MP) ska inte hållas ansvarig för det som varit. Däremot är det nu hennes uppgift att åtgärda bristerna. Därför är hennes besked välkommet: flera av de efterfrågade förändringarna kommer nu äntligen att bli av.

Sverige har under lång tid satt en ära i att vara en av de största bidragsgivarna. Det är på tiden att vi börjar bry oss om att pengarna faktiskt också gör någon nytta.

Amanda Björkman amanda.bjorkman@dn.se “

DN 28 feb 2015:

”Sex insatser som kan hjälpa Syrien och Irak på lång sikt”

“ Förbered hjälpen nu. Katastrofen i Syrien och Irak är inte tillfällig, utan permanent. Efter IS härjningar krävs massiva, internationella insatser för att bygga upp samhällena i regionen. Sverige bör ta initiativ till en återuppbyggnadsfond, direkt hjälp till de drabbade och stöd till att demokratisera flyktinglägren, skriver Fredrik Malm (FP).

Kriget i Syrien och Irak fortsätter i oförminskad skala. Över 200 000 människor har dödats, hälften av Syriens befolkning är i behov av humanitär nödhjälp och närmare 4 miljoner syrier är registrerade flyktingar i FN:s läger i grannländerna. Libanon och Kurdistanregionen i Irak riskerar att duka under av trycket från flyktingar.

Islamiska statens (IS) utrensningar liksom -Assadregimens och shiamilisers våld mot sunniter driver hela regionen mot ruinens brant. Denna katastrof är inte temporär, utan permanent. Samtidigt globaliseras kriget med terrorattentat och rekrytering av nya gudskrigare bland unga män i Sverige och andra länder.

För att stoppa IS framfart krävs ett omfattande militärt åtagande. Även Sverige bör bidra med militärt stöd för att skydda civila. Det kan handla om exempelvis träning av irakiska och kurdiska styrkor, transporter och krigsmateriel. Folkpartiet har uppmanat till detta och välkomnar att regeringen nu aviserat att Sverige ska ge visst stöd i form av militär träning. Förhoppningsvis är det ett första steg till ett mer omfattande engagemang för att skydda civila i området.

Men Sverige kan också bidra genom vår biståndspolitik. Det är omöjligt att bygga upp de områden som nu skövlas utan omfattande internationellt stöd. Parallellt med akut nödhjälp och skydd för civila måste världens regeringar och andra givare lägga grunden för en långsiktig återuppbyggnadsstrategi för Syrien och Irak. Detta måste ske klokt, samordnat och bygga på de behov befolkningen identifierar. Det handlar om planering och budgetering för insatser som ännu inte kan genomföras effektivt. Men planeringen måste ske innan det blir för bråttom. Världssamfundet tenderar att alltför ofta agera för stabiliserande biståndsinsatser fem i tolv och står handfallen när insatserna behövs som mest.

Låt mig här skissera hur Sverige kan agera för en sådan långsiktig strategi.

1. Sverige bör initiera en givarkonferens för Irak och Syrien, likt International Compact with Iraq-mötet som hölls i Stockholm 2008 där en rad länder tillsammans med Irak, FN och Världsbanken definierade mål och medel för Iraks återuppbyggnad. Detta är en logisk följd av den internationella konferens mot våldsam extremism som nyligen hölls i Washington DC.

2. Ett mål för en sådan givarkonferens bör vara att upprätta en fond, Reconstruction Support Fund, för att bygga upp områden som stabiliserats men som är kraftigt förstörda av beskjutning och strider, till exempel Kobane i norra Syrien. Dit hör också hjälp för yazidiska och assyriska/syrianska flyktingar att återvända till områden såsom Sinjar och Nineveslätten när IS besegrats där.

3. Sverige bör kanalisera bistånd direkt till drabbade individer och familjer – om möjligt via lokala organisationer. Det skulle ge möjlighet för människor att täcka basala behov utifrån egna prioriteringar och minska kringkostnader. Idag är sådant stöd i hög grad överlåtet till enskilda icke-koordinerade initiativ. Som ledande biståndsgivare bör Sverige våga utveckla metoder för direktöverföring av medel till de mest drabbade. I vidare mening behöver vi finna mer innovativa sätt och säkra kanaler att förmedla stöd till civila i krigsområden.

4. Demokratisera flyktinglägren. Många läger kommer finnas kvar under överskådlig tid och frågor om skolgång, entreprenörskap, demokratiskt beslutsfattande och kvinnors och barns rättigheter måste stärkas. Sverige bör som en av världens ledande biståndsnationer formulera en strategi för hur biståndet kan bidra till individuell och samhällelig utveckling i flyktinglägren.

5. Företag med verksamhet i Mellanösternregionen måste involveras för att bidra till återuppbyggnad och skapa arbetstillfällen. I de krigshärjade områdena och de områden IS tagit över dör all normal ekonomisk aktivitet, i stället frodas smuggling och handel mellan krigets aktörer. När terroristerna körts ut eller strider upphör finns knappt något att bygga upp samhället av igen.

6. Hitta massgravar och identifiera kvarlevor. Enligt International Commission on Missing Persons, ICMP, är 250 000 människor försvunna i Irak och 50 000 i Syrien. Många är försvunna sedan Saddam Husseins folkmord på kurder och Hafez al-Assads förföljelser av oppositionella på 1980- och 90-talen. I dagens krig stiger siffran snabbt. ICMP:s kapacitet i dessa länder bör stärkas så att det går snabbt att komma igång med sökande efter massgravar och kvarlevor när strider upphör. Sverige finansierar i dag ICMP:s utfasningsplanering på Västra Balkan med 17 miljoner kronor, och bör kunna öka stödet till organisationens aktiviteter i Syrien och Irak.

Hur skulle en offensiv biståndspolitik för Irak och Syrien kunna finansieras? Den förra regeringen fattade beslut om utfasning av

biståndet till Irak. Det beslutet bör omprövas och samarbetsstrategin för Irak bör vara kvar med delvis ändrad inriktning. Finansiering kan tas från det regionala ramanslaget för Mellanöstern och Nordafrika i biståndsbudgeten, liksom från de delar av biståndsbudgeten där det genom åren visat sig vara svårt att betala ut de medel som avsatts, i Afrika till exempel.

Regeringen har aviserat ett svenskt bidrag på 500 miljoner kronor till Gröna klimatfonden för att främja miljöomställning. Denna fond i FN:s regi är ännu inte operativ och bidraget får betraktas som rekordhögt. Stödet till Gröna klimatfonden kan trappas upp från en lägre nivå under ett antal år. Därmed skulle resurser frigöras till akuta insatser för Irak och Syrien.

Det är bedrövligt att kriget med dess barbariska människorättsbrott har kunnat pågå i snart fyra år mitt framför våra ögon utan att det internationella samfundet på allvar diskuterat en strategi som sträcker sig längre än att täcka finansieringen för UNHCR:s matkuponger för det kommande kvartalet.

Det bör gå att nå ett samarbete mellan regeringen, utrikesutskottet och engagerade riksdagsledamöter inför vårändringsbudgeten för att i bred enighet lägga grunden för ett betydligt mer kraftfullt svenskt och internationellt åtagande för Irak, Syrien och Kurdistan.

Fredrik Malm (Fp), Riksdagsledamot, Utrikesutskottet “

* Sjuk- och hälsovård, kemikalier, räddningdtjänst.

Politik för en socialminister med hälso- och sjukvård.

I regeringen hanteras problemen av

Gabriel Wikström
Folkhälso-, sjukvårds- och idrottsminister. Socialdepartementet
Cv
Ansvarsområden
Pressmeddelanden
Tal
Uttalanden
Debattartiklar
Webbutsändningar
Statssekreterare

Folkhälso-, sjukvårds- och idrottsminister Gabriel Wikström ansvarar för frågor som rör folkhälsa, hälso- och sjukvård samt idrott.
Folkhälsa Hälso- och sjukvård Idrott

Målen för den statliga idrottspolitiken är att ge möjligheter för flickor och pojkar, kvinnor och män att motionera och idrotta för att främja en god folkhälsa, att stödja en fri och självständig idrottsrörelse samt att ge flickor och pojkar, kvinnor och män positiva upplevelser av idrott som underhållning. Stöd till barn och ungdomar ska lämnas till verksamhet som bedrivs ur ett barnrättsperspektiv. Stöd kan även lämnas till sådan verksamhet som stärker idrottsutövares internationella konkurrenskraft.

Socialdepartementet
Ansvarsområden

- Barnets rättigheter
- Folkhälsa
- Funktionshinder
- Föräldraförsäkring och bidrag till föräldrar
- Hälso- och sjukvård
- Idrott
- Individ- och familjeomsorg
- Jämställdhet
- Pensioner
- Sjukförsäkring
- Socialförsäkring
- Socialtjänst
- Äldreomsorg

Socialdepartementet

- Kontaktinformation
- Remisser att svara på
- Organisation
- Utredningar, kommittéer och råd
- Myndigheter
- Bolag med statligt ägande
- Stiftelser
- Budget 2015
- EU-samarbete
- Internationellt samarbete

Annika Strandhäll
Socialförsäkringsminister Se området för pengar.

Åsa Regnér
Barn-, äldre- och jämställdhetsminister. Se området för barn och äldre och socialtjänst o d

Delar om räddningstjänst:

Peter Hultqvist Försvarsminister

Delar om kemikalier:

Åsa Romson
Klimat- och miljöminister, vice statsminister

DN 28 jan 2015

“Lämna dem tillbaka

”Mörk historia fram i ljuset”, löd rubriken på Björn af Kleens och Fredrik Funcks långa reportage i söndagens DN. Och nog var det många mörka fakta om den svenska rasbiologiska historien som lyftes fram.

I en samling på Karolinska institutet i Solna finns nästan 800 mänskliga kranier. En del av dem svenska, då ofta från människor som levt på livets skuggsida och inte kunnat betala för sin egen begravning. Andra utländska. Stulna från Afrika, Sydamerika och Karibien av svenska ”äventyrare”.

Conrad Fristedt plundrade maoriernas begravningsgrotta på Nya Zeeland och sålde skallar till Karolinska institutet. Otto Nordenskjöld stal halvt förmultnade indianska kroppar från Eldslandet, Gustaf Retzius – professor, akademiledamot och en av den svenska rasforskningens huvudpersoner – grävde år 1873 upp en finsk flicka från en ödekyrkogård och förde kroppen till sitt laboratorium.

I reportaget framgår hur Museum of New Zealand vänt sig till Karolinska institutet med förfrågan att få tillbaka de maoriska kvarlevorna. Det tog år innan KI ens svarade. Nu ska utbildningsdepartementet fatta det slutgiltiga beslutet.

Ibland anses museer som innehåller föremål från andra kulturer nästan per definition vara kränkande. Krav på återlämning får ofta stor uppmärksamhet. Ibland är dessa mer motiverade än annars. Kanske är det bättre att den bysantinska samlingen från Egypten finns koncentrerad på British museum i London än att den sprids ut på olika egyptiska ägare.

Det är annan sak när det handlar om mänskliga delar som samlats ihop, använts för helt obsolet forskning och sedan deponerats och gömts undan i olika mörka förrådsrum.

Det finns många ingångar till historien om det maniska svenska kranie- och likdelssamlandet för ett drygt sekel sedan. En är den (o) mänskliga aspekten. Människor för sina älskade till den sista vilan enligt gamla traditioner – och så kommer andra och sliter bort dem därifrån för att transportera dem till fjärran kontinenter och sälja dem i vetenskapens namn. Det är djupt frånstötande och ovärdigt.

Självklart svävar också ett politiskt spöke över samlingen. Det började, som framgår i reportaget, som ”rasforskning”. På 1800-talet ansågs det viktigt att söka efter skillnader mellan de mänskliga ”raserna”, mäta och katalogisera dessa. Så småningom skulle det glida över i en tydligare rangordning där vissa raser ansågs överlägsna de andra och ”rasblandning” var förkastligt.

I Uppsala fanns Statens institut för rasbiologi vars forskning låg till grund för 1927 års utlänningslag. I propositionen om lagen stod: ”Värdet av att vårt lands befolkning är av en sällsynt enhetlig, oblandad ras kan knappast överskattas. Det är därför av betydelse att kontrollera en invandring av folkslag, som ej till båtnad för oss låta sig sammansmältas med vår befolkning.”

Nu ligger samlingen av skallar och andra likdelar där på Karolinska. Den är, på gott och ont, en påminnelse av den tid då det offentliga Sverige ansåg sig ha rätt att bedöma andra raser som underlägsna och stjäla andra länders döda.

Man ska alltid vara försiktig med att döma dåtidens människa efter dagens lagar, juridiska såväl som moraliska. Forskare som på 1800-talen med olika metoder ville undersöka skillnaden mellan folkslag behöver inte ha haft ondsinta motiv. Det ligger i vetenskapens själva natur att mäta, jämföra, gruppindela, kategorisera och katalogisera. Den processen kan få otäcka resultat men är i de flesta fall alldeles harmlös.

Men det finns ändå många kopplingar mellan den svenska rasbiologiska forskningen och de illdåd som begicks några decennier in på 1900-talet. Och det fanns även i Sverige många som ville använda forskningen just som förevändning för att förslava, förtrycka och döda sina medmänniskor.

Det är en historia som vi aldrig kan stryka över och aldrig får glömma. Kanske kan delar av Karolinska institutets samlingar användas just så, till en utställning som påminner oss om rasbiologins vansinne.

Då kommer trots allt även detta stöldgods till nytta, på ett betydligt bättre sätt än det som många av forskarna avsåg.

De kranier som härstammar från andra delar av världen är det bara att lämna tillbaka. De var aldrig ”våra” och kommer inte att bli det. Det finns brott som aldrig preskriberas. **Dn 28/1 2015 “**

DN 28 jan 2015

“Margaretha lät sig inte stoppas

Hon blev kallad en ”fanatisk ayatolla” för sin kamp mot bruket av tobak. Men envist fortsätter Margaretha Haglund sitt arbete för att få färre ungdomar att börja röka eller snusa. ”Det behövs mer information och inte så många vuxenpekpinnar”, säger hon.

När Margaretha Haglund väntande sitt första barn i mitten av 1970-talet fimpade hon för gott. Sedan dess – i snart fyrtio år – har hon arbetat mot rökning. Tidigt såg de mäktiga tobaksbolagen henne som en av sina värsta fiender. De gjorde allt för att misstänkliggöra henne och försökte stoppa henne från att vara expert i en statlig utredning om hur rökningen skulle minska i Sverige.

Men Margaretha gav inte upp och som anställd på först Socialstyrelsen och senare Folkhälsoinstitutet låg hon på för att Sverige skulle gå i bräschen för att minska rökningen och dess skadeverkningar. Som pensionär fortsätter hon kampen för att minska bruket av tobak. Bland annat är hon expert hos Tobaksfakta, en ideell tanke-smedja som stöds av arton medlemsorganisationer.

– Sverige var länge en föregångare i kampen för att minska tobaksbruket. I dag har vi halkat efter och många andra länder är mer pådrivande. Den förra regeringen var mest fokuserad på alkohol och narkotika, vilket ledde till att rökningen ofta hamnade i skymundan. Tusentals svenskar dör varje år på grund av sin rökning och ändå görs så lite.

Margaretha växte upp i jämtländska Östersund. Som alla jämnåriga tjejkompisar i gymnasiet rökte hon, fast i hennes fall fick det ske i smyg. Pappa var nämligen en extrem motståndare mot alla former av tobak.

– När han hittade ett par cigaretter i min väska hotade han att ställa in min studentfest. Han skulle bara ha vetat att jag hade ett helt paket i fickan.

Då, i början av 1970-talet, var det fortfarande mode bland unga tjejer att synas med en cigarett mellan läpparna. Det var ett tecken på självständighet och kvinnor som rökte ansågs ”veta vad de ville”, säger Margretha.

– Skillnaden mot när jag var barn var stor. Jag minns att när jag besökte tandläkaren, det måste ha varit någon gång 1958, gick en rökande kvinna förbi utanför mottagningens fönster. ”Där går en dålig kvinna”, kommenterade tandläkaren.

När Margaretha Haglund studerade vid universitetet i Uppsala rökte hon och nästan alla hennes kamrater. Men när hon väntade sitt första barn tyckte hon att det skulle kännas skämmigt att komma till barnmorskan och erkänna att hon rökte.

– Så jag bestämde mig för att sluta och den 15 januari 1975 fimpade jag min sista cigarett. Nu har det gått fyrtio år sedan den dagen och det är ett av de bästa beslut jag fattat i mitt liv.

Ännu långt in på 1980-talet var cigaretter en viktig statusmarkör. Reklamkampanjer som ”Känt folk röker Kent” och ”Jag har också gått över till Prince” spreds över landet. På arbetsplatser, krogen och i hemmen låg tobaksöken tät. Få tänkte på riskerna för att både rökare och icke-rökare skulle drabbas av allvarliga sjukdomar och dö i förtid.

Men så hände något. På ett par årtionden kom cigaretter i stället att förknippas med människor som inte tog hand om sin kropp och hälsa, rökning ansågs som ett tecken på ett ohälsosamt och bortkastat liv. En av de pådrivande i den här attitydförändringen var Margaretha Haglund som då arbetade på Socialstyrelsen.

I juli 1983 fick hon möjlighet att delta i en stor konferens mot rökning i den kanadensiska staden Winnipeg.

– Den norske läkaren Kjell Bjarteveit avslutade sin föreläsning med att ”rökningen måste lösas på politikernas bord – inte på operationsbordet”. Hans ord gjorde stort intryck på mig och jag insåg att om en förändring skulle bli möjlig gällde det att få med politikerna på tåget.

Strax efter att Margaretha kommit hem från Kanada var hon med om att bilda en ”samordningsgrupp” med representanter från fackförbund, Cancerfonden, Riksidrottsförbundet, Skolöverstyrelsen med flera. Gruppen kom snart fram till att det krävdes reklamförbud, höjd tobaksskatt och dessutom att ett öre på varje sålt paket cigaretter borde avsättas till upplysning om rökningens faror.

– Då, i mitten av 1980-talet, var fortfarande röklobbyn stark och i regeringen var det många som tonade ned rökningens faror. Våra

förslag hamnade i en långbänk och inget hände. Men så fick vi oväntad hjälp av det då statliga tobaksbolaget Swedish Match.

Tobaksbolaget hade nämligen lanserat kvinnocigaretten Vienna som ett ”sofistikerat” och ”högkvalitativt” märke. I varje paket låg en rosa lapp med texten ”Du har gjort ett gott val”. Det här provocerade många och i en debatt i riksdagen i oktober 1987 krävde flera kvinnliga riksdagsledamöter ett totalförbud mot tobaksreklam.

Sverige kom därefter att under många år bli ett föregångsland i arbetet med att förhindra att människor blir sjuka eller dör på grund av rökning. Förbud mot att göra reklam för tobak, förbud mot att sälja cigaretter till den som inte fyllt 18 år, rökfria arbetsplatser och offentliga lokaler inklusive rökförbud på krogen ... en rad förslag genomfördes.

Men nu tycker Margaretha Haglund att svenska politiker och myndigheter kunde vara betydligt tuffare. Hon säger att det är hög tid att sätta stopp för tobaksbolagens marknadsföring på försäljningsställen för tobak, den arena som påverkar våra barn mest, enligt henne.

– Såväl Norge, Finland, Island som Storbritannien och flera andra länder har sedan flera år tillbaka infört exponeringsförbud för tobak. Irland, Storbritannien och Frankrike är på gång att följa Australien med att införa neutrala tobaksförpackningar.

Så sent som för ett år sedan presenterade forskare vid Karolinska institutet (KI) en studie som visade att lungcancer, kol, stroke och hjärtinfarkt orsakade omkring 8 000 dödsfall varje år mellan 2010 och 2012.

– För oss som arbetat mot rökning sedan 1970-talet är de här siffrorna ingen överraskning. Tänk vilket ramaskri det skulle bli om till exempel trafiken orsakade så många dödsfall varje år. Jag är förvånad över att politiker och myndigheter gör så lite för att minska bruket av tobak ytterligare, säger Margaretha Haglund.

I slutet av 80-talet blev hon kallad en fanatisk ”ayatolla” av föreningen Smokepeace. Den hade bildats av de pensionerade journalisterna Gösta Ollén och John-Erik Blom som inte fick röka vid stambordet på Domus kafeteria i Rättvik. Tillsammans med Bengt Öste, då nyhetspresentatör på Rapport, attackerade de ”klappjakten” på rökare.

Den 16 mars 1994 upplevde Margaretha sin största seger. Då beslutade riksdagen om rökfria offentliga lokaler, rökfria skolgårdar, att ingen ska behöva utsättas för rökning på arbetsplatser samt ett förbud mot tobaksannonser.

– Nu har det gått tjugo år men risken är stor att det hårda arbete som krävdes för att minska rökningen i Sverige glöms bort.

Thomas Lerner thomas.lerner@dn.se

Fakta. Svensk tobakspolitik under hundra år

1922. Statsminister Hjalmar Branting betonar upplysningens viktiga roll för sundare levnadsvanor. Han var dock en uttalad motståndare till lagstadgade förbud.

1963. En expertgrupp tillsätts inom Medicinalstyrelsen (Socialstyrelsens föregångare) med uppdrag att studera sambandet mellan tobaksrökning och ohälsa.

1977. Obligatoriska varningstexter och innehållsdeklarationer på tobaksförpackningar.

1979. Ny lag reglerar marknadsföring av tobak och alkohol.

1990. Tobaksutredningen kräver ny lag om bland annat rökfria miljöer, reklamförbud, höjda priser och förstärkt information. 1993 kom den nya lagen.

1997. 18-årsgräns för inköp av tobak.

2002. Alla tobaksförpackningar ska ha ett större utrymme för varningstexter.

2005. Rökning blir förbjuden på alla serveringsställen.

2010. Alla som vill sälja tobak måste anmäla det till kommunen.

Från den 1 januari 2015 är det förbjudet att röka på alla perronger, även utomhus, i Stockholms tunnelbana.

Rökning och unga

Del 2. Under 2000-talet har rökningen bland niondeklassare nästan halverats. Men många unga börjar ändå röka, och i gymnasiet vaneröker var tionde elev. “

DN 29 jan 2015:

”Femtonåringar tror att de är odödliga”

Unga behöver få mer och bättre information om rökningens skadeverkningar, och de borde också få möjlighet till rökavvänjning genom skolhälsovården, tycker läkaren Peter Friberg.

För två år sedan väckte läkaren Peter Friberg stor uppmärksamhet när han krävde ett rökstopp i minst fyra till åtta veckor för patienter som ska opereras. Som ordförande i Svenska läkaresällskapet ville han rikta strålkastarljuset mot ett av våra allvarligaste folkhälsoproblem.

– På Sahlgrenska universitetssjukhuset där jag arbetar hade vi redan sådana riktlinjer, även om vi givetvis inte tvingade någon att sluta röka. Men det har visat sig att ett rökstopp halverar risken för komplikationer som infektioner, blodpropp och sårläkningsstörning, säger Peter Friberg.

Även om rökningen gått ned kraftigt under senare år tycker han att landets läkare är alltför dåliga att ställa sig på barrikaderna och ta upp kampen mot tobaksindustrin. Han tycker också att svenska politiker är alltför ”slappa” när det gäller åtgärder för att ytterligare minska rökningen.

– Fortfarande röker alldeles för många ungdomar och jag tycker mig ha märkt att det åter blivit lite ”coolt” att röka, särskilt bland unga tjejer. Det är något som oroar mig och verkligen borde få myndigheter, sjukvården och politiker att ta tag i frågan. Vi vet ju att 12 000 personer här i landet dör varje år på grund av rökrelaterade sjukdomar, fortsätter Peter Friberg.

Sannolikheten att drabbas av en allvarlig sjukdom är större om man börjar röka som mycket ung och om man har rökt i många år. Varannan rökare avlider i förtid till följd av rökningen, en fjärdedel redan i medelåldern. Världshälsoorganisationen WHO beräknar att närmare fem miljoner människor dör av sjukdomar orsakade av rökning varje år runt om på jordklotet.

– Förr dog sammanlagt drygt fem hundra personer i Sverige i bilolyckor eller drunkningsolyckor. Det uppmärksammades stort i nyhetsartiklar och i nyhetsprogrammen, och ledde till krav på en nollvision. Och det är givetvis bra. Men att tjugo gånger så många dör på grund av att de rökt ger inte lika stora rubriker och krav på snabba åtgärder. Jag tycker att det är orimligt.

Peter Friberg vill nu att alla ungdomar ska få möjlighet till rökavvänjning genom skolhälsovården eller landets ungdomsmottagningar. Att bara erbjuda lite information under en halv eftermiddag räcker inte långt, enligt honom.

– En femtonåring tror sig vara odödlig och då hjälper det inte att påpeka att han eller hon löper risk att drabbas av lungcancer eller hjärtinfarkt på grund av rökningen. Nej, då krävs det ett mer långsiktigt förebyggande arbete.

Vad skulle du själv säga till en tonåring som röker?

– Jag skulle inte vara moraliserande och inte heller komma med någon skräckpropaganda eller pekpinnar. I stället skulle jag sakligt informera om att nikotin är lika beroendeframkallande som heroin och vilka skadeverkningar rökning kan orsaka. Jag skulle också berätta att det finns hjälp att får för den som röker, svarar Peter Friberg.

Han är i dag överläkare i klinisk fysiologi vid Sahlgrenska universitetssjukhuset och professor vid Göteborgs universitet. För tillfället forskar han kring vilka skyddsfaktorer som gör att vissa barn som är elva-tolv år klarar sig bättre än andra senare i livet. Vad ökar respektive minskar risken för fysisk och psykisk ohälsa?

– Tidigt bruk av tobak och alkohol är en klar riskfaktor och därför är det så viktigt att så få unga som möjligt börjar röka.

Under två år var Peter Friberg ordförande i Svenska läkaresällskapet och i den rollen försökte han rikta mer uppmärksamhet mot rökningen och dess skadeverkningar. Han tycker att svenska politiker borde följa Australiens exempel och förbjuda exponering av cigaretter och andra tobaksprodukter i butiker och kiosker.

– I Australien måste cigarettpaketen förvaras i en låda eller bakom ett skynke så att kunderna inte kan se dem. På paketen finns också ganska otäcka bilder på vilka sjukdomar rökningen kan orsaka. Jag tycker inte att det borde vara så svårt att genomföra detta även i Sverige, säger Peter Friberg.

Hans syn på läkekonsten grundlades redan i början av 1980-talet när han doktorerade i fysiologi i Göteborg. Handledaren Björn Folkow menade tidigt att de som arbetar i sjukvården måste se människan i ett helhetsperspektiv.

– Det handlade till exempel om att inte enbart behandla ett högt blodtryck utan att ta reda på orsaken till problemen. Och här kommer rökningen in i bilden. Vi vet att rökningen ligger bakom ett stort antal sjukdomar som vi behandlar, men på sjukhus och vårdcentraler behöver mer göras för att få en patient att sluta röka.

I mitten av 1980-talet arbetade Peter Friberg ett par år i Melbourne i Australien. När han andra dagen kom till kliniken där han börjat jobba la han märkte till en skylt där det stod ”Risk reduction clinic”. Det var något nytt. Initiativ för att minska risken för ohälsa var inte något han hade mött i den svenska sjukvården, här gällde det då mest att lindra och bota – inte att förebygga och minska risker.

I somras reste Peter Friberg runt i USA och träffade då bland andra Stan Glantz som blivit ett hatobjekt för den amerikanska tobaksindustrin. Han är en välkänd och engagerad forskare mot rökning som försöker få politiker och myndigheter att minska rökningen i det amerikanska samhället.

– Glantz ligger ständigt på senatorer och kongressledamöter på nationell nivå för att lyfta fram den allra senaste forskningen om rökningens skadeverkningar. Vi har ännu inte samma tryck på svenska politiker.

I fjol tilldelades Peter Friberg det så kallade LUFT-priset som delades ut av Läkare mot tobak. I motiveringen stod det bland annat:

”Genom sin breda kunskap och sitt djupa engagemang i nationellt och globalt folkhälsoarbete har Peter konstruktivt främjat inte bara Läkare mot tobak utan också läkarkårens opinionsbildande arbete”.

– Jag blev givetvis mycket glad över uppmärksamheten. Vi som arbetar i vården – läkare, sjuksköterskor, undersköterskor med flera – har ett stort ansvar att ligga på för ett rökfritt samhälle. Vi har kunskap om insikter om rökningens allvarliga skadeverkningar som vi är skyldiga att föra fram.

Fotnot: Det var i en debattartikel I DN i januari 2013 som Svenska Läkaresällskapet (där Peter Friberg då var ordförande) tillsammans med Sveriges kirurgers råd menade att alla patienter som ska opereras borde vara tvungna att vara rökfria i fyra till åtta veckor före ingreppet.

Thomas Lerner thomas.lerner@dn.se

Fakta. Rökfritt utomhus på många håll

Den svenska folkhälsomyndigheten vill lagstifta om rökförbud bland annat vid entréer till byggnader dit allmänheten har tillträde, på platser där passagerare väntar på kollektivtrafik, på uteserveringar, lekplatser, sportanläggningar och utomhus-arenor. Syftet är att skydda barn och vuxna mot passiv rökning.

I flera andra länder finns regler om rökfria miljöer. I till exempel Kanada har de flesta provinser någon lagstad rökfri utomhusmiljö. Även i Australien finns många reglerade rökfria utomhusmiljöer. I Iowa, New York och Wisconsin i USA är perronger och hållplatser i anslutning till allmänna transportmedel rökfria.

I Europa är regleringen av rökfria miljöer inte lika omfattande.

Sedan årsskiftet är det förbjudet att röka även på utomhusperrongerna i tunnelbanan i Stockholm.

Fakta. Cigaretter och rökning

Världens rökare konsumerar årligen omkring 5 500 miljarder cigaretter. Det blir 915 cigaretter på var och en av jordens invånare,

men de som röker upp dem är 1,1 miljarder rökare. Av dem är 200 miljoner kvinnor. 2010 konsumerades 6,7 miljarder cigaretter i Sverige.

Sju av tio av världens cigaretter tillverkas i USA, Kina och Storbritannien. Sex av tio konsumeras i Kina, Japan, Ryssland, USA och Tyskland.

Trots att en betydande del av försäljningspriset i butikerna består av skatter av varierande storlek i olika länder, gör tobaksbolagen miljardvinster. En beräkning säger att den samlade vinsten är 170 miljarder dollar.

Även om andelen rökare i Sverige är låg i ett internationellt perspektiv, så är det totala tobaksbruket högt. 27 procent av männen och 15 procent av kvinnorna, totalt omkring 1,6 miljoner människor rökte och/eller snusade dagligen i Sverige år 2013.

Andelen tobaksbrukare är mycket varierande i olika delar av landet. Bland kvinnor var det 2010–2013 vanligast att vara dagligrökare på Gotland, i Södermanland, Skåne och Östergötland. Män i Östergötland rökte dagligen i större utsträckning än män i övriga Sverige.

Männen har minskat sin rökning sedan slutet av 1960-talet, medan kvinnorna rökte som mest i början av 1980-talet. Att kvinnorna tog upp rökvanan senare än männen anses vara den viktigaste förklaringen till att nedgången i rökvanor kommit senare hos kvinnor.

Rökning är vanligast bland personer med kort utbildning och låg inkomst, grupper som ofta även har andra riskabla levnadsvanor. Rökning är vanligare bland arbetare än bland tjänstemän.

Källa: Folkhälsoinstitutet och Sorad

App för unga som vill fimpa

Fimpaaa! är en ny gratisapp för unga som vill sluta röka. Appen finns att ladda ned både för Iphone och Androidmobiler.

Bakom Fimpaaa! ligger sajten UMO.se som landstingen står bakom.

Under de två första veckorna laddades appen ned 8 000 gånger och 5 000 unga satte ett stoppdatum för när de skulle sluta röka. Ett par hundra tusen ungdomar har hittills sett en reklamfilm för appen på YouTube.

Rökningen fortsätter att minska stadigt bland svenskarna, fast trenden hos de unga är inte lika positiv. Förhoppningen är att appen Fimpaaa! ska få fler ungdomar att vända cigaretterna ryggen.

Mer info: www.umo.se/Fimpaaa/

Unga och rökning

Del 3. Under 2000-talet har rökningen bland niondeklassare nästan halverats. Men många unga börjar ändå röka, och i gymnasiet vaneröker var tionde elev. “

DN 29 jan 2015:

”Ingen ska kunna köpa sig till bättre offentlig vård”

“ Ny rapport. Patientens behov av sjukvård, inte hennes möjligheter att betala, ska avgöra vilken insats den offentliga vården ska erbjuda. Annars finns det en risk för att vi överger tanken om en vård av hög kvalitet till alla. Det skriver Statens medicinsk-etiska råd som har granskat möjligheten att betala för bättre hälso- och sjukvård.

Ska man i den offentliga hälso- och sjukvården kunna betala extra för att få vård av bättre kvalitet? I vissa landsting kan man numera få en mer sofistikerad hörapparat om man själv står för extrakostnaden. Vid starroperation betalar landstingen för vanliga linser. Men vill man som patient passa på att sätta in en speciallins får man stå för mellanskillnaden.

Detta är exempel på medfinansiering, en finansieringsform som de senaste åren vunnit insteg i den offentliga vården. Andra exempel som diskuterats men ännu inte tillämpats i svensk offentlig vård är eget rum på sjukhuset eller bättre mat mot att man betalar för sig.

Statens medicinsk-etiska råd (Smer) har granskat om medfinansiering är godtagbar ur etisk synpunkt. I en rapport som offentliggörs i dag finner vi att de etiska problemen kring medfinansiering är stora. Vi uppmanar landstingen att göra en ingående etisk analys av varje insats där man överväger att införa medfinansiering.

Det viktigaste etiska dilemmat vid medfinansiering är:

○ Å ena sidan kan patienter som har råd att köpa vissa hälso- och sjukvårdsinsatser höja sin vårdkvalitet.

○ Å andra sidan finns risk för en utveckling mot vård på ojämlika villkor.

Det främsta argumentet för att införa medfinansiering är att patientens valmöjligheter ökar. Hen får möjlighet att välja produkter och tjänster som ligger utanför det som erbjuds inom den offentligt finansierade vården, även om hen då själv får bekosta mellanskillnaden. Detta skulle ligga i linje med den etiska principen om rätten till självbestämmande.

När Smer nu ändå ställer sig avvisande mot medfinansiering, så har hälso- och sjukvårdslagens portalparagraf varit en viktig utgångspunkt. Den säger att hälso- och sjukvårdens mål är en god hälsa och en vård på lika villkor för hela befolkningen. Den som har största behovet av hälso- och sjukvård skall ges företräde.

Det är alltså patientens behov av vård, inte hennes möjligheter att betala, som ska avgöra vilken insats den offentliga vården ska erbjuda. Smer menar att medfinansiering kan komma att påverka värdegrunden för hälso- och sjukvården – vård ska ges på lika villkor efter behov. På sikt skulle medfinansiering kunna leda till en offentlig hälso- och sjukvård där basnivån blir lägre än i dag – det finns en uppenbar risk att vi gradvis överger tanken om en vård av hög kvalitet till alla. Förtroendet för den offentliga hälso- och sjukvården skulle äventyras.

Även om etiska överväganden talar mot medfinansiering i offentlig vård, inser vi att det kan finnas andra bevekelsegrunder för att införa medfinansiering. Vi ger i vår rapport en handfast vägledning till landstingen hur man bör analysera de etiska aspekterna kring varje insats för sig när man överväger införa medfinansiering.

I och med att vissa landsting nu infört medfinansiering för några av de insatser man erbjuder medan andra ställt sig avvisande eller inte tagit ställning, har olikheterna över landet ökat. Exempel kan hämtas från hörselvården. I Stockholm sker utprovning av hörapparater i privat vård. Patienten får en ”hörselcheck” från landstinget och kan välja en apparat ur landstingets basutbud. Vill hon ha en annan hörapparat betalar hon extrakostnaden själv. Kritiker menar att de som provar ut apparaterna har alltför starka incitament för att marknadsföra dyrare, men inte alltid bättre, alternativ.

Det finns landsting som infört hörselvård där patienten kan välja privata utprovare men bara kan välja ur ett basutbud av hörapparater – någon medfinansiering finns inte. I de flesta landsting ligger hörselvården helt kvar inom landstinget. Stora skillnader mellan landstingens inställning till medfinansiering finns också när det gäller speciallinser vid starroperation och för vissa hjälpmedel vid funktionsnedsättning.

Smers uppfattning är att stora skillnader i om man måste betala eller inte för hälso- och sjukvårdsinsatserna strider mot lagens intentioner om vård på lika villkor för hela befolkningen.

Om Smer nu ställer sig avvisande till medfinansiering, hur är det då med egenfinansiering? Det finns redan i dag många medicinska insatser där patienten själv står för hela kostnaden. Det kan röra sig om allt från åderbråcksoperationer av kosmetiska skäl till vaccinationer inför utlandsresor och psykoterapi för personlig utveckling. Dessa insatser utförs i regel i privatvård. Egenfinansieringen innebär att rätten till självbestämmande tillgodoses. Vi anser att det av praktiska skäl, till exempel långa avstånd till privata vårdgivare, kan vara motiverat att enklare insatser utförs också i offentlig vård mot egenfinansiering.

Var ska gränsen dras mellan offentligt finansierad vård och egenfinansiering? Det rör den stora frågan om det offentliga åtagandet i vårt samhälle. Smer finner att etiska skäl talar för att det offentliga bör betala för insatser med tydligt gynnsamma medicinska effekter om kostnaden är rimlig i förhållande till effekterna. Patienter som efterfrågar insatser med inga eller bara små medicinska effekter kan hänvisas till privatvård och får då själva stå för hela kostnaden. Med detta balanseras rättvisa och självbestämmande på ett acceptabelt sätt.

Det är uppenbart att det hittills saknats samsyn bland landstingen när frågor om med- och egenfinansiering blivit aktuella. Smers rapport ger nu etisk ledning när landstingen ska ta ställning. Vi manar till eftertanke och återhållsamhet. Eftersom med- och egenfinansiering i så hög grad handlar om de grundläggande värderingarna i den offentliga hälso- och sjukvården, välkomnar vi en bred samhällsdebatt i dessa svåra frågor.

Kjell Asplund, Ordförande I Statens Medicinsk-Etiska Råd
Sven-Olov Edvinsson, Vice Kommunstyrelse-Ordförande (C) I Umeå
Anders Henriksson, Landstingsråd (S) I Kalmar
Elina Linna, F D Riksdagsledamot (V)

Chatrine Pålsson Ahlgren, F D Riksdagsledamot (Kd)
Barbro Westerholm, Riksdagsledamot (Fp)
Anders Åkesson, Regionråd (Mp) I Region Skåne
Samtliga Är Nuvarande Eller Tidigare Ledamöter I Smer.

I korthet. Statens medicinsk-etiska råd

Statens medicinsk-etiska råd (Smer) består av en ledamot från varje riksdagsparti, en politiskt oberoende ordförande samt tio sakkunniga. I rådets uppgifter ingår att ge råd till riksdag och regering och stimulera till bred samhällsdebatt i medicinsk-etiska frågor.

Medfinansiering: Landstinget betalar för ett basutbud av vårdinsatser medan patienten själv står för extrakostnaden för ett dyrare alternativ eller tilläggstjänst.

Egenfinansiering: Patienten står för hela kostnaden direkt i anslutning till vårdtillfället eller via privat försäkring. “

DN 30 jan 2015:

“ Hellre rena nålar än ren dogm

För katolska kyrkan är kondomfrågan en riktig pina. Kalla fakta om smittskydd och folkhälsa pekar förstås i en riktning, att gummi behövs och räddar liv. Kyrkans doktrin om sedlighet säger något annat.

Någon minns kanske hur förre påven Benedictus XVI häromåret formulerade något som liknade en kompromiss.

”Där syftet är att minska risken för infektion, kan det trots allt vara ett första steg mot en annan mer mänsklig sexualitet”, sa han i en intervju. Trots alltså att kondomer inte är en ”riktig och moralisk lösning”.

De svenska riksdagspartiernas motsvarighet till kondomdilemmat är frågan om sprutbyten i missbruksvården. Debatten upphör aldrig. Den renläriga flanken stretar emot och framhärdar att expertisen har fel, att nolltoleransen är absolut.

2006 fick Sverige ändå en ny lag. Okej, sa man: Missbrukare kan väl få rena nålar och pumpar. Under vissa omständigheter. Om partierna i landstinget vill. Och ifall de är överens med kommunen.

Blocköverskridande betänkligheter lokalt har lagt krokben för sprutbytesprogrammen.

Svenska infektionsläkarföreningen, Socialstyrelsen, Smittskyddsinstitutet och Folkhälsomyndigheten är alla för. Det

sistnämnda verket skriver i en ny rapport att det finns ett överväldigande vetenskapligt stöd för att sprutbyten hindrar spridningen av virussmittor. Ihop med annan beroendevård är modellen effektiv. Rekommendationen är att programmen införs på fler håll.

Cecilia Widegren, moderat riksdagsledamot, avvisade i onsdagens Aktuellt Folkhälsomyndighetens vädjan. Myndigheter ska inte diktera – frågan om rena kanyler måste i stället avgöras genom mötet i vården.

I praktiken är det kommunal- och landstingsråden som fäller utslaget. Göteborgs kommunalråd Marina Johansson (S) slog i SVT fast att det inte finns några skäl att byta ståndpunkt. Samhället ska inte ge missbrukare drogdon, heter det. Politiken ska bekämpa dödliga beroenden.

Det ska den förstås. Avsteg från, eller omvägar till, huvudprincipen behöver likväl göras av mänsklig hänsyn. Insatser som kan minska skador, infektioner och död – som sprutbyten – är visserligen inga trollspön. De behövs ändå.

Vatikanen har fortsatt tvista om kondomerna, men där finns åtminstone ett frö till distinktion mellan infektionsfrågan och kyrkans andra värden. Alla svenska politiker har inte kommit lika långt.

Carl Johan Von Seth carljohan.vonseth@dn.se “

DN 30 jan 2015:

“Med rätt strategi blir livet med adhd lättare

Jenny är 28 år och arbetar som barnskötare. Hon är ensamstående med två barn. Under skoltiden hade hon en hel del problem med bland annat uthållighet och koncentration, och hon gick ut grundskolan utan godkända betyg. Som ung vuxen var hon arbetslös en period men fick sedan möjlighet att läsa till barnskötare genom Arbetsförmedlingen.

Jennys kolleger är irriterade för att hon har svårt att komma i tid, och de tycker att hon är krånglig att samarbeta med. Själv tycker hon att hon bara säger vad hon tycker. Hon har haft svårt att planera och organisera tillvaron och ta ansvar för sin ekonomi.

För fyra år sedan fick Jenny efter utredning en adhd-diagnos, Hon hade sökt hjälp för depression, och en psykolog upptäckte att mycket tydde på att hon hade adhd.

Jenny började medicinera mot sin adhd och mådde mycket bättre, men ville också lära sig att kunna hantera sitt liv bättre.

Jenny är en av fem vuxna med adhd som psykologen Katarina A Sörngård berättar om i sin bok ”Adhd-hjälpen”. Författaren har lång erfarenhet av att utreda och behandla personer som har adhd inom vuxenpsykiatrin, och boken vänder sig till vuxna som vill hitta konkreta, effektiva strategier för att vardagslivet ska fungera bättre.

”Många personer med adhd upplever att livet är i obalans. Ofta stressar de mer än andra, men får ändå mindre gjort, anstränger sig för att passa tider, men kommer ändå för sent, försöker vara närvarande, men uppfattar ändå inte vad som sägs, kämpar tappert med livspusslet, men upplever att vardagen ändå inte går ihop”, skriver Katarina A Sörngård i inledningen.

Omkring 3 procent av den vuxna befolkningen i Sverige beräknas ha adhd. Att fler får diagnos har troligen flera orsaker, framhåller Katarina A Sörngård.

Kunskapen om adhd har ökat, samtidigt kan de svårigheter som tillståndet ofta medför ha blivit ett större problem när samhället har blivit mer komplext. Den moderna skolan ställer krav på förmågor som barn med adhd har svårt för, som självstyrning, planerings- och organisationsförmåga. Och även dagens arbetsliv ställer höga krav på planering, organisation och koncentration.

Många med adhd har god hjälp av mediciner, men man kan inte lära sig nya färdigheter bara genom att ta medicin, påpekar Katarina A Sörngård. Under de senaste åren har man i studier kunnat visa att det finns psykologiska metoder som fungerar. De ”botar” inte tillståndet, men underlättar livet.

I boken ger hon förslag på strategier som kan få vardagen att fungera, och som läsaren själv kan öva på. Det handlar om planering, organisation, om att bromsa impulser, reglera känslor, förbättra uppmärksamheten och om att kommunicera och hantera konflikter.

Strategierna bygger på kbt och utgår från att man först kartlägger och analyserar problematiska situationer. Det kan röra sig om svårigheter med att passa tider, komma i säng i tid, reglera känslor och bromsa impulser. Läsaren får också följa de fem ”exempelpersonerna” när de hittar strategier för olika problembeteenden.

Boken innehåller även en grundlig genomgång av vad adhd är, och berättar om hur en utredning går till, vilka behandlingar som finns och vilket stöd man kan få från samhället.

Även närstående till någon med adhd kan ha hjälp av strategier som underlättar vardagslivet. Ett avsnitt i boken vänder sig till den som är anhörig – förälder, partner eller barn.

Malin Nordgren malin.nordgren@dn.se “

DN 31 jan 2015:

”Urholkad mödravård ökar risken för mammor och barn”

“ Krav på mer resurser. Mödra- och spädbarnsdödligheten i Sverige är en av de lägsta i världen. Men de kraftigt utökade arbetsuppgifterna för personal på barnmorskemottagningarna gör att den förebyggande hälsovården blir lidande, skriver företrädare för barnmorskorna och Vårdförbundet.

Tack vare en unik mödrahälsovård är mödra- och spädbarnsdödligheten i Sverige en av de lägsta i världen. Den hälsovården tar vi för given. Tyvärr är den på väg att urholkas. De kraftigt utökade arbetsuppgifter vi barnmorskor har fått utan att samtidigt få mer resurser leder till ökade risker för både mammor och barn.

Bilden av oss barnmorskor på mödravårdscentralen som bara lyssnar på fosterljud, mäter magar och blodtryck har aldrig stämt med verkligheten. Vi har alltid haft ett långt större ansvar i det förebyggande hälsoarbetet. Ett ansvar som nu blivit ännu större. På barnmorskemottagningarna, BMM tidigare MVC, träffar vi kvinnor under en stor del av deras liv. Vi möter dem under preventivmedelsrådgivning, vid provtagning, graviditet, gynekologisk hälsokontroll, rådgivning om klimakteriet och den åldrande kvinnans besvär. Förebyggande hälsovård är nyckeln till en befolkning med god hälsa. Vi barnmorskor har både kunskap och kompetens på området. Kvinnor och flickor lyssnar på oss och känner tillit.

Enligt nationella riktlinjer rekommenderas högst 85 inskrivna gravida kvinnor per heltidsanställd barnmorska och år. I exempelvis Stockholms län har vi i genomsnitt 120 kvinnor.

Barnmorskeupproret har tidigare krävt förutsättningar för en trygg och säker förlossningsvård. Nu kliver även vi barnmorskor på BMM fram för att kräva ökade resurser till den viktiga förebyggande hälsovården. Förutom en kraftig överinskrivning är det ett flertal punkter som gör att situationen nu blivit ohållbar för barnmorskor på BMM runt om i landet:

○I dag behöver var tionde kvinna extra stödåtgärder på grund av förlossningsrädsla. Det gäller både först- och omföderskor. På grund av sjukhusens resursbrist faller uppdraget tillbaka på mödrahälsovården.

○I Sverige är en fjärdedel av de gravida överviktiga och 13 procent har diagnosen fetma. Vi måste motivera överviktiga kvinnor till en sundare livsstil. Vi vet att övervikt vid graviditet ger ökad risk för komplikationer hos både mamma och barn vid förlossningen.

○Sedan 1980-talet har vi barnmorskor informerat blivande mammor om rökningens risker. Det har bidragit till att antalet kvin- nor som röker i tidig graviditet sjunkit till 6 procent. Dagsfärsk statistik visar att hela 30 procent av de 17-åriga tjejerna röker. Vad leder det till i framtiden om vi inte får resurser för att fortsätta arbeta förebyggande?

○Hot och våld i nära relationer är ett folkhälso- problem. En tiondel av alla barn har varit med om våld i nära relationer. Vi barnmorskor måste kunna identifiera, hjälpa och stötta dessa kvinnor och familjer.

○Cirka 10 procent av de gravida kvinnorna i landet uppvisar symtom på depression. Psykisk ohälsa ställer ökade krav på mödrahälsovården. Tar vi inte tag i det får barnet en dålig start i livet.

○I exempelvis Stockholms län har var tredje kvinna utländsk bakgrund i dag, vilket kan betyda ökade behov. Det kan behövas en tolk. Kvinnan kan dessutom vara traumatiserad av krigsupplevelser från hemlandet. Hon kan vara könsstympad eller förtryckt på andra sätt. Barnmorskan blir en person som många kvinnor känner förtroende för. Då behövs mer tid för det viktiga mötet.

○Barnmorskan spelar också en viktig roll när det gäller rådgivning kring preventivmetod och förskrivning av preventivmedel. Vi behöver mer tid för rådgivning för att förebygga oönskade graviditeter.

○Inom tio år går 40 procent av barnmorskorna i pension. Många av dem finns på barnmorskemottagningarna.

Det förebyggande hälsoarbetet är centralt i barnmorskans profession. Så kallade livsstilssjukdomar som hjärt-kärlsjukdom, diabetes, vissa former av cancer samt fetma är nu vanligare än smittsamma sjukdomar i världen. Vad blir konsekvenserna om vi inte hinner med det förebyggande hälsoarbetet? Om vi inte får tid till samtal om kost och motion hos den överviktiga gravida kvinnan kan det utvecklas till en riskgraviditet med högt blodtryck och diabetes. Kvinnan får en mer komplicerad graviditet och sämre livskvalitet. Risken för komplikationer för både kvinnan och barnet under förlossningen ökar dramatiskt. Barnet växer sen upp i en familj med livsstilsvanor som leder till ohälsa i framtida generationer.

Vi menar att föräldrautbildning på barnmorskemottagningar inte prioriteras i dag. Det är tydligt i och med den låga ersättning som ges. Föräldrautbildning är viktig både för att vara väl förberedd inför förlossningen, för den avgörande anknytningen till barnet och för jämställdheten mellan föräldrarna. Forskning visar att föräldrautbildning vid fler än tre tillfällen ger en ökad tillfredställelse och ökad förberedelse. Forskning visar också att vanliga samtal med barnmorskan minskar rädslor. Vi barnmorskor på BMM har också en nyckelroll i att amningen fungerar. De förstföderskor som gått de förlossningsförberedande utbildningarna på BMM ammar i större utsträckning än andra.

Vi kräver nu att regeringen och hälso- och sjukvårdsministern ger mer resurser till det förebyggande hälsovårdsarbetet som vi barnmorskor utför på BMM. Pengar i vårens ändringsbudget kan vara en god början. Vi vet att det är samhällsekonomiskt lönsamt. Vi har redan kvinnornas förtroende – så ge oss tid, pengar och möjlighet att fortsätta utveckla en mödrahälsovård i världsklass!

Ewa Andersson, Leg Barnmorska, Medicine Doktor
Anna Akselsson, Leg Barnmorska
Carina Bergqvist, Leg Barnmorska
Helene Borgkvist, Leg Barnmorska
Renée Creutzfeldt, Leg Barnmorska
Cecilia Lind, Leg Barnmorska, Ordförande Stockholms Barnmorskesällskap
Kristina Lindelöw, Leg Barnmorska, Stockholms Barnmorskeråd
Christin Myrberger, Leg Barnmorska
Anette Roslund Arvidsson, Leg Barnmorska
Jane Stegring, Ledamot I Styrelsen För Vårdförbundet
Malin Söderberg, Leg Barnmorska, Medicine Doktor
Kristina Wally Byström, Leg Barnmorska
Susanne Åhlund, Leg Barnmorska, Doktorand Ki, Stockholms Barnmorskesällskap
Sineva Ribeiro, Ordförande Vårdförbundet “

DN 31 jan 2015:

“Det mörka arvet delar institutet

Karolinska institutet är splittrat efter DN:s reportage om den kontroversiella kraniesamlingen på lärosätet. Många yngre forskare är kritiska och kräver att KI gör upp med den rasbiologiska historien. Även forskningsminister Helene Hellmark Knutsson (S) är kritisk och vill nu snabbutreda frågan om att ge tillbaka kranierna till ursprungsländerna. ”KI:s ledning måste nu diskutera sin mörka historia”, säger hon till Dagens Nyheter.

Solna. Den store skallmätaren Gustaf Retzius stirrar in i väggen.

I foajén på institutionen för neuro-vetenskap på Karolinska institutet i Solna har någon roterat den vita bysten.

Besökare får hålla till godo med nacken på en av Karolinska institutets anatomiska anfäder.

Stämningen på Karolinska institutet är spänd sedan DN i söndags berättade om de 792 kranier som nyligen plockats fram ur ett låst arkiv i Tumba.

Skallsamlingen härstammar från förra sekelskiftet. Kranierna samlades in för att studeras i rasbiologiskt syfte.

Ingen av individerna gav sitt medgivande. Många var utsatta: självmordsoffer, kriminella, fattiga.

Över 300 skallar är stulna från ursprungsbefolkningar av äventyrare. Nu finns ett ökat tryck från omvärlden att återlämna mänskliga kvarlevor. Bland annat därför har KI plockat fram den samling som legat deponerad utanför lärosätet i ett halvt sekel.

Flera återlämningskrav har legat obesvarade, bland annat ett från Museum of New Zeeland.

I veckan besökte DN institutionen för neurovetenskap. Flera hjärnforskare uppmanade ledningen att problematisera arvet efter Gustaf och Anders Retzius, de professorer som samlade in och mätte skallar kring förra sekelskiftet.

– Vi *måste* diskutera detta nu, säger Dinos Meletis, forskningsassistent med ansvar för tre doktorander på institutionen för neurovetenskap.

– Retzius forskning är ju inte bara färgad av rasbiologiskt tänkande. Den har dessutom ett ovetenskapligt utgångsläge. Den vetenskapliga processen utgår från en idé för att sedan använda data för att bekräfta eller förkasta den. Här har man bestämt sig hur det förhåller sig på förhand: att en folkgrupp är överlägsen andra och använder sedan mått för att bekräfta den världsbilden.

Varför finns ingen sådan diskussion?

– Den här delen av historien är inget man lyfter fram självmant. Det är känt att Retzius gjort insatser för anatomin, men man måste verkligen problematisera den etiska aspekten.

På institutionen för neurovetenskap är spåren efter Retzius tydliga.

Pampig byst, inramade oljemålningar, salar döpta efter Retzius.

Men även forskningen presenteras.

I foajén står Gustaf Retzius samlade verk i ett skåp. ”Anthropologica suecica” där Retzius redovisar sina slutsatser från mätning av 45 000 värnpliktiga svenskar: Han identifierar en unik koncentration av långskallar, en ovanligt ren nordisk-germansk ras av blonda och blåögda i Sveriges inland.

I trapphuset paraderar en tysk prestigeutgåva av Anders Retzius samlade verk med en uppslagen skiss av bland andra en ”Congo-Negers” skalle.

Forskningen är exponerad utan kommentarer.

Doktoranden Nicolas Guyon, en 29-årig parisare som forskar om schizofreni, har försökt göra KI:s rektor Anders Hamsten uppmärksam på att institutionen skyltar med rasforskare.

I mars förra året skrev Guyon ett brev till rektorn som han hävdar fortfarande är obesvarat.

Nicolas Guyon bifogade en kopia av Gustaf Retzius föreläsning ”The so-called North European race of mankind” från 1909, där Retzius varnar för kortskalliga raser från kontinenten. Ett hot mot mer intellektuellt och förfinade långskallar i den nordisk-germanska rasen.

– Eftersom jag får min post hit till Retzius väg frågade jag mina kolleger på labbet här vem sjutton -Retzius var. Ingen hade någon djupare koll. Jag började läsa, upptäckte en koppling till Herman Lundborg och Rasbiologiska institutet. Och läste alltmer fascinerat den föreläsning han höll i London, där han frågar sig vad som kommer hända med konsten och filosofin den dag som den nordiska rasen raderas ut.

Nicolas Guyon tog sin masterexamen på det franska elituniversitet Ècole normale supérieure i Paris. Det ingick i skolarbetet att förhålla sig kritisk till övergrepp utförda i vetenskapens namn: man studerade bland andra den franske rasbiologen Paul Tobinard.

– Jag inbillade mig att etikklasserna här, som är obligatoriska, skulle ta upp rasforskningen. Men man nämnde aldrig Retzius, trots att hans namn finns överallt på vår institution.

I onsdags eftermiddag höll prefekt Sandra Ceccatelli ett möte öppet för institutionens samtliga forskare, omkring 250 inklusive studenter.

Den uppdagade skallsamlingen väckte en animerad diskussion.

En generationsklyfta skar forskarna i två läger.

Sten Grillner, professor i neurofysiologi född 1941, tidigare ordförande i Karolinska Institutets Nobelkommitté, var där.

Grillner var delaktig 1993 när KI fattade beslutet att döpa en forskningslokal till Retziuslaboratoriet.

– Jag tycker fortfarande att det är ett utmärkt namn. Diskussionen nu känns lite orättvis. Jag tror inte Gustaf Retzius var mer rasistisk än Europa i stort vid den tiden.

– När Retzius mätte skallar var det i linnéansk tradition. Man beskrev skillnader. Och skallarna i Syd- och Nordeuropa såg lite annorlunda ut och så frågade de sig om man var olika smarta. Man dissekerade berömda människors hjärnor, men också personer som inte var lika framstående, eller mycket lite framstående, ni hade någon mördare på bild i artikeln ...

Gustaf Retzius var den första internationellt kände forskaren i neurovetenskap, påpekar Sten Grillner.

Hur ser du på hans föreläsning i London där han varnar för den nordiska rasens utarmning?

– Det känns ju inte så tilltalande. Inget jag stödjer givetvis. Han lär ju också ha tyckt att Selma Lagerlöf var en olämplig Nobelpristagare eftersom hon felaktigt beskrivit hur gäss landar på tak ... Ja, han var en person som pratade mycket.

Professor Sten Grillner tycker att skallar som efterfrågas av ursprungsbefolkningar kan återlämnas ”om rimlig anledning finns”.

Övriga kranier bör som tidigare magasineras.

Sandra Ceccatelli, prefekten som höll i mötet i onsdags, bekräftar att frågan om Retzius delar institutionen.

– Det är väldigt känsligt, faktiskt. Vi har några professorer och forskare som alls inte kan förstå varför vi ska ta upp Retzius till diskussion. Men jag tycker det är viktigt. Jag vill veta mer. Jag vill förstå de kopplingar som finns till rasismen och andra politiska sammanhang.

Sandra Ceccatelli hävdar att hon inte förrän i fjol hört talas om de 792 skallarna som en gång samlades in på anatomiska institutionen, som sedan 1993 ingår i institutionen för neurovetenskap.

Hon har nu begärt att få se samlingen och tänker även arrangera ett symposium tillsammans med Olof Ljungström från enheten för medicinens historia och kulturarv.

– Jag tror alla hade glömt att det fanns en Retziussamling någonstans, jag hade aldrig hört det faktiskt.

Men deras namn pryder varje -våning av din institution.

– Det stämmer. Men namnfrågan är något som institutionen och KI:s ledning måste ta ställning till. Här ska vi diskutera de etiska och politiska implikationerna av Retzius forskning.

Kan det bli aktuellt att problematisera den rasforskning ni presenterar i trapphuset.

– Ja, det är kanske en bra idé att ge lite mer information där.

Enligt universitetsdirektör Per Bengtsson finns det ”all anledning att fundera över de associationer” som namnet Retzius väcker.

– Sedan en av våra forskarstudenter inkom med en skrivelse förra våren har vi en process på gång. Nu planeras ett öppet seminarium.

Karolinska institutet gör anspråk på att vara ett internationellt -centrum för vetenskap, påpekar doktoranden Nicolas Gyon.

– Då blir forskningsetik extra viktigt. Och en del i detta är att rannsaka sin egen historia.

Björn Af Kleen bjornafkleen@outlook.com

Detta har hänt.

I söndags avslöjade Dagens Nyheter att Karolinska institutet har en samling med nästan 800 kranier som det bedrivits skallmätning och annan rasforskning på kring förra sekelskiftet. Runt 350 kranier tros vara plundrade från ursprungsbefolkningar.

I slutet av januari 2008 begärde Museum of New Zeeland att få - tillbaka mänskliga kvarlämningar som stals av den svenska zoologen Conrad Fristedt under 1890-talet. KI lät förfrågan ligga obesvarad i flera år. Först i december 2014 nådde ärendet Utbildningsdepartementet, som nu ska fatta det avgörande beslutet.

Kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke kommenterade artikeln i DN: ”När man läser det så mår jag illa på flera sätt... Den här artikeln tydliggör det faktum att det finns stora delar av vår historia som vi inte har i vår självbild.”

Karolinska institutets rektor Anders Hamsten har bett om ursäkt för den senfärdiga reaktionen på Museum of New Zeelands krav. ”Handläggningen av den här typen av ärenden ska naturligtvis inte ta så här lång tid”, säger han i ett pressmeddelande. “

DN 31 jan 2015:

“Ministern: Får inte gömma historien

Forskningsminister Helene Hellmark Knutsson (S) är mycket skarp i sitt budskap till Karolinska institutet.– Man får inte försöka gömma undan den mörka delen av sin historia. Man måste hantera den. Detta är en sak som KI:s ledning måste diskutera, liksom alla lärosäten i Sverige.

– Det handlar ju om en forskning som inte har något vetenskapligt innehåll, som orsakat väldigt mycket sorg och lidande, också nu när den tas upp på nytt. Det river upp gamla sår, säger ministern för forskning och högre utbildning.

KI:s samling rymmer uppskattningsvis 350 utomeuropeiska kranier. Merparten befaras vara plundrade ur gravar. Ursprungsbefolkningar begär nu tillbaka mänskliga kvarlevor.

Hittills har Karolinska institutet tagit kraven med ro. Museum of New Zeeland efterfrågade tre kranier den 29 januari 2008. Först i december 2014, efter flera påtryckningar, överlämnade KI ärendet till Utbildningsdepartementet, som nu ”skyndsamt men nogsamt” planerar att överföra äganderätten.

Efter DN:s artikel tog Karolinska institutets ledning i veckan kontakt med regeringen. Lärosätet försäkrade Utbildningsdepartementet att man ”förändrat sina rutiner”, enligt ministern.

– De har ju meddelat oss nu att de ska bli mer effektiva och noggranna i den här hanteringen, säger Helene Hellmark Knutsson.

Vad händer med de nya zeeländska kranierna nu?

– När vi säkerställt identiteten på kranierna och vet att mottagaren kan sörja för vården av kvarlevorna är intentionen att lämna tillbaka dem. Eftersom det handlar om en vrå av vår historia som inte är så vacker är det viktigt att det sker på ett korrekt och värdigt sätt.

Björn Af Kleen bjornafkleen@outlook.com “

DN 1 feb 2015:

“Ingen riktig prövning

Patienters betalningsvilja skapar svåra etiska dilemman. Statens medicinsk-etiska råd gör det väl lätt för sig i sin rapport.
Etiska avvägningar är sällan lätta. Enklast är att inta en hårdnackad hållning för ett värde och sedan strunta i hur det slår mot andra. Men det är en fyrkantighet som ofta lämpar sig bättre för retorik än praktik.

Statens medicinsk-etiska råd, Smer, är vant vid att navigera runt i en värld där värden står mot varandra. Därför hade man kunnat vänta sig en mindre kategorisk hållning i rapporten ”Med- och egenfinansiering i vården – etiska aspekter” som presenterades i veckan.

Rådet inleder avsnittet som handlar om överväganden och ställningstaganden med att slå fast att egen- och medfinansiering är oförenliga med hälso- och sjukvårdens mål om en vård på lika villkor.

Det finns bara ett fåtal situationer där Smer kan tänka sig att låta individens självbestämmande övertrumfa rättvisetanken. Dit hör utbyte av generiska läkemedel. Alltså, den som av gammal vana eller andra skäl vill betala extra för ett läkemedel med exakt samma innehåll som ett billigare ska tillåtas göra det. Att rådet kan acceptera just detta uttryck för individens autonomi är för att det är både medicinskt och servicemässigt poänglöst.

Eget rum, egen mat, hjälpmedel, dyra cancer-mediciner – allt som innebär verklig skillnad är rådet emot. Den som vill ha någonting som inte erbjuds av den offentliga vården bör få stå för hela notan själv. Alltså, om det offentliga erbjuder en manuell rullstol men man själv önskar en elrullstol ska man inte kunna lägga till pengar för att köpa upp sig. På DN Debatt (29/1) skriver rådet att en medfinansiering på sikt skulle kunna leda till ”en offentlig hälso- och sjukvård där

basnivån blir lägre än i dag". Och att förtroendet för den offentliga vården skulle äventyras.

Riktigt så. Men gäller inte det omvända också? Om människor som vill ha mer, och är beredda att betala för det, förväntas bära hela kostnaden själva och inte bara merkostnaden – vad händer då med skatteviljan och förtroendet för vården? Och finns inte risken att basnivån blir lägre med tanke på allt, från tbe-vaccinering till provrörsbefruktning, som rådet kan tänka sig ska ingå i den offentliga vården? Pengarna räcker inte till allt.

Vård efter behov och vård på lika villkor är viktiga principer i den offentligt finansierade vården. Men att människor är lika mycket värda betyder inte att de har likadana behov. Ett halvårs extra liv för en svårt cancersjuk människa betyder inte nödvändigtvis samma sak för en 80-åring som upplever sig ha levt färdigt som för en 35-åring med små barn.

På samma sätt med rullstolar. En yrkesarbetande person med ett aktivt socialt liv har sannolikt både större behov och nytta av tiptop-hjälpmedel än den som använder rullstol för att ta sig mellan säng och toalett.

Rådet öppnar för möjligheten till individuella hänsyn, men menar att kostnaden för hjälpmedel utöver "normalstandard" ska bäras av det offentliga. Men det innebär en uppenbar risk att de dyraste hjälpmedlen snarare fördelas efter social ställning och argumentationsförmåga än efter behov. Studier visar att det redan i dag finns en slagsida, att personer långt ned i den sociala hierarkin faktiskt får billigare läkemedel och sämre vård än individer högt upp.

Därför är det bättre med ett system där individen i val som mer handlar om estetik och bekvämlighet än liv och död kan betala för detta extra med sina egna pengar. Ungefär som inom tandvården i dag.

Dn 1/2 2015 "

DN 1 feb 2015:

"Sömn är bästa sättet att bli fri från flunsa

Ett protein i hjärnan hjälper kroppen att besegra influensan när du sover.

Känner du dig ovanligt trött, hängig och orkeslös och vill hellre sova än göra något annat? Det kan vara årets influensa som har drabbat dig.

Enligt Folkhälsoinstitutets influensarapport har antalet fall ökat snabbt de senaste veckorna, både i Sverige och i övriga Europa, och influensatoppen är troligtvis inte nådd än.

Att sömn och vila är avgörande för att bli frisk skrev Hippokrates redan 400 år före Kristus, och om du är sjuk gör du klokt i att lyssna både på honom och på kroppens signaler.

En grupp forskare vid Centret för sömnforskning vid Spokanes universitetet i delstaten Washington i USA har hittat ett protein som både hjälper oss att sova och gör oss friska snabbare.

– Ju mer vi kan sova när vi är sjuka, desto bättre är det, säger Christopher Davis, en av forskarna bakom studien.

Proteinet kallas AcPb och finns i hjärnan och verkar vara nödvändigt för kroppens återhämtning på flera sätt.

När möss som saknar proteinet fick sömnen störd av forskarna kunde de inte ta igen sömnbristen efteråt när de fick möjlighet. I stället sov de mindre.

– Aldrig tidigare har vi sett djur som sover mindre efter att ha fått sin sömn störd. Ibland kan djur sova djupare och intensivare för att kompensera för sömnbristen, men inte ens det såg vi. Mössen återhämtade sig inte, säger Christopher Davis.

Forskarna undersökte också hur känsliga möss utan proteinet är för sjukdomar genom att infektera dem med av musvariant av H1N1, influensaviruset som låg bakom svininfluensan 2009. Mössen sov mindre, rörde sig mindre, fick värre symptom och hade mycket högre dödlighet än möss med AcPb. Resultaten publicerades nyligen i tidskriften Brain, Behavior and Immunity.

– När vi är sjuka är vi förmodligen mer mottagliga för många olika saker. Exakt vad som händer på molekylnivå och hur orsakssambanden ser ut håller vi fortfarande på att undersöka, säger Christopher Davis.

Proteinet verkar alltså vara nödvändigt för både sömnen och immunförsvaret. Christopher Davis är förvånad över att ett hjärnprotein kan ha så stora effekter när influensaviruset inte kan sprida sig i hjärnan.

– Det är verkligen intressant. Vi ser ju influensan som en lungsjukdom, och vet inte alls hur hjärnan är inblandad i att bekämpa ett virus i lungorna, säger han.

Christopher Davis menar att resultaten på sikt kan ge oss nya läkemedel som skyddar oss mot influensa – kanske en nässprej eller inhalator som kan öka mängden AcPb i hjärnan att ha i fickan under influensasäsongen.

– Men det kommer att krävas en hel del mer av grundläggande forskning innan vi når dit, säger han.

Sömnforskaren Torbjörn Åkerstedt, senior professor vid Karolinska institutet och föreståndare för Stockholm Stress Center, Stockholms universitet, är imponerad av studien.

– Resultaten är onekligen ett steg framåt. Förmodligen påverkar proteinet också trötthet och sömnighet, vilket är minst lika intressant med tanke på trötthetsutbredningen i landet, säger han.

Maria Gunther maria.gunther@dn.se “

DN 1 feb 2015:

“Karin Bojs: Hennes grupp hade sex med neandertalare

En trasig skalle har orsakat stor uppståndelse i veckan. Den hjälper till att ringa in var och när vi moderna människor korsade oss med neandertalare.

Den utpekade platsen är väl bekant, inte minst för oss som är uppvuxna med kristendomens berättelser. Det är nämligen Galiléen i nuvarande Israel – enligt Bibeln platsen där Maria bebådades och där Jesus växte upp för 2 000 år sedan.

För ungefär 55 000 år sedan föddes några andra barn i samma region. Vi som har vårt ursprung i Asien, Australien, Europa och Amerika har alla spår av dessa barn i vår arvsmassa. På grund av dem är vi alla till ett par procent neandertalare.

I flera årtionden har forskare varit övertygade om att mänskligheten utvecklades i Afrika. Både fynd av fossila skelett och dna-analyser tyder på det.

Det var en evolutionär process som skedde steg för steg under miljontals år. Under denna tid har flera av våra mänskliga föregångare tagit steget ut från Afrika och vandrat mot Europa och Asien. Några av dem utvecklades till neandertalare, och de levde i Europa och delar av Asien i hundratusentals år.

Men sedan kom vi, med ett äldre ord ”Cro Magnon”, det forskarna numera kallar för ”anatomiskt moderna människor”.

En första våg kom för ungefär 120 000 år sedan. Rester av dem har hittats i Israel, på fyndplatserna Skhul och Qafzeh. Men om man ska vara petig såg de inte exakt ut som vi. De verkar representera en något äldre gren av mänskligheten, och de verkar ha dött ut. De var alltså inte våra förfäder.

Genetiska resultat från de senaste fem åren visar att moderna människor och neandertalare hade sex med varandra, någonstans i Mellanöstern, just när vi hade lämnat Afrika men innan vi hade nått de andra världsdelarna.

Den store pionjären i detta forskningsfält är svenskfödde Svante Pääbo, verksam på Max Planck-institutet för evolutionär antro-pologi i den tyska staden Leipzig.

I höstas kunde han och hans medarbetare presentera en dna-analys från en man som levde i Ust’-Ishim i västra Sibirien för 45 000 år sedan. I denna mans arvsmassa fanns långa bitar av neandertal-dna, och de pekade mot att korsningen inträffade för mellan 60 000 och 50 000 år sedan.

Några veckor senare kom en konkurrerande grupp ledd från Köpenhamn. De hade analyserat en man från Kostenki i Ryssland, som levde för 37 000 år sedan. Baserat på längden av neandertalbitarna i hans arvsmassa, vågade de slå till med en datering på 54 000 år för vår neandertalblandning.

Problemet var att forskare inte hade hittat ett enda ben från några moderna människor som levde i de utpekade områdena vid den aktuella tiden.

Förrän nu.

I veckans nummer av tidskriften Nature presenterar israeliska forskare överdelen av en skalle, som enligt datering med isotoper av uran och torium är cirka 55 000 år. Skallen ser mycket mer modern ut än de tidigare fynden i Skhul och Qafzeh. Den liknar skallar från istiden som har hittats i Europa.

Platsen för fyndet är en stor kalkstensgrotta som kallas Manot. Den ligger i västra Galiléen, ganska nära gränsen till Libanon. Bara fyra mil därifrån har forskare hittat rester av neandertalare som levde samtidigt.

Att det kom en ny våg av moderna människor från Afrika just för ungefär 60 000 år sedan, beror troligen på att klimatet åter var ovanligt fuktigt under en period. För en gångs skull var det möjligt att vandra genom nuvarande Saharaöknen. Sedan blev det torrare igen, och vägen mellan Afrika och resten av världen stängdes av under lång tid.

Men gruppen från Manotgrottan överlevde. Troligen underlättade den lilla dosen neandertal-dna som blandbarnen fick in i sin arvsmassa. Den gav ett mer varierat immunsystem och ytterligare några egenskaper som passade i det nya, svalare klimatet.

Det är högst troligt att det var just deras ättlingar som spred sig över hela världen, inklusive hit till Europa.

Karin Bojs vetenskap@dn.se “

DN 2 feb 2015:

”Så mycket tid lägger läkarna på nödvändig administration – jag räknade timmarna”

“ Timstudie. Läkarna behöver administrativ tid. Den som hävdar att administrationen rätt och slätt kan skäras bort, har inte förstått vad vården gör, skriver professorn och barnläkaren Jonas Ludvigsson och redogör för hur han använder sin arbetstid.

Allt oftare hörs åsikten att läkare och annan vårdpersonal ägnar för mycket tid åt administration. Vissa debattörer får det att låta som om läkares administrativa tid kan slaktas och vips har man en formel för hur läkare kan träffa dubbelt så många patienter. Det är tongångar som får det att vattnas i munnen på den som söker enkla lösningar, men som egentligen är helt orealistiska.

Läkare behöver administrativ tid! För att illustrera vad administration innebär har jag från slutet av oktober till mitten av januari valt ut 16 slumpvisa arbetspass: dagtid såväl som jourtid och registrerat all faktisk administrativ tid. Sammanlagt arbetade jag 138 timmar på kliniken, varav 42,3 timmar (30,7 procent) utgjordes av administration.

Att skriva och diktera journaler tog 6,4 procent av de 138 timmarna. Att mötet med patienten dokumenteras ligger i både patientens och vårdens intresse. I patientens, för att vården ska ta vid där den senast slutade, för att undersökningar inte görs i onödan, och för att rätt diagnos ska ställas snabbare. I vårdens, för att nästa läkare snabbt ska kunna sätta sig in i patientens sjukhistoria, för att samarbetet mellan

sjukhusen och primärvården och habiliteringen ska fungera och så vidare. Vårdtiden på sjukhus dokumenteras genom daganteckningar. Vi måste veta om ett barn med misstänkt urinvägsinfektion fortsätter att ha feber trots insatt behandling, för då kanske vi har valt fel behandling. I sällsynta fall dör barn och då ska någon skriva dödsorsaksbevis/dödsorsaksintyg.

Överrapportering (2,3 procent). Varje morgon går läkargruppen kort igenom nattens händelser på akutmottagningen och vårdavdelningarna. På samma sätt summerar vi dagens arbete vid 16-tiden när kvällsjouren/nattjouren tar vid. Vi berättar vilka patienter som är svårast sjuka, vad vi förväntar oss kan hända under natten, och om vi under dagen haft kontakt med någon patient som förväntas söka under natten och vad vi då rekommenderar att man gör.

När jag lägger in en svårt sjuk patient på vårdavdelningen behöver vissa nyckeldata överrapporteras: till exempel patientens namn, personnummer, besvär, omedelbar behandling och planering. Det händer också att jag har svårt sjuka patienter som jag behöver diskutera med en superspecialist; huruvida vi ska ändra respiratorinställningarna för ett barn på nyföddhetsintensiven, om jag ska behandla bristen på blodplättar och överhängande blödningsrisk hos ett kroniskt sjukt barn. Överrapportering och diskussioner tar 1,6 procent av min tid.

Ibland hör vårdpersonal av sig till mig (0,9 procent av tiden). Det kan röra sig om vaccinationsfrågor på barnavårdscentralen (Familjen P ska åka till Thailand och undrar om deras nio månaders flicka kan vaccineras före resan), tillväxtfrågor (vilka spädbarn behöver utredas?), men även frågor om barn som inte sover, inte bajsar, eller har behov av förnyade recept.

Provsvar (1,1 procent). Både hos det sjukhusvårdade barnet, och barn på mottagningsbesök tar jag prover för att ställa diagnos, följa hälsotillståndet och behandlingen. På ett barn med misstänkt hjärnhinneinflammation görs lumbalpunktion (”stick i ryggen”) och ryggmärgsvätska skickas till laboratoriet. Alla provsvar måste läsas igenom och värderas.

Vissa sjuka barn måste undersökas med röntgen (akut ultraljud av njurarna hos barn med hög urinvägsinfektion, magnetröntgen av skelettet för att utesluta tumör), träffa annan vårdpersonal (exempelvis dietist i samband med komjölks-proteinallergi hos krälande småbarn), eller särskilda prover tas. För allt detta krävs att jag skriver remisser (0,9 procent av min arbetstid).

Indirekt patientkontakt (1,3 procent). Efter mottagningsbesöket behöver många patienter följas upp. Det kan röra sig om att vi ger svar på prover per telefon eller via brev (visade blodprovet tecken till glutenintolerans?), eller att vi vill veta om en medicin har haft effekt (har du mindre besvär med den nya astmasprayen?). Indirekt patientkontakt inbegriper också tid för att ordna intyg till föräldrar som är hemma för sjuka barn etc.

Egen och andras fortbildning (1,4 procent) är viktigt för att vi ska hålla en hög kompetens inom vården. Det inbegriper planering av fortbildning till yngre läkare/sjuksköterskor och handledning av projektarbeten. På samma sätt har jag egen fortbildning/kurs. Då ett av mina 16 arbetspass som registrerades var en kursdag så innebar det att

sammanlagt 6,0 procent av min tid gick åt till egen fortbildning inklusive teoretisk inläsning.

Många läkare är engagerade i arbetsgrupper för att driva vården framåt, förbättra logistiken på avdelningen, planera mottagningsverksamheten etc. För egen del är jag ordförande i Svenska barnläkarföreningen. Som ordförande har jag regelbundet kontakt med medier, läser utredningar, tar ställning till ekonomiska frågor, utarbetar nationella riktlinjer för vård, och planerar större möten etc (7,1 procent). Till detta kan läggas mitt arbete med kvalitetsregister (1,0 procent). Jag sitter i styrgruppen för det nationella kvalitetsregistret för inflammatorisk tarmsjukdom, där vi följer upp effekterna av den nya typen biologiska läkemedel samt hur vi bäst ska kunna registrera livskvalitet hos kroniskt sjuka i vården. Slutligen ägnade jag en timme arbetstid åt information från klinikchefen respektive sjukhuschefen (0,7 procent).

I mitt fall utgjorde administration inklusive fortbildning var tredje arbetstimme. Behovet av administration kan vara större eller mindre för andra läkare (distriktsläkare med många korta besök torde behöva betydligt mer administrativ tid än jag).

Visst kan den administrativa tiden minskas, men för det krävs nya resurser. Bristen på välfungerande it-system (datajournalsystem). är en väldig tidstjuv. Den administrativa bördan ökar när landstingen gör sig av med kringpersonal såsom receptionister och sekreterare.

Men mycket av det vi gör när vi inte träffar patienterna kräver ändå läkarkompetens. Jag skulle naturligtvis spara mycket tid på att sluta skriva remisser för patienter som behöver röntgenundersökningar eller meddela provsvar. Och nog skulle jag spara tid om jag chansade i min behandling av den 14-åriga flickan med leukemi i stället för att ringa barncancerspecialisten i Uppsala, men är det rätt prioritering? Nej, det är fel. Vi läkare bryr oss om våra patienter och det är därför vi dokumenterar, skriver remisser och kontaktar kolleger för diskussion.

Visst vill jag jobba effektivt, men vägen dit går inte automatiskt via mindre administrativ tid. Den som argumenterar för att svenska läkares administration är dödkött som rätt och slätt kan skäras bort, har inte förstått vad vården gör och vad vi är till för.

Jonas Ludvigsson, Barnläkare, Universitetssjukhuset I Örebro, Professor I Klinisk Epidemiologi, Ordförande I Svenska Barnläkarföreningen “

DN 2 feb 2015:

“Läkare varnar: Abortvården hotas av ett undantag i lagen

Kunskapen om abortvård i Sverige är starkt begränsad. Till följd av ett undantag i lagen registreras den inte på samma sätt som all annan sjukvård. Nu, när nya inskränkningar gjorts i statistikinsamlingen, kräver gynekologer, barnmorskor och läkare återigen ett nationellt abortregister.

Abort är en vanlig medicinsk åtgärd. Var tredje svensk kvinna kommer att göra en under sin livstid. Trots detta finns det väldigt begränsad kunskap om kvinnor, och ännu mindre om män, som är involverade i en abort. Sverige är känt för omfattande registerforskning och all annan sjukvård går att följa i patientregister. Socialstyrelsens register över aborter gav fram till 2012 information om kvinnans ålder, vilken vecka graviditeten avslutades i, abortmetod, kommuntillhörighet, antal barn och tidigare aborter.

Så är det inte längre.

– Den tidigare abortstatistiken var värdelös, men nu är den ännu sämre. Nu rapporterar man bara inom åldersintervall. Det hotar abortvården att statistiken är så dålig, vi kan inte gå ner på individnivå eller följa trender i abortmetoder. Vi kan inte se hur komplikationerna ser ut, vad vårdgivare ger för rådgivning om preventivmedel eller vilka metoder olika kliniker förespråkar, säger Helena Kopp-Kallner.

Hon är gynekolog och sekreterare i Farg, arbetsgruppen för familjeplanering inom Svensk förening för obstetrik och gynekologi, SFOG. SFOG liksom Barnmorskeförbundet och flera forskare på WHO-center vid Karolinska institutet vill se ett nationellt abortregister. Men i år, samma år som aborträtten fyller 40, går Sverige åt andra hållet. Det är inte säkert att Socialstyrelsen kommer att publicera någon specifik abortstatistik alls.

– Lagen är skriven på det sättet att vi inte får plocka in personuppgifter om aborter. 2013 gjorde våra jurister oss uppmärksamma på att vi hade för detaljerade uppgifter i statistiken. De påpekade att om det fanns någon kvinna i materialet som var väldigt ung eller gammal och man vet vilken klinik hon har besökt, så kan man med annan information lista ut vem hon är bakvägen, säger Jesper Brohede som är enhetschef på Socialstyrelsen.

Han berättar att statistikenheten kände sig trygg med uppgifterna den samlade in, men den juridiska bedömningen var ändå att den inte var tillräckligt anonym.

– Då stoppade vi insamlingen. Nu har vi kommit i gång igen, men nu ser vi bara ålder i femårsintervall, förutom för tonårsaborter. Där ser vi bara om någon är 19 år eller yngre. Vi vet inte vilken inrapporterad person som har kommit från vilken klinik. Det råder inga tvivel om att det kommer att bli en sämre kvalitet, säger Jesper Brohede.

Socialstyrelsen har vid flera tillfällen meddelat socialdepartementet vad den tycker att de här förändringarna gör med statistiken.

– När man gjorde det här undantaget för inrapporteringen av aborter var det integritetsfrågan man gick på. Tyvärr går det ut över det medicinska och det blir stigmatiserande och särbehandlande.

2009 kom regeringens utredare, läkaren Anders Milton, med ett förslag om just ett nationellt abortregister. Det mötte massiv kritik, de

enda som var positiva var Kristdemokraterna och förslaget begravdes. Det kallades bland annat för ett ”skuld- och skamregister”.

– Det är en falsk omsorg om kvinnorna. Man tror att man skyddar dem, men kvinnor vill inte bli skyddade. Politiker tror att abort är något som samhället inte vill prata om – och då ska inte du heller göra det, ungefär så. Men abort ska inte vara skämmigt. Det ingår i kvinnans reproduktiva cykel att det blir så ibland och det är ett ingrepp som ska kunna följas upp, säger Helena Kopp-Kallner.

I Finland finns sedan länge ett nationellt abortregister.

– Därifrån kommer den mesta kunskapen vi har i Sverige om abort. Vi vill kunna forska på aborter så man kan förbättra abortvården. I Sverige har vi ingen aning om vilka preventivmedel som förskrivs efter abort vilket kan förhindra att kvinnor gör upprepade aborter. All okunskap kan man anta är problemet, om det nu är ett problem, bakom varför vi har så många oönskade graviditeter.

Helena Kopp-Kallner förstår inte heller varför Socialstyrelsen ansåg sig tvingad att försämra statistiken. Uppgifterna i Socialstyrelsens hälsodataregister är belagda med absolut sekretess.

– Den har aldrig varit tillgänglig för allmänheten, det skulle krävas att man gör dataintrång.

Även RFSU och RFSL är positiva till mer kunskap om aborter. ”Att minska de oönskade graviditeterna är ett prioriterat område, men för att lyckas med det krävs att vi satsar mer på det preventiva arbetet. En annan viktig aspekt är att eventuella komplikationer registreras, vilket är en viktig del i arbetet med utveckling av kvalitet och säkerhet”, skrev RFSU i ett pressmeddelande 2013.

– Om man bara hanterade abort som att det var helt normalt att folk väljer det så tror jag att stigmat och skammen skulle bli mycket mindre.- Att benämna och kunna göra studier över register tror jag skulle vara jättebra, säger Isabelle Wahlf, ansvarig för sex och hälsofrågor på RFSL Ungdom.

Emma Löfgren emma.lofgren@dn.se

Fakta. Finland och Danmark har redan abortregister

Ett nationellt abortregister innebär att fullständiga personnummer samlas in, så personerna och vården kan följas över tid.

I patientregistret hos Socialstyrelsen registreras alla vårdtillfällen inom slutenvård och specialiserad öppenvård, med undantag för abort. Registreringen sker per automatik och utträde ur registret är inte möjligt. Patientregistret har absolut sekretess och det finns inga tecken på att någon läcka förekommit.

Finland och Danmark har redan nationella abortregister. **DN**

Detta har hänt.

1975. Den svenska lagstiftningen om rätt till fri abort träder i kraft. Den innebär fri abort upp till 18:e graviditetsveckan. Därefter kan abort beviljas vid särskilda skäl fram till vecka 22. Dessförinnan har lagliga aborter enbart kunnat utföras med särskilt tillstånd.

1996. Abortlagen ändras. Kravet på obligatoriskt kuratorsamtal efter tolfte veckan avskaffas.

2001. En ändring i lagen om patientregister gör att Socialstyrelsen inte längre får registrera detaljer som personnummer, bosättningsort och medborgarskap i patientregistret när någon gör abort. Motivet till förbudet var farhågor från kvinnorättsorganisationer om att registrering av ingreppet skulle kunna ligga till grund för påverkan och anklagelser mot kvinnor som genomgått abort.

2007. Utländska kvinnor får rätt att göra abort i Sverige.

2009. Regeringens utredare Anders Milton föreslår ett nationellt abortregister. Registret har stöd hos professionen, men sågas av i princip alla partier utom KD. Milton blev förvånad, men tror nu i efterhand att reaktionen bland annat berodde på den pågående debatten om FRA och övervakning, säger han till DN.

2013. Socialstyrelsen stoppar sin abortstatistikinsamling.

2014. Socialstyrelsen publicerar abortstatistik för 2013. Rapporten är på en enda sida och det totala värdet är skattat. Eftersom datainsamlingsmetoden skiljer sig från tidigare år går det inte att säga något om trenden.

Källa: RFSU, DN, Socialstyrelsen “

DN 2 feb 2015:

“Så upplevde de aborten

Det värsta hon gjort, ett självklart beslut och något som kommer att följa med henne resten av livet. DN har pratat med fyra kvinnor med olika upplevelser av abort.

Med egna ord.
Hannah Nelsäter, 25: Många skrev att jag var dum i huvudet

Jag fick veta på rutinultraljudet att det inte stod rätt till med barnet. Jag blev helt knäckt. Nästa dag fick jag göra fostervattensprov. Det visade sig att barnet i magen, en flicka, var svårt sjuk.

Jag tror jag tog beslutet om abort innan jag ens visste exakt hur sjuk hon var. Jag har en dotter, hon hade precis fyllt ett, och jag var -ensamstående. Jag gjorde det för min dotters skull, hon har rätt till en mamma som inte är helt -upptagen med ett väldigt sjukt barn.

Eftersom det var så sent i graviditeten, vecka 21, fick jag ansöka om abort till Socialstyrelsen. Jag kände henne sparka i magen och hade så dåligt samvete – hon hade ju inte gjort något fel. Jag erbjöds kuratorsamtal, men jag pratade mycket med min familj i stället. Jag gick också ut med det i sociala medier. Jag kände mig lite tvungen att göra det. Alla visste ju att jag var gravid, jag hade taggat mig själv i en bild från ultraljudet: ”Nu ska jag äntligen få veta vem som bor i magen.”

Många som jag inte ens känner skrev att jag var dum i huvudet, att jag borde tänka igenom beslutet. Som om jag inte hade gjort det redan.

Aborten är det värsta jag har gjort. Det var som en riktig förlossning, det gjorde lika ont.

Tidigare har jag själv tyckt att det görs lite för mycket aborter. Jag trodde aldrig att jag själv skulle kunna göra abort. Nu vet jag att man inte kan avgöra det innan man står inför situationen. Det hade inte stört mig att registreras. De frågade om de fick ta moderkakan för forskning och det godkände jag.

Sanna Marklund, 23: De hade gärna fått registrera mig
Jag var 16. Frågeställningen var inte ”vill du göra abort?” utan ”du ska göra abort va?”. För mig var det inga problem, jag kände att jag ville, men jag kan tänka mig att det känns jobbigt för personer som funderar fram och tillbaka. Jag fick en tablett inne på kvinnokliniken och låg kvar ett tag, jag hade rätt ont. Jag har aldrig mått dåligt av det i efterhand.

Jag kan känna att det finns ett tabu kring varför jag blev gravid över huvud taget. Att jag borde ha tagit ansvar. Det i sin tur gör att det finns ett tabu kring abort, det är som att erkänna att jag inte tog ansvar. De hade gärna fått registrera mig och mina uppgifter. Det är inget jag skäms för. Jag tycker också att det vore bra om det forskades mer, så man kunde få veta mer om det är särskilda grupper som är extra utsatta för oönskade graviditeter.

Therese Hedman, 37: Det är ett ständigt skambeläggande
Jag har alltid varit öppen med mina två aborter för jag ser inte dem som något fult eller dåligt. Min kropp, mitt beslut. Många mår dåligt över sina aborter för att de får höra av andra att det inte är ett bra alternativ, att de borde skyddat sig och så vidare. Det är ett ständigt skambeläggande. Preventivmedel är ju inte ens hundraprocentiga. Första gången jag blev gravid blev jag det trots att jag åt p-piller. Jag tycker inte att det känns kränkande med ett abortregister. Jag är ju fortfarande anonym oavsett om jag är med i statistiken eller inte. Det är i mångt och mycket fortfarande tabu med aborter tyvärr.

Lena Nestius, 60: Mindre tabubelagt att göra abort 1983
Jag gjorde abort 1983. Jag var ensamstående med mina två söner och det gick inte att bli ensam med tre barn. Det fanns inte på kartan. Men jag har alltid funderat på vad det var för en figur. Jag har sett personen framför mig, fantiserat en del, även om jag aldrig ångrade mig. Det skulle inte spela mig någon roll alls om jag hade blivit registrerad. Jag tyckte nästan det var mindre tabubelagt då att göra abort, än vad det verkar vara nu. Det var inte en så stor grej. “

DN 3 feb 2015:

”Jag vill vårda glädjekällorna”

“ Louise Hoffsten har slutat att vara arg på sin sjukdom, MS. Nu vill hon visa andra att det går att leva med den. ”Det kanske låter pretentiöst, men jag vill sprida hopp”, säger hon.

Mannen hon gift sig med var otrogen, hennes pappa försvann in i glömskans värld långt innan han dog och själv drabbades hon av en livslång neurologisk sjukdom som ung.

Men hon mötte en ny man, fick en son och märkte att hon kan fortsätta att uppträda – och ha ett rikt liv.

– Tillvaron är aldrig perfekt utan alltid en blandning av ljus och mörker. Då och då kastas en näve grus in i tillvaron. Alla får vi vår beskärda del av detta – mer eller mindre. Som för mig. Min sjukdom får konsekvenser för hur jag lever, men hindrar inte att jag lever. Den finns och den får finnas, säger sångerskan och låtskrivaren Louise Hoffsten.

Hon är aktuell med en ny bok om sitt liv. Den har fått titeln ”En näve grus” och är skriven tillsammans med journalisten och författaren Lena Katarina Swanberg. De har suttit tillsammans och reflekterat, skrattat och ibland fällt några tårar.

I boken får vi bland annat veta varför Louise valde att ställa upp i Melodifestivalen förra året och läsa om mötet med trädgårdsmästaren som ska se till att det blir bättre ordning på familjens växter och odlingar. Vi får också följa med på konserter i Sverige och USA, ta del av några ekivoka snapsvisor och läsa om finansmannen Jan Stenbecks kärlek till blues. Roliga minnen och episoder varvas med allvar.

I höst fyller Louise Hoffsten femtio år. I den åldern brukar en del drabbas av en mer eller mindre allvarlig existentiell kris. Några testar att hoppa ”bungy jump” eller köper en motorcykel, andra börjar träna som besatta och äta extremt nyttigt. Louise har också förändrat sitt liv. Det tog många år för henne att komma till insikt om att den frustration och förtvivlan hon bar på var direkt skadlig för hennes fysiska och psykiska hälsa. Men det dröjde ända till arbetet med den aktuella boken innan hon kom fram till ett verkligt livsavgörande beslut.

– Jag bestämde mig för att ta ett rejält kliv åt sidan. Jag hade kommit fram till att min familj är det viktigaste av allt, insett att omsorgen om min man och min son betyder så mycket mer än ibland ytliga framgångar. Därför bröt jag kontraktet med mitt skivbolag och tänker nu ta semester från branschens allt snabbare jakt på hittar. Fast musiken är fortfarande viktig för mig och jag fortsätter att sjunga och skriva låtar.

Vi träffar Louise en dag när snön klätt träden och buskarna i familjens trädgård i vitt. Hon berättar att hon inte längre är arg på sin sjukdom. Ibland medför den ”helvetet på jorden” för henne, men hon har lärt sig att leva även under de stunderna.

– Jag tänker att vi människor alltid måste försöka göra det bästa av situationen vi befinner oss i. Och det oavsett om vi är sjuka, arbetslösa, svikna … livet går upp och ned, även om det var så förtvivlat svårt för mig att inse det. Jag tänker nu att i mitt ”livskontrakt” ingår att ta ansvar för mina handlingar, och för hur jag beter mig mot själv och andra.

– Även om det inte är mitt fel att jag blev sjuk kan jag för den skull inte skylla på något eller någon annan. Jag har märkt att det är väldigt lätt att gå in i en offerroll, som den svikna hustrun eller den som så orättvist blev sjuk. När jag till sist insåg detta blev jag också en lyckligare människa som kan glädjas åt det jag faktiskt har, inte sörja det jag inte har eller kan få.

Louise Hoffstens första bok, med titeln ”Blues”, kom ut 1998. Den skrev hon i vredesmod och ilska. Mannen hon då var gift med – han som hon trodde allt gott i världen om – hade varit otrogen och lämnat henne för en annan kvinna. Och så hade hon fått beskedet om att hon drabbats av multipel skleros, MS. Hon som hade livet och en lång musikkarriär framför sig hade en allvarlig neurologisk sjukdom som kanske skulle sluta i en rullstol.

– Många frågade om en fortsättning på ”Blues” och ville ha reda på hur mitt liv ser ut i dag. Jag tvekade länge, men när jag fick möjlighet att arbeta med Lena Katarina så kändes det rätt. För tjugo år sedan trodde jag att allt var kört. Men så blev det inte. Nu vill jag visa att det går leva med en svår sjukdom. Kanske låter det lite pretentiöst men jag vill sprida ljus och hopp till andra människor.

Under hösten syntes hennes namn och ansikte under Neuroförbundets kampanj för att visa att de som har till exempel MS inte är ensamma. Kampanjen fortsätter nu med målet att samla in mer pengar till forskningen om olika neurologiska sjukdomar.

– Att låna ut sitt namn till en sjukdom är inte lätt. Risken är att jag blir förknippad med sjukdomen under lång tid och att de jag möter inte ser personen Louise. Ändå ville jag vara med i kampanjen. Jag är ju inte ensam om att ha en neurologisk sjukdom och det behövs mer forskning på det här området.

Flera gånger har Louise berättat i intervjuer att hon efter den dåvarande makens svek övervägde att bli nunna i Jerusalem, i dag säger hon att det mer handlade om en planlös flykt från smärtan och sorgen. På flera ställen i ”En näve grus” uppehåller hon sig dock vid tillvarons andliga sida. Så här skriver hon bland annat:

”Jag har lätt för andlighet – men är livrädd för att stämplas som religiös. Jag är döpt i Svenska kyrkan, men däremot är jag inte konfirmerad. Skälet är att jag föraktade dem som konfirmerade sig enbart för presenternas skull. Sådan var inte jag. Och sådana som var så, dem ville jag inte vara med. De som i min ålder gick och läste hade långa listor på allt som de förväntade sig som konfirmationsgåvor, pengar inte minst. Jag ville att min andlighet skulle vara på riktigt, inte ett sätt att få fina paket.”

Louise har en tro, även om den inte har någon koppling till en särskild religion. Om hon bott i Iran hade hon nog blivit muslim, nu är hon uppvuxen i Sverige med en kristen tradition och en farfar som var pastor.

– Jag ser riter och ritualer som ett formspråk för att hålla ihop oss människor.

Så berättar Louise att hennes farmor hatade alla former av fanatism. Hon menade att utan skratt blir människors tro fanatisk, och att religiös fanatism är den värsta sorten av alla.

– Farmor hade så rätt. Jag tänker på när en man döms till hundratals piskslag i Saudiarabien enligt muslimska lagar, när människor dödas av fundamentalistiska islamister eller när kristna fanatiker förstör abortkliniker i USA.

Louise Hoffsten är född och uppvuxen i Linköping. Pappan Gunnar var orkesterledare och spelade trumpet och piano. Han var länge en viktig samtalspartner och musikalisk lekkamrat. Redan som barn lärde han ut alla sina favoritlåtar, och de var många av olika slag.

– Musiken är ett språk med många nyanser och för pappa fanns inte högt eller lågt. Han skilde bara mellan bra och dålig musik – och det var han själv som bestämde vad som var bra. Eller dåligt.

När pappa Gunnar om och om igen upprepade samma fråga trots att han hört svaret två minuter tidigare, förstod omgivningen att något inte stämde. Till slut stod det klart att han drabbats av Alzheimers sjukdom. Förklaringen till all förvirring och glömska fanns i förändringar i hjärnan – och det fanns ingen hjälp att få.

– Pappa bodde sista tiden på ett vårdhem och jag besökte honom ofta. Det kändes hemskt att stå där vid hans sida utan att kunna göra något. Jag minns hur han en gång sa att han hade varit med om så mycket roligt i sitt liv. Så fortsatte han med att ”problemet är att jag inte minns vad”.

Louise har tänkt mycket på döden efter pappa Gunnars bortgång. Sorgen, saknaden och förlusten tynger fortfarande. Hans kropp är borta, men hans arv försöker hon förvalta. Hon pratar ofta med pappan, tänker på vad han skulle ha gjort eller sagt i dag. Vilka råd skulle han ge sig dotter? Vad skulle han föreslå att hon ska göra resten av sitt liv?

– Jag vet i alla fall att jag har en viktig uppgift. Min make Dan och min son Adrian är de största glädjekällorna i mitt liv. Dem ska jag vårda. Jag lär mig så mycket av Adrian varje dag, han har ett så positivt och glatt förhållningssätt till livet. Jag önskar att alla föräldrar kunde få ha det så.

– Och senare i år ska jag vara med på några konserter med Meja, en artist jag beundrar. Vi kallar oss ”Meja och Louise”, som en travesti på Thelma och Louise från filmen. Fast vi tänker inte ta våra liv som de gjorde … tillvaron är alldeles för god för det.

Thomas Lerner thomas.lerner@dn.se

Fakta. Louise Hoffsten

Ålder: Fyller 50 i september i år.
Familj: Maken Dan och sonen Adrian.
Bor: En grön villa i södra Stockholm.
Bakgrund: Gillade tidigt uppmärksamhet och att uppträda, och hade i yngre år planer på att bli skådespelare. I skolan var hon med i ett punkband kallat ”Mer kött” för att få spela trummor. Började sjunga i det lokala bandet ”Dyzenteri”. Har sedan dess haft en mycket framgångsrik karriär som sångerska med en rad skivinspelningar och turnéer bakom sig. Utkom 1998 med den självutlämnande bok ”Blues”, där hon beskriver hur hon drabbas av sjukdomen multipel skleros (MS) och arbetet med en planerad lansering i USA. Deltog 2011 i tv-programmet ”Stjärnorna på slottet” och året därpå var hon med i ”Körslaget” i tv med en kör från födelsestaden Linköping. I fjol gick hon direkt till final i Melodifestivalen med låten ”Only the dead fish follow the stream”.

Aktuell: Med boken ”En näve grus” som är skriven tillsammans med Lena Katarina Swanberg (Forum). “

DN 4 feb 2015:

“Måhända inte så illa ändå

En rapport från Stockholms läns landsting, som refererades flitigt i Ekot i går, visar att antalet anställda vid de landstingsägda akutsjukhusen ökat snabbare än ”producerade vårdvolymer” under de senaste två åren. Hur ska man förstå det?

Tja, det är inte lätt att veta. Och inte blir det lättare av att försöka närma sig varje graf eller sifferuppgift var för sig. Men att det är ett problem tycks alla vara överens om, även om politiker från olika sidor av blockgränsen och andra aktörer hittar helt olika förklaringar och lösningar.

Hälso- och sjukvårdslandstingsrådet Anna Starbrink (FP) förklarar i Ekot siffrorna med att organisationen är ineffektiv. Oppositionslandstingsrådet Erika Ullberg (S) menar att felet ligger i ett krångligt ersättningssystem. Landstingsrådet Marie Ljungberg Schött (M) säger att lösningen ligger hos professionen medan Vårdförbundet anser att vården borde organiseras mindre hierarkiskt.

Fjärran är valtalen om satsningar på vården. Om att anställa fler barnmorskor och sjuksköterskor. Det som i valtider brukar formuleras som en målsättning är nu uppenbart ett problem.

För bland alla siffror är det just sjuksköterskor och specialistsjuksköterskor (som exempelvis barnmorskor) som sticker ut. De har sedan 2009 blivit stadigt fler, trots alla larmrapporter om rekryteringsproblem. År 2009 var det 8 713 anställda (omräknat till årsarbetare). År 2014 hade gruppen växt med nästan 1 000 personer.

Det är också inom sjuksköterske- kollektivet löneökningen varit störst. Från 1,9 procents årligt påslag 2009–2012 till nästan det dubbla de senaste två åren (3,7 procent i snitt) för icke specialiserade sköterskor. Och från 2,2 procent till 4,4 för de specialiserade under samma tidsperiod.

Kan man få bukt med den höga och kostsamma personalomsättningen, som också redovisas i rapporten, är mycket vunnet. Sett till såväl pengar som vårdkvalitet.

Det finns all anledning att hålla koll på siffrorna. Men det finns också anledning att ibland besinna sig och fundera över om varje förändring, varje avvikelse från ökningstakten i ”producerade vårdvolymer”, nödvändigtvis ska tolkas som en försämring. Om man med lön och tillräcklig bemanning kan få sköterskorna att trivas och stanna är det i grunden goda nyheter.

Hanne Kjöller hanne.kjoller@dn.se “

DN 4 feb 2015:

“Ja till barn med dna från tre biologiska föräldrar

Storbritannien är på väg att bli första landet där ett barn kan ha tre biologiska föräldrar. Parlamentets underhus har röstat ja till en lag som ska stoppa vissa sjukdomar som ärvs på mödernet.

Ledamöterna godkände på tisdagen med stor majoritet att det ska bli tillåtet att ändra i generna i en kvinnas ägg.

Den nya tekniken, som är en vidareutveckling av provrörsbefruktning, innebär att ett barn till 99,9 procent har sitt dna från sina två föräldrar. Men den sista lilla delen kommer från en kvinnlig donator, som inte bär på de anlag som kan orsaka så kallade mitokondriella sjukdomar.

Mitokondrie är det som ger energi till en cell. När detta ”kraftverk” inte fungerar uppstår hjärnskador, muskelsjukdomar, blindhet, dövhet med mera.

Många barn dör strax efter födseln, andra blir gradvis sämre och dör ofta innan de når vuxen ålder. Men det finns också väldigt många som bär på anlaget utan att utveckla någon sjukdom.

Förespråkarna för den nya lagstiftningen, bland dem många föräldrar med sjuka barn, har liknat förändringen vid att det ska bli tillåtet att byta ett batteri som inte fungerar.

Uppslutningen från forskarvärlden är också stor. Flera Nobelpristagare och vetenskapliga institutioner i omvärlden har uppmanat Storbritannien att driva igenom förändringen.

Motståndarna, bland annat flera religiösa ledare, har framhållit att det finns etiska problem och risker. De betonar att det inte enbart är en individs dna som ändras, utan även de generationer som följer. De anser också att beslutet innebär ytterligare ett steg mot så kallade ”designerbebisar”.

David King, chef för organisationen Human Genetics Alert, är mycket kritisk till lagen.

– Förespråkarna har grovt vilselett allmänheten om både vetenskapen och etiken runt den nya tekniken. Mitokondrier är inte bara batterier. Valet handlar inte om att acceptera teknik eller att acceptera att barn lider. De här sjukdomarna kan hindras med konventionella äggdonationer, en pålitlig metod som inte riskerar barnens hälsa, säger han.

Vid omröstningen på tisdags-eftermiddagen följde ledamöterna inte någon partilinje, utan röstade efter eget samvete.

Flera föräldrar, som har eller haft barn med mitokondriella sjukdomar, närvarade i parlamentet. De jublade när underhuset drev igenom lagen med 382 röster för och 128 emot.

Nästa steg är att regeringens förslag ska debatteras i parlamentets överhus, som också väntas ge sitt klartecken.

Först därefter kan de nya bestämmelserna träda i kraft.

Pia Gripenberg pia.gripenberg@dn.se

Fakta. Mitokondriedonation

Den nya tekniken är framtagen vid universitet i Newcastle och dess centrum för Mitochondrial research.

Enligt centrumet föds ett av 200 barn Storbritannien med skadat mitokondrie. Ett av 6 500 barn utvecklar sedan sjukdomar som leder till allvarliga handikapp och död.

Denna utvecklade provrörsbefruktning innebär att pappan befruktar två ägg: mammans och donatorns. Från donatorns ägg tas de friska generna ut och ersätter de sjukdomsanlag som mamman bär på.

Redan nästa år tror man att den första bebisen med tre biologiska föräldrar kan födas. “

DN 4 feb 2015:

“ Efter underskottet – nu kräver S och V analys av vårdvalet

De stora akutsjukhusen i Stockholm gick med ett underskott på nära en halv miljard kronor i fjol. Samtidigt utför de mindre vård än tidigare. Nu vill S och V se en analys av hur kostnadsdrivande vårdvalen är.

Karolinska universitetssjukhuset, Södersjukhuset och Danderyds sjukhus visar tillsammans ett minus för 2014 på 466 miljoner kronor.

Trots de ökande kostnaderna har, enligt landstingets egen rapport, antalet vårdtillfällen i slutenvård vid sjukhusen minskat med 6 procent sedan 2009.

Den absolut viktigaste orsaken till kostnadsökningen är, enligt rapporten, ökade personalkostnader, framför allt för sjuksköterskor. Det handlar om inhyrd personal, höjda löner och övertidsersättningar.

Landstinget bör analysera, menar rapportförfattarna, om den totala mängd vård som produceras i länet har förändrats då en del vård flyttats ut från akutsjukhusen genom vårdval och personal därmed flyttat till vårdvalsaktörer. Det kan även förekomma, påpekar de, att vårdproduktion har flyttat ut från sjukhusen men utan motsvarande neddragning av personal.

– Alliansen har ägnat åtta år åt kostnadsdrivande vårdval, privatiseringar och konkurrens. Det är politiska verktyg som inte har löst problemen inom sjukvården, säger oppositionslandstingsrådet Håkan Jörnehed (V).

Socialdemokraternas oppositionslandstingsråd Erika Ullberg menar att det behövs tillnyktring när det gäller synen på vårdvalet.

– Vi vill se en konsekvensanalys av de ideologiskt drivna experiment som har varit väldigt kostnadsdrivande och inte alltid gett bättre vård, säger hon.

Sjukvårdslandstingsrådet Anna Starbrink (FP) vill effektivisera och anställa fler medicinska sekreterare och undersköterskor:

– Då kan vården låta sjuksköterskorna jobba på toppen av sin kompetens, och därmed tror jag också sjukhusen kan höja sin produktivitet.

Mia Tottmar mia.tottmar@dn.se “

DN 8 feb 2015:

“När vetenskapen har gått vilse

Kariesexperiment på utvecklingsstörda, fångar och barnhemsbarn som smittats med syfilis och fasansfulla medicinska försök i koncentrationsläger. Vetenskapshistorien innehåller många mörka kapitel, och än i dag ställs forskare inför svåra etiska dilemman.

Nyss högtidlighölls 70-årsdagen av Auschwitz befrielse. Samtidigt rapporterade DN om de nästan 800 skallar, varav många var stulna från gravplatser runt om i världen, som finns i en tegelbyggnad på Karolins-ka institutet i Solna. De är framför allt insamlade av Anders Retzius och hans son Gustaf Retzius under 1800-talet och början av 1900-talet.

– Skallsamlingen väcker så många frågor. Människor är både upprörda och frustrerade över hur vilse vi gick en gång i tiden och att även Sverige deltog i rasbiologin som ledde till sådana galenskaper på kontinenten, säger Mats Johansson, docent i medicinsk etik vid Lunds universitet.

Professorerna Retzius studier av skallar från olika ursprungsbefolkningar och från fattiga, kriminella och självmördare ledde inte fram till några bestående vetenskapliga resultat. Läkarna i Auschwitz och andra nazistiska koncentrations-läger kan ha rättfärdigat en del av sina bestialiska medicinska experiment på fångar med högre syften. När de undersökte hur länge män-niskor kan överleva i iskallt vatten fann de bland annat att flytvästar bör ha en krage som håller bak-huvudet över vattenytan. Det var förmodligen

livsviktig kunskap för armén som ville rädda livet på tyska soldater till havs.

Oetiska experiment på människor gjordes även efter krigets slut. I Sverige användes fler än 650 personer med grav utvecklingsstörning, intagna på Vipeholms sjukhus i Lund, som försöksdjur i en undersökning av tandhygien från 1945 och tio år framåt.

Karies och tandröta var ett stort folkhälsoproblem, och studien kom till på riksdagens uppdrag för att ta reda på hur maten och framför allt socker påverkar tänderna.

Först ville forskarna undersöka om vitaminer och mineraler kunde skydda mot tandangrepp. När de inte såg någon effekt övergick de i stället till att aktivt försöka framkalla karies.

– Det var då det riktigt allvarliga steget togs, säger Mats Johansson.

Olika grupper av patienter fick dricka sockerlösningar, äta bröd med socker i, choklad eller 24 speciellt framtagna ovanligt kletiga kolor mellan måltiderna varje dag. Forskarna registrerade karies under flera års tid och mätte mängden socker i saliven, ibland så ofta som en gång i kvarten.

Sambandet mellan socker och dåliga tänder blev tydligt. Det ledde till råd till allmänheten om tandborstning och lördagsgodis, och lade grunden till den goda tandhälsa vi har i Sverige i dag.

Men det rättfärdigar inte att studien gjordes på personer som inte kunde värja sig eller välja om de ville vara med.

– Studien visar vilken syn många hade på förståndshandikappade. Jag har läst kommentarer från den tiden om att det här var ett sätt för dem att göra nytta i samhället, genom att delta i studier. Annars var de, underförstått, helt värdelösa, säger Mats Johansson.

En liknande syn på att olika män-niskor har olika värde kommer fram i den amerikanska så kallade Tuskegeestudien, som pågick mellan 1932 och 1972. Flera hundra svarta, outbildade män trodde att de fick gratis sjukvård och regelbundna hälsoundersökningar, men i stället deltog de i en undersökning av hur sjukdomen syfilis utvecklas.

Männen fick aldrig veta att de hade syfilis utan bara att de led av dåligt blod, och fast det redan på 1940-talet stod klart att penicillin kan bota sjukdomen fick de ingen annan behandling än sockerpiller.

– Det är obegripligt att studien kunde flyga under radarn och få pågå så länge som in på 70-talet innan någon reagerade, säger Mats Johansson.

Mellan 1946 och 1948 smittade amerikanska läkare också 1 300 fångar, prostituerade, patienter på mentalsjukhus och barnhemsbarn i Guatemala med syfilis för att undersöka hur sjukdomen kunde behandlas.

– Det är ett exempel på en ohelig allians mellan forskare och militära intressen. Syfilis var ett stort problem inom den amerikanska militären,

och ledningen ville hitta sätt att få armén i stridsdugligt skick. Men sedan levde studien vidare och fick ett eget liv, säger Mats Johansson.

Detaljerna om försöken i Guatemala uppdagades först 2010, och samma år framförde president Barack Obama en offentlig ursäkt till Guatemalas president Alvaro Colom.

Under Nürnbergrättegångarna efter andra världskriget dömdes de ansvariga för experimenten på fångar i koncentrationslägren till döden eller till långa fängelsestraff. De japanska läkare som utfört lika hemska försök på främst kinesiska stridsfångar, bland annat smitta med pest och andra dödliga sjukdomar, nedkylning och operationer utan bedövning, åtalades däremot aldrig.

I dag finns flera internationella riktlinjer för etiska principer vid medicinsk forskning på människor. Nürnbergkonventionen från 1947 betonar bland annat individens samtycke och att riskerna med försöken aldrig får vara större än den potentiella nyttan för mänsklig-heten. Världsläkarförbundets mer omfattande Helsingforsdeklaration antogs 1964 och har sedan reviderats flera gånger, senast 2008.

Men forskarna ställs hela tiden inför nya typer av etiska problem.

– Det finns en risk att vi blir lite väl tillbakablickande och bara pekar på nazisternas illdåd och missar de utmaningar vi själva står inför, säger Mats Johansson.

Ett exempel han tar är de livmodertransplantationer som utförts i Göteborg.

– Där har man utsatt en sårbar grupp – kvinnor som verkligen vill ha barn – för en synnerligen experimentell behandling, säger han.

Transplantationen innebär många risker för kvinnan som tar emot livmodern, för donatorn, och även för det ofödda barnet. Allt föregicks dessutom av försök på apor utomland som inte hade fått etiskt tillstånd i Sverige, enligt Mats Johansson.

– Nu när det första barnet är fött beskrivs det hela som framgångshistoria. Men antag att någon av kvinnorna, en donator eller en mottagare, hade drabbats av allvarliga komplikationer. Då hade försöket förmodligen setts i en helt annan dager och betraktats som ett misslyckande för den etiska prövning som alltid föregår riskabel forskning. Vi har en form av facittänkande i vår bedömning när vi tittar bakåt, säger han.

Maria Gunther maria.gunther@dn.se

För och emot. Livmodertransplantationer
Fakta.
Andra moderna etiska dilemman

Att det är svårt att publicera studier med negativa resultat, och att viktig forskning aldrig når ut. Forskare världen över lägger därför ned tid och resurser på att göra om experiment i onödan.

Att forskare från västvärlden genomför medicinska studier som de inte hade fått tillstånd för på hemmaplan i utvecklingsländer.

Uppmärksammade fall på senare år handlar om placebostudier med verksamma bromsmediciner till gravida hiv-smittade kvinnor.

Dn

För och emot
Livmodertransplantationer

FÖR

Ger kvinnor som fötts utan livmoder eller som fått operera bort livmodern på grund av sjukdomar som cancer eller förlossningskomplikationer möjlighet att föda egna barn.

Lyckade transplantationer har genomförts hos flera djurarter, inklusive människolika arter, för att efterlikna den mänskliga operationen så mycket som möjligt.

”Både donator och mottagare bedöms noggrant”, -informeras om de risker som -föreligger och får -kontakt med en psykolog.

Risker med immundämpande läkemedel minskas eftersom det transplanterade organet opereras bort inom tre år.

Många planerade graviditeter är idag förknippade med ökad risk för fosterskador och komplikationer, till exempel i samband med graviditeter hos diabetiker.

Källa: Sahlgrenska akademin

MOT

De djurförsök som föregick detta på apor utomlands hade -knappast tillåtits i Sverige.

Stora resurser läggs på ett problem som endast kommer att gynna ett fåtal.

Risker för både mottagaren och donatorn som måste genomgå operation och hormonbehandling.

Risker för mottagaren med de immundämpande läkemedel som behövs för att undvika bortstötning av den transplanterade livmodern.

Stora risker för barnet då ingen vet hur en transplanterad livmoder fungerar under en graviditet.

De långsiktiga effekterna av fostrets exponering för immun-dämpande läkemedel är inte klarlagda.

Okänt om barnet kan löpa större risk för sjukdomar längre fram i livet.

Det finns andra alternativ för föräldrar som önskar barn, som adoption eller surrogatmoderskap. “

DN 8 feb 2015:

“ Karin Bojs: Glappet mellan forskning och lidande är stort

Världens forskare lägger stor möda på att infertila kvinnor ska ha möjlighet att föda nya barn. Att redan födda barn ska överleva vanliga sjukdomar har tusenfalt lägre prio.

Krönika
Sepsis hos nyfödda, rotavirus, mässling. Det är sjukdomar som orsakar stort lidande och många dödsfall. Men forskare gör sällan högklassiga vetenskapliga studier för att utveckla botemedel och behandlingsmetoder.

Kvinnlig infertilitet däremot, är ett av de mest beforskade tillstånd som finns. Enligt ett sätt att räkna har kvinnlig infertilitet 6 400 gånger högre prioritet än sepsis hos nyfödda barn.

Siffrorna publicerades i medicintidskriften British Medical Journal för några dagar sedan, och huvudförfattaren till studien är Douglas Altman på Oxford universitet.

Altman och hans kolleger har tittat på ett statistiskt begrepp som kallas DALY, Days of Adjusted Life Years. Det är framtaget av världshälsoorganisationen WHO för att forskare och beslutsfattare ska kunna räkna på den börda som sjukdomar orsakar för individer och samhällen. DALY mäter *både* om människor dör i förtid och om de drabbas av svåra sjukdomar. På svenska kallas begreppet ”funktionsnedsatta levnadsår”.

Forskargruppen har jämfört dessa förlorade friska levnadsår med antalet så kallade randomiserade studier. Det är ofta den bästa sortens medicinska studier, när forskare med slumpens hjälp delar in sina försökspersoner i olika grupper.

Diskrepansen var häpnadsväckande hög. För mässling, som orsakar så många dödsfall i världen, fanns inga randomiserade studier alls under den undersökta perioden.

Flera andra sjukdomar som drabbar barn låg också i botten. I topp låg som sagt kvinnlig infertilitet, och manlig infertilitet kom inte så långt efter. Väldigt många randomiserade studier försöker finslipa metoder för att män-niskor ska kunna sätta nya barn till världen.

Går det att förklara diskrepansen med att de underbeforskade sjukdomarna framför allt drabbar fattiga länder? Ja, men bara till en mindre del, enligt studien i British Medical Journal.

Brist på A-vitamin till exempel. Det förekommer nästan bara i fattiga länder men är ändå föremål för ganska många randomiserade studier.

Nacksmärtor, självskadebeteenden och trafikolyckor som drabbar fotgängare är vanliga problem även i rika länder. De orsakar stort lidande och många förlorade friska levnadsår. Men påfallande få randomiserade studier försöker ta reda på hur de ska behandlas eller förebyggas.

Visst kan man ha synpunkter på forskargruppens sätt att räkna. Det finns en del komplikationer som är svåra att komma runt.

Att organisera randomiserade studier på svårt sjuka, nyfödda barn, till exempel. Det har sina problem, både praktiskt och etiskt.

Och att mässling kan förebyggas med vaccin är väl känt och behöver kanske inte beläggas i så många fler randomiserade studier. Där handlar utmaningen snarare om ekonomi, infrastruktur och upplysning, så att fler barn kan få vaccinet.

Förvisso kan DALY vara ett trubbigt mått på mänskligt lidande. Att leva ett liv utan egna barn kanske inte räknas som ”funktionsnedsatta levnadsår”, men kan ändå innebära en sorg.

Men att den sorgen ska ha 6 400 gånger högre prioritet hos världens forskare än sorgen hos föräldrar som mister redan födda barn – det är värt att fundera över.

Karin Bojs vetenskap@dn.se “

DN 9 feb 2015:

”Miljontals kan dö om ingen ny antibiotika tas fram”

Ny rapport. Inrätta en global fond för att få fram nya antibiotika och ny teknologi för att sätta stopp för de resistenta bakterierna. Annars riskerar utvecklingen att leda till över 10 miljoner döda per år. Vid sidan av klimathotet är detta troligen det allvarligaste hotet mot mänskligheten, skriver Bo Könberg, f d sjukvårds-minister (FP).

Allt fler bakterier blir motståndskraftiga mot antibiotika och ingen ny antibiotikaklass har tillkommit det senaste kvartsseklet. I förra veckan presenterades den andra O’Neillrapporten för den brittiska regeringen. I den förra, i december, försökte man beräkna antalet döda om drygt en generation om bakteriernas motståndskraft mot antibiotikan fortsätter utvecklas som nu. Beräkningen handlar om över 10 miljoner döda – per år! Som jämförelse kan nämnas att den fruktansvärda ebolaepidemien i Västafrika förra året ledde till cirka 9 000 döda.

I den nya rapporten föreslås inrättandet av en global fond för att få fram ny antibiotika och andra läkemedel och ny teknologi.

I min sjukvårdsrapport i somras till de nordiska hälsovårdsministrarna i Nordiska ministerrådet angående nordiskt hälsosamarbete lyfte jag fram antibiotikafrågan. Jag föreslog bland annat en global fond på 75 miljarder kronor för priser till dem som tar fram nya antibiotika och för stöd till forskningen. Mycket pengar förstås, men ändå mycket mindre än 1 promille av världens BNP.

Rapporten var i oktober huvudfrågan på ett nordiskt hälsovårdsministermöte i Köpenhamn och den var huvudpunkten på en nordisk konferens i förra veckan på Voksenåsen i Oslo.

En av 1900-talets största upptäckter hotas nu. Det gäller penicillinet som upptäcktes i slutet av 1920-talet och många efterföljande antibiotika samt läkemedel mot sjukdomar som tuberkulos och malaria.

När sir Alexander Fleming tillsammans med två andra forskare år 1945 i Stockholm tog emot Nobelpriset i medicin varnade han för att en överanvändning av de nya läkemedlen skulle leda till att bakterierna blev resistenta. Det är precis det som nu har börjat ske i stor skala.

Förra året avled minst 25 000 personer i Europa och ungefär lika många i USA av den tilltagande resistensen mot läkemedlen. I USA infekterades i fjol cirka två miljoner personer med bakterier som blivit motståndskraftiga mot antibiotika. Av dessa behövde cirka 200 000 sjukhusvård.

I dagarna publiceras en rapport från Folkhälsomyndigheten. I den beräknas att kostnaderna i Sverige för resistensen mot antibiotika nu överstiger 160 miljoner kronor per år. Till detta kommer kostnader för produktionsbortfall och sjukpensioner.

Användningen av antibiotika till människor skiljer sig mycket mellan länder, även mellan sådana som har likartad hälsonivå och likartad sjukvårdspolitik. I Europa använder det land som förbrukar mest per invånare – Turkiet – drygt 3,5 gånger så mycket som det land som använder minst – Nederländerna. Grannlandet Belgien förbrukar mer än dubbelt så mycket.

Användningen i Norden ligger under snittet för Europa. Statistiken utanför Europa är av sämre kvalitet, men allt talar för att USA och framför allt Kina och Indien använder avsevärt mer än vad vi i Europa gör.

Det mesta talar för att användningen när det gäller människor är minst dubbelt så stor som den medicinskt motiverade.

Långt mer än hälften av världens antibiotika används för djuruppfödning. Där är, som redovisades på DN Debatt i juni, skillnaden i användning än större mellan länderna.

Så använder det land i Europa – Cypern – som förbrukar mest per producerat kg kött 30 gånger mer än det EU-land som använder minst (Sverige) och 100 gånger mer än det land i Europa som använder minst (Norge)!

Situationen i världen blir förstås oerhört mycket allvarligare när inga nya antibiotikaklasser kommer fram. Från upptäckten av penicillinet i slutet av 1920-talet till år 1970 kom det fram cirka 20 nya typer av antibiotika. Därefter togs det på lika lång tid fram ett par stycken, varav inget alls under de senaste 25 åren och knappast några nya finns i pipeline.

En betydande orsak till detta är att dessa nya läkemedel bör användas så sällan som möjligt för att inte resistensen ska drabba dem också, vilket förstås inte ekonomiskt stimulerar läkemedelsbolagen att forska fram dem.

Allvaret i hotet mot folkhälsan i världen har det senaste året gjorts än tydligare genom att Världshälsoorganisationen (WHO) publicerat sin första globala rapport om antibiotikaresistensen och beslutat om en

handlingsplan till i maj samt att även EU:s och USA:s gemensamma organ (TATFAR) publicerat en rapport om läget. Båda rapporterna varnar för en katastrof om inte kraftfulla åtgärder vidtas. Om någon vecka får USA:s president Barack Obama en rapport om antibiotikan.

Den ökande resistensen och frånvaron av ny antibiotika är bakgrunden till mina två viktigaste förslag till de nordiska ministrarna.

1 För det första föreslår jag att de ställer sig bakom åtgärder som leder till att användningen inom sjukvården i våra fem länder under de kommande fem åren bringas ned till dagens lägsta europeiska nivå, den nederländska. Det betyder för Sveriges del en minskning med bortemot 20 procent och för Island en minskning med mer än 40 procent.

2 För det andra föreslår jag att den rika världen, främst EU, Nordamerika och Japan, under de kommande fem åren anslår sammanlagt cirka 75 miljarder kronor för att påskynda och underlätta framtagandet av nya antibiotika, bland annat genom att inrätta priser till dem som lyckas. För Nordens länder skulle detta handla om cirka 2 miljarder kronor på fem år, för Sveriges del mindre än en miljard.

Detta låter som – och är förstås – betydande utgifter. Men jämfört med de rika ländernas produktion (BNP), så handlar det om någon tjugondedels promille per år i fem års tid. Och detta för att motarbeta något som vid sidan av klimathotet troligen är det allvarligaste hotet mot mänskligheten. Och det är mycket bråttom.

Bo Könberg, Rapportör Till Nordiska Ministerrådet, Sjukvårds- Och Socialförsäkringsminister (Fp) I Sverige 1991-94 Och Då Bland Annat Ansvarig För Husläkar- Och Pensionsreformerna “

DN 10 feb 2015:

“Företaget blev en livlina

Mitt under Lena Åhlins cancerbehandling föddes idén till en ny produkt. Trots trötthet och svåra smärtor utvecklade hon en behå anpassad för kvinnor som genomgått strålning. Nu, fyra månader senare, är den första kollektionen uppsydd.

Det var ungefär ett år sedan som Lena Åhlin fick besked om att hon hade bröstcancer. Beskedet följdes av operation och en rad tuffa behandlingar som har tagit hårt både fysiskt och psykiskt.

Men mitt i eländet fick hon en idé som hon inte kunde sluta att tänka på.

– Strålbehandling gör att man blir brännskadad och då gör det väldigt ont att ha på sig en behå. Det är också svårt att få på sig en mjukare topp eftersom man kan ha problem att lyfta armarna, säger hon.

Behån som Lena Åhlin har utvecklat är fodrad med ullfrotté som framställs lokalt i Östersund. Materialet lindrar smärtan från brännskadan.

Ullfrottén, som både värmer och svalkar, kan också fungera som mildrande för kvinnor som har mjölkstockning. För att göra behån enkel att använda är den utformad så att den kan tas på som en jacka.

Intresset för Lena Åhlins produkt är stort. Behån har bland annat uppmärksammats i lokala medier och forskare från Umeå universitet har bestämt sig för att göra en studie om den. Syftet är att se om

materialet har den effekt på stråL-skadad hud som Lena Åhlin upplever att den har.

Lena Åhlin har tidigare varit engagerad i projekt i Vietnam och hade en resa dit inplanerad i början av året.

– Eftersom jag ändå skulle dit tog jag med mig material och lät sy upp den första kollektionen, berättar hon.

Nu återstår att bygga en webbshop samt söka återförsäljare som vill hjälpa till att få ut produkten på marknaden. Frågan som Lena Åhlin nu ställer sig är hur länge man som småföretagare ska hålla ut innan man vet om produkten slår eller inte.

– Det skulle också vara intressant att hitta en lämplig mentor som kan hjälpa till med lansering av den här typen av produkt, säger hon.

Lena Åhlins cancerbehandling är inte över. Men arbetet med före-taget har blivit en livlina som ger energi och möjlighet att tänka på annat.

– Oavsett hur det går för före-taget så är jag glad att jag började med det här. Det fungerar som terapi för psyket och förhoppningsvis kan det vara till hjälp för andra i samma situation, säger hon.

Caroline Englund caroline.englund@dn.se

Fakta. Lena Åhlins företag

Startår: 2014
Anställda: 1
Omsättning: Noll “

DN 10 feb 2015:

“Emma fick ett nytt hjärta och ett nytt liv

För två år sedan fick Emma Dalman ett nytt hjärta. Snart ställer hon sig på startlinjen i Vasaloppet. I fjol skedde rekordmånga organdonationer i Sverige. ”Men jag önskar att ännu fler skulle donera sina organ”, säger Emma som intervjuas i Insidans nya serie.

Strax innan Emma Dalman skulle föras in i operationssalen tog hon fram anteckningsboken och skrev hastigt ned några rader. Hon ville att favoritmusiken skulle spelas under begravningen och önskade att få vila i en minneslund. Katten Trassel hoppades hon att mamma och pappa ville ta hand om. Så lämnade hon anteckningsboken till en sjuksköterska och bad honom att lämna den till föräldrarna om allt skulle gå fel.

När Emma vaknade efter att ha varit nedsövd i sju dagar orkade hon inte öppna ögonen och än mindre röra på huvudet. Händerna som vilade på täcket var tunga som bly. Men hon log svagt eftersom det nya hjärtat verkade fungera som det skulle; de som stod runt sjukhussängen måste väl höra hur det dånade i hennes bröstkorg? Och så tänkte hon att det gamla hjärtat, det hon knappt hade kunnat känna slå, måste ha varit väldigt dåligt.

– Utan transplantationen hade jag nog inte klarat av att leva särskilt länge till. När jag mådde som sämst var tillvaron en enda lång paus. Jag ville så gärna att någon skulle trycka på play-knappen igen för

själv kunde jag inte göra det. Mitt hjärta var ju på väg att sluta att fungera.

Emma är född och uppvuxen i värmländska Grums ett par mil väster om Karlstad. Som barn och tonåring var hon aktiv, och spelade tennis och mycket annat. I högstadiet märkte hon att pulsen rusade när hon tog en snabb rusch under löpträningen.

– Jag fick problem med andningen, blev vit i ansiktet och måste stanna. Läkarna hittade ingen förklaring och jag fortsatte att träna som tidigare. Problemen blev mindre med tiden. Kanske berodde det på att jag kände på mig när pulsen skulle rusa i väg och drog ned på takten.

Efter gymnasiet läste Emma franska i Lyon. Så reste hon runt i världen. Efter studier jobbade hon som dietist. Vid jul för tre år sedan fick hon en lunginflammation.

När Emma kände sig frisk började hon träna igen, men fick allt oftare ont i magen när hon sprang eller simmade. ”Magsår eller magkatarr”, tänkte hon. ”Det löser jag med receptfri medicin”. Hon fortsatte att träna ganska hårt trots smärtorna, men blev andfådd efter bara ett par steg i trappan upp till tredje våningen i huset där hon bodde.

En natt när Emma sov över hos sin mor och far vaknade hon av att hon inte fick luft. På sjukhuset avslöjade ultraljudet att Emma hade hjärtsvikt. Levern var förstorad, njurarna fungerade dåligt och både buken och lungorna var fyllda av vätska. Orsaken till hjärtsvikten var en hjärtmuskelsjukdom som läkarna trodde att hon haft i flera år.

– Efter en vecka åkte jag hem med en massa mediciner och en folder där det stor att prognosen vid hjärtsvikt är sämre än vid de flesta cancerformer. Jag var alltså dödssjuk, jag som helgen före hade dansat på ett bröllop och cyklat en mil på ren vilja.

Emma blev rädd för att hjärtat skulle sluta slå. Värst var det precis i insomningsögonblicket, då ryckte hon till och tänkte att hon inte skulle vakna igen. Därför satt hon ofta uppe om nätterna.

Trots medicinerna och sjukgymnastik tre gånger i veckan blev Emma inte bättre. Och vid ett återbesök hos hjärtläkaren kom chockbeskedet, tillståndet hade till och med försämrats.

– Jag hade trott att det var en rutinkontroll. Nu nämnde läkaren ordet transplantation. Jag svimmade inte, men allt blev svart. Första tanken var att det här överlever jag inte och så fasade jag för att behöva berätta för mamma och pappa.

Emma fick remiss till hjärtkliniken på Sahlgrenska universitetssjukhuset i Göteborg, och det visade sig att hon var tillräckligt sjuk för att behöva en transplantation och tillräckligt frisk för att klara den komplicerade operationen.

– Tio dagar efter undersökningen var jag uppsatt på väntelista. Jag fick en dosa inopererad, en sorts defibrillator som skulle ställa om rytmen ifall hjärtat rusade igen. Väntan var oviss. Jag tänkte att jag befann mig i en ond dröm som jag snart skulle vakna upp ur.

Emma har ingen religiös tro, utan en mer praktisk syn på livet. För henne är hjärtat en muskel och inte hemvist för själen.

– Jag kände ingen tvekan inför att ta emot ett hjärta från en annan människa. I gymnasiet hade jag kommit fram till att jag själv skulle kunna tänka mig att donera organ.

Väntetiden väckte dock andra känslor. Emma tänkte ofta på att för att hon skulle bli frisk måste en annan människa dö. Hon önskade givetvis inte det, men ...

– Ett liv skulle upphöra och jag förhoppningsvis få ett nytt. Jag funderade mycket över min blivande donator: Man? Kvinna? Ung? Gammal? Jag har en inre bild av vem jag sedan fick hjärtat av, min hjälte, men den behåller jag för mig själv.

Emma säger att månaderna då hon väntade på transplantationen inte går att beskriva. Hon brukar likna väntan vid en spänd pilbåge.

– Det var inte jag som höll i den och inte jag som avgjorde när pilen skulle lämna bågen. Men jag kände att strängen var spänd dygnet runt, den höll på att slita sönder mig.

Sjukhuset hade sagt att Emma ständigt skulle ha mobilen på så att hon snabbt kunde nås.

– Jag var livrädd att tappa mobilen, att den skulle sluta fungera eller bli stulen. Fortfarande är den så förknippad med liv och död att jag alltid måste veta var den finns. Jag måste se den eller ha den mot kroppen. När jag kör bil i dag lägger jag mobilen under benet så att jag känner den mot låret.

När Emma en vårdag för två år sedan var på väg med tåg till Jönköping kom samtalet: ”Vi har ett nytt hjärta som skulle passa dig”, sa en röst. ”Du skojar”, svarade Emma. ”Ett hjärta, det kan inte vara sant”.

– Jag hade varit rädd för samtalet eftersom jag tänkte att allt kunde gå fel. Kanske skulle jag inte vakna upp efter operationen? Samtidigt visste jag att det här var min enda chans till ett nytt liv.

Från Jönköping fick Emma åka med sjuktransport till Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg. Under resan sms-ade hon och talade oavbrutet i mobilen med familj och nära vänner. Hon var nervös och förväntansfull på samma gång. Sent på kvällen fick hon sitt nya hjärta.

Efter operationen skulle Emma vakna upp morgonen därpå och sätta sig upp, kanske äta frukost och läsa tidningen, hade hon tänkt. Men det nya hjärtat kom inte i gång. Först efter fem dagar började det försiktigt fungera.

– Och sedan när jag vaknade hade all kraft i kroppen försvunnit.

Två och en halv vecka senare fick Emma åka hem. Hon var sjukskriven i ett år.

Emma bor på andra våningen i ett gult trähus strax utanför Karlstads centrum. Precis innanför dörren står ett par längdskidor och ett par

stavar. Andra helgen i mars ska hon åka Vasaloppet, det ”riktiga”. Målet är att även delta i Vansbrosimningen, Vättern runt och Lidingöloppet.

– Jag vill visa alla som står på en väntelista för ett nytt organ att de aldrig får ge upp, och jag vill få fler att säga ja till organdonation. Och så vill jag se hur mycket jag kan klara av med mitt nya hjärta.

Emma har ett ärr på bröstkorgen, men den som möter henne har svårt att förstå att hon varit svårt hjärtsjuk. Fast i en låda i köket förvarar hon medicinerna hon måste ta varje dag. Det är nästan ett litet miniapotek. Och gömt i bokhyllan finns en bit av det gamla hjärtat i en burk med formalin.

– Nu måste jag äta mediciner livet ut för att bland annat förhindra att det nya hjärtat stöts bort. Jag tvingades reflektera över livet och döden tidigare än de flesta. Burken med mitt gamla hjärta påminner mig om att tillvaron är förgänglig. I dag har jag lättare att avgöra vad som är viktigt för mig och bryr mig mindre om vad andra tänker eller tycker. Det är mitt liv och jag är här för att leva det.

Thomas Lerner thomas.lerner@dn.se

Fakta. Emma Dalman

Ålder: 28 år.
Bor: Lägenhet i Karlstad.
Familj: Föräldrar, pojkvän och katten Trassel.
Bakgrund: Fick nytt hjärta 2012.
Gör: Arbetar för MOD (Mer organdonation).
Aktuell: Ska försöka göra en Svensk klassiker, de fyra stora motionsloppen i Sverige i år. Följ hennes resa på *heartcore.me*

Råd: Det finns flera sätt att ta ställning till organdonation och alla är lika mycket värda. Det är alltid den senast uttryckta viljan som gäller. Så prata med dina anhöriga, ladda ner ett digitalt donationskort, registrera dig i donationsregistret hos Socialstyrelsen eller fyll i ett traditionellt donationskort som finns på Apoteken. Läs mer på: *blidonator.se*.

Fakta. Rekordmånga organdonationer

I fjol donerades ett eller flera organ från 166 avlidna personer i Sverige. Det var rekordmånga – och 15 fler än 2013.

Bland annat donerades 67 hjärtan, 182 levrar och 64 lungor.

År 1995 donerade 104 personer ett eller flera organ.

Den 1 januari 2015 väntade 756 personer på att få nya organ.

I det svenska donationsregistret finns nära 1,6 miljoner personer.

Införandet av begreppet hjärndöd 1998 blev helt avgörande för transplantationskirurgin och organdonationer. Nu kan organ tas från en donator där hjärtat fortfarande slår, något som var omöjligt när personen definierades som levande så länge hjärtat fungerade.

Om organ ska kunna transplanteras krävs att personen har avlidit i en total hjärninfarkt när de vårdas i respirator på en intensivvårdsavdelning. Ett ytterst litet antal av alla som dör avlider dock på detta sätt.

Mer information på *livsviktigt.se*

Fakta. MOD

MOD står för mer organdonation.

Grundades 2012. Målsättningen är att ingen ska behöva dö i väntan på organ i Sverige.

MOD vill påverka allmänheten, sjukvården och beslutsfattare.

Organisationen erbjuder kostnadsfria utbildningar i skolor. På Twitter finns kampanjen #isharemyheart.

Mer om MOD på *merorganodation.se*.”

DN 10 feb 2015:

“Konsten att vårda ett psyke

I ”Den stökiga psykiatrin” reflekterar och resonerar P C Jersild kring medicinens styvbarn. Ann Heberlein läser en hoppfull bok om hjärnans och rättvisans framtid.

P C Jersild
”Den stökiga psykiatrin. Minnen, samtal, tankar”
Fri tanke
P C Jersild är inte bara en av Sveriges mest framstående – och produktiva – romanförfattare med romaner som ”Barnens Ö”, ”Babels Hus” och ”Efter floden” på sin meritlista. Jersild är också läkare och har, parallellt med sin verksamhet som författare och skribent, praktiserat medicin och dessutom suttit i Statens medicinsk-etiska råd, Karolinska institutets styrelse, Vetenskapsrådets expertgrupp för etik samt Kungliga Vetenskapsakademien.

Trots att han aldrig specialiserade sig inom psykiatri har han alltid haft ett alldeles speciellt intresse för just denna gren av läkekonsten. Jersild har också arbetat psykiatriskt, på bland annat St Görans sjukhus, Långbro och Beckomberga och har alltså en hel del professionell erfarenhet från området. I sin senaste bok, ”Den stökiga psykiatrin” delar han med sig av minnen, tankar och reflektioner angående psykiatri och psykiatrins utveckling i Sverige, från 1947 och framåt.

Jersild resonerar intressant kring psykiatrins uppgift – hur skiljer sig psykiatrins målsättning från syftet med annan sjukvårdande verksamhet? All vård, skriver han, kan indelas i tre steg: förebyggande åtgärder, behandling och rehabilitering. Detta gäller också psykiatrin. Psykiatrin har dock ytterligare ett mål, nämligen normalisering. Här

ställs psykiatrin inför speciella frågor av existentiell och etisk art och är därför den medicinska disciplin som tydligast närmar sig filosofin.

Vad som anses normalt ändras naturligtvis över tid och är beroende av kulturella och samhälleliga värderingar, vilket Jersild beskriver fint. Han börjar i en minnesbild från tidiga tonår, då han i egenskap av springpojke sändes till Beckomberga sinnessjukhus med blommor till en av patienterna. Jersild beskriver målande den fängelseliknande atmosfären, lukten av fattigdom, hopplösheten. Kontrasten till dagens psykiatri är, tack och lov, stor.

Den psykiatriska vården är något av samhällets styvbarn. Vi vet att hon finns och att hon har enorma behov. Vi vet att hon kan explodera när som helst, men vi väljer att inte se henne. Det är ingen överdrift att säga att psykiatrin får de smulor som eventuellt blir över när andra, mer prestigefyllda grenar av medicinen fått sitt. Trots det har alltså en hel del förändrats. Behandlingsmetoder har förändrats, förfinats och förbättras. I dag utförs inte längre stora psykokirurgiska ingrepp som lobotomering. Elchocksbehandling förekommer fortfarande, men inte rutinmässigt och först då andra alternativ är uttömda (och då för övrigt ofta med goda resultat). De farmakologiska preparaten har också förbättrats, med färre biverkningar och bättre resultat i form av högre tillfrisknande och minskat lidande hos patienterna.

Ändå är det ofta tröstlöst att arbeta med psykiatripatienter. Många blir aldrig friska. En hel del dör för egen hand. De går inte att rädda. Hur ska man, som vårdare och läkare, orka med det?

2007 kom Johan Cullberg med sina yrkesmässiga memoarer ”Mitt psykiatriska liv” och 2010 publicerade Nils Uddenberg sin bok ”Själens schamaner. Personliga essäer om psykiatri”. Liksom Jersild beskriver de, från en professionell och personlig horisont, dramatiska årtionden i svensk psykiatri, sjuttiotalets demokratisering, ifrågasättande av ”normalitet”, psykiatrireformer, kriget mellan piller och prat… Jersild tillför något som saknas i Cullbergs och Uddenbergs (också alldeles utmärkta böcker): han intresserar sig mer för framtiden än för historien.

Jersild har träffat ett antal forskare med intresse för psykiatri, som Johan Cullberg, Åsa Nilsonne, Marianne Kristiansson och Marie Åsberg och samtalat med dem om psykiatrins framtid. Vad är psykiatrins ödesfrågor? Vad skulle du göra om du hade obegränsade ekonomiska resurser? Var finns utmaningarna? Hoppet? Svaren skiftar naturligtvis, men jag känner mig hoppfull och ganska pigg när jag slår igen Jersilds bok.

Det är glädjande att den urgamla striden mellan farmakologisk behandling å ena sidan och terapeutisk behandling å andra sidan tycks vara över. En kombination av båda är den rimliga vägen framåt – människan är nu en komplex varelse.

Hjärnan, som är den egentliga huvudpersonen i Jersilds bok, är fortfarande på många sätt ett mysterium. Det finns mycket kvar att upptäcka, fortfarande många svar att finna. Det finns, som Jersild skriver, stora förhoppningar på hjärnforskningen och på att vi ska finna svar på hjärnans sjukdomar i dess grå vindlingar – depressioner, demenssjukdomar, alkoholism, psykossjukdomar och så vidare. Samtidigt får vi inte glömma, påpekar Jersild, att allt inte handlar om biologiska och genetiska faktorer. Det sociala arvet har också betydelse. Därför, menar Jersild, måste den sociala nedrustningen stoppas: ”De viktigaste generella preventiva åtgärderna ligger därför inte inom psykiatrin utan ovanför den, i politiken”.

Så sant som det är skrivet. Det handlar varken om piller eller prat, utan om rättvisa.
Ann Heberlein litteratur@dn.se “

DN 11 feb 2015:

“Scoop om skallarna redan 1984

Helsidan i gårdagens DN uppmärksammar att det redan för 30 år sedan fanns forskare som sysslande med rasbiologiska skallsamlingar. I den intressanta artikeln av Carl Marklund verkar det som om Richard Sotto och David Weston i DN 27/11 1984 ”offentliggjorde” att en intakt sådan fanns på dåvarande Anatomiska institutionen i Lund.

I själva verket handlade det om en intervju på mitt initiativ och en artikel som tog mig månader att genomföra. Svårast var bildbevisen men efter en lång kampanj släpptes DN:s fotograf Ingvar Andersson in. Sedan valsade nyheten om att ”svensk rasism göms på vind” runt världen. Mitt första scoop, som i åratal efteråt renderade kryptorasistiska brev från äldre män.

Kranium på KI.

Birgitta Rubinbirgitta.rubin@dn.se
Fredrik Funck fredrik.funck@dn.se “

DN 12 feb 2015:

“Lillebror räddade tre personers liv

När Kevin var ett halvår gammal slutade han plötsligt att andas, hans hjärta stannade och fyra dagar senare stängdes respiratorn av. Tre unga människor fick ta emot några av hans organ. ”Vi tvekade aldrig att säga ja till donationen”, säger Kevins mamma Anna Redvik.

Kevins liv blev kort. Men tre av hans organ lever vidare. Hans hjärta slår nu i bröstet på en liten flicka i England, njurarna renar blodet i en ung man i Göteborg och levern sköter sitt i en flicka i samma stad.

– Mitt i den meningslöshet som vår sons död innebar för oss upplevde vi ändå en form av mening. Hans död gav nytt liv åt tre andra personer och det skänker fortfarande tröst i saknaden, säger Kevins mamma Anna Redvik.

Hon bor tillsammans med maken Jonatan i Göteborg. Döttrarna Nellie och Tilda är sex och två år. Egentligen borde Kevin också vara där och leka hemma i lägenheten. Men han var bara ett halvår gammal när han slutade andas och hjärtat slutade att slå.

Anna berättar att Kevin var väldigt liten när han föddes eftersom han hade fått för lite näringstillförsel i livmodern. Första tiden måste han därför vara kvar på sjukhuset, men efter en månad fick han komma hem.

– Kevin var en riktig liten kämpe och blev starkare för var dag. Han var en underbar liten kille, berättar Anna.

Men så blev Kevin kraftigt förkyld och magsjuk. Efter en vecka på sjukhus kom han hem igen. Anna minns hans sista dag i livet.

– Kevin hade precis lärt sig ett nytt skratt och log med hela ansiktet. Det var så härligt att se. Men på natten blev magsjukan värre och jag fick ingen sömn alls. På morgonen tog Jonatan över barnen och han och storasyster Nellie lekte glatt med lillebror i soffan. Innan Jonatan gick för att värma mjölk till Kevin lade han ned honom i hans säng.

När Jonatan strax därefter skulle ge Kevin mat märkte han att sonen var alldeles blek och livlös. Jonatan lyfte upp Kevin, rusade in i rummet där Anna sov och ropade högt: ”Han andas inte längre!”

– Jag var yrvaken men förstod allvaret direkt. Jag hade vaknat till den värsta mardrömmen en förälder kan ha. Jag ringde ambulans medan Jonatan började med hjärt- och lungräddning. Storasyster lämnades till grannen. Tiden tycktes ha stannat, men gick ändå så otroligt fort.

Inom några få minuter var ambulansen på plats och i ilfart kördes Kevin till Sahlgrenska universitetssjukhuset. Anna och Jonatan följde efter i två andra ambulanser som också hunnit komma.

– På sjukhuset fortsatte upplivningsförsöken. Jonatan och jag ville vara med i akutrummet där läkarna gjorde allt de kunde för att få liv i vår son. Det var mycket folk där. Ambulanspersonalen och annan sjukhuspersonal stod längs väggarna och var väldigt betryckta och berörda. Jag har senare förstått att det är ovanligt att ett så litet barn kommer in och är så dåligt.

– Vi satt på var sin stol framför läkarteamet och såg hur de arbetade frenetiskt. Det kändes som en evighet. Så plötsligt, efter trekvart, började Kevins hjärta att slå igen. Det var ett under! Han fördes då till en intensivvårdsavdelning och senare till Östra sjukhuset i Göteborg.

– Där låg han i en respirator, med en massa slangar i den lilla kroppen. Ett litet hopp tändes hos Jonatan och mig även om vi insåg att den syrebrist som det långa hjärtstoppet orsakat kunde ha lett till svåra skador på hjärnan.

Anna berättar att de inte hade någon kontakt med Kevin efter att Jonatan funnit honom livslös i sängen. De förstår nu att han egentligen dog redan hemma i lägenheten.

– Men Kevin låg i sjukhussängen så fridfull och stilla. Han var rosig på kinderna igen, kroppen syresattes av respiratorn.

Så fick de veta att undersökningen av hjärnan visade att det inte fanns någon som helst aktivitet. Efter ett dygn gjordes nya undersökningar med samma resultat. Kevin var hjärndöd. Anna och Jonatan låg bredvid honom i den stora sjukhussängen, på var sin sida.

– Han var så liten där han låg mellan oss. Kroppen var varm och det var svårt att ta in att han faktiskt var död. Men under de här dygnen fick vi möjlighet att ta avsked och inse att han inte skulle komma hem till oss igen.

Kevins slutade andas hemma den 12 mars 2011. Tre dygn senare förklarades han död och under det fjärde dygnet transplanterades organen. Under tiden på sjukhuset döptes han.

– Vi hade planerat att ha ett dop helgen efter med femtio gäster. Nu blev det en enkel ceremoni i ett litet sjukhusrum. Kevins dopklänning

lades över honom, prästen läste fina texter och en sång som jag hade skrivit till Kevin, ”Du lilla mirakel”, spelades upp från mobilen. Det var oerhört sorgligt.

Redan första gången då läkaren konstaterade att Kevins hjärna var utslagen fick Anna och Jonatan frågan hur de ställde sig till en eventuell organdonation. De fick också information om vad begreppet hjärndöd innebär.

– För oss var beslutet självklart. Jag hade långt tidigare bestämt mig för att jag vill donera mina egna organ när jag går bort och det hjälpte mig att ta beslut nu när det gällde mitt barn. Kevins död var alltigenom meningslös, men både Jonatan och jag kände att vår son kanske kunde ge nytt liv till andra personer.

– Vi godkände att Kevins hjärta, njurar och lever kunde transplanteras. Och så blev fallet. Vi vet inte exakt vilka som fick ta emot organen, men vi fick lite information. Hjärtat flögs till England och en flicka som då var fem månader gammal räddades.

Både Anna och Jonatan tycker att de flesta i personalen de mötte i samband med Kevins död var kunniga och hänsynsfulla. När organen tagits ut ur hans kropp syddes han ihop fint och en kompress täckte såren.

– Men vi lämnade bort ett litet varmt barn och vi fick tillbaka en kall kropp. Det var en alldeles fruktansvärd upplevelse, men vi tänkte mycket på att vi gjorde detta för andra. Efter operationen var Kevin verkligen död. Vi kände att trots att organen saknades var det ändå vår lille Kevin. Och han var fortfarande världens vackraste.

Anna skulle gärna vilja veta mer om dem som fick sonens organ.

– Den akuta sorgen har ersatts av en stor saknad och längtan. Kevin skulle vara fyra år i dag och varje dag tänker jag på honom. En dröm för oss är att få kontakt med en eller flera organmottagare, kanske få se ett foto eller allra helst få träffa dem. Det skulle vara oerhört fint och läkande för oss att få kontakt med dem och en stor hjälp för oss att ta oss vidare. På något sätt skulle cirkeln slutas då.

– Tänk att en så liten människa kan göra så mycket för så många! Kevin gjorde på sätt och vis mer för andra människor under sitt korta liv än vad många av oss vuxna kommer att göra under en hel lång livstid.

Vet ni varför han dog?
– Det var inga fel på hans organ och läkarna säger att det handlade om plötslig spädbarnsdöd.

Vad vill du säga till dem som tvekar om att donera organ?
– Det är viktigt att alla åsikter om organdonation respekteras. Att donera organ och ge nytt liv till andra är fantastiskt fint. Kevin räddade inte bara tre unga människor. Runt om dem finns familj, släkt, kompisar och vänner. Hade det inte varit för Kevin hade de tre personerna kanske inte levt i dag och då skulle alla runt omkring dem ha fått sörja och uppleva en saknad.

– Nu kan de i stället glädjas och de kanske skänker en tacksam-hetens tanke till en okänd liten kille från Göteborg.

Thomas Lerner thomas.lerner@dn.se

En ny chans
Del 3.

I fjol transplanterades rekordmånga hjärtan, njurar och andra organ i Sverige. För mottagarna väntar oftast en återgång till ett normalt liv. Tidigare artiklar publicerades den 10 och 11 februari. Artikelserien fortsätter på tisdag, den 17 februari.
Fakta. Anna Redvik

Ålder: 38 år.
Familj: Maken Jonatan, barnen Nellie, 6, och Tilda. 2.
Bor: Lägenhet i Göteborg.
Gör: Utbildad sångpedagog. Arbetar med sång, rytmik och dans för barn, unga och vuxna i Göteborg.
Bakgrund: Sonen Kevin dog i mars 2011 och skulle vara fyra år i dag. Hans hjärta, lever och njurar donerades och gav nytt liv år tre personer.
Vad tycker du?

Kan du själv tänka dig att donera organ? Varför, eller varför inte? Skriv till insidan@dn.se och berätta.
Läs mer.

Läs mer om organdonation på *www.livsviktigt.se* och *www.merorgandonation.se*

DN 13 feb 2015:

“Deprimerade gravida kan få hjälp på nätet

Att vara deprimerad när man är gravid kan innebära att man är i en extra knepig situation. Men många söker inte hjälp, säger forskaren Viktor Kaldo. Han leder en ny studie där gravida kvinnor med depression ska få hjälp genom internetbehandling.

Depression är en vanlig sjukdom. Man beräknar att ungefär var fjärde kvinna och var sjätte man i Sverige någon gång i livet får en depression som kan behöva behandlas. Upp till 10 procent av alla gravida kvinnor drabbas, enligt forskarna.

– Depression kan triggas av stora omställningar i livet, säger Viktor Kaldo, legitimerad psykolog och filosofie doktor. Vid graviditet sker många förändringar, både i kvinnans kropp och i livssituationen. Det finns också ofta stora förväntningar, både egna och andras, på att man ska vara glad och lycklig.

Man vet att risken för depression är ökad efter förlossningen. Hormonförändringar, sömnbrist, nya krav, oro för barnet med mera kan spela in. Men många gånger har depressionen börjat redan under graviditeten, säger psykiatern Margareta Blomdahl Wetterholm, en annan av forskarna bakom den nya studien som genomförs av Internetpsykiatrienheten i Stockholms läns landsting.

– En del kvinnor har ökad risk att drabbas. Det finns undersökningar som visar att kvinnor som har återkommande depressioner har en ökad risk att insjukna både under graviditet och efter förlossning. För

kvinnor som medicinerar mot depression, och slutar på grund av graviditeten, finns en påtaglig risk, säger Margareta Blomdahl Wetterholm.

Depression innebär inte bara ett stort lidande för den som är sjuk. Också familjen berörs. När man blir förälder kan det vara särskilt känsligt. Förhållandet mellan föräldrarna, och samspelet med barnet, kan påverkas. Det hela förvärras av förväntningarna på hur det ”ska” vara. Skam- och skuldkänslor är vanliga, säger Margareta Blomdahl Wetterholm.

– Det är viktigt att gravida med depression behandlas. Vilken behandling som behövs beror på hur svår depressionen är.

– Enligt Socialstyrelsens riktlinjer ska lätt till måttlig depression i första hand behandlas med KBT. Vid måttlig till svår depression finns indikation för läkemedelsbehandling även vid graviditet. Men tillgången på KBT vid behandling under graviditet har hittills varit begränsad.

Många kvinnor vill inte äta medicin mot till exempel depression eller ångestsyndrom under graviditeten.

– Man ska alltid fundera igenom saken ordentligt när det gäller läkemedel och graviditet, säger Margareta Blomdahl Wetterholm. Det ska finnas en klar medicinsk indikation, och svår depression är en sådan. Men vid lindrigare tillstånd kan man pröva psykologisk behandling, som KBT.

Vad vet man om riskerna med antidepressiv medicin under graviditet?

– Det som är mest studerat är SSRI (selektiva serotoninåterupptagshämmare). I den forskning som gjorts hittills finns inget som tyder på att det kan ge fosterskador, inte heller på långsiktiga negativa effekter på barnen. Men det behövs mer forskning, och satsning på psykologisk behandling.

Samtidigt får man inte glömma att depression är en allvarlig sjukdom med viss dödlighet, säger Margareta Blomdahl Wetterholm. En av de vanligaste orsakerna till mödradödlighet i Sverige är självmord (den totala mödradödligheten är mycket låg). Depression ska tas på allvar.

– I den bästa av världar är alla gravida kvinnor friska och mår bra. Men så är det inte i verkligheten. Många kvinnor som har behandlingskrävande sjukdomar får barn, även om det innebär vissa risker. Ingen skulle drömma om att säga till kvinnor med exempelvis epilepsi att de inte får medicinera när de är gravida.

Malin Nordgren malin.nordgren@dn.se “

DN 13 feb 2015:

“ Terapi hemma vid datorn

Terapi genom internet fungerar lika bra som ”vanlig” psykoterapi vid många psykiatriska tillstånd.

Psykologisk behandling genom självhjälpsprogram på internet blir allt vanligare, och har visat sig fungera bra vid många tillstånd som depression eller olika ångestsyndrom – lika bra som ”vanlig” psykoterapi, individuellt eller i grupp.

Kortfattat går behandlingen ut på att patienterna steg för steg går igenom ett material på nätet, samtidigt som de har nätkontakt med en ”egen” KBT-terapeut. Patienten gör bland annat olika övningar, anpassade efter den individuella situationen.

– I behandlingen för gravida med depression har vi anpassat programmet lite efter de speciella förutsättningar som finns, säger den ansvarige forskaren Viktor Kaldo vid Internetpsykiatrienheten i Stockholms läns landsting.

Ett av momenten i depressionsbehandling handlar om ”beteendeaktivering”. När man är deprimerad tenderar man att bli mindre aktiv, man gör inte sådant som man vanligen tycker om, som att gå på bio, fika med en kompis eller motionera. Beteendeaktivering går ut på att försöka hitta tillbaka till det man brukar göra.

– Men som gravid kan man kanske inte göra det man brukar gilla. Man kanske mår illa, eller har fysiska besvär som foglossning. Där försöker vi hjälpa till att hitta alternativ.

En annan grund i depressionsbehandling är att man tittar på hur man tänker kring olika situationer. Vid depression har man en tendens att älta, tvivla på att man har gjort rätt.

– Här fokuserar vi mycket på tankar kring graviditet och föräldraskap, och även på parrelationen. Många känner att förväntningar på graviditeten inte infrias. Vid depression ser man lätt allt i svart, också föräldraskap, och det är lätt att tvivla på sin förmåga.

Studien är öppen för kvinnor i hela landet. Den ingår i det så kal-lade Magdalenaprojektet, ett långsiktigt nationellt projekt som bland annat ska undersöka eventuella effekter på barnen när mamman ätit en vanlig typ av antidepressiv medicin (SSRI) under graviditeten.

Malin Nordgren malin.nordgren@dn.se

Internetpsykiatrin i Stockholms läns landsting har permanenta behandlingsprogram för depression, social fobi, paniksyndrom och magproblem (IBS). Man kan söka dit själv, utan remiss. De har just nu även pågående studier om internetterapi vid sömnproblem, hälsoångest, adhd och depression vid graviditet.

Läs mer på: *www.internetpsykiatri.se*

Läs också om appen som ska minska ångest och social fobi: *http://www.dn.se/ insidan/appen-som-ska-minska-angest*

DN 14 feb 2015:

”Hjärtvården dålig på att få patienterna att leva sunt”

“ Ny rapport. Svensk hjärtinfarktsvård är i världsklass. Men Swedehearts kvalitetsindex visar att det fortfarande finns brister som kan åtgärdas. Skillnaderna är stora mellan landstingen och vården är inte tillräckligt bra på att få patienterna att byta till en sundare livsstil, skriver hjärtläkare och företrädare för patienterna.

I dag, på alla hjärtans dag, presenterar vi Swedehearts kvalitetsindex, ett sammanfattande mått på hjärtinfarktsvårdens kvalitet på Sveriges alla akutsjukhus. Rapporten visar att den akuta hjärtinfarktsvården är i världsklass. Men det finns fortfarande stora skillnader mellan landsting, regioner och enskilda sjukhus till exempel när det gäller om patienten tillräckligt snabbt kommer till behandling och uppföljningen efter att patienten kommit hem från sjukhuset. Att fortsätta satsningen på kvalitetsregister har avgörande betydelse för möjligheten att utveckla hjärtsjukvården genom lärande och forskning i nära samspel med vårdgivare och patienter.

För ett år sedan visade en studie i den ansedda medicinska tidskriften The Lancet att svensk hjärtsjukvård är i världsklass. Hjärtläkare och forskare från Storbritannien och Sverige kunde med hjälp av bland annat kvalitetsregistret Swedeheart jämföra hjärtinfarktsvården i de båda länderna. Studien visade att dödligheten 30 dagar efter hjärtinfarkt var 30 procent lägre i Sverige. Skillnaden i dödlighet bedömdes bero på en högre och jämnare kvalitet i svensk akut hjärtsjukvård. En annan undersökning baserad på liknande forskningsdata visade att den akuta hjärtsjukvården i Sverige är lika bra eller bättre än den vård som ges på de 15-20 procent bästa sjukhusen i USA.

I dag kan vi visa att det akuta omhändertagandet har fortsatt att förbättras. Men det finns fortfarande brister som kräver omfattande åtgärder. Inom en del landsting tar det för lång tid att öppna kranskärl som stängts av blodpropp, något som kan avgöra patienternas prognos. Vi ser också att patienter med mindre hjärtinfarkter på en del sjukhus får vänta onödigt länge innan kranskärlsröntgen genomförs.

Vi lyckas inte heller tillräckligt bra med att hjälpa patienterna till livsstilsförändringar. Bara drygt hälften av rökarna har slutat röka efter ett år, knappt hälften av patienterna har deltagit i fysiska träningsprogram och endast 41 procent har en acceptabel grad av fysisk aktivitet. Detta kopplar till att bara 70 procent har ett välreglerat blodtryck efter ett år och att endast 46 procent uppnår önskade nivåer av blodfetter. Måluppfyllelsen varierar kraftigt i landet och en del sjukhus har ett markant förbättringsutrymme. Den låga måluppfyllelsen påverkar risken att återinsjukna i en ny hjärtinfarkt.

Kvalitetsregistret Swedeheart har på ett unikt sätt knutit ihop hjärtsjukvården med den patientnära kliniska forskningen. På så sätt förbättrar vi inte bara för dagens patienter utan också för morgondagens. Registret utgör i dag grunden för ett 40-tal högt rankade vetenskapliga artiklar årligen och har blivit internationellt erkänt för sin höga datakvalitet och för att vara världens enda kompletta nationella kvalitetsregister om hjärtsjukdomar. Kvalitetsregistret har tillsammans med Uppsala clinical research center

(UCR) utvecklat en ny typ av studier där fördelar med randomiserade studier och kvalitetsregister kombineras. Vi kan på så sätt jämföra olika behandlingsalternativ på ett betydligt mer kostnadseffektivt sätt än tidigare. Dessa studier har lett till en våg av internationell uppmärksamhet.

Dock krävs fortsatta satsningar där kvalitetsförbättringsarbete och forskning i en allt högre grad blir en integrerad del av hjärtsjukvårdens alla nivåer. Den satsning på kvalitetsregister som staten och SKL genomför 2012–2016 har starkt bidragit till att vi kunnat initiera ytterligare utveckling och förbättring inom svensk hjärtsjukvård. Genom automatisering och andra tekniska förbättringar har kvalitet och effektivitet i insamlingen av uppgifter förbättrats, och det har också skapats möjligheter för patienterna att själva rapportera om hur de mår och vad de tycker om den vård de har fått.

Sammanfattningsvis har vi anledning att vara stolta över svensk hjärtsjukvård. Men beslutsfattare har ändå anledning att se över, samordna och förbättra både den akuta behandlingen och hur patienterna omhändertas efter hjärtinfarkten. Vi vet också att informationen till patienterna behöver utvecklas. Alla landsting måste också stödja och aktivt delta i den integration mellan sjukvård, lärande och forskning som kvalitetsregistren utgör. Det finns ingen anledning till att satsningen på kvalitetsregister ska vara tidbegränsad. Den är en förutsättning för en jämlik svensk sjukvård som håller internationell toppklass. Vi efterfrågar tydlighet från politiker om ekonomiskt stöd för kvalitetsregister. Kvalitetsförbättring inom sjukvården är en förutsättning för ökad livskvalitet och för att fler liv ska kunna räddas.

Tomas Jernberg (Ordf), Karolinska Universitetssjukhuset, Stockholm,
Kristina Hambraeus (Vice Ordf), Falu Lasarett,
Örjan Friberg, Universitetssjukhuset, Örebro,
Stefan James, Akademiska Sjukhuset, Uppsala,
Andreas Rück, Karolinska Universitetssjukhuset, Stockholm (Alla Är Överläkare Och Ingår I Styrgruppen För Swedeheart)
Marcus Carlsson, Ordförande För Svenska Hjärtförbundet, Docent Och Överläkare, Skånes Universitetssjukhus, Lund,
Maria Bäck, Ordförande För Vic (Vårdprofessioner Inom Cardiologi), Sahlgrenska Universitetssjukhuset I Göteborg Och Linköpings Universitet,
Inger Ros, Ordförande För Riksförbundet Hjärtlung (Patientföreningen För Hjärt- Och Lungsjuka),
Jonas Oldgren, Verksamhetschef, Ucr (Nationellt Registercentrum) “

DN 14 feb 2015:

“ Doktorn kan komma – men skickas inte ut

Anders Flood är doktorn som kan komma – men inte får. På femtontimmarspasset blev det bara två hembesök.– Jag skulle hinna hjälpa och stötta många fler patienter om jag bara fick uppdrag, säger läkaren Anders Flood.

Han är Stockholms motsvarighet till läkarna i den australiska tv-serien ”Doktorn kan komma”. Fast flygplanet är en golf och Australiens savanner ett snötäckt Stockholms län.

Anders Flood kryssar vant på isiga villavägar i Huddinge på väg mot kvällens första uppdrag. Bilen som är märkt ”Curera jourläkarbil” saknar blåljus, men det är alltid bråttom. En äldre kvinna har fått allvarliga luftvägsbesvär och maken har slagit larm till Vårdguiden som gett jourläkaren ett hembesök i uppdrag.

Han slår in adressen på sin gps och ringer samtidigt patienten för att förhöra sig om läget och förvarna att det kan dröja tjugo minuter.

– Ibland kan det vara svårt att hitta fram. Jag har hamnat i skogen och fått vägbeskrivningar om att ta höger vid den stora stenen eller eken, mitt i natten, säger han och ler.

Väl framme vid radhuset tar han med sig läkarväskan packad med nödvändig utrustning. Här finns stetoskop, blodtrycksmätare och suturkit. Liksom de vanligaste medicinerna, som antibiotika och smärtlindring. Även ebolaskyddskläder ligger packade i en försluten plastbox. Läkarbesöket tar knappa 20 minuter, och den febriga kvinnan får en antibiotikakur mot sin besvärliga luftvägsinfektion.

Anders Flood är en av fyra jourläkare i länet denna kväll som gör hembesök till patienter som inte själva kan ta sig till en vårdmottagning. Ofta är det äldre personer eller sjuka med små barn hemma. Jourläkarna ska avlasta akuterna och ge akutvård när vårdcentraler och närakuter inte är öppna.

Landstingets plan är att jour- läkarbilar ska få en mer central roll i framtidens sjukvård. Dagens volym på 6 000 hembesök per år ska fördubblas till 12 000.

Problemet är att läkarbilarna redan i dag står mer still än de rullar. Förra året gjordes bara 2 000 hembesök, en tredjedel av vad landstinget både kräver och betalar Curera för. Det handlar inte om att det saknas patienter som behöver hjälp eller läkare beredda att rycka ut.

Så vad handlar det om?

– Vi får våra uppdrag från Vårdguiden, SOS Alarm, basal hemsjukvård och labben. Vårdguiden borde skicka mer ärenden till oss. De måste få rätt instruktioner för när de ska hänvisa patienter, säger Flood.

Han parkerar bilen utanför sin bostad på Södermalm och går in för att invänta nästa samtal. Det brukar sällan bli så många under ett pass. Han har jour i hemmet och är stand-by för larmen från köksbordet,

soffan eller sängen. Några timmar per natt hinner han oftast slumra en stund.

– Fast man kan aldrig koppla av på riktigt. Man är hela tiden som på språng, för när det väl ringer är det alltid bråttom, säger han och bjuder på espresso samtidigt som han sneglar mot mobilen.

I kväll ska det dröja ända till midnatt innan nästa samtal kommer. SOS Alarm behöver hjälp med ett vårdintyg för en man som vägrar att följa med i ambulansen.

Anders Flood skyndar ut till bilen och åker till adressen söder om stan där polis och ambulans väntar. Mannen är alkoholpåverkad och har försökt ta livet av sig med tabletter. Anders Flood gör bedömningen att patienten själv är ur stånd att avgöra huruvida han behöver vård eller inte och skriver därför ut det vårdintyg som krävs för att han ska tas till sjukhuset under tvång.

– Det är en av våra vanligaste arbetsuppgifter. Att skriva vårdintyg för patienter som vägrar vård. Vi åker också ofta hem till personer som avlidit för att skriva dödsbevis och fastställa dödsorsak och kontakta och trösta anhöriga. Vi kan också få till uppgift att hitta patienter med dåliga provsvar som kan vara livshotande, säger han.

Uppdraget tar cirka en och halv timme och vid halv två är han hemma igen. Samtalet ska bli nattens sista. Klockan åtta på morgonen avrapporterar han sitt långa och relativt händelsefattiga arbetspass och stämplar ut. Två hembesök på femton timmar.

– Jag hade kunnat göra många fler hembesök och stötta många fler per telefon under ett pass. Vi får alldeles för få bollar för läkarbilen. Vårdguiden måste få rätt instrument för att hänvisa fler patienter till oss, säger Anders Flood.

Problemet är inte nytt. De senaste åren har antalet jourbilsbesök legat konstant lågt och trots påtryckningar från Curera på landstinget har uppdragen inte ökat.

– Vi var beredda på en ökning 2013 med det nya avtalet och har beredskap för det, men det har inte blivit någon ökning. Någon natt har jag haft fem hembesök och fem dödsfall, men oftast är det betydligt färre. Det känns ju inte bra när det finns en läkare i tjänst redo att hjälpa patienter, säger Anders Flood.

Jessica Ritzén jessica.ritzen@dn.se

Minut för minut. Anders Floods arbetspass

17.00 Hämtar jourläkarväska och utrustning på jourläkarmottagningens lokaler i Hornstull.

17.10 Söker en patient per telefon för att höra om han vill ha ett hembesök. Patienten svarar inte.

17.20 Vårdguiden 1177 ger i uppdrag att besöka patient i Huddinge med feber och svåra luftvägsbesvär.

17.50 På plats i Huddinge för hembesöket.

19.30 Åker hem till lägenheten för att vänta på larm, efter att ha ätit en pizza.

23.55 SOS Alarm ringer om en patient i Söderort som knappt andas efter ett självmordsförsök men inte vill åka med ambulansen. Åker dit.

00.15 Gör läkarbedömning och försöker få patienten att följa med frivilligt. Skriver vårdintyg så att patienten kan tas in för vård under tvång.

01.20 Tillbaka i hemmet.

08.00 Avrapporterar nattens arbete och överlämnar fallet med patienten som inte svarat på telefonen till vårdcentralen.”

DN 14 feb 2015:

“Landstinget lovar stoppa slöseriet

Akuterna är överfulla – samtidigt sitter läkare och rullar tummarna. Landstinget lovar nu att stoppa skatteslöseriet och få jourläkarbilarna att rulla.

Förra året gjordes bara 2 200 hembesök av jourläkarbilarna i Stockholms län trots att miniminivån ligger på 6 000 om året och behovet uppskattas vara betydligt större än så.

Varför utnyttjas inte jourläkarbilar mer?
– Jourläkarbilarna är inte tillräckligt kända bland stockholmarna. Vi måste genomföra informations- insatser om att möjligheten till hembesök finns, säger Peter Lundqvist, chef för landstingets enhet för allmänmedicin.

Men det är ju inte patienten som bokar hembesök av läkare?
– Nej, det är vårdens ansvar. När man ringer sjukvårdsrådgivningen ska sjuksköterskorna ta ställning till om jourbilen behöver avropas. Problemet är att vi också måste utöka kriterierna för att larma ut jourbilarna. Just nu jobbar våra medicinska rådgivare med att ta fram utvidgade kriterier.

Vilka fler ska kunna få hembesök av läkare?
– I dag är två viktiga grupper äldre och små barn. Men även andra grupper måste få samma möjlighet. Det kan vara att man av olika skäl har svårt att ta sig till en närakut, eller att det är för långt, eller att man har en smittsam sjukdom.

Redan i somras slog man larm om att jourbilarna stod still, varför händer inget?
– Vi har successivt vidgat kriterierna, men de åtgärder vi vidtagit har inte hjälpt. Och om inte detta hjälper måste vi vidta kraftfullare åtgärder. Vi har en miniminivå på 6 000 besök och det har vi absolut inte uppnått så därför måste vi jobba vidare.

Är det inte ett skatteslöseri att jourbilarna står stilla när akuterna är överfulla?
– Vi arbetar nu hårt på att den här resursen ska utnyttjas och att det ska vara väl använda pengar. Vi betalar en fast ersättning på 24 miljoner per år och det är givetvis olyckligt då att så få besök görs. Om den här verksamheten används som det är tänkt är det väl använda skattepengar. Tyvärr har vi av olika skäl en situation nu där den inte utnyttjas.

När ska verksamheten fungera?
– De nya reviderade riktlinjerna ska vara klara inom tre veckor, sedan behövs cirka tre veckor med utbildningar för sjuksköterskorna på sjukvårdsupplysningen. Så det tar cirka sex veckor innan det nya får genomslag. Vi kommer att följa verksamheten och vidta ytterligare åtgärder om det behövs, säger Peter Lundqvist.

Jessica Ritzén jessica.ritzen@dn.se “

DN 15 feb 2015:

“ Så kan ärftliga sjukdomar förhindras

Redan under nästa år kan det födas ett barn som fått sin arvsmassa ändrad för att slippa en ärftlig sjukdom. Metoden, som är på god väg att godkännas i Storbritannien, innebär att barnet föds med dna från en man och två kvinnor.

Några av de värsta sjukdomar man kan tänka sig beror på skadliga mutationer i mitokondrierna, ett slags kraftverk inuti kroppens celler.

– Jag träffar barn som varit fullt friska men stannar av i utvecklingen, tappar färdigheter och dör i tidiga barnaår, säger Karin Naess, barnneurolog vid Karolinska universitetssjukhuset.

Sjukdomarna är sällsynta och ärvs på mödernet. Det beror på att alla människor får sina mito-kondrier från sin mamma.

Mitokondrierna påminner om bakterier. Inne i cellerna omvandlar de näring från maten vi äter till ett slags bränsle som cellerna behöver. En enda kroppscell kan innehålla flera tusen mitokondrier. Hos en genomsnittlig person väger de tillsammans uppåt ett par kilo.

Mitokondrierna har sin egen lilla arvsmassa, skild från cell-kärnans kromosomer. En mutation i mitokondrierna kan rubba energi-balansen. Det drabbar i första hand energislukande organ som hjärnan, musklerna och njurarna.

En sådan genskada hos ett foster kan leda till att det dör och stöts bort i ett missfall. Barn som insjuknar får olika kombinationer av alltifrån lindriga till mycket svåra problem, bland annat muskel-förtvining, hormonrubbningar och hjärnskador som orsakar kramper och utvecklingsstörning.

De som blir sjuka i vuxen ålder brukar få mer avgränsade symtom, till exempel kan synen gå förlorad på bara några dagar.

Det går att lindra vissa symtom, men det finns ingen bot. Däremot skulle det vara möjligt att förebygga mitokondriesjukdomar genom ett ingrepp i en äggcell: kärnan från ett ägg med skadade mitokondrier transplanteras till ett ägg med friska. På så vis skulle en kvinna med anlag för en mitokondriesjukdom kunna föda ett friskt barn.

Tekniken har visat sig fungera på möss och apor. Mitokondriebyten har även gjorts på både obefruktade och befruktade människoägg, men än så länge har inget barn fötts efter ett sådant byte.

Metoden är omstridd. Den innebär att förändringar i arvs-massan kan överföras till kommande generationer, vilket är förbjudet i Sverige och de flesta andra länder.

– Vi ska inte manipulera män-niskan. Det blir ett sluttande plan. Jag ser framför mig en elit-människa som ska odlas fram. Det vill jag inte vara med om, säger Chatrine -Pålsson Ahlgren, kristdemokrat och ledamot i Statens medicinsk-etiska råd (Smer), som för ett drygt år sedan publicerade en rapport om etiska frågor kopplade till mitokondriebyte.

Men flertalet av rådets leda-möter har en annan uppfattning. De säger nej till metoden i dag, men är öppna för att den kan få användas i Sverige om forskarna tar fram säkrare belägg för att de medicinska riskerna är små.

– Främst behövs fler djur-försök för att kartlägga riskerna för kromosom-avvikelser och andra missbildningar, säger Kjell Asplund, ordförande för Smer.

Han påpekar att en kvinna med skadliga mutationer i mito-kondrierna redan i dag kan und-vika sjukdom hos sina barn – om hon kan tänka sig att adoptera, eller använda donerade ägg.

I Storbritannien är stödet starkare för mitokondriebyten. I en opinionsundersökning var över hälften av de tillfrågade britterna ganska eller mycket positiva. Och för snart två veckor sedan röstade det brittiska parlamentets underhus ja till världens första lag som uttryckligen tillåter mitokondriebyten.

Överhuset planerar att rösta i frågan den 24 februari. Ett ja även där innebär att dagens förbud försvinner i höst. Sedan kan brittiska läkare söka tillstånd att använda me-toden hos en myndighet med ansvar för reproduktionsteknik. Barn som föds med donerade mitokondrier kommer att följas noga för att hitta eventuella komplikationer.

I debatten påstås ofta att barnen kommer att ha tre föräldrar, eftersom deras arvsmassa kommer från tre personer.

– Det stämmer inte alls, säger Outi Hovatta, fertilitetsläkare och professor i obstetrik och gyne-kologi vid Karolinska institutet i Huddinge.

Människans biologiska arv ryms nästan uteslutande i cellkärnan. Där finns över 20 000 gener som på olika sätt påverkar ögonfärg, längd och andra helt eller delvis ärftliga egenskaper.

Mitokondrierna har bara 37 gener. Så vitt forskarna vet är de enbart inblandade i kemiska reaktioner som omsätter energi. Inte ens det klarar de på egen hand. För att sköta sitt jobb måste mito-kondrierna även ha hjälp från gener i cellkärnan.

Den rimliga slutsatsen blir att en människa som kommer till efter en mitokondrieöverföring har två föräldrar, inte tre. Det anser både Statens medicinsk-etiska råd och motsvarande etikråd i Storbritannien. I praktiken betyder det bland annat att barnet som vuxen inte har rätt att få veta vem som donerade mitokondrierna.

Forskare bedömer att en person av ungefär 10 000 har en sjukdom som gått i arv via mitokondrierna. Hos vissa är samtliga mitokondrier skadade. Men friska och skadade mitokondrier kan finnas sida vid sida i samma cell.

Risken att bli sjuk beror både på hur mutationen ser ut, och på andelen skadade mitokondrier – som dessutom skiljer sig mellan olika vävnader i kroppen. Därför kan en kvinna med låg andel skadade mitokondrier vara frisk, men ändå föda barn med en hög andel och svår sjukdom.

Blandningen av normala och skadade mitokondrier innebär också att en gravid kvinna som vill använda fosterdiagnostik för att veta om hennes barn kommer att drabbas inte kan räkna med något säkert besked.

Karin Naess, som träffar sjuka barn och deras anhöriga, tror att mitokondriebyten kommer att ske i Storbritannien. Och hon hoppas att metoden så småningom också kommer till Sverige.

– Det rör sig om ytterst få fall. Gissningsvis enstaka per år, säger hon.

Det handlar alltså om att hjälpa familjer med mycket svåra sjukdomar. Metoden är klart avgränsad. Det finns inget fog för att ett mitokondriebyte skulle vara ett första steg på ett sluttande plan mot gentekniska försök att få extra snygga, starka och smarta barn, enligt Kjell Asplund på Smer.

– Vi har *inte* sagt ja till att manipulera det genetiska materialet i kärnan. Det är en helt annan sak, säger han.

Per Snaprud är reporter på Forskning & Framsteg.

Per Snaprud

Fakta. Bakteriers avkomma håller dig vid liv

Den amerikanska biologen Lynn Margulis fick nobben av femton olika vetenskapliga tidskrifter innan hon år 1967 äntligen kunde publicera sin teori om uppkomsten av det slags celler som kroppen består av. Till

skillnad från bakterier har våra celler en kärna. Runt den finns upp till ett par tusen mitokondrier med eget dna.

Lynn Margulis menade att arrange-manget uppstod genom att något slags urcell släppte in en bakterie för över en miljard år sedan. Det ledde till ett samarbete till gagn för båda parter. Bakterien får skydd, och betalar för uppehället genom att omvandla energirika molekyler till den typ av bränsle som värdcellen behöver.

Med tiden har Lynn Margulis banbrytande idé blivit accepterad. Numera är det känt att mitokondrier innehåller arvsmassa med släktband till vissa fritt levande bakterier. “

DN 15 feb 2015:

“ Kärleksfylld arbetsdag

I samband med alla hjärtans dag erbjöd Gärdets Djurklinik fri veterinärvård av djur vars ägare är hemlösa. Schäfern Frank, 14 månader, som hade problem med sitt öra fick det rengjort av Carol Ringström.

– Vi som jobbar här ställer upp ideellt två gånger per år, berättar Carol.

Klinken samarbetar med Stadsmissionen och Djurens vänner, och förutom på alla hjärtans dag -erbjuds fri vård även på djurens dag.

– Bland de över 7 000 hemlösa som finns i Stockholm är det många som har djur. Det är väldigt många som kommit hit i dag men vi hoppas på ännu fler nästa år, säger Carol.

Roger Turesson roger.turesson@dn.se “

DN 18 feb 2015:

”Rökfria uteserveringar nästa steg för att minska rökningen”

Hårdare tag mot tobaken. Tio år har gått sedan rökförbudet på krogen infördes. Mer än 100 000 svenskar har dött av rökning sedan dess. Regeringen vill nu utreda skarpare åtgärder. Rökförbud på uteserveringar, exponeringsförbud i butiker och neutrala - förpackningar är tre av förslagen, skriver folkhälsominister Gabriel Wikström (S).

Ett av samarbetsregeringens viktigaste mål är att sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation. För att nå detta ambitiösa mål krävs stora insatser inom en rad politikområden, inte minst inom folkhälsopolitiken.

Socialstyrelsens rapport ”Registeruppgifter om tobaksrökningens skadeverkningar” från 2014 visar att cirka 800 000 svenskar insjuknat på grund av rökning under de senaste åtta åren. Nästan 100 000 personer dog av samma anledning. I det internationella arbetet för att minska de så kallade icke smittsamma sjukdomarna finns tobak särskilt utpekat som en av de fyra allvarligaste riskfaktorerna. Övriga riskfaktorer är alkohol, ohälsosam diet och otillräcklig fysisk aktivitet, faktorer som också tydligt är kopplade till olika socioekonomiska förutsättningar.

Trots detta har inga nya initiativ tagits för att minska rökningen sedan den senaste stora tobakspolitiska reformen, införandet av rökförbud på krogen. Den reformen genomfördes för tio år sedan av den dåvarande socialdemokratiska regeringen och dåvarande folkhälsominister Morgan Johansson, i samarbete med Miljöpartiet och Vänsterpartiet.

Efter tio år är det nu återigen dags att ta fler steg inom det tobakspreventiva arbetet.

”Tobacco Endgame – Rökfritt Sverige 2025” är ett opinionsbildningsprojekt som drivs av ett antal organisationer som arbetar tobaksförebyggande. Syftet är att enas kring ett måldatum då rökningen ska vara starkt reducerad och inte längre utgöra ett dominerande folkhälsoproblem.

Regeringar och parlament i flera andra länder har satt ett slutdatum för tobaksbruket och formar strategier för att fasa ut användandet. Irland har gjort en plan för att bli rökfritt till 2025, Nya Zeeland siktar på samma årtal och Finland har bestämt sig för att nå målet till år 2040.

Regeringen ser positivt på såväl uppropet som målet om ett rökfritt Sverige till år 2025. Men för att nå dit krävs kraftfulla åtgärder.

Regeringens särskilde utredare Göran Lundahl lämnade för två veckor sedan över ett betänkande. Den innehåller förslag på nödvändiga förändringar i lagstiftningen till följd av EU:s nyligen reviderade tobaksproduktdirektiv. Direktivet, som innebär stora steg framåt i det tobaksförebyggande arbetet inom EU, avser att göra tobaksprodukter och tobakskonsumtion mindre attraktivt. Direktivets viktigaste målgrupp är ungdomar eftersom de allra flesta börjar röka i tonåren.

Samarbetsregeringen har dock högre ambitioner än att bara göra nödvändiga förändringar i lagstiftningen. Därför kommer vi att ge den särskilde utredaren flera tilläggsdirektiv till det nuvarande arbetet.

1. Begränsning av tobaksrökning och rökning av tobaksrelaterade produkter på vissa allmänna platser. Rökfria miljöer skyddar icke-

rökare från att utsättas för passiv rökning. De rökfria miljöerna stöder samtidigt de som vill sluta röka, gör att färre cigaretter blir rökta och minskar risken för återfall hos dem som har slutat.
Folkhälsomyndigheten fick 2012 i uppdrag att utreda och analysera möjliga framtida rökfria miljöer på allmänna platser där passiv rökning förekommer och i synnerhet där barn vistas. Deras slutsats var att det finns goda skäl att som en del i ett samlat tobaksförebyggande arbete lagstifta om rökfria allmänna platser utomhus. Det bedöms finnas skäl till det när det gäller entréer till byggnader som allmänheten har tillträde till, platser där allmänheten väntar på kollektivtrafik, uteserveringar, lekplatser, sportanläggningar och arenor utomhus.

Regeringen kommer därför ge utredaren i uppdrag att analysera och bedöma behovet av reglering eller andra åtgärder för att begränsa tobaksrökning och rökning av tobaksrelaterade produkter på vissa allmänna platser, i enlighet med Folkhälsomyndighetens förslag.

2. Exponeringsförbud för tobaksprodukter. Detta innebär att tobak måste förvaras utom synhåll för konsumenten, exempelvis i ett stängt skåp under försäljningsdisken. Studier och erfarenheter från länder som infört exponeringsförbud visar att åtgärden både förändrar befolkningens attityder till tobak och minskar konsumtionen och andelen impulsköp. Särskilt påverkas ungdomars attityder, vanor och viljan att experimentera med tobak. Personer som röker menar att ett förbud mot att exponera tobaksprodukter skulle underlätta för dem att sluta röka.

Exponeringsförbud för tobaksvaror finns i flera länder, bland annat Australien, Finland, Irland, Island, Kanada, Norge och Storbritannien. Åtgärden med exponeringsförbud för tobaksprodukter har stöd i WHO:s ramkonvention om tobakskontroll. Mot denna bakgrund anser regeringen att det finns anledning att införa exponeringsförbud för tobaksprodukter i Sverige.

3. Neutrala tobaksförpackningar. Det är dekorfria paket som alla har samma neutrala färg, oavsett märke, och där varumärket skrivs med ett neutralt typsnitt. Studier visar att detta kan bidra till att göra produkten mindre attraktiv och tobaksbruket mindre socialt accepterat, framför allt hos unga personer, och underlätta för dem som vill sluta.

2012 beslutade Australien som första land i världen att införa neutrala tobaksförpackningar. Frågan om neutrala tobaksförpackningar har visserligen mött på motstånd och är fortfarande föremål för internationell rättslig prövning inom WTO. Under åberopande av det nyligen reviderade tobaksproduktdirektivet har dock Irland och Storbritannien meddelat att de avser att gå vidare med att införa neutrala tobaksförpackningar. Detta utan att avvakta utgången av den pågående rättsliga prövningen i WTO. Ett antal andra länder har aviserat intresse av att följa Australiens, Irlands och Storbritanniens exempel i denna fråga.

Regeringen bedömer mot denna bakgrund att det är angeläget att utreda frågan om möjligheten att införa krav på neutrala tobaksförpackningar även i Sverige.

Det är omfattande tilläggsdirektiv som kommer att ges regeringens särskilde utredare, men de är samtidigt nödvändiga om Sverige återigen ska bli ett föregångsland i det tobakspreventiva arbetet. Vi måsta ha höga ambitioner om vi ska nå målet om att sluta de påverkbara hälsoklyftorna. Att skapa ett rökfritt samhälle är en viktig pusselbit i det arbetet.

Gabriel Wikström, Folkhälso-, Sjukvårds- Och Idrottsminister”

DN 20 feb 2015:

”Dags för vetenskapen att ta sitt ansvar”

Mänskliga kvarlevor som använts i svensk rasforskning förvaras under ovärdiga former i arkiv på flera svenska universitet och museer. Det visar inventarielistor som Dagens Nyheter tagit del av. Per Karsten, chef för Lunds universitets historiska museum, uppmanar nu regeringen att initiera en vitbok om rasbiologins förhistoria.

Det är dammigt i källaren på Medicinhistoriska museet utanför Uppsala.

Arkivet är fullt av medicinska bokverk och tidskrifter. I två enkla hyllor står också runt 70 kvinnliga bäcken i olika färgnyanser och storlek.

Två små fosterkranier förvaras tillsammans på ett hyllplan. Vilka bäcken och foster som hör samman är i dag oklart, de packades upp ur en stor kartong med benrester för ett par år sedan.

Frilagda avloppsrör skjuter ut över bäckenbenen. Det skvalar vatten när någon spolar på övervåningen.

– Vårt arkiv var det värdigaste stället vi kunde hitta åt dem, säger museichefen Eva Ahlsten.

Bäckensamlingen flyttades från Akademiska sjukhuset i Uppsala till Medicinhistoriska museet 1997. Fram till 2012 låg benen nedpackade i större kartonger i ett förråd intill arkivet.

– Men en dag var det upplåst eftersom det varit hantverkare där som inte låst efter sig, säger Eva Ahlsten. Och då tänkte jag: så här kan det inte vara. Tänk om folk börjar gräva i lådorna. Det har ju trots allt varit människor detta.

Benen tillhörde en gång Magnus Retzius samling. Han utnämndes till professor 1849 och var bror till Anders Retzius, den svenska skallmätningens fader.

Familjen Retzius eftermäle är kontroversiellt: Anders och sonen Gustaf initierade under 1800-talet en rasforskning som rangordnade folkgrupper utifrån skallform, ögonfärg och kroppslängd.

Rasforskarna samlade på kranier och skelett plundrade från gravplatser.

När Etnografiska museet i Stockholm återlämnade skelett till Australien 2004 krävde regeringen in listor över benrester från ursprungsbefolkningar i svenska universitets- och institutionsarkiv.

Uppsala universitet svarade först att lärosätet endast satt på ett fåtal kranier.

Universitetet återkom senare i en ny skrivelse från Medicinhistoriska museet med upptäckten av ”sju förslutna, ej tidigare uppackade kartonger med mänskliga kvinnliga bäcken”.

21 av de 68 individerna visade sig härstamma från ”ickesvensk befolkning” i bland annat Mongoliet, Etiopien och Mexiko.

Lärosätets kunskap om samlingen, såld till kvinnokliniken 1862, är ofullständig och delvis anekdotisk.

Eva Ahlsten, chef för Medicinhistoriska museet, berättar.

– Det har sagts att Magnus Retzius kan ha varit irriterad på KI där han var professor och därför ville han att Uppsala skulle ha dem. Kanske behövde han pengar.

– Jag har talat med tidigare chefsläkaren, obstetriker Bosse Lindberg, och han var säker på att kvinnokliniken i Uppsala tagit hand om dem i undervisningssyfte och inte för att undersöka någon form av rasskillnad. Man tog emot dem för att kunna titta på både friska och sjuka skelett och vad man kunde lära sig av det som läkare när man skulle förlösa någon. Även barnmorskan Randi Eriksson vittnar om att de använts i undervisningssyfte på den gamla kvinnokliniken.

1848 utkom Magnus Retzius med en avhandling om bäckenförträngning. I kapitlet ”Bäckenets olikhet hos olika folkstammar” kopplar Retzius samman bäcken- och skallform, han skiljer mellan ”ovalhufvade” och ”rundhufvudracer”.

Eva Ahlsten känner inte till boken men suckar när jag läser upp passagen.

– Han verkar tro att bäcken skulle ha olika utseende beroende på föreställningar om barnets typ av skalle. Jag har aldrig tidigare hört talas om den teorin, säger Eva Ahlsten.

Är det då verkligen en slump, tror du, att Retzius samlade på bäcken från ursprungsbefolkningar?

– Det vågar jag inte svara på. Men om han har skrivit en avhandling som tar upp olika huvudformer i förhållande till bäcken så kan det ju inte vara en slump, tänker man.

I en vattenledning i korridoren utanför rummet hängde länge en man drabbad av engelska sjukan. Det puckelryggiga skelettet är nu flyttat till ett glasskåp i museifoajén.

Varför visar ni inte de utländska bäckenbenen?

– Vilken människa tycker det är kul att se massa bäcken? Det känns inte riktigt bra längre att ställa ut ett stort antal skelett på det här sättet. Ett bäcken är ju märkt ”arabisk”, ett annat ”grönländsk”... Jag tror inte folk skulle uppskatta det.

Naturhistoriska riksmuseet i Stockholm har kvarlämningar från 17 utländska individer, tre märkta Retzius.

Kranierna studerades av blivande tandläkare fram till och med 1990-talet. Fokus för deras jämförande anatomi låg på djurkäkar, men de mänskliga kranierna förvaras i samma skelettsamling om än för sig ”i egna, snyggt uppmärkta lådor”, enligt forskningschef Per Ericson.

– Materialet ligger i forskningssamlingarna och är inte åtkomliga för andra än de forskare som särskilt efterfrågar dem. Mig veterligen har ingen gjort det under alla de år jag jobbat här. Det är knappt någon som vet att vi har dem, ens bland de som jobbar här i dag, säger Per Ericson.

Historiska museets magasin i Lund rymmer 50-talet utländska skelett, bland annat mumifierade indianer förmodligen plundrade i Colorado: ”kalvarium av människa med kvarsittande hud, ev. hjärnrester”, står det i listan som skickades till regeringen.

Lunds universitet har inte systematiskt undersökt samlingen sedan anatomiska institutionen stängde 1995 och individerna hamnade i magasin.

– Vi borde verkligen göra det, säger Per Karsten, museichef. Det är oerhört viktigt för universitet att förstå hur deras samlingar kom till. Det saknas en genomgripande vitbok där man beskriver den här forskningstraditionen; det är långt ifrån en historisk kuriositet. Rasbiologiska institutet i Uppsala stängde så sent som 1955.

Karolinska institutet i Stockholm har många utomeuropeiska kranier: omkring 350 stycken.

Hans Ruin, filosofiprofessor som leder ett tvärvetenskapligt forskningsprojekt om minne och representation vid Södertörns högskola, uppmanar KI att gå i bräschen för ”ett slags avslut” på skallmätningens epok.

– Det är angeläget, det finns ett mentalt nationellt behov av att komma till klarhet. Universiteten kan inte skicka tillbaka skeletten i arkiven efter varje nytt avslöjande. Att man skulle göra dem till föremål för humanistisk forskning, som föreslagits, tycker jag är naivt. Humanister har lika stor skuld i det här som medicinare: etnologer och antropologer plundrade också gravar.

Hans Ruin föreslår ett minnesmärke i Estoniamonumentets tradition.

– En variant att överväga. KI skulle kunna utlysa en konstnärlig tävling, det behövs ett verk eller en plats som koncentrerar och bearbetar den här historien.

Varför?

– När västerländska vetenskapsmän plundrade och förstörde begravningsplatser slog man inte bara sönder rötter och historisk kontinuitet, utan också hela samhällen och de som levde där. När det gäller skelett som tillhör kända och nu levande ursprungsbefolkningar har det ibland varit aktuellt med återbegravning. Men när det som här mestadels rör sig om anonyma individer och grupper måste vi hitta ett annat sätt att ge det hela ett värdigt avslut. Det är dags att vetenskapssamhället tar sitt ansvar.

Björn Af Kleen bjornafkleen@outlook.com

Detta har hänt.

Den 25 januari avslöjade Dagens Nyheter att Karolinska institutet har en samling med nästan 800 kranier som det bedrivits skallmätning och annan rasforskning på kring förra sekelskiftet.

Runt 350 kranier uppskattas vara plundrade från ursprungsbefolkningar.

Lärosätet lät ett återlämningskrav på Museum of New Zeeland om stulna maoriskallar ligga obesvarat i flera år. Ärendet har nu nått utbildningsdepartementet som avser att återlämna kvarlevorna.

Kultur- och demokratiminister Alice Bah Kuhnke (MP) kommenterade artikeln i DN: ”När man läser det så mår jag illa på flera sätt ... Den här artikeln tydliggör det faktum att det finns stora delar av vår historia som vi inte har i vår självbild.”

Forskningsminister Helene Hellmark Knutsson (S) har uppmanat KI att ”diskutera sin mörka historia”.

Karolinska institutets rektor Anders Hamsten har bett om ursäkt för den senfärdiga reaktionen på återlämningskrav från Museum of New Zeeland. ”Handläggningen av den här typen av ärenden ska naturligtvis inte ta så här lång tid.”

Flera forskare på institutionen för neurovetenskap på KI har uppmanat ledningen att problematisera bruket av Retzius namn på byggnader och vägar.

I dag berättar DN att mänskliga kvarlevor från anatomerna Retzius samling även finns i arkiven på Lunds och Uppsalas universitet, samt på Naturhistoriska museet i Stockholm.

Magnus Retzius (1795–1871)

Läkare och professor vid KI. Bror till Anders Retzius, brorson till Gustaf Retzius, de två största namnen i tidig anatomisk rasforskning.

Magnus Retzius var ledamot av Krigsvetenskapsakademien och Vetenskapsakademien.

Retzius stora samling bäcken förvärvades av kirurgiska kliniken vid Akademiska sjukhuset i Uppsala 1862.

I dag förvaras benen i ett låst rum i Medicinhistoriska museets arkiv utanför Uppsala.

Dn “

DN 20 feb 2015:

”Hela poängen är att förändra”

Gabriel Wikström är den förste SSU-ordförande som har tagit ett kliv rakt in i regeringen. Men trots sin ringa ålder är han inte någon politisk gröngöling. ”I mer än halva mitt liv har jag sysslat med politik. Villkoren är likadana oavsett om det är på lokal nivå eller på riksnivå”, säger han.

Det var den ekonomiska krisen i början av 1990-talet som blev startskottet för Gabriel Wikströms intresse för politiken. Hemorten Riddarhyttan i Bergslagen var redan hårt drabbad av bruksdöden som hade svept över Sverige många år tidigare. 1995 var arbetslösheten uppe i över tio procent.

– Jag började fundera över varför det såg ut som det gjorde. Varför vissa hade arbete och gott ställt och andra inte? Det var så jag kom på att jag delade socialdemokratins värderingar.

Efter valet 1998 gick han med i Socialdemokraternas ungdomsförbund, SSU. Sedan dess har den politiska resan mer eller mindre gått som på räls. Som 15-åring startade han en SSU-klubb i Skinnskatteberg. 2006 valdes han till distriktsordförande för SSU i Västmanland. Fem år senare röstades han fram som ordförande för hela ungdomsförbundet. Och i höstas tog han plats som statsråd i Socialdepartementet.

Fortfarande är det samma grundfrågor – arbetslöshet och skillnaderna mellan människor – som driver honom. Och att det dessutom sker i ett så rikt och utvecklat land som Sverige.

– Det är paradoxalt. Vi skulle inte behöva ha någon arbetslöshet eller stora brister i alltifrån tåg-trafiken till skolan och vården som vi har i dag. Men det handlar om att vi måste bestämma oss för att vi inte ska ha detta. Det är det som är -politikens uppgift. Och det är väl det som är min starkaste drivkraft.

Samtidigt tycker han att det finns för många politiker som inte vill förändra något. Vissa för att de av rent ideologiska skäl inte tycker att politiker ska påverka hur männi-skor -lever. Andra för att de helt inte orkar.

– Därför måste man hela tiden påminna sig om varför man sitter här, säger han, och tillägger att han ser det som ett fantastiskt privi-legium och en möjlighet att få vara en del av regeringen.

– Men den enda poängen är att åstadkomma någonting. Kan jag inte det ska jag inte vara här. Då får någon annan ta vid.

Efter bara några dagar som minister fick du mycket uppmärk-samhet kring ditt utseende och låga ålder, särskilt bland unga kvinnor i Turkiet. Hur kändes det?

– Först blev jag lite chockad. Jag hade kunnat räkna upp hundra saker som skulle kunna hända de första två veckorna, det här var inte en av dem. Men det är en -politisk dimension i det också. På min Face-booksida och på Twitter är det många som gillar att jag är ung och feminist. I en kommentar finns ett citat från Turkiets hälsominister som har sagt ungefär att kvinnans plats var i hemmet. Då gjorde man en direkt jämförelse med mig.

Lena Wreede/Tt

Gabriel Wikström.

Gratuleras till: Fyller 30 år den 21 februari.
Bor: I Västerås. Har en övernattningslägenhet i Stockholm.
Familj: Dottern Amelie, 6 år.
Gör: Folkhälso-, sjukvårds- och idrottsminister. Tidigare ordförande i SSU (2011–2014).
Om att fylla 30: ”Det är nog den minsta omställningen jag är med om just nu. Den stora är att gå från att vara ordförande för SSU till att sitta i regeringen. En annan stor förändring i livet inträffade när jag var 23 år och fick barn.”

Så firar jag födelsedagen: ”Med några vänner och med familjen. Det blir en ganska liten tillställning. Sedan får jag se om jag har en fest längre fram”.

Om papparollen: ”Jag tycker att jag är en bra pappa när jag har tid. Men jag är nog inte pappan som är med i alla tokiga lekar. Däremot har vi många samtal. Amelie har fantastiska frågor, om alltifrån politik till frågor om döden.”

Läser: ”Just nu en bok av A M Homes, ’This book will save your life’, som handlar om en man som på ytan lever det perfekta livet. Sedan inträffar något. Han tror att han har fått en hjärtattack och åker till akuten, men det visar sig vara ett slags ångestsyndrom och där börjar hans nya liv.”

DN 22 feb 2015:

“ Skeletten skriver en egen historia

Ny teknik öppnar nya världar för historiker och arkeologer. Tandemalj, söndersågade skelett och gamla bakterier berättar en annan historia än gravgods och skrivna källor.

När romarna lämnade England runt år 400 försvann också pengaekonomin, stadslivet, staten och läskunnigheten. Därför har vi inga dokument som berättar vad som hände. De skrivna källor som finns är författade 500 år senare, och handlar om män: kungar och krigare som invaderar landet.

– Men de allra flesta materiella bevis vi har från 400- och 500-talet hör ihop med flickor i sena tonåren och vuxna kvinnor, säger Robin Fleming, professor i historia vid Boston College i Massachusetts i USA.

Hon var en av talarna vid den stora vetenskapskonferensen AAAS i San José i Kalifornien i veckan.

Temat för konferensen var att göra det osynliga synligt. Även om flickorna och kvinnorna är helt osynliga i den nedtecknade historien innehåller deras gravar många fler saker än männens.

– Det tyder på att kvinnorna spelade en central roll. De bör också vara i centrum för vår historia om de första århundradena efter Roms kollaps. De är de männi-skor vi kan se bäst. Därför är det dem vi bör skriva om, säger Robin Fleming.

I gravarna finns pärlor, broscher, spännen, skålar, rester av kläder och ibland vapen. Men de berättar inte alltid den historia arkeologer har trott. Det visar skelettens tänder.

Tandemaljen byggs upp när vi är små, och de atomformer, isotoper, av syre och strontium som finns där talar om var en person drack vatten och åt bröd som barn. Flickor med smycken och kläder som verkar vara germanska eller komma från Skandinavien visar sig vara invandrade västerifrån. Barn och vuxna som är begravda enligt lokala seder och med mer brittiska kläder har i själva verket tillbringat barndomen i Baltikum.

– Kvinnorna var inte så intresserade av att visa var de kom ifrån. Däremot var de verkligen intresserade av att experimentera. Delvis av nödtvång under en period med stora förändringar och folkförflyttningar, men också för att de levde i en helt ny värld där gamla sätt att leva inte längre var möjliga, säger Robin Fleming.

Enligt Robin Fleming är det nödvändigt att arkeologer, historiker, antropologer och kemister sam-arbetar mer för att vi ska få en möjlighet att förstå vad som hände i det förflutna.

– Men de flesta historiker är rädda för naturvetenskap, säger hon.

Jenna Dittmar vid universitetet i Cambridge som studerar medicinhistoria var inte heller nöjd med vad hon fann i skrivna källor. I stället har hon undersökt skelett från kyrkogårdar, sjukhus och fängelser runt om i England. Kropparna är begravda mellan 1600 och 1900 och bär alla tydliga spår av att ha blivit undersökta och dissekerade efter döden.

– Det var under den här tiden man upptäckte mycket av de kunskaper om anatomi som vi har i dag, säger Jenna Dittmar.

Hon undersöker märken på benen med elektronmikroskop och kan se hur verktygen utvecklats från grova träsågar till finare redskap. Även metoderna varierar. Runt 1880 lär sig anatomerna att skära upp skallbenet så att hjärnan förblir oskadd.

– Många av de tekniker som utvecklades på 1700- och 1800-talen används i medicinundervisningen än i dag, säger Jenna Dittmar.

År 1826 kom 700 unga män till London för att läsa till läkare. Samma år avrättades 50 personer. Eftersom döda brottslingar var de enda lik som var lagliga att dissekera fanns det ett stort underskott av kroppar att undersöka.

– Vi ser att skelett kan ha sågats isär och delats av upp till tio olika studenter. Dessutom blev folk rika på att stjäla kroppar från nya gravar och sälja dem till skolorna. I ett doku-menterat fall mördade en person 16 människor för att kunna sälja deras kroppar, säger Jenna Dittmar.

Clark Spencer Larsen, professor i antropologi vid Ohiouniversitetet i Columbus, leder en utgrävning vid kyrkan San Pietro a Pozzeveri i Altopascio i Toscana i Italien. Kyrko-gården har används som begravningsplats ända sedan 900-talet. Forskarna kan alltså undersöka hur livsförhållandena har ändrats under nästan 1 000 år.

I en del av kyrkogården begravdes offer för en koleraepidemi på 1850-talet.

– Man hällde flytande kalk över kropparna för att sjukdomen inte skulle spridas. Det fungerade inte särskilt väl, men man försökte, säger Clark Spencer Larsen.

Tack vare kalken finns dna från bakterier och andra organismer bevarade. Forskarna försöker nu få fram arvsmassan från kolerabakterier för att jämföra med dagens bakterier och se hur de har utvecklats.

Skeletten Jenna Dittmar undersöker bär spår av infektioner, kroniska sjukdomar och ibland vad som kan vara misslyckade försök till operationer. I gravarna i Toscana har de döda artros i ryggrad och leder redan i unga år. Det är ett tecken på att de arbetat hårt fysiskt. Märken på insidan av framtänderna visar att de användes som ett verktyg. De har också ränder i emaljen – ett bestående minne av att de var sjuka eller undernärda som barn – och karies.

– Sammantaget var detta inte ett trevligt ställe att bo på, säger Clark Spencer Larsen.

Skeletten från 400-talets England bär också spår av skador, sjukdomar, undernäring och ett riktigt ohälsosamt liv, enligt Robin Fleming.

– Men de levde faktiskt längre än vad folk gjorde innan Romarrikets fall. När de inte längre behövde betala skatt hade de helt enkelt mer mat kvar att äta.

AAAS-konferensen organiseras sedan 1848 av American Association for the Advancement of Science, en av världens största vetenskapliga sammanslutningar.

Maria Gunther maria.gunther@dn.se

Andra godbitar från AAAS.

Ett stort moln av vätgas och mörk materia är på väg mot vår galax. Om 30 miljoner år kommer det att kollidera med vintergatan, och mängder av nya stjärnor kommer att bildas.

Sydvästra USA kan gå mot värsta torkan på 1 000 år.

I positiva recensioner av dyra restauranger på nätet beskriver både kvinnor och män maten som en sexuell upplevelse. God mat på billigare restauranger beskriver kvinnor oftare med ord som syftar på droger. I dåliga omdömen använder recensenterna samma språk som människor som överlevt skolskjutningar och andra katastrofer.

Satellitdata kan användas för att förutsäga större utbrott av sjukdomar som sprids med insekter -månader i förväg, så att människor kan förvarnas och boskap vaccineras.

Ska vi klara av att producera mat till hela världens befolkning 2050 krävs många åtgärder: ändra vår kost, minska utsläpp av växthusgaser, prioritera jordbruket politiskt, effektivisera produktionen, stärka kvinnors rättigheter globalt.

Forskare använder moderna algoritmer för ansiktsigenkänning för att identifiera människor på gamla porträtt.

Allt plastskräp som hamnar i världshaven varje år väger lika mycket som den totala mängden tonfisk som fiskas upp. “

DN 23 feb 2015:

“Cancersjuk avled efter flytt med taxi

En svårt cancersjuk 84-årig kvinna, som inte kunde tala och inte kunde röra sig själv, skickades ensam i taxi från geriatriska kliniken i Huddinge till en palliativ avdelning i Älvsjö. Ett dygn senare var hon död. Nu blir transporten ett fall för Inspektionen för vård och omsorg.

Kvinnan, som var svårt sjuk i cancer, vårdades på Karolinska universitetssjukhuset i Huddinge. Söndagen den 8 februari fick hon besök av bland andra sin dotter, hennes man och dotterdotter.

– Då var hon i slutskedet. Vi var där för att säga adjö. Hon hade helt tappat sitt tal. Hon var knappt medveten. Bara korta stunder öppnade hon ögonen, mumlade och hade hallucinationer, säger barnbarnet Johanna Routsaari-Elfström, som anmält det inträffade till Inspektionen för vård och omsorg, IVO.

Dagen efter, på måndagen, beslutades att kvinnan skulle flyttas till en palliativ vårdavdelning i Älvsjö, en avdelning för vård av svårt sjuka i livets slutskede. Den döende kvinnan sattes i en rullstol och rullades ned till en väntande taxi.

– Chauffören vägrade först att köra min mormor eftersom han ansåg att hon var för sjuk, men sköterskorna vägrade att ta tillbaka henne.

Enligt anmälan till IVO ska sjukhemmet ha gjort en egen anmälan om saken, och en läkare på sjukhemmet ska ha sagt att han inte kunde förstå hur Karolinska kunde sätta kvinnan i en taxi i det skick hon var.

– Att hon flyttats fick mina föräldrar veta när de ringde från sjukhemmet och sade att ”nu är hon här”. Mina föräldrar blev minst sagt förvånade, berättar Johanna Routsaari-Elfström.

Strax efter ankomsten till Älvsjö blev kvinnan medvetslös. Nästan exakt 24 timmar senare avled hon.

– Karolinska ansåg alltså att hon var för frisk för sjuktransport, vilket är helt ofattbart med tanke hennes sjukdomsbild och tillstånd. Vi trodde inte att det var möjligt att behandla gamla och svårt sjuka så här, säger Johanna Routsaari-Elfström.

Utöver hur mormodern behandlades i samband med transporten har Johanna Routsaari-Elfström också anmält vårdavdelningen på Karolinska på ytterligare två punkter.

– Mormor tvingades att svälja sina mediciner oralt i stället för att få dem intravenöst. Det ledde till att hon fick frätskador i mun och svalg, eftersom hon inte kunde svälja och medicinerna låg kvar i munnen tills de löstes upp.

– Och hon hade väldigt ont på slutet, men fick bara Alvedon mot smärtan. ”Något starkare behövs inte eftersom hon var så sjuk” fick vi höra, när vi var där på söndagen, säger Johanna Routsaari-Elfström.

Ingen i ansvarig ställning på Karolinska universitetssjukhuset hade på söndagen ännu sett IVO-anmälan, och lät via sjukhusets presstjänst meddela att de därför inte kunde kommentera det inträffade.

Staffan Kihlström staffan.kihlstrom@dn.se “

DN 24 feb 2015:

“Själens moraliska trauma

Veteraners svårigheter att återvända till det civila bottnar inte främst i rädsla. De har tvingats i moralisk exil. De känner sig skyldiga för vad de gjort eller helt enkelt för att de lever.

David J Morris kom hem från Irak med posttraumatiskt stressyndrom (PTSD). Denne krigskorrespondent som varit marinsoldat plågades av mardrömmar. Hans fantasi skenade i väg och han tyckte sig se eldklot explodera när han tog en sväng i gallerian. Hans känslor bedövades men medvetandet skärptes som aldrig förr. Bilder och lukter från kriget var hela tiden som nytatuerade på hans hjärna och han återfördes skoningslöst till dem.

”Ett trauma sliter sönder tidens väv”, skriver Morris i sin bok ”The evil hours”. ”I normaltid går man från ett ögonblick till nästa, från soluppgång till solnedgång, från födelse till död. Efter ett trauma rör man sig i cirklar, sugs bakåt in i en virvel eller studsar som en gummiboll från nu till då till nu igen. (…) I traumats universum gäller materiens grundlagar inte längre: takfläktar kan vara helikoptrar, bilavgaser kan vara senapsgas.”

Att Morris bok är så bra beror på att den hänvisar till litteratur, historia och psykologi för att förmedla vad posttraumatiskt stressyndrom är, både för dem som lever med det och för dem som aldrig har känt av det. Men boken är viktig också för att den ingår i en bredare omvärdering av PTSD. Diskussionen har hittills handlat mer om rädsla och hur man besegrar den. De senaste åren har emellertid allt fler insett att PTSD också handlar om exil – moralisk exil. Vi tänker inte så mycket på det, men i vardagen lever vi insnärjda i en väv av moraliska tänkesätt och bedömningar. Vi försöker vara snälla och inte göra andra något ont.

Människor som varit i krig har lämnat detta universum bakom sig. Förklaringen är att krig – hur rättfärdigt eller orättfärdigt, ädelt eller smutsigt det än är – alltid är brottsligt. Soldater dödar av tillfälligheter; en dör men inte den som stod bredvid; situationer uppstår där man alltid väljer fel, med död och blod som följd.

Många veteraner känner sig skyldiga för att de lever när andra är döda. Några skäms för att de inte fick med alla sina pojkar hem och grubblar över om de kunde ha agerat på något annat sätt så att deras liv hade räddats. Somliga undrar om det är något fel på dem eftersom de tycker att kriget är motbjudande men också spännande. De hatar det och saknar det.

Många går till ytterligheter i sina domar över sig själva. En kamrat dog därför att han trampade på en hemgjord mina, och nu har hans befälhavare ständiga skuldkänslor för att han inte ledde förbandet in på en annan gata. Motståndare använde kvinnor och barn som sköldar och soldater känner en outplånlig svart fläck på sig. De ser ansiktet på ett oskyldigt barn som dödades i eldstriden. Självfördömelsen kan vara invalidiserande.

Offren för posttraumatiskt stressyndrom känner sig ofta moraliskt belastade av sina upplevelser, de kan inte återvinna tron på att de har något gott inom sig, de är instängda i en andlig isoleringscell och ser ut mot världen bakom en barriär av egna erfarenheter. De kan inte åskådliggöra sitt tillstånd för dem som blev kvar hemma och de är bittra på de civila för deras blinda oskuldsfullhet. I allmänhet uppstår ingen hög frekvens av PTSD efter naturkatastrofer, utan det är efter moraliska katastrofer som människor lider av PTSD. Soldater som har levt i stridens depraverade värld känner av symtomen var och en på sitt sätt. Traumat driver ut själen och slår sönder den.

Vi har nu allt fler böcker och institutioner som brottas med denna verklighet: Phil Klays novellsamling ”Redeployment”, som vann National book award, Nancy Shermans kommande ”Afterwar: healing the moral wounds of our soldiers” och terapiprogram sådana som det i San Diego Naval Medical Center där man behandlar moraliska skador. Dessa författare och terapeuter anser att det måste bli en moralisk uppgörelse, en varseblivningsprocess som inte vitmenar det som har hänt men ändå leder till barmhärtiga bedömningar av hur mycket skuld var och en bör ta på sig, alltså genomtänkta och måttfulla slutsatser om hur ansvaret för ohyggliga ting bör fördelas.

Sherman, som är filosof vid Georgetown University, betonar att huvuddelen av arbetet måste utföras på mikronivå, i individuella samtal mellan veteraner och civila som går längre än till det lättköpta ”tack för vad du har gjort för ditt land”. Samtalen måste handla om individuella fakta i varje enskilt fall. Syftet är att förmå veteranerna att inta den vänligt sinnade iakttagarens hållning, klargöra hur begränsade valmöjligheterna är när man har råkat hamna i en tragisk situation, hjälpa dem till inre rening och självförlåtelse, reda ut vad som var klandervärt och vad som inte var det. Den civile går in i den värld som veteranen bebodde under dessa fruktansvärt pressade timmar och utvidgar sin egen moraliska medvetenhet. Veteranen känner sig betrodd, respekterad och förstådd – återintegrerad i sitt hemlands väv.

Vi lever i en kultur som lägger tyngdpunkten på terapi, men ett trauma måste ofta övervinnas moraliskt, genom rigorösa filosofiska själviakttagelser, nyanserade omdömen, fall för fall.

David Brooks amerikansk journalist och författare.

Översättning: Margareta Eklöf “

DN 25 feb 2015:

“ BB Sophia mammafavorit

Omstridda BB Sophia får högst betyg i landstingets senaste patientenkät.

BB Sophias egen födelse i början av året kan beskrivas som en synnerligen utdragen och besvärlig förlossning.

Den nya förlossningskliniken driven av Praktikertjänst AB kritiserades av både politiker och profession för att man bedriver specialistvård utanför akutsjukhus och för att bara klara förväntade normalförlossningar. Efter det uppmärksammade fallet när en kvinna dog i samband med en svår förlossning i somras växte kritiken ytterligare och inspektionen för vård och omsorg, IVO, utreder fortfarande fallet.

Nu visar landstingets patient-enkät att BB Sophia får bäst betyg av de födande kvinnorna. Hela 99 procent är helt nöjda med vården och 94 procent kände fullt förtroende för barnmorskorna, snittet för samtliga förlossningar var 95 respektive 87 procent.

Jessica Ritzén jessica.ritzen@dn.se

Fakta. Patientenkät
Andel i procent som skulle -rekommendera förlossningen.
Förlossningsklinik 2014 2013
BB Sophia 96 (–)
Södersjukhuset BB 91 (90)
BB Stockholm 90 (95)
Karolinska Huddinge BB 89 (80)
Danderyds sjukhus 87 (87)
Södertälje BB 72 (75)
Källa: SLL “

DN 26 feb 2015:

“ Beslut i dag: Kvarlevorna på KI ska lämnas tillbaka

Regeringen fattar i dag beslut om att återlämna mänskliga kvarlevor från Karolinska institutet till Nya Zeeland och Franska Polynesien. Samtidigt sätter forskningsminister Helene Hellmark Knutsson (S) ökat tryck på KI att hantera resten av kraniesamlingen. – Jag ser det som självklart att man behöver lyfta fram det här i ljuset, säger hon.

Redan i januari 2008 hörde Museum of New Zeeland av sig till Karolinska institutet (KI) i Solna. Förfrågan gällde maoriska kranier stulna i New Zeeland på 1890-talet och sålda till skallmätare på KI.

I KI:s omfattande kraniearkiv finns totalt 800 skallar varav omkring 350 stycken bedöms vara stulna ur ursprungsbefolkningars gravar. De kranier som begärts tillbaka från Museum of New Zeeland köpte KI av zoologen och gravplundraren Conrad Fristedt i slutet av förrförra seklet.

KI lät förfrågan från museet i Wellington ligga obesvarad i flera år trots upprepade påminnelser. Först i februari 2011 formulerades ett svar från KI, som gick ut på att ärendet skulle hanteras. Sedan tog det över två och ett halvt år – och först i slutet av 2014 fattade KI slutligen beslutet att överlämna kranierna.

Ärendet har sedan dess legat hos utbildningsdepartementet som formellt avgör äganderätten. Och i dag fattar alltså regeringen beslut om att återlämna kvarlevorna. Avgörandet omfattar även kranier från sju individer som organisationen Te Tupuna Te Tura i Franska Polynesien begärt att få tillbaka från KI.

– Vi har nu kunnat säkerställa hur dessa kvarlevor tillkom Karolinska institutet, och att mottagarorganisationerna värdigt kan ombesörja kvarlevorna vid ett återlämnande. Såväl museet i Nya Zeeland som organisationen i Franska Polynesien har tidigare varit mottagare för kvarlevor från svenska universitet, säger Helene Hellmark Knutsson.

Förfrågan från New Zeeland kom i slutet av 2008. Är över fyra år en rimlig hanteringstid för beslut kring stulna kranier?

– Nej. Det är viktigt att man är skyndsam i dessa ärenden. KI har intygat att man säkerställt sina rutiner för att bättre kunna besvara förfrågningar, vilket jag hoppas också gäller för andra lärosäten, som kan lära av KI:s erfarenhet.

Det är nu KI:s uppgift att förmedla regeringens beslut till Museum of New Zeeland och Te Tupuna Te Tura. Det kommer ske genom officiella brev från lärosätet.

Per Bengtsson, KI:s universitetsdirektör, finner regeringens beslut ”utmärkt”.

– Vi kommer att ombesörja det skyndsamt och i god dialog med mottagarländerna, säger han.

Tidigare återlämningar från svenska institutioner har väckt intresse hos andra ursprungs- befolkningar. Kan framtida förfrågningar dröja lika länge?

– Vi ska inte ha ärenden som ligger, om det inte finns väldigt goda skäl för detta.

I en artikel i fredagens DN krävde Per Karsten, chef för Historiska museet i Lund, en vitbok där rasforskningen utreds och kraniesamlingarnas tillkomsthistoria genomlyses.

Forskningsminister Helene Hellmark Knutsson anser dock att det är upp till universiteten att hantera sina samlingar.

– Jag ser det som självklart att man behöver lyfta fram det här i ljuset, men jag ser att lärosätena själva tar ansvar för att denna historia inte göms undan, säger hon.

– Exakt vilken metod man väljer för att sprida ljus över den här traditionen, som inte är så trevlig vare sig för vårt land eller för befolkningar som är drabbade, lämnar jag till lärosätena själva att avgöra. Jag välkomnar en öppen diskussion. Lärosätena bör inte lämna detta okommenterat.

DN:s artiklar om kraniesamlingen har splittrat forskarkåren på Karolinska institutet. Äldre forskare finner kritiken mot professorerna Anders och Gustaf Retzius överdriven medan yngre forskare vill föra upp skallmätartraditionen i ljuset.

Enligt Per Bengtsson ska man nu ”inleda en bred diskussion” om rasforskningen.

– Det är viktigt att vi på lärosätena är tydliga med att de som höll på med detta var vetenskapsmän som var enormt skickliga på andra områden, men att de rasbiologiska delarna inte alls var bra. Det är en viktig erinran, även för forskarna i dag, säger han.

Björn Af Kleen bjornafkleen@outlook.com

Bakgrund. Detta har hänt

25 januari

Den 25 januari avslöjade Dagens Nyheter att Karolinska institutet har en samling med nästan 800 kranier som det bedrivits skallmätning och annan rasforskning på kring förra sekelskiftet. Runt 350 kranier uppskattas vara plundrade från ursprungsbefolkningar.

Karolinska institutets rektor Anders Hamsten har i ett pressmeddelande bett om ursäkt för den senfärdiga reaktionen på återlämningskrav från Museum of New Zeeland.

Flera forskare på institutionen för neurovetenskap på KI har uppmanat ledningen att problematisera bruket av Retzius namn på byggnader och vägar.

20 februari

Den 20 februari berättade DN att mänskliga kvarlevor från anatomerna Retzius samling även finns i arkiven på Lunds och Uppsalas universitet, samt på Naturhistoriska museet i Stockholm.

På regeringssammanträdet i dag fattas beslut om att återlämna kvarlevor till Museum of New Zeeland och organisationen Te Tupuna Te Tura i Franska Polynesien, en ögrupp i Stilla havet. “

DN 26 feb 2015:

“De gör mer än att bara släcka bränder

Att släcka bränder är en väldigt liten del av brandmannayrket. På brandstationen i Södertälje ägnar man den största delen av tiden åt förebyggande arbete. DN var med när stationschefen Peter Lifvenhage tog emot en SFI-klass för en utbildning i säkerhet.

Det är lektion i lilla konferensrummet på brandstationen. Eleverna kommer från Svenska för invandrare (SFI). De tittar med vidöppna ögon på en video som Peter Lifvenhage spelar upp för dem. I videon visas hur en kvinna städar köket, ovetandes om att en brand sprider sig över vardagsrummet. Hennes son sover på övervåningen. Efter tre och en halv minut brinner det i hela huset. Det är omöjligt att ta sig upp på övervåningen. Mamman i videon måste lämna huset utan sin son.

– Det tar 90 sekunder innan brandmännen har klätt på sig och är redo att rycka ut, berättar Peter Lifvenhage. Det finns inte så mycket vi kan göra när det redan brinner om folk inte skyddar sina egna hem. Då får vi försöka skydda byggnaderna runtomkring.

Enligt Peter Lifvenhage utgör utryckningarna ungefär fyra procent av brandstationens verksamhet.

Större delen av arbetstiden går ut på att åka runt i Södertälje och göra tillsyn av offentliga lokaler, besöka skolor och företag, samarbeta med polisen och ta emot besök från skolklasser.

Han menar att besöken är särskilt nyttiga för SFI-eleverna. De lär sig en hel del om det svenska samhället samtidigt som de får information om brandsäkerhet.

Efter lektionen ska eleverna ut och testa hur det är att släcka en eld. Brandmannen Daniel Nilsson har satt upp en anordning som består av en gasolflaska och en stor fyrkantig brännare. Där står även två stora kolsyresläckare. Aatefa Ebrahimi är en av de första som får prova. Hon håller försiktigt i släckaren och har svårt att rikta strålen.

– Man ska inte ge sig. Går det inte får man gå lite närmare, ropar Peter Lifvenhage.

Aatefa Ebrahimi får assistans av en kamrat som kliver fram och hjälper henne att sikta.

Hon tar då ett fastare grepp om munstycket och får kontroll över kolsyrestrålen. Efter bara några sekunder är elden släckt.

Peter Lifvenhage tror att det finns många förutfattade meningar om vad jobbet som brandman innebär. Han säger att han har väldigt svårt att rekrytera kvinnor till stationen.

– Många tror att det bara är vita vältränade män som jobbar på en brandstation men så är det inte. Vi gör också mer än att bara släcka bränder och anställer även mekaniker, sjuksköterskor och ambulanspersonal. Vi tar också emot praktikanter.

Juan José Iragorri juan.iragorri@dn.se

Fakta. Dessa yrken finns också på brandstationen

Mekaniker

Sjuksköterska

Ambulansvårdare

Brandingenjör

Brandskydds-kontrollant “

DN 26 feb 2015:

“ De skyddar oss mot epidemier

Utbrottet av ebola har satt epidemier på kartan. I Stockholm ligger Nordens säkraste mikrobiologiska laboratorium, P4. Där diagnostiserar man de virussjukdomar som utgör en stor risk för samhället.

Malin Lundahl och Annette Kraus arbetar på P4-laboratoriet i Solna där man diagnostiserar virussjukdomar med hög dödlighet och smittsamhet. Flera gånger om året får de prover från patienter som misstänks ha sjukdomar som till exempel blödarsjukdomen ebola eller coronaviruset mers-cov. På senare tid har antalet prover ökat.

– I ganska många år var det endast ett fåtal prover per år som kom in till oss, men nu kommer det nästan varje vecka, säger Annette Kraus, mikrobiolog på Folkhälsomyndigheten.

Hittills har de utrett tjugotre fall av misstänkt ebola och säkerheten kring laboratoriet är stor. Beredskap finns dygnet runt och inom två timmar från att ett prov kommit in till laboratoriet ska de anställda kunna påbörja arbetet med att analysera det. Oftast är det prover från sjukvårdspersonal eller personer som varit ute och rest som kommer in till P4-laboratoriet.

– Vi hade ett fall där en patient var väldigt sjuk och man var osäker på vad patienten led av. Då är det viktigt att vårt arbete sker fort och att vi kan utesluta eventuell sjukdom. Både för patienten och för familj och sjukvårdspersonal som varit i kontakt med den sjuke, säger Malin Lundahl.

För att kunna arbeta i labbet krävs en speciell dräkt som ska skydda de anställda från de virus som de arbetar med. Och det krävs bra planering när man ska in i laboratoriet.

– Det tar runt en halvtimme att ta på sig dräkten och en halvtimme att ta sig ut. Man måste planera allt. Till exempel vad som ska med in och vad du ska göra, för du kan inte gå på toaletten eller gå ut och hämta något när du väl är där inne, säger Malin Lundahl.

Malin Lundahl studerade molekylärbiologi med inriktning på mikrobiologi på Stockholms Universitet och när hon blev erbjuden jobbet på P4-laboratoriet kändes det rätt.

– Det känns som att man gör ett viktigt jobb. Förut kunde folk ifrågasätta vårt arbete och vad vi gör, men sedan kom ebola och nu ifrågasätter ingen det vi gör här, säger Malin Lundahl.

Annette Kraus var nyligen i Västafrika och arbetade i fem veckor med att diagnostisera ebola på det europeiska mobila labbet i Guinea. Enligt henne är det viktigt för samhället att det finns ett laboratorium i Sverige som kan diagnostisera virussjukdomar snabbt.

– Risken för utbrott är inte stor och risken att det blir en epidemi i Sverige är inte heller stor. Men risken att någon kommer hem med något virus är stor och frågan är vad konsekvenserna skulle bli om det inte fanns något system som kunde fånga upp det, säger hon.

Malin Nykvist malin.nykvist@dn.se

Fakta. Detta krävs för att jobba i P4-laboratoriet

Endast ett tjugotal människor arbetar på P4-laboratoriet i Solna.

För att få möjligheten att arbeta i P4-laboratoriet krävs en eftergymnasial utbildning inom mikrobiologi och arbetslivserfarenhet från andra laboratorier.

Kandidaterna får gå igenom bland annat en bakgrundskontroll av Säpo samt en hälsokontroll. Därefter utbildas man i bland annat säkerhets- och skyddsrutiner, användning av skyddsdräkt och arbetsmetoder i laboratoriet. **DN “**

DN 26 feb 2015:

”Frågan om donation måste lyftas fram”

“ Senare i år kommer en statlig utredning med förslag på hur man ska få fler att säga ja eller nej till att donera organ efter döden. I dag har mindre än hälften tagit aktiv ställning.

Människor i Sverige är ofta positiva till att donera organ efter sin död – ändå råder det en brist på organ här i landet. Många får därför vänta onödigt länge på ett nytt hjärta, en ny lever eller en ny njure. Och en del hinner avlida under väntetiden.

Forskaren och läkaren Annika Tibell var under flera år chef för transplantationskirurgiska enheten på Karolinska universitetssjukhuset i Solna. Hon har också varit aktiv i olika medicinetiska kommittéer, både i Sverige och internationellt. I dag är hon knuten till Karolinska institutet (KI).

– I Sverige har mindre än hälften tagit aktiv ställning genom att registrera sig i Socialstyrelsens donationsregister, bära donationskort eller informera sina anhöriga. Nu måste den här frågan lyftas fram ännu mer, säger Annika Tibell.

Hon arbetade som transplantationskirurg i tjugofem år och är känd för sitt etiska förhållningssätt och engagemang i frågor som rör organdonationer och transplantationer – alltifrån mötet med patienter och anhöriga till arbetet för att skydda enskilda donatorers integritet.

Flera länder verkar vara mer framgångsrika än Sverige när det gäller organdonationer. I Sverige utförs i dag ungefär 16 donationer per en

miljon invånare. I Norge var motsvarande siffra för två år sedan 26 och i Spanien 35.

Många frågar sig hur det kan komma sig att dubbelt så många spanjorer donerar organ som svenskar?

– I Spanien är vården organiserad på ett delvis lite annat sätt. Fler patienter tas till exempel om hand på intensivvårdavdelningar, vilket är en förutsättning för att kunna transplantera organ om en patient dör. Men under senare år har vi märkt av en positiv utveckling när det gäller organdonationer även i Sverige, konstaterar Annika Tibell.

Vilken är den vanligaste missuppfattningen om organdonationer?

– Att en donator måste vara ung och helt frisk. Jag har transplanterat organ från 80-åringar och personer som har diabetes. Den genomsnittliga kvinnliga organdonatorn är 45 år och den genomsnittlige manlige donatorn är 60 år.

En viktig fråga som Annika Tibell tycker måste belysas är vem eller vilka som representerar en svårt sjuk eller avliden patient. I dag kan personal ibland få samtala med många anhöriga. Ofast är det barnen och en partner som är med, men ibland kan kusiner och andra släktingar ha synpunkter. Om patientens vilja är oklar och det uppstår oenighet blir det ingen donation, förklarar Annika Tibell.

Hur ser du på framtiden?

– Den medicintekniska utvecklingen går ständigt framåt och behovet av personer som är villiga att donera organ ökar. Rutiner och administration kring donationer och transplantationer behöver förbättras så att fler organ kan tas till vara. Jag tror också att vi i framtiden kommer att kunna genomföra transplantationer till personer som i dag är för svaga för att klara ett sådant ingrepp.

Annika Tibell menar vidare att det i framtiden kan bli möjligt att sätta in enskilda celler eller grupper av celler i stället för hela organ. Kanske kan det också bli aktuellt att transplantera organ från djur. Den forskningen har i stort sett legat nere under senare år, men på några håll i världen har arbetet återupptagits.

– På de flesta sjukhus görs sällan organdonationer, därför finns det inte alltid utarbetade rutiner för hur personalen ska agera, fortsätter Anna Tibell.

För anhöriga är det alltid en omskakande och ytterst känslig upplevelse att se en kär närstående vara hjärndöd, men som fortfarande vårdas i respirator. Tidigare handlade debatten ofta om dem som inte vill ge organ och hur deras rättigheter ska tas till vara. Nu tycker Annika Tibell att fokus måste riktas också mot dem som faktiskt *vill* ge – så att de också ska få möjligheten att donera organ efter sin död.

Senare i år ska den statliga utredaren Anders Milton presentera förslag på hur fler svenskar kan ges möjlighet att aktivt ta ställning till organdonationer. Bland annat tittar han på möjligheten att ställa frågan om eventuell donation vid förnyande av körkort eller på självdeklarationen. Utredningen ska också kartlägga hur olika vårdgivares är organiserade och hur de i dag arbetar med i dag organdonationer. Även behovet av ny lagstiftning på området ska kartläggas.

Thomas Lerner thomas.lerner@dn.se

En ny chans. Del 8.

I fjol transplanterades rekordmånga hjärtan, njurar och andra organ i Sverige. För mottagarna väntar oftast en återgång till ett normalt liv. Tidigare artiklar publicerades den 10, 11, 12, 17 , 18, 19 och 20 februari.

Fakta. Så här tar du ställning

Prata med dina anhöriga om hur du kan tänka din att donera organ.

Ladda ned ett digitalt donationskort genom appen MOD på App store eller Google Play.

Det går också att registrera sig i donationsregistret hos Socialstyrelsen. Mer info: www.socialstyrelsen.se/donationsregistret/anmalan

Man kan även fylla i ett vanligt donationskort som finns att hämta på apoteken.

I samband med en eventuell organdonation är det alltid den senast uttryckta viljan som gäller.

Källa: blidonator.se, merorgandonation.se, livsviktigt.se

Läsarreaktioner.

Blodgivare gör transplantationer möjliga
Tack Dagens Nyheter för en viktig och intressant artikelserie om organdonation.

Vi på Blod-centralen i Stockholms läns landsting vill i sammanhanget passa på att uppmärksamma alla de blodgivare som gör transplantationerna möjliga. Vid en levertransplantation behövs blod från mellan 10 och 100 blodgivare.

Blod kan inte tillverkas på konstgjord väg, utan bara ges från människa till människa. Varje år ger omkring 225 000 personer blod i Sverige. Det används vid operationer, olycksfall och förlossningar eller som del i behandlingen av svåra sjukdomar hos såväl nyfödda som äldre.

För att bli blodgivare ska man vara frisk och mellan 18 och 60 år. Läs mer på *www.geblod.nu*

Karolina Blom Wiberg, kommunikationsansvarig på Blodcentralen i Stockholms läns landsting

Det finns ett moraliskt imperativ
Jo, jag kan absolut tänka mig att donera mina organ (det har jag redan anmält). Varför? Jo, det finns givetvis ett moraliskt imperativ.

Men än viktigare är kanske hur man svarar på frågan: ”Kan du tänka dig att ta emot ett donerat organ? Den som svarar ja på den frågan, får svårt att svara nej på frågan om man vill ge.

En glasklar tillämpning av den gyllene regeln …

Johan Å

Livet är mer värdefullt efter att ha läst om Kevin
Jag ville bara tacka för en oerhört fin och oerhört sorglig artikel om lille Kevin, som dog endast fem månader gammal. Jag har själv tre barn, sex, fyra och två år gamla, och när man läser en sådan artikel kan man inte värja sig – texten och bilderna går rakt in i hjärtat, och man börjar gråta. Jag har tänkt väldigt mycket på artikeln efter att jag läste den, hur fruktansvärt fel det känns att den här lilla härliga killen skulle dö. Om jag ändå kunde väcka honom till liv igen! Och då var det ändå en fullt främmande familj och baby.

Samtidigt har jag varje dag efter detta börjat tänka så mycket mer på mina egna barn, krama dem extra, leka med dem lite mer, klappat om dem i sömnen när jag själv vaknat till.

Livet och mina egna barn har blivit extra värdefull efter artikeln om Kevin, och jobb och små vardagsbekymmer har bleknat rejält i betydelse. Detta bara genom att läsa om, och se ett foto på, den här lille killen.

Självklart är jag uppskriven för organdonation.

Joakim Rådström

Bra bild av hur det är att leva med cystisk fibros
Artikeln i DN gav en väldigt bra bild av vad det innebär att leva med cystisk fibros och beskrev väldigt tydligt den betydelse som transplantationsmöjligheten har för våra medlemmar.

Inom kort ska Socialstyrelsen avgöra om huruvida cystisk fibros ska inkluderas i det allmänna screeningprogrammet för nyfödda, vilket skulle innebära ett stort steg framåt för svensk CF-vård. Vi är ett av de sista länderna i västvärlden som ännu inte har screening för CF. För de patienter som får en sen diagnos blir konsekvensen att de under sina första levnadsår inte får nödvändig behandling och därför får leva med dålig viktuppgång och lungproblem som hade kunnat förebyggas med rätt behandling.

Vi har många föräldrar som kommer till oss efter att under några år ha skickats runt mellan BVC och olika läkare och mottagningar utan att få rätt diagnos, vilket innebär stort lidande för barnen och en mycket frustrerande situation för föräldrarna.

Johan Moström, förbundsordförande Riksförbundet Cystisk Fibros

Det handlar om vårdpolitik – inte brist på donatorer
Man läser och hör mycket om det här med att man bör fylla i ett organdonationskort, be släkt och vänner att tänka över och ta ställning och så vidare. Om man summerar ihop det man hör och läser kokar det ihop som om det vore ett problem med brist på villiga donatorer och/eller organ.

Så är ofta inte fallet.

Problemet är brist på kapacitet motsvarande intensivvårdsplatser för att hålla en hjärndöd i gång för att de facto kunna nyttja organen. Med andra ord ett problem som härstammar från den förda vårdpolitiken, inte från en brist på donatorer.

Fast det läser eller hör man aldrig om …

Bengt “

DN 27 feb 2015:

”KI måste söka efter skallarnas ursprung”

Efter regeringens beslut att återlämna tio kranier till ursprungsbefolkningar finns fortfarande 340 stycken kvar på Karolinska institutet. Nu riktas skarp kritik mot att KI inte gjort mer för att ta reda på kvarlevornas ursprung.

I torsdags kunde DN berätta att regeringen återlämnar tio kranier från ursprungsbefolkningar bevara-de vid Karolinska institutet (KI) i Stockholm.

Samtidigt kritiserade forskningsminister Helene Hellmark Knutsson KI:s passivitet i fråga om de kvarvarande skallarna.

– Jag ser det som självklart att man behöver lyfta fram det här i ljuset. Lärosätena bör inte lämna detta okommenterat, sa hon till DN.

Efter beskedet om att tio kranier ska återlämnas finns fortfarande omkring 340 kranier som använts i rasforskning och som är plundrade från ursprungsbefolkningars gravar kvar på KI.

Hittills har KI inte aktivt sökt upp länder som fått sina gravar plundrade för att upplysa om att kranierna finns.

Den hållningen kritiseras nu starkt av Eskil Franck, nyligen pensionerad överintendent vid Forum för levande historia, statens myndighet för främjande av alla människors lika värde.

Franck, som också är styrelseledamot vid Karolinska institutet, uppmanar lärosätet att söka upp länder som fått sina gravar plundrade.

– Regeringens beslut att återlämna kranier är jättebra. Men nu måste KI liksom andra lärosäten intensifiera sökandet efter kvarlevornas ursprung. Att återföra dessa människor till sina hemtrakter är ett sätt att försöka återupprätta deras värde, säger han.

Han anser att en tidsgräns bör sättas vid 1 januari 2017 för att inte lärosätena ska ”kunna skjuta upp arbetet i all evighet”.

– De kvarlevor som man inte lyckas spåra ska begravas på ett värdigt sätt i jord på en svensk begravningsplats. Detta är människor. De bör hanteras som människor, säger Eskil Franck.

Han drar en parallell till hur kvarlämningar hanteras från Förintelsens brott.

– Det är givetvis urexemplet. Det finns ett pågående franskt projekt som letar upp massgravar i Ukraina från andra världskriget och arrangerar med värdiga begravningar. Jag är inte ute efter att skuldbelägga, men när vi nu gjort den här upptäckten i våra universitetsarkiv gäller det att återföra det som går och begrava resten.

Per Bengtsson, universitetsdirektör vid KI, säger till DN att man tänker hörsamma Eskil Francks krav.

– Vi lovar att försöka ta reda på hemvisten för vart och ett av kranierna. Det kan ibland vara svårt, det vet vi, men alla skallar ska få

en ärlig chans. Det ska ske vid enheten för medicinens historia och kulturarv, men det kan även bli aktuellt med mer resurser.

Kommer ni att vara klara det till 2017?

– Det är bra med en tidsgräns för att det skapar tryck i arbetet, men jag kan inte ta ställning till om just den gränsen är realistisk. Vi måste ge vart och ett av kranierna en möjlighet att återbördas och då kan 2017 vara en för snäv deadline.

Varför har KI varit så passivt hittills?
– Jag tycker nog att alla lärosäten i Sverige har varit lite för passiva när det gäller hanteringen av mänskliga kvarlevor. Jag konstaterar också att det inte hade skadat med en tydligare riktlinje från regeringen i den här frågan; det är ju flera universitet och museer som brottas med samma problem.

Forskningsminister Helene Hellmark Knutsson har sagt att det är upp till lärosätena själva att hantera sina samlingar.

Per Bengtsson tycker idén om en massbegravning är ”bra som förslag” men säger att det också kan finnas ”etiska invändningar”.

– Det förslaget måste vridas och vändas på i en process.

Hur ser den ”processen” ut?
– I slutet av mars ska vi ha ett internt seminarium vid enheten för medicinhistoria och kulturarv. Vi planerar också ett internationellt seminarium där Sverige kan ta intryck av andra länders hantering av mänskliga kvarlevor.

Björn Af Kleen bjornafkleen@outlook.com

Detta har hänt.

25 januari

DN avslöjar att Karolinska institutet, KI, har en samling med nästan 800 kranier som det bedrivits rasforskning på kring förra sekelskiftet. Runt 350 kranier uppskattas vara plundrade från ursprungsbefolkningar.

20 februari

DN berättar att mänskliga kvarlevor från professorerna Retzius samling även finns på Lunds och Uppsalas universitet, samt på Naturhistoriska museet i Stockholm.

26 februari

Regeringen beslutar att kvarlevor ska återlämnas till Museum of New Zealand och organisationen Te Tupuna Te Tura i Franska Polynesien. “

* Hushållet. Mat, boende, energi, konsumtion, ekonomi.

Politik för en hem- och konsumentminister och en energiminister.

I regeringen hanteras problemen av

Konsumentpolitik:

Per Bolund
Finansmarknads- och konsumentminister, biträdande finansminister
Finansdepartementet

Konsumentpolitiska initiativ
Mål och budget för konsumentpolitiken 2015
Vart kan konsumenten vända sig?

Konsumentpolitikens målsättning är att ge konsumenter makt och möjlighet att göra aktiva och medvetna val. För detta krävs ett grundläggande lagstadgat konsumentskydd samt en effektiv och väl fungerande kontroll av att lagstiftningen efterlevs. Därutöver krävs information till konsumenterna som är lättillgänglig och tillförlitlig. Möjligheter till enkel tvistlösning är också en viktig fråga. För den enskilde konsumenten är det viktigt med ett högt konsumentskydd även utanför Sveriges gränser, inte minst vid till exempel resor eller inköp via internet.

Ett antal myndigheter har i uppdrag att verkställa regeringens konsumentpolitik:

- Allmänna reklamationsnämnden,
- Fastighetsmäklarinspektionen,

- Konsumentverket med Konsumentombudsmannen,
- Marknadsdomstolen samt
- Resegarantinämnden.

Ibrahim Baylan
Energiminister Miljö- och energidepartementet

"Målet med energipolitiken är att med så lite miljöpåverkan som möjligt säkerställa en trygg eltillgång för företag och hushåll
Ansvarsområden
CV
Pressmeddelanden
Tal
Uttalanden
Debattartiklar
Intervjuer och reportage
Webbutsändningar
Statssekreterare

Åsa Romson
Klimat- och miljöminister, vice statsminister. I området för klimat behandlas problem som hör till hushållsverksamheter:
hushållsverksamheter (energi, kretslopp och avfall, strålskydd och kärnsäkerhet o d)

Mehmet Kaplan
Bostads-, stadsutvecklings- och it-minister. Näringsdeparementet

Problem med drift av bostäder som hanteras av Kaplan bör ingå i hushållsverksamheter.

Som huvudansvarig för regeringens politik på området för hushållsverksamheter lär man få sätta Per Bolund.

Hushållsverksamheter. Hemkunskap. 36-39zs.pdf

64 Hushållsarbeten. Energi- och hygienförsörjning.
641 Matlagning. 642 Måltider, servering, restauranger.
643 Organisation av boende, personalrum o d, hotell.
644 El-, gas-, värme-, vatten- hygienförsörjning o d.
645 Användning av inventarier o d
646 Personlig hygien o d, klädvård (utom 648 tvätt o d).
647 Allmän hushållsekonomi. Inkomster och utgifter
648 Städnings-, rengörings- och tvättverksamheter o d.
649 Personvård: barn, hemsjukvård o d .

Detta är verksamheter som världens 7 miljoner människor alla har mer eller mindre. Verksamheterna är inte likadana världen över. I många fall är hushållen fattiga och lever på mindre än ett par tre dollar om dagen = cirka 20 kr per dag, hur det nu går till.

I Sverige är rimliga lägsta hushållskostnader i förvärsarbetande åldrar år 2013 för vuxen ensam 145 000 kr om året = cirka 400 kr per dag, för makar 220 000 kr = cirka 600 kr per dag. Pensionärer cirka 375 kr per dag och pensionärsmakar cirka 560 kr per dag.

Hushållverksamheterna är grundläggande problem både i Sverige och världen. De är grunden för välfärden.

I världen:

641 Maten. Är i världen som helhet ett problem. Det förekommer svält och näringsbrist. Skördarna slår fel. Mat slängs. Fördelningsproblem. Befolkningen ökar, räcker maten?

643 Bostäder. Bostadsbrist i Sverige. I världen dåliga bostäder och för få. Hälften av världens befolkning bor i städer, ofta tätt i höga hus utan kontakt med natur och därmed med tvivelaktig livskvalitet. Många sover på gatan.

644 El-, gas-, värme-, vatten- och hygienförsörjning. Vatten och avlopp saknas ofta, ger sjukdomar och elände. Energibrist. Hur göra den energi som behövs?

645 Tillbehör till boendet, inventarier, kommunikations- och transportmedel. Till fattigdom och dåliga bostäder hör dåliga tillbehör.

646 Personlig hygien. Kläder. Personliga hjälpmedel, t ex kryckor i den mån de inte finns med bland inventarierna. Hit kan man räkna sådant som bygger upp kompetensen och livskvaliteten, skolutbildning, information, läsmöjligheter. Säkerligen stora brister i världen.

647 Hushållsekonomi. Tillgång till pengar att betala hushållsverksamheterna med. Arbetslöshet. Skatter, försäkringar, generella bidrag mm. Lån och skulder.

648 Städning rengöring tvätt o d. Finns inte vatten och avlopp lätt tillgängligt blir det mycket problem. Ta bort farliga kemikalier, baciller.

649 Vård av barn, äldre och sjuka. Gemensamma organ som stöd saknas ofta

Hushållen är beroende av andra verksamheter än de egna hushållsverksamheterna: vägar, transportsystem, skolor, sjukhus m m

På nästa sida har gjorts en kort sammanställning av sådana andra verksamheter, så att alla verksamheter finns med. Den är gjord efter svenska förhållanden, men gäller i princip överallt i världen.

Ur den kan man utläsa vilka de viktigaste politiska problemen är.

För företag och företagare kan göras liknande sammanställning, men verksamheterna blir då ordnade på annat sätt.

Hushållsverksamhet	Är beroende av zs Sida 438
641 Matlagning. 642 Måltider Restauranger	63 Biologisk produktion 66 Livsmedelsindustri 63 Livsmedelshandel 61 Livsmedelskontroll 62 Ingenjörsverksamheter för produktion och kontroll o d
643 Boende, hotell, härbärge, tält	643 Bostadsmarknad 647 Hyresvärdar 69 Bostadsbyggen. 66-68 Material 71 Fysisk planering av bostadsområden och serviceområden 758 Social miljö i bostadsområden 62 Ingenjörsverksamheter för produktion och planering o d
644 El-, gas-, värme-, vatten-hygienförsörjning o d.	644 Elsystem 644 Vattenkraftverk, kärnkraftverk vindkraftverk, värmepumpar, fjärrvärme. 71 Planering frisk luft. 644 Vatten- och avloppssystem 644 Avfallshantering 69 Produktion och reparation av kraftverk, vatten- och avlopp od 71 Översiktlig planering av kraftsystem, hygiensystem o d 62 Ingenjörsverksamheter för produktion och planering
645 Användning av inventarier o d. Möbler, TV o d, telefoner, cyklar, bilar, hushållsutrustning	653 Möbelhandel, handel för TV, telefoner, transportmedel m m 68 Produktion av möbler, TV o d, transportmedel m m 656 Vägar, vägskötsel. vägavgifter 71 Översiktlig planering vägar o d 656 Kollektivtrafik. 654 Televerks. 62 Ingenjörsverksamheter för produktion och planering o d
646 Personlig hygien, kläder o d, Förmåga, kompetens	646 Personlig hygien, klädvård 653 Handel för kläder od 68 Produktion av kläder o d 7957 Utbildning 70 Kultur 7914-794 fritidssysslor 796-799 Sport och idrott 73-78 Utställningar, musik 655 Förlag 659 Reklam 80-99 Tidningar o annan läsning 651 Datorkunskap 6520 Tillgång till myndigheter 6525 Militära verksamheter 7952-7959+658 Sociala miljöer 61 Läkare, sjukhus 11-19 Inre verkligheter. 2 Religion
647 Hushållsekonomi. Inkomster, utgifter	658 Arbetsmarknad, arbetsgivare arbetsförmedling, fackföreningar, arbetsinkomster 657 Försäkringar,skatter,kapitalinkomster,skulder.Barnbidr,bostbidr 7951 Socialvård, socialbidrag 653 Handel med varor 653 Handel med utlandet 647 Hyror och bostadsutgifter 644 Bränsleutgifter o d 647 Hushållsutgifter 656 Resor
648 Städning, rengöring, tvätt	648 Städning .Kemikalier. Baciller
649 Personvård: barn, hemsjukvård, äldrevård	649 Personvård: barn, älrevård hemsjukvård od 7951 socialvård 61 Läkare 7957 Dagis och skolor
	Alla verksamheter är beroende av 10-19 Samhällets och individernas kunskaper, värderingar och moral 31-39 Politiska verksamheter 50-59 Naturkunskaper, matematik

DN 28 jan 2015

“Enklare att klaga för missnöjda kunder

Från halvårsskiftet blir det lättare för konsumenterna att få sina klagomål prövade av Allmänna Reklamationsnämnden, ARN. En nyhet är att nämnden även ska pröva tvister som rör värmepumpar eller förbrukningen av el och telefoni.

Privatpersoner som är missnöjda med varor och tjänster som de köpt, och inte kan komma överens om kompensation med det aktuella företaget, kan vända sig till ARN för att få sin sak prövad. Tanken är att konsumenterna ska slippa vända sig till domstol eftersom det är krångligt och kan bli dyrt.

Det finns en rad regler kring vilka ärenden ARN tar upp och det sker förändringar med jämna mellanrum. Trenden går mot att det blir enklare för konsumenterna att anmäla och att det går att klaga på fler varor och tjänster.

Nu är det snart dags för nya förändringar i den riktningen.

Sommaren 2014 lade Konsumenttvistutredningen fram sina förslag på hur det ska bli enklare för missnöjda konsumenter att få sina tvister prövade utan att behöva gå till domstol.

Utredningens förslag består av två delar. Den ena handlar om hur Sverige ska anpassa sig till EU-lagstiftningen, medan den andra delen inriktar sig på förslag för att göra verksamheten effektivare och få fler företag att rätta sig efter ARN:s beslut.

Utredningen föreslår att de nya reglerna ska börja gälla från den 1 juli i år och regeringen förbereder ett lagförslag som ska läggas fram för riksdagen i vår. Lagförslaget kommer till stor del att bygga på utredningens förslag.

En stor skillnad jämfört med i dag är att ARN ska kunna pröva tvister inom fler områden. Det gäller exempelvis tvister kring förbrukning av el och telefoni, värmepumpar, konst och antikviteter samt spel och lotterier som ARN inte prövar i dag.

– I framtiden kommer det nästan inte att finnas några undantag förutom hälso- och sjukvårdstjänster och områden som hanteras av privata nämnder, säger Britta Ahnmé Kågerman, chef för ARN.

Nytt är också att företagarna ska bli tvungna att informera kunderna om vart de ska vända sig för att klaga om det uppstår en tvist. I dag får konsumenterna ta reda på det själva.

En annan förändring, som utredningen föreslår, är att nämnden ska pröva tvister som gäller lägre belopp än i dag. För klagomål inom bostadssektorn sänks exempelvis värdegränsen från 2 000 kronor till 1 000 kronor. Konsumenterna ska också få tolv månader på sig att komma in med anmälan till ARN jämfört med sex månader i dag.

När anmälningsproceduren för-enklas är det fler konsumenter som gör slag i saken. Det visade sig senast 2011 när det blev möjligt att göra anmälningar på ARN:s sajt. Sedan dess kommer det in 20 procent fler ärenden per år.

– Jag tror, liksom utredningen, att de här nyheterna kommer att innebära att antalet ärenden på sikt kan komma att öka med ytterligare 20 procent, säger Britta Ahnmé Kågerman.

Samtidigt som nämnden väntas få in fler ärenden måste handläggningstiderna bli kortare. Med undantag för särskilt komplicerade ärenden ska det som mest få gå 90 dagar från att ärendet är klart för avgörande till att konsumenten och företaget får veta beslutet.

– Vi förbereder oss så gott det går. Bland annat genom att effektivisera verksamheten men också genom att försöka få gehör för att vi behöver mer pengar när förändringarna träder i kraft, säger Britta Ahnmé Kågerman.

Men ARN kommer inte att avgöra alla tvister. Utredningen föreslår att de branscher som vill kan inrätta privata branschnämnder som kan fatta beslut när konsumenter och företag är oeniga. Branschnämnderna ska vara oberoende och opartiska, arbeta snabbt och gratis eller till en låg kostnad. De måste också godkännas av regeringen.

Maria Crofts maria.crofts@dn.se

Konsumenter slipper dyra rättegångar

Allmänna reklamationsnämnden (ARN) prövar tvister mellan konsumenter och företag om köp av varor och tjänster. Genom ARN:s prövning slipper konsumenterna gå till domstol och riskera att tvingas betala rättegångskostnader. I uppgifterna ingår också att informera konsumenter och företag om nämndens praxis, hur nämnden tidigare beslutat i olika fall.

Här är de nya förslagen

Förändringarna bygger dels på ett EU-direktiv och dels på förslag från en utredning. De här förändringarna väntar sig ARN från den 1 juli i år:

De flesta undantag från vad ARN kan ta upp tas bort. Det betyder bland annat att ARN ska pröva tvister som rör el, tele, värmepumpar samt spel och lotterier vilket nämnden inte gör i dag.

Alla näringsidkare, alltså de som säljer en vara eller tjänst, måste informera konsumenterna om vart de kan vända sig vid en tvist.

Handläggningstiderna ska kortas så att tvisten är avgjord senast 90 dagar efter nämndens sammanträde.

Beloppsgränserna för att ARN ska pröva en tvist halveras i många fall. För klagomål på elektronik behöver konsumentens krav exempelvis bara vara 500 kronor i stället för dagens 1 000 kronor.

ARN ska kompletteras med godkända branschnämnder som ska erbjuda konsumenterna att lösa tvister kostnadsfritt eller mot en låg avgift.

Det här tvistade vi mest om 2014

Område Antal anmälningar

Resor 2 160

Motor 1 994

Elektronik 1 971

Allmänna 1 487 (ärenden som inte passar in under någon annan rubrik).

Bostad 1 255

Försäkring 988

Totalt fick ARN in 11 396 ärenden 2014. Konsumenterna fick helt eller delvis rätt i 35 procent av de ärenden som prövades.

På www.arn.se finns information om hur du gör en anmälan. “

DN 29 jan 2015:

“Efterfrågan på ekologisk mat ökar i rekordtakt

Försäljningen av ekologisk mat i Sverige ökade med 38 procent förra året. Ökningen är störst i världen, enligt Ekoweb som sammanställt siffrorna. Efterfrågan har varit så stor att det ibland har varit brist på vissa varor.

Under 2014 såldes ekologiska livsmedel för 15,5 miljarder kronor i Sverige. Det är en uppgång med 38 procent jämfört med året innan då försäljningen var 11,2 miljarder. Ökningen är unik i världen.

– Under de sju år som vi har fört statistik har ekomarknaden i genomsnitt ökat en miljard per år i värde, nu ökar den med drygt fyra miljarder, säger Cecilia Ryegård. Hon är redaktör för Ekoweb, en oberoende nätsajt och marknadsbevakare som har sammanställt årsrapporten.

Den kritik som tre forskare i höstas riktade mot ekologisk odling ser inte ut att ha dämpat efterfrågan.

– Året har avslutat väldigt starkt, det ser vi på siffrorna från december. Så den debatten verkar inte ha påverkat konsumenterna, säger Cecilia Ryegård.

Ökningen finns över hela sortimentet, men frukt och grönsaker ökar mest. Vissa perioder har efterfrågan varit så stor att varor har tagit slut, det gäller bland annat kött, vissa mejerivaror och ägg, vilket DN tidigare skrivit om.

– Det är svenskproducerat som i hög grad står för ekoökningen och det är där det periodvis varit brist. Troligen hade årsresultatet för 2014 blivit ännu bättre om det funnits mer ekologiska varor i butikerna, säger Cecilia Ryegård.

Hon får medhåll av Maria Smith, miljöchef på Ica.

– Utmaningen nu är inte att få kunden att välja ekologiskt utan att få tillräckligt med varor på hyllorna, säger hon.

De stora livsmedelskedjorna, Coop, Ica och Axfood, har ökat sin försäljning av ekomärkt mat med mellan 40 och 55 procent. Många kampanjer med extrapriser på ekologiska varor, tydligare skyltar och flera nya produkter, inte minst med egna varumärken, har dykt upp under året. Dessutom har priserna på ekovaror legat still.

– Konsumenternas intresse har sammanfallit med butikernas satsningar. Man har från butikernas håll uppfattat kundernas önskemål, säger Cecilia Ryegård.

Ekologiska varor har blivit en viktig profilvara för butikerna och även kedjor som Bergendahl, Lidl och Netto har nu ett ekologiskt bassortiment.

Det är i detaljhandeln som de ekologiska varorna har ökat mest, 41 procent. Inom den offentliga sektorn var ökningen 15–20 procent

medan takten varit lägre på hotell- och restaurangsidan, cirka 10 procent.

– Vi tror att försäljningen av ekologiskt kommer att fortsätta öka, det finns en efterfrågan på produkter som är både lokala, svenska och ekologiska. Där finns en potential för svenska producenter, säger Christina Gezelius, informationschef på Martin och Servera som säljer till storkök.

Efter förra årets ökning står de ekologiska varorna nu för 5,7 procent av den totala livsmedelsförsäljningen. Det är en bit kvar till vårt grannland Danmark där motsvarande siffra är 8,7 procent.

– Köpenhamn är världens huvudstad för eko, där ligger andelen på 17 procent. Det märks när man besöker staden. Premiumrestauranger som Relä skyltar tydligt med att man är i huvudsak ekologisk, säger Cecilia Ryegård.

Prognosen är att efterfrågan på ekologiskt kommer att fortsätta öka, men att produktionen måste hänga med så att det inte uppstår brist på varor.

– Vi jobbar på att få fram ekologiska livsmedel, med det måste vara lönsamt för bonden att ställa om. Och vi har upplevt att lönsamheten har minskat, säger Eva Rülf, samordnare för ekologiska frågor på Lantbrukarnas riksförbund.

– Det tar en sekund att välja eko i butikshyllan, det tar ett eller två år på gårdsnivå.

Jannike Kihlbergjannike.kihlberg@dn.se

Fakta. Så mycket ekomat säljs

38 procent ökade den ekologiska livsmedelsförsäljningen i Sverige 2014.

5,6 procent av den totala livsmedelsförsäljningen var ekologiska varor, till ett värde av 15,5 miljarder kronor.

83 procent ökade Systembolagets försäljning av ekologiska produkter, Försäljningen av ekoviner fördubblades.

Försäljning ekologiska livsmedel i miljarder kronor:

2008: 6 miljarder
2009: 7 miljarder
2010: 8,1 miljarder
2011: 9 miljarder
2012: 9,9 miljarder
2013: 11,2 miljarder
2014: 15,5 miljarder

Största ekologiska varugrupperna 2013 (siffror för 2014 inte klara än)

Mjölk, ost och ägg
Grönsaker
Frukt
Alkoholfria drycker
Kött

Ekologisk försäljning i andra länder (alla länders statistik är inte klar än).

Världsmarknaden ligger på 450– 500 miljarder kronor och ökade cirka 10 procent 2014.

Danmark ökade 8 procent, ekoandel av livsmedelsför- säljningen 8,7 procent.

Tyskland ökade 8–10 procent, ekoandel av livsmedelsförsäljningen cirka 5 procent.

USA ökade 10 procent, ekoandel av livsmedelsförsäljningen 4,3 procent.

Norge ökade 20–30 procent, ekoandel av livsmedelsförsäljningen drygt 2 procent. Källa: Ekoweb “

DN 29 jan 2015:

”Det känns som att den blivit billigare”

“Det blir allt oftare ekomat när Anna Sjögren handlar. Det började med beställda färdiga matkassar, och på senare tid har butikernas kampanjer gjort det lättare att välja ekologiskt.

– Framför allt frukt, grönsaker och mejeriprodukter blir ekologiska, säger Anna Sjögren när vi träffas i mataffären i centrala Stockholm.

Anna Sjögren är naprapat och gillar att röra på sig. Helgen innan vi träffas har hon varit och åkt längdskidor i Orsa. Hon och hennes man har likt många andra först de senaste åren börjat handla mer ekologiskt.

– Vi prenumererade på en matkasse där det mesta var ekologiskt. Det gjorde att vi började tänka mer på det, säger Anna Sjögren och fortsätter:

– Kassen hade otroligt mycket grönsaker. Det blev ett himla hackande så maten tog ganska lång tid att laga. Nu har vi en bra affär där vi handlar i stället.

Allt större del av den mat och det vin som de köper är ekomärkt.

– Jag tycker att det har hänt mycket det senaste året. Utbudet är större, butikerna skyltar bättre så att varorna är lättare att hitta. Dessutom känns det som om ekologisk mat har blivit billigare, säger Anna Sjögren.

Anledningarna till att hon väljer ekologiskt är flera, den egna hälsan förstås, men också miljön och andras hälsa.

– Jag tänker mest på besprutning. Ta bananer till exempel, där tänker jag främst på att de som arbetar med bananerna inte ska bli sjuka av kemikalier, säger Anna Sjögren.

De forskare som i höstas skrev att ekologisk mat inte var klimatsmart och gav för små skördar har inte påverkat henne.

– Det spelar ingen roll för min del, deras artikel ändrar inte mina värderingar om ekomat, säger Anna Sjögren.

Men det är inte bara ekologiskt som gäller. Var maten kommer ifrån är viktigt.

– När det gäller kött ska det vara svenskt och närproducerat. Jag skulle aldrig köpa utländskt kött. Och är jag hemma i Halmstad köper jag bara mjölk från det lokala mejeriet, säger Anna Sjögren.

Jannike Kihlberg jannike.kihlberg@dn.se “

DN 1 feb 2015:

“Framtidens mat står på tillväxt under ytan

Framtidens trendmat finns under vattenytan. Alger är nyttiga, proteinrika och miljövänliga. På Västkusten finns Sveriges första farm för stora alger.

Ett fält med röda bojar guppar vid Kosterarkipelagen i norra Bohuslän. Här har havet förvandlats till fram-tidens åker. I rep under bojarna växer sockertång, eller kelp som den också kallas. Den bruna storvuxna algen ingår i en försöksodling.

– Vi undersöker om vi kan plocka kemikalier, mat eller matingredienser direkt ur de makroalger, tång, som finns naturligt i våra kustområden, säger Fredrik Gröndahl, forskare på KTH.

Han är projektledare i Seafarm, ett samarbete mellan KTH, Chalmers och Göteborgs universitet. Projektet startade för ett och ett halvt år sedan och ska hålla på i totalt fem år.

– Jag tror att folk kommer att äta mer alger i framtiden, speciellt eftersom det är så nyttigt, säger Fredrik Gröndahl.

Hundra gram alger ger hela dagsbehovet av Omega 3, de innehåller mycket protein av hög kvalitet, mineraler och även mycket fibrer. Som en sidodel i projektet kommer i vår en broschyr med algrecept och tips på hur råvaran bäst plockas.

I Sverige har alger blivit populärare, även om vi ligger långt efter asiatiska länder där de äts både som sallad och i varmrätter. När Tommy Myllymäki vann kock-EM i våras ingick alger i förrätten.

På butikshyllorna finns redan många algbaserade livsmedel. De gröna Noriarken som används till bland annat sushi är gjorda på rödalg. I misosoppa ingår ofta buljong gjord på kombualger och den serveras ofta med wakame, en brunalg. Tångkaviar finns både på burk och på tub. Sjögräsnudlar ser ut som glasnudlar och har blivit populära för att de innehåller få kolhydrater, agar-agar från rödalg används i stället för gelatin och spirulina från blå-gröna alger är ett populärt kosttillskott.

Som DN tidigare berättat har FN:s matorgan, FAO, pekat ut akvatisk odling, vattenbruk som en av vägarna till att producera livsmedel. Globalt är odling av makroalger en storindustri. Japansk kelp är världens mest odlade art, enligt Fredrik Gröndahl. Sveriges har en av Europas längsta kuststräckor, hela 2 400 kilometer, så förutsättningarna för algodling finns, även i Östersjön.

På vissa kuststräckor kan alger innehålla tungmetaller så det måste kontrolleras. I Skåne görs biogas av rödalger som inte duger till människo-föda.

– Det finns inga giftiga makroalger i svenska vatten, däremot smakar kanske inte alla gott. Man ska inte plocka nära industrier eller hamnar, säger Fredrik Gröndahl.

Sockertången växer snabbt, från en centimeterlång planta till 1,5 meter på ett halvår. De växer bäst när det är kallt och skördas lagom till midsommar.

– Det roliga med alger är att de anpassar sig till sin marina omgivning, våra alger skiljer sig från dem i Norge. Vi kanske hittar ingredienser som inte finns på andra ställen, säger Fredrik Gröndahl.

Alger har stora användningsområden. I växthus i Simrishamn odlas mikroalger som ska ersätta fiskolja i Omega 3-kapslar. Projekt Seafarm ska undersöka algernas användbarhet som biobränsle, gödsel, polymerer som kan bli plaster. Dess-utom används alger som föda till både människor och djur.

– I dag matar vi laxodlingar med fisk som malts till mjöl. Det finns behov av annat foder, men det kan också gälla foder till gris och kyckling, säger Fredrik Gröndahl.

Försöksodlingen vid Kosteröarna är cirka en halv hektar stor, nu ska den utvidgas till två hektar.

– Vi behöver ha en mer storskalig odling för att kunna se vilka effekter det får på havsmiljön, säger Fredrik Gröndahl.

En positiv effekt är att alger tar upp kväve och fosfor vilket motverkar övergödning. Negativa konsekvenser som ska granskas är om algmassa kan ramla ned under odling och orsaka syrebrist. Bojar och odlingar kan irritera människor vid kusten både för att de är störande att se på och för att de hindrar rörligheten.

– Vår ambition är att odling av alger ska bli en ny bransch som ger arbetstillfällen. Havet har vi tidigare bara använt på ett rovaktigt sätt när vi åkt ut och fiskat torsk, tonfisk och andra rovfiskar. Det finns stort utrymme för tillväxt i havet, säger Fredrik Gröndahl.

Jannike Kihlberg jannike.kihlberg@dn.se

Fakta. Plocka alger för matlagning

Välj platser som har god vattenomsättning. Plocka aldrig alger i hamnar eller områden med utsläpp av kloak- eller industriavfall. Plocka inte i närheten av kärnkraftverk.

Använd inte de delar av algerna som har kraftig påväxt av djur.

Undvik alltid alger som är tunna som hårstrån.

Plocka aldrig alger i sötvatten, de är oftast olämpliga som föda.

Skölj alltid algerna i sötvatten före tillagning eller förvaring.

Om du inte har tid att ta hand om algerna genast bör du förvara dem kallt. Kraftiga alger som bladtång och knöltång håller sig färska i kylskåp i upp till två dagar. Tunnbladiga alger som havssallad däremot är mer ömtåliga och klarar högst åtta timmar i kylskåp. De bör därför tas om hand så fort som möjligt.

Källa: Projekt Seafarm, KTH, Mia Bisther, Björn Bisther och Fredrik Gröndahl.
DN på lördag Jens Linder tipsar om olika maträtter med alger. “

DN 4 feb 2015:

“Fattiga unga mår sämre

Ökande välfärd i Europa och Nordamerika har lett till bättre hälsa bland ungdomar. Men hälsogapet mellan fattiga och rika har också ökat, visar en ny jämförande internationell hälsostudie.

Syftet med studien, som på onsdagen publiceras i den ansedda medicintidskriften The Lancet, är att jämföra socioekonomiskt relaterade olikheter med fem hälso-relaterade områden; fysisk aktivitet, kroppsmasseindexet BMI, psykologiska och fysiska symtom och hur nöjda de unga var med sina liv.

Studien bygger på hälsodata från nästan en halv miljon barn och unga, 11, 13 respektive 15 år gamla 2002, 2006 och 2010, som deltagit i en hälsoenkät i WHO:s regi.

Den nu aktuella studien visar att ungas hälsa förbättrats på vissa områden, men också att unga i de ekonomiskt sämst ställda grupperna har fått sämre hälsa.

De uppger oftare fysiska och mentala problem som huvudvärk och irritation.

Unga i de ekonomiskt sämst ställda grupperna är också mindre fysiskt aktiva och har högre BMI, och skillnaderna mellan fattiga och rika ökar.

Räknat på alla länder är det bara i fråga om hur nöjda de unga är med sina liv där man kan se en liten minskning i ojämlikheten mellan fattiga och rika.

Men för unga i de länder som har störst inkomstskillnader är också skillnaderna större i psykologiska och fysiska symtom liksom i hur nöjda de unga är med sina liv.

– Ett starkt internationellt fokus på att minska barnfattigdom och barnadödlighet för barn under fem år har inte följts upp på samma sätt bland de lite äldre, vilket vidgat den socioekonomiska hälsoklyftan för dem.

– Om ojämlikheten i hälsa nu ökar i dessa tydligt rika länder, speciellt i unga år, är dessa trender särskilt alarmerande för den framtida hälsan, säger Frank Elgar, professor i psykiatri i Quebec i Kanada och huvudförfattare till studien, i ett uttalande inför publiceringen i The Lancet.

De länder som ingår i undersökningen hör till några av de rikaste i världen: 23 EU-länder och Makedonien, Schweiz, USA, Kanada och Ryssland, och dessutom Israel som enda utomeuropeiska land.

Forskarna definierade de ungas socioekonomiska status utifrån svar på frågor om familjens ekonomi; bilinnehav, semestervanor, datorägande och om de unga hade eget rum.

Staffan Kihlström staffan.kihlstrom@dn.se “

DN 5 feb 2015:

“ De vill få oss att byta ut kött mot bönor och ägg

Alger i korven, bönor och mer ägg. Små förändringar kan göra maten mer modern och hållbar. Nästa år ska för första gången en svensk mästare i klimatsmart charkprodukt utses.

Korven, som på senare år har gått från fulmat till finmat, kan snart ge sig ut på en ny resa. I stället för hög kötthalt kan andelen alger bli ett säljargument.

– Vi i livsmedelsbranschen måste göra något åt klimatpåverkan. Den största potential vi har är köttproduktionen, säger Rickard Albin. Han arbetar på Lyckeby Culinar, ett företag som utvecklar produkter för livsmedelsbranschen.

Nyligen presenterade de prinskorvar och köttbullar där bland annat alger ersätter en del av köttet. Klimatpåverkan är 2,5 gånger lägre än normalt.

– I köttbullen byter vi en del av nötköttet till fläsk och kyckling. Dessutom lägger vi till en del mikroalger, de har en emulgerande effekt som binder ihop ingredienserna, berättar Rickard Albin.

I prinskorven finns bland annat alger och kallpressad rapsolja. Algerna har hög andel protein och dessutom nyttiga fetter och aminosyror.

Experterna är överens om att vi för hälsans skull inte ska äta mer än 500 gram rött kött i veckan. Att hitta andra proteiner är bra både för den enskilda och för hela världen.

I dag äter våra matdjur 40 procent av allt som odlas. Dessutom släpper idisslare ut metangas när de rapar och fiser, vilket påverkar klimatet.

– Det här är ju de obehagliga sanningarna och vi måste ta tag i det nu. Men det är svårt att föra fram det till charkuterister, det är som att svära i kyrkan, säger Rickard Albin.

Charkprodukterna med alger fick ett bra mottagande och nu har Rickard Albins företag instiftat en ny tävlingsklass till nästa Chark-SM som går 2016. Då ska den mest klimatsmarta charkprodukten utses.

Rickard Albin tror inte att det behövs stora omvälvande förändringar för att skapa framtidens mat som garanterar ett hållbart ätande. Enligt honom är det i stället många små steg, som får störst effekt.

Han får medhåll av kocken Andreas Hedlund, som har vunnit Årets kock och två gånger ansvarat för Nobelmiddagen. Att börja äta insekter, som ofta nämns som alternativa proteinkällor, tror han inte på.

– Ägg är en suverän proteinkälla. Du blir mätt, de är lätta att laga till och variera på många sätt, säger han.

DN träffar honom och kollegan Fredrik Persson i köket på Stadshuskällaren i Stockholm. De visar upp två rätter som kan kallas hållbara; det ena är en äggrätt, den and-ra en pastarätt där pastan är gjord på bönor.

– Vi måste hitta andra proteiner. För mycket kött är inte hälsosamt och fisken i havet riskerar att ta slut, säger Andreas Hedlund.

Samtidigt behövs protein bland annat för att vi ska känna oss mätta.

– Det är inte realistiskt att servera linsbiff på Nobelmiddagen. Men om vi byter ut vissa delar till vardags blir summan en förbättring.

En så enkel sak som att möblera om lunchbuffén kan ge effekt. På Stadshuskällaren satte man salladen i början, därefter vegetariska rätter och sist kötträtterna, vilket minskade åtgången på kött.

Andreas Hedlund arbetar även med att informera och inspirera personer som arbetar med skolmat, och bönor är en bra ingrediens i många rätter.

– Blandar vi i 10–30 procent bönpasta i köttfärssås och köttfärsbiffar ger det en mustig smak, man sparar pengar och kan köpa bättre färs.

Även i butikerna marscherar olika bönprodukter in på hyllorna.

Lantmännen har drivit ett projekt för närodlade bönor och i höstas kom de första svenskproducerade kidneybönorna ut i handeln. Ett privat företag har arbetat fram en produkt från sojabönor som vegansk kebab och som är på väg ut i handeln.

– Det blir inte en hemsk framtid. Det blir bättre produkter och säkert kommer vi att spara pengar på det i långa loppet. Men vi måste tänka annorlunda, säger Rickard Albin.

Jannike Kihlberg jannike.kihlberg@dn.se

Fakta.
Andreas och Fredriks recept på äggbakelser
8 ägg
200 g grädde
200 g lagrad, riven ost
200 g keso
salt och nymalen svartpeppar
10 st lättorkade cocktailtomater
Sätt ugnen på 200°. Blanda alla ingredienserna utom tomaterna. Fyll 10 muffinsformar med smeten, lägg i en tomat i varje form. Grädda i cirka 20 minuter.
Fakta.

Här är några varor med alger och bönor för den som vill pröva på. Ibland kan de stå på hyllorna för asiatisk och glutenfri mat. Även i frysdiskarna finns fynd att göra.
Spaghetti och annan pasta gjord på olika bönor.
Sjögräsnudlar, används som glasnudlar.
Algchips med olika smaksättningar.
Torkad algsallad, tillsätt bara vatten.
Wakamesallad, grön algsallad med sesamolja har börjat dyka upp i delikatessdisken, eller frusen i asiatiska affärer.
Noriark, gjorda på alger att linda runt sushi eller strimla och ha i sallad eller soppor.
Svenskodlade bönor säljs under Lantmännens varunamn Gogreen.
Tofu görs på sojabönor, finns i olika smaker och konsistenser.
Hummus, röra på kikärtor, finns på burk.
Fotnot: Vissa alger innehåller höga halter av jod. Livsmedelsverket rekommenderar gravida och ammande att vara försiktiga med havsalgprodukter. Maximal dagsdos från kostillskott är 250 “

DN 6 feb 2015:

“ Hyresregler ska ses över

Reglerna som gjort det lättare att hyra ut bostadsrätter i andra hand ska ses över av Boverket. Det som fått regeringen att agera är uppgifter om skyhöga hyror och bostadsrätter som köps för att direkt hyras ut.

För två år sedan släpptes andrahandshyrorna i princip fria. Det skattefria beloppet för den som hyr ut höjdes till 40 000 kronor. Regeln att hyresgästen ska kunna få sina hyra prövad i efterhand av hyresnämnden togs bort.

– Alla dessa regler ska nu ses över, lovar bostadsminister Mehmet Kaplan (MP).

Bakom regeländringarna stod förra rege-ringen med dåvarande bostadsminister Stefan Attefall (KD) i spetsen. Andrahandshyran för en etta i Stockholms innerstad ligger nu på drygt 10 000 kronor, enligt annonser.

Mats J Larsson “

DN 9 feb 2015:

“ Notan för hjälp till bostadslösa: 65 miljoner kronor förra året

Kostnaderna för att hysa in bostadslösa stockholmare på hotell och vandrarhem har ökat med nästan 20 miljoner kronor de senaste två åren. 2014 betalade Stockholms stad 64,7 miljoner för 377 familjer och ensamstående.

– Jag träffar cheferna för försörjningsstöd i stadsdelarna varje månad och det här är en av våra -stö-rsta frågor, säger Annelie Sjöberg, -strateg på socialförvaltningen.

Vilka är det som hamnar på hotell och vandrarhem?

– En mycket liten andel av hushållen har blivit vräkta. Den största delen är personer som aldrig har kommit in på bostadsmarknaden, säger Annelie Sjöberg.

Enligt henne handlar det ofta om någon som flyttar in hos en släkting, efter ett tag börjar de skava på varandra, det fungerar inte och den -inflyttade hamnar i en akut -situation. Han eller hon kan inte bo kvar där.

– De har i många fall inga sär-skilda sociala problem, de är bara bostadslösa. På sikt kan det naturligtvis leda till problem, det är ingen bra situation att bo tillfälligt, det får stora konsekvenser för de männ-iskorna, säger Annelie Sjöberg.

Vad krävs för att få den här hjälpen?
– Generellt sett är man själv skyldig att lösa sin situation så långt det går. Men enligt lag ska kommunen undanröja akut nöd. Vi kan inte ställa någon på gatan. Speciellt när det gäller barn har vi långtgående skyldigheter. Och Stockholms stads tak över huvudet-garanti gäller - naturligtvis även ensamstående vuxna, säger Annelie Sjöberg.

Men att hyra ett hotellrum åt någon är inte det första alternativet, det är tvärtom det sista steget i en lång process av samtal och tips om bostadskön och andrahandskontrakt. Det finns många sätt att söka bostad på och alla känner inte till alla vägar, enligt Annelie Sjöberg.

– Det beror också på vad man själv har gjort för att lösa sin situation. Någon kanske har gjort en fantastisk bostadsplanering som av någon anledning inte fungerat.

Om en mamma på Södermalm kastar ut sin 34-årige son som bor hemma, får han ett hotellrum?
– Att flytta hemifrån är något som man generellt sett själv har ansvar för att planera för och ordna med. Om någon blir utkastad oplanerat hemifrån räknar vi med att det går att lappa ihop det så att situationen blir hanterbar tills det finns en lösning. Men naturligtvis finns det - undantag, säger Annelie Sjöberg.

Vad är det för hotell ni använder?
– Det varierar beroende på vad vi har tillgång till, men det handlar om enklare hotell och vandrarhem. Men trots det kan det vara dyrt.

Varför ökar kostnaden så mycket?
– Vi har en hög inflyttning till Stockholm. Ju fler vi blir ju fler blir de här ärendena. Jag gissar att det kommer att fortsätta att se ut så rätt lång tid framåt, men det beror på hur mycket – och hur – det byggs.

Mia Tottmar mia.tottmar@dn.se

Fakta. Så många bostadslösa får hjälp

Stadsdelsområde	**antal hushåll**
Rinkeby-Kista	68
Spånga-Tensta	30
Hässelby-Vällingby	21
Bromma	5
Kungsholmen	2
Norrmalm	4
Östermalm	1
Södermalm	19
Enskede-Årsta-Vantör	58
Skarpnäck	26
Farsta	35
Älvsjö	8
Hägersten-Liljeholmen	14
Skärholmen	59
Enheten för hemlösa	22
Summa	**377**

Källa: Socialförvaltningen “

DN 11 feb 2015:

“Skedarna tog henne ur tiggeriet

Moas möte med systrarna Aurelia och Georgeta utanför matbutiken i Gnesta förändrade både hennes och deras liv. Nu säljs deras rumänska hantverk runt om i länet. – Jag säljer hellre skedar än tigger utanför Coop, säger Aurelia Marin, 44 år.

Ett par vindlande trappor upp i det gamla bryggerihuset i Gnesta sitter Aurelia Marin på en stubbe och täljer skedar av aspträ. Hon har bytt sin vanliga arbetsplats, trappan utanför Konsum i Gnesta, mot en betydligt varmare – och svettigare.

– Jag var bara tio år första gången jag täljde en sked. Det är en gammal hantverkstradition bland oss rudaris som pappa lärde mig, säger Aurelia Marin, och hugger så aspspånen ryker.

Formen grovhuggs med en yxa. -Sedan smalnar hon av skeden med en vass kniv. Slutligen gröper hon skopan med ett skedjärn. Ytan lämnas oslipad för att bli tåligare och se rustik ut.

Hon och syskonen på plats i verkstaden är noga med att poängtera att de inte är romer, utan rudari. En kristen folkgrupp som inte talar - romani men som rumänska regeringen ändå räknar som romer. De bor i byn Crovu, fem mil från Bukarest där mamman tar hand om barnen medan de försöker få in pengar till försörjningen.

– Det finns inga jobb hemma. Varken jag eller min man har jobb och det är svårt att sälja skedar för det ger inte några pengar. Jag har bara gått fyra år i skolan och har sex barn att försörja, säger Aurelia Marin.

Nu är de i Gnesta, den tredje vändan på bara ett år. Moa Grundemark träffade systrarna utanför Coop i somras och bestämde sig snabbt för att erbjuda dem att bo hemma hos henne – i stället för i ett tält på en parkeringsplats i Järna.

– Jag har en stor lägenhet på fem rum och hade ändå tänkt hyra ut ett rum till någon. Jag stod inte ut med att inte göra något, säger Moa Grundemark.

Under fyra månader bodde systrarna hemma hos Moa och hennes två döttrar. Förutom vänskap utvecklade de idén om att försörja sig på annat än tiggeri. De fick låna ett rum i Art labs lokaler och fick material till skedarna, lind och asp. Under hösten tillverkade de hundratals skedar som såldes på marknader i Järna och Gnesta. Även mamma Olympia bidrog när ruschen var som störst med skedar från Crovu som såldes i Sverige.

– Det är mycket bättre att sälja skedar än att tigga utanför Konsum. Det är ett bra jobb och vi vill ju jobba, att tigga ger inte så mycket, säger Aurelia Marin.

Hon slänger upp slantarna hon fått ihop på hela dagen utanför matbutiken. På bordet ligger 26 kronor. Efter åtta timmar i isigt snöglopp. Sleven ger henne femtio kronor, och tar mindre än en halvtimme att tillverka.

Till nästa vecka ska de tälja ett hundratal skedar och stekspadar till ett event i Stockholm. En företagare involverad i Art lab har lovat att sälja skedarna på sin kommunikationsbyrå i Stockholm.

– Han är intresserad av socialt företagande och försöker hitta en plattform och distributionskanal för fler rumänska hantverkare. Det bästa vore om de kunde tillverka skedar, fårskinn och koppar i - Rumänien och sälja här, säger Moa Grundemark.

Verksamheten ligger också helt i linje med Stockholms stads nya policy att ge fattiga EU-medborgare hjälp till självhjälp och stötta initiativ som skapar förutsättningar för ett drägligare liv i Rumänien.

– Vi är bara i startgroparna men det går väldigt snabbt just nu. I Gnesta har nästan alla en slev hemma redan. Det här är ett vackert hantverk som egentligen inte finns i Sverige och som de är väldigt stolta över. Det betyder mycket för självkänslan.

Hjälpen till självhjälp är betydelsefull på många plan.

– Många rumäner som kommer hit är väldigt inneslutna, deprimerade, trötta och sjuka. Det gör en väldig skillnad att vara bland -vänner, att vara i ett sammanhang, säger Moa Grundemark.

Även hennes eget liv har förändrats efter mötet.

– Först ville jag bara hjälpa dem, men vi blev verkligen vänner. Det var jättemysigt att ha de boende hos mig och barnen älskade dem. Vi har lagat så mycket mat ihop, åkt på marknader och startat slevtillverkning. Jag hoppas kunna hälsa på dem i Rumänien i sommar, säger Moa Grundemark.

Aurelia Marin, hennes man -Marin och systern Georgeta bor nu i ett härbärge som Röda korset och kyrkorna sörjer för. Drömmen är att kunna reparera huset i Crovu, som är förstört av översvämningar.

– Människor i Gnesta är snälla och hjälper oss med både mat och kläder. Jag har massor av vänner här, men min familj och barnen är ju i Rumänien. Jag skulle vilja ha ett hus med toalett och rinnande vatten, kanske, kanske skedarna kan bidra till det, säger Aurelia Marin.

Jessica Ritzén jessica.ritzen@dn.se “

DN 12 feb 2015:

”Vi kan bara hänvisa till härbärget”

“ Stockholms city har blivit sovplats för hundratals fattiga EU-medborgare. I går avhystes 50 personer från Sergels torg som i natt fick hitta nya boplatser. DN har följt stadens team som söker upp och hjälper EU-medborgare i nöd.

Maria, 40, gör sig i ordning för natten på Sveavägen.

– Det är väldigt kallt, även om det inte är sju minusgrader, säger hon.

Tre stora råttor ilar runt sovplatserna bakom stenmuren vid Handelshögskolan. Maria samlar kartong till skydd mot markkylan under lastpallen som får vara madrass. Hon knyter en morgonrock över ytterkläderna och stryker bekymrat kräm över sina mörka och svullna kinder.

– Det är bara Nivea, inte medicin, jag vet inte om det hjälper mot svullnaden. Titta, där är råttorna, en natt hade jag en under täcket, säger hon.

Det blåser kallt vid Rådmansgatans T-baneuppgång strax före midnatt. Men inte tillräckligt kallt för att akuthärbärget i Vårberg ska öppna. Cristina Bornea och Pertti Koistinen är en av fyra uppsökande socialsekreterare i stadens EU-team. De ägnar en stor del av kvällen till att förklara den obegripliga regeln för EU-medborgarna som sover på gatan.

– Varför just minus sju grader, varför inte minus fem, eller något annat? Det är väldigt kallt i natt, vi kan kanske få sova ett par, tre timmar i kylan, säger en av de hemlösa männen.

Socialsekreterarna förklarar reglerna och vad staden kan hjälpa till med. Inte särskilt mycket en kväll när temperaturen håller sig kring nollan.

– Vi tycker själva att regeln är problematisk. I dag kan vi inte göra mer än att hänvisa till härbärget för kvinnor i Hjorthagen. Men de flesta kvinnor vill inte lämna sina män själva i kylan, trots att det finns plats där i kväll, säger Cristina Bornea.

Maria är här med sin make och de väljer att sova tillsammans vid T-baneuppgången Rådmansgatan. Här finns en offentlig toalett som fungerar ibland. Stenmuren skyddar från trafik men många passerar förbi från tunnelbanan. En man låter sina hundar kissa i en snödriva intill de sovande.

Cristina Bornea och Pertti Koistinen lämnar visitkort innan de går och lovar att kolla vad som hänt med Marias väska som renhållningsbilen tog med sig. Men interna bråk om tiggarplatser bland EU-medborgarna lägger de sig inte i.

– Vi kan inte gå in och medla om tiggarplatser. Om ni blivit hotade av någon måste ni anmäla det till polisen, säger Cristina Bornea.

Härbärgen för EU-medborgare, som inte omfattas av stadens tak över huvudet-garanti, har fördubblats men är långt ifrån tillräckliga för de drygt 500 som beräknas sova på Stockholms gator. Vid minus sju grader öppnas femtio extra sovplatser. Men enligt SMHI är sådana köld- dagar sällsynta i Stockholm, de senaste åren har temperaturen varit under minus sju i snitt fjorton dagar per år. Och hittills i år bara en enda dag.

I väntan på akuthärbärge har några sovit någon natt i Filadelfiakyrkan. Andra härdar ut på de minst blöta och blåsiga platserna under tak. Försöker få några timmars sömn tills centralstationen, Siljaterminalen och andra värmepunkter öppnar på morgonen.

På Olof Palmes gata möter vi en annan Maria som gav upp platsen på kvinnohärbärget i Hjorthagen, eftersom maken förlorade Kinderäggutlottningen av sovplatser på Vinternatthärbärget bredvid. Då sover de hellre båda ute.

– Sju nätter kostar hundra kronor, men det är vi beredda att betala. Om vi bara fick komma in båda två, säger hennes make.

Avsaknaden av härbärgen för familjer är ett växande problem och staden planerar ett familjehärbärge för EU-migranter.

– Jag vill inte ens nämna det, innan vi vet säkert när det öppnar, för då börjar de hoppas, säger Cristina Bornea.

Prick halv nio på kvällen stänger dörren till Convictus härbärge i Hjorthagen för kvinnliga EU-medborgare. Nio kvinnor har hittat hit för att duscha, få smörgås och en madrass för natten.

Lenuta, 48 år, från Rumänien har varit i Stockholm från och till under två år. Innan dess har hon varit över nästan hela Europa: Tyskland, Frankrike och Italien. Hon har sovit på härbärget i några nätter medan äldsta sonen som är med henne sover på gatan.

– Svenskarna var välinställda från början, men nu är det så många rumäner som kommer. Vissa städar inte efter sig, de smutsar ned och går på toaletten överallt. Jag förstår om stockholmarna blir arga, säger Lenuta.

Hon lägger ut sin madrass på golvet och håller noga koll på sina ägodelar. En blå liten tygväska med kläder och en stor plastpåse för burkarna hon samlar. Pengarna behöver hon för att renovera sitt hus.

– Jag skulle aldrig tigga, jag samlar burkar. Det är en mer pålitlig inkomstkälla. Jag förstår inte de som vill ha pengar för bussresa hem och belasta systemet. Kan man ta sig hit så kan man ta sig härifrån också, säger Lenuta.

Hon behöver ändå den tillfälliga nattvärmen som varar till sju i morgon bitti eftersom hon har fått ont i ett öra. Hon skulle behöva en läkarkontroll, men har inte kvalificerat sig för ett rumänskt sjukvårdskort.

– Vi hjälper till med läkarvård och ser till så att människor får hjälpen de har rätt till. Det är ju inte helt klart vad vård som inte kan anstå egentligen betyder, säger Pertti Koistinen.

I natt sover även Florentina Moise, 33, från Bacau här. Hon har fem barn där hemma att försörja och en till på väg.

– Jag ska föda om ett par månader och har sovit här i tre nätter nu. Det är bättre än att sova var som helst på gatan, säger hon.

På Långholmen, bakom en förskola, har elva små tält snöat igen. De flesta som bor här sover redan, eftersom de ska upp tidigt och jobba.

Nicu och Lidia trotsar kylan och värmer händerna över en nästan slocknad lägereld.

– Vi skulle behöva både filtar och kläder och ljus, säger Lydia.

Någon sådan hjälp kan staden inte erbjuda.

– Tyvärr kan vi inte hjälpa till med filtar och sådant som de behöver mest. Men vi kan hänvisa till de hjälporganisationer som staden samarbetar med, som bidrar med mat och kläder, säger Cristina Bornea.

Nicu undrar hur länge de kan stanna i lägret på Långholmen. Cristina och Pertti förklarar att det är olagligt att bosätta sig var som helst och att de förr eller senare kommer att avhysas av Kronofogden. Men när det blir kommer de att få information om avhysningen i god tid.

I ett av tälten bor en tjej som ser ung ut, men det visar sig att hon är över 20 år och här med sin man. Alla under 18 år tas omedelbart om hand av socialtjänsten och skickas hem med en bussbiljett.

– I Stockholm har vi i alla fall inga barn som sover ute. Många som är 17 år tycker att det är konstigt att vi betraktar dem som minderåriga, när de ofta har flera barn själva, säger Pertti Koistinen.

Socialarbetarnas största uppgift är att informera EU-medborgarna om den lilla hjälp som staden kan erbjuda fattiga EU-medborgare som sover på gatorna.

– Folk svälter inte och inte har frusit ihjäl, vad vi vet. Men det är illa nog hur folk lever så här. Många får svåra frysskador, som inte

behandlas och blir infekterade, vissa får maskar i såren, säger Pertti Koistinen.

På en vägg i uppsökarteamets lokaler på Södermalm sitter en karta full med nålar. Det är alla kända sovplatser för EU-medborgare, koncentrerade kring Norrmalm och innanför tullarna.

– Vi har svårt att hinna uppdatera den. Det var femhundra EU-medborgare här i november men nu i januari har det kommit många fler, säger Pertti Koistinen.

Bara på Sergels torg sov ett femtiotal personer fram till i går morse då de avhystes. Inget talar för att antalet minskar. Inte minst eftersom flera länder nu stänger dörrarna för tiggare och hemlösa EU-medborgare.

Problemet skyfflas Europa runt och lösningen finns än så länge varken i Stockholm, Rumänien eller på EU-nivå. Socialförvaltningen planerar nu en resa till Rumänien och hoppas få kontakt med socialförvaltningen där.

– Vi behöver förstå hur stödsystemet fungerar där och kanske kan samarbeta, särskilt när det gäller barn. Så länge det lönar sig för dem att komma hit så kommer de att göra det. Och folk måste sova någonstans, alldeles oavsett vilka politiska beslut som fattas, säger Cristina Bornea.

Jessica Ritzén jessica.ritzen@dn.se

Fakta. Härbärgen

EU-medborgare omfattas inte av stadens tak över huvudet-garanti. Därför startade projektet Vinternatt för ett par år sedan och erbjöd uppemot ett 70-tal sovplatser förra året. Sedan nyår finns dock cirka 130 härbärgesplatser för EU-medborgare, bland annat i Hjorthagen och ett akuthärbärge i Vårberg.

För att akuthärbärget i Vårberg ska öppna krävs att det är minus sju grader eller kallare.
Så ofta är det minus sju grader eller kallare i Stockholm:
2004 6 dygn
2005 10 dygn
2006 12 dygn
2007 9 dygn
2008 0 dygn
2009 9 dygn
2010 48 dygn
2011 15 dygn
2012 12 dygn
2013 11 dygn
2014 11 dygn
2015 1 dygn hittills
Källa: SMHI “

DN 14 feb 2015:

“Så ska hotellbristen lösas

Ett 156 meter högt hotell med stark koppling till sport ska bli en nytt landmärke intill motorvägen i Kista. Stadshuset välkomnar jätteprojektet – och trots att många nya hotell byggts behöver Stockholm flera tusen nya hotellrum de närmaste åren. Besöksnätterna ökar snabbt, trots ekonomisk oro i världen.

Det första storstadstecken den som närmar sig den lilla storstaden Stockholm från Arlanda ser är i dag Victoria Towers i Kista. Hotellet är, med sina knappt 120 meter, det högsta huset i Stockholm. Strax norr om Victoria Towers ska nu ett ännu större landmärke växa upp. Det ska bli 156 meter högt och rymma hotell, bostäder, kontor och – vilket är huvudkonceptet – sportanläggningar.

– Det finns ett utrymme för att ta hand om den största trenden i vår tid, idrott och hälsa, säger Erik Olsson som är en av de tre bygg-herrarna.

Planerna för projektet har smitts i åtminstone ett och ett halvt år och har nu kommit så långt att Stockholms stad delar ut en markanvisning. Sporthotellets hjärta kan sägas vara anläggningar i första hand byggda för racketsporter. Här byggs fler tennisbanor både utomhus och inomhus och möjligheterna att spela badminton, squash och padel – en ny racketsport som är ett slags mjukvariant av tennis – blir stora.

– Våra gäster ska i första hand vara aktiva gäster. Många vill vara uppladdade i stället för utvilade inför ett möte eller en konferens, säger Erik Olsson.

Hotellet med 220 rum ska drivas av Per Lydmar, som fått utlopp för sitt intresse för musik och film på Lydmar Hotel på Blasieholmen.

– Jag är extremt sportintresserad också. Det finns väldigt många hotell och det är viktigt att ha ett tillägg till bekväma hotellrum och bra restaurang. Här blir tillägget sport, säger Per Lydmar.

– Men vi ska ha en bra restaurang också. Det här stället ska leva dygnet runt, tillägger han.

I stället för en vanlig konferensanläggning planeras en stor tennishall med plats för 2 000 åskådare som lätt går att bygga om för andra sporter, mässor och utställningar. Erik Olsson gör ingen hemlighet av att han drömmer om Davis Cup-tennis eller rentav Stockholm Open i Kista i framtiden.

– Men det viktigaste är att Kista behöver en samlingsplats och att det finns ett mycket stort intresse för sport och hälsa här, säger Erik Olsson.

Finansborgarrådet Karin Wanngård (S) har sett planerna och är mycket positiv.

– Det är stor brist på hotellrum i Kista, vi har sagt att vi tycker att det ska byggas riktigt högt i Kista och det behövs idrottsmöjligheter, säger Karin Wanngård.

Hon tror inte att det finns anledning till stor skepsis mot projektet för att det byggs och planeras hotell överallt i Stockholm.

– Riktigt så är det inte. Vi ser ett stort behov av många nya hotell av alla sorter i Stockholm, säger Karin Wanngård.

Statistiken över besöksnäringen, antalet övernattningar på hotellen och planerna för nya hotell ger henne rätt.

Stockholms hotell hade 11,8 miljoner gästnätter förra året. Det är rekord och ökningen blev nästan åtta procent på ett år. På tio år har gästnätterna fördubblats.

– Stockholm är ett väldigt starkt besöksmål. Vi ligger tia bland Europas städer och vi ser ett ökande intresse. Stockholm är förknippat med musik och it-sektorn. Det är något som lockar utöver Gamla stan, fina museer och mycket vatten, betonar Ann-Charlotte Jönsson, pr-chef på Stockholm Business Region.

För några år sedan öppnades flera mycket stora hotell i Stockholm – Grand Central på Vasagatan, Victoria Towers i Kista och Quality Hotel vid Friends är några exempel. Under 2014 har omkring 1 000 nya hotellrum tillkommit, bland annat på Miss Clara på Sveavägen, Scandic HTL på Kungsgatan, Motel L i Hammarby Sjöstad och Quality hotell Globen. I Stockholms stad finns nu omkring 20 000 hotellrum och i Stockholms län över 32 000. Det låter mycket men Stockholm Business Region räknar med att det behövs omkring 5 000 nya hotellrum till 2020 enbart i Stockholms stad.

– Det finns planer för många hotell som nya Continental och hotellen i Galleriakvarteret. Men i den senaste undersökningen som gjordes 2014 där alla kända hotellplaner, lösa som fasta, lades in fattades det ändå 1 800 rum till 2020, säger Ann-Charlotte Jönsson.

Den undersökningen utgick från en ökningstakt på 3,5–4 procent per år. Om gästnätterna ökar lika snabbt som 2014 de kommande åren behövs det ännu fler hotell.

– Vi som bor i Stockholm förstår nog inte vilken attraktionskraft Stockholm som resmål har. Vi tycker kanske att Köpenhamn är en stor turiststad men Stockholm har faktiskt flera miljoner fler gästnätter på ett år än Köpenhamn, säger Ann-Charlotte Jönsson.

Anders Sundström anders.sundstrom@dn.se

Fakta. Trenderna i Stockholms hotellvärld

Fler gästnätter
Det är de utländska besökarna som står för huvuddelen av ökningen av antalet gästnätter i Stockholm 2014. De utländska gästnätterna toppas av Tyskland före Storbritannien, USA, Norge, Finland, Danmark och Frankrike.

Den starkaste procentuella ökningen står besökare från Indien, Belgien och Spanien för, men även Tyskland ökar snabbt även procentuellt sett. De enda länder som visade minskade reseströmmar till Stockholm är Ryssland, Japan och Kina.

Det är privata turister som ligger bakom uppgången för hotellnäringen i hela landet enligt analyser från arbetsgivarorganisationen Visita.

I Stockholm ökade antalet gästnätter med närmare åtta procent förra året, i landet som helhet var ökningen 4,3 procent. Efterfrågan från affärsgäster ökade med 1,6 procent förra året, medan konferensgästbokningarna minskade med 1,6 procent.

De enda av landets tio största hotellkommuner som ökade affärsresebokningarna under 2014 var Stockholm, Helsingborg och Umeå.

Beläggningsgraden på landets hotell till och med november förra året var 52,6 procent. Stockholm hade den högsta beläggningsgraden med 69,6 procent – en siffra som indikerar att det råder brist på hotellrum vissa tider på året.

Stora aktörer
Hotelltrenderna i Stockholm är två. Den ena är att stora aktörer som Scandic, Choice och Elite dominerar allt mer. Den andra är att det blir vanligare med hotell som marknadsför sig för sin design eller en inredning som ska vara mer som ett hem än ett affärshotell. “

DN 14 feb 2015:

“För variationens skull, alltså

DN Stockholms Viktor Barth-Kron om nya hotellet Scandic Haymarket.

Nyheten att anrika varuhuset PUB ska byggas om till hotell fick säkert en och annan att sätta i halsen. Om det skulle sitta något kvar är det dags att spotta ut det.

Själva huset, uppskattat av många, blir kvar. Bra så. Att ett hus innehåll sedan kan förändras i takt med tid och behov visar snarare på styrka.

Alternativet är stagnation och i ärlighetens namn har väl PUB haft lite svårt att hitta någon självklar roll i stadens shoppingutbud på sistone, trots tappra försök. Frånfället till trots lär heller ingen behöva oroa sig för att det fram-över ska uppstå bristsituationer vad gäller handelsmöjligheter i Stockholms innerstad.

För stadslivet innebär förändringen snarare ett lyft. Hotell-verksamhet skapar rörelse under betydligt större delar av dygnet än vad en galleria mäktar med och den går utmärkt att kombinera med publika lokaler av serveringstyp. Vilket det enligt planerna också ska bli mycket av i PUB-hotellet.

Allt gott, således? Ja, nästan.

Namnet på det nya hotellet, ”Scandic Haymarket”, har veder-börligen avhånats som fånigt. En förmildrande omständighet är dock att man

trots allt försökt förhålla sig till platsens namn och ursprung – inte alldeles vanligt i arena-städernas tidevarv.

Men sedan var det en annan detalj.

Haymarket ska bli ett ”affärs- och lifestyle-hotell”. På Mitt i Vasastans fråga om den medvetna livsstilsprofilen går att kombinera med den under-förstått inte fullt så lifestyle-mässiga torghandeln utanför svarar hotell-chefen:

”Jag skulle förstås gärna tycka att de fick ha större variation där ute på torget, att de gärna fick sälja andra saker. Men det är ingen fråga som vi driver.”

Variation? Åhå.

Ett stadigt stenkast nedför Kungsgatan ligger tämligen nya Scandic Grand Central. Ytterligare ett kast ned längs Vasagatan byggs den relativt enorma Scandic-anläggningen vid Citybanans nya station.

Vid Stureplan hittas dominanta Scandic Anglais och på Medborgar-platsen motsvarande Scandic Malmen. Samma kedja har stora hotell vid Brunkebergstorg, Slussen, Norra Bantorget och Humlegården, bland mycket annat.

Nya HTL Hotel på Kungsgatan är förresten Scandicägt. I fjol köpte Scandic också upp och konvert-erade Rica-hotellen inte bara vid PUB utan också i Klara och Gamla stan.

Mot den bakgrunden kanske handlarna utanför – och en del andra – skulle tycka att det var kul med en annan hotelloperatör vid Hötorget. För variationens skull, alltså.

Viktor Barth-Kron viktor.barth-kron@dn.se “

DN 15 feb 2015:

“Ekomat får allt större utrymme på hyllorna

Ekomat är hett och livsmedelskedjorna jobbar hårt för att möta kundernas efterfrågan. Nu storsatsar lågpriskedjan Willys på nya ekologiska varor i sortimentet.

Försäljningen av ekologiska livsmedel ökade med 38 procent i Sverige, enligt siffror från Ekoweb. Ökningen, som var störst i världen, tog riktig fart i slutet på 2014 och ser ut att fortsätta även i år.

Framför allt är det kundernas -efterfrågan som driver utvecklingen och nu storsatsar även lågpriskedjan Willys på ekomat.

– Vi kommer att lansera 100 nya ekologiska varor i år. För oss har det varit viktigt att få ner priset så ett sjuttiotal av produkterna har samma pris som en märkesvara, säger Thomas Evertsson, vd för Willys.

I sina kundundersökningar har företaget sett att många vill ha ekologiska varor, men att de tycker att priset är ett hinder. Kedjans försäljning av ekovaror ökade förra året med 52 procent från en tämligen låg nivå, andelen av den totala försäljningen är cirka 3,6 procent. De nya produkterna är vardagsmat som kan säljas i stora volymer.

– Det handlar om varor som falukorv, köttbullar, yoghurt och bröd, säger Thomas Evertsson.

Både Coop och Ica har större andel ekologisk försäljning, cirka 7,7 procent, och även där ökade ekomaten stort förra året. Icas ekoförsäljning ökade med 55 procent, och Coops med 40 procent.

Sedan tidigare har kedjorna kampanjer som ”Veckans eko” och ”Välj eko”, andra nyheter kommer under året.

– Vi jobbar intensivt med produktutveckling och kommer att lansera ett antal nya varor. Ett exempel är barnkategorin där vi i dagarna lanserar pasta i form av olika figurer, till exempel bokstäver och djur, säger Kristofer Myrevik, kommunikationschef på Coop.

Samma sak gäller för Ica:

– Det är stora satsningar från vår sida. Vi kommer att lansera en hel del nya ekologiska varor under året. Allt från mejerisortiment till förädlade produkter, säger Maria Smith, miljöchef Ica.

Ekomat är en stark trend globalt och i flera länder satsar nu butikskedjor på lägre priser. I USA deklarerade kedjan Walmart för några månader sedan att den ska sälja ekologiska livsmedel till samma priser som konventionella. Kampanjens slogan är ”to democratize organic to the masses”, ungefär ”att demokratisera ekologiskt till folket”. I början på året sänkte Coop Danmark priserna på ekovaror kraftigt. Satsningarna är en del i försöken att locka medvetna och köpstarka kunder.

Fotnot: Ekoweb är ett oberoende företag som granskar den ekologiska marknaden och ger ut en årsrapport över försäljningsstatistiken.

Jannike Kihlberg jannike.kihlberg@dn.se

38 procent ökade den ekologiska livsmedelsförsäljning i Sverige 2014. Ekologiska varor såldes för 15,5 miljarder kronor, det är 5,6 procent av den totala livsmedelsförsäljningen.

Källa: Ekoweb “

DN 18 feb 2015:

“Här bygger Stockholm lägenheter för nya flyktingar

Under 2015 ska Stockholms stad ta emot – och ordna bostäder åt – 1 045 nyanlända invandrare. Det är första gången staden skriver ett avtal med staten om flyktingmottagande. – Vi i majoriteten är överens om att vi måste ta ett större ansvar än tidigare, säger vikarierande socialborgarrådet Ewa Larsson (MP).

I mitten av mars inviger Stiftelsen Hotellhem en ny fastighet i Västertorp i södra Stockholm. En del av de lägenheterna, tvåor och treor med balkong, ska användas till flyktingfamiljer.

– Men den första nyanlända invandraren kom redan i måndags. Det är en man från Syrien som blev jätteglad och tog bilder som han skulle skicka till sin fru som är kvar i Syrien, säger Charlotte Jonsson som är Hotellhems platsansvariga i Västertorp.

Nu till helgen väntar hon en kvotflykting från Eritrea, en 26-årig man som kommer direkt från Arlanda.

– Stockholm har aldrig skrivit på något avtal om flyktingmottagande med anläggningsboende – förrän nu. Anledningen är att det kommer så många hit som ebo, det vill säga att de ordnar sitt eget boende, flyttar in hos släktingar bland annat, säger Fredrik Jurdell, vd för Hotellhem.

Stiftelsen Hotellhem är stadens bostadssociala resurs, med uppdraget att ordna bostad åt stockholmare som av olika skäl inte kan få en egen

lägenhet. I dag bor ungefär 3 000 personer hos Hotellhem. Nu har uppdraget utökats med flyktingbostäder.

– Vi ska använda alla de 26 anläggningar vi har och försöka fördela flyktingarna över staden. Och vi har en del fastigheter på ingång, det gamla servicehuset i Blackeberg, som socialtjänsten har tagit över, och till hösten en fastighet ganska nära Skärholmens centrum, säger Fredrik Jurdell.

Det han definitivt inte vill ha är en flyktingförläggning där alla nyanlända klumpas ihop.

– Vår idé är inte att ha ett kategoriboende utan att blanda dem som bor hos oss, det kan vara missbrukare, familjer som är bostadslösa av någon anledning, ungdomar som inte kommer in på bostadsmarknaden, och de nyanlända invandrarna. Men vi ska inte blanda missbrukare och barnfamiljer, säger Fredrik Jurdell.

Hotellhems anläggning i Västertorp är alldeles ny, när bygget är klart blir det 276 lägenheter. Två av husen har större lägenheter och är till för familjer. Av de drygt 100 lägenheter som är byggda hittills är sex avsedda för flyktingboende.

– Vi ska ha så mycket normalitet det går. Det är bättre för alla, bättre för dem som bor här och bättre för dem som bor runtomkring, säger Fredrik Jurdell.

De flesta av lägenheterna är ettor på 27 kvadrat med kokvrå och badrum. Det är ljust och fräscht, möblerat med säng, fåtölj och matbord, utrustat med kaffebryggare, mikrovågsugn och det som behövs för att tillaga och äta mat.

– Det är inte riktigt så här flyktingmottagande ser ut överallt i världen. Det ska inte vara lyx, men det ska vara värdighet och kvalitet, säger Fredrik Jurdell.

Det finns en diskussion om att det är ”för bra”, menar han, men Hotellhem är till för alla stockholmare och de invandrare som kommer hit är nya stockholmare.

– Vi kan inte tänka oss ett b- alternativ med madrasser i ett kyffe. Det här är det enda hållbara, säger Fredrik Jurdell.

Hotellhems hyresgäster kan stanna i maximalt sju år. Genomströmningen är 30–40 procent under ett år, och de som flyttar ut får i tämligen stor utsträckning egna förstahandskontrakt.

I Västertorp finns en reception, en restaurang och personal under kontorstid.

– Vi har också en boskola på fem veckor, som är frivillig. Den handlar om ekonomi, om hur man sköter lägenheten, om hyresgästens skyldigheter och rättigheter, om hur man tar hand om sopor, om hur spisen fungerar, säger Charlotte Jonsson.

Socialförvaltningen anställer fyra personer som ska ge alla nyanlända invandrare en individuell bedömning och fånga upp problem och behov av extra stöd.

– Alla ska få ett värdigt bemötande och vi ska inte släppa kontakten med någon, säger Ewa Larsson.

Varför bestämde ni er, till skillnad mot den tidigare majoriteten, för att skriva avtal om flyktingmottagande?
– Det beror på att världen brinner. Det är en fruktansvärt svår situation och det finns ett skriande behov, säger Ewa Larsson.

Argumentet att det ändå kommer många till Stockholm som ebo - håller inte, menar du?
– Vi är väldigt glada för att det kommer andra också, vi har en bra arbetsmarknad och sjunkande socialbidragskostnader. Och det finns många kommuner som tar ett större ansvar än vad vi gör.

Kommer staden att fortsätta -teckna avtal om flyktingmottagande?
– Jag kan inte se att världen ser annorlunda ut 2016 och vi behöver fortsätta ta vårt medmänskliga ansvar, säger Ewa Larsson.

Mia Tottmar mia.tottmar@dn.se

Fakta.

Stockholms stads tidigare överens-kommelse med länsstyrelsen har inneburit att staden endast tar emot personer som ordnar med eget boende (ebo).

Stockholm tog 2013 emot 1 906 nyanlända personer varav 163 var ensamkommande barn. Fram till den 1 oktober 2014 har staden tagit emot 1 288 personer varav 121 var ensamkommande barn. “

DN 19 feb 2015:

“ Spricka i energisamtalen

Det gnisslar i samtalen om energiförsörjningen mellan regeringen och de borgerliga partierna. Oenigheten gäller om energiskatter och transportsektorn ska ingå i kommissionens arbete. Centern anser nu att uppgörelsen riskerar att bli urvattnad.

I samband med decemberöverenskommelsen kom regeringen och de fyra borgerliga partierna överens om att bilda en energikommission med mål att hitta en blocköverskridande lösning på framtidens energiförsörjning.

Energiminister Ibrahim Baylan (S) har nu haft samtal med samtliga borgerliga partier och räknar med att kunna ta ett beslut om direktiven till kommissionen i nästa vecka.

Nu ifrågasätter Centern kommissionens uppdrag och menar att flera viktiga frågor riskerar att förbli obesvarade. I första hand handlar det om frågor som rör transportsektorn men även när det gäller miljöskatter.

– Det känns som om den här energikommissionen reducerats till en elkommission. Det är tråkigt för vi behöver ta ett helhetsgrepp. Den stora utmaningen finns på transportsidan, nu är risken att vi bara kommer att prata el, säger Rickard Nordin, energipolitisk talesperson för Centern.

Han är rädd för att det kan leda till att Sverige tappar fart i omställningsarbetet mot en fossilfri fordonsflotta. Samtidigt har han inga planer på att lämna samtalen.

– Det blir fortsatta samtal men det blir en tumme av alltihop. Förväntningarna har varit stora från branschen och om vi bara ska tala om en liten del av energisektorn så tror jag att det kommer att leda till en stor besvikelse.

Enligt vad DN erfar har Folkpartiet inte ställt några krav på att transportsektorn och skattesystemet ska ingå i kommissionens arbete. Kristdemokraternas energipolitiske talesperson Penilla Gunther däremot delar Centerns uppfattning att transporter och skattefrågor borde inkluderas.

– Jag hade absolut velat ha med i diskussionen hur man ser på exempelvis fastighetsskatt på kraftverk. Ska det vara en kassako för staten? Det drabbar i så fall konsumenten i slutänden. Jag har också fört fram det här med laddstolpar för elbilar. Vem ska bekosta dem och hur ska infrastrukturen se ut? säger Penilla Gunther.

Ibrahim Baylan känner inte igen sig i kritiken utan menar att transportsektorn visst kommer att ingå som en del i kommissionens arbete.

– Det kommer inte att finnas något diskussionsförbud i direktiven, säger han.

Han understryker dock att kommissionens arbete kommer att omfattas av en del begränsningar.

– Ska det här bli ett framgångsrikt och seriöst arbete måste vi göra det praktiskt möjligt. Utmaningarna inom energisystemet är så stora att man måste fokusera och göra rimliga avgränsningar, säger Ibrahim Baylan.

Vad som krävs i ett energisystem som alltmer ska bäras upp av väderberoende elproduktion blir en viktig fråga för kommissionen. Andra frågor som ska avhandlas är energieffektivitet, eldistribution och energimarknadens funktionssätt. Siktet i utredningen blir att bädda för hur Sveriges energisystem ska se ut 2050. Vad det innebär för den svenska kärnkraften är oklart.

Hans Olsson hans.olsson@dn.se
Hans Rosén hans.rosen@dn.se

Fakta. Energikommissionen

I december förra året ingick S och MP en överenskommelse med de fyra borgerliga partierna för att lösa den uppkomna regeringskrisen. I överenskommelsen pekades några områden särskilt ut där partierna skulle samarbeta. Framtidens energifråga var en av dem.

Sedan tidigare finns en uppgörelse om energin som de borgerliga partierna slöt när de var i regeringsställning. Den innebär bland annat att gamla kärnkraftsreaktorer får ersättas med nya.

S och MP har också gjort upp på ett antal punkter om energin i samband med att man bildade regering ihop. Det har av miljöminister Åsa Romson (MP) tolkats som att reaktorer av tekniska och ekonomiska skäl kommer att stängas under innevarande mandatperiod.

Dn”

DN 22 feb 2015:

“ Karin Bojs: Nya vurmen för nyttigt halkar lite snett

Människor i Sverige intresserar sig alltmer för att maten de äter ska vara ”nyttig”. Detta vurmande för nyttighet har sina fördelar, men tyvärr florerar också många myter.

Första gången jag reagerade var för något år sedan hemma hos en vän med tre tonårsbarn.

”Nyttigt, nyttigt, nyttigt …” Under loppet av ett par minuter hade dessa tonåringar hunnit nämna begreppet uppåt tio gånger.

En sökning på Googles redskap för trender visar att de inte är ensamma. Sedan år 2005 har sök-ordet ”nyttigt” åtminstone femdubblats. Den kombination som toppar är ”nyttigt” och ”recept”, men ”nyttigt” tillsammans med ”godis” är på starkt uppåtgående.

Många verkar tro att ”nyttigt” är samma sak som att äta massor av protein. Idrottande ungdomar slevar i sig kvarg med sked, ungefär som människor förr i världen åt gröt ur djupa tallrikar. Självutnämnda experter tutar i dem ut att den som tränar behöver massor av extra protein.

Sanningen är att de flesta friska människor på sin höjd behöver 0,8 gram protein per kilo kroppsvikt och dag. För en person på 80 kilo blir det 64 gram protein om dagen.

Sådana mängder får nästan alla svenskar i sig genom sin dagliga kost. Undantaget är gamla och sjuka.

Det finns mycket viktigare saker än protein att fokusera på för den som vill lära sig att äta nyttigt.

I veckan presenterade en panel av experter i USA sina rekommendationer till nationella näringsråd. Det är intressant att läsa vad de skriver. Dels för att panelen består av framstående experter med god överblick, dels för att USA har samma typ av folkhälsoproblem som vi, fast värre.

Mer än halva den vuxna befolkningen lider av sjukdomar som skulle ha kunnat undvikas med mer motion och annan mat, exempelvis typ 2-diabetes, hjärt- och kärlsjukdom, och vissa cancerformer. Två tredjedelar av alla vuxna amerikaner och en tredjedel av barnen är överviktiga eller feta.

De nya förslaget går tvärs emot flera gamla heliga kor.

Kolesterolet till exempel. Jag minns resor till USA, särskilt Kalifornien, och alla plakat på restaurangerna om ”kolesterolfria” omeletter och andra äggrätter. Folk verkade livrädda för kole-sterol. Det behöver de i allmänhet inte vara, förklarar den nya panelen. Kolesterol i kosten och kole-sterol i blodet har inte något starkt samband för de flesta människor.

Att sätta en gräns för hur stor andel fett maten får innehålla är också helt förlegat enligt de nya förslagen, även om panelen håller fast vid att fetter från fisk och växter är bättre än fetter från mjölk och kött.

De förklarar också att några koppar kaffe om dagen i allmänhet är harmlöst eller rentav fördelaktigt för hälsan, såvida man inte är gravid.

Raffinerat mjöl borde amerikanerna minska på, enligt de nya buden. Och ännu tydligare skada gör tillsatt socker. Maxgränsen borde ligga runt 13 teskedar om dagen. I nuläget får en genomsnittlig amerikan i sig motsvarande 30 teskedar socker – till stor del genom söta läskedrycker. Här krävs åtgärder, som att tillhandahålla mer dricksvatten och mindre läsk på skolorna.

I likhet med svenska Livsmedelsverket rekommenderar den amerikanska panelen mer frukt och grönsaker, mer fullkorn, mer baljväxter och nötter. Svenska och amerikanska experter är också överens om att vi bör äta mindre rött kött och charkprodukter, både för både hälsans och miljöns skull.

Det är lätt att göra sig lustig över att så många snöar in på vad som är nyttigt, när det finns så många andra problem i världen. Men faktum är att mycket sjukdom och lidande faktiskt beror på fel mat och fel rörelsemönster. Själv tycker jag det är bra att folk intresserar sig.

Men en del kunde vara lite mindre fanatiska, och de får gärna inse att ”nyttigt” betyder något helt annat än djupa tallrikar med massor av protein.
Karin Bojs vetenskap@dn.se “

DN 23 feb 2015:

”Därför kommer oljepriserna att stabiliseras på låg nivå”

“ Nya spelregler. Förändrad produktion, ny teknik och förändrad efterfrågan gör att oljepriserna kommer att förbli låga under lång tid framöver. Lägre priser på fossila bränslen kräver större subventioner av förnybar energi i utvecklingsfasen, skriver Marian Radetzki, professor i nationalekonomi.

Det spektakulära oljeprisfallet, från 110 dollar per fat i juli 2014 till 48 dollar i januari i år kom som en komplett överraskning för marknadsobservatörerna. Ännu i höstas pekade alla auktoritativa prognoser på att de höga priserna skulle bestå. Valutafondens World Economic Outlook från oktober trodde på 104 dollar i snitt i år. International Energy Agency’s World Energy Outlook 2014 från november förutsåg en långsiktig uppgång till 112 dollar år 2020 och 123 dollar tio år senare. De stora oljebolagens syn på prisutvecklingen låg i linje med dessa prognoser.

Efteråt är det förstås lättare att hitta förklaringar till prisfallet. Efterfrågan har stagnerat under de senaste åren. De extremt höga priserna sedan 2011 har utlöst en exceptionell besparingsiver, och den svaga konjunkturen har bidragit till dämpningen i efterfrågan. Kinas tillväxt har varit en besvikelse och landets utveckling är på väg mot en mindre energiintensiv fas. År 2014 ökade Kinas oljekonsumtion med knappt 2 procent, den globala förbrukningen steg med mindre än 1 procent. Utbudet av skifferolja i USA har tagit ordentlig fart under gångna år. En nedåtgående produktionstrend sedan 1970-talet har ersatts av en explosiv expansion. Mellan 2008 och 2014 steg produktionen med drygt 70 procent, eller 4,3 miljoner fat per dag, mer än summan av allt utbud från Algeriet, Libyen och hela Nordsjön.

OPEC är impotent och producerar sedan länge över de avtal man träffat. Kraven på priser som täcker ländernas budgetunderskott saknar reson. Saudiarabien minns fortfarande det smärtsamma och futila försvaret av höga priser under 1980-talet, då efterfrågan på dess olja gick mot noll. Nu vägrar man att minska sitt utbud. Prognosmakarna borde ha insett sammanhangen, men gjorde det inte.

I februari 2015 trycktes priset upp med 10 dollar per fat i en rekyl orsakad av den tidigare alltför stora och snabba nedgången. Allmän förvirring råder om fortsatt prisutveckling. Analysen av frågan kan instruktivt delas i det relativt nära-liggande – ett par år in i framtiden – och det mera långsiktiga.

Prisfallet under förra året har kraftfullt minskat lönsamheten i oljeutvinning. Den omedelbara effekten har blivit att investeringar i nya projekt med höga kostnader – Kanadas oljesand, Brasiliens djuphavsfynd, Rysslands arktiska planer och USA:s skifferolja – i stort lagts i malpåse. På några års sikt krymper produktionskapaciteten och priserna pressas då uppåt när uttjänta anläggningar inte ersätts av nya. Fram till dess blir det dock ingen effekt på utbudet. 50 dollar per fat täcker med råge rörliga kostnader i befintlig kapacitet, vilket säkrar dess fortsatta utnyttjande. Prisuppgången kan förstås påskyndas och accentueras om världsekonomin åter får fart efter den utdragna stagnationen. Mycket talar ändå för oljepriser kring aktuell nivå under de allra närmaste åren. Därefter kan de, i alla fall tillfälligt, åter raka i höjden.

Skifferrevolutionen utgör den stora jokern för oljeprisutvecklingen i ett perspektiv på 10 år eller längre. Ny teknik har lösgjort väldiga tidigare oekonomiska resurser av olja och gas i USA, och den imponerande produktionstillväxten ger kraftig stimulans till sysselsättning, investeringar och stärkt bytesbalans. Billig gas har ökat USA:s konkurrenskraft i en rad industrier, petrokemi, cement och stål är några exempel. Oljeimporten krymper samtidigt som landet är på väg att bli en stor exportör av skiffer-gas. En vilda västern-mentalitet har präglat skifferexploateringen, men striktare regleringar är på väg att rätta till de miljömässiga problem som uppdagats. Produktionskostnaden faller snabbt, hjälpt av en enastående produktivitetstillväxt. Nya projekt blir i dag lönsamma vid ett oljepris på 50–60 dollar, om tjugo år ligger gränsen kanske på 40 dollar om produktivitetstrenden består.

Att skifferrevolutionen startat just i USA har många orsaker: historisk erfarenhet av olje- och gasproduktion, utbyggd infrastruktur, riskbenägna och flexibla prospekterings- och produktionsföretag, välvillig myndighetsinställning och incitamenten av en lagstiftning som ger markägaren rätt till det som finns under marken. Men USA är inte geologiskt unikt. Ofantliga skifferresurser finns bland annat i Argentina, Australien, Kanada, Kina, Polen, Ryssland och Sydafrika, och de kommer att växa när prospekteringen i dessa länder tagit fart.

Stimulerad av USAs: framgångar kommer skifferrevolutionen ofrånkomligt att spridas över världen, dock med en väsentlig tidsfördröjning och i en långsammare takt än i USA. En konservativ kalkyl (The Price of Oil, Cambridge University Press, 2015) visar att global exploatering av skifferolja år 2035 närmar sig 30 miljoner fat per dag, lika mycket som hela OPEC:s oljeproduktion förra året. Effekterna av detta för världens oljeförsörjning och för oljepriser är svåra att överskatta. En uthållig prisnivå på 40 dollar framstår som realistisk med förväntad kostnadsutveckling för skifferoljan i denna nya oljerika värld.

Skifferrevolutionens internationella framgångar kommer att sätta avtryck långt bortom själva oljemarknaden. Världsekonomin stimuleras av ett lägre oljepris och av större stabilitet, ett resultat av breddat och diversifierat utbud. Kina, Indien och Sydafrika kommer att

gynnas särskilt eftersom de är stora importörer och intensiva oljeanvändare. Alla energiimporterande nationer, men inte nödvändigtvis deras energikonsumenter, kommer att dra nytta av prisnedgången. Regeringarna i sådana nationer kan introducera importavgifter och energiskatter för att stärka sina budgetar eller för att minska energikonsumtionen.

De dominerande oljeexportörerna kommer att tvingas in i smärtsamma ekonomiska anpassningar, och elaka diktatorers förmåga att nyttja ”oljevapnet” för politisk utpressning försvagas. Mellanöstern kommer att förlora sin dominerande roll som oljeleverantör, och USA:s beredskap till militära interventioner avtar, vilket förhoppningsvis minskar konfliktbenägenheten bland regionens länder.

Kolproducenterna kommer att konfronteras med skärpt konkurrens från gas och olja. Resultatet blir en krympande kolmarknad och fallande kolpriser. En ökad marknadsandel för gas, den renaste av fossilbränslena, kan förväntas när gasen tar över från kolet. En viktig effekt av detta blir minskade CO2-utsläpp.

Kostnaden för att utveckla förnybara bränslen i syfte att stabilisera klimatet kommer att stiga vid en framgångsrik skifferrevolution. Lägre fossilpriser kräver ökade subventioner till ännu inte konkurrenskraftiga satsningar på sol, vind och bio.

Marian Radetzki, Professor I Nationalekonomi, Luleå Tekniska Universitet. Utkommer Senare I År Med Boken ”The Price Of Oil”. “

DN 24 feb 2015:

“ Moderaternas krav: Lagen måste ändras

Antalet boplatser där EU-medborgare vistas i Stockholms stad har på ett år ökat från 17 till 44. Nu varnar Moderaternas gruppledare för kåkstäder – och uppmanar regeringen att ändra lagen så att staden på egen hand kan sköta avhysningar.

– Vi får många mejl från stockholmare som menar att gränsen är nådd. Stockholm har förändrats på ett sätt som är problematiskt. Det är tid att agera nu, säger oppositionsborgarrådet Anna König Jerlmyr (M).

Hon visar ett läger med säckar och skräp under tunnelbanan i Kista.

– Det är inte tiggeriet i sig som är det stora problemet utan boplatserna. En plats som Kista galleria har stora problem, jag har pratat med företrädare för gallerian som talar om att de som finns på boplatserna bland annat använder gallerians toaletter till att duscha och tvätta kläder, säger Anna König Jerlmyr.

Nu uppmanar hon regeringen att förändra lagstiftningen så att processen med avhysningar blir mindre byråkratisk. Kommunerna bör få möjlighet att själva kunna upprätthålla ordningsstadgan.

– Med dagens lagstiftning räcker det med att de flyttar några meter, då måste markägaren komma in med en ny ansökning till Kronofogden, säger Anna König Jerlmyr.

Moderaterna vill att Stockholms stad anställer ordningsvakter som får sköta avhysningar och också ha ansvar för att boplatser inte etableras i parker och längs gator. Samtidigt som de informerar EU-medborgarna om var det finns hjälp och härbärgen.

– I dag får EU-medborgare intrycket av att det är accepterat att bo var som helst i Stockholm. Det är det inte. Men när inget händer blir kundvagnar och säckar med sängkläder och kläder kvar, säger Anna König Jerlmyr.

Feministiskt initiativ, Vänsterpartiet, Miljöpartiet och Social-demokraterna är inte intresserade av att skärpa regelverket gällande avhysningar. Så här står det i budgeten om frågan:

”Avhysningar ska undvikas i största möjliga utsträckning. I de fall då en avhysning inte går att undvika ska någon form av alternativ erbjudas. Varje sådan åtgärd måste ske med värdighet och respekt för de utsattas rättigheter, samt med stöd av tolk.”

De rödgrönrosa partierna har egen majoritet i Stadshuset, vilket innebär att Moderaterna måste ha stöd av resten av alliansparti-erna samt minst ett parti på andra sidan blockgränsen och Sverigedemokraterna för att få igenom förslaget.

Anna König Jerlmyr är kritisk till att den rödgrönrosa majoriteten har slutat avhysa människor från boplatser. Avhysningen vid Sergels torg för ett par veckor skedde, enligt henne, på polisens initiativ.

– Det är en helt ohållbar linje, då har vi kåkstäder i Stockholm 2015, säger hon.

Anna König Jerlmyr menar att såväl de sanitära som de mänskliga förhållandena runt boplatserna har blivit helt ohållbara.

– Jag tycker inte att det behövs ett tiggeriförbud, och stockholmarna känner medlidande med dessa oerhört utsatta människor. Men vi har lagar som måste gälla för alla, oavsett var man kommer ifrån, -säger hon.

Mia Tottmar mia.tottmar@dn.se

Fakta.

I början av februari räknade staden till 66 bosättningar, varav minst 44 beboddes av fattiga -EU-med-borgare. De flesta bosättningar finns på Norrmalm och Kungsholmen och i Enskede-Årsta-Vantör.

Totalt 549 personer upp-skattas vara bosatta på boplatser inom Stockholms stad, varav 501 -personer är EU-medborgare, 31 personer är stockholmare, och resterande 17 personer har okänd tillhörighet.

Alla siffror är uppskattningar och får tas med en nypa salt. Det är svårt att uppskatta hur många individer det rör sig om eftersom stadens EU-team har kontakt med personer både i gatumiljö och på boplatser.

Formellt finns det inga rättig-heter att bosätta sig var man vill. Allemansrätten tillåter att man får tälta något enstaka dygn i naturen –

men inte i närheten av bostadshus – om man inte stör markägaren eller skadar naturen. Om man tältar i -stora grupper med många tält måste man be markägaren om lov. Ställer man upp en husvagn ska man kontakta markägaren. De som -bryter mot reglerna ovan gör sig skyldiga till egenmäktigt för-farande.

Stockholms stad har under vintern 2014/2015 ökat de ordinarie Vinternattsplatser som är öppna varje natt perioden den 1 november till den 30 april från 64 till cirka 90–95 platser. Planering sker för att under säsongen öppna ytterligare platser så att antalet totalt blir 130.

Staden har också hyrt en lokal i Slakthusområdet där ny Vinter-nattsverksamhet planeras. Förhoppningsvis kan lokalen flyttas in i under slutet av februari, och eventuellt flyttar Filadelfiakyrkan sina 16 platser från Rörstrandsgatan dit.

En inhyrd lokal i Vårberg kan ta emot cirka 50 personer under särskilt kalla nätter. Den har varit öppen vid tre tillfällen och då tagit emot mellan 3 och 19 personer. -Parallellt har en av tre kyrkor – Filadelfiakyrkan, Korskyrkan och Immanuels-kyrkan – varit öppen och tagit emot mellan 48 och 87 personer. “

DN 25 feb 2015:

“ Många svenskar vill bara ha billigare mat

Det är mjölkkris i Sverige igen. Egentligen är det inget nytt eller speciellt med det. Vi lever på en marknad med prissvängningar. Det är fjärde gången sedan 2003 som priserna till bonden rasar. Varje nedgång innebär att svensk mjölkproduktion minskar med några procent.

Vid varje kris så förlorar vi också mark gentemot våra konkurrenter i EU och övriga världen. Importen av mat i Sverige ökar. Befolkningen måste ju äta även om bönderna slutar producera mat lokalt. Sakta men säkert försvinner vår egen livsmedelsproduktion och jobben denna ger både på landsbygd och i städerna.

Trots den här utvecklingen har Sverige sedan EU-inträdet för 20 år sedan inte velat anpassa svenskt jordbruks lagar och skatter till EU.

Våra styrande har hoppats att vi i Sverige ska erövra EU med vår mat, producerad med extra höga miljö- och djurskyddskrav.

Tyvärr har de svenska konsumenterna, politikerna, miljörörelsen och djurskyddsrörelsen svikit bönderna. Alla vill egentligen bara ha billigare mat, visar utredningar som har gjorts. Efter 25 års kamp för att sälja dyrare mat med mervärden måste man nu inse faktum. Vårt jordbruk och vår landsbygd håller på att nedrustas och ingenting verkar kunna stoppa detta.

Vi måste nu erkänna att vi vandrat på fel väg och snabbt ändra och anpassa våra lagar inom jordbruket till EU-nivå. Sveriges officiella hållning, att EU ska anpassa sig till Sverige, är en utopi. EU:s övriga länder vill inte vara importberoende av mat och förstår vilka konsekvenser det får att förlora sin egen livsmedelsproduktion.

Ingen har väl svårt att förstå hur omöjligt det är att springa häcklopp om konkurrenterna springer slätlopp. Så har jordbrukets verklighet varit i 20 år utan att någon politiker reagerat på allvar. Nu är det hög tid att förstå varför jordbruket måste förändras. Det handlar om svenska jobb, svensk ekonomi och svensk välfärd.

Jakob Olai, Sveriges Mjölkbönder “

DN 25 feb 2015:

“ Här har du din vardag

I Facebookgruppen ”Family Living – the true story” lägger medlemmarna ut ocensurerade bilder från den kaotiska vardag som många föräldrar känner igen sig i men få pratar högt om. Nu har delar av innehållet också blivit bok. I ”Orka torka” skildras dammråttor och tvättberg med värme och humor.

– Välkommen hem till mig. Så här ser det ut i verkligenheten.

Serietecknaren och illustratören Lotta Sjöberg öppnar ytterdörren och visar in i familjens hall i egnahemsvillan i Hägersten.

Här trängs skor, ytterkläder, hjälmar, leksaker, mössor och alla andra prylar som man hittar hos en helt vanlig småbarnsfamilj. Här finns ingen dold förvaring, inga smarta lösningar, inga inbyggda praktiska garderober. Här lyser ”ljust och fräscht” med sin frånvaro.

Och det var detta som Lotta Sjöberg ville skildra när hon för några år sedan började fotografera sitt hem.

– Jag kände att jag blev så irriterad på alla dessa inredningsreportage vi matas med hela tiden. De är som en sorts recept på en lyckad tillvaro. Jag blev sugen på att göra ett motståndsreportage.

Just då hade Lotta och hennes familj översvämning i källaren och det fattades luckor på skåpen i köket.

– Vi hade precis flyttat hit och allt var ganska kaotiskt. Men jag gick runt och fotade allt det där och efteråt så skrattade jag. Det var så skönt att inte vara kritisk till familjens och hemmets tillkortakommanden utan kunna ha kul åt det.

Lotta lade upp sitt ”inredningsreportage” på Facebook och fick massor av respons från sina vänner. Och ganska snart började fotona spridas bland personer hon inte kände. Folk som hade sett hennes bilder och tyckte att de var roliga och befriande började höra av sig och till slut bestämde hon sig för att starta en Facebookgrupp. Tillströmningen var snabb, i dag har gruppen över 30 000 medlemmar som delar med sig av haverier och katastrofer, av sin oförmåga och sina tillkortakommanden.

– Att ha ett välstädat och fint hem ingår i en apparat av framgångssaga, säger Lotta Sjöberg. Man ska vara den där perfekta normfamiljen med tre barn och föräldrar som jobbar heltid men som ändå har full kontroll på tvätt, disk, damm och prylar.

Genom åren har medlemmarna gemensamt lagt upp åtskilliga tusen bilder med tillhörande kommentarer som vittnat om självdistans och humor.

Det finns ett tabu mot att exponera det stökiga hemmet, men Lotta tror att det är just detta som triggar folk.

– Det är en revolt, en antihusmorskampanj. Suget är så stort för att vi inte får se de här bilderna någon annanstans. Vi städar ju även när vi ska ha våra närmaste vänner på besök. Men orkeslösheten måste också visas upp ibland.

Tonen i gruppen är humoristisk och vänlig. Vid några tillfällen har det dykt upp folk utifrån, personer som inte själva är aktiva i gruppen men som har lämnat kritiska kommentarer om bilder. Kommentarerna har gått ut på att föräldrar som har det så smutsigt och stökigt borde anmälas till socialen eftersom barnen far illa.

– Men det är ingenting som jag håller med om. Och jag har sett varenda bild som har lagts upp. Snarare har jag blivit skrämd när någon lagt upp en bild där de velat visa hur de bestraffat sina barn som stökat runt, genom att bort alla deras leksaker eller tömma deras rum. Det tycker jag är läskigare.

De allra flesta som hänger på forumet är kvinnor med familj. Själv tycker Lotta att inläggen där ensamstående vuxna som visar upp sitt stök är allra roligast.

– För vuxna som stökar och inte klarar av att hålla ordning är nästan mer tabu än barnfamiljers kaos. Stökiga singlar är extra befriande.

Lotta får många meddelanden privat. Personer som tackar för att hon och gruppens medlemmar vågar visa upp verkligheten som den är. Meddelanden från äldre personer som säger att så här hade aldrig gått att göra på deras tid för då var idealen för hur familjelivet skulle levas och hur en husmor ska bete sig så mycket starkare.

– Gruppen och boken är en nutidsdokumentation och jag hoppas att när gruppen läggs ned så ska vi ändå kunna bevara innehållet för framtiden. Bilderna berättar om vår vardag och vår tillvaro. Det finns en berättelse i varje ögonblick.

Hur har arbetet med ”Family living – the true story” och ”Orka torka” påverkat ditt eget liv?

– Jag har märkt att våra vänner blir mindre nervösa om vi kommer hem till dem utan att de har städat. De vet ju att vårt hem kan se ut lite hur som helst. Resultatet är ju att man vågar umgås lite mer otvunget, att man kan bjuda hem folk när man har lust utan att behöva ha det superstädat.

Kraven i umgänget minskar. Men för Lotta har det även en mer konkret betydelse. Hon berättar att hon under uppväxten och som ung vuxen var en typisk ”duktig flicka”. En som hade extremt höga krav på sig själv, hade högsta betyg, ville att allt hon gjorde skulle bli perfekt och som absolut inte ville ta hem vänner om hemmet inte var i perfekt ordning.

– De här självkraven gjorde faktiskt att jag tillslut blev utbränd.

Lotta gick i kbt och några av övningarna gick ut på att bjuda hem folk med tvätten liggande framme och utan att städa.

Det här var länge sedan men Facebookgruppen har lett henne vidare i arbetet med sig själv.

– Sedan vi startade gruppen har jag blivit ännu bättre på att släppa kravet på perfektion och på att acceptera det kaos som uppstår. Det är bra för hela familjen.

Barnen kan ha sina pysselprojekt pågående under flera dagar. Lotta känner inte att hon måste städa bara för att det ska komma en hantverkare eller för att barnen har med sig kompisar hem. Familjen låter allt vara, och städar sedan gemensamt.

– Kanske kan man tycka att det är mindre funktionellt eller opraktiskt att ha det stökigt, men för oss är det inte så. För oss blir livet enklare.

För Lotta har processen handlat om att gå från en dömande blick till en betraktande blick. En del av missionen är att skapa en ny blick på hemmet och vardagstillvaron.

– Jag försöker se vad det är som pågår i mitt hem snarare att fokusera på vad det är som gått galet. Och se på tillvaron med humor.

Lotta tycker inte att det är märkligt att det finns familjer där man strävar efter ordning hela tiden. Det hon vänder sig emot är att normerna kring ordning och reda är så stark, och att acceptansen för olika livsstilar är så liten.

– Jag vill se en bredare bild av vad som är acceptabelt och vad som fungerar. Vem har bestämt vad som är ett bra familjeliv? Det är väl upp till varje familj och individ.

Bilder och citat är hämtade från boken ”Orka torka”.

Lotten Wiklund lotten.wiklund@dn.se

Fakta. Lotta Sjöberg

Ålder: 40 år.

Bor: Hus i Hägersten.

Familj: Make och tre barn.

Gör: Arbetar som illustratör och serietecknare.

Tidigare produktion i urval:

”Bebisbekännelser” (DN Förlag 2005), ”Family living. Den ostädade sanningen” (Bonnier Fakta 2011), ”Det kan alltid bli värre” (Galago 2014).

Aktuell: Redaktör för ”Orka torka. Motståndsinformation från Facebookgruppen Family living – the true story” (Galago). “

DN 25 feb 2015:

“Häftiga reaktioner på König Jerlmyrs utspel

Kritiken mot oppositionsborgarrådet Anna König Jerlmyrs (M) förslag att låta kommunerna anlita vakter för att avhysa och förhindra fattiga EU medborgare att bosätta sig på offentliga platser lät inte vänta på sig. Men redan i dag gör polisen ytterligare insatser för att få bort fler boplatser från city. Hundratals läsare kommenterade på twitter och facebook bilden i tisdagens DN av Anna König Jerlmyrs besök vid boplatserna i Kista. En överväldigande majoritet var negativ.

Socialborgarrådet i Stockholm, Ewa Larsson (MP) var först ut:

– När Anna pratar om ordningsvakter så pratar vi om uppsökare. Hennes utspel visar tydligt på den ideologiska skillnaden mellan partierna. Moderaterna har helt tappat bort människorna, säger hon.

Även Centerpartiets Stina Bengtsson, socialnämndsledamot, är kritisk:

– Moderaternas förslag är både inhumant och rättsosäkert, säger hon och understryker att det inte är ett alliansförslag som Anna König Jerlmyr (M) levererat.

Men Moderaternas talesperson i justitiefrågor Beatrice Ask säger att det är ”nödvändigt att fundera över hur kommunerna ska kunna ta sitt ansvar och fullfölja den lagstiftning vi har i dag.”

– Vi måste avhysa människor från platser där de inte kan bo. Men det är klart att polisens resurser är ändliga. Det är hög tid att regeringen funderar på hur man vill hantera saken, säger Beatrice Ask.

Samtidigt som alla talar om sakens komplexitet är det dock tydligt att polisen kan agera snabbt med stöd av ordningslagen. I fallet Sergels torg var det polisen som fattade beslut om ”föreläggande att upphöra med otillåtet utnyttjande av offentlig plats”.

– Men vi hade aldrig gjort det om vi inte innan inlett ett samarbete med Stockholms stad. Det här är långt ifrån enbart en polisiär fråga, konstaterar Christian Agdur, polisområdeschef i Stockholm city.

Att genomföra en eventuell lagändring är dock en lång process. Polislagen, ordningslagen och lagen om ordningsvakter berörs. I dag får ordningsvakter enbart agera inom vissa geografiska områden, som till exempel gallerior och i tunnelbanan.

Ulrika Byulrika.by@dn.se

Jessica Ritzén jessica.ritzen@dn.se

Fakta. Avhysningar

Det finns i dag två olika vägar att gå i de fall då någon bosatt sig på en plats där det är förbjudet.

Antingen agerar polisen själv genom att fatta beslut om att det är ett brott mot någon eller flera paragrafer i ordningslagens kapitel 3. De kan sedan ganska omgående agera. Så sker i dag i Stockholm, dock alltid i samverkan med kommunen.

Den andra möjligheten, om boplatsen ligger på mark som inte omfattas av ordningslagen, är att markägaren vänder sig till Kronofogdemyndigheten och begär särskild handräckning. Då krävs det dels att de berörda identifieras och att den som ansöker betalar en avgift. Kronofogden kan sedan, med bistånd av polis, avhysa personer från en plats. **Ulrika By “**

DN 26 feb 2015:

“Drönare skapar oro vid kärnkraftverk

Strålsäkerhetsmyndigheten tar hotet från drönare på allvar och ser över säkerheten vid de svenska kärnkraftverken. I dag saknar alla anläggningar en flygförbudszon. – Vi är ganska ensamma om det, säger inspektör Jonas Sjöström.

Den senaste tiden har en rad mystiska drönarflygningar genomförts i Frankrike. På tisdagen cirklade minst fem objekt kring strategiska platser i Paris. Det väcker oro i Frankrike, som har hög terrorberedskap efter attackerna i början av januari.

Även i Sverige tar myndigheterna drönarhotet på allvar.

Det senaste året har Strålsäkerhetsmyndigheten som ansvarar för tillsynen av de svenska kärnkraftverken följt frågan noga. Myndigheten har haft regelbunden kontakt med sina franska kolleger ända -sedan den första flygningen ägde rum någon gång i höstas.

– Vi har tittat på den här drönarfrågan utifrån ett sabotageperspektiv. Vi håller på att revidera föreskrifterna och kommer eventuellt att skriva in krav på att kärnkraftverkan måste skydda sig mot flygande föremål som drönare, säger Jonas Sjöström, inspektör vid Strålsäkerhetsmyndigheten.

Sverige saknar allmänt flygförbud över kärnkraftverk.

– Vi är ganska ensamma om det jämfört med andra länder, säger Jonas Sjöström.

I stället är det upp till varje anläggning att ansöka om en flygförbudszon – något som inget av de tre kärnkraftverken Ringhals, Oskarshamn och Forsmark har gjort.

Strålsäkerhetsmyndigheten bedömer att risken för att någon ska försöka sig på en attack mot ett kärnkraftverk enbart med hjälp av en drönare, i syfte att orsaka en radiologisk läcka, är ganska liten.

– Det är inte trovärdigt att man försöker spränga ett kärnkraftverk, de är ganska svåra att sabotera. Självklart kan man få saker att gå sönder med hjälp av civila drönare, men frågan är hur mycket explosiva ämnen man kan lasta dem med. Man kan till exempel inte slå ut kylsystemet och orsaka en härdsmälta.

Forsmark ser för tillfället ingen ökad hotbild och har inga planer på att införa en flygförbudszon över kärnkraftverket.

– Kommer det ett sådant krav får vi hantera det, säger Forsmarks kommunikationschef Claes-Inge Andersson.

Marit Sundberg marit.sundberg@dn.se “

DN 26 feb 2015:

“ Ny energiunion välkomnas – men innehållet är luddigt

EU ska minska beroendet av gas och olja från Ryssland och koppla ihop EU-ländernas energinät. Den nya energiunionen välkomnas från flera håll, men innehåller få nya konkreta förslag.

Bryssel
För snart ett år sedan förklarade Polens dåvarande premiärminister Donald Tusk att EU borde blir en energiunion. Nu leder Tusk Europeiska rådet och energiunionen har blivit ett av hela EU:s mest omhuldade projekt.

– Vi presenterar nu det mest ambitiösa europeiska energi-projektet sedan Kol- och stålunionen på 1950-talet. 28 europeiska energimarknader ska integreras till en, deklarerade EU-kommissionens vice ordförande Maros Sefcovic på onsdagen.

Än så länge motsvaras dock det grandiosa och historiska anslaget inte av ett lika omvälvande innehåll.

Miljöpartiets EU-parlamentariker Peter Eriksson anser att energi-unionen behövs för klimatet och energisäkerheten. Men han saknar konkreta lagförslag och oroas över en del av det som finns med.

– Det är väldigt allmänna skrivningar och pengarna satsas på infrastuktur för kol, olja och gas. Risken är att det bara blir en union som handlar om fossila bränslen, tror Peter Eriksson.

Gunnar Hökmark (M) tycker i stället att kommissionen skulle ha varit tydligare när det gäller syftet bakom energiunionen.

– EU måste svara på det strategiska hot som Rysslands medvetna politik när det gäller energi innebär. Det borde ha framgått, anser Gunnar Hökmark.

Ordet ”Ryssland” finns inte ens med i kommissionens förslag, men det handlar utan tvivel om att minska beroendet av import av rysk olja och gas.Flest frågor under onsdagens presskonferens kom därför från journalister i östra EU som undrade vad det innebär att kommissionen vill ha mer transparens när EU-länder tecknar nya gasavtal.

– Vi anser att kommissionen i förväg ska få information om priser, villkor och annat som kan ha betydelse. Vi har lärt oss läxan, förklarade Maros Sefcovic.

Sefcovic syftar bland annat på det avbrutna ryska gasprojektet South Stream, där EU-kommissionens i efterhand protesterade mot det avtal som Bulgarien hade tecknat med Ryssland.

I övrigt innebär energiunionen i huvudsak ett försök att tillämpa nuvarande regler mer handlingskraftigt och samlat än tidigare.

Det som hindrar konkurrensen ska bort och nationella marknader kopplas ihop, men EU-länderna bestämmer själva om de vill satsa på kol, olja eller kärnkraft.

Pengar till ny infrastuktur ska komma från EU:s nya fond för strategiska investeringar.

Kommissionen vill också att EU ska utveckla förnybara energikällor och spara energi. På så sätt kan importberoendet också bli mindre, samtidigt som utsläppen av växthusgaser minskar.

Socialdemokraternas EU-parlamentariker Olle Ludvigsson hoppas för sin del på nya och tuffare byggnormer i EU.

– I Sverige har vi kommit rätt långt när det gäller energieffektivitet. Men nu bor jag i Bryssel och ser hur mycket som kan göras här. Slöseriet är stort.

Hur många lagar ska EU ha när det gäller till exempel bostäder – kan det inte bli för detaljerat?

– Gemensamma regler behövs. Men vi vet inte vad de innebär än. Kommissionen skriver att det ska komma ett förslag och då får vi se hur bra det är.

Annika Ström Melin annika.strom-melin@dn.se

Fakta. EU:s energi

53 procent av den energi som EU förbrukar är importerad. EU är därmed världens största i-mportör av energi.
75 procent av bostäderna är inte energieffektiva, 94 procent av transporterna är beroende av olja som importeras till 90 procent.
30 procent högre är priset på energi i EU jämfört med USA.
18 procent har utsläppen av växthusgaser minskat i EU under perioden 1990-2011.
40 procent mindre utsläpp är EU:s mål fram till 2030. Andelen förnybar energi ska öka till 27 procent och energieffektiviteten med 27 procent. “

DN 26 feb 2015:

”En politisk lösning måste till”

“ 20 sovande EU-medborgare avhystes i går morse från Östra järnvägsgatan och Olof Palmes gata. Ett kvarter bort på Sveavägen sov ett 70-tal uteliggare lugnt vidare. – En politisk lösning måste till, säger Lars Byström, polisens pressansvarige.

Klockan är strax efter sex och runt om på citygatorna ligger flera hundra EU-medborgare och sover, omsorgsfullt inbäddade i filtar i någon plusgrad. Utanför ABF-huset och på Sveavägen har ett 70-tal personer slagit nattläger.

Sju poliser på Norrmalms polisstation förbereder morgonens insats och kör mot Olof Palmes gata för att avhysa EU-medborgare som gjort gatan till boplats. Enligt uppgift ska ett fyrtiotal personer bo här. Insatsen har koordinerats med socialförvaltningen som har flera personer på plats och även förvarnat de boende om avhysningen.

Informationen verkar ha gått fram till EU-medborgarna. På Olof Palmes gata har bara tre personer sovit i natt, på Östra Järnvägsgatan 17 personer.

– Avhysningen gick lugnt till och var över på 40 minuter. Vi hade en tolk med och informerade att det inte är tillåtet att sova på gatorna, säger Lars Byström, pressinformatör vid Stockholmspolisen.

EU-medborgarna fick information och en A4-sida med en karta till evakueringslokalen i Vårberg som Stockholms stad öppnar för de som vill sova inomhus på madrass.

– Vi ska nog ta tunnelbanan till Vårberg som öppnar klockan åtta i kväll, där får man sova i fem nätter, säger Adiana från Rumänien som sovit på Östra Järnvägsgatan.

Ett rumänskt par dröjer sig kvar när polisen lämnar platsen. De viker ihop sina saker och filtar till ett bylte. Sätter sig på byltet, ställer fram en pappmugg och en kartongbit med en vädjan, och börjar dagens tiggarpass. Tiggeri är inte förbjudet och inget man kan avhysas för enligt ordningslagen.

Det är svårt att se vad avhysningen löser för problem. De tjugo EU-medborgarna packar ihop sina täcken och kläder i sopsäckar och Ikea-kassar. De slänger skräp och wellpapp i en närliggande container och ger sig ut för att tigga på Drottninggatan och Sveavägen.

Några väljer kanske att åka till Vårberg i kväll, de flesta söker bara upp ett nytt gathörn i city. Utanför ABF-huset på Sveavägen börjar de sovande vakna för en ny arbetsdag. De packar också ihop sina saker som stuvas i plastsäckar och placeras vid sidan av vägen. Helt ovetande om att polisen gjort en stor avhysningsinsats några kvarter bort.

Varför genomförde ni avhysningen här, när de flesta sover på Sveavägen?

– Det kanske blir vid ett annat tillfälle. Men i dag har vi inte någon plan för nästa insats, säger Lars Byström.

Har polisen resurser att hålla på att flytta runt människor?

– Det är klart att vi måste hantera de problem som uppstår så det får vi se till att prioritera. Det går ju inte åt så mycket resurser till detta, det är inte speciellt personalkrävande.

Men vad är poängen, de flyttar ju bara till nästa gata?

– Ja, det kan vara så. De erbjuds plats i Vårberg, men det är ju vuxna människor och de bestämmer själva vart de vill ta vägen. Vi kan inte påverka utan informerar bara om möjligheterna som finns.

Vilket problem löste insatsen i dag?

– Ja, du har ju sagt det själv, de flyttar till ett annat ställe eller åker till Vårberg. Det är en politisk lösning som måste till, säger Lars Byström.

I går bråkade Stockholms ledande politiker om huruvida ordningsvakter eller polis ska sköta avhysningarna. Alldeles oavsett kommer problemet inte att flytta på sig. Mer än ett kvarter bort.

Jessica Ritzén jessica.ritzen@dn.se “

DN 27 feb 2015:

“Grön trend ger avtryck i konsumtionen

Vi åt lite mindre kött förra året och vi valde oftare svenskt. Importen av nöt- och griskött minskade, visar siffror från - Jordbruksverket.

För första gången på flera år ökade förra året andelen svenskt av det kött vi förbrukade, visar Jordbruksverkets statistik. Mest ökade det svenska bland nöt, gris och fågel, medan det minskade bland lammkött.

Förbrukningen av kött gick ner något, från 87,7 kilo per person och år 2013 till 87,1 kilo. För tjugo år sedan låg förbrukningen på 68,1 kilo, sedan dess har den ökat stadigt med några få undantag.

– Förra gången både importen och förbrukning minskade var 2009, under finanskrisen. Då höll det i sig ungefär ett år, säger Åsa Lannhard Öberg, på enheten för handel och marknad på Jordbruksverket.

Griskött minskade mest förra året, minus 1,6 kilo, medan nötkött låg på 28,8 kilo båda åren. Fågelkött ökade från 20,3 till 21,2 kilo per person mellan 2013 och 2014.

Importen av griskött minskade med cirka 6 procent förra året. Mest minskade importen från Danmark, minus 13 procent, och Tyskland, minus 6 procent. Däremot ökade importen från Polen med 12 procent.

Anledningen till Polens ökning är oklar men en förklaring till minskningen från de andra länderna kan, enligt Jordbruksverket, vara uppmärksamheten kring grisar under 2014.

Bland annat skrev DN att fyra danskar dött av den MRSA-bakterie som många danska grisar bär på. I höstas hittade DN bakterien i danska och tyska fläskförpackningar i svenska affärer.

Många affärskedjor har börjat lyfta fram svenskt kött. Icas försäljning av svenskt griskött och nötkött gick upp med 20 respektive 12 procent förra året.

I kocken Paul Svenssons koncept för restaurangen på Fotografiska museet i Stockholm har grönsaken huvudrollen, medan kött finns med som smak och konsistens.

– Det är bra om köttätandet går ner. Mer svenskt och bättre uppfött kött är en härlig trend, säger han.

En grön trend när det gäller mat växer sig starkare. Förra året presenterade Livsmedelsverket en tallriksmodell för vegetarianer och Hemmets kokbok kom ut i en vegetarisk upplaga. I vår kommer kokboken ut i vegansk upplaga.

Jannike Kihlberg jannike.kihlberg@dn.se

Fakta. Griskött minskar mest

Förbrukning, kilo per person och år

Nötkött
2010: 25,4
2011: 25,9
2012: 25,6
2013: 25,8
2014: 25,8
Griskött
2010: 37,0
2011: 37,3
2012: 35,9
2013: 36,6
2014: 35,0
Fågelkött
2010: 18,4
2011: 18,7
2012: 19,0
2013: 20,3
2014: 21,2
Lammkött
2010: 1,4
2011: 1,5
2012: 1,5
2013: 1,6
2014: 1,7
Källa: Jordbruksverket “

DN 2 mars 2015:

“ EU:s ledare måste ge Europa nytt bränsle

Det svävar en ande över EU-kvarteren i Bryssel. Historien om 1950-talets kol- och stålgemenskap som läkte Västeuropa efter kriget och byggde fred och välstånd har satt ett djupt avtryck.

Man åkallar inte denna sekulära helgd hur som helst, men energikommissionären Maros Sefcovic gjorde just det när han i förra veckan lanserade unionens nya prestigeprojekt.

Sefcovic och hans kolleger vill skapa en europeisk energiunion. Visionen är en gemensam EU-marknad, där splittrade nationella gas- och elnät har länkats ihop.

Där har energisystemen blivit modernare och flexiblare. När vindturbinerna i Spanien snurrar som snabbast tar elen vägen över Pyrenéerna till Frankrike. Fransmännens kärnkraft färdas i motsatt riktning när vinden har mojnat, och lyser upp tyska hem när det är mulet över deras solceller.

I denna vision har hela Europa gjort stora, lönsamma investeringar i infrastruktur som binder samman unionen och gör den mindre sårbar. Fler källor är förnybara. Konkurrensen har hårdnat och konsumentpriserna pressats.

Det är inget dåligt ideal. Idén är inte ny, men Putin har påmint EU:s ledare om behovet. Tillsammans är EU-länderna världens största energiimportör – många är storkunder hos ryska Gazprom.

En handfull medlemsländer är helt beroende av Kremls gas. Ett är Ungern, där energiaffärerna väger tungt i premiär-minister Viktor Orbáns balansgång mellan öst och väst.

Tysklands förbundskansler Angela Merkel, som försökt bromsa Bryssel i energifrågorna, säger att hon inte är orolig för att problem ska uppstå för tyska kunder. Den ryska gasen värmde ju under kalla kriget, till och med.

Möjligen har Rysslands krig mot Ukraina till slut ändå väckt tvivel i Berlin.

Ytterligare motiv spelar in: USA:s skiffergasrevolution har gett landet ett industriellt försprång. EU behöver överbrygga gasgapet för att klara konkurrensen.

Unionens nya klimatpolitik är en annan faktor; energipolitiken bestämmer förstås villkoren. På vägen mot minskade koldioxidutsläpp och energibesparingar skulle det definitivt hjälpa med gemensamma europeiska reformer.

En energiunion skulle alltså kunna främja EU:s säkerhetspolitik, stärka konkurrenskraften och ge ökade möjligheter att föra en effektiv klimatpolitik.

Att argumenten är goda betyder inte att det inte finns hinder. Prisfluktuationer på el och bränsle är en sådan sak som orsakar stora protester utanför parlamenten. Regeringar kan falla. Många föredrar

fortfarande att kontrollera energibolagen och de nationella marknaderna själva.

Vilket motiv som ska ges störst vikt – klimat, konkurrenskraft eller energioberoende – avgör helt innehållet i reformerna. Att nå kompromisser kommer att ta tid. Ännu längre kommer det att dröja innan planerna förverkligas.

En gemensam europeisk energimarknad har vinnare och förlorare på kort sikt, även om de sammanvägda fördelarna skulle bli stora. Socialdemokraterna har länge sett svenska nack-delar. El-egoism har fått partiet att ställa sig skeptiskt till ökad EU-konkurrens.

På torsdag möts energiministrarna i Bryssel för att börja bearbeta EU-kommissionens förslag. Vägen dit blir ett prov inte minst på den svenska regeringens förmåga att föra en trovärdig Europapolitik. Energiunionen är en vision att sträva efter.

Dn 2/3 2015 “

* Barn- och äldreomsorg. Välfärd. Socialtjänst

Politik för en barn-och äldreminister med välfärd och socialtjänst o d

I regeringen hanteras problemen av

Åsa Regnér
Barn-, äldre- och jämställdhetsminister Socialdepartementet

"Som minister i en feministisk regering vill jag utveckla en modern välfärdsmodell. Rättighetsfrågor, möjlighet till inflytande och att stötta de mest utsatta är centralt. Målet är en tydligare jämställdhetspolitik med stärkt delaktighet och tillgänglighet. Barnets rättigheter ska stärkas liksom kvaliteten, tryggheten och närvaron i äldreomsorgen."

Cv
Ansvarsområden
Pressmeddelanden
Tal
Debattartiklar
Webbutsändningar
Statssekreterare

DN 28 jan 2015

“En p-bot kan äta upp lönen för hemtjänsten

Schemat är så tajt att de inte hinner leta p-platser – och om de trots allt hittar någon får de stå för avgiften själva. Med en timlön på 120 kronor kan en parkeringsbot radera ut hela dagsinkomsten. Sofia och hennes hemtjänstkollega fick böter på 1 000 kronor i torsdags – och arbetsdagen slutade med minus i plånboken.

– Jag hoppas verkligen att jag ha råd att ha kvar det här jobbet, säger Sofia.

Hon har startat ett eget företag men jobbar sedan i somras som timanställd i ett privat hemtjänstföretag, för att tjäna extra pengar. Sofia åker runt till kunder i både när- och ytterförorter.

– Inne i stan går det inte att parkera alls, säger hon.

Under en vanlig arbetsdag har hon ett dussintal kundbesök på en mängd olika adresser. Företagets bilar har varken gps eller kartor, det finns ingen schemalagd tid för att tanka, men framför allt finns inga nyttoparkeringstillstånd.

– Tillstånden kostar 15 000 kronor per bil och år och de pengarna finns inte i hemtjänsten. Det här är en kvinnodominerad bransch, det är när karlarna kör som det kallas nyttotrafik, säger Sofia.

Under ett åttatimmarspass tjänar hon knappt 700 kronor efter skatt. Torsdagens p-bot innebär att det den dagen kostade henne pengar att arbeta.

– Vi var hos kunden i en närförort tre gånger på några timmar. Det finns bara förhyrda parkeringsplatser på den gatan, vi ställde halvvägs upp på trottoaren, vi var inte i vägen för någon, säger Sofia.

– Om vi skulle ha parkerat lagligt hade vi behövt gå i fem minuter och den tiden har vi inte. Med 12–14 besök under ett pass går det inte att springa omkring och leta efter p-automater.

Sofia har inte fått några anvisningar av företaget om var hon ska parkera. Hon får inte heller tillbaka det hon lägger ut för p-avgifter.

– Jag har inte ens vågat fråga. De lägger allt ansvar på individen och de som jobbar i hemtjänsten tar på sig ansvaret. De är inte vana att ställa krav, de är inte vana att bli lyssnade på, säger Sofia.

Många skäms också inför sina kolleger när de får p-böter, menar hon.

– Folk är oroliga, du lever på nåder och vet aldrig när du åker dit. Någonstans finns det väldigt mycket sympati för hemtjänsten, men det har blivit tuffare när man har styckat upp det på så många aktörer, säger Sofia.

Fotnot: Sofia vill inte ha sitt riktiga namn i tidningen. I så fall tror hon inte att hon skulle få några fler uppdrag av hemtjänstföretaget.

Mia Tottmar mia.tottmar@dn.se

Fakta.
Ett parkeringstillstånd kostar 15 000 kronor per år

Företag som har verksamhet inom Stockholms stad kan ansöka om nyttoparkeringstillstånd. Tillståndet kostar 15 000 kronor per bil och år inklusive moms. Det gäller för parkering upp till två timmar per tillfälle på följande platser:

På gator med skyltade parkeringsförbud. Parkeringen får dock inte hindra eller försvåra gaturenhållningen på städdagar/nätter.

På parkeringsplats på gatumark som inte är reserverad för särskild trafikantgrupp eller fordonsslag.

Tillståndet gäller för alla dagar, även helger, klockan 08–18. För verksamhet som bedrivs sent i city eller vid jour på nätterna går det att få ett tillstånd som gäller dygnet runt.

Dn “

DN 29 jan 2015:

“FP: Låt hemtjänsten parkera gratis

Hemtjänstpersonal ska få parkera gratis i tjänsten. Det kräver nu Folkpartiet. – Vi måste underlätta för personalen, inte tvinga dem att cykla kors och tvärs på isiga gator, säger oppositionsborgarrådet Lotta Edholm (FP).

I Göteborg har hemtjänsten kraftig rabatt på så kallade nyttoparkeringstillstånd – och vill låta hemtjänstpersonal slippa betala p-böter ur egen ficka.

I Stockholm däremot ser äldreborgarrådet Clara Lindholm (V) helst att hemtjänstpersonalen går eller cyklar, där det är möjligt, i stället för att använda bilen i jobbet.

Efter DN:s larm om att avsaknaden av nyttotillstånd och alla p-böterna gör att hemtjänstpersonalen ibland förlorar pengar på att jobba, menar nu Folkpartiet att även hemtjänsten borde få nyttoparkeringstillstånd.

– Det är provocerande och närmast kränkande av Clara Lindblom (V) som kräver att de ska cykla och gå mellan sina jobb. Är det några som behöver använda bil för att ta sig till pensionärer med blöjor och mat så är det hemtjänsten, säger Lotta Edholm.

I dag är det bara Södermalm som betalar nyttoparkeringstillstånd för 12 000 kronor om året till sin kommunala hemtjänst. Stockholms stad vill helst att användningen av bil i tjänsten ska minska och förespråkar en mer lokal och miljövänlig hemtjänst.

Folkpartiet menar att hållningen drabbar både de anställda och de äldre.

– Då minskar valfriheten för de gamla som inte har möjlighet att kunna välja hemtjänstföretag från andra delar av kommunen. Vi ska minska privatbilismen, men inte fordon som behövs för att viktigt arbete ska bli utfört, säger Lotta Edholm.

Jessica Ritzén jessica.ritzen@dn.se “

DN 2 feb 2015:

“ Sexköplag får underkänt

“ En ny rapport underkänner den svenska sexköpslagen. RFSU som beställt studien anser att lagens positiva effekter är kraftigt överdrivna. – Lagen har i stället lett till ökade osäkerhet för de prostituerade, säger Kristina Ljungros, ordförande för RFSU.

Sedan den svenska sexköpslagen trädde i kraft 1999 har den varit föremål för het och återkommande debatt. Lagen innebär i korthet att det är lagligt att sälja sex men förbjudet att köpa. Lysande, tycker många debattörer och pekar på siffror som visar att andelen sexköpare minskat sedan lagen trädde i kraft.

Men enligt en ny rapport från Malmö högskola är lagens positiva effekter mycket osäkra. Lagen kan i stället ha medfört en hel del negativa konsekvenser för de som säljer sex.

Riksförbundet för sexuell upplysning, RFSU, har beställt rapporten.

– Effekterna av lagen är överdrivna. Det saknas bevis för att efterfrågan ska ha minskat i den utsträckning som den statliga utvärderingen visar, säger RFSU:s ordförande Kristina Ljungros.

Rapporten, som är en översikt av tidigare studier på området, konstaterar visserligen att andelen som uppger att de köper sex minskat från 13,6 till 8 procent mellan 1996 och 2008. Men den sjunkande trenden är osäker enligt forskarna och RFSU.

– Det finns en stor risk att många inte svarar sanningsenligt efter att lagen infördes, eftersom de inte vill erkänna att de begått ett brott, säger Kristina Ljungros.

Forskaren Charlotta Holmström vid Malmö högskola har fått i uppdrag att sammanställa rapporten åt RFSU. Hon blev mest förvånad över att ingen undersökt hur personer som säljer sex säger att de påverkats av lagen. Hon säger också att när lagen sjösattes 1999 var det med den uttalade ambitionen att den skulle kombineras med sociala stödinsatser. Något som inte skett i tillräcklig utsträckning, enligt rapporten.

– Utan parallella och breda satsningar på stödinsatser tycks lagen få andra konsekvenser än vad som avsågs, säger Charlotta Holmström.

En av de konsekvenserna är enligt henne att stödet för att förbjuda även försäljningen av sex tycks ha ökat.

Det kan tolkas som att kriminaliseringen inneburit en attitydförändring där även de som säljer sex blir betraktade som kriminella.

I en av studierna som ingår i rapporten anger 52 procent att de anser att försäljningen av sexuella tjänster ska kriminaliseras, jämfört med 30 procent innan sexköpslagen infördes.

– Det är en attitydförändring som vi absolut inte vill se. Det här handlar om några av samhällets mest utsatta personer, säger RFSU:s Kristina Ljungros.

Rapporten presenterar också resultat från studier som visar att riskerna för de som säljer sex har ökat. Rädslan för att åka fast gör att sexköparna ringer efter sexsäljare i stället för att möta dem på en plats som sexsäljarna väljer, vilket gör att de då inte vet vem eller vilka de kommer att möta.

RFSU går inte så långt som att kräva att lagen rivs upp. Den nya rapporten ska vara underlag för ett kongressbeslut senare i år. Men ordförande Kristina Ljungros säger att rapporten visar på ett behov av att se över lagstiftningen.

– Jag förstår intentionen med den svenska lagen. Men om den inte fungerar måste man fundera över vilka alternativ som finns, säger hon.

Mikael Delin mikael.delin@dn.se

Fakta. Sexköpslagen

Sexköpslagen innebär att det är olagligt att köpa sexuella tjänster, även om det inte är olagligt att sälja dem.

Straffet är böter eller fängelse i högst ett år. Sedan lagen trädde i kraft har den varit kraftigt debatterad.

Motsvarande lagstiftning är relativt ovanlig utomlands men finns i exempelvis i Norge. Svenska regeringen utreder nu även möjligheten att kriminalisera sexköp utomlands.

Antal anmälda sexköpsbrott:

1999: 94
2000: 92
2001: 86
2002: 110
2003: 300
2004: 156
2005: 460
2006: 163
2007: 189
2008: 187
2009: 352
2010: 1277*
2011: 765
2012: 551
2013: 544
2014 (prel): 601
*En kopplerihärva i Jämtland leder till 430 anmälningar. “

DN 2 feb 2015:

“ Min mamma beklagar sig men vill ändå inte ändra på någonting

Hennes åldrande mamma vill inte förändra sitt liv och till exempel flytta till en mindre och mer lättskött bostad. Allt ska vara som det alltid har varit. Samtidigt beklagar modern sig över hur jobbigt allt är, och låter missnöjet gå ut över barnen. Hur kan dottern tackla situationen? Psykolog Liria Ortiz kommenterar.

Hur hanterar man en åldrande förälder? Ja, det kan låta som en fånig fråga men är i mitt fall mycket svårare än jag någonsin trott.

Min mamma, strax över 70, har alla möjligheter att leva ett bra liv men gör det inte utan väljer att fortfarande att ständigt styras av en väldig massa ”måsten” som också måste göras exakt på hennes sätt (som naturligtvis är både krångliga och tungrodda).

Problemet är ju då att hon inte orkar med alla dessa självpåtagna måsten utan ringer och beklagar sig över hur trött hon är, hur lång tid det tar och hur stressad hon är och så vidare. Men alla förslag om att köpa tjänster, hjälpmedel som underlättar, eller kanske till och med att byta boende till ett som är lite mindre och mer lättskött (hon bor väldigt stort och med en jättetomt), avvisas bestämt. Allt ska vara som det alltid har varit.

Det här gör ju att vi numera ryker ihop, titt som tätt, och att jag känner att hon mer och mer uppför sig som en tjurig tonåring än som en vuxen och klok kvinna. Det blir som en kamp mot väderkvarnar för hennes del, det vill säga mot all form av förändring.

I detta ligger att hon någonstans tycker att vi barn borde komma oftare (vi bor på annan ort) och hjälpa till med allt samtidigt som vi båda är mitt i livet med heltidsjobb, barn med mera, och att vi ska fortsätta att fira jul, påsk, midsommar och så vidare på hennes sätt. Samtidigt ligger ju en bitterhet och lurar under ytan hos henne för när vi, eller andra, reser utomlands eller gör andra roliga saker, så kommer det lätt lite sura kommentarer som gör att jag misstänker att hon någonstans inte är så nöjd med sitt val ändå.

När jag då är tydlig med att säga ”men du har ju valt själv” så blir hon sur. Jag är väl medveten om att hon har all rätt att leva sitt liv på sitt sätt, men problemet är ju att missnöjet och konsekvenserna av det valet spiller över på mig. Det gör mig oerhört ledsen att se alla de möjligheter som hon försakar i sin rigiditet och låsning, samtidigt som jag blir provocerad av bitterheten och offerkoftan som kommer på mer och mer.

Och jag blir också oroad för framtiden – för hur ska det gå den dagen då hon faktiskt är så illa tvungen att flytta? (Och den dagen är ju egentligen redan här, för hon har varken råd eller ork att sköta stället.) För hennes del känns det som att hon målat in sig i ett hörn där det bara är negativt med en eventuell framtida flytt och inte finns några positiva inslag som till exempel både mer pengar och ork att göra andra saker.

Så min fråga är helt enkelt – hur tacklar jag detta beteende utan att bli arg och låta mig provoceras, och samtidigt kunna leva mitt liv på mitt sätt?

Hej! Nej, din fråga är inte fånig. Din vilsenhet i hur du som dotter ska hantera din relation till din mamma är jag övertygad att många känner igen sig i. För dilemmat när man har en konflikt med en mycket nära person är att samtidigt som konflikten väcker mycket starka känslor så

känns det oftast inte rimligt eller möjligt att helt dra sig ur relationen. Det verkar inte heller vara något som du överväger. Med detta som utgångspunkt så tror jag ändå att det finns en hel del du kan göra för att göra situationen mindre trist och svår för er båda. Låt mig också säga på en gång att helt och hållet kan du förmodligen inte sluta att bli arg och provocerad emellanåt. Men jag har några råd om hur du kanske kan fortsätta att försöka hjälpa din mamma att få ett mindre utsatt liv. Jag får intrycket att du trots din ilska fortfarande vill hjälpa till med det, men på ett sätt som inte behöver innebära att ni ”ryker ihop, titt som tätt”. Jag tror att det är möjligt.

Låt oss börja med hur du kanske kan få din mamma att tänka om, och inte vara så fixerad vid att allt ska förbli som det är och har varit.

Inom psykologin finns en del kunskap om hur vi kan motivera andra till en positiv förändring. På många sätt handlar det om att göra tvärtom mot det vi ofta gör, särskilt i nära relationer. Det man oftast gör är att försöka övertyga med argument och fakta. Även om det görs av omsorg och god vilja så utlöser det ofelbart en upplevelse hos den andre att vara utsatt för ett övertalningsförsök, med all rätt. Ju mer man argumenterar för sin sak, desto fler motargument, eller irriterad tystnad, möter man.

Om du känner igen dig i detta, så är mitt råd att du provar att göra tvärtom. En grundregel inom motivations-psykologin är nämligen att man ändrar uppfattning och förändrar sig när man hittar sina egna skäl. Att göra tvärtom kan till exempel vara att du ställer öppna frågor om eventuella fördelar med att flytta till ett mindre boende, eller med att fira högtider på ett enklare sätt. Där du bjuder in din mamma att själv börja fundera i den riktningen, i stället för att du ger argumenten. Ge henne tid, var optimist, och lita på att hon med tiden kan hitta skäl. Bara hon får formulera dem själv.

Nu är motivation ett ganska komplext fenomen. Den uppstår till stor del när man kan formulera fördelar med en förändring, och nackdelar med hur det är. Men att ta steget och göra förändringen är något annat. Det förutsätter att man någorlunda vet hur man ska göra förändringen, och tror sig klara av att göra den. Här finns kanske en svårighet för din mamma. ”Mitt hem är min borg” är ett uttryck som säger att ett hem som man bott i under många år inte bara är en bostad utan så mycket mer. Det är platsen där man känner sig trygg. Där har barnen vuxit upp, och släkt och vänner träffats. Kanske det är ett hem som man fått kämpa för att köpa och behålla. Att flytta kan kännas som om man förlorar sin trygghet och sina minnen. Möjligen är det så för din mamma. Att hon förnuftsmässigt vet allt det du säger samtidigt som sorgen vid tanken på att flytta styr henne mer. Att hålla kvar vid ”alla måsten” kan möjligen vara ett uttryck för samma behov av att knyta an till en tid när livet var aktivare och rikare än i dag. Kanske det kan underlätta om du ger din mamma utrymme att berätta om sina känslor och tankar kring att åldras, och lyssna på hennes oro och sorg. För att på det sättet hjälpa henne att förstå sig själv bättre, och upptäcka att det nog finns andra lösningar för henne än att närmast krampaktigt hålla kvar vid det gamla.

Men det är ju en balansgång, för även om du vill göra detta för att hjälpa din mamma, så är hon ju samtidigt en mamma som du behöver sätta gränser för. Mitt råd är att du formulerar några regler för ditt umgänge med din mamma. När du ska vara tillgänglig på telefon, vad ni inte ska prata om. Vad du inte hjälper till med. På vilka sätt du kommer att fira högtider. Gör detta gärna som en lista och var konkret. Resonera med din familj och bli överens. Håll dig sedan till dessa regler! Varje avsteg innebär en stor risk för att ni är tillbaka på ruta ett igen. Och få inte dåligt samvete för det du gör. Det är ju en gång så att föräldrar och barn ska leva egna liv. Man kan som vuxet barn bli arg och ledsen för hur ens föräldrar lever sitt liv, och sörja för deras skull, men man kan inte ta ansvar för eller kontrollera det de gör.

Jag hoppas att det på sikt blir bättre för din mamma och att du kan få se henna ha ett bättre liv. Hon är i det som kallas tredje åldern inom äldrepsykologin. Åren från slutet av sextioårsåldern och ett tiotal år framåt. En av de bästa perioderna i livet, säger många äldre i intervjustudier. Oftast är man frisk, man har mer av egen tid än någonsin eftersom man lämnat arbetslivet. Många vänner är fortfarande kvar i livet, och man har tid att träffas och göra saker tillsammans. Många har hygglig ekonomi.

Som biblioterapi kan du gärna läsa min bok ”Jag och min mamma, om att hantera en viktig relation”. Det är en självhjälpsbok om sätt att hantera en besvärlig relation med sin mamma. En annan bok som inriktar sig mer till professionella men som också kan vara till hjälp är ”Motiverande samtal. Praktisk handbok för äldreomsorg”.

Liria Ortiz

Fråga Insidans experter

Legitimerade psykologen och psyko-terapeuten **Liria Ortiz** svarar på frågor om självhjälp, förändring- och parrelationer. **Martin Forster**, legitimerad psykolog och forskare, svarar på frågor om barn och familjerelationer. “

DN 3 feb 2015:

“Gå i otakt, stå i bredd

Folkpartiledaren Jan Björklund tänker svika Alliansen och rösta ja till regeringens förslag att skrota vårdnadsbidraget.

Intill blåklinten gror så en tistel inom borgerligheten.

Vårdnadsbidraget är ett mångårigt bekymmer. Traditionen bjuder att partierna under hot och interna protester går Kristdemokraterna till mötes. Det gjorde regeringen Bildt i början av 1990-talet. Därefter rev Socialdemokraterna upp politiken.

På samma sätt lät Alliansregeringen Kristdemokraterna få som de ville. Nu önskar S–MP-regeringen rulla tillbaka reformen, igen.

Nyheten på måndagen var att socialförsäkringsminister Annika Strandhäll (S) förbereder ett förslag. Hon gör det trots att riksdagen i ett yttrande i samband med höstens budget sa att bidraget ska finnas kvar. Alliansspartierna inklusive Folkpartiet, plus Sverigedemokraterna, skrev på.

Inget hindrar dock Strandhäll från att truga. Partiernas yttranden är inte huggna i sten, även om det lät så på KD:s Emma Henriksson när hon kommenterade tilltaget i radion på måndagen.

I runda slängar 7 000 svenskar utnyttjade 2013 möjligheten att ta ut pengar i systemet och ett avskaffande vore därför ingen revolution. Drivkrafterna som bidraget skapar är ändå tillräckligt skadliga för att det ska vara värt striden.

Utvärderingar har visat att vårdnadsbidraget sinkar arbetsmarknadsinträdet bland invandrare och låser in människor i bidragsberoende. Förstås är en överväldigande majoritet kvinnor. Effekterna vältras över på deras barn. Bidraget är dålig integrationspolitik, lika illa som sysselsättningsåtgärd och ännu sämre som insats för jämställdheten.

Folkpartiet har många goda argument på sin sida när det hjälper regeringen att stjälpa Kristdemokraternas reform.

Biverkningarna är taktiska. Det kommer att heta att man sår split i Alliansen. Efter upproret mot vårdnadsbidraget är det naturligt för Folkpartiet att också rösta för en tredje pappamånad i föräldraförsäkringen. Därefter kan Kristdemokraterna nobba Jan Björklund, och måhända avfärda hans förslag om tidigare betyg.

Från att hållit ihop om invandringen och integrationen har Allianspartierna snabbt tagit kliv i olika riktningar. Inget hindrar dem från att fortsätta att vandra i ett solfjädersmönster, ut från punkten som höll dem samman i regeringsställning.

Ömsesidiga borgerliga svek och ytterligare splittring kan på det viset fortskrida. Allt som krävs är en knuff från Stefan Löfven, och att hans ministrar lägger rätt förslag i riksdagen.

Hittills tycks Allianspartiernas taktik tvärtom ha varit att gemensamt anfall är bästa försvar. Partierna har utlovat en opposition på offensiven och många nederlag för regeringen. Motivationen har knappast minskat sedan decemberöverenskommelsen.

I partiernas uppgift ingår att agera framsynt och slå vakt om det som gynnar den egna dagordningen på sikt. Alliansen fyller en sådan funktion. De borgerliga behöver ett varaktigt värn för samarbetet de byggde.

Men en andefattig och destruktiv modell är att låta den borgerliga sämjan bli lag.

När regeringsmakten står på spel går det förstås att hacka i sig kompromisser.

I opposition är värdet av sammanhållning inte lika uppenbart. Väljarnas förtroende kommer att malas ned när partierna värdesätter sabotage högre än sakpolitiska framgångar ihop med regeringen. Politiken blir sämre och riksdagens arbete mindre begripligt.

Allianssamarbetet måste därför tillåta större frihet för partierna. Utrymme att följa den egna övertygelsen utesluter dock inte samordning. Tvärtom.

Borgerlig oenighet behöver inte betyda borgerlig söndring. Alliansen vet hur man koordinerar politik i Rosenbad. Fyra år i opposition kräver att de samordnar även sina konflikter.

Frågan om budgeten blir avgörande. Partierna kan fortfarande välja att lägga sina egna, bejaka sina olikheter och pröva nya idéer. Det borde de göra. Allianstanken kan samtidigt hållas vid liv genom enighet kring ett urval av centrala reformer och gemensamma utspel om dem.

Låt tistlarna blomma. Röj sedan åkern när det närmar sig 2018.

Dn 3/2 2015 “

DN 3 feb 2015:

“FP och regeringen river upp vårdnadsbidraget

Det kommunala vårdnadsbidraget avskaffas nästa år. Det står klart sedan Folkpartiet på måndagen meddelat att partiet tänker rösta på ett kommande regeringsförslag att riva upp bidraget på 3 000 kronor i månaden.

– En väldigt dålig dag för valfriheten, säger Emma Henriksson (KD), gruppledare i riksdagen.

Hon är ändå inte överraskad av beskedet från folkpartiledaren Jan Björklund, som innebär att partiet – i likhet med regeringspartierna Socialdemokraterna och Miljöpartiet samt Vänsterpartiet – tänker rösta bort vårdnadsbidraget när frågan kommer upp i riksdagen i höst.

– Det är ingen hemlighet att vi och Folkpartiet har haft rakt motsatta åsikter i frågan, säger Emma Henriksson.

Enligt socialförsäkringsminister Annika Strandhäll (S) ska regeringen i höst trotsa uppmaningen från fjolårets riksdagsmajoritet att behålla bidraget som finns i ett hundratal av landet 290 kommuner.

I höstas höll Folkpartiet ihop med de borgerliga med en gemensam budget. Men om regeringens förslag läggs vid sidan om budgeten eftersom det handlar om en lagstiftning som gäller kommunerna och inte rör statsbudgeten kommer FP att stödja det.

– Läggs det en särskild proposition kommande höst om att avskaffa vårdnadsbidraget kommer vi att rösta för det, för vi är emot vårdnadsbidraget och har alltid varit emot. Vårdnadsbidraget är dåligt för integrationen och det är dåligt för jämställdheten också, säger Jan Björklund och pekar på att lågutbildade invandrarkvinnor är överrepresenterade bland bidragstagarna.

Men var det inte ett misstag att gå med på det här när ni kompromissade med Kristdemokraterna?

– Man måste alltid kompromissa i en alliansregering och det här var en av de eftergifter vi fick göra.

Även inom Kristdemokraterna har det, från valfrihetssynpunkt, funnits en besvikelse över det kommunala vårdnadsbidraget för att ersättningen är låg och för att bidraget inte finns i alla kommuner. Enligt ett rikstingsbeslut ska KD i stället verka för att föräldrar som väljer att själva ta hand om sina barn i hemmet får del av den kommunala barnomsorgspengen som är betydligt större än vårdnadsbidraget.

Dessutom vill partiet öka möjligheterna till deltid för småbarnsföräldrar.

– Vi vill införa ett bättre system. Vårt huvudförslag är att använda barnomsorgspengar mer flexibelt. Det skulle ge större valfrihet för många fler familjer, anser Emma Henriksson, som pekas ut som en av de tänkbara kandidaterna när KD ska välja ny partiledare efter avgående Göran Hägglund som drev igenom bidraget 2008.

Troligt datum för avskaffandet av vårdnadsbidraget är den 1 januari 2016.

Mats J Larsson matsj.larsson@dn.se

Fakta. 3 000 kronor i månaden per barn

Det kommunala vårdnadsbidraget infördes av den dåvarande borgerliga majoritetsregeringen den 1 juli 2008. Sedan dess har det varit möjligt för kommuner att ge ett bidrag till föräldrar med barn mellan ett och tre år på 3 000 kronor i månaden per barn.

Drygt 100 av landets 290 kommuner har infört bidraget. Det kan användas av föräldrar som vill vara hemma på deltid eller heltid.

I fjol betalades bidraget ut till cirka 8 000 personer. “

DN 4 feb 2015:

“Ett kapitalt misslyckande att lära av

Huvudet, händerna, bålen, benen, fötterna och armarna. Fraktur efter fraktur, blödning efter blödning. Att läsa utlåtandena om vad Yara Alnajjars lilla flickkropp utsattes för är motbjudande.

Den 30 april 2014 dog hon, 8 år gammal, och i går dömdes morbrodern och hans fru till sex års respektive livstids fängelse. De som skulle skydda henne har enligt domen i stället under en utdragen period orsakat flickan ”svår kroppsskada och synnerligt lidande” med ”hänsynslöshet och råhet”.

Yara flydde bomberna i Gaza och skickades ensam till helvetet i Sverige. Men hennes utsatthet passerade inte obemärkt förbi.

Dels reagerade grannarna både på de återkommande skadorna och det faktum att hon påträffades ensam bärandes tunga tvättkassar sent på kvällar och nätter. Dels kontaktades skolan av en kvinna som jobbade i matvarubutiken där Yara ibland uppehöll sig på dagarna. Hon förstod att flickan var hungrig och reagerade på att hon hade tunna kläder mitt i vintern.

Gång efter annan har alltså omgivningen agerat. Sett hur en livfull flicka blivit allt blekare och magrare, på slutet blåslagen och haltande. Grannar har anmält, vågat lägga sig i, uppträtt som medmänniskor. Ändå fortsatte tortyren.

För om civilsamhället har gjort sitt, är domen över berörda myndigheters agerande betydligt hårdare. Hur många gånger kan ett och samma ärende sjabblas bort? Först tappades hennes journal bort i flera månader. Sedan valde polisen att faxa grannarnas tips om missförhållanden i stället för att ringa socialtjänstens jourtelefon. Där låg det sedan i två veckor innan det upptäcktes, och då var Yara redan död.

Även skolan har erkänt brister vad gäller utebliven anmälan, och även om Karlskrona kommun var tidig med att peka ut rektorn, går det att konstatera att ansvaret för det som skett är lika delat som felen är många.

Även om detta är ett tragiskt extremfall så kommer inte händelsen som en blixt från klar himmel. I Socialstyrelsens kartläggning av ensamkommande barns situation från 2013 framhålls att de barn som placeras i familjehem med släktingar får mindre uppmärksamhet av socialtjänsten än andra familjehemsplacerade barn.

Den praxisen måste nu ändras. Tragiskt bara att det inte skett tidigare.

Amanda Björkman amanda.bjorkman@dn.se “

DN 4 feb 2015:

”Ta FN:s kritik på allvar – så kan Sverige bli ett bättre land för barn och unga”

“ FN-granskning. Barn får inte komma till tals och de har svårt att få upprättelse när de kränks. FN:s barnrättskommitté lägger i dag fram sina rekommendationer för hur Sverige ska rätta till bristerna. Barnrättsorganisationer pekar på sex punkter som måste förbättras.

I dag publicerar FN:s barnrättskommitté sina rekommendationer för hur Sverige ska arbeta vidare för att säkerställa att alla barn i Sverige får alla sina rättigheter tillgodosedda enligt barnkonventionen. Som barnrättsorganisationer har vi varit delaktiga i processen och bland annat skickat in egna rapporter till kommittén. Vi var också närvarande i Genève 13–14 januari när regeringen frågades ut om hur barnkonventionen efterlevs i Sverige. Utifrån utfrågningen och vårt dagliga arbete vill vi lyfta sex områden där Sverige omedelbart måste stärka barns rättigheter.

1 **Lyssna på barn och unga och ge dem verkligt inflytande**
FN ställde många frågor till Sverige när det gäller hur barn och unga kommer till tals. Det gäller inom skolan och annan kommunal verksamhet, men också i enskilda ärenden som berör dem. Barns rätt att bli hörda, en av fyra huvudprinciper i barnkonventionen, är ett område som vi har lyft under en längre tid. I barnkonventionen finns inga åldersgränser för att få påverka beslut som berör barnets eget liv. Ett barn har inte bara rätt att säga sin åsikt utan även rätt att få dessa åsikter respekterade och beaktade av vuxna. I Rädda Barnens

undersökning Ung Röst 2014 vill till exempel 60 procent av de 25 000 svarande ungdomarna ha mer inflytande och fler möjligheter att påverka i frågor som rör barn. I en undersökning som Nätverket för barnkonventionen genomförde förra året framkommer att 44 procent av landets kommuner sällan tillfrågar barn i frågor som berör dem. Regeringen behöver nu bland annat säkerställa modeller för barn och ungas inflytande i kommunerna och i skolor.

2 **Satsa på utbildning av professionella**
Barnrättskommittén lyfte vikten av utbildning och kompetensutveckling bland yrkesverksamma som på något sätt arbetar med eller för barn. Kommittén pekar på kunskapsbristen inom myndigheter och på vikten av att barnets bästa utreds i varje enskilt fall samt hur barnets åsikter beaktas innan vuxna fattar stora beslut om hur det enskilda barnet påverkas.

Vi har länge påtalat för regeringen vikten av att satsa på utbildning, särskilt av domare, åklagare och advokater, poliser, socialtjänstemän, hälso- och sjukvårdspersonal, lärare, förskolelärare och beslutsfattare inom olika myndigheter. Fram till för ett par år sedan utbildade till exempel Ecpat, tillsammans med polisen, blivande domare (fiskaler) om barns rättigheter och sexuell exploatering av barn. Fiskalerna utbildas inte längre, samtidigt som vi ser att domar som rör sexuell exploatering av barn saknar barnperspektiv. Vi vill att utbildningen för fiskaler och andra yrkesverksamma snarast återinförs.

3 **Säkerställ att barn kan få upprättelse när rättigheterna kränks**
När ett barns rättigheter kränks är det väldigt svårt för barnet att få upprättelse. Barnrättskommittén har riktat upprepad kritik mot Sverige för att Barnombudsmannen inte kan ta emot enskilda klagomål från barn och driva dem vidare. Barnombudsmannen är i dag den enda ombudsman i Sverige som inte kan ta emot klagomål från gruppen som ombudsmannen är satt att representera.

Vi anser därför att Sverige måste ge mandat till Barnombudsmannen att ta emot enskilda klagomål och tillträda det tredje tilläggsprotokollet till barnkonventionen, som gör det möjligt för barn att föra fram sina klagomål till FN:s barnrättskommitté.

4 **Sätt särskilt fokus på barn i de mest utsatta situationerna**
Barnrättskommittén lyfte under granskningen flera grupper av barn i särskilt utsatta situationer, där Sverige bör göra mer för att se till att de får det stöd och hjälp som de behöver. Kommittén uttryckte också stor oro för den ökande rasismen och främlingsfientligheten i Sverige och hur den drabbar barn. Det handlar om barn som söker asyl i Sverige, barn med funktionsnedsättningar, barn som utsätts för sexuella övergrepp och sexuell exploatering, barn med psykisk ohälsa och barn från minoritetsgrupper.

Vi uppmanar regeringen att prioritera dessa barn i arbetet med kommitténs kritik och rekommendationer.

5 **Avskaffa postnummerlotteriet om hur barns rättigheter efterlevs**
Sverige har vid varje granskning av barnrättskommittén fått kritik för de kommunala och regionala skillnaderna i hur barns rättigheter efterlevs. I dag är det ett lotteri kring vilket stöd och hjälp ett barn kan få, beroende på var barnet bor. Det handlar bland annat om nivåer av barnfattigdom och skolresultat, tillgängliga och förebyggande satsningar på elevhälsan, stöd och skydd när ett barn utsätts för övergrepp eller våld, men även mottagande av barn på flykt. Det är

hög tid att regeringen inför minimiregler för vad varje kommun ska kunna erbjuda för att tillgodose alla barns rättigheter.

6 **Se till att biståndet lever upp till barn-konventionen**
Vi välkomnar att FN:s barnrättskommitté ställde många frågor om hur Sverige säkerställer att det svenska biståndet verkligen genomsyras av ett barnrättsperspektiv. Kommittén påtalade att Sverige kan stärka detta arbete ytterligare genom att göra barnkonsekvensanalyser av de svenskstödda insatserna. Vid utfrågningen i Genève menade svenska regeringen att man arbetade med frågan och att man, i framtagande av de strategier som styr svenskt utvecklingssamarbete, har för avsikt att göra tydliga analyser kring barns rättigheter. Detta är ett steg i rätt riktning och vi vill se att regeringen nu går från ord till handling.

Regeringen måste nu med utgångspunkt i dessa sex punkter stärka barns rättigheter. Vi är övertygade om att barnkonventionen och dess tilläggsprotokoll då får större genomslag i praktiken, och att Sverige kan förbli ett föregångsland för att tillgodose alla barns rättigheter.

Kattis Ahlström, Generalsekreterare Bris
Inger Ashing, Ordförande Rädda Barnen
Lisa Eriksson, Ordförande Nätverket För Barnkonventionen **Anna Hägg-Sjöquist,** Generalsekreterare Plan Sverige
Véronique Lönnerblad, Generalsekreterare Unicef Sverige
Anders L Pettersson, Generalsekreterare Ecpat Sverige “

DN 4 feb 2015:

“Många ”vobbar” – men en av tre vill helst slippa

Tre av fem privattjänstemän jobbar hemma med sjukt barn. Tv:n och Ipaden får passa barnen. Det visar en undersökning från fackförbundet Unionen. Var tredje som ”vobbar” skulle helst slippa. Nästan alla känner sig ibland som dåliga föräldrar.

De senaste åren har digitaliseringen möjliggjort för många av oss att arbeta hemifrån. Nio av tio av Unionens 600 000 privatanställda tjänstemän har i dag möjlighet att arbeta på distans, liksom hundratusentals anställda inom offentlig sektor.

Ibland är det praktiskt att kunna arbeta vid köksbordet, hänga tvätt i kaffepausen, och sedan ha nära när det är dags att hämta barn från skola och dagis. Men samtidigt är det gränslösa förhållandet mellan arbete och privatliv en blandad välsignelse, konstaterar Martin Linder, andre vice ordförande för Unionen, som i dag presenterar två undersökningar om ”vobbandet”: en Novusrapport byggd på drygt 2 000 webbintervjuer och en webbpanel med 3 000 småbarnsföräldrar, som under hela februari svarar på frågor om sitt vabbande och ”vobbande”.

Slitningarna mellan arbete och privatliv tilltar när barnen blir sjuka, som så ofta nu i ”vabbruari”, den månad då föräldrar är hemma mest med sjuka barn. Unionens undersökning visar att en stor del av småbarnsföräldrarna får dåligt samvete: Både för att de inte är på jobbet, och för att de jobbar hemifrån med sjuka barn parkerade

framför tv:n och Ipaden. Webbpanelen bekräftar att de flesta låter skärmen passa barnen: 55 procent svarar att barnen kollar på film, 13 procent spelar spel, 20 procent leker själva.

Tre av fem väljer ändå att ofta eller ibland ”vobba” med lön. Ännu fler, tre av fyra, är stand by för jobbkontakter. De flesta säger att de ”vobbar” för att hinna med sina arbetsuppgifter. Martin Linder anser att många företag har slimmat personalstyrkan lite väl mycket:

– Våra medlemmar känner sig tvungna att arbeta hemma när barnen är sjuka för att inte hamna efter.

Unionen framhåller att arbetsgivarna behöver anpassa organisationen och antalet anställda till verkligheten: att människor ibland behöver vara borta från jobbet, särskilt när de har små barn.

– Då får mammor och pappor en reell möjlighet att själva välja om de vill ”vobba” eller vabba, betonar Martin Linder.

Kvinnor och chefer upplever i högre grad krav från arbetsgivaren att arbeta hemifrån. Runt en fjärdedel av ”vobbarna” svarar att också kunder och klienter förväntar sig att de ska jobba. 15 procent känner sig pressade av att kolleger ”vobbar”.

Arbetslivsforskaren Karin Allard vid Göteborgs universitet instämmer i att det finns en kultur som gör att många upplever ”vobbandet” som något man ”ska” göra, för att visa sig lojal, och för att ”andra gör det”. Hon tycker att arbetsgivare borde tänka på sitt ansvar och tydligare markera för medarbetarna att det är helt okej att ”bara” ta hand om sina sjuka barn, och att arbetsuppgifter som inte är akuta kan vänta.

– Forskningen visar att det gränslösa förhållandet mellan arbete och privatliv kan leda till stress och utbrändhet, men också till att man blir missnöjd både inom familjen och på jobbet. Engagemanget i arbetet kan minska.

Fyra femtedelar säger till Unionen att de känner sig som dåliga föräldrar när de ”vobbar”, en mind-re del alltid, de flesta ibland. Bara 22 procent får aldrig dåligt samvete. En av fem vittnar om att barnet visar ogillande när de jobbar hemma.

Psykologen Bodil Wennberg påpekar att det är okej för mamma och pappa att arbeta när barnen är sjuka. Men inte för länge eller för ofta.

– Man måste vara öppen för att det ska ske på barnets villkor. Det är ju till exempel väldigt stor skillnad på en sjuk tvååring och en krasslig sjuåring. Gör barnet något det tycker är roligt, som att titta på en film eller bygga med lego, är det okej en stund. Men visar det att det känner sig ensamt och övergivet måste man som vuxen lägga jobbet åt sidan, vilket många i sig kan uppleva som väldigt stressande.

Tove Nandorf tove.nandorf@dn.se

Fakta.
Vabb och ”vobb” i siffror

Unionen, Sveriges största fackförbund för tjänstemän i privata företag, har låtit Novus intervjua ett par tusen föräldrar med barn upp till 16 år:

61 **procent** arbetar hemma med lön från arbetsgivaren när barnen är sjuka. 33 procent ofta eller alltid, och ytterligare 28 procent ibland.

Ytterligare 15 procent uppger att de under sitt vabbande ofta eller ibland är tillgängliga för arbetsplatsen, och alltså till exempel svarar på jobbmejl eller arbetsrelaterade samtal utan att ta ut lön.

Sju av tio säger att de ”vobbar” för att hinna med sina arbetsuppgifter.

90 procent av papporna kan arbeta på distans, mot 83 procent av mammorna. 94 procent av cheferna kan jobba på distans, mot 84 procent av övriga.

Fyra av tio pappor – fler än mammorna – svarar att de ”vobbar” för att få lön i stället för den lägre ersättningen från Försäkringskassan. Störst är möjligheterna till distansarbete bland storstadsborna.

En tredjedel av dem som ”vobbar” skulle helst slippa, särskilt mammorna (fyra av tio). **DN**

Att tänka på när du är hemma med sjukt barn

Tänk på detta, säger F-kassans familjeekonom Niklas Löfgren:

Arbetsgivaren har ingen rätt att kräva att du arbetar hemma när barnen är sjuka. Men vill du ”vobba” är det viktigt att vara överens med chefen om hur stor del av dagen du ska ägna åt jobb med lön.

När du ”vobbar” ska du ha lön från din arbetsgivare, du har inte rätt till ersättning från Försäkringskassan.Föräldrar kan alltså välja att ”vobba” en del av dagen och vabba resten.

Det är inte krångligt att begära ersättning från Försäkringskassan för bara en del av dagen. Med appen går det på några minuter.

Du kan överlåta din rätt till ersättning till någon närstående eller vän som i sin tur har rätt att få ledigt från arbetet för att ta hand om barn. **DN**

Fotnot: ”Vobba” är en sammanslagning av jobba och vabba – vård av (sjukt) barn. Källa: Språkrådet “

DN 4 feb 2015:

”Jag utgår ifrån att jag inte ska få något gjort”

“ Fredrik Pettersson, chefsanalytiker och vice vd på Fondbolagens förening, arbetar hemma i köket. Femårige Axel och hans pappersflygplan surrar omkring honom. – Jag utgår ifrån att jag inte ska få något gjort. Hinner jag lite är det bra, säger han.

– I morse när Axel åt frukost med sin storasyster skrev jag några mejl. Sedan när vi varit ute och lekt en stund och Axel tittade på tv fick jag undan några grejer till. Sammanlagt handlar det kanske om en timmes jobb, säger Fredrik Pettersson och plockar ut en plåt ur ugnen.

I helgen hade Axel skrällhosta, och på måndagen tyckte hans föräldrar att han skulle stanna hemma för säkerhets skull. Även om han verkar väldigt pigg och far runt i radhuset som en virvelvind.

Fredrik Pettersson kan ganska fritt styra sitt arbete, och stannade hemma.

– Jag brukar ta den första dagen, eftersom min hustru är lärare. I dag kommer hon hem till lunch, och då kan jag jobba ikapp på eftermiddagen och kvällen. Annars blir det ett par extra timmar i morgon.

– Handlar det bara om någon dag brukar jag lösa det utan att anmäla vabb. Är det en vecka måste man förstås ta ut en del från Försäkringskassan.

Fredrik Pettersson känner ingen press på sig att ”vobba”.

– Vi är en liten arbetsplats med god förståelse för familjers behov. Men om jag till exempel lovat någon att skicka något vill jag få det gjort. Och gör jag inget har jag ju mer arbete som väntar på mig sedan.

Numera är det lättare att ”vobba” än för några år sedan, till exempel när de trettonåriga tvillingdöttrarna hade vattkoppor, den ena efter den andra. Även Axel, som snart fyller sex, roar sig lättare själv med lego, tv och Ipad, i alla fall om han bara är lite sjuk som i dag.

Ändå kan Fredrik Pettersson få lite dåligt samvete när han sätter sig med jobbpapperen och datorn.

– Jag vet ju att Axel egentligen tycker att det är roligast när jag är med hela tiden, så jag försöker se till att vi verkligen gör saker ihop också.

Tove Nandorf tove.nandorf@dn.se “

DN 4 feb 2015:

“Maria Crofts: Ett resultat av tuffare krav och ny attityd

”Vobbandet” är ett resultat av tuffare krav i arbetslivet och av att den nya tekniken gör det möjligt att arbeta på distans. Men regel- och attitydförändringar har också betydelse.

Att vara hemma med sjukt barn är mindre ekonomiskt kännbart än att vara sjuk själv. Det beror dels på att det inte finns någon karensdag i föräldraförsäkringen och dels på att det går att få ersättning för inkomster ända upp till drygt 37 000 kronor i månaden.

Det är inte heller ovanligt att tjänstemännen har avtal som gör att det går att få kompensation för ännu högre inkomster under ett visst antal dagar per år. Det förekommer att tjänstemännen kan få 90 procent av lönen under de första tio sjukdagarna.

Med tanke på det är det svårt att tro att ”vobbandet” beror på att familjerna har svårt att klara inkomstbortfallet. Därför får man leta bland andra orsaker.

Ett skäl är att det blivit mycket lättare för vissa grupper att arbeta på distans. Det är ingen tillfällighet att det är just tjänstemannafacken som larmar om att medlemmarna arbetar och är nåbara när de är hemma med sina sjuka barn.

För undersköterskor, busschaufförer, industriarbetare och många andra yrkesgrupper är ”vobbandet” inget alternativ eftersom arbetet inte går att utföra i hemmet. Är barnen krassliga är det bara för föräldrarna att vara hemma.

En annan orsak till ”vobbandet” är att både arbetsgivarna och arbetskamraterna förväntar sig att de anställda i princip alltid går att nå och att de kan arbeta även om de är hemma. Många är också oroliga för att det hämmar karriären om inte arbetsuppgifterna blir klara i tid.

Men de formella reglerna kring vård av sjukt barn har också stor betydelse för hur många som tar ut tillfällig föräldrapenning.

Att ersättningstaket är så högt som 37 000 kronor i månaden gör att pappan, som ofta har högre inkomster, kan vara hemma utan att förlora mycket mer än om mamman är hemma. Det har också blivit mer accepterat att papporna är hemma. Det syns i statistiken där antalet ersättningsdagar för tillfällig vård av barn ökar bland männen.

Kravet på intyg från förskolan om att barnet inte varit där när föräldrarna ansökt om tillfällig föräldrapenning har också påverkat antalet vabbdagar. När kravet infördes sjönk antalet ersättningsdagar och när det slopades den 1 januari 2013 ökade de igen.

Att förskolorna inte vill ta emot barnen innan de är helt host- och snuvfria på grund av smittorisken har sannolikt också stor betydelse för ”vobbandet”. Innan tekniken gjorde det möjligt att arbeta hemma var det inte ovanligt att barnen dök upp på tjänstemannaföräldrarnas arbetsplats när de var på bättringsvägen.

Så det här med att tjänste-männens sjuka barn får konkurrera med föräldrarnas arbets-uppgifter är ingenting nytt.

Maria Crofts maria.crofts@dn.se “

DN 5 feb 2015:

”Barn till missbrukare tvingas hjälpa sina föräldrar”

“ Nya studier. 8 procent av svenska barn har en förälder som fått vård på grund av missbruk eller psykisk sjukdom och 3 procent skolkar minst en dag i veckan för att ta hand om någon i familjen. Barn till missbrukare måste få stöd mycket tidigare, skriver forskare, Socialstyrelsen och anhörigorganisationer.

Minst 60 000 barn i landet har en förälder med allvarliga missbruksproblem. I dag presenterar vi nya svenska studier som pekar på mycket stora konsekvenser för deras hälsa, skolgång och arbetsliv.

Forskare vid Stockholms universitet och Karolinska institutet har följt utvecklingen i livet för totalt över en halv miljon barn upp i dryga 30-årsåldern. Omkring 8 procent av dem hade en förälder som vårdats på sjukhus på grund av missbruk eller psykisk sjukdom. Registerstudien omfattar alla som föddes mellan 1973 och 1978.

I jämförelse med andra jämnåriga var risken för en våldsam död till följd av självmord, olyckor, våld eller eget missbruk nära tre gånger så stor för dem som hade föräldrar med missbruk och fördubblad för barn till psykiskt sjuka. Särskilt missbruk i familjen visade sig ge allvarligt försämrade förutsättningar i livet. Det gav även en ökad risk för kriminalitet, beroende av försörjningsstöd och eget missbruk.

Det finns ett stort antal barn som på grund av missbruk eller psykisk ohälsa i familjen lever med en ständigt gnagande oro för allt som kan inträffa: att pappa eller mamma ska dö, bli inlagd på sjukhus eller att familjen inte ska kunna bo kvar hemma. Många i den här situationen sätter sina egna behov åt sidan och tar också ett stort ansvar för föräldrar och syskon.

Dessa barns behov av insatser är uppenbart, liksom sambandet mellan de svårigheter de växer upp med och de förhöjda risker de löper på en mängd områden senare i livet.

Detta manar till stora ansträngningar från ett flertal samhällsaktörer, inte minst socialtjänstens olika verksamheter men även landstingens missbruks- och beroendevård samt psykiatri. Det finns starka skäl att rikta mer resurser till förebyggande insatser

Trots att föräldrar med missbruk ofta har kontakt med socialtjänsten eller hälso- och sjukvården så är det i dag vanligt att barnens behov av hjälp inte uppmärksammas förrän de har fastnat i ett eget missbruk. Den risken, att utveckla ett eget missbruk, visade sig enligt registerstudien vara sju gånger högre om man vuxit upp i en familj med missbruk.

Vi vet också att nästan dubbelt så många barn med föräldrar med missbruk går ut grundskolan med ofullständiga betyg och att de i lägre utsträckning fullföljer en eftergymnasial utbildning än andra med jämförbara betyg.

Vi ser därför ett behov av att tidigt rikta stöd till dessa barn och deras familjer. I missbruks- och beroendeverksamheterna fokuserar man ofta

på den vuxna individen. Därför får barnen till föräldrar med missbruk stöd i alltför låg utsträckning. Det behövs även mer förebyggande insatser riktade till hela familjen.

Barn till föräldrar med missbruk eller psykisk sjukdom överlappar den grupp som i forskningen kallas unga omsorgsgivare, barn som regelbundet utför uppgifter som normalt vilar på vuxna. Anledningar till att barn utövar omsorg kan bland annat vara en förälders missbruksproblem, psykiska eller fysiska sjukdom.

För att få en bild av i vilken omfattning svenska barn tar ansvar för sina anhöriga har Göteborgs universitet genomfört en kartläggning bland niondeklassare i slumpvis utvalda skolor. Den nya studien med drygt 2 400 svarande visar att omkring 7 procent av 15-åringarna ägnade sig åt omfattande omsorgsarbete i familjen. Resultatet avslöjar också att 3 procent av barnen stannar hemma från skolan för att ta hand om någon i familjen minst en gång i veckan.

Barn som tar ett stort ansvar hemma håller ofta ett öga på föräldrarna för att se till att de mår bra. För en mindre grupp unga har omsorgsansvaret gått så långt att de tvättar och klär på en förälder dagligen.

De ber inte lika ofta om stöd hemma när de har problem, eller om hjälp med läxor och skolarbete. Deras möjligheter att utveckla egna sociala nätverk och delta i fritidsaktiviteter är färre och det kan vara svårt för dem att lämna hemmet för att till exempel söka arbete och utbildning på annan ort.

Forskning visar att det viktigaste för ett barns välbefinnande är vilket stöd det sociala nätverket ger. Att nå sina mål, ha bra relationer och klara sig i skolan är annat som inverkar positivt och ger en känsla av att situationen är hanterbar.

Socialstyrelsen leder och samordnar på regeringens uppdrag ett flerårigt nationellt utvecklingsarbete där Nationellt kompetenscentrum anhöriga och ett antal andra aktörer verkar för att stimulera utvecklingen av stöd till barn och unga i familjer där det förekommer missbruk, psykisk ohälsa och våld. De två nämnda studierna är beställda och finansierade inom ramen för detta utvecklingsarbete.

En av slutsatserna av arbetet så här långt är att ökade förebyggande insatser kan bidra till en mer gynnsam utveckling i livet. Det kan till exempel röra sig om hjälp med läxläsning och stödsamtal för att barnet ska kunna förstå och bearbeta olika situationer, men relationerna kan också stärkas med familjebehandling eller föräldrastöd.

Studier visar att föräldrar med missbruk inte är ovilliga att tala om barnens behov, men patientens roll som förälder förbigås ofta i behandlingssamtal.

För att stärka barn- och familjeperspektivet pågår kompetenshöjande satsningar inom ramen för det nationella utvecklingsprojektet, bland annat har 4 000 anställda i missbruks- och beroendevården utbildats om missbruk och föräldraskap. Samarbetet har bland annat lett till att beroendeenheter i flera landsting har tagit fram rutiner för att barns behov av information, råd och stöd ska uppmärksammas.

Senare i år publicerar vi ett kunskapsstöd som syftar till att främja ett familjeorienterat arbetssätt i socialtjänstens missbruks- och beroendeverksamheter. Ett 40-tal kommuner har börjat införa mer samordnade insatser till familjer med missbruk.

För att barn med missbruk i familjen inte ska fara illa när de tar ett orimligt stort ansvar för sina anhöriga behöver de stöd. Dessvärre är det i dag inte en självklarhet att de får det. Deras behov behöver därför uppmärksammas – och det mycket tidigare.

Annemarie Danon, Avdelningschef Socialstyrelsen
Merike Hansson, Projektledare För Socialstyrelsens Utvecklingsarbete Om Barn Som Anhöriga
Anders Hjern, Professor Chess, Stockholms Universitet Och Karolinska Institutet
Elin Hågeby, Verksamhetschef Maskrosbarn
Lennart Magnusson, Verksamhetschef, Nationellt Kompetenscentrum Anhöriga
Monica Nordenfors, Fil Dr Göteborgs Universitet
Olivia Trygg, Generalsekreterare Trygga Barnen “

DN 7 feb 2015:

”Varje barn som vräks är ett barn för mycket”

“ I fjol vräktes 41 barn i Stockholms stad, det är en kraftig ökning från året innan. Men under 2015 inför staden en princip om att inget barn ska förlora sitt hem. – Vi höjer ribban och säger att noll barn ska vräkas, säger vikarierande socialborgarrådet Ewa Larsson (MP).

Totalt sett minskar antalet vräkningar, visar Kronofogdens statistik. I Stockholms län gjordes 445 avhysningar 2014, mot 507 år 2013. Av dem skedde 185 i Stockholms stad, 2013 var det 193.

Däremot ökade antalet barn som var inblandade i vräkningar. I länet var det 98 barn, sex fler än 2013. I Stockholms stad var ökningen större, från 25 vräkta barn 2013 till 41 i fjol.

– Det är en mycket allvarlig situation, varje barn som vräks är ett barn för mycket. Det är otroligt svårt att komma tillbaka in på bostadsmarknaden om man har förlorat ett förstahandskontrakt, säger Ewa Larsson.

Nu ska Stockholms stads hemlöshetsprogram kompletteras med en tydlig princip om att inga barn ska vräkas från sina hem.

– Vi ska under året kartlägga de barnfamiljer som har en osäker boendesituation. Det handlar om att gå in långt tidigare än vad vi gör i dag, säger Ewa Larsson.

Men då kan ju alla barnfamiljer strunta i att betala hyran?

– Min erfarenhet är att alla människor vill göra rätt för sig, säger Ewa Larsson.

Stockholms stad har redan ett vräkningsförebyggande arbete, de kommunala bostadsbolagen ska kontakta stadsdelsförvaltningarna om någon inte betalar hyran.

– Det finns stadsdelar som har jobbat väldigt intensivt och nått målet att inget barn blir vräkt, säger Ewa Larsson.

Men nu blir familjer med osäkra boendeförhållanden en ännu tydligare prioriterad målgrupp. Det ska finnas rutiner för förebyggande arbete när det gäller familjer och vårdnadshavare med barn.

– När vi har kartlagt familjerna ska våra hyresrådgivare aktivt söka upp familjer som är i riskzonen. De ska få hjälp med att stärka sin situation och till exempel tips om hur de ska komma i kapp med sina räkningar, säger Ewa Larsson.

– Inga barnfamiljer ska behöva vänta mer än en vecka på budget- och skuldrådgivning.

Majoriteten av de som vräks har förstahandskontrakt, enligt Ewa Larsson, men en del bor i andra hand.

– Då är det lite marigare, och svårare att hitta dem i tid. Vi måste få ut information till andrahandsuthyrare, de ska veta att barnfamiljer kan få hjälp, säger hon.

Mia Tottmar mia.tottmar@dn.se

Fakta. Vräkningar

Antal barn berörda av vräkning 2014.
Stockholm 41
Södertälje 15
Haninge 9
Sigtuna 9
Nynäshamn 5
Upplands Väsby 5
Tyresö 4
Norrtälje 3
Övriga kommuner i länet 0
Källa: Kronofogden “

DN 8 feb 2015:

“Peter Taylors kamp gav papporna bättre villkor

När Peter Taylor var föräldraledig 2002 och 2003 fick han aldrig några extra pengar. I stället blev han pilotfall i Arbetsdomstolen när fackförbundet Metall stämde arbetsgivarna i Sveriges Verkstadsindustrier.

I dag är det svårt att tänka sig att en arbetsgivarorganisation skulle driva en avtalstvist för att hindra pappor att få samma ersättning som mammor när de är hemma med sina småbarn. Men så var det för bara lite drygt tio år sedan.

Då hade facken fått igenom att de kollektivavtalade pengarna vid föräldraledighet skulle vara könsneutrala. Tidigare var pengarna öronmärka för mammorna.

Peter Taylor arbetar som smältare på Arvika Gjuteri AB och var föräldraledig när hans barn var små. Dottern Alva föddes 2002 och året efter kom sonen Klas.

– Jag visste faktiskt inte att det gick att få extra pengar men fick veta det genom min lokala klubb-ordförande, säger han.

Då visade det sig att arbetsgivarna tolkade avtalstexten ”i samband med födelse av eget barn” som att ledigheten måste tas ut under barnets tre första levnadsmånader för att pengarna skulle betalas ut. Metall ansåg att tidsgränsen skulle gå vid 18 månader så att även papporna fick en chans.

– Det var ett jättekonstigt resonemang av arbetsgivarna. De första tre månaderna behöver mammorna vara hemma och amma barnen, så det var klart att det var diskriminering, säger Peter Taylor.

Konflikten gick till Arbetsdomstolen där Metall stämde arbetsgivarna för brott mot jämställdhetslagen. Arbetsgivare får inte ha regler som framstår som könsneutrala men i praktiken missgynnar det ena könet.

– Facket behövde ett fall att driva, frågade mig och jag sa ja, säger - Peter Taylor.

Metall förlorade i Arbetsdomstolen men fick senare igenom en ändring i kollektivavtalet. Men Peter Taylor fick aldrig de extra 10 procenten.

– Nej, men jag fick vara hemma med mina barn och det var underbart, säger han.

När DN intervjuade Peter Taylor i samband med tvisten 2003 önskade han sig fler pappor att umgås med på dagarna hemma i Arvika. Nu är föräldralediga män inte lika sällsynta och han tror att en del av förändringen beror på möjligheten till ekonomisk kompensation.

– Då var jag nästan ensam pappa men nu är det inte längre fråga om papporna ska vara föräldralediga utan när de ska vara det, säger han.

Maria Crofts maria.crofts@dn.se “

DN 10 feb 2015:

“Kvinnohatet inuti. Olivia Bergdahl debuterar med känsla för vad genren kräver

Olivia Bergdahl
”Efter Ekot”
Ordfront

Häromdagen läste jag om Folkhälsomyndighetens nya rapport som visar att varannan femtonårig tjej upplever sig som överviktig, även om bara tolv procent verkligen är det. Att många unga människor lider av en skev kroppsuppfattning är ingen nyhet, men frågan är varför det inte oroar oss mer?

Kanske kan man ana ett slags krass realism bakom vuxenvärldens passivitet: tonåren är en övergående period. Det går över. Dessutom skulle ett verkligt engagemang antagligen kräva lite mer än bekymrade rynkor från föräldrar och lärare – till exempel en uppgörelse med de blandade signaler som vi själva hela tiden sänder ut.

Huvudpersonen Fanny i Olivia Bergdahls debutroman ”Efter Ekot” ser i förbigående sin egen spegelbild och noterar nästan förstrött att hon har ”oxhals” och celluliter, torra eksem och ett allmänt otillfredsställande yttre.

Hon konstaterar det alldeles krasst, som om det bara var en naturlig del av det kvinnohat som hon internaliserat för länge sedan.

Snart hamnar Fanny i ett uselt förhållande med en vänstersinnad göteborgare som är svartsjuk, kallar henne för ”sosse” och ber henne texta bilder av sitt underliv. Jag tror inte att Olivia Bergdahl har någon särskilt politisk poäng med det här, men det är effektfullt att hon gör den brinnande klasskrigaren till ett misogynt praktarsle. Sam, som han heter, är knappast den första revolutionären som behandlat kvinnor som skit. Jag kommer att tänka på den amerikanska komikern Louis CK som i sin senaste ståupptimme konstaterar att hans dotter kommer att få ”vandra genom livet som vore det en snöstorm av dåliga kukar”.

Olivia Bergdahl är en författare med en bred repertoar. Jag har sett henne på scen ett antal gånger, både med band och som estradpoet, och hon blev redan som sjuttonåring svensk mästare i poetry slam.

Nu romandebuterar hon alltså, med en tydlig känsla för vad genren kräver. ”Efter Ekot” är lågmäld och melankolisk, inte nödvändigtvis gjord för att läsas på en scen.

I berättelsens nuplan befinner sig Fanny hos sin mormor som försöker lära henne att köra bil. Vi förstår att något har hänt som drivit henne bort från Göteborg. Hon mår illa, skjuter bort tankarna genom tvångsmässiga statistiska uträkningar (hon studerar statistik på universitetet) och allmän Wikipedia- kunskap som hon rabblar tyst i huvudet. Fanny är avlägset släkt med klassiska nördiga romanfigurer som sysslat med liknande faktasamlande, även om greppet inte riktigt förankras i romanen (titeln ”Efter Ekot” syftar på hennes beroende av Sveriges Radios nyheter).

Bergdahl hade också gärna fått göra mer med Göteborgskulissen. Boken har en upptakt som får mig att tänka ”generationsroman”, men

den gör aldrig riktigt de anspråken. I stället stannar vi i Fannys egen personliga rehabilitering, i den lite outtalade känslan av att hon egentligen bara vill försvinna.

Allra bäst lyckas Bergdahl beskriva det tysta illamåendet i ett dåligt förhållande, hur ett beteendemönster bara fortsätter, kanske för att den som blir utsatt för övergreppen någonstans känner att det är fullt rimligt.

Jag läser boken och tänker flera gånger: så oerhört skönt att man har den här åldern bakom sig. Men det hjälper förstås inte sådana som Fanny särskilt mycket.

Philip Teir litteratur@dn.se “

DN 10 feb 2015:

“Brott mot äldre ökar – då läggs polisgrupp ned

Brotten mot äldre i Stockholm ökar – allra mest i Söderort. Då lägger polisen ned sin åldringsbrottsgrupp.

– Ni vet vad de säger i Hollywood? Don’t call us, we’ll call you. Men här är det precis tvärtom. Vi vill att ni ska ringa oss när ni upptäcker något misstänkt eller drabbas av brott, säger kriminalinspektör Lars-Owe Burlin, från scenen på aktivitetshuset Tuben i Farsta.

Det är den lokala PRO-föreningen som bjudit in Lars-Owe Burlin och de flesta av hans skämt går hem hos den gråhåriga samlingen. Publiken skriker ut sina svar och skrattar i kör.

Men vad som numera händer när någon av dem ringer polisen är oklart. I höstas lades Söderortspolisens åldringsbrottsgrupp, den enda i sitt slag i Stockholm, ned efter nästan sex år. Den tidigare gruppchefen Lars-Owe Burlin har fått andra arbetsuppgifter, även om han fortfarande håller liv i informationsmötena.

– Vi var fyra stycken, men när två i gruppen gick i pension förra året så valde man att inte ersätta dem. Då fanns inte förutsättningarna att driva det vidare. Man kan säga att åldringsbrottsgruppen dog sotdöden, säger Lars-Owe Burlin.

Brott mot äldre går under koden ”Brott mot funktionsnedsatt”. Det innebär att förövaren riktat in sig på den personen just för att den tros

vara ett lätt byte. Polisen har tidigare varnat för att äldre blir allt mer utsatta i takt med att affärer och banker stärker sin säkerhet. Något som skulle kunna vara förklaringen till ökningen av rån mot gruppen. 2014 anmäldes 38 brott, den högsta siffran sedan 2005.

Tanken är att ansvaret för åldringsbrott efter omorganisationen ska ligga på de olika lokalpolisområdena. Men Stockholmspolisen är långt ifrån klar med omgörningsprocessen och under tiden hanteras ärendena av mängdbrottsgruppen.

Seniorerna i Pensionärernas riksorganisation, PRO, är överens när de blir tillfrågade om nedläggningen under informationsmötet:

– Dåligt, utbrister de i kör.

Pensionären Ulla Brännerud, 85, utvecklar resonemanget efteråt.

– Det är tydligt att vi är ingen prioriterad grupp. Men vi måste också kunna leva våra liv utan att vara rädda. Det är vi redan så fort vi går ut.

Att just åldringsbrottsgruppen fick stryka på foten har med statistik att göra, tror Lars-Owe Burlin.

– Att sätta fast tjuvar var vi till viss del framgångsrika med, men inte i förhållande till antalet timmar. Mycket av tiden gick åt till brottsofferarbete – det tar tid att arbeta med äldre, åka hem till dem och prata. Men det är ibland helt avgörande. Jag tror att det även inom polisen finns en uppfattning om att brott mot äldre rör sig om slumpmässiga väskryckningar, de förstår inte att detta är organiserat och utfört av ligor som systematiskt väljer ut de allra svagaste, säger han.

– Om en äldre person utsätts för ett brott, som ofta innefattar att bli lurad, fylls de med skamkänslor och klandrar sig själv. Man måste lyfta blicken och se till att engagerade poliser får sköta det här utan jakten på pinnar och statistik. Hur mäter jag om en människa låser in sig, slutar äta och dör ett halvår senare eller om den kan gå vidare i sitt liv tack vare att några poliser har tagit sig några timmar och hjälpt den här personen?

När Ulla Brännerud granne blev rånad var det just bemötandet som var avgörande för hur hon gick vidare i livet:

– Poliserna kom hem till henne och tog sig tid. Det var tack vare det som hon någonsin vågade gå ut igen, säger Ulla Brännerud.

Lars-Owe Burlin hoppas att den nya polisledningen ska ta åldringsbrotten på allvar:

– Nu är det som det är och det är viktigt att blicka framåt. Det viktigaste att förmedla är: vad ni än gör – glöm inte bort de gamla. För de är en stor grupp i samhället men de ställer sig inte upp och kräver sin rätt. De måste ha specialutbildade poliser som förstår deras situation och lyssnar, annars kommer de inte att höras i bruset av alla hjälpsökande, är jag rädd. Det är inte alltid de som skriker högst som behöver hjälpen mest.

Marijana Dragic marijana.dragic@dn.se

7 knep som tjuvarna ofta använder – och hur du skyddar dig

Fiskreceptet

Utomhus rör det sig ofta om så kallade distraktionsbrott. Väskryckningar förekommer, men de hör inte till vanligheterna. I stället rör det sig om utstuderade fickstölder där tjuven spelar teater. Exempelvis genom att närma sig en äldre dam i mataffären med en fisk i varukorgen och be om tips på hur man bäst tillagar den. Under tiden som den äldre pratar kan tjuven, eller en medhjälpare, snabbt fiska upp plånboken ur väskan.

Så skyddar du dig: Var sunt misstänksam. Är det en normal situation, eller är det lite underligt? Ha plånboken i innerfickan och inte i handväskan. ”Många äldre är glada över att få hjälpa till. Tjuvarna utnyttjar människors vänlighet”, säger kriminalinspektör Lars-Owe Burlin.

Karthjälpen

En person ber om hjälp att hitta och lägger en karta över exempelvis rollatorn. När de sedan lyfter upp kartan igen tar de med sig handväskan eller plånboken också. Andra tillvägagångssätt som liknar detta är att man råkar kladda ned någon med exempelvis ketchup eller råkar gå in i någon. Tjuvarna försöker efterlikna fullt normala vardagliga situationer som kan inträffa.

Så skyddar du dig: Håll plånboken i innerfickan på jackan och inte i handväskan eller rollatorn. Ta inte med dig mer pengar än nödvändigt och helst inte dina bankkort. Ha inte dina sparpengar på betalkortet. Om du märker att du har blivit bestulen, försök att komma i kontakt med polis omgående, vänta inte tills du kommer hem med att spärra kort.

Pengatricket
Tjuven ”hittar” en 100-lapp på marken och säger ”Oj, du tappade pengar”, låtsas försöka hjälpa till, och får på så vis personen att ta upp sin plånbok och titta efter. Då kan de med flinka fingrar sno åt sig ett kontokort utan att man hinner uppfatta det.

Så skyddar du dig: Var medveten om att det inte syns vem som är en tjuv. Många äldre säger efteråt ”Jag hade aldrig kunnat tro att det var en tjuv”, berättar Lars-Owe Burlin. ”Men sådana här brott är lite som Melodifestvalen, om du inte har någon charm eller kan sjunga är det ingen idé att du är med. Likadant för tjuvar: Om du inte är duktig på att charma folk och inge förtroende så bör du ägna dig åt annat. Det är inte en 25-årig missbrukare som lyckas lura äldre, det är den välklädde medelålders herren."

Sjuksystern
Det blir allt mer vanligt att tjuvarna ringer innan de kommer hem till offret. I vissa fall kan de låtsas att de ska kontrollera hälsan på alla över 80 år och dyka upp i full utstyrsel med ett stetoskop runt halsen och andra attribut som gör rollen mer trovärdig. I andra fall har de låtsas vara nya på hemtjänsten som vill komma förbi och presentera sig.

Så skyddar du dig: Om du inte har fått ett brev innan besöket ska du inte släppa in någon. Ring till vårdcentralen eller hemtjänsten och kontrollera uppgifterna. Skaffa en dörrkedja och ha den på när du öppnar dörren. Om du öppnar dörren helt är de experter på att lura sig in. Ofta följer de efter sitt offer från exempelvis affären. ”De ger sig utstuderat på de allra svagaste”, säger Lars-Owe Burlin.

Hantverkaren
En person som påstår sig vara utskickad av hyresvärden för att åtgärda ett akut fel, eller en akut läcka, i lägenheten. Personen har oftast klätt sig som en hantverkare och kan även ha någon form av legitimation.

Så skyddar du dig: Ring till din hyresvärd och kontrollera om det stämmer – innan du släpper in hantverkaren. Sätt upp en lapp på insidan av ytterdörren med påminnelsen ”Öppna inte för okända”. Där kan du också skriva telefonnummer till anhöriga, hyresvärden, polisen, pensionärsföreningen och annat som kan vara till hjälp. Men ge dig alltid till känna när någon ringer på, om man inte talar om att man är hemma är risken att en del av bedragarna som är multikriminella bryter sig in i stället.

Grannbesöket
Tjuven påstår sig vilja besöka en granne som inte är hemma och ber om penna och papper att skriva ett meddelande till grannen. Ibland säger man sig ha dålig syn och ber offret skriva ned meddelandet. Under tiden tar sig en kompanjon in i lägenheten. Om offret har låst dörren efter att den första tjuven tagit sig in låtsas tjuven ta ett samtal och låser upp dörren för sin kompanjon. Tjuven kan även låtsas vara en nyinflyttad granne som behöver låna en hink och mopp att torka upp något. Eller om det är en bostadsrättsförening kan personen låtsas behöva uppgifter om hur stor diskmaskinen är.

Så skyddar du dig: Ring grannen och kolla. Tjuven kan nämligen få uppgifter om alla som bor i huset via internet och låtsas känna dem.

Barnbarnet
Om man sitter och tittar på tv med hörapparaten inställd för det kanske man inte hinner ändra inställningen när telefonen ringer och personen i andra änden säger ”Hej farfar”. Oftast påstår sig ”barnbarnet” behöva akut hjälp med pengar, exempelvis för att köpa en bil, och säger att de ska skicka en kompis som hämtar pengarna och att denna ska identifiera sig och skriva på ett kvitto. ”En äldre man blev så glad eftersom han och barnbarnet alltid mekat med bilar tidigare så han sänkte garden och lät ”kompisen” skjutsa honom till banken där han tog ut 80 000 kronor”, berättar Lars-Owe Burlin. ”Det här är professionella bedragare som övat mycket och kan sitta och ringa 100 personer innan de får napp”.

Så skyddar du dig: Ring barnbarnet och dubbelkolla. “

DN 10 feb 2015:

“Polischef: I regel åker vi inte ut

Nu hanteras åldringsbrotten av mängdbrottsgruppen i Söderort – och det fungerar bra, enligt gruppchefen Tommy Kalenius.Men polisen åker numera sällan hem till brottsoffren: – Det är alldeles för tidsödande, säger Tommy Kalenius.

Efter att åldringsbrottsgruppen lades ned hamnade ansvaret för brottstypen på en av de tre mängdbrottsgrupperna i polisområde Söderort.

Numera är det en förundersökningsledare som får alla brott mot äldre i Söderort på sitt bord. Personen hanterar dock samtidigt andra typer av mängdbrott.

Det fungerar bra, enligt gruppchefen Tommy Kalenius.

Finns brottsofferperspektivet kvar?

– Ja, fast inte i den utsträckningen som den här gruppen jobbade. Vårt mål är att etablera kontakt med varje målsägande. Men i regel åker vi inte ut, säger han.

När omorganisationen är satt kommer åldringsbrotten att hanteras på mängdbrottsgrupper inom respektive lokalpolisområde.

– Hela tanken med vår omorganisation är att komma närmare våra medborgare och de brottsutsatta. Totalt sett kommer vi att ha större resurser att jobba med den här typen av problematik, säger Peter Nylind, ställföreträdande polisområdeschef i Söderort.

Någon ny åldringsbrottsgrupp är inte aktuell, men Peter Nylind är inte orolig för att de äldre inte ska höras i bruset av hjälpsökande:

– De kommer inte att hamna i skymundan utan tvärtom lyftas fram. Det har varit ett bra arbete hittills men det arbetet kan översättas i lokalpolisområdena och fortsätta vara minst lika bra.

Marijana Dragic marijana.dragic@dn.se “

DN 11 feb 2015:

“Socialnämnden får kritik efter Yaras död

Larmen om åttaåriga Yaras hemska tillvaro föll mellan stolarna och slutade med ett mord – på alla punkter brast kommunens socialnämnd, som får hård kritik från Ivo. Nu kritiseras Ivo av facket för att inte lyfta fram resursbristen.

Utredningen av familjen där Yara placerades kritiseras. Utredningen av flickans behov kritiseras. Hanteringen av orosanmälningarna kritiseras. Socialnämnden i Karlskrona kommun brister på alla de områden som Inspektionen för vård och omsorg (Ivo) har granskat i fallet Yara Alnajjar. När flickan utreddes bedömdes hon inte ha några särskilda behov, trots att hon hade upplevt krig och flykt från Gaza. Ivo anser också att lämpligheten med placeringen hos morbrodern inte granskades på ett tillräckligt sätt.
Samtidigt har i stort sett alla kommuner som granskas av Ivo liknande brister.

– Skillnaden i det här fallet är konsekvensen, att flickan blir mördad. Tyvärr är det så att vi, beroende på omfattningen av granskningen, hittar brister på samtliga punkter i mer eller mindre stor utsträckning. Läget för socialtjänsten är oerhört kritiskt, säger Joonas Terje, enhetschef för socialtjänst hos Ivo.

Ivo är nöjd med de åtgärder som Karlskrona kommun presenterat. Därför ställs inga direkta krav på socialnämnden. Men att nöja sig med att kommunen upprättat handlingsplaner räcker inte, anser facket som vill att Ivo även ställer krav på socialtjänstens resurser.

– Det här är inte bara en fråga om omorganisationer, det handlar också om brist på resurser. Och det gäller inte bara Karlskrona utan kommuner i hela landet. Det är ytterst allvarligt och det måste politiker på alla nivåer ta tag i nu, säger Heike Erkers, förbundsordförande på Akademikerförbundet SSR.

Tt “

DN 11 feb 2015:

“Malin Ullgren: När vakter brukar övervåld mot barn har något i samhället gått sönder

Vuxna måste förstå att barn kräver särskild hänsyn. Hur kan en ordningsvakt dunka en nioårings huvud i ett stengolv? Händelsen i Malmö är djupt oroande.

I början av veckan spreds en film som visar hur en ordningsvakt sitter gränsle över en liten pojke, en nioåring. Pojken har, enligt uppgift, försökt planka på tåget i Malmö. Vakten sitter alltså gränsle över honom, med sin vuxna tyngd, dunkar hans huvud i stengolvet, lägger handen över hans mun och på hans hals.

Filmen visar inte bara att just den här vakten och hans arbetskamrat – senare också Skåne-polisen som först inte ville granska händelsen – inte förstår vad övervåld är. Den visar framför allt att de inte begriper att se nioåringen som ett barn, ett generellt barn. Vakterna och polisen ser en individ som har gjort sig skyldig till något.

Det kan vara viktigt att man ser individuella barn, det är viktigt i *nära* relationer med barn. Men för barns omedelbara överlevnad, för det som skiljer liv från död, är det allra viktigaste att man uppfattar barn som en grupp. En särskilt skyddsvärd grupp, vars kroppar tål betydligt mindre än vuxna kroppar.

Det provocerar mig när vuxna människor försöker pryda sig med påståendet att de inte gillar barn generellt; för vem gillar alla vuxna, man föredrar att uppskatta barn på individnivå, etcetera. Jag tror att den där inställningen ska föreställa intellektuellt hederlig, raffinerad – bara ordet ”individ” antyder ju något slags civilisatoriskt avancemang.

Det är precis tvärtom. Den vuxnes ansvar är att ha ett uns av medkänsla för alla barn, för barn som grupp. Att det kan finnas enstaka ungar som irriterar och chockerar, det är en annan sak. Men ett avfärdande av barn på gruppnivå, med undantag för enskilda barn man tycker om, är ett problem, en missuppfattning av vad kärnan i relationen mellan alla barn och alla vuxna är. En bristande insikt om barns skyddslöshet gentemot vuxna.

Barn ska inte behöva motivera sitt skyddsvärde med charm och gott uppförande, förtjäna medkänsla genom att vara särskilt tilltalande. Det ska räcka att vuxna begriper att de tillhör kategorin barn, att de är i en fas i människolivet som kräver särskilda hänsyn. Därför att barn, på gruppnivå, är svaga.

Nästan allt som tågstationens representant och Skånepolisen först säger när medierna uppmärksammar händelsen är djupt oroande: det var ”två efterlysta kriminella som greps” (Jernhusens säkerhetsansvarige till Sydsvenskan 9/2) och ”Det som syns är inget övergrepp” (Skånepolisens informationsdirektör till Aftonbladet 9/2).

Nu kommer anmälningarna in, och polisen har därför beslutat att utreda händelsen – vilket man inledningsvis alltså inte tyckte att det fanns skäl till. Hur var det möjligt att inte se de skälen?

Enligt polisen bor pojkarna på ett HVB-hem (hem för vård eller boende) och de verkade inte tala svenska. Barnen hade med andra ord inga fördelar alls i mötet med svenska myndigheter.

Men trots deras särskilda och individuella sociala utsatthet, borde de ha haft en fördel, en trygghet att vila i: att ordningsvakterna och Skånepolisen såg dem som bara barn.

Det ankommer på vakter, på polisen och på oss alla att hålla den insikten skyhögt om vi vill ha ett rimligt samhälle: barn – oavsett vilket språk de talar – är en grupp som går betydligt lättare sönder än vuxna.

Malin Ullgren kultur@dn.se”

DN 14 feb 2015:

“Nioåringen hittad i Danmark – ska föras tillbaka till Sverige

Dansk polis har hittat nio-åringen som brottades ned av en ordningsvakt i Malmö. Han befinner sig på Jylland och kommer sannolikt att föras tillbaka till Sverige. Den andra pojken saknas fortfarande.

Förra veckan omhändertogs nioåringen brutalt av en ordningsvakt på centralstationen i Malmö efter att ha avvikit från ett hem där han nyligen hade placerats av socialtjänsten. På en filmupptagning ser ordningsvakten ut att dunka pojkens huvud mot marken. Händelsen utreds av polisen som misstänkt misshandel.

I måndags försvann nioåringen i sällskap av en tolvårig pojke på väg till ett besök på Migrationsverkets lokaler i Malmö, uppger polisen som misstänker att de kan ha rymt för att leta upp en släkting.

Skånepolisen meddelade på fredagen att dansk polis har hittat nioåringen på Jylland. Tolvåringen är fortfarande försvunnen, men tros befinna sig i samma område.

– Vi kommer att prata med dansk polis om de ska återföras till Sverige, men det är sannolikt, säger biträdande polisområdeschef Mats Karlsson.

Enligt Expressen är den äldre släktingen en bror som sökte asyl i Malmö i veckan. Efter registreringen flyttades mannen till ett tillfälligt boende, men ska därefter ha försvunnit.

– Jag kan bekräfta att det finns en person som har sökt uppehållstillstånd och som uppgivit ett släktskap med en av pojkarna, säger Migrationsverkets presschef Fredrik Bengtsson som dock inte vill säga om mannen har avvikit.

Förra året försvann över 374 av de 7 049 ensamkommande barn som sökte asyl i Sverige.

De vanligaste orsakerna till att barn försvinner är att de riskerar att få avslag på sin asylansökan eller att Sverige bara är ett transitland för trafficking. Det är svårt att uppskatta hur många asylsökande barn som är utsatta för trafficking i Sverige.

– Jag skulle bli förvånad om det är mer än 10 procent. De som kommer hit från de vanligaste länderna som Afghanistan, Syrien och Eritrea gör det för att söka skydd, säger Migrationsverkets verksamhetsexpert Kjell-Terje Torvik.

Marit Sundberg marit.sundberg@dn.se “

DN 15 feb 2015:

“ Dyster bild av socialsekreterares vardag

Socialsekreterare har en erkänt svår psykosocial arbetsmiljö. I en färsk rapport från Akademikerförbundet SSR säger sju av tio att de funderar på att byta jobb. – Jag är inte förvånad, säger Malin Fröjmark, som arbetar med ungdomar i Kista-Rinkeby.

Malin Fröjmark är 35 år och har arbetat som socialsekreterare i sju år, de sex senaste med utsatta ungdomar på Järvafältet utanför Stockholm. Som fackligt aktiv har hon också god inblick i arbetsförhållandena inom socialtjänsten i stort.

När DN låter henne fylla i ett självskattningsformulär om den psykosociala arbetsmiljön på ett genomsnittligt socialkontor blir resultatet ganska deprimerande: en socialsekreterare får inte tillräckligt ofta veta att hen gör ett bra jobb, samarbetet och arbetsklimatet är sällan gott, och ofta brister arbetsledningen. Socialsekreteraren har för mycket att göra, för svåra och för krävande arbetsuppgifter, och känner oro för förändringar i sin arbetssituation.

Ärendena är tunga och ansvaret stort. Kraven på dokumentation har ökat mycket de senaste åren. Resursbristen gör att unga nyutbildade socionomer ofta får bristfällig introduktion, och kastas in i ärenden som är svåra även för den som har större erfarenhet.

– Nyanställda kan känna att de inte har en aning om hur de ska hantera en klient, samtidigt som de vet att de måste klara det. Och eftersom personalomsättningen är så stor blir det ofta de med kort -erfarenhet som får hålla i introduktionen. Jag fick göra det efter mindre än ett år.

Det mesta av ansvaret för de bristande resurserna ligger förstås på den politiska nivån, och är svåra för verksamhetscheferna att påverka, även om mycket görs på stadsdelsförvaltningarna för att försöka ändra på situationen.

– Men det är ändå viktigt att få höra att man gör ett bra jobb, och att förändringar är möjliga. Man -behöver höra av cheferna att de -håller med om problembeskrivningen, och att de är beredda att föra frågorna uppåt, inte minst -behovet av fler utredare. När de tar strid för personalen kommer det ofta fram först efteråt.

Chefen måste också se att sjukskrivningar på grund av stress och överbelastning inte beror på enskilda individers känslighet.

– Blir människor sjukskrivna på grund av stress är det inte en bra arbetsplats, och då måste man göra något åt arbetsmiljön där.

En annan situation där det är viktigt att cheferna står upp för personalen är när det förekommer hot och våld, något som är vanligt inom socialtjänsten.

– Hot och våld ska alltid polis-anmälas, den principen måste cheferna stå upp för. I dag hamnar vi lite för ofta i att vi väljer att skydda de unga klienterna.

Tove Nandorf tove.nandorf@dn.se “

DN 23 feb 2015:

“ Kravet: Ensamföräldrar måste granskas hårdare

Ensamstående kvinnor som i framtiden vill ha samhällets hjälp att bli mammor måste kontrolleras hårdare än par i motsvarande situation i dag – det är ett krav som förs fram från tunga instanser. Men de som redan fått barn som ensamstående varnar för att man stämplar mammorna som avvikande.

I sommar föreslår regeringen att det ska bli möjligt för ensamstående kvinnor att med den svenska sjukvårdens hjälp få barn. Enligt den utredning som ligger till grund för beslutet ska ensamföräldrar - genomgå samma läkarprövning som par i dag, även om vissa faktorer, som hälsa och socialt nätverk, kan komma att väga tyngre.

Mot detta finns en bred kritik från bland annat landsting, kliniker och barnrättsorganisationer, som anser att ensamstående måste utsättas för en mer genomgripande granskning än så.

– Samhället medverkar till att barn kommer till och det är ett stort ansvar. Den medicinska utredningen måste kompletteras med en utredning där man tar hänsyn till ytterligare faktorer, som osäker arbetssituation, ekonomiska svårig-heter och brister i miljö, säger Ulrika Vestin, handläggare på Sveriges Kommuner och landsting.

Ett förslag som förs fram är att ensamstående i stället bör utredas av socialnämnden, exempelvis i en så kallad medgivandeutredning som i dag utförs vid exempelvis ensamadoptioner. Även Socialstyrelsen påpekar att en mer omfattande utredning oftast är motiverad när barnet bara får en förälder.

– Två rättsliga föräldrar ger generellt barnet en större trygghet, ekonomiskt, socialt och rättsligt. Principen om att ett barn har rätt till två föräldrar är stark, och ska man frångå den måste man – för att inte äventyra barnets bästa – säkerställa att barnet inte får det sämre än vad det annars hade fått, säger jurist Dennis Jutterström.

Myndigheten anser dock inte att det ska ingå särskilda kriterier eller moment för ensamstående.

Lämplighetsprövningen som ett par i dag måste gå igenom vid assisterad befruktning med donerade könsceller omfattar medicinska, psykologiska och sociala förhållanden. Ett fördjupat fokus på sociala faktorer riskerar att ställa till svårigheter, enligt Jan Olofsson, överläkare vid Reproduktionsmedicin på Karolinska universitetssjukhuset.

– Det innebär att det ställs oerhört höga krav på den utredande läkaren. Vi är ju medicinskt orienterade, inte experter på psykosociala förhållanden. Och vilka krav är det som ska ställas? säger han.

Matti Ridenfeldt, som fått två barn via insemination i Danmark, avfärdar kraven på hårdare kontroll.

– Det stigmatiserar ensamföräldrar, vilket främst går ut över barnen, säger Ridenfeldt, som också är engagerad i Femmis – en förening för ensamstående som inseminerat eller gjort IVF.

Hon påpekar att den forskning som finns tyder på att ensamstående kvinnor som väljer att få barn med hjälp av donerade spermier ofta har hög utbildning, god ekonomi och ett stödjande socialt nätverk.

– Jag tror att det är väldigt få som hux flux googlar upp en klinik och åker i väg över en helg och inseminerar sig. Det här är väl avvägda beslut där man noga funderar innan över om man har råd och stöd, säger Matti Ridenfeldt.
Tt

Fakta. Många reser till andra länder

Inom en snar framtid kan det bli tillåtet för ensamstående kvinnor att få assisterad befruktning i Sverige.
Förslaget kom i maj från regeringens utredare Eva Wendel Rosberg.
Det går i stort sett ut på att ge ensamstående kvinnor samma rätt till assisterad befruktning som gifta par och sambor har.
I dag reser många svenska kvinnor till andra länder, bland annat Danmark, för behandling.
Till sommaren lägger regeringen sitt lagförslag på riksdagens bord.
Antalet IVF-behandlingar inom den svenska sjukvården har ökat kraftigt på 20 år, från cirka 3 000 år 1991 till 14 400 behandlingar 2012.
Tt”

DN 23 feb 2015:

”Jag kan inte komma över att min man har varit otrogen”

**“ De två hade det bra – trodde hon. Men för ett år sedan rämnade världen, när hon fick veta att hennes man haft ett långt, men då redan avslutat, förhållande med en annan kvinna. Han sa att han ångrade sig och de bestämde sig för att fortsätta tillsammans. Nu känns det som om hon inte längre vet vem han är, och hon omvärderar hela sitt liv. Hur kan hon gå vidare? Borde hon skiljas?
Psykolog**

Liria Ortiz kommenterar.
Jag och min man har levt ihop i drygt 20 år, sedan studietiden. Vi har barn som går på mellanstadiet. Jag har trott att vi haft en bra relation, visst har vi haft det tufft ibland (som när yngsta barnet hade kolik) men det har blivit bra. Vi har (trodde jag i alla fall) samma värderingar, samma humor och har det fortfarande oftast bra sexuellt. Min man har i vissa perioder drabbats av djupa depressioner, men också det har vi tagit oss igenom. Jag har litat på honom som man litar på sig själv. Så för ungefär ett år sedan rämnade världen. Jag fick av en slump se ett gammalt mejl och min man berättade att han under nästan ett års tid haft ett förhållande med en kollega. Det var redan slut när jag fick veta och han ville leva med mig.

Han säger att han ångrar sig och att allt handlade om spänning. Att vi var så unga när vi träffades att han kände sig lockad att få bli ”dejtad” igen, typ.

Jag älskar honom och var i chock och ville bara att det inte skulle ha hänt. Så vi bestämde oss för att fortsätta. Men det är inte så lätt. Jag borde ha kommit över det nu, men det har jag inte. Jag mår illa av att de fortfarande jobbar på samma ställe och får riktig ångest med kramp i bröstet när de har möten. Han säger att han gör allt för att minimera sin kontakt med henne, men att han inte kan byta jobb för han älskar sitt jobb och kan inte tänka sig att byta till ett sämre. Och något likvärdigt att söka har tydligen inte dykt upp under det år som gått. (Han vet att jag mår dåligt av att de jobbar ihop, men …).

Det känns som om jag inte längre vet vem han är, jag omvärderar hela mitt liv. Jag inser att man aldrig egentligen känner någon och det gör mig så olycklig och får mig att känna mig så ensam. Jag skäms för att min egen man inte ville ha mig, för att jag var så dum och inte förstod något. Jag känner mig rätt värdelös. När allt är som vanligt, särskilt under lite längre ledigheter när han inte är i närheten av henne, har vi det bra. Så bra att jag inte kan tänka mig att lämna honom. Jag älskar ju honom, jag känner mig hemma med honom, vi trivs ihop. Men när vardagen kommer mår jag så dåligt. Jag har så ont i bröstet, i magen. Jag har migrän nästan jämt. Jag känner mig overklig.

Hur gör man för att komma vidare? Hur orkar man bestämma om man bör skiljas när man faktiskt inte vill, för att man älskar sin man och det liv man byggt upp? Och förresten, när man är så trött att man inte ens orkar bestämma vilken mat man ska ha, hur ska man då orka bestämma livsavgörande saker?

Att få veta att ens partner har varit otrogen är chockartat. De tankar och känslor du berättar om är fullt rimliga och vad de flesta i din situation berättar om. Otrohet handlar om brutna löften och känslan av svek från den som förväntas stå en närmast. Det man tvingas inse är att trots att ens partner vet hur sårande en sexuell affär är, så har hen valt att bryta troheten och bli intim med en annan person. Det är mycket smärtsamt för de allra flesta av oss. Själva bedrägeriet – hemlighållandet och lögnerna – är nästan svårare för många att komma över än den sexuella aspekten av otroheten.

För det är så att otrohet berör djupt personliga delar av ens existens. Självkänslan får sig ofta en rejäl törn. Liksom vårt grundläggande behov av trygghet, som vår partner ofta förväntas erbjuda oss. Vi utgår helt enkelt ifrån att man kan lita på sin partner.

Nästan alla har någon form av otrygghet inom sig. Vid otrohet kan man uppleva väldigt starkt att ens grundtrygghet, som oftast relationen hittills har gett en, raseras. Den person som man haft som sin mest nära och kära visade sig kunna svika. En mångårig partner kan plötsligt upplevas som främmande. Visst är det så att par lägger olika vikt vid sexuell trohet i relationen, samtidigt som utgångspunkten för de allra flesta har varit att trohet är att få vara den ”sexuellt exklusiva” personen i den andras liv. Därför är det ett svek när någon i relationen har sex med någon annan. Du beskriver detta så tydligt i ditt brev. Att du ”inte längre vet vem han är” och att du känner dig ”så ensam”.

Ni har beslutat er för att fortsätta er relation. Ett viktigt skäl för dig är att du faktiskt älskar honom. Du nämner inget om omsorg om barn eller ekonomiska överväganden. Som jag ser det så har du tre utmaningar framför dig: att klara av att bearbeta och försona dig med det som skett, att återigen på sikt kunna känna tillit och förtroende för din man – eller att skiljas.

Du skriver att du ”borde ha kommit över detta nu”. Nej, det tror jag inte alls! Du har full rätt till dina känslor av vrede och sorg. Gå inte i fällan att lyssna på ord från din man eller dig själv av slaget: ”Det fanns skäl till att det hände, och nu ska vi ta det lugnt, och på ett vuxet sätt prata om hur vi ska göra. Nu ser vi framåt.” Detta är ett försök till undanmanöver från det som hände, från de starka känslor som jag tror du fortfarande har kring det som hänt.

Jag vet inte om det stämmer, men jag får intrycket att du inte fullt ut fått berätta om den besvikelse och den sorg du känner. Jag får intrycket att du har varit ”duktig” för tidigt och lagt locket på dina känslor. För mig finns det ett inslag av bagatellisering i formuleringar som att det bara handlade om spänning och om att dejta. Han är också ovillig att byta arbetsplats trots att du så tydligt far illa av att han träffar den andra kvinnan där. Jag tror att du behöver få vara en förorättad kvinna! Hans roll är att lyssna på dig, om det han utsatt dig för. Först då kan du känna att han förstår vad han gjort dig. Efter det, och det kommer ta sin tid, kan du kanske bli redo att bearbeta det som hänt och våga tro att tilliten till honom kan komma tillbaka – när du märker att han inte flyr undan och ursäktar sig utan lyssnar och respekterar dina känslor. Om det inte blir så bör du överväga skilsmässa, tycker jag.

Du skriver att du skäms för att din egen man inte ville ha dig. Detta verkar vara den centrala känslan för dig, det som gör mest ont. Otroheten handlar sällan om den som blir bedragen utan mest om den som är otrogen, om hens grad av mognad när det gäller att ta eget ansvar för sina känslor och behov, ärlighet … Problemet är att den som är otrogen lägger skulden på den andra för att kunna hantera sina egna skuldkänslor.

Min poäng är att om man inte får det man vill i relationen är det ens eget ansvar att försöka få det man vill ha, lämna relationen eller säga ärligt att man vill ha en öppen relation där man har andra partner samtidigt. Allt annat betraktar jag som att inte ta ansvar för sina egna handlingar.

Att återskapa tillit och förtroende i en relation efter en otrohet är något man gör tillsammans genom att man i första hand tar ansvaret för det som hände och i andra hand arbetar för relationen i nuet. Ni måste nog båda vara öppna för att delvis ompröva er relation. Vad kan behöva bli annorlunda? Vad är värt att behålla? Vilka är era svagheter, och hur kan ni tolerera dem? Vilka är er längtan och era behov, och hur kan ni hjälpa varandra att få dem uppfyllda?

Det finns en erfarenhet bland familjerådgivare att par som fortsätter tillsammans efter en otrohet ibland kommer stärkta ur det som hänt, om de lyckas hjälpa varandra att se det som är värt att bevara och också är öppna för att ompröva saker och ting.

Du undrar hur du ska orka bestämma dig för om du ska skiljas eller inte. Mitt råd till dig är att vänta med det beslutet. Det är alldeles för tidigt. Få ordning på dina känslor för honom först. Han måste ta ansvar och visa hur pass mycket han förstår och är beredd att arbeta för relationen med dig. Det kanske vara en idé att ni går i en parrådgivning. Sådan finns att få i kommunen där ni bor.

Liria

Legitimerade psykologen och psyko-terapeuten **Liria Ortiz** svarar på frågor om självhjälp, förändring- och parrelationer. **Martin Forster**,- legitimerad psykolog och forskare, svarar på frågor om barn och familjerelationer. “

DN 23 feb 2015:

“Sergels torg. Allt fler ensamkommande barn försvinner.

Hundratals av dem finns mitt bland oss, men förblir osynliga i folkmassan. Poliserna Christian och Mikael arbetar med att spåra upp barnen – innan de försvinner ut i samhällets skugga för gott.

Polisassistenten Christian Frödén från Citypolisen går med bestämda steg fram till en grupp unga killar som samlats vid Pressbyrån. I Coop-påsen har han plastburkar för urinprov och i hörlurarna hörs polisradion. Trots att klockan är strax efter 15 och tunnelbanenedgången vid Plattan kryllar av folk vet han exakt vilka ansikten han letar efter. De flesta känner igen hans också. Christian kör sitt vanliga snack:

– Hej, hur är läget. Skulle du kunna följa med mig en bit bort här?

Killen i svart jacka – en 15-åring som vi kan kalla Ali – är ny i gänget, men han vet rutinen. Lugnt börjar han gå mot toaletterna med Christian, som undangömt från förbipasserande muddrar honom efter vapen.

När kollegan Mikael Lins ansluter fokuserar han på pojkens ögon: är de röda, hur ser pupillerna ut? Efter en snabb överläggning konstaterar de att han bör lämna urinprov. Tillsammans tar de rulltrappan upp mot Brunkebergs torg, till den civila Saaben som ska ta dem till beroendemottagningen Maria ungdom.

De är de förlorade barnen. De som lämnade sin familj, i den mån de hade någon, och tog sig till Europa. I flera fall har resan till Sverige tagit år och gått via Spanien eller Grekland. Livet på gatan lämnar sina spår i själen, men också på huden – flera har märken efter knivblad. En del har fallit offer för någon annans hand, andra har skadat sig själva.

– Det finns ofta en självskadeproblematik bland dem vi möter. De är trasor många gånger, både själsligt och fysiskt, säger Christan Frödén.

Och det är just barn vi pratar om, betonar han.

– På vissa internetsidor får man ta del av en väldigt obehaglig nidbild. Det pratas om ”skäggiga farbröder”. Och visst finns det en och annan som är över 18. Men de flesta som vi ser är väldigt unga, vissa så små som nio, tio år.

Christian Frödén räknar med att ett par hundra ensamkommande asylsökande barn drar runt på gatorna i Stockholm City, främst kring Sergels torg. Många av dem har avvikit från andra län. Och de lever farligt. Det finns misstankar om prostitution i gruppen, men också att barnen utnyttjas av vuxna för andra former av människohandel. Just nu pågår flera parallella förundersökningar i Stockholm.

– Man blir lätt sargad som polis. Om en svensk 13-åring försvinner ordnas det skallgångskedjor och skrivs stora löp. Men dessa barn försvinner ut i ingenstans, faller mellan stolarna. De blir aldrig några rubriker.

Sedan i våras har Christian och Mikael jobbat uppsökande mot ensamkommande i city. Men vissa kolleger anser att detta inte är polisgöra, utan snarare något för socialtjänsten. Själva hoppas de att kunna göra skillnad i barnens liv, fånga upp dem innan de går ner sig i droger och kriminalitet.

– Vårt mål är att arbeta brottsförebyggande. Vi har sett vad som kan hända om man fångar upp dem i tid. Och vi har sett vad som händer när vi kommer in för sent, säger Mikael Lins.

Det finns gott om exempel i båda fallen. Några timmar tidigare, på Klara närpolisstation, berättade Christian och Mikael om en annan 15-åring som levt på gatan i tre år innan de träffade honom, men som nu kommit tillrätta i ett HVB-hem och påbörjat ett nytt liv. På motsatt sida av skalan finns en 20-åring vars väg in i vuxenlivet kantades av grov brottslighet. Han sitter nu i fängelse.

I fjol tog Sverige emot drygt 7 000 ensamkommande barn, enligt siffror från Migrationsverket. 374 av dem försvann, bara 58 har hittats. I regel försvinner mellan 5 och 10 procent årligen, under alla faser i asylprocessen. En tredjedel av dem är under 15 år.

– Myndigheterna vet inte vad som händer med barnen som försvinner och de följer inte upp vad som hänt med dem som kommer tillbaka. Trots att man har viktig information saknas det övergripande analyser om de här barnen, något som behövs för att man ska bli bättre på att förebygga, säger Barnombudsmannen Fredrik Malmberg.

Nyligen fick Sverige skarp kritik av FN:s barnrättskommitté för hur man hanterar ensamkommande flyktingsbarn som försvinner. Fredrik Malmberg har nu föreslagit till regeringen att ta fram en nationell handlingsplan för hur man ska komma tillrätta med problemet.

Han får medhåll av Christian Frödén.

– Det behövs en nationell handlingsplan men också en nationell samordnare. När jag pratar med kolleger ute i landet ser de samma problematik. Men vad görs åt det? Där finns inget helhetsperspektiv. En massa goda krafter jobbar med samma sak – men vi hittar inte varandra.

Detta gör att det tar längre tid innan barnen hittas. Och när de väl hittas är processen att återföra dem till hemmen onödigt tidskrävande, menar Christan Frödén.

En av orsakerna till att barnen försvinner är att en del av aktörerna som ska ta om hand om de ensamkommande barnen har tvivelaktiga motiv, tror Christian Frödén. Trots att en plats kostar uppemot 2 000 kronor per dygn lämnas de ibland vind för våg.

– Vi har varit runt på ganska många boenden i Stockholm för att bilda oss en uppfattning. På ett ställe hittade vi hasch på en av killarnas rum medan personalen låg och sov, säger Christian Frödén.

– Men majoriteten av dem som jobbar med detta verkligen vill göra skillnad. Så en del av ungdomarna drar vidare oavsett kvaliteten på hemmen. De har kanske levt på gatan i flera år, är svårt traumatiserade,

och vana vid den sortens frihet. Jag tror därför att man kanske måste placera dessa barn på låsta hem, Sis-hem (statens Institutionsstyrelse reds anm.), i större utsträckning eftersom de utgör en fara för sig själva.

Barnombudsmannen anser att det finns stora brister på boenden för ensamkommande och att dessa måste anpassas efter barnens individuella behov.

– Vissa är väldigt kapabla och klarar sig med mindre stöd medan andra behöver mer specialiserad hjälp. Man måste se över de placeringsformer som finns i dag, för de möter inte barnens behov. Det är en jätteallvarlig brist som gör det är svårare att förebygga att de här barnen utnyttjas eller försvinner, säger Fredrik Malmberg.

Det var bara ett par månader sedan Ali kom till Sverige och sökte asyl. Han har redan rymt ett flertal gånger från ett hem i södra Sverige, men flyttades nyligen till ett hem i Stockholm.

Under förhöret på Maria ungdom berättar han att han för ett år sedan hade ett omfattande kokainmissbruk, men att han numera är ren. Urinprovet som analyseras på Maria ungdom visar dock positivt på THC, ett ämne som finns i cannabis. Sedan i december förekommer han hos polisen för åtta olika brottsmisstankar. Nu även ringa narkotikabrott.

Christian och Mikael skriver en orosanmälan till socialtjänsten och kör honom tillbaka till hemmet.

Det har nu gått ungefär fyra timmar sedan de träffade honom på Plattan.

Något ordentligt avsked blir det inte. Innan Ali går in på sitt rum vänder han sig mot Mikael och Christian och säger:

– Ses på stan om en stund.

Marijana Dragic marijana.dragic@dn.se

Fakta.

Barn och ungdomar som kommer till Sverige utan förälder eller annan legal vårdnadshavare och ansöker om asyl kallas ensamkommande barn. Det är kommunerna som ansvarar för mottagandet. Länsstyrelserna förhandlar med kommunerna om mottagningsplatser och kommunerna tecknar sedan överenskommelser om mottagande med Migrationsverket. “

DN 24 feb 2015:

“ I dag skulle Sverige inte gått i täten mot barnaga

Filmen med nioåringen som trycks ner av en vakt har upprört många. Men våldet har också försvarats. Detta i ett land som har påverkat en hel värld i barnvänlig riktning. Roland Paulsen ser hur ”anti-flumjargongen” har förändrat synen på barn.

Vilket avtryck vill vi göra i världen? Kanske har frågan aldrig varit så relevant som nu – och så undertryckt. År 1979 gick Sverige i bräschen för att förbjuda all form av fysiskt våld mot barn. Det var en historisk händelse som snart skulle sätta världen i gungning. Dess verkan i andra länder märks fortfarande. Att Sverige i dag skulle gå i täten för en liknande reform är dessvärre osannolikt. Jämfört med andra länder har förändringens princip gett vika för anpassningens, och för våld av såväl fysiskt som symboliskt slag tilltar toleransen.

En ordningsvakt dunkar en nioårings huvud i ett stengolv. Det är hemskt att se. Men nej, givet det polis- och väktarvåld som på senare år väckt allmän förfäran för att så småningom frias i rätten, är det inte särskilt förvånande. Det förvånande med stengolvsskandalen är snarare det försvar som kort efter att bilderna spreds mobiliserades bland ”vänner av ordning”. Exempelvis konstaterade Hanne Kjöller med osvikligt snusförnuft att hur mycket våld som uppstår i situationer av detta slag inte avgörs av den vuxne i överläge. Det beror ”också på den som blir fasthållen” (DN 10/2). Likaså tvekade inte Skånepolisens informationsdirektör Lars Förstell inför att påpeka att nioåringen hade fräst och spottat, och att det faktiskt var för hans egen skull som huvudet trycktes i golvet: ”Om vakten hade släppt honom hade han kunnat springa ut i vägen och bli påkörd”, sa han – trots att händelsen inträffade på Malmö Centralstation (Aftonbladet 9/2).

Att högerns goda våld – det våld som av den mäktige utövas mot den maktlöse – på detta vis försvaras är förstås inget nytt. Det nya, och ur ett historiskt perspektiv, häpnadsväckande är (1) att det försvaras när det gäller våld mot barn och (2) att det försvaras i Sverige. Just i avståndstagandet från våld mot barn har Sverige nämligen skilt sig från mängden. Det är faktiskt ingen överdrift att säga att Sverige i denna barnrättsliga fråga varit världens främsta föregångsland. Så unik är vår insats att den utgör exempel på när globaliseringen kan spåras från ett enskilt land till resten av världen.

Ta landet Malaysia, där jag för tillfället befinner mig. Förra året blev ett malaysiskt par påkomna med att på svensk mark slå sina barn. Paret omhäktades av Solna tingsrätt och en rättegång inleddes. Den yngsta sonen berättade hur pappan hade hållit fast hans armar medan mamman slog honom med en galge. Den näst äldsta sonen uppskattade att han åtminstone blev slagen 1 000 gånger per år. Båda föräldrarna dömdes till fängelsestraff, 10 och 14 månader vardera, och i Malaysia var indignationen stor. Familjeministern Datuk Seri Rohani Abdul Karim kritiserade domen i tv, kampanjen #swedenletthemgo lanserades och svenska barns bortskämdhet hånades i pressen. Att händelsen likväl fungerade som tankeställare märks nu, ett år senare, när malaysierna dagligen debatterar agafrågan och det faktiskt ser ut som att ett lagförbud kan bli verklighet.

Sveriges relativa progressivitet i agafrågan fick för några år sedan en grundlig genomgång i boken ”Drabbade barn” (Nordic University

Press) av historikern Eva Bergenlöv. Efter det banbrytande totalförbudet spred sig insikten om det omoraliska i att slå barn med överraskande fart över landgränserna. Totalt har 43 länder hittills följt Sveriges exempel, och under 2000-talet har ringarna börjat spridas i allt snabbare takt. Förra året förbjöds barnaga i hela åtta länder, däribland Brasilien och Argentina. Ett rekordantal.

Att som första land förbjuda fysiskt våld mot barn var ingen enkel sak. Medan husagan (att husbonden slog tjänstefolket) och hustru-agan saknat omsorgsdimension och därför varit svårare att försvara, har detta med att slå sina barn länge beskrivits som en kärlekshandling. Herren straffar med riset var son som han har kär, heter det i Bibeln, och när Kommunisterna som enda parti ville avskaffa skolagan år 1945 var det just av omsorgsskäl som Socialdemokraterna och de liberala partierna opponerade sig. Tydliga gränser fick barnen att må bra, menade de, och därför hade agan en viktig funktion att fylla.

Samma omsorgsargument hörs nu bland malaysiska debattörer. Exempelvis säger lärarfackets ordförande Hussin Basira till tidningen Daily Express (29/1) att man måste göra skillnad på aga och misshandel. De fall av misshandel som avslöjats (som för några veckor sedan då en mor dömdes för att ha mördat sin femåriga dotter med över hundra piskslag) bör naturligtvis förhind-ras. Men enligt fackordföranden är aga inte misshandel. Aga är utbildning. God aga ska därför inte ut-föras i vredesmod. Den vuxne som slår bör tänka på att tala med lugn röst. Pryglingen bör inte ske offentligt utan i ett avskilt rum, och rappen ska aldrig vara mer än några få. Det är då barnet lär sig.

Vad flera av de malaysiska debattörerna nu efterlyser är vetenskapligt underlag i frågan. Detta kan ses som ett framsteg. Vetenskapliga rön spelade stor roll när Sverige avskaffade barnagan. Men även i giren mot vetenskapen märks agans princip. Det handlar inte om att fråga barnen själva huruvida de vill bli piskade eller inte. Att kommunicera med dem, be om deras åsikt, göra en enkät etcetera, finns inte på kartan. Detta är agans ideologiska grund: att sätta den underordnades röst inom parentes och utgå från vad det upplysta förnuftet säger. Kan ett slag här göra att maskinen rasslar till och rätt motivation uppstår? Fråga vetenskapen. Med en mekanistisk människosyn blir det irrelevant vad subjektet själv säger om saken.

Givetvis är denna princip inte begränsad till barnagan. Den märks i så gott som alla ansatser till uppfostran. Det kan handla om uppfostran i familjen, men det kan också handla om uppfostran i statlig regi. Även om vi i Sverige insett att familjen inte är någon rättssäker institution och därför illa lämpad för att utöva våld, har vi bevisligen lättare för att acceptera våld som utövas professionellt. Tar sig våldet icke-fysiskt uttryck kan det rent av fungera som väljarmagnet i den partipolitiska kapplöpningen.

Betänk den mjukare disciplineringsteknik som skolbetygen utgör. Trots rekordstor stress, oro och medicinering bland unga kommer betyg i årskurs 4 nu sakteligen att införas. De som drivit frågan tycks bara ha haft barnens väl och ve i åtanke. Ett barn som misslyckas i skolan hamnar så småningom i arbetslöshet, fattigdom och utanförskap. Alltså är allt som kan få barnen att prestera bättre av godo. Vad barnen själva tycker om betygen väger lätt i vågskålen. Däremot kan man lyssna på hur en hjärnforskare, i Sveriges fall den Allianstillsatte utredaren Martin Ingvar, tror att deras hjärnor påverkas.

Ännu tydligare blir det när nya krav ska ställas på invandrare. Försörjningskrav för anhöriginvandring kan uppfattas som en rejäl dask där bak: om du inte skaffar jobb får du inte träffa din familj. Att de flesta invandrare sannolikt skulle säga att de redan i dag vill ha jobb är av mindre betydelse. Mer motivation behövs. För deras egen skull.

Både i debatterna om betyg och om anhöriginvandring spelar omvärlden stor roll. Att vi i Sverige halkat efter i Pisamätningarna och därtill är exceptionellt dåliga på att frammana disciplin i skolan (jämför med Malaysia där klassrummen är utrustade med rottingar) tas inom den växande kravliberalismen som intäkt för att Sverige måste skärpa kraven. Av liknande skäl var förskräckelsen stor när man 2009 upptäckte att Sverige vid sidan av Belgien var det enda EU-land som inte ställde särskilda krav för anhöriginvandring. Redan 2010 drogs snaran följaktligen åt med försörjningskrav på vissa grupper. Dock inte tillräckligt hårt för att alla skulle vara nöjda.

Den globalisering som här märks är den repressiva – den som ursäktar ”tuffa beslut” och spinner på rädslan för att sticka ut. Så påtaglig är denna typ av globalisering att vi i det närmaste glömt den inverterade form där ett land bjuder övriga världen motstånd genom att stå fast vid det som ter sig rätt och riktigt. Det är ett märkligt fenomen att de mest nitiska försvararna av globaliseringen också är de som förhåller sig mest passivt till den. Anti-flumjargongen till trots anas här en intellektuellt oförsvarlig värderelativism. Eftersom ”alla andra länder” gör x måste även Sverige göra x. Det gäller inte bara agans ideologiska lämningar, det kan handla om att sänka skatterna, höja pensionsåldern, pressa ner lönerna eller vad som helst.

Uppgivenheten märks både inom den politiska högern och vänstern. Globaliseringen framstår rakt igenom som en mekanisk process där nationer tvingas till ekonomisk och kulturell likriktning. Ändå är de flesta globaliseringsforskare, däribland den nyss avlidne sociologen Ulrich Beck, överens om att globaliseringen inte kan likställas med majoritetens anonyma press på individuella nationer. Även i globaliseringen märks föränderlighet, och all förändring uppstår i det partikulära. Det kan handla om vad en ekonomisk supermakt tar sig till, men det kan också handla om införlivandet av en normativ idé som är så stark att den tvingar till ställningstagande.

Man kan vara en förändrande kraft i det som sker, och man kan bryta ny mark. Att svensk politik i dag saknar tillräckligt mod för att genomdriva morgondagens agaförbud kan få förneka. Kanske blir det bättre när de agade generationerna går ur tiden.

Roland Paulsen Forskare i sociologi och författare, aktuell med boken ”Vi bara lyder. En berättelse om Arbetsförmedlingen” (Atlas).kulturdebatt@dn.se “

DN 25 feb 2015:

“Barn försvinner och ingen bryr sig

Vissa saker känns för självklara för att ens uttala. Att ett barn är ett barn, till exempel. Oavsett om det är ensamkommande eller omhuldat av en familj.

Principiellt är det lika självklart att samhället har ett ansvar för att barn inte ska fara illa. Men hur det ska gå till är inte alltid lika givet.

När Katia Wagners och Jens Mikkelsens ”De förlorade barnen” kom ut 2013 blev den en ögonöppnare. De hade letat upp några av de barn som obemärkt rört sig ut ur samhällets synfält. I reportagen framkommer en sorglig bild av hur ensamkommande barn försvinner, och hur svenska myndigheter ignorerar det. Detta även när brott misstänks ligga bakom försvinnandena.

Sedan 2010 har antalet ensamkommande flyktingbarn tredubblats – förra året kom 7 049 till Sverige. Det innebär också att skälen att se över hanteringen av dessa fall ökar.

”Man blir lätt sargad som polis. Om en svensk 13-åring försvinner ordnas det skallgångskedjor och skrivs stora löp. Men dessa barn försvinner ut i ingenstans, faller mellan stolarna. De blir aldrig några rubriker”, berättade polisassistent Christian Frödén i måndagens DN.

Han uppskattar att det rör sig om ett par hundra ensamkommande barn och ungdomar som driver runt bara på Stockholms gator. Och enligt Migrationsverket försvann förra året 374 minderåriga, varav de allra flesta aldrig hittades. En tredjedel var under 15 år.

Wagner, Mikkelsen och Frödén pekar alla på hur barnen dras in i missbruk, prostitution och människohandel. Vissa är inte äldre än nio tio år, berättar polisassistenten.

Självskadebeteenden är inte ovanliga. Frödén menar att man därför i högre utsträckning borde placera dessa barn på låsta hem så länge de utgör en fara för sig själva.

Det är en rimlig slutsats. Även om orden inlåst och barn inte är vackra ihop, och även om det är helt avgörande att sådana frihetsberövande insatser görs med tydliga mål om vård och rehabilitering, så är det i vissa fall nödvändigt.

För en sak är säker: att passivt se på när barn försvinner ut på samhällets bakgård är ett större svek än att inte släppa taget om dem.

Amanda Björkman amanda.bjorkman@dn.se “

DN 26 feb 2015:

“Hemliga uppgifter om barn läckte från Bris

Organisationen Bris har haft en allvarlig säkerhetslucka på sin hemsida. Känsliga uppgifter om vad barn har skrivit till Bris har gått att läsa av utomstående. – Det är oerhört allvarligt, säger Magnus Bergström, it-säkerhetsexpert på Datainspektionen.

Varje år vänder sig tiotusentals barn till organisationen Bris (Barnens rätt i samhället) med frågor om till exempel mobbning, familjekonflikter, självmordstankar och sexliv. En av kontaktvägarna är via hemsidan, www.bris.se.

Fram till onsdags har Bris haft en allvarlig säkerhetslucka. Det handlar om en så kallad ”sql injection”, en känd sårbarhet som gör att - utomstående med goda it-kunskaper skulle kunna ta del av uppgifter ur databasen.

I databasen lagras till exempel loggar till ”Bris-chatten” där personer under 18 år mot löfte om anonymitet ställer frågor till kuratorer. I chattloggarna lagras hela konversationerna och de kopplas även till barnens användarnamn.

Silvia Ernhagen, kommunikationschef på Bris, bekräftar säkerhetsluckan. Inför DN:s publicering har sårbarheten åtgärdats.

– Chattloggarna har man kunnat komma åt, men det kan man inte längre. Jag vill dock betona att det inte går att spåra identiteten på barnen.

Skulle man inte kunna identifiera en person genom användarnamnet eller uppgifter i konversationerna som kan vara av privat natur?

– Vi frågar aldrig efter var barnen bor eller vilken skola de går på. Den typen av information finns väldigt sällan. Min bedömning är att det är svårt att identifiera det enskilda barnet med hjälp av den informationen.

Bris har i dagsläget inga indikationer på att någon har utnyttjat sårbarheten. Den aktuella data-basen hör till organisationens förra hemsida. Den nuvarande sajten, som inte har säkerhetshålen, togs i bruk år 2013. Konversationerna som har gått att läsa för utomstående är alltså minst två år gamla.

– Det ska inte vara möjligt att hacka sig in på vår hemsida över huvud taget. Vi ser väldigt allvarligt på om det finns brister i vårt system. Hela vår verksamhet bygger på att barnen kan vara anonyma om de vill. Det vill vi säkerställa till varje pris. Det är viktigt att barnen känner sig trygga, säger Silvia Ernhagen.

Uppgifter om samtal till Bris telefonlinje lagras inte i databasen och berörs alltså inte av säkerhetsluckan.

En annan brist hos Bris är att trafiken på hemsidan inte krypteras. All information skickas i klartext, vilket skulle kunna innebära att andra personer i samma nätverk kan se vad som skrivs. I teorin skulle alltså en förälder med ett särskilt datorprogram kunna se i realtid vad som barnen skriver.

– Arbetet är i gång med att åtgärda det. Vi ser med jämna mellanrum över vår säkerhet, säger Silvia Ernhagen.

Magnus Bergström, it-säkerhetsexpert på Datainspektionen, ser ”oerhört allvarligt” på säkerhetsbristerna. Han reagerar särskilt med tanke på att det rör sig om uppgifter som kan vara mycket känsliga.

– Om man upprättar en sådan här tjänst för de ändamålen så blir det ju väldigt viktigt att man har ett strukturerat och löpande it-säkerhetsarbete, säger Magnus Bergström.

Kristoffer Örstadius kristoffer.orstadius@dn.se

Fakta. Barnens rätt i samhället

Barnens rätt i samhället, Bris, har funnits sedan 70-talet. Till organisationen vänder sig tiotusentals barn varje år för att ställa frågor om exempelvis mobbning, sexliv och familjekonflikter.

Ett sätt för barnen att nå organisationen är genom Bris hemsida, www.bris.se, där en särskild chatt finns. “

DN 27 feb 2015:

“ Gemenskap går före relation

En ny singelidentitet och en ny singelkultur växer fram, enligt forskaren Andreas Henriksson. Det är inte självklart att man som singel helst vill ha en parrelation.

Många tror att det enda singlar drömmer om är att träffa en ny partner – på jobbet, på krogen eller på nätet. Men verkligheten är betydligt mer komplicerad än så. Många som deltar i singelaktiviteter söker en gemenskap snarare än att träffa en livskamrat. Det menar forskaren och sociologen Andreas Henriksson vid Karlstads universitet.

Nyligen blev han klar med sin doktorsavhandling där han utforskar hur det är att leva som singel. Genom besök på dejtingssajter, singelkonferenser, singelmiddagar och en singelkryssning ville han försöka tränga djupare in i en värld som hittills varit ganska lite utforskad här i landet.

– Arrangörerna marknadsför olika singelevenemang med att deltagarna ska hitta sin ”livspartner”. Men mina studier visar att singelmännen och singelkvinnorna även vill hitta ett socialt sammanhang som ersätter ett traditionellt familjeliv, och träffa nya vänner, säger Andreas Henriksson.

I sju år ägnade han sig åt att undersöka singelvärlden, som inte alls bara handlar om att besöka olika dejtingsajter. Det är annars en bild som medierna lyfter fram när singel-livet ska skildras.

– De olika sajterna ser ganska lika ut och det är svårt att komma åt människorna bakom annonserna. På nätet visar männen och kvinnorna upp en ofta lite tillrättalagd bild av sig själva, de visar upp en yta.

Nätdejtingindustrin omsätter miljardbelopp och är givetvis intressant att studera, menar Andreas Henriksson. Men han ville gå längre och försöka ta reda på varför vissa söker sig till exempelvis singelkryssningar och singelföreningar.

– Att vara singel innebär betydligt mer än att besöka ett matchningsverktyg på nätet.

Så sent som i början av 1990-talet var begreppet singel, från engelskans ”single”, ganska okänt i det svenska språket. I stället användes ordet ”ensamstående” för att beteckna någon som levde utan en stadigvarande partner. Enligt Andreas Henriksson är begreppet ”singel” ännu ganska vagt. Ofta ses singel som en stackare som inte har en partner – men intensivt söker efter någon att leva med. Och singel är man därför bara under en period i sitt liv.

– Men under mina intervjuer och i min enkätundersökning fann jag att det växer fram något man skulle kunna kalla singelidentitet och singelkultur. En ganska stor grupp som deltar i de olika aktiviteterna vill inte ge upp sitt singelliv för att gå in i en parrelation.

Även om många faktiskt söker en partner händer det ofta att de som är med i exempelvis en singelföre-ning vill fortsätta att vara det även efter att de träffat sin ”livskamrat”. Andreas Henriksson märkte att flera av dem han mötte upplevt en så stark gemenskap i singelföreningen att de inte ville lämna den.

– Olika singelaktiviteter har olika krav på deltagarna. En del är öppna för människor som lever i en parrelation så länge de bor i en egen lägenhet eller ett eget hus. I andra fall är kraven hårdare och deltagarna måste leva ett ”äkta” singelliv.

De olika aktiviteterna ser också olika ut, påpekar Andreas Henriksson. Kryssningar för singlar har till exempel ett tydligt fokus på kommande parrelationer.

– En annan sak som jag upptäckte under arbetet är att män som deltar i olika singelaktiviteter är mer angelägna om att hitta en ny partner än kvinnorna. De senare lockas i större utsträckning av gemenskapen i exempelvis en singelförening.

Vad kan det bero på?

– Män som lever i en parrelation har ofta färre sociala kontakter än kvinnorna. Det är ofta kvinnorna som håller kontakten med gemensamma vänner och släkten. Vid en skilsmässa eller en separation upplever män generellt en större ensamhet. Sedan visar andra studier att kvinnor ofta mår bättre efter det att parförhållandet upphört, vilket kan bero på att de kan ha känt sig instängda i relationen.

Andreas Henriksson har också märkt en skillnad mellan unga och äldre singlar. Unga män och kvinnor vill gärna träffa en partner. Äldre som levt ensamma en tid vill fortsätta att ha det så och söker snarare en gemenskap under de olika singelaktiviteterna.

– Skilda som inte inlett en ny parrelation efter fem år tycks uppskatta singellivet, liksom kvinnor som blivit änkor, fortsätter Andreas Henriksson.

Han konstaterar att nätdejting i dag ändå är den vanligaste singelaktiviteten. Och om detta sätt att hitta en ny partner tidigare var lite tabubelagt har attityderna förändrats.

– Ännu finns dock vissa skamkänslor kvar. Det handlar nog om en rädsla för att framstå som lite väl desperat. För äldre personer är det kanske lättare att åka på aktiviteter där det inte existerar samma krav på att faktiskt träffa någon, säger Andreas Henriksson.

Intimitet är ett nyckelbegrepp i Andreas Henrikssons avhandling. Han definierar det som en nära upplevelse med andra människor – som kan vara sexuell men långt ifrån behöver vara det.

– Under det senaste seklet har intima upplevelser kommit att betyda än mer för oss. Och det kan vara en förklaring till det ökade intresset för singelaktiviteter. Där kan man känna närhet och intimitet.

Han säger att de män och kvinnor han intervjuade under arbetet med doktorsavhandlingen tycks må ganska bra. Det är betydligt mer tillåtet att vara singel i dag än för trettio-fyrtio år sedan. Begrepp som ”ungkarl”, ”ungmö” och ”att hamna på glasberget” förekommer allt mer sällan.

– Men parnormen är fortfarande väldigt stark och omgivningen förväntar sig ofta att drömmen är att hitta en partner att dela livet med. Och ofta är de förväntningarna större än de egna.

Vad tror du om framtiden?
– Singelkulturen kommer att breda ut sig. Och allt färre kommer att tycka att det finns en motsättning mellan att vara singel och att vara lycklig.

Fotnot: Andreas Henrikssons doktorsavhandling har titeln Organizing intimacy – exploring heterosexual singledoms at swedish single’s actvitities”.

Thomas Lerner thomas.lerner@dn.se

Fakta. ”Singel”

Så sent som i början av 1990-talet var begreppet ”singel” ganska okänt i svenska språket.

Intresset för singelföreningar, singelkryssningar och liknande ökar.

Nätdejting är i dag den vanligaste singelaktiviteten.

Män som är singlar vill ofta träffa en ny partner. Singelkvinnor söker även efter gemenskap och nya vänner när de blir medlemmar i en singelförening.

Unga män och kvinnor som är singlar vill gärna träffa en partner. Äldre som levt ensamma en tid söker oftare en gemenskap under olika singelaktiviteter.

Källa: Andreas Henriksson, Karlstads universitet. “

DN 2 mars 2015:

“ Historisk träning till sexobjekt

Synen på sexualiteten är i ständig förändring – från 1600-talets otrohetslagar till dagens experimentella kyskhet. Karin Johannisson har läst en antologi som tar ett lysande grepp om historien.

”Sexualpolitiska nyckeltexter”-
Red. Klara Arnberg, Pia Laskar, Fia Sundevall Leopard

I dag kryper sig konsumtionsstyrd sexualitet allt djupare under skinnet. Längtan efter sexighet finns överallt. Förmåga att väcka begärsblickar – helst i triangulära konstellationer – framstår som högsta egenskapen. För somliga högre prioriterad än att gestalta sig som exempelvis moralisk, solidarisk eller empatisk persona. Glappet mellan rollerna som suveränt subjekt och tittarobjekt glider ihop. I den egna spegelbilden avgör kvinnan sitt marknadsvärde. Inte ens moderskap skyddar henne längre från tvånget att utöva erotisk makt – ett brott med varje traditionell modersroll. Hon har blivit fånge i sin trånad efter blickar på just det sätt hon historiskt tränats till: som objekt.

Jo, denna ökade sexifiering/objektifiering gäller givetvis också män, men här tycks det än så länge finnas utrymme för fler mot-typer.

Vad skulle förflutenheten ha sagt om denna bekräftelseknarkande sexuella varelse? Fråga 1600- eller 1700-talet då begreppet sexualitet inte fanns, utan definierades genom sina praktiker. Fråga 1800--talet då icke-reproduktiva sexuella handlingar sjukförklarades och sexologin listade sig till döds för att precisera varje avvikelse. Fråga 1900-talet med sin radikala frigörelse och förstuckna backlash.

Frågorna löper som en glödtråd genom ”Sexualpolitiska nyckeltexter” (red. Klara Arnberg, Pia Laskar, Fia Sundevall), en samling svenska källtexter kommenterade av experter i god så kallad reader-tradition. Den skapar sammanhang men också insikt om att historia inte byggs som en adderande kedja, utan som diskontinuiteter styrda av samhällsförändringar, värdeförskjutningar, nya maktkonstellationer och nya sorters blickar. Därmed blir den en lysande illustration till vad historia är.

Den borde bli obligatorisk läsning i många kurser.

Inledningen anstränger sig för att läska. ”I boken ryms män som våldtar och våldtas eller som smeker andra män; sexuell njutning och äckel, barnamord och änglamakeri, liksom sedlighetsdebatter, preventivmedel, den svenska synden, erotik som patriarkalt privilegium och rasifierade idéer om de andras sexualitet.”

Som formuleringskonst kanske en väl stor eftergift åt det poppiga hållet. För här gestaltas en långt mer komplex historia. Här finns isande lagtexter från 1600-talet om utomäktenskapligt sex som syndagärning och brott mot Guds lag och om tidelag som belagt med dödsstraff. Sodomi – sexuella handlingar mellan män – förbigicks överraskande nog mestadels med tystnad, medan sexuella relationer mellan kvinnor hanterades som ett cross-dressingfenomen och kunde hållas för oförarglig könsförvillelse. Rykten om älskog med naturväsen i manlig eller kvinnlig gestalt demoniserades desto skarpare, betraktades som samlag med djävulen och bestraffades med bränning på bål. Mindre känt är att också män dömdes och avrättades. Men kvinnorna var långt fler i ett samtidigt diffust och intrikat spel kring hotfull kvinnomakt. Om detta har Therése Söderlind rätt nyss skrivit en urstark roman.

Ett kolonialpolitiskt 1700-talstema var statens vilja att reglera oreglerade sexpraktiker i Lappmarken. Exotisering blev i sammanhanget ett effektivt redskap. Synen på våldtäkt förblev motstridig med en trasslig begreppsapparat (enkelt och dubbelt hor). Efterhand utvecklades en försonlighetens praxis att utdöma straff men inte utkräva avtjänande. Att gränserna mellan lag och moral mjukades upp mot 1700-talets slut blir allt tydligare. Inte minst gäller det vad som kunde sägas, skrivas och tecknas (Ehrensvärd! Sergel!) åtminstone i halvoffentligheten. Man kan tala om en pornografins första undergroundvåg, illustrerat med fräcka exempel; här nämns både ”dunderfittor”, ”kukar” och ”knullare”. I själva verket har humoristisk grovkornighet alltid hyllats i både folkliga och aristokratiska skikt.

Men det var en illusorisk och periodisk frisläppthet. 1800-talsnormen var stenhård moralkontroll. Skakande texter om ödet för de utomäktenskapligt födda och liksom bilder av ”de andras” sexualitet och hetereonormativitetens strupgrepp påminner om det. Att sedlighet försvarades av den första generationen feminister kan förvåna senare generationer, men det skedde i kvinnans intresse och inte utan politiska komplikationer. I gengäld spreds broschyren ”Försiktighetsmått i äktenskapet” i massupplagor. Men socialisten Hinke Bergegrens reklam för fri kärlek skapade moralpanik bland de konservativa vilket ledde till preventivmedelsförbud 1910, upphävt först 1938.

Så böljar och kastas praxis fram och tillbaka i vågor bokstavligen utlösta av nyckeltexter. Läkaren Anton Nyströms upplysningstext i nysaklig stil ”Könslivet och dess regelverk” – som orsakade förlagsdarr – får representera kampen för begärens modernisering kring 1900. Så länge sexualiteten hölls inom äktenskapet skulle den tillåtas vara både ”elektrisk, orgiastisk, passionerad, vällustig, omfamnade, munter och frisk”. Sexualundervisning för barn i samma sakliga ton – här är en av texterna, en handledning från 1909 skriven av två kvinnliga läkare, särskilt intressant genom att peka på barnets erotisering av mammans kropp i omedveten (?) Freudanda.

Ytterligare texter hanterar de brännande prostitutions-, steriliserings- och abortfrågorna, pornografianklagelser exemplifierade med bland annat Frödings ”En morgondröm” och klipp i Lars Görlings film ”491”, vaginism som reaktion på normalitetskrav, äktenskapets ordnande för familjens bästa, mellankrigstidens primitivism, föreställningar om den svenska synden och om sexuella minoriteter. Sexuella gråzoner problematiseras, liksom lesbisk feminism och papparollens förvandlingar. Till sist en drabbande sammanställning av det bildspråk som spreds i Aidsdelegationens namn under 1980-talets slut. Mer än kanske någon annan händelse på sexualpolitisk nivå bidrog aidsskräcken till den egendomliga blandning av exhibitionism och puritanism som spridit sig i nuet.

Utan sina långa kommentarer – skrivna av experter med suverän blick för vad som är vassast och väsentligast – vore denna källtextsamling betydligt fattigare. Det är ett lysande redaktionellt grepp att – mot vanligheten – inte lägga dem som introduktioner utan just kommentarer. De representerar kunskapen och förmågan att kontextualisera och problematisera, men också skära fram det konkreta minne som dokumenterad historia är. Bara genom att applicera detta minne metodiskt kan förändringar i nuet urskiljas. Om det så gäller att förstå hur vi i dag tycks förvandlade till en paradox: experimentella men i grunden kyska begärsvarelser.

Karin Johannisson litteratur@dn.se “

* Utbildning. Forskning.

Politik för en utbildningsminister.

I regeringen hanteras problemen av

Utbildningsdepartementet

Ansvarsområden

- Forskning
- Fritidshem
- Förskola
- Förskoleklassen
- Grundskola
- Gymnasieskola
- Studiefinansiering
- Ungdomspolitik
- Universitet och högskola
- Vuxenutbildning och folkbildning

Utbildningsdepartementet

- Utbildningsdepartementet i sociala medier
- Ansvarsområden
- Organisation
- Budget
- Kommittéer
- Myndigheter
- Remisser
- Arbetet i EU
- Frågor och svar
- Kalendarium
- Kontaktinformation

Gustav Fridolin
Utbildningsminister

Helene Hellmark Knutsson
Minister för högre utbildning och forskning DN 29 jan 2015:

CV
Ansvarsområden
Pressmeddelanden
Tal
Uttalanden
Debattartiklar
Intervjuer och reportage
Kalendarium
Webbutsändningar
Statssekreterare Helene Öberg

Utbildningsminister Gustav Fridolin ansvarar för:
Förskola
Förskoleklass
Fritidshem
Grundskola och övriga obligatoriska skolformer

Aida Hadzialic
Gymnasie- och kunskapslyftsminister

Delar av innehållet i

http://wimnell.com/omr36-39zzs1.pdf

Sida

44 Om utbildning i skolan
45 Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011
49 Ämneslärare saknar utbildning för att undervisa
52 Många obehöriga lärare i skolan
53 Religion och levnadskunskap.
55 Kursplan - Samhällskunskap, Grundskolan.
56 Hur viktiga är SO-ämnena ur ett samhälleligt perspektiv?
57 Hur ser SO-undervisningen ut i praktiken?
59 Hur viktigt är det att lärarna har ämnesdidaktiska kunskaper?
60 Kursplaner i grundskolan

60 Något för kulturministern och demokratiministern.
61 Något för arbetsmarknadsministern och näringsministern. Om arbete, arbetsförmedling och världen.
62 Planering och styrning. En svensk världsplanering behövs.
63 En inledning om planering.
65 Det första steget om folkets kunskaper och värderingar.
66 Svenska väljare okunniga.

Om utbildning i skolan Från 36-39zzs1

Vilka möjligheter har svenska folket att förstå partiers beskrivningar av sin politik?

Man får då återgå till det svenska utbildningsväsendet. Det finns inga andra krav om att svenskarna ska följa med utvecklingen än att man ska gå igenom grundskolan. Om man har lärt sig det som står i grundskolans läroplaner är man redo att rösta - så får man uppfatta det. Äldre personer som gått i äldre skolor med äldre läroplaner får rösta, men kan naturligtvis inte tillräckligt för att göra det.

Före skolåldern finns inga krav om utbildning, man räknar med att föräldrarna uppfostrar barnen. För dagis och förskola finns vissa krav. Krav om barn finns i FNs deklaration om mänskliga rättigheter och i Barnkonventionen.

Regeringen ska utreda om barnkonventionen bör bli svensk lag. Regeringen vill ta reda på hur tillämpningen av lagar och andra föreskrifter överensstämmer med barnkonventionen och tillsätter därför en utredare, Anita Wickström. Den särskilda utredaren ska även analysera för- och nackdelar med att inkorporera barnkonventionen, det vill säga om den ska gälla som svensk lag. - Barnets rättigheter behöver stärkas i vårt land. Även om vi tycker att vi gör mycket rätt enligt barnkonventionen så finns det anledning att förstärka barnets rättigheter på flera områden, säger Maria Larsson.

Grundskolan regleras med läroplanerna. I den läser alla om religion, men något ämne om filosofi och psykologi finns inte, ämnen som gäller tänkandets och kunskapens historia och ämnen som gäller hur människor fungerar psykologsikt sett. Grundskolan ska vara allmän-

bildande och innehålla allt man behöver, men gör det inte.

Före andra världskriget gick cirka 5 % av årskullarna på gymnasiet som då var allmänbildande, men inte hade filosofi och psykologi som obligatoriskt. Uppskattningsvis kanske 20 % av dem på gymnasiet läste detta, dvs cirka 1% av årskullen läste filosofi.

Nu är gymnasiet huvudsakligen till för yrkesutbildning, men kanske fortfarande 1% av årskullarna läser filosofi och psykologi.

På högskolor och universitet läses de ämnena bara då det behövs i yrkena. Om man räknar med att 1% läser det kommer man till att 99 % av dem på universitet och högskolor blir fackidioter.

I de 22 politikområdena finns anledning att kommentera hur grundskolan tillgodoser kunskapsbehoven i områdena.

Som tur är följer många svenskar, trots dålig skolgång, med i det som händer och sker.

Klart är att grundskolans ämnen Samhällskunskap, Religionskunskap och Hemkunskap behöver förbättras med hänsyn till vad man behöver. Likaså Samhällskunskap och religionskunskap på gymnasiet. Där skulle det också vara bra med ett ämne Hemkunskap, men om det inte finns plats för det borde Samhällskunskapen kunna ökas på med viktiga hemkunskapsproblem.

Högervridningen, våldet och allt annat elände gör att man måste förbättra undervisningen i skolan. Religionskunskapen bör ändras till Religion och levnadskunskap, Samhällskunskapen behöver bli mycket bättre och Hemkunskapen behöver utökas. Med rätta förbättringar blir barnen lyckligare som barn och sedan som vuxna och demokratin förbättras.

Religion och levnadskunskap. Från 36-39zzs1

Tanken med att bygga ut religionsämnet är att religionsämnet är litet och skulle tåla en komplettering. Litet är kanske ämnet i Sverige, men det är stort i världen, stort i Mellanöstern, Nordafrika och andra länder med Islam, stort i USA med bl a högerextrema religiösa fundamentalister som hotar ruinera USA, stort i Sydamerika och stort i de flesta länder utom Norden och kommunistiska länder som Ryssland och Kina. I Sverige förekommer religiösa problem bland invandrare. I Ryssland har religion trätt fram efter Sovjetunionens fall. Påvedömet är kvar.

Religioner har i Sverige på senare tid blivit mer problematiska än tidigare. Religioner behöver en motvikt bestående av filosofi och psykologi o d som föreslås som komplettering i ämnet Religionskunskap i grundskolan. Även på gymnasiet behövs samma kompletteringar.

Gymnasiegemensamma ämnen: Engelska, Historia, Idrott och hälsa, Matematik, Naturkunskap, Religionskunskap, Samhällskunskap, Svenska/svenska som andraspråk.

Förr fanns högre allmänna läroverk. Cirka 5 % av årgångarna barn gick där och resten i folkskolan. På gymnasiet kunde finnas en lektor som var präst och hade hand om religionsundervisningen (kristendom var ämnet då). Han skötte också undervisningen i filosofi, som bestod av tre ämnen: filosofi, logik och psykologi.

Filsofiämnet var inte obligatoriskt, i en klass på reallinjen med 25 elever kunde det vara bara två som läste filosofi. Filosofiämnet är fortfarande inte obligatoriskt på gymnasiet och hela efterkrigstiden har en stor del av dem som gått där och efteråt på högskolor och universitet inte fått någon utbildning i filosofi och psykologi. Många av dem har blivit chefer och män i staten - utan utbilding i filosofi och psykologi,

men väl i religion. Det är inte bra. Det gamla filosofiämnet är nu uppdelat på filosofi och psykologi.

De första gymnasierna kom till i början på 1600-talet och hade då uppgiften att förbereda för prästutbildning och utbildning av tjänstemän i staten. Religion hade en stark ställning. Den allmänna folkskolan kom till 1842 och sköttes till en början i stor utsträckning av präster och andra kyrkans män. Barn skulle bli religiösa med kristlig tro. Gymnasierna utvecklades vartefter med nya ämnen, reallinjer tillkom, och flickor fick börja gå på gymnasierna på 1920-talet. Biskoparna var högsta chefer för läroverken. Med tiden togs biskoparnas ledarskap bort.

Folkskolan växte vartefter och de nuvarande grundskolorna och gymnasierna kom till i slutet på 1900-talet. Statskyrkan har avskaffats och och kristendomskunskapen har ändrats till religionskunskap. Man får nu inte undervisa i religion så att barnen blir religiösa utan bara om religion.

Man bör komma ihåg att religioner med gudars styrningar tillkom under forntiden och att deras betydelse har minskat och nu mer och mer ersätts av demokrati där människorna är ansvariga för styrning och utveckling. Religionerna är visserligen ännu av stor betydelse, men de är i dagens situation ändå av marginell betydelse.

Att i Sverige ha ett obligatoriskt ämne som bara handlar om religion är att tillmäta religionerna för stor betydelse. Viktigare är värdsliga problem och kunskaperna om dem förtjänar större uppmärksamhet. Att komplettera religionsämnet med mer aktuella saker är lämpligt. Det gör att ämnets beteckning Religionskunskap inte passar utan bör ersättas av något mer rättvisande.

Man kan inte bara ändra till “Livsåskådning”, “Filosofi” eller “Psykologi”, det blir för snävt och missvisande.

Ämnet Samhällskunskap har sina lärare utbildade på Statsvetenskapliga institutioner, Det som behöver tillkomma ligger närmare religionerna och därför kan det vara bra att lägga det tillkommande tillsammans med religion, i ett ämne Religion och levnadskunskap.

Om religionsämnet ombildas till ett ämne med filosofi och psykologi kommer det ämnet att innehålla många universitetsämnen. Av ämnena kan man anse att religionen var först och om man lägger ämnena i en kronologisk och logisk ordning kan man börja med religion:

Religion och levnadskunskap. (Barnen lär också föräldrarna)

1. Religionskunskap.
2. Filosofihistoria.
3. Idé-och lärdomshistoria.
4. Vetenskapshistoria
5. Utbildnings- och skolhistoria.
6. Skolverkets läroplan för grundskolan.
7. Arkiv-och bibliotekskunskap.
8. Individernas kunskaper och erfarenheter.
9. Framtidsplanering. För Sverige och världen för kroppsliga och psykiska förhållanden och fysiska och sociala miljöer, med samhällsbeskrivning, sambandsforskning och demokratins krav.
10. Estetik och värderingar.
11. Livsåskådningar och världsåskådningar. Världsbilder.
12. Psykologi. Biologisk psykologi. Kognition. Utvecklingspsykologi.
13. Socialpsykologi.
14. Sociologi och informationskunskap.
15. Logik och vetenskapsteori.
16. Etik och moral.
17. Konsten att inte ha tråkigt. (Tillägg 18 feb 2014)
    Ämnet bör utformas i flera alternativ passade till utbildningsnivåerna. Enklare för lägre klasser och mer utvecklade för högre.

DN 29 jan 2015:

“En betygsstrid för mycket

Det var knappast någon slump att en respekterad hjärnforskare förra våren fick uppdraget att utreda hur tidigare betyg borde genomföras. Hjärnforskningen har inte svaret på om årskurs 4 är det ideala startåret. Däremot kan en forskare bidra med legitimitet.

Problemet var bara att engagerandet av professor Martin Ingvar lite för tydligt röjde viljan att få draghjälp av en akademisk auktoritet. Anspråket på att ha stöd från vetenskapen ledde vidare till frågan: Vad vet vi egentligen om effekterna av betyg? Vad säger forskningen?

På onsdagen lämnade Vetenskapsrådet en rapport till det nybildade Skolforskningsinstitutet som bland annat innehöll en genomgång av studier om betyg. Både forskarna själva och de rapporterande medierna lyfte mest fram det negativa. Andra hade i samma material kunnat peka på plusfaktorer. Men helhetsbilden hade ändå inte rubbats: Som bäst kan betygens effekter sägas vara motsägelsefulla och sammantaget svaga.

Det är också den slutsats som Vetenskapsakademiens arbetsgrupp Framtidens skola har dragit. I en artikel på DN Debatt (16/1) sammanfattade den sin bedömning med att ”det inte finns stöd i vare sig svensk eller internationell forskning för att tidiga betyg skulle ha positiv effekt på elevernas lärande”.

Försöket att få glans och auktoritet från en hjärnforskare slog alltså tillbaka mot uppdragsgivaren, den tidigare utbildningsministern Jan Björklund. I en replik på DN Debatt konstaterade Martin Ingvar själv: ”Betygsfrågan tillmäts generellt alldeles för stor vikt” (28/1).

Detta är dock inte hela historien om betygens vara eller icke vara. Historiskt har användandet av formaliserade bedömningssystem slagit en kil in i klass- och privilegiesamhället. Att duglighet skulle sättas framför börd var en revolutionär tanke.

Betyg är dessutom inte bara det mest rättvisa sättet att avgöra vilka som ska antas till attraktiva högre utbildningar. Det har också ett bättre prognosvärde än intervjuer och antagningsprov när det gäller att hitta de sökande som har bäst chans att klara ett krävande studieprogram.

När ett samhälle väl valt att använda betyg som instrument för urval till högre studier blir det naturligt att dra vissa följdslutsatser. Man bör inte introducera ett nytt bedömningssystem i sista eller näst sista årskursen.

De borgerliga partierna gjorde därför helt rätt när de tog strid mot den tidigare ordningen med betyg från årskurs 8. Start i sexan ger eleverna mer tid att förstå hur systemet fungerar innan det blir allvar och de för framtiden så viktiga slutbetygen ska sättas.

Skälen att ta ytterligare steg nedåt i åldrarna är mycket svagare. Att Sverige nyligen förändrat systemet, och jämfört med andra länder ändrar ofta, är argument emot.

Betyg kan liknas vid ett informationssystem eller primitivt språk. För att förstå det och ha nytta av det måste människor få erfarenhet av hur

symbolerna ska användas och tolkas. Återkommande ändringar skapar osäkerhet och blir till brus i kommunikationen.

Betyg från fyran skulle i sig inte försvåra själva tolkandet. Men det skulle skapa ny osäkerhet. Konsolidering och samling kring den ordning som nu skapats skulle bytas mot mobilisering och strid. Och vad vore nästa fas? Ett avskaffande av betyg i såväl fyran som sexan den dag motståndarna har fått övertaget?

Det finns också en alternativkostnad, det vill säga: Genom att bråka om något oviktigt spiller de borgerliga partierna energi och förtroendekapital som hade kunnat användas på ett mer produktivt sätt.

Ingenting är så viktigt för elevernas resultat som goda möten i vardagen med engagerade, uppmärksamma, kunniga och väl förberedda lärare. Där finns en gemensam uppgift för riksdagens partier. Och där finns i dag också en betydande samsyn över blockgränsen.

En bred överenskommelse om lärarnas löner, arbetsvillkor och möjligheter till förkovran vore möjlig. Att då förgifta samtalsklimatet genom att fortsätta mucka gräl om något så oviktigt som betyg från årskurs 4, vore inget annat än ett svek mot lärarna och eleverna.

Dn 29/1 2015 “

DN 29 jan 2015:

“Virusattack slog ut Skolverkets server

En större virusattack slog nyligen ut en server på Skolverket som innehöll 20 miljoner interna dokument. Under nästan en veckas tid kunde myndighetens medarbetare inte komma åt sina filer.

Det var i tisdags förra veckan som en av Skolverkets medarbetare fick ett mejl med en bifogad fil som innehöll en trojan, alltså ett slags elakt datorprogram. När personen öppnade filen kapades inte enbart den aktuella datorn utan även myndighetens gemensamma dokumentserver som innehöll 20 miljoner filer. På servern lagras merparten av de dokument som myndighetens anställda arbetar med – till exempel beslut, rapporter och arbetsmaterial.

Trojanen var en så kallad ”ransom ware” som är specialbyggd i utpressningssyfte. Den började kryptera filer på Skolverkets dokumentserver och programmet krävde lösensumma för att återställa materialet.

Skolverkets it-chef, Else-Marie Karlsson, bekräftar incidenten för DN.

– Händelsen är allvarlig, säger hon.

It-avdelningen tvingades stänga ner hela dokumentservern. Inte förrän i måndags fungerade servern igen. Det innebär att de anställda under nästan en veckas tid inte kunde komma åt sina dokument.

– Behövde man en fysisk fil på vår dokumentserver, så kom man inte åt den.

Det måste ha varit kaotiskt internt om man inte kommer åt sina filer?

– Jo, det är det. Men det beror på hur man arbetar. En del har möjlighet att arbeta på sina hårddiskar. Då kunde man fortsätta arbeta där. Alla system var uppe, till exempel Skolverket.se och hanteringen av lärarlegitimation och statsbidrag. Det drabbades bara internt.

Vet ni om attacken var riktad?

– Vi tror inte att den var det.

De filer som hade hunnit krypteras innan servern stängdes ned gick inte att dekryptera. Skolverket fick därför återställa hela dokumentservern till en backup som hade tagits dagen innan attacken skedde.

Händelsen är polisanmäld och rubriceras av polisen som skadegörelse.

Varför har Skolverket inte gått ut med informationen externt? Det är ju ändå en omfattande virusattack på en av Sveriges största myndigheter.

– Jag kan inte svara på det, men jag tror att det mest beror på att det bara drabbade oss internt.

Så kallade ”ransom ware” har blivit allt vanligare de senaste åren. Antivirusprogram skyddar normalt mot dessa trojaner, men enligt Skolverket är den aktuella attacken av en ny variant där det inte finns något skydd.

Polisen har vid flera tillfällen varnat för den här typen av trojaner med tillhörande hot och krav på lösensummor.

Kristoffer Örstadius kristoffer.orstadius@dn.se

Fakta.
Kräver lösensumma efter attacken

Ransom ware är ett skadligt program – ett slags trojan. Ordet kommer av engelskans ”ransom”, lösesumma och programmet hindrar användaren från att använda datorn på ett normalt sätt om inte användaren betalar lösesumman. “

DN 31 jan 2015:

“Förskolebarnens framtid är mörk

Vasa Real ska bygga ut och bygga nytt för att få plats med 300 elever till. Skönhetsrådet är starkt kritiskt. – Skolgården blir väldigt liten och får knappt något solljus, förskolebarnen får en mörk tillvaro i sitt lilla schakt, säger rådets sekreterare Henrik Nerlund.

Kommunala Vasa Real vid Karlbergsvägen är i dag en klass 5–9-skola med cirka 811 elever. I framtiden ska den även rymma årskurserna F-4 och ha omkring 1 100 elever, samt en förskola med 162 barn.

De ska få rum genom att huset mot Dalagatan byggs på med tre våningsplan – samt att ett nytt hus med fyra våningar ovan mark byggs på södra delen av skolgården.

Den gällande stadsplanen från 1928 har inga begränsningar i byggrätten. Staden kan hantera det som ett bygglovsärende vilket betyder att projektet hamnar under radarn.

– Vi är egentligen inte kritiska till att bygga ut skolan. Det stora problemet är att staden har möjlighet att exploatera den här fastigheten på ett sätt som man aldrig skulle tillåta någon annan att göra – och ställer stockholmarna helt utan möjligheter att påverka det, säger Henrik Nerlund.

Skönhetsrådet anser att det borde ha gjorts en ny detaljplan. Den planerade exploateringen är alldeles för stor, elevantalet prioriteras framför den miljö barnen vistas i, menar rådet.

– Staden bygger i praktiken nästan en helt ny skola, de förstör en historiskt intressant miljö och skapar en påver miljö för barnen. Hela poängen med att göra en detaljplan är att utreda, och få in synpunkter på, hur man gör för att använda en plats på bästa sätt, säger Henrik Nerlund.

Samråd tar tid, kan det inte vara så att det är bråttom med nya klassrum?

– Att det är bråttom nu beror på att staden inte har planerat för skolor, eller för utvecklingen av barnkullarna i Vasastan, säger Henrik Nerlund.

Mia Tottmar mia.tottmar@dn.se

Fakta. Vasa Real

Vasa Reals skola uppfördes 1926–27 efter ritningar av arkitekterna Hjertén och G Améen. Arkitekturstilen är borglik och utstrålar mycket av den nationalromantik som gjordes under 1900-talets första decennium. 1974 tillkom en större byggnadsvolym invid Dalagatan. 1978–79 uppfördes en förskolebyggnad inne på skolgården. Nu ligger även en paviljong i två våningar där. **DN “**

DN 2 feb 2015:

”Billig investering att utbilda invandrade akademiker”

“ Ny rapport. Vidareutbildningen av en invandrad läkare kostar bara en tiondel av priset för en svensk läkarutbildning går på. Trots det avsattes förra året endast 70 miljoner för den typen av kompletteringar. Nu krävs en rejäl satsning på kompletterande högskoleutbildningar, skriver Göran Arrius och Josefin Edström på Saco.

Investeringen för att komplettera en invandrad akademikers utbildning är försumbar jämfört med att utbilda en svenskfödd akademiker. Ändå tas inte de invandrade akademikernas kompetens tillvara. 2014 avsattes endast 70 miljoner kronor till kompletterande högskoleutbildningar. Det ger bara en bråkdel av de akademiker som invandrar till Sverige varje år chansen till komplettering. Det är ett resursslöseri.

De flesta är överens om att högre utbildning är en viktig och nödvändig investering för ett land som vill konkurera med kunskap. Därför avsätter Sverige årligen drygt 20 miljarder kronor till högskoleutbildning. En högskoleutbildning kräver dessutom avslutad grundskole- och gymnasieutbildning, vilket är en betydligt större investering. Samtidigt invandrar 5 000–10 000 eftergymnasialt utbildade varje år till Sverige. Med sig i bagaget har de såväl utbildning som erfarenhet.

Saco släpper i dag rapporten ”Vad kostar en akademiker?”. Där jämför vi utbildningskostnaden för en svenskutbildad akademiker med validering och komplettering av en invandrad akademikers utländska utbildning. Slutsatsen är att investeringen för att anpassa en invandrad akademikers utbildning till den svenska arbetsmarknaden är förhållandevis låg.

I en tid när integrationsförslagen från de politiska partierna kommer slag i slag och debattens vågor går höga är det dags för politikerna att göra mer än att prata. Det är dags för handling och Sacos rapport visar att förbättrad integration också kan minska den tid och kostnad som krävs för att få akademiker med utbildning som är gångbar på den svenska arbetsmarknaden. Att satsa på att snabbt se till att de invandrade akademikernas kompetens kommer till användning vore bra för alla i Sverige.

Mer än en femtedel av alla Sveriges akademiker är utlandsfödda. Alltför få arbetar med något som motsvarar deras utbildningsnivå. Det är ett stort slöseri för såväl individen som samhället att inte till fullo nyttja potentialen hos de nära 300 000 högutbildade invandrarna. För att deras kunskaper ska komma till användning på svensk arbetsmarknad behöver fler få möjlighet att validera och komplettera sin utländska utbildning. Efterfrågan på fler platser kommer inte att minska framöver. Investeringar i kunskapslandet Sverige måste inkludera även dessa akademiker.

En svenskutbildad akademiker som har en 4,5 år lång högskoleutbildning kostar i snitt cirka 450 000 kronor. Om förskola till och med gymnasium räknas in uppgår summan till nära 2,5 miljoner kronor. En svenskutbildad läkare, som är en av de längre och dyrare utbildningarna, kostar mer än 3,2 miljoner kronor. Sacos beräkningar visar att en invandrad läkare genom validering och komplettering

kostar drygt en tiondel. Liknande beräkningar finns för till exempel civilingenjörer, ekonomer och arkitekter som alla visar på stora skillnader.

Stora skillnader i utbildningskostnad mellan en svenskutbildad och invandrad akademiker kvarstår även om den svenskutbildades ”framkörningskostnad” från förskola till och med gymnasium på cirka 2 miljoner kronor exkluderas. Av samtliga jämförda utbildningsinriktningar har tandläkarutbildningen den högsta utbildningskostnaden, både för svenskutbildade och invandrade tandläkare. Kostnaden för den ordinarie tandläkarutbildningen är samtidigt nära fyra gånger högre än kostnaden för att komplettera och validera en utländsk tandläkarutbildning. Den minsta kostnadsskillnaden mellan svenskutbildade och invandrade akademiker av de jämförda utbildningsinriktningarna gäller lärare. Kostnaden för en lärare utbildad i Sverige är cirka 1,4 gånger högre än kostnaden för att validera och komplettera en utländsk lärarutbildning.

Utslaget per förväntat antal år i svenskt arbetsliv är skillnaden fortfarande stor, till den invandrade akademikerns fördel. För en svenskutbildad läkare beräknas utbildningskostnaden motsvara cirka 100 000 kronor per förväntat år i arbetslivet, för den invandrade läkaren uppgår motsvarande summa till cirka 14 000 kronor.

Mot den bakgrunden är det svårt att förstå varför staten inte satsar rejält på att korta etableringstiden för de tusentals akademiker som söker sig till vårt land.

Saco föreslår att:

○Regeringen satsar rejält på de kompletterande högskoleutbildningarna både utifrån arbetsmarknadens och utifrån individernas behov.

○De kompletterande högskoleutbildningarna måste bli en del av den reguljära utbildningspolitiken och få en långsiktig finansiering.

Investeringar i utbildning förväntas ge innovativa och produktiva arbetstagare som bidrar till tillväxt och ökade skatteintäkter. Sverige har under lång tid byggt ut och ökat antalet högskoleplatser för att möta arbetsmarknadens och studenternas efterfrågan. De kompletterande högskoleutbildningarna för akademiker med utländsk utbildning är däremot mer undantag än regel. Under 2014 avsattes endast 70 miljoner kronor till de kompletterande högskoleutbildningarna. Omräknat till kostnaden för att ”producera” en svenskutbildad akademiker motsvarar det inte ens 30 akademiker.

Samtidigt kan de kompletterande högskoleutbildningarna inte längre hanteras som ett undantag eller som en arbetsmarknadspolitisk åtgärd. De borde i stället vara en del av högskolans ordinarie uppdrag. Det skulle gynna långsiktigheten för såväl högskolorna som för den som behöver komplettera sin utbildning.

Att satsa på de invandrade akademikerna är en fråga som politiker på båda sidor av blockgränsen borde kunna enas om. Arbetsmarknadsminister Ylva Johansson lovade en satsning före valet. Det är dags nu.

En ökad satsning på att validera och komplettera invandrade akademikers utbildning är ett sätt att uppnå flera politiska mål:

○Arbetsmarknadspolitikens mål om en väl fungerande arbetsmarknad med god matchning.

○Utbildningspolitikens mål om en framstående kunskapsnation.

○Integrationspolitikens mål om lika rättigheter och möjligheter.

Integrationsfrågan är vår tids ödesfråga. Till en låg kostnad har vi chansen att investera i en förkortad väg till svensk arbetsmarknad för invandrade akademiker och samtidigt säkra arbetsmarknadens behov av kvalificerad arbetskraft.

Göran Arrius, Ordförande I Saco
Josefin Edström, Sacoutredare Inom Migration Och Integration “

DN 2 feb 2015:

“Kosmisk upptäckt blev till damm

En av förra årets största astronomiska upptäckter har förvandlats till damm. Det forskarna trodde var spåret efter vårt universums uppkomst visade sig vara strålning från kosmiska dammpartiklar.

Den 17 mars 2014 publicerade forskare vid amerikanska Harvard-Smithsonian Centre for Astrophysics en nyhet som skakade om forskarvärlden: De hade registrerat krusningar i rymden. Vågor som kom från Big Bang, Den stora smällen.

Big Bang anses vara det ögonblick då vårt universum skapades för 13,8 miljarder år sedan. En tyst explosion då urfröet till alla planeter, liv, tomrum och allt som vi ännu inte upptäckt kastades ut från en enda punkt.

Omedelbart därpå ”blåstes” hela rymden upp i en jättelik utandning som på mindre än en sekund skapade alla grundstenar till det som i dag bland annat gjort oss till människor.

Men några direkta bevis för vad som egentligen ägde rum under universums första sekunder har varit svåra att hitta. Tills dess att de amerikanska forskarna gjorde sin upptäckt.

Forskargruppen hade använt ett av världens mest extrema teleskop, BICEP2 som är placerat vid Sydpolen, och lyckats hittat de första direkta bevisen för att Big Bang verkligen gått till på det sätt som

teorierna hittills visat. Gravitationsvågorna som träffade satellitens känsliga mätinstrument var precis det man hade letat efter.

Trodde man.

Men de bevis forskarna fick fram, och som då kallades för ”banbrytande”, har visat sig felaktiga.

Misstankarna om att något inte stod rätt till uppkom redan i september och nu har den europeiska rymdorganisationen ESA bekräftat tvivlen genom att använda samma teleskop som Harvardforskarna plus Planckteleskopet som rör sig i en bana runt jorden.

Resultatet var deprimerande. Signalen kom inte från universums djup utan från ett område i vår egen galax.

Och gravitationsvågorna var i själva verket mikrovågor som uppstod i ”damm” mellan stjärnorna i Vintergatan.

”Tecknen på att universum blåstes upp under en kort period återstår att hitta”, skriver ESA på sin webbplats.

Men tillägger: ”Gravitationsvågorna kan fortfarande existera och sökandet efter dem fortsätter.”

Clas Svahn clas.svahn@dn.se”

DN 3 feb 2015:

“En bra affär för statskassan

Det finns samhällsproblem där frågan är hur de över huvud taget ska kunna lösas. Så finns det de där den stora frågan är varför det självklara inte redan är gjort. Validering och kompletteringsinsatser för invandrade akademiker tillhör det senare.

I rapporten ”Vad kostar en akademiker?” visar Saco effektfullt precis hur absurd och irrationell politik kan vara.

Svaret på rapporttitelns fråga är att en svenskfödd akademiker i snitt kostar samhället nästan 2,5 miljoner kronor. Motsvarande siffra för en invandrad akademikers utbildning – då med validering och komplettering av språk och annat – beräknas vara omkring 310 000 kronor.

Precis hur god investering denna typ av insatser är visar sig än tydligare om man slår ut kalkylen över tid. Genom att räkna på hur gammal vardera grupps snittstudent är när hon tar sin examen och går i pension, visar Saco att svenskfödda akademiker i genomsnitt kostar 74 000 kronor per arbetat år. För hela gruppen invandrade akademiker är kostnaden per år 10 000 kronor. För tandläkare och läkare upp till 16 000.

Kort sagt: Att satsa på validering och komplettering är en liten investering i förhållande till avkastningen, och där skatteintäkterna dessutom börjar trilla in närmare i tid eftersom utbildningsperioden är så mycket kortare. En mycket bra affär för samtliga inblandade.

Ändå är insatserna förhållandevis små. Den satsning som gjordes på kompletterande högskoleutbildningar förra året motsvarar inte mer än vad det skulle kosta att investera i 30 svenskfödda att ta sig till en högskoleexamen. Inte mer än en skolklass alltså.

Det finns helt enkelt stor potential till förbättring, som det brukar heta.

Konsekvensen av de uteblivna satsningarna är att många arbetar med underkvalificerade arbeten och att arbetslösheten är mycket högre bland utrikes födda akademiker än inrikes födda. Det ger tre förlorare: Arbetsgivare går miste om efterfrågade yrkeskompetenser, individerna om avkastning på sina tidigare investeringar i utbildning och statskassan om intäkter.

Integrationsutmaningarna är just nu många och angelägna. Att satsa mer på de åtgärder som bevisligen skulle vara ekonomiskt och socialt mycket gynnsamma borde vara självklart. För dagens hantering av invandrade akademiker är tyvärr ett typexempel på resursslöseri.

Amanda Björkman amanda.bjorkman@dn.se “

DN 5 feb 2015:

“Nu ska skolans böcker bli mer jämställda

Kontrollen av skolans läromedel ska bli bättre. Det säger utbildningsminister Gustav Fridolin efter att ha träffat läromedelsförlagen för att diskutera DN:s granskning av skolans historieböcker.

DN:s tidigare granskning visar att kvinnor bara utgör i snitt 13 procent av alla namngivna personer i några av skolans vanligaste historieböcker.

Utbildningsminister Gustav Fridolin (MP) är mycket kritisk till den skeva könsfördelningen och i går träffade han företrädare från läromedelsförlagen för att diskutera granskningen.

– Det finns en önskan att på allvar ta tag i den här frågan, säger Gustav Fridolin.

I Sverige finns ingen statlig förhandsgranskning av läromedel. Men nu säger Fridolin att myndigheterna ska vara mer delaktiga i kontrollen och utvecklingen av läromedel.

– Läroplanens krav på jämställdhet ska inte bara vara poetisk utfyllnad. Förlagen ska ha möjlighet att arbeta nära Skolverket och ha kontinuerliga diskussioner för att kunna kvalitetssäkra läromedlen.

Från skolboksförlagens sida lyfter man fram vikten av nya läromedel i skolorna.

– Vi vill även att Skolinspektionen ska granska tillgången på aktuella läromedel. Gamla läromedel innehåller också gamla könsroller, säger Åsa Steholt, vd för förlaget Gleerup och ordförande för branschorganisationen Svenska läromedel.

Mikael Delin mikael.delin@dn.se “

DN 7 feb 2015:

“Ge mig lön för att lyssna på ert gnäll

V i borde få lön för att studera.

Så lyder rubriken på en krönika i tidningen Lundagård, enligt uppgift ovanligt beklickad i sociala medier. Skribenten är Angelica Kauntz, kommunstyrelseledamot för Feministiskt initiativ i Lund.

Kauntz tycker att högskolestudier ”ska och bör” likställas med arbete. Det borde ge lön, fem veckors betald semester och rätt till sjukskrivning. Svenska studenter ska ”inte uppmanas till att arbeta vid sidan om studierna för (att) få pengarna att gå ihop i slutet av månaden. Till skillnad från borgerligheten tror jag inte att alla studenter är några supermänniskor …”

Här någonstans tvingas jag göra en paus i läsningen. Okej. Det är alltså rena superkrafter som håller folk uppe i korridorerna på våra ärevördiga lärosäten såsom Lund, Uppsala och Trollhättan? De hade svultit ihjäl före senaste tentan i feministisk mikrobiologi – om inte deras Spider Man-krafter varnat dem?

Dumma, dumma ”borgerligheten” som inte inser detta – har den månne för fåtaliga högskolepoäng?

Och varför stanna vid reguljär lön och betald semester? Är det för mycket begärt med ett rejält OB-tillägg för alla dessa sena kvällar i studentpuben? Och det mesta pluggandet sker väl på övertid – ska vi bjuda det utbildningskapitalistiska komplexet på det utan rimlig komp?

Det kan vara besvärligt att studera. Det kräver lite disciplin och en och annan uppoffring. Samtidigt kan jag bara om jag kisar riktigt hårt se en mer privilegierad människa framför mig än en svensk student. Ni pluggar gratis! För att ni ska slippa gå ner i en saltgruva, ta värvning i en skyttegrav eller huka över en skoputsarlåda – det är inte raljans utan smärtsamma realiteter i stora delar av världen – bjuder staten, skattebetalarna, er på den kanske bästa tiden i ert liv.

Ja, det kostar pengar att bo och äta. (Och att kröka och köpa overaller och – hemska tanke – kurslitteratur.) För detta får ni bidrag och lån. Och efter några år kan ni, om ni planerat bara en smula, gå ut i livet och betala hyran genom att ägna er åt precis vad ni drömt om.

Gråt mig en flod, som engelsmannen säger. Det är inte synd om er. Om något borde vi andra få lön för att vi regelbundet tvingas lyssna på detta episka gnäll.

Erik Helmerson erik.helmerson@dn.se “

DN 11 feb 2015:

“Lönsamt – men lågt intresse för nya friskolor

Friskolorna fortsätter vara en mycket lönsam affär – för en del. DN:s genomgång visar att åtta av de största skolkoncernerna tillsammans gjorde ett rörelseresultat på drygt 640 miljoner kronor. Men intresset för att öppna nya skolor är det lägsta på tio år.

Bland de stora friskolekoncernerna fortsätter Academedia att vara en jätte som fullkomligt dominerar skolmarknaden. Koncernen äger skolbolag som Vittragymnasierna och förskolorna Pysslingen och har drygt 50 000 elever i sina svenska grund- och gymnasieskolor.

Academedia omsatte förra läsåret över 6,3 miljarder kronor. Mer än de andra sju skolkoncernerna tillsammans.

Rörelseresultatet, det vill säga vad företaget tjänar på verksamheten, var nästan 450 miljoner kronor. Även efter skatt och andra finansiella poster återstod 212 miljoner kronor.

– Vi har en stabil utveckling med god tillväxt och har satsat på vår vuxenutbildning som blivit mycket framgångsrik. Nu är vi ledande inom grundskolor, gymnasieskolor och vuxenutbildning i Sverige. Det är vi naturligtvis glada över, säger vd Marcus Strömberg.

Vad gör ni med vinsten?

– Vi återinvesterar den i nya verksamheter, betalar av lån och försöker stärka vår ekonomi genom att lägga in en del pengar på banken. Men vi betalar inte ut några pengar i aktieutdelning.

Academedia har vuxit kraftigt och öppnat många nya skolor. I år har de fått godkänt av Skolinspektionen för ytterligare en mängd nyetableringar.

Samtidigt visar nya siffror från Skolinspektionen att intresset för att öppna nya skolor minskar kraftigt. I år har Skolinspektionen fått in totalt drygt 270 ansökningar om att öppna eller utöka skolor nästa år. Det är det lägsta antalet ansökningar på tio år.

Även Academedia har börjat bromsa in, enligt Marcus Strömberg.

– Vi kommer att fortsätta att starta skolor men i en mindre omfattning. Nu kommer vi främst att satsa på förskolor och titta utanför Sveriges gränser. Vår etablering i Norge är bara en början.

Precis som många av hans kolleger på de andra friskolekoncernerna skyller han det minskade intresset till stor del på det politiska klimatet.

– Det är oerhört olyckligt. Skolinspektionen har sett att de stora aktörerna tar ansvar. Att då från politiskt håll smutskasta den här sektorn förstår jag inte. Regler för långsiktighet är bra, men flera av förslagen handlar om att förbjuda verksamheter, som genom kommunalt veto. Det skapar en onödig osäkerhet, säger Marcus Strömberg.

På Skolinspektionen finns en ny specialenhet som ska granska skolföretagens ekonomi. Enhets-chefen Gunnar Persson säger att det inte bara är dåliga årsresultat som får myndighetens larmklockor att ringa.

– Det kan även gälla de som gör en väldigt stor vinst. En hög rörelsemarginal kan innebära att man gör stora neddragningar och då måste man fundera på om eleverna får det som de behöver, säger Gunnar Persson.

Förra året riktade han strålkastaren mot skolkoncernen PPS, som har drygt 2 700 elever i främst gymnasieskolor. Bolaget gjorde stora förluster och verkade stå på en väldigt skakig grund.

DN:s genomgång visar att företaget på nytt går kraftigt bakåt med ett minusresultat på över 35 miljoner kronor. Förra året tvingades företaget också att stänga två skolor eftersom Skolinspektionen ansåg att kvaliteten var för dålig. Bland annat ska det ha funnits alldeles för få lärare.

– Vi hade mycket kontakt med PPS under förra året och kommer absolut att fortsätta med det, även om de har fått upp soliditeten i bolaget. Vårt fokus är att se hur stabiliteten ser ut i bolaget. Det är väldigt viktigt att eleverna får gå klart den skola de börjar, säger Gunnar Persson.

Marlene Terkowsky är vd på koncernen och säger att det dåliga resultatet beror på att bolaget tog stora engångskostnader förra året. Hon pekar på att företagets finanser trots minusresultatet är mycket stabilare än året innan.

– Skolinspektionen var på oss, med all rätt, på grund av vår låga soliditet. Men det åtgärdade vi snabbt. Så nu har de ingen anledning alls att känna oro över vår ekonomi och långsiktighet.

Hon säger att Skolinspektionen hade rätt i att stänga en av skolorna, men att bolaget överklagar det and-ra beslutet.

Mikael Delin mikael.delin@dn.se

Hans Olsson hans.olsson@dn.se “

DN 11 feb 2015:

“ Svårt för regeringen att stoppa vinsterna

Friskolornas ägare kommer sannolikt att kunna fortsätta plocka ut vinster i flera år. Det finns ingen majoritet i riksdagen för att stoppa vinstuttagen.

Efter valsegern ingick regeringen en överenskommelse med Vänsterpartiet om att se över privata företags möjlighet att göra vinst på offentliga välfärdsverksamheter. Enligt uppgörelsen ska det bara finnas en begränsad möjlighet att plocka ut vinst. Huvudregeln ska vara att överskotten återinvesteras i verksamheten.

Överenskommelsen säger att en utredning ska vara klar i mars 2016. Därefter ska konkreta förslag tas fram.

Men regeringen får räkna med att stöta på patrull i riksdagen. Vinsterna i välfärden är en djupt ideologisk fråga och det finns ingen majoritet för att göra långtgående begränsningar av möjligheten att göra vinst.

Därför vill regeringen inleda samtal med de fyra borgerliga partierna för att hitta en blocköverskridande överenskommelse. Det innebär samtidigt att uppgörelsen med Väns-terpartiet sätts på prov.

– När vi har utredningens analyser på bordet så är min tanke att sätta mig med de demokratiska partier som är intresserade av att ta ett ansvar för att pragmatiskt hitta en lösning, sade civilminister Ardalan Shekarabi (S) i en DN-intervju nyligen.

Den parlamentariska situationen gör också att välfärdsbolagen sannolikt inte behöver oroa sig för några begränsningar när det gäller vinstuttagen de närmaste åren. Däremot kan det bli förändringar i reglerna kring vem som får vara huvudman.

Redan i dag, onsdag, kommer ägarprövningsutredningen att presentera sitt betänkande angående vem eller vilka som ska få äga och driva välfärdsbolag. Utredningen tillsattes av den borgerliga regeringen och det uttalade målet är att få bort kortsiktiga ägare.

Utredningen förslår krav på ”insikt, erfarenhet och lämplighet” för att få bedriva tillståndspliktig verksamhet inom välfärdssektorn, skriver den särskilde utredaren Cristrina Eriksson Stephansson på Svenska Dagbladets debattsida. Aktörerna måste även ha ekonomiska förutsättningar för en långsiktig verksamhet.

Ardalan Shekarabi kommer under onsdagen att kalla till sig samtliga riksdagspartier utom Sverigedemokraterna för att diskutera ägarprövningsutredningens slutsatser. Därefter ska direktiven till en omfattande utredning om vinster i välfärden spikas. Enligt planen ska den utredningen till-sättas kring kommande månadsskifte.

Hans Olsson hans.olsson@dn.se

Mikael Delin mikael.delin@dn.se

Andelen friskolor har ökat de senaste åren. Av 9 891 förskoleenheter förra läsåret var 2 749 fristående. Av 4 887 enheter i grundskolan var över 15 procent fristående. Inom gymnasieskolan var nästan 35 procent av skolenheterna fristående.

Skolorna konkurrerar om elever som blivit allt färre med sjunkande barnkullar. Men nu räknar SCB med att antalet elever i grundskolans årskurs 4–9 ska öka med 23 procent till år 2021. Det innebär i stället en ökad konkurrens om lärare.

Flera politiska utspel har gjorts om att minska friskolornas och deras ägares handlingsutrymme. Bland annat genom kommunalt veto, krav på långsiktighet och på att vinst återinvesteras i verksamheten. **DN “**

DN 11 feb 2015:

“ Identitetspolitik. Fixeringen vid jaget hotar den akademiska undervisningen

En debatt om identitetspolitikens övertagande av vänstern blossade upp före jul. Aftonbladets Åsa Linderborg lättade på ett lock och fick många reaktioner. Hennes koppling av talet om identitet till neoliberalismen har provocerat. Jag vill vrida facetten något, mot akademien.

Vid en nationell konferens för genusforskare fick jag nyss reflektera över ämnet genusvetenskap med andra inom fältet. Vid en av sessionerna berördes det som många uppfattade som ett utbrett ointresse för historiska dimensioner av ämnet från studenternas sida. De efterfrågar nutidsorienterade texter om identitetsfrågor. Teman som kvinnorörelsens framväxt, ekonomisk politik och arbetsmarknadens förändring ses som mossiga.

Här kunde svaras att den vita heterosexuella medelklassens kamp för kvinnors rättigheter har fått konkurrens. Dessvärre är det inte så enkelt. Det märks också en oförmåga hos många studenter att hantera texter som historiska dokument. Allt läses från ett dagsaktuellt fönster. Filosofer och författare döms ut som transfoba, skönlitterära verk ratas med ”den boken är så gammal”.

Det framkom också att studenter vill att kurslitteraturen förses med en ”trigger warning”. Det betyder att kontroversiella texter märks i litteraturlistan så att studenten kan förbereda sig på att bli upprörd. Det kallas ”trygga rum”. ”Jag känner inte igen mig i den här kursen” är en annan reaktion på undervisningen.

Problemen gäller inte bara genusvetenskapen. För något år sedan vittnade tre samhällsvetarprofessorer i Uppsala om studenter som protesterade mot att läsa om ”gamla krig” och ifrågasatte att det som sades på 1800-talet hade med dem att göra.

Knyter vi dessa tecken till den identitetspolitiska boomen tycks det inte bara vara neoliberalismen som är modell för tankens vägar. Jag ser spår av den populism som fått fart i Sveriges politiska, kulturella och mediala landskap.

I populistens universum utgör ”rätt” och ”fel” polerna kring vilka man orienterar sig. Berättelsen om den rättmätiga kampen är framträdande, en kamp som hindrats av andra – makten – men som nu ska få sin plats. Beskrivningar av ”de andra” är en central del av den egna självbilden. Underdogen är kung.

Även om den emancipatoriska dimensionen i identitetspolitiken är stark, är det omöjligt att inte se hur dess koncentration på jaget krokar i dessa strömningar. Liksom hur historiska dimensioner riskerar att störa det pågående projektet – att söka personlig bekräftelse i den kunskap man inhämtar.

En annan påverkanskraft är det så dominerande antidiskrimineringsparadigmet. Med detta följer en fixering vid kategorier/identiteter. Det förutsätter att grupper jämförs med varandra, samtidigt som gruppernas egenskaper antas kunna förbises och omförhandlas och den ena gruppens medlemmar höjas upp till den andras status. ”Normen” anses därmed vara å ena sidan rådande, å andra sidan kunna ersättas av sin motsats och å tredje sidan tjäna som måttstock för ”den andra”.

Denna vaghet kring begreppet ”norm” resulterar lätt i ett stelt strukturperspektiv. Aktören är mycket riktigt trängd i delar av det genusvetenskapliga samtalet. Kanske är det därför, som Åsa Linderborg framhöll, som vänstern saknar konkreta förslag för handling?

Ett symptom är hur begrepps-paren individ/samhälle och aktör/struktur numera konsekvent används fel. De har plockats isär och återskapats som hybriden ”individ/struktur”. Det är talande för samtalet i dag. ”Det personliga” är framträdande och ”strukturen” en bastant kuliss mot vilken förtrycket projiceras. Aktören är avskaffad och samhället, ja det skymtar som en gammal kvarleva (så varför läsa om det?).

Dessvärre hänger utvecklingen samman med strömningar i akademien. Vi uppmanas att gråta åtminstone samtidigt som vi forskar. Konferensen jag bevistade var fylld av tal om de grymma villkoren. En ”key note” efterfrågade att vi skulle få vara hela, med ”body and soul” ingå i arbetet och allt oftare dryftas ”hur vi har det”, vi som forskar och undervisar. Dock utan att det följs av djärva strategier för aktörer inom forskning, undervisning eller organisation, och allt medan det ena lydigare cv:t efter det and-ra produceras där var rörelse i det akademiska och offentliga rummet registreras för att förvandlas till en merit.

Kanske borde vi därför praktisera lite olydnad som svar på våra dystra villkor. Efterfråga allt annat än trygga rum? Ett rum för aktion, där det vi gör definierar oss mer än dem vi säger oss vara.

Jenny Westerstrand Forskare Vid Juridicum Och Centrum För Genusvetenskap, Uppsala Universitet “

DN 12 feb 2015:

“En riktigt bra dag för skolan

Den stora nyheten är inte alltid vad som sker utan vad de inblandade aktörerna väljer bort. En block-överskridande överenskommelse om försöksverksamhet med betyg från årskurs 4 är i sig inget att göra vågen för. Tidigare betyg har tillmätts en orimligt stor betydelse av både anhängare och motståndare.

Ändå var onsdagen en av de bästa dagarna på länge för svensk skola. För genom sin uppgörelse tog partierna en väg runt en alldeles onödig och destruktiv konfrontation.

Alliansens fyra partier gick till val på tidigare betyg. I deras värld handlar det om att ställa krav, ge tydlig information och noggrant följa upp hur elevernas kunskaper utvecklas.

Det kan det vara. I högre årskurser, där eleverna har många olika lärare, kan betyg också ge en överskådlig sammanfattning av insatserna.

Men ett papper med symboler ger just bara en grov bild. Det viktigaste för elevernas kunskapsutveckling är den återkoppling som kommer i mer direkt anslutning till arbetet i klassrummet.

Allianspartierna hade eventuellt med SD:s stöd kunnat driva igenom sin linje mot regeringens vilja. Men vad hade då hänt efter nästa val? Skulle en majoritet av betygsskeptiska partier riva upp beslutet? Och skulle då av bara farten även årskurs 6 göras betygsfri?

Vid onsdagens presskonferens framhöll både utbildningsminister Gustav Fridolin och hans företrädare Jan Björklund den breda enigheten som poängen. Mellan raderna pågick en lågintensiv kamp mellan dem om tolkningen av det de enats om. Båda ville framställa sig som vinnare.

Sådant ser lite komiskt ut. Men till det fina med goda kompromisser hör att de inte låter någon se ut som en förlorare. Den största vinnaren kan skolan bli. För när den laddade betygsfrågan förts åt sidan finns goda utsikter för andra mycket viktigare uppgörelser över blockgränsen.

Ytterst måste uppgiften vara att skapa bättre förutsättningar för givande möten mellan lärare och elever. En grundförutsättning är att yrkesvillkoren görs så attraktiva att lärarflykten kan hejdas. Men staten och skolhuvudmännen måste också göra mer för att stödja lärarna i en mer systematisk utveckling av arbetssätt och utvärderingar av vad som fungerar.

En bred politisk samling om detta skulle kunna bli den svenska skolans vändpunkt.

Johannes Åman johannes.aman@dn.se “

“ Betyg i fyran införs på prov i 100 skolor

Betyg från årskurs fyra – men bara på prov i max 100 skolor.Det är resultatet efter en blocköverskridande uppgörelse om skolan. Båda sidor säger att de vinner på uppgörelsen.

Skolan är ett av de områden där Alliansen blåst till strid i riksdagen. I november presenterades en lista med sju punkter där oppositionen ämnade köra över regeringen.

Mest kontroversiellt var förslaget att införa betyg från årskurs fyra.

Nu sluter i stället regeringen och de fyra allianspartierna en överenskommelse om betygen. Samtalen inleddes i utbildningsutskottet redan i höstas, men förhandlingarna kom in i ett avgörande skede i förra veckan då utbildningsminister Gustav Fridolin (MP) och företrädaren Jan Björklund (FP) började samtala.

Uppgörelsen innebär att betyg från årskurs fyra införs på försök i högst hundra skolor, med start senast 2017. Grundprincipen är att initiativet ska komma från lärare och rektor på skolan samt att föräldrarna ska rådfrågas. Om fem år, 2020, ska försöken utvärderas.

Båda sidor ser överenskommelsen som en framgång. Gustav Fridolin menar att kompromissen är mycket bättre än att det färdiga lagförslaget om betyg från årskurs fyra hade klubbats av riksdagen i mars.

– Om man ska göra förändringar ska det ske genom forskning och försök där man ser hur det fungerar i verkligheten, säger han.

– För inte så länge sedan var de rödgröna partierna mot betyg, nu finns en mycket bred enighet om betygen. Det här är ett stort framsteg, säger Jan Björklund.

Betyg i lägre åldrar har fått hård kritik av såväl lärarfack som forskare. Jan Björklund säger att den kritiken är väntad. Större intryck har den tidigare utbildningsministern tagit av de som menar att reformtakten i skolan varit för hög de senaste åren.

– Det har varit väldigt mycket reformer, vi har vägt in att det här är ett sätt att landa en fråga, säger han.

Regeringen och Alliansen är -också överens om att de nationella proven i årskurs 6 i SO- och NO--ämnen som i dag är obligatoriska blir frivilliga. Partierna uttrycker även en ambition att inleda samtal om förskoleklassernas framtid. Båda -sidor vill att grundskolan ska vara tio år, men regeringen vill genomföra det med obligatorisk förskole-klass medan Alliansen vill sänka skolstartsåldern med ett år.

Jens Kärrman jens.karrman@dn.se “

DN 13 feb 2015:

“ Nya betygen – en dumhetens triumf

Överenskommelsen om att högst hundra skolor ska införa betyg i fjärde klass är en dumhetens triumf. Med Sverigedemokraterna i ryggen tvingar nu Jan Björklund fram en kompromiss som innebär att skolor kan inleda en experimentverksamhet med mycket unga barn som försökskaniner.

Det är något som sker mot en kompakt opinion där experter samstämmigt fördömt förslaget. Lärarna, vars betydelse annars ständigt framhävs, har sagt nej och åter nej.

Björklund har tidigare i diskussionen hävdat att han kan stödja sitt förslag på ”beprövad erfarenhet”. Uttalandet visar bara att han inte vet vad det uttrycket betyder. I medicinen har man länge använt det om kurer som visat sig effektiva utan att man helt kan förklara mekanismerna bakom.

Enligt en betryggande erfarenhet innebär överdriven betygsexercis en snäv inriktning på enkelt mät-bara kunskaper. Betygen säger enbart vad en elev presterat men inte hennes utvecklingspotential. Vidare innebär de mycket oftare att barn och unga förlorar tilltron till sig själva än sporras till ännu bättre resultat. Till sist förvärrar de en -redan svårartad social segregation.

En gång infördes betygssystemet när det blev konkurrens om åtråvärda utbildningar och yrkeskarriärer. Det förblir deras enda rimliga funktion. Det är befängt att betyg ska betraktas som morot och piska. Barn och unga är inte kreatur.

Gustav Fridolin hoppas säkert att inte en enda skola ska nappa på möjligheten att införa betyg från årskurs fyra. Men jag är rädd att det inte riktigt blir så. I så fall blir detta ännu en i raden av totalt misslyckade Björklundska reformer.

Sven-Eric Liedman är professor i idéhistoria och författare till bland annat ”Hets”, en debattbok om den svenska skolan.

Sven-Eric Liedman “

DN 15 feb 2015:

”Segregerat elevurval lönsam affärsidé för fristående skolor”

Vinstrik välfärd. Friskolor är kraftigt överrepresenterade bland de 100 svenska skolor med lägst lärartäthet. Men tack vare att eleverna har välutbildade föräldrar får de höga betyg. De miljoner skolorna sparar på lärarna kan gå till vinster och expansion, skriver Daniel Suhonen, Sten Svensson och Mats Wingborg på Katalys.

I en färsk undersökning har det fackliga idéinstitutet Katalys närstuderat de hundra skolor med lägst lärartäthet i Sverige. Friskolorna är kraftigt överrepresenterade bland dessa lärarglesa skolor. Det låter kanske inte särskilt märkvärdigt, men vad som är märkligt är att dessa skolor med låg lärartäthet presterar så bra resultat. Hur kan detta vara möjligt? Det svar vi finner är en mycket kraftig segregation. Friskolorna har elever vars föräldrar är mer högutbildade än genomsnittet och kan på så sätt medvetet dra ner lärartätheten och ändå uppnå goda resultat. Segregationen är således inte en negativ konsekvens av dagens marknadsstyrda friskolesystem, utan är en central affärsidé för friskoleföretagen.

Genom att systematiskt etablera sig i storstadsområden och högskoleorter, samt välja attraktiva lägen i städerna, liksom en pedagogisk inriktning som riktar sig till medelklassföräldrar: med självständigt arbete eller undervisning på engelska sorteras effektivt barn till föräldrar utan högre utbildning bort.

När vi undersökt de 100 grundskolor som satt betyg i årskurs 9 och som har den lägsta lärartätheten i Sverige fann vi några anslående resultat. De fristående skolorna är kraftigt överrepresenterade bland de skolor som har lägst lärartäthet. Sett till sin andel av antalet skolor i landet borde samtliga fristående skolor ha runt 28 skolor på listan – men de utgör hela 52 stycken. Av de hundra skolorna med lägst lärartäthet borde 16 vara drivna i aktiebolagsform, men i stället är de tre gånger så många – hela 45 stycken. 48 av skolorna är kommunala, vilket gör att kommunala skolor är klart underrepresenterade. De flesta av dessa ligger också i storstadsregionerna.

De vinstdrivande skolkoncernerna sticker ut betänkligt. 22 av skolorna på denna lista tillhör koncernen Kunskapsskolan. Detta företag har således nästan en fjärdedel av skolorna med lägst lärartäthet i Sverige. Därmed står de i särklass. Men även de andra stora skolkoncernerna utmärker sig negativt. Engelska skolan har nio skolor på listan, Vittra och Pysslingen har tre vardera. De största kommersiella skolkoncernerna utgör lejonparten – 37 av de 45 aktiebolagsskolorna på listan.

Lärartätheten är ett av de viktigaste kvalitetsmåtten på en skola. Låg lärartäthet innebär fler elever per undervisande lärare, större undervisningsgrupper och färre speciallärartimmar. Generellt sett är det svårare att få goda resultat ju lägre lärartäthet en skola har. Den genomsnittliga lärartäthet en på dessa 100 skolor ligger på 17,3 elever per lärare och det är fem elever fler per lärare jämfört med riksgenomsnittet på 12,1 för kommunala skolor och 12,4 för fristående. En normalstor skola med 350 elever har med en genomsnittlig lärartäthet cirka 28 lärare medan skolorna med låg lärartäthet har cirka 20. Åtta lärartjänsters skillnad innebär närmare 4 miljoner kronor per år i lägre kostnader för de skolor som har extra låg lärartäthet. Det är således mycket lönsamt att ha låg lärartäthet.

Trots denna låga lärartäthet presterar dessa skolor bra resultat. Orsaken är den starka segregationen. Eleverna på dessa 100 extremt lärarglesa skolor har välutbildade föräldrar och det är den faktor som

har störst effekt på elevernas betyg. De kommunala skolorna i vår studie ligger lägst med 57 procent föräldrar med eftergymnasial utbildning, aktiebolagen ligger mittemellan på 66 procent och ideella föreningar/stiftelser ligger högst med 74 procent elever med välutbildade föräldrar. Det ska jämföras med riksgenomsnittet för kommunala skolor som ligger på 53 procent och för fristående skolor på 66 procent. De välutbildade föräldrarna medför att eleverna på dessa skolor får bra betyg. I särklass högst genomsnittlig meritpoäng har aktiebolagsskolorna med 244 poäng, därefter kommer ideella föreningar/stiftelser med 233,8 poäng och sist de kommunala med 219,3 poäng. Det ska jämföras med riksgenomsnittet för fristående skolor som ligger på 231,4 och för kommunala på 209,7.

De stora skolkoncernerna som är med på listan över de hundra skolorna med lägst lärartäthet utmärks av:

○ Mycket låg lärartäthet

○ Samma andel föräldrar med eftergymnasial utbildning som de fristående skolorna har i genomsnitt.

○ Ett extremt högt betygsgenomsnitt.

Detta borde vara en omöjlig kombination. Men alla inblandade verkar nöjda. Eleverna och föräldrar är nöjda med de mycket höga betygen och ägarna är nöjda med den låga lärartätheten, en modell som innebär flera miljoner kronor lägre kostnader per år och skola. Aktiebolagsskolorna får i dag betalt för ett genomsnittligt elevurval men som vi visar har de ett positivt segregerat elevurval och drar ner lärartätheten. Det innebär att de får för mycket resurser i förhållande till vad de utför och det är de pengarna som går till vinster och expansion.

Förlorare på denna skolsegregation är skolsystemet i dess helhet. Skolbolagens positivt segregerade elevurval medför negativt segregerade kommunala skolor. Denna utveckling bidrar till att vi i dag ser en negativ resultatutveckling för den svenska skolan i dess helhet: i botten försvinner resurser när kommunala förortsskolor tappar elever (och skolpeng) till friskolor, i toppen läcker resurser som borde gå till utbildning ut som vinst.

Nu utreder den rödgröna regeringen hur vinsterna i välfärden och skolan ska stoppas. Då är det viktigt att ta med denna nya kunskap om mekanismerna som finns i dagens marknadsstyrda skolsystem. Segregationen och de fallande resultaten är inte en olycklig bugg i systemet som kan ändras med enkla regelförändringar utan ligger djupt inbyggt i systemet med fritt skolval, fri etableringsrätt och kommersiella skolaktiebolag. Sannolikt måste man göra stora förändringar i skolpengssystemet och det fria skolvalet för att åstadkomma kvalitativ förändring.

En bolags- och marknadsstyrd skola kan aldrig bli likvärdig. Det måste den rödgröna regeringen visa att man inser.

Daniel Suhonen, Chef Katalys Sten Svensson, Utredare Katalys **Mats Wingborg,** Utredare Katalys

Bakgrund. Rapporten

Rapporten ”Färre lärare ger vinsten” publiceras av Katalys – institut för facklig idéutveckling. Den är en kvalitativ genomgång av de kommunala och fristående skolor i Sverige med lägst lärartäthet. Rapporten finns på katalys.org.
Statistiken i rapporten är hämtad från Skolverkets offentliga statistikdatabaser Siris och Välja skola. “

DN 23 feb 2015:

“ Maria Schottenius: Det finns ingen ursäkt när ett rikt land som Sverige misslyckas med skolan

Den franska skolan försöker just nu hantera vikande resultat genom att höja betygsåldern – tvärtemot det nya svenska försöket. Oavsett hur man gör, måste man ha lärarkollektivet med sig.

Frågan är vad det är man ringar in med betyg? Två av Sveriges banbrytande begåvningar, koreografen Mats Ek och hans bror dansaren Niklas, klarade realen med ett nödrop. Betygen var urusla. Deras syster Malin Ek var heller inget skolljus. Trots det har hon lyst upp svensk scenkonst i snart ett halvt sekel.

Jag har kluvna känslor inför betyg i fyran och eftersom forskningen inte stöder tanken känns det rätt onödigt med denna motvilliga kohandel för att ge Jan Björklund ett litet katederben att gnaga på.

Samtidigt: Hundra skolor ska frivilligt testa betyg från fyran, utvärdering 2020. Det blev inte mer dramatiskt än så. Politik har sina diplomatiska sidor. Skål, skål.

När mina barn började skolan i mitten av 80-talet bodde vi i Frankrike och de hamnade i stenhårda franska skolor där de betygsattes hela tiden. För Frankrike är skolan republikanismens krona, grunden för demokratin där det är meriterna, inte börden, som ska premieras.

Fransmännen som dalat i Pisa-undersökningarna diskuterar just nu under stor dramatik att höja betygsåldern, inte sänka den. Regeringens vetenskapliga råd, som utrett betygen, och lärarfacken säger bestämt nej till betyg till på grundskolenivå. Den socialistiska regeringen säger skrämt nej till förslaget men kan ändå tänka sig att slopa betygen från fyran.

Jag minns från 80-talets franska skolsystem betyg i enorma mängder och skalor från ett till tjugo, tre eller fyra gånger om året på dotterns skola och bokstavsbetyg från A till E på sonens.

Dessutom bedömdes varje arbete i skriv- och räkneböckerna, eller kommenterades i alla fall, från fem års ålder. Mycket bra, Bra, Ganska bra, Inte bra, Dåligt. Med dessa floder av betyg och kommentarer kom det hela att avdramatiseras något.

Men de fick ligga i, de små liven. Med bussresor från och till den internationella skolan blev vår sjuårige sons skoldag tio timmar lång, från halv åtta på morgonen till halv sex på kvällen, då tre fyra läxor skulle göras. Och hans fröken hade inte sällan syrliga kommentarer när det gällde de lite svagare eleverna. Hon kunde knacka dem i huvudet och säga: ”Träskalle.” Och slå dem med linjal över fingrarna, pang. En gång kom en flicka tillbaka efter att ha varit sjuk en vecka. Då sa fröken: ”Åh, kommer du tillbaka nu. Det var så skönt när du var borta.”

Och till en annan flicka sa hon: ”Hur kom du in egentligen? Det här är ju en skola för intelligenta barn.” De svagpresterande satte man längst bak i klassen och den som hade burit sig illa åt fick stå med dumstrut i ett hörn.

Den svenska skolan har andra sorters problem än brutala lärare, men enligt min uppfattning försöker man lösa dem bakvägen när man vill införa betyg i fjärde klass. Den konkurrensmentalitet som genomsyrar exempelvis den frans-ka skolan är inte etablerad i den svenska, på gott och ont. Här vill vi lära barn att arbeta i grupp (”inte för jaget utan för laget”) vilket har resulterat i många smarta och framgångsrika idéer för samarbeten, konstnärligt och affärsmässigt.

Att plötsligt införa betyg bland tioåringar och få dem att mäta sig mot varandra skulle bli lite av en kulturkrock. Och att genomföra en skolreform som helt saknar legitimitet i lärarkollektivet får sällan lyckat resultat. Samtidigt är det katastrof med de usla skolresultaten. Det finns ingen ursäkt att ett välutbildat och välbeställt land som Sverige ska åka rutschkana ner i de internationella tabellerna.

Och det är lätt att begripa att man som skolprofilerad politiker far runt och testar än det ena, än det andra. Problemet är att detta skapar total förvirring. Varken lärare, elever eller föräldrar vet vad som förväntas av dem. Och det är väl ungefär där vi står nu.

Maria Schottenius maria.schottenius@dn.se “

DN 26 feb 2015:

”Universitetsreform behövs för att höja kunskapsnivån”

Ställ högre krav. Studenternas kunskaper blir allt sämre och universiteten har -starka ekonomiska incitament att hålla nere betygskraven. Lärosäterna måste bli mer självstyrande, och lärare och professorer få mer makt över utbildningen. Men betygen bör sättas externt – och på en enhetlig skala, skriver sex forskare och författare.

Att skolans problem är allmänt kända beror bland annat på Pisastudierna. De visar att svenska elevers kunskapsnivå faller. För universitetens och högskolornas del finns ingen motsvarighet till Pisa, men vi har anledning att misstänka att det är illa ställt också vid de högre lärosätena.

Den misstanken har tre grunder. För det första förefaller detta vara en allmän uppfattning bland stora grupper av universitetslärare och akademiska forskare, som flera av oss i vårt dagliga arbete kommer i kontakt med.

För det andra har elevernas möjligheter att tillgodogöra sig undervisningen sjunkit. Under flera decennier har lärare vid tekniska högskolor, språkinstitutioner och lärarhögskolor pekat på de svaga kunskaper som studenterna har när de inleder sina universitetsstudier. För något år sedan väckte det stor uppmärksamhet när lärare i historia vid Uppsala universitet påpekade låga studiefärdigheter och bristande språkbehandling deras studenter hade.

För det tredje vet vi att en genomsnittsstudent, med viss variation, inte behöver lägga särskilt mycket tid och engagemang för att få ut sin examen – kanske inte ens halvtid. Enligt en rapport från 2011 från Högskoleverket lägger mindre än en tredjedel av studenterna ner 40 timmar eller mer i veckan på sina studier, och inom humaniora är genomsnittet bara drygt 20 timmar, trots att de officiellt studerar på heltid. Liknande siffror har publicerats under flera år av Studentbarometern.

Lärosätena har sedan början av 1990-talet genom det så kallade håp-systemet fått starka ekonomiska incitament att sänka sina betygskrav. Systemet innebär att en stor del av ersättningen från staten bestäms av antalet ”håpar”, alltså helårsprestationer. När ett lärosäte ger en student 60 högskolepoäng – två terminers avklarade studier – klirrar det till i lärosätets kassa. Och det är elevens egen lärare som bestämmer vilken kunskap som behövs för dessa poäng.

Dessa incitament måste balanseras med någon form av kvalitetskontroll. Det hittillsvarande systemet för kvalitetskontroll har organiserats uppifrån. Nationella utvärderingsgrupper har bedömt examensarbeten inom breda utbildningsområden utifrån centralt fastställda kriterier. Efter hård kritik kommer detta system nu att ändras. Enligt det utredningsförslag som finns ska statsmakterna i framtiden kontrollera att lärosätena bygger upp interna system för kvalitetsarbete, och Universitetskanslerämbetets roll blir att granska dessa system.

Gemensamt för båda modellerna är tron på att man kan uppnå god kvalitet genom administrativa system och kontroll uppifrån. Detta är helt i linje med en stark trend under de senaste decennierna: en rejäl maktförskjutning från den tidigare ganska självständiga professionen till statliga myndigheter, forskningsfinansiärer och en ny kår av högskoleadministratörer. Till exempel var det förut professionen som valde universitetets rektor såsom *primus inter pares*, den främste av likar. I dag har lärare och forskare praktiskt taget inget att säga till om när styrelse och rektor ska tillsättas. I stället görs det i en bysantinsk ordning där staten har sista ordet.

Inget tyder på att detta leder till bättre kvalitet. Det är heller inte denna väg de mest framgångsrika universiteten och forskningsnationerna har gått. Grundproblemet är detsamma som för styrningen av forskning: det är bara universitetslärarna som har verklig insikt i det de undervisar om. Kvalitetskontrollen måste därför vara horisontell i stället för hierarkisk: lärarna bedömer varandra och varandras studenter.

Vi har tagit initiativet till en studie av vad som behöver göras. Våra slutsatser presenteras inom kort i boken ”Universitetsreform! Så kan vi rädda och lyfta den högre utbildningen”.

Vi menar att universitetslärarna och forskarna bör återinsättas som huvudansvariga för lärosätena. Inte minst bör de ha rätten att tillsätta rektor och ordförande. De har bäst insikt om syftet med verksamheten och måste ges en betydande beslutsmakt. Administrationen ska vara en stödfunktion och inte en överordnad nivå.

Lärosätena bör tillerkännas ett stort mått av autonomi. Det har visserligen under ett par decennier talats mycket om autonomi, men i praktiken har den lokala byråkratin stärkts på den akademiska personalens bekostnad.

Sverige behöver stödja alla dem som vill ha högkvalitativa utbildningar. Viktiga åtgärder som borde stödjas och inte bromsas centralt och lokalt är:

Egna antagningskrav (vilket enligt högskoleförordningen bara får ske för högst en tredjedel av de antagna studenterna).

Studieprogram på internationell spetsnivå, som de facto kräver heltidsstudier.

En begränsad studieavgift, om detta behövs för att ge tillräckligt omfattande och högkvalitativ undervisning.

Ett propedeutiskt basår för att höja inträdeskompetensen.

Ytterligare två övergripande förändringar är viktiga delar i en universitetsreform.

Extern betygsättning. Hittills har studentens egen lärare (eller institution) ensam bedömt och betygsatt studenternas kunskaper. Eftersom den kunskapsnivå som studenterna uppnår inte enbart avgörs av deras flit och begåvning, utan också av lärarens kompetens, föreligger här ett åtminstone partiellt jäv. Läraren sätter delvis betyg på sina egna insatser. Detta behöver ändras. Liksom i Norge och Danmark bör betygen sättas av lärare från annat lärosäte.

Staten tar sedan in samtliga utdelade betyg, räknar ut ett genomsnitt per institution och offentliggör resultaten. Den externa betygssättaren skulle då inte lockas att gå med på för höga betyg, eftersom den egna institutionen i samma ämne då skulle komma sämre ut vid en jämförelse.

Enhetlig betygsskala. För att möjliggöra jämförelser mellan olika universitet och underlätta den externa betygssättningen krävs en enhetlig betygsskala. I dag används ett sammelsurium av betygsskalor vid olika lärosäten. Man kan förslagsvis använda Bolognasystemet med en sexgradig skala. Utöver detta behövs inga centrala betygskriterier. En samsyn mellan institutionerna kommer att växa fram efter hand som en följd av den externa betygssättningen.

Vi menar, sammanfattningsvis, att en universitetsreform efter dessa linjer skulle skapa en högre kvalitet och ge transparens i betygsättningen och ett mått av jämförbarhet mellan de olika institutionerna, vilket nu saknas.

Universitetspolitiken bör prioriteras i kunskapssamhället. Under många år har den inte ägnats den omsorg som krävs – och som skattebetalarna, som finansierar verksamheten, har rätt att begära. Med våra förslag vill vi bidra till debatten om hur Sverige ska kunna återfå ett universitetsväsende i världsklass.

Anders Björnsson, Publicist Och Historiker
Patrik Engellau, Styrelseordförande Den Nya Välfärden
Inger Enkvist, Professor I Spanska, Lunds Universitet
Magnus Henrekson, Professor Och Vd, -Institutet För Näringslivsforskning
Jonas Nycander, Professor Vid Meteorologiska Institutionen, Stockholms Universitet
Gösta Walin, Professor Emeritus I Oceanografi, Göteborgs Universitet “

DN 27 feb 2015:

“Försvarade fakta kring Förintelsen – får kritik

Läraren ansåg att eleven ifrågasatte Förintelsen av judar och försvarade fakta. Efteråt fick han kritik av skolledningen som sade att klassrummet inte var rätt forum för diskussion.

Förra veckan fick elever i Helsingborg som deltog i komvuxskolan Kärnans undervisning i svenska för invandrare, SFI, lyssna på en nyhet om årsdagen av befrielsen av koncentrationslägret Auschwitz.

Lärarvikarien som höll i lektionen hävdar att en av eleverna ifrågasatte Förintelsen.

När eleven fortsatte att uttrycka sina åsikter efter en tillsägelse sade lärarvikarien att eleven var tvungen att lämna lektionen om han inte slutade, skriver Helsingborgs Dagblad.

Efter händelsen kallades lärarvikarien till ett möte med skolans samordnare, som ifrågasatte hur han hade hanterat situationen.

Helsingborgs Dagblad har tagit del av en inspelning av mötet. I den hör man hur samordnaren säger att eleven känner sig kränkt och missförstådd, medan läraren förklarar att det han sa var förintelsenförnekande.

Samordnaren slår fast att klassrummet är helt fel forum för diskussionen.

Nu känner sig läraren sviken av skolledningen.

– Jag var upprörd under samtalet men jag försökte hålla god min. Jag är ju vikarie och man vill inte vara för krånglig. Men när jag tänkte på det efteråt tyckte jag att det var fel hur de agerade, säger vikarien till Helsingborgs Dagblad.

Skolans ställföreträdande rektor Lena Stenbäck säger till DN att eleven kände sig kränkt och påhoppad av läraren.

– Samordnaren pratade med läraren och sade att det är dumt att ta en konfrontation med en elev i en klass, det är bättre att ta det utanför, säger hon.

Hur skulle läraren ha hanterat situationen?

– Lärarvikarien skulle ha bett om att få prata med eleven utanför klassrummet för att minimera risken för missförstånd. Han skulle också ha gått till någon i den ordinarie personalen eller i skolledningen för att informera om att konflikten uppstått och få stöd.

Har lärare inte rätt att säga emot om en elev förnekar Förintelsen?

– I så fall får man visa på fakta och ta ett samtal om det, men man får försöka nå den personen på ett annat sätt.

Skolan ska nu se över sina rutiner. Det är oklart om lärarvikarien får arbeta kvar.
Marit Sundberg marit.sundberg@dn.se “

DN 27 feb 2015:

“Både fegt och farligt av komvux

Årsdagen av befrielsen av koncentrationslägret Auschwitz. Det var en av de nyheter som en sfi-klass i Helsingborg fick lyssna på förra veckan. Diskussionen som följde slutade med att en elev ombads lämna klassrummet.

Åsikterna om vad som faktiskt hände går delvis isär. Eleven säger att han bara ville komplettera nyheterna med fakta om Förintelsen och koncentrationslägren. Lärarvikarien säger att eleven ifrågasatte Förintelsen.

Men om händelseförloppet i klassrummet inte är fastslaget är det som hände några dagar senare desto klarare. Det spelades nämligen in. Efter incidenten kallades läraren till komvux-skolans samordnare för ett samtal.

Detta har nu Helsingborgs Dagblad tagit del av. På mötet får vikarien veta att eleven har blivit kränkt av att bli utpekad som Förintelseförnekare. ”Jag bara sa till honom att det inte är okej att säga att judarna bara ljuger”, förklarar läraren, varpå samordnaren svarar att ”klassrummet var helt fel forum för den diskussionen”.

Frågan är vilket forum som i så fall passar för en sådan diskussion.

”Du får också ha i bakhuvudet att det vi betraktar som historia är den historia som vi har tagit del av. När vi har andra elever som har tagit del av andra historieböcker är det ingen idé att vi diskuterar fakta mot fakta”, klargör samordnaren.

”Fakta mot fakta”, alltså.

Det är ett intressant grepp av en utbildningsinstitution. Vilka andra historiska händelser och folkmord får okommenterat förnekas i klassrummen? Och innebär det till exempel att matematik-lärare inte heller får säga ifrån om eleverna har räknat fel, med risk att kränka dem och deras sanning?

Eller är det bara i sfi-klassrum som denna ängslighet tillåts sabotera?

Samordnarens resonemang tyder på det senare. Historiskt sett har invandrare i Sverige alltför ofta betraktats och behandlats som bräckliga varelser som inte är kapabla att få mothugg. Eller i det här fallet: bli tillrättavisade. Illusionen är att denna förminskning är ett sätt att visa hänsyn.

Det är på tiden att vi gör upp med den tradiga traditionen. För den dag lärare möter en Förintelseförnekare med tystnad av rädsla att trampa någon på tårna är ängsligheten inte längre bara osmickrande och feg, utan direkt skadlig.

Amanda Björkman amanda.bjorkman@dn.se “

* IT. Information, Konst, kultur, idrott.

Politik för en IT-minister och en kulturminister.

I regeringen hanteras problemen av

Alice Bah Kuhnke
Kultur- och demokratiminister

Ansvarsområden
Cv
Pressmeddelanden
Tal
Uttalanden
Debattartikel
Intervjuer och reportage
Kalendarium
Webbutsändningar
Statssekreterare

Demokratiproblem ingår i området för demokrati.

Mehmet Kaplan
Bostads-, stadsutvecklings- och it-minister. It-problemen bör ingå i området för kultur.

Gabriel Wikström
Folkhälso-, sjukvårds- och idrottsminister. Han hanterar idrottsfrågor, kanske bara i folkhälsoperspektiv. Övriga idrottsfrågor kan ingå i området för kultur.

DN 28 jan 2015

“Så spanar polisen på Facebook

Antalet konton på Facebook som öppnas för svensk polis ökar dramatiskt. De allra flesta frågor leder till att information lämnas ut. Men inte alla internetjättar behandlar kraven lika – Google säger nej i sju av tio fall, vilket retar upp polisen.

Information från Facebook och andra sociala nätverk blir allt vanligare bevisning i svenska brottsutredningar. Oftast rör det sig om uppgifter om vem som använder ett konto. Till exempel ip-nummer, unika adresser som kan identifiera en dator på internet. Utredningarna handlar om många typer av brott, alltifrån ofredande och olaga hot till sexualbrott, stöld och mord.

DN har kartlagt hur de största amerikanska nätföretagen agerar när svensk polis kräver ut information. Bara under det första halvåret 2014 krävde svensk polis ut information om över tusen konton. De flesta krav gick igenom.

Google, Facebook, Microsoft och Apple har alla lämnat ut information till Sverige. Men det sker i helt olika omfattning, visar DN:s granskning. Facebook säger ja i 81 procent av fallen, Microsoft i 96 procent. Samtidigt är både Google och Apple långt mer restriktiva: Bara omkring en tredjedel av alla förfrågningar får företagen att skicka information till Sverige.

– Apple och Google är lika besvärliga. De har rätt i lagens mening, men det borde finnas en avvägningsmöjlighet för dem, säger Anders Ahlqvist på polisens it-brottssektion.

Enligt honom är det debatten om integritet på nätet och NSA:s avlyssning som har fått vissa företag att bli mer försiktiga.

Det tycks dock inte gälla Facebook. Därifrån lämnas personuppgifter och ip-adresser ut i princip omedelbart, utan vare sig domstolsbeslut eller internationell rättshjälpsbegäran.

– Om vi visar att vi har ett brott som vi utreder så lämnar Facebook ut det direkt, säger Anders Ahlqvist, men tillägger att reglerna är hårdare för att komma åt kontots innehåll, till exempel mejl eller lagrade filer.

Bakgrunden till att Facebook så ofta öppnar sina databaser är en överenskommelse mellan svenska myndigheter och Facebook som träffades 2013.

Dåvarande justitieminister Beatrice Ask tog upp frågan med företagets Europakontor vid en resa till Irland i januari.

Senare samma år gjorde Facebooks jurister upp med svensk polis om när och hur information ska lämnas ut. Det fick antalet utpekade konton – alltså konton som polisen begärde att få ut information från – att skjuta i höjden; från 66 under det första halvåret 2013 till 334 under samma period 2014. Polisen har sedan flera år ett liknande samarbete med Microsoft.

Svårigheten att få ut information från Google, vilket inbegriper gmail-konton, har lett till att polisen ofta helt låter bli att försöka, säger Anders Ahlqvist.

En orsak är långa handläggningstider. Ofta är kontakten med Google bara utredningens första steg. När ip-adressen bakom ett konto har lämnats ut skickas den till en svensk operatör som berättar vem personen bakom adressen är. Men sådan information sparas bara i ett halvår.

Eftersom det enligt polisen tar månader att få svar från Google händer det att uppgifterna redan är raderade när polisen begär ut dem.

– Det är omständligt och tar tid. Det kan ta fyra månader att få svar på en fråga, säger Anders Ahlqvist.

Det avspeglar sig tydligt i statistiken. Förutom att Google säger nej oftare skickas betydligt färre förfrågningar till Google. Medan polisen begärde ut uppgifter om 344 Facebook-konton mellan januari och juni i fjol pekades bara 94 konton hos Google ut på samma sätt.

Microsoft står för enskilt flest konton som polisen får uppgifter om.

Där ingår förutom Microsofts e-postkonton under namn som Live.com och Outlook.com även Skype, som Microsoft köpte för fyra år sedan.

I en skriftlig kommentar säger Googles svenska kommunikationschef Gustaf Brusewitz att företaget stöder brottsbekämpande verksamhet.

”Men detta bör alltid ske inom ramen för ett tydligt juridiskt ramverk”, skriver han.

Även Facebook skriver i ett uttalande att företaget värnar om användarnas integritet. ”När vi svarar utgår vi från strikta juridiska och integritetsmässiga krav”.

Linus Larsson linus.larsson@dn.se

Fakta. Vad säger lagen?

Polisen får begära ut ip-adresser från Facebook för att utreda brott, dock bara för brott som är straffbara i både Sverige och USA. Exempelvis faller hets mot folkgrupp ofta bort eftersom det skyddas av yttrandefriheten i USA.

Att komma åt innehåll på konton, som privata meddelanden eller mejl, är svårare för polisen. I regel krävs en officiell rättshjälpsbegäran som ska godkännas av USA.

I Sverige reglerar lagen om elektronisk kommunikation hur operatörer får lämna ut information, men den gäller inte andra nätföretag som till exempel webbhotell och e-postföretag.

Dn “

DN 28 jan 2015

“Forskare: Reglerna är oklara

Daniel Westman, forskare i rättsinformatik vid Stockholms universitet, svarar på frågor om nätjättarnas utlämning av information till svensk polis.

1 **Vad betyder utlämningen av information för rättssäkerheten?**

– Problemet ur rättssäkerhetssynpunkt är att det inte finns någon specialreglering som det finns när man begär ut information från teleoperatörer, trots att dessa tjänster kan vara lika integritetskänsliga som telefonitjänster. I stället får man tillämpa allmänna regler om beslag. Så länge man bara begär ut information krävs det ingen speciell proportionalitet mellan brottet och beslaget, som det gör vid husrannsakningar.

2 **Vad gör det med den personliga integriteten?**

– Det finns två sidor av myntet. Förutsägbarheten i vad som ska lämnas ut är viktig. I dag tillämpar man vaga bestämmelser. Å andra sidan, om alla tjänster skulle lyda under samma regler som teleoperatörer gör så kanske de skulle få samma krav på datalagring som operatörerna, vilket blir mer långtgående. Jag tycker det behövs en översyn av de här typerna av kommunikationstjänster.

3 **Vad tror du om den framtida utvecklingen?**

– Det är rimligt att polisförfrågningar blir mer vanligt, för området har varit väldigt eftersatt. Det sunda i det här är att polisen ger sig ut och försöker klara upp brott på nätet. Tidigare kunde man se att de gav upp. Det är viktigt att det sker under reglerade former, men ibland har alla tillfällen då information lämnats ut buntats ihop som något problematiskt. I grunden skulle man vilja ha ett lagreglerat system som fungerar över landsgränserna, men det är svårt.

Linus Larsson linus.larsson@dn.se

DN 30 jan 2015:

“Teliaresultatet stiger i väst och sjunker i öst

Telia tjänar alltmer på att kunderna använder mer data. Samtidigt går det trögare på tillväxtmarknader. Under året hoppas vd Johan Dennelind att läget ska klarna kring de många utredningarna om misstänkta mutaffärer.

Det går trögt för den svenska börsjätten Telia Sonera. Det fjärde kvartalet ökade visserligen omsättningen något men för helåret backade den, liksom vinsten. En ljuspunkt för bolaget är att konsumenterna går över från 3g-nätet till det snabbare 4g.

– Vi befinner oss i en dataexplosion, internetefterfrågan är enorm och vi bygger ut för att möta den, säger Johan Dennelind till DN.

Enligt Telia överstiger nu trafiken i 4g-nätet den i 3g vilket gör att bolaget tjänar mer.

– Intäkterna påverkas positivt av den ökande användningen, konstaterar Telias vd.

Trögare går det på företagssidan och för fasta abonnemang. Antalet abonnemang sjönk med 7 procent under förra året och är nu nere på omkring 2 miljoner. Men trots minskningen tror Johan Dennelind att den fasta delen kommer att finnas kvar under överskådlig tid.

– Det finns ett starkt behov av att ha en fast punkt både hemma och i företagen. Sedan måste vi investera för att göra den fasta tekniken mer kostnadseffektiv, säger han.

Krisen i Ryssland pressar också Telia Sonera som satt stort hopp på att kunna växa på tillväxtmarknaderna i affärsområdet Eurasien, där flera forna sovjetstater ingår. Här finns bland annat Kazakstan,

Azerbajdzjan och Tadzjikistan som smittats av den ryska krisen och där bolaget noterar minskad omsättning.

– Det har varit ett tufft kvartal och vi har inte sett några positiva signaler de senaste veckorna så det finns risk att nästa kvartal blir svagare än snittet för 2014.

I affärsområdet Eurasien ingår också Uzbekistan där svenska, amerikanska och nederländska myndigheter granskar om det förekommit mutor när Telia Sonera kom över mobillicenser i landet.

– Vi fortsätter att vara tillmötesgående i de förfrågningar vi får om vad de behöver från oss för att driva de här utredningarna vidare. Vi är lika angelägna som många andra om att få svar på de frågor som fortfarande är obesvarade, säger Johan Dennelind.

Enligt överåklagare Gunnar Stetler vid Riksenheten mot korruption som hanterar den svenska Telia-utredningen löper den på, men man väntar fortfarande på material från schweiziska myndigheter. Ett eventuellt besked om åtal lär dröja till slutet av året.

Telias utdelning blir tre kronor per aktie. Bolagets aktie backade med en krona till en kurs på strax under 58 kronor när rapporten presenterades på torsdagen.

Hasse Eriksson hans.eriksson@dn.se

Kvartal 4. Telia Sonera

+20,1 Resultat före skatt miljarder kr (Kv. 4, 2013: +21,4)

Oms. miljarder kr **101** (Kv. 4, 2013 **101,8)**

Aktien i går **–1,6%**

Aktien i år **+3,4% “**

DN 30 jan 2015:

“Vanans makt sätter stopp för förändring

Människans benägenhet att följa invanda mönster är så stark att hon även i en krissituation har svårt att ändra sig.

Marissa Panigrosso stod på nittioåttonde våningen och pratade med två av sina kolleger i det södra tornet i World Trade Center i New York när det första planet kraschade in i det norra tornet. Explosionen kändes lika mycket som den hördes där de stod. Men till skillnad från de två kvinnorna som hon stod och pratade med, gick Marissa raka vägen till utgången och tog sig ut ur byggnaden. När hon senare blev intervjuad berättade hon att hon hade sett hur de andra kvinnorna pratade i telefonen när hon gick.

Det fanns de som till och med gick och satte sig i möten. En god vän till Marissa gick tillbaka till sin plats efter att hon först hade gått flera trappor ned.

Det bekräftar det som forskare har kunnat se, att vi inte reagerar direkt på ett brandlarm utan står kvar och hänger för att se vad som händer. Det finns till och med situationer när människor har förolyckats för att de stannat kvar och tittat på när räddningstjänsten försökt släcka.

Forskning har också visat att när vi väl börjar evakuera använder vi inte gärna nödutgångarna utan försöker ta oss ut samma väg som vi kom in.

Det här är bara ett av flera exempel som är hämtade från psykoanalytikern Stephen Grosz nyutkomna bok ”Att förlora och finna sig själv. Berättelser från terapisoffan” (Brombergs). Han är verksam i London och har under sina 25 yrkesverksamma år tillbringat mer än 50 000 timmar tillsammans med patienter och återberättar här bara en bråkdel av alla de berättelser som han har fått höra i sin dagliga verksamhet.

Historien om Marissa är inte hans egen, han använder den bara för att belysa temat för boken som är förändring. Poängen är att den visar hur benägna vi är att följa gamla invanda mönster. Vid en restaurangbrand på Beverly Hills supper club i Kentucky fanns det människor som förolyckades för att de inte omedelbart lämnade restaurangen utan ställde sig i kön för att betala för maten.

”Jag vill ändra på mig, men inte om det innebär förändring”, sade en gång en av hans patienter till honom.

Stephen Grosz menar att all djupgående förändring är förbunden med förlust och det hans patient var rädd för var just priset som hon skulle behöva betala för att förändra ett mönster.

Om vi inte är beredda att förlora något, i fallet med Melissas väninnor i det södra tornet kanske det exempelvis handlade om familjebilder som de hade vid sina skrivbord och som de ville få med sig ut, riskerar vi att förlora allt.

”Jag vill gärna tro att jag skulle ha gått i väg med Marissa Panigrosso, men jag är inte så säker. Jag skulle ha kunnat tänka att ’det värsta är över’. Eller oroat mig över hur fånigt det skulle kännas att komma tillbaka nästa dag bara för att upptäcka att alla andra hade jobbat vidare som vanligt”, skriver Stephen Grosz.

En av hans patienter berättade en gång för honom hur hon hade planerat att följa med sin pojkvän ut på landet. Men i sista minuten lämnade hon återbud för att i stället stanna hemma och titta på tv med sina väninnor.

De försökte övertyga henne om att hon skulle bli lyckligare av att åka. Men hon svarade bara att hon inte kände för det.

Det bästa sättet att hjälpa någon att bryta en önskan om att dra sig undan livet, skriver Stephen Grosz, är inte övertalning utan förståelse.

Peter Letmark peter.letmark@dn.se “

DN 30 jan 2015:

“Allt utom teorin. Rafflande om Stephen Hawkings livsöde

”The theory of everything”
Regi: James Marsh
Manus: Anthony McCarten. I rollerna: Eddie Redmay, Felicity Jones, Jonathan Hellyer Jones m fl. Längd: 2 tim 3 min (från 7 år).

Rullstolen, robotrösten, huvudet på sniskan, de stora glasögonen... Det finns något seriefigursliknande över den världsberömde kosmologen och författaren Stephen Hawking, vilket framför allt beror på att han har små möjligheter att variera bilden av sig själv. Inte för inte var Hawking med i The Simpsons, som sig själv, i slutet av 90-talet då han räddade Lisa undan en hord arga Springfieldbor.

Verklighetens manliga genier är högvilt i Hollywood. Alan Turing porträtteras i ”The imitation game”, det kommer (ännu) en film om schacksnillet Bobby Fischer och så nu Stephen Hawking i ”The theory of everything” – den ende i trion som fortfarande är i livet.

James Marsh (”Man on wire”, ”Shadow dancer”) har utgått från en bok av Hawkings ex-hustru Jane Hawking: ”Travelling to infinity: My life with Stephen” för sin film. Om det är trots, eller tack vare, den boken som filmen är så pass icke-heroiserande och befriande osentimental är svårt att säga om man inte läst den.

Stephen Hawkings liv är precis det stoff som (mar)drömmar vävs av. I filmen ser det ut så här: Som ung och lovande men tämligen nördig Cambridgestudent med fokus på astrofysik träffar Hawking sin stora kärlek, en ung litteraturvetare som älskar medeltida poesi. Hon älskar även honom nästan genast, trots att han har tjocka glasögon, är en fummelpelle och dessutom ateist. Vips insjuknar han i den värsta av sjukdomar, ALS, och får en dödsdom av läkarkåren. Men Gud eller någon annan kraft bestämmer sig för att bara ta hans kropp. Inte hjärnan. Hans älskade Jane stannar vid hans sida.

Det här hade kunnat bli hur outhärdligt sentimentalt och mytifierande som helst, men Marsh väljer lyckligtvis en annan väg. Grundfrågan har ett kvinnligt perspektiv, det handlar inte om hur Hawking ska klara av sin yrkesgärning och sitt kall att forska om rymden, utan hur hans liv med Jane och så småningom tre barn ska gestalta sig.

Det är både rafflande och gripande att följa hur de två bestämmer sig för att låtsas som det regnar och försöka vara en vanlig familj utan handikappanpassning och annan hjälp. Det blir förstås ganska omöjligt för dem bägge att (över)leva som hela människor och man följer andlöst kampen om vardagen.

Till skillnad från ”The imitation game” där Alan Turing och hans gäng oavbrutet gnuggar geniknölarna, får vi inte se Hawking i arbete särskilt mycket. Det känns lite som en brist om man tänker på de sensationella upptäckter han gjort genom åren. Men det är en helt annan film.

Eddie Redmayne gör en imponerande insats när han gestaltar den snillrike mannen som är fängslad i sin egen kropp – utan att det

kroppsliga eller tekniska ställer sig i vägen. Det är inte särskilt konstigt att filmvärldens alla galor kommer i flock för att nominera honom. Kemin mellan Redmayne och Felicity Jones, som spelar hans älskade Jane, är dessutom perfekt i både nöd och lust.

Även formmässigt är det den ”lilla världen” som regerar i filmen. Ungdomsåren i Cambridge är omvärvda av en drömsk nostalgi, lite barnsligt kolorerad och eftertraktansvärd. Vardagslivet för det udda paret är mer prosaisk, det är eviga portioner kokta ärter som Hawking prompt ska försöka äta själv eller matas med. Då och då små utbrott av en stilla, mycket engelsk humor.

”The theory of everything” är förstås en friserad sanning, men känslan i kroppen efteråt är att man fått se en skildring av ett tufft livsöde men utan klyschorna om ”att kämpa och vinna mot sjukdomen”. Redmaynes Hawking kämpar inte mot något utan för kärlek och att kunna leva och fortsätta utforska världen.

Helena Lindblad helena.lindblad@dn.se “

DN 2 feb 2015:

“En gammal dystopi som har samtida sprängkraft

För första gången någonsin ska Fritz Langs filmklassiker ”Metropolis” bli teater. Arbetet med urpremiären är i full gång på Stockholms stadsteater. DN har mött personerna bakom den nya versionen av 20-talsvisionen.

Det är en dystopi, fast en med ovanligt hög energi. Den som har för vana att sova på teaterparketter lär få svårt under Malin Stenbergs uppsättning på Stockholms stadsteater av Fritz Langs diktaturvision ”Metropolis”. Scenografi, mask, kostym och Niklas Swanbergs pulserande scifi-techno bidrar starkt. Maria (Liv Mjönes) skrider in i en silverensemble krönt med en vasst uppåtriktad plym, likt en rymdens mardi gras-drottning. Det är -hennes onda persona, ”Robot--Maria”, som intar scenen för att snart lägra ännu en värnlös man. Den goda Maria--gestalten, med brudkronan, är i stället den som -senare värnar de tre barnen när den väldiga stålarmen sänkts ner över den nu sluttande scenen, elden dånar och vattnet stiger. Hon berättar för dem om -Paradiset där det ”finns tillräckligt åt alla” och ingen gråter sig till sömns.

– Dina händer är så varma, säger ett av barnen, närmast häpet.

Malin Stenberg har länge älskat filmen ”Metropolis”. Hon betraktar den som en föregångare till Steven Spielbergs mastodontfilmer – ideologiska diskussioner, fast maskerade som action. Arbetet med att försöka göra scenkonst av Thea von Harbous bok från 1926, som Langs film bygger på, inledde hon redan 2009.

Vad är det i historien som fångade dig?

– Att filmen gjordes 1927 och hade en kvinnlig hjältinna, Maria. Det är en sådan intressant roll – både horan och madonnan men också reformisten och revolutionären – hon är så motsägelsefull i sig själv, säger regissören i ett lunch-avbrott under repetitionerna på Klarascenen vid Sergels torg.

– Hennes historia är dessutom listigt konstruerad för att kunna diskutera politiska ideologier. Thea von Harbou visste att ”Metropolis” skulle visas i USA när hon skrev -manuset under Weimarrepubliken i 20-talets Tyskland.

En scenografisk utmaning måste vara hur man återskapar filmens stadsvyer och masscenerna.

– Jo, på ett sätt så spelar staden Metropolis huvudrollen i filmen. Den är en stor klasspyramid med underjorden där arbetarna får hålla till som ansiktslösa slavar och katakomberna där Maria är och driver på revolutionen. På en scen ryms inte allt detta, men vi har översatt den till en egen form och sceniskt språk. Fast det största jobbet har skådespelarna gjort, vi har letat oss fram till hur man berättar den här historien med robotar, översvämningar och symboltyngda maskinhallar, säger hon.

– Dessutom har humorn i roll-karaktärerna varit en stor del av skådisarnas jobb.

Den tyske regissören och manus-författaren Fritz Lang var gift när arbetet med filmen inleddes. Snart blev dock han och Thea von Harbou förälskade och dessutom påkomna till sängs av Langs hustru. Hon gick ner på undervåningen, tog ner makens gevär och begick självmord, vilket inte dämpade sängkamraternas kärlek. De blev ett äkta par, gjorde fler filmer – som ”M” och ”Dr Mabuses testamente” – och förblev gifta i elva år.

Hon -valde dock senare att bli medlem i nazistpartiet och gjorde flera propagandafilmer medan han flyttade till Hollywood. Vid krigets slut deporterades von Harbou till ett arbetsläger och dog senare i Berlin, 1954, efter att ha halkat i en snö-driva på väg till sin egen film-premiär.

Vad gör en proto-scifi-film från 1927 relevant i dag?

– Den diskuterar klassamhället, sociala orättvisor och politiska ideologier och kapitalism. Den skrevs i Tyskland under Weimarrepubliken, en tid som tyvärr har en del likheter med vår tid, med en fascism som börjar gro, så den är ju högrelevant i dag.

Robert Fux, skådespelaren som senast hyllats för monologen ”Ansvaret är vårt/Tingsten”, har precis som Stenberg återvänt till Fritz Langs stumfilm genom åren. Han ser också Sofia Fredéns manus som en brandfackla när det gäller vår syn på arbete:

– Den känns viktig i dag och berättar väldigt mycket om vår tid på ett sorgligt, men engagerande, sätt. Vår pjäs skildrar ett samhälle byggt på lönearbete där människor ofta känner sig frikopplade från sina -yrken och vad de gör, säger han.

– Jag spelar en envåldshärskare, Joh Fredersen, i toppen av den här klasspyramiden som betraktar människorna som utbytbart material. Jag tror att många människor i dag kan känna igen sig i känslan av att

vara ett material som slits ut – och till vilken nytta och för vem? Inte för ens egen skull.

Vad i gestaltningen av denne kallhamrade gestalt i kritvitt har varit den största utmaningen?

– Föreställningens essens är hur man skapar en förbindelse mellan hjärnan och handen – och det är hjärtat, det är sensmoralen. Och det här är väldigt utmanande i Fredersens fall: han har en väldigt stor hjärna och någonstans förmodligen också ett hjärta. Han är dessutom besatt av sin son, så det är en far och son-relation som också är väldigt intressant att dyka in i, en studie i manlighet och arv. Jag dras till rollgestalter där man får vrida och vända på könsnormer, svarar Robert Fux.

Religionsfrågan finns med som ytterligare en dimension i manuset, symboler som ”osäkrar bildflödet” menar han.

Hur gör man trovärdig scifi på en Stadsteaterscen?

– Man måste fylla föreställningen med hjärta och själ. Hitta vägar runt det robotlika för att kunna kommunicera med publiken och hitta det allmängiltiga. De som ser pjäsen ska ju också kunna hitta sina liv och vårt samhälle i denna *extrema* dystopi.

Att gjuta liv i Joh Fredersens motpart Maria och göra de livsfrågor som stycket ställer tillgängliga -menar Liv Mjönes också kräver skratt. En ”blinkning i ögonvrån”. Lätthet.

– Den dubbelheten ser jag som min största utmaning, jag letar efter det där. Men också hur man skildrar de två olika Mariagestalterna: Robot-Maria är ju ful och vill bara ha sex och tar det hon vill ha på ett mer klassiskt manligt sätt, konstaterar hon.

– När vi började repetera kände jag ”det är ju Robot-Maria man vill vara!”, men den ljuva Madonnalika Maria är en typ av kvinna som också gjort så många viktiga saker. Jag försöker se dem som två bra tjejer, säger hon.

Malin Stenberg återkommer till ”Metropolis” politiska sprängkraft. Hur hon sedan drömmarna om en uppsättning som tog form för fem år sedan – och det inställda omvalet och SD:s framgångar – upplever ett starkt växande behov att diskutera ideologi. Hon påminns om det både i vardagen, i konsten och i litteraturen.

Vad hoppas du att er ”Metropolis” ska uträtta?

– Sätta fingret på diskussioner och väcka diskussioner. Belysa. Uppröra. Ställa frågor. Det är det roligaste – jag behöver faktiskt inte ha något svar utan kan bara peka på frågorna.

Tror du att vi kommer att få se mer politisk teater framgent?

– Ja. Det finns fler föreställningar som kommer redan under 2015 som diskuterar -ismer och ideologier. Men jag tror också att man som regissör och dramatiker fångar upp samhällsströmningar som är på väg och det är dem man längtar efter att diskutera och spegla. Så brukar jag tänka i alla fall.

Georg Cederskog georg.cederskog@dn.se

Sciencefictionfilmens urmoder.

”Metropolis” i regi av Malin Stenberg har urpremiär den 7 februari på Stockholms stadsteater. Thea von Harbous bok, som är förlaga till filmen, är dramatiserad av Sofia Fredén. I rollerna bland andra Liv Mjönes, Robert Fux, Albin Flinkas, Peter Viitanen och Eva Melander. Det är den ”största satsningen någonsin på Klarascenen” som är Kulturhuset Stadsteaterns andra största scen.

Uppsättningen på Klarascenen är första gången som Fritz Langs kultfilm ”Metropolis” görs som teater, den har dock spelats som musikal i London, i mangaversion och som uppdaterad radioteater av BBC.

Malin Stenberg, född 1973, har bland annat satt upp ”Askungen”, ”Vargtimmen” och ”Mannen i ormskinnsjackan” på Dramaten, skridskomusikalen ”Blood on ice” på Backa teater i Göteborg och ”Sista dansen” på Stockholms stadsteater.

Filmen ”Metropolis” har kallats alla sciencefictionfilmers moder – filmerna ”Star wars”, ”Femte elementet”, ”Matrix” och ”Bladerunner” och musikvideor av bland andra Kylie Minogue, Madonna och Queen har hämtat inspiration från Fritz Langs stumfilm. Den ingår i dag på Unescos världsarvslista. “

DN 2 feb 2015:

“Vi lever i människans sårbara tidsålder

Den stora utställningen ”Anthropocene” i München visar hur människan förändrar klotet långt ner i jordskorpan. Men människan förändrar också sig själv. Sverker Sörlin lyfter fram frågan om ansvar i en skör tid.

Varför talar så många om ”ansvar”, den politiska höstens mest använda ord? Kanske för att det blir allt svårare att ta ansvaret och allt viktigare att fördela det rättvist. Se bara vad som händer med jorden.

För några veckor sedan öppnade en ny utställning på Deutsches Museum i München: ”Willkommen im Anthropozän”. På engelska: ”Anthropocene. The earth in our hands”. Jorden i våra händer… Våra? Vilkas händer, mer exakt?

Utställningen är ett av allt fler försök att tyda vår nuvarande tidsålder, den tidsålder då människan, *anthropos*, framträder även som en geologisk kraft. *Antropocen* är tänkt att ersätta *holocen*, den epok som inleds efter den senaste istiden och som kännetecknas av de mänskliga civilisationernas blomstring.

Intresset för antropocen uppstår i en värld där allt inverkar på allt och alla. Begreppet kom i omlopp 1999, vid ett forskarmöte i Mexiko inom ramen för FN:s International geosphere-biosphere program. Det lanserades av Paul Crutzen, som fick sitt Nobelpris i kemi för upptäckten av ozonhålet över Antarktis.

Nu används det lika mycket inom humaniora och i konsten. På Haus der Kulturen der Welt i Berlin finns sedan två år det globala Anthropocene Campus, med utställningar, kurser och events. Ett

bokprojekt i fyra volymer ges ut på prestigeförlaget MIT Press i USA, med kommenterade filosofiska och vetenskapliga texter, från Athanasius Kircher till Walter Benjamin och Buckminster Fuller.

Antropocen är ett begrepp för en värld med allt tätare förbindelser – för vilka tydligare ansvar nu begärs. På många sätt en reaktion mot globaliseringens ansvarslöshet.

Deutsches Museum är världens största vetenskapsmuseum. När ingenjören Oskar von Miller framkastade idén om museet tänkte han sig ett kabinett över vetenskapliga och teknologiska ”mästerverk”. Museet hamnade snart i nazisternas skugga. Deras kulturpolitik var lika selektiv som Sverigedemokraternas och i nazifieringen av museet satsade man särskilt på bilavdelningen, som blev ett skyltfönster för tysk ingenjörskonst och folkgemenskap. För den som ville utrota vad man kallade ”judisk” vetenskap var museet ett viktigt reformobjekt.

Den som stiger in i denna utställning möter själva motsatsen till det selektiva: en värld där kulturpolitik, vetenskap och en förståelse av människans tillstånd inte går att skilja från varandra.

Tekniska ”mästerverk” figurerar i utställningen: ångmaskinen, satelliterna, bilarna, flygplanen. Men snarare framträder de här som de artefakter som möjliggjort den värld där människorna och deras samhällen blivit så dominerande att det internationella geologsamfundet överväger att låta antropocen bli namnet på vår tidsålder.

Vad geologerna försöker avgöra är om de mänskliga spåren på planeten kommer att vara tydliga och varaktiga nog för att motivera en ny epok. Det är ett finstilt arbete som handlar om lagring av radioaktivt nedfall, fördelningen av isotoper i atmosfären och jordskorpan. Klimatet ändrar vi redan. Sedan något årtionde skyfflar mänskligheten omkring mer jord än vad jorden själv förmår genom vulkaner, jordbävningar och sedimentering.

Utställningen, vars affisch visar ett jättelikt fingeravtryck på planeten, har en hel avdelning som visar hur dessa landskap ter sig från luften. Växthusens ”plastocen” täcker hela regioner. Boskapsanläggningarnas geometri i Texas syns från satelliter, ungefär som Kinesiska muren. ”Terraforming”, ett begrepp från science fiction-världens kolonisation av främmande planeter, används för att förstå den planetära ingenjörskonsten, driven av militära och ekonomiska intressen. Tittar vi in i människorna själva, deras biokemiska sammansättning, finner vi samma omvandling. Toxiska material, proteser, implantat, ny vävnad; en växande genetisk och stamcellsbiologisk strukturrevolution.

En del av dessa bilder är plågsamt vackra. I planetär skala framträder antropocen som människornas kollektiva konstverk. Den fortsatta skapelsen. Associationerna blir närmast teologiska, så som Teilhard de Chardin, en av de filosofer som genom antropocendebatten på nytt blivit aktuell, tänkte sig det med sitt begrepp ”noosfären”. Han syftade på den andliga gemenskap som hägrade efter första världskrigets katastrof. Hundra år senare är det filosofen Bruno Latour som föreslår att mänskligheten med vetenskapens data nu väver sin egen kokong av insikter om vår sköra värld. En omhändertagandets metafysik.

Ett nyckelord i antropocen är *strata*. På svenska: lager, skikt. Geologins översättning av tid till material som upptäcktes av konsten på 1960-talet. Robert Smithson, jordkonstens ikoniske Ikaros, död i en flygkrasch under en rekognoscering i öknen, såg industrialismens ruiner i sin hemstat New Jersey som avlagringar av förbrukad entropi. På det sättet var mänsklighetens verk bara en fortsättning av naturens. Som barn samlade Smithson naturalier i sitt pojkrum och hängde ständigt på Naturhistoriska museet i New York.

Precis som i geologin och evolutionen är *skala* och *tid* andra nyckelord. På Deutsches Museum visas ”The clock of the long now”, Brian Enos och Stewart Brands skapelse, i sin verkliga version en klocka nedsänkt i öknen i Texas där dess urverk drivs av energin från de människor som stiger ned till den. Dess ”sekund” är tio sekunder och dess livslängd tio tusen år, men dess verkliga projekt är ”hopp” – om en mänsklighet som har en framtid. Ingen slump att Jo Guldi och David Armitage i ”The history manifesto” (Cambridge 2014), kanske det gångna årets mest omdiskuterade historiska verk, ger argument för varför långa tidsperspektiv behövs för att vägleda policy. Också de hänvisar till antropocen.

Vi har vant oss vid att skilja naturens tids--

skalor och människan åt. Med goda skäl: när politik motiveras med biologi eller ”ras” begås alltid misstag. I Deutsches Museum är man medveten om det. Från år 1945 hyste den sönderbombade byggnaden en organisation för omhändertagandet av judiska överlevare. Hela institutionens arv är en djup dialog med det förflutnas felslut och ett stort bokprojekt har genomförts om ”Das Deutsche Museum in der Zeit des Nationalsozialismus” (2010).

Men antropocen är på nytt något annat. Man kunde säga: samma dialog baklänges. Inte naturen som förklarar människan, utan människan som förklarar naturen.

Detta förskjuter gränserna för hur vi ordnar världen. Höstens debatt om den svenska kulturpolitiken är, i all sin beskedlighet, ett symtom. Kulturministern Alice Bah Kuhnke föreslog, inte med en så utvecklad argumentering, att kulturpolitiken kunde ges miljöpolitiska motiv. Förstått som en ny form av instrumentalism väckte utspelet berättigad oro.

Men själva tanken kan göras djupare och är då i själva verket ganska annorlunda och inte alls en underordning av kulturen. Det handlar om att omförhandla relationerna mellan sfärer som vetenskap, kultur, konst och politik, mellan samhälle och biologi. Länge har vi förstått dessa som två kulturer. En stor debatt under 1960-talet handlade om att naturvetenskap skulle erkännas som ”bildning”. I medierna upprätthålls ännu denna urmodiga uppdelning; man hanterar hominider på vetenskapsredaktionen och handlande mänskliga subjekt på sidor för kultur och politik. Men världen är sedan länge på väg någon annanstans, där sådana skillnader överskrids.

Situationen är formativ. Mycket av den mest dynamiska humanistiska forskningen just nu undersöker gränserna mellan naturligt och kulturellt. Det pågår en desta-bili-sering av det mänskliga. Relationer till djur, växter, sjukdom, sexualitet och känslor omförhandlas, dessa gränser har för övrigt aldrig varit skarpa. Utgångspunkter finns i arbeten av antropologer som Donna -Hara- way och Deborah Bird Rose. Allt vi vet om migration, språk, seder, vanor och evolution lär oss att mänskligheten är i ständig rörelse och omvandling. Själva den praktik som vi kall-ar ”att vara människa” framstår som oändligt mångtydig och full av möjligheter. Att erkänna en handlandets kraft hos djur, växter och objekt handlar om att ”byta bilden av det mänskliga”, som litteraturforskaren Ursula Heise påpekar i antropocenutställningens katalog.

Denna utställning pekar därför också mot det paradoxala i ”människans tidsålder”. Den visar inte bara människans makt mot planeten utan också mot planetens eget medskapande. Därmed också ett utvidgat erkännande av kulturen, samhällenas uttrycksformer, som en världsomvandlande kraft, på samma gång globaliserande, befriande och djupt förödande. Kanske är det lättare att formulera detta i ett tekniskt och vetenskapligt museum, som inte begränsas av en rent estetisk kulturförståelse. Vad jag tänker på är närmast återuppståndelsen av ett utvidgat kulturbegrepp, inte det

bildningshumanistiska som föregick ”kulturpolitiken”, utan ett som kan ta vid och fortsätta formulera kulturen som en demokratisk samhällsinstitution.

Förstår man kulturpolitik så är den snarast en del av en större ansvarstagandets politik som ter sig nödvändig för att hantera den värld våra samhällen skall navigera i. Denna politik är ännu inte formulerad, knappt ens påbörjad. Kulturpolitiken är i själva verket mycket sent anländ; andra politikområden har inlett denna process mycket tidigare, även om inget hunnit särskilt långt. Samhällena famlar.

Som alla betydelsefulla ögonblick bär också detta på faror. Kring begreppet antropocen rasar redan en debatt. En central invändning är dess tendens till ansvarsinflation. Det underförstår en sammanhållen mänsklighet som inte finns, ofta försåtligt insmugen med det lilla, vanligen vackra, ordet ”vi”. ”Vi måste”, som det heter – till exempel sopsortera, eller bara avstå.

Men planetens ”vi” är en lögn. Majoriteten av världens människor bär ett minimalt ansvar för misshushållningen med planeten. En liknande klyfta syns i klimatförhandlingarna. Den skär inte bara mellan utan också inom länder, den innefattar kön, klasser, generationer. Också i fattiga länder finns rika, som filosofen Dale Jamieson påpekar i sin bok ”Reason in a dark time” (Oxford 2014). Den ekologiske ekonomen Richard Norgaard i Berkeley har föreslagit att begreppet borde vara ”econocen” eftersom ekonomin snarare än ”mänskligheten” driver alltsammans.

Men lika central, tror jag, är den diskussion som handlar om ”människan”. En växande ny-scientistisk strömning just nu vill kunna förklara människors önskningar, oro, längtan, vilja, förmåga. Neurobiologisk och psykologisk forskning vidgar sina anspråk. Det lockar och skrämmer. Jag läser själv det dramatiska intresset för Lena Anderssons två senaste romaner i detta ljus. Den nu riksbekanta Ester Nilsson, hemsökt av passionens demon, slits mellan bejakelsens ljuvhet och erfarenhetens skepsis. De män hon möter förefaller amoraliska, men också dessa kan, liksom Ester själv, läggas under neurologins torra raster. Men bör vi läsa dem så? Romanerna berör så starkt eftersom de kretsar kring frågor om var den instans finns där ansvar kan utkrävas i en människa. Också här är vi destabiliserade, i våra innersta livsval.

Ett uttryck för denna diskussion handlar om förståelse, kanske förlåtelse, inför en människa som genom sin biologi framstår som alltmer sårbar, inte mindre. Men ett annat handlar om en upplösning av ansvar. Den som ger fullt erkännande åt hjärnans belöningssystem påminner om den som, på den planetära skalan, skriver ut frisedel åt ”econocen” och dess lika tygellösa krafter: begär, expansion. Det är en position som ytterst hävdar att ansvar är en illusion. Och om det inte finns ansvar behövs heller ingen politik. Världen blir som den blir, bara vi blir rikare, vilket är det överordnade.

Kanske är det då inte så förvånande att höstens politiska ord blev just ”ansvar”. I sin svenska variant en rätt begränsad diskussion om parlamentariska procedurer. Men låt inte detta hindra oss från att se vad vår samtid handlar om. Precis som ”kulturpolitik” återspeglar ordet ”ansvar” just nu något mycket större.

Något djupgående håller på att ske med de sätt på vilka världen styrs och förvaltas. Medan denna värld på ytan förefaller att avpolitiseras och bli alltmer lik i sina olika delar – globaliseringens logik, som den just avlidne tyske sociologen Ulrich Beck brukade påminna oss om – pågår denna perspektivvidgande diskussion bland geovetare, historiker, filosofer, konstnärer, humanister, feminister, arkeo-loger, antropologer, ekologer och många andra. Den pågår på museer,

universitet, bland offentliga intellektuella. Den är politisk. Den är i hög grad vad vi numera måste förstå som kulturpolitik. Att den också är en naturpolitik går inte att undvika. Det är dessa uppbrutna gränser mellan politikens fält som vi nu får lov att försöka förstå.

Det går heller inte att tro annat än att denna diskussion handlar om det som kommer att bli morgondagens politik också på de kortare tidsskalor där ministrar och valkampanjer verkar. Den som bryr sig om kultur har anledning att justera sin optik. Vi behöver se på samma gång långt borta och nära, koppla den stora skalans omvandlingar till beslut nu. Det är möjligt.

Sverker Sörlin litteratur@dn.se

”Anthropocene”.

Utställningen ”Anthropocene” visas hela året på Deutsches Museum i München och fram till den 31 januari 2016.

Sverker Sörlin (född 1956) är idéhistoriker, professor i miljöhistoria och medarbetare i DN Kultur. I höstas kom hans ”självetnografiska” sjukdomsberättelse ”Rädslan för svaghet” (Weyler). 2004 fick han Augustpriset för böckerna ”Världens ordning” och ”Mörkret i människan”. “

DN 5 feb 2015:

“ Linus Larsson: Lätt att skapa digital illusion av massrörelse

Analys

Tre tweets är ingen folkstorm” är titeln på en kommande bok. Den handlar om opinionsbildning på nätet och titeln refererar till ett gammalt journalistskämt: att tre arga läsare skulle räcka för att sätta rubriker om en folkstorm. Det är lätt att hålla med om det absurda i en sådan övertolkning. Tre tweets är just tre tweets.

Men tiotusentals? Man når snabbt upp i sådana volymer när hundratals personer lägger arbetspass efter arbetspass på att posta inlägg på nätet, precis det som händer i S:t Petersburgs trollfabrik enligt vittnesmål som DN publicerar i dag.

Alla som har följt en sociala medierdiskussion vet hur det ser ut – sida efter sida med mer eller mindre uppretade kommentarer som alla driver samma linje. Oavsett om skribenterna är avlönade legosoldater i ett informationskrig, politiskt engagerade eller vanliga näthatare fungerar det likadant. Bara de arbetar hårt nog kan de skapa illusionen av en digital massrörelse, som om tiotusentals personer sa sin mening.

På senare år har sociala medier då och då kommit att användas som en inofficiell opinions-mätare. Det talas om bloggbävning mot ett lagförslag, Twitterstorm mot en idrottsman och näthån mot en partiledare. Hur många personer ligger egentligen bakom dreven? Är de många, eller få men ovanligt högljudda? Borde de ses som en gallskrikande liten grupp vid ett gathörn snarare än en massdemonstration?

Målet med den ryska kampanjen är kommentarsspammande översatt till den internationella storpolitikens arena. Den som skummar genom Twitter, bloggar och kommentarsfält ska få intryck av att det finns ett brett men osynliggjort stöd för Putin. Kanske räcker det inte för att någon ska byta uppfattning. Men om det upprepas tillräckligt många gånger så kan det normalisera åsikten som förs fram. Kan så många människor ha helt fel?

Orsaken till att det blir så här ligger i den digitala teknikens förmåga att minska friktion i nästan vilken process som helst. Den som kan posta ett inlägg kan posta ytterligare fem med minimal extra ansträngning. Den som skickar ett upprört mejl kan kopiera in 50 extra mottagaradresser på någon sekund. Pratar man affärsspråk skulle man säga att digitala gräsrotskampanjer är skalbara, eftersom de kan göras större utan att människomassan bakom dem växer.

Det är som att ett demonstrationståg automatiskt skulle bli längre för att den lilla krets som startade det ropar extra högt.

Mycket riktigt för språkbruket i läckta mejl från företaget tankarna till ett modernt företag. Där omnämns Ryssland som ett varumärke och dess tillskyndare som varumärkesambassadörer. Lägg till det att verksamheten är helt digital och nätbaserad så framträder bilden av ett propagandakrig anpassat för 2000-talet.

Att likna det som pågår i huset på Savusjkin-gatan vid en fabrik sätter inte bara fingret på verksamhetens omfattning. Framför allt bedriver de betalda trollen en industrialiserad form av digital opinionsbildning.

Linus Larsson linus.larsson@dn.se “

DN 6 feb 2015:

“Vad anser ministern om Charlie Hebdo?

Så har Mehmet Kaplan (MP) kommit ut på banan med en lång intervju i SvD. Kaplan har hållit en låg profil sedan han utsågs till bostadsminister. Man kan nästan kalla honom osynlig, trots att han blivit ifrågasatt på flera fronter.

Den allvarligaste kritiken rör ett citat i tidningen Dagen från 2006, då Kaplan var presstalesman för Sveriges muslimska råd. Muhammedkarikatyrerna i Jyllands-Posten ”handlar inte om yttrandefrihet utan att man kränker människor i deras tro”, sa han. ”Då kan man inte komma dragande med yttrandefrihet.”

Ämnet berörs tyvärr inte i SvD-texten. Inget säger att det är förbjudet att ändra åsikt i takt med att ens offentliga roll förändras. Men det vore klargörande om Kaplan i dag, som minister och i skenet av Charlie Hebdo-dåden, kunde redogöra för sin syn. Är yttrandefriheten absolut, eller ska man inte få kränka människor ”i deras tro”?

Erik Helmerson erik.helmerson@dn.se “

DN 6 feb 2015:

“Hjalmar Söderberg färgar av sig på livet

Hjalmar Söderbergs samlade verk ges ut på nytt, senast i raden är ”Doktor Glas”. Jesper Högström läser en författare som är ständigt levande i sitt avståndstagande – och finner ett släktskap med Charlie Hebdo.

Hjalmar Söderberg
”Doktor Glas”
Lind & Co

När jag mötte min blivande hustru förklarade hon att hon hade en regel vad gällde män. De fick inte ha många Hjalmar Söderberg-böcker i bokhyllan. Då var de, det hade hon lärt sig den hårda vägen, känsliga men veliga typer, attraktivt blyga depprockare som till sist blev outhärdliga i sitt vankelmod och sitt tvivel på sina känslor. Jag nickade, fast jag själv haft Söderbergs ”Förvillelser” i fickan när jag gjorde den långa tågresan till det kustartilleriförband i Karlskrona där det var meningen att jag skulle göra lumpen. Jag tyckte att jag handlade i Söderbergs anda när jag meddelade ett likgiltigt befäl att jag ville ha vapenfri tjänst, och blev hemskickad. Jag tyckte att jag handlade ännu mer i Söderbergs anda när jag blev nekad vapenfri tjänst och bestämde mig för att bli smitare: advokaten som skulle avgöra saken var inte nöjd med mina svar på frågan om vad jag skulle göra om en rysk grodman våldtog min syster inför ögonen på mig. Om det var någonting Söderbergs böcker utstrålade så var det ju insikten att det fanns en sorts människor som alltid ställde en inför falskt konstruerade val, och att man då hade rätten att vägra välja. Inget av detta sa jag till min blivande hustru. Det hade kanske med köttets lust och själens obotliga ensamhet att göra.

Nej, man slutar aldrig vända och vrida på Hjalmar Söderberg. Som få andra författare lockar han till lojalitet och sympati – kommentarerna till nyutgåvan av ”Doktor Glas” (i den serie av Söderbergs samlade skrifter som befinner sig under utgivning) är ett exempel. Romanen handlar som bekant om en läkare som, på inte helt förklarade grunder, grips av avsmak mot en präst och till sist mördar denne med en cyankaliumampull. En del av förklaringen är hans platoniska förälskelse i prästens unga hustru, som varken kan befria sig från äktenskapet eller från prästens sexuella närmanden, men det är uppenbart inte hela sanningen. I de kommentarer som Hjalmar Söderberg-sällskapets ordförande Nils O Sjöstrand försett nyutgåvan med ges vi nu den idéhistoriska bakgrunden till doktorns antipati, Söderbergs franskt baserade ”antiklerikalism” (oviljan mot religionens inblandning i politiken).

Hans världsbild formades av Dreyfusaffären, 1890-talets stora rättsskandal då den katolska kyrkan tog parti mot den oskyldigt dömde judiske officeren Alfred Dreyfus och de författare Söderberg beundrade mest, Émile Zola och Anatole France, ställde upp för syndabocken. Söderbergs lågmälda ironi har inte mycket gemensamt med de våldsamma plumpheterna i Charlie Hebdo, men de har samma ursprung. Sjöstrand påpekar att detta inte alls var en överspelad fråga i 1905 års Sverige, där den lutherska statskyrkan låg bakom de skilsmässolagar som stängde in stackars Helga Gregorius i hennes äktenskap med pastorn och där en religionskritisk vetenskapsman som nationalekonomen Knut Wicksell fortfarande kunde sättas i fängelse för att ha drivit med den obefläckade avelsen.

Och det är ju värt att påpeka. Man kan dessutom tillägga att det var samma instinktiva näsa för föreningen av maktutövning och hokuspokus som gjorde att Söderberg var en främling för det litterära

svenska 90-talet med dess religiöst laddade åtbörder av blod och mystik. Verner von Heidenstams strofer om det renande kriget, de som sverige-demokraten Mattias Karlsson så gärna citerar, tillhörde den retorik som Hjalmar Söderberg från början genomskådade. Han var en nörd och ett mobbingbarn och genom allt han skriver går det en rent fysisk avsmak för översitteri och manlig handlingsdyrkan. När nationalism och krigsromantik förenades med Heidenstams offermystik till de ”1914 års idéer” som var populära bland svenska intellektuella vid tiden för första världskrigets utbrott, då var han beundransvärt tydlig: ”1914 års idéer – jag har den äran att känna dem!”, sa han i en enkät år 1915, ”De äro inte nya. De gå som ledmotiv genom hela världshistorien: maktbrunstens, rovlystnadens, våldets och dumhetens ’idéer’.”

Men om det vore den enda sidan av saken skulle Söderberg bara ha varit som Knut Wicksell: en skarpsynt men bortglömd radikal polemiker. Anledningen att han lever som författare är att man aldrig blir färdig med medicine licenciaten Tyko Gabriel Glas: kan man förstå sig på honom eller inte? Motiveras verkligen hans avsky mot pastorn av aldrig så motiverade antiklerikala åsikter? Är det inte just den svårdefinierbara, passiva aggressivitet som är typisk för någon som aldrig skulle leva ut den (och är det inte faktiskt, som flera recensenter var inne på redan 1905, ett trovärdighetsproblem när en sådan person faktiskt gör allvar av sina planer?). Är det inte märkligt (fast helt logiskt, om man någon gång träffat på någon av doktorns verkliga motsvarigheter) att just denne skygge person odlar nietzscheanska övermänniskofantasier? Att denne känslige humanist fantiserar om att i människokärlekens namn ta livet av ”idioter”, det vill säga utvecklingsstörda barn?

När Bengt Ohlsson tog prästens parti i romanen ”Gregorius” utvecklade han en ståndpunkt som ligger där latent redan hos Söderberg. Han var på väg att byta namn på sin huvudperson till ”Doktor Herbst”, eftersom han upptäckt att det fanns en verklig läkare vid namn Glas någonstans i Jämtland: man behöver bara fundera på det fin de siècle-mässiga alternativet med dess klang av fallna höstlöv på regnvåta boulevarder för att känna hur fel det vore. Doktorn har verkligen något glasartat över sig, någonting klart, hårt och komprimerat, något genomskinligt och ändå fullkomligt gåtfullt.

Egentligen är det samma sak med hans skapare. Det är lätt att sympatisera med Söderberg, men det är ett misstag att förvandla honom till ett slags sekulärt helgon. Johan Cullberg och Björn Sahlin drog fram flera mindre smickrande sidor av honom i boken ”Märta och Hjalmar Söderberg. En äktenskapskatastrof” i fjor: antifeminismen som gjorde att han tog parti mot kvinnlig rösträtt, den konfliktskräck och passivitet som innebar att han överlät åt sina inflytelserika vänner att manövrera in den besvärliga hustrun på mentalsjukhus. Kunde detta vara samma person som i ”Martin Bircks ungdom” och ”Doktor Glas” så inkännande skildrade kvinnornas situation i det oscarianska manssamhället? Ja, för att avskyn för brutalitet, för hysteri, för *jobbiga människor* ligger där som ett genomgående tema i allt han skriver. Konfliktskräcken, beröringsskräcken, skräcken för obehagliga känsloutbrott (jag misstänker att hans religionskritik delvis grundar sig i samma ovilja mot det icke-rationella).

Humanisten doktor Glas ryser av motvilja när en gravid överklassflicka ställer till en scen på hans mottagning (det påpekas särskilt att hon ”snöt sig” under sitt utbrott: man kan tänka på att den likaledes utlevande Märta Söderberg hade sådana problem med sin rinnande näsa att hon fick opereras för den.) Han går ut en dammig

och kvalmig sommarsöndag och konstaterar att staden är full av de fattiga människor som inte haft råd att åka till landet ”och fattigt folk är tyvärr mycket osympatiskt”. Söderberg tillhörde de radikaler som dels kände sig obekväma med verklighetens arbetare, dels misstänkte att underklassen var så obildad och fördomsfull att de skulle ta reaktionärernas parti. Hans motstånd mot kvinnlig rösträtt hade med detta att göra: nittionio kvinnor av hundra, skrev han i ”Hjärtats oro”, är ”i politiskt hänseende som små oskyldiga barn.” Elin Wägner gick i svaromål mot honom i ”Idun”, men invändningarna studsade tillbaka som småfåglar mot Söderbergs glasruta.

Jodå, jag förstår mycket väl vad min fru menade en gång i tiden. Men det är en poäng med Hjalmar Söderberg: man slutar aldrig att vrida och vända på honom. Så bortvänd, så aktuell. Så tydlig, så undflyende. Så lätt att identifiera sig med och sympatisera med, så lätt irritera sig på i nästa ögonblick. Det är därför han lever.

Jesper Högström litteratur@dn.se “

DN 7 feb 2015:

“ Filosofen räds inte storpolitiken

”Attentaten i Paris var ett moraliskt Pearl Harbor”, hävdar Bernard-Henri Lévy. Efter att ha talat i FN:s generalförsamling kommer filosofen till Stockholm. Boklördag träffade en fransman med blandade känslor för Sverige.

Ingen fransk filosof sedan upplysningstidens Voltaire har nog hållit sig så nära maktens korridorer som Bernard-Henri Lévy. Bokstavligen. Från hans vardagsrum har man en vy rakt ned mot det franska presidentpalatset och dess palatsträdgård. Han är ofta inbjuden i Elyséepalatset. Skillnaden mellan statschefens och filosofens hem är att den senares är smakfullare inrett, nästan som en hyllning till en globaliserad värld.

Vardagsrummet är fyllt av antikviteter från islamisk, kristen, hinduisk liksom förkolombiansk kultur. I ett hörn i arbetsrummet står en Leninbyst. Allt går i harmoniska mörkbeige och kopparfärgade färgskalor: till och med den siamesiska katten på den mjuka veloursoffan tycks vara kamouflagefärgad.

Den franske filosofen är inte bara en estet och dandy, han är också Frankrikes mest medieerfarna tänkare, i folkmun kallad BHL, kort och gott. Fotografen får snabbt och artigt förhållningsorder att inte fotografera i hemmet.

Hans besvikelse är tydlig. Bilden av en av världens mest kända intellektuella i en fläckig, vit skjorta, knäppt med en enda knapp,

tillbakalutat i en soffa med en kopp grönt te, och som passas upp av en extremt välvårdad butler, kommer aldrig att existera.

Bernard-Henri Lévy kommer just från Genève och ett möte med en grupp libyska krigare. Filosofen var en pådrivande och övertalande faktor när president Nicolas Sarkozy fattade beslutet att attackera Libyens förre diktator Muammar Khaddafi. Än i dag är han i kontakt med flera av de väpnade grupperna i landet. Filosofi och storpolitik är olika sidor av samma mynt för fransmannen.

Två veckor efter attentaten mot tidningsredaktionen Charlie Hebdo och en judisk matbutik stod han i FN:s generalförsamling och talade om den moderna antisemitismen, ”en moralisk atombomb”, enligt honom. Där förespråkade han flera internationella kongresser för att bekämpa okunnighet och ondska.

I helgen kommer Bernard-Henri Lévy till Sverige för att delta i evenemanget Judisk vår – Minoriteter i dialog.

– Min mycket goda vän, författaren Gabi Gleichmann insisterade på att jag skulle komma. Det räckte som skäl för mig, säger filosofen som annars drunknar i inbjudningar.

Egentligen är han inte vidare fäst ens vid själva titeln på sammankomsten.

– Jag tycker om särdrag (singularités), inte minoriteter (minorités), säger han. Filosofens ordlek tar inte bort något av allvaret i det han säger.

– Jag känner inte att jag tillhör en minoritet och inte en majoritet heller för den delen. Överhuvudtaget tillhör jag inte någon community, understryker Bernard-Henri Lévi. Han föredrar när invanda föreställningar ställs på huvudet. Som när han satt i en öde bondgård under kriget i Libyen och pratade en hel natt med jihadistledare.

– Naturligtvis var jag den store, elake juden i deras ögon. Samtidigt så visste de att jag hade spelat en viss roll i processen som ledde fram till kriget. Det störde deras programvara, minns filosofen.

Bernard-Henri Lévy hävdar att de terrorister som låg bakom terrorattackerna i Paris faktiskt tillhörde en form av islam.

– Det är många som i dag hävdar att detta inte hade något med islam att göra. Men jag hävdar motsatsen: jihadismen är *en* form av islam. Det är förvisso en ultraliten form av islam, men den finns och den leder fram till vad vi har sett i Paris, menar Bernard-Henri Lévy.

Nu är det viktigt att demokratierna håller huvudet kallt i vad han beskriver som ett krig mot terrorismen.

– Det är ett krig som måste föras med återhållsamhet, med kyla och med kallt blod. Det är demokratiernas privilegium att kunna gör det eftersom det är de som på långa vägar är starkast i den här konflikten, både moraliskt, politiskt och militärt, säger BHL.

Situationen kräver och en folklig resning, menar filosofen.

– Det är viktigt att de här jihadisterna dränks i den enorma massan av människor som står för en annan form av islam: en islam där jihad är en inre form av spirituell askes, säger han.

Fransmannen avfärdar invändningen att kristna aldrig ombeds ta avstånd från en terrorist som norrmannen Anders Behring Breivik, samtidigt som muslimer ständigt ombeds ta avstånd från terrorism i Allahs namn. Islam måste uppdateras, menar han.

– I dag finns det bara en civilisationernas kamp: det är den som pågår inom islam mellan två former av jihadism. Likväl måste icke-muslimer mer än någonsin visa att muslimer är deras bröder, säger Bernard-Henri Lévy.

Enligt honom var Charlie-attentaten i Paris i januari en milstolpe och väckarklocka.

– Det var ett moraliskt Pearl Harbor i den meningen att plötsligt förstod en hel värld att någonting väldigt, väldigt viktigt höll på att ske, säger han. Filosofen ser den här typen av jihadism som en form av fascism, men han tycker samtidigt inte om slentrianmässiga jämförelser med 1930-talet. Judarna är inte i samma situation som under förkrigstiden, på långt när, understryker han. Men det finns samtidigt en allvarlig skillnad:

– På 1930-talet dog inga judar på Paris gator. I dag har man dödat judar, inte för att de var journalister och gick till ett arbete, utan enbart för att de var judar som gick och handlade mat, säger han och pekar på att attacken i januari var den tredje attacken med dödlig utgång på några få år. Under en demonstration i Paris mot kriget i Gaza i somras hördes också öppet, våldsamt antisemitiska slagord.

Den franske filosofen säger sig vara kritisk till den svenska regeringens hållning och erkännandet av Palestina. Inte för att han anser att den skulle spä på någon antisemitism, men erkännandet är i hans ögon inte fredsfrämjande.

– Ert erkännande tjänar inget till annat än att ger era politiker gott samvete. Men det underliggande budskapet är att skulden till att fredsförhandlingarna har kört fast ligger helt i händerna på Israels regering. Det är den regeringen som man nu måste tvinga tillbaka till förhandlingsbordet. Budskapet till palestinierna blir då att ”ändra ingenting. Fortsätt tala med dubbla tungor, med terrorattackerna och med raketerna”. Sveriges erkännande göder bara en icke-fred. Det är båda parterna som måste tvingas till förhandlingsbordet, säger Bernard-Henri Lévy.

I samma andetag prisar han det stora antalet svenska förhandlare, hjälparbetare och journalister som han stött på under sina resor i konfliktområden.

– Ett land som lyckas producera så många goda och framstående människor kan inte vara ointressant, säger han.

Magnus Falkehed magnus@falkehed.com

Från filosofi till teater.

Bernard-Henri Lévy, kallad BHL, är född 1948 i Algeriet och blev 1977 känd som en så kallad nyfilosof med boken ”Barbari med mänskligt ansikte”. Idén om ondskan och hur människan kan förhålla sig till den är en ofta återkommande fråga i hans verk.

Han har sysslat med det mesta från filosofi, romanskrivande, reportage, film, teaterpjäser till oräkneliga tevedebatter.

Lévy lämnar sällan folk likgiltiga. Hans senaste teaterpjäs, ”Hotel Europa”, lades ned redan i november i brist på publik. Kritiken var förödande.

Det gick bättre för boken ”La Guerre sans l’aimer” (Krig utan att älska det), en sorts dagbok om kriget i Libyen, utgiven 2011.

I morgon söndag är BHL huvudtalare på konferensen Judisk vår i Stockholm kl 14-19 på Berns.

Judisk vår bjuder på möten mellan akademiker, författare, musiker och konstnärer. Teman som behandlas är relationer mellan muslimer och judar, integration och kulturell mångfald. Från Sverige deltar bl a Lisa Bjurwald, Per Svensson och Pooneh Rohi. “

DN 7 feb 2015:

“ Hanna Hellquist: På landet suddas gränsen mellan barnlekar och vuxenlekar ut.

Förra helgen var jag ute i sommarstugan. Det snöade konstant under tre dagar, mammas växthus knakade under tyngden av den halvmeter tjocka snön och grannbarnen tog skotern upp och hälsade på. Vi eldade som tokar i spisen, men under hela det första -dygnet rök det ändå ur våra munnar när vi andades. Det gjorde mig inte så mycket. Jag gillar att känna mig lite frusen och utsatt.

På söndagen kom det folk på besök. Jag lagade soppa och Tulla svängde förbi Ö & B på vägen ut och köpte med sig pulkor.

”Nu jävlar, Hanna! Nu tar vi den stora backen!” skrek hon innan hon ens hunnit kliva ur bilen.

Det var lönlöst att försöka säga emot. Backen är väl en kilometer lång och brant som fasen, och en sommar försökte farfar cykla nedför den i något ärende till bonden men sladdade rakt in i skogen och kom ut alldeles sönderriven och skrapad och svärandes. Jag tror att han bröt ett revben. Den historien har Tulla fortfarande väldigt roligt åt.

Tre taxar hade vi med oss, och de började driva och skälla när vi lade oss på magen på -tefaten och ålade oss nedför. Men backen hade blivit plogad tidigare under dagen och någon illvillig människa hade dessutom -sandat, så det gick inte riktigt så fort som vi hade tänkt oss.

”Vi måste spänna pulkorna bakom något så det går undan lite”, bestämde Tulla.

Så vi ringde upp grannbarnen med skotern. De kom direkt.

Jag älskar grannens ungar. De är alltid med, och de har alltid en egen version av allt som händer. Över huvud taget så tycker jag att det är så mycket roligare och lättare att umgås med barn ute på landet. Allra helst barn som är uppvuxna på landet, men även mina kompisars stadsungar som kommer på besök under somrarna blir liksom på ett annat sätt när de får gräs under fötterna. Släpper Ipaden och börjar jaga hönsen i stället.

Jag har aldrig någonsin varit nervös över att möta en unge härute, inte alls som jag kan vara i stan. Som när jag ska träffa min killes ungar för första gången och de ska aktiveras med barnaktiviteter och man sitter och fnular på hur man ska tilltala dem härnäst och är rädd för att säga något fel.

Jag vet inte hur jag ska förklara, jag kanske inte ens kan eller så har jag helt fel, men det är som om barnen blir mindre viktiga härute på landet samtidigt som de är med på allt. Jag gillar när gränsen mellan barnlekar och vuxenlekar suddas ut. När alla umgås med varandra. När hela den här grejen med att någon är *ett barn* spelar mindre roll.

Nu har jag ju inga egna ungar. Det är nästan omöjligt för mig att veta hur jag kommer att se på barn och barnuppfostran om jag väl får egna. Men jag har ju ändå varit ett barn, och jag minns att jag var så tacksam över att jag hade landet när jag var liten. Det fick mig att känna mig speciell, som att jag hade något som inte mina klasskamrater hade. De var alltid så rena och ordnade och tråkiga på något vis. Medan jag hade pappalekarna, djuren, dammen nere på gården, pappas kompisar som inte var som mammas kompisar i stan, resorna vi gjorde och maten som pappa lagade. Levergryta. Allt det där var som en annan värld. Den var inte lika trygg som den jag hade med mamma i stan, men den var äventyrligare, spontanare och friare. Och framför allt fick jag vara med.

När jag brukade komma hem på söndagskvällarna luktade jag av alla sorters rök och vattnet blev svart när mamma badade mig och det tog mig ett par tre dagar innan jag hade jobbat bort svordomarna i skolan.

I söndags spände Tulla och jag pulkan bakom skotern och satte ungarna på att hålla i taxarna så att de inte skulle jaga efter oss. Min kompis RallyRamona, som är vad hon heter, varvade åkern med oss tre gånger och vi fick snö precis överallt, innanför trosorna till och med, och sedan var det ungarnas tur och då släppte vi taxarna efter dem.

Fakta

Hanna Hellquist är 34 år och bor i Stockholm. Hon är född i Karlstad och har medverkat i DN sedan 2002. År 2009 debuterade hon som författare med ”Karlstad Zoologiska”. Hon är också en välkänd profil i tv och radio och hörs bland annat i ”Morgonpasset” i P3. Hanna är oerhört glad för sin tax Ines och sin katt Isa. “

DN 8 feb 2015:

“ Trivsam start på Mellon – men appen lär kräva ett krismöte

Spänningen inför årets schlagerpremiär handlade minst lika mycket om själva programmet som om låtarna – SVT:s strategi för att vända svikande tittar- och röstsiffror var mer rafflande än huruvida lågoddsaren Eric Saade skulle ta sig till final. Det gjorde han så klart.

Eric Saade tog sig till final med en effektiv saxofonriffig partylåt och en maxat påkostad scenshow inklusive svävande scen. Veckans andra finalist var en aning mer överraskande.

Jessica Andersson har visserligen en Melodifestivalseger i bagaget (2003), men att den här sömniga balladen skulle räcka för finalplats? Det var knappast låtens förtjänst, utan handlade snarare om Anderssons karisma.

Programmet var oskarpt, men trivsamt. Sanna Nielsen och Robin Paulsson är tryggt proffsiga. Sissela Benn är lysande som artist-intervjuar-praktikanten Filippa Bark. Sketcherna var bitvis obegripliga (vad var poängen med den där kidnappade kvällsarbetaren?), men sammantaget gled showen ned lätt och friktionsfritt.

Men det största frågetecknet rör SVT:s nya app, där man kunde rösta gratis. Den som inte hade laddat ned appen i förväg hann inte innan första låten var över – det vittnade många läsare om i chatten på DN:s sajt. Hur påverkade det Molly Pettersson Hammar, som var först ut?

Blotta misstanken om att en misslyckad app-lansering kan ha slagit ut en artist är förödande för tittarnas förtroende, särskilt efter förra årets avslöjande om röstningsrobotar. Nu krävs full transparens från SVT kring röstsiffrorna. Och ett eller annat krismöte om hur bra den där app-idén egentligen var.

Hanna Fahl hanna.fahl@dn.se

Fakta.

Till final: Eric Saade och Jessica Andersson.

Till Andra chansen: Dolly Style och Behrang Miri feat. Victor Crone

Utslagna: Elize Ryd & Rickard Söderberg, Molly Pettersson Hammar och Daniel Gildenlöw.

Nästa lördag hålls deltävling 2 i Malmö, därefter väntar Östersund och Örebro. Andra chansen hålls i Helsingborg och finalen går i Stockholm den 14 mars. Vinnaren tävlar i Eurovision Song Contest i Wien i maj.

Följ Melodifestivalen på dn.se/melodifestivalen med nyheter, intervjuer och Hanna Fahls blogg.

Dn “

DN 9 feb 2015:

“Rekordartad ökning av datatrafik i mobiler

Den svenska mobila datatrafiken kommer att öka med 400 procent på fem år. Det förutspår it-jätten Cisco, som varnar för att dagens mobilnät då inte räcker till.

Netflix, Spotify, Youtube, SVT Play och andra mobila tjänster har på senare år gjort att mobilsurfandet slagit rekord i Sverige. En ny global marknadsrapport, Visual Networking Index, som Cisco gjort tillsammans med flera operatörer, pekar dessutom på att mobilsurfandet på några år kommer att fyrdubblas.

Intressant nog är det legal betald strömmad film som ökar allra mest, medan den illegala nedladdningen minskar.

– Redan i dag upplever många användare att deras datakapacitet tar slut i mitten av månaden. Fram-över måste de svenska mobilnäten uppgraderas för att möta det ökade behovet, inte minst för att klara video-leverans av högre kvalitet, säger Jonas Malmgren, Sverigechef för operatörskunder på Cisco.

Just Sverige ligger i täten när det gäller användningen av mobil - datatrafik. Enligt Post- och telestyrelsen finns det numera nästan sex miljoner smarta mobilabonnemang.

Myndigheten gör själv inga egna prognoser på mobilanvändningen, men bekräftar att datatrafiken i mobil-näten ökar kraftigt.

– Möjligen har ökningstakten planat ut något. Under 2014 landade ökningstaken på 32 procent, säger Andreas Wigren, marknadsanalytiker på Post- och telestyrelsen.

Det ökade behovet av mobildata har gjort att flera operatörer på senare tid dubblat surfmängden för sina abonnemang. Tele2, som driver sina 3g-nät tillsammans med Telia och bygger 4g-nät tillsammans med Telenor, anser dock att de nya näten klarar en kraftig ökning.

– Vi delar bedömningen att data-mängderna i näten kommer att öka explosionsartat. Därför håller vi också på med en kraftig 4g-utbyggnad i hela landet. Samtidigt ökar vi också kapaciteten i städerna. Dessutom räknar vi med att vi kan mer än fördubbla hastigheten i dagens 4g-nät, säger Björn Lindberg, nät- och täckningschef för Tele2.

Den ökade datavolymen i mobilnäten har dock tidigare skapat problem för branschen. I samband med att 3g-näten byggdes ut för några år sedan trodde operatörer att surfen skulle kunna släppas fri. I stället slog användningen i taket, vilket ledde till surfbegränsningar.

– Det stämmer, men vi är säkra på att våra utbyggnadsplaner kommer att räcka, säger Björn Lindberg.

Anders Forsström anders.forsstrom@dn.se

Fakta. Datatrafik

40 procent av alla svenskar har numera någon form av mobil prenumerationstjänst. Varje månad spenderar svenska folket drygt 420 miljoner kronor på bland annat musik, film och dagstidningar.

Cisco Visual Networking Index spår att trafiken i de svenska mobildatanäten ökar med 33 procent per år från 2014. **Källa:** DN/Sifo
“

DN 9 feb 2015:

“Maria Schottenius: Visst lever kritiken farligt – men det var knappast bättre förr

Oron för hur den kvalificerade kritiken ska överleva i ett nytt mediesamhälle bubblar här och var. Är lösningen skattemedel? En stor del av ansvaret bör fortsatt vila på mediehusen.

Hur ska kritiken livräddas?

Författaren Kjell Espmark grundade årets första kritikdebatt genom sitt tal på Svenska Akademiens högtidssammankomst den 20 december.

Just nu diskuteras ett antal kreativa förslag, ett är att inrätta kritikertjänster på svenska bibliotek (SvD 31/1) och ta hjälp av de litteraturvetenskapliga institutionerna. Ett annat är essästöd. I Västra Götaland inrättas nu en fond för att stödja essäskrivande och kvalificerad kulturjournalistik (DN 4/2). Med andra ord: Samhället får med hjälp av skattemedel ta över det som tidningarna och tidskrifterna ensamma ansvarat för.

Det är inte så att jag vill nonchalera problemet med litteraturkritiken eller annan kulturkritik. Kritiken har varit mitt fokus i yrkeslivet i över 25 år och jag är smärtsamt medveten om att den lever farligt. Pengarna sipprar ut ur tidningsbranschen och med detta blir det allt svårare att betala de arvoden som krävs för en kvalificerad verksamhet, som inte är omedelbart kommersiellt motiverad.

Men jag skulle inte säga att det var bättre förr, även om man hade mer tid och bättre betalt. (Vilket, som kulturchefen på Svenska Dagbladet Lisa Irenius påpekade i en replik till Kjell Espmark, också kunde ha sina nackdelar 22/2.)

Däremot har kulturlivet förändrats radikalt de senaste tjugo åren. Den låter sig inte längre reduceras till en hörna i samhället, utan finns nu överallt på alla möjliga nivåer. Litteratur, film, musik, teater, dans griper in i våra liv dygnet runt; även samhällsdebatten är en sorts kulturyttring. Med denna bransch-explosion i åtanke känns det förstås magert att tänka sig att en handfull anställda kritiker på en tidnings-redaktion med hjälp av frilansande kritiker med osäkra villkor ska ge ett heltäckande svar på detta som pågår överallt, hela tiden.

Den underliggande frågan är: Har vi spelat ut vår roll? Ska vi stänga datorn och gå hem? Överlåta verksamheten åt staten?

När jag började som kulturchef på Expressen i början av 90-talet kunde jag få synpunkter på att man borde ”lätta upp” kultursidorna. Men den blandning av komplex och aggressivitet som kritiken då kunde väcka upplever jag har försvunnit. Det betyder inte att den inte väcker känslor, tvärtom, det stormar. Men beröringsskräcken tycks ha avtagit i takt med att intresset har växt. Kulturjournalistiken har aldrig varit så dominerande i offentligheten som den är nu.

Nu gäller dock frågan specifikt den kvalificerade litteraturkritiken: Vilka böcker recenseras och på vilka grunder? Den allt kortare produktionstiden för artiklar. En bok som kan ha tagit tio år att skriva måste läsas och recenseras på några dagar. Frilanskritikern, som ibland

inte har råd och tid att skaffa sig den beläsenhet som krävs för uppdraget.

Även om jag vill försvara det arbete vi gör på kultursidorna, inser jag att det finns plats för nya idéer om hur kritiken kan utvecklas.

Men tanken att kultursidorna skulle abdikera från det seriösa kritikeruppdraget, och nöja sig med att tipsa och lista, är inte aktuell. Intresset för kultur är större än någonsin och därmed behovet av vägledning, orientering och värdering.

Om mediehusen på allvar förstår den potential som ligger i kulturjournalistiken finns det alla möjligheter att fördjupa och förstärka kritiken. Och om public service är inne på samma linje, så mycket bättre. Där har den enkelspåriga laglydnaden kring saklighet och opartiskhet satt käppar i hjulet, men den isen är sedan länge bruten. Uppdraget är vidgat. Så med några nytänkande beslut kanske det till och med kan våras för kritiken.

Maria Schottenius maria.schottenius@dn.se “

DN 9 feb 2015:

”Kritiken kallas alltid politisk när den hotar medelklassens män”

“Nicholas Ringskog Ferrada-Noli kritiserar kritiken för att den blivit alltför politiserad (DN 3/2). Han menar att kritiker av rädsla för att bryta en identitetspolitisk konsensus, ängsligt strävar efter att vara politiskt korrekta. Får man inte ha medelklassmansåsikter längre? Tycks han undra. Han använder bemötandet av Khemiris pjäs ”Ungefär lika med” som ett exempel. Enligt honom hyllas den för att kritikerna inte vågar angripa det korrekta budskapet. Personligen blev jag rätt besviken på uppsättningen, mest för att jag tyckte den var bristfälligt konstnärligt gestaltad. Men jag uppfattar inte hyllningarna som rädsla för identitetsmaffian, utan snarare som ett undvikande av just den position som pjäsen målar in medelklassen och kultureliten i. Som att våra identiteter inte är vårt ansvar. Hur vi skapar dem, använder dem, talar utifrån dem: ”Jag vet, detta är fel, men skål ändå.”

Ferrada-Nolis andra exempel är Ebba Witt-Brattströms kritik av Karl Ove Knausgårds ”Min kamp”-böcker. Men kritiserar hon verkligen Knausgård? Om det är hennes text i DN den 31 januari 2012 han syftar på så är det snarare en roman-analys, än en personkritik. Hon säger att kvinnor och deras liv, roller, positioner och gärningar kan gestaltas på många olika sätt och det sätt Knausgård valt, gestaltar en medveten (eller omedveten) ansvarsflykt hos romanjaget.

Witt-Brattström: ”Smått genialiskt skildras hur Karl Ove tror att han ’är subjektet, han är det absoluta, hon är den Andre’. Mannen reproducerar tvångsmässigt sin ’inautentiska attityd’ till kvinnan som

om seklers konstruktion av det ’andra könet’ vore en naturlag än i dag.”

Att Ferrada-Noli uppfattar det som kritik betyder kanske att hon har rätt och att det är lite jobbigt att höra för alla som sett Knausgård som en macho-mjukis-räddare i nöden.

All konst är politisk oavsett om vi vill det eller inte. Vi kommer inte undan. När konsten inte aktivt förhåller sig politiskt är den ofta konservativ i den meningen att den stilla tiger och samtycker till den rådande ordningen.

Sålunda talar vi om arbetarlitteratur som om den är mer politisk än den helt bedövande majoriteten medelklasslitteratur som vägrar problematisera klass, kön eller etnicitet och därför vänslas med och smidigt konserverar politiska förhållanden. Och som av en händelse tycks tålamodet med den ”politiserade” konsten och kritiken ta slut just när den drar ner brallorna på medelklassen och männen. Har det inte alltid varit så?

Mats Söderlund Författare “

DN 11 feb 2015:

”Jag är jättejätteglad för det här priset”

“Årets kulturpris går till serietecknaren Liv Strömquist för hennes seriealbum ”Kunskapens frukt”. I går kväll tog hon strålande glad emot den vita prisstatyetten ”Lilla regnet” och 50 000 kronor på en Söderkrog i Stockholm, där segern firades.

Festkläderna var på, naturligtvis. Blixtrarna smattrade redan under minglet i entrén. Sedan väntade bubbel i baren och därpå middag med de nominerade, de inbjudna gästerna och delar av DN:s kulturredaktion.

Kvällens skånska huvudperson mottog statyetten ur kulturchef Björn Wimans hand strax efter niotiden. Han prisade Strömquists senaste album för både dess långa rottrådar bakåt i den svenska historien, dess bildande kvaliteter och inte minst förmågan att oavbrutet roa:

– ”Kunskapens frukt” förvaltar det finaste i en kulturradikal svensk folkbildningstradition, i rakt nedstigande led från Ellen Key och Elise Ottesen-Jensen. Men sedan är den förstås också tusen gånger roligare, sade Wiman till varma applåder från de samlade.

Liv Strömquist sken. Och fick förstås sportfrågan av kulturchefen:

Hur känns det?

– Det känns fantastiskt, jag är jätte, jätteglad, var hennes första spontana reaktion på priset.

– Och jag blir väldigt smickrad när du nämner de här namnen som är otroliga inspirationskällor och personer som jag tycker väldigt mycket om.

Liv Strömquists sexualupplysande seriealbum ”Kunskapens frukt” är en analys av ett ständigt missförstått könsorgan.

Med genushistoriska överblickar och gynekologiska närläsningar – och en god portion humor – blottlägger hon de idémässiga rötterna till vår civilisations ”osofta” relation till kvinnors kön. Varför har vissa berömda män blivit besatta av att forska om det, varför slutade konstnärerna att göra skulpturer av det och varför råder ett modernt tabu kring mens?

Förtjusningen i Liv Strömquists seriekonst sträcker sig förstås långt utanför DN:s kulturredaktion.

Det är inte första gången du får pris och inte heller första gången du blivit hyllad för ett seriealbum. Börjar du vänja dig?

– Nej, jag jättejätteglad att jag får det här priset. Efter varje ny bok känns det väldigt härligt att få uppskattning, sade Strömquist till DN kort innan prisutdelningen.

– När jag gjorde det här albumet träffade jag väldigt lite människor, jag satt själv i min ateljé i ett öde Malmö sommaren 2013, och hade verkligen motivationssvackor: Är det här intressant för någon? Varför ska det berättas? Är det viktigt? Och då är det väldigt härligt när man sedan får ett pris. Det är en uppmuntran och en motivering till att fortsätta jobba.

Får du någonsin negativ kritik för det du gör?

– Jag har fått väldigt mycket positiva reaktioner på ”Kunskapens frukt” och ja, det är sant att det inte kommit så mycket negativ kritik. Det kommer säkert i framtiden, men jag tycker så klart att det är rättmätigt att jag har fått bra kritik, säger Liv Strömquist och skrattar.

Du växte upp i en gröna vågen-familj. Fick du en fri och sexualupplyst uppfostran av föräldrar som sällan bar kläder?

– Både och. Ibland hade de kläder och ibland hade de inga kläder (skratt). Men jag tror att mitt arbete kring att skriva om vulvan och mens bygger på att jag själv har tyckt att de här grejerna har varit extremt pinsamma och har haft väldigt mycket skam kring det. Det handlar jättemycket om att bearbeta en sådan erfarenhet. Att massera den smärtpunkten och utreda varför man har tyckt att det har varit så jobbigt.

Hur kommer det sig att du från början valde humor som uttryckssätt?

– Förut gick jag i terapi ett tag och då sa min psykolog till mig att humor är en försvarsmekanism. Så det kanske är något med det: Man måste skämta bort något för att man inte står ut med att på allvar möta smärta (skratt). Så hon sjukdomsförklarade hela mitt yrkesval.

Låter som att du ska hålla dig borta från terapin framöver?

– Ja, precis. Jag har faktiskt älskat humor ända sedan jag var liten. Själva konstformen humor. Jag kollade alltid på alla ”Monty Python” och allt annat som fanns på den tiden. Jag gillade stå upp-humor direkt när den introducerades. Jag var med i en teatergrupp på högstadiet och skrev sketcher, så det är något jag alltid har gillat.

Vad är din starkaste drivkraft: att underhålla eller att upplysa?

– Att upplysa. Jag är inte så bra på att göra humor som bara är rolig. Om man tänker sig humor som bara uppstår i ett sorts vakuum, där hela poängen bara är något som är roligt – jag tycker det är svårt. När jag gör humor tänker jag att det måste vara en igenkänning eller iakttagelse som kan vridas, eller en spaning eller en vinkel eller nåt som blottlägger något. Humor som bara är kul, vad är det ens? Typ en apa som äter en banan på ett roligt sätt?

I podcasten ”Lilla drevet” har ni pratat mycket om Charlie Hebdo. Hur ser du på satirens ställning efter attentatet?

– Jag tycker att det känns rätt så fint att man tog tillfället i akt att säga att satiren är viktig och att det bör vara högt i tak i offentligheten. Det var en medvetandehöjning kring att man inte vill leva i ett samhälle där satir inte får finnas. Det känns som att många blev påminda om att det finns en demokratisk poäng i ett samhälle med att allting inte bara är mysigt och trevligt 100 procent av tiden.

Sverker Lenas sverker.lenas@dn.se

Georg Cederskog georg.cederskog@dn.se

DN:s kulturpris.

DN: s kulturpris har delats ut sedan 2007. Fem kandidater i fem genrer nominerats av DN:s kritiker: scenkonst, musik, litteratur, film och konst.

Pristagaren utses därefter av kulturredaktionen.

Han eller hon får 50 000 kronor och skulpturen ”Lilla regnet” av Eva Lange.

Tidigare pristagare: Martin Fröst (2007), Mikael Marcimain (2008), Frida Hyvönen (2009), Noomi Rapace (2010), Ann Petrén (2011), Ann-Sofi Sidén (2012), Anna Pettersson (2013), Anna Odell (2014).

De var nominerade 2015.

Liv Strömquist, Katarina Pirak Sikku, Robert Fux, Sverrir Gudnason och Beatrice Eli. “

DN 11 feb 2015:

“Björn Wiman: Genial och rolig svensk folkbildning

När DN förra året firade sitt 150-årsjubileum gjorde vi det bland annat med en lista över de 150 kulturhändelser som har skapat Sverige. Listans topplaceringar visar hur starkt förankrad kulturradikalismens tro på människans frihet fortfarande är i världens modernaste land.

Det var ett tydligt mönster också när DN:s kulturpriser delades ut i går kväll – Sveriges enda kulturpris där de olika genrerna berikar och även möter varandra rent fysiskt. Och den rent kroppsliga närvaron var stark bland årets kandidater. Med utgångspunkt i mätningar av sin egen skalle dyker bildkonstnären Katarina Pirak Sikku ner i Sveriges rasbiologiska historia, medan Beatrice Eli gör oemotståndlig popmusik av både själens obotliga ensamhet och köttets lust. Skådespelaren Robert Fux genomgår en total kroppslig förvandling till Herbert Tingsten och Sverrir Gudnason har den klassiska filmstjärnans förmåga att rent fysiskt gå genom bioduken.

I det sammanhanget var det bara logiskt att segerstatyetten gick till Liv Strömquist och hennes kulturhistoria om det kvinnliga könet – genial och rolig svensk folkbildning i samma anda som Per Oscarssons framträdande i ”Hylands hörna” och SVT:s världsaktuella snipp- och snopplåt. Att hon fick dela scen med Lagercrantzpristagaren Eric Schüldt såg ut som en vacker tanke – två moderna representanter för kulturradikalismens kungstanke om att genom konst och kunskap få människan att växa inifrån, utan hämningar.
Björn Wiman bjorn.wiman@dn.se

DN 12 feb 2015:

“Varför så satans mycket ovationer?

Är det en konst att vara publik? Frågan kan tyckas märklig men när de stående ovationerna har blivit legio och teaterbesökarnas mobiltelefoner får mer uppmärksamhet än det som sker på scen är den befogad. DN:s Leif Zern vänder på perspektiven och synar publikens roll.

Plötsligt lägger alla märke till det. Stående ovationer. Det händer vid snart sagt varje teaterpremiär. Publiken ställer sig upp och applåderar ivrigt, som om den varit med om ett mirakel. Ibland behövs det någon som drar med sig de andra, som forna tiders klackörer. Fast lika ofta sker det som på befallning av en högre makt.

Vilken makt? Och varför just nu?

Själv förknippar jag fenomenet med 1800-talet och den folkliga underhållning som filmen skulle förvandla till en massindustri. Den moderna teaterns publik hade inte samma behov av att omedelbart visa sina känslor, tvärtom. Det var en publik av kännare som distanserade sig från det enkla folket.

Vi går på teater tillsammans och tar med oss tidens vanor in i salongen. På gamla bilder kan man se den aristokratiska publiken vandra runt och konversera. Pausen var en bonusakt. Det var här den moderna psykologin föddes. Man bevakade varandra och lärde sig att läsa tankarna bakom en stum blick eller ett mångtydigt leende. Drog slutsatsen att människan hade ett inre liv.

Teaterkikaren var en snillrik uppfinning som – det hörs på namnet – lika flitigt användes för att spionera på logegrannens älskarinna som för att komma nära skådespelarna på scenen.

Medan tredje radens småfolk hängde ut över kanten, som i ”Paradisets barn”, Marcel Carnés älskade film från 1945 med Arletty, Jean Louis Barrault och Pierre Brasseur, den bästa skildring jag vet av 1800-talets teater och dess nöjeslystna publik.

Operapubliken är känd för att visa vad den tycker, för att ropa bu eller bravo. Musik får oss att reagera med kroppen. Ord inte lika mycket. Det är trots allt lättare att höra när någon sjunger Aida falskt än om någon spelar Ofelia falskt. Jag minns en hjältetenor som inte var vatten värd på La Scala och en berömd sopran som hade blivit för gammal på Covent Garden i London. Grymma avrättningar av ett slag som jag lyckligtvis sluppit bevittna på Dramaten.

I Sverige har publiken av hävd varit diskret. Man anar en viss folkrörelsepuritanism i synen på teaterns konst som ”borgerlig”. 1970-talets kulturpolitiska reformer bidrog till en avdramatisering av teaterbesöket som en klassfråga och social symbolhandling. Den uppsökande teatern tog saken i egna händer och kunde dyka upp på arbetsplatser och fritidsgårdar.

Någon gång under denna radikala sjuttiotalsera blev det vanligt, för att inte säga obligatoriskt, att ensemblen skulle applådera publiken efter föreställningen. Ingen premiär utan ömsesidiga applåder. Varifrån kom detta lustiga påhitt? Från dagis? Från Kina och de på den tiden så populära partikongresserna? Jag misstänker det. Ledarna som applåderade folket som tack för att det applåderade ledarna ...

Vi kastar ofta avundsjuka blickar på den tyska publiken som inte räds att visa sina åsikter mitt under och efter föreställningen. Jag var med om en visselkonsert när Peter Weiss ”Viet Nam Diskurs” hade premiär i Frankfurt 1968. Den kostymklädda delen av publiken samlade sig till en kör av högljudda protester, medan anhängarna svepte in Peter Weiss i FNL-flaggan.

Men även betydligt fredligare bataljer kan utspela sig på tyska teatrar, som när jag såg en helt opolitisk ”Hamlet” på Berliner Ensemble och halva publiken buade och vi andra applåderade med liv och lust. Några övertygade om föreställningens konstnärliga förtjänster, resten lika förvissade om dess brister.

Den franske litteraturkritikern Roland Barthes skriver i en av sina tidiga essäer om den borgerliga publiken som applåderar skådespelarna som betalning för att dessa anstränger sig så att svetten lackar på scenen. Ett slags lönearbete. Ju större kraftansträngning, desto högre bravorop.

Det skulle behövas en ny Barthes för att förklara vår tids stående ovationer. De speglar så vitt jag förstår ett skifte i samhällsklimatet. Från lönearbete till upplevelsekultur. Våra skådespelare har blivit varumärken som konsumenterna gillar eller dissar. Fast hellre gillar eftersom applåderna säger något om att vi är positiva och har valt rätt, att vi inte är misslyckade och har lagt vår röst på en förlorare.

Alltså är det knappast förvånande att dagens publik, som oavbrutet uppmanas att klicka, twittra och att rösta på nätet, svarar med samma reflexartade beteende på teatern. Den disciplin som härskade förr är på gott och ont avvecklad. Publiken är den nya huvudpersonen.

Topplistor, galor, kocktävlingar och en strid ström av prisutdelningar har lärt oss att dina applåder ”gör skillnad”.

Och att kritikerns omdöme gör allt mindre skillnad.

Ingen stor sak, kan man tycka. Att publiken tar kommandot borde rimligen betyda att förståsigpåarna får konkurrens. Ett slut på den kritikerdominans som skriver historia. En demokratisk vinst och en sund misstro mot experternas beskäftiga förmaningar.

I den pågående debatten om litteraturkritiken, den som Kjell Espmark initierat, hägrar en annan tid med en mer decentraliserad och levande kontakt mellan författare och läsare. Författaraftnarnas popularitet är ett exempel på dessa snabba förändringar i böckernas värld. Peter Cornell noterade nyligen en liknande utveckling på bildkonstens och de privata galleriernas område (Expressen 2/1).

De stående ovationerna har inte desto mindre en ganska komisk sida. De sätter om inte annat kritiken på plats. Under sjuttiotalet var samförståndet mellan scen och salong ideologiskt. I dagens kommersiella upplevelsekultur är ovationerna mer löpsedelsaktiga, även i betydelsen förhastade. Det händer att de mest medelmåttiga föreställningar får hela salongen att ställa sig upp och ropa sitt bravo. Som i ett självbespeglande system av feedback och återkopplingar som man inte vet var de börjar och slutar. Utom i succé.

Vi är alla beredda att betala för att få stå upp och applådera. Och dela med oss av upplevelsen. Man tar en bild av sig själv i bänkraden och sänder den till vännerna som ett minne av en lyckad kväll. Mobilen kan även fungera som en välkommen tröst för den som blivit ditsläpad

av sin partner. Vid en premiär nyligen ägnade min bänkgranne drygt halva tiden åt sin smartphone. Han gick uppriktigt sagt inte miste om så mycket.

Att kritiken driver åt samma håll är ingenting att moralisera över. Den har som framgått av debatten usla arbetsvillkor. Inga fasta anställningar längre, frysta honorar, krympande spaltutrymme. Alltså har även kritiken blivit snällare och avstår ofta från att skriva sanningen.

Det är bara att gilla läget.

Leif Zern teater@dn.se “

DN 13 feb 2015:

“ Ny teknik gör det osynliga synligt

Det osynliga kan bli synligt. Med ny teknik kan forskarna se vad som döljer sig under ytan på gamla konstverk, återskapa ruinstäder och beskriva mikroorganismer i havsdjupen.

DN i San José.
Årets höjdpunkt för en vetenskapsjournalist är att få åka på konferensen AAAS i februari. Den ordnas av ev av världens största vetenskapliga sammanslutningar: American Association for the Advancement of Science.

I år är konferensen i San José i Kalifornien, i Silicon Valley, världens mest kända centrum för it- och elektronikindustri, där tusentals små och stora dataföretag, många med rötterna i Stanforduniversitetet, har sin hemvist. Det passar ovanligt bra med årets tema: ”Innovations, information and imaging”: innovationer, information och visualisering.

Visualisering handlar om hur ny teknik har revolutionerat forskningen och gjort det osynliga synligt. Dna-analyser av innehållet i en droppe havsvatten talar om vilka mikroorganismer som lever i havet och hur de påverkas av miljön, ljusteknik visar vad som finns under ytan på gamla konstverk och hur konstnärer som Hieronymus Bosch målade sina tavlor, arkeologer kan skapa tredimensionella modeller av ruinstäder, och kemister kan följa vad som händer i detalj när atomer av olika ämnen reagerar med varandra.

Det ger helt nya möjligheter för forskarna att analysera sina data, presentera dem och göra dem tillgängliga och begripliga för

människor. Att göra forskning tillgänglig och begriplig är målet för alla oss forskare, kommunikatörer och vetenskapsjournalister som är här på AAAS.

Ett mycket bra exempel på det fick vi vid förra årets konferens i Chicago, när skådespelaren Alan Alda, som var hedersgäst, visade filmen som vann hans tävling: förklara vad en låga är så att en elvaåring begriper. Den är väl värd att leta upp på youtube och titta på.

I år ser jag fram emot att höra mer om smarta glasögon för äldre, som kanske kan ändras efter bärarens vilja, och avancerade kontaktlinser, om objektiva sätt att mäta smärta, om e-cigaretter är bra eller dåligt, om exoplaneter och ifall vi ska försöka få kontakt med liv på annat håll i universum, om hur mycket plast som hamnar i haven, om hur den personliga inte-griteten ska värnas när mängder med data från sökmotorer och sociala -medier ger forskarna ger helt nya möjligheter att studera våra beteenden, och om de två stora smygande hoten: klimatförändringarna och antibiotikaresistens.

Det kommer vi förmodligen också höra mer om under första eftermiddagens utflykt till IBM:s forskningscentrum, med temat: att skapa ett ekosystem för innovationer för att lösa 2000-talets stora och globala utmaningar.

Maria Gunther maria.gunther@dn.se “

DN 13 feb 2015:

“Stor prisskillnad på bredband till villa

Det kan skilja tiotusentals kronor på olika erbjudanden för att dra in bredband till en villa. Det visar en ny rapport från Post- och telestyrelsen, PTS. – Det gäller att vara noga med att se vad som ingår i priset, säger Karin Fransén på PTS.

Priser för bredband via fiber varierar både för villaägare och för dem som bor i lägenheter. PTS har genom ett antal stickprov undersökt priserna. Resultatet redovisas i en rapport som presenteras på fredagen och som DN tagit del av.

– Det är stor spridning på priserna och det beror mycket på vilken anslutning till villor som ingår men också vilken kommun och område det gäller, säger Karin Fransén, marknadsanalytiker på PTS.

Standardpriset bland de cirka 50 aktörer som granskades låg i genomsnitt på 18 000 kronor. Med standarpris menas ett paketerat pris som erbjuds i exempelvis ett helt område. I priset ingick slang och rör, framdragning av fiber till tomtgräns, grävarbeten och håltagning.

Det högsta av de undersökta priserna som erbjudits enskilda mot offert låg på 54 000 kronor och det lägsta på 4 800 kronor beroende på vad som ingick och vilken kommun och område det gäller. Erbjudande utan grävarbete och där en nätavgift ska betalas varje månad låg på 11 000 kronor i genomsnitt. Erbjudande utan grävning och där nät-avgiften ingår kostade 13 000 kronor i genomsnitt.

– Det vi vill lyfta fram är att man ska vara väldigt noga med vad som ingår och inte ingår i priset och titta på totalkostnader över flera år och även jämföra avgifter för nätet och till internetleverantörer, säger - Karin Fransén.

Hon får medhåll från Rolf Lindqvist som är kassör i intresseorganisationen Villaägarna i Nynäs-hamn och som precis varit med och förhandlat fram ett avtal med en bredbandsleverantör på orten som ett drygt tusental medlemmar i Nynäshamn kan ta ställning till. Han är pensionär men har lång erfarenhet från sin yrkesbana som projektledare för att rulla ut stora fibernät.

– Jag har försökt hjälpa till så att vi får hyggliga priser. Som kund är det också viktigt att se till att det finns flera tjänsteleverantörer i nätet och att det är ett öppet nät. Att det finns flera leverantörer av tv-tjänster är också ett plus, förklarar Rolf Lindqvist.

– De som vi avtalat med gör all grävning och drar in kabeln upp till fem meter in i huset, fortsätter han.

Han varnar också att det gäller att se upp med oseriösa aktörer. En varningssignal är om de blandar in rotavdrag i uppgörelsen.

– Det finns lycksökare på marknaden, konstaterar han.

PTS har också tittat på vad fiberabonnemang i stadsnäten kostar. Priserna är betydligt högre för nät med bara en internetleverantör. Genomsnittspriset för 100 megabit i stadsnät med en internetleverantör var 402 kronor mot 304 för de med flera leverantörer.

De lägsta priserna var de där exempelvis föreningar sluter gruppavtal med bredbandsleverantörer. Det lägsta priset för ett abonnemang på minst 700 megabit per sekund med gruppavtal var 225 kronor i månaden medan liknande erbjudanden utan gruppavtal låg på 800–1000 kronor.

Hasse Eriksson hans.eriksson@dn.se

Tips.

Villa: Undersök om det finns flera leverantörer som kan erbjuda fiberanslutning i ditt område. Kontrollera vad som ingår och inte ingår inte när man beställer anslutning. Ta reda på om det tillkommer avgifter till exempel för nät.

Lägenhet: Titta på vilka alternativ som finns där du bor. Jämför om möjligt priserna mellan olika internetleverantörer. Kontrollera också vilken bindningstid det handlar om i fall man skulle vilja byta. **DN**

Källa: PTS “

DN 13 feb 2015:

“ Konsten och politiken. Kritiken måste våga förhålla sig till kvalitet

Min debattartikel om politiseringen av kulturkritiken (3/2) har väckt en del reaktioner. Jag ska besvara dem, men låt mig först förtydliga en sak.

Det finns ingen motsättning -mellan att fästa vikt vid ett konstverks kontexter – upphovsmakarens bakgrund, samhällsklimatet som verket tillkom i, idéer som kan sägas vara inbakade i verket och som det förmedlar – och att låta -verkets konstnärliga kvaliteter komma i första rummet. Att säga att politik inte är det viktigaste när man diskuterar konst är inte att säga att konst är något opolitiskt. Att skilja konstnär från konstverk är inte att sluta bry sig om konstnären som person.

Alice Kassius Eggers tycks dock se en sådan motsättning när hon i -Aftonbladet (3/2) hävdar att jag -förespråkar ögonbindel när konstnärlig kvalitet ska bedömas. Hon anser att en viss musik ”låter intressantare från en 13-årig tjej i Harlem än en 65-årig gubbe från Toronto.” Jag skulle vilja säga att båda dessa fiktiva artister är lika intressanta, eller lika ointressanta – i första hand får man väl lyssna på musiken, och om den inte är intressant blir den knappast bättre av att artistens liv ser ut på det ena eller det andra sättet.

Andres Lokko (SvD 5/2) går längre i uppmärksamheten på artistbakgrund och gör en distinktion mellan konst gjord av de som kommer från överklassen och konst från de som inte gör det. Han citerar punkgitarristen, regissören och författaren Viv Albertine: ”Art by the ruling class will change nothing”. Att det inte stämmer, att exemplen på storartade konstnärer från välbeställda hem är otaliga, är en sak. Men det intressanta är synen på konst som inte kommer från överklassen: denna kan uppenbarligen förändra saker, och bör så göra. Distinktionen blir därför egentligen mellan konst som förändrar och konst som inte gör det.

Vad menas med förändring? Att en stor konstupplevelse kan skaka om och förändra en människa oavsett om den kommer från en arbetarklasstonsättare som -Allan Pettersson eller en överklassdansmusikduo som Daft Punk är självklart. Men om Lokko och -Albertine menar förändring av samhället är det en annan sak. Visst är det -fantastiskt när ett starkt -konstverk får konstruktiva ekon i politiken, som Rachid Boucharebs film -”Infödd soldat” som fick Frankrike att förbättra pensionssystemet för nord-afrikanska krigsveteraner. Men om man fnyser åt all konst som inte åstadkommer politisk förändring, eller strävar efter att göra det, blir den konsthistoria som är kvar otroligt fattig. En sådan sträng syn går inte ihop med att älska konst.

Mats Söderlund skriver (DN 9/2) om min kritik av Ebba Witt-Brattströms sammanblandning av Karl Ove Knausgårds person och hans litterära verk. Han drar slutsatsen att min irritation beror på min identitet som man och min klasstillhörighet. Men han lyckas inte förklara varför man ska blanda ihop litteraturkritik och personkritik. På samma sätt avfärdar han min teori om varför Jonas Hassens Khemiris senaste pjäs, ”Ungefär lika med”, blivit så unisont hyllad, utan att förklara varför jag har fel. Söderlund ogillar själv denna pjäs, och menar att hyllningarna kan härledas till ”ett undvikande av just den position som pjäsen målar in medelklassen och kultureliten i”.

Med andra ord beror hyllningarna på besökarnas identitet mer än pjäsens kvalitet, vilket var exakt vad jag skrev i min debattartikel.

Sam Sundberg (SvD 11/2) påpekar att alla skribenter bär med sig föreställningar och värderingar in i sina texter, liksom konstnärers idéer återspeglas i deras konstverk. Han anser att det är bättre att fokusera på att klarlägga dessa än att ”anlägga en låtsat objektiv ton”. Jag skulle dock vilja hävda att fixeringen vid politiska markörer i ett konstverk eller identiteten hos en konstnär blir ett sätt att fly från frågan om konstnärlig kvalitet. Det är lättare att bocka av en checklista, som ett Bechdeltest. Jag tror inte på ett objektivt, oföränderligt kvalitetsbegrepp – däremot tror jag på begreppet kvalitet, och jag anser att kulturkritik måste begagna sig av det, hur obekvämt det än är.

Nicholas Ringskog Ferrada-Noli musik@dn.se

Håll koll på kulturdebatten

Under vinjetten ”Detta har hänt” sammanfattas de stora pågående diskussionerna. Läs mer på *dn.se/kultur-noje/kulturdebatt/detta-har-hant* “

DN 13 feb 2015:

“ Vittne till Västerhavets skönhet

I havet är det, till skillnad från på land, inte växterna utan djurlivet som uppvisar de mest fantastiska varianterna på skönhet. Som sjöpennan, blomsjöpungen, fransormstjärnan eller cylinderrosen. En för de flesta okänd värld som undervattensfotografen -Tobias Dahlin nu fångat i sin bok ”Västerhavet – en hotad skönhet” (Waterglobe Productions) med förord av Isabella Lövin.

Dahlin visar på det marina livets växlingar under årstidernas gång men blir som allra mest sällsam i bildsviten från vintern då en del arter tagit sig söderut likt fåglarna eller gått ner i djupen för att lägga sig i dvala. En tid av mörker och stillhet då det blev möjligt för honom att fotografera den otroligt skygga och mirakulöst vackra påfågelrörmasken på 25 meters djup i Gullmarsfjorden.

Att Dahlin har ett ovanligt oförskräckt förhållande till havet vittnar också hans berättelse om hur han en stormig oktobernatt långt utanför Grebbestad, på grund av att hans båt försvunnit, blev tvungen att simmande ta sig mot land. Hur han surfade på rygg med de väldiga vågorna, njöt av marelden som glimmade likt vita släp efter honom och sjöng Evert Taubes ”Briggen Blue Bird av Hull”.

Martin Nyström martin.nystrom@dn.se “

DN 13 feb 2015:

“ En charmig fårskock. ”Fåret Shaun” är årets hittills roligaste film

”Fåret Shaun. Filmen”
Regi och manus: Mark Burton, Richard Starzak.
Längd: 1 tim 25 minuter (barntillåten).
Fåret Shaun är den klipskaste varelsen på gården där han bor med sin ulliga flock. Den rödhåriga, närsynta Bonden försöker leda med fast hand men slinter ofta. Fårhunden Bitzer är ambitiös men lätt bortfintad.

Dagarna på gården är sig lika – alltför lika. Shaun inser att hela flocken behöver en ledig dag, och kläcker en plan för att tillfälligt få Bonden ur vägen.

Men det spårar ur. Bonden, en -ärkelantis, hamnar i den stora staden och försvinner. Fåren och Bitzer måste jaga efter för att leta rätt på husse.

Sedan 2007 har fåret Shaun varit stjärna i brittiska bolaget Aardmans sjuminutersfilmer gjorda för tv. 140 episoder har gjorts, serien har sålts till 170 länder. Så långt kan man alltså komma med tre basingredienser: dockor av modellera, dialog utan ord, och så föresatsen att visa världen att det kan vara mer dramatiskt att vara får på den engelska landsbygden än att vara James Bond. Nu visar det sig att greppet räcker även till en långfilm; se den nu, och ni har sett en av 2015 års roligaste komedier redan i februari.

Bara Aardman har blick för den laddade stämning som uppstår då ett får diskret mutar en hårdkokt and med formbrödskivor.

I en scen hamnar bonden i storstaden framför ett par automatiska dörrar som går igen med ett ”woosh”. ”Hoho!”, utropar bonden, klart imponerad. Det är som en gestaltning av styrkan i Shaun-filmerna, det lilla görs till något stort. Med ankor, får och grisar i modellera återskapar regissörerna Mark Burton och Richard Starzak stämningar från rysare och tuffa fängelsefilmer.

Shaun dök först upp i Nick Parks kortfilm ”Wallace och Gromit: Nära ögat” (1995). Geniet Park anas i allt från Aardman, och redan i kort-filmen ”Osten är slut” (1989), med månraketbygge i källaren, fanns den ömsint humoristiska blicken på små figurer med stora projekt.

I Michel Gondrys ”Be kind rewind” (2008) sågs ”swedade” filmer, högst hemgjorda versioner av succéer som ”Robocop” (1987). Aardman är på sätt och vis specialister på swedad film. Första långfilmen, ”Flykten från hönsgården” (2000) var inspirerad av krigsfångeklassikern ”Den stora flykten” (1963). En bit av temat smusslas in här, men av flera anspelningar på filmer är den roligaste en på Martin Scorseses ”Cape Fear” (1991).

Man skrattar i chock, det är så hisnande opassande att citera en så brutalt verk i en barnfilm. Det är ett annat typiskt Aardman-ögonblick: om det är högmodet i att använda modellera till att tävla med Scorsese som gör filmerna komiska, så är det samtidigt övertygelsen att de små dockorna är i Robert De Niro-klass som gör att man älskar Aardman.

Mårten Blomkvist film@dn.se “

DN 14 feb 2015:

“Hanna Fahl: Därför älskar schlagern undergångens visuella uttryck

Det finns fler beröringspunkter mellan postapokalyptisk klyschestetik och schlagerscenografier än man kanske kan tro. När Linus Svenning i kväll inleder tävlingen med att sjunga den dramatiska ödesfrasen ”end of days” (för övrigt också titeln på en risig actionskräckis från 1999 med Arnold Schwarzenegger om hur en komet förebådar Satans sökande efter en fru) omgiven av brinnande trummor är det alltså inte en slump, utan bara ett exempel på hur domedagen lurar bakom konfettin.

Det är sedan länge etablerad konsensus att vi alla, efter att samhället har kollapsat, plötsligt kommer att utveckla en stark längtan efter att klä oss i läder, nitar och skruffig päls samt skaffa dreadlocks/tuppkam och kroppsmålningar. Vi kommer också att vilja elda saker slumpmässigt i olika typer av oljefat och köra ombyggda motorfordon väldigt snabbt. Detta har filmhistorien lärt oss, i exempelvis ”Road warrior” och ”Flykten från New York”. Exakt varför just det här modet kommer att locka oss alla är oklart – det är knappast praktiskt. Det postapokalyptiska livspusslet bör kompliceras något oerhört av att alla måste ta sig tid att färga sin mohawk hela tiden, och såvida det inte finns grossistlager för nitar och bälten i hemliga underjordiska bombsäkra bunkrar, så måste framtidsmänniskan ägna oerhörd energi åt att garva skinn och tillverka modeaccessoarer. Trummor förekommer också i postapokalyptiska skildringar. I brist på finsnideri och elektronik får vi återgå till mer primitiva former av musik, och den jättestora trumman har en naturlig plats vid de omotiverade oljefatseldarna. I filmen ”Doomsday” (2008) har ett gäng människor varit i karantän i Skottland i 35 år och ungdomen utvecklar en säregen underhållningsform som består av tuppkam och lättklädd nycirkus till trummusik.

Melodifestivalen, eller ännu mer Eurovision song contest, är den enda existerande arena där exakt den här estetiken lever och frodas i dag, pre-apokalyps. Förra året bjöd SVT på en mellanakt med eldslukare och trapetskonstnärer klädda som i ”Mad Max”. Linus Svennings pyroteknik är som hämtad ur ”Doomsday”, och hans tatueringar kan med lite god vilja likna de tribalkroppsmålningar som kommer att vara högsta mode efter undergången. Jättetrumman syns årligen i minst tre europeiska Eurovisionbidrag, ofta dunkad på av gladiatorliknande man med skinnbyxa och bar tribaltatuerad överkropp, (se exempelvis irländske Ryan Dolans bidrag 2013 för illustration).

Så, hur hänger det här ihop? Schlager som är så livsbejakande, varför tassar den in på undergångens visuella uttryck? Man skulle kunna tolka det som en musikalisk och estetisk kollaps; Melodifestivalen som en kulturell postmodern postapokalyps där smak och sans slutligen fått ge vika för mer-av-allt-frosseri. Vill man se mörkare på saken är den logiska slutsatsen ganska enkel: när apokalypsen väl inträffar är det dessa människor, vi som sitter i en arena i en mellanstor mellaneuropeisk stad och hänger oss åt tonartshöjningsmusik, som kommer att överleva. Härdade som kackerlackor kommer vi att kravla ut under ruinerna, rycka åt oss Vitrysslands scenkläder och ett par trummor på vägen, sno en motorcykel och återuppbygga samhället. Linus Svennings gener kommer att spridas över kontinenter. Oljefat kommer att brinna. Schlagerstylister utan andra överlevnadskunskaper än hur man tillverkar ett nitbälte kommer att bli civilisationens främsta entreprenörer. Åh, du sköna nya värld.

Hanna Fahl hanna.fahl@dn.se “

DN 14 feb 2015:

”Negerkung” tas bort i nya Pippi

I vårens nyutgåva försvinner n-ordet i Pippi Långstrump. ”Vi byter ut ett ord som skadar barn, men rör inget annat i texten”, säger Astrid Lindgrens dotter Karin Nyman till Boklördag.

Astrid Lindgrens barnbok ”Pippi Långstrump” fyller sjuttio år i år, och givetvis kommer det en fin nyutgåva i samband med jubileet, en ny samlingsvolym med det mesta ur de tre böckerna i Pippi-serien: ”Pippi Långstrump”, ”Pippi går ombord” och ”Pippi i Söderhavet”.

Den här gången försvinner det som varit mest kontroversiellt de senaste åren, n-ordet. Pappa Efraim Långstrump är numera Söderhavskung på Kurrekurreduttön, inte negerkung.

– Vi har diskuterat det i flera år och jag har varit den som mest har bromsat en ändring, säger Astrid Lindgrens dotter Karin Nyman, delägare i familjeföretaget Saltkråkan som har upphovsrätten till Astrid Lindgrens böcker.

– Men jag har varit lite för gammal tidigare, fortsätter åttioåriga Karin Nyman.

– Jag växte upp i en annan värld, när det bara fanns vita människor i Sverige och det var långt, långt till andra folk. På senare år har jag i min skyddade värld tyckt att det där n-ordet, det var ju bara ett ord som hörde historien till, det kunde väl få stå kvar? Men där har jag ändrat mig nu, för det är tyvärr ett ord som används i dag. Det skadar, och då kan vi helt enkelt inte ha kvar det i Pippiböckerna.

Den nya Pippiutgåvan innehåller även andra ändringar. Efraim Långstrump är till exempel inte kung över kurrekurredutterna längre – öfolket heter numera bara kurredutterna. Men det och andra ändringar står Astrid Lindgren själv för, eftersom hon gjorde en lättare revision av böckerna på 1990-talet.

– Hon var ju en pragmatisk barnboksredaktör, som då och då justerade sina texter. Barnperspektivet var alltid viktigast för henne, inte att texterna såg exakt likadana ut från upplaga till upplaga, säger förlagschefen Ann Sköld Nilsson på Rabén & Sjögren.

Trots det har inte Astrid Lindgrens reviderade version tryckts de senaste åren, utan originaltexten från 1945. Förmodligen har det ett samband med att man skulle ge ut Astrid Lindgrens verk i en samlarutgåva. Då återvände man till förs-taupplagornas texter, och Astrid Lindgrens egen, reviderade version fick stå åt sidan.

Det är knappast något ovanligt att det förekommer olika versioner av samma bokmanus, kanske särskilt i barnboksvärlden. Författare reviderar stundom sina egna verk, som till exempel Tove Jansson som skrev flera versioner av några av sina Muminböcker. Förlag och upphovsrättsinnehavare får efter författarens död försöka bedöma vilken version som är vettigast att publicera.

Karin Nyman har själv mött ett antal versioner av just Pippi Långstrump, även om hon inte minns den första versionen som Astrid Lindgren berättade för henne och hennes kusiner under flera år, en

saga med ständigt nya inslag. Hennes kusiner minns den muntliga berättelsen bättre, och blev mäkta förgrymmade när boken för första gången kom i tryck 1945, med några dittills okända Tommy och Annika som plötsligt fick vara med hela tiden. Manuskriptet som sändes in till Rabén & Sjögren skilde sig också på många punkter från den version som slutligen trycktes, och ur--manuskriptet går att läsa i ”Ur-Pippi” som gavs ut 2007.

”Säg mig, om du i dag skulle skriva om ’Pippi Långstrump’, skulle det då bli annorlunda?” frågade Expressens Elisabeth Frankl i en ofta citerad intervju från 1970.

”Ja. Jag skulle ta bort en massa idiotier./…/Spiksäkert är att jag inte skulle ha gjort Pippis pappa till negerkung!” svarar Astrid Lindgren, som redan då tyckte att fyrtiotalsversionen hade sina besvärande inslag.

Men både bokförlaget Rabén & Sjögren och familjeföretaget Saltkråkan har i det längsta dragit sig för att ändra det allra minsta. Historia är historia, och Astrid Lindgrens böcker är skrivna i en annan tid. Den första Pippiboken har sjuttio år på nacken, och nog märks det på många sätt.

– Och Pippi i Söderhavet är ju kolonialistisk när man läser den i dag, även om den var ovanligt antirasistisk för sin tid. I kapitel efter kapitel berättar Astrid hur lika de svarta och vita barnen är, fast de råkar ha det olika och bor på olika platser. Vi byter ut ett ord som skadar barn, men rör inget annat i texten, konstaterar Karin Nyman sakligt.

De senaste åren har diskussionen om fördomar i gamla barnböcker tilltagit, vilket bland andra Rabén & Sjögren har sett mycket av. Det gäller långt ifrån bara Astrid Lindgrens böcker: kritiken mot upphovsmän och bokförlag flödar från diametralt olika håll. Många föräldrar klagar på att det finns kvar gamla fördomar i barnböckerna, medan andra i stället blir upprörda för att deras gamla favoriter från barndomen har ändrats.

– Det är en svår, men nödvändig diskussion som har gjort att vi har blivit betydligt mer uppmärksamma. Vi trycker inte nya utgåvor utan att tänka efter. En del gamla barnböcker kommer helt enkelt inte i tryck igen, mest för att de har blivit ointressanta för dagens barn. Det där kan vara svårt för vuxna att förstå: att dagens barn varken förstår eller bryr sig om sånt som en äldre generation älskat som barn. Det behöver absolut inte ha med rasism eller könsroller att göra, det kan lika gärna vara språk eller berättarteknik som blivit obegripligt med tiden, säger Ann Sköld Nilsson.

Rabén & Sjögren har gett ut några Pippibilderböcker där man har strukit och ändrat med upphovsrätts-innehavarnas tillstånd, eftersom de ursprungliga textböckerna också har funnits tillgängliga. Så kommer det att vara även fortsättningsvis.

– Men det är inte ursprungstexten vi kommer att lyfta fram till jubileet, utan den nya, reviderade upplagan, poängterar Ann Sköld Nilsson. Barn i dag ska kunna fortsätta läsa Pippi Långstrump. Pippi är en osedvanligt modig tjej även i vår tid, och hon behövs.

Både Ann Sköld Nilsson och Karin Nyman betonar att det inte är någon enkel process att stryka i böckerna. Framför allt har Saltkråkan,

som är upphovsrättsinnehavaren, berett ett hårdnackat motstånd. Och det tänker man göra även fortsättningsvis: Astrid Lindgrens texter ändrar man inte i hur som helst.

– Jag skrev ett förord till Pippi för ett tiotal år sedan, där jag förklarade att man inte kunde ändra i texten. Men jag förstod ju inte den gången att det fanns människor i Sverige som fick lida för det där jävla ordet, säger Karin Nyman.

– Alltså ska det bort. Och Astrid hade inte haft några invändningar, det är jag alldeles säker på.

Lotta Olsson lotta.olsson@dn.se

Ny samlingsutgåva i april.

”Pippi Långstrump” kom ut 1945, illustrerad av den danska bilderbokskonstnären Ingrid Vang Nyman. Då hade Astrid Lindgren berättat om Pippi för dottern Karin och andra barn i flera år, sedan Karin hittade på namnet 1941.

Astrid Lindgren skrev tre kapitelböcker om Pippi, alla illustrerade av Ingrid Vang Nyman: ”Pippi Långstrump” (1945), ”Pippi Långstrump går ombord” (1946) och ”Pippi i Söderhavet” (1948).

Samlingsutgåvan ”Boken om Pippi Långstrump” innehåller det mesta av de ursprungliga böckerna, och har givits ut i fyra upplagor tidigare. I slutet av april finns den nya, femte upplagan, i bokhandeln, och innehåller Astrid Lindgrens egna revideringar. “

DN 14 feb 2015:

“ SVT:s nya chef Hanna Stjärne vill veta varför världen ser ut som den gör

Jakten på en ”supermänniska” slutade med att Sveriges Television fann Hanna Stjärne. ”Jag har en stark drivkraft som har hjälpt mig många gånger både i jobbet och privat”, säger den nya tv-chefen.

Inte en stol är tom när pratprogrammet ”Skavlan” snart ska spelas in i studio 2 i tv-huset i Stockholm med bland andra skådespelaren Noomi Rapace och proffsboxaren Mikaela Laurén som gäster. Hollywoodstjärnor och elitidrottare i all ära, men i kulisserna rör sig kvällens kanske mest intressanta besökare – Hanna Stjärne, Sveriges Televisions nyligen tillträdda vd.

Hon ledsagas av projektledaren Per Sinding-Larsen och har många frågor om hur produktionen går till. Tv-branschen är ny för henne trots att hon har lång erfarenhet från public service genom Sveriges Radio.

Om och om igen stoppas Hanna Stjärne i korridorerna av personal som vill hälsa och när sällskapet kommer in i studion i samma stund som Fredrik Skavlan spelar in sin påannons hyschas man av ljudtekniker och andra.

Hon får sätta sig i kontrollrummet och följa inspelningen via en monitor. Dagen efter slår sig 1,9 miljoner svenskar ned i tv-soffan för att se resultatet.

– Jag hade aldrig funderat på vad SVT eller Sveriges Radio behövde förändra.

Det är några dagar efter kvällen hos Skavlan och Hanna Stjärne har slagit sig ned med en kopp te i kafeterian på Oxenstiernsgatan 34, där tv-huset ligger. Det är folktomt. Vintern har svept in Stockholm i en vit mantel och det är högst tänkbart att hon hellre skulle befinna sig i skidspåren; hon åker gärna både längd och utför.

Klockan är några minuter över åtta på morgonen. Om mindre än en timme ska hon leda ett möte med företagsledningen – hon är i princip redan försenad. Det är mycket som ska hinnas med när man försöker sätta sig in i landets ohotat största medieverksamhet medan hela journalistkåren och en stor del av befolkningen undrar vad man håller på med.

SVT har efter förra chefen Eva Hamiltons farväl interimstyrts av kanal- och tablåchefen Thomas Nilsson, men sedan två veckor har Hanna Stjärne tagit den allmännyttiga televisionen i besittning. Nu är det hennes tur att sitta på kontoret och titta på Peter Dahl-målningen ”Färgteve och konjak till kaffet”.

– Men jag har jobbat länge i branschen och har alltid varit intresserad av de här frågorna. Jag går i gång på hur det skulle kunna se ut framöver och hur det kan bli bättre, oavsett vilken roll jag har haft. Jag är intresserad av hur medielandskapet utvecklas och funderar otroligt mycket på hur medievanor förändras och de många nya möjligheter som finns.

Leendet är vänligt men kroppshållningen avvaktande. Mycket av hennes tid går åt till att läsa mejl – hon har själv skickat ut frågor till alla medarbetare om SVT:s framtid och svaren har börjat ramla in. Samtidigt får hon mejl från tittare med egna idéer om vart SVT bör ta vägen.

– Just nu träffar jag så många jag kan och hinner, så i går var jag i Göteborg, för några dagar sedan i Umeå och jag har varit i Malmö. Jag har varit runt på redaktioner och avdelningar och lyssnat på vad de som jobbar här har för tankar och idéer kring hur vi kan utvecklas framåt. Många tänker bättre än en.

Hanna Stjärne har lysande vitsord från tidigare arbetsplatser. Hon förvandlade Upsala Nya Tidning till ett modernt mediehus som utnämndes till årets dagstidning 2013. Som en följd av detta tilldelades kulturchefen Lisa Irenius samma år Stora journalistpriset för årets förnyare, för ett e-boksprojekt, och rekryterades till Svenska Dagbladet. Och Stjärne själv blev 2010, då hon ledde en framtidsutredning på Sveriges Radio, utsedd till årets bästa kvinnliga mediechef.

Då hade hon redan fått Stora Ekopriset två gånger, 1995 och 1999, och Marcus Ölanderpriset för god utrikesjournalistik 2000. Det låter klichéartat när hon säger att hennes drivkraft som arbetsledare har varit att ”försöka skapa så goda förutsättningar jag kan för journalistik och innehåll och det som är bra för läsarna, tittarna, lyssnarna och användarna”, men hennes cv talar i samma riktning.

– Jag har alltid varit en engagerad person, alltid funderat på hur saker kan bli bättre. Har alltid varit intresserad av politik och samhällsfrågor

och människor och att förstå varför. Varför ser världen ut som den gör? Varför har det blivit som det har blivit?

Något konkret?

– Till exempel på lågstadiet var vi några tjejer som spelade fotboll på rasterna. Det fanns inga tjejfotbollslag över huvud taget så då startade vi det första, så att vi kunde spela och så att fler kunde spela efter oss.

Hanna Stjärne växte upp i Enebyberg, ett villasamhälle i Danderyd norr om Stockholm, med två syskon. Föräldrarna var involverade i Svenska missionsförbundet och tog med sig barnen på olika sammankomster, men hon har sedan länge lämnat kyrkan. Det var inte en tillvaro som hårt reglerade familjens livsvillkor men det var inte för henne. I dag beskriver hon sig vara ”en rätt trygg agnostiker”.

– Jag har funderat på vad jag har med mig från den tiden och det är en sorts ideellt engagemang. Det finns saker som är viktigare än en själv, som det är viktigt att engagera sig i. Någonstans startade det ett starkt samhällsengagemang som jag också ser finns inom public service. Journalistik är en väldigt viktig kraft för att ett demokratiskt samhälle ska fortsätta vara just det.

Hon gick i kommunal skola i lågstadiet innan hon flyttade över till Adolf Fredriks musikklasser i innerstaden.

– Mina skolår var präglade av musik på många sätt, upp genom gymnasiet. I skolan sjunger man väldigt mycket, varje klass är en egen kör. Det är en otroligt häftig, kollektiv upplevelse. Man skapar någonting som är större än en själv.

Det var musiken som ledde Hanna Stjärne till journalistiken, tonkonstens dramaturgi som gav upphov till hennes intresse för radion. Runt familjen fanns inget mediefolk. Karriären började på Radio Jämtland i Östersund där hon sommarjobbade under tiden på journalisthögskolan. Hon fick tidigt chefsansvar och det stora reseintresset – hon älskar att resa och tillbringade under 1990-talet mycket tid i Afrika – fick henne att längta efter en tjänst som utrikeskorrespondent.

En sommar testade hon korrelivet i Bryssel där hon första gången mötte Eva Hamilton, hennes företrädare på vd-posten. Hon ville långt bort men hamnade i Norge, ett land hon försökte nyansera gentemot de svenska radiolyssnarna på samma sätt som hon menar att hon alltid går till väga professionellt. Hanna Stjärne säger att hon tänkte att hon hade ”tre år på sig att visa upp gråskalan”.

– Jag var väldigt sugen på att vara korrespondent i Afrika, att försöka ge en så rättvis bild som möjligt, att sätta saker i ett sammanhang. Ofta har det varit en rätt katastroforienterad bevakning, det finns många fler berättelser från den kontinenten. Men det var inte möjligt för familjen då.

Tycker du att svensk journalistik är bra?

– Ja. Och jag tycker att den utvecklas hela tiden och tar kliv framåt och blir bättre och bättre.

Saknas det perspektiv?

– Man måste alltid leta efter och försöka ge en allsidig bild av det man gör. Inom public service har man satsat på utrikeskorrespondenter som få andra medier. Det är ett sätt att försöka göra världen lite mer komplex.

På nära håll då? Eva Hamilton var otroligt glad över de nya lokalredaktionerna, som bland annat ska öppna i Södertälje och eventuellt på Järvafältet i Stockholm.

– Jag tycker att det är väldigt bra att SVT under våren kommer finnas på fler platser för att försöka förstå vilka som är de viktiga frågorna just nu.

Hon har förstås satt sig ned med den avgående vd:n och diskuterat jobbet, under några timmar i höstas. Hamilton gav goda råd och de samtalade en del om rollen, att SVT gläder och förargar väldigt många och att det är viktigt att hitta balansen och kunna ”vara sig själv”.

Pratade ni om SVT:s framtida finansiering?

– Vi svepte över en rad frågor som ligger på mitt bord att fundera över så småningom. Det som är allra viktigast är att SVT har en finansiering som är långsiktig och håller i medieutvecklingen men också ser till att skiftande politiska majoriteter inte kan gå in kring pengarna.

Hanna Stjärne är inte förtjust i det utslag från Högsta förvaltningsdomstolen som innebär att Radiotjänst är tvunget att återbetala pengar till alla som påstår att de endast nyttjar SVT via dator, mobil eller surfplatta.

– Grundintentionen är att licensen ska gälla oavsett vilken skärm du använder för att titta, konstaterar hon. Den som tar del av det vi gör ska vara med och betala för det. Jag har fyra skärmar men betalar bara licens för en av dem, tv-apparaten, det tycker jag inte är rimligt. Utan tv hemma hade jag inte betalat alls.

Jag resonerar kring huruvida avgiften bör vara knuten till varje vuxen person som tittar på SVT och Hanna Stjärne är tyst i några sekunder innan hon pekar ut genom fönstret och säger:

– Såg du att det var en kille som kom med skidor?

Pusslet som är Hanna Stjärne, i mångt och mycket: dottern och familjen, kultur, arbete och havskajak. Det illustrerar henne rätt väl, tycker hon. Resandet får inte tillräckligt med plats men det blir en tur varje år med en kajakande vän och innan hon tillträdde som chefredaktör och vd på UNT hann hon och dottern med en lång resa till Indien.

Anna-Karin Celsing är ordförande i SVT:s styrelse och berättar att man – efter att ha listat de egenskaper som krävdes för jobbet – insåg att man letade efter en ”supermänniska”.

– Vi ville hitta en person som vi bedömde kunde klara de stora frågor som vi står inför och som har en publicistisk och strategisk förståelse, förklarar hon. Det handlar om distributions-tekniken och hur den

förändras, ekonomin och finansieringen, våra rättigheter och att behålla genomslaget. Vårt motto ”Om alla, för alla” låter töntigt, men alla är med och betalar för SVT och därför måste vi vara relevanta och nå ut till alla. Vi måste också vara tillgängliga på de plattformar som människor vill, när folk ändrar beteende. Det är en ganska gedigen checklista, säger Celsing.

De fann Hanna Stjärne.

– Hon har public service-bakgrund och erfarenhet från den kommersiella världen. Hon för med sig ett nytt perspektiv och har väldigt goda vitsord som chef, ledare och strateg. Jag uppfattar henne som duktig, analytisk och empatisk och med ett starkt intresse för både dagens svenska samhälle och morgondagens.

Stjärne satt på tåget från Uppsala till Stockholm när samtalet kom och en lång process inleddes. Intresset gjorde henne glad, hon funderade över om hon kunde bidra och tog därefter frågan till familjen. Som ensamstående förälder med en dotter på heltid behöver stora karriärbeslut grundligt förankras, men syskonen – de hämtar och lämnar ofta varandras barn, kusinerna är nära – och dottern tyckte att det var okej.

Ser du dig som den här supermänniskan som SVT sökte?

– Nej, men jag är en hyfsat energisk småbarnsmamma som precis som alla andra jobbar för att få vardag och arbete och allt att gå ihop. Jag tror att jag i grunden är rätt stark, jag har en stark drivkraft som har hjälpt mig många gånger både i jobbet och privat.

Ältar du saker?

– Nej. Jag sover gott om nätterna. Om jag är med om någonting försöker jag tänka: Varför blev det som det blev? Vad kan jag lära mig? Det är klart att saker inte går obemärkt förbi men jag har ett driv som slår till någonstans. Det finns ett ganska fint uttryck på norska, att man har ”ett gott sovhjärta”. Jag har lätt för att koppla av, för att ha den egna tiden och sfären.

Det pratas alltid om mångfald i mediebranschen, men även du bor, som många andra journalister, i innerstan. Är det ett problem?

– Ja, bekantskapskretsen kan bli begränsad. Jag funderar rätt mycket på sociala medier och det som automatiskt hamnar i mina flöden om jag inte anstränger mig, det är klart att det är män-niskor som är lika mig. Det finns en fara där och jag tror att det förstärks i det digitala landskapet, med människor som rör sig i samma kretsar och tänker liknande tankar. Där har public service en otroligt viktig roll, att utmana det. Att försöka vidga den bilden.

Är det viktigt att SVT är störst?

Frågan får inget gehör hos Hanna Stjärne. Hon tänker inte på det sättet, funderar i stället ”kring kärnan i det vi gör”. Hon skulle inte tycka att det var särskilt kul om tittarsiffrorna föll, men menar att utgångspunkten för det är målet att vara ”allas”.

– Vår roll är någonstans att hjälpa folk att fatta mer medvetna beslut, att försöka hitta sätt att göra det och formulera vad Sverige är i dag,

oavsett om det är underhållning eller samhällsprogram. Jag tittar mer på det än jämför oss med andra.

Du sa att ”samhällsutvecklingen drar isär” Sverige. Hur?

– På många olika sätt. Den senaste tiden har vi sett växande skillnader mellan stad och land. Vi har varit inne på sociala medier och risken att låsas in i en krets människor som är lika en själv. Det är väldigt komplext, om man ska titta på det. I det finns teknikutveckling, globalisering och en långsiktig ekonomisk utveckling. Där har public service en otroligt viktig roll även i framtiden, att fortsätta vara en plats där man möts och där du möter en tanke du inte har tänkt förut eller får en inblick i en persons liv som lever ett liv som inte alls liknar ditt eget; att förstå hur den tänker, att se andra människor brottas med livet.

Behrang Behdjou behrang.behdjou@dn.se

Hanna Lovisa Stjärne

Född: 17 mars 1969 i Danderyd.
Bor: Vasastan i Stockholm.
Familj: En dotter, 9 år.
Aktuell: Som nytillträdd vd för Sveriges Television.
Bakgrund:
Gick ut journalisthögskolan som 21-åring.

Lokalradion i Östersund. Därefter till Ekot på Sveriges Radio, där hon var utrikeskorrespondent i Bryssel en sommar samt tre år i Oslo. 2000 blev hon inrikeschef och två år senare utnämndes hon till P1-chef, den yngsta hittills. 2005 biträdande programdirektör, produktion, 2007 programdirektör utbud, 2011 lämnade hon SR för att bli publisher (vd, chefredaktör och ansvarig utgivare) för Upsala Nya Tidning. Sedan 2015 är hon vd för SVT.

Stjärne ger svar. Tre makthavare inom svenska medier frågar SVT-chefen

1. Alice Bah Kuhnke, kultur- och demokratiminister (MP):

Hur skulle du beskriva utmaningen i att gå från nyhetsjournalistik på en marknad till public service?

Svar: Ännu större frihet att vara kreativ och nyskapande. Ännu större ansvar att vara till för alla.

2. Peter Wolodarski, chefredaktör på Dagens Nyheter:

Om du måste välja, vad satsar du på: Rapport eller Melodifestivalen?

Svar: Skulle jag välja min hjärna eller mitt hjärta? Höger eller vänster ben? Ledarsidorna eller kulturdelen i DN? Nyheter och samhällsjournalistik är ryggraden i public service. Men det behövs mer än det för att bygga en kropp.

3. Karin Pettersson, politisk chefredaktör på Aftonbladet:

SVT styrs av två principer: opartiskhet och att programverksamheten ska präglas av idén om människors lika värde. Hur ska ni hantera denna konflikt när politiska partier som SD växer?

Svar: Det går mycket väl att förena kravet på att stå upp för alla människors lika värde med att ge utrymme ”åt en mångfald av åsikter och meningsyttringar”, som det står i SVT:s sändningstillstånd. Den senaste månaden har vi visat exempel på detta i serier som ”Fosterland”, flera program om hatbrott av ”Uppdrag granskning” och ett antal dokumentärer. “

DN 14 feb 2015:

“Hanna Fahl: Därför älskar schlagern undergångens visuella uttryck

Det finns fler beröringspunkter mellan postapokalyptisk klyschestetik och schlagerscenografier än man kanske kan tro. När Linus Svenning i kväll inleder tävlingen med att sjunga den dramatiska ödesfrasen ”end of days” (för övrigt också titeln på en risig actionskräckis från 1999 med Arnold Schwarzenegger om hur en komet förebådar Satans sökande efter en fru) omgiven av brinnande trummor är det alltså inte en slump, utan bara ett exempel på hur domedagen lurar bakom konfettin.

Det är sedan länge etablerad konsensus att vi alla, efter att samhället har kollapsat, plötsligt kommer att utveckla en stark längtan efter att klä oss i läder, nitar och skruffig päls samt skaffa dreadlocks/tuppkam och kroppsmålningar. Vi kommer också att vilja elda saker slumpmässigt i olika typer av oljefat och köra ombyggda motorfordon väldigt snabbt. Detta har filmhistorien lärt oss, i exempelvis ”Road warrior” och ”Flykten från New York”. Exakt varför just det här modet kommer att locka oss alla är oklart – det är knappast praktiskt. Det postapokalyptiska livspusslet bör kompliceras något oerhört av att alla måste ta sig tid att färga sin mohawk hela tiden, och såvida det inte finns grossistlager för nitar och bälten i hemliga underjordiska bombsäkra bunkrar, så måste framtidsmänniskan ägna oerhörd energi åt att garva skinn och tillverka modeaccessoarer. Trummor förekommer också i postapokalyptiska skildringar. I brist på finsnideri och elektronik får vi återgå till mer primitiva former av musik, och den jättestora trumman har en naturlig plats vid de omotiverade oljefatseldarna. I filmen ”Doomsday” (2008) har ett gäng människor varit i karantän i Skottland i 35 år och ungdomen utvecklar en säregen

underhållningsform som består av tuppkam och lättklädd nycirkus till trummusik.

Melodifestivalen, eller ännu mer Eurovision song contest, är den enda existerande arena där exakt den här estetiken lever och frodas i dag, pre-apokalyps. Förra året bjöd SVT på en mellanakt med eldslukare och trapetskonstnärer klädda som i ”Mad Max”. Linus Svennings pyroteknik är som hämtad ur ”Doomsday”, och hans tatueringar kan med lite god vilja likna de tribalkroppsmålningar som kommer att vara högsta mode efter undergången. Jättetrumman syns årligen i minst tre europeiska Eurovisionbidrag, ofta dunkad på av gladiatorliknande man med skinnbyxa och bar tribaltatuerad överkropp, (se exempelvis irländske Ryan Dolans bidrag 2013 för illustration).

Så, hur hänger det här ihop? Schlager som är så livsbejakande, varför tassar den in på undergångens visuella uttryck? Man skulle kunna tolka det som en musikalisk och estetisk kollaps; Melodifestivalen som en kulturell postmodern postapokalyps där smak och sans slutligen fått ge vika för mer-av-allt-frosseri. Vill man se mörkare på saken är den logiska slutsatsen ganska enkel: när apokalypsen väl inträffar är det dessa människor, vi som sitter i en arena i en mellanstor mellaneuropeisk stad och hänger oss åt tonartshöjningsmusik, som kommer att överleva. Härdade som kackerlackor kommer vi att kravla ut under ruinerna, rycka åt oss Vitrysslands scenkläder och ett par trummor på vägen, sno en motorcykel och återuppbygga samhället. Linus Svennings gener kommer att spridas över kontinenter. Oljefat kommer att brinna. Schlagerstylister utan andra överlevnadskunskaper än hur man tillverkar ett nitbälte kommer att bli civilisationens främsta entreprenörer. Åh, du sköna nya värld.

Hanna Fahl hanna.fahl@dn.se “

DN 15 feb 2015:

“ Gammelschlagern lever vidare

Bra gjort, svenska folket! Helt rätt finalister, och även den -härdade schlagerreporterns hjärta mjuknade.

Vi får väl konstatera att gammelschlagern, moderniteter som selfiepinnar till trots, fortfarande lever. Förra veckan knep veteranen Jessica Andersson en finalplats, trots tråkig låt, och i kväll sjöng och dansade sig superproffset Magnus Carlsson hela vägen till Friends arena. Carlssons klassiska schlager, i lätt moderniserad tappning, var en oerhört snygg och välarbetad liten dänga, och den lilla skrällen var han väl värd.

Mariette var också svårbedömd i förväg, hennes låt (skriven av bland andra Miss Li) hade inte den mest direkta refräng man hört, men det pampiga och stilrena numret fungerade oerhört bra i rutan. Kanske kan hon göra en Loreen? Samir & Viktors fascinerande dumma ”Groupie” fick nöja sig med en -Andra chansenplats, dit också -Linus Svennings arena-Eurovision-dänga tog sig.

SVT:s nya röstningsapp får väl nu officiellt betraktas som en publiksuccé – häpnadsväckande 2,3 miljoner röster kom in under kvällen, till skillnad från de runt 400 000 som varit standard tidigare år. Men kritiken kvarstår: appen gör programformatet ganska obegripligt, den andra röstningsomgången (där bara telefonröster fungerar) blir i princip helt poänglös – det skulle krävas ett mirakel för att förändra resultatet där.

Programmet i övrigt var mysigt. Sanna Nielsen går från klarhet till klarhet – vem visste att hon hade en så pass bra komisk tajming? - Vissa ögonblick i sketcherna är hennes ansiktsuttryck helt obetalbara och fullkomligt träffsäkra. Sissela Benn är också ljuvlig som det störiga barnet Filippa Bark i green-roomintervjuerna. Men kan vi alla bara komma överens om att de fruktansvärda minuterna där Robin Paulsson och Sanna -Nielsen gjorde en ”ironisk rap” aldrig ägde rum? Låt oss glömma dem för -alltid, radera dem från vårt -kollektiva medvetande, och be till -högre makter om att public service inför strikt -totalförbud mot ”ghetto-satir”.

Fakta.

Till final: Mariette och Magnus Carlsson.

Till Andra chansen: Samir & Viktor och Linus Svenning.

Utslagna: Marie Bergman & Sanne Salomonsen, Emelie Irewald och Neverstore

Nästa lördag hålls deltävling 3 i Östersund, därefter väntar Örebro. Andra chansen hålls i Helsingborg och finalen går i Stockholm den 14 mars. Vinnaren tävlar i Eurovision Song Contest i Wien i maj.

Dn “

DN 15 feb 2015:

“Karin Bojs: När vårt språk kom hit från stäppen i öster

Nya rön som blev offentliga i veckan har i princip löst en fråga som forskare har tvistat om i hundra år: varför halva jordens befolkning talar indoeuropeiska språk.

Krönika

Den senaste tiden har det tidiga 1900-talets rasbiologi fått mycket uppmärksamhet. Sveriges television sände nyligen en dokumentär av Maja Hagerman om rasbiologisk dokumentering av samer. Björn af Kleen här på DN har skrivit reportage om Karolinska institutets samling av skallar.

Båda har gjort utmärkta jobb. De undviker att falla i en vanlig fälla där rasbiologin klumpas ihop med biologi i största allmänhet, med genetik och med Charles Darwin.

Utmärkande för rasbiologin var inte bara att den var rasistisk och oetisk. Det var dessutom under-målig vetenskap. Den utgick till stor del från påhittade fakta.

Visst var det tidiga 1900-talets genetik en inspiration – särskilt Mendels återupptäckta rön om arvsanlag. Men rasbiologins rötter kan också sökas i dåtidens överdrivna nationalism – i vår del av Europa särskilt germanismen. Den hade vuxit fram steg för steg sedan åtminstone 1600-talet, och spåren syns tydligt i opera, litteratur, historia och arkeologi.

En av de mest tongivande var arkeologen och lingvisten Gustaf Kossinna (1858–1931). Han hävdade bland annat att det fanns en ”arisk ras” som är överlägsen andra raser, och att det var ungefär samma sak som ”germaner”. Urhemmet – på tyska ”urheimat” – för de ”ariska” eller indoeuropeiska språken skulle finnas i nuvarande Tyskland och Polen, hos en arkeologisk kultur som kallas snörkeramiker.

Det stora misstaget som Gustaf Kossinna och många av hans efterföljare har gjort, är själva tankemönstret att människor kan delas in i distinkta raser.

Så är det inte.

Modern genetik visar i stället att vi alltid har rört på oss och blandat oss med varandra. Ta vilken avgränsad grupp av människor som helst – den nya dna-tekniken börjar nu kunna berätta vilka andra, tidigare grupper de bräs på.

Om några veckor kommer tidskriften Nature att publicera en banbrytande studie om hur de indoeuropeiska språken kom till Europa. Redan nu i veckan lades texten ut på internet, på sajten BioRxiv, där vem som helst kan läsa den i förväg.

Slutsatsen i studien är att män-niskor som talade ett tidigt indo-europeiskt språk, för ungefär 4 500 år sedan rörde sig från stäpperna norr om Svarta havet mot nuvarande Polen och Tyskland. Det har flera forskare tidigare före-slagit, och från och med nu är det närmast omöjligt att argumentera emot.

Forskargruppen, som leds av David Reich i Boston, har jämfört dna från totalt 94 arkeologiska skelett, varav 25 från tidigare studier och 69 helt nya analyser.

Rasbiologerna skulle vända sig i sina gravar, för resultaten visar att människor i den snörkeramiska kulturen i Tyskland var resultatet av en genetisk blandning. En stor del av deras anor kom från stäpperna i öster, från en herdekultur som kallas Yamnaya.

Men även Yamnayaherdarna var en blandning. Till ungefär hälften kom de från äldre jägarkulturer i nuvarande Ryssland, och till hälften från sydligare bönder i Mellanöstern och Kaukasien.

Resultaten bekräftar också vad svenska forskare slog fast i ett par mycket uppmärksammade studier från 2012 och 2014. Nämligen att jordbrukets spreds till Europa med en våg av invandrare från Mellanöstern, med start för ungefär 8 000 år sedan.

Den nya studien visar alltså att det också kom en stor och viktig invandringsvåg till Centraleuropa för ungefär 4 500 år sedan. Med den kom indoeuropeiska språk, och troligen även metallteknik och många andra kulturella inslag.

Dessa två vågor har i hög grad satt sin prägel på våra liv. Maten från jordbruket äter vi fortfarande, och språket talar vi varje dag.

Karin Bojs vetenskap@dn.se “

DN 15 feb 2015:

“ Vägen till folkets kärlek gick genom tv-rutan

”Knut Ståhlberg, Paris” – den klassiska rösten har tystnat. Förre DN-medarbetaren Mats Holmberg minns en legendarisk journalist med kristallklart språk, fascinerande levnadshistoria och unika franska erfarenheter.

Från 1980-talets somrar kan vi som var med minnas sommarens gängse tillbehör: fågelsång, blomstrande ängar, sol och bad, men just den -tidens somrar hade ett alldeles eget kännetecken. I teves Rapport satt under sommarmånaderna en programledare och förmedlade nyheter med intensiv röst, närmast hypnotisk blick och stora gester, fjärran från något vi tittare hade upplevt tidigare.

Mannen hette Knut Ståhlberg, och när han spände blicken i oss från teverutan visste vi att det var sommar.

Han var före sitt årliga Rapport-inhopp ingalunda okänd för en svensk publik. Som Sveriges Radios korrespondent i Frankrike hade han gjort sig känd som ”Rösten från Paris” och vunnit respekt även bortom kollegernas krets.

Men nu, som sommarvikarie på Rapport, möttes han dessutom av något som bäst kunde beskrivas som det svenska folkets kärlek.

”Vi ÄLSKAR Knut Ståhlberg!” löd en av Expressens löpsedlar från 1980-talet.

I tonfallet kan man skönja insikten om att kärleken inte var helt självklar.

Kurt Ståhlberg anlände – enligt legenden per cykel – till -Paris 1945, kort efter det andra världskrigets slut. Han bosatte sig i stan och skulle senare beskriva flytten som början på hans liv.

Dessförinnan, sade han ibland, hade han inte upplevt -någonting som var värt att nämna. Oavsett sanningshalten i det påståendet skulle det under Knut Ståhlbergs fortsatta liv inträffa åtskilligt som var värt att nämna.

I dag, när levnadstecknare i skilda medier ska försöka skildra Knut Ståhlbergs liv, är det lätt att ta till begreppet -”legendarisk”. Och ja, han var naturligtvis en legend, om inte annat genom att spela den roll den tidens svenska utrikes-korrespondenter förväntades ikläda sig just för att leva upp till begreppet.

Här gällde det att leverera tunga analyser, författade i ett påkostat kontor, snarare än ögonvittnesrapporter från en svettdoftande verklighet.

Kurt Ståhlberg var en högst kompetent skrivbordsanalytiker. Kanske just därför väckte den första i en serie självbiografiska böcker, ”Storklockan i Paris”, ett sådant uppseende.

Här framträdde en skribent med ett kristallklart språk, med en fascinerande levnadshistoria och med unika erfarenheter om fransk nutid. Knut Ståhlbergs självbiografiska böcker -visar sidor hos honom som få kunnat ana.

”Vi ÄLSKAR Knut Ståhlberg!” skrev alltså Expressen en sommardag på 1980-talet, och nu gällde det hans roll som nyhetsankare i Rapport.

Tonläget var högt. Det kunde möjligen krävas eftersom Knut Ståhlberg, med sina yviga gester och franskinspirerade dialekt, på intet vis var älskad av alla. I varje fall inte till en början.

Men när hans somrar som vikarie på Rapport upphörde tycktes den allmänna känslan vara saknad och sorg.

Själv sammanfattar han sitt liv i epilogen till boken ”Ett hörn av paradiset” från 1997:

”Jag har varit lycklig. Jag har fått vad jag velat. Och jag har fått någon att hålla i handen, medan världen rullat förbi som en film på en rökig biograf där någon förklarar att ’kärlek, det är ju så enkelt’.”

Få levnadstecknare kunde ha uttryckt sig med samma skärpa.

Mats Holmberg

Knut Ståhlberg 1919–2015

Svensk journalist och författare.
Han har framför allt rapporterat från Paris, dit han flyttade redan efter andra världskriget 1945.
Förutom journalistiken har Knut Ståhlberg skrivit ett flertal böcker, bland annat en biografi över den franske ledaren och krigshjälten Charles de Gaulle samt självbiografin ”Storklockan i Paris”.
Han var gift med journalisten Britt Ståhlberg Norée. “

DN 24 feb 2015:

“ Operatörernas snålhet slår mot säkerheten

Under måndagen klappade de svenska mobilnäten ihop än en gång. Från morgonen till långt in på eftermiddagen var det svårt eller omöjligt att både ringa och att använda datorkommunikation.

Mönstret var det vanliga. Haveriet är irriterande för alla, besvärande för många och direkt farligt för dem som har oturen att behöva ringa 112 just denna dag. En varning om att larmnumret var svårt att nå gick ut. ”Detta påverkar olyckligtvis hjälpsökande”, skrev SOS Alarm utan att kunna göra mer än att beklaga.

Så vem ska man skylla på? Felet inträffade rent tekniskt hos Tele 2, där en enskild havererad router ska ha varit orsaken. Men även Telenor och Telia påverkades, vilket kan tyckas märkligt. Förklaringen är att operatörernas nät är tätt sammanvävda med varandra. Tele2 och Telenor driver nät tillsammans i det annars okända företaget - Net4mobility.

Även Telia äger en del nät till-sammans med Tele2. Samarbeten som dessa finns till av en enda anledning – att spara pengar. Alternativet är att varje operatör täcker nästan hela Sveriges yta med sitt eget nät. Det är dyrt. Inte undra på att de tar chansen att samarbeta där de kan.

Men bieffekten av gemensamma nät är sårbarhet. Ta nödsamtalen som exempel. Det ska alltid gå att ringa 112 från vilken mobiltelefon som helst. Det har tillverkare och operatörer sett till genom att släppa igenom nödsamtal oavsett vilket abonnemang som används. Gott så.

Men om alla förlitar sig på samma tekniska infrastruktur spelar det ingen roll. När nätet är nere för en så är det nere för alla. Hela säkerhetsmekanismen sätts ur spel.

Därmed inte sagt att det inte går att ställa högre krav. Som DN kunde berätta i januari arbetar Post- och telestyrelsen med nya, skärpta regler. Bland annat ska operatörer tvingas rusta med reservkraft för att klara strömavbrott utan att näten går ned. PTS inväntar nu operatörernas remissvar, men flera av dem har redan uttryckt sig skeptiskt. Invändningarna handlar delvis om hur långt operatörens -ansvar kan sträcka sig, till exempel vid ett -elavbrott. ”Vi kan inte överta elbolagens roll”, som Telia uttryckte det i en intervju med DN.

Andra ifrågasatte att de som privata företag ska axla ansvaret för samhällskritisk infrastruktur utan ersättning från staten.

Konflikten är i grunden mycket enkel – att bygga driftsäkra nätverk kostar mer än det smakar. Det är när man hör det man ska påminna sig om att Tele2 gjorde en vinst på 695 miljoner kronor före skatt, bara under det senaste kvartalet.

Linus Larsson linus.larsson@dn.se

Fakta. Störningar i hela landet

Hela landet drabbades av omfattande störningar i tele- och internettrafiken under flera timmar på måndagen. Kunderna hos Tele 2, Telia och Telenor hörde till de värst drabbade. SOS Alarm påverkades av störningarna då personer ringt från telefoner vars mobil-abonnemang drabbats. Post- och telestyrelsen ser allvarligt på händelsen.”

DN 24 feb 2015:

“Risk för mindre barnfilm på bio

Det nya förslaget för hur åldersgränser på filmer ska sättas får nu hård kritik. Tanken var att göra det billigare för små distributörer, nu kan det tvärtom leda till högre kostnader och färre barnfilmer på bio.

I höstas överlämnades utredningen för en ny åldersklassificering av film till dåvarande kulturminister Lena Adelsohn Liljeroth. En utredning, vars förslag kan förändra delar av den lagstiftning som gällt sedan filmcensuren avskaffades för fyra år sedan.

Under de senaste månaderna har förslaget – som innebär en stegvis förändring mot att filmbranschen övertar ansvaret för granskning – varit ute på remiss.

Hård kritik riktas nu mot utredningens förslag på ett förändrat avgiftssystem.

Folkets Bio bedömer att förändringarna kan innebära en kostnad på en halv miljon kronor, utifrån att föreningen ska granska samtliga premiärfilmer. Den kostnaden överstiger Folkets bios vinstmarginal, menar föreningen.

– En censurlagstiftning enligt förslaget betyder att vi fortsättningsvis bara kan granska sex till åtta barnfilmer årligen. De övriga har vi kort och gott inte råd att granska. De får därmed en automatisk åldersgräns på 15 år. Det betyder att barn och ungdomar får färre titlar att välja

mellan när de ska gå på bio, säger Rose-Marie Strand, filmdistributör vid Folkets Bio.

Svenska Filmuthyrarföreningen framför en liknande åsikt i sitt remissvar. De menar att mindre distributörer missgynnas. Anledningen är de, i jämförelse med starkare aktörer, premiärsätter många titlar med en mindre publiktillströmning.

– På det stora hela ser vi dock väldigt positivt på förslaget. Den här saken går att lösa genom att hitta en taxering efter bärkraft, exempelvis via antalet sålda biljetter, säger Eric Broberg, ordförande i Svenska Film-uthyrarföreningen.

Statens Medieråd anser att utbudet av smalare filmer hotas i och med de föreslagna förändringarna. ”Med det nya systemet inför man i praktiken ett tak för hur många ’smala’ filmer som kan lämnas in per år utan att det ska bli ’ekonomiskt betungande’.”

– Så som förslaget är utformat kommer de första åtta filmerna att bli billiga. Sedan slår en tröskel-effekt in, som innebär att det i praktiken inte blir ekonomiskt försvarbart för de mindre distributörerna att granska fler filmer, säger Johan Karlsson, verksamhetsansvarig för filmgranskning vid Statens medie-råd.

Myndigheter hyser samtidigt frågetecken för sin egen roll som myndighet.

– Det finna en formulering i utredningen om att vi aktivt och utåtriktat ska bidra till *positiva* medieupplever. Men vi anser inte att det vårt uppdrag att skilja på positiva och negativa upplevelser. Vårt uppdrag är att stärka och ge verktyg till barn och ungdomar för att vara medvetna medieanvändare. säger Johan Karlsson.

Utredningens förslag innebär att dagens avgiftssystem för åldersbestämningar ersätts med en administrativ avgift på 800 kronor, samt en granskningsavgift på 48 000 kronor per film.

Granskningsavgiften ska inte gälla de åtta första filmerna med speltid över 30 minuter som filmdistributören låter granska under ett kalenderår.

Utredningens förslag bygger på att majoriteten av filmdistributörerna har lämnat in mellan en och fem långfilmer vardera per år för granskning hos Statens Medieråd de senaste åren. De mindre distributörerna, och utbudet av smal film, skulle därmed främjas.

Kristina Ahlinder¸ var regeringens särskilda utredare:

– Jag har försökt att hitta en modell i två steg som strävar mot självreglering. Det är något branschen vill ha. Vår uppfattning var att granskningen blir billigare totalt sett. Men det är bra med en remissrunda. Det är möjligt att man landar i någon typ av kompromiss, säger Ahlinder, vars uppdrag avslutades i höstas.

Utredningen och dess remissvar ligger i dag på Kulturdepartementets bord. Utredningen och remissvaren ska beredas av regeringskansliet. Förhoppningen är att en proposition kan läggas under året.

– Det finns ganska tydlig kritik mot vissa delar av förslaget, framför allt de delar som gäller åldersklassificering. Exakt vad som finns med i propositionen är för tidigt att säga, säger Kristoffer Talltorp, pressekreterare.

Hugo Lindkvist hugolindkvist@dn.se

Åldersgränser på film.

Den 1 januari 2011 avskaffades den obligatoriska förhandsgranskningen av film som ska visas offentligt, den så kallade vuxencensuren. Sedan dess förhandsgranskas endast filmer som ska visas för personer under 15 år.

Distributörer kan välja om de ska granska en film eller låta bli att granska en film. En film som ska visas offentligt och som inte lämnas in för granskning får automatiskt 15-årsgräns.

I dag betalar filmdistributörerna en avgift för varje film som granskas i syfte att fastställa en åldersgräns. I utredningens förslag ersätts dagens avgifter – som består av en grundavgift, en speltidsavgift och en avgift för tillståndskort – med en administrativ avgift och en granskningsavgift, som gäller från och med den nionde långfilmen som granskas.

Källa: Kulturdepartementet, Statens medieråd. “

DN 24 feb 2015:

”Storstaden har blivit norm”

“ Storstadsbon är modern och välutbildad medan landsortsmänniskan är arbetslös och misslyckad – det är den bild av Sverige som medier och populärkultur förmedlar. När det urbana blir normen vidgas klyftan mellan stad och land.

I helgen publicerade Expressen ett reportage om arrangemanget kring Melodifestivalen i Östersund. Texten har bland annat retat upp Bosse Svensson, tidigare chef-redaktör för Östersundsposten och numera lokalpolitiker. I ett blogg-inlägg skriver Svensson att han blev rasande över den nedlåtande tonen.

Detta är ett bara ett i raden av exempel där storstadsbaserade journalisters skildringar av landsorten väcker starka känslor i landet. Kulturgeografen Madeleine Eriksson vid Umeå universitet har forskat i hur det Sverige som ligger utanför storstäderna skildras i medier och populärkultur. Enligt Eriksson går det att urskilja en tematik och den är inte särskilt smickrande.

– Inom populärkulturen så återkommer den bakåtsträvande och lite misslyckade mannen hela tiden. Inom nyhetsrapporteringen är tematiken mer nedtonad, men bevakningen bygger till viss del på stereotyper om outbildade och omoderna människor. Landsbygdsbon pekas ut som ”den andre”, säger Madeleine Eriksson.

Samtidigt har begreppet urban laddats med ett antal positiva värderingar.

– Den urbana människan är per automatik modern och storstaden är normen. Allt annat är avvikande. Det här har naturligtvis ingen verklighetsförankring alls. Självfallet finns det outbildade människor i Stockholm, men de representeras sällan, säger Madeleine Eriksson.

Enligt medieforskarna Magnus Andersson och André Janssons bok ”Landsbygdens globalisering” från 2012 finns det en generell uppfattning bland svenskarna om att medierna bidrar till att öka splittringen mellan stad och land.

Enligt Madeleine Eriksson kan utvecklingen bidra till att sprida en retorik som gör gällande att den som bor på landsbygden och är arbetslös får skylla sig själv.

– Det är en del av en individualiseringstrend där vi bär ansvaret för oss själva till hundra procent. Man skulle kunna välja att se detta som ett strukturellt och politiskt problem. I stället blir det individens problem. Sedan kan man fundera över hur det är att bo på en plats som konsekvent beskrivs som problematisk. En plats som alla lämnar. Bland de som bor på landsbygden kan det också bidra till att forma en vi-och-dom-mentalitet, säger Madeleine Eriksson.

Jens Runnberg är politisk redaktör på Dalarnas Tidningar. Han säger att Stockholmsbaserade mediers rapportering kring tillvaron utanför huvudstaden gärna präglas av en exotisering.

– Trivialiteter tillskrivs ofta en stor betydelse. När det gäller Falun så tjatas det hela tiden om röda hus. Inte fan är det någon som tänker på det i Falun, säger Jens Runnberg.

Han är emellertid kluven till Expressens text om Melodifestivalen i Östersund. I någon mån är texten en vulgärskildring, anser han. Vissa passager tangerar en nidbild av orten.

– Men de lokala politikerna får reportern gärna driva med. Deras föreställning om betydelsen av att Melodifestivalen kommer till stan är Grönköpingsmässig. De som säger att det leder till inflyttning förtjänar att hånas grundligen, säger Jens Runnberg.

– Det är klart att det här inte välter Östersunds ekonomi. Men i viss mån är det de här aparta grejerna som lokala politiker går i gång på. Om vrångbilden kring centrum och periferi inte fanns så skulle inte arrangörerna kunna skörta upp periferin.

Andreas Nordström andreas.nordstrom@dn.se “

DN 24 feb 2015:

“ Kristofer Ahlström: Huvudstadens medier vidgar klyftan mellan stad och land

Anna Kinberg Batras geografiska revisionism, där hon förlade de svenska fjällen till Falun, blev förra veckans mest omtalade politiska fadäs. Eftersom Kinberg Batra en gång fällt domen att ”Stockholmare är smartare än lantisar” var det många som revanschbelåtet gnuggade händerna. Men framför allt innebar det en ytterligare breddning av klyftan mellan stad och land, ett vi mot dem.

Kopplat till det känns Expressens helgreportage ”Det är kul när det händer nåt” (21/2) som en tanke. Kulturredaktionens utsände, Björn Barr, åker till Östersund för att undersöka hur staden påverkas av sin deltävling i Melodifestivalen.

Snart förvandlas dock reportaget till en uppräkning av detaljer förmedlade med överseende ton: det påpekas att grillbuffé serveras och att Friskis & Svettis arrangerar ”mellojympa”.

Som gotlänning är jag van vid skildringar av det rurala som exotiskt eller näpet. När Jordbruksverket presenterade statistiken att det fanns fler kor än människor på Gotland – 62 990 mot 57 221 – mynnade det ut i muntra notiser, snarare än i diskussion om avfolkningsproblematik.

Melodifestivalen som kulturellt biståndspaket ger Barr inte mycket för, och menar att ”för en utomstående betraktare leder den rurala entusiasmen lätt tankarna till de döende bruksorter som frenetiskt greppar efter varje tänkbar livboj”.

Nyckelordet är ”utomstående”. Enligt SCB:s rapport ”Folkmängd 2014” (19/2) är Östersund en kommun som ökar i invånarantal och har nu passerat en befolkningsmässig milstolpe på 60 000 invånare, vilket Barr uppenbarligen är medveten om – men är ändå så låst i sitt perspektiv att han ser lillebrorskomplex överallt och behovet av en ”glaminjektion” för kommunen.

När lokalpressen går under (i förra veckan kom beskedet att Dagbladet i Sundsvall läggs ner) marginaliseras landsbygden i medieutrymmet. Sett i det skenet framstår Expressens text som cyniskt klickbete för att fånga läsare utanför storstäderna – om viralspridning sker i ren ilska syns som bekant inte i statistiken.

Stefan Nolervik på Östersunds-Posten bloggade att, ”Det är ju kul när ni en gång masar er hit, men försök då vara lite konstruktiv, och sprid inte era redan förankrade fördomar om oss som råkar bo här.”

Det är inte en fråga om provinsiell protektionism eller tolkningsföreträde – man måste inte bo i Jämtland för att få skriva om Jämtland – utan om synen. Vilka detaljer som fastnar på storstadsblickens näthinna. Barr avslutar själv med att konstatera: oavsett hur många melodifestivaler som turnerar runt så ”slits Sverige sönder mellan stad och land”.

Det är en utveckling som tyvärr påskyndas av hans egen artikel.
Kristofer Ahlström kristofer.ahlstrom@dn.se “

DN 24 feb 2015:

“ Mats Svegfors: Det är orimligt att vissa frågor dödskallemärks

Helena Groll frågade i tisdagens Studio Ett Israels Stockholmsambassadör om inte judarna själva hade något ansvar för den tilltagande antisemitismen i Europa. Ambassadören var tillräckligt alert för att inse att nu hade redaktören sagt något som tillhörde det som den språkliga korrektheten inte tillåter. Så han svarade inte utan vände frågan mot Helena Groll. Och jag vet inte, men har inte svårt att gissa, vad som sedan hände. Som radiochef var jag vid något tillfälle utsatt för nätaktivister i ett inte alldeles olikt fall. I tisdags kom ursäkten för att fel fråga hade ställts redan innan programmet var slut. Och sedan gick ledningen i Sveriges Radio på någon nivå in och retuscherade i historieboken. Det ändrades i arkivet. Det som faktiskt sades i programmet är inte längre sagt. Det går inte att bedöma om det i det sammanhang där det sades var motiverat.

Det ligger i intervjuandes metodik att man ställer kontradiktoriska frågor. Det var vad Helena Groll gjorde. Avsikten är just att få fram det viktiga svaret. Det var en intervju som rörde sig med besvärliga kategorier. Den israeliska ambassadören lyckades med bedriften att förklara tilltagande europeisk antisemitism med att det numera finns så många muslimer i Europa. Det hade varit rimligare att klippa bort vad ambassadören tyckte än vad Helena Groll frågade.

Jag tycker att det är hårresande att göra ”judar” eller ”judarna” enskilt och kollektivt ansvariga för den politik som staten Israel driver eller för de åsikter som ett antal konfrontatoriska judiska aktivister har. Så långt håller jag verkligen med DN:s chefredaktör Peter Wolodarski. Men det hindrar inte att tankefiguren finns och är alltför vanlig. Det är då inte orimligt att ta fram och demontera den. Orimligt är dock att börja dödskallemärka vissa frågor.

Orimligt är också att göra ”muslimer” ansvariga för terrordåden i Paris och Köpenhamn – eller för antisemitismen i Europa.

Detta är vi duktiga på. Bara under de senaste veckorna har jag varit med på två seminarier där deltagande muslimer har avkrävts avståndstagande från terror som politiskt medel. Varför då?

Lika fördummande som det är att försöka förbjuda ord och frågor, lika klargörande kan det vara att försöka förstå de konnotationer som de ord och begrepp har som vi använder. Utan varje kritisk reflektion rör vi oss med begreppet ”jihadister”. Vi använder begreppet jihad, som har en mycket vid syftning i islam, och sätter likhetstecken med terrorism. För att inte tala om ”islamism”. Tyvärr är begreppet väl etablerat. Jag ser på min så godhjärtade muslimske svärson varje gång som vi gemensamt lyssnar på nyheter i radio eller ser nyhetsprogram i tv och det talas om islamism. Och det görs nästan alltid. Bildligt talat rycker det till i honom. Det sätts likhetstecken mellan hans religion och hänsynslös terror. Men nä, just det. Det sades inte islam utan islamism.

Språkliga strategier kan vara mycket framgångsrika i det moderna mediesamhället, oavsett om det handlar om att förbjuda eller anbefalla ord och begrepp. Skulle jag för ett antal år sedan ha hittat på en språklig strategi för att odla hat mot islam så skulle jag ha döpt det som förenade ett antal terrorgrupper i Mellanöstern till ”islamism”. Därmed skulle varje rapport om dessa gruppers våldsdåd språkligt och begreppsmässigt komma att förbindas med islam. Dag efter dag, vecka efter vecka, år efter år.
Mats Svegfors “

DN 23 feb 2015:

“ Kjell Espmark: Jag är orolig över det snäva urvalet av böcker

Missförstånd är en av de faktorer som driver debatten vidare. Åsa Beckman ser mitt tal om litteraturkritikens kris som ett svepande angrepp på kritiken. Men det jag talar om är vissa olyckliga följder av en bister verklighet vi båda reagerar inför, med hennes ord ”den stenhårda medieutvecklingen” där ”kultur-redaktionerna blir färre, antalet -röster minskar”. Och där de -frilansar som övertagit recensionsverk-samheten fått allt snävare villkor i fråga om tidsramar och ersättning.

Åsa Beckman finner det ”närapå ofattbart” hur de kvarvarande ”lyckas behålla en så pass hög kvalitet”. Men det är just vad jag säger: ”Med tanke på villkoren har vi ännu i dag en förvånansvärt kompetent litteraturkritik.” De extraknäckande litteraturvetarna och författarna, ”som till väsentlig del bjuder på sitt arbete, gör en mycket viktig insats”. Det är också dem jag hoppas på när det gäller en framtida kritik på nätet vid sidan av en krympande press, med förslag om hur dessa ”mecenater” ska garanteras ersättning.

Jag angriper inte kritiken generellt. Det jag tar upp är de orostecken som hopar sig.

När jag inte nämner namn på de recensenter som exemplifierar en illavarslande utveckling är det ingalunda fråga om ”en väl beprövad maktteknik”. Det är tendenser, inte personer jag vill peka ut.

Det kanske mest oroande är det snävare och alltmer godtyckliga urvalet av böcker som tas upp till bedömning: ”Så ojämlik är svensk offentlighet – vissa böcker blir ’måsteläsning’ och omskrivs i nästan alla tidningar. Andra ignoreras totalt och det behöver inte bero på kvalitet.” Orden fälls av en av DN:s egna kritiker, Kajsa Ekis Ekman (DN 6/3 2014).

Ett annat hotfullt drag är den brist på bakgrundsläsning och fördjupning som följer av frilansarnas kärva ekonomiska villkor. Mitt resonemang på den punkten låter jag en yngre kritiker, Viktor Johansson, ge en munter sammanfattning: ”Här är det nog inte meningen att jag som kritiker ska komma med hela svaret, det vill jag ha mer betalt för” (SvD 12/9 2014).

Det finns inte plats att återge mina synpunkter på de skilda åtgärder man tillgripit för att över huvud -taget synas när kritiken fått en alltmer undanskjuten ställning – än en jagcentrering där bedömaren -fogar in en bild av sig själv i bilden av boken, än en grällare färgsättning med iögonenfallande haussning -eller slakt.

Men denna diskussion av ”orostecknen” sker alltså utifrån solida-ritet med de hårt trängda kritikerna.

Tänk om vi i stället för att beskylla varandra för att vara ”ytliga” och ”populistiska” skulle diskutera hur vi ska hantera kritikens besvärliga läge.

Kjell Espmark “

DN 25 feb 2015:

”Inga svenska hädelselagar

Mannen som liknade ett gudstjänstutrop vid ett åsneskri åtalades. De som ville skada honom gick fria.

En del minns säkert händelsen. Den nämndes i många större medier, bland annat på dessa sidor. Detta var vad som skedde:

En man i Nyköping väcktes en morgon i slutet av juli 2014 av en muslimsk utomhusgudstjänst. Det var utrop i högtalare som hade stört honom. I förhören berättade han att han arbetat sent och somnat först klockan 3, utropen startade vid 7.30.

Över detta blev han så upprörd att han filmade en kort bit av gudstjänsten och lade upp det på Facebook. Han tillade: ”Det här är inte normalt att vakna till en åsna som har ont i magen.”

Efter kort tid tar han bort posten, men det visar sig att den redan har spritts vidare. Snart står en stor, upp-eggad folkmassa utanför hans lägenhet – mellan 100 och 200 personer, enligt polis. Så här säger en polisman i ett så kallat avrapporterings-pm:

”Det finns personer som befinner sig på platsen som vill slå X. Vi i patrullen försöker förklara för personerna på platsen att vi ska gå och prata med X och de ska vänta men så fort vi kommer bort till X som står och väntar på sin adress så kommer det ca 100 personer efter som vill ha tag på X.” En man säger till poliserna ”att några som vill ha tag på X även har knivar på sig”.

”Några av personerna på platsen säger att om inte polisen gör något åt X så kommer de göra det själva. Någon säger även att det inte är svårt att krossa en ruta och ta sig in till X som bor på bottenvåningen.”

Det hela lugnade så småningom ner sig och polisen kunde lämna platsen. Så kom åtalet. Inte mot de personer i folkmassan som varit hotfulla, utan mot mannen som skrivit på Facebook. Brottsrubricering: Hets mot folkgrupp. ”Brottet är inte ringa”, skriver åklagaren i stämningsansökan till Nyköpings tingsrätt.

Rättegången inleddes i november men avbröts då på grund av en teknikalitet. På torsdag upptas den igen. Det är mycket oroväckande att det ens blev ett åtal. Om mannen skulle fällas är det en svensk rättsskandal. Inte minst för att ingen av de som hotade honom har åtalats. Trots att några av dem ska ha haft knivar med sig. Och trots att det fanns poliser på plats som såg alltihop.

Den åtalade har inte uttalat sig om muslimer som ett kollektiv. Han har inte sagt något om religionen islam. Han har inte skändat någon profet eller annan helighet. Han har liknat ett utrop i högtalare vid en åsnas skriande. Det är snarast att likställa med om katoliker skulle polisanmäla alla som någon gång antyder att påvens mössa är lustig.

Förvisso är det mycket ofint sagt. Jag förstår om religiösa människor blir sårade. På vår väg genom livet blir vi alla förolämpade med jämna mellanrum, inte minst gäller detta om vi tar vår gudstro på allvar. Då kallas det hädelse och kan göra rejält ont.

I DN Kultur tecknade nyligen författaren Elisabeth Åsbrink kort hädelsens historia. Madonnas ”Like a prayer” nämndes, liksom Michelangelos ”Den yttersta domen”, August Strindbergs ”Giftas” och fotografen Andres Serranos ”Piss Christ”, som föreställer ett krucifix nedsänkt i något som framgår av titeln.

Den 13 mars öppnar en utställning av just Serrano på Fotografiska museet i Stockholm. Anta att en kristen mobb skulle samlas utanför vernissagen och hota att misshandla honom – och att den enda följden skulle bli att Serrano åtalas för hets mot folkgrupp.

Om detta scenario förefaller otidsenligt, till och med otänkbart – varför skulle händelserna i Nyköping ses på annat sätt? För att den åtalade där inte är konstnär? För att det är värre att likna ett gudstjänstutrop vid en åsna än att i urin sänka ner den som hundratals miljoner människor ser som Gud?

Jag utgår från att mannen i Nyköping frias. Annars sänds en mycket obehaglig signal: Om du säger något om en religionsutövning som kan tolkas som förklenande så hetsar du mot folkgrupp och riskerar upp till fyra års fängelse. Om du däremot samlar ihop några kompisar för att misshandla den som sagt det du ogillar om religionen, då kan du räkna med att ordningsmakten ser mellan fingrarna.

Vi lever i en tid där många, även i Sverige, vill vrida klockan tillbaka och göra gudstro till något okränkbart. Där meningen ”yttrandefrihet är bra, men det innebär inte att man ska ha rätt att kränka andra” ofta sägs – trots att det är vad yttrandefrihet innebär.

Rätten att förolämpa är ingen skyldighet. Respekt är ett nyckelord i all mänsklig interaktion. Ett samhälle där alla oavbrutet ritar profetkarikatyrer, liknar varandras böner vid åsneläten eller nedsänker helighet i piss vore vidrigt och outhärdligt. Men ett samhälle där detta är strängeligen förbjudet i lag vore ännu värre.

Det är i mina ögon omöjligt att se hur mannen i Nyköping hetsat mot en grupp. Han har rimligtvis hädat. Men Sverige har, till skillnad från många obehagligare länder, inga hädelselagar och ska heller inte ha det.
Erik Helmerson erik.helmerson@dn.se “

DN 26 feb 2015:

“Branschen som skriker efter mer personal

Den digitala tekniken utvecklas så snabbt att säkerheten inte hänger med. Det gör att viktiga samhällsfunktioner kan lamslås med hjälp av några knapptryck. It-säkerhetsexperten Anna Rydes jobb är därför ett av de hetaste på arbetsmarknaden.

DN har tidigare berättat att en rad samhällsviktiga fastigheters styrsystem i Sverige ligger helt öppna mot internet, däribland polishus, tågstationer, datorhallar och rymdstationen i Kiruna. Bristande säkerhet gör att värme, belysning, ventilation och larm kan manipuleras på bara några minuter. Man kan också se att antalet hackerattacker som överbelastar olika system ökar. Ett exempel på det är teleoperatören Telia som utsattes för attacker i mitten av december förra året. Attackerna innebar bland annat stora störningar på telenätet och att vissa kunder inte kunde ringa 112.

Det som Telia utsattes för kallas DDOS-attack och är enligt Anna Ryde relativt lätt att genomföra. Nyligen fälldes till exempel en gymnasieelev för en sådan attack mot webbsystemet på sin egen skola, attacken hade han beställt från en sida på nätet.

– Vem som helst kan köpa verktyg för den här typen av attacker på nätet. Det är enkelt, säger Anna Ryde.

Hon anser att it-säkerhet handlar om alltifrån att minimera risken att någon hackar ett kärnkraftverk eller ett flygplan för att sabotera, till att upplysa allmänheten om hur man skyddar sig från identitetskapningar.

Anna Ryde har kodat sedan hon var nio år gammal. Hon byggde egna datorer och hade sönder tekniska prylar för att förstå hur de var uppbyggda under hela uppväxten. På den tiden var det få som tyckte att hon sysslade med något meningsfullt. Hon och vännerna, som hellre satt i en källare och knappade på datorer än att vara ute på rasterna i skolan, motarbetades av vuxna.

Nu ser verkligheten annorlunda ut. Inte bara it-branschen utan alla möjliga företag och myndigheter skriker efter hennes kompetens. En undersökning som branschorganisationen It- och telekomföretagen har gjort bland sina medlemmar visar att it-säkerhet är den kompetens det råder störst efterfrågan på de närmsta åren.

Anna Ryde fick jobb som programmerare direkt efter gymnasiet och har inte gått någon högre utbildning.

– Väldigt många i den här branschen är självlärda och när vi anställer tittar vi på mycket mer än formell utbildning. Tekniken förändras hela tiden och därför är det viktigare att ha ett genuint intresse och en vilja att lära sig nytt hela tiden, säger Anna Ryde.

Hon jobbar sedan fyra år tillbaka på säkerhetsföretaget Sentor. Där är hon chef för en grupp analytiker som arbetar med att hjälpa privata företag med säkerheten på sina hemsidor, hon håller också i work-shopar med externa kunder. Kontoret omgärdas av låsta dörrar som bara öppnas för den som kontrollerats av Säpo.

Varför tror du att behovet av it-säkerhetsexperter är så stort?

– Dels utvecklas systemen så snabbt att den som tidigare har arbetat som vaktmästare på ett företag helt plötsligt kan få ansvar för avancerad teknik. Samma problem finns hos myndigheter. Dels finns väldigt mycket information om alla på nätet och det gör att risken för identitetskapningar ökar. Jag tycker inte att det finns någon som riktigt tar ansvar för allmänhetens grundläggande säkerhetstänk.

Hur ska fler lockas till branschen?

– Jag och mina kolleger jobbar till exempel med att skapa nätverk för unga som är intresserade av datorer.

Anna Ryde tror också att efterfrågan är så stor att företagen själva måste satsa på intern utbildning för att täcka behoven.

Caroline Englund caroline.englund@dn.se

Fakta. Anna Ryde, it-säkerhetsexpert

Namn: Anna Ryde.
Ålder: 24 år.
Utbildning: Har gått ut gymnasiet men har ingen högre utbildning inom it. Är självlärd och har kodat och byggt datorer sedan nioårsåldern.

Yrke: Arbetar på it-säkerhetsföretaget Sentor som hjälper företag att skydda sina hemsidor och nätverk.

Bästa med jobbet: Att man lär sig nya saker hela tiden.

Tips till andra som vill jobba med it-säkerhet: Ge inte upp utan var nyfiken och uppdatera hela tiden dina kunskaper.

Så många jobbar inom branschen: Cirka 300 personer i Sverige

Fakta. Tips om säkerhet

Tips till privatpersoner som vill bli mer säkerhetsmedvetna på nätet:

1 Uppdatera din dator när meddelande om att det är möjligt att göra kommer upp.

2 Klicka inte på länkar som du inte vet var de leder.

3 Ha inte samma lösenord till allt. “

DN 26 feb 2015:

“It-kraschen påverkar fortfarande

15 år har gått sedan it-bubblan sprack, men fortfarande kastar det en skugga över branschen. Inte så att företagen går dåligt, de flesta har återhämtat sig för länge sedan. Men under ett årtionde efter kraschen hade branschen så dåligt rykte att få sökte till it-utbildningarna.

Kommentar
Resultatet är välkänt för alla som har försökt rekrytera duktiga programmerare, it-arkitekter eller andra tekniker: Det är ökänt svårt att hitta folk. Visserligen har intresset för att plugga it ökat de senaste åren, men flera år av tomma universitetsstolar ger eftersläp.

Lösningen brukar stavas outsourcing eller arbetskraftsinvandring. It-branschen hör till de som flitigast hittar personal utomlands, och ju svårare det är att tillsätta positioner desto mer tilltalande blir det att lägga ut verksamheten till andra länder.

Under min tid på tidningen Computer Sweden uppmärksammade vi frågan gång på gång. Alla i branschen nickade instämmande när vi skrev rubriker om kompetenskris och rekryteringsproblem. Men från annat håll hörde man samma rykten om och om igen: Alla fick ju sparken! Att jobba med it är farligt!

Men man kan också vända på perspektivet. Arbetsgivare som ropar efter att anställa betyder också en lysande arbetsmarknad för den enskilde. Jag vet folk som har slitits ur universitetet och erbjudits jobb,

som har slutat på ett företag och direkt blivit pepprade med erbjudanden. Att vara it-utbildad är helt enkelt en bra sits.

Det gäller inte minst it-säkerhet, som av branschorganisationer brukar pekas ut som ett av de hetaste områdena. I dag finns ett antal specialiserade utbildningar inom området. Visserligen är de flesta framstående experter inom området åtminstone delvis självlärda. It-säkerhet är så komplicerat att ingen vanlig utbildning kan göra en till verklig specialist, men med skenande efterfrågan på personal har många arbetsgivare inte råd att vara kräsna. Det är svårt att se en mycket mer framtidssäker bana än inom it.

Linus Larsson linus.larsson@dn.se “

DN 26 feb 2015:

“Litteraturen hamnar i marginalen

Ska vi hålla tyst om litteraturkritikens kris och applådera det som fortfarande finns kvar av den? Någon gång måste vi få kunna diskutera kvalitet och prioriteringar skriver Daniel Sandström i debatten om samtidens kritik.

Man skulle kunna nämna många. Men vi kan börja med Daniel Galera.

Hösten 2014 är en av Brasiliens viktigaste författare på väg till Sverige och bokmässan. Med sig har han en omtalad roman som jag är nyfiken på. I en kort men uppskattande text recenseras så boken i DN, i marginalen. En snabb och kompetent redogörelse för handling och tematik följs av ett rappt omdöme. 1844 tecken. Sedan är det över, boken försvinner från offentlighetens radar fortare än kvickt. Kan Galera klaga? Nej, han är lyckligt lottad. Många recenseras inte alls.

Klipp till dagens debatt. Kritiken av kritiken är populistisk säger Åsa Beckman i en artikel i fredagens DN. Debatten är ”beklämmande”.

Man kan alltid ha synpunkter på debatten, det är ju så de flesta kulturdebatter slutar, som metadebatter som efterlyser bättre debatter. Men om vi först talar om det som gett upphov till debatten, kan vi inte ens enas om att det är det rådande läget som är *mest* beklämmande?

Det är ingen tolkningsfråga. Alla som arbetat med böcker på en tidningsredaktion har tvingats göra sådana besparingar. Och utarmningens negativa effekter på det litterära samtalet och den litterära utgivningen är mätbar och faktisk: färre recensioner, snävare urval, kortare recensioner, sämre villkor för recensenter. Sammantaget pekar utvecklingen i en entydig och dyster riktning, i alla fall för den

som tror att både litteraturen och samhället behöver en professionell, kunnig och självständig kritik och kritikerkår. Det betyder inte att dagens litteraturkritik är sämre, men väl att förutsättningarna för att bedriva den radikalt försämrats, och att dessa klimatförändringar på sikt påverkar mångfalden och litteraturens status.

I den klassiska offentligheten har den professionella kritiken spelat en avgörande roll. År efter år har tidningarna, och public service-bolagen för den delen, visat i ord och handling att litteraturen har ett värde utöver det rent kommersiella. Detta kritiska samtal har också, i sina bästa stunder, varit en del av ett större medborgerligt samtal: det har garanterat att litteraturdiskussionen inte blir för intern, men också fört ut litteraturen och dess nödvändiga frågor till en större publik. Därtill har det också skapat en plattform och viss försörjning för fria intellektuella, vars arbete har ett självklart medborgerligt värde.

Givet detta kritiska läge blev jag ganska häpen över Åsa Beckmans utfall mot kritikens kritiker. Kritiken ska alltså inte kritiseras, i stället ska vi applådera den insats som tidningarna trots allt gör för dagskritiken? Som utgångspunkt för ett kritiskt samtal är den hållningen problematisk, då kulturredaktionerna har makt som mår bra av att granskas, men också symptomatisk. Jag vet av egen erfarenhet att kulturredaktionerna i Sverige utför ett viktigt arbete under stor ekonomisk press, men jag vet också att just denna press påverkar debatten och tidningarnas ställningstaganden.

Kort sagt: kulturredaktionerna får allt svårare att agera som kritiska och självständiga röster, när de allt oftare ska försvara de plågsamma prioriteringar som de tvingas till. I just det ögonblick som journalisterna hade behövt säga att situationen är alarmerande, måste man nu hävda att just den egna produkten står stark och inte svajar trots hårda tider.

Åsa Beckmans artikel avslutas med ett klockrent exempel på denna lojalitetskonflikt: ”Själv tycker jag att det är närapå ofattbart hur de större kvarvarande kulturredaktionerna trots ansträngda ekonomiska resurser lyckas bibehålla en så pass hög kvalitet.” Hos en arbetsledare är det en berömvärd inställning, men som bidrag av en ledande kritiker till det kritiska samtalet räcker det inte.

För hur hårt redaktionerna än tvingas arbeta, så måste vi också någon gång diskutera kvalitet och prio-riteringar. Förläggare har förstås ett intresse av detta: om böcker marginaliseras eller inte recenseras blir det svårare att ge ut dem. När man ser hur godtyckligt framför allt den internationella litteraturen recenseras är det svårt att inte känna oro.

Samtidigt ser jag att denna hårda prioritering inte gäller över hela linjen. Ställd mot ”Fifty Shades of Grey”, nya tv-serier eller Melodifestivaler, så har litteraturen svårt att hävda sig. Det handlar om enkel nyhetsvärdering. Vissa saker anses nödvändiga att göra här och nu, men litteraturen hamnar sällan i den kategorin. Den kan alltid vänta.

Samma sak gäller i förhållande till den rådande debatten, som alltid prioriteras över det litterära samtalet. Som en konsekvens förlorar litteraturen legitimitet som en självklar och självständig röst som i kraft av sin estetik dessutom kan bidra till denna samhällsdebatt. I förlängningen, inom den traditionella offentligheten, väntar för litteraturens del endast reservatet: några specialmärkta sidor på helgen, eller ett timslångt program i public service, som symboliskt ska visa att litteraturen minsann inte är bortglömd.

Den senaste veckan har många jublat och förfasats över SvD:s försök att låta läsarna rösta om vilka böcker man ska recensera. Om man bortser från att en sådan omröstning inte nödvändigtvis bara påverkas av vanliga läsare, utan kanske också av nätverk som står författarna

och böckerna nära, så är satsningen egentligen helt logisk, eftersom så mycket i vår offentlighet redan styrs av läsaraktivitet, i form av digital mätbarhet eller medial anpassning till rådande snackisar. Åsa Beckman säger att *kritiken* av kritiken är populistisk. Verkligen? Populismen är redan en del av kulturjournalistiken, det går inte att säga något annat. Det är ju delvis därför som kritiken – mediernas gossen Gråsten, för att tala med -Aspenström – har så svårt att klara sig.

Så: om tidningarna vill ha verklig läsardialog, vore ett konstruktivt steg att redogöra för varför man väljer att skriva om det ena eller andra, på samma sätt som man nu redogör för annan nyhetsvärdering. Det vill säga aktivt och kvalitativt argumentera för sin publicistiska hållning, och inte bara hänvisa till läsarnas glädje och engagemang – ord som främst hör hemma i prenumerationskampanjer – eller låta siffrorna styra.

Varför förpassas en Daniel Galera till marginalen? Varför bedöms en EL James som så central? Den som är orolig för populismen bör ta även den debatten. Använd de kritiska orden, låt de publicistiska argumenten leva och verka.

Daniel Sandström litteratur@dn.se Förläggare och litterär chef Albert Bonniers Förlag, f d kulturchef på SvD och chefredaktör

Följ debatten på dn.se.

Debatten om litteraturkritiken startade i DN och har pågått under februari. Läs artiklarna på *dn.se/kultur* “

DN 26 feb 2015:

“ Rembrandt lyckades alltid experimentera

Den unika utställningen med Rembrandts sena, nyskapande verk har nu öppnat i -Amsterdam. Margaretha Rossholm Lagerlöf jämför två väsensskilda mästerverk av guldåldermålaren från samma år.

Det är som att bevittna ett kreativt crescendo, inifrån. I Rembrandts sena verk, från 1660-talet, tycks gestaltningen pågå fort-farande, under omprövning. Utställningen ”Late Rembrandt”, som gått vidare från London till Amsterdam, ger häpnadsväckande möjligheter att iaktta och jämföra metoder och stilar, kanske förstå hur han gjorde och tolkade verkligheten i bild.

Rembrandts måleri spänner -mellan skuggrik bildillusion och -fysisk materia, med varierande tjocklek på rörelsespåren i färgen. Man kan till exempel se hur en spets på en manschett är utlagd med färg som om den ersatte tyget mera än avbildade det. Bleka ådror på en gammal kvinnas hand är skildrade genom färgsubstans som följer formen av ådror med en tunn hinna ”hud” överst. Detta återskapande av motivet med färg är ett slags -ytterlighet. Å andra sidan kan man se hur han målade med råa penseldrag. Sådana färgfläckar väcker en känsla av att man ser något som ändras så snabbt att bara ett kort spår kan iakttas.

På en konferens i London nyligen diskuterades Rembrandts experimentella teknik och där demonstrerade den åldrande Ernst van de Wetering (länge den starkaste viljan i det fruktade Rembrandt Research Project, som sållade agnar från vete på världens museer)

varför några målningar han avfärdat som ”elevarbeten” åter måste räknas som -autentiska verk av Rembrandt.

Det har länge varit känt att Rembrandt arbetade med flera stilarter samtidigt (ibland inom en och -samma bild). De utställda verken ger nu rikare tillfällen än -någonsin att iaktta hur stilvariationerna -kommer i spel på de mest oväntade sätt.

Jag besöker utställningen till-sammans med Görel Cavalli-Björkman (som länge ansvarade för Nationalmuseums holländska och flamländska måleri). Tillsammans arbetar vi med en studie om ”Batavernas trohetsed till Claudius Civilis”, en väldig målning utlånad från Konstakademien i Stockholm och vars framtid nu diskuteras (se artikel här-intill).

Det slår mig att en stilistiskt och tekniskt mycket annorlunda målning är från samma år som ”Claudius Civilis”, 1662. Det är den storslagna ”Klädesvävarskråets före-ståndare” (på holländska ”De Staalmeesters”).

Båda målningarna var prestige-fyllda beställningar och komplicerade verk. Trots sin berömmelse fick Rembrandt tävla om marknad. Ett nytt mode på 1660-talet med smak för kalla och starka färgklanger stämde inte alls med hans uttryck. ”Claudius Civilis” refuserades också av rådsherrarna i Amsterdam. Rembrandt fick ta ner den enorma duken, som han måste -skära ned och omarbeta för sig själv.

Bilden var för grotesk, på sina ställen summariskt målad, och -visade ingen heroism i förhållande till det nationella program man hade beställt för det nya rådhuset, med scener ur landets historia – alla med en yttersta syftning på den holländska revolten mot Spanien. I Rembrandts målning ter sig de församlade ”bataverna” (en holländsk folkstam under romartiden) antingen spröda och skröpliga eller oformliga på olika sätt. Den enögde hövdingen tornar upp sig över männen som visuellt bildar en flackande ljusvåg. Hövdingen ger intryck av orörlig tyngd och storlek mera än kraft. En grinande gubbe koncentrerar sig lystet på vinbägaren, vid kortändan av bordet där eden svärs. De skarpa svärden är ritens verktyg, men erinrar också om den väntande striden. Vem av de församlade ska orka svinga något vapen i den striden?

Målningen av klädesvävarskråets ledare är helt annorlunda, med en behärskad virtuos verklighetsskildring i en enhetlig stil. Rembrandt hade framgång med porträtt av styrande grupper som gillen, skrån och kompanier, en holländsk specialitet. Under 1600-talet sysslade många konstnärer med ”själens uttryck” och Rembrandt tar även tillfället i akt att utforska mänskliga karaktärer sedda genom minspel och attityder.

Grupporträttet framställer fem styresmän och en betjänt bakom dem (de stora svarta hattarna identifierar huvudpersonerna). Klädesvävarskråets styresmän och deras tjänare framstår i målningen som om de avbrutits i en handling eller situation. De ses rikta sina blickar snett nedåt, mot den vänstra sidan av bilden, ut ur bilden. (Figurernas blickriktningar tycks sväva mellan ett möjligt intryck av ögonkontakt och en blick som undviker och ser neråt – ungefär som hos nyhetsuppläsare i tv nu för tiden).

Det som tycks ha fångat de grupperade männens uppmärksamhet är alltså inte skildrat, utan placerat intill betraktaren. Männen i bilden ses något nedifrån, de är för-samlade vid ett bord med en praktfull röd

matta. Den hejdade rörelsen och det förändrade intresset uttrycks starkast i en halvstående man som stöder sig på stolens armstöd och på en bok som varit uppslagen och som han markerar med pekfingret inklämt bland sidorna i den till-slutna volymen.

Rembrandt skildrar sex män som plötsligt fångas av något oväntat och okänt, mitt i en akt av ämbetsutövning. Bildkoden är avläsbar som uttryck för fördelad och förhandlad maktposition i ett starkt samhälle utan envälde.

Jag inser att jag betraktar männen just i det mycket korta ögonblick då de inte styr sina utseenden efter sociala roller. De är ertappade, i oplanerad överraskning – ett vagt omedelbart avståndstagande, ett oavvisligt intresse blandat med visst obehag hos någon och med början av ett leende hos en annan, en störning som förändrar dem, kortvarigt eller för alltid.

I ”Claudius Civilis” har Rembrandt bokstavligen klättrat ned från stegen med sin beskurna målning som ännu är i ett tillstånd av visst kaos. Den är påbörjad på nytt, den väldiga visuella rymden i målningen håller på att bli en trång interiör med oklara storleksförhållanden. Han verkar föreställa sig en ”antik” värld som inte har något gemensamt med den vanliga klassicismen. I denna okända forntid finns en konkret vilja till enhet med osäkra villkor, hotad redan från början genom begär och svaghet (just så som Tacitus skildrat dem i den litterära källan för motivet).

”Claudius Civilis” var ett mycket djärvt försök att skildra hur en enhet är byggd på individer, som kan förenas genom handling i ett sammanhang som är hotat från första början. Inför klädesvävarskråets styrelse visste Rembrandt bättre hur han skulle tillmötesgå beställarnas behov av uttryck för högtidlig enhet mellan de styrande. Deras förmåga att styra är inte ifrågasatt i den täta gruppen av väl-utbildade experter i svarta hattar. Ändå -lyckas han experimentera och bokstavligen utsätta sina beställare för det oväntade.

Margaretha Rossholm Lagerlöf

Unik chans att se Rembrandts sena verk.

När Rembrandts monumentalmålning ”Batavernas trohetsed till Claudius Civilis” lämnade Nationalmuseum på grund av renoveringen beviljade Konstakademien ett utlån till Rijksmuseum, i samband med jubileet av det svensk-holländska vänskapstraktatet 1614.

I höstas gick målningen till London och utställningen ”Rembrandt. The late works”, med drygt 30 målningar, 20 teckningar och 30 grafiska blad.

Samma utställning kallad ”Late Rembrandt”, med ytterligare fyra målningar, har nyss öppnat på Rijksmuseum i Amsterdam och visas tom 17/5. Aldrig förr har så många sena mästerverk av Rembrandt visats tillsammans. Rijksmuseum har även en virtuell multimediatur genom ”Late Rembrandt” och arrangerar vandringar genom Amsterdam till platser där Rembrandt bodde och arbetade.

På kontinenten visar ”Exhibition on screen” utställningen på bio, men först till hösten i Sverige.

Parallellt med Rijksmuseums utställning visar museet i konstnärens hus i Amsterdam ”Rembrandts sena elever. Arbeta för ett geni”.

”Projektrum Rembrandt” på Konstakademien i Stockholm håller öppet under hela våren, med syfte att informera och diskutera en framtida placering av ”Batavernas trohetsed till Claudius Civilis”.

Margaretha Rossholm Lagerlöf Professor i konstvetenskap och 1600-talsexpert **“**

DN 26 feb 2015:

“Oklar framtid för svensk konstskatt

Vad ska hända med Rembrandts mästerverk ”Batavernas trohetsed till Claudius Civilis”? Framtiden för Sveriges största konstskatt utreds just nu.

Att Rembrandts monumentala målning ”Batavernas trohetsed till Claudius Civilis” hamnade i Sverige är en lång och speciell historia. Detta mästerverk från 1662 är nu ett huvudnummer i den hyllade utställningen ”Late Rembrandt” på Rijksmuseum i Amsterdam och samtidigt föremål för diskussion i ”Projektrum Rembrandt” på Konstakademien i Stockholm, som äger dyrgripen.

Den är sannolikt Sveriges mest värdefulla konstskatt och var i över ett sekel deponerad på Nationalmuseum, fram till renoveringsstarten häromåret. Men var denna nationalklenod ska visas efter hemkomsten från Holland är en öppen fråga.

– Det är vår skyldighet att utreda hur målningens kan visas publikt framöver, om vi kan klara av att ha den i vårt eget hus. Det andra alternativet är ett återlån till det nyrenoverade Nationalmuseum, säger Susanna Slöör, Konstakademiens ständiga sekreterare.

Vi träffas i projektrummet i Galleri Öst, där målningens bakgrundshistoria presenteras tillsammans med förslag på placeringar i Konstakademiens hus. Här finns även väggtexter om den pågående utställningen med Rembrandts sena verk, som fokuserar på den åldrande mästarens djärva experimenterande och nyskapande metoder.

”Claudius Civilis” är ett sent nyckelverk av Rembrandt Harmensz van Rijn (1606-1669) och skapades till ett väggfält i Amsterdams stadshus. Men beställarna krävde justeringar som konstnären av okända skäl aldrig tillmötesgick. Efter att duken plockats ner slaktades den från 5,5 x 5,5 meter till 1,96 x 3,09. En skiss till kompositionen, som hittats på baksidan av en begravningsinbjudan (!), visar att Rembrandt behöll det centrala partiet och gjorde anpassningar till det mindre formatet.

1734 dök målningen upp på en auktion i Amsterdam och köptes av Nikolaas Kohl, ingift i den svenska släkten Grill. 1798 donerades den av Anna Johanna Peill, född Grill, ”till gagn” för Konstakademien och till minne av hennes make Henrik Wilhelm Peill.

Man vet att ett restaureringsarbete gjordes av konservatorn Erik Hallblad, som lyfte över färgen till en ny duk.

– Originalduken var nog illa åtgången men i dag ryser vi över ett sådant vågspel, säger Susanna Slöör.

Hallblad var professor på Konstakademien och kanske var det därför mästerverket donerades dit. Men denna institution hade länge mycket nära band till Nationalmuseum och Magnus Olausson, chef för samlingarna, tycker att den naturligaste platsen för målningen är på museet:

– Internationellt sett har vi en unik Rembrandtsamling, med sju målningar, en teckningsportfölj och hela den grafiska produktionen. Så ser man till publikens bästa är det på Nationalmuseum man får helheten. Vi äger dessutom verk av Rembrandts kolleger och elever, och planerar en särskild sal för allt detta.

En försäljning till Nationalmuseum har varit nära förestående, finansierad av privata mecenater, men finanskraschen kom emellan. Att sälja är dock inte längre aktuellt för Konstakademien. Två rättshistoriker har gjort en utredning av donationsdokumenten och den rimligaste motsvarigheten till verkets juridiska status i dag är en stiftelse.

Konstakademien tillsatte förra året en Rembrandtgrupp, som har landat i två tänkbara placeringar. Skulptören Leif Bolter, akademiens tf preses, har utarbetat förslagen och byggt modeller i skala 1:20. Det första alternativet är långsmala -Galleri Väst, där målningen kan fällas in i en glasad ”kassett” med lämpligt mikroklimat.

– Eftersom vi inte har råd med vakter så måste vi skydda målningen med ett säkerhetsglas, förklarar Leif Bolter.

Katedrallika Tengbomhallen är det andra alternativet, med en glasvägg från golv till tak. Denna lösning är även brandsäker.

– Vi kan hissa upp målningen på taket med hjälp av en motvikt och evakuera den i en specialbyggd låda, säger Leif Bolter.

Det finns fondpengar till en sådan anläggning. Men nu ska Akademiens ledamöter diskutera och överväga allt ifrån säkerhet, klimat och en värdig inramning, till långsiktiga ekonomiska och praktiska konsekvenser av de olika alternativen. Beslutet måste tas inom en relativt snar framtid och vid ett eventuellt återlån till Nationalmuseum tycker Konstakademien att en visningsersättning kan vara rimlig, vilket staten i så fall får ta ställning till.

Fortsättning följer. **Birgitta Rubin** birgitta.rubin@dn.se “

DN 27 feb 2015:

”Obegripligt resonemang av Mats Svegfors”

“Mats Svegfors har rätt i att begreppet islamism används på ett felaktigt sätt (DN 23/2). I stället för att beteckna strävan efter pånyttfödelse och ett genuint islamiskt samhälle byggt på Koranen, har det kommit att stå för terrorism. Vad detta har med antisemitism att göra är dock svårare att se och Svegfors text hänger tyvärr inte ihop logiskt.

Antisemitism är som all främlingsfientlighet en fördom och i socialpsykologisk mening är fördomar aldrig en konsekvens av den hatades eller bortstöttes beteende. Fördomar uppstår hos dem som konfronteras med andras livsstil, kultur eller religion. I judarnas fall tillkommer föreställningar som etab-lerats och förts vidare i århundraden.

Judarna utgjorde genom sin blotta existens ett hot mot kristendomens sanningsanspråk. Enligt kristen teologi saknade de existensberättigande och drabbades av svåra förföljelser. (Däremot fick de en fristad i det osmanska imperiet). Den kristet färgade antisemitismen kulminerar i vår egen tid under en ateistisk regim som beslutar att det judiska folket måste utplånas från jordens yta.

Med Svegfors logik skulle judarna kunna vara ansvariga även för Hitlers antisemitism, vilket visar hur märklig Sveriges Radios fråga var.

Svegfors tar bestämt avstånd från sammanblandningen av israeler och judar. Trots det anser han att det är berättigat att be staten Israels ambassadör besvara frågan om inte judarna själva bidrar till antisemitism. Hade det inte varit rimligare att gå till rabbinen i Stockholm? I Aktuellt fortsätter Svegfors med att säga att vi alla har ett ansvar, vilket onekligen antyder att judars beteende är en möjlig förklaring till antisemitism.

Om man går tillbaka till Helena Grolls fråga blir en rimlig motfråga: Vad är det hos judar i Sverige, Danmark, Frankrike eller Ukraina som skulle framkalla antisemitism? Att de har en annan religion, omskär sina gossebarn och äter kött slaktat på visst sätt? Att männen bär skägg och kvinnorna huvudduk?

Eftersom det inte går att finna konkreta skäl till att skuldbelägga europeiska judar, återstår två möjligheter.

Antingen går man till den klassiska antisemitiska litteraturens teser om konspiration och världsherravälde, eller gör man europeiska judar a priori ansvariga för Israels politik. Svegfors hävdar att så inte är fallet och hans inlägg blir därmed obegripligt.

Att efter mordet på de europeiska judarna antyda att de själva är ansvariga för antisemitism är ett pinsamt övertramp. Resonemanget strider mot såväl historisk erfarenhet som vetenskaplig forskning och bygger på den farliga föreställningen att människors attityder alltid har en rationell bakgrund.

Kjell Magnusson är docent i sociologi, Uppsala universitet, f d universitetslektor vid Hugo Valentin-centrum.

Kjell Magnusson “

DN 27 feb 2015:

“Fråga Ribbing.

Läsare: Mina vänner tilltalar mig med ”hen” i stället för ”hon”. Jag känner mig inte bekväm med det. Är jag lättkränkt som tar illa upp över ett litet ord? Och hur får jag dem att sluta?

Fråga: Jag har märkt att det i min bekantskapskrets (studenter) titt som tätt förekommer att man väljer att använda pronomenet ”hen” i stället för ”han” eller ”hon”. Jag har givetvis absolut ingenting emot att andra vill bli kallade för ”hen”, men jag själv känner mig inte alls bekväm med det.

Det är nog uppenbart för omgivningen att jag är en kvinna och jag ser ingen anledning att förneka det. Tvärtom tar jag ganska illa vid mig när någon, trots att de vet att jag är en ”hon”, säger ”hen”, då det känns som om de försöker förneka mig min identitet som kvinna.

Min fråga är alltså: Vad svarar jag om någon talar eller skriver om mig som ”hen” trots att de vet att jag är kvinna? Är jag lättkränkt som tar illa upp över ett litet ord? Mina bekanta tror att de gör en jämställdhetsinsats när de pratar så men jag tycker faktiskt att det motverkar målet om jämlikhet mellan könen.

Svar: Det enligt min mening oftast helt umbärliga ”hen” har övergått från praktisk raritet till tjatigt modeord, och används tämligen urskillningslöst. Visst kan det vara behändigt när man inte vill eller orkar upprepande skriva ”han eller hon” eller ”vederbörande” – men vet man att den man talar med eller om är man eller kvinna så finns knappast någon anledning att säga eller skriva ”hen”. Gör det någon nytta? Vad signalerar det? Vem tjänar på det?

Som jag ser det är ”hen” överflödigt för det allra mesta och därvidlag bryr jag mig för en gångs skull inte om SAOL. Ordet är utmärkt för trans- eller intersexuella personer, alltså det tredje könet som för övrigt är erkänt av flera nationer, ännu inte Sverige. Övriga är hon eller han.

Men nu är det tjusigt trendigt med detta ”hen” tycker de som använder ordet trots att de vet vem de talar med eller om. Har de fattat den så kallade galoppen? Kanske är det en tidsfråga innan de som rimligen har rätten till ”hen”, alltså de som tillhör det tredje könet, klagar på att heterosexuella har kapat det.

Däremot tror jag inte alls att de som kallar dig ”hen” har något slags baktanke som att förminska dig som kvinna – då skulle ju ”hen” lika mycket vara ett förminskande av männen.

För att bli av med detta benämnande som du ogillar föreslår jag dig att vara tydlig. Säg ”hördu, visst vet du/ser du att jag är kvinna, och då är jag hon.” Den angelägna hennaren säger kanske då ungefär ”jamen hen är ju så jämställt könsneutralt” och så vidare, och då säger du något åt det här hållet ”jag är jämställd ändå och inte intresserad av att vara könsneutral; det behövs inte något hen för min del”.

Nej, du är inte lättkränkt. Du är normal, och enligt min uppfattning vettig.
Alla är inte det.
Magdalena Ribbing etikett@dn.se “

DN 1 mars 2015:

“ Därför måste vi lura hjärnan att bli moralisk

Evolutionen har inte hunnit anpassa våra hjärnor till globaliseringens utmaningar. Fortfarande värnar den automatiskt om den egna gruppen och är i grunden främlingsfientlig. P C Jersild läser ett tankeäventyr.

Förr kom moralen uppifrån, från Gud. Sedan fick vi moralen utifrån från våra föräldrar. Sedan några år tillbaka kommer moralen inifrån – åtminstone om man får tro den nya experimentalfilosofin. Under den rubriken arbetar filosofer, hjärnforskare och kognitionsforskare ihop och utsätter försökspersoner för knepiga konfliktsituationer – som i ”fångarnas dilemma” – medan en kamera avläser vad som händer i hjärnan.

Hjärnan arbetar med två hastigheter: en snabb och intuitiv process styrd av känslor. Känslor, som rädsla, driver oss att handla snabbt. Tid att tänka efter finns inte, det hela sker automatiskt och omedvetet. Hjärnan kan också arbeta långsamt och eftertänksamt inför problem då magkänslan inte räcker. Men då det medvetna systemet är energikrävande, försöker hjärnan om möjligt peta över processen till automatiken. När vi en gång mödosamt lärt oss något, som att cykla, behöver vi inte tänka efter; vi hojar vidare på autopiloten.

Vi föds med en rad program i hjärnan, för såväl språkinlärning som gång på två ben. Men eftersom evolutionen går så långsamt tvingas vi leva med program avsedda för överlevnad i en helt annan värld än den nuvarande. Detta har varit känt länge, men det är först nu som forskarna har börjat granska hjärnans inpräntade moral och fråga sig om denna i själva verket är kontraproduktiv. Inför ett moraliskt dilemma ”känner” vi ofta vad som är rätt eller fel. Men ibland räcker inte intuitionen om vi står inför ett nytt moraliskt val. I det läget måste man slå på eftertänksamheten. De två systemen kan då råka i konflikt: vi känner för en sak men inser att vi måste handla tvärtom.

Med hjärnavbildning kan man se vilka delar av hjärnan som aktiveras av de olika systemen. Vi behöver inte gå in på detaljer. Det räcker med att veta att magkänslan, ”samvetet”, sitter på framhjärnans insida bakom näsroten och är kopplad till känslocentrum i amygdala. Medan den långsamma eftertänksamheten styrs av ett område utanpå framhjärnan som är centrum för logiskt övervägande och planerande.

Om detta har Harvardprofessorn Joshua Greene skrivit en fascinerande bok, ”Vi och Dom” (Fri Tanke 2014, översatt av Jim Jakobsson). Titeln kommer av det faktum att varje människa är en del i en grupp, eller stam. Samtidigt är varje individs biologiska, egoistiska mål att sprida sina gener. Men om alla individer tillåts vara ohejdade egoister skulle gruppen splittras. Denna balansgång mellan individualism och kollektivism regleras av de båda moralsystemen i samverkan: snabbsystemet styrs av känslor som habegär och erotisk attraktion, men kan bromsas av skuld och skam som håller oss på mattan. Skulle detta inte räcka kan den tröga eftertanken slås på för att likt ett bannande överjag ta oss i kragen.

Systemen har dock en farlig nackdel: de är anpassade för samarbete inom den egna gruppen. Snabbsystemet varnar för allt konstigt och är i grunden främlingsfientligt, medan eftertanken kan verka i båda

riktningarna. Vi kan använda vårt fina kreativa tänkande för att hävda vår grupps intresse på främlingars bekostnad – men också för att hitta kompromisser med andra grupper.

Vi måste – skriver Greene – acceptera att grupper (stammar, partier, nationer) inte bara har olika intressen utan också olika moraluppfattningar. Det kan vara snart sagt omöjligt att rubba förutfattade meningar eftersom de i grunden är intuitiva och känslomässiga. Vi böjer oss bara för fakta i den mån fakta stödjer vår sak. Går fakta oss emot använder vi gärna vårt kreativa tänkande till att ”rationalisera” bort obekväma fakta.

Lösningen skulle då vara att hitta en metamoral – en ”övermoral” – som alla kan om inte precis hylla så i varje fall vara beredda att överväga. Metamoralen bygger på upplevelser som lycka och lidande. Alla, skriver Greene, föredrar lycka framför lidande. Eller, eftersom sökandet efter lycka har en dålig klang, kan man säga att vi alla strävar efter att undvika lidande. (När någon ber mig definiera lycka, brukar jag svara: när tandvärken släpper.).

Den positiva upplevelsen (lyckan) kallar Greene metamoralens valuta. Metamoralen går ut på att maximera mänsklighetens lycka. Om någon har hört det förut, så brukar uppfattningen kallas utilitarism eller konsekvensetik: *att maximera lyckan opartiskt*. Det som till slut gäller är en handlings konsekvenser.

Låt vara att det inte är direkt enkelt att komma överens om vad som menas med goda konsekvenser. Om det alls ska vara möjligt måste bedömningen vara opartisk; min lycka är inte mera värd än din. Moral som bygger på heliga skrifter eller gudsord är därför oanvändbara som metamoral eftersom de kan kräva absolut tolkningsföreträde oberoende av konsekvenserna.

Det finns enligt Greene tre i västvärlden aktuella moralsystem: Aristoteles dygdemoral, Kants pliktetik och utilitarismen. Dygdemoral sägs vara ett stamtänkande där det centrala, dygderna, definieras av den egna gruppen. Kant å sin sida fäster stor vikt vid ”morallagen inom mig”, något som enligt Greene inte är att lita på, eftersom intuitionen är primärt främlingsfientlig och förleder Kant till att kalla svarta ”borna slavar”. Alltså skulle bara den tredje moralen, utilitarismen/pragmatismen, kunna fungera som metamoral i en globaliserad värld där olika stamintressen konkurrerar och kolliderar. Greene beklagar att utilitarism, likt lycka, har fått en nedsättande klang, särskilt dess synonym nyttomoral. Men det måste vi sätta oss över, ty konsekvenser är i längden det enda som går att diskutera mellan vitt skilda grupper.

Utilitarismen är kontroversiell, inte blott för att den anses ytlig, utan för att den kan leda till absurda konsekvenser. En maximering av lyckan säger inget om fördelningen. Ett ofta anfört exempel är fyra människor som behöver ett nytt organ för att överleva. De träffar på en frisk person och hävdar då att för att maximera lyckan måste den friske dödas och hans organ transplanteras till de fyra. På plussidan fyra liv, på minussidan en död. För att hindra detta är den klassiska lösningen att förse människor med mänskliga rättigheter med absoluta förbud, som att ta någons liv för att främja en annans överlevnad.

Greene, som anser mänskliga rättigheter vara resultatet av ett cirkelbevis, menar att utilitarismen kan fungera utan rättigheter. I och för sig erkänner han att rättigheterna är en sorts försäkringar, men helst

vill han klara sig utan dem. I praktiken, skriver han, skulle utilitaristen aldrig göra något så absurt som i organexemplet. Jag är inte lika säker. Själv är jag väl någon sorts utilitarist – men jag vågar inte vara utan mänskliga rättigheter som kan vara den svages enda försvar mot de starka.

Boken rymmer mycket mer än ett kort referat kan rymma. Hans genomgång av abortdebatten är både roande och oroande: han finner att varken motståndarna eller de som är för abort har tillräckligt goda argument. Intressant är också Greenes polemik med en annan forskare på området, psykologiprofessorn Jonathan Haidt. En spridd uppfattning, inte minst i den svenska kulturdebatten, är att värdekonservativa (kristdemokrater, sverigedemokrater, moderater) är okänsliga för andras lidande, för att inte säga onda – medan liberaler (alla till vänster) visserligen erkänns vara känsliga för andras lidande men samtidigt är populistiska, för att inte säga korkade.

Haidt menar att liberaler snarare är ensidiga och lider av dövhet för vissa moraliska värden. Medan värdekonservativa är lyhörda för en större spännvidd av värden. För att undersöka sin hypotes identifierar Haidt sex ”moraliska grunder”: omsorg/skada, rättvisa/bedrägeri, lojalitet/svek, auktoritet/omstörtning, helighet/besudlande och frihet/förtryck. Sedan har han undersökt moraluppfattningarna hos liberala respektive konservativa amerikaner. Och fått sin hypotes bekräftad: liberalerna lider av ett ”moraliskt underskott” och är döva för lojalitet, auktoritet och helighet; i stället bejakar de omsorg, rättvisa och frihet. Medan de konservativa visar sig ta lika hänsyn till alla sex kategorierna. Konservativa är också bättre på att förutsäga hur liberaler kommer att ställa sig till moraliska frågor, än tvärtom. Greene – själv liberal – menar att liberalernas djupa känslor för omsorg, rättvisa och frihet väger tyngre än de konservativas moraliska bredd. Och att liberalernas underskattning av lojalitet, auktoritet och helighet i själva verket är positiv och gagnar en universal moral som utilitarismen.

Likt optimister som Steven Pinker och Hans Rosling anser Joshua Greene att världsutvecklingen i det stora hela går framåt: fattigdomen och krigen har minskat. Hjärnan har under evolutionens gång lärt sig att hjälpligt hantera den egoistiska människans nödvändiga inordning i sin grupp (Jag kontra Oss). Men hjärnan är dåligt anpassad att hantera motsättningen mellan grupper (Vi kontra Dom). Greene listar tre vi-kontra-domproblem som återstår: terrorismen, massförstörelsevapnen och miljöförstöringen. För att klara dem måste vi föra våra urmodiga hjärnors intuition bakom ljuset. Eller för att citera Wittgenstein: ”moralen kan klättra upp på evolutionens stege och sedan sparka bort den”.

En del kommer säkert att bli provocerade av bokens biologiska förklaringsmodeller och Greenes plädering för utilitarismen. Men hur som helst har Greene med ”Vi och Dom” skrivit en högst stimulerande, rolig och pedagogisk bok – ett riktigt tankeäventyr.

P C Jersild

Joshua Greene ”Vi och Dom” Övers: Jim Jakobsson Fri Tanke förlag “

DN 1 mars 2015:

”Religionen bidrar inte till ett bättre samhälle”

“ Statistiken ger svar. Stämmer det att vi får ett bättre samhälle om fler människor utövar och praktiserar religion, så som de stora religiösa samfunden påstår? Tack vare nya omfattande data kan vi i dag besvara frågan – och svaret är nej. Människor i religiösa länder litar mindre på varandra, och korruptionen är högre, skriver Bo Rothstein.

En av de mest överraskande förändringarna både i Sverige och globalt är religionens stärkta ställning i politiken. Jämför vi läget nu med vad som gällde runt 1990 så är förändringarna stora. För tjugofem år sedan var till exempel Israel-Palestinakonflikten i huvudsak en affär mellan sekulära parter. Varken Hamas, Hizbollah eller den religiösa bosättarrörelsen i Israel var då politiska krafter att räkna med. Den ”kristna högern” i USA var en rörelse utan politisk betydelse liksom de många islamistiska våldorganisationer som vi kan se åtskilliga prov på i dag. Även om Sverige i stort sett är förskonat från de mera extrema rörelserna ser vi också här ett ökat religiöst inflytande över politiken. 1991 kom Kristdemokraterna in i riksdagen. Några år senare fick man igenom att en ändring i läroplanen för grundskolan som innebar att skolans verksamhet bland många andra värden också skulle vila på ”kristen tradition” vilket gäller än i dag. Detta innebär att just en specifik religions etik ska premieras och har tillerkänts en särställning i den obligatoriska svenska skolan. Till detta har kommit att vi numera har ett utbildningssystem där även tämligen fundamentalistiskt religiösa friskolor erhåller fullt statsbidrag. Man kan även lägga till att Svenska kyrkan numera agerar som en delvis politisk organisation i många frågor liksom naturligtvis många andra religiösa samfund.

De stora världsreligionerna hävdar ofta att de bidrar till skapa en god, ansvarsfull och medmänsklig etik i samhället. I den gällande svenska läroplanen står det till exempel att den kristna traditionen bidrar till att fostra eleverna till ”rättskänsla, generositet, tolerans och ansvarstagande”. Sveriges muslimska förbund har i sin vision att man ”arbetar mot främlingsfientlighet och rasdiskriminering och har i dess ställe sått kärlek, respekt och närmande mellan folken”. Katolska kyrkan i Sverige säger att man arbetar för att alla människor ska ha ”rätt till ett värdigt liv; en bra utbildning, en rättvis inkomst som man kan leva på och värdiga arbetsförhållanden”. Judiska församlingen i Stockholm framhåller på sin hemsida vikten av att alla församlingsmedlemmar efter förmåga deltar i arbetet för ”att skapa en bättre värld för allas bästa”.

En fråga är då hur väl religionerna lyckas med sina goda föresatser. Eller annorlunda uttryckt, stämmer det att vi får ett bättre samhälle om fler människor utövar och praktiserar religion? Tack vara tillgången till nya, omfattande och jämförande data kan man i dag faktiskt ge ett någorlunda säkert svar på denna fråga. Det världsledande forskningsprojektet ”World Value Study” samlar sedan början av 1980-talet in regelbundet in surveydata om människors förhållande till religion i ett stort antal länder. I den senaste undersökningen har man ställt frågor till representativa urval av befolkningen i inte mindre ett hundratal länder om detta. Frågorna handlar om i vilken utsträckning personen ifråga uppfattar sig som en religiös person, hur ofta man deltar i gudstjänster, hur betydelsefull man anser att religionens gud (ar) är i ens liv, om man tror på gudomlig kraft, om vederbörande tror på ett liv efter döden och om personen ifråga får tröst och kraft av

någon religiös tro. Genom att addera svaren på dessa sex frågor har forskarna skapat ett ”religions- index” för de undersökta länderna som kan sägas mäta den genomsnittliga graden av religiositet i respektive land.

Ett första resultat från denna forskning är att variationen mellan länder i hur religiös befolkningen är visar sig vara mycket stor. Mycket religiösa länder är till exempel utvecklingsländer som Rwanda, Mali och Ghana men även mera utvecklade länder som USA, Polen, Mexiko och Jordanien. Lågt vad gäller religion ligger länder som Kina och Japan samt Sverige, Norge, Frankrike och Danmark.

Tack vare World Value Study och andra liknande projekt har vi numera också tillgång till data som kan sägas mäta den etiska och moraliska halten i olika länder. Ett sådant mått är hur omfattande korruptionen i landet är, ett annat mått är i vilken utsträckning befolkningen anser att man i allmänhet kan ”lita på” andra människor. Båda dessa kan ses som mått på den moraliska standarden i respektive land. Ett tydligt resultat är då att ju mer religiös befolkningen är i ett land, desto högre är i allmänhet korruptionen och desto mindre anses det att ”folk i allmänhet” är att lita på. Och motsatsen gäller då förstås också, ju mer sekulär befolkningen är, desto lägre är korruptionen och desto mer pålitliga anses människor i allmänhet vara. Från detta kan vi alltså slå fast att de ovan nämnda världsreligionerna inte förmått leverera vad de utlovar – samhället får inte en högre etik eller bättre moral ju mer befolkningen utövar religion. Likadan är bilden om vi tittar på mera objektiva mått på mänsklig välfärd såsom spädbarnsdödlighet eller förväntad livslängd. Ju mer religion som utövas desto sämre är som regel värdena på dessa och andra standardmått på mänsklig välfärd.

En given invändning mot detta resonemang har länge varit att människor som lever under svåra förhållanden i sin desperation har större anledning att vända sig till religionen. Denna invändning har emellertid nyligen slagits i spillror av undersökningar från det ekonomiskt välmående USA. När man där jämfört barn som växer upp i religiösa och sekulära familjer visar sig de senare vara mer toleranta, mindre rasistiska, mindre nationalistiska och de löpte mindre risk att hamna i fängelse. Således, även i ett ekonomiskt synnerligen rikt land som USA ser vi denna icke-effekt av religion på etiskt handlande och moral.

Jag tvivlar inte för en sekund på att många religiösa människor finner stor glädje och förtröstan i sin tro. Jag har inte någon ambition alls att försöka övertyga religiösa människor om att de skall upphöra med att tro eller sin religionsutövning. Men som mycket annat av livets goda gör sig religionsutövning noga sett bäst när den förbehålls privatlivet. Argumentet att samhället blir mera etiskt och moraliskt högstående eller att vi får mera mänsklig välfärd om vi utövar mer religion eller för in mer religion i politiken visar sig helt sakna bäring.

Bo Rothstein, Professor I Statsvetenskap, Göteborgs Universitet “

* Jobb.

Politik för en arbetsmarknadsminister.

I regeringen hanteras problemen av

Ylva Johansson
Arbetsmarknadsminister Arbetsmarknadsdepartementet
Cv
Pressmeddelanden
Tal
Uttalanden
Debattartiklar
Intervjuer och reportage
Kalendarium
Webbutsändningar
Cv - statssekreterare Erik Nilsson Cv - statssekreterare Irene Wennemo

Arbetsmarknadsdepartementet

Ansvarsområden

- Arbetsliv
- Arbetsmarknad
- Etablering av nyanlända

Arbetsmarknadsdepartementet

- Ansvarsområden
- Arbetet i EU
- Budget
- Kalendarium
- Kommittéer
- Kontaktinformation
- Myndigheter
- Organisation
- Remisser

DN 29 jan 2015:

“Energiprogram ger jobb

Gymnasiets energiprogram är säkraste vägen att gå för den som vill ha jobb. Nya siffror från SCB visar att 74 procent av dem som har gått programmet var etablerade på arbetsmarknaden tre år efter utbildningen. Även fordonsprogrammet och byggprogrammet ger bra utdelning. De som gått livsmedels-, medie- eller barn- och fritidsprogrammet hade inte alls så hög etableringsgrad. Färre än hälften hade ett stadigt fäste på arbetsmarknaden tre år efter utbildningen.

Marianne Björklund “

DN 29 jan 2015:

“S: Vi har inte backat från traineejobben

32 000 ”traineejobb” för unga arbetslösa i vård och omsorg var ett av Socialdemokraternas tyngsta vallöften. 3 200 skulle komma under 2015. Men när regeringens budget röstades ned frös de inne. Nu knådas modellen om inför en nylansering under året.

Socialdemokraternas tanke med traineejobben är att slå två flugor i en smäll: att möta omsorgens växande personalbehov och väntade stora pensionsavgångar med utbildning av unga arbetslösa.

Planerna stoppades vid riksdagens budgetomröstning i december. Men det betyder inte alls att regeringen skulle ha backat från traineejobben, så som det på sistone rapporterats i vissa medier, påpekar arbetsmarknadsminister Ylva Johansson.

– Vi behöver verkligen en ordnad generationsväxling inom vård och omsorg, framför allt behöver vi fylla det stora behovet av undersköterskor. Men mer exakt hur det här kommer att se ut diskuterar jag nu med landets alla kommuner, säger ministern, som runt om i landet inhämtar synpunkter från de tilltänkta arbetsgivarna.

– Regeringskansliet kan sitta och hitta på alla möjliga pigga idéer, men utformningen måste fungera i verkligheten också. Det viktiga är att vi kan få in unga arbetslösa och utbilda dem i vård och äldreomsorg nu när vården och omsorgen har stora kompetensbehov. Jag hoppas att vi ska kunna återkomma med traineejobben i vårens tilläggsbudget, och komma i gång nu under året.

Traineejobben, som snarare är ett slags ettåriga praktikjobb, var en bärande del av Socialdemokraternas 90-dagarsgaranti för arbetslösa ungdomar om arbete eller utbildning inom tre månader.

Målet var 20 000 platser i äldre-omsorgen, 5 000 i vården och 7 000 på fritids. 75 procent av tiden skulle vara arbete och praktik, och 25 procent utbildning. Staten skulle stå för hela lönekostnaden.

Alliansen och flera fackförbund har varit mycket kritiska. Facken anser att medlemmarna inte har tid att handleda oerfarna praktikanter, eftersom de arbetar under alltför hård tidspress. Kommuner och landsting har varnat för att ungdomarna kanske bara stannar ett år och sedan försvinner till något annat.

Mer subventioner skulle göra stor skillnad, hävdade S i valrörelsen: planen var att staten skulle betala 100 procent av lönen. Om kommunerna fick arbetskraften helt gratis så skulle de nappa.

Men Alliansen har pekat på att högst 50 procents subvention av lönen är tillåten enligt EU:s statsstödsregler. Betalar staten hela lönen kan kanske kommunerna och landstingen riskera att EU-domstolen i slutändan dömer dem att betala tillbaka 50 procent av stödet till staten.

– Vi är fortfarande beredda att låta staten finansiera traineeplatserna fullt ut, men nu diskuterar vi med kommunerna om det kanske i stället för att betala hela lönen är viktigt att satsa mer resurser på utbildning och handledning, säger Ylva Johansson.

Tove Nandorf tove.nandorf@dn.se

Fakta.

S modell för traineejobben bygger vidare på den förra regeringens miljardsatsning från 2012 i så kallade YA-jobb, yrkesintroduktionsanställningar för unga upp till 25 år.

Men varken YA-jobben eller deras förlaga, en rad branschavtal om yrkesintroduktion, har lyckats skapa mer än sammanlagt 902 ungdomsplatser. I kommuner och landsting har det bara blivit något hundratal. Detta trots Alliansregeringens mål om minst 30 000 YA-jobb.

Regeringens traineejobb innebär en handledd praktik inom offentlig sektor med 75 procent lön enligt kollektivavtal, i kombination med utbildning på kvartstid.

Åtgärden riktar sig till unga arbetslösa (upp till 25 år) med gymnasieutbildning.

Dn “

DN 1 feb 2015:

“Nya yrken växer fram

Kravanalytiker, apputvecklare och akupressör är tre av de drygt 70 nya yrkesbenämningar som dykt upp i Arbetsförmedlingens register de senaste fem åren. Och på Folkuniversitetet kan man numera utbilda sig till eventkoordinator och visual merchandiser.

Samhället förändras hela tiden och nya typer av jobb växer fram. Rita Bergenhill på Arbetsförmedlingen arbetar med att avgöra vilka nya yrkestitlar som ska tas in i myndighetens register varje år.

– Vad som är ett yrke är nästan en filosofisk fråga. Men om vi ska ta in en ny titel måste det finnas en efterfrågan på arbetsmarknaden, säger hon.

Ökad digitalisering och ett växande intresse för livsstil och kroppsvård är exempel på saker som kan få nya yrken att utvecklas.

I och med digitaliseringen har till exempel yrket kravanalytiker dykt upp. Det innebär en person på ett företag som ansvarar för beställningen av digitala lösningar och ser till att det nya systemet är anpassat till verksamhetens behov. Samma sak gäller apputvecklare som tar fram appar till smarta telefoner. Hälsotrenden världen över har lett till en rad nya jobb inom den sektorn. Ett av dem är akupressör.

– Det är en blandning mellan massör och akupunktör. Man trycker på olika punkter i stället för att använda nålar, förklarar Rita Bergenhill.

En annan aktör som ständigt spanar efter nya yrken är Folkuniversitetet. De kartlägger varje år befintliga kursdeltagares önskemål om att lära nytt och tittar bland annat på platsannonser i jakt på nya trender i de kompetenser som efterfrågas.

– För några år sedan märkte vi till exempel att många ville lära sig om hur man skriver i sociala medier, säger Mona Lanneskog på Folkuniversitetet i Stockholm.

Förra året syntes en ökad efterfrågan efter ett yrke som på engelska kallas visual merchandiser. Enligt Mona Lanneskog finns ingen riktigt bra svensk översättning men det handlar om att dekorera butiker på ett bredare sätt än att arrangera ett skyltfönster. Tanken är att man ska skapa en stämning i butiken. En diplomkurs i ämnet lanserades i fjol.

En av de nya kurserna i år är en diplomutbildning till yrket event-koordinator. Sara Olsson, som tidigare har varit vd för festivalen Peace and love, leder kursen.

– Det händer mycket i hela evenemangsbranschen nu och behovet av en koordinator som fungerar som spindeln i nätet blir allt större, säger hon.

Enligt Sara Olsson behövs en eventkoordinatior till alltifrån mindre företagsarrangemang till stora festivaler.

– Jobbet innebär att man koordinerar innehåll, organisation och genomförande. Man håller också koll på budgeten och att eventet når upp till de mål som satts, säger hon.

Caroline Englund caroline.englund@dn.se “

DN 1 feb 2015:

“De ska jobba mindre – men med samma lön

Jobba sex timmar per dag i stället för åtta – med bibehållen lön. I morgon, måndag, inleds ett försök med förkortad arbetstid på Svartedalens äldreboende i Göteborg. Det följs med stort intresse både i Sverige och utomlands.– Jag tror att det här är framtiden, säger undersköterskan Arian Hällgren.

Det är kaffedags inne på 87-åriga Ingrid Karlssons rum. Arian Hällgren och kollegan Carina Dahl kommer med brickan. Det här är ett av de sista passen med åtta timmars arbetsdag för de båda undersköterskorna – i alla fall på ett tag.

Från och med måndag börjar 70-talet anställda vid Svartedalens äldreboende på Hisingen att arbeta sextimmarsdag – och de behåller sin lön. De är pionjärer i ett årslångt försök inom Göteborgs kommun, som vill utreda effekterna av en arbetstidsförkortning.

Carina Dahl, som arbetat 28 år på Svartedalen, är positiv.

– Det känns fantastiskt att få den här möjligheten och jag tror att det kan bidra till att man blir mindre sliten. Många klagar på att de har ont, säger hon och berättar att hon ska använda den ökade ledigheten till att börja simma regelbundet.

Även Arian Hällgren betonar hälsoaspekten, men ser även vinster ur samhällets perspektiv.

– Det är svårt att skapa nya jobb. Då måste vi dela på dem som finns och låta fler komma in på arbetsmarknaden, säger hon.

Försöket, som har en budget på åtta miljoner, innebär att äldreboendet gör 14 nyanställningar. Till det kommer ytterligare minst fyra personer som återvänder från föräldraledighet.

Johanna Leppänen, som är enhetschef på äldreboendet, säger att schemaläggningen varit den stora utmaningen inför försöket, som hon bara ser fördelar med.

– Jag tror det kommer att gynna alla. Personalen får mer tid att vila upp sig på samt nya medarbetare de kan dela ansvaret med, vilket också kommer att gynna de boende.

Hon berättar att en del av personalgruppen sagt att de hellre skulle använda förkortningen från 37 till 30 timmars arbetsvecka till att vara ledig fler hela dagar, men att det inte varit någon som avböjt att vara med i projektet, som kommer att följas med stort intresse, inte bara i Sverige. Medier från bland annat Kina, USA, Ryssland, Storbritannien och Peru har gjort inslag.

Bengt Lorentzon kommer att vara följeforskare med syftet att ge Göteborgs kommun underlag för framtida politiska beslut. Det har gjorts försök med sextimmarsdag tidigare, men Lorentzon menar att man nu tar ett bredare grepp genom att göra en parallell studie på ett närliggande äldreboende, där personalen kommer att fortsätta med åttatimmarsdag.

Det är framför allt tre områden som intresserar forskaren: hälsoeffekter – både subjektiva och objektiva – sjukfrånvaro och arbetsmarknadsmässiga konsekvenser.

– Det kan vara så att arbetstidsförkortning skapar en ökad effektivitet både bland personal, för de boende och för samhället. Det är det vi ska undersöka, säger Lorentzon.

Ingrid Karlsson, som bott på Svartedalen i ett och ett halvt år, hoppas att projektet inte ska innebära alltför stora förändringar.

– Jag är lite orolig för att det ska bli för mycket ny personal, säger hon och intygar att sex timmars arbetsdag är något helt annat än hon är van vid efter en yrkeskarriär som arbetsledare för städarna på varvet i Göteborg.

Jens Littorin jens.littorin@dn.se

Fakta. Projektet beräknas kosta 8 miljoner kronor

Försöket i Göteborg har drivits fram av stadens rödgröna majoritet. Avsikten är att få ett underlag för beslut om sextimmarsdag kan vara en framtid på kommunens arbetsplatser.

Projektet kommer att pågå i ett år bland 70-talet anställda på Svartedalens äldreboende, som kommer att börja arbeta i pass som är 5–7 timmar långa, totalt 30 timmar/vecka.

Deltagarna kommer att få fylla i en enkät före, under och efter projektet. Samtidigt ska deras hälsa kontrolleras. Parallellt ska forskaren Bengt Lorentzon även studera personalen på ett närliggande äldreboende, där man fortsätter med åttatimmarsdag. “

DN 3 feb 2015:

“ Ministern vill skärpa kraven för nystartsjobb

Företagens hantering av personer med statligt betalda nystarts-jobb – i dag runt 46 000 långtidsarbetslösa och nyanlända – är ett stort problem. Det anser arbetsmarknadsminister Ylva Johansson, som planerar skärpta krav på företag som vill ha subventionerad arbetskraft.

Nystartsjobben betalas ofta till två tredjedelar av Arbetsförmedlingen. De kräver inte – i motsats till alla andra anställningsstöd – att arbetsgivaren har kollektivavtal eller erbjuder likvärdiga villkor vad gäller lön, tjänstepension och försäkringar.

Men arbetsmarknadsminister Ylva Johansson tänker snarast ändra reglerna så att nystartsjobben följer kollektiv-avtalet och ger samma villkor som andra anställningsstöd.

– Det räknar jag med ska leda till en viss självsanering. Dessutom ska Arbetsförmedlingen vara skyldig att lyssna mycket mer på fackens varningar för oseriösa företag än vad förmedlarna har gjort hittills, säger Ylva Johansson till DN.

Nystartsjobben utnyttjas i stor skala i stället för andra subventionerade anställningsformer som ställer högre krav på företagen, det har bland andra Riksrevisionen visat. Dessutom varnar både arbets-givare och fack för att den sunda konkurrensen sätts ur

spel när många före-tag inom till exempel hotell och restaurang, handeln, städning, taxi, lager och industri satt i system att utnyttja olika anställningsstöd. Det har förekommit fusk med lönenivåerna för nystartsjobb, för att företag ska få ut högre subventioner.

– Det har inte funnits något tak för lönerna, vissa företag har fått subventioner på löner upp till 50 000 kronor i månaden helt vansinnigt, säger ministern, som sänker taket till 22 000 kronor.

Dessa åtgärder kan regeringen vidta utan stöd från allianspartierna i riksdagen, understryker Ylva Johansson.

Som DN tidigare avslöjat har svenska arbetsgivare i dag 174 000 personer i jobb där Arbetsförmedlingen betalar minst halva lönen med skattemedel, nära 46 000 av dem i nystartsjobb. Under alliansregeringen ökade de skattefinansierade lönesubventionerna till privata företag kraftigt, särskilt sedan Arbetsförmedlingen började göra reklam för rea på arbetskraften via utskick till arbets-givare.

I flera branscher har det blivit svårt att få jobb utan en påse pengar från Arbetsförmedlingen. Nya arbetslösa med fräscha bidrag slår ut arbetslösa vars bidrag börjat sina, och konkurrensen snedvrids så att företag som inte utnyttjar bidragsjobben riskerar att gå omkull. I dag avstår runt hälften av alla städföretag från att delta i offentliga upphandlingar eftersom de inte kan konkurrera med bolag som dumpar timpriserna med hjälp av en mycket stor andel bidragsanställda.

För att stoppa snedvridningen av konkurrensen efterlyser flera fack och arbetsgivarorganisationer en begränsning av hur många bidragsjobbare en arbetsgivare kan få ha inom en viss tidsperiod, till exempel högst 10 procent av de anställda.

Ylva Johansson tycker att kvotdiskussionen är berättigad.

– Det är bra att den förs. Men jag är inte beredd att säga att vi ska gå den vägen, för det finns sociala före-tag som bygger sin verksamhet på att anställa personer med funktionsnedsättningar, och de har en stor andel anställda med lönebidrag.

Li Jansson, arbetsmarknadsekonom på tjänsteföretagens arbets-givarorganisation Almega, är kritisk till Ylva Johanssons skärpta krav, som hon tror leder till färre nystartsjobb.

– Grundinställningen bör vara att man är så generös som möjligt med vilka företag som tillåts ta emot de här personerna.

Hon tycker inte att lönetaket ska sänkas till 22 000 kronor.

– Nystartsjobb kan ge möjlighet att komma tillbaka även i mer avancerade jobb med högre lön.

Tove Nandorf tove.nandorf@dn.se

Fakta. Så ska nyanlända få arbete snabbare

Ylva Johanssons mål är att nyanlända ska ut i jobb inom högst två år, i stället för dagens i snitt sju.

Vägen dit kan gå via fler subventionerade instegsjobb, med praktik och tillhörande svenskundervisning. I det arbetet ska fack och arbetsgivare bjudas in att spela en större roll. Den förra regeringens etableringslotsar ska bort.

Många privata arbetsgivare uttrycker stort intresse för de flyktingar som nu kommer från bland annat Syrien.

Flera fackförbund, särskilt på Sacosidan, driver redan lyckade mentorsprojekt.

Detta är nystartsjobb

45 746 personer är sysselsatta i nystartsjobb. 52 procent av dem är utrikesfödda. En arbetsgivare som anställer en person som är nyanländ eller har varit sjukskriven eller arbetslös i minst ett år får dubbla arbetsgivar-avgiften, upp till 63 procent av lönen, betald lika länge som arbetslösheten har varat, upp till fem år (tio år för personer i åldern 55+).

Är personen 21–26 år och har varit arbetslös mindre än ett år får arbetsgivaren 31,42 procent.

Arbetsgivaren ska betala avtals-enlig lön, men behöver inte betala pension och försäkringar som ingår i kollektivavtalet. “

DN 3 feb 2015:

”Inför gräns för antal bidragsanställda”

“ Bra med krav på kollektiv-avtal, men det räcker inte, tycker städbolagschefen Mikael Kamph om arbetsmarknadsministerns planerade regeländringar. – Jag tycker absolut att det behövs en högsta gräns för hur många bidragsanställda varje företag får ha.

Mikael Kamph har drivit städföretag i många år, och har även arbetat som utbildningskonsult för arbetslösa som ska in i städyrket.

I dag är han operativ chef på ett medelstort städ- och saneringsföretag i Värmland, Olssons Städ.

Han vittnar om en osund bidragskonkurrens inom städbranschen.

– Hela branscher blir ju infekterade av att företag som överutnyttjar bidragsanställda kan hålla så låga priser. Ska du in på marknaden, särskilt i de lite större städerna, måste du pressa priserna på ett sätt som snabbt tvingar dig att ta in statligt betald arbetskraft.

– Är du en schyst arbetsgivare, som anställer folk i stället för att sparka ut dem när bidraget tar slut och ta in nya bidragsjobbare, har du ingen chans att komma in på vissa marknader. I dag förväntar sig både kommuner och privata före-tag billig städning, utan en tanke på att det är på bekostnad av våra gemensamma skattepengar, och att det går ut över kvaliteten, när man hela tiden tar in nya arbetslösa.

Kollektivavtal för alla anställda tycker Mikael Kamph är självklart. Men problemet kvarstår även om regeringen ställer krav på kollektivavtalsvillkor för nystartsjobb, konstaterar han.

Fortfarande kan det företag som har många anställda med lönesubventioner mellan 64 och 80 procent offerera uppdrag till avsevärt lägre priser.

Olssons Städ, med kontor i Kristine-hamn, har ett sextiotal anställda, men bara ett par med bidrag från Arbetsförmedlingen.

– Vårt mål är att försöka hålla dem kvar så att de får riktiga jobb.

Tove Nandorf tove.nandorf@dn.se “

DN 6 feb 2015:

“Det våras för facket – det är de unga som går med

Facket lockar allt fler stockholmare. Trendbrottet är tydligt, inte minst bland de yngre: en rad LO-, TCO- och Sacoförbund ökade 2014 mer än på många år. Bakom ligger arbetsmarknadens ökade otrygghet – och tuffare facklig betoning av medlemsnyttan.

De envist individualistiska stockholmarna som under många år spolat medlemskap på löpande band tycks nu ha börjat omvärdera facklig verksamhet. Delvis för att facken i dag satsar stenhårt på att visa sig relevanta också mellan löneförhandlingarna.

– Det är jätteroligt, vi växer för fjärde året i rad, och 2014 såg vi den största nettoökningen sedan 1984, säger Eva Spjuth, marknadsansvarig på Vision, som organiserar 173 000 tjänstemän med arbete för kommuner, landsting och kyrkor samt privata bolag med koppling till välfärden.

I Stockholm valde 3 324 personer att bli medlemmar, varav cirka 800 studenter.

– Att unga skulle vara ointresserade är en myt. En tredjedel av våra nya medlemmar är under 30 år, påpekar Eva Spjuth.

Facken har de senaste åren tappat stort, särskilt på LO-sidan. Men nu gör både flera LO-förbund, TCO- och Sacoförbund sällskap med Vision mot vad som ser ut som en ny facklig vår. Och mellan 30 och 40 procent av de nya medlemmarna uppges vara unga under 30 år.

LO:s 14 förbund fick i fjol i Stockholm med omnejd ett nettoplus på åtskilliga tusen nya medlemmar, att jämföra med stora tapp varje år sedan 2010.

På TCO-sidan dominerar privattjänstemannafacket Unionen, som i Region Stockholm 2014 ökande med hela 12 372. Fyra av tio nya medlemmar var högst 30 år, nästan hälften av dem var under 25. Även de flesta andra stora tjänstemannaförbunden ökade mer än tidigare.

Akademikerförbunden inom Saco – läkare, ingenjörer, jurister, ekonomer med fler – såg en ökning av antalet yrkesverksamma medlemmar med 2,3 procent i riket, många just i Stockholm.

Hela fackföreningsrörelsen har de senaste åren dammat av sina rekryteringsmetoder. Inte minst med hjälp av olika sociala medier, som Facebook, Twitter och Youtube. Det har blivit mer uppsökande verksamhet ute på arbetsplatser, universitet och högskolor, och större betoning på medlemskapets praktiska nytta. Till exempel har flera förbund i dag en inkomstförsäkring, som för arbetslösa medlemmar är ett viktigt komplement till a-kassan. Men också olika medlemsförsäkringar, lönestatistik, karriärcoachning och cv-granskning.

Flera förbund talar också om en kulturförändring, där medlemsvärvningen gjorts till en angelägenhet för precis alla anställda och förtroendevalda vid varje tänkbart tillfälle.

– Även förbundets chefer och ombudsmän står ute på gatan och värvar nya medlemmar, det har blivit fint att värva! konstaterar Viola Zabeti på privattjänstemannaförbundet Unionen.

Unionen går två veckor per år man ur huse för att berätta för befintliga och potentiella medlemmar om verksamheten och de krav förbundet driver i Stockholm, som att underlätta arbetspendling genom mer samordnad regiontrafik och bättre uppkoppling i tunnelbanan. Unionen ordnar också seminarier om till exempel privatekonomi, och skickar ut försäkringsinformatörer till medlemmarnas arbetsplatser.

Men det handlar inte bara om den egna plånboken, påpekar Viola Zabeti, som upplever att betoningen av solidaritet i bredare bemärkelse i hög grad är vad som lockar många yngre.

Till medlemsökningen bidrar förstås den allt osäkrare arbetsmarknaden med skakiga anställningsvillkor, som fått stora grupper att längta efter mer reglerade löner, anställningstrygghet och arbetsmiljö.

Många med otrygga villkor finns inom LO-facket Handels, som organiserar butiks- och lageranställda. Marika Andersson, förste ombudsman på Handels avdelning 20 i Stockholm, vittnar liksom flera andra om ett trendbrott, och anser att anledningen till att yngre och nyanlända inte tidigare gått med i samma utsträckning faktiskt oftast beror på att ingen frågat dem.

– Sju av tio vi mött vid våra arbetsplatsbesök har sagt just så, att de inte är med för att ingen informerat dem och uppmanat dem att gå med. I dag är det mindre vanligt att unga hör föräldrarna prata hemma vid köksbordet om fackets betydelse. Men när de väl får veta vad ett medlemskap innebär så går de oftast med.

De yngre med sms-anställningar och låga löner känner starkt av otryggheten, konstaterar Marika Andersson.

– De får inte lån och har svårt att flytta hemifrån, särskilt här på Stockholms bostadsmarknad. De går med i facket för att få en kollektivavtalsreglerad lön som går att leva på, och för att vi politiskt ska driva krav på bättre villkor och anställningstrygghet.

En annan sak som spelat in för flera LO-förbund är förstås att de sedan 2007 chockhöjda a-kasseavgifterna sänkts igen från januari 2014. Men Peter Jonson på Kommunal, som bland medlemmarna har undersköterskor, annan omsorgspersonal, barnskötare, bussförare och städare, menar ändå att de som står utanför facket i själva verket ganska sällan gör det på grund av höga avgifter.

– Vi har vuxit tre år i rad i Stockholm, men 2014 var den största ökningen, med en växande andel yngre och utrikes födda.

– Vi kan inte räkna med att de själva söker upp oss, därför har vi verkligen prioriterat att vara ute mer och berätta om vad vi kan göra för dem, även hos de privata entreprenörer som arbetar åt kommuner och landsting, som förskolor, friskolor, privat vård och omsorg, och företag som erbjuder hushållsnära tjänster. Det är det vi nu ser resultatet av.

Tove Nandorf tove.nandorf@dn.se

Fakta. Medlemsökning

Bland de LO-förbund som gått starkast framåt i Stockholm finns Handels (plus 763) Kommunal (plus 2 144, varav 1 677 yrkesverksamma) och HRF, Hotell- och restaurang (plus 964). Vuxit har också bland andra Fastighets, Transport och IF Metall.

Inom TCO ökade till exempel Unionen (plus 12 372), Vision, Vårdförbundet, som också satsat stort på en ny studentorganisation, Fackförbundet ST och Finansförbundet. “

DN 6 feb 2015:

”Det gäller att få studenterna att vakna”

“ Många unga vet knappt vad facket gör. Men när de får veta mer så går de ofta med. – Det gäller att tränga igenom informationsbruset, säger Eric Nylén, studentinformatör för Vision på Stockholms universitet, Södertörn och Socialhögskolan.

Förra året ökade Vision, TCO-förbundet för offentliganställda tjänstemän, sitt inflöde av nya studentmedlemmar med över 50 procent. Nära 6 000 blivande socionomer, ekonomer med fler yrken tillkom. Mycket beroende på förbundets runt 40 studentinformatörer, som själva samtidigt läser på universitetet, och den särskilda studentverksamhet som infördes 2012, för att brygga över gapet till arbetslivet.

I dag erbjuds bland annat ett mentornätverk, ett flertal stipendier, och möjligheten att följa en yrkesverksam person en dag på jobbet. Målet är att rekrytera nästa generation och redan innan den når arbetsmarknaden förmedla både nyttan av och tanken bakom det fackliga medlemskapet.

Då gäller det att fånga upp studenterna, helst via klasspresentationer, där det går att få dem att skjuta sociala medier och allt annat åt sidan, konstaterar Eric Nylén.

– De översköljs hela tiden av så mycket information, men kunskapen om hur svensk arbetsmarknad fungerar är ofta ganska låg. Många kommer direkt från gymnasiet och har aldrig jobbat.

Men efter presentationerna brukar två tredjedelar komma fram och snacka vidare, säger han.

– Mycket kanske för att vi har kaffe vid informationsbordet. Men när man väl får dem att vakna till brukar de bli intresserade.

De flesta har ändå uppfattat att arbetsmarknaden är tuff. Den ”jag klarar mig själv bäst på egen hand och skiter i andra”-attityd som vuxit de senaste decennierna börjar mattas av, tycker Kristina Pernevill, som samordnar studentinformatörerna på Visions förbundskontor.

– Samtidigt undrar många varför de ska vara med i facket när kollektivavtalets rättigheter ändå gäller alla på arbetsplatsen.

En bit in i studierna arbetar de flesta extra vid sidan av, och får större förståelse för fackets roll. Då erbjuder Vision facklig rådgivning via telefontjänsten Vision Direkt, även om studerandemedlemmarna till exempel arbetar på kafé, och ännu inte med det som de håller på att utbilda sig till.

Till det kommer karriärcoachning, cv-granskning och lönestatistik.

Efter avslutade studier väljer sex av tio att stå kvar som medlemmar.

Det webbaserade mentornätverket tillkom hösten 2013 och har ett tusental yrkesaktiva mentorer att välja bland. Det är populärt både bland studenter och yrkesverksamma medlemmar, som för sin del kan få inblickar i dagens utbildning.

Studenterna har också möjlighet att via facket få praktisera en arbetsdag i sitt framtida yrke, till exempel tillsammans med en kommunanställd ekonom.

– Man kan gå in på vår hemsida och se vilka medlemmar runt om i landet som har möjlighet att ta emot, säger Kristina Pernevill.

Stor dragningskraft på de unga har förstås också den inkomstförsäkring som ingår i medlemskapet, och att Vision uttalat arbetar med mänskliga rättigheter och en hållbar miljö.

Tove Nandorf tove.nandorf@dn.se “

DN 6 feb 2015:

”Dagens 70-åringar är som gårdagens 50-åringar”

1 Du vill att Stockholms stads 40 000 anställda ska kunna jobba till 70. Varför?

– Dagens 70-åringar är som gårdagens 50-åringar. Vi är fit for fight längre och många har mycket att tillföra.

2 Men tror du inte att folk ser fram emot pensionen?

– Det är naturligtvis individuellt och det ska självklart vara frivilligt att jobba till 70. Men jag har träffat många som är jätteledsna över att de tvingas sluta vid 67. Många har sitt sociala liv på jobbet. Det är väldigt viktigt att vara behövd.

3 Pensionsåldersutredningen föreslår att rätten att arbeta kvar ska höjas till 69. Varför ett år till i Stockholm?

– Stockholm kan vara en föregångare. Det är ett bekymmer i staden att vi har en puckel där många går i pension, mycket kompetens och duktiga människor försvinner. Det är en win win-situation.

Mia Tottmarmia.tottmar@dn.se “

DN 10 feb 2015:

“Myndighetens sekretess av miljardstöd får kritik

På fem år har 73 miljarder kronor betalats ut i anställningsstöd till privata företag.Men Arbetsförmedlingen sekretessbelägger vilka som får pengarna.– Det känns långsökt, säger Centerpartiets chefsekonom Martin Ådahl.

Under perioden 2010–2014 har staten betalat ut nära hundra miljarder kronor i olika typer av anställningsstöd.

DN kunde i går avslöja att av den summan har 73 miljarder kronor gått till privata företag. Vilka företag det handlar om är omöjligt att granska eftersom Arbetsförmedlingen inte lämnar ut uppgifterna. Myndigheten skriver i sitt beslut att uppgifterna inte kan lämnas ut ”om det inte står klart att uppgiften kan lämnas utan att den enskilde lider skada. Huvudregeln är alltså att uppgifterna är sekretessbelagda”.

Det får Centerpartiets chefsekonom Martin Ådahl att reagera. Han tycker att öppenheten kring hur Arbetsförmedlingen använder skattepengar borde vara större.

– Man måste respektera enskilda personers och småföretagares integritet. Men det kan inte vara en affärshemlighet att man söker stöd, det känns långsökt, säger han.

Att stöd som betalas ut av staten till företag kan vara sekretessbelagt är tveksamt, menar Martin Ådahl

– Om företagen ger information till myndigheterna som är viktig för deras affärsverksamhet så är det en sak. Då har myndigheterna skyldighet att bevara den informationen. Men här handlar det om att företagen fått något från myndigheterna. Det kan inte vara en hemlighet, säger han.

Centerpartiet menar att större transparens är nödvändigt om stöden ska användas så effektivt som möjligt.

– Det är helt nödvändigt om vi ska kunna rensa bland ineffektiva åtgärder och använda pengarna bättre. Kan man inte granska kan man inte effektivisera, säger Martin Ådahl.

Han tror inte att det behövs en förändring av sekretesslagstiftningen för att öka öppenheten, utan menar att Arbetsförmedlingen bär ett stort ansvar för hur lagen tolkas.

– Det här ligger i väldigt hög grad i Arbetsförmedlingen och andra myndigheters händer. Det vet vi sedan tidigare, säger Martin Ådahl.

Den senaste tiden har både fackförbund och arbetsgivarorganisationer larmat om hur privata företag i exempelvis städ-, taxi och restaurangbranschen i princip bygger hela sin verksamhet på att de anställdas löner delvis betalas av staten.

Arbetsförmedlingens biträdande generaldirektör Clas Olsson tillbakavisar kritiken.

– Vi har inget alternativ. Det råder ett starkt sekretesskydd för arbetsgivarintresset i den här frågan, säger han.

Han tycker det är en viktig och legitim diskussion om ifall granskningen av hur pengarna används är tillräcklig. Men när det gäller sekretessen bör blickarna riktas mot riksdagen, menar han.

– Det är en bedömning lagstiftarna gjort, säger Clas Olsson.

Jens Kärrman jens.karrman@dn.se

Fakta. 93 miljarder i arbetsgivarstöd på fem år

372 535 personer har haft någon typ av arbetsgivarstöd mellan den 1 januari 2010 och den 19 januari 2015. Den största gruppen, ungefär hälften, har haft nystartsjobb. Under perioden har 93 miljarder kronor använts för att subventionera arbeten. Av den summan har 73 miljarder gått till privata företag – utbetalningar som sekretessbeläggs.

Flera studier visar att flera av åtgärderna har minskat tiden utanför arbetsmarknaden för långtidsarbetslösa. Samtidigt har det kommit rapporter om företag i städ-, taxi och restaurangbranschen missbrukar anställningsstöden.

DN 10 feb 2015:

“ AF:s hemsida attackerad tre dagar i rad

Arbetsförmedlingens hemsida var utsatt för en överbelastnings-attack på måndagen. Det var tredje dagen i rad som sajten angreps och myndigheten kommer nu att polisanmäla attacken.

– Vi ser allvarligt på det här eftersom det påverkar vår förmåga att erbjuda service, säger Joel Isensköld, säkerhetschef på Arbetsförmedlingen.

Störningen innebar att Arbetsförmedlingens externa webbplats bara fungerade sporadiskt under gårdagen, det var bland annat svårt att söka efter jobb eller att lägga in platsannonser.

Telia beskriver attacken som kraftfull och uthållig. Dessutom var det tredje dagen i rad som webbplatsen attackerades.

– Vi har haft samma sorts attack lördag och söndag. Det har rört sig om 3–4 timmar per gång som sedan har klingat av. Vi har sett att mönstret upprepar sig, säger Joel Isensköld.

Vad eller vem som har orsakat överbelastningen är ännu oklart. Enligt Joel Isensköld finns ingen hotbild mot Arbetsförmedlingen.

– Vi har inte fått några indikationer om vem som kan vara aktören bakom detta i dagsläget, säger han.

Enligt Joel Isensköld förekommer olika typer av angrepp mot Arbetsförmedlingens hemsida.

– Men inte en attack av den här omfattningen. Detta var av en dignitet som var svårt att förutse, säger han.

Katarina Lagerwall katarina.lagerwall@dn.se “

DN 11 feb 2015:

“Ny satsning ska öka lönerna i kvinnoyrken

De lägst avlönade i kvinnodominerade yrken i Stockholms stad ska få mer betalt. I år lägger staden 70 miljoner kronor på en jämställdhets- och låglönesatsning.

– 70 miljoner kommer givetvis inte att räcka hela vägen, men vi ser det som ett första steg, säger personalborgarrådet Clara Lindblom (V).

De lägsta lönerna finns inom fackförbundet Kommunals avtalsområden. Stadens personalavdelning ska därför inleda förhandlingar med Kommunal på central nivå i staden.

– Stockholms stad är en av landets största arbetsgivare med strax - under 40 000 anställda, vi har ett stort ansvar för att osakliga löneskillnader inte förekommer, säger Clara Lindblom.

De som har de lägsta lönerna finns, enligt henne, inom kvinnodominerade yrken, inom äldreomsorgen, förskolan och fritidsverksamheten.

– Barnskötarna är den största gruppen, de är ungefär 6 000, men vi har även andra grupper som är lågavlönade, lokalvårdare, skolmåltidsbiträden, elevassistenter, säger Clara Lindblom.

Låglönesatsningen gäller inte bara stadens egna utan också upphandlade verksamheter, till exempel äldreboenden och förskolor som drivs i privat regi.

– Det här är otroligt viktiga jobb med stor komplexitet och stort -ansvar. Men de är underbetalda och den låga lönen följer med en under hela livet, kvinnor arbetar oftare deltid, de har oftare tidsbegränsade anställningar – och de får lägre pension, säger Clara Lindblom.

Låglönesatsningen ligger utanför den ordinarie lönerevisionen och utanför nästa års avtalsrörelse. Hur lönehöjningarna ska se ut i detalj får fackförbundet Kommunal och stadens personalavdelning förhandla om.

– Vår ingång är att titta på -särskilda yrkesgrupper, och att till exempel titta på om det finns behov av riktade satsningar till trotjänare inom äldre- och barnomsorgen som inte har prioriterats, säger -Clara Lindblom.

Stadens förhoppning är att de nya lönerna ska kunna gå ut i juni, men retroaktivt sedan årets början.

Mia Tottmar mia.tottmar@dn.se “

DN 12 feb 2015:

”För mig finns inget annat yrke”

“Rosor, nallar och choklad. På lördag är det alla hjärtans dag och den mest intensiva arbetsdagen för landets blomsterbutiker. Jessica Östlund arbetar som florist. Ett yrke som låter henne vara kreativ och i ständig rörelse.

Som florist är dagarna varierade. Man gör alltifrån att ta emot leveranser till att skapa vackra buketter till kunder, och det är det roligaste med jobbet, enligt Jessica Östlund.

– För mig finns det inget annat yrke. Det är det här jag vill. Jag älskar att arbeta med kunder, få vara kreativ och att skapa med händerna, säger Jessica Östlund som arbetar på Interflora fresh i Upplands Väsby.

Att hon skulle bli florist var självklart. Redan som barn tyckte hon om att plocka blommor och göra buketter av dem.

Vägen till att arbeta med blommorna gick genom Ekebygymnasiet i Uppsala. Där studerade hon en treårig gymnasielinje för att bli florist.

Sista året i gymnasiet började hon arbeta i yrket och hon har inga planer på att sluta.

– Jag har jobbat med det här i sju år. Det är en hård, men rolig bransch. Man arbetar långa dagar och man står upp varje dag. Men många av

oss florister har arbetat med det sedan vi utbildade oss och jag tror att jag kommer hålla på tills jag går i pension.

Inne i butiken möts man av hyllor med krukor, blommor, växter och glasskålar med choklad och nallebjörnar. Allt är prydligt uppsatt och organiserat efter färg. Längst in i butiken står floristerna bakom en vit disk och tar emot kunder. Att årets mest hektiska dag närmar sig är något Jessica Östlund ser fram emot.

– Det roligaste med alla hjärtans dag är att se nummerlapparna gå från noll till hundra på en kort stund. Det är väldigt intensivt, men på ett bra sätt. Det är också roligt att få visa vad man kan och få sälja alla fina rosor eller buketter som vi har arbetat med.

I butiken har de förberett sig inför dagen genom att bestämma hur de ska skylta och vad som ska beställas. Blommor, nallar och choklad kommer att levereras till butiken.

Blommorna kommer in sist för att de ska vara så färska som möjligt.

– Det gäller att vara ute i tid om man ska få tag i blommor. Det är inte bara vi i Stockholm, utan hela världen som ska ha blommor på samma dag. De populäraste färgerna är rött och rosa, men färgen spelar ingen roll. Det är kärleken i att man ger bort en blomma som räknas.

Vad är det mest romantiska du fått göra åt en kund på alla hjärtans dag?

– Det är nog de stora buketterna med röda rosor. Men samtidigt är den där minsta lilla rosen lika betydelsefull. Att få vara en del av kär-leken och lyckan är det som gör yrket så härligt.

Malin Nykvist malin.nykvist@dn.se

Fakta. Florist

Namn: Jessica Östlund.

Ålder: 24 år.

Utbildning: Hantverksprogrammet – Florist på Ekebygymnasiet. En treårig gymnasieutbildning.

Tips till andra som vill ha det här yrket: ”Gör det du vill göra. Gå utbildningar, ta praktikplatser och gå som lärling. Det finns både gymnasiala och eftergymnasiala utbildningar för den som är intresserad av yrket. Ge inte upp utan kör på.”

Bästa med att jobba som florist:

”Det är att få arbeta med det jag alltid har drömt om. Jag brinner för att hjälpa kunder och det finns inget annat yrke för mig än florist.”

DN 15 feb 2015:

“Hög tid att söka årets sommarjobb

Många annonser om sommarjobb för ungdomar ligger redan ute så det gäller att vara på hugget. Här är de bästa tipsen för att få tag på ett feriejobb.

För många ungdomar är sommar-jobbet den första kontakten med arbetslivet och det kan vara svårt att veta var man ska börja leta efter jobb. Therese Landerholm, analytiker på Arbetsförmedlingen, säger att det är viktigt att börja söka i tid.

– Vi vill uppmana alla ungdomar att börja söka nu och på så många sätt som möjligt. Förutom att kolla hos Arbetsförmedlingen kan de ta kontakt med de arbetsgivare de är intresserade av, prata med släkt och vänner och även titta på kommuner och landsting, säger hon.

I år kom många jobbannonser redan i december, i stället för som tidigare först i januari och februari. Tord Strannefors, prognoschef på Arbetsförmedlingen, ser inga tecken på att det blir färre jobb i år.

– Det kommer vara ungefär lika många sommarjobb som förra året, eventuellt fler eftersom ekonomin stärkts något, säger han.

Tord Strannefors framhåller att många jobb aldrig utannonseras utan ungdomarna får dem direkt av arbetsgivaren.

– Sommarjobb för ungdomar är mycket efterfrågade. Det är väldigt många ungdomar som går runt och frågar och jag skulle gissa att vi bara får in en liten del av alla de jobb som finns, säger Tord Strannefors.

För ungdomar som går sista året i grundskolan och upp till andra året i gymnasiet erbjuder ofta kommuner och landsting feriejobb. Även där finns chansen att det blir fler jobb i år, men än är det inte klart exakt hur många det blir.

– Jag tror inte att det kommer bli färre feriejobb i år, utan frågan är om det blir lika många som förra året eller fler, säger Tor Hatlevoll, utredare på Sveriges Kommuner och landsting, SKL.

Förra året hade de olika kommunerna och landstingen nästan 80 000 feriejobb för 16–18-åringar. -Arbetsuppgifterna är ofta att läsa tidningen för äldre, klippa gräs-mattan och sköta parker. Men det finns även några kommuner som arbetar med entreprenörskap, som Uppsala som vi skriver om här bredvid.

– Ungdomarna får hjälp att starta med både startkapital och mentorer. Sedan får de ge sig ut och försöka få företaget på rull, säger Tor Hatlevoll.

När du väl fått sommarjobbet finns det praktiska saker att tänka på så att du inte hamnar i några fällor.

– I början är det bara att söka på. Det är sedan, när man ska tacka ja eller nej, som det finns en hel del att passa sig för och fundera över, säger Malin Djuse, ungdoms-sekreterare på LO.

Solskensavtal där man bara får arbeta när det är bra väder, att provjobba utan betalning och att arbeta svart är några av de saker hon tycker att man ska akta sig för. När man fått löfte om jobbet ska man se till att få ett anställningsbevis.

– Det absolut viktigaste att tänka på när man får ett sommarjobb är att man ska ha ett anställningsbevis med information om lön, arbets-tider och anställningsform, så att det inte blir några missuppfattningar eller att man blir lurad på något sätt. Då har man faktiskt svart på vitt vad man har kommit överens om och vad som faktiskt gäller, säger hon.

För att få hjälp med frågor inför sommarjobbet finns LO:s hjälp-telefon, 020–56 00 56. Dit kan man ringa om man har frågor både före och efter man har fått ett sommar-jobb. På hemsidan ung.lo.se finns det också olika tips och råd inför sommarjobbet och information om vilka arbetsregler som gäller för ungdomar under arton år.

Malin Nykvist malin.nykvist@dn.se

Fakta.
Så får du jobb

1. Använd dina kontakter
Fråga dina föräldrar, bekanta och släktingar om de behöver någon på sina jobb. Eller så kanske någon av dina vänner arbetar och kan rekommendera dig. Många ungdomar får jobb genom någon de känner.

2. Ta kontakt själv
Sök upp de företag som du skulle vilja sommarjobba hos. Kolla till exempel med butiker, kaféer och matställen där du brukar handla. Du har oftast ett försprång hos arbetsgivare som känner igen dig.

3. Påminn arbetsgivaren
När du har skickat in din ansökan kan det vara bra att ringa och fråga om den kommit fram. Passa på att presentera dig och skapa en personlig kontakt med arbetsgivaren, det kan leda till en intervju.

4. Motivera dig själv
Fokusera på målet. Kanske vill du spara till ett körkort, få erfarenhet eller tycker att det ska bli kul att testa något nytt. Om du har ett mål med sommar-jobbet är det lättare att komma i gång med ansökningarna och att våga presentera sig för olika arbets-givare.

5. Förbered dig inför intervjun
Läs på om företaget och förbered dig på att svara på frågor om varför du söker jobbet och varför du passar så bra för jobbet. Kom i tid och försök att vara dig själv även om det är nervöst.

6. Ge inte upp
De flesta behöver skicka in flera ansökningar innan de får napp. Det kan ta ett tag, men låt dig inte nedslås om du inte får det första jobbet du sökt. “

DN 15 feb 2015:

“ Maria Crofts: Fler unga borde få chansen att arbeta

Det är enormt viktigt att ungdomar får erfarenhet från arbetslivet. Därför borde alla företag som har möjlighet ta in feriearbetare åtminstone under en kortare tid.

För många ungdomar är det främst möjligheten att tjäna egna pengar som får dem att söka sommarjobb. Det är bra att den drivkraften finns för den första erfarenheten från arbetslivet har de nytta av i många år framöver.

På det första jobbet lär sig ungdomarna grundläggande saker som att man förväntas komma i tid och koncentrera sig på arbetet när man är där. Att man bara kan skriva sms och facebooka på rasterna kommer säkert också som en överraskning för många.

Men att tidigt lära sig hur arbetslivet fungerar ger stora fördelar. Den som haft ett arbete har mycket lättare att få ett annat. Arbetslivserfarenheten och referenser från den tidigare arbetsgivaren ger ett försprång.

Samhället tar ett stort ansvar för att ungdomarna ska få möjlighet att arbeta. Förra året fick nästan 80 000 unga feriejobb i kommuner och landsting.

Det är alltid hård konkurrens om de offentliga jobben och många blir utan. De som missar sommarjobbet hamnar på efterkälken och får svårare att få jobb när de blir äldre och slutar skolan.

Därför borde fler få chansen.

När man säger sommarjobb far tankarna ofta till jobb som att rensa rabatter eller stå i en glass-kiosk. Men faktum är att dagens ung-domar har kunskaper som inte är lika självklara i äldre generationer.

Många unga har till exempel mycket goda kunskaper i engelska och skriver dagligen inlägg på sociala medier på det främmande språket. Förutom i skolan har de lärt sig engelska på ett naturligt sätt genom spela datorspel och se på film. De saknar dessutom de hämningar som vi äldre ofta har.

Ungdomar är i allmänhet också väldigt bra på att använda datorer jämfört med tidigare generationer. Alla är förstås inte experter men mycket som 40-plussare gör med viss ansträngning faller sig naturligt för en tonåring.

Sociala medier, som Facebook, Twitter och Instagram, används numera även högt upp i åldrarna. Men jag vågar påstå att många tonåringar är specialister på hur man når ut i sociala medier.

Färdigheterna som jag räknar upp borde vara av värde för många arbetsgivare.

Inte minst de företag som vänder sig till ungdomar borde ha nytta av att ha en eller flera representanter för målgruppen i närheten i några veckor.

Ungdomsarbetslösheten är ett stort problem. Om vi ska lösa det måste alla hjälpa till så gott de kan.

Därför behövs det fler sommarjobb för unga. Inte bara för ungdomarnas egen skull utan för att det är viktigt för hela samhället.

Maria Crofts maria.crofts@dn.se “

DN 15 feb 2015:

“ Så rensar du ut dina nätskelett

Om du söker jobb är sannolikheten stor att potentiella arbetsgivare googlar ditt namn. Därför är det bra att ta kontroll över vad som dyker upp i sökresultatet. Nätexperterna Jackie Kothbauer och Michael Wahlgren ger sina bästa tips på hur du gör.

Jackie Kothbauer som till vardags föreläser om sociala medier och Michael Wahlgren som är vd på sökmotorkonsulten Pintberry har båda skrivit böcker som handlar om hur man kan putsa sin nätprofil och göra sig mer sökbar på Google.

– Du måste i princip vara nätsmart för att få ett jobb, säger Jackie Kothbauer.

Hennes tips till den som vill visa sig från sin bästa sida för arbetsgivare på nätet är att skapa en Linkedinprofil och lägga mycket tid på den.

– Google gillar text och hatar -video. Satsa därför på en sida med mycket text. Kolla dessutom upp vilka ord som används i din bransch och skriv in dem i texten så att du blir sökbar. Om du i dag jobbar som exempelvis handläggare men drömmer att jobba som projektledare är det bra att skriva till det ordet i din profil, säger hon.

Men orkar arbetsgivare läsa en -jättelång text på ett cv?

– Eftersom de själva söker upp dig är det en annan sak än om du skickar in en ansökan. De kan tänka sig att läsa mer men för att de ska få en snabb överblick över vem du är rekommenderar jag att du skriver en kort sammanfattning om dig själv som inledning. Den sammanfattningen kan du också använda i andra sociala medier så som Facebook och Twitter.

Många oroar sig för att arbets-givaren ska hitta partybilder vid en googling. Den som vill undvika det får helt enkelt kontakta de sajter som har lagt upp bilderna och be att de tas bort. På Facebook går det att ta bort tagen till sitt namn på bilderna. Men Jackie Kothbauer tycker inte att partybilder är någon större fara.

– Vi är mycket mer öppna på -nätet i dag jämfört med tidigare och att det kommer upp en bild på dig med en öl i handen är inte kontroversiellt. Däremot är det värre om du uttrycker åsikter som inte stämmer överens med företagets värdegrund på sociala medier eller om du gillar sidor som exempelvis har med sex och våld att göra på Facebook. Tänk på att allt sånt syns.

Michael Wahlgren tycker också att det är viktigt att jobba med Linkedinprofilen.

– För att göra den sökbar ska man se till att använda sitt eget namn i url:en (webbadressen). Ett annat tips är att skapa en egen hemsida med sitt namn som domän, där kan man lägga upp bilder man känner sig nöjd med och tagga dem med sitt namn. För att hamna högt upp i Googles sökresultat är det bra att ha många externa länkar som leder till sidan.

Caroline Englund caroline.englund@dn.se

Fakta. Fem tips till dig som vill bli mer sökbar

1. Optimera din -LinkedIn-profil. Lägg in ditt namn i webbadressen och länka till sidan från andra sajten, exempelvis en blogg eller egen hemsida. Google tar inte hänsyn till länkar från Twitter och Facebook.

2. En egen blogg eller sajt. Skapa en egen blogg eller egen hemsida med ditt namn som domän. Se till att sajten innehåller relevant information om dig själv och bilder som du känner dig nöjd med.

3. Utnyttja andra sociala medier och sajter. Facebook och Twitters profilsidor rankar ofta högt på Google. Det är dock inte helt självklart att du vill att de ska synas för en potentiell arbetsgivare beroende på vad du skriver om på Facebook och Twitter.

4. Se till att rätt bilder på dig syns. Enklast är att lägga upp bilder på sajter som du kontrollerar själv. Lägg in ditt namn i den så kallade alt-taggen.

5. Annonsera på ditt namn. Ett kreativt och ovanligt sätt att stå ut när en arbetsgivare googlar på ditt namn är att köpa en annonsplats på google. Fördelarna är att det är hög sannolikhet att du hamnar högst upp och att du kan styra budskapet till 100 procent. Du betalar per klick och kommer sannolikt kunna köpa klicken billigt, ett par kronor per klick. Det går att sätta en dagbudget för hur mycket du vill spendera och du behöver bara annonsera under just den tiden du söker jobb. **Källa: Michael Wahlgren “**

DN 15 feb 2015:

“ Fler ska må bra på jobbet med nytt förslag

Arbetsgivarna ska ta större ansvar för den psykosociala arbetsmiljön. Det anser Arbetsmiljöverket. Facken är positiva till nya regler, men arbetsgivarorganisationerna säger nej. Vad som händer med förslaget avgörs senare i vår.

För den fysiska arbetsmiljön – sådant som buller, kyla, giftiga ämnen och farliga maskiner – finns sedan länge tydliga regler. Arbetsgivaren är ansvarig för att den anställde inte far illa på arbetsplatsen, och med detta som mål ska ett systematiskt arbetsmiljöarbete pågå.

Den psykosociala arbetsmiljön är svårare att reglera. Den handlar ju om sådant som trivsel, rättvisa, en trygg anställning, möjlighet till personlig utveckling i jobbet, och ett gott samarbetsklimat på arbetsplatsen. Problemen kan till exempel vara konflikter i arbetsgruppen, mobbning, diskriminering, brist på uppskattning eller otydligt ledarskap.

En av fyra upplever problem som orsakas av arbetsmiljön, visar en ny undersökning från Arbetsmiljöverket. Stress och psykiska påfrestningar är vanligast. Antalet anmälda arbetssjukdomar med sjukfrånvaro på grund av organisatoriska och sociala orsaker har de senaste fyra åren ökat med 50 procent. Ofta handlar det om alltför mycket arbete eller för hög arbetstakt, samt om problem i relationerna på arbetsplatsen.

Arbetsmiljöverkets mål med den nya föreskriften är att på olika sätt komma åt brister i arbetsmiljön – sådant som kränkande särbehandling och stress på grund av arbetsbelastning. Tanken är att nya regler ska börja gälla nu i höst. Men reaktionerna på förslaget går starkt isär.

Svenskt Näringsliv anser det komplexa området direkt olämpligt att detaljreglera. Gränsdragningarna är svåra, dels mellan arbetsliv och privatliv, dels mellan orsak och verkan. Många faktorer är inblandade när någon mår dåligt, och frågan är om man verkligen kan lägga ansvaret på arbetsgivaren om någon mår dåligt i arbetsmiljön.

Arbetsgivarna efterlyser i stället en fortsatt utveckling av det systematiska arbetsmiljöarbetet, och ytterligare stöd i form av information, utbildningar, konkreta verktyg och inspirerande goda exempel – allt anpassat för varje specifik bransch.

De fackliga organisationerna LO, TCO och Saco är däremot i grunden positiva, men vill tvärtom stärka förslaget. Bland annat genom större inflytande för de anställda över processer på arbetsplatsen och över det egna arbetet, eftersom höga krav i kombination med avsaknad av inflytande är det som oftast orsakar stress och ohälsa på jobbet.

Facket vill också att arbetsgivare ska vara skyldiga att snabbt utreda, åtgärda och följa upp kränkande behandling.

Arbetsmiljöverket framhåller att syftet med de nya reglerna främst är pedagogiskt: De ska visa var -arbetsgivaren ska ha sin uppmärksamhet, och vilka faktorer som är viktiga att ta hänsyn till.

Tove Nandorf tove.nandorf@dn.se

Fakta. Regler om psykosocial arbetsmiljö
Tidigare förslag har förkastats

I dag saknas bindande föreskrifter om skadlig stress och den psykosociala arbetsmiljön.

Tydligare regler har efterfrågats sedan millennieskiftet, då sjukskrivningarna sköt i höjden efter 1990--talets omstruktureringar.

Ett tidigare förslag från Arbetsmiljöverket åkte i papperskorgen 2003, på grund av parternas oförenliga krav och förväntningar. Även den gången ansåg arbetsgivarna att förslaget var ett ingrepp i deras rätt att leda och fördela arbetet.

Arbetsmiljöverkets nya förslag är tänkt att förtydliga kraven i fråga om arbetsbelastning, konflikter och kränkande behandling/mobbning och arbetstidens förläggning, med mera. “

DN 15 feb 2015:

“ Chefen undviker mig

Karriärrådgivare Gunilla Arhén

Jag har ett roligt jobb som gruppchef. Under senaste året har jag tvingats driva ett tufft besparingsprogram; sagt upp en medarbetare samtidigt som vi har lika mycket jobb. Arbetet har trots det fungerat ganska bra.

Men i en medarbetarenkät fick jag sämre värdering än jag hade trott. Det oroar mig. Jag försöker att se det positiva. Nu vet jag vad gruppen tycker och då kan vi tillsammans arbeta för att det ska bli bättre.

I det senaste samtalet med min chef tog jag upp det dåliga resultat, och pratade om hur jag vill förbättra i framtiden. Vi enades om att träffas igen och prata vidare. Problemet är att jag inte får någon ny tid att träffa chefen.

Det stressar mig att chefen verkar ha gått under jorden. Undrar om det betyder att chefen tycker att jag är dålig. Varför skulle chefen annars undvika mig? Om chefen är missnöjd med mig vill jag inte ha kvar jobbet. Hur kan jag göra?

Svar: Sluta oroa dig. Jag tror att chefen inte svarar (vilket i och för sig är dåligt) för att chefen inte förstår att du stressas. Efter ert möte känner sig chefen lugn. Du tog själv upp det dåliga resultatet och hade förslag till förbättringar. Bra! Du kan fundera på hur beroende du är av återkoppling? Av vad andra tycker om dig. Försök istället att lita till dina egna värderingar, till ditt eget omdöme.

Dessutom, medarbetarundersökningar är inga absoluta sanningar. De bör analyseras med omdöme. Har lärt mig att tidpunkten för en undersökning påverkar resultatet. Bra resultat direkt efter sommarens ljus och semester. Sämre resultat i mörka november. “

DN 21 feb 2015:

“ Nyanlända lotsades till terrorgrupper

Etableringslotsarna skulle hjälpa nyanlända in i det svenska samhället. Nu läggs systemet ner. Anledningarna är svindlande och listas av den ansvariga myndigheten Arbetsförmedlingen:

Oseriös och brottslig verksamhet, som bedrägeri, mutor, hot och utpressning. ”Stark oro” för säkerheten för både arbetssökande och arbetsförmedlare. Slöseri med skattepengar.

I går avslöjade också Expressen att någon eller några av lotsarna ägnat sig åt rekrytering till ”våldsbenägna stridande grupper”. Hur många? Vilka grupper? Det vet vi inte. Men det är en praktskandal.

Etableringslotsarna visar faran med att lösa problem genom att naivt och utan tillräcklig tanke ösa skattepengar på dem. Kontroll, försiktighet och transparens måste vara a och o i all myndighetsverksamhet. Lotsskandalen skadar förtroendet för Arbetsförmedlingen och är pinsam för Alliansen.

Erik Helmerson erik.helmerson@dn.se”

DN 23 feb 2015:

“ Utan lots och riktning

Mer kriminalitet än effektivitet. Det är utvecklingen som har gjort att etableringslotsarna som ska hjälpa nyanlända närmare arbetsmarknaden nu sägs upp. Det meddelade Arbetsförmedlingens generaldirektör Mikael Sjöberg på fredagen.

Att lotsarna inte är tillräckligt effektiva i sitt uppdrag har varit bekant en längre tid. Men det som nu fått bägaren att rinna över är problem av ett helt annat slag.

Mutor, bedrägerier, människo-smuggling, utpressning och dödshot mot anställda. Det är några av de aktiviteter som lotsföretag misstänks ha ägnat sig åt. Säkerhetspolisen utreder nu också företag som misstänks ha använt rollen för att rekrytera nyanlända till terror-organisationer.

I praktiken innebär detta att ett ifrågasatt system nu läggs ned utan riksdagsbeslut.

Etableringsreformen har sedan den sjösattes i slutet av 2010 kritiserats flitigt. Det som lanserades som den största integrationspolitiska förändringen på 25 år var inte ett sådant lyft som man hade hoppats på.

Ett av få tydliga socialdemokratiska besked vad gäller integrationspolitiken har också varit detta: De vill avskaffa lotssystemet.

Redan i höstas larmades det om att Arbetsförmedlingen hade svårt att hinna med det ökade antalet nyanlända. Handläggare som tidigare hade ansvar för 30 personers etableringsplaner, har sedan i höstas hand om det dubbla. Det innebär i förlängningen att den lagstiftade rätten att få en individuell plan för sin första tid i Sverige delvis gått förlorad, då handläggarna av tidsbrist har tvingats dela ut likadana planer till flera personer.

Nu kommer de alltså inte heller att få möta någon lots, även om Arbetsförmedlingen meddelar att man avser att fylla tomrummet med andra upphandlade tjänster.

Exakt hur det kommer att te sig är ännu oklart. Att ersätta lotsar till de drygt 32 000 personer som i dag använder tjänsten sker knappast i en handvändning.

Det drastiska beslutet att säga upp samtliga leverantörer sätter situationens allvar i blixtbelysning: i ett läge när fler kommer till Sverige än någonsin håller mottagningssystemet på att krackelera. När rena maffiametoder sätter stopp för myndigheters arbete har det gått långt.

Med tanke på de förväntade flyktingströmmarna de kommande åren är detta ett system som kommer att fortsätta pressas och utmanas. Och som även framöver kommer att vara av stor vikt.

I det akuta läget som uppstått var myndighetens beslut nödvändigt. Men ytterst är ansvaret politiskt.

Introduktionen av nyanlända har en nyckelroll i integrationen. Dessutom har på tok för mycket pengar kastats i sjön.

Frågan är bara vad som ska komma i stället. Att ansvaret för nyanlända fördes över från kommunerna till Arbetsförmedlingen 2010, var inte för intet. Det finns ingen anledning att vara nostalgisk. Att återgå till det gamla, som Socialdemokraterna tycks vilja, är ingen lösning.

Det är lätt att säga vad vi inte vill ha. Alla är överens om att ett system som lämnar utrymme för människosmuggling och mordhot inte är bra. Att inte särskilt många får jobb gör förstås saken än värre. Men vad är alternativet?

Trots turbulensen står Arbetsförmedlingens generaldirektör fast vid sin tidigare analys: Stora organisatoriska förändringar i det här läget är inte att föredra. Att välta omkull hela system när de är som mest påfrestade kan göra ont värre.

Det är en klok slutsats. Även om systemet inte på något sätt är fullkomligt är detta ett så pressat läge att ett avskaffande av lotsarna skapar fler problem än vad det löser. Att det krävs hårdare kontroll och bättre uppföljning är däremot självklart.

Dn 23/2 2015 “

DN 24 feb 2015:

“ Oseriösa arbetsgivare ska stoppas

Det ska bli svårare för oseriösa företagare att ta hit arbetskrafts-invandrare. Snart avgörs ett rättsfall som får stor principiell betydelse och regeringen förbereder lagstiftning som ska hindra att utländsk personal lockas hit med falska jobberbjudanden.

De senaste åren har flera fall uppmärksammats där till exempel bärplockare, städare och restaurangpersonal från andra länder känt sig lurade på löner och andra ersättningar. Ett av de mest uppmärksammade fallen är det med skogplanterarna från Kamerun vars arbetsvillkor blev kända genom SVT:s ”Uppdrag granskning” 2013.

Gemensamt för de olika fallen är att de anställdas löner och övriga villkor varit lägre i praktiken än i det jobberbjudande som arbets-givaren visat dem och som lämnats in till Migrationsverket.

Jobberbjudandet är nödvändigt för att personer från länder utanför EU ska få arbeta i Sverige. Det finns däremot ingenting som tvingar arbetsgivaren att betala de ersättningar som står i jobberbjudandet.

Men nu ska det bli svårare för oseriösa arbetsgivare att locka hit arbetskraftsinvandrare med jobb-erbjudanden som sedan ändras.

Den 4 mars inleds ett mål i Umeå tingsrätt där såväl företaget Skogs-nicke AB som ägaren Niklas Gotthardsson krävs på skadestånd. Målet avgörs sannolikt under våren.

Rättegången gäller kamerunierna som rekryterades från hemlandet av Skogsnicke AB för att plantera skog i Västernorrland. I jobberbjudandet angavs en avtalsenlig månadslön på 18 500 kronor. Men, enligt stämningsansökningarna, fick de i stället ett ackordsavtal där lönen bestämdes av hur många plantor de planterade. Ackordsavtalet gav dem lägre förtjänst och övriga villkor ska också ha varit sämre än i kollektivavtalet.

Sju av kamerunierna kräver skadestånd på flera hundratusen kronor var för utebliven lön, övertidsersättning och semesterersättning.

LO-TCO Rättsskydd företräder en av dem, Basi Fonjong, som till skillnad från de övriga var medlemmar i skogsfacket GS. Ombud är Bo Villner, förbundsjurist på LO-TCO Rättsskydd. I stämningsansökan kräver han totalt 417 163 kronor för sin klient.

– Syftet är att Basi ska få betalt för det arbete han utfört, men en vinnande dom kommer också att få principiell betydelse. Den skulle visa både hur man kan angripa oseriösa arbetsgivare och att de tar en stor risk om de agerar på det här sättet, säger Bo Villner.

LO-ordföranden Karl-Petter Thorwaldsson är väl insatt i fallet och håller med om att en fällande dom skulle få stor betydelse.

– Det är en jätteviktig principiell dom. Vi vill göra upp med arbetsgivarna i avtal och varje rättsfall där det döms till vår fördel gör det lättare för facken att förhandla, säger han.

Facken inom LO och TCO har i flera år krävt att jobberbjudandet, som lämnas till Migrationsverket och ligger till grund för arbetstillståndet, ska bli juridiskt bindande. Då kan arbetsgivarna straffas om löner, försäkringar och övriga villkor inte är minst lika bra som i de svenska kollektivavtalen.

– Vi jobbar intensivt för att arbetserbjudandena ska bli juridiskt bindande, säger Karl-Petter Thorwaldsson.

Reglerna kring arbetskraftsinvandringen ändrades 2008 och låg fast i migrationsöverenskommelsen mellan alliansregeringen och Miljöpartiet 2011. Partierna bakom överenskommelsen har avfärdat fackens krav på bindande jobb-erbjudanden och i stället gett Migrationsverket möjlighet att göra kontroller i efterhand.

Socialdemokraterna har länge gått på fackens linje och i regeringens budget som röstades ner i höstas fanns en text om att ”utreda möjligheten att göra arbetserbjudandet juridiskt bindande”. Nu har S fått Miljöpartiet med sig och enligt DN:s källor arbetar justitiedepartementet med direktiv till en sådan utredning.

– Frågan bereds inom Regeringskansliet, bekräftar justitieminister Morgan Johanssons pressekreterare.

Det är ännu inte klart om regeringen tillsätter en särskild utredare eller om ett kommande lagförslag i stället utreds internt inom justitiedepartementet.

Facken tillhör dem som har fått lämna synpunkter. TCO föreslår en lagändring som ska ge arbetskraftsinvandrare möjlighet att begära skadestånd om de inte får den utlovade lönen och övriga förmåner.

LO och TCO kräver också att företagen granskas mycket noggrannare innan arbetstillstånden beviljas, för att säkerställa att företagarna och deras arbetserbjudanden är seriösa.

DN har utan framgång försökt nå Niklas Gotthardsson och hans juridiska ombud.

Maria Crofts maria.crofts@dn.se
Tove Nandorf tove.nandorf@dn.se

Fakta. Uppehållstillstånd

Beviljade uppehållstillstånd för arbetstagare utanför EU – största yrkesgrupperna 2015.
Yrkesgrupp jan 2015
It-arkitekter, systemutvecklare och testledare m.fl. 332
Skogsarbetare 71
Civilingenjörsyrken 54
Snabbmatspersonal, köks- och restaurangbiträden m.fl. 47
Kockar och kallskänkor 41
Storhushålls- och restaurang-personal 22
Ingenjörer och tekniker 22
Fordonsmekaniker och reparatörer m.fl. 21
Försäkringsrådgivare, företags-säljare och inköpare m.fl. 2
Köks- och restaurangbiträden 12
Källa: Migrationsverket
Fakta. Uppmärksammades i SVT:s ”Uppdrag granskning”

Kamerunierna rekryterades i hemlandet av Skogsnicke AB, som var underentreprenör åt skogsjättarna SCA och Holmen, för att plantera besprutade plantor under 2011 och 2012.

Deras arbetsvillkor blev kända genom SVT:s ”Uppdrag granskning” i januari 2013. I programmet avslöjades det bland annat att det jobberbjudande en grupp kamerunier sagt ja till inte gällde när de kom till Sverige.

I stället för en utlovad månadslön på 18 500 kronor i månaden plus traktamente på 200 kronor per dag fick de en ackords-lön som gav lägre inkomster. Kamerunierna säger också att de ofta arbe-tade mer än tolv timmar per dag och sex dagar i veckan.

Männen tog lån med mycket höga räntor eller sålde sina och släktens tillgångar för att kunna ta sig till Sverige. När förtjänsten blev mycket mindre än i erbjudandet räckte inte inkomsten till att betala tillbaka pengarna eftersom de måste försörja sig själva och oftast har familjer i hemlandet.

Det har gjorts tre stora insamlingar som totalt gett 2,6 miljoner kronor för att hjälpa kamerunierna: Olof Palmes Internationella Center, gruppen ”Kameruns lurade skogsarbetare” med säte i Värmland samt en grupp privatpersoner vars insamling administrerades av Särö pastorat.

Antalet som fått pengar från de olika insamlingarna har -varierat från ett 20-tal till som mest 45 personer.

Skogbolagen SCA och Holmen bidrog till Palmecentrets insamling. Dessutom slöt skogsfacket GS och arbetsgivar-organisationen SLA en överenskommelse som gjorde att en del av -kamerunierna fick mellan 5 000 och 20 000 kronor var. “

DN 24 feb 2015:

“ De skuldsatta gästarbetarna vågar inte återvända hem utan sina löner

De åkte till Sverige i hopp om att skapa sig ett bättre liv, men resan blev en mardröm och de vet inte var den kommer att sluta. Basi Fonjong vågar knappt tänka tanken att domstolsförhandlingen blir ett bakslag. – Då vet jag inte vad som händer, säger han.

Göteborg.
Det är fyra år sedan Basi Fonjon anlände från Kamerun. Han gjorde en resa för att förändra sitt liv och det gjorde den. Men inte på det sätt han förväntade sig.

– Hur ska jag förklara för mina barn varför jag inte kommer hem, undrar han samtidigt som leendet i hans ansikte försvinner.

Vi sitter tillsammans med hans två vänner Peter Takamo och Stanley Bah i en tvårummare i Göteborgsförorten Bergsjön. De bor inneboende hos en bortrest kamrat.

Tillsammans med en stor grupp landsmän väntar de fortfarande på ersättningen de anser sig ha rätt till efter att ha planterat träd åt företaget Skogsnicke under 2011 och 2012. De vågar inte åka hem till Kamerun av rädsla för personer som de lånat pengar av för att kunna resa hit.

Utan lönen kan de inte betala tillbaka lånen och de är övertygade om att de skulle råka illa ut om de återvände. De berättar om en annan av trädplanterarna som åkte tillbaka, men hotades till livet och tvingades fly till Kongo-Kinshasa.

– Vi som kommer från Kamerun vet hur det fungerar, allt är en fråga om pengar och har man pengar kan man bestämma vem som ska leva eller inte, säger Peter Takamo.

Han berättar att han på grund av räntebestämmelser är skyldig långivarna 45 000 kronor. Basi Fonjong är skyldig 60 000.

I över två år har de kämpat och ständigt blivit besvikna. Peter Takamo visar upp ett avtal, som fackförbundet GS slutit med Skogsnicke i hans namn. Texten är på svenska och han förklarar att han gav fackets ombud fullmakt att skriva under.

Peter Takamo fick 12 047 kronor före skatt i stället för de hundratusentals kronor han anser sig ha rätt till. Ombudet förklarade att om han inte accepterade skulle pengarna gå tillbaka till företaget, så

Jens Littorin jens.littorin@dn.se “

DN 24 feb 2015:

“ Stenberg: Inte säkert en lagändring hjälper

Det pågår en dragkramp om reglerna för arbetskraftsinvandring. Regeringspartierna har gjort en kompromiss om att skärpa reglerna, men Svenskt Näringsliv kämpar emot.

I december 2008 införde regeringen Reinfeldt tillsammans med Miljöpartiet ett av de mest fria system för arbetskraftsinvandring som finns i världen. Tidigare skulle arbetsförmedlingen och facket pröva behovet av arbetskraft från länder utanför EU, nu får arbetsgivarna själva avgöra.

Tanken är att undvika flaskhalsar, göra det möjligt för företag att växa och skapa flera nya jobb. Brist på svenska it-tekniker ska till exempel inte behöva hindra ett företag från att ta en order.

Socialdemokraterna och LO har varit kritiska till reformen från början och varnat för att människor i stark beroendeställning kan bli utnyttjade. De har krävt regler som tar hänsyn till utvecklingen på arbetsmarknaden, att anställningserbjudanden ska vara juridiskt bindande och att arbetsgivarnas vandel ska prövas.

I takt med att flera fall blivit kända där människor utnyttjats på ett liknande sätt som skogsarbetarna från Kamerun i reportaget här intill har kritiken ökat. I augusti förra året skärptes lagen, efter en ny överenskommelse mellan den förra regeringen och MP. Migrationsverket ska kontrollera att arbetskraftsinvandrarna verkligen får löner och arbetsvillkor som är i nivå med andra i branschen, som lagen kräver. De nyanlända ska också få information om vilka regler som gäller i Sverige.

Liberaliseringen av arbetskraftsinvandring är grundbulten i samarbetet mellan de borgerliga partierna och MP. Det fick sin fortsättning 2011 med en bredare uppgörelse om invandring, som regeringen Löfven efter valet ställde sig bakom. Som ett led i kompromissen lovade MP att ”gå vidare med åtgärder som gör det svårare för arbetsgivare att utnyttja arbetskraft”. Att utreda kravet på bindande anställningserbjudanden är en sådan åtgärd.

Svenskt Näringsliv är en stark motståndare till förslaget. Arbetsgivareorganisationen driver en stor kampanj för att behålla de nuvarande reglerna. Den anser att bindande erbjudanden i praktiken skulle omöjliggöra många rekryteringar. Den förre moderate migrationsministern Tobias Billström menade före valet att kravet rent av strider mot den fria avtalsrätten.

Nu är de borgerligas tidigare -invandrings- och integrationspolitik i gungning. Men även om de står kvar vid sin gamla linje kan regeringen få majoritet för en skärpt lag i riksdagen. Sverigedemokraterna har också föreslagit krav på bindande anställningserbjudanden.

För S, med rötter i arbetar-rörelsen, kan inte lönedumpning få fortsätta. Sedan kan man fråga sig hur mycket en lagändring om bindande anställningserbjudanden hjälper mot företag som satt i system att luras.

Ewa Stenbergewa.stenberg@dn.se “

DN 24 feb 2015:

“Kraftiga lönelyft för bankdirektörerna

Det största individuella lönelyftet bland Sveriges ledande bankdirektörer under 2014 fick Swedbanks chef Michael Wolf. Hans årslön gick från 8 till 13 miljoner kronor. Cheferna för landets fyra största banker tjänade sammantaget över 40 miljoner kronor under fjolåret.

Det statliga garantiprogrammet från finanskrisen 2008 har i drygt 5 år hindrat Swedbanks vd Michael Wolf från att höja sin lön.

I maj 2014 försvann garantioket och Michael Wolf kunde kassera in ett rejält lönelyft, drygt 60 procent, från 8 till 13 miljoner kronor. Lönejusteringen gjordes 1 juni förra året och gäller fullt ut från och med i år.

Utöver övriga ersättningar och förmåner på drygt 200 000 kronor hade Swedbank pensionskostnader för sin koncernchef på 4 miljoner kronor under fjolåret mot 3,2 miljoner kronor 2013.

I takt med att årsredovisningarna nu börjar ramla in från börsbolagen kommer också toppchefernas löner under 2014 fram i offentligheten. Bland landets fyra storbanker återstår SEB:s årsredovisning och de ersättningar som utgår till bankens vd Annika Falkengren. I december visade dock siffror från Skatte-verket på ett rejält lyft under 2013 för SEB-chefen.

Annika Falkengrens inkomst av tjänst mer än fördubblades under året jämfört med året innan. De 29,4 miljoner kronor hon redovisar ska jämföras med 14,2 miljoner. Fortfarande ligger Annika Falkengrens grundlön, inräknat förmåner, under hennes manliga kolleger – den ligger på nära 9,9 miljoner kronor. Men ett aktieprogram gav henne runt 15 miljoner kronor.

För styrelseuppdraget i tyska Volkswagen fick hon 3,3 miljoner kronor under 2013. Från det tyska försäkringsbolaget Munich Re fick hon närmare 700 000 kronor i ersättning under 2013, samtidigt som styrelseuppdraget i säkerhetskoncernen Securitas inbringade 550 000 kronor.

SEB:s årsredovisning för 2014 kommer den 4 mars.

Nordeachefen Christian Clausens lön och andra ersättningar 2014 var omkring 21,6 miljoner mot 19,8 miljoner året innan. Bankens kostnader för pensionspremier för koncernchefen uppgår till 30 procent av den fasta lönen, drygt 3,2 miljoner kronor.

Turbulensen i Industrivärden, till vars sfär Handelsbanken tillhör, till följd av SCA:s privatjet innebär att Pär Boman lämnar över vd-stolen till dansken Frank Vang-Jensen. Pär Boman som blir bankens ordförande tjänade under fjolåret 11,2 miljoner kronor och ytterligare 300 000 kronor i andra förmåner.

Boman valde också att förra året växla en del av sin lön mot pension. Pensionskostnaden för banken för Bomans räkning steg därmed från 5,8 miljoner 2013 till 7,1 miljoner 2014. Likt flera av sina kolleger har Boman en så kallad förmånsbestämd pension fram till 60-årsdagen.

I hans fall innebär det att banken garanterar honom en pension som motsvarar 60 procent av lönen. Efter fyllda 60 får Boman i stället en premiepension som motsvarar 35 procent av lönen.

Sammantaget har Handelsbankens pensionsförpliktelser för Pär Boman – vad banken måste betala i pension resten av Bomans liv – stigit från 143,3 miljoner kronor till 169,6 miljoner.

Thorbjörn Spängs thorbjorn.spangs@dn.se

Dan Lucas dan.lucas@dn.se”

DN 25 feb 2015:

“Fler får tidsbegränsade jobb

Sedan 2005 har antalet som har tidsbegränsade jobb ökat något. Vanligast är denna sysselsättning hos kvinnor, unga och utrikes födda.

Sysselsättningen har ökat i Sverige, trots finanskrisen. Men kritikerna menar att ökningen skett framför allt av mer osäkra tidsbegränsade jobb.

Nu visar Statistiska centralbyrån (SCB) att antalet tidsbegränsade jobb har ökat sedan 2005, från drygt 600 000 till 694 000 förra året.

Men utvecklingen har varit allt annat än jämn. Som en följd av finanskrisen 2008–09 föll även antalet tidsbegräsande anställningar. Därefter ökade de igen.

Samtidigt har arbetskraften ökat, vilket gjort att de tidsbegränsade anställningarna som andel av alla anställda knappt förändrats alls och låg förra året på 16,7 procent.

Kvinnor har i högre utsträckning än män tidsbegränsade jobb; 18,7 procent av kvinnorna finns i sådana anställningar, medan 14,6 procent av männen gör det.

Det är framför allt bland utrikes födda som andelen tidsbegränsade jobb ökar, från 20,8 procent 2005 till 23,8 procent 2014.

Av anställda i åldersgruppen 16–24 år var det 56 procent som hade någon form av tidsbegränsad anställning.

Dan Lucas dan.lucas@dn.se “

DN 25 feb 2015:

“ Utlandsfödda toppar länets jobbstatistik

Utrikesfödda män i Stockholm är oftare i arbete än inrikesfödda män i övriga landet. – Det här är ett trendbrott, vi hoppas att det håller i sig, säger landshövding Chris Heister.

Sysselsättningsgraden – det vill säga den andel mellan 15 och 74 år som får betalt för ett arbete – för utlandsfödda män har på ett år ökat från 68,2 till 73 procent i Stockholms län. Den är nästan i nivå med inrikesfödda män i länet och högre än bland inrikesfödda män i riket.

Sysselsättningsnivån stiger även i övriga landet men i högre grad i Stockholm. I slutet av 2014 var nästan var fjärde sysselsatt i länet född i ett annat land.

Vad beror det på?

– Vi har ett kompetensförsörjningsproblem, var fjärde företagare säger att de skulle kunna växa mer om de kunde anställa. Det blir en enorm drivkraft att få tag på medarbetare och ett driv i ekonomin. Vi har också många olika typer av jobb och med hög aktivitet i ekonomin gynnas servicebranschen, säger Chris Heister.

Under det senaste året har antalet sysselsatta i länet ökat med 21 400 personer, i stort sett alla är utrikesfödda. Däremot är sysselsättningsgraden bland utrikesfödda kvinnor fortfarande låg, 61,6 procent.

– Många är hemma, de är utanför arbetsmarknaden. Men utrikesfödda kvinnor arbetar i högre utsträckning här än i riket, säger Per Bark, analytiker på Länsstyrelsen.

Totalt i länet är sysselsättningsgraden 70,9 procent, jämfört med 64,6 i riket.

I Länsstyrelsens återkommande rapport ”Läget i länet” konstateras också att Stockholm ökar sin andel av Sveriges ekonomi. Enligt Per Bark ligger Stockholms län på sjunde åttonde plats bland Europas regioner när det gäller bruttoregionalprodukt per capita, listan toppas av inre London och Luxemburg.

Vad gäller sysselsättningsgraden är det bara Åland som är bättre, i en jämförelse mellan 270 regioner i EU-länderna.

– Det går bra för Stockholms län, vi befäster oss som en av Europas mest expansiva regioner och vi blir allt viktigare för landet. Vi kan kalla oss Sveriges motor utan att behöva känna att vi skryter, säger Chris Heister.

Mia Tottmar mia.tottmar@dn.se “

DN 25 feb 2015:

”Fördomarna spolades bort ganska fort”

“ För drygt tio år sedan fick byggföretaget Dipart frågan om varför de anställda enbart bestod av svenskfödda personer. Då ringde en klocka. Företagsledningen bestämde då sig för att införliva det som stod i värdegrunden – och mångfald blev ett självklart mål.

Sex män står och arbetar på ett balkongbygge någonstans utanför Älta. Två av dem är svenskfödda, vissa talar hyfsad svenska, andra har inte bott här så länge. Man hör några enstaka ord på spanska och persiska. Rasmus Jansson, som är en av dem som jobbar på bygget, tycker det är kul.

– Jag lär mig ett nytt ord varje dag. Vi dansar och skriker på varandra, det är aldrig en dag som är tråkig, säger han.

För två år sedan, innan Rasmus kom i kontakt med Dipart, var han inlagd på ett behandlingshem. Han blev kallad på anställningsintervju och därefter följde en provanställning som kom att förändra mycket i hans liv.

– Jag tror att det betyder mycket för människor att få chansen till en anställning oavsett bakgrund. För mig har det betytt sjukt mycket. Jag knarkar inte längre och har något att göra och se fram emot, säger han.

För femton år sedan började företagsledningen diskutera värderingar och hur man kunde medverka till att fler som stod långt från arbetsmarknaden skulle kunna få jobb. Men det var först 2003 som

man började tillämpa de värderingar man arbetat fram. Det skedde efter att någon påpekade att alla anställda var svenskfödda.

– I vår värdegrund står det ju att vi ska arbeta emot rasism och mobbning. Så ställde någon en dag frågan, då ringde en klocka, säger Jens Hoffmann, vd.

Företaget ingick i olika projekt för att ge bland andra hemlösa, ungdomar med svårare bakgrund och flyktingar arbete. Ledningen satte upp mål för varje år. 2005 var målet att ha anställda från fem olika länder, 2006 sju länder och så vidare. I dag har Dipart anställda från uppemot tjugo olika länder.

Saeid Hasheminezhad flyttade från Iran till Sverige för nästan sju år sedan. Han började först på SFI och kontaktade sedan Arbetsförmedlingen. Han ville gå en byggkurs eller ha praktik på en byggfirma.

– De sa att jag inte skulle klara språket. Men jag stod på mig och visste att jag skulle det, och till slut fick jag praktik, säger han.

I början tyckte Saeid, som har en civilingenjörsutbildning från Iran, att det var tufft med språket. Det var jobbigt att inte kunna ha kontakt med samhället. Men i dag trivs han med sitt jobb på Dipart.

– Vi alla jobbar tillsammans på samma nivå, och man lär sig alltid något nytt av varandra. Om man vill tror jag att allt är möjligt, säger han.

De som anställs måste inte kunna svenska till en början, enligt personalchef Mats Hoffman.

– Vi ställer inte ett krav på att man ska kunna svenska om inte tjänsten nödvändigtvis kräver det. Kravet är i stället att man ska lära sig under tiden, att den viljan ska finnas, säger han.

Samuel Höwitz, som är född och uppvuxen i Sverige, började jobba på Dipart efter att han tog studenten. Samuel tycker att arbetet med människor från olika länder har lett till att han blivit av med fördomar han tidigare hade.

– Dom har spolats bort ganska fort. Dipart är som en påse Gott och blandat.

Seda Aksoy seda.aksoy@dn.se “

DN 26 feb 2015:

“Facket slår larm: Unga kvinnor trakasseras

Nästan var femte ung kvinna utsätts för sexuella trakasserier på jobbet visar siffror som LO låtit SCB ta fram. Särskilt utsatta är tillfälligt anställda kvinnor i flera arbetaryrken, till exempel i hotell- och restaurangbranschen.

– Det här är ett strukturellt arbetsmiljöproblem, som förstärks med utbredningen av de otrygga anställningarna, säger Joa Bergold, utredare på LO:s Arbetslivsenhet.

LO har låtit SCB ta fram detaljerade uppgifter kring förekomsten av sexuella trakasserier i olika branscher, åldrar och anställningsformer ur Arbetsmiljöundersökningen 2013 (SCB och Arbetsmiljöverket) som kom i fjol.

Statistiken visar att 14 procent av de unga kvinnorna (16-29 år) i arbetaryrken har utsatts för sexuella trakasserier av kunder, gäster, brukare med fler. Sådana kränkningar är vanligast inom vård- och omsorgsyrken, i hotell- och restaurangbranschen samt inom handeln. Ytterligare 3 procent uppger att de blivit sexuellt trakasserade av chefer eller arbetskamrater.

Motsvarande siffror för unga kvinnor i tjänstemannayrken är 12 respektive 6 procent.

I arbetaryrkena är de sexuella trakasserierna nästan 50 procent vanligare bland tidsbegränsat anställda än bland tillsvidareanställda.

Joa Bergold har tagit del av berättelser från utsatta kvinnor från flera LO-förbund. Enligt henne tycks i många fall verbala och i vissa fall fysiska sexuella kränkningar ses som ett nödvändigt ont, som den anställda måste lära sig att hantera. Till exempel förväntas hotell- och restauranganställda uppskatta ”skämtsamma” uttalanden om att de ska bjuda på ”något extra”. Över lag ställs krav på service- och omsorgspersonal att vara tillgänglig och tillmötesgående.

30-åriga Veronica Stiernborg har arbetat på olika restauranger sedan hon var 18 år, både i hemstaden Nässjö och på flera olika kända och mindre kända ställen i Stockholm. Hon tycker att sexuella trakasserier är ett stort problem i branschen:

– Framför allt tar sig gästerna friheter, till exempel att skrika ”jävla fitta” om de tycker att det går för långsamt i en fullsatt bar. Men det handlar även om arbetskamrater. Jag fick höra ”gå och sug kuk” från en servitör dag två på ett av mina jobb. Ledningen ville inte agera, chefen tyckte att killen var för värde-full och bra på att sälja.

LO:s erfarenhet är att arbetsgivare sällan talar med unga anställda om hur de ska hantera sexuella trakasserier.

Veronica Stiernborg konstaterar att åtminstone lite större arbets-givare ska ha en policy för att förebygga sexuella trakasserier.

– Så fort du börjar arbeta på ett ställe bör arbetsgivaren försäkra dig om att chefen är beredd att -markera mot den som trakasserar, vare sig det handlar om gäster -eller arbetskamrater. Men när så gott som alla i branschen är unga och tillfälligt anställda vågar få säga ifrån. Många vill ha ditt jobb och du är fullkomligt utbytbar. Är du 19 och det är din första arbetsplats vill du kanske inte att det ska stå i ditt cv att du bara fick stanna två veckor, säger hon.

Arbetsgivarförbundet Visita, där åtminstone en del av restaurangerna är medlemmar, tar dock problemet på största allvar, enligt Visitas förbundsjurist Lise-Lotte Argulander.

– Det här är en av våra viktigaste arbetsmiljöfrågor. Just därför tar vi nu tillsammans med våra fackliga samarbetsparter fram en nätbaserad utbildning som ska ge företagen bättre verktyg. Arbetsgivaren ska ha rutiner både för ett förebyggande arbete och för att ta hand om problemen i stunden då de uppstår, säger hon.

Tove Nandorf tove.nandorf@dn.se

Fakta. Det här visar undersökningen

14 procent av de unga kvinnorna (16-29 år) i arbetaryrken har utsatts för sexuella trakasserier av kunder, gäster, brukare med fler. Ytterligare 3 procent uppger att de blivit sexuellt trakasserade av chefer eller arbetskamrater.

Motsvarande för unga kvinnor i tjänstemannayrken är 12 respektive 6 procent.

Inom arbetaryrkena är problemen med sexuella trakasserier från brukare, gäster och kunder störst inom vård och omsorg, hotell och restaurang samt handeln.

På arbetarsidan är problemen också nästan 50 procent vanligare bland tidsbegränsat anställda än bland tillsvidareanställda. Bland tjänstemännen är skillnaden mellan anställningsformerna mindre.

Källa: Arbetsmiljöstatistik Rapport 2014:3, SCB på uppdrag av Arbetsmiljöverket “

* Näringar.

Politik för en näringsminister.

I regeringen hanteras problemen av

Näringsdepartementet
Ansvarsområden

- Boende och byggande
- Bolag med statligt ägande
- It-politik
- Näringspolitik
- Landsbygdspolitik
- Postfrågor
- Regional tillväxt
- Transporter och infrastruktur

Näringsdepartementet

- Ansvarsområden
- Budget
- Organisation
- Kommittéer
- Arbetet i EU
- Myndigheter
- Synpunkter, idéer och frågor
- Remisser
- Kalendarium
- Kontaktinformation

Mikael Damberg
Närings- och innovationsminister

Ansvarsområden
Cv
Pressmeddelanden
Debattartiklar
Interpellationer och svar i riksdagen
Statssekreterare

Mikael Damberg är närings- och innovationsminister samt chef för Näringsdepartementet. Utöver näringslivsfrågor ansvarar Damberg för UD:s handelsfrämjande frågor och styrningen av de flesta statligt ägda bolag som fram till årsskiftet ingår i Finansdepartementets ansvarsområde.

- Näringspolitik
- Handelspolitik
- Handel och främjande
- Bolag med statligt ägande

Anna Johansson
Infrastrukturminister Se området för transporter.

Mehmet Kaplan
Bostads-, stadsutvecklings- och it-minister
Se området för Fysisk planering

Sven-Erik Bucht
Landsbygdsminister Se området för landsbygd.

DN 31 jan 2015:

“Spelet bakom tungviktarens fall

Fem företrädare för det så kallade ”ansiktslösa” kapitalet, de stora förvaltarna av våra pensioner, tog en aktiv roll när Industrivärdens Sverker Martin-Löf tvingades bort från makten. Men det var inte privatresorna med bolagets jetplan som fällde ålderman-nen. DN kan berätta vad som hände bakom dörren i jugendhuset på Storgatan 10 i Stockholm.

Måndagen den 19 januari drog tre personer upp porten under bladguldsdekoren på Industrivärdens jugendhus på Storgatan 10 i Stockholm. Kvinnan och de två männen representerade ägare i SCA, som bland annat tillverkar blöjor, dambindor och tamponger.

Egentligen var trion en kvintett. Marianne Nilsson från Swedbanks fondbolag Robur, Mats Andersson från Fjärde AP-fonden, Anders Oscarsson från AMF, Caroline af Ugglas från Skandia och Ossian Ekdahl från Första AP-fonden, men de två sistnämnda var med på telefon den här dagen.

Tillsammans förvaltar de fem institutionerna runt 2 300 miljarder kronor, mycket av det är svenskarnas pensionspengar. Firmorna äger 10 procent av Stockholmsbörsen. Robur är börsens största institutionella ägare.

I hjärtat av den så kallade Handelsbankssfären – som styrs från investmentbolaget Industrivärden och bland annat består av SCA, Ica, verkstadsbolaget Sandvik och lastbilstillverkaren Volvo – hälsade de fem på duon som hade den yttersta makten över den här grupperingen: Sverker Martin-Löf och Anders Nyrén.

Institutionerna hade tryckt på för att SCA skulle tillsätta en oberoende granskning av turerna i SCA, bland annat de resor som SCA:s ordförande Sverker Martin-Löf och vd Jan Johansson gjort med hygienbolagets privatjet. Svenska Dagbladet hade kommit med det ena avslöjandet efter det andra om jaktresor och vad som tedde sig som privata resor med planet.

Hittills hade dock Sverker Martin-Löf och Anders Nyrén avfärdat det hela som ett klassiskt mediedrev. Och ett sådant bemötte man genom stoiskhet. Ingen hade gjort något fel.

Kvintetten från institutionerna kände varandra väl. Fyra av dem – alla utom Ossian Ekdahl från Första AP-fonden – hade sommaren 2013 ställt sig på barrikaderna och hävdat att tyska Volkswagen missbrukade sitt stora ägande i den svenska lastbilstillverkaren Scania.

När Svenska Dagbladet i november och december 2014 publicerade den ena artikeln efter den and-ra om vad som bäst kan beskrivas som träbaronsfasoner i SCA tyckte de fyra som lierat sig i Scania att de borde agera för att skydda pensionsspararnas pengar.

På eftermiddagen tisdagen den 16 december hade ett antal ägare från svenska institutioner ett telefonmöte med Sverker Martin-Löf om resorna. Han ville förklara att alla hade följt resepolicyn och att närstående fick följa med i privatjeten om det inte kostade SCA något extra. Ägarna ville ändå ha en oberoende utredning. Men Sverker Martin-Löf avfärdade dem.

Dagen därpå offentliggjorde SCA att bolagets revisorer PWC skulle utreda vad som skett. Mats Andersson protesterade i Svenska Dagbladet: ”Gör om och gör rätt”, sa han.

Nu gav sig Första AP-fonden in i leken på allvar. Vd Johan Magnusson och ägaransvarige Ossian Ekdahl skrev ett brev till SCA:s styrelse där de undrade vad som pågick. Därmed klev Första AP-fonden in i den institutionella kärntruppen. Nu var de fem.

***

Den 71-årige Sverker Martin-Löf kände sig djupt kränkt av skriverierna. Han hade inte gjort något fel. Han hade inte rest privat med planet. Han hade i princip vigt sitt liv åt SCA. Hans far och bror hade också jobbat åt skogsbolag, dock inte i SCA.

– Jag kände mig fruktansvärt kränkt, säger Sverker Martin-Löf till DN.

Och det här med jakten. Ja, vad skulle SCA kunna bjuda utländska kunder på? Operan? Knappast naturligt för ett gammalt skogsbolag, även om det nu växlat om till blöjor, dambindor och tamponger. Nej, mer exklusivt var förstås jakt på SCA:s egna marker, till exempel på den stora svenska älgen. SCA:s jakter hade så hög status att de ansågs näst finast, efter kungens.

– Jakt är en folkrörelse. Andra skogsbolag, som Holmen och Stora Enso, har också representationsjakt, säger Sverker Martin-Löf till DN.

Inte hade Sverker Martin-Löf gjort sig känd som en vän av institutioner heller. Att han var lika mycket anställd tjänsteman som de representanter för institutioner han hade framför sig den här gråmulna januaridagen påstås han inte ha hållit med om. Tvärtom. År 2009 sa han till Svenska Dagbladet att ”jag tycker det är bra om AP-fonderna lägger ner ambitionerna att vara aktiva ägare till förmån för ägare av kött och blod”.

När så Dagens Industri avslöjade att revisorerna, PWC, som skulle granska resorna, själva varit med på några av bolagets jaktresor till Norrland hotade Aktiespararnas vd Carl Rosén med att tillsätta en särskild granskare på bolagsstämman i vår. Det krävs endast 10 procent av rösterna på stämman för att få igenom en sådan. Topparna på Industrivärden förstod att risken var stor att pensionskapitalet skulle rösta för. De började inse att de inte kunde komma undan att någon utomstående nagelfor SCA.

Dagen därpå, den 15 januari, hade Dagens Industri en artikel där Sverker Martin-Löf berättade att han misstänkte att Industrivärden var avlyssnat.

– Vi misstänker andra intressen som vill försvaga oss, sa Sverker Martin-Löf till tidningen.

Enligt Martin-Löf hade styrelsen anlitat säkerhetsexperter. Nu gick folk i taket, både internt och externt. Institutionerna förutsatte att en ordförande talade sanning. Avlyssning är ett brott som kan ge fängelse. Varför hade bolaget inte polisanmält? Varför hade bolaget inte anmält till Stockholmsbörsen att insiderinformation riskerade att läcka ut, vilket det var skyldigt att göra? Mellan skål och vägg tyckte många nu att det bara fanns en utväg: Martin-Löf måste avgå.

***

Nu satt de fem från pensions-bolagen, måndagen den 19 januari, i Industrivärdens innersta, det topprenoverade jugendhuset där mycket av inredningen, möblerna, belysningen och mattorna hade specialritats. Den svängda interntrappan band elegant ihop de tre våningsplanen.

Sverker Martin-Löf och Anders Nyrén hade gått med på en oberoende granskning. Vid det ovala styrelsebordet diskuterade de vem som skulle göra den.

När Svenska Dagbladet dagen därpå avslöjade att Sverker Martin-Löfs son hade varit rådgivare åt SCA i två miljardaffärer kom samma ägare tillbaka till Industrivärdens styrelserum. Nu krävde de att utredningen inte bara skulle granska resorna utan om det förekommit jäv. Dessutom ville de ha en friare skrivning om att utredarna skulle kunna granska alla eventuella underligheter de snubblade över. Nu skulle hela byken tvättas.

Sverker Martin-Löf var motsträvig, men kvintetten var orubblig. Antingen hade SCA ingenting att dölja, och då var en oberoende utredning inget problem, eller också hade bolaget det, och då skulle de mörka hemligheterna ut i ljuset.

***

Den i medierna mestadels tillknäppte Fredrik Lundberg är den ende ägaren av kött och blod i Industrivärden. Han sägs vara typen som bidar sin tid och klipper till när han får chansen. Han ärvde ett bygg- och fastighetsbolag av sin far och svängde om det till ett investmentbolag. Den i medierna oftast rätt kärve 63-åringen är sällsynt rik och van vid att hyra privatjet när han vill. Medielogik förstår han sig inte på, men sfären hade givetvis hjälp där.

Sverker Martin-Löf hade Anders Lindberg, L:et i den tunga pr-rådgivaren JKL, inkopplad. Dessutom hade han ringt upp Lindbergs främste konkurrent, Peje Emilsson som grundat den lika tunga firman Kreab, för att få en second opinion. Deras råd hade dock inte hjälpt. Tvärtom hade JKL:s idé att låta SCA-chefen Jan Johansson spela in en video där han svarade på frågor som det egna bolaget ställde, i stället för att svara på journalisternas frågor, uppfattats som nordkoreansk.

Sverker Martin-Löf började nu förstå att han var en belastning för bolagen. Han bestämde sig för att avgå på stämmorna i år, inte nästa år som han sagt före jul.

– Den här presskampanjen hade en så otrolig intensitet och var så otroligt vinklad och förtalsinriktad. Den var väldigt svår att bemöta på ett vettigt sätt, säger Sverker Martin-Löf till DN och tillägger att den oberoende utredningen inte hade med hans beslut att göra.

Flera av Dagens Nyheters källor pekar dock på utredningen som en viktig faktor.

Fredrik Lundberg ringde sfärens pensionerade nestor Tom Hedelius, som var ägare i Industrivärden via Jan Wallander och Tom Hedelius stiftelse. De två herrarna hade alltid kommit bra överens.

Telefonen började gå varm mellan Fredrik Lundberg, Tom Hedelius, Anders Nyrén och Handelsbankschefen Pär Boman. Givetvis pratade de även i viss mån med Sverker Martin-Löf.

Problemet var att sfärens makt vilade på för få personer. Det var svårt att lägga ett pussel utan Sverker Martin-Löf eftersom han satt i fem tunga styrelser. Att Industrivärdens påläggskalv, vice vd Pär Östberg, nyligen fått sparken gjorde inte saken lättare.

Topparna visade tydligt i våras hur viktiga nyckelpersonerna är. För att undkomma nya EU-regler om ett begränsat antal styrelseuppdrag för ledamöter i en banks styrelse skyfflade de om aktieinnehav så att SCA,

Industrivärden och Handelsbanken kunde räknas som en koncern. Och simsalabim kunde alla topparna sitta kvar.

De är ett tajt litet gäng. De har suttit i varandras styrelser och godkänt varandras löner. Nu modifierade de en tidigare planerad successionsordning. Pär Boman var fleras gullegris eftersom han tagit Handelsbanken i princip torrskodd genom finanskrisen medan skattebetalarna varit tvungna att ställa garantier för hundratals miljarder kronor åt Swedbank. Dessutom hade Handelsbanken tidigare haft den så kallade farfarsprincipen, att vd blev ordförande.

Lösningen blev att lyfta upp Pär Boman till, bland annat, arbetande styrelseordförande i Handelsbanken och ordförande i SCA, och Anders Nyrén till ordförande i Industrivärden. Ändå blev Anders Nyrén kraftigt försvagad eftersom han fick kliva ner två pinnhål i Handelsbanken, från ordförande till vanlig ledamot. Någon post som vice ordförande fick han inte, banken fick nöja sig med en vice ordförande, Fredrik Lundberg.

Sedan tidigare var Anders Nyrén hårt kritiserad som ordförande för verkstadsbolaget Sandvik, vars aktie gått dåligt. Nu stod det helt klart att Fredrik Lundberg tagit makten i sfären.

Den kritiserade personunionen, där vd:ar i sfärbolagen satt i varand-ras styrelser, upplöstes också.

Tidigt den snöiga torsdagen 22 januari aviserade Industrivärden rockaderna inom sfären. Sverker Martin-Löfs era var slut.

***

På SCA:s huvudkontor i den moderna glasskapelsen Waterfront mitt i Stockholm kör vd Jan Johansson i hög grad en enmansshow. Han kan lägga sig i både högt och lågt. Det här med medier har han tyckt att han klarar utmärkt själv. Han är trevlig, har lätt för att formulera sig och kommer i vanliga fall bra överens med journalister.

Men det här med flygresorna och jakten verkade han ha svårt att ta till sig. När det nu blev klart att Pär Boman skulle bli hans styrelseordförande blev det förändringar.

Jan Johansson publicerade en lista på åtgärder, bland annat en eventuell försäljning av jaktstället och privatjetbolaget, som SCA äger tillsammans med Industrivärden och Sandvik.

Sent på kvällen måndagen den 26 januari skickade SCA ut ett pressmeddelande om den oberoende granskningen där den mening som institutionerna stridit för fanns med: ”Granskningen --- kan även innefatta annat ämne om allvarliga brister upptäcks under utredningen.”

Två tungviktare ska leda utredningen, Svante Forsberg från revisionsfirman Deloitte och före detta justitierådet Johan Munck. Nu hamnar Sverker Martin-Löf och Jan Johansson verkligen under lupp. Även Jan Johanssons ställning är nu kraftigt försvagad och vissa bedömare tvivlar på att han kan sitta kvar.

Birgitta Forsberg birgitta.forsberg@dn.se

Detta har hänt.

Ägarna blev oroliga att SCA skulle ta skada

Ända sedan i november har främst Svenska Dagbladet skrivit ett antal artiklar om hur topparna inom SCA har använt bolagets privatjet. Bland annat har planet använts för representationsjakt och ibland ska fruar ha följt med.

Avslöjandena omfattade snart även annat, som att revisionsfirman PWC också är revisorer i Sverker Martin-Löfs bolag och i en av hans söners bolag. Dessutom visade det sig att en av hans söner var rådgivare åt SCA i två miljardaffärer, som innebar förluster för SCA.

Kritiken mot SCA:s ordförande Sverker Martin-Löf och vd Jan - Johansson har varit hård. De institutioner som är ägare blev redan före jul oroade över att företaget skulle bli skadat och agerade.

Nu står det även klart att åklagaren inlett förundersökning av härvan. “

“Birgitta Forsberg: Bolagens gullegrisar kan bestämma var jobbet ska ligga

Bolagen trippar på tå för vissa chefer. De oumbärliga kan ställa krav på var kontoret ska finnas. Stockholm, Sandviken eller New York? Bara att välja.

Börje Ekholm, vd för Wallenbergarnas maktbolag Investor, är en intressant person att diskutera olika spörsmål med. Hans intellekt flyger lätt från SEB till den svenska skolan, från Atlas Copco till politik. Till skillnad från många andra upprepar han inte bara det allmänna tugget utan har en egen analys.

Ekholm är dessutom en stor USA-vän. Ja, så till den milda grad att han har ett hus utanför New York. Han har länge sagt att han ska flytta dit när han slutar på Investor. Några av hans fyra barn är födda där och alla familjemedlemmar är även amerikans-ka medborgare.

Förra veckan blev det känt att han avgår som chef för Investor vid årsstämman, som äger rum i Folkets hus – av alla ställen – i Stockholm den 12 maj. Givetvis ska han flytta till New York.

Självfallet ville inte Wallenbergarna förlora den man som varit chef för Investor i nästan tio år och fortfarande är i sin bästa ålder, han fyllde nyligen 52 år. En man under vars ledning Investors B-aktie, inklusive utdelning, ökat 256 procent, medan index, även det inklusive utdelning, ökat 162 procent.

I ett hugg delade Wallenbergarna upp Investor i en division med kärninnehav, bland andra banken SEB, försvarskoncernen Saab och verkstadsbolaget Atlas Copco. Och en annan, mindre, del med onoterade företag, som friskolan Kunskapsskolan, vårdkoncernen Aleris och medicinteknikbolaget Mölnlycke Health Care.

Medan Investors nye vd Johan Forssell får ta hand om kärninnehaven, får Börje Ekholm sköta den lilla delen. Från New York. Trots att de flesta av de bolagen inte har någon verksamhet i USA.

Det är nämligen så smidigt att Investor, sedan år 1946, även har ett kontor i New York. Ett kontor varifrån Börje Ekholm såg katastrofen utspela sig den 11 september 2001. Dagen därpå fick han barn i samma stad. Ett känslokast som heter duga.

Den nya divisionen heter Patricia Industries. Namnet kan ses som en hyllning till den nyligen bortgångne Peter ”Pirre” Wallenberg. Det högbelånade bolag han använde för att köpa ut Volvo ur två av Wallenbergsfärens juveler, Atlas Copco och Stora, hette Patricia. Den riskfyllda satsningen gick hem tack vare 1980-talets starka börs.

Vän av ordning påpekar kanske att Wallenbergarna har många goda skäl att skapa två divisioner. Men det hindrar inte att Börje Ekholm torde vara en viktig anledning.

Det är än så länge oklart om Börje Ekholm tar någon personal med sig till New York. Men det gjorde verkstads-bolaget Sandviks vd Olof Faxander. Han flyttade helt sonika hela huvudkontoret från Sandviken till Stockholm efter att han blivit högste chef. Ett argument var att det skulle vara lättare att rekrytera stjärnor i Stockholm.Ändå väckte flytten ont blod. Sällan har så många haft så elaka saker att säga om en chef. Invektiven haglar fortfarande, vilket kanske även beror på att det har gått dåligt för aktien på börsen på senare tid.

Å ena sidan är det lätt att förstå att bolagen vill behålla, eller rekrytera, talanger och i viss mån kan anpassa sig efter dem. Å andra sidan är det fascinerande att se hur långt företagen kan gå för att behaga några av cheferna.

Kanske följer vissa i näringslivet gamle Marcus ”häradshövdingen” Wallenbergs devis: ”Ingen verksamhet är så dålig att den inte kan sättas på fötter av rätt ledarskap, men ingen verksamhet är heller så bra att den inte kan förstöras av en dålig ledare”.

Birgitta Forsbergbirgitta.forsberg@dn.se “

DN 4 feb 2015:

“Peter Wallenberg

Vår käre vän Peter Wallenberg avled i sitt hem på Brevik på Värmdö den 19 januari 2015 vid 88 års ålder.

Det blir mycket tomt efter Pirre, som vi vänner kallade honom. Han har ju alltid funnits där för oss yngre med sin klokskap, varma humor och flödande generositet. Vi fyra som skrivit det här minnesordet hade glädjen att på olika håll få arbeta med Peter -Wallenberg i många år och samtidigt få räkna oss till hans närmaste vänner.

Att jobba med Pirre var mycket stimulerande. Med sin lättsamma stil och härliga jargong skapade han en avspänd atmosfär, Pirres skratt kunde lösa upp de mest besvärliga knutar. Samtidigt tog han alltid sitt ansvar fullt ut vilket tunga portföljer från kontoret, sena kvällar vid läslampan och ett ständigt resande vittnade om. ”The buck stops here” brukade Pirre säga – han hade alltid det yttersta ansvaret.

Peter Wallenberg var en fighter. En besvärlig barndom med faderns tuffa uppfostran samt omgivningens tvivel, skapade en obändig revanschlust hos honom. Därtill var Pirre en tävlingsmänniska vare sig det gällde handboll, segling eller tennis.

Det var en något bräcklig Wallenbergsfär som Marcus Wallenberg vid sin död 1982 lämnade efter sig till sin son Peter. Många var osäkra på om Peter Wallenberg skulle klara att hålla ihop sfären. Men ju högre olyckskorparna kraxade, desto mer beslutsam blev Pirre att klara skivan. Och det gjorde han med besked!

Han yvdes aldrig utåt över sin framgång utan konstaterade galghumoristiskt: ”Där blev de allt lite förvånade!” Vi vet dock att Pirre med sin starka familjekänsla i själ och hjärta var mycket lycklig och nöjd över att kunna lämna över stafettpinnen till nästa generation med sfären i bättre skick än någonsin.

Peter Wallenberg blev alltid orolig när saker och ting gick för bra: ”Jag trivs bäst när det stormar, brukade han säga, för då är alla på hugget, beredda på besvärligheter men när solen skiner och det är lugnt då blir jag ängslig.”

Peter Wallenberg hade en fenomenal förmåga att värdera människor. Hans intuition var osviklig: ”Akta dig för honom” eller ”Henne kan du alltid lita på”. På en fråga hur han fått den förmågan -brukade han svara att han under sina många år som säljare världen över fick träffa människor i så många olika situationer att han lärde sig.

Peter Wallenbergs alla år i Atlas Copco, bland annat som säljare och dotterbolagschef, i USA, Afrika och England gav honom djupa insikter i industrins villkor. Till skillnad från många andra i näringslivets toppskikt förstod Pirre företagarnas och företagens verklighet. Där kände han sig bekväm, där kunde han tala deras språk. Han var dessutom en mästare på att läsa årsredovisningar, inte minst balansräkningar. Har man själv lärt sig att ”koka böcker” blir man aldrig lurad, brukade han säga.

Peter Wallenbergs internationella nätverk var enastående. Med sin stora erfarenhet, sin nyfikenhet och sitt engagemang, blev han en uppskattad samtalspartner för höga politiker världen över. Margaret Thatcher, George Bush Sr, Henry Kissinger och Jiang Zemin är några

exempel på personer som uppskattade Pirre mycket högt. Och i näringslivets internationella toppgarnityr räknades Peter Wallenberg som en av de främsta. Mycket tack vare sitt breda kontaktnät gjorde han viktiga insatser för vårt land, inte sällan i det fördolda.

Men Peter Wallenberg trivdes bäst ute i verkligheten bland riktiga industrimän, entreprenörer och folk med smuts under naglarna. Hans omsorger om medarbetare och anställda var omvittnade.

Även om Pirre alltid jobbade mycket hårt, hade han tid för oss vänner. Att munhuggas med Pirre, att titta in i hans klara blå ögon, där den spjuveraktiga glimten alltid låg på lut, det var högtidsstunder för oss. För att inte tala om jakterna på hans älskade Brevik med taxarna Fjollan och Jana, seglingarna med Regina eller de glada bridgekvällarna – vilka fina minnen! Pirre var omtänksam, generös, rakryggad och klok. En bättre vän kunde vi faktiskt inte ha haft.

Erik Belfrage,
Claes Dahlbäck,
Ulf Dinkelspiel
Och Michael Treschow “

DN 5 feb 2015:

“Makteliten på plats när Wallenberg begravdes

Under former som påminde om en statsbegravning tog den svenska makteliten farväl av finansnestorn Peter Wallenberg i Katarina kyrka på Södermalm i Stockholm. Kungafamiljen var där, liksom Sveriges mäktigaste inom näringslivet och politiken.

Ceremonin som hölls av hovpredikanten Hans Rhodin avslutades när kistan bars ut till tonerna av Amazing Grace på säckpipa, för att placeras i en Saab, bilmärket som tidigare hade Wallenbergsfärens maktbolag Investor som huvud-ägare.

Peter Wallenberg blev 88 år och var länge överhuvud för Sveriges tyngsta näringslivsfamilj. Dess makt och nära band till den politiska sfären var tydlig vid begravningen med runt sju hundra speciellt inbjudna gäster. En efter en anlände de tyngsta makthavarna i Sverige till Katarina kyrka på Söders höjder medan snön föll lätt. Medlemmar från både dagens och tidigare rege-ringar kom för att ta farväl till näringslivsnestorn som regelbundet hade möten med det politiska etablissemanget.

– Han var en intressant person att prata med, alltid rolig och rak, sade Thomas Östros, vd för Bankföreningen och tidigare socialdemokratisk utbildnings- och näringsminister.

Kungafamiljen slöt upp med prins Carl Philip, kronprinsessan Victoria, prins Daniel, kungen och drottningen. Vid den gula stenkyrkan syntes tidigare Volvochefen P G Gyllenhammar i samspråk med Cristina Stenbeck, ordförande i Kinnevik. Tidigare Ericssonchefen Carl-Henric Svanberg var där, liksom Fredrik Lundberg, toppman i den mäktiga Lundbergsfären.

Ceremonin var hårt bevakad av poliser och beskådades även på håll av en nyfiken allmänhet. Efter ceremonin forslades gästerna i bussar för att delta i en mottagning på Grand Hôtel.

Wallenbergsfären är via makt-bolaget Investor bland annat stor-ägare i företag som ABB, Astra -Zeneca, Stora Enso och SEB.

Marianne Björklund marianne.bjorklund@dn.se “

DN 7 feb 2015:

”Det är mycket hysch hysch”

“ Att ha eget privatjet är som att ha egen bil: snabbt, enkelt och bekvämt. Men det är oerhört dyrt.På Bromma flygplats har man byggt en jordvall och infört fotoförbud för att skydda direktörer från tidningsfotografer.

Den grå hangarliknande plåtbyggnaden precis innanför infarten till Bromma flygplats i Stockholm ser oansenlig ut. Men det är här de flesta affärsmän, näringslivstoppar och förmögna går in när de ska åka privatjet.

Flygfarkosterna har kommit i den mediala hetluften efter en granskning i Svenska Dagbladet av hur hygienbolaget SCA:s toppar har använt bolagets flygplan. Bland annat påstås vd Jan Johansson ha flugit privat i planet.

SCA:s, Sandviks och Industrivärdens tre flygplan står i en egen hangar, liksom regeringens flygplan. Men nästan alla andra som ska flyga passerar genom den grå byggnaden, som en branschtidning har korat till Europas bästa affärsflygterminal.

Personer som enligt uppgift till Dagens Nyheter har tagit de få stegen från dörren, genom byggnaden och ut på plattan till de väntande flygplanen är miljardärerna Fredrik Lundberg, Melker Schörling, Ian och Lukas Lundin, Stefan Persson och Rune Andersson. Även kungen ingår i skaran. Bland direktörerna sägs den förre Teliachefen Lars Nyberg och den tidigare Skanska-chefen Stuart Graham ofta ha åkt. Fler bolag som låter cheferna flyga är Oriflame, SSAB och Tele2.

– Vilka kunder vi har är hemligt och jag kan inte bekräfta vilka kunder vi har, men 90 procent av dem som passerar kommer från utlandet. Det är mycket hysch hysch, säger Bengt Grafström, som driver anläggningen via sitt företag Grafair.

Han har tvingats bygga en jordvall och införa fotoförbud för att skydda topparna från tidningsfotografer.

Luftfartsverket gav honom monopol på att ta emot ankommande affärsflygplan för drygt tio år sedan och han lade 26 miljoner kronor på att bland annat bygga den här rektangulära klossen. Den består av en hangar och en liten ankomsthall där resenärerna får ta glass ur en frys – om de mot förmodan måste vänta en stund. När DN är här står två inspektörer från Transport-styrelsen och mumsar på varsin glass. De gör sin årliga kontroll.

Till skillnad från loungerna för affärsmän på världens stora flygplatser – där varma rätter, kall-skuret, läckra desserter och allehanda drycker ofta står uppdukade – är hallen spartansk. Huvudattraktionen är en vingklippt papegoja, som heter Papegojan.

Själva lyxen med affärsflyg är inte ankomsthallen, inte egentligen flygplanen heller. Visst har de större planen ståhöjd och sköna skinnfåtöljer. Visst går det att sova raklång i rena lakan. Och visst får resenärerna fin mat, serverad på porslin ovanpå linnedukar med tillhörande linneservett. Men det går nästan att få i första klass på vanliga flygplan. Poängen med privatjet är att det är så smidigt. Inga säkerhetskontroller, inget väntande, inga byten.

– Vi brukar säga att det tar 30 sekunder från att de parkerat bilen här utanför tills de sitter i planet, säger Bengt Grafström.

På en timme kan han ordna fram ett plan. Han har sex plan som går i taxitrafik.

– Vi har haft folk som med andan i halsen ringt och sagt att de missat Brysselplanet. Då har vi tagit fram en kärra, säger han.

Han kallar konsekvent dyrgiparna för kärror. De finaste, franska Falcon 7X och kanadensiska Global Express, kostar cirka 350 miljoner kronor att köpa nya och nästan 10 miljoner kronor att äga per år, inklusive flygkostnaden på 25 000 kronor per timme. Sådana plan har SCA, Sandvik, Volvo och Ericsson (se fakta-ruta).

På plattan står den här dagen en Global Express. Ett sådant plan har familjen Lundin.

– Att ha eget privatjet är som att ha egen bil, säger Bengt Grafström.

De som har egna plan har oftast två piloter anställda på heltid. Det krävs två för att flyga ett sådant här plan. Andra näringslivstoppar köper in sig i flygplan eller köper flygtid av taxibolag.

– Det sparar väldigt mycket tid. Du åker i väg på ett möte och när det är klart ringer du piloterna som kör fram planet och så åker du hem. En kärra kan göra tre besök samma dag i tre olika länder och ändå är du hemma till middag med frun och ungarna, säger Bengt Grafström.

Boken Up the Organization av Robert Townsend (John Wiley & Sons, 2007) avråder dock från privatjet: ”Ytterligare en skiljelinje dragen genom bolaget mellan brahminerna och de kastlösa. Och planet är alltid i Palm Beach, Augusta, Aspen eller Las Vegas när företaget behöver det”. Författaren syftar på att planen används privat.

– De flyger mest i tjänsten. Det är sällan folk kommer hit med fru och barn eller jaktfodral, säger Bengt Grafström, men tillägger:

– Har du egen bil bär det emot att ta taxi. Står ett plan där som inte används är frestelsen stor.

Birgitta Forsberg birgitta.forsberg@dn.se

Fakta. Privatjet

Några börsbolag har egna privatplan. Vissa ägs dock av banker och hyrs, leasas, av bolagen.
Bromma Business Jet, ägs av SCA, Sandvik och Industrivärden:
1 Falcon 900 (leasing, ägs av Nordea Finans)
2 Falcon 7X
Saab har bland annat:
1 Saab 340
1 Saab 2000
1 Gulfstream 550 (leasing, ägs av SEB)
1 Beechcraft Baron
1 Beechcraft King Air
Blue Ship Jet, ägs av Volvo och Ericsson:
2 Falcon 7X
Regeringen:
2 Gulfstream IV
1 Gulfstream 550
Källa: Transportstyrelsen, bolagen själva och Försvarsmakten.

DN 7 feb 2015:

Vita pengar maskeras och går till svarta löner
Vita pengar för miljardbelopp maskeras för att användas till svarta löneutbetalningar. Beräkningar pekar på att staten går miste om 65 miljarder kronor. Dagens lagstiftning omfattar inte penningmaskeringen, visar Ekobrottsmyndighetens kartläggningar.
Efter att bankerna skärpt kraven på att kunder måste redovisa pengars ursprung och samtidigt stängt bankkontoren för kontanthantering blomstrar en ny brottsmarknad – penningmaskering.

Förenklat handlar det om att göra vita pengar till svarta genom en kedja av underentreprenörer, faktureringsbolag, så kallade målvakter och gångare och slutligen växlingskontor där pengarna plockas ut.

– Avsikten med penningmaskeringen är att dölja pengarnas slutdestination, svarta löner på den svenska arbetsmarknaden, säger Eva Fröjelin, generaldirektör på Ekobrottsmyndigheten.

Hon konstaterar att nuvarande penningtvättslagstiftning är ett trubbigt vapen i jakten på de som ägnar sig åt att göra vita pengar svarta. EBM har tillsammans med Skatteverket och Brottsförebyggande rådet (Brå) pekat på problemet i olika sammanhang.

Ett önskemål från EBM är därför att penninglagstiftningen skärps så att den även omfattar penningmaskering. Av tings- och hovrättsdomar som DN tagit del av och där penning-maskering med svarta löner förekommer, blir utredningarna fokuserade på skattebrott.

Enligt Ekobrottsmyndighetens utredningar är penningmaskeringen omfattande. Detta stöds av Skatte-verket som talar om ett hot mot den svenska skattebasen. Bortåt 65 miljarder kronor undandras beskattning i samband med att maskerade pengar använts till svarta löne-utbetalningar, enligt Skatteverkets beräkningar.

Ekobrottsmyndigheten ska nu tillsammans med Åklagarmyndigheten, Polismyndigheten, Tullverket, Skatteverket och Kronofogdemyndigheten se vad de gemensamt kan göra för att återta brottsvinster. Ekobrottsmyndig-heten är samordningsansvarig för detta arbete.

En viktig åtgärd är att avbryta flödena som leder till att till exempel svarta löner kan betalas ut. Brottsförebyggande rådet håller i ihop arbetet där resultatet ska presenteras för regeringen senast den 15 december 2015.

– Vi vill ha diskussion om regelverket för att komma till rätta med penningmaskeringsproblematiken. Syftet är att stänga kranen till det svarta kontantflödet, understryker EBM-chefen.

Thorbjörn Spängs thorbjorn.spangs@dn.se

Fakta.
Penningmaskering – sju steg från vitt till svart

1. Huvudentreprenör (HE) beställer tjänst av underentreprenör (UE).
2. UE fakturerar HE som betalar elektroniskt.
3. UE har dock för avsikt att betala sin arbetskraft svart och anlitar ett faktureringsbolag.
4. Fakturerings-bolaget skriver osanna fakturor för uthyrning av arbetskraft.
5. UE betalar faktureringsbolaget elektroniskt.
6. Fakturerings-bolaget sätter in pengarna på ett växlingskontor.
7. En ”gångare” med fullmakt hämtar ut kontanterna. Svart lön ut-betalas.”

“Miljardstöd till företag hemligstämplas av AF

Över 73 miljarder skattekronor har betalats ut i anställningsstöd till privata företag de -senaste fem åren.Men ingen vet eller kan kontrollera hur de används – eftersom Arbetsförmedlingen sekre-tessbelägger vilka företag som får -pengarna.

Statliga anställningsstöd som nystartsjobb för långtidsarbetslösa, instegsjobb för nyanlända och lönebidrag för personer med nedsatt arbetsförmåga ska göra att fler män-niskor kommer i arbete snabbare.

Enligt Ifau, Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, har åtgärderna också haft positiva effekter för långtids-arbetslösa.

Den senaste tiden har både fackförbund och arbetsgivarorganisationer larmat om hur privata företag i exempelvis städ-, taxi- och restaurangbranschen i princip bygger hela sin verksamhet på att de anställdas löner delvis betalas av staten. Arbetsförmedlingen har också kritiserats i en statlig utredning. Myndigheten anses ha dålig koll på om företagen tar in för många bidragsjobbare och skapar osund konkurrens.

Statistik som Arbetsförmedlingen tagit fram åt DN visar att drygt 73 miljarder kronor betalats ut i anställningsstöd till privata företag de senaste fem åren. Men hur pengarna används har aldrig granskats.

”Vår forskningschef känner inte till några sådana utredningar eller granskningar som vi själva har gjort”, skriver Arbetsförmedlingens pressansvarige Patrik Svensson i ett mejl.

Vilka företag som utnyttjat bi-dragen och hur mycket pengar de fått är dessutom belagt med sekretess. Myndigheten hänvisar till sekretess- och offentlighetslagstiftningen och skriver i ett brev till DN att det inte står klart att den enskilde inte kan lida skada av att uppgifterna blir offentliga. Arbetsförmedlingens analyschef Mats Wadman tycker att det är i sin ordning att det är sekretessbelagt vart 73 miljarder kronor tagit vägen de senaste fem åren.

– Det är rimligt att ha den här sekretesslagstiftningen. Det kan delvis uppfattas som affärshemligheter hur företagen har det i sin verksamhet, säger han.

Arbetsförmedlingen tror inte att sekretessen ökar risken för att nystartsjobb och andra subventionerade anställningar missbrukas.

– Vi har uppgifter om vilket stöd företagen fått. Vi kan gå in och titta om vi får signaler om att det är något som inte fungerar, säger Mats Wadman.

Tryckfrihetsexperten Nils Funcke anser att allmänhetens insyn i hur skattemedel används borde väga tyngre än den enskilde företagarens affärsintressen.

– Jag har svårt att se hur ett företag skulle lida skada för att staten redovisade vilka som fått pengar för sina anställda. Jag kan även se att det finns ett samhälls-intresse och behov av transparens för hur pengarna används. I förlängningen kan det ju vara så att företagen använder bidragen på ett felaktigt sätt som hotar konkurrensen och stör marknadsekonomin.

Efter den senaste tidens larm har Arbetsförmedlingen inlett en granskning av hur subventionerade anställningar används i taxibranschen.

– Det har funnits indikationer från andra branscher också. Vi får se om vi ska gå vidare och titta på fler, säger Mats Wadman.

Att inga större granskningar gjorts tidigare beror på att det finns en bred enighet, både bland forskare och bland politiker, om att åtgärderna fungerar.

– Det här har inte upplevts som ett problem tidigare. I grunden är alla överens om att den här typen av stöd är det absolut mest effektiva som finns för att få ut folk i arbete som varit arbetslösa länge, säger Mats Wadman.

Totalt har statliga myndigheter, kommuner och landsting i Sverige fått över 20 miljarder kronor i anställningsstöd sedan 2010. Uppgifter om vilka statliga aktörer som fått bidrag och hur mycket pengar det rör sig om döljs dock inte av sekretess. Stockholm, Örebro och Eskilstuna kommun finns bland dem som får mest pengar.

Jens Kärrman jens.karrman@dn.se
Josefin Sköld josefin.skold@dn.se “

DN 9 feb 2015:

“ Birgitta Forsberg: Rädslan för att åka dit håller topparna i schack

Så fort de gamla skandalerna runt privatjet är glömda lockas direktörerna att använda flygplanen till allt möjligt. Men nu kan det bli en förändring. Risken att åka fast är helt enkelt för stor.

Många i näringslivet är ängsliga just nu. De funderar på vad de har låtit sig bjudas på. Flygturerna i SCA, där det ter sig som om vd Jan Johansson har använt företagets flygplan privat, är en stor snackis. Ändå borde direktörerna ha tänkt efter före. För ingenting är nytt.

Pehr G Gyllenhammar sägs ha tagit privatjet till Paris och hoppat på Concorden över Atlanten medan Volvos plan fick skutta runt på andra flygplatser för att plocka upp honom i det stora landet i väster. Snart skrev medierna om hans flitiga användande av planet.

Andra bolagsdirektörer lät snabbt måla över sina plans loggor. SCA, som hade egna flygplan, valde att låta piloten äga planen i stället.

År 1996 var det dags för en annan privatjetsskandal. Då visade det sig att Trelleborgs vd Kjell Nilsson använt verkstadsbolagets flygplan för att åka till jakter. En bidragande orsak till att han fick sparken.

Sedan lugnade saker och ting ned sig. Och så stod planen där i hangarerna.

Ibland sysslolösa.

Redan betalda.

Att flyga var endast en rörlig kostnad. Och det var så bekvämt att bara ta en taxi till Bromma, stega ut på plattan och kliva ombord. Inga köer, ingen säkerhetskontroll, inga byten. Och ingen som såg vad cheferna gjorde bakom den höga jordvallen som avgränsar affärsflyget från nyfikna åskådare.

År 2013 köpte SCA, Industrivärden och Sandvik pilotens flygbolag och döpte om det till Bromma Business Jet. Att Sandvik kom med är intressant. Huvudkontoret låg tidigare i Sandviken och vd Lars Pettersson avvisade envist alla propåer han fick om att köpa privatjet.

I stället körde chaufförer direk-törerna till Arlanda i limousine. Men när den nuvarande vd:n Olof Faxander tog över blev det både privatjet och flytt av huvudkontoret till Stockholm.

Det här med privatjet är nämligen även en personlig sak.

När amerikanen Stuart Graham var vd för byggbolaget Skanska flögs det, enligt uppgift, mycket privatjet, men inte nu när svensken Johan Karlström är högsta höns.

I USA har för övrigt vissa direktörer som löneförmån att ett visst antal timmar per år få använda bolagets flygplan privat. Det är öppet och tydligt redovisat och då blir det mindre kritik.

Ett varningstecken är när direktörerna börjar smussla med flygandet, samtidigt som de indignerat hävdar att de givetvis inte använder planet privat.

Det var det som sägs ha fått SCA:s och Industrivärdens ordförande Sverker Martin-Löf på fall. Han sa till Svenska Dagbladet att det var självklart att planet inte användes för privatresande.

Sedan grävde reportrarna fram mer och mer.

Nu verkar skandalerna runt SCA eskalera varje vecka och det känns som en tidsfråga innan Jan Johansson måste avgå. Och näringslivets andra höjdare hukar sig. Varje gång det kommer en skandal skärper de sig.

Tillfälligt.

Sedan lockas vissa att falla in i samma gamla mönster. Människans natur förnekar sig inte.

Strax står den glänsande lyxmaskinen sysslolös i hangaren igen. Och frestar.

Men den här gången kan faktiskt det gamla mönstret brytas. Dels har bolagen tjusiga ledord och tydliga föreskrifter som det ser illa ut att strunta i. Dels är kraven på öppenhet mycket större nu för tiden.

Men framför allt har nästan alla en mobiltelefon med en kamera. Snabbt kan nästan vem som helst lägga upp en komprometterande bild på Facebook, Instagram eller annan nätsajt. Det finns inget som håller människor i schack så bra som risken att åka fast.

Birgitta Forsberg birgitta.forsberg@dn.se

DN 10 feb 2015:

“Testa dig fram till rätt modell

Att lansera något som inte finns på marknaden innebär dubbla problem. Först måste du få marknaden att förstå att produkten eller tjänsten verkligen fyller ett behov som kunden ofta inte visste fanns. Sedan gäller det att försöka sälja den.

Lena Åhlin har fördelen av att ha hög trovärdighet vid lanseringen, eftersom hon kan visa på sitt eget behov.

Men det gäller för henne att inte tänka för mycket på att hon vill hjälpa andra i samma situation. För att lyckas måste hon också tänka affärsmässigt.

Här är råd till henne och andra som ska försöka lansera nya produkter på marknaden:

1 **Gör en konkurrensanalys.** Finns det någon liknande produkt? Vilka säljer i så fall dessa och till vilket pris?

2 **Gör målgruppsanalys.** Definiera en kärnmålgrupp och hör hur de vill ha produkten och vad de är villiga att betala.

3 **Kolla patent.** Behöver du ta patent eller mönsterskydda produkten? Ta hjälp av expert, kanske på en patentbyrå.

4 **Välj försäljningskanal.** Hur ska produkten säljas? Att sälja en ny produkt i en webbutik kan vara svårt, eftersom den kan vara svår att beskriva kort på en webbsida. Kanske behövs återförsäljare som kan tala för varan.

5 **Se till så att du blir omtalad.** Lägg ned tid på att få din nya produkt omtalad och omskriven. Kontakta tidningar, webbsajter och bloggare och berätta om den. Storytelling, som hur Lena kom på sin produkt, fängslar både kunder och medierna.

6 **Testa dig fram.** Sätt i gång även om du inte är klar med punkterna ovan. Börja i liten skala. Förmodligen hittar du inte rätt målgrupp, försäljningskanaler och pris med en gång. Lär dig av dina misstag och hitta nya infallsvinklar.

Anders Andersson är Driva Egets och DN:s expert på småföretagande. Ställ dina frågor till anders@driva-eget.se

Anders Andersson anders@driva-eget.se”

DN 11 feb 2015:

“Planerad försäljning av kolgruvor får kritik

Statliga energiföretaget Vattenfalls brunkolsverksamhet i Tyskland ska säljas. Regeringen förbereder ett sådant beslut, erfar DN. Men det skulle vara en katastrof för klimatet, anser miljöorganisationen Greenpeace och Miljöpartiets ungdomsförbund.

Miljöpartiet har två av fyra ministrar i den statsrådsgrupp som ska fatta beslutet.

– Jag vill inte sätta någon exakt deadline, men vi är fortfarande i uppbyggnadsskedet av kunskaper kring Vattenfall, säger finansmarknadsminister Per Bolund (MP).

Men enligt vad DN erfar är gruppen, där klimat- och miljöminister Åsa Romson (MP) också ingår, på väg att fatta ett beslut som innebär att brunkolsverksamheten säljs. -Socialdemokraternas representanter med näringsminister Mikael Damberg och Ibrahim Baylan är enligt uppgift pådrivande för en försäljning.

Frågan är dock om det räcker med ett regeringsbeslut eller om frågan också måste tas upp i riks-dagen där en majoritet i så fall måste ställa sig bakom.

– Det vore ett mycket dåligt -beslut för klimatet. Om man säljer kan en ny ägare öppna nya gruvor. Om man i stället behåller ägandet för

åtminstone delar av verksamheten kan man åtminstone behålla status quo och kanske lägga ner gruvor, säger Lorentz Tovatt, språkrör för Grön Ungdom.

I valrörelsen band dock inte -Miljöpartiet upp sig för vad som skulle hända med Vattenfalls brunkolsverksamhet, bara att expansionen skulle stoppas. Efter valet i höstas har en diskussion pågått mellan Greenpeace och MP:s partiledning om vad som skulle vara det bästa beslutet ur klimatsynpunkt.

– En försäljning är förmodligen det största klimatpolitiska misstag som en svensk regering skulle kunna göra. Det är klimatpopulism när den är som värst, tycker Annika Jacobsen, Sverigechef för miljö-organisationen Greenpeace.

Greenpeace varnar också för en försäljning.

– Det kan bli ett nytt Nuon.

I Noun-affären 2009 köpte Vattenfall det holländska bolaget för 89 miljarder kronor. Stora nedskrivningar ledde till att Vattenfall 2013 gjorde en förlust på 15 miljarder kronor.

Mats J Larsson matsj.larsson@dn.se “

DN 11 feb 2015:

“ Så lämnade då SCA-chefen Jan Johansson sin post.

En man som beskrev sig som en enkel kille från Timrå, som då han tog studenten valde en kvarting när han fick välja mellan en studentmössa och sprit.

Han lämnar bolaget efter ett alltför flitigt användande av SCA:s privatjet. Vissa av hans flygresor ter sig utifrån sett som privata.

Diskrepansen mellan den enkla person han ville framställa sig som och mediebilden av en glassartyp som inte kunde skilja sin egen plånbok från företagets blev för stor. Att SCA dessutom är ett företag som påstår sig hålla etiska kärnvärden högt gjorde inte den till synes aldrig sinande strömmen av avslöjanden mindre betungande.

Men på andra sätt har Jan Johansson varit bra för SCA. Han har stöpt om bolaget från ett skogs- och förpackningsbolag till ett globalt hygienbolag, med blöjor, dambindor och tamponger. När han blev chef i november 2007 kom 52 procent av omsättningen från hygienprodukter, nu kommer 84 procent därifrån.

För att klara omstöpningen har han under sina drygt sju år som högste chef köpt och sålt bolag. Ungefär 30 affärer till ett värde av 40 miljarder kronor uppskattar han själv att det har blivit. Samtidigt har han integrerat bolaget mera. SCA har gått från att vara något av ett holdingbolag med många självständiga delar till en koncern.

Under Jan Johanssons tid har börsvärdet ökat från knappt 80 miljarder kronor till drygt 140 miljarder. Aktien har gått dubbelt så bra som index och stod högre än någonsin när Jan Johansson nyligen

levererade sin sista rapport som SCA-chef. Resultatet för år 2014 var dessutom rekordhögt, nästan 11 miljarder kronor före skatt, exklusive jämförelsestörande poster.

Men allt har inte varit guld och gröna skogar. Jan Johansson var personligen en paradox när det gällde omstöpningen. Medan bolaget blev alltmer av ett hygienbolag verkade han själv mest brinna för basindustrin. Han var ordförande för den svenska basindustrins sammanslutning SKGS (Skogen, kemin, gruvorna och stålet), som arbetar med energifrågor. Och det var när han uttalade sig i energifrågor som han sken upp och blev passionerad. Så kom han också från chefsposten från gruvbolaget Boliden till SCA. Dessutom hade han jobbat på Vattenfall ett tag.

Jan Johanssons personlighet förvirrade även i andra sammanhang. Machokillen med sitt eviga snusande, sitt jagande och sina bilar var på ett sätt mot personer utanför företaget – öppen, trevlig och ödmjuk – men grabbigheten kom fram inåt, även om han försökte tona ned den.

Rimligen borde han ha rekryterat fler kvinnor när bolaget blev alltmer inriktat på saker som dambindor och tamponger. I stället sägs han ha styrt bolaget mer eller mindre som en enmansshow. Han kunde lägga sig i både smått och stort.

Men medierna klarade han inte av. När reportrarna, framför allt på Svenska Dagbladet, kom med det ena avslöjandet efter det andra blev jägaren själv villebråd.

Till slut tydde flera tecken på att tungviktare i sfären runt investmentbolaget Industrivärden, där SCA är en del, ville ha bort honom. I går sade han dock till DN att han fattat beslutet själv. Det var ett beslut han borde ha fattat för ett bra tag sedan. Situationen har varit ohållbar de senaste veckorna.

Birgitta Forsberg birgitta.forsberg@dn.se

Sex frågor. Jan Johansson

”Jag hade gärna fortsatt”

1. Hur känns det?

– Det är jättejobbigt naturligtvis. Jag hade gärna fortsatt att utveckla SCA, men man måste känna att man kan ge 100 procent av energin, passionen och tiden. Kan man inte det är man ingen bra ledare till slut.

2. Kom du fram till beslutet att avgå själv?

– Jag har funderat. Över helgen kom jag fram till att man inte kan leda ett bolag när man inte kan ägna 100 procent av tiden åt bolaget. Jag kontaktade Sverker (avgående ordförande Sverker Martin-Löf), delar av styrelsen och huvudägaren och sa det. De kallade till styrelsemöte och när jag redogjort för situationen fanns bara en sak för styrelsen att göra. Man kan inte ha en vd som säger att han inte kan fokusera 100 procent på jobbet.

3. Vad har du åstadkommit under din tid som vd för SCA?

– Det har gått så fort att jag inte hunnit summera. Men det är klart att jag har varit med om att göra om bolaget från ett skogs- och förpackningsbolag till ett globalt hygienbolag. Det har varit ganska lyckosamt. Vi mäts mot Procter & Gamble och Kimberly-Clark och vi har skapat högre aktieägarvärde än dem de senaste fyra åren.

4. Vad ska du göra nu?

– Ingen aning. Jag har faktiskt inte ägnat en tanke åt det. Det får visa sig så småningom. Nu ska jag hjälpa Magnus (den nye vd:n Magnus Groth) in i jobbet.

5. Vad tror du om förundersökningen?

– Jag har ingen aning om den. Jag kan inte kommentera den, den lever sitt eget liv. Vi får se vart den tar vägen.

6. Gäller den dig?

– Vet inte. Jag är ju själv jurist i botten och har själv arbetat på tingsrätten. Den processen har sin gång. Vi får se vart den tar vägen. Just nu är jag ganska slut. Det är mycket känslor och sådana saker.

Detta har hänt.

Bolagstopparna använde jetplanen på fritiden

I november avslöjade SvD att SCA och Sandvik, som kontrolleras av Industrivärden, köpt exklusiva privatjetplan och att SCA:s vd Jan Johansson använt dem vid otaliga tillfällen för många miljoner.

I snabb följd följde flera avslöjanden om dyra ensamresor och om att även frun deltagit. Även SCA:s styrelseordförande Sverker Martin-Löf har använt planet privat för jaktresor, ibland ensam, ibland med sina hundar, och ibland med sin fru. Industrivärdens Anders Nyrén har flugit till fotbolls-EM i SCA-planet tillsammans med barn och med Johansson, liksom Sandviks vd Olof Faxander med fru, tidigare S-ministern Anders Sundström och Nordeas vd Christian Clausen.

Sverker Martin-Löf lämnade i slutet av januari sina styrelseuppdrag i Industrivärden, SCA, SSAB, Ericsson, Skanska och Handelsbanken.

I veckan avslöjade SvD att när fruar och barn flugit med har detta mörkats i fakturor och passagerarlistor.

De falska fakturorna ingår i den förundersökning som pågår. **DN “**

DN 15 feb 2015:

“De fick hjälp att starta ett eget företag

Veronika Gustafson och Nikita Zabzine sommarjobbade som egna företagare förra året. Med startkapital från kommunen designade de t-tröjor, muggar och andra souvenirer och sålde dem runt om i Uppsala.

Förra sommaren deltog Veronika Gustafson, 17, och Nikita Zabzine, 18, i projektet Roligaste sommarjobbet. Tillsammans med 158 andra deltagare i Uppsala kommun fick de hjälp att starta och driva ett företag under några veckor.

– Den första veckan fick vi sparka i gång vårt engagemang. Vi fick lära oss marknadsföring, olika strategier för att sälja och att driva företag. Det var roligt och man fick mer självförtroende av eget företagande, säger Veronika Gustafson.

Under den första veckan fick de lära känna de andra ungdomarna och i samarbete med fyra andra deltagare startade de Urbantourism, ett hobbyföretag som säljer souvenirer. Designen gjorde de själva och tillverkningen skötte ett holländskt företag.

– Vi började med att trycka upp hundra tröjor och sålde dem utanför Uppsala slott, S:t Per Gallerian och till olika återförsäljare. Första veckan sålde vi 22 stycken och när Roligaste sommarjobbet var slut hade vi sålt 90 tröjor, säger Nikita Zabzine.

De två valde att fortsätta med Urban tourism efter sommaren och har designat fler souvenirer som de säljer. I år har de redan sommarjobbet klart och tipset till andra ungdomar som funderar på att starta eget är att testa.

– Våga! Vi ska arbeta med det här i sommar också och hoppas på att vi ska kunna utvecklas. Målet är att bli Uppsalas största leverantör av souvenirer och på längre sikt bli Sveriges största leverantör, säger Nikita Zabzine.

Förra året deltog 21 kommuner och cirka 600 ung-domar mellan 15 och 20 år i Roligaste sommar-jobbet. Chris Olai, verksamhetschef på projektet, hoppas på att både fler kommuner och ungdomar kan delta i år än förra året.

Man måste vara folkbokförd i den kommun man söker i och vill man vara med så gäller det att skynda sig med ansökan.

– Vi har precis öppnat ansökningarna och det är ingen urvals-process, utan det är först till kvarn som gäller. Det gör att det blir större spridning på ungdomarna och det är alltid roligt, säger Chris Olai.

Malin Nykvist malin.nykvist@dn.se

Fakta.

Roligaste sommarjobbet

Ett -utbildningskoncept där ungdomar får starta och driva företag med hjälp av en handledare och ett startkapital under några veckor.

Första veckan får ungdomarna hjälp med att komma på en idé och lära sig marknadsföring, ekonomi och försäljning. Under resterande veckor arbetar de med företaget.

Sedan starten 2009 har över 1 500 ungdomar i olika kommuner deltagit. För att söka går man in på www.roligastesommarjobbet.se. “

DN 23 feb 2015:

“ Birgitta Forsberg: Nu har Pär Boman ett val: att modernisera eller cementera

Handelsbankschefen Pär Boman blir nästan allsmäktig i sfären runt banken, Industrivärden och SCA. Frågan är om han löser upp korsägandet och moderniserar eller blir en ny Sverker Martin-Löf.

Handelsbankschefen Pär Boman kallades motvillig monark när det stod klart att han skulle få toppositioner i sfären runt banken, investmentbolaget Industrivärden och hygienbolaget SCA. Det är en sanning med modifikation.

Visserligen kom det hela plötsligt. Då Sverker Martin-Löf inte kunde sitta kvar som grupperingens allra mäktigaste – efter Svenska Dagbladets avslöjanden om jaktresor i SCA:s privatjet – skyfflades nyckelpersonerna runt. Men den vithårige, glasögonprydde Pär Boman stod egentligen, enligt flera källor, beredd att ta sig an uppdragen om något eller några år. Han var bara motvillig när det gällde tidpunkten.

Pär Boman verkar inte endast bli ord-förande för banken och SCA samt styrelseledamot i Skanska. Nej, även om han inte hamnar i styrelsen för Handelsbankens storägare Pensionskassan och Pensionsstiftelsen kommer han, enligt en källa, att få ett betydande inflytande där. Dessutom är han styrelseledamot i Jan Wallanders & Tom Hedelius stiftelse, som äger drygt 9 procent av rösterna i Industrivärden.

Med Boman så centralt placerad skulle makten över sfären tippa över till banken från Industrivärden. Anders Nyrén, Industrivärdens vd och

blivande ordförande, är kraftigt försvagad. Dels av skandalerna runt SCA, där han bland annat påstås ha flugit med son och dotter i bolagets privatjet från fotbolls-EM i Kiev (en resa som han själv sagt att han betalat), dels av skötseln av främst verkstadsbolaget Sandvik, som inte gått bra.

Kvar står Pär Boman och bolagsgruppens enda ägare av kött och blod, Fredrik Lundberg. Och här har Pär Boman övertaget. Korsägande och olika stiftelsers ägande ger tjänstemännen drygt 50 procent av rösterna i Industrivärden. Fredrik Lundberg har knappt 14 procent.

Trion män består alltså numera nästan av en duo. Ett tag såg det ut som om Anders Nyrén skulle försvinna ut. Men det är svårt att ersätta honom efter att Industrivärdens kronprins fick sparken för en månad sedan.

Enligt sfärens maktbalanstankar är det bäst om det finns en person från banken, en från Lundbergs och en från Industrivärden.

Även om Pär Boman inte blivit vald till sfärens mäktigaste än verkar han redan agera. När personrockaderna blivit kända uppgav SCA:s dåvarande vd Jan Johansson att han skulle titta på möjligheten att sälja grupperingens jaktanläggning Henvålen och privatflygplan. Något som den blivande vd:n Magnus Groth senare upprepade. Initiativet kan ha kommit från SCA:s blivande ordförande Pär Boman.

Men det betyder inte att Pär Boman står med fötterna djupare i myllan än Jan Johansson. Pär Boman har suttit i SCA:s styrelse i snart fem år. Han har flugit med privatplanet 17 gånger sedan 2005. Fem gånger har hans fru varit med och ett antal av flygningarna har gällt jakt.

I sig är det inte konstigt att bolag ibland använder affärsflyg och inte heller att ett gammalt skogsbolag bjuder på jakt som representation. Men vad många i näringslivet har frapperats av är att det i SCA:s fall har handlat om excesser. Topparna verkar ha tappat markkänningen.

Uppenbarligen har heller inte Pär Bomans etiska kompass fungerat. Att inte mer av skandalerna kletat av sig på honom beror troligen på att andra har varit värre.

Pär Boman har nu ett val. Han kan modernisera sfären och lösa upp korsägandet. Det betyder i så fall att tjänstemännen tappar greppet och öppnar för att någon annan, som Fredrik Lundberg, köper på sig aktier och blir största ägare. Eller så kan han cementera den stela gamla omoderna strukturen.

Mycket beror på hur bra Fredrik Lundberg och Pär Boman kommer överens. Just nu sägs de stå på mycket god fot. Men båda har ett eldfängt humör.

När de blir arga höjer de rösten, spänner blicken i folk, talar med tydlig skärpa och blir röda i ansiktet. Fredrik Lundberg lär bli rödast.

Pär Boman påstås inte vara en maktmänniska. Men makt korrumperar. Om han hamnar på alltför många stolar och omger sig med alltför många ja-sägare kan han snart vara maktfullkomlig.

Och då har vi en ny Sverker Martin-Löf med alla makttrådar i sin hand.

Birgitta Forsberg birgitta.forsberg@dn.se”

DN 24 feb 2015:

“Svårt att hitta pluringarna

Smarta grejer för hemmet. Det är vad småföretaget Formofunktion säljer. Men trots nöjda kunder och marknadsföring under flera år är omsättningen fortfarande för låg. – Vi saknar en ketchupeffekt, säger Anette Sandell.

Har du hört talas om ”Pluring de luxe”, ”Gumhook” eller en ”Osnodd”? Antagligen inte. Och det är just det som är problemet för e-företaget Formofunktion. Sedan flera år tillbaka säljer de sina produkter via olika sajter, men det vill inte lossna – ett problem de delar med många andra småföretag, i synnerhet e-handlare. Det räcker sällan med en egen hemsida.

Anette och Leif Sandell driver Formofunktion på sin fritid eller som ett deltidsjobb men skulle vilja kunna tjäna så mycket pengar att det skulle räcka till en heltidslön. Företaget är inrymt i ett litet trångt rum i Sollentunavillan, norr om Stockholm. När DN är där håller de som bäst på att expediera en kund.

Anette Sandell, som är den som arbetar mest med det gemensamägda företaget, håller fram en Pluring som är till för att sätta fast disktrasan i.

– Den här går väldigt bra. Den kostar 45 kronor och när vi är på mässor säljer den slut direkt.

Runt om på hyllor i det lilla rummet trängs en mängd liknande smarta och designade saker för hemmet. Gumhook är till exempel en mjuk men ändå bärkraftig krok för barnrummet – en krok som det inte gör ont att trilla in i. Osnodd är en snörförsedd klämma, som hjälper en resenär att behålla plånboken eller en handikappad person att få tag på saker som ramlat ned på golvet.

– Det handlar om roliga och unika produkter, inte sällan med skandinavisk design, säger Leif Sandell.

Mycket möda läggs ned på att dammsuga marknaden för att hitta de rätta produkterna – helst inte för dyra. Under de senaste tre åren har företaget försökt annonsera på nätet, Facebook, Google och i tidningar. Försäljningen sker dels via den egna hemsidan, dels via andra säljportaler som Cdon.se och Fyndiq.se.

– Andra småföretagare som håller på med e-handel snackar ofta om ketchupeffekten, att kunderna bara strömmar till. Men så har det inte blivit för oss. Vi undrar vad vi kan göra för att det ska gå bättre, vad vi gör för fel? Det skulle vara så kul om blev skjuts i företaget, säger Anette Sandell.

Anders Forsström anders.forsstrom@dn.se

Fakta.

Formofunktion
Startår: 2010.
Anställda: En deltid.
Omsättning: 45 000 kronor.
Hemsida: Formofunktion.com.
Osnodd hjälper till att hålla rätt på plånboken.. “

DN 24 feb 2015:

“Så gör du för att lyckas med din e-butik

Det växer nu upp så många e-butiker att en stor del av dem försvinner i mängden. Men det har blivit mycket billigare att starta en webbshop. Det finns smidiga datalösningar som gör det lätt att komma i gång snabbt.

Ändå finns det många fällor att hamna i och den hårda konkurrensen gör att det är svårt att få bra lönsamhet. Här är råden för att komma i gång och öka chanserna att lyckas:

1 Gör en plan. Bestäm dig för din huvudstrategi. Ska du sälja enbart på nätet eller i kombination med en fysisk butik? Vilka är de viktigaste konkurrensfördelarna? Pris? Unikt sortiment? Kvalitet? Service? Snabb leverans?

2 Välj rätt teknisk lösning. Hitta en lösning där du själv smidigt kan lägga in produkter och bilder med en snygg design som ger rätt image för ditt företag. Se till att du har en betal-lösning som känns trygg för kunden, kanske med både kort och faktura.

3 Hjälp kunderna att hitta dig. Lägg ned mycket tid för att få kunderna att hitta dig. Driv in kunder från både egna och andras sidor på Facebook och andra sociala medier.

4 Kombinera med en blogg där du ger nyheter och råd i din bransch. Försök att få andra bloggare och sajter att skriva om det du säljer.

5 Klättra i Google. Många kunder använder Google för att handla på nätet. Därför gäller det att hamna högt upp i träfflistan med dina produkter. Lär dig sökoptimera eller ta hjälp med det.

6 Var tydlig. Gör det lätt att hitta i butiken och skapa förtroende för ditt företag genom att ha en snygg och stram design som lockar till köp.

7 Gör kunderna nöjda. Uppmana kunderna att skriva på sajten och höra av sig. Kontaktuppgifterna måste framgå tydligt.

Anders Andersson anders@driva-eget.se “

* Handel.

Politik för en handelsminister.

I regeringen hanteras problemen av

Mikael Damberg
Närings- och innovationsminister

Handel och främjande
Handel med vår omvärld har byggt och bygger fortfarande det svenska välståndet. Handelspolitik och främjande handlar i grund och botten om att skapa gynnsamma förutsättningar för svenska intressen.
Handelspolitik

Handel med vår omvärld har alltid varit en viktig del av en stark svensk ekonomi. Den svenska handelspolitiken syftar därför till att underlätta export och import och möjliggöra ett ömsesidigt handelsutbyte med andra länder.

- Handelspolitik

Handelshinder

Globaliseringen skapar nya möjligheter för svenska företag och enskilda. Nya exportmarknader ger nya tillväxtmöjligheter. Från regeringens sida uppmuntrar vi företag och privatpersoner att söka sig till nya marknader. Samtidigt är det tydligt att svenska företag och enskilda som söker sig utanför landets gränser ibland ställs inför situationer där de kan behöva stöd och råd för att hantera handelshinder och andra hinder mot den fria rörligheten.

- Handelshinder

Handels-, investerings-, och Sverigefrämjande

Att främja bilden av Sverige och svenska ekonomiska intressen är en kärnuppgift för hela utrikesförvaltningen. Främjandepolitiken hänger intimt samman med regeringens arbete för bättre spelregler på EU:s inre marknad och ökad frihandel globalt.

- Handels-, investerings- och Sverigefrämjande

Hållbart företagande (CSR)

Utrikesdepartementet och enheten för internationell handelspolitik har som uppdrag att arbeta med frågor som rör hållbart företagande, så kallat CSR (Corporate Social Responsibility). Detta arbete handlar om hållbarhetsfrågor som handel och utveckling samt handel och miljö.

- Hållbart företagande (CSR)

DN 29 jan 2015:

“Hjälpsamma säljare ska locka fler till Ikea

Ikea ska öka servicen för de som handlar på bad- och sovrums-avdelningar. – Vi vet att vi måste göra det enklare att handla i varuhusen, säger Ikeas Sverigechef Håkan Svedman i en intervju med DN där han berättar om kontakterna med Ingvar Kamprad.

Den svenska möbeljätten Ikea fortsätter växa både globalt och i Sverige. För hela Ikeagruppen ökade försäljningen med nästan 6 procent och vinsten före skatt blev motsvarande nästan 39 miljarder. Svenska kunder handlade för 13,1 miljarder kronor, en ökning med 6 procent för verksamhetsåret september 2013-augusti 2014.

Ikea redovisar inga vinstsiffror för den svenska delen utan bara för hela gruppen. Men Sverigechefen Håkan Svedman säger i en intervju med DN att den svenska verksamheten bidragit till att det gått bra för koncernen.

– Vi är nöjda med tillväxten, antalet besökare och resultatet. Vi mäter vår verksamhet i kundupplevelsen och om den är bra vet vi att vi i slutändan växer, säger han.

– Men vi har väldigt mycket kvar att göra innan vi har en kundupplevelse som vi är nöjda med.

En förklaring till den ökade omsättningen som bolaget anger är satsningen på nya kökssystemet.

– Vi bytte hela systemet med alla stommar för att ge fler alternativ och anpassa det efter kundens behov, förklarar Håkan Svedman.

Här kan man se en förändring i möbeljättens strategi där rådgivningen blir allt viktigare.

– Vi har investerat i mer resurser på det här området. Det handlar om kompetensutveckling och att väntetiderna för kunder som vill ha hjälp ska bli kortare.

Ikea fortsätter nu på samma väg när det gäller badrum och sovrum.

– Vi vet att vi måste göra det ännu enklare att handla i varuhusen i kombination med kompetens-utveckling för de som arbetar där, berättar Sverigechefen.

Ikea har i dag 19 varuhus i Sverige. Förra året öppnades det senaste i Borlänge och i Umeå byggs ett nytt varuhus som ska slå upp portarna nästa år.

– Intresset i Umeå är enormt. Vi har investerat över 4 miljarder kronor i befintliga och nya varuhus. Försäljningen i Sverige har ökat med 6 procent, vilket följer den globala utvecklingen.

Intresset för handel på nätet har också ökat. Ikea anger inga detaljsiffror, men det globala målet är att 5 procent av försäljningen ska komma därifrån och det målet har företaget redan passerat i Sverige, enligt Håkan Svedman.

Hållbarhetsfrågor blir allt viktigare inom handeln. Håkan Svedman menar att bolaget kan påverka genom att sälja produkter som bidrar till att mindre energi och vatten används. Ikea satsar också på vindenergi.

– Vi har 16 vindkraftverk i drift och ska bygga ytterligare 30 och då kan vi producera mer energi än vad vi förbrukar på den nordiska marknaden, säger Håkan Svedman.

För många är Ikea starkt förknippad med den legendariska grundaren Ingvar Kamprad, i dag 88 år. Trots åldern har han fortfarande synpunkter på hur hans skapelse sköts och har titeln senior rådgivare till Ikeakoncernens styrelse.

– Han har en passion för kunder och kundupplevelser och jag ser det verkligen som ett stöd för den svenska verksamheten. Han är fortfarande ute och besöker varuhus och när jag träffar honom så har jag stora öron och lyssnar mycket, berättar Håkan Svedman.

Ingvar Kamprads tre söner Peter, Jonas och Mathias har tunga roller i Ikeasfären men syns sällan offentligt.

– Jag träffar dem vid olika tillfällen. Precis som när jag träffar alla andra kolleger pratar vi om hur man kan utveckla Ikeas verksamhet. Men det är jag som ansvarar för den svenska verksamheten, säger Håkan Svedman.

Hasse Eriksson hans.eriksson@dn.se
Håkan Svedman “

DN 31 jan 2015:

“Ikea kräver t-bana för att bygga varuhus

Det krävs t-banestation nära Ikea för att möbeljätten ska kunna bygga ett varuhus i slakthusområdet. Det förklarar Sverigechefen Håkan Svedman för DN. – Kunderna ska inte vara beroende av att behöva ta bilen, säger han.

Ikea har i dag två varuhus i Stockholmsområdet, dels det klassiska i Kungens Kurva och dels varuhuset i Barkarby. Men det kan bli fler på sikt i den starkt expanderande regionen.

– Vi tittar på Stockholm som är den marknad som växer allra mest. Dels på hur vi ska arbeta med våra befintliga varuhus. Men vi tittar också på Slakthusområdet. Vi har ett hårt tryck på våra befintliga varuhus och ett stort intresse för Ikea som vi vill möta, säger Håkan Svedman.

Men när dörrarna kan slå upp till ett tredje varuhus vill Sverigechefen inte spekulera i.

– Tidsperspektivet är svårt att bedöma. Vi har en jättefin dialog med Stockholms stad kring den här möjliga etableringen men när man ska in i ett sådant område är det många saker att ta hänsyn till, säger Håkan Svärdman.

En mycket tung faktor är att logistiken ska fungera. Men trots att gröna linjen har tät trafik i området och tvärbanan passerar vid Globen är det inte tillräckligt.

– Om jag ska vara konkret handlar det om att det måste finnas en tunnelbaneanslutning väldigt nära för att det ska fungera till vårt varuhus. Kunderna ska på ett enkelt sätt kunna ta sig dit och tillbaka och få med sig en del varor, menar Håkan Svärdman.

– Vi har ett enormt ansvar att kunden inte ska behöva känna sig beroende att ta bilen för att kunna handla. Det gäller för alla marknader, men kanske speciellt i Stockholm som är så trafiktät, fortsätter han.

Ikea och Stockholms stad har diskussioner baserat på ett intentionsavtal och enligt Sverigechefen har dialogen varit bra men några formella beslut har inte fattats. I Stockholms stadshus är politikerna inte helt överens om Ikeaetableringen i Slakthusområdet. Samtliga partier – utom Moderaterna – har i olika sammanhang och i olika tonlägen varnat för trafikinfarkt när bilkön mot Ikea och bilkön mot ett evenemang på Stockholmsarenan ska samsas på en begränsad asfaltsyta.

Intentionsavtalet löper ut under vårvintern. Stadsbyggnadsborgarrådet Roger Mogert (S) är tydlig med att majoriteten inte vill ha ”en vanlig Ikealåda” och 4 000 parkeringsplatser utan snarare ett stadsanpassat varuhus som de Ikea har i Hamburg och Hongkong.

– Vi följer den demokratiska processen i Stockholms stad och vi lyssnar på dem och vi upplever att de lyssnar på våra argument, säger Håkan Svärdman.
– Vi vill komma dit för att skapa tillväxt, avslutar han.
Hasse Eriksson hans.eriksson@dn.se

Fakta. Tunnelbanan
Ny station i Slakthusområdet planeras

I det stora tunnelbanepaketet som ska genomföras i Stockholm ingår en sammankoppling av gröna linjens Hagsätragren och blå linjen mot Nacka under östra Södermalm. Sammankopplingen betyder att Gullmarsplan får en ny station djupt nere i berget och att tunnelbanetågen från Hagsätra dyker ned i berget strax efter Sockenplan. Stationerna Enskede Gård och Globen ersätts med en ny underjordisk station i Slakthusområdet. En av den nya stationens uppgångar kommer med stor sannolikhet att ligga nära ingångarna till ett eventuellt Ikeavaruhus och Stockholmsarenan. “

DN 5 feb 2015:

“ Hårdare motstånd mot frihandelsavtal

EU och USA förhandlar den här veckan om det kommande frihandelsavtalet. Samtidigt växer protesterna i många EU-länder.

Bryssel
En mycket stor låtsashäst stod på onsdagen parkerad utanför EU-kommissionen i Bryssel.

Människor som samlats kring hästen hade kommit för att protestera mot förhandlingarna om frihandel mellan EU och USA, vars åttonde runda pågår den här veckan.

– Avtalet blir en trojansk häst i EU, skanderade demonstranterna.

Men i sak har förhandlingarna ännu inte kommit in på de känsliga frågorna. Hittills har parterna enbart presenterat sina positioner. EU:s handelskommissionär Cecilia Malmström har sett till att EU offentliggör fler ståndpunkter än under någon tidigare förhandling, men först någon gång efter sommaren blir det allvar.

Då handlar det inte främst om att få bort tullar, utan andra typer av tekniska och rättsliga hinder för handel med varor, tjänster, investeringar, intellektuell äganderätt och offentlig upphandling.

Målet är ett frihandelsavtal mellan EU och USA som ska bli det hittills största i världen. Förhoppningen är att det ska leda till tillväxt på båda sidor om Atlanten.

Samtidigt växer protesterna. I länder, bland annat Tyskland, Österrike och Luxemburg, pågår hetsiga debatter. Motståndet har framför allt riktats mot det särskilda skydd och tvistelösning för privata investeringar som går under namnet ISDS. Genom ISDS kan företag överklaga staters lagar om bland annat miljö-skydd, fruktar kritikerna, medan försvararna hävdar att det är ett väl etablerat system som ingår i tusentals nu gällande avtal.

De senaste dagarna har en annan fråga väckt protester. Det gäller en kommitté som ska granska nya lagar i EU och USA och bromsa sådana som kan leda till handelshinder. En sådan ordning undergräver demokratin, anser motståndarna.

Annat som oroar är hur säkra till exempel bilarna kommer att vara om EU och USA erkänner varandras testsystem. Det minskar kostnaden, men öppnar också gränserna för bilar med annan standard.

Jordbruket står bara för fem procent av handeln mellan USA och EU, men innehåller många känsliga frågor. Vilket varumärkesskydd får till exempel parmaskinka, fetaost och champagne i USA? Och blir det fritt fram för amerikanska klordoppade kycklingar?

Nej, EU kommer absolut inte att gå med på sänkta krav för säkerhet och livsmedelshygien, försäkrade Cecilia Malmström gång på gång när hon under onsdagen deltog i ett seminarium i EU-parlamentet.

Malmström förklarade också att ISDS är en gammalmodig form av investeringsskydd som måste förändras. På vilket sätt avslöjade hon dock inte och det lär inte vara sista gången Malmström får den frågan.

Annika Ström Melin annika.strom-melin@dn.se

Fakta. Åttonde rundan

Denna vecka pågår den åttonde rundan i förhandlingarna mellan USA och EU om ett frihandelsavtal. Ytterligare en runda sker i april, men först efter sommaren sätter förhandlingarna i gång på allvar.

En känslig och omdiskuterad fråga är om det krävs ett särskilt skydd för privata investeringar i avtalet.

För USA är öppnare handel med livsmedel en viktig fråga.

EU siktar på att få bort ”Buy American”-lagstiftningen i amerikansk offentlig upphandling.

Dn “

DN 6 feb 2015:

”Oroande att svensk export tappar marknadsandelar”

Fyra utmaningar. Svensk export är för EU-orienterad. För få småföretag exporterar och exporten ligger för långt ner i värdekedjan. Dessutom hotas vi av en tilltagande protektionism, skriver statsminister Stefan Löfven och näringsminister Mikael Damberg.

Globaliseringen innebär att ekonomierna i världens länder blir alltmer sammanflätade. För ett litet exportberoende land som Sverige skapar det enorma möjligheter. Exporten är en grundbult i vår ekonomi som skapar tillväxt, sysselsättning och ökat välstånd.

Regeringens övergripande mål är att öka antalet personer i sysselsättning och antalet arbetade timmar så mycket att vi når den lägsta arbetslösheten i EU till år 2020. Sveriges export av varor och tjänster spelar en nyckelroll för hur väl vi kommer att lyckas med detta.

I dag uppgår varuexporten till 1 127 miljarder kronor och tjänsteexporten till cirka 500 miljarder kronor. Det motsvarar nästan hälften av Sveriges bruttonationalprodukt. Något förenklat kan man säga att ungefär hälften av det vi producerar i Sverige går på export

Med tanke på att handeln är så viktig för den svenska välfärden är det dock oroväckande att den har utvecklats svagt. Under senare år är det

konsumtionen, inte exporten, som har drivit Sveriges BNP. Mellan 2000 och 2013 uppgår Sveriges exporttillväxt till 93 procent mätt i US dollar. Det kan jämföras med världens exporttillväxt på 166 procent.

Tillståndet för svensk export oroar oss. Visserligen visar siffrorna en viss uppgång över tid, men jämfört med andra länders exporttillväxt och om vi tittar på utsikterna på lite längre sikt ser läget bekymmersamt ut. Enkelt uttryckt befinner sig Sverige i ”trygga hörnet” vad gäller utrikeshanden. 70 procent av vår export går till EU:s inre marknad. Handeln med våra närmaste grannländer har där stor betydelse och är viktig för vår ekonomi. Men vi ser att handeln på den inre marknaden behöver kompletteras för att Sverige som exportnation inte ska tappa marknadsandelar.

Vi har identifierat fyra utmaningar för den svenska utrikeshandeln:

○ Svensk export riktar sig i för liten utsträckning till de nya tillväxtmarknaderna i Asien.

○ Alltför få av de små- och medelstora företagen exporterar.

○ Svensk export måste i större utsträckning bestå av varor och tjänster högt upp i förädlingskedjan, vilket bidrar till att skapa tillväxt och jobb i Sverige.

○ Protektionistiska tendenser i omvärlden, inte minst av G20-länderna, riskerar att få negativ inverkan på svensk export.

1 Den första utmaningen är att svensk export i för liten utsträckning riktar sig till nya tillväxtmarknader i Asien, Afrika och Sydamerika. Större delen av dagens export av varor och tjänster går till EU. Det är inte konstigt att vi exporterar mest till våra grannländer, men att Sverige inte har så mycket handel med andra delar av världen innebär att vi inte fullt ut har kunnat dra nytta av den tillväxt som genererats i de nya tillväxtländerna, främst i Asien.

Att ekonomierna i EU inte har tagit fart får direkta konsekvenser för de svenska exportföretagen. Sverige skulle vinna på ökad export till de delar av världen där ekonomierna faktiskt växer. Fram till 2020 väntas Asien svara för nästan hälften av världens samlade ekonomiska tillväxt.

Nya utvecklingstendenser har uppenbarat sig vid horisonten, där ett antal tillväxtmarknader vuxit sig starka och börjat bana väg för en ny världsordning. Det handlar inte om ett strikt skifte från väst till öst eller från nord till syd, utan mer om att vi kommer leva och verka i en världsekonomi, med flera ekonomiska centrum runt om i världen. Detta medför självklart både utmaningar och möjligheter för svenska företag.

2 Den andra utmaningen är att alltför få små- och medelstora företag exporterar. I dag finns helt nya möjligheter för mindre företag att exportera. Tack vare den tekniska utvecklingen och internationaliseringen, kan även ett litet företag med rätt produkt sälja sin vara på den internationella marknaden. Men när det kommer till små- och medelstora företags internationaliseringsgrad i form av att bedriva utrikeshandel, presterar våra små- och medelstora företag relativt väl jämfört med EU-genomsnittet, men jämfört med länder i

vårt närområde ser vi att vi presterar sämre än Tyskland och påtagligt mycket sämre än Danmark.

Eftersom många av de nya jobben tillkommer i små- och medelstora företag är det oerhört viktigt att dessa också ökar sin export. Studier pekar på att små- och medelstora företag som börjar exportera också ökar antalet anställda.

3 Den tredje utmaningen är att svensk export i för liten utsträckning består av varor och tjänster högt upp i värdekedjan, som bidrar till jobb och tillväxt och därmed säkrar vårt välstånd. Ju högre upp i värdekedjan vår export ligger, desto mer lönsam är den. Tjänstenäringarna har blivit allt viktigare för tillverkningsindustrin och bidrar till att skapa värde i förädlingsprocessen. För att säkra tillväxten och jobben behöver en större del av exporten utgöras av varor och tjänster högre upp i värdekedjan.

4 Den fjärde utmaningen för svensk export är den tilltagande protektionism som vi ser i efterdyningarna av finanskrisen. Sverige är ett frihandelsvänligt land som står upp för en fri och rättvis världshandel. För den svenska regeringen är det viktigt att riva handelshinder samtidigt som vi står upp för miljön, löntagarnas intressen och människors hälsa. Den aktuella förhandlingen mellan EU och USA om ett handels- och investeringsavtal, TTIP, kan komma att skapa världens största regionala frihandelsområde. Tillsammans står EU och USA för cirka hälften av världens BNP och för en tredjedel av de globala handelsflödena. TTIP – när det väl är färdigförhandlat – kommer att tjäna som modellavtal för kommande frihandelsavtal runt om i världen. Regeringens målsättning är att nå ett så ambitiöst resultat som möjligt för att stödja tillväxt och sysselsättning utan att skyddet för miljön, löntagarnas intressen och människors och djurs hälsa försämras. Därför är det viktigt att TTIP blir ett djupt och omfattande avtal som respekterar demokratiskt fattade beslut.

Att utveckla handelsrelationerna med andra delar av världen står högt upp på den här regeringens agenda. Därför har våra internationella resor ett tydligt fokus på att öka Sveriges export.

Sverige har inte råd 1att låta exporten stå tillbaka. Den är alldeles för viktig för jobben och tillväxten i vårt land. Därför påbörjar vi nu arbetet med en ny exportstrategi som ska ta sig an de alltmer spännande utmaningarna för den svenska utrikeshandeln. Vi tror dock inte att en nationell exportstrategi är en angelägenhet enbart för politiker och tjänstemän på regeringskansliet. Därför kommer Sveriges nya exportstrategi att utformas tillsammans med landets företagare. Arbetet påbörjas nu och vi kommer att bjuda in företrädare för näringslivets olika delar för att tillsammans arbeta fram den strategi som ska fungera som en vitamininjektion för den svenska exporten.

Stefan Löfven (S), Statsminister
Mikael Damberg (S), Närings- Och Innovations-Minister “

DN 7 feb 2015:

“Svensk export ska sälja in demokratiska idéer

Regeringen lägger nu om sin exportstrategi. Flera av länderna som ska prioriteras är ökända diktaturer som Saudiarabien och Qatar.– Vi ser handel och kontakter som ett sätt att lyfta frågor som brott mot mänskliga rättigheter, säger Mikael Damberg.

Regeringen tar under våren fram en ny exportstrategi. Som en del i arbetet har det tagits fram en lista med 26 länder som ska prioriteras fram till 2020.

Utgångspunkten är att länderna ska vara ekonomiskt stora och att de väntas ha en hög ekonomiskt tillväxt. En annan viktig faktor är att de prioriterade staterna har en lägre grad av frihet i ekonomin.

Bland de 26 länderna finns bara två EU-länder. Inte heller Sveriges största handelspartner Norge är med.

– Vi har valt länder där vi tror att vi som politisk aktör och utrikesrepresentation gör störst nytta för affärer. Behovet av att ha en handelsminister för att åstadkomma affärer i Tyskland eller Norge är mindre än om vi är i Indien, Kina eller Förenade Arabemiraten, eftersom det är större trösklar där, säger näringsminister Mikael Damberg.

Bland länderna dit regeringen ska rikta sina insatser finns hårdföra diktaturer som Saudi-arabien, Förenade arabemiraten och Qatar. Saudiarabien orsakade nyligen ramaskri internationellt när den regimkritiske bloggaren Raif Badawi pryglades offentligt. Arbetsförhållandena för gästarbetare i Qatar beskrivs, bland annat av LO, som ”modernt slaveri”.

– Vi tror att handel och kontakter med länder som inte är demokratier är ett sätt att promota mänskliga rättigheter. Det vi gör nu, till skillnad från den förra regeringen, är att vi lyfter upp frågan om hållbart företagande och mänskliga rättigheter till en helt annan nivå, säger Mikael Damberg.

Näringsministern tror inte att Sverige gynnar regimerna genom att prioritera handelsrelationerna med deras länder.

– Vi ser handel och kontakter som ett sätt att lyfta frågor som brott mot mänskliga rättigheter. Men vi har också en tro och övertygelse om att när svenska företag finns på svåra marknader sprider de också en kultur som är skild från det land de verkar i. På så vis bidrar de till öppenhet men också en annan bild av hur det skulle kunna fungera, säger Mikael Damberg.

På listan återfinns också Kazakstan, som av antikorruptionsorganisationen Transparency international rankas som ett av världens mest korrupta länder. Mikael Damberg menar att medvetenheten bland svenska företag om problemen på många nya marknader är större än tidigare.

– För många svenska företag som vill vara på de här svåra marknaderna är det en förutsättning att de faktiskt får hjälp och stöd med hur de ska agera för att inte hamna fel. Så att de kan möta konsumenterna hemma och säga att de agerar i de här länderna på ett sätt som är ansvarsfullt.

– För oss är det viktigt att det här går hand i hand, att man inte tror att man bara kan kränga varor och sedan strunta i frågor som mänskliga rättigheter och hållbarhet.

Till skillnad från alliansregeringen har S- och MP-regeringen ingen öronmärkt utrikeshandelsminister.

Mikael Damberg har förvisso huvudansvaret, men hans avsikt är att övriga ministrar ska delta på så -kallade främjarresor.

– De flesta affärer görs inom ett område, då är det bättre att sektorsansvarig minister reser med. När Gabriel Wikström som sjukvårdsminister reser till Indien tillsammans med både läkemedels- och medtechindustrin har han djupare kunskaper om vad det kan ge än en handelsminister som kan litet om mycket, säger Mikael Damberg.

Jens Kärrman jens.karrman@dn.se

Fakta. Länderna som prioriteras

Grupp 1: Ekonomiskt stora, hög tillväxt och höga trösklar.

Algeriet, Angola, Egypten, Filippinerna, Indien, Indonesien, Kazakstan, Kina, Nigeria, Saudiarabien, Thailand och Turkiet.

Grupp 2: Ekonomiskt stora, hög tillväxt men medelhöga trösklar.

Colombia, Förenade Arabemiraten, Israel, Malaysia, Mexico, Sydkorea och Qatar.

Grupp 3: Ekonomiskt stora, höga trösklar men blygsam tillväxt.

Brasilien, Sydafrika och Ukraina.

Grupp 4: Volymmarknader vars tillväxt är stor mätt i kronor.

Japan, Storbritannien, Tyskland och USA. “

DN 8 feb 2015:

“Strategi för export till diktaturer kritiseras

Vänsterpartiet kan inte förstå näringsminister Mikael Dambergs besked om att prioritera diktaturer i regeringens exportstrategi. Även regeringspartnern Miljöpartiet har reservationer.

– Det är viktigt vad det är för slags varor och tjänster vi handlar med. Om det rör sig om exportera miljöteknik eller liknande är det en bra idé att handla även med länder som Saudiarabien. Övervakningsutrustning, vapen och produkter med dubbla användningsområden ska vi inte exportera, säger Valter Mutt, MP:s utrikespolitiska talesperson.

Vänsterpartiet är desto mer kritiskt:

– Jag har svårt att få resonemanget att gå ihop. Regeringen beskriver sig bland annat som feministisk och samtidigt vill man prioritera länder som Saudiarabien som på senare år visat på en försämring av situationen för just de mänskliga rättigheterna, säger V:s utrikespolitiska talesperson Hans Linde.

Damberg menar att handeln kan vara ett sätt att lyfta de frågorna.

– Det där är argument som vanligtvis framförs av företrädare för näringslivet. Det finns inget stöd för att det skulle fungera. Under den borgerliga regeringen ökade exempelvis handeln med just Saudi-arabien.

På svenska Amnesty tar man inte ställning för eller mot kontakter med olika länder, men poängterar att det är viktigt att både nationer och företag har en strategi för mänskliga rättigheter.

– Däri ingår även ett indirekt ansvar för att inte kränka de mänskliga rättigheterna. Trots formuleringar som ”mänskliga rättigheter ska genomsyra alla kontakter” har vi sett många tveksamma affärer genomföras eller planeras, säger Amnestys pressekreterare Elisabeth Löfgren.

Vad säger du om handel som demokratistimulans?

– Ett av många tydliga exempel på att det inte är något som sker per automatik är Kina.

Ossi Carp ossi.carp@dn.se “

DN 24 feb 2015:

“ Ännu inget frihandelsavtal mellan EU och USA – trots åtta försök

Berlin. Den åttonde förhandlingsrundan om Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP) mellan EU och USA är avslutad. Ännu vet ingen när frihandelsavtalet är i hamn.

Frihandel.

– Jag hoppas att det kan ske under Obamas presidentskap, säger Cecilia Malmström.

Sedan den 1 november är hon EU:s handelskommissionär och har fått överta ansvaret för förhandlingarna. I går var hon i Berlin och deltog i en TTIP-hearing som arrangerades av Socialdemokraterna (SPD). Men i Tyskland är motståndet till frihandelsavtalet stort. Utanför SPD-högkvarteret stod TTIP-motståndare med plakat och banderoller. Därinne var applåderna matta när SPD-ordföranden Sigmar Gabriel pläderade för TTIP.

– Om vi skulle ha en omröstning i dag skulle det sannolikt bli nej, sade en ledande socialdemokrat till DN.

SPD har TTIP:s öde i sina händer. Om partiet säger nej blir det ett tyskt nej eftersom De Gröna och Vänstern är emot. Då faller avtalet eftersom de måste godkännas av EU:s samtliga medlemsländer.

Ett rött skynke är de skiljedomstolar (ISDS) som enligt motståndarna kan åsidosätta demokratiskt fattade beslut. Cecilia Malmström var samtidigt fascinerad av den intensiva debatten i Tyskland, exportlandet som kanske skulle tjäna allra mest på frihandel.

– För ett halvår sedan hade jag ingen aning vad ISDS är, här verkar alla veta det, sade hon till DN efter hearingen.

Jan Lewenhagen jan.lewenhagen@dn.se “

DN 6 mars 2015:

”Sveriges trovärdighet som handelspartner står på spel”

Respektera avtalet. Handelsutbyte är en viktig möjlighet för att främja utvecklingen av mänskliga rättigheter och demokrati. Dessutom är Saudiarabien Sveriges viktigaste handelspartner i Mellanöstern. Att bryta handelsavtalet vore att äventyra Sveriges rykte som handels- och samarbetspartner, skriver 31 svenska näringslivsföreträdare.

Sveriges frihandelslinje har under många decennier tjänat Sverige, svenskt näringsliv och svensk sysselsättning väl. Med fokus på världsledande produkter och lösningar har Sverige, trots att vi är en liten ekonomi, genom internationell handel byggt välstånd och öppenhet mot omvärlden. Sverige och svenska företag har en hög trovärdighet som långsiktiga handels- och samarbetspartners. Det vi säger och gör betyder något i våra partnerländer.

Sverige har ett stort antal handelsavtal med länder över hela världen. Dessa avtal är ofta en förutsättning för våra svenska företags möjligheter till relationer och affärer. Nu pågår en intensiv politisk debatt om ett av dessa avtal, det mellan Saudiarabien och Sverige.

Sverige är ett exportberoende land, ett av de mest exportberoende länderna i världen. Nästan 45 procent av värdet av allt som producerades i Sverige under förra året gick på export. Att Sverige lyckas vidmakthålla och utveckla denna position är helt avgörande för vår förmåga att upprätthålla vår välfärd. Flera länder är stora

exportmarknader. Saudiarabien är Sveriges 18:e största exportnation och fjärde störst utanför Europa. Det är vår enskilt viktigaste handelspartner i ett växande Mellanöstern.

Under 1970- och 80-talen bidrog svenska företag till Saudiarabiens uppbyggnad och därefter har många svenska företag bidragit till utvecklingen av landet, såväl industri- som tjänsteföretag. Svenska byggindustrier, telekomutrustning, maskiner för energi- och eldistribution, fordon, medicinsk utrustning, IT-tjänster och andra tjänster har alla bidragit till att modernisera saudiarabisk infra- och samhällsstruktur. Betydande saudiska investeringar görs också i Sverige, bland annat inom fastighetsområdet och i den finansiella sektorn.

Saudiarabien är en stark aktör i Mellanöstern, men också i världsekonomin. Saudiarabien är medlem i G20-kretsen och sedan tio år också fullvärdig medlem av FN:s handelsorganisation WTO.

Export och etableringar i andra delar av världen har länge varit en del av svenskt näringslivs framgångsstrategi. Genom att konkurrera ute i världen har vår industri tvingats bli allt mer effektiv och konkurrenskraftig. Därigenom har de vunnit marknadsandelar som främjat sysselsättning i Sverige och andra länder. Det svenska välståndet har växt snabbare till följd av exportframgångarna på växande internationella marknader. Det grundmurade stöd svensk industri har haft för frihandel och export i det svenska samhället har varit avgörande för att flera av våra verksamheter i dag fortfarande är världsledande.

Som företag har vi ett ansvar att säkerställa att våra verksamheter följer lagar och regler följs, samt att mänskliga rättigheter respekteras. Det saudiska samhället har stora och kända brister när det gäller mänskliga rättigheter, men det är ett samhälle statt i förändring. Utrikesdepartements egen rapport om situationen för mänskliga rättigheter i Saudiarabien belyser detta väl, inklusive vissa framsteg som skett.

Kärnfrågan är om vi tror att vi åstadkommer utveckling, ökad öppenhet och välstånd för människor genom ökad handel och samarbeten – eller om vi tror på isolering och handelsstopp. För oss är svaret lika självklart i dag som det har varit historiskt. Genom internationell handel, möten mellan människor, partnerskap och samarbeten kan vi öka förståelsen för varandra och komma till rätta med brister i samhällen. Handel är en grundläggande mänsklig aktivitet och ett av fundamenten för vår civilisation.

Genom dialog och utbyte kan vi förmedla förståelse och sprida grundläggande värderingar kring rättssystem, civila rättigheter och hållbart företagande. Genom affärskontakterna har vi unika kontaktytor till andra samhällen. Utan handel missar Sverige möjligheten att göra sin röst hörd i en globaliserad värld, och att uppnå verklig förändring. Våra företag har varit verksamma i Saudiarabien under många decennier.

Nu ställs frågan om Sveriges avtal med Saudiarabien ensidigt ska sägas upp som en reaktion på bristande mänskliga rättigheter för den saudiska befolkningen. Vi menar att det vore fel väg att gå. Mot bakgrund av att vi känner handelns påverkan på samhällsutvecklingen och att vi vet att dialog och stärkta relationer är en positiv kraft, vore det ett steg i fel riktning att säga upp avtalet. För svensk industris del kan det också få stora konsekvenser. Att Sverige är en attraktiv

samarbetspartner är inget vi kan ta för givet. Det bygger på att vi är en långsiktigt trovärdig part. Vårt agerande i ett land, i en region eller i en bransch ger ekon i andra länder, regioner och branscher. I den meningen handlar avtalet mellan Saudiarabien och Sverige inte enbart om försvarsområdet. Det kommer få återverkningar på svenska företags verksamhet i landet och med stor sannolikhet även för svenska företag i andra länder.

Sveriges rykte som handels- och samarbetspartner står på spel. Vi förväntar oss därför att regeringen hanterar frågan om Sveriges fortsatta samarbetsavtal med Saudiarabien med hänsyn till Sveriges och svenskt näringslivs långsiktiga internationella trovärdighet. I stället för att avbryta samarbetet bör fokus nu istället läggas på dialog och samtal kring en förlängning eller eventuella förändringar, med hänsyn till båda sidors gemensamma intressen. Skall Sverige utvecklas som exportnation måste respekten för ingångna avtal värnas. Den grundläggande svenska inställningen har varit och bör förbli att handelsutbyte är ett betydelsefullt verktyg för att främja utvecklingen av mänskliga rättigheter och demokrati. Ett ovarsamt hanterande av ingångna avtal kan riskera att äventyra denna tradition.

Dag Andersson, Vd Diaverum
Carl Bennet, Ordförande Carl Bennet Ab
Gunnar Brock, Ordförande Stora Enso
Christian Clausen, Vd Nordea
Alrik Danielson, Vd Skf
Börje Ekholm, Vd Investor
Annika Falkengren, Vd Seb
Olof Faxander, Vd Sandvik
Leif Johansson, Ordförande Ericsson
Tom Johnstone, Tillträdande Ordf. Husqvarna
Carola Lemne, Vd Svenskt Näringsliv
Ronnie Leten, Vd Atlas Copco
Martin Lundstedt, Vd Scania
Keith Mcloughlin, Vd Electrolux
Anders Narvinger
Anders Nyrén, Vd Industrivärlden
Stefan Persson, Ordförande H&M
Olof Persson, Vd Volvo
Lars Renström, Vd Alfa Laval
Cristina Stenbeck, Ordförande Kinnevik
Hans Stråberg, Ordförande Atlas Copco
Karl Henrik Sundström, Vd Stora Enso
Carl-Henrik Svanberg, Ordförande Volvo
Johan Söderström, Vd Abb Sverige
Michael Treschow
Björn Wahlroos, Ordförande Nordea
Jacob Wallenberg, Ordförande Investor
Lars Wedenborn, Vd Fam
Hans Vestberg, Vd Ericsson
Lars Westerberg, Ordförande Husqvarna
Leif Östling, Ordförande Skf

Med dialog och utbyte kan vi förmedla förståelse och sprida grundläggande värderingar kring rättssystem, civila rättigheter och hållbart företagande, skriver debattörerna. “

DN 6 mars 2015:

“ Johan Schück: Regeringen riskerar att spricka över vapenavtalet

En ny regeringskris kan uppstå redan i vår, om regeringen splittras av Saudiavtalet. Det är en öppen fråga om decemberöverenskommelsen klarar påfrestningen. Lika oklart är vilka partier som till slut ska bestämma över statens budget.

Ännu finns tid att hitta en lösning, men positionerna verkar vara låsta beträffande vapenavtalet med Saudiarabien. Ledande miljöpartister kräver att det ska sägas upp före den 15 maj när möjligheten löper ut. Socialdemokraternas linje har inte presenterats, men statsminister Stefan Löfven tycks bestämd att fullfölja avtalet – kanske med vissa modifikationer.

Utrymmet för kompromisser är dock begränsat, särskilt som Miljöpartiets hållning inte verkar förhandlingsbar. Frågan är också vilka ändringar som Saudiarabien skulle acceptera. För Stefan Löfven kan det bli en trovärdighetsfråga att stå fast vid vapenavtalet, även om det leder till att regeringen splittras.

Saudiavtalet är ett regeringsärende där riksdagen inte är inblandad. Men det får vittgående följder om Miljöpartiet lämnar regeringen och Social-demokraterna väljer att styra ensamma. Enligt praxis krävs då att Stefan Löfven avgår och får söka förnyat uppdrag som statsminister.

Här kommer decemberöverenskommelsen in i bilden. Där fastslås att den största partikonstellationen i riksdagen ska få sin statsministerkandidat vald genom att övriga partier bakom överenskommelsen lägger ner sina röster.

Med en partikonstellation avses, enligt decemberöverenskommelsen, partier som samverkar i regering eller om budgeten. Om Stefan Löfven ska bilda en ny regering fordras därför Miljöpartiets och Vänsterpartiets aktiva stöd, trots att de är oeniga med honom om Saudiavtalet.

Vänsterpartiet står utanför rege-ringen, men är dess samarbetspartner i budgetfrågor. Miljöpartiet är kanske inte lika villigt att ingå i en ny regeringskonstellation, ifall det har förlorat sina statsrådsplatser och utestängts från regeringen.

Om Miljöpartiet väljer att gå i opposition, betyder det att Stefan Löfven inte utan vidare kan fortsätta som statsminister och att regeringens vårbudget riskerar att fällas av riksdagen. Det skulle, med andra ord, bli riktigt rörigt.

Stefan Löfven kan åter skrämmas med nyval, men hotet förlorar sin skärpa om han inte säkert förfogar över en bred regeringskonstellation. Han kan avgå och låta talmannen ta hand om problemet, men detta betyder troligtvis att alliansspartierna – utifrån ett svagt parlamentariskt underlag – ska bilda regering. Det skulle vara i linje med decemberöverenskommelsen, men är knappast vad en socialdemokratisk partiledare vill uppnå.

I detta läge är en tolkningstvist när det gäller decemberöverenskommelsen att vänta. Frågan kan också bli om alliansspartierna är

skyldiga att släppa fram regeringens vårbudget, såvida Miljöpartiet dessförinnan har lämnat regeringen.

I fall alliansparterna inte är beredda att lägga ner sina röster, kan följden bli att deras budgetalternativ vinner omröstningen. Då måste Stefan Löfven, om han ändå lyckas sitta kvar, fortsätta att regera med en borgerlig budget.

Men Stefan Löfven får ändå svårt att stanna som statsminister, eftersom han även i så fall måste ha Miljöpartiet och Vänsterpartiet bakom sig. Enligt decemberöverenskommelsen krävs att dessa partier är beredda att samarbeta med honom om kommande budgetar.

Sammantaget blir det en öppen fråga om decemberöverenskommelsen klarar påfrestningen och vilken regering Sverige har när sommaren närmar sig. Lika oklart är det vilka partier som kommer att bestämma över statens budget.

Finanspolitiken, som regeringen använder för att styra den svenska ekonomin, blir därmed en källa till osäkerhet. Sverige kan klara åtskilligt genom att mycket annat i samhället fungerar. Men man ska inte ta för givet att allt blåser förbi utan allvarliga konsekvenser.

Om finansmarknaderna reagerar blir det främst genom att kronan försvagas ännu mer. Faran finns också att viktiga beslut i företag och hushåll skjuts på framtiden. Läget blir mer instabilt, vilket kan få ett högt pris även ekonomiskt.

Johan Schück johan.schuck@dn.se samhällsekonomisk krönikör. “

* Migration. Integration. o d.

Politik för en migrationsminister och en integrationsminister.

I regeringen hanteras problemen av

Morgan Johansson
Justitie- och migrationsminister. Delar om migration o d.

Ylva Johansson
Arbetsmarknadsminister
Enligt DN 5 mars 2015 ansvarar Ylva Johansson nu för integrations-frågor i regeringen.

DN 28 jan 2015

”Effektivare integration med försörjnings- och språkkrav”

“Nya villkor. För att integrationen ska fungera och fler komma i arbete måste migrationspolitiken förändras. Försörjningskrav för anhöriginvandring, villkor för uppehållstillstånd och språkkrav för medborgarskap är tre viktiga delar, skriver folkpartisterna Jan Björklund, Gulan Avci, Roger Haddad och Robert Hannah.

Vi lever i en orolig värld. Inbördeskrig rasar i Syrien samtidigt som terrororganisationen IS begår avskyvärda brott i Mellanöstern; oskyldiga civila avrättas brutalt och kvinnor och flickor säljs som sexslavar. Vi ser ett fruktansvärt lidande och det är många människor som behöver skydd undan dessa fasor, en del av dem söker sig till Sverige.

Vårt land har en stolt historia av att hjälpa människor som söker skydd undan krig och förföljelse. Solidaritet har länge varit ledord för den svenska flyktingpolitiken. Sverige är en humanitär stormakt och för Folkpartiet är det självklart att Sverige ska förbli det. Vi kommer alltid att värna rätten att söka asyl.

Sverige har i flera hundra år varit beroende av invandring, öppenheten har bidragit till ekonomisk utveckling. I en globaliserad värld kommer språkkunskaper och erfarenheter från andra länder att bli en ännu större tillgång. Vårdsektorn bärs till stor del upp av sjuksköterskor, undersköterskor och läkare födda i andra länder – att fler kommer till Sverige och jobbar är avgörande för vårt välstånd.

Alliansregeringen har genomfört viktiga reformer på integrationsområdet som bidragit till att 200 000 fler utrikes födda har ett jobb i dag än 2006. Etableringsreformen, rut-avdrag och sänkt restaurangmoms har medverkat till detta. Men vi måste trots det vara självkritiska. Vi har varit för dåliga på att underlätta för utrikes födda att komma i arbete – det tar fortfarande alldeles för lång tid. Trösklarna in på arbetsmarknaden är för höga. Det driver fram utanförskap. Den som inte har jobb tvingas att leva på bidrag. Det innebär ofta att man hamnar i ett utanförskapsområde där andelen nyanlända invandrare är hög, med arbetslöshet och bidragsberoende och låga skolresultat. Jobb är avgörande för människors frihet.

Inte sedan andra världskriget har så många människor varit på flykt och aldrig har så många sökt en fristad i vårt land. 80 000 personer sökte asyl i Sverige förra året. Prognoserna stiger kommande år. Det innebär nya utmaningar och ställer krav på en förändrad och mer effektiv integrationspolitik. Samtidigt som vi både värnar asylrätten och behöver fler människor i Sverige måste vi också snabbare få personer i arbete för att integrationen ska fungera.

En tydligare arbetslinje i integrationspolitiken kräver förändringar. Både genom hur vår arbetsmarknad fungerar och genom ökade drivkrafter för den enskilde. En del hävdar att en politik för att minska utanförskap genom att ställa ökade krav på eget ansvar hos individer inte skulle vara socialliberalt. Vi är av motsatt uppfattning. Socialliberalism i integrationspolitiken handlar om att vi ska skydda människor undan förtryck men också om att samhället ska uppmuntra och hjälpa individer att stå på egna ben och själva ta ansvar. Eget arbete är då avgörande. En tydligare arbetslinje ger mer integration.

Folkpartiet tillsatte i höstas en arbetsgrupp för att föreslå en tydligare arbetslinje i integrationspolitiken. I dag presenterar vi en första delrapport, som kommer att behandlas på Folkpartiets landsmöte i höst:

1 Försörjningskrav för anhöriginvandring. För att öka drivkraften att snabbt skaffa sig ett jobb bör ett tydligare försörjningskrav införas vid anhöriginvandring. Det betyder att anhöriginvandring blir möjligt först när den person som bor i Sverige uppfyller försörjningskravet, regelbunden inkomst och en bostad. Exakt vilka som skall omfattas av försörjningskravet måste utredas vidare. Barn har dock alltid rätt till sina föräldrar och familjer med barn under 18 år ska därför undantas från försörjningskravet, liksom konventionsflyktingar.

2. Stärkt arbetslinje vid beslut om uppehållstillstånd. För att ytterligare stärka arbetslinjen i integrationspolitiken föreslår vi att det prövas att införa ett jobb-incitament även i uppehållstillståndet. Andelen tillfälliga och permanenta uppehållstillstånd har skiftat mellan åren, även på senare tid. Modellen skulle kunna utformas så att ett tillfälligt uppehållstillstånd övergår till ett permanent så snart personen kan försörja sig själv. Om skyddsskäl kvarstår efter till exempel tre år ska permanent tillstånd ges. För familjer med barn under 18 år, samt för konventionsflyktingar, ska dagens regler gälla.

3. Lägre trösklar till jobb och modernare arbetsrätt. Lagen om anställningsskydd slår framförallt mot grupper som står långt ifrån arbetsmarknaden. Arbetsrätten måste därför moderniseras. Det finns också potential för enklare jobb som idag prisats bort i Sverige, där en lägre ingångslön i vissa sektorer till exempel genom praktikjobb, kan ge fler möjlighet till arbete.

Vi måste bli bättre på att ta tillvara på utländska akademiker som kommer till Sverige. Det är ett slöseri att välutbildade jobbar med helt andra saker än vad de är utbildade till. Många akademiker tvingas vänta orimligt lång tid på att få sin utländska examen eller arbetslivserfarenhet värderad. Snabbare processer för validering och fler kompletterande utbildningar är därmed nödvändigt.

4. Avskaffa vårdnadsbidraget. Vårdnadsbidraget utnyttjas totalt sett av ganska få personer, men andelen invandrarkvinnor är överrepresenterade. Det bidrar till att utestänga dem från arbetsmarknaden. Rut-avdraget har gett jobb åt många utrikes födda kvinnor med låg utbildning och måste bibehållas.

5. Språkkrav för medborgarskap. Kunskaper i svenska ökar möjligheterna till jobb och ett aktivt samhällsliv. Att bli medborgare är ett bevis på att en person vill bygga sin framtid i Sverige. För att uppvärdera både medborgarskapet och vikten av svenskkunskaper bör ett språkkrav för medborgarskap införas. Att språkkravet inte gått att genomföra tidigare, trots förslag från Folkpartiet, har berott på att alliansen i denna fråga inte lyckades enas.

Det är en tillgång för Sverige att människor väljer att bygga sin framtid i vårt land. Men vi måste bli bättre på att ta hand om den tillgången. Integration handlar om att skapa ett samhälle som långsiktigt håller samman, vilket i sin tur bygger på att fler kommer i arbete och lär sig svenska. Så skapar vi mer frihet åt individen, legitimitet för en solidarisk flyktingpolitik och välstånd för framtiden.

Jan Björklund, Partiledare (Fp)
Gulan Avci, Ordförande Liberala Kvinnor, Ledamot I Fp:S Integrationsgrupp
Roger Haddad, Riksdagsledamot, Ordförande I Fp:S Integrationsgrupp
Robert Hannah, Riksdagsledamot, Ledamot I Fp:S Integrationsgrupp”

DN 29 jan 2015:

“FP-krav tar sikte på fel mål

Integrationsdebatten har äntligen tagit fart. Men när FP nu presenterar sina förslag är det som om tiden har stått stilla.

Det finns två vägar att välja mellan för de etablerade partierna, sade Magdalena Andersson (S) i Aktuellt efter att Kristdemokraterna hade presenterat en rad förslag på integrationsområdet. Hon antydde att Göran Hägglund hade slagit in på den smutsigare av de två.

Andersson sammanfattade därmed den föreställning som kidnappat integrationspolitiken de senaste åren: att det skulle vara en integrationspolitisk hållning att vara överens om att inte vara Sverigedemokraterna.

I sak är det givetvis en bisarr tanke. Som väljare har vi åtta vägar, nio med Feministiskt initiativ. Den logiken gäller i alla andra frågor, så varför skulle det vara annorlunda här?

Ändå var det just den tvådelade bilden som många väljare gick till valurnorna med: SD eller de andra. Inte konstigt att Åkessons mannar slutade som valets enda vinnare.

Sett till det misslyckandet är skiftet de senaste månaderna välkommet. Partierna har slutat envisas med att ge sken av att de är så *himla* lika, och har äntligen börjat visa hur deras uppfattningar skiljer sig åt. Sakpolitiskt. Därmed är vi också genast betydligt närmare svar på hur problemen faktiskt ska lösas.

Men även om det finns skäl att glädjas åt att sakfrågorna vinner mark kan man samtidigt ifrågasätta kvaliteten på det som partierna presenterar.

Att Kristdemokraternas förslag i viss mån har gett intryck av en grund analys är en sak. Frågorna är förhållandevis nya för partiet. Folkpartiet däremot, har haft år på sig att med integrationsministerposten skaffa sig information, utveckla politiken och ta del av nya rön.

Ändå är det som att tiden har stått stilla när tre folkpartister presenterar sina lösningar tillsammans med Jan Björklund på DN Debatt (28/1). Kravlinjen 2.0. Försörjningskrav för anhöriginvandring, tillfälliga uppehållstillstånd och en gammal goding – språkkrav för medborgarskap.

”Dags att göra upp med strutspolitiken”, twittrade Roger Haddad, en av personerna bakom texten. Det är som att partiet har glömt att det har varit ansvarigt för integrationspolitiken i det här landet de senaste åtta åren.

Som vanligt när förslag som över huvud taget snuddar vid krav på invandrare dryftas kommer ogrundade anklagelser. Veronica Palm (S) kunde inte låta bli att kommentera att det var ”mörkbrun hundvisselpolitik”. En oerhört tramsig invändning. I synnerhet från en partist från det läger där integration numera är en ickefråga. I stället för att twittra ut invektiv i färgskalor borde Palm fila på vilka förslag regeringen ska återkomma med, något det rått brist på under en lång tid nu.

Folkpartiets tankar är inte orimliga. Att förespråka språkkrav är en helt legitim hållning, även om jag personligen inte vill se något sådant. Detsamma kan sägas om försörjningskrav och tillfälliga uppehållstillstånd. Men legitimt eller ej: det är ett underligt fokus i ett läge då det finns så mycket viktigare frågor att ta tag i.

Att nyanlända har svårt att ta sig in på bostads- och arbetsmarknaden handlar mer om höga trösklar än om att människor inte vill ta klivet. Att ställa högre krav på den invandrade – vilket de flesta av FP-förslagen handlar om – är inte irrelevant. Det är bara inte här de stora utmaningarna och bristerna återfinns i dagsläget. De ligger på systemnivå, och det borde partiet vara väl medvetet om efter så många års basande över landets integrationspolitik.

Folkpartisterna snuddar även vid detta i artikeln. Att partiet vill sänka trösklarna till jobb och ”modernisera” arbetsrätten är alldeles ypperligt. Det är i den typen av förändringar som de stora knutarna kan lösas upp. Lägg därtill Kristdemokraternas förslag om skattelättnader för nyanlända, så är vi en bra bit på vägen.

Men låt oss hålla fokus. För det vore väldigt synd om vi inte mer än hade hunnit kravla ur metadebatten innan vi snubblar ner i symbolpolitiken. Det finns för många problem som behöver åtgärdas för att slösa tid på det.

Amanda Björkman amanda.bjorkman@dn.se “

DN 29 jan 2015:

“Bara skolan viktigare än integrationen

Frågan om invandring och integration ökar kraftigt i betydelse bland de svenska väljarna och rankas nu som den näst viktigaste samhällsfrågan efter skola och utbildning, visar en ny mätning från DN/ Ipsos. Samtidigt får Kristdemokraterna ett uppsving efter sina utspel i flyktingfrågan.

Ända sedan valet har invandrings- och integrationspolitiken fått allt större utrymme på den politiska agendan.

En förklaring är Sverigedemokraternas framgångar som fått övriga partier att ompröva sin egen politik. En annan är att flyktingströmmarna från krigs-zonerna i Irak och Syrien fortsätter att öka och ställer det svenska mottagningssystemet inför nya prövningar.

Att frågan engagerar medborgarna bekräftas av en ny undersökning från DN/Ipsos.

Enligt undersökningen är integration och invandring nu den näst viktigaste samhällsfrågan bland väljarna. Var femte väljare, 20 procent, svarar spontant att just detta område är den viktigaste samhällsfrågan i dag. Det är en ökning med sju procentenheter sedan mätningen i augusti.

– Det hänger ihop med att frågan fått så stort utrymme i samhälls-debatten under senare tid. Samtidigt är det en fortsättning på en ökning som vi såg under hela valåret. Vi har sett den här utvecklingen i andra

europeiska länder men det är en helt ny situation i Sverige, säger David Ahlin, opinionschef på Ipsos.

Bara skola och utbildning anses vara en viktigare samhällsfråga bland väljarna – 27 procent rankar den frågan högst. Samtidigt har frågor som jobb och ekonomi eller vård och omsorg tappat rejält i betydelse bland väljarna jämfört med i augusti och hamnar bakom invandring och integration.

Ipsos har också fått införa en ny kategori i sina mätningar: ”Oro för främlingsfientlighet” eftersom två procent av väljarna nämner detta som den viktigaste samhällsfrågan.

– Vi får många spontana svar om att människor känner oro för främlingsfientlighet och rasism. Förmodligen är det en avspegling av att det varit mycket uppmärksamhet kring antisemitism, moskébränder och stora demonstrationer mot rasism, säger David Ahlin.

Det är inte bara bland väljarna som intresset för invandrings-frågan ökar. Samtliga borgerliga partier är just nu inne i en omprövningsfas när det gäller den egna migrations- och integrationspolitiken.

För några veckor sedan kom Kristdemokraterna med ett utspel om bland annat hårdare krav för permanenta uppehållstillstånd och på onsdagen kom Folkpartiet med ett liknande förslag. I helgen ska Centern presentera ny politik inom samma område och Moderaterna har nyligen tillsatt en arbetsgrupp som ska mejsla fram förslag till höstens partistämma.

Enligt Ipsos verkar det som att KD:s utspel gjort avtryck bland väljarna. Andelen som anser att KD har bäst flykting- och invandringspolitik har ökat från 3 procent i augusti till 7 procent i januari. Ökningen är statistiskt säkerställd.

Samtidigt har FP tappat i samma fråga – från 9 till 4 procent, även det statistiskt säkerställt.

– Eftersom KD gjort utspel och synts mycket i debatten är det rimligt att tro att det avspeglar sig i mätningen, säger David Ahlin.

Det återstår att se om de övriga borgerliga partierna får se samma effekt när de lagt fram sina förslag. Folkpartiet har tidigare profilerat sig som anhängare av hårdare språkkrav för medborgarskap och nu ansluter sig FP även till KD:s linje om hårdare krav för permanenta uppehållstillstånd. Det är en omsvängning jämfört med vad FP drev i regeringsställning.

– Jag tror fortfarande att renodlade permanenta uppehållstillstånd är bättre än renodlade tillfälliga uppehållstillstånd. Men vårt förslag är en kombination där tillfälliga uppehållstillstånd omvandlas till permanenta när den enskilde har ett jobb. Det tror jag är en mäktig drivkraft för att skaffa sig ett jobb och en modell som vi tror är värd att pröva, säger FP-ledaren Jan Björklund.

Frågan om uppehållstillstånden kan leda till en konflikt mellan de borgerliga allianspartierna. Medan FP och KD är inne på en liknande linje är C mer tveksamma till att göra förändringar.

Orsaken är att partiet anser att permanenta uppehållstillstånd skapar drivkrafter att etablera sig i samhället eftersom man vet att man får stanna i landet.

Enligt Olof Åslund, professor vid Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering, går det inte att säga något säkert om effekterna av de borgerliga förslagen. Däremot ser han att kraven på försörjning kan skapa nya problem. Han pekar på rapporteringen om hur reglerna för arbetskraftsinvandring har missbrukats.

– Man kan se en risk för att en person som kommit från en plats där det är oroligt och har kvar sina anhöriga där skulle vara beredd att göra vad som helst, inklusive att betala en arbetsgivare för att bli skenanställd. De här människorna är väldigt utsatta och har en väldigt svag förhandlingsposition visavi arbetsgivarna, säger Olof Åslund.

FP-ledaren Jan Björklund håller med om att det kan bli sådana effekter.

– Men det finns risker med alla förslag. När vi har vägt för- och nackdelarna mot varandra har vi ändå kommit fram till att det här är värt att pröva, säger han.

Hans Rosén hans.rosen@dn.se
Hans Olsson hans.olsson@dn.se

Frågor & svar. Så många söker asyl i Sverige

1. Hur många söker sig till Sverige?

Förra året uppgick antalet asylsökande till drygt 81 000. Det är i nivå med flyktingströmmen på 1990-talet när kriget i forna Jugoslavien pågick.

Enligt Migrationsverkets prognoser kan antalet stiga upp till 105 000 under 2015.

Av EU-länderna är det bara Tyskland som tar emot fler än Sverige.

För tio år sedan låg det årliga antalet asylsökande runt 20 000 personer.

2. Varför är så många på flykt?
Den främsta orsaken är våldsamheterna i Mellanöstern. I Syrien rasar ett blodigt inbördeskrig. Den konflikten har nu spillt över till Irak genom den militanta organisationen Islamiska statens härjningar.

3. Vilka kommer hit?
Den största gruppen asyl-sökande under 2014 var syrierna (nästan 31 000 personer). Näst flest var eritreanerna med drygt 11 000. Därefter följde i nämnd ordning statslösa personer, somalier, afghaner och irakier.

4. Hur många får stanna?
Under 2014 fick knappt 49 000 personer uppehållstillstånd i Sverige av asylrelaterade skäl. Den största gruppen är asylsökande som tagit sig själva till Sverige. Näst största gruppen är de med

anhöriganknytning och dessutom finns en mindre grupp kvotflyktingar som FN har förmedlat.

5. Vilka får permanent uppehållstillstånd?
Migrationsverket har beslutat att ge alla från Syrien permanent uppehållstillstånd eftersom man bedömer att läget i landet inte kommer att stabiliseras under överskådlig tid. Nästan alla andra som anses ha skyddsskäl får också permanenta tillstånd (99 procent 2014). Väger man in alla kategorier sökande är det 46 procent som får permanenta tillstånd. De som får tillfälliga tillstånd i dag är vissa med anhörig-anknytning, arbetskraftsinvandrare, med flera. Hur avvägningen ska ske styrs inte av internationella konventioner utan kan ändras genom svensk lagstiftning.

6. Hur går det med integrationen av dem som kommer hit?
Arbetslösheten är betydligt högre bland utrikes födda (11,9 procent) än i hela befolkningen (7,8). För en flykting tar det oftast åtskilliga år att etablera sig på den svenska arbetsmarknaden.

Källa: Migrationsverket, Eurostat, UNHCR “

DN 29 jan 2015:

“Partiernas utspel om tuffare krav verkar löna sig

I valrörelsen stod SD mot de andra sju partierna i invandrings- och integrationspolitiken. Nu bryts det stora blocket sönder och splittrar Alliansen. Frågan blir allt viktigare för väljarna och tuffare krav verkar löna sig. Räkna med fler utspel liknande KD:s och FP:s.

Analys
När det gäller invandringspolitik ligger Sverige i EU ungefär på samma sätt som Asterix och Obelix by låg i Romarriket i den franska serien: som en ensam uppstickare i ett enhetligt rike. När krigen rasar och flyktingströmmarna ökar i världen stänger alla de andra EU-länderna sina portar. Alla utom den lilla galliska byn som envetet kämpar vidare för att behålla sina ideal och ambitioner.

”Öppna era hjärtan”, manade hövdingen sina bybor i somras, och nästan alla politiska partier slöt upp. Maningen att ta emot människorna som söker skydd följdes inte av några nya förslag om hur alla som kommer ska kunna få jobb och bostäder. Nu uppstår eftertankens kranka blekhet och enigheten bryts sönder. Det är osäkert hur länge byn kommer att hålla ut.

Folkpartiledaren Jan Björklund sade på onsdagen att Sverige de närmaste åren kan tangera det flyktingmottagande vi hade under andra världskriget. Det är inte konstigt att invandring och integration stiger på väljarnas dagordning.

DN/Ipsos mätning visar också att Kristdemokraterna fördubblat stödet för sin invandrings- och integrationspolitik, efter att ha presenterat ett förslag om tuffare krav på nyanlända, som kan minska invandringen.

Då presenterar det andra partiet som lider av näradöden-upplevelser kring fyraprocentsspärren ett liknande förslag. Folkpartiet gör ett nytt lappkast i integrationspolitiken. Partiet blev belönat av väljarna 2002 för sitt löfte om att införa ett språktest. Trots åtta år i regeringen infriades det aldrig. När FP bytte Nyamko Sabuni mot Erik Ullenhag som integrationsminister lade partiet i stället om kursen i en mindre kravliberal riktning.

Erik Ullenhag argumenterade sedan engagerat för att ge permanenta uppehållstillstånd till flyktingar från Syrien. Det är bra för integrationen och skapar drivkrafter att lära sig språket och söka jobb, sade han. Nu är inte det sant längre, enligt den pressade folkpartiledaren Jan Björklund.

Det ska bli intressant att se om han får Folkpartiets landsmöte i november med sig på den kursändringen.

Konfliktytan ökar nu mellan Centern å ena sidan och KD och FP å andra. Medan de två sistnämnda menar att nyanlända behöver starkare press för att få jobb menar C att det snarare behövs morötter.

Moderaterna har länge velat se hårdare krav för anhöriginvandring. Hur Fredrik Reinfeldts parti kommer att ställa sig när det gäller andra åtgärder som kan minska invandringen återstår att se. Den nya M-ledningen pressas i likhet med flera andra partier av sina kommunpolitiker, som har svårt att hjälpa de nyanlända med utbildning, bostäder och sysselsättning.

Socialdemokraterna säger än så länge inte mycket om väljarnas näst viktigaste fråga. Statsminister Stefan Löfven har valt bort integrationsministerposten och ansvaret är delat mellan flera ministrar. Men pressen kommer att öka också på S. Partiet äger invandringspolitiken i väljarnas ögon, men om S aldrig syns i debatten riskerar de att förlora det förtroendet.

Ewa Stenberg ewa.stenberg@dn.se “

DN 29 jan 2015:

“Ola Larsmo: Viljan att diskutera arvet från rasbiologin möter motstånd bland läkarna

I David Olusogas och Casper W Erichsens omskakande bok ”Kejsarens förintelse”, om folkmorden i kolonin Tyska Sydväst-afrika, finns en bild som inte lämnat mig. Ett vykort föreställer tyska soldater fullt sysselsatta med att packa ned mänskliga kranier i en låda för vidare transport till Tyskland. Huvudena hade tagits från fångar som dött i koncentrationslägret Shark Island för vidare befordran till vetenskapliga institutioner i Europa, där efterfrågan på afrikanska huvuden var stor. 2012 återlämnades en stor mängd kranier till Namibia, där de gavs en värdig begravning.

Frågan om hur vi i dag hanterar mänskliga kvarlevor som använts i ”vetenskapliga” sammanhang fick stark aktualitet efter Björn af Kleens och Fredrik Funcks reportage om kraniesamlingen på Karolinska institutet i söndagens DN. Till viss del handlar det om respekten för mänskliga kvarlevor över huvud i ett sekulärt samhälle. Att generationer av forskare satte sig över respekten för kroppen och skar och bände i de döda de kom över är själva orsaken till att vi i dag vet mer om oss själva och är friskare. Den bristen på respekt ledde till ett minskat lidande.

Men sedan fanns också en forskning som resulterade i ökat lidande. Man glömmer ofta att nazismen såg sig som en ideologi baserad på medicinsk vetenskap och höll sig med ett hov av tama forskare. Somliga av dem dömdes för krigsbrott. Andra, som till exempel Eugene Fischer och Fritz Lenz (bägge med kopplingar till Rasbiologiska institutet i Uppsala) tilläts efter kriget fortsätta sin verksamhet.

I sin bok ”Vita rockar och bruna skjortor” visar medicinprofessor Ulf Högberg hur starka sympatierna för nazismen var i svenska läkarkretsar. Det går inte att komma ifrån att rasbiologin fick insteg i delar av en generation svenska medicinstuderande. På Karolinska institutet, där reportagets skallar förvaras, hette professorn i histologi länge Gösta Häggqvist, mycket aktiv i olika nazistiska sammanhang och efter kriget ordförande i såväl Medicinarföreningen som Vetenskapsakademien. Kända forskares och medicinares antihumanism var länge något man inte skulle prata om. Högberg har under många år försökt väcka en debatt kring detta i Läkartidningen, till exempel om just far och son Retzius inflytande, och fått starkt mothugg i spalterna. Varför gräva i det där? Därför att sådant alltid ligger kvar och gror tills man rotat ut det ur skåpen.

”Mördare Janssons” kranium på DN:s förstasida visade på forskarnas försök att artbestämma kriminella och utslagna. Men i samlingen finns också stulna kranier som bland andra Nya Zeelands maorier sedan länge krävt tillbaka. Kanske får diskussionen om rasismen i medicinsk forskning nu den nytändning den behöver. Björn af Kleen och Fredrik Funcks reportage ställer frågan: Vilken respekt är vi då skyldiga de döda som använts av ”vetenskapen”? Svaret står nog i direkt förhållande till i vilka antihumanistiska och rasistiska kontexter deras ben missbrukats. I detta sammanhang är vi skyldiga dem mycket. Inte minst att granska oss själva. “

DN 30 jan 2015:

”Asylsökande ska kunna jobba direkt”

“Centerpartiet vill att asyl-sökande ska kunna byta spår från första dagen de kommer till Sverige och i stället bli arbetskraftsinvandrare. Dessutom vill partiet se mass-produktion av enkla modulhus i flyktingtäta kommuner för att råda bot på bostadsbristen.
C-ledaren Annie Lööf presenterade förslagen på torsdagen när hon var första gäst i det nya webb-tv-programmet ”Rakt på sak” i DN:s tv-studio.

Bland annat ansluter hon sig till Miljöpartiets förslag att en asylsökande ska kunna byta spår från första dagen i Sverige.

– Är det så att man har en gedigen utbildning och man känner sig redo att börja jobba och få ett jobb ska man inte behöva vänta och vara kvar i asylprocessen, säger Annie Lööf i programmet.

På fredagen presenteras hela Centerns 20-punktsprogram för en förbättrad integration av flyktingar i samband med partiets kommun- och landstingsdagar i Norrköping. Men där finns inga av de förslag som Kristdemokraterna och Folkpartiet kommit med.

– Vi har valt att lägga fram andra förslag, konstaterar C-ledaren som är motståndare både till sänkta bidrag och KD- och FP-förslagen om att permanenta uppehållstillstånd ska ersättas av tillfälliga.

C vill också öka byggandet av enkla bostäder i kommuner som tar emot många flyktingar.

Det ska ske genom tillfälliga bygglov, att kommuner ger längre byggrätt till byggbolag, en översyn av byggnormer samt en förhandlingsman som ska kunna ge statliga kreditgarantier.

– Vi måste trycka på för att få fler enkla bostäder på plats, säger Annie Lööf.

Men skulle det verkligen lösa den akuta bostadskrisen?

– Det är precis detta som skulle hjälpa den akuta bostadsbristen. I dag har vi över 10 000 personer som fått uppehållstillstånd som sitter fast på asylboenden och inte kommer ut.

Hon tycker inte att det är yrvaket att de borgerliga partierna nu tävlar om att lägga förslag på det integrationspolitiska området.

Före riksdagsvalet i fjol, när -Sverigedemokraterna fick nästan 14 procent av rösterna, kom inga förslag på området från de borgerliga.

– Vi hade kunnat lyfta frågorna mer. Men att säga att vi gör detta på grund av Sverigedemokraterna är fel. De har ingen integrationspolitik alls, anser Lööf.

Mats J Larsson matsj.larsson@dn.se

Fakta.
20 förslag till förbättrad integration

Under fredagen och lördagen träffas centerpartistiska kommun- och landstingspolitiker från hela landet i Norrköping.

Partiledaren Annie Lööf håller tal klockan 10 på fredagen.

Huvud-nyheten blir ett integrationspolitiskt program med 20 punkter, varav fem tidigare presenterats.

Förutom rätt till spårbyte och ökat byggande av enkla bostäder har Centerpartiet tidigare föreslagit att erbjuda sysselsättning på alla asylboenden, tidigare inventering och validering av asylsökandes utbildning och en förändring av etableringsstödet så att det lönar sig mer att arbeta. Övriga 15 punkter presenteras vid en pressträff klockan 11 på fredagen.

Dn “

DN 31 jan 2015:

“Integrationsfrågan splittrar Alliansen

På ena kanten: det invandringsvänliga Centerpartiet. På den andra: kravställande Folkpartiet och Kristdemokraterna. Så ser den borgerliga splittringen om integrationspolitiken ut. Nu återstår Moderaterna som också lovat sätta ner foten i vinterns hetaste politiska fråga.

Under valrörelsen förra året fanns inte ett enda nytt alliansförslag för integrationspolitiken.

– Öppna era hjärtan, manade då den förra statsministern och M-ledaren Fredrik Reinfeldt.

Men nästan 13 procent av väljarna lade sin röst på Sverigedemokraterna, som vill minska asyl- och flyktinginvandringen med 90 procent.

Fyra månader senare haglar förslagen om invandringspolitiken på den borgerliga sidan.

Samtidigt blir splittringen inom borgerligheten allt tydligare. När det på fredagen var Centerpartiets tur att komma med 20 nya förslag på området på partiets kommundagar i Norrköping, lyste de skärpta krav som Folkpartiet och Kristdemokraterna föreslagit nyligen med sin frånvaro.

– Öppenheten måste bestå, fastslog partiledaren Annie Lööf i sitt tal inför drygt 600 C-märkta kommun- och landstingspolitiker från hela landet.

Hon markerade att Centerpartiets liberala inriktning i invandringspolitiken ligger fast. Men ledaren för det näst största alliansparti medger nu, bara månader efter att hon själv var minister och med en borgerlig budget som fortfarande gäller, att integrationspolitiken inte fungerar.

– Det ska vi inte blunda för, säger hon.

Centerpartiet föreslår i en rapport som kommunpolitiker med stort flyktingmottagande varit med om att ta fram bland annat ytterligare 700 miljoner kronor till kommunerna som, enligt C, inte kompenseras fullt ut.

Pengarna ska också gå till intensivkurser i svenska för alla nyanlända barn.

Dessutom vill C att drygt 300 miljoner kronor går till bland annat en ”lära svenska-praktik” med så kallade YA-jobb till lägre lön i upp till två år. Ett annat av förslagen är ändrade byggregler som ska snabba på byggandet av enkla bostäder.

Finansiering utlovas i höstens skuggbudget. Då ska de fyra allianspartierna eventuellt försöka komma överens om en gemensam integrationspolitik.

Men C säger nej till att ersätta permanenta uppehållstillstånd för asylsökande med tillfälliga som både Folkpartiledaren Jan Björklund och den avgående KD-ledaren Göran Hägglund vill se.

Fast Annie Lööf stänger inte dörren helt för att i en alliansförhandling gå med på att ersätta permanenta uppehållstillstånd med tillfälliga som kan omvandlas när en flykting får jobb och bostad.

– Jag ska givetvis lyssna till de andra partiernas goda argument, lovar hon.

Moderaterna har tillsatt en grupp som lovat komma med förslag på integrationsområdet senare i år.

Mats J Larsson matsj.larsson@dn.se

Fakta. Sprickan i Alliansens integrationspolitik

Uppehållstillstånd: Folkpartiet och Kristdemokraterna vill ge flyktingar tillfälliga uppehållstillstånd som kan omvandlas till permanenta. Centerpartiet säger nej till förslaget och vill i stället behålla dagens system med permanenta tillstånd för alla som får asyl.

Anhöriginvandring: Moderaterna, Folkpartiet och Kristdemokraterna vill skärpa försörjningskravet för anhörig-invandring. Center-partiet säger nej och vill behålla undantagen som görs för nästan alla med familje-anknytning.

Sänkta bidrag: Krist-demokraterna vill ha sänkt dagersättning och sänkt skatt för flyktingars första intjänade 500 000 kronor under fem år. Folkpartiet och Centerpartiet säger nej till båda förslagen.

Språktest: Folkpartiet vill införa obligatoriska test för alla som vill bli svenska medborgare. Övriga borgerliga partier säger nej. “

DN 3 feb 2015:

”Låt kranierna sprida ljus över Sveriges mörka historia”

“ Bevara samlingarna. DN:s artiklar om Karolinska institutets kranier har satt fart på debatten om svensk rasvetenskap och ryggmärgsreflexen är att kranierna ska bort. Men de anatomiska samlingarna kan bli grunden för ett kunskapslyft om den svenska rasvetenskapens mörka historia, skriver forskningschef Fredrik Svanberg.

Kraniesamlingen på Karolinska institutet väcker starka känslor. När journalister från Dagens Nyheter de senaste veckorna skriver om hur de hundratals kranierna samlats in och om Anders och Gustaf Retzius roller i den svenska rasforskningen är debatten snabbt i gång. En liten grupp journalister och forskare förklarar att kranierna har med rasbiologin att göra, forskningsministern vill lämna tillbaka skallarna till andra länder och i mitten står Karolinska som verkar osäkert på hur arvet från de tidigare hyllade men nu ifrågasatta 1800-talsforskarna ska hanteras.

Det offentliga minnet är kort. Liknande inslag i medierna om de tre stora svenska anatomiska samlingarna som finns på Karolinska samt vid universiteten i Uppsala och Lund har kommit i omgångar sedan 1980-talet. ”Svensk rasism göms på vind” förklarade DN redan 1984 i en stor artikel om samlingen i Lund. Samma samling togs upp flera gånger av Niklas Orrenius i Sydsvenskan för ett tiotal år sedan och av Gellert Tamas i ”Uppdrag granskning” 2010. Karolinskas samling diskuterades i en stor artikel i Svenska Dagbladet 2011. Samlingen i Uppsala har uppmärksammats för de samiska kranier som finns där. Kort sagt finns en medial rundgång av ”återupptäckter” av de gamla kraniesamlingarna och deras koppling till den äldre svenska rasvetenskapen.

Ryggmärgsreflexen är att kranierna ska bort. In i magasinet igen säger en äldre forskare på Karolinska och så har frågan hanterats sedan 1950-talet när de gamla anatomiska samlingarna slutade vara aktiva forskningsmaterial inom medicinen. Tusentals mänskliga kvarlevor har stoppats undan i magasin på olika håll i Sverige. Stora delar av samlingarna har faktiskt bränts och i Lund och Uppsala har de medicinska institutionerna fört över materialet till historiska museer.

Problemet är att när vi gömt, bränt och glömt det besvärliga kulturarvet så blir det också lätt att glömma den mörka historien. Utan de materiella objekten blir det möjligt att ifrågasätta historieskrivningen om rasforskningen. Samlade Gustaf Retzius verkligen kranier, hur vet vi det? De gamla samlingarna är i sig själva viktiga historiska källor som bland annat har kunnat användas i forskningsprojektet ”Människosamlarna” vid Historiska museet. Projektet avslutas med en publikation nu under våren som dokumenterar och analyserar en del av det äldre samlandet, fast det finns mycket kvar att undersöka och samlingarna är bara till liten del fullt dokumenterade.

Flera kommentarer av olika intressenter i Björn af Kleens artiklar i DN visar på en okunskap om den äldre anatomin och rasvetenskapens historia i Sverige bortom Herman Lundborg och rasbiologiska institutet. Frågan kring Gustaf Retzius roll tycks för många exempelvis öppen. Men det fanns i själva verket en omfattande rasforskning inom det anatomiska ämnet långt innan Herman Lundborg och själva rasbiologin som inriktning kom på banan. Rasbiologin betraktas i dag som pseudovetenskap men både kranieforskningen inom anatomin och den senare rasbiologin var helt accepterad vetenskap och samhällskunskap i sin tid. Detta är något mycket större och mörkare än att det bara var enstaka tokar och ett obskyrt institut som agerade lite för sig själva.

I stället för reflexen att gömma undan samlingarna och för att vi ska kunna komma ur loopen av återupptäckter behövs en aktiv hantering och en ny humanistisk forskning. Samlingarna behöver dokumenteras och analyseras för att vi ska få veta vad som faktiskt hände. Vem samlade vad och varför? Hur hänger kranierna och den äldre anatomin ihop med rasvetenskapen? Vad fick alltihop för samhällskonsekvenser? Hur ser egentligen innehållet av kvarlevor från samer, romer och från andra länder ut i samlingarna? Allt detta är fortfarande delvis oklart.

Kring rasvetenskapens historia behövs ett kunskapslyft. Att förstå var vårt samhälle varit för bara hundra år sedan i frågor kring rasism, en radikalt olika värdering av människor och apropå vad medicinen kunde göra med mänskliga kvarlevor är en angelägen kunskap för att vi ska förstå var det moderna svenska samhället kommer ifrån och vilka vi är i dag. Ultranationella rörelser arbetar med till synes allt större genomslag kring idéer om hur människor i Sverige bör klassificeras och värderas olika. Det är idéer med en egentlig bakgrund i det rasbiologiska tänkandet men som är svåra att bena ut utan tillräcklig kunskap om historien.

Någon snabb lösning för kraniesamlingarna finns inte. De tre stora äldre anatomiska samlingarna av kranier och andra kvarlevor ska inte alls stoppas undan eller förstöras. Det korta offentliga minnet behöver ett mera långsiktigt stöd i en aktiv minnespolitik, museikultur och forskning. Samlingarna behöver till att börja med en genomtänkt förvaltning och en grundläggande dokumentation. Till denna kan forskningsuppgifter knytas som kan sätta samlingarna i ett sammanhang och öka kunskapen om den äldre anatomin och den svenska rasforskningens historia. En del av kranierna bör med rätta lämnas tillbaka men redan detta är ett större arbete som behöver en genomtänkt arbetsprocess. Delar av samlingarna behöver ställas ut offentligt i genomarbetade museisammanhang där syftet är att berätta om och väcka diskussion om medicinhistoriens olika dimensioner och rasvetenskapens roll i den svenska historien.

○ Öka resurserna till de enheter vid Karolinska, samt vid universiteten i Uppsala och Lund som förvaltar samlingarna för att samla ihop och långsiktigt ta hand om det delvis spridda materialet samt de arkiv och fotosamlingar som hör till det. Mycket är i dag svåråtkomligt eller på avvägar.

○ Ge dessa enheter i uppdrag att skapa en grundläggande dokumentation och digitalisering som gör materialet tillgängligt för forskare och allmänhet fast med en bibehållen etisk blick för att allt inte kan kommuniceras brett (som till exempel personlig information och identifierade kvarlevor).

○ Skapa genom Vetenskapsrådet ett forskningsprogram i likhet med det som tidigare genomförts kring Sverige under andra världskriget och som kan genomlysa den svenska rasvetenskapens historia och skapa ny grundkunskap som därefter också kan omsättas i undervisningsmaterial och publik museiverksamhet.

Fredrik Svanberg, Forskningschef Vid Statens Historiska Museer, Författare Till Den Kommande Boken ”Människosamlarna. Anatomiska Museer Och Rasvetenskap I Sverige Ca 1850-1950”

Bakgrund.

DN avslöjar den 25/1 att Karolinska institutet har en samling med nästan 800 kranier som det bedrivits rasforskning på.

Karolinska institutet i Stockholm och universiteten i Lund och Uppsala har stora samlingar med mänskliga kranier. Kriminella och människor som inte kunde betala för sin begravning dissekerades under 1800-talet och in på 1900-talet. KI har en stor mängd kranier stulna på begravningsplatser i Afrika, Sydamerika och Karibien. “

DN 4 feb 2015:

”Låt kommunernas förmåga sätta tak för invandringen”

“ Åtgärder krävs nu. Inget annat land tar emot så många invandrare som Sverige, sett till folkmängden. Samhället vill väl, men saknar redskapen för att hantera läget. Vi föreslår därför en överenskommelse om att sätta ett tak för invandringen beroende på kommunernas möjligheter att ta emot flyktingar, skriver fyra folkpartister.

Mer än hela Luleås befolkning – runt 81 300 personer. Det är antalet personer som sökte asyl i Sverige under 2014. I år visar Migrationsverkets prognos att antalet kommer att öka till cirka 100 000 personer. Till detta kommer anhöriginvandringen. Det ska jämföras med 1992 då runt 84 000 sökte asyl i Sverige på grund av kriget i forna Jugoslavien. Sveriges mest akuta utmaningar i dag, är de som är kopplade till vårt historiskt höga asylmottagande. Politikens viktigaste roll är att formulera svar på samhällets utmaningar, att ha svar på de frågor medborgarna ställer. Folkpartiet har nyligen presenterat förslag på konkreta åtgärder för att hantera en del av utmaningarna, vilket är en välkommen förändring. Men det räcker inte, vare sig i det korta eller i det längre perspektivet. Hittills har varken regeringen eller alliansparterna presenterat förslag som står i paritet med problemen som behöver lösas.

Vi står inför en ny verklighet. Sett till befolkningsmängd, finns det inget annat land som är i närheten av Sveriges mottagande. 2013 tog Sverige och Tyskland emot i princip lika många flyktingar, mer än hälften av Europas totala antal. Ingenting talar för att de krig och konflikter, som orsakar flyktingströmmar är på väg att lösas. Migrationsverkets prognoser visar därför också på fortsatt höga flyktingströmmar till Sverige de kommande åren. Samtidigt är det ett fåtal av Sveriges 290 kommuner som tar det stora ansvaret för landets gemensamma migrationspolitik. Kommunernas lärare, arbetsförmedlare, bostadsförmedlare, socialsekreterare, SFI-lärare och praktiksamordnare får en allt svårare uppgift att lösa. När boende- och integrationsresurser inte räcker till, blir flyktingmottagandet inhumant.

Vi ser att detta leder till tre stora och akuta utmaningar för Sverige:

1 Migrationsverket och Boverkets prognoser visar att hyresrätter motsvarande det befintliga beståndet i en stad av Västerås storlek bör tillföras per år. Boverket talar om en akut bostadsbrist de närmaste åren, mycket större än man tidigare räknat med. I dag ökar inte kommunernas utbud av boende tillnärmelsevis lika mycket som bostadsbehovet gör. Kommunal planering klarar inte av att möta utmaningarna. 2014 stod cirka 28 000 nya lägenheter inflyttningsklara. Första halvåret ökade befolkningen med cirka 50 000 personer, framför allt på grund av tilltagande flyktingströmmar. Nybyggnationen riktar sig inte till denna grupp.

I till exempel Örebros budget för 2014 antas kommunens flyktingmottagande bli 600 personer. I 2015 års budget anges behovet till 650–725 personer, trots att Migrationsverket fördubblat antagandena om antalet asylsökanden och därtill kommande anhöriginvandring. Det skapar en orimlig situation på bostadsmarknaden. Personer som har beviljats permanent uppehållstillstånd sitter därmed fast på flyktingboenden i väntan på

kommunplats. Därför söker många migranter efter egna boendelösningar där släkt och vänner finns – där efterfrågan på lägenhet oftast är större än utbudet. Det leder till svarta kontrakt och trångboddhet. I Landskrona har det till exempel upptäckts att 23 personer stod skrivna på en lägenhet!

2 Ett ökat antal asylsökanden innebär ett tryck på nya skolor, förskolor och vårdcentraler. Kommuner och landsting har ingen planering för det, och kan inte förväntas ha det heller. Ledtiderna för igångsättande av en ny skola eller vårdcentral är 3–5 år. Därtill kommer behovet av personal. Redan i dag är det problem med rekrytering av lärare, sjuksköterskor och förskolelärare. Det ökar risken för att vi inte klarar av att hålla de kvalitetskrav vi i dag ställer på vård och skola.

3 Sverige hamnar i botten av alla OECD-länder gällande utrikes födda i arbete. 2013 låg sysselsättningen på 66 procent för utrikes födda, medan inrikes födda hade en sysselsättningsgrad på 83 procent. Sedan 2010 ansvarar arbetsförmedlingen för nyanländas etablering i Sverige deras två första år. I Landskrona prognostiserar socialtjänsten att cirka 75 procent av deltagarna, är i fortsatt behov av bidrag efter dessa två år. Landskronas försörjningsstödskostnader beräknas därför att öka med cirka 30 miljoner kronor, exklusive kostnader för ny personal inom försörjningsstödet. Detta som direkt konsekvens av att antalet nyanlända antas öka stort och att etableringen inte leder till egenförsörjning. Med 75 procent av deltagarna i fortsatt bidragsberoende, har arbetsförmedlingen tydligt misslyckats med sitt uppdrag.

På område efter område ser vi ett samhälle som vill väl, men som saknar redskapen för att hantera läget. Hittills har varken regeringen eller alliansparterna presenterat förslag som står i paritet med problemen som behöver lösas.

Vi föreslår därför en nationell och bred överenskommelse om hur mottagandet av flyktingar i nuläget kan begränsas efter i vilken utsträckning kommunerna kan leva upp till ett rimligt mottagande för den kvalitet vi eftersträvar på flyktingmottagande och integration. Kommunernas årliga förmåga till ett humant och fungerande flyktingmottagande borde därför utgöra ett tak för Sveriges samlade åtagande.

Först när en bred uppgörelse har träffats, blir den reglerade invandringspolitikens mål och medel tydliga. Då skapas också förutsättningar för en human och generös migrationspolitik.

Politiken bör även klarlägga vilka konsekvenser för arbetsrätt, bostadspolitik, lönebildning och välfärdssystem detta reglerade flyktingmottagande får.

Gör vi inte detta, kommer det krävas stora reformer inom jobb, boende, skola och omsorg.

Till exempel: Sänkta trösklar in på arbets- och bostadsmarknaden, det vill säga låglönejobb för fler samt betydligt billigare boende med låg kvalitet, krav på studier eller jobb för att få del av social trygghet, det vill säga ett välfärdssystem där det krävs kvalificering för att få del av bidrag, större skolklasser och längre vårdköer för att alla ska få tillgång till skola och omsorg, höjda skatter för att klara ökade resurser för ett humant flyktingmottagande och integrations-arbete. Men stora

reformer tar tid att genomföra. Sveriges allvarliga läge kräver åtgärder nu.

För att värna vår öppenhet, krävs också tydlighet i konsekvenserna av våra beslut. Liberalismen har alltid vågat ställa de nödvändiga frågorna, obundet av lojaliteter annat än mot den enskilda individen och hennes förutsättningar och utmaningar. Vi menar att vi brådskande måste besluta om hur vi skapar en långsiktigt hållbar och human migrations- och integrationspolitik.

Ulrika Landergren (Fp), Kommunalråd I Kungsbacka, Partistyrelseledamot
Pierre Månsson (Fp), Kommunalråd I Kristianstad
Torkild Strandberg (Fp), Kommunstyrelse-Ordförande I Landskrona, Partistyrelseledamot
Staffan Werme (Fp), Partistyrelseledamot “

DN 4 feb 2015:

“ EU:s asylsystem döms ut av FN-chef

Chanserna för en flykting att få asyl kan vara nästan nio gånger större i ett EU-land jämfört med ett annat. Det är ett av många bevis för att systemet inte fungerar, enligt António Guterres, chef för FN:s flyktingorgan. Tvingande kvoter kan bli nödvändigt.
– Fler måste göra som Sverige, säger Guterres.

UNHCR:s chef António Guterres mötte svenska statsråd och riksdagsledamöter när han på tisdagen besökte Stockholm. Guterres organisation står inför utmaningar som saknar motstycke i modern tid. Över 51 miljoner människor befinner sig på flykt på grund av konflikter i olika delar av världen. Det är fler än någon gång sedan andra världskriget.

Huvudorsaken är ”megakrisen” i Syrien och Irak, som Guterres uttrycker det. Han betonar att den absolut största insatsen för flyktingarna görs av grannländerna. Han hyllar Sveriges och Tysklands insatser för att ge skydd åt flyktingar men fäller en hård dom över den europeiska unionen som helhet.

– Fler måste göra som Sverige men låt mig vara tydlig: I många europeiska länder finns inte den solidariteten, säger António Guterres, före detta portugisisk premiär-minister och UNHCR-chef sedan 2005.

Guterres pekar på krassa siffror på hur olika asylmottagandet ser ut. För en afghan kan chanserna att få asyl variera mellan 11 och 92 procent beroende på vilket EU-land det handlar om.

– Du är dum om du väljer det land där chansen är 11 procent. Trots att vi har direktiv som slår fast procedurer och kriterier för att ge asyl är sanningen att länderna gör på helt olika sätt. Vi behöver ett europeiskt asylsystem som är harmoniserat på riktigt och där varje land tar ansvar, säger Guterres.

Om inget annat hjälper kan det enligt UNHCR-chefen bli nödvändigt med ett system med en flyktingkvot för varje EU-land.

– Vi har ett direktiv som vid stora inflöden ger möjlighet att erbjuda tillfälligt skydd genom ett kvotsystem. Det är beslutat men har aldrig tillämpats.

En av grundbultarna i EU-systemet är Dublinförordningen som anger i vilket land en flykting som kommer till Europa ska söka asyl. Den konstruerades inte för den nuvarande katastrofsituationen och har därför enligt Guterres upphört att fungera.

– De flesta syrier som kommer hit anländer via antingen Grekland eller Italien. Men majoriteten av dem söker asyl i antingen Sverige eller Tyskland. Det är helt emot reglerna.

Den svenska regeringen sätter sitt hopp till att man tillsammans med tyskarna ska kunna övertala sina europeiska kolleger att ändra inställning i flyktingfrågan.

– Jag tror att alla ändå börjar inse att vi är i en extrem situation så den politiska pressen blir större och större, säger utrikesminister Margot Wallström (S).

Hans Rosén hans.rosen@dn.se

Fakta. Något färre än beräknat väntas till Sverige

På tisdagen kom Migrationsverket med sin senaste prognos för hur många flyktingar som kan väntas till Sverige. Nivåerna är fortsatt höga men justeras ned något jämfört med tidigare.

2015 väntas mellan 80 000 och 105 000 asylsökande. Huvudscenariot är 90 000 vilket innebär en sänkning med 5 000.

2016 är spannet 70 000–105 000 med 80 000 som troligaste nivån. En nedjustering med 4 000.

Den USA-ledda interventionen mot Islamiska staten bedöms ge ett något stabilare läge i Irak, vilket är ett skäl till att prognoserna sänks något. Dessutom bedöms kaoset i Libyen göra det svårare för eritreaner att ta sig till Europa.

2014 sökte 81 301 personer asyl i Sverige. Det är den högsta nivån sedan kriget i forna Jugoslavien på 1990-talet.

Dn “

DN 5 feb 2015:

“ Uppfriskande konflikter

Strax före jul delade medieprofessorn Mats Ekström i SvD med sig av sin analys av hur invandringsfrågan hanterades under höstens valrörelse. ”När migrationspolitik reduceras till en fråga om ja eller nej till minskad invandring, kan SD framstå som ett av två rimliga alternativ i en rimlig fråga”, menade han. ”Journalistiken har en del av ansvaret för denna endimensionella polarisering. Det handlar om hur nyheter inramas, hur debatter regisseras.”

Han hade helt rätt. Invandring kunde under förra mandatperioden knappt nämnas utan att Sverigedemokraterna bjöds in för att dansa i ena ringhörnan. Men sedan Ekströms text publicerades i december har mycket hänt.

KD, FP och C – alla har de visat att de vill vara med och påverka hur invandringen och integrationen ska hanteras. Debatterna har under 2015 sett ut därefter: när det inte är duster mellan, så är det inom, partierna.

I stället för att som tidigare enbart agera motståndare till Sverigedemokraterna, lägger partierna krutet på att visa vad de själva står för. Det är ett stort framsteg: SD framstår plötsligt inte som halva debatten, utan som den åttondel partiet faktiskt är.

Det bredaste spektrumet av uppfattningar erbjuder just nu Folkpartiet. När Jan Björklund nyligen presenterade ett idépaket med alltifrån temporära uppe-hållstillstånd till språkkrav, fick han utstå hård kritik från partiets mindre kravsuktande falang. På onsdagen introducerade fyra folkpartister förslag som breddar det blåklintskantade åsiktsspannet ytterligare.

På DN Debatt argumenterar de för att Sverige borde införa ett tak för flyktingmottagandet, och att detta tak ska läggas utifrån ”kommunernas förmåga”. Hur det skulle gå till har de dock inget svar på och Björklund avfärdade förslaget samma eftermiddag.

Alla är överens om en sak: situationen är utmanande, och att rekordmånga väntas söka sig till Sverige ställer många frågor på sin spets.

”Liberalismen har alltid vågat ställa de nödvändiga frågorna, obundet av lojaliteter annat än mot den enskilda individen”, skriver artikelförfattarna. Frågan är då vilka individer dessa folkpartisters liberalism rymmer. För så som resonemanget lyder är lojaliteten snarare ställd till ”kommunernas förmåga”. Vad nu det är.

Kommunperspektivet är viktigt gällande invandring, men just ”förmåga” är ett godtyckligt och underligt val av gräns. Att vissa kommuner som tar ett stort ansvar går på knäna råder det inga tvivel om, och deras kapacitet är givetvis en parameter att ha i åtanke.

Men detta är knappast allmängiltigt. Flyktingmottagandet utmanar några få kommuner, men för de allra flesta är det den egna viljan som sätter gränsen. Oviljan som finns på vissa håll är delvis förståelig så länge staten inte tar ett större ekonomiskt ansvar för mottagandet.

Genom att skjuta till pengar skulle staten kunna påverka både kommunernas möjligheter och vilja – det som debattörerna kallar förmåga – att ta emot flyktingar.

”Gör vi inte detta, kommer det krävas stora reformer inom jobb, boende, skola och omsorg”, argumenterar artikelns takförespråkare. Och det är sant. Men det gäller även utan deras förslag på förändring. Reformer av dessa områden behövs i vilket fall som helst. Migrationsströmmarna sätter bara behovet av dem i blixtbelysning.

Många av de förslag som har presenterats den senaste tiden är yrvakna. Andra är intressanta, men utan vidare konkretion. Men även om ett invandringstak med volymer i fokus är fel väg att gå, är ändå resonemangen välkomna. Tillsammans har de skapat ett viktigt och värdefullt samtal med två välkomna följder.

Dels för det oss närmare svaren på hur invandringen och integrationen på bästa sätt ska förbättras: genom att förslagen luftas, kan de bra anammas och de dåliga avfärdas. Dels har det marginaliserat SD.

För parallellt med att folkpartister tvistar och allianskollegor debatterar konkreta sakförslag i morgonsoffor, knuffas SD ut ur bild.

I och med det kan också en av debattens vanligaste myter avvecklas: invandringsfrågan är inte alls så svartvit som den många gånger har framstått. Åsiktskorridoren är och har alltid varit bred. Skillnaden sedan årsskiftet är att den nu också har fått belysning.

Dn 5/2 2015 “

DN 6 feb 2015:

“EU behöver nytt avtal om asyl

Nej, Dublinförordningen fungerar inte. Och även om regelverket hade följts hade konsekvenserna blivit orimliga.

I går rapporterade Sveriges Radio om haveriet för den förordning som skulle stoppa ett omänskligt system där flyktingar for runt från land till land. I stället var tanken att man skulle få sina asylskäl prövade i den nation man först kommit till.

Problemet är att nästan alla flyktingar från Mellanöstern och Nordafrika i dag anländer till två länder: Italien eller Grekland. Och därifrån åker de, i strid med förordningen, vidare. Över hälften av dem som söker asyl i Europa hamnar i två andra länder – Tyskland eller Sverige.

Det är förstås illa att myndigheter i Grekland och Italien ignorerar en EU-förordning. Samtidigt kan man inte kräva att dessa två ska ta ett så oproportionerligt stort ansvar för omvärldens flyktingsituation.

Men inte heller Sverige och Tyskland klarar det. Rätt hanterad är invandring en stor tillgång för ett land, men på kort sikt riskerar mottagarna just de påfrestningar vi nu ser på hemmaplan: främst bostadsbrist, höjda sociala ut-gifter och hårt tryck på skolsystemet.

Situationen i EU liknar den som vi i dag diskuterar i Sverige. Ett för litet antal kommuner/länder är solidariska, andra ställer sig utanför

systemet och låtsas som att det regnar. Det är lika stötande på nations- som unionsnivå.

Även om Dublinförordningen kanske spelat ut sin roll, vilket den svenska EU-politikern Cecilia Wikström (FP) framhöll i ”P1-morgon”, är det fortfarande viktigt att unionen driver en gemensam asylpolitik. För att det ska fungera måste fler ta ansvar.

Ett tyskt EU-förslag innebär att de asylsökande fördelas mellan medlems-länderna enligt ett kvotsystem. Detta ska baseras på faktorer som landets storlek, BNP och arbetslöshet. Sverige är positivt – men de länder som inte frivilligt tar emot tillräckligt många asylsökande i dag lär knappast acceptera en förordning som tvingar dem att göra det i morgon.

EU-ledare som David Cameron och François Hollande talar gärna om den vidriga situationen i Syrien och Irak. Det hade varit lättare att ta deras ord på allvar om de skulle bidra till en solidarisk flyktingpolitik i EU. Och innan en ny förordning kommer på plats borde vi åtminstone se till att den gamla efterlevs bättre.

Erik Helmerson erik.helmerson@dn.se “

DN 6 feb 2015:

“ SD gläds åt förslag från de borgerliga

I december fällde han regeringens budget. Nu hoppas vikarierande SD-ledaren Mattias Karlsson att kunna strama åt invandringspolitiken genom att rösta på kommande gemensamma borgerliga förslag på integrationsområdet.

Tillfälliga uppehållstillstånd i stället för permanenta och skärpta försörjningskrav för anhörig-invandring – det är två förslag som Sverige-demokraternas Mattias Karlsson hoppas att de fyra borgerliga partierna ska komma överens om.

– De processer som pågår inom Alliansen tycker jag är intressanta. Om Alliansen menar allvar att man vill lägga om kursen vore det rimligt att man också lägger fram skarpa förslag om det, säger Mattias Karlsson efter torsdagens DN:s tv-program ”Rakt på sak”.

Samtidigt som han intervjuades i DN:s tv-studio kom den nya moderatledningen under Anna Kinberg Batra med ett förslag om skärpt försörjningskrav för anhörig-invandring.

En arbetsgrupp ska fram till parti-stämman i oktober komma med förslag på vilka undantag för försörjningskravet – i dag omfattas 99 procent av alla anhöriga – som partiet vill ta bort.

– Fler vuxna måste komma i egen försörjning och reglerna fungera bättre, anser Kinberg Batra.

SD välkomnar Moderaternas förslag.

– Det är absolut ett steg i rätt riktning och skulle vara en viktig signal om hela Alliansen skulle ställa sig bakom en sådan politik, säger Mattias Karlsson i ”Rakt på sak”.

Tidigare har Folkpartiet och Kristdemokraterna lagt liknande förslag. Men Centerpartiet håller inte med. C vill heller inte heller ersätta dagens system med permanenta uppehållstillstånd med tillfälliga, vilket FP och KD föreslagit.

C-ledaren Annie Lööf utesluter dock inte att det näst största alliansparti skulle kunna kompromissa om dessa frågor i en kommande förhandling. Lööf och de tre andra ledarna för alliansparti ska ta fram gemensamma förslag på integrationsområdet.

– Vi vill kunna utmana tillsammans med förslag som gör Sverige starkare. Då ingår att fler måste kunna komma i egen försörjning, säger Anna Kinberg Batra.

Förutom invandringspolitiken tror Karlsson att de borgerliga – vid sidan om vårbudgeten – kommer att anpassa andra förslag i riksdagen till SD för att fälla SMP-rege-ringen i många enskilda sakfrågor.

– Alliansen har ett behov av att försöka visa sig mer kraftfull än vad den är i sin oppositionsroll. Därför kommer man förmodligen att formulera sina förslag så att de är mer aptitliga för oss, tror Mattias Karlsson.

Mats J Larsson matsj.larsson@dn.se

Fakta.
Så står allianspartierna i invandringsfrågor

Moderaterna
Uppehållstillstånd. Partiet har ännu inte tagit ställning till om permanenta uppehållstillstånd ska ersättas av tillfälliga.

Anhöriginvandring. Vill att försörjningskraven ska omfatta fler – i dag undantas 99 procent. Vilka undantag som ska tas bort ses över av en arbetsgrupp till partistämman i oktober. Barn ska fortsatt vara undantagna.

Centerpartiet

Uppehållstillstånd. Vill behålla dagens system med permanenta uppehållstillstånd.

Anhöriginvandring. Vill inte göra några förändringar jämfört med i dag.

Folkpartiet

Uppehållstillstånd. Vill att ett tillfälligt -uppehållstillstånd ska kunna omvandlas till ett permanent om man har fått ett jobb.

Anhöriginvandring. Vill skärpa försörjningskravet och utreda hur färre undantag ska göras. Alla under 18 år och konventionsflyktingar ska dock fortsatt vara undantagna från försörjningskravet.

Kristdemokraterna

Uppehållstillstånd. KD vill att den som beviljas asyl i Sverige bör få uppehållstillstånd som gäller i tre år. Om skyddsbehovet kvarstår efter tre år permanentas uppehållstillståndet.

Anhöriginvandring. Den som beviljats permanent uppehållstillstånd efter tre år ges rätt att återförenas i Sverige med sin make/maka och barn under 18 år. **Dn “**

DN 7 feb 2015:

“Det gamla romhatet frodas fortfarande

Det är en händelse som ser ut som en tanke. Samma dygn som Kommissionen mot antiziganism presenterade sin rapport utsattes en föreningslokal för romer i Malmö för ett brandattentat. Två flaskor med brännbar vätska kastades enligt TT in i byggnaden.

Rapporten visar på utbredd diskriminering av romer i Sverige. Det kommer inte som en överraskning för den som skrivit tidningstexter om romer eller om fenomenet tiggeri. Utan undantag droppar det då in reaktioner skrivna med en ilska och ett språk som saknar motstycke. Den svenska antiziganismen må vara uråldrig, men den lever än i högsta stinkande välmåga.

Det mest allvarliga i rapporten är indikationerna på att svenska myndigheter misslyckas med att ta romhatet på allvar. För detta finns inga ursäkter. Myndighetsbrister som det av DN avslöjade romregistret hos polisen är skamfläckar för Sverige.

Erik Helmerson erik.helmerson@dn.se “

DN 7 feb 2015:

”Svenska kyrkan talar med kluven tunga om judar”

“ Teologifestivalen. I dag predikar Mitri Raheb i Uppsala domkyrka. Han missionerar för att judendomen inte längre har ett existensberättigande. Svenska kyrkans ledning fortsätter att prångla ut hans hatpropaganda, trots att man säger sig ha gjort upp med de idéer han har , skriver prästerna Annika Borg och Johanna Andersson.

Denna helg går Svenska kyrkans ambitiösa konferens Teologifestivalen av stapeln i Uppsala. Vid ett heldagseminarium under lördagen står Palestina i fokus, med inbjudna palestinska gäster från Ramallah, Betlehem och Jerusalem. Temat är Israels ockupation och vikten av att ge tron politiska dimensioner.

Svenska kyrkan har storsatsat på prästen Mitri Raheb från Betlehem. Förutom att Raheb är en av de medverkande i lördagens panel, har han fått förtroendet att predika i Uppsala domkyrka, där festivalens högtidsgudstjänst hålls under ledning av ärkebiskop Antje Jackelén. Svenska kyrkans bokförlag Verbum, med biskop Ragnar Persenius i styrelsen, lanserar även Rahebs bok ”Tro under ockupation. Palestinsk bibeltolkning” och säljer den till kraftigt rabatterat pris under festivalen.

Förordet till boken är skrivet av biskop Jan-Olof Johansson och innehåller ett slags brasklapp, där läsaren förmanas: ”Om man i läsningen av denna bok lyckas att inte ramla ner i traditionella

schabloner och kritik kommer man att i bokens senare och sista del få se en vision.”

Och en sådan kan nog behövas, för i själva verket är boken bitvis hatpropaganda mot Israel. Den är också ett övertydligt och skrämmande exempel på så kallad ersättningsteologi, en teologi som proklamerar att judendomen är obsolet och har ersatts av kristendomen. Denna teologi utmålar att judendomen inte längre har ett existensberättigande. Det är kristendomen som är arvtagare till Guds löften om utvaldhet, beskydd och landet. Gamla testamentets och Nya testamentets skrifter används mot judarna. Efter Jesus finns inget mer att tillägga och judarna som väntar på Messias omfattar därför föreställningar som är meningslösa. Genom historien har denna teologi skapat en skala från fientlighet mot judar till ren antisemitism.

Det här är dock en teologi som Svenska kyrkan säger sig ha gjort upp med. Att så är fallet sa biskoparna i ett uttalande så sent som i januari, efter de islamistiska terrorattentaten i Paris och i samband med Förintelsens minnesdag: ”I vår kyrka vill vi arbeta för att få bort allt som kan tolkas som antisemitism eller förakt för det judiska folket och försvara dess rätt till sin historia, sin tro och sina seder.”

Under höstens kyrkomöte underströk också flera motionärer, däribland biskop Åke Bonnier, vikten av att motverka all form av ersättningsteologi.

Men Svenska kyrkans ledning talar med kluven tunga, eftersom man nu som hedersgäst bjudit in en teolog som står för precis det man själv menar sig ha tagit avstånd ifrån.

Mitri Raheb driver i sin bok tesen att Israel, ”imperiet”, är en rasistisk apartheid- och terrorstat, arvtagare till såväl den romerska ockupationen av området som korsfararna. Med samma metoder och motiv som dessa imperier terroriserar israelerna den palestinska befolkningen. Det är Israel som skapar palestinsk terrorism, eller ”frihetskämpar”, som Raheb kallar det. Han drar därifrån paralleller till Jesus, som han menar var en palestinsk jude och frihetskämpe mot imperiet.

Raheb skriver att ”dagens Israel kan ses som det sista kapitlet av den västerländska kolonisationen” och han ifrågasätter starkt den judiska kopplingen till landet och för fram tankar om att föreställningen om en judisk-kristen tradition egentligen är en uppfinning av kolonisatörerna. ”Israel” har inga historiska eller teologiska rötter utan planterades i regionen av det brittiska imperiet. Detta är en grov teologisk/politisk variant av den ersättningsteologi vi skisserade ovan.

I en föreläsning från 2010, under konferensen Christ at the checkpoint i Betlehem, går Mitri Raheb ännu längre och menar att palestinier som han har en dna-gemenskap med de bibliska förfäderna, något judarna/israelerna inte har:

”Jag är säker på att om vi gjorde ett dna-test på David, som var från Betlehem, och Jesus, född i Betlehem, och Mitri, född tvärs över gatan från den plats Jesus föddes, så är jag säker på att dna skulle visa att det finns ett spår. Medan om du tar kung David, Jesus och Netanyahu så skulle du inte få något, eftersom Netanyahu kommer från en östeuropeisk stam som konverterade till judendomen på medeltiden.”

I boken finns resonemang som brukar prägla hatets retorik mot judar: israeliska tjänstemän på flygplatsen liknas vid kung Herodes, som slaktade gossebarn när Jesus hade fötts. Att judar dödar barn är en tankefigur med skrämmande historiska rötter.

Även en variant på föreställningen om den judiska världskonspirationen dyker upp: ”israelisk statsterror begränsas inte enbart till Palestina och palestinier”, utan starka judiska lobbygrupper påverkar hela världsopinionen och har makt att ge oliktänkande repressalier, menar Raheb. Att stå emot imperiet har ett pris, för Jesus var det korsfästelsen.

Mitri Rahebs teologiska och extrema politiska uppfattningar har väckt kritik när han reser runt i världen och missionerar för sin sak. Då han för några år sedan mottog ett mediepris i Tyskland protesterade bland många andra Simon Wiesenthal center mot utnämningen.

Så sent som förra året protesterade såväl kristna som judiska företrädare när Raheb skulle föreläsa i Boston.

Den Evangeliska tyska kyrkan (EKD) har kritiserat liknande teologiska och politiska uppfattningar i ett dokument Raheb är medförfattare till, det så kallade Kairosdokumentet. Dokumentet är skrivet av palestinska kyrkoledare för att lyfta palestiniernas svåra situation, men innehåller politiska och ersättningsteologiska ställningstaganden som starkt ifrågasatts. Kairosdokumentet har givits legitimitet och spridits i Svenska kyrkan genom ett kyrkomötesbeslut 2012.

Trots att diskussioner senare förts, bland annat i kyrkomötet, om att göra upp med de tankegångar Kairosdokumentet ger uttryck för, har ingenting hänt. Svenska kyrkans ledning fortsätter i stället att prångla ut ett synsätt som strider mot vad man själv förbundit sig till: att försvara det judiska folkets rätt till sin historia och tradition.

Vi anser att Svenska kyrkans aggressiva propalestinska aktivism nu nått sin topp, eller sin bottennotering, och kan inte som medlemmar i kyrkan och som ämbetsbärare längre acceptera att hatpropagandan mot Israel får fortsätta och att den farliga ersättningsteologin tar fart och får spridning.

Kan man inte se skillnaden på kritik av Israels politik och hatpropaganda, känner man inte igen demonisering och kan man inte teologiskt avgöra när det är ersättningsteologi som blossar, har man ett stort upplysnings- och utbildningsarbete att göra från Svenska kyrkans sida.

Om inte den kyrkoledning som driver fram och genom sitt agerande legitimerar dessa uppfattningar förstår allvaret är det alarmerande.

Annika Borg, Teologie Doktor, Fri Skribent Och Präst

Johanna Andersson, Präst Och Ledamot Av Svenska Kyrkans Kyrkomöte (Posk) “

DN 7 feb 2015:

“Mer hotfullt och hoppfullt för romer

Samtidigt som en specialinrättad kommission lägger förslag om hur man ska få bukt med diskriminering av romer ökar mångas oro och rädsla.– Inte minst de som varit med förut ser hur våldet trappas upp, säger Erland Kaldaras, ledamot i Kommissionen mot antiziganism.

Först kom regeringens vitbok om hur romer behandlades under 1900-talet. Den innehöll berättelser om barn som inte fick gå i skolan, tvångssteriliseringar och kartläggningar baserade på rasbiologi.

Nu presenterar Kommissionen mot antiziganism sin första delrapport om hur diskriminering av romer kan förhindras. Till förslagen hör en nationell institution som arbetar för romska rättigheter. Dit ska personer även kunna vända sig med frågor som de känner att andra myndigheter inte tar på allvar.

Rapporten kommer i en tid många ser som mörk ur ett minoritetsperspektiv. Judiska och muslimska församlingar upplever att hot och våld blivit vanligare. Romerna upplever också ökade spänningar. Natten till fredagen utsattes en romsk föreningslokal i Malmö för en misstänkt mordbrand.

– En ny grupp romer har kommit till Sverige och hotbilden mot denna grupp har eskalerat under tre fyra år, säger Erland Kaldaras.

Han tror att våldet kommer att öka, att de som nu ”sparkar undan koppar och spottar på tiggande romer” även kommer att börja ge sig på etablerade svenska romer. Attackerna mot tiggare påminner äldre romer om tidigare händelser, som kravallerna i Jönköping 1948, då så kallade resande attackerades av en folkmassa.

Kommissionens ordförande, Thomas Hammarberg, säger att samråd med romer i Malmö, Göteborg och Stockholm, visar att det i Sverige fortfarande finns en avsevärd antiziganism.

– Det handlar om fördomar mot romer, en sorts vardagsrasism, sade han vid fredagens pressträff då delrapporten presenterades.

Hammarberg beskriver hur den som bär traditionella romska kläder nästan räknar med att få en vakt hack i häl om de går in i en affär. Negativ särbehandling på kaféer och restauranger är inte heller ovanligt.

– För mig kom det nästan som en chock att det här sitter så djupt i det svenska samhället och att de klagomål som reses mot den här typen av diskriminering inte tas på allvar, säger Hammarberg.

EU-parlamentarikern Soraya Post är också ledamot i kommissionen:

– 500 år av antiziganism har gjort att det i samhället har skapats konsensus om att alla ska vara emot romer. Det handlar inte om att vi anklagas för att ta över det finansiella systemet eller kulturen, det är mer frågan om att man inte ska se romer som mänskliga, säger hon.

Men trots det tycker hon att Sverige nu kommit ett steg på vägen.

– Tidigare har man vägrat att prata om antiziganism. När man nu börjar erkänna och använda begreppet och ta reda på hur det ser ut. Då frågar man sig också vad det är för resurser som måste sättas in.

Tt

Fakta. Det här efterfrågar romerna

Marianne Eliason, jurist och ledamot i Kommissionen mot antiziganism, säger att romer efterfrågar råd, stöd och information för att kunna hävda sina rättigheter. Efterfrågan beskrivs som ”påfallande stor”.

Det handlar om att få veta hur lagstiftningen ser ut och att få hjälp med vilken myndighet man ska vända sig till.

En framtida romsk institution skulle kunna ha de uppgifterna och samtidigt vara med och sätta dagordningen, fungera som remiss-instans och fungera som kunskapsbank.

TT “

DN 8 feb 2015:

“ Kyrkan försvarar kritiserad pastor

Svenska kyrkan försvarar beslutet att bjuda in den palestinske pastorn Mitri Raheb och låta honom predika i Uppsala domkyrka i dag, söndag. – Att beskriva honom som någon som sprider hatpropaganda är helt fel, säger Hans-Erik Nordin, biskop i Strängnäs stift.

På lördagens DN Debatt gick de båda prästerna Annika Borg och Johanna Andersson till hårt angrepp mot Svenska kyrkans ledning för att den bjudit in den lutherska prästen i Betlehem, Mitri Raheb, till Teologi-festivalen i Uppsala.

– Det här är en präst som varit hårt kritiserad under lång tid för sina extrema åsikter och sin ersättningsteologi. Även vid lördagens seminarium i Uppsala liknade han Israel vid den romerska ockupationen, korsfararna och totalitära ideologier på 30-talet. Det är skakande, säger Annika Borg på lördagen.

Biskop Hans-Erik Nordin, som är ansvarig för Svenska kyrkans relationer med den palestinsk-lutheranska kyrkan, har ingen förståelse för kritiken.

– Israel-Palestinakonflikten väcker alltid starka känslor. Men när man framställer Mitri Raheb som någon som sprider hatpropaganda blir det helt fel. Han lever i en miljö där han är ständigt hotad, han har stått öga mot öga med k-pistar som riktats mot honom och hans familj, bara för att han varit pastor i Betle-hem. Av sådant färgas man, givetvis. Jag

skriver inte under varenda stavelse i hans bok, men den är tillräckligt intressant för att vi ska diskutera den och bjuda in honom till en teologisk festival, säger han.

I en föreläsning från 2010 ska Raheb ha sagt att palestinierna har en ”dna-gemenskap” med de bibliska förfäderna, till skillnad från vissa israeler. Hur ser du på det?

– Att spekulera i dna när det gäller ras eller etnicitet är inte ett hållbart sätt att resonera. Om han nu har sagt det, får jag göra klart att jag inte håller med honom på den punkten. Men det går inte att underkänna allt annat han skrivit bara för det, säger Hans-Erik Nordin.

Erik De La Reguera erik@delareguera.se “

DN 9 feb 2015:

“Malmö startplats för Pegidamarsch

I kväll hålls för första gången en Pegidademonstration i Sverige. Det sker i Malmö där några hundra demonstranter, samt kanske tio gånger fler motdemonstranter, väntas till Stortorget. – Målsättningen är att ha en demonstration varje måndag i någon svensk stad, säger Henrik Rönnquist från Pegida Sverige.

Pegida (Patriotiska européer mot islamiseringen av Västerlandet) startade i Tyskland och växte snabbt under vintern. Den islamfientliga rörelsen har fått efterföljare i andra länder, bland annat i Sverige där en första demonstration under Pegidas namn hålls på Stortorget i Malmö.

I ledningen för Pegida Sverige finns Annica Herrloff och Henrik Rönnquist. Nyckelordet i Pegidas namn och existens är ”islamisering”. På vilket sätt Sverige skulle vara på väg att ”islamiseras” vill den tidigare galleristen Rönnquist inte utveckla.

– Jag behöver inte gå in på detaljer. Vi ser att våra svenska värdegrunder och traditioner, vår frihet till kultur och åsikter är begränsad, säger Rönnquist och hänvisar till sitt samarbete med Lars Vilks och Dan Park.

Dan Park är gatukonstnär som specialiserat sig på att i sin konst hetsa mot färgade, judar, romer och kvinnor. I somras ställdes en del av hans verk ut på Henrik Rönnquists galleri. Både Park och Rönnquist fälldes nyligen för hets mot folkgrupp.

Pegida Sverige har tillstånd att demonstrera på Stortorget i Malmö mellan klockan 18.30–21.00 i kväll. Skånepolisen tror på 100–150 demonstranter och minst 2 000 motdemonstranter. Samtidigt som demonstrationen börjar kommer klockorna i intilliggande S:t Petri kyrka att ringa som en markering mot hatbrott.

– Vi kommer spärra av hela Stortorget enligt paragraf 24 i polis-lagen, säger Lars Förstell, informatör vid Skånepolisen.

Det innebär att polisen får lov att kontrollera vilka som släpps in på Stortorget, och att de olika grupperna får olika sektioner.

Kommer anhängare och motståndare till Pegida att samsas om torget?

– Ja, precis. Många vill ge uttryck för sin uppfattning men vad jag kunnat se finns inget som indikerar oroligheter, säger Lars Förstell.

En av initiativtagarna till mot-demonstrationen är 17-åriga gymnasiestudenten Maja Skans.

– Jag anser att Pegida är en rasistisk organisation och att man bör stå upp mot rasismen, säger hon.

Henrik Rönnquist känner inte igen den beskrivningen.

– Det här är ingen rasism, men du får gärna kalla det nationalism, säger han.

Hur ser planerna ut framöver för Pegida Sverige – blir det återkommande demonstrationer som i Tyskland?

– Vi ligger lågt och avvaktar kvällen. Sedan kommer jag och Annica Herrloff att hjälpa människor på and-ra orter med tips och råd. Målsättningen är en demonstration varje måndag i någon svensk stad.

Maja Skans hoppas på en annan utveckling.

– Vi tänker visa att Malmö inte vill ha rasister. Kyrkklockorna kommer att klämta, vi kommer att vara så många fler än vad de är. Förhoppningsvis blir det den första och sista demonstrationen från Pegida Sverige.

Sujay Dutt sujay.dutt@dn.se

Fakta. Startade i Dresden

Den första Pegidademonstrationen hölls i Dresden den 20 oktober och samlade ett par hundra deltagare. Initiativtagare var den 41-årige Lutz Bachmann som blivit upprörd över att inbördeskrigets parter i Syrien och Irak tycktes ha avläggare i Tyskland. Flyktingpolitiken och integrationen stod i centrum för de demonstrationer som sedan följde varje måndag.

De forskare som försökt kartlägga fenomenet har talat om medborgare som är frustrerade över att de etablerade partierna fjärmat sig från väljarna och att de inte heller har något förtroende för medierna. “

“Högljudda protester dränkte protesten

Malmö.
Antimuslimska Pegidarörelsens första demonstration i Sverige dränktes av burop och talkörer från cirka 4 000 motdemonstranter. Även knallskott och bengaliska eldar kastades mot talarna, som valde att lämna Stortorget i Malmö efter 45 minuter.

Henrik Rönnquist, en av initiativtagarna, sade att det spelar mindre roll att man bara var runt tio personer i demonstrationen.

– Det viktiga är inte hur många vi är här, utan vilket stöd vi har i landet. Jag vet att många inte vågar komma hit i kväll, sade Rönnquist.

Polisens talesman Eva-Gun Westford sade att demonstranterna borde ha valt ett annat redskap för att framföra sitt budskap.

– Vi kan inte ta ansvar för att man valt att använda megafon i stället för en riktig ljudanläggning, sade Westford.

Jens Littorin jens.littorin@dn.se “

DN 10 feb 2015:

“Så kan bilden av svensk rasbiologi nyanseras

Åter lyfts den svenska rasistiska historien fram i ljuset. Ofta kopplas rasismen till välfärdsstaten. Men det är fel att glömma hur viktig den svenska modellen har varit för att komma åt orättvisor och rättsövergrepp, skriver forskaren Carl Marklund.

Det görs ständigt fynd i ”den svenska historiens allra mörkaste gömmor”. Nu senast Björn af Kleens och Fredrik Funcks uppmärksammade reportage om kraniesamlingen som återupptäckts på Karolinska institutet (DN 25/1) och Maja Hagermans och Claes Gabrielsons kritikerrosade dokumentär ”Hur gör man för att rädda ett folk?” i SVT, om kopplingen mellan den statsstödda rasbiologin och den svenska statens politik gentemot samerna.

Under de senaste två decennierna har en lång rad forskare, författare och journalister belyst undangömda övergrepp i den svenska historien. Antisemitism, högerextremism, salongsnazism och tyskvänlighet med djupa rötter i det svenska klassamhället har avslöjats. Likaså diskrimineringen av utsatta grupper genom tvångssteriliseringar och tvångsomhändertagande, även i den moderna välfärdsstaten.

Sammantaget växer en ny bild av Sveriges moderna historia fram. En bild präglad av mörka krafter med dunkla förbindelser till fascismen, både den dåvarande och den nutida. En insikt som i sin tur ger upphov till en alltmer kluven självbild, där det öppna, upplysta och progressiva Sverige – folkhemmet, den svenska modellen, världens modernaste

land – kontrasteras mot det mörka arvet; exkluderingen av de avvikande, de marginaliserade, de utstötta.

Men även om innehållet i några av dessa gömmor förblivit dolt för de allra flesta ända tills i dag så är det inte första gången som ljuset faller in.

Så offentliggjorde till exempel Lundasociologerna Richard Sotto och David Weston redan för trettio år sedan, i november 1984 (DN 27/11 1984, Sydsvenskan 28/11 1984, 28/12 1984), just de kraniesamlingar i Lunds universitet och på Karolinska institutet som nu återigen har hamnat i blixtbelysning.

De två forskarna hade nämligen på uppdrag av sociologiska institutionen i Lund börjat undersöka rasbiologins historia vid de svenska universiteten. Mest anmärkningsvärt var hur de två Lundaforskarna uttryckligen kopplade samman den svenska rasforskningen med ”den svenska modellen” och det moderna samhällsprojektet i stort.

I en intervju i DN (27/11 1984) förklarade Weston att ”Sverige är ett av de få länder i Europa som inte gjort upp med sitt förflutna inom rasforskningen”. Westons eget idéhistoriska projekt hette ”Nationalsocialismen och den svenska modellen” medan Sottos undersökning gick under det mer beskedliga arbetsnamnet ”Uppbyggnaden av det kollektivistiska medvetandet” och skulle handla om folkhemmets ursprung.

Sotto och Weston fick mothugg av zoologen och osteologen Nils-Gustaf Gejvall (DN 27/12 1984) och språkforskaren Alvar Ellegård (DN 5/1 1985). Professorerna menade att kraniesamlingarna, trots sin ovetenskapliga bakgrund, hade kommit till legitim användning inom rättsmedicin, patologi och miljömedicin, forskning som inte var rasistisk. Ellegård ansåg dessutom att efterkrigstidens svenska rasforskning tvärtom bidragit till att motverka just de rasfördomar som dröjt sig kvar efter Förintelsens fasor.

Lundaforskarna svarade med att peka på rasistiska stereotyper även i sentida svensk forskning. De underströk återigen kopplingen mellan rasforskningen och faktisk socialpolitik. I princip alla centrala teman som återkommit i den kritiska granskningen av den mörka historien under de senaste decennierna togs upp av Sotto och Weston. De uppmärksammade Anders och Gustaf Retzius rasistiska kartläggningsarbete, rasbiologen Herman Lundborgs teorier och bildandet av Svenska sällskapet för rashygien 1909. De pekade på den breda politiska enigheten inför inrättandet av Rasbiologiska institutet 1922. De noterade de delvis raspolitiska motiven för den skärpta utlänningslagen 1927. De kritiserade Sveriges flyktingpolitik i samband med nazisternas förföljelser på kontinenten. De uppmärksammade – men misstolkade – Alva och Gunnar Myrdals idémässigt viktiga men i praktiken obeaktade inlägg i befolkningsfrågan 1934. De förklarade hur steriliserings-, abort- och kastreringslagarna från 1930- och 1940-talen kommit att slå oproportionerligt hårt mot redan utsatta och svaga grupper på grund av ”sociala indikatorer”. Slutligen antydde de att rasismen gärna motiverades med social-ekonomiska argument när de rena fördomarna inte räckte till. Då som nu.

Nyheten spred sig som en löpeld runt jorden och plockades snabbt upp av nyhetsbyrån Reuters. ”Den svenska rasismen” diskuterades snart i ledande tidningar världen över, som till exempel El País (12/12

1984) och New York Times (2/2 1985). Enligt New York Times reporter skall Weston ha sagt ”att Sverige hela tiden pekar finger åt andra folks rasism och döljer sin egen är ett faktum som endast kan tolkas på sämsta möjliga sätt”.

Sveriges ”mörka historia” blev alltså ett globalt scoop redan nyåret 1985, mer än ett decennium innan rapporterna om Maciej Zarembas granskning av steriliseringarna kablades ut över världen.

Men till skillnad från steriliseringarna väckte Lundaforskarnas avslöjande mycket lite uppmärksamhet i Sverige. Förutom några anklagelser om sensationalism och överdrifter, följt av ett granskande tv-reportage i Rekordmagazinet och en artikel i den nordiska juristtidskriften Retfærd några år senare, möttes avslöjandet i stort sett med tystnad.

Varför denna tystnad?

Ett skäl är att den svenska grundforskningen på området helt enkelt inte kommit så långt vid mitten av 1980-talet att den kunde antingen bekräfta eller dementera Sottos och Westons utsagor. Och utan grundforskning stod ju även övriga bedömare på tunn is. En handfull arbeten fanns visserligen tillgängliga (för en utförlig översikt, se Gunnar Broberg och Mattias Tydén i DN 13/9 1997). Men inga av dessa arbeten var så brett upplagda – eller svepande, skulle man kanske mer kritiskt kunna tillägga – som Sottos och Westons forskningsansats.

Ett annat skäl är att Sverige under perioden 1982–1986 var föremål för en förvånansvärt ihärdig och negativ presskampanj i västliga medier. Liksom många andra avancerade industrisamhällen hade Sverige sedan länge anklagats från både vänster- och högerhåll för att vara ”byråkratiskt”. Nu pekade nymorgnade nyliberaler också på Sveriges ekonomiska problem. I efterhand framstår inte den ekonomiska krisen i Sverige som så mycket värre än i andra jämförbara länder, som till exempel Thatchers Storbritannien och Reagans USA. Men Sveriges internationella ställning som ett föregångsland – med sin välfärdsstat, sina sociala experiment och sin aktiva utrikespolitik – gjorde att landet beskylldes för att vara ”Orwellskt”, ”totalitärt”, ja, till och med ”fascistiskt”.

Denna utländska kritik sammanföll inte bara med en alltmer påtaglig känsla av undran och osäkerhet inför ”det svenska” bland svenska vänsterintellektuella under 1980-talets början. Den togs också tacksamt emot av den inhemska extremhögern, som gärna såg den ditintills oftast ljusa Sverigebilden utomlands svärtad.

Både den inhemska och den utländska Sverigekritiken stod för det mesta på mycket svag empirisk grund. Visst fanns det problem, men kritiken sköt oftast rejält över målet. Vanligen handlade det mer om en diffus fruktan inför framtiden än om seriösa försök till analys av det samtida Sverige. På så sätt liknade den dagens högerpopulistiska domedagsprofetior om Sverige som ”politiskt korrekt”, såväl hemma som utomlands.

Men i dåtidens infekterade debattklimat uppfattades närapå all form av kritik av Sverige utomlands som en utskåpning av den svenska modellen. Här passade alltså ”den svenska rasismen” som hand i handske med en alltmer högljudd nyliberal och konservativ opinion mot Palmes ”socialistiska” Sverige, trots att länken måste anses som mycket svag. I detta ovälkomna sällskap föreföll Sottos och Westons kritik osaklig – trots att de senare skulle visa sig ha haft rätt i sak, om än inte nödvändigtvis vad gäller sammanhang.

I dag, när de två Lundaforskarnas avslöjanden för länge sedan glömts bort, samtidigt som vi har fått så mycket bättre kännedom om den mörka historien, bör vi inte nöja oss med att enbart fokusera på det som faller i ficklampans sken när vi träder in i historiens dunkel. Vi måste också kritiskt diskutera hur den mörka historien förhåller sig till den ljusa Sverigebilden.

Kopplingen mellan den mellankrigstida rasforskningen och den efterkrigstida välfärdsstaten är fortfarande föremål för grundforskning. Vi vet att det har förekommit – liksom det naturligtvis fortfarande förekommer – rätts-övergrepp i den moderna välfärdsstaten. Ännu fler väntar säkerligen på att upptäckas av journalister och forskare. Vissa kan härledas till rasism och strukturell diskriminering. Andra följer på en ursprungligen teknokratisk, senare marknadsorienterad rationalisering. Ytterligare andra handlar om makt och maktfullkomlighet.

Men vi bör inte glömma att många av de orättvisor och övergrepp som begåtts i nationalgemenskapens, normalitetens och ”svenskhetens” namn också har kunnat stoppas just tack vare välfärdsstatens utbyggnad och jämlikhetstankens spridning.

I annat fall riskerar den kluvna och historiskt osammansatta Sverigebild som nu växer fram endast att bekräfta två lika förenklade som naiva berättelser om ”Sverige” som antingen alltigenom gott eller alltigenom ont. Berättelser, färdiga att exploateras av extrema krafter i de identitetspolitiska ytterfälten. Krafter, som i sin tur inte strävar efter gemenskap och solidaritet, utan som vill flytta fram sina maktpositioner med hjälp av exkluderingens logik. Nu som då.

Carl Marklund Kulturdebatt@Dn.Se forskare i statsvetenskap och historia på Södertörns högskola. “

DN 12 feb 2015:

”X vill föda tankar hos åskådaren

Unga Klara och avgångsklassen på Stockholms dramatiska högskola undersöker i pjäsen ”X” vårt lands rasistiska historia. Den involverar både drottning Kristina och Rasbiologiska institutet.

Sveriges rasistiska historia är starten för Unga Klaras pjäs ”X”. En historia som många inte känner till. I en sorts fyrkantiga, flyttbara paviljonger kommer Carl von Linné, drottning Kristina, Sveriges kolonier, Selma Lagerlöf, Rasbiologiska institutet och samerna att dyka upp på scen.

Pjäsen är slutproduktionen för Stockholms dramatiska högskolas skådespelarstudenter. Och Farnaz Arbabi tog jobbet som regissör med villkoret att få sätta upp just ”X” på Unga Klara. Det är Arbabis första regiuppdrag där, sedan hon i somras tillträdde som konstnärlig ledare (tillsammans med Gustav Deinoff) efter Suzanne Osten. Med förberedande föreläsningar, studiebesök och litteratur har de medverkande satt sig in i ämnet på ett näst intill vetenskapligt sätt. Sedan har manuset laborerats fram, allt enligt Ostens metod, och alla i den tillfälliga ensemblen har bidragit.

– Vi placerar inte rasismen där borta – den finns här mitt ibland oss. Alla bär på rasistiskt tankegods. Vi kan inte stå fria från vår historia, säger Farnaz Arbabi i en paus i repetitionerna.

– Idén om ”den andre” har alltid sett likadan ut. Sådana som är smutsiga, lata, vägrar arbeta, stjäl. Det har sagts om judar och romer och många andra, och det sägs även i dag. Det sades också om svenskarna som utvandrade till USA. Stinkande och dumma fick de veta att de var.

I en scen med de tio teatereleverna och de fyra proffsen, diskuterar en skolklass begreppet omvänd rasism. ”Varför dansar vita svenskar så dåligt?” lyder en replik. Det gör de väl inte, och det är väl omvänd rasism att peka ut en hel grupp? Är det verkligen tillåtet att säga så? Motreplikerna haglar – i ett klassrum finns många olika sanningar.

I en annan scen utsätts kvinnor som bär slöja för kränkningar och rasistiska påhopp. Tillmälen som ”påskkärring” och ”terrorist” kastas mot dem.

– Jag vill sätta igång samtal bland de som ser pjäsen. Många vågar inte prata om rasism för de vet inte vad man får och inte får säga, säger Farnaz Arbabi,

Hennes arbetssätt är knappast att peka med hela handen. Snarare än att utgå från teorier är det mänskliga relationer som intresserar henne. Hon vill att spelet ska föda tankar hos åskådaren, funderingar som sedan kan tas vidare.

Snart tio år har gått sedan Farnaz Arbabi med Jonas Hassen Khemiris pjäs ”Invasion!” sprängde bort vithetsnormen från svensk teater. Hur ser hon på åren som gått?

– Jag önskar jag kunde säga att det har hänt mycket, att teaterbranschen aktivt har arbetat med att få in fler perspektiv. Men vi har fortfarande en lång väg kvar. På många ställen finns viljan, men inte modet att faktiskt göra förändringar på riktigt.

”X” har premiär 7/3 på Lagret.

Fredrik Söderling fredrik.soderling@dn.se

DN 13 feb 2015:

”Tvinga fler kommuner att ta emot flyktingar”

“ Gör upp över blockgränsen! Regeringen bör ta initiativet till ett blocköver-skridande samarbete kring migrationen. Vi måste nu gå från ord till handling. Samtliga kommuner måste bidra för att ge flyktingar bästa möjliga start, men bör få full kompensation, skriver Katrin Stjernfeldt Jammeh (S) i Malmö.

Den senaste tiden har migrations- och integrationspolitiken diskuterats flitigt. Migrationspolitiken förtjänar att diskuteras genom seriösa och konstruktiva förslag som handlar om att förbättra och förenkla mottagande och integration. Utgångspunkten bör tas i diskussioner som innebär att Sverige fortsätter att vara en humanitär stormakt internationellt. Därför uppmanar jag regeringen att ta initiativ till ett blocköverskridande samarbete kring migrationsfrågorna.

Utspelen kring migrations- och integrationspolitiken har duggat tätt den senaste tiden. I vissa fall rör det sig om välkomna och konstruktiva inslag i debatten medan det i andra fall framstår som ogenomtänkta och nästintill panikartade utspel. För mig är det viktigt att utspelen har en potential att göra skillnad på riktigt och att vi går från ord till handling.

Låt mig börja med att slå fast två saker. Sverige är och bör förbli en humanitär stormakt som tar sin del av ansvaret för att se till att skydd ges åt behövande. För Malmö är det rent av en del av stadens identitet. Redan 1945 mobiliserades stora delar av staden för att ta emot judiska koncentrationslägersflyktingar. Sedan dess har staden i flera omgångar fortsatt på denna inslagna väg, något som har inneburit att människor som har varit på flykt undan krig och förföljelse från länder och

regioner såsom Chile, Iran, Balkan, Irak, Afghanistan och Syrien har bosatt sig i staden. Vi är och bör förbli en hoppets hamn för att erbjuda skydd åt behövande. Men det handlar inte enbart om att skydda och hjälpa. Malmö har också tjänats väl av öppenheten gentemot vår omvärld. Dagens globala Malmö innebär en fantastisk tillgång av såväl språk som erfarenheter och kompetens. Det är detta, tillsammans med närheten till kontinenten, som allt fler företag lyfter att de tar i beaktande när de väljer att placera huvudkontor eller delar av sin verksamhet i staden. Ett exempel på ett företag som pekar på just Malmös mångfald och språkkompetens är Eniros skandinaviska servicecenter som öppnade i Malmö nyligen. Mattias Wedar, chef för Eniros produktutveckling och marknadsföring, uttrycker det som att ”Malmö har ett magiskt rekryteringsunderlag”.

Malmö är inte ensamt om att tjänas av öppenheten. Det gäller samhället i stort även om diskussionen ofta ensidigt kretsar kring problem. Därför är det också viktigt att understryka att migrationspolitiken är en statlig angelägenhet, samtidigt som det också förutsätter att samtliga kommuner involveras och bidrar till arbetet med att ge bästa möjliga start i landet. När en hög andel av de nyanlända som kommer till Sverige i stor utsträckning bosätter sig i ett mindre antal av landets kommuner så medför detta initialt också utmaningar för kommunerna. Därför vill jag uppmana regeringen att ta initiativ till blocköverskridande samarbeten kring migrationsfrågorna med ett långsiktigt fokus. Uppgörelsen bör kretsa kring fem utgångspunkter:

1 **Full kompensation för mottagning till kommuner som tar sitt ansvar.** Det nuvarande ersättningssystemet för kommuner är otillräckligt. Migrationsfrågorna är en nationell angelägenhet och Sverige bör sträva efter att förenkla för den enskilde individen att snabbt komma in i samhället. Mot bakgrund av detta bör kommuner få full kompensation för sitt mottagande.

2 **Se till att fler kommuner tar sitt ansvar.** Som socialdemokratisk kommunstyrelseordförande i Malmö är det viktigt att påpeka att svensk mottagande bör ha en solidarisk utgångspunkt såväl gentemot enskilda individer som söker skydd i Sverige, som i fördelningen mellan olika kommuner. Jag menar att detta är en förutsättning för en snabbare integration och en starkare arbetslinje för nyanlända. Här har staten ett helhetsperspektiv och fler kommuner behöver ta sitt ansvar. Jag ser framför mig att lagstiftning kan vara nödvändig.

3 **Ökat statligt ansvar för boende den första tiden.** För ett väl fungerande mottagande och för att kunna erbjuda barn goda uppväxtvillkor, är det viktigt att kommuner ges goda planeringsförutsättningar. Staten bör därför ta ett ökat initialt ansvar för boende under den första tiden för att därigenom stävja den trångboddhet som råder i vissa av landets kommuner.

4 **Se över ebo-lagstiftningen.** Ebo kom till för att man lättare direkt skulle kunna bosätta sig där det finns jobb och bostäder, men också som en besparing för staten. Det har visat sig att nyanlända, fullt naturligt, ofta väljer att bosätta sig hos eller nära anhöriga som tidigare kommit till Sverige. Under 2014 tog Malmö emot 1 860 flyktingar, varav 802 av dessa utgjorde ebo-gruppen. Liksom i flera andra kommuner, hittar många tillfälligt boende i områden där många redan är drabbade av trångboddhet och arbetslöshet. Både ur ett barnperspektiv och ur ett effektivt integrationsperspektiv är detta problematiskt. Därför bör ebo-lagstiftningen ses över, inte för att förbjuda människor att röra sig och bosätta sig var de vill, utan för att det svenska systemet inte ska uppmuntra till trångboddhet med påföljande sociala problem.

5 **Särskild satsning på skolorna.** I Malmö har antalet nyanlända elever i grundskolan ökat från 350 till 680 på fem år. Tittar man på statistik över läsåret 2013/2014 så framgår det att nyanlända elever

som har kommit till Sverige de senaste fyra åren har betydligt lägre måluppfyllelse än övriga elever. Detta är i sig inget konstigt eftersom flera av dem har haft väldigt kort tid på sig, några bara ett par månader, jämfört med övriga elever, att klara godkänt i alla ämnen. Migrationspolitiken måste ses ur ett helhetsperspektiv och då är skolan en väsentlig del i denna analys. Satsningen bör riktas till att utveckla mottagandet av nyanlända elever.

Migrationspolitiken förtjänar att diskuteras av seriösa och ansvarstagande partier och utgångspunkten bör alltid vara att Sverige bygger vidare på sin tradition av att erbjuda skydd åt behövande. Landets kommuner behöver tydliga spelregler som bygger på faktiska behov och möjligheter för att kunna förenkla en snabb och effektiv integration av nyanlända.

Malmö är i dag en global stad, belägen i en gräns- och tillväxtregion i södra Sverige. Öppenheten och nyfikenheten har tjänat staden väl och kommer att fortsätta göra så. Samma sak gäller för Sverige i stort. Vi bör fortsätta sträva efter att vara en öppen hamn för de som söker skydd, men också sträva efter att kunna erbjuda människor att så långt som möjligt dra nytta av sina erfarenheter och färdigheter och bidra till samhällsutvecklingen. En förutsättning och första steg i utvecklingen av detta arbete är att staten och samtliga av landets kommuner deltar.

Katrin Stjernfeldt Jammeh (S), Kommun-Styrelsens Ordförande I Malmö “

DN 19 feb 2015:

”Nyanländas etablering i Sverige ska reformeras”

“ Etableringspaket. Regeringen presenterar i dag åtgärder för att komma till rätta med bristerna i politiken för nyanländas etablering på arbetsmarknaden och i samhället. Vi fokuserar på jobb, skola, kommunmottagning och det civila samhällets bidrag, skriver Stefan Löfven, Åsa Romson, Gustav Fridolin och Ylva Johansson.

Det som sker i vår omvärld berör oss alla. Terroristorganisationen IS jakt på flyende familjer, barn som rövas bort av Boko Haram, repressiva stater som förföljer journalister. Det är handlingar som väcker avsky mot förövarna, men också empati med de som drabbas.

Vid varje frukostbord diskuteras frågorna. Tänk om det var våra familjer som hotades? Tänk om det var våra barn som hörde granaterna på natten? Många i Sverige bär själva på minnen från förtryck som nu väcks till liv igen.

I dag är över 50 miljoner människor på flykt i världen. Det är den allvarligaste flyktingsituationen sedan andra världskriget. Konflikter runt om i världen tvingar människor att lämna allt de äger för att söka tryggheten i ett annat land. De flyr i desperation från krig, tortyr, förtryck, övergrepp och våldtäkter.

En till två promille av världens flyktingar söker asyl i Sverige. Vi bär en liten del av det globala ansvaret, men det är på kort sikt fortfarande

en stor utmaning, även för ett rikt land som Sverige. Våra värderingar och vår respekt för människovärdet innebär att vi har en gemensam uppgift att hjälpa människor i nöd. Regeringen kommer alltid att stå upp för en human asylpolitik och konsekvent försvara asylrätten.

FN:s flyktingkommissarie António Guterres lyfte nyligen fram Tyskland och Sverige som föredömen med sitt ansvarstagande för flyktingmottagande och omfattande stöd till UNHCR. Några få av EU:s medlemsstater tar i dag emot en stor majoritet av de asylsökande i EU. Sverige kommer att söka internationella samarbeten för att förmå fler EU-länder att öka sitt ansvar för människor som flyr. Därutöver ska Sverige verka inom EU för att skapa fler lagliga vägar för att söka asyl inom unionen samt för att öka mottagandet av kvotflyktingar i andra länder.

Sverige har en reglerad invandring och en asyllagstiftning som baseras på internationella konventioner och EU-rätt. För dem som beviljas asyl börjar resan att bygga upp ett nytt liv i Sverige. Människor har starka drivkrafter att skapa ett hem, skaffa sig ett jobb och en trygg inkomst, få användning av sin kompetens och hitta sin plats i samhället. Regeringens etableringspolitik bygger på dessa drivkrafter.

Sköter vi mottagandet av nyanlända på ett bra sätt så är det en stor möjlighet. Under många års tid har den offentliga debatten präglats av en oro för den demografiska utmaningen, där de yngre i framtiden ska försörja allt fler äldre. Det ökade antalet nyanlända bidrar till att skapa bättre förutsättningar för att hantera denna utmaning.

Många av dem som kommer till Sverige är i yrkesaktiv ålder, har en utbildning, många gånger en högskoleutbildning, och yrkeserfarenhet. Precis som med invandringen från Latinamerika, Mellanöstern och Balkan på 80- och 90-talet, så kommer Sveriges flyktingmottagande att leda till nya kollegor, grannar, vänner och familjemedlemmar som är med och bygger Sveriges välstånd. I den globala ekonomin är det en konkurrensfördel att ha goda kunskaper om regioner, och kulturer, och språk, inte minst för ett exportberoende land som Sverige.

Men i dag finns det betydande brister i politiken för nyanländas etablering på arbetsmarknaden och i samhället. Så har det varit under lång tid, under både borgerliga och socialdemokratiska regeringar.

Det tar alldeles för lång tid för nyanlända att få ett jobb. När alla kommuner inte tar ansvar för mottagandet, tvingas nyanlända vänta länge på anläggningsboenden i stället för att påbörja sin etablering. De insatser som de nyanlända erbjuds är inte tillräckligt väl anpassade efter målgruppens förutsättningar och behov. Att finna rätt väg och få sina betyg bedömda och sin kompetens validerad kan ta flera år. Det saknas i vissa fall möjligheter till kompletterande utbildning så att yrkesutbildade och akademiker kan få jobb som motsvarar deras kompetens. Många med utländsk bakgrund möter även diskriminering.

Regeringens fokus är att skapa fler jobb, minska klyftorna och öka sammanhållningen i Sverige. Därför inledde regeringen vid tillträdet ett seriöst arbete för att reformera nyanländas etablering. Under de senaste veckorna har debatten präglats av snabbt hopsatta symbolförslag – som till stor del riskerar att försena etableringen i stället för att snabba på den. Att försämra livet för nyanlända, försvaga anställningstryggheten eller sänka ersättningar och löner kommer inte att underlätta etableringen eller bidra till ökad sammanhållning i Sverige.

Regeringen tar nu fram ett etableringspaket med väl underbyggda reformer inom fyra områden. De enskilda reformerna inom dessa fyra områden kommer att presenteras i takt med att detaljerna färdigställs i regeringskansliet. De första presenteras redan i dag.

1. Snabbt i jobb genom språk, utbildning, validering och bostad. Jobb är det viktigaste för vuxnas etablering. För att fler snabbare ska etablera sig på arbetsmarknaden krävs bättre utbildning i svenska, en effektivare valideringsprocess och ökade möjligheter till kompletterande utbildning i kombination med praktik och jobb. Det krävs också aktiva åtgärder mot diskriminering inom arbetslivet. Regeringen ser att arbetsmarknadens parter har en viktig roll att spela för en snabbare etablering i arbetslivet.

Regeringen kommer också att vidta åtgärder för att det ska byggas fler bostäder, både på kort och lång sikt. Fler bostäder behövs för såväl ungdomar och studenter som nyanlända i de delar av landet där arbetsmarknaden är god.

2. Varje barn och ungdom ska få en bra utbildning i förskola och skola. Kommuner ska ges ökat stöd för att kunna ge nyanlända barn och ungdomar en bra utbildning i förskolor och skolor, och det sociala stöd som krävs för att unga ska få en bra start i livet. Barn och ungdomar ska snabbt lära sig svenska, samtidigt som de fortsätter att utveckla sitt modersmål och sina ämneskunskaper parallellt med svenskundervisningen.

3. Alla kommuner ska bidra i mottagandet. Mottagande av flyktingar är en nationell angelägenhet. Alla kommuner ska vara med och bidra för att nyanlända ska kunna etablera sig så snabbt som möjligt. Samtidigt ska kommunerna få bättre planeringsförutsättningar vid anvisning av nyanlända och möta rimliga och stabila ekonomiska villkor.

4. Det civila samhället har en nyckelroll. Det civila samhället gör redan i dag stora insatser för etableringen runt om i landet. Många människor ställer upp för att ge nyanlända ett gott mottagande. Det är så vårt land fungerar när det är som bäst, och det är så vi kan hålla samman. Därför ska folkrörelserna och föreningarnas insatser ges stöd så att det blir lättare att bidra till ett värdigt flyktingmottagande. Det gäller alltifrån fadderfamiljer och idrottsverksamhet för barn till mentorer med samma yrkesbakgrund och språkkaféer.

Det här är utgångspunkterna för de reformer som regeringen kommer att presentera. Det innebär också ett vägval för Sverige. Vi kommer inte att presentera symbolförslag som försämrar etableringen. I stället genomför vi väl underbyggda reformer inom ramen för ett brett etableringspaket, så att de som kommer till Sverige ska få använda sin kompetens och dra nytta av sina yrkeserfarenheter. Gemensamt ska vi utveckla vårt land.

Stefan Löfven (S), Statsminister
Åsa Romson (Mp), Vice Statsminister
Gustav Fridolin (Mp), Utbildningsminister
Ylva Johansson (S), Arbetsmarknadsminister “

DN 24 feb 2015:

“När det svåra återstår

Filmen som nyligen visades i Södertörns tingsrätt hade med bättre ljus, ljud och bild kunnat vara hämtad från Hollywood. Men mannen som sitter i kalsonger med händer, fötter och bål fastbundna i en karmstol i ett kalt vitkalkat rum omgiven av en handfull torterare är inte skådespelare. Hans blåmelerade sönderslagna ben är inte framsminkade utan frampiskade av den handfull män i rummet som inför kameran misshandlar den sargade mannen med elkablar, piska och tång.

Platsen för filminspelningen är Syrien. Men inte långt efter inspelningen lämnade den mest aktiva i misshandeln landet. Väl på europeisk mark publicerade han filmen på sin Facebooksida. Där fick den så småningom trängas med en rad andra makabra nedladdade bilder med avhuggna människohuvuden och en filmsekvens där två huvuden skärs, inte huggs, av kroppen.

Det är också gott om bilder på mannen själv. De ser ut som glada semesterbilder med den skillnaden att han ofta har ett automatvapen snarare än en paraplydrink i handen.

Mannen, vi kan kalla honom Anwar, är inte 30 år fyllda. Under hösten 2013 kom han till Sverige och sökte asyl. I december samma år fick han ett permanent uppehållstillstånd. Ungefär ett år senare greps Anwar när han, enligt åklagaren Henrik Söderman vid Internationella åklagarkammaren i Stockholm, var på väg tillbaka för att via Turkiet smuggla in vapen till Syrien.

Denna senare del av anklagelseakten förnekas av Anwar. Däremot erkänner han att det är han som figurerar i den första filmen. Och det är för detta brott, i åklagarens mening krigsförbrytelser alternativt synnerligen grov misshandel, som tingsrätten på torsdag meddelar dom.

Om rätten fäller Anwar får samhället i bästa fall ett par års respit innan det verkligt svåra börjar. Allt, inklusive dialogen i filmen, talar för att den fastbundna mannen hör till Bashar al-Assads män. Och allt talar för att hans torterare inte blir långlivad om han skickas tillbaka till Syrien.

Den åtalade kommer sannolikt att få ett utvisningsbeslut. Migrationsverket har redan innan dom fallit öppnat hans ärende igen för att undersöka om det finns skäl att dra in det permanenta uppehållstillståndet – vilket det onekligen ser ut att göra. Men så länge Anwar riskerar att dödas om han återvänder så är och förblir han Sveriges huvudvärk.

Under senare tid har många diskussioner förts om vad vi ska göra med personer som radikaliseras under sin tid i Sverige. Men vi måste också börja tala om vad vi ska göra med den sannolikt växande skara som är fullt tillräckligt radikala när de kommer.

I början av en konflikt brukar det i huvudsak vara civila som flyr. Men allteftersom krig fortgår kommer fler av de stridande också att söka sig bort. Särskilt stort kan inflödet tänkas bli när den ena av parterna ser ut att vinna. Då gäller det förstås för fienden att försvinna raskt som ögat.

Man kan förstås tycka att Migrationsverket eller Säpo borde ha upptäckt detta Facebookkonto innan en privatperson gjorde en anmälan. Men kontot var registrerat under falskt namn och enligt åklagaren Henrik Söderman så kryllar Facebook av sidor som mannens.

I sak hade det inte heller betytt någonting om kontot upptäckts under asylprövningen. Mannen hade ändå inte – enligt nuvarande lagstiftning – kunnat skickas tillbaka. Han hade fått ett ettårigt uppehållstillstånd – vilket är vad hans nuvarande sannolikt kommer att omvandlas till. Och så hade det omprövats ända tills Syrien skaffat sig en rättsordning utan dödsstraff i straffskalan. Vilket lär dröja.

Få rättigheter är absoluta. Men en av dem som i Sverige betraktas som helig är rätten till liv. Konsensus har rått kring principen att vi inte aktivt kan medverka till att människor avrättas.

Det är en viktig princip. Och det finns goda skäl att hålla fast vid den. Men för att kunna det måste vi också besvara frågan hur vi hanterar hitresta terrorister.

Hur gör vi för att Sverige inte ska bli en fristad för krigsförbrytare? Och för att terrorn inte ska fortsätta att organiseras härifrån?

Norge har genom fallet mulla Krekar och hans från Oslo fjärrstyrda terrornätverk i Irak tvingats söka lösningar. Och funnit att något enkelt svar inte finns. Därför är det hög tid för Sverige att börja leta.

Dn 24/2 2015 “

DN 25 feb 2015:

“Migrationsverket: Vi saknar rätt verktyg

Den 1 augusti förra året skulle det bli lättare för Migrationsverket att stävja missbruk av arbetskraftsinvandrare – då fick verket rätt att kontrollera löpande arbetstillstånd. Men sju månader senare anser sig Migrationsverket fortfarande sakna rätt verktyg.

– Det är för tidigt att säga något om utfallet. För oss hade det underlättat om vi hade fått direkt tillgång till Skatteverkets uppgifter, vilket för oss är en förutsättning för att kunna förbättra kontrollen, konstaterar Robert Kollberg, chef för Migrationsverkets arbetstillståndsenhet i Stockholm.

Direktåtkomst till Skatteverket skulle till exempel kunna avslöja om en arbetsgivare verkligen betalat in rätt arbetsgivaravgifter för den lön som angivits i ansökan till Migrationsverket, om arbetsgivaren betalat en betydligt lägre lön eller kanske ingen vit lön alls.

Inför lagändringen slog Migrationsverkets högsta jurister i ett remissyttrande fast att företagens missbruk av regelverket var omfattande. Dessutom att verket saknade reella möjligheter att stoppa det – och att den förra regeringens föreslagna regelförändringar var otillräckliga. Möjligheterna att kontrollera och bedöma seriositeten i ett anställningserbjudande skulle även med de föreslagna åtgärderna vara mycket begränsade, ansåg juristerna.

Men trots kritiken från Migrationsverket ändrade inte allians-regeringen och Miljöpartiet sitt förslag på för verket viktiga punkter.

I augusti i fjol fick verket rätt att göra efterhandskontroller. Men den efterlysta möjligheten till direkt-åtkomst till Skatteverket och andra myndigheter utreds fortfarande.

I dag kan Migrationsverket bara skriva till företagen och fråga hur mycket lön de har betalat. LO:s migrationspolitiske expert Thord Ingesson talar om en tandlös lagstiftning:

– Om arbetsgivaren struntar i att svara kan Migrationsverket inte göra något, säger Thord Ingesson.

LO anser att Migrationsverket borde satsa mer på att undersöka företagen innan tillstånd beviljas.

– Då vore det lättare att hålla borta oseriösa arbetsgivare som bara är ute efter dumpade löner.

Tove Nandorf tove.nandorf@dn.se

Fakta. Lagstiftning

Lagen om arbetskraftsinvandring från länder utanför EU kom till 2008. De senaste åren har flera fall uppmärksammats där till exempel bärplockare, städare och restaurangpersonal känt sig lurade på löner och andra förmåner.

I flera fall har företag påkommits med att sälja arbetstillstånd för tiotusentals kronor till människor som söker en ”säker” väg in i Sverige. Ibland har jobben inte ens existerat.”

* Polisen. Brott. Kriminalvård.

Politik för justitieministerns polis- och kriminalpolitik.

I regeringen hanteras problemen av

Anders Ygeman
Inrikesminister Justitiedepartementet

DN 1 feb 2015:

“Peter Wolodarski: De föste in grannarna i ladan och tände på.

Förintelsens mekanismer är inte historia. De finns inneboende i oss människor.

Statsminister Stefan Löfven talade i närvaro av kungen och drottningen, USA:s ambassadör likaså. Men av alla som framträdde i Stockholms stora synagoga i tisdags gjorde Livia Fränkel, 87, starkast intryck.

Hon överlevde Förintelsen, lyckades ta sig till Sverige och byggde upp ett nytt liv här.

Hon berättade lågmält om sina erfarenheter under kriget tillsammans med sin syster Hédi, hur SS-officeren Josef Mengele tog deras mamma ifrån dem, hur slumpen räddade syskonparet från döden.

Sen kom Livia Fränkel in på tiden efter kriget och livet i Sverige, och avslutade med några ord om vår tid och den växande antisemitismen.

Talet var inte polemiskt. Hon var inte ute efter att vara alarmistisk. Men hennes ord fick många i publiken att känna ett slags sorg.

– Jag ser ingen framtid för judiskt liv i Sverige, sa Livia Fränkel.

Det brukar förmedlas oro och varningar om antisemitism från talarstolen i synagogan. Men aldrig tidigare har jag hört en överlevande från Förintelsen uttrycka sig så pessimistiskt. Indirekt säga att hon slutat tro på att bära davidsstjärna eller kippa i Sverige. Tala om ånger för att hon inte flyttade till Israel efter kriget. Formulera rädsla för hat och förföljelse i dagens svenska samhälle.

Jag vet inte hur många som delar Livia Fränkels känsla. Men jag vet att den är spridd, att judar efter allt som hänt på senare år – inte minst i Malmö – på allvar börjat fundera över framtiden. Kan vi leva säkert? Eller måste vi söka oss till USA eller Israel för att känna trygghet?

Man kan tycka att frågorna speglar en överdriven rädsla för faror. Hitler är död. Europa styrs av rättsstatens principer.

Samtidigt har historien tvingat judar att bli experter på att vädra just faror. Det är lätt att vifta bort varningar om man själv aldrig upplevt hat eller hot, om man inte sett hakkors sprejade på barnens skola eller hört vänner och släktingar berätta om utsatthet och glåpord.

Terrorn i Paris i början av året var riktad mot journalister på satirtidningen Charlie Hebdo. Men den hade också judar som måltavla, inte minst de fyra personer som mördades i en kosher-butik i den franska huvudstaden.

Sådana händelser får judar i hela Europa att stanna upp och tänka. Kommer Europa att förbli Europa?

I Sverige har något liknande inte inträffat. Men under sommarens krig i Gaza bubblade mycket hat upp till ytan, särskilt när statsminister Stefan Löfven uttryckte förståelse för Israels rätt till självförsvar.

På Socialdemokraternas Facebooksida fanns såväl kritiska som stödjande synpunkter i sakfrågan. Men där samlades också ett skrämmande stort antal kommentarer – under eget namn – som inte

riktade sig mot den israeliska regeringens politik utan mot judar i största allmänhet.

Svenska kommittén mot antisemitism har gjort en utförlig kartläggning av det nakna och grova hat som Löfvens ställningstagande i konflikten framkallade.

Hitler och Förintelsen hyllades i flera fall. Önskemål om en ny utrotning fördes fram. Smädelser som ”judeälskare”, ”judesvin” och ”jävla judar” haglade.

I tisdags tog Stefan Löfven strid med judehatet när han talade på såväl Raoul Wallenbergs torg i Stockholm som i den stora synagogan. Jag har sällan sett statsministern framträda med ett sådant patos. I likhet med den franske premiärministern Manuel Valls ett par veckor tidigare skickade han en urstark signal till alla som tvivlat på om Sverige tar hotet från antisemitismen på allvar: vi kommer att resa motstånd mot dem som hatar, vi kommer aldrig att acceptera att detta virus sprider sig. Fjärran var den ”å ena sidan-å andra sidan”-retorik som ibland präglat social-demokratiska kommentarer i ämnet, i sin värsta tappning från Malmös förre kommunalråd Ilmar Reepalu.

Tidigare samma dag hade Löfven besökt Teater Galeasen, efter inbjudan från Dagens Nyheter, och sett den internationellt uppmärksammade föreställningen ”Vår klass”, som han refererade till i båda sina anföranden. Bland de 90 åskådarna fanns också fem andra partiledare, prins Daniel, Raoul Wallenbergs syster Nina Lagergren och förre statsministern Fredrik Reinfeldt. I anslutning till pjäsen deltog de även vid stipendieutdelningen i Micael Bindefelds stiftelse till Förintelsens minne. DN tog initiativ till att abonnera teatern som en manifestation mot främlingsfientlighet och antisemitism. Vi ville att Sveriges ledande politiker skulle se ”Vår klass”, som ringar in ett litet polskt samhälles väg från inre balans till kaos, lidande och utrotning.

Grannar som en gång levt i harmoni som plötsligt angriper varandra. Vanliga medborgare som förvandlas till våldtäktsmän och mördare, beredda att fösa in stadens judiska befolkning i en lada och tända på.

Jedwabne 1941, där massmordet utspelas, är mer än en berättelse om Polen och Förintelsen. Det är en allmängiltig skildring av vilka grymheter människor är kapabla till under ”fel” omständigheter.

Författaren och cancerforskaren Georg Klein, som också närvarade på Galeasen, påminner i sin bok ”Jag återvänder aldrig” (Bonniers) om att mördandets hänsynslösa logik inte bara bor i de människors hjärnor som blir mördare, utan i alla människohjärnor. Sådana biologiska grundfenomen får inte sopas under mattan, påpekar Klein. Vi måste vara realistiska, även om det bär emot. ”Man får inte ha alltför höga förväntningar” om människans moral. Det gäller att hålla våra bräckliga båtar flytande, skriver han.

Förintelsens mekanismer måste förstås som latenta faror i alla civiliserade samhällen. De kräver ständig vaksamhet och motstånd.

Det offentliga Sveriges uppslutning på Teater Galeasen och senare i Stockholms stora synagoga var sådana motåtgärder. Som symbolhandlingar var de viktiga.

Peter Wolodarski twitter.com/pwolodarski “

DN 2 feb 2015:

“Åtta män gripna för våldtäkt

Åtta svenska män har gripits misstänkta för våldtäkt ombord på en Finlandsfärja. Händelsen ska ha inträffat natten mot lördagen.

– Alla de som har gripits är svenskar, säger polisinspektör Joonas Tikka till tidningen Ilta-Sanomat.

Den misstänkta gruppvåldtäkten på en kvinna i 45-årsåldern ska ha inträffat på Viking Lines färja ”Amorella” på väg från Stockholm till Åbo natten mellan fredag och lördag. Enligt Åbopolisen handlar det om sammanlagt åtta män. Det ska finnas vittnen till händelsen.

Fem av männen greps på lördagsmorgonen av den finländska polisen i Åbo. En sitter anhållen på Åland och ytterligare två män anhölls av Stockholmspolisen när båten anlöpte hamn tidigt på söndagen.

– Vi har gripit två personer när färjan kom från Finland. Finska polisen hade omhändertagit dem ombord på återvägen, uppger Södermalmspolisen till DN.

På måndag ska internationella åklagarkammaren i Stockholm kontakta sin finska motsvarighet om hur man ska hantera ärendet med de två gripna i Sverige.

Eftersom brottet inträffade på finskt vatten kommer det att utredas av den finska polisen och det kan därför bli fråga om att männen blir överlämnade till Finland.

Viking Line bekräftar händelsen.

Katarina Lagerwall katarina.lagerwall@dn.se “

DN 4 feb 2015:

“ Pokerrobot lurade tusentals nätspelare

Hon hette Maggie och hanterade 15 konton på Svenska Spels pokersajt. Varje dag deltog hon i 19 000 händer. På ett drygt år vann hon hundratusentals kronor, minst. Men vad hennes pokermotståndare missade var att Maggie inte var en människa, utan en robot. Nu kräver åklagaren fängelse för hennes fem skapare.

”Maggie hade sin bästa månad någonsin i april och humöret är på topp!” Orden kommer från en mejlväxling mellan huvudmännen i en unik svensk bedrägeriutredning. Fem män i 40-årsåldern har använt en robot som de själva har programmerat och lärt upp i pokerspelandets konst. Maggie, som roboten kallades, mötte helt vanliga pokerentusiaster på Svenska Spels sajt. Ibland förlorade hon, men i det långa loppet gick hon plus.

Vad motståndarna inte visste var att det bakom den ansiktslösa motståndaren inte gömde sig en människa, utan en specialprogrammerad dator. Det var alltså snillrikt utformad kod som avgjorde vad Maggie skulle göra. Lita på sin hand och höja insatsen eller lägga sig?

Pengarna hade strömmat in i några månader när mejlet om Maggies goda humör skickades. ”Jag tycker att vi ska passa på att träffas socialt och njuta lite av allt det hårda arbetet vi alla har lagt ned”, fortsatte det.

En tidig morgon nästan exakt ett år senare stormades nio adresser runt om i Sverige i en samordnad polisaktion. Bevis för att Maggie hade använts för att lura till sig pengar skulle säkras i datorer och på

hårddiskar. Nationella insatsstyrkan hade kallats in för flera av husrannsakningarna.

– Det kan tyckas lite ”overkill” att ta in en terroristbekämpnings-enhet, medger kammaråklagare Henrik Olin, men betonar att tillslaget behövde gå snabbt. Annars fanns risken att datorer skulle hinna krypteras och bli omöjliga för polisen att läsa av, menar han.

Vid ett av tillslagen hände just detta, enligt Henrik Olin. Någon lyckades slå av huvudströmmen i byggnaden medan poliser sökte igenom den, vilket fick datorer att starta om. När de startades igen hade informationen låsts med kraftfull kryptering.

Det råder ingen tvekan om att Maggie var skickligt konstruerad. Åklagaren har hävdat att hon gjorde vinster på 3,8 miljoner kronor, varav knappt två miljoner återstår när man kvittar det mot hennes förluster. Nyligen fällde tingsrätten de fem männen för grovt bedrägeri, men ansåg det bara bevisat att Maggie på egen hand hade spelat till sig 760 000 kronor. Även i frågan om hur många som hade drabbats rådde oenighet. 25 000 personer blev av med pengar, hävdade åklagaren. Snarare 5 000 personer, slog tingsrätten fast. Straffen för de fem blev villkorlig dom och dagsböter.

Nu överklagar Henrik Olin till hovrätten och yrkar på fängelse. Dessutom begär Svenska Spel 4,6 miljoner kronor i skadestånd av de fem.

Knäckfrågan är om det ska betraktas som bedrägeri att koppla upp en robot mot en pokersajt även om det bryter mot Svenska Spels regler. Männen, som även de har överklagat, hävdar att det inte finns något brottsligt i upplägget, att de till och med pratade med jurister innan de startade.

Att skapa Maggie hade börjat som en hobby, berättar en av männen som DN har talat med.

– Det var en intellektuell utmaning att se om man kunde göra en robot som kan spela poker. Det är väldigt svårt. På den tiden sa man att det var omöjligt.

Målet var ett program som kunde spela den variant av Texas hold’em-poker som kallas ”no limit”. Eftersom insatserna där bestäms fritt av spelarna blir besluten som styr spelet oerhört komplexa. En intressant utmaning för en programmerare, med andra ord.

Först 2012 var Maggie så utvecklad att hon kunde släppas ut på riktiga pokersajter. Dels behövde hon fungera utan mänsklig hjälp, dels skulle hon efterlikna en riktig människas spelande. Männens vittnesmål skiljer sig i frågan om hur självständigt de lät henne spela, men tingsrätten gick på åklagarens linje: Maggie fattade beslut själv.

– Det är åklagaren som säger att den kan ta egna beslut. Vi har varit inblandade och har suttit bredvid den, men vi har inte fått gehör för det, säger mannen.

För att få maximal effekt fick Maggie hantera flera konton, varav vissa upplåts av andra personer mot betalning. Totalt ska ha hon ha styrt 15 konton. Under de 14 månader som åtalet gäller hävdar åklagaren att Maggie deltog i 8,2 miljoner pokerhänder, mer än 19 000 om dagen.

Efter en tid började Svenska Spel misstänka att något inte stod rätt till. När man tittade närmare på de misstänkta kontona uppträdde märkliga mönster och inloggningarna skedde med anmärkningsvärd regelbundenhet dag efter dag. En dag stängdes kontona ned och information lämnades till polisen.

Enligt Henrik Olin är det första gången det prövas i Sverige om det är bedrägeri att använda poker-robotar. Domen kan alltså få stor betydelse för pokerbranschen. Men även om de skulle visa sig vara lagliga så lär det knappast öppna för vem som helst att bli mjukvarubaserad pokerhaj. Han vill inte gå så långt som till att kalla Maggie för artificiell intelligens. Någon måste förse den med pokerkunskaper.

– Den kan egentligen inte tänka själv, men det är avancerad mjukvara. Kunskapen bygger på att man programmerar den och förser den med så mycket kunskap som möjligt.

Linus Larsson linus.larsson@dn.se

Kvintett skapade Maggie

Fem män dömdes i tingsrätten för grovt bedrägeri till villkorlig dom samt, för alla utom en, dagsböter. Både åklagaren och de fem dömda har överklagat domen.

Man, 40, Stockholms län
Rutinerad nätpokerspelare med 15 års erfarenhet, men är också utbildad inom datavetenskap. Sade upp sig från sitt jobb 2004 för att ägna sig åt poker på heltid. Är barndomsvän med det 40-åriga pokerproffset i Uppsala län.

Man, 40, Uppsala län
Den enda av de fem som inte har en programmerarbakgrund, men lång erfarenhet av nätpoker. Tidvis spelade han på heltid och säger sig ha tjänat mellan en halv och en miljon kronor om året. Mannens roll i arbetet med Maggie var att bidra med pokerteoretiska kunskaper.

Man, 39 år, Östergötland
Pokerspelare på heltid sedan 2010, men också universitetsutbildad inom datavetenskap. Jobbade från sitt hem i Östergötland, men stod i daglig kontakt med de övriga. Fick under perioden 202 000 kronor utbetalt från Svenska Spel.

Man, 38, Stockholms län
Har arbetat som mjukvaruutvecklare i flera år. Började spela poker senare än de andra, och säger sig ha tjänat några tusenlappar i månaden som mest. Programmerade några av Maggies centrala funktioner.

Man, 38, Stockholms län

Utbildad datavetare som i förhör har uppgett att han började arbeta med Maggie 2007. Programmerade henne bland annat för att uppfatta vad som händer på pokerbordet utan mänsklig hjälp. Skaffade tillsammans med två av de andra ett kontorshotell för arbetet.”

DN 6 feb 2015:

“Politisk strid om kartläggning av terrorresor

Jakten på terrorister skapar spänningar mellan de svenska regeringspartierna. Socialdemokraterna driver på för masslagring av uppgifter om flygpassagerare. Miljöpartisterna har länge hört till systemets argaste kritiker.

– Vi ska inte skapa fler höstackar att leta nålar i, säger Carl Schlyter (MP).

Efter terrordåden i Paris vill de europeiska ledarna visa handlingskraft. Det har blåst nytt liv i tanken att kunna använda uppgifter om flygpassagerare mer effektivt i jakten på attentatsmän. En av förespråkarna är den svenske inrikesministern Anders Ygeman (S).

– Vi har ett växande hot från de som åker i väg och blir stridande i utlandet. De bygger upp en förmåga och en vilja och utgör en fara när de kommer tillbaka. Då är det bra att ha koll på både om de åkt och om de kommit tillbaka, säger Anders Ygeman.

Men idén är omstridd. Mest kontroversiellt är förslaget att uppgifter om alla passagerare ska samlas in, lagras och analyseras av brotts-bekämpande myndigheter, oavsett om det finns någon misstanke eller inte. I praktiken handlar det om att skapa en EU-gemensam super-databas där misstänkta resemönster kan upptäckas (se grafik).

Ett sådant förslag stoppades av EU-parlamentet 2013, med argumentet att det skulle innebära ett oproportionerligt intrång i den personliga integriteten. Nu drivs saken åter-igen av en grupp länder som kallar sig EU9. Gruppen förenas av viljan att hindra sina medborgare från att åka till krigszoner och tränas till terrorister. Storbritannien, Frankrike, Tyskland med flera ingår, liksom Sverige.

Anders Ygeman poängterar att polis och tull redan i dag använder passageraruppgifter. Det föreslagna EU-systemet skulle dock ge helt nya möjligheter.

– Det blir möjligt att söka utifrån fastställda kriterier och få varningsflagg: här är någon som är på väg att göra fel saker, säger Anders Ygeman.

Nu behövs enligt honom en kompromiss mellan ministerrådets krav på höjd säkerhet och parlamentets krav på integritetsskydd. Men samma konfliktlinje löper också mellan de två svenska regeringspartierna S och MP.

Carl Schlyter (MP) är före detta EU-parlamentariker och i dag ordförande i riksdagens EU-nämnd. Han pekar på att EU-domstolen förra året underkände ett direktiv som tvingade operatörer att spara uppgifter om sina kunders telefonsamtal, sms och mejl. Domstolsbeslutet ogiltigförklarar enligt honom även generell lagring av uppgifter om resor.

– Systemet skulle innebära att alla övervakas. Att göra körningar i databaser för att hitta nya misstänkta som inte är misstänkta på andra grunder är fel.

Det är inte heller någon effektiv metod, menar Schlyter, som ser en risk för att säkerhetstjänsterna lägger resurser på att bevaka fel personer.

– Jag säger tvärnej till att vi skapar en oändlig mängd höstackar att leta nålar i, i stället för att hålla koll på de nålar vi redan har. Vill EU skydda sig mot terrorister vore det hundra gånger bättre att övervaka de man redan har identifierat genom normal spaning.

Miljöpartisterna satsar nu på att genom en konstruktiv hållning påverka Socialdemokraterna och den svenska linjen så mycket som möjligt.

– Min bild är att Socialdemokraterna verkligen vill visa att de är emot terror och är rädda för att annars få kritik. Förhoppningsvis kommer de att närma sig vår analys av problemet, säger Carl Schlyter.

Anders Schröder, MP:s talesperson i it-politiska frågor, menar att ett EU-direktiv ändå kan göra att skyddet för integriteten stärks jämfört med om medlemsländerna utvecklar egna system. S och MP är därför ense om att jobba för ett direktiv, men där slutar också enigheten.

– Vi är inte överens om hur det ska se ut, vi är bara överens om att det ska tas fram någonting, säger Anders Schröder.

Hans Rosén hans.rosen@dn.se

6 frågor och svar om flygbolagens datalagring

1 Vad är PNR?

Det står för passenger name -record, enkelt uttryckt alla uppgifter som flygbolagen samlar in om sina resenärer. Inom EU diskuteras ett nytt system där sådana uppgifter automatiskt ska masslagras hos brottsbekämpande myndigheter och bearbetas med automatiserade sökningar efter misstänkta terrorister.

2 Varför måste S och MP komma överens?

Regeringspartierna måste hitta en gemensam linje i frågan som Sverige ska driva i EU:s ministerråd. Linjen ska också förankras hos övriga partier i riksdagens EU-nämnd, där Carl Schlyter (MP) är ordförande.

3 Hur fattas beslutet i EU?

Det är kommissionens uppgift att ta fram ett förslag om hur PNR-systemet ska se ut. Det måste sedan stödjas av både EU:s ministerråd och EU-parlamentet för att bli verklighet. Ministerrådet representerar medlemsländernas regeringar medan EU-parlamentarikerna är framröstade direkt av väljarna i varje land.

4 Vad handlar konflikten mellan rådet och parlamentet om?

Starka krafter i ministerrådet vill ha PNR-systemet. I parlamentet finns en kritik mot att systemet kränker den personliga integriteten genom att övervaka oskyldiga. Kritikerna anser också att det är ineffektivt. Det ansvariga utskottet Libe röstade ned ett tidigare PNR-förslag 2013.

5 När kan det nya PNR-systemet bli verklighet?

Svårt att säga. Den svenske inrikesministern Anders Ygeman (S) hoppas att det sker under 2015.

6 Vad betyder det för mig om systemet inrättas?

En mängd uppgifter om dig och dina resor kommer att sparas i polisens databas och bearbetas i analysarbetet. Chansen att stoppa terrorister ökar, anser anhängarna. Din integritet kränks och jakten på terrorister blir mindre effektiv, anser motståndarna.

Hans Rosén “

DN 7 feb 2015:

”Statens advokat

Anna Skarhed känner sig obekväm med ordet karriär, tackade nej till tjänstebil och talar gärna om JK som ett team. Sveriges första kvinnliga justitiekansler vill tro att staten i grunden är god.

I en gränd på Riddarholmen i Stockholm sitter en liten låst järnlucka i smide insprängd i berget med den ingraverade skriften ”Normalhöjdpunkt för Sverige. 1900”. En skylt upplyser om att man i slutet på 1800-talet gjorde en mängd undersökningar som syftade till att ”fastställa olika platsers exakta läge på jorden”. Normalhöjdpunkten bakom den låsta luckan är en punkt ingraverad i en lodrät silverstav fäst i klippan.

När allt annat förändras kan man alltid gå hit.

Lite på samma sätt är det med JK, som har sitt kontor något kvarter från järnluckan. Ämbetet har funnits i 302 år, och inför jubileet 2013 gav man ut en bok där man kunde läsa att JK kännetecknas av en i det närmaste ”unik långvarig oföränderlighet”, och att det i grunden endast kan noteras ”två större förändringar under 300 års tid”.

Vilket förstås kan kännas en smula befriande i en tid när de flesta skryter om motsatsen, samtidigt som det naturligtvis inte är hela sanningen. Justitiekanslern är inte bara ett ämbete utan också den person som för tillfället innehar titeln, och olika personer har satt olika avtryck genom åren.

Den förra justitiekanslern Göran Lambertz drog till sig medial uppmärksamhet. Han väckte åtal mot Expressen för skriverier om Mikael Persbrandt. Engagerade sig för oskyldigt dömda i Sveriges fängelser. I dag förknippas han ironiskt nog med att han envist fortsätter hävda Sture Bergwalls skuld i Quick-affären, trots att Bergwall friats från samtliga åtta morddomar.

På 1970-talet väckte JK Ingvar Gullnäs åtal mot Jan Myrdal för att han i raljanta ordalag hade kritiserat Högsta domstolen, något som justitiekanslern menade var ”beljugande om myndighet”. Som bevis la han fram Myrdals artikel och menade att detta räckte. (Eftersom man ”inte behöver bevisa att solen går upp varje dag”. Något som föranledde den ansvarige utgivaren att i rättegången genmäla att ”solen över huvud taget inte går upp”. Tryckfrihetsjuryn friade Myrdal.)

Efterträdaren Anna Skarhed har varit betydligt mer osynlig sedan hon tillträdde för fem år sedan.

Det står en blomsterkvast på soffbordets isvita och blanka yta i JK Anna Skarheds rum. En yvig bukett med prästkragar och anemoner.

– Ja, det är för att jag har blivit tillfrågad om att bli hedersdoktor på juridiska fakulteten i Uppsala, helt overkligt.

Hon skrattar.

Du tycker det är pinsamt?

– Jag tycker det är extremt pinsamt. Det är väl den där gamla rädslan för att göra sig märkvärdig. Men jag sa till mina medarbetare att det här handlar ju om oss, och inte om mig. Men ja, det känns konstigt.

På många sätt framstår Anna Skarhed som den typiska svenska tjänstemannen i ett gammalt folkhemsland där anspråkslösheten är en dygd och märkvärdigheten en av de sju dödssynderna.

Tjänstebil tackade hon nej till, i stället tar hon pendeln till jobbet från Uppsala i veckorna. Årskortet på SJ har hon betalat med egna pengar, eftersom hon åker och hälsar på döttrarna i Göteborg och Malmö med jämna mellanrum, och därför inte tycker att staten ska betala. Portföljen är en Pellefant-blå Kånken, och kappan en röd ytterjacka som ser ut att klara vandringar som sträcker sig längre än till tunnelbanan.

– Jag är kanske inte jättetypisk när det handlar om jurister. När jag började i Högsta domstolen skaffade jag en svart kostym på H & M för jag tror inte att någon ser skillnad på en Armani eller en H & M-kostym när jag sitter där bakom bordet. Jag tycker att det är obekvämt med kläder och skor som kräver att man går med små steg, och är mer en jeansperson.

Hon slår sig ned i soffan mitt emot min med en svart kopp kaffe framför sig. Jag frågar Anna om den märkliga situationen som uppstod förra året när JK plötsligt skulle granska förra JK. Sveriges maktelit känns ofta som en liten värld där alla känner alla och där risken för vänskaps- och karriärs-korruption borde vara uppenbar. Att det ibland känns som hela havet stormar, där alla bara byter stolar med varandra när någon stoppar musiken.

– Jag själv tog ingen del i handläggningen av det ärendet, utan det hanterades av anställda här som inte har någon koppling till Göran Lambertz.

Samtidigt är ni en liten myndighet, 35 personer som äter lunch och dricker kaffe tillsammans. Personer som jobbade under Lambertz arbetar fortfarande kvar.

– Visst, och hur ärendet skulle hanteras diskuterades noga när det kom in. När JO fick in fallet med läkaren på Astrid Lindgrens sjukhus för tillsyn, lämnade de över till oss eftersom en av JO-ombudsmännen hade varit inblandad i processen. Men det här var ett skadeståndsanspråk, inget som gick att lämna över till någon annan. Det är ju också speciellt med Göran, för det är så många som har en relation till honom. Sverige är ett litet land. Att maktmänniskor känner varandra är ofrånkomligt. I grunden är det viktiga att beslutet är riktigt.

Frågan är förstås hur man granskar den typen av beslut. I beslutet som fattades av en byråchef hos JK blev svaret att Göran Lambertz inte hade gjort sig skyldig till tjänstefel eftersom man bedömde att han hade gjort sina uttalanden som privatperson.

I slutändan är det ju ändå bara en bedömning som någon har gjort.

– Visst är det svårt. Men den avgörande frågan för skadestånd var om han kunde dömas för tjänstefel. Oavsett om man är Gud, fan eller justitieråd är det inte förbjudet att som privatperson uttala sig korkat. I det här fallet var bedömningen att han inte uttalat sig inom ramen för sin tjänste-utövning, sedan kan man förstås med fog fråga sig om ett justitieråd kan ha en privat sfär som ser ut på det här sättet. Det är klart att man kan ifrågasätta om det skadar HD.

Hur ser du på att ett justitieråd kommer med sådana uttalanden?

– Jag skulle ju vilja säga att det var väldigt olämpligt.

Vilken slags JK vill du vara?

– JK är ett team, de som arbetar här. Jag måste vara skicklig men jag måste också ha väldigt skickliga medarbetare. Det här moderna med att man ska boosta sig själv och säga jag är så bra. Jag är inte så mycket för det. De skickligaste som man skulle vilja se på olika poster är sällan de som kommer på idén att de ska söka själva.

I hennes fall handlade det om att hon en dag blev uppringd av Beatrice Ask som erbjöd henne JK-posten, på samma sätt som Thomas Bodström hade ringt henne några år tidigare och ställt frågan om hon ville bli justitieråd i Högsta domstolen. Anna Skarhed känner sig obekväm med uttrycket karriär, säger att det mer är så att hon har jobbat och sedan har det hänt saker längs vägen. Och jag kommer att tänka på det där som man brukar säga om fotbollsmatcher, att en domare som inte har märkts under hela matchen är en bra domare.

Samtidigt tänker jag att man inte bara blir Sveriges första kvinnliga JK genom att vara osynlig, det finns en väg dit. Och det är tydligt att Anna Skarhed aldrig har varit en person som har gått med på att följa det där utstakade sidospåret.

Parallellt med den nedtonade och nyanserade juristen är hon en yvig person som inte lindar in saker. Som kan flina och säga ”det där gamla möget” om ett glasskåp med gamla JK-föremål i korridoren, och som kallar tavlan som hängde på hennes rum när hon flyttade in för ”fyra nyanser av bajsbrunt” och får den utbytt mot en i grönt.

Hon var den första kvinnan som var sekreterare i Allmänna sången, Uppsalas äldsta kör som hon sjöng i under studenttiden. Hon var den första kvinnan som blev rådman i Eskilstuna.

Hon var också den första kvinnan som blev lagman på tingsrätten i Linköping. Och går man tillbaka i handlingarna ser man dessutom att hon var tvungen att överklaga ett beslut för att man inte bara skulle betrakta de manliga sökandena som aktuella för den tjänsten.

Då, i början på 2000-talet, var det fortfarande så ovanligt att vara en kvinna och chef över en domstol att hon och hennes kvinnliga kolleger som bildade Ida, ett kvinnligt nätverk, fick veta att de inte ens ansågs vara i minoritet enligt statistiska mått, de var ”enstaka”. På drygt hundra domstolar var de inte ens tio kvinnliga chefer.

Hur kommer det sig att du valde juridiken?

– Jag tänkte bli journalist eller psykolog, men journalistplanerna föll på att det var för flummigt.” Hon skrattar.

– Det var inte så att jag valde juridiken. Det var inget kall, och jag hade inte suttit och sett ”Perry Mason”. Mina två bästa vänner från barndomen hade flyttat, till Uppsala och Lund. Hon i Lund bodde med sin pojkvän så då fick jag inte plats. Så jag kom till Uppsala och började läsa juridik, men jag tyckte faktiskt att det var tråkigt hela tiden.

I fem år!?

–Jag ska ärligt säga att jag inte förstod så mycket om vad det hela handlade om då. Det var tjocka böcker och man skulle lära sig saker utantill. Juridik blev viktigt och spännande först när det kopplades till verkligheten. Men verkligheten kändes långt borta när man satt och läste om patent och konossement.

Det var inte på något sätt självklart att hon skulle läsa på universitet. Hon växte upp som ensambarn i Linköping i hyreslägenhet med föräldrarna Olle och Eliza, folkskollärare båda två. Några karriärkrav hemifrån fanns det inte, däremot en stark pliktkänsla.

– Det handlade aldrig om att man skulle bli något fint, utan om att jag skulle hitta något som jag tyckte om. Sedan var de förstås övertygade om att jag ändå skulle bli lärare precis som de, det var så självklart att allt annat bara var konstigt. Jag tror att de hade svårt att förstå hur man kunde välja något annat än världens bästa yrke. De var inte imponerade över det akademiska.

Själv verkar hon heller inte vara speciellt lätt-imponerad. Titeln som JK framstår mer som ytterligare ett uppdrag som ska slutföras på ett metodiskt sätt, för att det verkar vara så Anna Skarhed gör saker. Utan någon större dramatik och utan stora ord.

När hon gick in i väggen för ett antal år sedan gjorde hon det under ”ordnade former”, som hon uttrycker det. Hon gifte sig som ung i Uppsala med sin man Lars som hon fortfarande lever tillsammans med. När han fick en stroke för 17 år sedan var det något som förändrade livet för dem alla, och som fortfarande påverkar vardagen. Deras flickor var bara 15 och 17 år när det hände, och Anna säger att det är en erfarenhet som har gjort henne mer ödmjuk inför vad livet är.

– Att det är okontrollerbart och att man får försöka gilla läget. För vår familj var det här självklart en jättegrej, men om jag ser mig runtomkring så ser jag ju att det finns överallt. Alla har vi drabbats av saker som är svåra. Det har lärt mig mycket, även om det inte låter bra, men det ger en perspektiv, man hetsar inte upp sig så mycket.

Följaktligen sover hon gott, om än för lite, på nätterna. Inte speciellt stressad över att rollen som JK gör att hon hamnar i fokus på ett annat sätt än tidigare.

– Men det är det jobbigaste jobbet som jag har haft hittills.

JK:s huvuduppgift är huvuduppgifter i plural. JK ska vara regeringens juridiska rådgivare, utöva tillsyn över advokatväsendet och över rättshjälp, besluta om skadeståndsanspråk mot staten, vara statens ombud i rättegångar och exklusiv åklagare i mål som rör yttrande och tryckfrihet. En hel del för en myndighet med inte ens 40 anställda.

Dubbelheten i uppdraget i att både vara statens företrädare och den som ska utöva tillsyn över statens myndigheter syns i de två tranorna, symbolen som finns på alla JK:s dokument.

Den ena tranan håller en våg och symboliserar rättvisan. Den andra tranan håller i en sten vilket är en symbol för vaksamheten – om tranan skulle slumra till tappar den stenen på sin andra fot och vaknar. Själv har jag alltid känt en stor skepsis mot människans förmåga att vara sin egen vakthund, och jag frågar Anna Skarhed hur hon ser på förtroendet för rättsväsendet och polisen i dag i Sverige. Just nu pågår det en utredning som tittar på behovet av en extern tillsynsmyndighet för polisen. Något som både JO och åklagaren förordar. Anna Skarhed är av en annan åsikt.

– Jag tror inte på att man kan förbättra någonting genom att det står en myndighet utanför och säger ajabaja, så får ni inte göra. Blir de tillräckligt rädda kommer de inte att göra något alls och blir de arga kan det få motsatt effekt. Jag tror att vi i stället måste uppmuntra alla de goda krafter som finns. Att ha bilden av den goda staten som en målbild.

Justitieombudsmannen menar att det behövs.

– Cecilia [Renfors] har inte tänkt efter säger jag då.

Hon ler.

Också åklagaren är positiv.

– Ja, men de har väl inte heller tänkt efter.

Hon ler igen. Säger att det förstås gäller att lyssna på alla argument som kommer upp men att hon hittills inte har blivit övertygad av det som hon har hört.

Vad tänker du som JK om en rättsskandal som Quick? Åtta mordutredningar och olika domstolar som har dömt …

– I och med att Sture Bergwall nu är frikänd för de åtta morden står det ju klart att det har förekommit allvarliga misstag, det är ett stort misslyckande för rättsväsendet. Men det är samtidigt ett unikt och komplext och otroligt fall och jag tror inte det har funnits någon som handlat med ond vilja i detta.

Krävs det en ond vilja för att det ska vara tjänstefel, övergrepp eller systemfel?

– Nej, inte alltid. Men mot dumheten kämpar gudarna förgäves och dåligt omdöme är sällan brottsligt. Det är också väldigt lätt att vara efterklok.

Det jag far lite efter är väl om Sverige föredrar efterklokhet framför ansvarsutkrävande.

– Ja, men vems ansvar skulle det vara?

När en förundersökningsledare till exempel lämnar osanna uppgifter …

– Men jag tänker att det kan vara glidningar att han säger så för att han tror att det är så.

Tror du att det kan vara så att man också i Sverige ljuger för att skydda sin egen eller någon annans karriär?

– Det är klart, vi är ju inte godare än någon annan. Men jag tror att det är en farlig väg att gå att misstro till exempel polisen. Det riskerar att polisen blir räddare och att det blir ännu mer fel, eller att de döljer felen skickligare? Som gammal domare tror jag inte mycket på vare sig allmän- eller individualprevention. Alltså att jag straffar dig för att andra ska förstå, eller för att inte just du ska göra om det.

– Jag vill tro att staten i grunden är god. Jag vill inte att man ska hamna i det som andra länder har hamnat i. Där polisen ses som en ond makt och att de som har makten är korrumperade. Vi har en annan tradition som jag tycker att vi ska vara stolta över. Inte för att det inte finns knäppskallar och korruption, för det finns också i vårt land, men de är inte så många.

Hon säger att det inte innebär att det inte också finns saker som man måste se över och hålla koll på.

– Kringresanderegistret var så ofattbart, ja korkat, att man inte fattar hur det kunde komma till. Och av JK:s beslut, där vi gav rätt till skadestånd, framgår klart att så här får det inte gå till hos polisen. Inget straff, men en stark markering. Alla de här dödsskjutningarna, det är klart att det också är en röd flagga. Det är till exempel för tilltron avgörande att poliser inte har haft möjlighet att sätta sig i gemensamma samtal innan de har blivit hörda. Det kan vara en bra fråga för Dan Eliasson att ta tag i nu när han tar över som Rikspolischef. Det är klart att dålig insyn korrumperar. Jag är bara inte säker på att en extern tillsynsmyndighet är lösningen.

En av JK:s viktigaste uppgifter är att vaka över yttrandefriheten och tryckfriheten, samtidigt släpar lagstiftningen efter. Källskyddet omfattar nämligen i dag bara papper och inte digitalt material. Polisen kan fortfarande plocka med sig all känslig information som finns i en dator, i en mobiltelefon, en elektronisk almanacka eller i mejl, trots att det är förbjudet att beslagta samma material i pappersform.

– Man har försökt få igenom att man skulle göra lagstiftningen teknikoberoende. Men så blev det inte. Och det är klart att en lag som har sitt ursprung i 1700-talet är lite daterad.

– Ibland önskar man att man bara kunde sätta sig med ett blankt papper och börja om från början. Utgå från vad vill vi åstadkomma, och börja där. Men nu har vi offentlighets- och sekretesslagen, vi har yttrandefrihetsgrundlagarna. Och så försöker man lappa och laga.

Det finns liknande problem också när det gäller annat.

– T-tröjor och flaggor räknas till exempel som tryckta skrifter, men om du har en tröja som du har broderat ett hakkors på eller målat ett hakkors på, då räknas det inte som tryckt. Det blir lätt bisarrt.

Så det är bättre att trycka hetsbudskap än att brodera det om man vill klara sig?

– Ja, så skulle man kunna uttrycka det. Då blir det lite högre i tak. [Konstnären] Dan Park, som dömdes till fängelse förra året för bilder som bedömdes som hets mot folkgrupp, var till exempel inte misstänkt för tryckfrihetsbrott, då var det inte JK som hanterade det utan polis och vanlig åklagare.

Var drar du gränsen när det gäller yttrandefrihet och hets mot folkgrupp?

– Jag har väldigt svårt att se att jag skulle väcka åtal för någon av Charlie Hedbo-teckningarna i Sverige. Inte när det handlar om en tidskrift som så tydligt har satiren som sitt syfte.

Hellre fria än att fälla, hellre ha högt i tak, och hellre att se till syftet än till den exakta ordalydelsen, så säger lagen.

– Om det är en nazistisk tidning som kränker, är syftet att kränka, inte att göra satir. Det måste vägas in. Att då är syftet inte satir utan något annat. På samma sätt måste vi tillåta satir som häcklar religion, men det får inte vara något självändamål att kränka.

– Det är ju hela tiden en bedömning. Vi fick en anmälan till JK om en bild på Hitler, och där inledde vi en förundersökning eftersom vi uppfattade det som en hyllning av den nazistiska ideologin. Sedan hade vi ett annat fall där någon hade skrivit att Hitler hade bedrivit en del bra politik där vi menade att det inte föll under hets, eftersom det var en åsikt och inte en hyllning av nationalsocialistisk politik.

Hatet och hotet på nätet är antagligen det som oroar henne allra mest just nu ur demokratisynpunkt.

– Jag hade ett besök av en polismästare häromdagen som håller på att se över de här frågorna nu på Rikspolisstyrelsen, och jag blev faktiskt skakad. Han menade att det har gått så långt att myndighetspersoner faktiskt påverkas. Samma sak har ju sagts av flera journalister. Det är så obehagligt att man nästan inte vill tänka på det.

Känner JK något ansvar för detta?

– Ja, det är klart att vi känner ansvar. Det är förbannat att det ska vara så … Vi måste hitta sätt att motverka det. De olika webbsidor som dryper av hat och hot borde det ju bara skrivas om hur mycket som helst, för att skapa opinion mot dem. Det är ju ett extremt hot mot demokratin.

En av de demokratidiskussioner som pågick under valåret gällde nazister på skolor, gator och torg. Som JK gjorde hon bedömningen att det var rätt att till exempel släppa in nazister på skolor.

– Jo, man får lov att vara nazist så länge man inte uttrycker hets mot folkgrupp eller hotar och slår, i Sverige har vi inga lagar mot det. Och man kan inte förbjuda nazistdemonstrationer bara för att man tror att det ska komma motdemonstranter.

Jag säger att det finns de som menar att man ändå gjorde det förr, och nämner också domen där man förra året dömde några psalmsångare för att de hade stört ordningen under en nazistmarsch genom att sätta sig i vägen och sjunga ”Jesus älskar alla barnen”, samtidigt som man gav påföljdseftergift för att de tog ställning ’mot åskådningar och värderingar som är oförenliga med ett demokratiskt samhälle’.

Samtidigt som psalmsångarna sjöng misshandlades en man vid samma demonstration av en nazist framför en tv-kamera. Den utredningen lade åklagaren ned eftersom han inte fick tag på offret och därför inte kunde bevisa att mannen hade lidit skada.

– Bråk och stök är bökiga utredningar. Det finns förstås begränsningar när det gäller resurser och i det tekniskt juridiska.

Men när det finns resurser för tre åklagare att väcka fem åtal mot psalmsångare. Och resurser för att överklaga domen till hovrätten.

– Jo, det känns inte bra. Men psalmsångarna var säkert mycket lättare att hitta, det var väl så.

Vi pratar om det där ett tag. Lag och moral.

– Juridik är ingen vetenskap i vanlig bemärkelse. Vi jurister kan försöka skydda oss bakom idén att vi bara tillämpar lagen, men i alla beslut som fattas finns alltid människan, man kan inte komma ifrån det.

Är det för lite etik och moral i juridikutbildningen?

– Det finns ingen alls tror jag. Det fanns i vart fall inte på min tid. I Norge måste man läsa filosofi och etik innan man börjar läsa juridik. Det borde man kräva även i Sverige.

Och som JK. Av alla dessa frågor som vi har pratat om, finns det någon fråga som du som JK vill driva speciellt?

Anna suckar.

– Som JK får man lite tänka, Jorden kan du inte göra om, stilla din häftiga själ…

Stig Dagerman.

– I teorin är det så att jag som justitiekansler kan göra det jag vill, en väldigt förmånlig position. Men myndigheten JK har väldigt många uppgifter som vi måste sköta. Om vi var fler på JK skulle vi kunna ta ett större ansvar för tillsyn över polisen, om man till exempel drar sig för att utreda vissa brott eller om det har skett en förändring i synen på demonstrationstillstånd. Polisens olika register kräver också tillsyn, men där finns nu Säkerhets- och integritetsskyddsnämnden. Det är det här tekniska som har kommit smygande på oss.

Samtidigt som den har funnits ganska länge. Tekniken.

– Vi lever ändå i ett alltmer komplext samhälle säger jag då. Som den jurist jag faktiskt är.

Du stillar din häftiga själ?

– Lite så. ”Stilla din häftiga själ, endast en sak kan du göra, en annan människa väl.”

Lena Sundström centralred@dn.se

Anna Skarhed

Född: 1952.

Bor: i Uppsala.

Familj: Maken Lars och två vuxna döttrar.

Gör: Justitiekansler.

Bakgrund: Har varit domare under många år, samt arbetat på Domstolsverket och i justitiedepartementet. Har deltagit i statliga utredningar om bland annat skadestånd och domarrollen och har varit särskild utredare av sexköpslagen.

JK och JO

Regeringen är uppdragsgivare åt Justitiekanslern (JK)

som har tillsyn över statliga myndigheter

Riksdagen är uppdragsgivare åt justitieombudsmannen (JO) som har tillsyn över statliga och kommunala myndigheter.

Lag och rätt

Rättsväsendet innefattar de institutioner som arbetar med rättssäkerhet och rättstrygghet: Polisen, Åklagarmyndigheten, domstolarna, Kriminalvården, Tullverket, Ekobrottsmyndigheten, Kustbevakningen, Skatteverket, Brottsoffermyndigheten.

Det finns tre typer av domstolar:

De all-männa dom-stolarna med tingsrätt, hovrätt och Högsta domstolen prövar brottmål och tvister mellan personer.

De allmänna förvaltningsdomstolarna med förvaltningsrätt, kammarrätt och Högsta förvaltningsdomstolen prövar tvister mellan personer och myndigheter, t ex skattefrågor, omhändertagande av barn.

Specialdomstolar avgör tvister inom t ex Arbetsdomstolen och Marknadsdomstolen.

,

Baksidesskärmen är Yotaphones stora grej: en ständigt påslagen e-bläcksskärm, lätt att läsa på även i solljus och idealisk för böcker och längre texter.

Med ett knapptryck kan man ”skicka” över bilden från fram- till bakskärmen och fullt ut använda hela Androidsystemet på e-bläcksskärmen. Det är inte vackert men desto mer praktiskt.

Den första modellen kom för två år sedan och prisades med ett Cannes-lejon men mottogs svalt av konsumenterna. Förhandspratet kring version två har låtit desto mer positivt.

Yotaphone har tagit fram några specialbyggda appar för baksidesskärmen:

E-boksläsare.

Twitter.

Kartor.

Spel som schack, dam och 2048.

Ringa (bara senaste samtalen och knappsats; telefonboken kan inte nås från baksidan).

Sms.

Mejl.

Kalender. (visar kommande inskrivna händelser).

Väder (visar väder-lek på din plats eller annan plats).

Musikspelare.

Notifikationer.

Växla till nästa vy med fler applikationer.

6 400 kronor, lika mycket som en iPhone 6, kostar den. Säljes enbart på nätet.

Framskärmen är 5 tum stor, mittemellan Iphone 6 och 6 plus.

8 megapixel har kameran – likvärdig med den i en Iphone 6 men sämre än hos de flesta av Android-konkurrenterna.

Pekskärmen är ömtålig och repas lätt, särskilt då en Yotaphone tappar lite av poängen om man använder ett fodral.

Funktionen YotaEnergy förvandlar den smarta mobilen till en svartvit e-bläcksskärm med i princip två funktioner: Att ringa och sms:a. I detta läge räcker några få procent batterikraft i många timmar.

KitKat 4.4.3 är det operativsystem som används i Androidtelefonen Yotaphone 2.

Andra udda smarta mobiler:

Inbyggd projektor: Samsung Galaxy Beam.

Extra stort batteri: Motorola Droid Razr Maxx.

Superstor skärm: Iphone 6 plus, Samsung Galaxy Mega.

Liten skärm: Nokia 700.

Fysiskt tangentbord: BlackBerry.

Böjbar skärm: LG G Flex 2.

Rund skärm: Samsung Galaxy Round.

3D: Amazon Fire Phone.

Individualiserad: Moto X.

Vattentät: Sony Xperia.

Stötsäker: Caterpillar B15.

Exklusiva materialval: Vertu Signature Touch.

Kamera med zoom: Samsung Galaxy K Zoom.

Axel Björklund

axel.bjorklund@dn.se
2 mars

Mobile world congress i Barcelona, världens största mobilmässa.

Källor: IDC, Yotaphone, Wikipedia, Androidcentral, CNET “

DN 8 feb 2015:

”Därför tvingas poliser ibland skjuta för att döda”

“Svåra beslut. En polis som hamnar i en farlig situation måste analysera vad som händer och fatta beslut om att skjuta. Studier visar att när beslutet är fattat är det nästan omöjligt att ändra sig. Vid extrem stress kan man dessutom förlora förmågan att tolka verkligheten rätt, skriver poliskommissarie Magnus Wahlund.

Debatten om polisens dödsskjutningar vaknade åter till liv efter händelsen i Gällstad i början av januari. Experter uttalade sig, men även denna gång saknades perspektivet från en polis vilket jag vill ge med detta inlägg.

Arbetet som polis innebär att hantera farliga situationer. Ibland är dessa situationer farliga för att våld eller hot om våld riktas mot dig som polis. Ibland är det hot om dödligt våld.

När dödligt våld riktas mot en polis är två saker primära. Det ena är att angreppet omedelbart ska upphöra så att gärningsmannen inte längre kan orsaka skada. Det andra är att polisen ska komma levande ur situationen. Samma sak gäller självklart om situationen är sådan som i Gällstad där det dödliga våldet riktades mot någon annan person, våldet måste upphöra och den som utsätts för våldet samt polisen ska överleva. Händelsen i Gällstad är även ett exempel på att polisen inte alltid kan backa ur en situation.

Om våldet är dödligt, som att någon går till angrepp med kniv, och ett omedelbart stopp krävs så kan polisen behöva skjuta centralt vilket innebär att sikta på övre delen av bålen. Konsekvensen är att det finns en överhängande risk att personen dör.

Självklart vill ingen polis, oavsett omständigheter, använda sitt tjänstevapen. Det kan ibland undvikas genom att använda pepparspray. I de fall man ändå ansett sig tvungen att använda tjänstevapnet är det inte ovanligt att polisen först skjuter varningsskott eller mot benet. Ibland hinner polisen både och, men ibland hinner polisen inget av det. Om angreppet ändå fortsätter så har polisen inget annat val än att skjuta centralt för att överleva situationen. Det är inte ovanligt att gärningsmannen då är så nära att polisen sätter sitt eget liv på spel.

Skjutningen i Varberg sommaren 2013 är ett exempel. En knivbeväpnad man som knivskurit tre personer varav en till döds gick till angrepp mot polisen. Vid ingripandet skjuter polisen först två varningsskott, därefter två skott mot benet. Slutligen siktar polisen mot mellangärdet. Domstolen återger polisens berättelse på följande sätt: ”Det var full attack och han sköt för att undvika att NN skulle sätta kniven i honom. Han ville inte dö.”

I höstas uttryckte organisationen Civil right defenders kritik på DN Debatt mot att tingsrätten i Varberg lät polisens upplevelse väga tyngre än den film som visade det faktiska händelseförloppet. Ett ingripande och agerande som tingsrätten ansåg var nödvändigt varför de friade polisen. Civil right defenders kritiserade även tingsrätten för att de förlitade sig på att polisernas beskrivning av händelsen beror på att extrem stress kan ge felaktiga minnesbilder. Organisationen sökte andra förklaringsmodeller som att poliserna pratat ihop sig.

Det är inte ovanligt med frågor som ”varför användes inte batong” och ”polisen har ju skyddsväst och de var flera, varför övermannades han inte”. I synnerhet då det gäller skjutningar där knivbeväpnade gärningsmän gått till angrepp mot polis. Svaret är att polisen vill överleva. En kniv är ett dödligt vapen och svensk polis är inga

närstridsspecialister som likt hjälten i en Hollywoodfilm snabbt och smidigt avväpnar sin fiende. Det är fiction, verkligheten är en annan.

Verkligheten är att om du har en knivbeväpnad person ett par meter framför dig, beredd att gå till attack, så kommer du knappt hinna reagera innan han är så nära att han kan använda kniven mot dig. Det är inte ens givet om polisens vapen är draget. En 100 meters sprinter i ett VM har i snitt en reaktionstid på cirka 0,15 sekunder men det enda sprintern ska göra är att lyssna på ett skott och sen springa så snabbt som möjligt. En polis måste definiera vad det är som händer, tolka detta och fatta beslut om att skjuta eller inte. Den processen tar därmed betydligt längre tid.

Studier har visat att när beslutet att skjuta väl är fattat är det på grund av mänskliga begränsningar i stort sett omöjligt att inte fullfölja handlingen (se bland annat B Lewinski & D Grossi). Det innebär att även om verkligheten hinner förändras och angreppet avbryts så kommer polisen som blev utsatt för attacken med största sannolikhet ändå att fullfölja handlingen och skjuta mot angriparen. Det kan förklara de fall där en polis skjuter när hen blir utsatt för ett angrepp men skottet träffar gärningsmannen i ryggen. Ett exempel från Sverige är en händelse i Jönköping 2001. En man angrep en polis med kniv, polisen sköt och skottet träffade mannen snett bakifrån. Polisen friades av Jönköpings tingsrätt då han agerat i nödvärn.

En annan mänsklig begränsning är att människan vid extrem stress har en tendens att få tunnelseende och inte längre kan tolka verkligheten så som den faktiskt är, vilket skedde i Varberg där polisens tidsuppfattning blev förvriden. Polisens berättelse stämde inte med filmen vilket bland annat professor Bengt Arnetz, expertvittne vid Varbergsfallet, skrev om på DN Debatt den 27 oktober som en replik på Civil right defenders första inlägg.

Så frågan är då, hur ska polisens agerande bedömas? Utifrån den faktiska verkligheten, eller utifrån hur situationen upplevs. För mig är det självklart. Om mänskliga begränsningar gör att du under extrem stress inte kan tolka verkligheten så som den faktiskt är måste upplevelsen och din tolkning vara utgångspunkten när agerandet bedöms.

Precis som i Varberg och Gällstad så sker majoriteten av polisens skjutningar med stöd av nödvärn, vilket innebär att vem som helst som utsatts för attacken hade haft rätt att skjuta. Till skillnad från gemene man så är det polisens arbetsuppgift att befinna sig på platsen. Gemene man kan fly platsen. Det kan inte polisen.

Polisen kan även skjuta med stöd av så kallad laga befogenhet vilket innebär att man skjuter för att till exempel gripa en person. Det finns dock väldigt få exempel på detta. Lagstiftningen gällande laga befogenhet är även föråldrad och behöver ses över.

Eftersom varje dödsskjutning är en tragedi för såväl anhöriga som polisen som skjuter är det viktigt att såväl utbildning som utrustning utvecklas. Professor Arnetz, expertvittnet vid Varbergsfallet, efterlyser utbildning som vilar på modern forskning om hjärnan för att bättre hantera extrem stress vilket välkomnas. Polisförbundet argumenterar för ny utrustning och vill införa elpistol vilket också är bra.

Jag vill med detta inlägg öka förståelsen för varför poliser ibland skjuter dödande skott.

Den enskilde polisen står för en oerhört svår uppgift när hen inom några få sekunder ska stoppa ett hot om dödligt våld och överleva situationen, samtidigt som polisen är begränsad av sin egen mänskliga kapacitet.

Magnus Wahlund, Poliskommissarie Och Jurist. Har Tidigare Arbeta Med Att Utbilda Poliser Om Juridiska Förutsättningar För Våldsanvändning. “

DN 10 feb 2015:

“Polisen kan få nytt vapen mot nätbrott

I ett unikt rättsfall ställs för första gången krav på att ett domännamn på nätet ska stängas av eller flyttas till statens ägo. Åklagaren försöker nu beslagta domännamnet thepirate-bay.se. I vår avgörs fallet som kan ge polisen möjligheter att för första gången helt stänga kriminella webbplatser.

The Pirate Bays servrar har redan tagits i beslag. Kammaråklagare Fredrik Ingblad har begärt att domännamnen piratebay.se och thepiratebay.se inte längre ska få användas. Men rättegången kan få konsekvenser för fler webbplatser.

– Ett domännamn är ett hjälpmedel för en sajt. Används sajten för brottslig verksamhet så är domännamnet ett brottshjälpmedel, säger Ingblad.

Det är inte första gången en svensk domstol hanterar krav på att förverka domännamn. Men tidigare har kraven riktats mot den enskilde ägaren, som har blivit av med sin rätt att använda domänen. Efter en tid släpps den då för registrering på nytt, på samma sätt som om ägaren hade struntat i att betala räkningen.

Men denna gång har åklagaren riktat kravet direkt på stiftelsen Punkt SE, som ansvarar för hela registret över se-domäner. Om åklagaren får domstolen med sig så ska stiftelsen förbjudas att låta någon registrera dessa domännamn över huvud taget, alternativt överlämna domännamnet i statens ägo.

– Det är inte meningen att ålägga Punkt SE någon övervakningsfunktion. Det bästa är att staten tar över domänen, säger Fredrik Ingblad.

Besökare som går till thepiratebay.se skulle då kunna mötas av en webbsida från exempelvis polisen. I USA har nedstängda sajter hanterats på ett liknande sätt, med sidor där emblem från FBI och justitie-departementet syns tillsammans med ett budskap om att webbplatsen har tagits i beslag.

Frågan är mycket kontroversiell i Punkt SE:s ögon. Stiftelsens vd Danny Aerts har kallat kravet ”ineffektivt och oproportionerligt” och liknat det vid att ta bort gatuskyltar till alla fastigheter där det någonsin har begåtts brott. Punkt SE vill se sig som ett neutralt adressregister som inte tar ställning till vad som finns på enskilda webbplatser.

– Vi ser oss som en viktig del av internet, som en registerhållare. Men vi har inte med innehållet att göra, säger Elisabeth Ekstrand, chefsjurist på Punkt SE.

En sådan linje innebär att polisen måste ta andra vägar för att komma åt kriminella webbplatser. Oftast betyder det att söka upp servrarna rent fysiskt, vilket kan vara i princip var som helst i världen även om webbplatsen har en svensk .se-adress. Men om domstolen ger åklagaren rätt, och domen håller i högre instans, skulle det öppna för ett helt nytt sätt att komma åt olagliga webbplatser.

– Det är viktigt att detta prövas, därför har vi inte gått åklagaren till mötes. Vi behöver en rättspraxis, säger Elisabeth Ekstrand.

Fredrik Ingblad instämmer i att frågan är komplicerad.

– Det handlar om grundläggande rättigheter kontra behovet att förhindra brottslighet på nätet. Det är en balansgång, och ytterst får lagstiftaren ta ställning.

Linus Larsson linus.larsson@dn.se

Fakta.
The Pirate Bay

Fildelningssajten The Pirate Bay, som tillhandahöll länkar till upphovsrättsskyddat material för olaglig nedladdning, startade omkring 2004. Sajten blev snabbt uppmärksammad bland annat för sin kritik mot och arroganta attityd till upphovsrättsregleringen.

2010 dömdes tre av männen bakom sajten, Carl Lundström, Fredrik Neij och Peter Sunde Kolmisoppi, av hovrätten till fängelse i 4–10 månader och skadestånd på cirka 46 miljoner kronor. En fjärde, Gottfrid Svartholm Warg, kom aldrig till hovrättsförhandlingen, och tingsrättens dom på ett års fängelse och drygt 30 miljoner i skadestånd kvarstod därför.

Dn

Fakta. Omstridda sajter

The Pirate Bay

Världens kanske mest kända fildelningssajt som har stängts ner flera gånger. Har genom åren använt en rad olika domännamn, bland annat ett grönländskt.

Åklagaren driver nu förverkan av thepiratebay.se och piratebay.se som ett pilotfall.

XNT.nu
Fildelningssajt som stängdes 2011. Två män dömdes i tingsrätten till villkorlig dom och samhällstjänst för brott mot upphovsrätten. Samtidigt förverkades den ena mannens rätt att använda domännamnet.

IkonM
E-handelssajt som sålde kopior av designmöbler. Åtalades och fälldes i fjol för att ha sålt kopior av lampor. Användandet av ikonm.se förverkades.

p2ptv.se
Sajt som användes för att strömma video, exempelvis sportsändningar. Halmstads tingsrätt beslutade redan 2012 att domännamnet skulle förverkas för dess ägare. “

DN 11 feb 2015:

“Ordningsvakterna anmälda – misstänks för misshandel

Polisen har inlett en förundersökning om misshandel för båda ordningsvakterna i fallet med nioåringen som i fredags tvingades ned på marken av vakter på centralstationen i Malmö.

”Bilderna lämnar ingen oberörd”, skriver rikspolischefen Dan Eliasson i ett skriftligt svar till Barnombudsmannen Fredrik Malmberg som på tisdagen på sin blogg ställt frågor till rikspolischefen på grund av det videoklipp från händelsen som publicerats. Eliasson konstaterar i svaret att en för-undersökning är inledd, och att han inte kan gå närmare in på ärendet på grund av förundersökningssekretessen.

Fallet med nioåringen har väckt debatt om ordningsvakternas befogenheter, i synnerhet när det gäller barn. Pojken var på rymmen från ett HVB-hem tillsammans med en kamrat och hade tjuvåkt på ett tåg.

– Anmälan om misshandel gäller för båda vakterna som ska ha misshandlat pojkarna, säger Linda Plyem, informatör vid Skånepolisen.

Det var först efter att flera polisanmälningar kommit in från allmänheten under måndagskvällen som polisen påbörjade en förundersökning mot ordningsvakten. Den första bedömningen var att det inte fanns någon grund för ett allmänt åtal. Något som rättsexperten Sven-Erik Alhem ifrågasätter.

– Det krävs en mycket låg misstankegrad för att man ska vara skyldig att inleda en förundersökning. Nu försöker polisen komma undan genom att säga att det nu kommit in så många anmälningar, men det är irrelevant, säger han till TT.

Ett vittne berättar för DN att polisen inte var intresserad av att höra om det vakterna gjort mot pojkarna:

– När jag sprang ikapp en polis för att berätta vad jag sett frågade hon bara om jag hade sett hur det började, och det hade jag inte. Men jag ville att polisen skulle få veta att vakterna misshandlat pojken.

Enligt Skånepolisen hördes inga vittnen i fredags. Det är också oklart om pojken fick några skador i samband med ingripandet.

Den berörda vakten och hans kollega har tagits ur tjänst och vaktbolaget har startat en intern utredning. Svensk Bevakningstjänsts vd Anders Lönnebo säger att ingripandet på videon ser otrevligt ut men vill inte föregripa utredningen om vaktens agerande.

I Sverige finns omkring 9 500 ordningsvakter. De får sitt förordnande efter 80 timmars utbildning av polisen. Därefter har de rätt att avvisa, avlägsna eller omhänderta personer som stör eller utgör fara för den allmänna ordningen. När en situation inte kan lösas på annat sätt får de använda våld om det är försvarligt – även mot barn.

– Vårt rättssamhälle har gett ett visst våldsmonopol för ordningsvakter. Vi måste ha ett säkerhetstänk när vi arbetar och det är helt i linje att bruka våld där det behövs. Men man kan alltid fråga sig om behovet, säger John Lundström, chef för utbildarna av ordningsvakter i Stockholmspolisen.

John Lundström anser att två veckors utbildning ger vakterna en bra grund i yrket. Samtidigt framhåller han det är ett svårt och krävande arbete som ofta leder till att vakter, liksom poliser, blir anmälda för att ha tagit i för mycket.

– Om vakten är i en situation och måste fullfölja uppgiften att frihetsberöva någon kan tredje part anse att vissa saker känns fel. Men ofta har de inte sett vad som har startat händelsen och tycker att det ser överdrivet ut, säger John Lundström som uttalar sig generellt om yrket och inte om Malmöfallet.

Någon statistik över hur många ordningsvakter som får sina förordnanden återkallade har inte polisen, men John Lundström uppskattar att 20–30 vakter av runt 2 500 i Stockholmsregionen har blivit av med sin bricka det senaste året. Ett fåtal på grund av misshandel.

– Om det inleds en förundersökning kommer man ofta fram till att vakten hade rätt att bruka våld eller nödvärn, säger John Lundström.

Katarina Lagerwall katarina.lagerwall@dn.se

Fakta. Detta gör en ordningsvakt

Ordningsvakter ska hjälpa till att upprätthålla allmän ordning och får omhänderta personer som är berusade eller uppträder störande på allmän plats.

Utbildningen sker av polisen som även har tillsynsansvar. Vakterna har rätt att bära vapen som exempelvis batong och handfängsel.

Väktare blandas ofta ihop med ordningsvakter. Men väktare får bara ingripa på samma sätt som vem som helst i samhället, så kallat envarsgripande. Det kan vara att gripa en person som har begått brott som kan straffas med fängelse. Källa: Polisen “

DN 12 feb 2015:

“Hemliga papper visar: Så försvann Dagmar Hagelin

Regeringen i Argentina har släppt de hemliga dokumenten röran-de försvinnandet av Dagmar Hagelin. Dokumenten bekräftar miss-tankarna om att det var marin-officeren Alfredo Astiz som är ansvarig för mordet.

Rio de Janeiro.
Bland de hemliga dokumenten finns ett brev från den dåvarande svenske statsministern Thorbjörn Fälldin till Argentinas diktator Jorge Videla. Brevet är daterat den 3 april 1980 och Fälldin krävde att få veta vad som hänt med den svenska medborgaren Dagmar Hagelin som försvann 1977 i Buenos Aires. De hemliga dokumenten visar hur den argentinska ambassaden i Stockholm arbetade för att dölja vad som hänt och rapporterade hem till militärdiktaturen om hur svenska medier bevakade fallet.

Totalt är det 150 sidor av brev, telegram och anteckningar som det argentinska utrikesdepartementet gjort tillgängligt för allmänheten på sin hemsida. Offentliggörandet är en del i den process som presidenten Cristina Kirchners tagit initiativ till. Avsikten är att förklara vad som hände i Argentina under diktaturen mellan 1976 och 1983 då upp mot 30 000 personer beräknas ha dödats. Ett av dokumenten visar vad den argentinska ambassaden i Stockholm tyckte om den dåvarande svenske ambassadören i Buenos Aires. Enligt argentinska UD var fallet Dagmar Hagelin ”det enda den svenske ambassadören tänkte på” och poängterade att ”hans bror var en kommunist”.

Ett annat dokument visar hur argentinska UD försökte avfärda vittnesuppgifter om att Dagmar Hagelin synts vid liv i det argentinska tortyrcentret ESMA, som var inrymt i marinens tekniska högskola i Buenos Aires. Enligt vittnet blev Dagmar Hagelin senare förflyttad och avrättad.

– Man tror att hon avrättades en eller två månader efter att hon blev kidnappad, säger den argentinske människorättsadvokaten Luis Zamora till Buenos Aires Herald.

Zamora har varit Dagmar Hagelins pappa Ragnar Hagelins advokat i flera decennier och arbetat med att få veta vad som hände den då 17-åriga svenskan. Han är glad över att dokumenten äntligen offentliggjorts, men menar att de inte innehåller några nyheter.

– Dokumenten bekräftar bara det vi redan visste, säger Luis Zamora.

Dagmar Hagelin, som hade en argentinsk mamma och en svensk pappa, fördes enligt vittnen, bort av misstag den 27 januari 1977 i Buenos Aires. Hon hade lämnat sitt hem för att besöka en vän som var med i motståndsrörelsen. Samtidigt slog säkerhetstjänsten till mot det hus där vännen befann sig, i jakt på en blond motståndskvinna. När marinofficeren Alfredo Astiz såg den ljusa Dagmar Hagelin trodde han att hon var den efterlysta motståndskvinnan och sköt henne. Dagmar Hagelin träffades i huvudet och fördes till sjukstugan på tortyrcentret ESMA.

Människorättsgrupper tror att hennes liv slutade som tusentals andras under juntaåren i Argentina. Militären gav ett stort antal offer narkosmedlet pentotal för att de utan motstånd skulle gå ombord på försvarets Herculesplan. Över den väldiga flodmynningen Rio de la

Plata dumpades sedan de medvetslösa kropparna i Atlanten. Antagligen var det här som Dagmar Hagelin dödades.

För fem år sedan greps marin-officeren Alfredo Astiz för morden på Dagmar Hagelin, två franska nunnor och ytterligare två personer. Han var en av ledarna på tortyrcentret ESMA och gick under smeknamnet Den blonde dödsängeln. Astiz dömdes till livstids fängelse, som han avtjänar sedan 2011.

Sedan flera år har Astiz cancer i bukspottskörteln och har begärt att få bli förflyttad till ett militärsjukhus för att få bättre vård. Några lägre instanser accepterade hans begäran, men när ärendet kom upp till Högsta domstolen för två år sedan fick han avslag.

Den i dag 64-årige Alfredo Astiz menar att den sittande regeringen försöker döda honom genom att inte ge honom den vård han behöver.

Henrik Brandão Jönsson riojonsson@gmail.com

Fakta.

30 000 kan ha dödats

Under diktaturen i Argentina mellan 1976 och 1983 bedrevs ett smutsigt krig mot vänsteranhängare. I stället för att tvinga de oliktänkande i exil, vilket var vanligt under diktaturerna i Brasilien och Chile, försökte man att utrota motståndet genom att döda människorna.

Militären menar att 6 500 dödades i utrotningskriget, men människorättsorganisationer menar att det var så många som 30 000 människor som dödades under högerdiktaturen i Argentina. **DN “**

DN 12 feb 2015:

“Pappan: Såret börjar sakta läka

För Ragnar Hagelin, 82, är dottern Dagmars försvinnande för 38 år sedan ännu ett öppet sår. Men genom de senaste årens rättegångar är det ett sår som så sakteliga börjat läka.

– Att få se alla förövarna bakom Dagmars försvinnande dömas, det är mitt mål, säger Ragnar Hagelin.

Inom några månader väntas till slut dom falla i den sista av flera rättegångar rörande fallet. Ragnar Hagelin förklarar att det är så nära ett avslut han tror sig kunna komma. Hoppet om att återfå dotterns kropp för en begravning har han i princip gett upp. Troligen dumpades hon levande rakt ut i havet tillsammans med hundratals andra.

För honom innehåller de senaste dokumenten inga nyheter, men Ragnar Hagelin är ändå glad att de offentliggörs.

– Det känns viktigt, så att alla kan se vilka dåliga människor det var som styrde i Argentina. Och det känns också viktigt för att Dagmars minne ska bevaras, säger han.

Den långa kampen för att reda ut vad som hände dottern har skett i nära samarbete med svenska myndigheter. Karin Söder (C) var utrikesminister när Dagmar Hagelin försvann 1977 och berättar att fallet tog en stor del av hennes tid.

– Jag vet inte hur många gånger som Argentinas ambassadör var uppkallad eftersom vi ville ha klarhet i fallet, säger Karin Söder.

Svenska regeringen trodde på goda grunder, eftersom det fanns flera vittnen, att den 17-åriga flickan hade kidnappats. Men militärjuntan saboterade framgångsrikt alla försök att bringa klarhet i fallet, och utan hjälp från Argentinas regering var det svårt att gå vidare.

– Det var väldigt svårt att få reda på något mer. Även om vi gjorde vad vi kunde är det inte enkelt att arbeta med en diktatur, säger Söder.

Jens Kärrman jens.karrman@dn.se
Erik Olsson erik.olsson@dn.se”

DN 12 feb 2015:

“Fotbollsdomare gripna i razzia mot spelnätverk

Svensk matchfixning misstänks vara koncentrerad runt ett större nätverk. Polisen slog under tisdagen till på flera platser i södra Sverige och grep två fotbollsdomare. Samtidigt anhölls en av de två män som pekas ut som nätverkets nyckelfigurer. Även den andra misstänkte huvudmannen har delgivits misstanke om brott.

Samtliga fyra är misstänkta för grovt bedrägeri, tre för grovt givande av muta och en för grovt tagande av muta. Kammaråklagare Johan Lindmark är förtegen kring fallet.

– Jag kan bara bekräfta att tre av de här personerna greps och anhölls på tisdagen, säger Lindmark, som inte utesluter att det kan bli fler gripanden.

DN har flera gånger tidigare skrivit om misstankar runt uppgjorda fotbollsmatcher i Sverige. Polis och åklagare har utrett fallen sedan 2012 och hittat en koppling mellan många av de misstänkta matcherna. De brottsmisstänkta huvudmännen pekas ut som spindlar i ett nätverk av fotbollsspelare, domare och spelombud.

Tillsammans misstänks de ha tjänat mångmiljonbelopp på uppgjorda matcher under de senaste åren.

En person med insyn i utredningarna säger till DN att det är svårt att veta hur stor den löst sammansatta gruppen är, att det kan handla om – allt från tio till femtio personer, kanske fler.

Nätverket är koncentrerat till södra Sverige och har kopplingar till minst en mellansvensk stad. Dessutom har förgreningar utomlands kartlagts.

Den ene av huvudmännen, som är i 40-årsåldern och beskrivs som yrkesspelare, ställs nästa månad tillsammans med ytterligare sex personer inför rätta i en stor matchfixningsrättegång i Oslo. 2007 dömdes han till 2,5 års fängelse för grovt skattebrott och grovt bokföringsbrott i ett stort ekobrottsmål i södra Sverige.

Enligt åklagaren i det målet stod mannen tidigare bakom en spelbutik, som på kort tid blev en av landets största när det gäller omsättning. Åklagaren säger att en stor del av intäkterna från bolagen gick till spel.

– De här personerna spelade för enorma summor, säger han

I Norge åtalas mannen för att tillsammans med ytterligare en person ha mutat fem fotbollsspelare, varav två svenskar, med sammanlagt drygt 200 000 för att de skulle rigga minst två matcher i division 2.

Den andre av de utpekade huvudmännen i den svenska matchfixningshärvan är i 30-årsåldern och ett känt namn för polisen. Han har dömts till fängelse vid flera tillfällen och bland annat fällts för grov misshandel och dopningsbrott. I höstas utsattes han för ett attentat, men undkom oskadd.

På tisdagen ställdes han inför rätta för grovt vapenbrott och släpptes efter förhandlingen på fri fot. Enligt polisens utredningar är han en av huvudmännen i en känd kriminell gruppering med kopplingar till den organiserade brottsligheten.

I augusti 2013 reste mannen enligt polisens utredning till Stockholm för att tillsammans med flera andra män satsa drygt en halv miljon kronor på Svenska spels spelform Oddset i ett tiotal spelbutiker. På alla de kuponger som männen spelade ingick fyra fotbollsmatcher i division 1 respektive 2. Vinsten skulle ha blivit minst tio miljoner kronor, men Svenska Spel fattade misstankar kring de stora insatserna och larmade Svenska fotbollförbundet.

Samtliga fyra matcher misstänks ha varit uppgjorda, men spelet på den tredje matchen stoppades och resultatet i matchen blev heller inte det som storspelarna önskade.

Den yngre av huvudmännen har också varit föremål för den norska polisens intresse. Detta eftersom han har en nära koppling till en av de två svenska fotbollsspelare som står åtalade i matchfixningsrättegången i Oslo som inleds den 3 mars. De sju åtalade i det norska rättsfallet, varav fem är fotbollsspelare, riskerar upp till tio års fängelse.

Johan Lindmark vill inte avslöja vilka fotbollsmatcher som föranledde aktionen. Enligt vad DN erfar har polisen intresserat sig för två matcher i division 2, som spelades våren 2014 och som tidigare inte refererats till i medier som misstänkt uppgjorda.

Den yngre av de två gripna domarna var huvuddomare i båda matcherna. Vid båda tillfällena varnade och visade han ut ett osedvanligt stort antal spelare. Ett av lagen var även part i en av de tiotal matcher som Fotbollförbundet och Svenska Spel polisanmält sedan 2012.

Mannens advokat, Uno Karlsson, säger till DN att hans klient är helt oförstående till brottsmisstanken.

Den äldre domaren, som dömt i division 2 och även varit verksam som fotbollsledare i flera klubbar, beskrivs av källor till DN som en av de misstänkta huvudmännens högra hand. Han har också en nära koppling till den 24-årige man som i fjol ställdes inför rätta för misstänkta mutor inför superettamatchen mellan Gais och Värnamo 2013, det första målet av denna art i Sverige.

Mannen friades, men kammaråklagare Johan Lindmark, som även var åklagare i detta mål, har överklagat domen.

Jens Littorin jens.littorin@dn.se

Fakta.
Personerna polisen misstänker

Man i 40- årsåldern

Tidigare dömd till fängelse för grov ekonomisk brottslighet.

Ställs nästa månad inför rätta i Oslo i en omfattande match-fixningsrättegång.

Misstänks av polisen vara en av ledarna i ett nätverk som organiserar matchfixning i Sverige.

Man i 30- årsåldern

Tidigare dömd till fängelse för flera våldsbrott.

Enligt polisen en av ledarna för en kriminell gruppering.

Misstänks av polisen vara en annan av ledarna för det match-fixande nätverket.

Äldre domare

Har dömt matcher på division 2-nivå.

Har arbetat som fotbollsledare i flera klubbar

Yngre domare

Har dömt matcher på division 2-nivå.

Dömde 2014 en division 2-match som utreds av polisen

Det misstänka nätverket

Det handlar enligt källor till DN om ett löst sammansatta nätverk bestående av spelare, domare, klubbledare, spelombud och personer från kriminella kretsar.

Polisen misstänker att ett 30-tal personer kan ingå i grupperingen.

Så fungerar nätverket enligt polisen

1 Spelare och domare kontaktas av nätverket om att göra upp matcher. I vissa fall ”planteras” spelare i klubbar med avsikt att påverka lagkamrater, så kallad grooming.

2 Spelombud underlättar för nätverket att satsa stora summor.

3 Spelare kan erbjudas pengar i förskott eller att i efterskott få del av vinsten på spelet.

4 Genom kontakter i kriminella kretsar kan nätverket sätta press på spelare genom hot.

Anmälda matcher i Sverige

Fotbollsmatcher i Sverige 2012-14 som har polisanmälts för misstänkt matchfixning.

2012. Match i lägre serie.

2013. 3 matcher i superettan, 1 match i division 1, 5 matcher i division 2, 1 match i division 3.

2014. 1 match i superettan, 2 matcher i division 2. Ytterligare två division 2-matcher 2014 har varit föremål för utredning. “

DN 12 feb 2015:

“Härvan växer – målvakt gripen för matchfixning

Den nya matchfixningshärvan i svensk fotboll växte på onsdagen när även en fotbollsmålvakt delgavs misstanke om brott. Samtidigt får spelbolagen kritik för att man erbjuder spel på matcher i lägre divisioner.

Göteborg.
Polisens tillslag mot spelare, domare och de två utpekade huvudmännen i det nätverk som misstänks ligga bakom uppgjorda matcher har skakat om Fotbollssverige. Målvakten, som deltog i en match som väckt polisens misstanke, satt under onsdagen i förhör.

Sportchefen för klubben, som målvakten spelade för, säger att man tar avstånd från allt vad fusk och matchfixning heter, men han är inte förvånad över att det förekommer – särskilt i lägre divisioner.

– Det här handlar om spelare som kanske har en tusenlapp i ersättning. Då är det inte så konstigt om de frestas av att tjäna en extra hacka. Det är för jävligt, men så är det, sade sportchefen i en intervju med DN i höstas.

Han berättade att klubben informerar sina spelare om vad som är tillåtet och att det finns reglerat i deras kontrakt. Samtidigt menar han att regeln om att man inte får spela på egen match är lätt att kringgå. Han tycker att spelbolagen borde ta ett större ansvar.

– Jag kan inte förstå hur man kan ha division 2-matcher på Lången, sade ledaren.

Svenska Spel erbjuder spel på division 2 och uppåt medan många utlandsbaserade bolag har spel på division 3. NordicBet marknadsför sig som det enda bolag som erbjuder spel på division 4. Robin Olenius, företagets pr-chef, säger att det inte går att vinna stora pengar på detta spel eftersom bolaget har låga tak både när det gäller insatser och vinster på lägre divisioner.

– När du spelar på de här matcherna kan du vinna högst en tusenlapp medan taket är betydligt högre när du kommer till en Champions League-final, säger Olenius och förklarar att samma låga tak gäller för spel på till exempel antal frisparkar och varningar i en match.

Andra menar att denna typ av spel är inkörsporten till matchfixning och Svenska fotbollförbundet anser att icke matchavgörande moment inte borde gå att spela på eftersom det uppmuntrar till manipulation.

– Om laget inte har något att förlora på att man släpper till de första inkasten ligger det närmare till hands att frestas att manipulera en match, säger Anders Hübinette, förbundets jurist.

Han förklarar att förbundet för en löpande dialog med Svenska Spel, som också är förbundets sponsor, om vilka spel som är lämpliga.

– Vi har inga synpunkter på att man erbjuder spel på division 2. Tvärtom tycker vi att det visar att det finns en tilltro till de matcherna, säger han och tillägger att en restriktion kring vilka matcher som det ska kunna spelas på skulle vara svår att få igenom hos utländska bolag.

Svenska fotbollförbundet och Svenska Spel har sedan 2012 polisanmält ett tiotal matcher för misstänkt matchfixning. Hübinette säger att tisdagens avslöjande därför knappast kommer som en överraskning. Förbundet tar nu tillsammans med Riksidrottsförbundet krafttag för att stävja matchfixning och Hübinette anser polisens tillslag i veckan även visar att myndigheterna tar problemet på allvar.

– Vi tror oss ha en ganska bra bild av hur utbrett det här är, men samtidigt vore det naivt att tro att det inte fanns ett stort mörkertal, säger Hübinette.

Jens Littorin jens.littorin@dn.se

Fakta. Inte bara resultatet att spela på

Antalet spelbolag har ökat dramatiskt de senaste åren liksom antalet spelobjekt. Det är inte bara resultatet som spelarna kan slå vad om och möjligheterna har även ökat tack vare livespelet, insatser som görs på nätet under matchens gång.

Samtidigt erbjuder allt fler spelbolag spel på matcher längre ner i divisionerna. Svenska Spel har division 2- fotboll på Oddset. NordicBet har introducerat spel på division 4.

Många spelbolag har även spel på udda saker runt en fotbollsmatch, som till exempel hur många varningar det blir i en halvlek eller vem

som får nästa hörna. Kritikerna anser att dessa icke resultatbaserade spel ökar risken för manipulation. Spelbolagen menar att taket för insats och vinst på dessa spel är liten och att risken för manipulation är liten.

Enligt Darren Small, säkerhetschef på Sport-radar, en brittisk firma som specialiserat sig på att upptäcka matchfixning, arbetar matchfixare numera direkt från läktarplats, där man instruerar spelare på planen om hur de ska agera beroende på vilka oddsen på livespelet är.

Spelbolagen arbetar med varningssystem som slår larm om avvikande spelmönster. Detta ligger bakom flera av de polisanmälningar som Svenska Spel gjort av fotbollsmatcher.”

DN 12 feb 2015:

“ Brittiska myndigheter har hjälpt polisen i jakt på spår

Spel på utländska spelbolag ligger bakom den nya matchfixnings-härvan i svensk fotboll. Brittiska myndigheter har hjälpt svensk polis säkra bevis.

Göteborg.
Minst en av de fyra personer som suttit anhållna misstänkta för inblandning i den nya spelskandalen släpptes på onsdagen. Enligt kammaråklagare Johan Lindmark kvarstår misstanken om att de fem män, som delgivits misstanke om grovt bedrägeri och mutbrott, ligger bakom en eller flera uppgjorda matcher.

Lindmark säg att det uppgifter från andra utredningar och polisärt underrättelsearbete som ledde fram till tisdagens gripanden. Enligt vad DN erfar har polisen intresserat sig för två division 2-matcher som spelades våren 2014. Båda dömdes av den yngre av de två domare som är misstänkt och som nekar till brott.

Stora insatser ska ha gjorts hos minst ett utländskt spelbolag. Polisen har begärt assistans från brittiska myndigheter för att leta bevis.

– Det har säkrats elektroniska spår, säger Lindmark.

Han delar den bild som gavs i tisdagens DN av att matchfixningen i Sverige delvis är styrd av ett löst sammansatt nätverk, där två av de nu misstänkta kan ses som huvudmän.

– Personerna i det här nätverket har olika roller och uppgifter. Vissa är drivande och andra bara offer för omständigheterna. Vissa är fotbollsspelare och domare, som fungerar som dörröppnare och hjälper till att välja ut lämpliga personer att närma sig. Så finns det de som har muskler och kan stå för det våldskapital som ibland kanske behövs och sådana som lånar ut sina konton och går och hämtar pengar, säger Lindmark.

Enligt Aftonbladet hittades över 1 600 spelkvitton och en kulsprutepistol vid en husrannsakan hos en av de misstänkta männen. Några fler gripanden är inte aktuella i dagsläget.

Jens Littorin jens.littorin@dn.se “

DN 13 feb 2015:

“ Polisens hantering av it-brott granskas

Riksrevisionen inleder nu en granskning om hur polis och åklagare hanterar it-brottslighet. Myndigheten har fått indikationer på att det finns flera brister.

Antalet polisanmälningar om dataintrång har ökat kraftigt de senaste åren. Från 1 493 fall år 2009 till 11 010 fall år 2013.

Enligt Riksrevisionen har brott i it-miljö blivit ett växande problem och håller på att utvecklas till en ny typ av mängdbrott.

– Vi har lagt märke till att polisen och åklagare inte är tillräckligt effektiva att utreda denna typ av brott. Uppklaringen har sjunkit mer för dessa brott än för andra brottstyper. Samtidigt ökar de it-relaterade brotten. Den kombinationen är ju inte bra, säger Tina Malmberg, projektledare på Riksrevisionen.

De senaste månaderna har Riksrevisionen genomfört en förstudie och fått flera indikationer på bris- ter i rättsväsendets hantering av it-brott och it-relaterad brottslighet. Därför inleder man nu en större granskning med syfte att ta reda på om rättsväsendets arbete är effektivt och ändamålsenligt. En rapport beräknas bli publicerad i november.

DN genomförde i höstas en kartläggning av polisens hantering av it-brott. Den visade att utredningar om dataintrång läggs ned på löpande band – trots uppenbara bevis. DN granskade 2 124 polis-utredningar

från tre månader från 2013. Endast två ärenden ledde till att någon dömdes i domstol.

Ett mönster var att det fanns en utbredd kompetensbrist om it-frågor inom polisen. Ett ip-nummer, alltså datorernas egna telefonnummer, skrivs med siffror i fyra block – till exempel 123.45.67.89. Men i minst åtta utredningar under de tre månaderna hade polisen skrivit ip-nummer utan punkter, vilket gör bevismaterialet meningslöst.

Riksrevisionens undersökning kommer att fokusera på processen från anmälan av brott till beslut om åtal ska väckas.

– Vi kommer att göra en granskning och titta på några brottskategorier och se hur polis och åklagare jobbar med detta. Sedan gör vi som alltid fördjupande dokument-studier och tittar på statistik, säger Tina Malmberg.

Kristoffer Örstadius kristoffer.orstadius@dn.se

Fakta. Ökat hot mot Sverige

Riksrevisionen konstaterade i höstas att it-hoten mot Sverige ökar, men att regeringen och myndigheterna inte vidtar tillräckliga åtgärder för att skydda sig. ”Det här är bekymmersamt”, sade då riks-revisorn Claes Norgren till DN. Till exempel slog Riksrevisionen fast att ”arbetet med informationssäkerheten inte är ändamålsenligt, sett till de hot och risker som finns”. **DN “**

DN 15 feb 2015:

“Lars Vilks säker på att han var målet

Polis jagade sent i går kväll en misstänkt gärningsman efter ett attentat i Köpenhamn. En person dödades och tre skadades i vad som kan ha varit ett mordförsök mot Lars Vilks. Han deltog i en debatt om yttrandefrihet när minst 30 skott avlossades utanför entrén till kulturhuset där han befann sig.

Evenemanget ”Konst, blasfemi och yttrandefrihet” arrangerades i kulturhuset ”Krudttønden” på Österbro i Köpenhamn. Mötet inleddes med att Frankrikes ambassadör i Danmark berömde det danska stödet efter attentatet mot Charlie Hebdo. Innan ordet hann gå till den svenska konstnären Lars Vilks, som var inbjuden för att tala om konst och yttrandefrihet, avlossades de första skotten.

Palle Vedel, en av åhörarna, säger till tidningen Berlingske att deltagarna kastade sig ner på marken.

– Jag ringde polisen och skrek ”skicka allt ni har!”, säger Palle Vedel.

Lars Vilks, som är känd för kontroversiella konstverk exempelvis profeten Mohammed som rondellhund, fördes ut genom en bakdörr och gömde sig i ett kylrum tillsammans med Helle Merete Brix från danska Lars Vilks-kommittén.

– Jag låg i kylrummet och höll Lars Vilks i handen. Han var väldigt lugn. Vi berättade dåliga skämt för varandra. Hans livvakter gjorde ett fantastiskt jobb, säger hon till danska TV2.

Sent på lördagskvällen uttalade sig Vilks själv för nyhetsbyrån AP. På frågan om han trodde att det var han som var målet för attentatet svarade han: ”Vem skulle det annars vara?” Vilks sade också att han trodde att dådet inspirerats av terrorattentatet mot satirtidningen Charlie Hebdo den 7 januari.

För att komma in i lokalen krävdes att man passerade en metalldetektor. Gärningsmannen avlossade skotten utanför entrén och genom glasdörrar på framsidan.

Flera vittnen säger till danska medier att de såg gärningsmannen, som hade mörka kläder och automatvapen, utanför fönstren. Skotten började avlossas vid 15.30, säger satirforskaren Dennis Meyhoff Brink till Jyllands Posten.

– Vi hörde skott från entrén. Några sprang ut, men det vågade inte jag, för det sköts också utanför, säger han.

– Jag tror det sköts i ungefär två minuter. Kanske 30 skott allt som allt. En person blev skjuten i benet. Säkerhetspersonalen tillkallade förstärkning. De kom springande genom lokalen med dragna vapen och de fick ut Lars Vilks genom en bakdörr.

I en ljudupptagning som BBC publicerat hörs 40 skott. En man i 40-årsåldern ska enligt Köpenhamnspolisen ha dödats i skottlossningen. Tre poliser skadades, men skadorna ska inte vara allvarliga.

Mannen som dödades vid terrorattentatet sköts i bröstet, enligt vittnen på plats.

– Det såg ut som en likvidering. Vi försökte stoppa blödningen, säger ett vittne till tidningen Ekstra Bladet.

Vittnet, som ville vara anonymt, förhördes av polis efter att ha pratat med Ekstra Bladets reporter på plats.

– Det blödde kraftigt. I början andades han, men efterhand blev han svagare och till sist kunde vi inte upptäcka någon puls, säger vittnet.

Först talade polisen om två misstänkta, men när en bild från en övervakningskamera släpptes senare på kvällen handlade det om en ensam gärningsman.

Enligt polisen var den misstänkte 1,85 lång med ”arabiskt utseende”. Ett vittne beskriver dock honom som ”etniskt dansk” för tidningen Politiken. Något motiv till dådet är inte känt, men Lars Vilks kan ha varit måltavlan, enligt polisen.

Tidningen Politiken har talat med ett vittne som såg en av gärningsmännen när han försökte dölja sitt vapen bakom en tidning. Vittnet kom cyklande mot kulturhuset och trodde först att mannen var inblandad i något slags skämt.

– Han greppade vapnet, sköt många skott mot fönstren och vände sig sedan om och sprang. Det var helt galet. Han såg så normal ut, i 25–30-årsåldern, säger vittnet.

Säpo deltar i jakten på de misstänkta gärningsmännen.

– Vi har vidtagit aktiva åtgärder. Personal såväl i södra Sverige som i Stockholm har börjat arbeta, för att bistå den danska och svenska

polisen i arbetet. Vi har även kontakt med danska säkerhetstjänsten, säger Fredrik Milder, pressekreterare på Säkerhetspolisen, till DN.

Enligt Mildner bestod Vilks livvaktsskydd av svenska poliser.

– Vi följer ärendet och ser om vi kan bistå dansk polis på något sätt. Jag vill inte gå in på det som hän, säger Calle Persson, presstalesman på Skånepolisen, som ansvarar för att skydda Lars Vilks.

Efter attacken satte svensk polis in resurser vid Öresundsbron och vid Knutpunkten i Helsingborg.

– Om dansk polis behöver hjälp är de på plats och kan agera.

Ambassaden i Köpenhamn har varit i kontakt med dansk polis. Det finns inga uppgifter om att svenskar ska ha skadats, enligt Veronica Nordlund på UD:s pressjour.

Danmarks statsminister Helle Thorning- Schmidt, såg samlad men tagen ut när hon anlände till attentatsplatsen på kvällen. Enligt henne rör det sig om en terrorhandling:

– Danmark har i dag drabbats av en cynisk våldshandling. Allt tyder på att skottlossningen på Österbro var ett politiskt mord, och därmed en terroristhandling, sade hon.

– Vi står inför svåra dagar då vår enighet kommer att prövas. Men i Danmark kommer vi aldrig att böja oss för våld, sa hon vidare.

Statsministern Stefan Löfven uttryckte sitt stöd för Danmark:

”Allt tyder på att detta är ett politiskt attentat och därmed en terrorhandling. I detta läge vill jag utrycka min solidaritet med det danska folket och kraftigt fördöma alla försök att tysta den fria debatten. Tillsammans ska vi stå upp får yttrandefriheten. Inget ska få stoppa det fria ordet”, skrev han i ett pressmeddelande sent på lördagskvällen.

Svenska polisen stod kraftigt beväpnad vid Öresundsbron och kontrollerade fordon.

DN:s Anders Hansson var i går kväll knappt 100 meter från kulturhuset på Österbro. Han berättade att ett rejält polisuppbåd är på plats, liksom brandkår och militärer från Hemvärnet.

Emma Bouvin emma.bouvin@dn.se
Erik De La Reguera erik@delareguera.se
Juan Floresjuan.flores@dn.se
Fakta.
En omstridd konstnär

I augusti 2007 publicerade flera svenska tidningar teckningar av Lars Vilks där Muhammed framställdes som rondellhund. Teckningarna väckte omfattande protester, Vilks blev ett hatobjekt för islamister och kritiserades av andra för att ”sparka nedåt” mot utsatta muslimska minoritetsbefolkningar.

I oktober 2009 greps Colleen LaRose (Jihad Jane) i USA för planer på att mörda Vilks. Hon har erkänt och ska få sitt straff på måndag.

I mars 2010 greps sju personer på Irland misstänkta för planer på att mörda Vilks. Ett par personer ska få sitt straff i år.

I maj 2010 utsattes konstnärens hem, nära Höganäs, för ett brandattentat. Två unga män dömdes till fängelse i två respektive tre år.

I september 2011 greps tre män i Göteborg. De åtalades för att ha förberett ett mord på Vilks men friades i tingsrätt och hovrätt.

För bara ett par månader sedan fick satirtidningen Charlie Hebdo motta Guldhunden, ett pris instiftat av konstnären Lars Vilks. Tolv personer mördades och elva skadades sedan i attacken mot Charlie Hebdo den 7 januari i år. Innan de båda gärningsmännen sköts till döds uppgav en av dem i en intervju att motivet för dådet varit att ”hämnas profeten”.

Ytterligare fyra personer och en gisslantagare dödades i samband med ett relaterat gisslandrama i en livsmedelsbutik i östra Paris den 9 januari.

Efter attacken mot Charlie Hebdo, som väckt vrede och sorg runt om i världen, skärptes säker-heten runt Lars Vilks.

Säpo uppger att han haft svenska -poliser som livvakter under lördagens attackerade evenemang i Köpenhamn.

Dn “

DN 15 feb 2015:

“ Ökat hot mot islamistkritiker

Lars Vilks har länge levt under hot från jihadister och även tidigare varit måltavla för attentatsförsök. Lördagens tragiska händelse i Köpenhamn är det senaste exemplet på det hotets och hatets kultur som vuxit sig allt starkare.

Analys

Attacken mot satirtidningen Charlie Hebdo i Paris i januari utfördes av män utan direkt koppling till terrororganisationen Islamiska staten (IS) – även om Hayat Boumedienne, flickvän till en av gärningsmännen, nu sägs befinna sig på IS-kontrollerad mark.

Det är ännu inte heller klarlagt om de som ligger bakom lördagens attentat i Köpenhamn har kopplingar till IS eller någon annan jihadistorganisation.

Går det trots detta att säga att islamistkritiker lever farligare efter IS frammarsch det senaste året?

Svaret på den frågan är ja.

Genom Islamiska staten har den extrema takfiri-ideologin, idén att det är rätt att ta till våld mot dem som betraktas som avfällingar, fått stort och fritt spelrum. Hatet och dödsdriften som odlas inom rörelsen sprids via solida och brett upplagda propagandakanaler på nätets sociala medier.

Den som vill kan lyssna till Islamiska statens talesman Abu Muhammad al-Adnani när han uppmanar IS-anhängare att attackera såväl soldater som civila från västländer: ”Slå in hans skalle med en sten, eller slakta honom med en kniv, eller kör över honom med din bil, kasta honom från en höjd, stryp eller förgifta honom.”

Ett växande antal tar steget fullt ut och låter värva sig till ”kalifatets” expansionskrig i Syrien och i Irak. Minst 20 000 unga män (och en del kvinnor) från andra länder än där kriget förs finns numera i Islamiska statens sold, enligt uppskattningar från det amerikanska säkerhetsdepartementet Homeland security.

Minst 3 400 av dem som anslutit sig till terrororganisationen kommer från länder i västvärlden. Från Sverige kan upp till 300 personer ha rest till Irak och Syrien för att delta i strider på IS sida – i Danmark rör det sig om 110 personer, enligt landets säkerhetspolis.

De som återvänder till sina respektive hemländer är sannolikt traumatiserade och helt säkert exponerade för Islamiska statens syn på oliktänkande.

Så sent som i förra veckan informerade den danska justitieministern Mette Fredriksen folketingets justitieutskott om problemet med ”hemvändare” från Syrien och Irak. Enligt säkerhetstjänstens uppskattningar har 35 danska medborgare återvänt från Syrien och norra Irak under det senaste året där de deltagit strider. Än fler har deltagit i militär träning under Islamiska statens ledning och därmed skaffat sig praktiska kunskaper som skulle kunna användas för att genomföra terrordåd i Danmark.

Aktivister som Lars Vilks, som har kritiken mot islam som en central del av sitt konstnärskap, och Helle Merete Brix, mångårig motståndare till islamismen som ideologi och rörelse, är naturligtvis extra utsatta för det hatets och hotets kultur som skärpts på senare tid.

Avslutningsvis en motbild som kan behövas denna dystra tid: strax innan skotten föll i Köpenhamn ordnade flera hundra kristna och muslimer en gemensam manifestation i Göteborg. De bildade en halvannan kilometer lång mänsklig kedja mellan Göteborgs moské och Brämaregårdens kyrka. Syftet var att stärka banden och öka förståelsen mellan islam och den svenska kyrkan.

Erik Ohlsson erik.ohlsson@dn.se “

DN 15 feb 2015:

”Feg attack mot det öppna samhället”

“ Yttrandefriheten är under attack. Attentatet mot kulturhuset i Danmark kommer bara en månad efter Charlie Hebdo-dådet och en dag efter att män med nazistiska kopplingar greps utanför Expressen och Dagens Nyheter. – Det har blivit alltmer etablerat att ta till våld mot dem som tycker annorlunda, säger Ola Larsmo, ordförande i svenska PEN-klubben.

Samtidigt som en manifestation till stöd för hotade konstnärer och författare pågick på kulturhuset i Stockholm, utbröt skottloss- ning utanför ett kulturhus i Köpenhamn. Därinne fanns konstnären och debattören Lars Vilks, som tidigare hotats och utsatts för mordförsök.

För en månad sedan dödades tolv personer på satirtidningen Charlie Hebdos redaktion i Paris. I torsdags hölls en hearing i konstitutionsutskottet om journalisters och medieredaktioners säkerhet och på fredagen greps tre personer med koppling till nazistiska Svenska motståndsrörelsen, SMR, utanför Expressens och DN:s redaktioner. De misstänks för olaga hot mot grupp och förberedelse för grov misshandel.

Enligt SMR:s egen tidning var tilltaget riktat mot Expressen, som under veckan har granskat just SMR och Svenskarnas parti. Syftet ska ha varit att blockera alla utgångar för att få tag i reportrar som stått bakom granskningarna.

– Det har vuxit fram en hotkultur, på global nivå som gör sig gällande även i Norden. Det har blivit mer etablerat att ta till våld mot dem som tycker annorlunda, säger Ola Larsmo, ordförande i svenska PEN-klubben.

Debatten som Vilks deltog i arran-gerades av danska Lars Vilks-kommittén, vars ordförande är tidigare styrelsemedlem i Trykkefrihedsselskabet. Gruppen har under flera år pekat ut muslimer som samhällsförstörare och hot mot demokratin. Sällskapets ordförande Lars Hedegaard har exempelvis uttalat att muslimer ”våldtar sina egna barn” och att kvinnor enligt islam saknar värde.

– Det är farligt att utnämna en enskild grupp till det enda hotet. Efter Paris är man vaken för hotet från jihadister. Men i Sverige kommer de farligaste hoten än så länge från högerextremister. Det är egentligen en pseudodiskussion, det handlar om spelregler och om hur man ser på samhället över huvud taget. Metoderna och hoten mot människor som försöker tala fritt är lika, oavsett vem hoten kommer ifrån, säger Ola Larsmo.

Ola Larsmo anser att hoten mot yttrandefriheten är del i en internationell trend.

– Mönstret går igen, men med olika ideologiska förtecken. Skräckscenariot är att våldsbenägna grupper får diktera mer och mer av samhällsklimatet för att tysta oliktänkande, säger han.

Inrikesminister Anders Ygeman kallar Köpenhamnsdådet för ”en feg attack mot det öppna samhället, ett terroristdåd”.

– Tankarna går till den dödes familj och de drabbade, säger inrikesminister Anders Ygeman (S) till DN.

”Det är mycket allvarligt att det fria ordet attackeras igen. Att det sker i Köpenhamn, på ett möte där en svensk konstnär medverkat, påminner om att vi inte på något sätt är skyddade i vår del av världen. Vi måste alltid försvara det öppna samhället”, skriver Moderaternas partiledare Anna Kinberg Batra i ett pressmeddelande.

DN:s chefredaktör Peter Wolodarski säger att attentatet i Köpenhamn är ”extremt otäckt”.

– Det kommer en månad efter Charlie Hebdo och en dag efter att nazister sökte upp Expressens och DN:s gemensamma entré. Det är i denna kontext lördagens händelser måste ses. Hotet mot det fria ordet är en realitet, inte minst i Skandinavien. Säkerhetspolisen måste behandla denna fråga med ett helt annat allvar än tidigare, säger Peter Wolodarski.

Emma Bouvin emma.bouvin@dn.se “

DN 15 feb 2015:

“De som hatar öppenhet får aldrig diktera villkoren

Kommentar
I fredags anhölls tre svenska nazister misstänkta för hot mot tidningen Expressen. Polisingripandet utanför DN och Expressens redaktionslokal i Marieberg kunde se ut som en tanke: på lördags-eftermiddagen deltog jag tillsammans med bland andra kulturminister Alice Bah Kuhnke i en manifestation på Kulturhuset i Stockholm till stöd för svenska författare och konstnärer, av vilka flera vittnade om vidriga hot och trakasserier från högerextrema krafter.

Samtidigt som manifestationen pågick kom de första rapporterna om skottlossning mot ett möte i Köpenhamn, där den svenske konstnären Lars Vilks deltog.

Ironin, den bedrövliga ironin, kunde knappast vara svartare.

Den danska polisen utgår ifrån att skottloss-ningen, där en person dödades, var ett attentatsförsök riktat mot Lars Vilks. Det kommer i så fall knappast som en överraskning.

Attentatet mot satirtidningen Charlie Hebdo i början av januari har aktualiserat reflexen i den grundläggande konflikt som präglat världen sedan fatwan mot Salman Rushdie, den mellan en individs rätt att uttrycka sig och andra individers upprördhet över uttryckets innehåll.

Sedan Lars Vilks presenterade sitt projekt ”Muhammed som rondellhund” 2007 har det i delar av svensk offentlighet funnits en tendens att underskatta och relativisera hoten mot honom. De attacker och attentatsplaner som konstnären blivit föremål för de senaste åren har fått många att inte bara rycka på axlarna, utan vrida sig med hela kroppen. Vilks igen? Ska det vara något att bry sig om?

Lördagens attentat visar att det är det. Lars Vilks motiv är hans egna och han har möjligen inte burit upp yttrandefrihetens symboliska tyngd med samma grace som vissa skulle önska. Hans samröre med muslimofoba krafter hedrar honom inte men ändrar inte det faktum att hans liv står under konstant hot av ett enda skäl: för att han som konstnär skapat ett verk som misshagar religiösa fundamentalister.

Bara en dryg månad efter attackerna i Paris aktualiserar lördagens attentat att konflikten står mellan det öppna sam-hället och dem som hatar det. Och att de senare – i vilken skepnad de än uppträder – aldrig får diktera villkoren. En falsk vördnad för religion är inte detsamma som respekt för alla männi-skors rättig-heter. Självcensuren är alltjämt den största fienden. Gränsen mellan legitim religionskritik och illegitim rasism måste hållas.

Björn Wiman bjorn.wiman@dn.se “

DN 16 feb 2015:

”Stort behov förebygga radikalisering i Sverige”

“ Eftersatt läxa. För oss som följer jihadismens utveckling och som varnat för terror här hemma kommer inte attentatet i Köpenhamn som en överraskning. Vi behöver bättre förebyggande åtgärder i Sverige för att förhindra att personer radikaliseras, skriver forskarna Magnus Ranstorp och Peder Hyllengren.

Under lördagen skakades Köpenhamn av två terrorattentat, först mot en kulturdebatt om konst, hädelse och yttrandefrihet där Lars Vilks deltog, följt av en andra attack mot en synagoga vilka lämnade två döda och ett flertal skadade. Den troliga gärningsmannen sköts därefter ihjäl av dansk polis efter att ha öppnat eld vid en konfrontation.

I såväl Köpenhamn som i Paris för fem veckor sedan följde terrorn ett illavarslande mönster. Den första attacken har riktats mot den som gjort satir av islams profet Muhammed, andravågen har skett mot en judisk institution.

För oss som följer jihadismens utveckling och sedan flera år varnat för en utveckling där terrorn ”flyttar hem” kommer inte attentatet i Köpenhamn som en överraskning. Varningslamporna har blinkat röda för att något liknande ska ske under lång tid. Både danska PET och andra europeiska säkerhetstjänster har varnat för liknande attentat som involverar ensamagerande gärningsmän. Olika varianter på denna typ av attentat har eskalerat sedan attacken mot Mumbai 2008. Det har varit både avancerade planer som mot Jyllands-Posten och enklare attacker som mot satirtecknaren Kurt Vestergaard och det danska Tryckfrihetssällskapets ordförande Lars Hedegaard med tydliga kopplingar i tillvägagångssätt.

En ny attack mot Jyllands-Posten, vilken initialt publicerade Muhammedkarikatyrerna, är i dag ytterst svårt då tidningshuset är i det närmaste ett ointagligt fort. Kulturhuset där Vilks framträdde i helgen var däremot en svagare länk i säkerhetskedjan och skapade en mycket opportun måltavla för terrorister. Man kan fråga sig varför det saknades beredskap utanför lokalen, men i övrigt har den danska polisen agerat mycket kraftfullt vilket sannolikt räddade fler liv. De har också haft en omfattande polisiär närvaro vilket bidragit till att skapa trygghet under prövande omständigheter. Att den sannolika gärningsmannen snabbt hittades var betydelsefullt. En taxichaufförs tips till polisen blev den avgörande pusselbiten som ledde till gärningsmannens bostad. Den följande utredningen får visa om fler personer i något stadium varit del av attacken.

Den danska politiska ledningen har agerat resolut, statsminister Helle Thorning-Schmidt har varit tydlig med att Danmark står upp för demokrati och yttrandefrihet och att landet står enat som nation mot terror vilket skickat viktiga budskap om enighet och mot polarisering.

Både dansk och svensk säkerhetstjänst har hög kompetens och ett intensivt samarbete. De allra flesta attentatsförsök avvärjs i tid, men omfattningen av problemet börjar bli så stort att det blir en svår prioriteringsfråga vilka personer som ska bevakas. Vid exempelvis både attentatet i Paris samt i Ottawa, med IS-sympatisörer, i slutet av förra året hade gärningsmännen tidigare varit under bevakning. Men andra mer akuta hot medförde omprioriteringar. Så verkar det även ha varit i detta fall då danska myndigheter uppger att han varit på deras radar. Men att ha dygnetrunt-bevakning av en individ kräver en personalstyrka på 20–30 personer. När antalet potentiellt farliga personer växer i takt med ökad radikalisering och stridshärdade jihadister återvänder från Syrien hamnar vi i en situation som

Säpochefen beskrivit som att ”vi springer snabbare och snabbare”. Det är en signal som regeringen behöver ta på allvar, säkerhetspolisen är den sista försvarslinjen för ett fritt och demokratiskt samhälle.

Attentaten visar även betydelsen av att polisens beredskap för att bemöta pågående attentat av terrorister i stadsmiljö måste vara väl utvecklad. Hur snabbt och effektivt polisen förmår agera är avgörande för att rädda liv. Sedan attentatet i Kanada har ett direktiv gått ut till uniformerad polis och militär i Europa om ökad uppmärksamhet på att de själva kan utgöra måltavla vid framtida attentat.

Vi har sedan flera år sett ett stort behov av bättre förebyggande åtgärder i Sverige för att förhindra att personer dras till radikalisering. I Sverige befinner sig fortfarande dessa åtgärder på diskussionsstadiet. Det är en sent eftersatt läxa svenska kommuner har att göra. En av vinsterna med ett fungerande förebyggande arbete är att det skapar alarmklockor i systemet om personer har våldsbenägenhet. Det behövs parallella repressiva verktyg *samtidigt* som förebyggande insatser genomförs. Köpenhamn och Århus ligger långt före svenska kommuner i förebyggande arbete.

Återvändande jihadister från Syrien utgör en särskilt problematisk del av denna säkerhetsekvation. Säkerhetstjänster över hela Europa varnar för de risker de kan utgöra. I Storbritannien sker i det närmaste dagliga terrorrelaterade gripanden. I Sverige har vi haft en självmordsbombare och avvärjda attentat. Kommuner måste ta ett större ansvar i att utveckla ett strukturerat förebyggande arbete för att hitta lösningar på denna problematik och skapa förutsättningar för att motverka den polarisering som kommer i kölvattnet av eventuella terrorattentat.

I kölvattnet till de senaste årens utveckling har ett ökat antal judar i Europa dragit slutsatsen att Europa inte längre är säkert och flyttat till Israel. Utifrån samma logik har många publicister ägnat sig åt självcensur till vinsten av lugn och ro. Det är en utveckling som borde ha rönt en omfattande debatt men som i allt för stor utsträckning fått fortskrida i det tysta.

I valet mellan att skapa kontroversiell konst och lugn och ro valde Lars Vilks det föregående. För det har han fått betala ett högt pris, återkommande attentatsförsök och ett liv med konstant livvaktskydd. Man tycka bra eller illa om innehållet i denna, men det är hans och alla andras omistliga rätt i en demokrati att framföra det. För svensk del är Lars Vilks en person med omfattande hotbild. Det är viktigt att han får ett fortsatt starkt skydd och att det finns arenor i Sverige där även personer som lever under hot kan verka och framträda i trygghet.

Den 3 augusti 1914 gjorde den brittiske utrikesministern Sir Edward Grey följande observation när han tittade ut genom sitt fönster: ”Lamporna släcks över hela Europa. Vi kommer inte att få se dem tändas igen under vår livstid.” Sedan Jyllands-Posten publicerade Muhammedkarikatyrerna 2005 har yttrandefrihetens lampor i västvärlden släckts en efter en, en satirtecknare i taget, en filmproducent i taget och en publicist i taget. Det är en utveckling som borde stämma till eftertanke.

Vi står inför en dubbel utmaning där vi måste stå upp för yttrandefrihet och demokrati även under under hot och terror, å andra sidan måste vi strategiskt bemöta de mörka ideologiska krafter som kommer av oroshärdar i vårt närområde och med globaliseringens krafter skapar sekteristiska konflikter, spänningar och polarisering i våra städer.

Magnus Ranstorp, Forskningschef Centrum För Asymmetriska Hot- Och Terrorismstudier (Cats) Vid Försvarshögskolan, Leder Också Köpenhamns Expertgrupp För Att Motverka Våldsbejakande Extremism
Peder Hyllengren, Forskare Vid Cats, Försvarshögskolan”

DN 21 feb 2015:

”Skärp hanteringen av pass för att förebygga terrorresor”

“ Höj säkerheten. Attentatet i Köpenhamn och den skärpta hotbilden mot Sverige gör det nödvändigt med nya åtgärder mot terrorism och radikalisering. Gör det dyrare för den som tappar bort sitt pass att få ett nytt – och låt polisen kalla till samtal, skriver moderaterna Anna Kinberg Batra och Beatrice Ask.

Attentatet i Köpenhamn var en attack på såväl det öppna danska samhället som det fria ordet. En judisk församling i Europa har återigen utsatts för hat och dödligt våld.

Det avskyvärda terrordådet i vårt grannland påminner oss om att denna typ av hot är en verklighet även i vår del av världen. Attentaten i Köpenhamn och Paris ökar oron för våldsdåd också i vårt land. Sedan sprängningen på Drottninggatan 2010 har den hotbild mot Sverige som Säkerhetspolisen använder höjts. Utvecklingen i vår omvärld påverkar oss och läget är allvarligt.

Den terrorism och ökade radikalisering i vår närhet som vi nu ser är oacceptabel och kräver tydliga åtgärder. Sverige kan inte blunda eller vara naivt inför denna utveckling. Arbetet för att förebygga och bekämpa terrorism har pågått i många år och alliansregeringen tog flera viktiga initiativ. Enligt vår uppfattning krävs nu ytterligare åtgärder. Konkreta insatser behövs här och nu, samtidigt som det långsiktiga arbetet för att förhindra och förebygga terrorism och radikalisering måste förbättras.

Några delar är särskilt viktiga:

Åtgärder för skärpt hantering av svenska pass är nödvändiga. Den illegala användningen av svenska pass är ett problem som har uppmärksammats av polisen, EU:s gränsbyrå Frontex och av svenska utlandsmyndigheter. Närmare 60 000 borttappade pass anmäldes 2013. Det kan inte uteslutas att en del av dessa används för att underlätta för extremister att resa ut och in i landet.

Svenska pass är tekniskt avancerade och svåra att förfalska. Men det är lätt att få ut pass och de biometrikontroller som skulle avslöja när fel person använder värdehandlingen finns inte på plats i någon större utsträckning vare sig i Sverige eller på andra håll i Europa.

Alliansregeringen tillsatte en utredning som särskilt ska se över om reglerna vad gäller utfärdande av pass bidrar till att svenska pass blivit vanliga att utnyttja illegalt.

Vi anser att en skärpning av passhanteringen är nödvändig. Nya Moderaterna föreslår därför att polisen ska ges möjlighet att kalla till samtal den andra gången man anmäler sitt pass försvunnet och ansöker om ett nytt. I Finland har man ett liknande förfarande som haft goda resultat hittills. Det bör också prövas om högre avgifter kan minska omsättningen av pass. I dag kostar det 350 kronor att få ett pass utfärdat. Vi föreslår att en person bara ska kunna få ett pass utfärdat till den kostnaden under en femårsperiod. Ett andra pass ska kosta mer. Ansöker man om ett tredje pass bör avgiften höjas ytterligare

Säkerhetspolisen behöver få ökade resurser. Attacken i Köpenhamn visar att allvarliga hot finns i vår omedelbara närhet. Personer som

reser till Syrien för att strida för IS samt allt fler aktiva våldsbejakande och extrema grupper är andra exempel som innebär att kraven på bland annat Säkerhetspolisen ökat.

Alliansregeringen satsade betydande summor på att öka förmågan att möta hotet från terrorismen. Vi höjde exempelvis anslaget till Säkerhetspolisen med cirka 60 procent under nio år.

Vår bedömning är att svenska myndigheter under en kortare tid klarar av att hantera det nuvarande läget. Men inget tyder i dagsläget på att de utmaningar som finns när det gäller att säkra tryggheten i ett fritt och öppet Sverige kommer att minska. Därför vill vi att Säkerhetspolisen ges ökade resurser. Vi utgår ifrån att regeringen tar in och bereder det underlag som behövs för sådana beslut.

Bättre verktyg för att stoppa och förebygga radikalisering. Vi kommer aldrig att acceptera att människor i Sverige värvas till extrema grupper som begår vålds- och terrordåd. Alliansregeringen inledde ett långsiktigt arbete för att stärka Sveriges förmåga att hantera de nya hoten. Vi avsatte resurser till olika former av avhopparverksamhet från extrema organisationer och utsåg Mona Sahlin till nationell samordnare mot våldsbejakande extremism. Mer resurser tillfördes för insatser för att värna demokratin och arbeta förebyggande mot våldsbejakande extremism.

Vi måste nu gå vidare i arbetet med bättre verktyg för att stoppa och förebygga radikalisering. Frågan får därför stort utrymme i Nya Moderaternas pågående förnyelsearbete, där en arbetsgrupp bland annat ska se över den ökade radikaliseringen och vilka konkreta åtgärder som behövs för att möta de hot dessa grupperingar utgör. Det kan till exempel handla om ett förbättrat samarbete mellan de svenska myndigheter som på olika sätt kan medverka till att upptäcka att människor i Sverige radikaliseras och utgör ett hot.

Starkare internationellt samarbete. Långsiktigt måste vi utveckla de internationella samarbeten som finns för att förebygga och förhindra terrorattacker och radikalisering. Mer kan göras på EU-nivå. Polisen är beroende av information från andra medlemsländer för att öka möjligheterna att kunna ingripa i tid och utreda brott. För att kunna förebygga terrorattentat skulle möjligheten att kartlägga resmönster med hjälp av passageraruppgifter vara ett viktigt verktyg. Ett förslag från ministerrådet har behandlats i Europaparlamentet, men inte röstats igenom. Det är bekymmersamt att frågan legat stilla i flera år.

Vidare kan samarbetet inom Europol, som inrättats för att förbättra polissamverkan mellan EU:s medlemsländer i syfte att bekämpa bland annat terrorism, förbättras.

Vi förutsätter också att regeringen nu agerar handlingskraftigt i Europeiska rådet för att se till att samarbetet mot terrorism ytterligare kan fördjupas på EU-nivå.

Detta är några av de viktiga steg som nu krävs för att stärka Sveriges förmåga att möta de hot från terrorism och radikalisering som vi sett prov på den senaste tiden. Alla ska kunna känna sig trygga i Sverige, oavsett vem man är eller vad man tror på.

Anna Kinberg Batra, Partiledare (M)
Beatrice Ask, Ordförande Justitieutskottet (M) “

DN 22 feb 2015:

“Polisens utmaning: Den ensamma terroristen

De hyllas av IS och fruktas av säkerhetstjänster. I Sverige jagar en särskild underrättelsegrupp inom polisen de ensamma terrorisisterna. Men etiketten är missvisande, menar experter. Ensamvargen jagar nästan alltid i flock.

– Fråga inte efter någons råd och sök inte någons godkännande. Döda den otrogne vare sig han är civil eller militär.

Det inspelade meddelandet från Islamiska statens (IS) talesman Abu Muhammad al-Adnani försatte världens säkerhetstjänster på helspänn. Talet som sändes ut i september förra året är 45 minuter långt och mycket detaljerat.

– Slå in [den otrognes] skalle med en sten, eller slakta honom med en kniv, eller kör över honom med din bil, kasta honom från en hög höjd, stryp eller förgifta honom.

Islamiska staten har länge betraktats som ett hot, men främst i Syrien och Irak. Uppmaningen till IS-sympatisörer att på egen hand angripa civila mål i sina hemländer i Europa och USA ändrade på det.

– Nu har de gett sina sympatisörer carte blanche att slå till när och hur de vill. De behöver inte be om tillåtelse eller religiös vägledning, säger terroristexperten och forskaren Magnus Norell.

Den danske terroristen Omar Abdel Hamid el-Hussein – som uttryckt stöd för IS före attentaten – var precis en sådan person som terrorgruppen riktade sig till.

Även i Sverige finns hotet från ensamma terrorister, enligt Säkerhetspolisen (Säpo). Redan före attackerna i Danmark hade Sverige en förhöjd terrorhotnivå.

”Det kan handla om personer som återvänt från Syrien med både avsikt och förmåga att begå terrorattentat, eller om personer som planerat i ensamhet och på det sättet undkommit säkerhetstjänstens uppmärksamhet”, skriver Säpo på sin hemsida.

Tidigare har Säpo ansvarat för bekämpningen av våldsbejakande extremism. Nu har en del av uppdraget tagits över av Polismyndigheten och en särskild grupp på Nationella operativa avdelningens underrättelse-sektion.

Lars Öjelind är chef på underrättelsesektionen.

– Vårt mål är inte bara hemvändande islamister som krigat i Syrien eller Irak. Det kan lika gärna vara personer som Breivik eller potentiella skolskjutare, säger han.

Han vill inte uppge hur många personer som arbetar i den särskilda underrättelsegruppen. Den utgörs av både poliser och analytiker. Gruppen är liten men kan förstärkas med resurser utifrån vid behov.

Enligt Lars Öjelind är de hemvändande IS-krigarna lättare att hålla uppsikt över än många andra typer av ensamma gärningsmän, eftersom de ofta redan är kända av säker-hetstjänsten.

Svårare är det med dem som radikaliseras hemma på kammaren, utan fysisk direktkontakt med terror-grupper.

– De personerna är inte självmarkerande utan det krävs särskilda metoder för att upptäcka dem. Utan att avslöja för mycket handlar det väldigt mycket om spaning på sociala medier. Vad vissa personer skriver på olika forum och bloggar kan ge oss en förvarning, säger Lars Öjelind.

Under det dryga år som underrättelsegruppen funnits har den haft en handfull ärenden där larm-indikatorerna triggats.

– I ett fall har det även gjorts vapenbeslag som man undersökt om det har kunnat kopplas till någon ensamagerande. De personer som vi intresserar oss för har ofta förekommit i annan brottslig verksamhet tidigare. Men hittills har det inte lett till något, säger Lars Öjelind.

Den nya underrättelsegruppen arbetar med att ta fram metoder för att kunna upptäcka gärningsmän som annars flyger under radarn.

– Vi lär av utländska myndigheters erfarenheter. Men det finns fortfarande stora kunskapsluckor, säger Lars Öjelind.

Den ensamma terroristen är inte ett nytt begrepp. Islamiska staten försöker kapitalisera på ett fenomen som innefattar både den svenska självmordsbombaren Taimour Abdulwahab och den norska massmördaren och terroristen Anders Behring Breivik.

Exemplen går längre tillbaka i tiden, säger den amerikanske forskaren och författaren Jeffrey Simon som skrivit en bok om terrorismens ”lone wolves”, ensamvargar.

Timothy McVeigh som 1995 dödade 168 personer i ett bombattentat i Oklahoma city. Baruch Goldstein som 1994 sköt ihjäl 29 palestinier i Makpelagrottan i Hebron. Den svenske ”Lasermannen”.

– Men problemet växer hela tiden. Efter 11 september-attackerna 2001 fokuserade våra säkerhetstjänster på att identifiera och knäcka terrorceller. Men ”ensamvargar” kräver helt andra åtgärder. De kommunicerar inte med kända nätverk och går inte att komma åt med infiltratörer, säger Jeffrey Simon.

Åsikterna om vem som egentligen är en ensam terrorist går isär. I USA har det riktats kritik mot att enskilda vansinnesdåd kallats för terrorism, trots att personen som utfört dem är psykiskt sjuk och saknar faktiska kopplingar till någon terrororganisation.

Magnus Norell vänder sig mot själva uttrycket ”ensamvarg”.

– Det är den sämsta metaforen jag kan tänka mig. De här personerna kanske är ensamma om att utföra själva terrordådet, men de är inte ensamma om sin ideologi. De är en del av en rörelse som både bekräftar dem och manar på dem. Tror man att de är ensamma galningar så kommer man inte att lyckas stoppa dem.

I IS-meddelandet från september förra året säger talesmannen att västerlänningar ska frukta gruppens anhängare var de än är:

– Ni kommer att betala priset när ni går era gator, tittandes höger och vänster, av rädsla för muslimerna. Ni kommer inte att känna er säkra ens i era egna sovrum.

Magnus Norell säger att skräcken för den ensamma terroristen som kan slå till när och var som helst är ett minst lika viktigt vapen för IS som själva terroristen.

– Det är precis därför man går ut med de här uppmaningarna. Det skapar en oro och osäkerhet som kan leda till nya konflikter mellan folkgrupper. Man ska inte kunna lita på någon eller vara säker någonstans, säger han.

Spelar inte journalister, experter och politiker med i terrorspelet när vi fokuserar så mycket på det då?

– Frågan är vad som är alternativet – att inte prata om det alls? Det var ungefär det som hände efter det misslyckade försöket på Drottninggatan. Men pratar vi inte om det har vi ingen mental beredskap alls när det sker nästa gång.

Mikael Delin mikael.delin@dn.se

Gärningsmän som handlat på egen hand:

Omar Abdel Hamid el-Hussein
När: 14 februari 2015.
Var: Köpenhamn, Danmark.
Under ett dygn sköt den danska terroristen två personer till döds: en regissör utanför ett möte där bland andra Lars Vilks medverkar, och en vakt utanför en judisk konfirmationsfest. Han har tidigare sagt att han vill strida för IS. Utredningen pågår fortfarande och alla kopplingar är inte utredda.

Man Haron Monis
När: 15 december 2014.
Var: Sydney, Australien.
Man Haron Monis hade tidigare skickat hotfulla brev till familjemedlemmar till soldater som dödats i Afghanistan. I december 2014 tog han tio personer som gisslan på ett kafé. Han krävde bland annat en IS–flagga och att få prata med premiärministern. Under ett fritagningsförsök dödades han och två ur gisslan.

Dzhokhar och Tamerlan Tsarnaev
När: 15 april 2013.
Var: Boston, USA.
De två bröderna utförde en bombattack mot Boston marathon med hjälp av tryckkokare. Tre personer dödades i explosionen och senare även en polis. Tamerlan Tsarnaev sköts ihjäl av polis. Den yngre brodern står inför rätta. Han hävdar att de inte fått hjälp utifrån utan att de lärt sig göra bomberna på nätet.

Anders Behring Breivik
När: 22 juli 2012.
Var: Oslo och Utøya, Norge.
Under en dag detonerade Breivik först bomber i regeringskvarteren i Oslo som dödade åtta personer. Sedan åkte han till ett ungdomsläger på ön Utøya där han sköt ihjäl 69 personer, de flesta ungdomar. Breivik ser sig själv som korsriddare i en global motståndsrörelse mot islam och ”kulturmarxister”.

Mohammed Merah
När: Mars 2012.
Var: Montauban och Toulouse, Frankrike.
Under två veckor utförde den 23-årige Mohammed Merah tre attacker mot soldater och franska judar i städerna Montauban och Toulouse. Bland de sju offren fanns tre judiska skolbarn. Den tidigare

småbrottslingen misstänks ha radikaliserats i fängelse. Han sköts till döds i en eldstrid med polisen.

Taimour Abdulwahab
När: 11 december 2010.
Var: Stockholm, Sverige.
Bland tusentals människor ute i julhandeln utlöste Taimour en bomb som han bar på sig. Gärningsmannen dödades själv av explosionen, men ingen annan skadas. Några minuter före attacken skickades ett hotfullt mejl till Säpo och TT: ”Nu har islamiska staten uppfyllt vad de har lovat er”, stod det bland annat.

Peter Mangs
När: Grips den 9 november 2010.
Var: Malmö, Sverige.
Den svenska serieskytten Mangs dödade och försökte döda människor i Malmö under flera år. Flera av offren har invandrarbakgrund och Peter Mangs hyllas också av den norske terroristen Breivik som ser honom som en ”stor motståndsman”. Han prövades aldrig under terrorlagstiftningen, men dömdes till livstid för sina brott.

Nidal Malik Hasan
När: 5 november 2009.
Var: Fort Hood, Texas, USA.
På militärbasen Fort Hood gick majoren och psykiatern Nidal Malik Hassan till attack mot sina kolleger. Han dödade 13 och skadade 30 i vad som kallas det värsta terrordådet i USA sedan 11 september-attackerna. Före dådet hade han mejlat flera gånger med den radikala islamistiska imamen Anwar al-Awlaki. “

DN 23 feb 2015:

“ Langarna kom snabbt tillbaka efter tillslaget

Den internationella polisoperationen mot Sveriges största knark-sajt kallades för ett hårt slag mot den organiserade droghandeln. Men DN:s kartläggning visar att de största langarna var tillbaka efter bara några dagar. ”När man såg att inga stora säljare åkte fast kom köparna tillbaka”, säger en av dem till DN.

I en hemlig operation med FBI och Europol stängde den svenska polisen den ökända drogmarknaden Flugsvamp i november förra året. Sajten låg på darknet, den skyddade del av internet som kräver särskilda program hos användaren. Där samlades en stor del av Sveriges största internetlangare.

Polisen såg den lyckade operationen som ett bevis på att langarna inte längre kunde känna sig säkra någonstans.

– Det är väldigt många ungdomar som handlar där och tror att det är säkert. Sajten Flugsvamp har utgjort en mycket stor del av den svenska drogmarknaden. För oss är det väldigt viktigt att kunna stoppa den, sade Sören Clerton som ledde den svenska delen av operationen vid dåvarande Rikskriminalpolisen.

I operationen stängdes totalt 400 sajter, beslag gjordes till ett värde av 1,7 miljoner kronor och 17 personer greps runt om i världen. I Sverige utreds nu tre personer med kopplingar till den svenska sajten.

Men operationen blev inte den stora framgång som polisen hoppats på. I stället har den blivit ett tydligt exempel på hur svårt det är att stoppa den organiserade droghandeln på nätet. DN:s kartläggning visar att majoriteten av de mest aktiva knarklangarna på sajten Flugsvamp nu är tillbaka och säljer droger precis som förut.

De flesta har helt enkelt flyttat till en annan känd internationell marknadsplats på darknet. En av de mest kända langarna dök upp där bara fem dagar efter att polisen stängde Flugsvamp.

”Kvalitet, kundservice och en bra stealth (”diskretion”, reds anm) är mina kännetecken. Goda affärer är affärer där alla parter är nöjda”, skriver langaren och lovar ett bra kilopris på amfetamin.

Att döma av köparnas kommentarer på darknetsajten fortsätter knarkaffärerna obehindrat. De andra langarna följde efter. DN:s kartläggning visar att de flesta var i gång igen inom en vecka. Eftersläntrarna var tillbaka efter en månad.

Langarnas riktiga identiteter hemlighålls med avancerade säkerhetsarrangemang. All betalning sker med internetvalutan bitcoin, och all kommunikation sker via darknet eller med krypterade mejlprogram. Drogerna skickas anonymt med vanlig post.

DN har ändå kunnat följa langarnas flytt på darknet genom deras användarnamn, krypteringsnycklar, diskussioner mellan drogköpare på forum och försäljarnas egen reklam.

”Skeppas från Sverige, ingen förväntar sig något illegalt härifrån eftersom vi har extrem säkerhet kring vad som kommer in i landet”, skriver en av knarklangarna som försöker locka utländska kunder på den internationella marknadsplatsen.

DN har varit i kontakt med en av de största svenska langarna på darknetsajten. Genom den krypterade meddelandefunktionen berättar langaren att polisens tillslag mot Flugsvamp påverkade den svenska droghandeln, men att konsekvenserna var kortvariga:

– Bortfallet var i början stort och många var nog rädda att handla på detta sättet. Allt eftersom har många hittat till [den andra sajten] när man sett att inga stora säljare åkt fast, säger langaren.

Den anonyma langaren säger att det ändå var kännbart när Flugsvamp försvann.

– Det har kostat blod, svett och lite tårar att nå tillbaka till den nivån.

Det är omöjligt att veta hur mycket de aktiva langarna säljer. På en slumpvis vald vardag fanns det drygt 600 annonser om olika droger från svenska langare på den internationella marknadssajt dit de flesta valt att flytta sina affärer.

En majoritet av de annonserna är skrivna på svenska och riktade till svenska eller skandinaviska kunder. De gäller allt ifrån enstaka piller till 100 gram kokain för drygt 60 000 kronor.

Kunderna har också möjlighet att lämna omdömen om sina langare. De största langarna har mellan 600 och 800 omdömen från nöjda eller besvikna kunder.

Många av drogerna som säljs är potentiellt livsfarliga vid överdos, och den som innehar stora kvantiteter av dem riskerar också många år i fängelse. Men kundernas kommentarer kunde lika gärna gälla beställningar från vanliga e-butiker.

”Mycket bra paketering helt utan krossade piller, prima varor och två extra gör att man blir glad i själen!”, skriver en nöjd kund.

Polisledningen var inledningsvis mycket belåten över operationen som stoppade Flugsvamp. I dag är operationsledaren Sören Clerton mer återhållsam.

– När vi slog till visste vi inte hur stor effekt det skulle ha. Men visst, nu kan vi konstatera att det blir en stunds förvirring. Sedan hittar man nya vägar. Det här kanske bara blir ett kortare avbräck.

Tre personer är visserligen under utredning och misstänks ha sålt droger via sajten. Men när DN frågar om utredningen visar det sig att de tre langarna hade gripits oavsett deras samröre med Flugsvamp.

– Det stämmer, vi har inte kommit åt någon genom att stänga ned sajten. Men utredningen pågår ju fortfarande och det är många länder inblandade. Det är för -tidigt att göra en bedömning av vad hela -operationen gav, säger Sören Clerton.
Mikael Delin mikael.delin@dn.se

Fakta.
Så gjordes DN:s granskning

Darknet är en skyddad del av internet som kräver särskild programvara och där all kommunikation är krypterad. Det gör det mycket svårt att följa enskilda individer.

DN har ändå kunnat kartlägga flera av knarklangarnas rörelser – hur de flyttat från drogmarknaden Flugsvamp och etablerat sig på nya platser på darknet.

Kartläggningen har bland annat skett genom att jämföra de krypteringsnycklar som langarna använder för att kommunicera med köparna. I de fall som krypteringsnycklarna bytts ut har flera köpare gått i god för att det ändå är samma langare.

Via öppna forum som Flashback har säljarna själva ansträngt sig för att meddela köparna att de nu gör affärer igen – oftast under samma namn som tidigare. Köparna har även ett omdömessystem för att ”godkänna” pålitliga säljare. “

DN 23 feb 2015:

”Ett hänsynslöst beteende”

“ Drogsäljarna på nätet är jämstarka konkurrenter med langarna på gatan. Men de medför nya risker, anser kriminalinspektör Annika Ljung.

Annika Ljung är gruppchef vid narkotikasektionen i Stockholm. Hon säger att droghandeln på nätet hela tiden fortsätter att växa och nu konkurrerar med gatulangningen över hela landet.

Hon deltog inte i operationen som stängde darknetsajten Flugsvamp, men är inte förvånad av resultatet i DN:s kartläggning som visar att de flesta av de stora langarna var tillbaka efter bara några dagar.

– Det är otroligt tråkigt eftersom det ligger mycket jobb bakom att stänga ned en sajt. Men det är ett fenomen vi känner igen. De här sidorna är inte aktiva så länge, utan säljarna flyttar och byter skepnad.

DN:s granskning visar hur langarna på darknet gör ogenerad reklam, lovar smakprover och pengarna tillbaka om paketet försvinner. Annika Ljung säger att internetlangarna mycket medvetet väljer en annan framtoning än langarna på gatan.

– De anser sig snarare vara businessmen. Det är klart att har man en trevlig och kundvänlig sida som inger förtroende hjälper det till att locka kunder, säger hon.

Men det är en kundomsorg som bara finns på ytan, enligt Annika Ljung.

– Internetlangarna står för ett hänsynslöst beteende. De har ingen aning om hur unga personer de säljer till eller hur de mår. Ibland vet de inte ens själva vad de säljer. Jag tycker det är fruktansvärt, säger hon.

Hon säger att det är svårt att komma åt langare som hela tiden rör på sig, och som skyddar sig med krypteringar på utländska servrar. Men att langarna sprungit ifrån polisen håller hon inte med om.

– Vi har personal som arbetar med det här varje dag. Vi har ganska bra koll och det kommer att ge resultat.

Mikael Delin mikael.delin@dn.se

DN 23 feb 2015:

“ De grövsta brottslingarna klarar sig ofta

Som vanligt när polisen spränger kriminella, internetbaserade nätverk slipper storspelarna undan. Att bara bottenskiktet åker dit är mer regel än undantag.

Analys.
När drogsajten Flugsvamp stängdes ned i höstas lyfte polisen fram det som en stor seger. Men som DN i dag kan visa blev resultatet kortvarigt. Efter bara några månader är handeln i gång igen på andra sajter. Enorma mängder droger erbjuds till försäljning via anonymiserade sajter där man betalar med digital valuta.

Mönstret är välbekant från andra utredningar av brottslighet på nätet. Ofta lyckas polisen väl med att stänga ned sajter och nätverk. Men i den mån personer grips och ställs inför rätta handlar det mest om människor från brottslighetens bottenskikt, de som tar riskerna men inte tjänar de stora pengarna.

Det gäller nästan oavsett vilken brottslighet på nätet man talar om. När attackerna mot svenska internetbanker pågick som mest greps hundratals personer och ställdes inför rätta. Men nästan undantagslöst var det målvakterna, de som upplät sina konton för att slussa stulna pengar, som åkte dit.

De verkliga hjärnorna bakom brotten tros befinna sig på tryggt avstånd i andra länder. Samtidigt är det de som tog merparten av miljonerna från bedrägerierna.

Detsamma gäller när polisen har slagit till mot kreditkortsligor. Det är personerna som gör skitjobbet som åker dit när de står vid bankomater med en trave stulna kort i näven. De som köper och säljer stulna kortnummer på grossistnivå slipper däremot ofta undan. De vet att undvika farliga situationer.

I undantagsfall har man kommit längre. Framför allt har amerikansk polis några gånger lyckats ta sig hela vägen till brotts-pyramidens topp. För ett par år sedan stängdes några av de största forumen för handel med stulna kortuppgifter, som Darkmarket och Cardersplanet. Då fick flera av grundarna kännbara fängelsestraff.

Men att komma åt andra än småtjuvarna krävde flera månader av infiltration som bara kunde genomföras med hjälp av informanter. Skulle svensk polis försöka något liknande skulle de röra sig mot en juridisk gråzon i brottsprovokationens trakter.

Dessutom har fler tagit till sig teknik för att hålla sig anonyma. Det brukar vara de mer rutinerade, tyngre brottslingarna som är bäst på att dra nytta av den, medan de gärna låter underhuggare ta riskerna.

Därför är det inte förvånande att samma sak upprepar sig inom droghandeln på nätet. Tekniken för att undvika spårning är densamma. Drivkraften i form av snabba pengar likaså.

Nu visar det sig alltså att ännu en parallell kan läggas till listan: De stora handlarna var inte de som greps. När det började osa hett kunde de snabbt dra sig undan, bara för att starta verksamheten på nytt kort därefter.
Linus Larsson linus.larsson@dn.se “

DN 24 feb 2015:

”Nya polisenheter ska skydda de demokratiska friheterna”

Ambitionshöjning. Polisens arbete mot brottslighet som hotar grund-läggande fri- och rättigheter ska förstärkas. Tre nya enheter i storstadsregionerna ska arbeta med utredning, underrättelse och utveckling av metoder för att förebygga brott som hotar det öppna samhället, skriver rikspolischefen Dan Eliasson.

Hoten mot vårt öppna samhälle och våra grundläggande fri- och rättigheter känns allvarligare än på länge. Attentat och hot mot moskéer och synagogor i svenska städer, attacken mot tidningsredaktionen Charlie Hebdo i Paris och nu senast dödsskjutningarna i Köpenhamn. Samtidigt ser vi en oroande utveckling i Mellanöstern – dit även unga svenskar reser för att strida, sporrade av religiös fanatism.

Hot och angrepp mot religiösa och etniska minoriteter är ett allvarligt problem. Vi ser också att politiker, journalister och konstnärer utsätts för sina åsikters skull. En jordmån för åsikterna återfinns i internets träskmarker. Här odlas en hätsk ton mot de som står upp för alla människors lika värde.

Det fria ordet och den öppna debatten är grundbultar i vårt demokratiska samhälle. Likaså rätten att fritt uttrycka sin religiösa tro, att visa sin sexuella identitet eller att accepteras för den man är, oavsett ens etniska ursprung. Avsikten från de som angriper de grundläggande värdena är att skrämma till tystnad och passivitet. En metod är att attackera de som anses representera den fria tanken, konsten och den personliga friheten. Även de som handgripligen skyddar de rättigheterna, som rättsväsendets företrädare, angrips.

Det är bakgrunden till att svensk polis nu utvecklar arbetet för att slå vakt om och skydda det öppna demokratiska samhället. Det är en ambitionshöjning från polisens sida. De metoder som polisen redan använder ska förfinas och nya initiativ är under utveckling. En viktig signal är att polisen tar ett samlat grepp kring brott som hotar de grundläggande fri- och rättigheter som rör vårt öppna samhälle. Hatbrott i alla former, hot mot förtroendevalda, hot mot medieredaktioner och liknande brott ska hanteras som en helhet i ett större sammanhang.

De tre storstadsregionerna inom polisen ska inrätta och utveckla särskilda enheter som arbetar med brott som hotar de grundläggande fri- och rättigheter som rör vårt öppna samhälle. Övriga polisregioner får också i uppdrag att inrätta en sådan förstärkt förmåga. En viktig uppgift blir att utveckla metoderna för att utreda och förebygga dessa brott. Stödet till brottsutsatta ska också utvecklas.

Alla polisregioner ska utveckla de förtroendeskapande och trygghetsfrämjande åtgärderna kring brott mot grundläggande fri- och rättigheter. Kontakten och dialogen med trossamfund, massmedia, politiska partier och idéburna organisationer ska förbättras. Arbetet startade redan efter den senaste tidens angrepp och hot mot moskéer och tidningshus. De insatserna ska fördjupas och förstärkas ytterligare.

Underrättelsearbetet och uppföljningen ska utvecklas. En gemensam definition av hatbrott har tagits fram i samverkan med Brottsförebyggande rådet och åklagarmyndigheten. De nationella lägesbilder som polisen tar fram tillsammans med Säkerhetspolisen ska utvecklas och i större utsträckning ta in brott som kan riktas mot trossamfund och mediehus. En viktig målsättning är att få en bättre bild av denna brottslighet och att minska mörkertalen.

Polisen har fördjupat sin samverkan med Säkerhetspolisen. Det handlar både om att bli bättre på att utbyta information och att bistå varandra i det operativa arbetet med att utreda och förebygga brott mot grundläggande fri- och rättigheter. Samverkan ska också fördjupas med andra nationella och lokala myndigheter.

Ett nytt nationellt IT-brottscentrum planeras. Centrumet ska möta nationella och internationella krav kring resurser och kompetens för den alltmer komplexa IT-relaterade brottsligheten. Det stärker förmågan kring de brott som hotar de grundläggande fri- och rättigheter som rör vårt öppna samhälle ytterligare.

Polisen ska ta större plats i dialogen kring dessa frågor. Vi vill tydligt markera var gränserna går. Allmänheten ska känna till att brottsliga handlingar inte passerar obemärkt och att polisen erbjuder stöd och hjälp till utsatta. Det är också viktigt att allmänheten har kunskap om våra grundlagar och polisens skyldighet att försvara demonstrations- och mötesfriheten.

Hela arbetet ska byggas underifrån och bedrivas lokalt i nära samverkan med andra myndigheter och samhällskrafter. Det blir en central del i polisens nya inriktning, med förstärkt lokal närvaro och satsning på det vi kallar medborgarlöften. Det senare innebär att polisen tillsammans med andra lokala krafter tar fram tydligare mål för det lokala polisarbetet.

Skyddet av det öppna demokratiska samhället är ett ansvar för oss alla. Det räcker därför inte med att bara polisen arbetar med dessa frågor. Andra statliga myndigheter, kommuner, politiska partier, frivilligorganisationer, fackliga organisationer, idrottsrörelsen, massmedia, näringslivet, universitet och högskolor och många fler måste känna ett ansvar för denna centrala demokratifråga. Även enskilda människor kan bidra, med sitt civilkurage och sin medmänsklighet.

Mitt i allt detta får vi inte glömma att Sverige är ett av världens mest toleranta och öppna samhällen. I de breda folklagren har synen på invandring, mångkultur, respekt för sexuell läggning och fri religionsutövning utvecklats i en alltmer tolerant riktning. Men denna tolerans och öppenhet måste hela tiden försvaras.

Polisen som organisation har ett särskilt stort ansvar att omfamna dessa värden. Vårt arbetssätt och bemötande måste uppfattas som legitimt och förtroendeingivande. Det handlar till exempel om hur vi använder våra tvångsmedel, hur vi bemöter brottsutsatta och hur vi hanterar känsliga personuppgifter i våra spaningsregister. I den sista frågan pågår ett stort arbete inom Polismyndigheten för att bättre garantera integritetsskyddet i polisens behandling av personuppgifter.

Jag hoppas att alla goda krafter är villiga att stå upp för de grundläggande fri- och rättigheter som utgör en av grunderna för den svenska statsbildningen. Då kan det demokratiska samhället behålla initiativet i denna viktiga framtidsfråga.

Dan Eliasson, Rikspolischef “

* Pengar. Skatt, bidrag, finanser, pensioner, försäkringar.

Politik för finans-, finansmarknads- och socialförsäkringsministrar.

I regeringen hanteras problemen av

Finansdepartementet

Finansdepartementets ansvarsområden

- Finanspolitik
- Finansmarknad
- Företag med statligt ägande
- Internationellt ekonomiskt samarbete
- Kommuner och landsting
- Långtidsutredningar
- Prognoser och nyckeltal
- Skatter
- Spelfrågor
- Statens budget

Finansdepartementet

- Kort om våra ansvarsområden
- Organisation
- Pågående utredningar/kommittéer
- Planerade propositioner och skrivelser
- Myndigheter m.m.
- Arbetet i EU
- Finansdepartementet i sociala medier
- Kalendarium
- Kontaktinformation

Magdalena Andersson
Finansminister
Ansvarsområden
Cv
Pressmeddelande
Tal
Uttalanden
Debattartiklar
Kalendarie
Webbutsändningar
Statssekreterare

Per Bolund
Finansmarknads- och konsumentminister, biträdande finansminister"
Mitt främsta uppdrag är att bibehålla den finansiell stabiliteten i Sverige och säkra en trygg och långsiktig ekonomisk utveckling. Jag vill att Sverige möter klimatutmaningen offensivt genom att investera och agera hållbart, både på finansmarknaden och i vår roll Per Bolund

Ansvarsområden
Cv
Pressmeddelanden
Tal
Uttalanden
Debattartiklar
Kalendarium
Webbutsändningar
Statssekreterare

Ansvarsområden
Finansmarknad
Konsumentfrågor problemen hör till området för hushåll.

Ardalan Shekarabi
Civilminister Finansdepartementet

Ansvarsområden
CV
Pressmeddelanden
Tal
Uttalanden
Debattartiklar
Kalendarium
Webbutsändningar
Statssekreterare

Annika Strandhäll
Socialförsäkringsminister Socialdepartementet

"Trygga socialförsäkringar och pensioner får människor att våga välja sin egen bana i livet. Vi ska ha en balans mellan skydd och krav i sjukförsäkringen och en pension som är rättvis och räcker till. Som minister i Sveriges första feministiska regering är skillnaderna i villkor för kvinnor och män en naturlig utgångspunkt i mitt reformarbete."

Cv
Ansvarsområden
Pressmeddelanden
Tal
Uttalanden
Debattartiklar
Webbutsändningar
Statssekreterare

Delar av innehållet i

Sven Wimnell 1 dec 2014: Några kommentarer om sådant som de politiska partierna inte bryr sig om och tidningskommentarer 27 okt - 27 nov 2014.
http://wimnell.com/omr36-39zzs1.pdf

25 Hushållsverksamheter. Hemkunskap.
27 Konsumenverket
32 Årskostnader år 2014, förvärvsarbetande icke-pensionärer.
32 Årskostnader år 2014, pensionärer.
33 2006. Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.
33 2014 Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.
34 Underskott och överskott i hushållsbudgetarna
34 2006-2014 Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.
35 Antal hushåll enligt SCB 2012
36 Kostnader för barn
36 Budgetpropositionen för 2015 är en stor politisk händelse.
39 Förslag till riksdagsbeslut.
39 TV-avgiften avskaffas för privathushåll.
39 Systemet för pensionärernas bostadstillägg.
39 Bostadsbidrag införs för barnlösa icke-pensionärer
39 Bostadsbidrag för barnfamiljer.
40 Bakgrund till förslagen
41 Tillägg om skatter.

Förslag till riksdagsbeslut. Från omr36-39zs.pdf

TV-avgiften avskaffas för privathushåll.
Motsvarande belopp betalas som en kollektivavgift av riksdagen till public-serviceföretagen. För riksdagens finansieringen avskaffas inflationsindexregleringen av jobbskatteavdragen och minskas jobbskatteavdragen för alla med 1200 kr per år = 100 kr per månad utom för inkomster under 150 000 kr per år = 12 500 kr per månad.

Systemet för pensionärernas bostadstillägg.
Regeln om att 15 % av förmögenheter ska tas upp som inkomst vid beräkning av bostadstilläggen avskaffas

Mycket angeläget, helst redan i budgeten för 2013, men annars 2014. Regeln 15% innebär en förmögenhetsskatt som tillsammans med vanlig skatt på räntan år 2013 är över 500% av bankavkastningar. För fastigheter innebär regeln en extra förmögenhetsskatt på 7,75% av taxeringsvärdet utöver den avgift för fastigheter som betalas på skattsedeln Se sidan 352 i **http://wimnell.com/omr36-39zs.pdf**

Bostadsbidrag införs för barnlösa icke-pensionärer
Bostadsbidrag för ensam:
Bidrag 75% av bostadskostnad mellan 500 och 5100 kr per månad. Max bidrag 3 450 kr per mån= 41 400 kr per år. Avtrappning 25% av inkomst över 58 500. Avtrappningssträcka 165 600. Slutavtrappat vid inkomst 58500+165 600= 224 100 per år= 18 675 kr per månad.
Makar: Bidrag 75% av bostadskostnad mellan 500 och 6100 kr per månad. Max bidrag 4 200 kr per mån= 50 400 kr per år.= per make 25 200 Avtrappning 25% av inkomst över 58 500. Avtrappningssträcka 100 800. Vid lika inkomst slutavtrappat vid inkomst 58500+100 800= 159 300 per år= 13 275 kr per månad.
De med studiemedel och 18-28 år: (anpassat till befintligt system): 75% av bostadskostnad mellan 1800 och 3600 kr per månad. Avtrappning 33% från inkomst 41000 för ensam och 58000 för makar som i befintligt system, eller 25% från inkomster avpassade efter det.

Bostadsbidrag för barnfamiljer.

Regeln om att 15 % av förmögenheter ska tas upp som inkomst vid beräkning av bostadsbidragen avskaffas.

Det är dock inte lika angeläget som för pensionärerna. Marginaleffekterna av regeln är för barnfamiljerna bara en tredjedel av pensionärernas högsta marginaleffekt av samma regel.

Men när förmögenhetsskatt nu tagits bort så att ickepensionärerna inte betalar förmögenhetsskatt kan det verka ologiskt att för de barnfamiljer som är beroende av bidrag ha kvar den förmöghetsskatt som 15%-regeln innebär: på marginalen 20% av 15%= 3% där pensionären har 9, 3% (62% av 15%=9,3%) och icke-pensionärerna 0%.

Hur noga var man med att beräkna statens kostnader när förmögenhetsskatten togs bort? När det gjordes borde man på samma gång ha tagit bort regeln 15% i bostadsbidragssystemen.

Enligt DN 3 feb 2013 var sparräntorna då cirka 1% (se sida 352):
Om banfamiljen har 200 000 på banken är räntan säg 1% = 2000 kr.
Skatten på räntan är 30%= 600 kr.
Bostadsbidraget minskar med 20% av räntan 2000 kr= 400 kr
Förmögenhetstillägget är 15 % av 100 000= 15000 och det minskar bostadsbidraget med med 20% av det= 3000 kr.
Skatt och bidragsminskning blir : 600+400+3000= 4000 kr.
Den verkliga inkomsten av 200 000 kr på banken är räntan 2000 kr och det ger en förlust på 4000-2000=2000 kr=100% av räntan 2000 kr
En förståndig barnfamilj bör ta ut pengarna från banken och lägga dem i madrassen och tjäna 2000 kr per år, på 10 år 20 000 kr.

Om riksdagen anser att de nuvarande regeln om 15% är lämplig och förenlig med de jämlikhetsideal man förespråkar, kan regeln behållas, men om så inte är fallet bör regeln om att 15 % av förmögenheter ska tas upp som inkomst vid beräkning av bostadsbidragen avskaffas.

Tillägg om skatter.

Alliansregeringspartiernas rötter finns i den dominerande överklassen före första världskriget 1914-1918, del i den överklass nere i Europa som skapade kriget och skickade ut miljontals unga män att dö meningslöst när de ville ha en annan framtid.

Vad jag förstått byggdes det socialdemokratiska partiet först upp mest av arbetare som hade arbetsinkomster. Bland dem fanns ett hat mot sådana som inte kunde försörja sig - “inte göra rätt för sig”. I sina berömda tal om solidaritet vände sig Per-Albin Hansson mest mot överklassen, men också mot sina egna.

Solidariteten mot de sämst ställda växte till sig. Andra världskrigets konekvenser för Sverige hjäpte nog till med det. Efter det kriget kom bl a barnbidrag, studiestöd, allmän sjukförsäkring m m.

Ekomiska skribenter som vill se världen i stort menar nu ofta att 1980 var en vändpunkt. Då började girigheten gripa kring sig och alla skulle tänka på sig själva och klara sig själva. Världen skulle bygga på konkurrens och marknadsprinciper, allt skulle privatiseras.

Folkparttiledaren menar nu att de som har låga inkomster är ansvarslösa. De som inte har arbetsinkomster men sjukersättningar ska hjälpas att få inkomster genom att man tar bort sjukersättningarna. Arbetslösa ska hjälpas till arbete genom att man tar bort arbetslöshetsersättningar. Den här synen bör brytas

De förslag till riksdagsbeslut som lämnats i det föregående behöver inte utredas i långa utredningar, de kan sättas igång direkt. Det som satsas på låginkomster går troligen direkt till konsumtion som leder till

arbete för arbetslösa, som i sin tur konsumerar och betalar skatt så att pengarna kommer tillbaka till de offentliga kassorna.

Fastighetsskatten, förmögenhetsskatten, arvs- och gåvoskatterna bör ej återinföras. Statliga inkomstskatten bör ej tas bort.

Fastighetsskatter och förmögenhetsskatter är ett elände därför att fastigheter och förmögenheter för många inte alltid inbringar pengar som räcker till skatterna. Arvs- och gåvoskatter ger upphov till onödigt manipulerande.

Den mest rättvisa skatten är skatten på förvärvsinkomster som handlar om pengar man disponerar och är mer kontrollerbara än de andra skatterna.

Ränteavdrag och kapitalinkomstskatter bör ligga kvar på 30%

Om förmögenheter: det finns olika slags förmögenheter, man kan ha ett hus eller pengar på banken, men en viktig typ av förmögenhet är den förmåga man har genom kunskaper och erfarenheter. Denna förmögenhet beskattas inte, man beskattar avkastningen av kunnandet, dvs inkomster man har av kunnandet, avkastningen av kunnandet. Samma bör gälla för de materiella förmögenheterna, man beskattar avkastningen.

De svenska politiska partierna har aldrig förstått sig på problemen med fördelningen av inkomstskatterna, isynnerhet för de lägsta inkomsterna där de olika hushållkostnaderna, mest på grund av bostadskostnaderna, för ensamma och makar/sambor spelar stor roll.

För pensionärerer och barnfamiljer görs en sorts anpassning genom bostadstillägg vid låga inkomster. Samma sorts anpassning borde ske för icke-pensionärer utan barn, för dem borde införas lämpliga bostadstillägg. Sådana tillägg har funnits en tid men tagits bort.

Genom jobbskatteavdragen har skattefördelningen ytterligare försämrats.

Man bör observera, att makar/sambor (utan barn) vanligen klarar sig bra om båda har inkomster. Ensamstående är missgynnade i skattesystemet eftersom de ensamma ska betala hela levnadsstandarden. Om man sänker skatterna så att ensamma klarar sig vid låga inkomster kommer makar/sambor att bli överkompenserade. Man kan klara detta problem bara med hjälp av lämpligt utformade bostadsbidrag.

Under de senaste 40 åren har man i riksdagen inte kunnat få syn på någon vettig sammanhängande framställning om skatte- och bidragsfördelningsproblem. Varken de rödgröna eller de borgerliga partierna har gjort någon redovisning om levnadskostnaderna och satt skatter och bidrag i relation till det. Skattelättnaderna: bör bedömas med hänsyn till levnadskostnaderna.

Nyligen har det tagit fart i det gamla förslaget om skatt på finansiella transaktioner. Det finns troligen ingen som kan konstruera och administrera en sådan skatt. De stora finansiärerna kommer att motarbeta och gå runt en sådan skatt och ta betalt för att hantera den så att det till slut blir konsumenterna som får betala skatten, hela adminstrationen och domstolarna som ska döma i brotten mot skatten.

Det finns många förslag om skatter på kapital av olika slag. Det bästa torde vara att helt avstå från alla skatter på kapital och inrikta sig på att ta skatt på avkastningarnna, att avskaffa de regler som gör det möjligt att hitta kryphål som kan minska kapitalinkomstskatterna.

En skatt på kapital kommer bara att till sist drabba de små kapitalisterna som vill spara för oförutsedda utgifter, eventell sjukdom och eventuell ålderdom. och som kanske drömmer om att få ihop kapital till en egen verksamhet.

Låt de stora kapitalisterna hålla på med sitt kapital, som de ibland använder för nyttiga saker. Men bolagsskatterna, som är ett slags kapitalinkomstskatt, tycks ha blivit för låga.

I det man bör göra ingår intresse och förbättringar för de lägsta inkomsterna och minskning av gapet mellan fövärvsarbetande och andra.

Vi har offentliga verksamheter och privata verksamheter för hushållen och för näringsverksamheter.

Socialdemokraternas fiender är inte näringsverksamheterna utan de andra partierna. Därför bör socialdemokraterna inte beskatta näringslivets kapital utan beskatta näringslivets kapitalinkomster. Till kapialinkomster hör vinster.

Alla verksamheter bör omges av lämpliga restriktioner som hindrar skador och leverans av onyttigheter. Näringslivet ska hålla god arbetsmiljö, goda löner och trygghet i anställning. Vinster bör beskattas, men att beskatta kapitalet lär inte ha mycket gott med sig, bara leda till onödigt krångel. När kapital säljs kan finns skäl att ta ut skatt, men då är ju kapitalet en vara.

Detta synsätt kan ge konflikter med v och kanske också mp, som kan tänkas vilja bekämpa ägandet. Kapitalisterna tenderar att missbruka sin makt, men det bör man komma till rätta med genom restriktioner på verksamheterna och det som levereras. Om företagarna slipper skatt på kapital kan de tåla restriktioner.

De svenska nationalekonomerna har varit och är föga intresserade av välfärdsfördelningen. Det de mest diskuterar är hur staten ska få in inkomster, och det är lätt att hitta på det om man inte tar hänsyn till välfärdproblem och välfärdsfördelning.

Det har nu på många håll gjorts förslag till ändring av systemet för inkomstskatterna, och det påstås ofta, att alla tycker att inkomstskattesystemet behöver ändras. Men de stora dragen i systemet är bra, det behövs ingen stor omläggning av systemet, det som kan behövas är justeringar av detaljer.

Det som främst är dåligt är jobbskatteavdraget, men vid alla justeringar måste man ta hänsyn till att man inte bör ändra för mycket och inte för snabbt därför att ändringar kan slå hårt på välfärdsfördelningen, isynnerhet vid låga inkomster. De som har höga inkomster och stora överskott i hushållsbudgetarna har stora marginaler som gör att de kan tåla ändringar.

När man sänkte momsen på mat var det ett misstag. Att nu höja den momsen är inte lätt, man måste då införa kompensationer som är svåra att beräkna.

Att införa nya amorteringskrav på lån till bostad drabbar sådana med låga inkomster, med följd att de inte kan ha en egen bostad. De med höga inkomster klarar sådant utan bekymmer.

DN 28 jan 2015

“Nytt försök att ändra på sjukförsäkringen

Regeringen ska återkomma med förslaget om att slopa den bortre parentesen i sjukförsäkringen. Enligt ansvariga ministern Annika Strandhäll (S) kommer förslaget i någon av de kommande budget-propositionerna. Moderaterna kallar förslaget för ”ren fantasi”.

Redan i höstens budget föreslog regeringen att den bortre gränsen i sjukförsäkringen skulle försvinna. Men i och med att budgeten föll i riksdagen blev förslaget aldrig verklighet.

Nu tänker socialförsäkringsminister Annika Strandhäll göra ett nytt försök. Frågan ska in i någon av de kommande budgetarna, säger hon. Om det blir redan i vårbudgeten är för tidigt att säga.

– Som politiker ska vi göra sådant som fungerar och inte hänga oss fast vid sådant som inte fungerar och så är det med den bortre tidsgränsen. Vi behöver rikta resurserna mot det som vi vet kan ha effekt på sjukskrivningarna, nämligen förebyggande arbete och tidiga rehabiliteringsinsatser, säger Annika Strandhäll.

Att lägga frågan om utförsäkringar i budgeten innebär att regeringen kommer att få igenom sitt förslag. Enligt decemberöverenskommelsen med de fyra borgerliga partierna ska budgeten släppas igenom i sin helhet.

Annika Strandhäll anser att det finns goda skäl att lägga förslaget om den bortre parentesen i budgeten och inte i en separat proposition som riskerar att bli nedröstad.

– Det kan bli ökade kostnader genom att vi får något fler längre sjukfall. Men vi ser också att vi samtidigt får färre korta sjukfall. På det sättet kan det i viss mån vara budget-påverkande, säger hon.

Ulf Kristersson, ekonomisk-politisk talesperson för Moderaterna och tidigare socialförsäkringsminister, tycker att det är en dålig idé att ta bort den bortre gränsen och att det kan få ganska stora ekonomiska konsekvenser.

– Vi kan vara helt överens om att om man tänker göra sådana förändringar i sjukförsäkringen som riskerar att öka kostnaderna väsentligt, då ska det tänkas igenom ordentligt i budgetsammanhang. Motsatsen vore ansvarslös, säger han.

Han underkänner också resonemanget om att tidiga insatser skulle minska behovet av en bortre gräns för sjukförsäkringen.

– Om man säger att man till skillnad mot förr ska göra tidiga insatser och att vi därför kan sluta ha tidsgränser så är det faktiskt ren fantasi, säger Ulf Kristersson.

Hans Olsson hans.olsson@dn.se “

DN 28 jan 2015

“Storbankerna väntas visa nya rekordvinster

Trots rekordlåga räntor väntas de svenska storbankerna slå rekordvinsterna från 2013. Återigen är det hushållen som står för lyftet. Snart ska en ny regel tvinga bankerna att visa kunderna de genomsnittliga räntekostnaderna och därmed underlätta deras val av bank.

Under 2013 gjorde de fyra storbankerna en sammanlagd vinst på 92,4 miljarder kronor. Under 2014 väntas facit bli 10 miljarder kronor bättre, 103,5 miljarder kronor, enligt en sammanställning SME Direkt gjort av analytikernas förväntningar.

Under hösten 2014 sänkte Riksbanken sin viktigaste styrränta till historiskt låga noll procent. Även om bankerna har följt efter och sänkt sina in- och utlåningsräntor finns det uppenbarligen tillräckligt med marginaler kvar till att skapa miljardvinster.

Bankernas överskott på in- och utlåningen till hushåll och företag, det så kallade räntenettot, väntas öka till nära 120 miljarder kronor för helåret 2014. Det är bättre än de cirka 117 miljarder kronor bankerna presterade året innan.

En jämförelse mellan 2009 och 2014 som Finansinspektionen gjort, visar tydligt hur bankernas kunder fick ta notan när bank-sektorn stabiliserades efter finanskrisen 2008. FI är dock inte nöjd med situationen där bankkunderna fortfarande tvingas famla efter den bästa överblicken av kostnaderna när de tar sina lån. De är i dag helt utlämnade till bankernas listpriser, det vill säga de räntor som redovisas på bland annat hemsidorna.

– Det finns ingen chans för den enskilde lånekunden att ta del av vad deras lån kostar. Det mesta är höljt i dunkel. Den faktiska genomsnittliga kostnaden för vad bankens kunder betalar för till exempel ett lån bundet i två år ger en betydligt bättre bild, säger Malin Omberg, chef för konsumentskydd på FI.

Enligt Malin Omberg har bankerna varit ytterst motvilliga till att redovisa kostnaderna öppet för kunderna. Nu svarar FI med att lägga fram ett förslag där bankerna måste redovisa de genomsnittliga lånekostnaderna för kunderna i banken.

– Förslaget har varit ute på remiss och vi börjar nu bli klara. Det blir tvingande för bankerna att redovisa de genomsnittliga räntorna, säger Malin Omberg.

Någon gång i vår, eventuellt redan i april, väntas de nya reglerna läggas fram av Finansinspektionen.

Först ut att redovisa resultatet är Nordea följt av SEB (29 januari), Swedbank (3 februari) och Handelsbanken som kommer den 4 februari. Nordea väntas lägga fram en vinst omräknat i svenska kronor på över 38 miljarder för helåret. Bankens räntenetto landar på 49,6 miljarder kronor, i stort sett samma nivå som för 2013.

Thorbjörn Spängs thorbjorn.spangs@dn.se

Fakta.

Rekordsiffror – igen

Storbankernas förväntade rörelse-resultat 2014 (2013), i miljarder kronor:

Nordea 38,7 (36,9)

SHB 19,7 (18,0)

SEB 23,5 (18,1)

Swedbank 21,6 (19,4)

Källa: SME Direkt (Observera att Nordea redovisar i euro, men resultatet är omräknat till kursen 9 kronor) “

DN 28 jan 2015

“Ny broms införs i pensionssystemet

Regeringen är överens med de fyra borgerliga partierna om att ändra på bromsen i pensionssystemet. Meningen är att skapa en jämnare utveckling av pensionerna och minska påverkan från låg- eller högkonjunktur.

– Vi har sett att konjunktursvängningarna påverkat pensionerna. Det har gjort att det har varit svårt för enskilda pensionärer att förutsäga hur mycket man faktiskt ska få. Det har varit ganska stor slagighet när det gäller pensionerna och det här skulle innebära att man minskar det, säger socialförsäkringsminister Annika Strandhäll (S).

Partierna i den parlamentariska pensionsgruppen är överens om förändringarna och i månadsskiftet ska regeringen remittera ett förslag som skulle kunna träda i kraft den 1 januari 2016. Men om det blir då eller vid någon annan tidpunkt är ännu inte fastslaget.

– Det styrs av att vi vill införa det vid en tid som gör det så smidigt som möjligt för våra pensionärer. Vi får titta på hur prognoserna ser ut för pensionsutvecklingen framöver och hitta en tidpunkt som är lämplig, säger Annika Strandhäll.

– Det här kapar toppar i båda ändar. Om man skulle införa det i en högkonjunktur så skulle det innebära en något lägre utveckling då. I en något sämre tid så innebär det att man kapar den dalen. Över tid förlorar man inte på det, fortsätter hon.
Hans Olsson hans.olsson@dn.se “

DN 29 jan 2015:

“Aktieägarna får allt bättre betalt

En allt större del av börsbolagens miljardvins-ter delas ut till aktieägarna. De stora affärsbankerna står i en klass för sig, men över lag används merparten av bolagens vinster till utdelningar. H & M:s huvudägare Stefan Persson plockar för egen del hem 5,7 miljarder kronor.

Årets utdelningsfest har börjat bland börsbolagen. Totalt väntas utdelningar på över 200 miljarder kronor spridas till aktie-ägarna under några veckor i vår.

Enbart Nordea, som var först ut bland de fyra storbankerna i rapportfloden, delar ut 23 miljarder kronor, enligt det förslag som styrelsen lagt till bolagsstämman.

Bankerna, som de senaste åren har varit veritabla vinstmaskiner, mycket tack vare hushållens bolån, har en policy att dela ut 40–75 procent av vinsterna till sina ägare. Swedbank har i sin utdelnings-policy satt en gräns vid 75 procent av vinsten.

Att någon av storbankerna skulle sänka sin utdelning i årets bokslutsflod skulle komma som en mycket stor överraskning. Därför väntas ytterligare utdelningshöjningar när SEB lägger fram sitt resultat på torsdagen samt när Swedbank och Handelsbanken kommer i början av nästa vecka.

Finansmarknadsminister Per Bolund är liksom sin företrädare Peter Norman och den tidigare finans-ministern Anders Borg starkt kritisk till storbankernas mångmiljardutdelningar. Han förstår att de höga utdelningarna sticker i ögonen på bankkunderna.

– Det visar på att det finns brister på finansmarknaden som vi behöver rätta till, säger Per Bolund som anser att kunderna är för svaga gentemot bankerna.

Finansmarknadsministern vill därför stärka kundmakten. En åtgärd som Bolund hoppas på är Finans-inspektionens arbete att få bankerna att redovisa sina genomsnittliga lånekostnader, ett förslag DN berättade om i onsdagens tidning.

– Då får kunderna ett bättre underlag när de ska förhandla om sina bolån. I dag finns bara bankernas listpriser att gå på och det är inte tillräckligt bra information, säger Bolund som också vill att det ska bli lättare för kunderna att lösa sina lån i förväg för att kunna byta bank.

Klädjätten H & M, som presenterade sin rapport på onsdagen, delar ut drygt 80 procent av förra årets vinst på 7,8 miljarder kronor. Ägarfamiljen Persson får ett rejält tillskott i hushållskassan; enbart Stefan Persson får 5,7 miljarder kronor.

Styrelsen för Investor, som äger stora andelar i några av Sveriges största börsbolag, föreslår en utdelning på nio kronor per aktie. Det är en höjning med en krona jämfört med förra året och går förslaget igenom kommer bolaget dela ut totalt 6,9 miljarder kronor, nära hälften av ökningen av Investors förmögenhet förra året.

Investors avgående vd Börje Ekholm pekar på just Stockholmsbörsens utveckling som en anledning till Investors goda resultat.

Även om vitvarujätten Electrolux föreslår en oförändrad utdelning på 6,50 kronor per aktie motsvarar det drygt 60 procent av netto-vinsten för helåret 2014 på 3,2 miljarder kronor. Totalt tillfaller drygt två miljarder kronor av vinsten 2014 aktieägarna.

Telekomjätten Ericsson, som kom med sin rapport i tisdags gläder sina aktieägare med ett 13-procentigt utdelningslyft. Styrelsen före-slår en utdelning om 3:40 kronor per aktie för helåret (3:00).

Sänkningen av bolagsskatten som den förra regeringen drev igenom har gynnat bankerna. Ett sätt att minska bankernas vinster är att höja skatten på dem. En del av det vill Per Bolund ta tillbaka genom en särskild bankskatt – något Företagsskattekommittén föreslagit. Den frågan bereds i departementet för närvarande.

Thorbjörn Spängsthorbjorn.spangs@dn.se
Dan Lucas dan.lucas@dn.se

DN 29 jan 2015:

“Dåliga råd ska inte ge provision

Rådgivare ska inte kunna tjäna på att ge sparare dåliga råd. Det föreslår en ny utredning som presenteras i dag och där Finansinspektionen får en nyckelroll att kontrollera vad som är bra för sparare.

Provision i samband med ekonomisk rådgivning har varit en het potatis under en längre tid. Det handlar om att olika förmedlare av ekonomiska tjänster ger sparare råd att använda vissa sparprodukter. Men rådgivaren får samtidigt provision på det som spararna väljer.

Systemet kan innebära att råd-givaren hellre väljer sparprodukter med höga avgifter för att få bättre provisioner i stället för det som gynnar spararen.

Frågan har ingått i utredningen med det otympliga namnet värdepappersmarknadsutredningen som presenteras på torsdagen. Där kommer utredaren Anne-Christine Lindeblad att föreslå förbud mot provisioner som kan skada kundens intressen.

– Vi kommer att föreslå att det blir förbjudet att ta emot provisioner från en tredje part, det vill säga från någon annan än kunden, om det kan skada kundens intressen, säger hon till DN.

– Vi föreslår att Finansinspektionen får en föreskriftsrätt när det gäller att tala om vilka fall som kan vara till nackdel för kunden, för allt är inte det, fortsätter Anne-Christine Lindeblad.

Hon är medveten om att det kan bli problem att avgöra vilka fall som är skadliga för kunden.

– Men det tror vi att Finans-inspektionen kan hantera. Man har sett vad som är problemen, förklarar Anne-Christine Lindeblad.

En fördel med Finansinspektionens roll är, menar utredaren, att myndigheten kan lägga till nya föreskrifter om rådgivare hittar nya lösningar för att komma runt förbudet.

– På den här marknaden är man väldigt uppfinningsrik, konstaterar Anne-Christine Lindeblad.

Förslaget gäller för icke-profes-sionella kunder, det vill säga vanliga sparare. För professionella kunder blir det ett totalt provisionsförbud.

Utredningen har tittat på de aktörer som lyder under bankreglerna. Men det finns också ett liknande förslag framtaget för aktörer som lyder under försäkringsregler. Det förslaget har legat vilande i väntan på värdepappersmarknads-utredningen.

Hasse Eriksson hans.eriksson@dn.se “

DN 1 feb 2015:

“Räntefonder inte alltid säkra

Se upp med fonder som investerar i företagsobligationer med hög risk. Sparandet kan sjunka i värde. Flera fonder visar minus trots att räntesparande brukar anses säkert. – Många kan bli besvikna när de upptäcker att sparandet inte är tryggt, säger sparekonomen Claes Hemberg.

Det senaste året har spararna stoppat in mycket pengar i obligationsfonder. Obligationer låter säkert och tryggt. Men det många kanske inte känner till är att det finns risker med sådant sparande och att risknivån varierar beroende på vad som finns i fonden.

En obligation ges ut av stater, kommuner och företag som behöver låna pengar. De lovar att betala ränta för lånet och sedan betala tillbaka det. Det låter säkert och det kan tyckas märkligt att en fond som köper obligationer kan sjunka i värde. Förklaringarna till det är flera.

En är att obligationerna handlas på en andrahandsmarknad där det sätts ett pris på dem. Om ränteläget förändras ändras också priset vilket påverkar värdet på innehavet i fonden. En annan förklaring är att värdet påverkas av risken för att en aktör som har gett ut en obligation får problem och inte kan betala tillbaka sitt lån.

I de traditionella obligationsfonderna finns det främst obligationer utgivna av stater och kommuner. De anses som mycket säkra. Även om det förekommer att stater går i konkurs är det högst ovanligt och därför anses risken för att lånen inte ska betalas tillbaka som små.

Den här typen av fonder har haft en bra utveckling där de bästa gett en avkastning på 5– 6 procent på ett halvår. Förklaringen är att marknadsräntorna sjunkit vilket ger obligationsfonder extra medvind. Stiger marknadsräntorna får de det dock tuffare.

På senare år har företagsobligationer kommit in på marknaden och blivit allt populärare. Men inom den här kategorin kan riskerna i fonderna variera beroende på vad de investerat i. Det beror på att företag har olika kreditbetyg.

Även bolag som inte har något kreditbetyg alls ger ut obligationer. De brukar kallas skräpobligationer och fonder som investerar i sådana obligationer har ofta namnet high yield.

Här kan avkastningen för spararen bli högre eftersom bolagen måste betala högre ränta när de lånar pengar. Men risken blir också större.

Flera fonder som investerar i sådana obligationer har sjunkit i värde både senaste halvåret och kvartalet. I de värsta fallen ligger minuset på över 10 procent och nedgångar på 5–8 procent är inte ovanliga, enligt analysföretaget Morningstar.

– Problemet är att företagsobligationer är en spretig grupp och det gäller att veta vad man köpt. Du måste gå in och titta på varje fond, säger Claes Hemberg, sparekonom på Avanza Bank.

För företagsobligationer kan man titta på om företagen som fonden har köpt papper i har hög kreditrankning. Den informationen hittar man i fondernas rapporter som finns på fondbolagens hemsidor.

Företagens kreditranking graderas i en bokstavsskala där AAA är det bästa betyget. Claes Hemberg menar att om det finns stor andel med företag som har någon form av A-ranking eller BBB som sämst är risken lägre. Finns det större andelar av innehav utan kreditbetyg blir risken också större.

– Det kan finnas större minor i de här fonderna än vad förvaltarna kan bedöma. Om börsen går ned kan de som är aktierelaterade falla kraftigt, säger Claes Hemberg.

Här finns också risken att en förvaltare som behöver sälja obligationer snabbt kan få ett dåligt pris vid försäljningen eftersom handeln i företagsobligationer inte är lika standardiserad som för aktier.

Claes Hemberg efterlyser en tydligare gradering av hur stor risken är i företagsobligationsfonder för att spararna enklare ska kunna bedöma vad de köper.

Hasse Erikssonhans.eriksson@dn.se

Fakta.

Ordlista

Korta räntefonder: Investerar i räntepapper med kortare löptid än ett år. Kallas också penningmarknadsfonder. Ger just nu mycket låg avkastning på grund av det låga ränteläget.

Obligationsfonder: Investerar i obligationer med längre löptid än ett år. Risken i fonderna kan variera beroende på vilka sorts obligationer det finns i fonden.

Företagsobligationsfonder: Investerar i obligationer som ges ut av företag.

Obligation: Skuldbrev som ges ut av den som lånar pengar och där det utlovas en viss ränta. “

DN 1 feb 2015:

“Hasse Eriksson: Viktiga siffror för dina Sverigefonder

Under veckan som gått har de svenska börsbolagens rapporter presenterats och de fortsätter komma även de kommande veckorna. Hur vinster, omsättning och bedömningar ser ut för klädjätten H&M, telekomjätten Ericsson, lastbilstillverkaren Volvo och de andra stora företagen är viktiga besked för många svenska sparare.

Det beror på att de här bolagen finns bland de stora innehaven i alla Sverigefonder. Hur det går för dem är alltså viktigt för spararna.

Till det kan man lägga till att vi har en förkärlek för att investera i landet där vi bor. Nästan en tredjedel av vårt kapital i aktiefonder är placerat i bolag på Stockholmsbörsen.

Hittills har det valet ofta varit en bra affär. Stockholmsbörsen har haft rejäla uppgångar om man jämför internationellt. Inte minst de senaste tre åren har varit en angenäm resa för den som haft svenska aktiefonder. Hela 65 procent har den genomsnittliga Sverigefonden vuxit med under den perioden.

Den andra sidan av myntet är att det är bra att sprida riskerna. Nu har svenskarna visserligen ökat sina investeringar i globalfonder, som står för över en tredjedel av sparandet i aktiefonder, men fortfarande är utvecklingen för svenska företag oerhört viktigt.

I samband med rapporterna för det fjärde kvartalet kommer också besked om hur mycket av vinsten som delas ut till aktieägarna. Flera bolag har i veckan meddelat att de höjer utdelningarna. De miljarderna bidrar till att öka avkastningen och innebär ett extra plus på kontot.

Hasse Eriksson hans.eriksson@dn.se “

DN 3 feb 2015:

“Stark spurt av börsbolag

De svenska börsbolagen gjorde en stark slutspurt 2014. När 21 av de största bolagen lämnat sina bokslut ligger vinstökningarna på drygt 20 procent. Uppgången hamnar trots det under analytikernas förväntningar.

Bokslutsfacit för 21 av börsens storbolag visar på ett vinstökningstak på hela 21 procent. Det är en mycket kraftig ökning och ska jämföras med de 7–10 procent som bolagen uppvisat de fem senaste kvartalen. Det konstaterar finansanalytiker Peter Malmqvist.

”Den starka dollarn, pundet och euron har påverkat utvecklingen, framför allt via omräkning av utländska dotterbolag. Där-emot kommer effekten från exporten med fördröjning”, skriver han i sitt nyhetsbrev.

Totalt 86 procent av bolagen ökar vinsterna. Trots det lyckas inte bolagen som helhet nå förväntningarna.

”Jämfört med analytikernas prognoser som gjorts av SME Direkt hamnar 57 procent av bolagen under förväntningarna vilket är sämre än förra kvartalet då 59 procent överskriver Malmqvist.

Thorbjörn Spängs thorbjorn.spangs@dn.se “

DN 3 feb 2015:

“ Rekordmånga svenskar långvarigt skuldsatta

Trots skuldsanering ökar antalet svenskar som inte kan betala sina räkningar. Värst är det för de så kallade evighetsgäldenärerna, som på fem år har ökat med 25 procent. I fjol hade 102 000 svenskar varit skuldsatta mer än 20 år.

Skuldsaneringslagen infördes 1994 och skulle göra det enklare för svenskar att göra sig skuldfria. Att fler blev kvitt sina skulder skulle vara positivt både för den enskilde och för samhället.

Kronofogdemyndigheten hoppades då att minst 25 000 personer årligen skulle kunna ansöka om skuldsanering, men effekten uteblev.

Antalet som under 2014 sökte skuldsanering har nu ökat till cirka 10 000 personer, men detta förslår inte långt. I dag är 426 000 personer bokförda hos Kronofogden och sammanlagt har de skulder på drygt 70 miljarder kronor till olika fordringsägare. Allra störst är problemet för dem som lever hela livet med bestående skulder. Här återfinns, enligt Kronfogdmyndigheten, 102 000 svenskar.

Att så många är långvarigt skuldsatta innebär ofta problem för deras egen hälsa men också för arbetsmarknaden.

– Cirka 25 000 av de långvarigt skuldsatta lever i dag med skulder de fick i samband med finanskrisen i början av 1990-talet, säger Johan Krantz, verksamhetscontroller på Kronofogdmyndigheten.

Charlotte Carrborg, verksjurist på Kronofogdemyndigheten, menar att skuldsaneringslagen inte blivit den succé som riksdagen och enskilda myndigheter hoppats på, vilket medför stora kostnader också för samhället.

– Vi gjorde en utredning för sex år sedan som visade att detta kostar samhället 30–50 miljarder kronor. I dag är kostnaderna ännu högre, säger Charlotte Carrborg.

– Många fler borde kunna söka skuldsanering men samtidigt är det ett problem att en sådan sanering kräver mycket av den skuldsatte. Flera långtidsskuldsatta mäktar inte med den process som en skuldsanering innebär.

Anders Forsström anders.forsstrom@dn.se

Fakta. Antalet långtidsskuldsatta

2010: 86 042
2011: 89 542
2012: 97 232
2013: 101 872
2014: 102 120 “

DN 4 feb 2015:

“ Duell väntar när FP vill bromsa ny pensionsregel

Det kan bli strid om förändringarna av bromsen i pensionssystemet. Regeringen och allians-partierna är överens om regeländringar som skulle kunna innebära att pensionärerna får 300 kronor mindre i månaden nästa år. Men nu vill Folkpartiet skjuta upp införandet till tidigast 2018.

I förra veckan meddelade socialförsäkringsminister Annika Strand-häll (S) att partierna i pensionsgruppen är överens om att ändra reglerna för den så kallade bromsen i pensionssystemet så att pensionerna inte ska kunna sänkas och höjas så kraftigt mellan olika år. Förslaget skickas nu ut på remiss. Av departementspromemorian fram-går att genomsnittspensionären jämfört med dagens system riskerar att få 300 kronor mindre i månaden 2016 och 200 kronor mindre 2017 om förändringarna genomförs vid kommande årsskifte. Det är det datum då det nya bromssystemet tidigast kan införas.

Annika Strandhäll vill att frågan ska diskuteras i pensionsgruppen innan regeringen sätter ned foten om datum för införande.

– Vi kommer att kunna ge ett definitivt besked i april, säger Annika Strandhäll.

Redan nu står det klart att det kommer att bli hårda förhandlingar om när det nya regelverket ska införas. Folkpartiet motsätter sig att reglerna ändras under 2016 eller 2017.

– Efter några år med svag utveckling för pensionerna är det rimligt att vi inte inför ett system som innebär lägre pensioner än vad som förväntats. Vi tycker att det kan införas tidigast 2018, säger Mats Persson, FP:s ledamot i pensionsgruppen.

Att pensionerna åker upp och ned har blivit ett stort problem för politikerna. Framför allt riskerar sänkningarna av pensionerna att skapa osäkerhet bland både dagens och framtidens pensionärer. Hittills har pensionerna sänkts tre gånger sedan 2010 på grund av att bromsen slagit till.

– Det har blivit för stora svängningar, ibland med så mycket som 7 procent. För en enskild pensionär blir det stora belopp per månad som gör det svårt att beräkna hur stor pensionen blir, säger Annika Strandhäll.

De föreslagna förändringarna innebär att sänkningarna blir mindre, men också att höjningarna inte blir så stora som de annars skulle ha blivit.

I mars 2014 kom de fem partierna i Pensionsgruppen, S plus de fyra allianspartierna, överens om flera förändringar i pensionssystemet. Nu ska regeringen se till att överenskommelsen landar i förslag till riksdagen och i de flesta fall är det Annika Strandhäll som har ansvaret.

Premiepensionssystemet ska först ses över i en utredning. Uppdraget är att se om och hur avgifterna kan sänkas och om det är möjligt att begränsa antalet fonder. Utrednings-arbetet skulle redan ha varit i gång.

– Jag ska tillsätta en utredare så snart som möjligt, säger Annika Strandhäll.

S-ledaren Stefan Löfven har sagt att S håller med pensionärsorganisationerna om att PPM-systemet bör läggas ner. Men det är inte aktuellt nu och det finns inget som tyder på att allianspartierna skulle gå med på det.

– Det ligger inget förslag på bordet nu om att lägga ner premiepensionssystemet, säger Annika Strandhäll.

Våren 2013 föreslog pensions-åldersutredningen att de åldersgränser som finns i pensionssystemet skulle justeras upp.

Bland annat gränserna för när man tidigast får ta ut pension och möjlighet att arbeta kvar till 69 års ålder i stället för till 67 år som i dag.

Men Pensionsgruppen har inte enats om några konkreta förslag i åldersfrågan. I stället vill gruppen ha samtal med arbetsmarknadens parter om hur svenskarna ska kunna arbeta fler timmar och högre upp i åldrarna.

Annika Strandhäll framhåller att det inte är så enkelt som det kan verka att höja 67-årsgränsen med två år.

En fråga att ta ställning till är om åldergränserna i ersättningssystem som sjukförsäkring och a-kassa också ska höjas och kostnaden för det.

Hon pekar också på effekterna för samhället i en situation där välutbildade högre tjänstemän kan arbeta högt upp i åldrarna medan många LO-kvinnor har svårt att orka till 65 års ålder.

Hans Olsson hans.olsson@dn.se
Maria Crofts maria.crofts@dn.se

Fakta. Förslaget

Förslaget består av två huvuddelar. Den ena är att inkomstindex beräknas på förändringen mellan de två närmast föregående åren och att justeringen för Konsumentprisindex slopas. Den andra är att balanstalet begränsas till en tredjedel.

Att pensionerna sänkts beror på den automatiska balanseringen som brukar kallas bromsen. Bromsen slår till när tillgångarna i pensionssystemet (pensionsavgifterna och värdet av AP-fonderna) är mindre än skulderna (pensionsutbetalningar till de nuvarande och kommande pensionärerna.)

Bromsen är grundbulten i pensionssystemet och garanterar att pengarna räcker till pensionerna.

Det är bara inkomst- och tilläggspensionen som påverkas av bromsen. Garantipensionen och premiepensionen berörs inte alls. “

DN 4 feb 2015:

“Moms väcker ilska hos hjälporganisationer

Den ideella hjälporganisationen Myrornas överskott försvinner i moms i år. Vd:n Caroline Andermatt, som säger att hon är mer eller mindre desperat, ska på torsdagen försöka förmå finans-departementet att driva igenom en lagändring.

En dom i Högsta förvaltningsrätten 2013 har skapat stor oro bland de organisationer som driver secondhandbutiker för att finansiera sin sociala verksamhet.

Skatteverkets tolkning av domen betyder att de är momspliktiga och alltså från och med i år ska betala 25 procent moms på sin försäljning.

Protesterna hos de organisationer som driver secondhandbutiker ideellt har varit omfattande. Överskottet som ska gå till välgörande ändamål äts upp av momsen de måste betala.

För Myrorna, som ägs av Frälsningsarmén, är beskedet närmast katastrofalt.

– Jag har inte fantasi nog att förstå vad som kommer att hända om det här inte ändras. Vi kommer att behöva montera ned och det finns de som redan har börjat. Det kommer att få förödande konsekvenser och de som drabbas är de mest utsatta, säger Caroline Andermatt.

Även andra drabbas. Stockholms stadsmission, som räknar med att momsen kommer att kosta verksamheten 13 miljoner kronor, har stoppat projektet Stadsmissionen Ung.

Syftet med det var att hjälpa ungdomar med dåliga skolresultat in på arbetsmarknaden.

Inom Stadsmissionen finns även företaget Remake som erbjuder arbetsträning för arbetslösa. Remake skulle ha startat två nya verksamheter i Stockholmsförorter i år, men de har lagts på is på grund av momsbetalningarna.

På torsdag ska Caroline Andermatt tillsammans med representanter för andra ideella organisationer träffa statssekreterare Charlotte Svensson på finansdepartementet för att försöka få till stånd en lagändring.

– Vi är stora verksamheter och vi är mer eller mindre desperata. Händer det ingenting och tar inte politikerna sitt ansvar så får vi börja montera ned, säger hon.

Marika Markovits, ordförande för Sveriges stadsmissioner, är med på mötet och hon säger att riksdags-politiker från samtliga partier sagt att den tolkning som domstolen och Skatteverket har gjort aldrig var avsikten med lagen.

Finansminister Magdalena Andersson har dock hittills haft en sval inställning till att ändra lagen.

– Hon hänvisar till att det måste prövas rättsligt först. Vi behöver klargöra att det inte finns mer prövning att göra – det är bara lagändring som återstår, betonar Marika Markovits.

Malin Timan malin.timan@dn.se
Dan Lucas dan.lucas@dn.se

Fakta. Rättens beslut

Om ideella organisationer driver försäljningen av secondhand affärsmässigt kan det snedvrida konkurrensen menar Högsta förvaltningsrätten i en dom från hösten 2013. I domen skriver rätten att det ”bör vara möjligt att göra skillnad mellan försäljning i butiker som är öppna dagligen och i vilka även anställd personal är verksam ... och försäljning i en lokal som håller öppet endast vid något enstaka tillfälle per vecka och som i allt väsentligt sköts av ideella krafter”.

Skatteverket tolkar detta som att endast den butik som är öppen högst 24 timmar i veckan och med i huvudsak ideellt arbetande, får vara momsbefriad.

Dn “

DN 5 feb 2015:

“Bankerna tjänar rekordmycket på bolånen

Mycket pekar på att storbankernas marginaler på bolån blir de största sedan 2002. Lägre vinster fjärde kvartalet 2014 kan vara ett tecken på att gränsen är nådd. Nollräntan har satt käppar i hjulen för bankerna, menar sparekonomen Günther Mårder.

Handelsbanken, som i går var sist ut av de fyra storbankerna att redovisa facit för fjolåret, gjorde sitt bästa resultat i bankens 143-åriga historia, en vinst på 19,2 miljarder kronor.

På onsdagen blev det också klart att Frank Vang-Jensen blir ny vd för Handelsbanken efter Pär Boman som blir ny styrelseordförande.

Klart är att samtliga banker under 2014 tog vara på tillfället att öka sina bolånemarginaler innan Riksbanken slog till och sänkte styrräntan till noll procent.

– Rimligtvis har de snabbt sjunkande räntorna på bostadsobligationer inneburit fortsatt bättre marginaler för bankerna och därmed bidragit till fortsatt högre vinster, säger Günther Mårder, sparekonom på Nordnet Bank. De rekordlåga räntorna har hittills inneburit ett suveränt läge att skapa goda resultat, konstaterar han.

Men det går bara till en viss gräns.

– Det fungerar så länge konkurrensen på bankmarknaden är usel och transparensen av vad lånen egentligen kostar kunderna är lika dålig.

Bankerna själva sticker inte under stol med att marginalerna på bolånen har fortsatt att gå deras väg under 2014, visar DN:s genomgång av boksluten. Några enkla jämförbara siffror finns inte, men Swedbank konstaterar till exempel att marginalerna ökade på både nyutlåning och bland befintliga kunder.

Ökningen skedde främst under andra halvåret, skriver Swedbank i sin rapport.

Även Nordea noterar att marginalerna på utlåningen till företags- och privatkunder steg. SEB och Handelsbanken pekar också på förbättrade marginaler.

Enligt Finansinspektionens beräkningar låg bankernas marginaler på bolån på rekordnivå fjärde kvartalet 2012 då siffran var 0,64 procentenheter. Efter en kortare nedgång visade nya beräkningar för ett år sedan att nettomarginalen på nya tremånaders bolån åter stigit till 0,61 procentenheter.

Finansinspektionen samlar just nu in siffror för att se hur marginalen ser ut för helåret 2014.

Bankerna är hemliga med hur marginalerna ser ut för deras bolån och FI:s beräkningsmodell bygger på flera olika parametrar, som kostnader för till exempel administration och upplåning och kreditförluster.

FI:s sammanställning går tillbaka till 2002 och visar på en kraftig ökning efter finanskrisen 2008. Samtidigt har bankernas vinster stadigt ökat. En allt större del av vinsterna har gått tillbaka till aktieägarna. Både Nordea och Swedbank kommer exempelvis att dela ut 75 procent av vinsten till ägarna. Handelsbanken är inte långt efter med nästan 60 procent.

Günther Mårder tror dock att det blir svårare att fortsätta på den - inslagna vägen med höga margi- naler. Bankernas vinster under fjärde kvartalet 2014 skvallrar om sämre utfall än motsvarande period 2013.

– Teoretiskt sett är det svårt att tjäna pengar på bolånen när marknadsräntorna är noll. Pressen kommer därför att öka på bankerna att börja ta marknadsandelar och det kan man bara göra genom att ge bättre villkor på lånen, säger Günther Mårder.

I debatten kring det låga ränte-läget har frågan om bankerna ska ge minusränta på bankkonton hamnat på agendan. Men Günther Mårder tror inte att någon bank skulle våga ta det steget. Det skulle riskera att kunderna flyr. I stället kan nya avgifter bli ett alternativ.

Thorbjörn Spängs thorbjorn.spangs@dn.se
Hasse Eriksson hans.eriksson@dn.se “

DN 6 feb 2015:

“Johan Schück: Ingen bazooka avlossas om Riksbanken sänker reporäntan till minus

Riksbanken kan sänka reporäntan till minustal, strax under nuvarande nollnivå. Men det är skillnad mot ECB som nyligen tog beslut om väldiga stödköp av obligationer. Här finns ingen bazooka som står färdig att avlossa.

Nästa torsdag kommer årets första räntebesked från Riksbanken. Förväntningarna har skruvats upp efter det att Europeiska centralbanken, ECB, för två veckor sedan bestämde sig för stödköp av obligationer med 60 miljarder euro per månad. Beslutet har beskrivits som att ECB-chefen Mario Draghi avlossar sin bazooka.

Men sådant kommer knappast att hända i Sverige, även om Riksbanken är satt under tryck att göra mer. Inflationen ligger ännu långt under målet på 2,0 procent. I december sjönk konsumentpriserna med 0,3 procent räknat på årsbasis, medan den underliggande inflationen var 0,5 procent.

Riksbanken kan dock peka på att man hade väntat ännu lägre inflation. Förste vice riksbankschefen Kerstin af Jochnick förklarade nyligen att utvecklingen sedan förra räntebeslutet har blivit ungefär som förutsett.

Senaste tidens fallande inflationsförväntningar är ändå till bekymmer för Riksbanken. Enligt Konjunktur-institutets senaste barometer räknar de svenska hushållen med nollinflation under tolv månader framåt. Före-- tagen hamnar inte så mycket bättre (se grafiken).

Bland arbetsgivarnas och arbets-tagarnas organisationer, som Svenskt Näringsliv och LO, når inte heller de långsiktiga inflationsförväntningarna upp till målet. Inför nästa års avtalsrörelse har arbetsmarknadens parter därmed inte något stadigt riktmärke att hålla sig till, vilket kan komplicera förhandlingarna.

För Riksbanken finns starka skäl att driva fram en högre inflation. Men det är inte så lätt att gå vidare när man redan är nere på nollränta. Mycket av prisnedgången beror dessutom på sådant som inte kan påverkas med reporäntan, till exempel att världsmarknadspriset på råolja har gått ned till hälften.

En enkel uppgift för Riksbanken skulle dock vara att tydligt skilja ut effekterna av det lägre oljepriset från inflationssiffrorna: det rör sig om cirka 0,6 procentenheter. Det är ju den låga inflation som beror på alltför låg inhemsk efterfrågan som ska bekämpas, inte oljeprisfallet. De problem som faktiskt finns måste ges en rimlig omfattning.

Meningarna i Riksbankens direktion kan skilja sig och för en del av leda-möterna – kanske en majoritet – räcker det knappast att låta nuvarande nollräntan ligga fast. Minst komplicerat är då att justera räntebanan, så att reporäntan börjar höjas vid en senare tidpunkt än vad man hittills angett.

Andra åtgärder finns också på listan. Dit hör en sänkning av reporäntan till minustal, kanske –0,15 procent, för att få bankerna att låna ut mer pengar till allmänheten i stället för att placera dem hos Riksbanken. För vanliga banksparare kan följden senare bli att det införs avgifter för att ha pengar på konto.

Tänkbart är det också med stödköp av obligationer, såsom ECB har bestämt sig för. Men behovet finns knappast i Sverige, där marknadsräntorna redan är rekordlåga. Samtidigt saknas lämpliga obligationer att köpa, vilket gör att någon svensk bazooka inte står färdig att avlossa.

Bland möjliga åtgärder finns också att Riksbanken försöker försvaga kronan mot andra valutor, i avsikt att driva upp importpriserna. Men detta skulle möta hård kritik från andra EU-länder, samtidigt som det är diskutabelt om inflationen verkligen påverkas.

Mycket talar i stället för att Riks-banken väljer att gå försiktigt fram, kanske genom att skjuta kommande räntehöjning ännu längre på framtiden och möjligen även sänka reporäntan till minustal. Men bazookan får vila och manipulationer med kronkursen kan helt läggas åt sidan.

Det kan tyckas passivt, men Riks-banken står inför det okända och vill nog ogärna göra sådant som kan få andra effekter än de avsedda. Oro finns för att obligationsköp skulle driva upp priserna på tillgångar som aktier och bostäder till ohållbara nivåer. Det kan i så fall ställa till större skada än när konsumentpriserna stiger alltför långsamt under ännu en tid.

Johan Schück johan.schuck@dn.se “

DN 8 feb 2015:

“ Lätt att missa extrapengar när du är sjuk

De flesta har rätt till mer än 80 procent av lönen när de är sjuka och föräldralediga. Men många vet inte om det. Därför riskerar de att gå miste om de extra pengarna.

Bor och arbetar man i Sverige omfattas man av flera olika trygghetssystem som täcker upp när man inte kan arbeta av olika anledningar. Till exempel för att man är sjuk eller föräldraledig.

I botten finns de statliga försäkringarna som byggs på med förmånerna i kollektivavtalen. De som är medlemmar i ett fackförbund kan ha försäkringar genom facket och du kan dessutom ha tecknat egna försäkringar genom ditt fackförbund eller privat.

I stort sett alla vet nog att det går att få pengar från Försäkringskassan om man är sjuk eller föräldraledig och har haft en inkomst. Men för de flesta finns det mer pengar att hämta och det kan röra sig om stora belopp. De som är anställda på arbetsplatser med kollektiv-avtal har rätt till extra pengar från arbetsgivaren vid föräldraledighet och sjukdom när de varit anställda en viss tid, ofta ett år. Ungefär 90 procent av de anställda omfattas av kollektivavtal.

Den extra ersättningen har facken och arbetsgivarna kommit överens om i förhandlingar och alla på arbetsplatsen har rätt att få ut pengarna. Alltså inte bara de som är medlemmar i facket. Det förekommer också att arbetsgivare som inte har kollektivavtal tecknar liknande försäkringar för sina anställda.

Hur mycket pengar det är fråga om och hur länge man måste ha varit anställd för att få varierar mellan avtalen. Men i princip alla får ett påslag motsvarande 10 procent av lönen under en kortare eller längre tid. Många får också behålla 90 procent av den del av lönen som ligger över taket för ersättningen från försäkringskassan under hela eller delar av föräldraledigheten.

Tänk på att de extra pengarna inte alltid betalas ut automatiskt utan att man måste ansöka om dem. Därför är det viktigt att ta reda på exakt vad som gäller på den egna arbetsplatsen. Enklast är att fråga facket eller arbetsgivaren.

Så här fungerar det vid sjukdom: Arbetsgivarna betalar sjuklön de först 14 dagarna. Efter karensdagen är sjuklönen 80 procent.

Från dag 15 får man sjukpenning från Försäkringskassan. Ersättningen är 77,6 procent på inkomster upp till ersättningstaket som går vid 27 800 kronor i månaden.

Men med kollektivavtalet går det att få ytterligare 10 procent på inkomster under taket och hela 90 procent på den del av lönen som ligger över taket.

Så här fungerar det vid föräldra-ledighet: Föräldrapenningen betalas ut under totalt 480 dagar. Ersättningen från Försäkringskassan är 77,6 procent av inkomsten upp till ersättningstaket som går vid 37 080 kronor.

I tabellerna här bredvid kan du se hur mycket extra en privat-anställd tjänsteman som är sjuk mer än 14 dagar eller föräldraledig får. Det framgår också tydligt att hög-avlönade får mest pengar från kollektivavtalet.

Det beror på att kollektivavtalen tar vid där de statliga systemen slutar och betalar ut hela 90 procent av lönen över ersättningstaken.

Maria Crofts maria.crofts@dn.se “

DN 9 feb 2015:

“Därför tros frisörerna skattefuska

När lagen om kassaregister infördes skulle svarta pengar bli vita – men fem år senare saknar nästan vart fjärde frisörföretag i Stockholm systemet. Anledningen: De påstår sig omsätta mindre än 500 kronor per dag. Skatteverket misstänker att det i många fall rör sig om skattefusk men saknar resurser att avslöja bluffarna.

Av Sveriges 18 600 frisörföretag finns 2 000 i Stockholms län. Då branschen länge brottats med svarta pengar infördes ett krav på kassaregister på frisörsalonger 2010. Nu, fem år senare, saknar vart fjärde företag i Stockholms län fortfarande tekniken. De slipper undan eftersom de uppgett att deras omsättning ligger under 178 000 per år inklusive moms, det vill säga mind-re än 500 kronor per dag, som är den angivna gränsen för kassa-register.

Skatteverket kan avslöja fuskare med till exempel provköp, där myndighetens kontrollanter agerar köpare, eller genom att kontrollera öppettider. Men detta kräver både tid och resurser – som Skatteverket saknar.

– Det var inte heller tanken med lagstiftningen att vi skulle göra revisioner av den anledningen. Lagen borde vara lättare att tillämpa. Självklart finns det företag som uppgett korrekta siffror. Men det är väldigt många som hävdar att de ligger precis under den här gränsen och vi från Skatte-verkets sida har inte riktigt möjligheten att kontrollera alla som vi misstänker tjänar mer. Men driver du en näringsverksamhet som du lever på, vilket de här har uppgett att de gör, bör du rimligen komma över den här gränsen, säger Conny Svensson, nationell samordnare på Skatteverket.

Ett certifierat kassaregister består dels av en kassaapparat som ska överensstämma med Skatteverkets krav, dels en certifierad kontroll-enhet, en svart låda, som kopplas till kassaregistret. Informationen i denna kan bara läsas av Skatteverkets personal.

Personalliggaren är ett annat verktyg för att mota svart arbetskraft och lika svarta pengar. Men även här går det att kringgå regelverket. En enskild firma utan anställda behöver inte heller anteckna vem som arbetat och när.

När omsättningsgränsen för kassa-register sattes, var främsta orsaken att det skulle vara för kostsamt för små företag att ha ett kassaregister. Men den förklaringen håller inte i dag, anser Conny Svensson.

– Kostnaden för ett kassaregister är oerhört mycket lägre än vad vi trodde, runt 4 000 kronor. Vi anser att omsättningsgränsen borde halveras. På det sättet blir det svårare att hävda att man inte ska ha ett kassaregister – ju högre summan är desto svårare är det för oss att bevisa.

Han får medhåll av Thomas Langrot, chefsåklagare på tredje ekobrottskammaren som drivit ett antal mål mot frisörer, om behovet av att sänka omsättningsgränsen.

Dessvärre skulle det inte vara en lösning på problemet med svarta pengar, menar han:

– Sedan den nya kassaregisterlagstiftningen med krav på certifierade kassaregister infördes har fusket ändrats vilket delvis också hänger ihop med att kontanta betalningar generellt minskar. En vanlig metod i dag är att man inte slår in all kontant försäljning i kassaregistret.

Han ser därför också behovet av hårdare straff för fuskare.

– En effektiv metod kan vara att införa mycket högre administrativa avgifter om man inte slår in försäljning i kassaregistret. Då kan redan en förseelse bli mycket dyr och avskräckande.

Marijana Dragic marijana.dragic@dn.se

Fakta. Kassaregister

Regelverket om kassaregister omfattar de företag som säljer varor eller tjänster mot kontant betalning (inklusive betalkort).

De företag som omsätter mindre än fyra prisbasbelopp à 44 500 kronor, inklusive moms, per år behöver inte ha ett kassaregister.

Ett certifierat kassaregister, den så kallade svarta lådan, består av två delar: en kassaapparat som tillverkaren har intygat överensstämmer med Skatteverkets krav och en certifierad kontrollenhet som kopplas till kassaregistret.

Kontrollenheten är ett slags svart låda där alla transaktioner i kassaregistret registreras. Det är bara Skatteverkets personal som kommer åt informationen i den svarta lådan.

Som kund ska du alltid be om ett kvitto oavsett om du betalar kontant eller med kort och på så vis hjälpa till att skydda seriösa företagare mot orättvis konkurrens och motverka skattefusk.

Ett kvitto på enbart kortbetalning ska inte förväxlas med ett kassakvitto.

Källa: Skatteverket “

DN 9 feb 2015:

“Frisören: Det är svårt att tro att de skulle tjäna så lite

Robert Preston, som har en egen salong och över 20 års erfarenhet i branschen, är förvånad över att så många av hans kolleger saknar kassaregister och påstår sig omsätta mindre än 178 000 per år.– Det är galet lite pengar och det går inte ihop för mig. Det täcker ju knappt lokalhyran, säger han.

Klockan är strax efter tre och Robert Preston som äger Preston Hair på Narvavägen har precis sagt farväl till sin kund. En klippning hos honom kostar 1 100 kronor i timmen, men är några hundralappar billigare hos någon av hans anställda som fortfarande är i gång med saxen denna eftermiddag.

– Det finns ju frisörsalonger i varje gatuhörn och det är svårt att tro att de skulle tjäna så lite. Det måste handla om svarta pengar om de påstår sig ha så låga intäkter. Om man vill komma åt problemet ska omsättningsgränsen för kassa-register sänkas, annars blir det bara en tandlös tiger, säger Robert Preston.

Omsättningen för Preston Hair landar på flera miljoner, men när hyran och lönerna är betalda är vinstmarginalen mindre än en tiondel.

– Det är en tuff bransch. Vissa kanske gör vad de måste för att överleva. Därför tycker jag inte att man ska svartmåla frisörer, som att de är fula fiskar.

Han efterlyser en momssänkning för frisörer motsvarande den i restaurangbranschen.

– Vi erbjuder en tjänst, precis som en restaurang gör. Men att gå till frisören är som att ha en egen servitör under ett antal timmar. Inräknat arbetstid, hyror, semesterersättning, arbetsgivaravgifter och allt annat har många svårt att få det att gå runt. Men vi fick ingen momssänkning trots att vi driver en jäkligt dyr restaurang, säger Robert Preston.

– Det skulle möjliggöra för företag att anställa. Därmed skulle företagen också bli tvungna att hålla med personalliggare vilket skulle underlätta kontroller. Jag vill inte ha några svarta pengar i branschen eller dopade konkurrenter, men vill man få in så mycket skatt som möjligt måste man göra det lättare att betala skatt. För mig är det självklart, men för andra kanske det finns en brytgräns. Man kan inte bara ta och ta, säger Robert Preston.

Conny Svensson, nationell samordnare på Skatteverket, är av en annan åsikt.

– Om man inte får det att gå runt, då gäller de affärsmässiga principerna: man får vidta åtgärder på ett eller annat sätt, se över verksamheten och sitt sätt att arbeta på. Tar man till knepet att köra svart, då är vi väldigt farligt ute. Avviker man från spelreglerna så tenderar dessa att sättas ur spel.

– Hela lagstiftningen kom till för att ska skapa konkurrens på lika villkor, säger Conny Svensson.
Marijana Dragic marijana.dragic@dn.se “

DN 10 feb 2015:

”Tvångsamortering bromsar byggandet av lägenheter”

“ Ny rapport. Bostadsbyggande handlar om finansiering och vill man öka byggandet så kommer skuldsättningen att öka, det är oundvikligt. Förslagen om bolånetak, amorteringstvång och minskad avdragsrätt för skuldräntor riskerar att leda till en kraftig nedgång för byggandet, skriver företrädare för byggbranschen.

Bostadsdebatten kretsar för närvarande runt två frågeställningar: Hur ska bostadsbyggandet komma upp på en varaktigt hållbar nivå? Hur ska hushållens skuldsättning begränsas för att minska riskerna för finansiella kriser?

Tyvärr kopplas dessa två frågeställningar sällan ihop. Snarare tenderar våra ledande myndigheter, Riksbanken, Finansinspektionen och Boverket att diskutera dessa frågor som om det vore möjligt att bygga fler bostäder utan att den samlade skuldsättningen kommer att öka. Det är dock oundvikligt.

Nuvarande regering har som ambition att till 2020 bygga 250 000 lägenheter. Oavsett upplåtelseform blir finansieringsbehovet av dessa bostäder cirka 700 miljarder kronor. Som hyresrätt skulle 70 procent behöva finansieras som banklån och resten som eget kapital.

Om motsvarande antal byggs enbart som ägda bostäder krävs insatser på cirka 525 miljarder kronor och resten finansieras av banker som lån till bostadsrättsföreningen. Men även insatserna behöver finansieras. Med 70 procents belåningsgrad innebär det att hushållen måste låna cirka 370 miljarder kronor och bidra med cirka 155 miljarder ur egna tillgångar.

Bostadsbyggande handlar således om finansiering. Därför måste frågan riktas till våra myndigheter: Hur tänker man sig att öka bostadsbyggandet och samtidigt minska hushållens skuldsättning? Det låter sig knappast göras, såvida inte politiken bestämmer sig för en återgång till en statlig bostadsfinansiering, som vi hade fram till 1993. Men då skulle givetvis den offentliga skuldsättningen öka dramatiskt i stället.

Sveriges byggindustrier gav det oberoende analysföretaget Evidens i uppdrag att göra en djupanalys av sambandet bostadsbyggande och finansiering. Analysen har skett utan annan styrning från beställaren. Resultatet som offentliggörs i dag torde innebära en allvarlig tankeställare.

1 Hyrda bostäder är dyrare. Innan den statliga bostadspolitiken avvecklades på 90-talet svarade staten för byggandets smörjmedel genom att tillhandahålla statliga lån till fördelaktiga villkor. De som byggde hyresrätter fick såväl bottenlån som toppfinansiering till garanterad ränta, vilket gjorde det mer eller mindre gratis att låna. Det gav många nya hyresrätter till låga hyror.

När subventionerna avvecklades och finansieringsansvaret flyttades från staten till hushållen, störtdök byggandet av hyresrätter. Utan subventioner blir nämligen hyresbostäder i varje läge klart dyrare än en ägd bostad. Det är i sig rimligt eftersom hyresrätten är en form av fullserviceboende där hyresgästen slipper binda eget kapital. Men framför allt beror skillnaden i boendekostnad på att fastighetsägaren måste ta ut en högre kostnad för sin risk.

Därför blir det märkligt när politiker argumenterar för fler hyresrätter, främst för gruppen ”resurssvaga”. Givetvis behövs hyresrätten på en dynamisk arbetsmarknad men den är inte och kommer aldrig att bli en billig boendeform utan riktade ekonomiska stöd.

2 Hushållens finansiella styrka avgörande. När hushållen bär finansieringsansvaret blir det deras efterfrågan som styr bostadsbyggandet. De senaste åren har dock debatten förts med utgångspunkt i att öka utbudet genom effektivare planprocesser, ökad planberedskap med mera. Den typen av åtgärder är givetvis angelägna och de förslag som de rödgröna ärvt av Stefan Attefall bör genomföras. Men sedan måste fokus riktas mot andra åtgärder, framför allt efterfrågan.

Evidens analys visar nämligen att det råder ett närmast absolut samband mellan hushållens finansiella styrka och bostadsefterfrågan. Fem olika variabler (hushållens finansiella netto, sysselsättningen, fastighetsbeskattningen, bolåneräntan och byggkostnaderna) förklarar varför bostadsefterfrågan fluktuerar. Begränsas eller förändras dessa faktorer sjunker efterfrågan och byggandet minskar.

Analysen visar även att demografiska faktorer spelar mindre roll. Växande storstäder och ökad inflyttning påverkar inte efterfrågan

nämnvärt eftersom de nya hushållen till stor del består av resurssvaga, främst ungdomar och migranter.

Varaktigt bostadsbyggande kräver således åtgärder som fokuserar mer på efterfrågan än utbudet och därför behövs en politisk debatt om socialt riktade insatser till de resurssvaga hushållen.

3 Hyresrätter kan inte ersätta ägda bostäder. Evidens har studerat den finansiella styrkan (balansräkningen) hos ett stort antal kommunala och privata fastighetsbolag för att se om de har möjlighet att öka sitt utbud om hushållens efterfrågan på ägda bostäder sjunker till följd av kreditrestriktioner.

Facit visar klart begränsade möjligheter. För att öka utbudet av hyresrätter måste ägarna tillskjuta avsevärt mer kapital, något som förefaller högst tveksamt med hänsyn till de risker som är förknippade med att bygga i svaga marknader.

Det är således inte tillgången på kapital i största allmänhet som sätter gränser för bostadsbyggandet. Det är tillgången på ”eget kapital” och hushållens ekonomi.

Därmed är det uppenbart att politiken och myndigheterna håller på att måla in sig i ett hörn. Om hushållens möjligheter att finansiera sitt boende begränsas och hyresproduktionen endast i begränsad utsträckning kan öka - vem ska då göra det?

4 Nej till tvångsamorteringar. Just nu befinner sig bostadsbyggandet på en förhållandevis hög nivå. Ett resultat av en tillfällig konjunktureffekt och uppdämd efterfrågan. Evidens analys visar att det är mer sannolikt att bostadsbyggandet snart faller tillbaka igen, i all synnerhet om Finansinspektionens modell för tvångsamorteringar genomförs. Rapportens slutsats är att regeringens mål för bostadsbyggandet blir omöjligt att nå.

Läget ger motiv för besinning. Sett isolerat kan nog alla hålla med om att ett bolånetak, amorteringar eller minskad avdragsrätt för skuldräntor låter som en rimlig medicin. Om man däremot häller ned alla ingredienser samtidigt i en cocktail blir konsekvensen snarare att patienten dör.

Regeringen står inför en mycket komplex problematik. Att fortsätta med ensidiga ingrepp vore mycket äventyrligt och kan leda till en kraftig nedgång för bostadsbyggandet, att svaga hushåll får än svårare att ta sig in på marknaden men framför allt betydande konsekvenser för samhällsekonomin.

Den självklara åtgärden måste vara att dra i handbromsen och bjuda in till dialog. Därför bör regeringen stoppa Finansinspektionens förslag till obligatoriska amorteringar och i stället bjuda in myndigheter, bransch, experter och företrädare för de politiska partierna till en bred diskussion. Vi deltar gärna.

Det är dags för lösningar som långsiktigt förenar olika mål. Därmed har det blivit hög tid för regeringen att ta ansvar och kliva in på banan.

Pether Fredholm, V Ordf. Sveriges Bygg- Industrier, Vd Js Bygg
Ola Månsson, Vd Sveriges Byggindustrier
Per-Ingemar Persson, Vd Veidekke Sverige
Johan Skoglund, Koncernchef, Jm
Peter Wågström, Koncernchef Ncc “

DN 10 feb 2015:

“Johan Schück: Bankkunderna tvingas vara med och betala

På torsdag kan Riksbanken ge besked om att reporäntan ska gå under noll. Det blir i så fall nytt för Sverige, men Danmark och Schweiz är redan där. Kostnaden läggs på bankerna, men om det blir en lång period med negativ ränta så tvingas också kunderna betala.

Analys.
Negativ ränta låter konstigt. Ska man behöva betala för att sätta in pengar på banken? Ja, så kan det bli om Riksbanken ska sänka sin reporänta från nuvarande 0,0 procent.

Reporäntan brukar beskrivas som Riksbankens viktigaste styrränta. Men den ser allmänheten inget av. Räntorna på vanligt sparande och lån bestäms av bankerna, inte av Riksbanken.

För banksystemet spelar repo-räntan däremot en viktig roll. Bankerna får inte ligga där med stora överskott eller underskott av pengar, utan ska i stället jämna ut likviditeten. Ofta handlar det om överskott som ska placeras hos Riksbanken över natten.

Riksbanken styr detta med hjälp av reporäntan. Normalt får bank-erna ta emot en viss ersättning om de sätter in pengar – och betala när de behöver låna.

Med negativ reporänta ställs detta på huvudet, eftersom bank-erna då ska betala även för sina insättningar i Riksbanken. Men de har små möjligheter att komma undan. Det kräver i så fall att pengarna tas ut ur systemet och flyttas till kassavalv som fylls med sedlar och mynt, vilket är både opraktiskt och kostsamt.

Om reporäntan går under noll betyder det att Riksbanken tjänar pengar på bankernas bekostnad, oavsett om dessa har för litet eller för mycket likviditet. Om detta skulle bli långvarigt får man räkna med att bankkunderna också tvingas vara med och betala.

Danmark och Schweiz har redan negativa styrräntor, men av annat skäl än vad som kan bli aktuellt i Sverige. Där handlar det om att hålla emot de väldiga kapitalflöden som driver upp värdet på danska kronan respektive schweizer-francen.

I Danmarks fall håller kronan, som är knuten till euron, på att bli alltför stark. Därför försöker centralbanken minska trycket, nyligen genom att sänka bankernas inlåningsränta till –0,75 procent.

De danska bankernas räntor mot allmänheten är nere vid noll, men har ännu inte gått ned på minustal. Bankkonton är sedan tidigare ofta avgiftsbelagda. Men eftersom valutaoron än så länge bedöms bli kortvarig, har bankerna hittills inte gått längre.

Schweiz är i ett liknande läge, förutom att kopplingen av schweizerfrancen till euron var tillfällig och nyligen kapades av schweiziska centralbanken. Negativ styrränta används även där för att mota bort spekulativt kapital. De schweiziska bankerna tycks dock inte ha gått längre än att sänka kundernas räntor till nollnivå.

Läget i Sverige är annorlunda, såtillvida att svenska kronan är svag mot euron och vi dessutom har en flytande växelkurs. Motivet för Riksbanken att sänka reporäntan till minusnivå skulle i stället vara att driva på inflationen, som inte når upp till det fastställda på målet på 2,0 procent. Negativ ränta ska då förmå bankerna att låna ut mer billiga pengar och bidra till att hjulen i ekonomin snurrar snabbare.

Att få fart på inflationen går dock inte i en handvändning. Om Riksbanken bestämmer sig för negativ reporänta, kan den sedan gälla över åtminstone något år. De svenska bankerna får då ett starkt intresse att låta sina kunder stå för kostnaderna.

Hur det skulle gå till är ännu inte klart. Men det är lättare att lägga nya avgifter på bankkunderna, exempelvis för dem som har inlåningskonton, än att belasta dem med negativ ränta.

Men Riksbanken kan också komma till slutsatsen att negativ reporänta inte är någon lysande idé. Om kunderna ska betala är faran att allmänheten tar ut sina pengar från bankerna, trots att madrassen och kassaskåpet är dåliga och osäkra alternativ. Risken finns samtidigt att det finansiella systemet blir svagare och fungerar sämre.

Därför talas det nu om att Riksbanken i stället kan införa en finjusteringsränta mot bankerna, som är mindre synlig än negativ reporänta men har liknande effekter. Då behöver kunderna inte märka så mycket av, men till sist får de ändå vara med och betala.

Johan Schück johan.schuck@dn.se

För & emot.
Skäl för negativ reporänta

1. Ska hjälpa Riksbanken att få upp inflationen mot målet på 2,0 procent.

2. Lättare att genomföra än exempelvis stödköp av obligationer.

3. Bankerna kommer inte undan, utan tvingas betala för sina insättningar.

Skäl emot negativ reporänta

1. Ger troligtvis ganska måttliga effekter på inflationen.

2. Kan vältras över på bankkunderna som tvingas vara med och betala.

3. Pengar kan hamna i madrassen. Risk att finansiella systemet tar skada. “

DN 10 feb 2015:

“Avgift på lönekonto kan bli följden

Avgifter på ett par hundra kronor per år för ett lönekonto kan bli bankernas svar om Riksbanken inför minusränta på torsdag, tror sparexpert. – Bankerna måste göra detta mycket försiktigt, säger sparekonomen Christina Söderberg.

Spekulationerna har varit många kring hur en eventuell minusränta kan påverka bankernas kunder. Ska man döma av DN:s enkät nedan har ingen av storbankerna akuta planer på negativ ränta eller avgifter på sparkonton för närvarande.

Men om branschen ändå bestämmer sig för att försöka täcka ökade kostnader räknar Christina Söderberg, sparekonom på jämförelsesajten Compricer, med den senare lösningen.

– Jag tror inte att bankerna kommer att ta ut minusränta på sparkonton eller lönekonton men att de inför en avgift eller höjer avgifterna för sådana konton, säger hon.

– Följden blir dock densamma, kunderna får betala för att förvara pengar hos storbankerna, men det kommer psykologiskt inte att kännas lika illa som en procentsats på sitt sparkapital, fortsätter hon.

Hon bedömer att en avgift skulle kunna hamna kring samma summor som årsavgifterna för bank- och kreditkort, 195–200 kronor.

– Det blir ungefär som att betala 0,1 procent på ett sparkapital på 20 000–25 000 kronor, konstaterar Christina Söderberg.

Vad gör man då om man skulle bli tvungen att betala för att ha pengarna på banken. Att ha pengarna hemma eller i bankfack är två alternativ, men det är inte speciellt praktiskt samtidigt som det finns risker med att ha stora summor i rörelse. Större mängder kontanter täcks inte av hemförsäkringen.

– Det finns kostnader och risker förknippade med att förvara kontanter. Det är inte otänkbart att många skulle kunna vara beredda att betala för att förvara sina pengar på ett säkert ställe, säger Christina Söderberg.

Samtidigt menar hon att de flesta kunder skulle tycka att det är fel att behöva betala runt 2 procent för pengar man lånar från banken och samtidigt få betala pengar för det man själv lånar ut till banken.

– Och marginalerna på bolånen ökar för bankerna, säger Christina Söderberg.

Hasse Eriksson hans.eriksson@dn.se “

DN 10 feb 2015:

“Skatteverket kan begära ut listan

Skatteverket kommer inom kort att bestämma om man ska begära ut listan på de 500 svenskar som haft hemliga konton i Schweiz. Misstankar om grovt skattebrott ska lämnas vidare till åklagare.

Katrina Björk är rikssamordnare för utländska transaktioner vid Skatteverket. Hon berättar att verket inte fått tillgång till uppgifterna, där journalister från 45 länder gått igenom 100 000 hemliga nummerkonton från en av världens största banker, HSBC.

Det ligger nära till hands att Skatte-verket begär att få ta del av informationen om svenskarna på listan.

– Skatteverket har inte tagit ställning till det ännu, säger Katrina Björk.

Uppgifterna gäller åren 2005–07. Eventuella skatte-brott kan därför vara preskriberade.

– Det beror på omfattningen. Vi har möjlighet att gå fem år tillbaka i tiden, men handlar det om grovt skattebrott kan vi gå tillbaka tio år, säger Björk.

Om Skatteverket gör bedömningen att något kan vara grovt skattebrott, har de en skyldighet att överlämna ärendet till en åklagare.

En av svenskarna som avslöjas i materialet är den förre landslagsstjärnan i fotboll, Andreas Andersson.

Dokumenten, som är från 2007, uppges visa att han då hade omkring 16 miljoner kronor på ett nummerkonto i Schweiz, samtidigt som han för Skatteverket ska ha deklarerat en förmögenhet på 1,5 miljoner kronor.

Dan Lucas dan.lucas@dn.se

Juan Flores juan.flores@dn.se “

DN 10 feb 2015:

“ Kristofer Ahlström: Svensk trygghet är kreativ

I senaste numret av tidningen The New Yorker kan man läsa en lång essä författad av Nathan Heller med titeln ”Northern lights. Do the Scandinavians really have it figured out?”

Artikeln handlar om det ”nordiska miraklet”, nordländernas exotiska kombination av samhällsbygge och kulturell verkshöjd: hur kan Sverige både kosta på sig betald föräldraledighet och att proportionellt ta emot fler flyktingar än något annat europeiskt land, samtidigt som vi ger världen Stieg Larsson och Icona Pop?

Och så vidare, et cetera.

Något måste alltså vara ruttet i konungariket Sverige, och med avstamp i nysläppta boken “The almost nearly perfect people” av Michael Booth, ställer Heller den svenska modellen mot den amerikanska: den amerikanska drömmen om individuell framgång bygger på konkurrens och risktagande: ”Kontroll innebär här att ta personligt ansvar för riskerna, medan kontroll i Sverige innebär att skydda sig mot riskerna”.

Denna riskminimering, menar Heller, kan vara kreativt skadlig. I synnerhet inom den så hett omdebatterade integrationsfrågan där integration ses som: ”den sociala och ekonomiska pressen att sluta sig

till svenskhetens skara och det gemensamma utrymme där det allomfattande trygghetssystemet verkar”.

Priset för tillhörighet innebär att för jantelagens stenhårda likhetsnorm utplåna alla egna kulturella särdrag, varnar artikeln. Men en sådan syn blundar för integrationens mål att skapa trygghet, som ger en trygghet för att skapa – en trygghet som ger friheten att följa sina talanger.

Titta bara på den mest spännande sentida svenska litteraturutgivningen: Pooneh Rohis ”Araben” (nominerad till Katapultpriset), Athena Farrokhzads ”Vitsvit” (nominerad till Augustpriset), Sami Saids ”Väldigt sällan fin” (vinnare av Katapultpriset), Neftali Milfuegos nysläppta ”Tankar mellan hjärtslag”. I blandningen av ursprung och samtid uppstår nya, unga röster som breddar och kvalitetssäkrar svensk kulturproduktion.

Om man nu, på amerikanskt vis, känner sig nödd att nyttomotivera och kvantifiera kulturen.

Kristofer Ahlström kristofer.ahlstrom@dn.se “

DN 11 feb 2015:

“Fonderna som gör störst klimatavtryck

Det är stora skillnader i hur mycket utsläpp som investeringar i fonder orsakar och det behövs bättre information, visar en ny studie som DN tagit del av. – Som det ser ut i dag har sparare låg insyn i kapitalförvaltarnas klimatarbete, säger Frida Arounsavath på Swedwatch.

Organisationen Swedwatch har undersökt vilken hänsyn till klimatet som Sveriges tio största kapitalförvaltare tar. Studien, som presenteras på onsdagen, har bland annat granskat vilket klimatavtryck olika fonder och marknader ger i form av uppskattat utsläpp av ton koldioxid per år.

– Vi har tittat på 28 fonder och det var en överraskning att det var så stor skillnad på hur mycket de släpper ut och hur stora fossila reserver som fanns, säger Frida Arounsavath, miljö- och klimatresearcher på Swedwatch.

När det gäller utsläpp innehåller rapporten uppskattningar av hur stort årligt koldioxidutsläpp som 100 000 kronor investerat i olika fonder orsakar. Det visar sig att fonder som investerar i globala aktier generellt har större utsläpp jämfört med dem som köper svenska aktier.

– En förklaring till skillnaden är att globala fonder generellt har mer investeringar i fossilintensiva sektorer. Men det finns också variationer mellan olika Sverigefonder – vissa genererar lika mycket kol- dioxid som globalfonder, säger Frida Arounsavath.

Men skillnaden är också stor mellan fonder i samma grupp. Av 13 undersökta globalfonder orsakade Swedbank Robur allemansfond

komplett de minsta utsläppen med 2 ton på ett år. Högst utsläpp hade Länsförsäkringar Global med 8,5 ton.

Som jämförelse kan sägas att en genomsnittlig svensk orsakar utsläpp på 10 ton per år på köttkonsumtion, att flyga, åka bil och värma upp sitt boende, enligt WWF Sverige.

Bland Sverigefonder hade SEB Etisk Sverigefond den lägsta siffran på klimatavtryck med 2 ton medan Swedbank Robur Sverigefond och Danske Invest Sverige hade högst med 3,7 respektive 3,6 ton koldioxid.

Tre globalfonder hade en klimatbelastning som var större jämfört med ett genomsnittsindex. För Sverigefonderna var det inga av de undersökta alternativen som låg högre än index.

När det gäller hur mycket av kol, olja och gas som bolagen har kvar i jorden hamnar SEB Globalfond Chans Risk och Länsförsäkringar Global Aktiv i topp med 258 respektive 241 ton per 100 000 kronor som en sparare investerat i fonden.

I bägge fallen är de fossila reserverna högre än ett genomsnittligt globalt index. Danske Invest Global Stockpicking har inget ägande alls som har fossila reserver. Bland Sverigefonder är mängden fossila reserver betydligt lägre. Danske Invest Sverige och Lannebo Sverige 130/30 har högst nivå med 25 respektive 36 ton.

Swedwatch konstaterar i rapporten att alla tio kapitalförvaltare har åtaganden som rör klimatpåverkan. SPP, Nordea och Swedbank har också utvecklat processer för hållbara investeringar där klimat ingår, enligt rapporten.

– Klimatpåverkan är en svart låda. Ingen har mätt eller analyserat klimatpåverkan från hela fondförvaltningen. Eftersom kapitalförvaltarnas klimatarbete är otydligt går det inte att jämföra och ranka fonder eller förvaltare på ett tillförlitligt sätt, säger Frida Arounsavath.

Hon efterlyser information till sparare om handlingsplaner och mätbara mål för hur mycket investeringar i företag som påverkar klimatet negativt ska minska över tid, och hur mycket förvaltarna tänker öka sina investeringar i företag som har lösningar på klimatfrågor.

Hasse Eriksson hans.eriksson@dn.se

Fakta. Fossilt ägande i fonderna

Tillgångar av olja, kol och gas som ännu inte utvunnits men som blir koldioxidutsläpp när de används. Tabellen visar ton utsläpp per 100 000 kronor investerat i fonderna.

Danske Invest Global Stockpicking A 0
AMF Aktiefond Global 53
Swedbank Robur Alle-mansfond Komplett 66
Nordea Institutionella Aktiefonden Stabil 82
SPP Global Topp 100 93
Robur Ethica Global 97
Folksams Tjänstemannafond Världen 123
Genomsnitt för globala aktier enligt indexet MSCI World 124
Skandia Global Exponering 125
Handelsbanken Globalfond 128
SPP Aktiefond Global 129
Danske Invest SRI Global 133
Länsförsäkringar Global Aktiv 241
SEB Globalfond Chans/Risk 258
Källa: Swedwatch “

DN 11 feb 2015:

“Experter tror på minusränta

Riksbanken sänker reporäntan till minusnivå och börjar stödköpa statsobligationer. Så blir räntebeskedet som kommer på torsdag, hävdar SEB:s chefsekonom Robert Bergqvist. Men det är en prognos och ingen rekommendation, understryker han.

Det spekuleras inför torsdagens räntebesked från Riksbanken. De flesta bedömare tycks dock räkna med ganska begränsade åtgärder. Men det gäller inte SEB:s ekonomer i deras nya prognos:

– Reporäntan sänks till –0,10 procent, med sikte på att den nivån ska gälla till andra halvåret 2016. Dessutom inför Riksbanken en ränte-korridor som ger möjlighet att sänka ned till –0,20 procent. Därutöver sätter man i gång med stödköp av statsobligationer för cirka 50 miljarder kronor, spår SEB:s chefsekonom Robert Bergqvist.

Främsta skälet för åtgärderna är, enligt honom, att Riksbanken behöver visa vilja att driva upp inflationen. Annars kommer inflationsmålet på 2,0 procent inte att ses som trovärdigt, vilket ställer till svårigheter inför nästa avtalsrörelse.

Stödköpen av statsobligationer skulle likna vad amerikanska Federal Reserve har gjort i flera år och Europeiska centralbanken, ECB, nyligen beslutade sig för. Men omfattningen blir betydligt mindre om Riksbanken köper för cirka 50 miljarder kronor som SEB-ekonomerna räknar med. Följden väntas ändå bli att kronkursen försvagas, så att stigande importpriser kan bidra till ökad inflation.

Robert Bergqvist betonar dock att han själv inte rekommenderar dessa åtgärder. Tvärtom anser han att ramverket kring Riksbankens penningpolitik, med nuvarande inflationsmål, är i behov av omprövning.

Johan Schück johan.schuck@dn.se “

DN 11 feb 2015:

“M: Stoppa småskulder hos Kronofogden

Trots politikernas försök att begräsa sms-lånen ökar de obetalda skulderna på nytt. Nu vill Moderaterna införa en lägsta gräns för hur små belopp Kronofogden får driva in. Men regeringen tror inte att åtgärden räcker.

– Ett stort problem är att många hamnar hos Kronofogden på grund av obetalda småkrediter. Det är allvarligt, inte minst om det ger ungdomar stora svårigheter tidigt, säger moderatledaren Anna Kinberg Batra (M) som gästade DN:s tv-studio på sparevenemanget Nordnet live i Stockholm på tisdagen.

Efter en topp 2009 på över 46 000 ansökningar om betalningsförelägganden för sms-lån nästan halverades antalet till 28 000 under 2010. Men sedan dess har antalet obetalda skulder vänt upp igen och nådde 49 000 år 2013. Under första halvåret i fjol fortsatte kurvan att peka uppåt till en historiskt hög nivå.

Det kan handla om en tia som förvandlas till tusen kronor eller ännu mer, vilket oroar den nya M-ledaren som nu suttit på sin post i en månad.

Men skickar inte en lägstagräns en signal om att man inte behöver betala tillbaka smålån?

– Det är klart att man ska betala tillbaka sina lån. Men det verkar vara för lätt att snabbt gå till Krono-fogden för inkassobolag redan vid små belopp utan att ha kontakt med den enskilde konsumenten. Då måste man ställa högre krav på inkassobolagen, säger Anna Kinberg Batra.

Hon hoppas att en gräns för hur små skulder som kronofogden kan driva in skulle leda till att snabblåneföretagen finner det olönsamt att erbjuda små krediter. Moderaterna vill också se om det är möjligt att begränsa möjligheterna för företag som har brustit i sina kundkontakter eller i sina kreditprövningsrutiner att skicka över skulderna till Kronofogden för indrivning.

Liknande förslag diskuteras just nu i regeringen, enligt finansmarknadsminister Per Bolund (MP).

– Det är bra att intresse finns för det här. Det är en viktig fråga som regeringen tittar närmare på och kommer att återkomma kring inom kort. Det kommer att krävas flera olika åtgärder för att vända den här utvecklingen, säger Bolund.

Kinberg Batra är missnöjd med att regeringen inte lagt några förslag på området sedan den tillträdde.

Mats J Larsson matsj.larsson@dn.se

Fakta. Räntan kan bli 800 procent

Snabblån via sms, som funnits i Sverige sedan 2006, ges vanligtvis på summor mellan 1 000 och 5 000 kronor.

Lånetiden är oftast en månad. Den effektiva årsräntan kan motsvara 700–800 procent, ibland ännu mer. Orsaken till den höga effektiva räntan är mycket höga avgifter.

Låneföretagen kontrolleras av Konsumentverket och Finansinspektionen som beviljar och återkallar tillstånd. **DN “**

DN 12 feb 2015:

“Utredare föreslår tuffare krav på välfärdsbolagen

Hårdare krav väntar dem som vill driva bolag inom välfärdssektorn. Det föreslår Ägarprövningsutredningen som på onsdagen överlämnade sitt betänkande till regeringen. Oppositionen öppnar nu för en blocköverskridande överenskommelse om välfärdsbolagen.

Ägarprövningsutredningen föreslår bland annat högre krav på erfarenhet och ekonomisk stabilitet för dem som vill driva välfärdsverksamhet. Dessutom anser utredningen att det bör införas krav på att bara den som har förutsättningar att driva en långsiktig verksamhet ska få finnas inom välfärdssektorn.

I dag är flertalet av de stora privata välfärdskoncernerna ägda av riskkapitalbolag. Om förslagen innebär förändringar för riskkapitalbolagen är ännu oklart.

– Nu ska vi analysera slutsatserna och återkomma med förslag, säger civilminister Ardalan Shekarabi (S).

Det var den tidigare borgerliga regeringen som beställde utredningen och allianspartierna är nu beredda att diskutera en blocköverskridande överenskommelse kring frågan.

– Vi vill ha tuffa krav på kvalitet och långsiktighet. Om det är utgångspunkten för diskussionerna så är vi definitivt beredda att föra samtal, säger Jonas Jacobsson Gjörtler (M).
Hans Olsson hans.olsson@dn.se “

DN 13 feb 2015:

“Riksbanken tar plötsligt steget ut i det okända

Riksbanken tar till desperata åtgärder med sikte på nästa avtalsrörelse. Där måste lönerna höjas tillräckligt för att priserna ska ta fart uppåt, annars är inflationsmålet i fara. Därför sänker man reporäntan till –0,1 procent och börjar med stödköp av statsobligationer.

Analys.
Det nya räntebeskedet kommer som en överraskning för de flesta bedömare. Riksbanken hade visserligen utlovat en genomlysning av vilka åtgärder som kan sättas in när reporäntan är nere på nollnivå. Men det betydde inte att man genast skulle slå till med negativ reporänta och stödköp av statsobligationer.

Nu görs ändå detta, vilket är ett tydligt avsteg från tidigare försiktighet. På senare tid har det blivit väldigt bråttom att få i gång inflationen och försöka nå målet att priserna årligen ska stiga med 2,0 procent. Därför är Riksbanken plötsligt beredd att ta steget ut i det okända, med åtgärder vars effekter är svåra att överblicka.

Oljeprisraset under senaste halvåret tycks ha varit utlösande. Oron gäller inte själva prisnedgången som för svensk del är gynnsam. Lägre energipriser ger hushållen ökad köpkraft, vilket stärker efterfrågan i ekonomin.

Själva prisfallet kan ses som en engångshändelse, på samma sätt som Riksbanken tidigare gjorde när oljepriset steg kraftigt. Då var det inte tal om räntehöjning för att motverka en prisuppgång som såg ut att bli tillfällig.

Men denna gång resonerar Riksbanken annorlunda och är orolig för spridningseffekter, främst genom att allmänheten ska skruva ned sina inflationsförväntningar. Bakgrunden är flera års misslyckande med att klara inflationsmålet, som allt färre tror ska nås under de kommande åren heller.

Mest bekymmersamt är nog att arbetsmarknadens parter, både på arbetsgivar- och löntagarsidan, väntar sig långsammare prisökningar än årliga 2,0 procent även på längre sikt. Det skapar problem inför nästa års avtalsrörelse när ingen säkert vet vad som behövs för att säkra reallönerna eller åstadkomma viss standardhöjning.

Kritik av det slaget framfördes redan i somras från Industrins ekonomiska råd, där professor Henry Ohlsson – som senare har blivit vice riksbankschef – vid den tiden var ordförande. Riksbanken verkar ha tagit intryck, eftersom man vet att en fungerande lönebildning är avgörande för att inflationsmålet ska kunna nås. Då går det inte att missa chansen, särskilt om arbetsmarknadsparterna på nytt skulle stanna för ett treårigt avtal.

När det gäller inflationsförväntningarna har läget dock inte förbättrats, tvärtom visar undersökningsföretaget Prosperas mätningar att ingen av tillfrågad grupp tror att Riksbankens inflationsmål ska uppnås – ens på fem års sikt. Ovanpå detta kommer att Svenskt Näringslivs vd Carola Lemne nyligen förklarade att inflationsmålet inte kan tas som

utgångspunkt i nästa avtalsrörelse, vilket för henne blir ett argument att säga nej till löneökningar.

Faran med detta, sett utifrån Riksbankens uppdrag, är att löner och priser kan hamna i en nedåtgående spiral. Ännu vill riksbankschefen Stefan Ingves inte tala om risk för deflation, som än så länge ligger en bra bit bort. Men hotet finns ändå ifall arbetsmarknadens parter ska förhandla utan att ha något gemensamt, såsom inflationsmålet, att hålla sig till.

Riksbankens egna åtgärder räcker dock knappast för att nå upp till målet. Reporänta på –0,1 procent, finjusteringsränta på +/– 0,1 procent och stödköp av statsobligationer för 10 miljarder kronor låter kraftfullt, men utgör – närmare besett – inte särskilt verkningsfulla åtgärder. Förhoppningen tycks främst vara att kronkursen ska försvagas så att importpriserna höjs, liksom att allmänhetens inflationsförväntningar ska stiga.

Stefan Ingves utlovar mer av samma slag, om önskat resultat inte uppnås. Men detta leder in i ett spel med ständigt höjda insatser, utan att vinstchanserna därför behöver stiga. Resultatet kan i stället bli att bostadspriser och aktiekurser skjuter i höjden, med ökad risk för kommande bakslag.

Här kan Riksbanken inte komma undan sitt ansvar, även om fler får vara med och dela på det.

Johan Schück johan.schuck@dn.se
samhällsekonomisk krönikör “

DN 13 feb 2015:

“Nio frågor och svar om räntan

Vad är det som händer egentligen, hur kan räntan ligga under noll och hur påverkar det mig? Här får du svaren som gör att du får koll.

1 **Vad är reporänta?**
Det är den ränta bankerna får när de placerar pengar hos Riksbanken. Genom att höja och sänka reporäntan ska Riksbanken påverka inflationen så att den ligger runt 2 procent. Reporäntan påverkar också tremånadersräntorna på bolån och andra obundna låneräntor.

2 **Hur kan reporäntan hamna på minus?**
Det enda som behövs är att Riksbankdirektionen bestämmer det. Men det är väldigt ovanligt med negativ ränta, vi har aldrig haft det tidigare i Sverige.

3 **Varför införde Riksbanken minusränta nu?**
För att försöka få upp den rekordlåga inflationen. Tanken är att det ska bli billigare för företag och hushåll att låna och att det ska öka investeringarna och konsumtionen så att priserna stiger.

4 **Varför stödköper Riksbanken obliga-tioner?**
I förhoppning att de långa räntorna, som löper på 1–5 år, också ska sjunka. Det ska i sin tur hjälpa till att få upp inflationen. Riksbanken flaggar också för att det kan bli fler stödköp framöver.

5 **Vad händer nu?**

Faktum är att ingen egentligen vet det eftersom det är en helt ny situation för alla. Det går att göra olika antaganden men vi får helt enkelt vänta och se.

6 **Betyder minusräntan att jag ska betala för att ha pengar på banken?**
Inte nu, men det finns inga garantier för att det inte kan bli så i framtiden. Schweiz och Danmark har redan minusränta och den danska banken FIH Erhversvbank ska börja ta ut en avgift på fem kronor per tusenlapp av kunderna. Men i praktiken betalar vi för att ha pengar på banken redan nu. Räntan på lönekontona är antingen obefintlig eller väldigt låg, samtidigt som kortet som vi behöver för att ta ut pengarna kostar drygt 200 kronor om året.

7 **Vad händer om alla vill ta ut sina pengar om det blir avgift på bankkontona?**
Då blir det kaos samtidigt som det inte är möjligt eftersom det inte finns tillräckligt med sedlar. I Sverige finns bara sedlar och mynt motsvarande 3 procent av alla pengar, resten är digitala pengar.

8 **Blir bolånen billigare nu?**
Det återstår att se. Bankerna har hittills inte varit särskilt pigga på att sänka bolåneräntorna men det här är ett bra tillfälle att pruta. Att låna ut pengar med bostäder som säkerhet har blivit en ännu bättre affär för bankerna nu.

9 **Hur ska jag spara utan att riskera mina pengar?**
Det går fortfarande att få runt 1 procents ränta hos de mindre bankerna som har insättningsgaranti. Men vi får se vad som händer när minusräntan träder i kraft onsdagen den 18 februari.

Maria Crofts maria.crofts@dn.se “

DN 13 feb 2015:

“ En avgift på bankkonton kan utlösa en proteststorm

Det ska bli intressant att se hur bankerna ska få sina hårt prövade kunder att betala den här gången. En avgift på bankkonton kan utlösa en massiv proteststorm.

Analys.
Svenska bankkunder är väldigt tåliga och kanske ibland lite lata. När lönen väl börjat gå in på kontot hos en storbank får den i allmänhet stanna kvar där nästan oavsett vad som händer.

Vi betalar också tämligen glatt för möjligheten att ta ut våra egna pengar med ett bankkort som har plusvärdet att även kunna användas i butiker och på nätet. Det var länge sedan gratiskorten som bara gick att använda i uttagsautomater försvann. (Ja, jag vet att det finns särskilda lösningar för studenter och barn).

Inför månadsskiftet loggar vi in på internetbanken och betalar våra räkningar. I många fall kostar det oss en slant som de flesta betalar utan att knorra allt för mycket.

Men även svenska bankkunder har en gräns. Det har blivit uppenbart så fort bankerna talat om att införa avgift på kontantuttag i uttags-automater. Bankerna har hittills backat på grund av protesterna.

En avgift på bankkonton skulle förmodligen mötas av liknade protester trots att vi i praktiken redan betalar för våra bankkonton.

Skillnaden mot en ren avgift är att kost- naden maskeras som betalning för tjänster som innebär att vi kan använda våra egna pengar. I många fall har räntan på lönekontot varit noll sedan lång tid tillbaka.

Bankerna vill troligen inte ta en ny fajt med kunderna. Därför pekar det mesta på att de försöker hitta andra sätt att kompensera sig. För det är ingen tvekan om att de kommer att göra allt för att ta ut kostnaderna av kunderna.

Ett sätt är att smyga upp kortavgifterna och kostnaderna för betaltjänster. Många kunder har inte järnkoll på hur mycket de betalar och skulle troligen inte märka några tior extra varje år.

En annan väg är att försöka hålla uppe bolåne-räntorna men det är inte säkert att det går. Bankerna vill tjäna pengar och då ger bolånen jämförelsevis bra avkastning med en förhållandevis liten risk.

Det är snarare ett bra tillfälle för den som vill pruta på bolånen. Det skulle inte förvåna mig om bankerna börjar konkurrera på allvar om de lönsamma bolånekunderna.

För den som är intresserad av att hålla nere sina bank- och bolånekostnader blir det en spännande tid framöver. Det finns all anledning att hålla koll på bankernas avgifter och vad som händer med bolåneräntorna.

Nu i vår ska det dessutom bli lättare att jämföra de verkliga bolåneräntorna. Finansinspektionen har flaggat för nya regler som ska tvinga bankerna att redovisa den snittränta kunderna verkligen får vid sidan av listpriserna.

Maria Crofts maria.crofts@dn.se “

DN 13 feb 2015:

“Hur påverkas vårt bolån?

Therese Jonsson är föräldraledig och har just köpt en större lägenhet tillsammans med sin man Simon Jonsson. Här är hennes frågor om minusräntan. DN:s privatekonomiska kommentator Maria Crofts ger svaren. Hur kommer vårt bolån att påverkas?

– Bankerna har hittills inte sänkt boräntorna i samma takt som reporäntan gått ner men de kan möj-ligen göra det nu. I dag ligger listpriset på tremånadersräntan runt 2 procent trots att bankerna betalar väldigt mycket mindre när de lånar själva. I bästa fall kan det öka konkurrensen om bolånekunderna och dra ner boräntorna något.

Jag har hört att det kan börja kosta att spara. Blir det avgift på lönekontot nu?

– Nja. Många bankkunder betalar redan ett slags avgift på lönekontot. Det blir så eftersom räntan ofta är noll och betaltjänsterna kostar pengar. Det är svårt att se att bankerna i nuläget skulle börja ta ut en kontoavgift utöver de avgifter som redan finns.

Vi har en stor del av vårt sparande i premieobligationer? Hur påverkas de?

– Sannolikt inte alls. Riksgäldens premieobligationer fungerar som ett lotteri där man får tillbaka insatsen när lånet förfaller. I stället för att alla får samma ränta samlas räntepengarna i en vinstpott och fördelas efter en lottdragning. Om man köper ett visst antal obligationer, ofta 10 eller 50 stycken, garanteras man en viss vinst.

Den garantivinst som gällde när man köpte premieobligationen ligger fast. Priset på obligationerna brukar stiga inför dragningarna och det påverkar troligen mer än minusräntan.

Maria Crofts maria.crofts@dn.se “

DN 13 feb 2015:

“ Ingen minusränta på sparkontot – ännu

De stora bankerna har inte för avsikt att införa minusränta på vanliga kunders konton – inte än i varje fall. Men om Riksbanken fortsätter att sänka räntan ännu mer kan det bli aktuellt även för kunderna att mötas av en negativ ränta.

Riksbankens besked om att införa en negativ ränta för bankerna när de sätter in pengar på Riksbanken under en kort tid, innebär kostnader för bankerna. Riksbanken uppskattar kostnaden till ungefär 100 miljoner kronor per år, vid nuvarande räntenivå.

Men ingen av Sveriges fyra största banker tänker än så länge bolla den kostnaden vidare till kunderna genom att låta dem betala när de sätter in pengar på banken.

– Vi kommer inte att ta betalt från kunderna i det här ränteläget, säger SEB:s kommunikationschef Viveka Hirdman-Ryrberg.

Inte heller någon av de andra bankernas företrädare planerar att införa vare sig minusräntor eller särskilda avgifter för att täcka kostnaderna för Riksbankens minusränta. Inte så länge det handlar om –0,1 procent.

– Sedan kan vi aldrig garantera. Vi får följa utvecklingen noga. Det är ju ett väldigt nytt läge vi står inför så det är för tidigt att säga, men vi vill skydda kunderna så långt som möjligt, säger Anna Sundblad, presschef på Swedbank.

Johan Wallqvist, presschef Handelsbanken, säger att banken har beredskap för ”att ta en del kostnader innan det kan bli aktuellt med någonting”. Och Petter Brunnberg på Nordea säger att banken vill undvika ”negativa inlåningsräntor för privat- och företagskunder”.

– Men vi kan inte utesluta att behovet kan uppstå och vi bevakar situationen, säger han.

Dan Lucas dan.lucas@dn.se “

DN 13 feb 2015:

“De drog ut i strid med olika motiv

Från ”The sky is the limit” till trappan rakt ned i källaren. Två riksbankschefer har greppat räntevapnet oavsett om det gällt att försvara en utsatt svensk krona eller som nu användas till bränsle för att få fart inflationen. I fallet kronförsvaret blev det helt verkningslöst.

Från Bengt Dennis 500 procent till Stefan Ingves minusränta på 0,1 procent. Spännvidden är stor mellan kronförsvarets rekordhöga marginalränta hösten 1992 till den unikt låga reporäntan våren 2015.

Även om räntevapnet är detsamma ser ”fienden” som ska angripas olika ut. I ena fallet handlade det om att försvara kronans värde mot illasinnade internationella valutaspekulanter. Denna gång: usel tillväxt och nollinflation i Sverige och övriga euroområdet.

– Vi vill vara tydliga med att vi kan göra mer, det kan bli aktuellt att fortsätta sänka reporäntan ytterligare, betonade en beslutsam Stefan Ingves när han på torsdagen redogjorde för Riksbankens beslut att sänka styrräntan till under noll procent. En för svenska förhållanden unik räntenivå.

Lika beslutsam lät dåvarande riksbankschefen Bengt Dennis när han på kortare tid än en vecka hösten 1992 höjde dåtidens referensränta, marginalräntan, från 20 till 75 till 500 procent.

”The sky is the limit” svarade Bengt Dennis på frågan om hur högt han var beredd att gå med räntan.

Även om 500-procenträntan inte slog igenom fullt ut för bankkunderna var det en minst sagt en nervös tid för alla med stora bostadslån. Räntenivån hamnade dock för lånetagarna som mest runt 15–17 procent för att sedan falla tillbaka till mer överkomliga nivåer.

Bengt Dennis rekordränta fick verka mellan den 17 och 21 september 1992. Sedan föll vapnet ur riksbankschefens händer och det blev en snabb räntereträtt under hösten. Lagom till julhelgen låg marginalräntan på 11,5 procent.

Sommaren och hösten 2008 var det riksbankschefen Stefan Ingves tur att vara i räntehöjartagen. Trots signaler om en stundande internationell finanskris höjde han den svenska reporäntan från 4,00 till 4,75 procent. Den sista höjningen kom fem dagar före kraschen i investmentbanken Lehman Brothers.

Men även Stefan Ingves fick tvärvända och sänkte reporäntan i raskt takt, ända ned till 0,25 procent hösten 2009.

Därefter har Riksbankens styrränta legat och skvalpat på låga nivåer. Riksbankschef Stefan Ingves har under tiden haft en besvärlig tuvhoppning när det gäller på vilken nivå han och riksbanksdirektionen ska lägga räntan. Dels har de haft att ta hänsyn till den otillräckliga tillväxten i ekonomin, dels har det att bedöma hushållens skuldbörda.

De svenska hushållen har nämligen inte varit sena att utnyttja ränteläget. Priser på lägenheter och villor har stigit i rekordfart och svenskarna har skuldsatt sig på ett sätt som tvingat Finansinspektionen att införa bolånetak. Snart sjösätts också ett krav på att lånen ska amorteras.

Bankerna har på sin kant utnyttjat läget och skurit guld med täljkniv. Mycket av affärsbankernas miljardvinster efter finanskrisen bygger på hushållens bolån.

Nu är det åter oro i kundleden. Hur tänker bankerna ta ut de extra kostnader som följer på minusräntan? Ska bankspararna tvingas betala för att ha sina pengar på sparkonton i banken, eller blir det att betala en rad andra avgifter?

Henrik Braconier, chefsekonom på Finansinspektionen, anser att det inte är något dramatiskt steg som tagits när Riksbanken går från 0 procent till minus 0,1 procent.

– Det handlar om en tiondels procentenhet. Det som är ett bekymmer är att räntorna ligger på mycket låga nivåer under lång tid. Så har varit länge och så ser ut att förbli ytterligare en tid framöver, säger Henrik Braconier.

Thorbjörn Spängs thorbjorn.spangs@dn.se

Fakta.

Styrränta
En ränta som ett lands centralbank, i Sveriges fall Riksbanken, tar när den kortsiktigt lånar ut pengar till bankerna. Styrräntan är en viktig del av penningpolitiken. Den påverkar bankernas kostnad för likviditet och reglerar penningmängden i samhället. Ofta påverkar den räntan som bankerna tar av sina kunder.

Räntebana
En prognos Riksbanken upprättar och som bygger på den information som finns just då.

Räntebanan utgör inte något löfte om framtida räntor utan utgör ett medelvärde om var reporäntan ska hamna utifrån olika scenarier.

KPI
Konsumentprisindex (KPI) mäter prisutveckling och används bland annat som inflationsmått. Det ligger också till grund vid avtalsreglering. KPI bygger på de priser konsumenterna faktiskt betalar.

KPIF
KPI med fast ränta (KPIF) är ett mått på underliggande inflation och syftar till att ta bort effekten av förändrade räntesatser från KPI.

Statsobligation
Ett löpande skuldebrev som ges ut av svenska staten för att - finansiera landets långfristiga upplåning.

Penningpolitik

Handlar om hur mycket pengar som ska finnas i ekonomin och hur hög räntan ska vara. Penningpolitiken kan styras av landets regering eller av landets riksbank. I Sverige är penningpolitikens mål att hålla en låg och stabil inflationstakt.

Finanspolitik
Syftar till att påverka den samlade efterfrågan i samhället genom den offentliga sektorns utgifter och inkomster. Genom att ändra i skatter och avgifter eller offentliga transfereringar och investeringar styr den totala efterfrågan på varor och tjänster och därmed exempelvis sysselsättningen och priser. **DN**

Källa: Riksbanken “

DN 14 feb 2015:

“ Inflationsmålet är inte längre en självklarhet

Det blåser snålt kring Riksbanken, men i annan riktning än tidigare. Förut gällde kritiken främst att man åsidosätter inflationsmålet, men nu ifrågasätter allt fler om målet ska vara en inflation på 2,0 procent. Vindstyrkan är stark från båda hållen.

Kommentar

Fast penningvärde ska vara ledstjärnan, enligt riksbankslagen. Men det innebär inte noll-inflation, såsom vi har haft under de senaste två åren. Riksbankens tolkning är att konsumentpriserna ska stiga med årliga 2,0 procent.

För att förstå bakgrunden måste man gå tillbaka till hösten 1992. Sverige hade fram till dess en fast växel-kurs, där kronan var knuten till and-ra valutor. Riksbankens uppgift var att försvara kronkursen, vilket blev alltmer omöjligt när inflationen var snabbare än i andra länder – framför allt Tyskland.

I november 1992 höll det inte längre. Kronan lämnades att flyta och det var bråttom att hitta ett nytt riktmärke, i stället för den fasta växel-kursen. Det blev ett inflationsmål på 2,0 procent, med ett toleransintervall på 1,0 procent-enhet uppåt och nedåt.

Inflationsmål hade prövats i and-ra länder, som Kanada och Nya Zeeland. Men hur det skulle formuleras var inte självklart. Situationen fick avgöra, så tillvida att Sverige vid den tiden hade en hög inflation och det sågs som oerhört ambitiöst om man varaktigt kunde komma ner till tvåprocentsnivån.

Sedan dess har detta inflationsmål gällt, även om Riksbanken har kompletterat konsumentprisindex, KPI, med ett annat inflationsmått där ändringar i bostadsräntorna är exkluderade. Man har dessutom slopat toleransintervallet runt målet på 2,0 procent, i felaktig tro att detta var obehövligt.

Men särskilt efter krisen 2008–2009 har Riksbanken svårt att nå inflationsmålet. Delvis berodde detta på egen senfärdighet att sänka reporäntan när priserna steg långsammare. Direktionen delades då i två läger: räntehökar som bestämde och ränteduvor som ville gå snabbare fram.

Av sin främsta interna opponent, dåvarande vice riksbankschefen Lars E O Svensson, anklagades Riksbanken för att åsidosätta inflationsmålet. Han fick inte gehör då, men kan i efterhand sägas ha blivit mer bönhörd. Ändå kvarstår kritiken att räntesänkningarna har kommit alltför sent.

Dagens ifrågasättanden gäller dock främst att Riksbanken håller fast vid inflationsmålet på 2,0 procent, när priserna numera är nära nog stabila. Globaliseringen och digitaliseringen, ökad konkurrens och kostnadspress, utpekas som avgörande skäl till att inflationen praktiskt taget har upphört. Kritikerna menar att Riksbanken inte kan ändra på detta.

Frågan finns också om viss inflation behövs som smörj-medel i ekonomin eller om man ska sträva efter en strikt prisstabilitet. Riksbankens inflationsmål är inte längre självklart. I grunden handlar det om vår syn på pengar och deras roll i ekonomin.

Steget över till negativ reporänta kan bli startskottet för en sådan allt viktigare debatt.

Johan Schück johan.schuck@dn.se “

DN 14 feb 2015:

“Pengafabriken

Rymmer bitcoingruvan i Boden nyckeln till en idealistisk framtid eller ett av Sveriges största bedrägerier? Lördagsmagasinet beskådar den digitala valutans intåg i Norrbotten.

Det är 45 grader varmt i helikopterhangaren i Boden. De stora dörrarna är öppna ut mot parkeringen och det gamla tomma flygfältet, nu övervuxet med gräs och sly. Fläktar är monterade på taket och i gångarna, men vi svettas där vi går längs oändliga rader av lagerhyllor i metall där processorer står prydligt uppradade och alstrar värme. Det är augusti, och här i hangaren har företaget KNC Miner under de första åtta månaderna av 2014 skapat motsvarande 200 miljoner kronor av ingenting. Eller, snarare, av el och enorm processorkraft.

Strax bredvid hangaren ligger ytterligare en stor lokal där Avtar Singh och hans fem kolleger, inhyrda från ett företag i Stockholm, installerar nya specialbyggda datorer, *miners*. Fem av dem kommer ursprungligen från Indien, en från Peru. Just nu strömmar indisk musik ur högtalarna.

– Men då och då kör vi en peruansk låt för att det ska vara rättvist, säger Avtar Singh och skrattar.

Avtar Singh och hans kolleger är här tillfälligt för att montera, men i vanliga fall jobbar 25 personer heltid i bitcoingruvan i Boden. Vakter, drifttekniker och platschefen Michael Zachrisson som arbetat här sedan i maj.

– Jag visste ingenting om bitcoin från början, men jag har lärt mig rätt mycket, säger Michael Zachrisson.

Vilken valuta får du din lön i?

– Jag är ganska nöjd med att få den i svenska kronor.

Hangaren vi står i har tidigare tillhört försvarets helikopterskola. De senaste åren har den använts som lagerlokal.

– Min granne hade sin båt stående här ett tag, säger Michael Zachrisson.

Nu är det mer liv. Det går snabbt från beslut till handling.

– Man får improvisera ibland. Jag har fått dra till Clas Ohlson och köpa grenkontakter. Jag tror att de hade nio stycken. Det räckte inte så långt.

Vad som händer här, i de långa hyllraderna i bitcoingruvan i Boden, är inte helt lätt att förstå. Och det är inte heller okontroversiellt – under månaderna efter besöket i Boden ska företaget KNC Miner bli starkt kritiserat.

Historien om bitcoin börjar 2008. Då dök ett dokument upp på internet, signerat Satoshi Nakamoto, som i detalj beskrev hur man tekniskt skulle kunna skapa en så kallad kryptovaluta – ett komplett ekonomiskt system byggt på digitala pengar. Året därpå släppte samma mystiska signatur den första bitcoinprogramvaran, och de allra första bitcoinen blev till.

Vem eller vilka Satoshi Nakamoto är, vet ingen. Många har spekulerat: är det ett ensamt geni, en grupp, en hemlig regeringskonspiration? Exakt varför Satoshi Nakamoto skapade bitcoin är också omöjligt att veta. Men det finns många intressanta aspekter av kryptovalutor – både praktiska och ideologiska. Man kan använda bitcoin på ungefär samma sätt som vanliga pengar: handla saker för dem, överföra dem mellan konton, investera i dem. Men medan vanliga valutor centralstyrs på ett eller annat sätt – riksbanker bestämmer över inflation och deflation, och överföringar går via kreditkortsföretag, banker eller företag som Paypal – så är en kryptovaluta helt ostyrd.

– Det första jag brukar säga är att man måste lära sig att tänka annorlunda: det är en ”person-till-person”-valuta, säger Robin Teigland, som är docent på Handelshögskolan i Stockholm och forskar om kryptovalutor.

När jag ber henne förklara bitcoin så enkelt som möjligt skrattar hon lite uppgivet innan hon försöker reda ut det svårgreppbara i en helt digital ekonomi.

– Det kan vara svårt för folk att förstå att bitcoin inte är kopplat till någon stat eller centralbank. Det finns ingen tredje part, det finns bara nätverket, säger Robin Teigland.

Nätverket är det viktigaste att greppa om man vill förstå bitcoin. Alla som äger bitcoin måste ha en särskild programvara, en bitcoinplånbok. Alla plånböcker världen över är ihopkopplade till ett stort nätverk, och varje gång bitcoin byter ägare skickas informationen ut till alla i nätverket. Nätverket samlar med jämna mellanrum ihop de senaste transaktionerna i en grupp, ett ”block”. Varje block som bildas hänvisar tillbaka till det föregående blocket, i en lång kedja. Blockkedjan innehåller alltså all information om alla bitcointransaktioner som någonsin utförts.

Det är här bitcoingruvan i Boden kommer in i bilden. Alla processorerna på hyllraderna i hangaren jobbar med att försöka skapa nya block till kedjan. Varje gång nätverket har samlat ihop ett gäng nya transaktioner – ungefär var tionde minut – utlyses en sorts tävling, där alla i bitcoinnätverket kan delta. Förenklat kan man säga att tävlingen går ut på att lösa ett medvetet svårt problem som kräver väldigt mycket datorkraft. Den som hinner först skapar det nya blocket, och får en belöning. Belöningen består av bitcoin, och det är det enda sättet att skapa nya bitcoin. Det är detta som kallas mining eller gruvbrytning – en metafor för att gräva i en gruva, där datorkraften är grävmaskinerna och bitcoinbelöningen är guldet.

I bitcoins barndom var det möjligt att tjäna en hacka med hjälp av sin hemmadator. Men efter hand har konkurrensen bland gruvbrytarna ökat. Numera behöver man specialiserad utrustning. Vissa går ihop i grupp för att öka chanserna att hinna först med blocken och få dela på belöningen. Och KNC Miner har allt det här som affärsidé: man säljer gruvbrytarutrustning, och man gruvbryter själva i stor skala i hangaren i Boden.

Den hemlighetsfulle Satoshi Nakamoto har dragit sig undan, och jakten på personens eller gruppens identitet fortsätter. Aliaset tros äga ungefär en miljon bitcoin – som mest har de varit värda ungefär 8 miljarder svenska kronor, i dag är de värda runt 2 miljarder – men bitcoins skapare har ingen makt över nätverket eller valutan. Systemet är uppbyggt på ett sätt som gör att inga beslut om valutan kan få något genomslag utan att en majoritet av användarna själva går med på dem.

– Och det är ett transparent system, alla transaktioner bokförs i den offentliga loggboken, säger Robin Teigland.

I praktiken har ett system som bitcoin flera fördelar jämfört med en vanlig valuta. I en alltmer globaliserad ekonomi finns det ett behov av att kunna göra små, enkla, säkra och billiga betalningar över hela världen, säger Robin Teigland.

– Med traditionella valutor är mikrobetalningar till exempel svåra att göra. Det är svårt för mig att skicka pengar till en annan del av världen utan kostnader och dröjsmål. I många delar av världen har människor inte tillgång till bankkonton, och där finns också ett problem att lösa.

Huruvida just bitcoin är svaret återstår att se, säger Robin Teigland.

– Det finns andra lösningar än bitcoin på problemen, och det finns andra kryptovalutor. Många menar att vi kanske kommer att landa på tre, fyra olika kryptovalutor så småningom.

Den mest intressanta aspekten av bitcoin är dock inte själva valutan. Det är de flesta bitcoinentusiaster överens om. Det revolutionerande är tekniken bakom, blockkedjorna som möjliggör säkra transaktioner av data utan att det finns någon överordnad kontrollinstans – ingen myndighet, stat eller bank som registrerar och håller ordning. Det låter kanske inte så spektakulärt, men vissa visionärer tror att tekniken i förlängningen kan förändra internet i grunden – kanske till och med hela samhället.

Brittiska Daily Telegraph publicerade i juni en artikel där tidningens teknikredaktör Matthew Sparkes kallade bitcoin för ”inkörsporten till en kommande digital anarki”, och målade upp en tänkbar framtid med förarlösa taxibilar på gatorna och en himmel full av herrelösa drönare som levererar varor. En science fiction-dystopi, eller -utopi, beroende på hur man ser det.

Sparkes framtidsvision är drastisk och överdriven, men inte helt grundlös. Blockkedjetekniken har faktiskt viss revolutionär potential.

En blockkedja behöver nämligen inte bara innehålla information om bitcoin, utan kan rymma alla möjliga typer av data. Vem som äger en bil, vem som kontrollerar ett domännamn på nätet, vem som har rätt att rösta i ett val – information som kan säkerställas och registreras av nätverket självt, utan myndighetsinblandning. Redan nu åker olika typer av ickemonetära datatransaktioner snålskjuts på bitcoinkedjan eller liknande blockkedjor, och i framtiden kan det bli ännu fler. I en artikel på bitcoinsajten Coindesk förklarar till exempel artisten D A Wallach hur blockkedjetekniken skulle kunna revolutionera musikbranschen, genom att fungera som en enda central och öppen databas över vilka som har rättigheterna till vilken musik. Man skulle teoretiskt kunna flytta hela musikindustrins ekonomi till ett kryptovalutasystem. Varje låt, artist och upphovsman skulle kunna ha en egen bitcoinplånbok. Varje gång låten spelas på exempelvis Spotify görs en mikrobetalning till låtens plånbok, varpå systemet automatiskt delade upp summan mellan alla upphovsmän som är kopplade till låten. Snabbt, automatiskt och utan något dyrt och stort administrationssystem.

Bitcoinrörelsen är i allra högsta grad präglad av ideologi, eller kanske ideologier. Blockkedjetekniken är en libertariansk våt dröm, en internet-anarkistisk utopi. Den inbyggda decentraliserade demokratin i systemet är attraktiv för många. Och frågan om huruvida en bitcoinekonomi är kompatibel med ett socialistiskt samhälle debatteras flitigt på internet – bitcoin är åtminstone ett tänkbart sätt att rasera det nuvarande kapitalistiska systemet, om så bara för att ersätta det med ett nytt.

Klichébilden av vem en bitcoinanvändare är verkar visserligen vara ganska sann: Han är i genomsnitt en 32,1 år gammal libertariansk man, enligt en studie gjord på University College London. När amerikanska tidningen Huffington Post skrev om studien i februari i fjol, strax efter att valutakursen tillfälligt kraschat i botten, satte man rubriken: ”Bitcoin är tydligen en rik, vit, manlig katastrof”. Men Lui Smyth, som ligger bakom studien, utvecklade sina tankar i ett långt blogginlägg strax därefter, och poängterade då att det ligger mycket mer än bara libertarianism bakom rörelsen. Den avspeglar en djup skepsis mot banker och börser, den föddes i svallvågorna efter en stor ekonomisk kris och bygger på en mer allmän misstro mot den nuvarande ekonomiska ordningen. Under åren sedan bitcoins födelse har antalet googlingar på frasen ”vad är pengar?” fördubblats.

Några som tänkt mycket på bitcoins inflytande som ideologi och aktivism är konstnärsgruppen Mediengruppe Bitnik. Den 14 november levererade det schweiziska postverket ett vadderat vitt kuvert till Kunst Halle Sankt Gallen i Schweiz. I kuvertet låg ett dvd-fodral med en liten fyrkantig folievakuumförpackning, och i folien låg en plastpåse med tio stycken gula ecstasytabletter. De är nu en del av Mediengruppe Bitniks konstverk ”Random darknet shopper (2014)”. I konsthallen i Sankt Gallen stod nämligen hela vintern en robot och köpte slumpmässiga varor på internets underjordiska värld, ”darknet” eller ”the deep web”.

Roboten fick en veckolig budget i form av bitcoin. Vad den köpte hade ingen kontroll över, inte ens konstnärerna själva. Bland de övriga varorna som har levererats till galleriet finns ett par Nike-skor, en spionkamera monterad i en svart keps, ett kreditkort (”ALL MY CARDS ARE FRESH, NOT SOLD TWICE”), en dvd-box med alla ”Sagan om ringen”-filmer och en nyckelknippa som utlovas vara från brandkåren och innehålla huvudnycklar till ett antal offentliga förråd och platser.

– Människor köper droger på nätet, inte bara på ”the deep web”. Så ser verkligheten ut. Men det är inte det enda folk gör – de kommunicerar också. ”Random darknet shopper” handlar om hur man bygger tillit på nätverk som är krypterade och anonyma, om hur man etablerar

identitet och förtroende på marknadsplatser, säger konstnärerna Carmen Weisskop och Domagoj Smoljo när vi pratar via Skype.

Konstnärsgruppen arbetar med många typer av internetfrågor och har tidigare bland annat gjort en installation om övervakning. Bitcoin är en liten del av deras konst, men valutan är intressant, säger de.

– Det utopiska narrativet kring bitcoin är lite uttjatat. Men det är sant att det finns mycket mer potential i tekniken än bara som ersättning för pengar. Det är intressant när pengar slutar vara i händerna på stater och myndigheter och blir något som människor kan skapa, och det har gjorts många utopiska projekt kring det av konstnärer och aktivister. Bitcoin har potentialen att visa att pengar inte är något absolut, och jag tror att bitcoin redan har en omstörtande potential, säger Domagoj Smoljo.

– Bitcoin kan få människor att tänka på pengar och kapital på ett nytt sätt – även människor som aldrig själva ägt en bitcoin.

För konstnärer och kulturskapare kan bitcoin också innebära något bra, säger Domagoj Smoljo och Carmen Weisskop. Det blir lättare att betala och donera till kulturprojekt.

– Som det ser ut nu på nätet, där alla är beroende av kreditkort eller Paypal, kan vilken organisation som helst begränsa transaktioner av vilken anledning som helst. Man kan exkludera människor, frysa Paypal-konton. Bitcoin är ett säkert ekonomiskt system som är distribuerat bland själva användarna, det är en mycket mer direkt transaktion utan några stora företag som mellanhänder. Decentraliseringen i det är verkligen intressant, säger Domagoj Smoljo och Carmen Weisskop.

”Random darknet shopper 2014” är intressant också för att det sätter fingret på hur allmänheten lärt sig se på bitcoin: som något som främst används för skumraskaffärer på nätet, droghandel och vapenbrott och pengatvätt. Det är i sådana sammanhang valutan främst omnämnts i medier – SvD Näringsliv har till exempel kallat bitcoin för ”banditvaluta” (30 juli 2013). Och det är sant att det är en del av dess lockelse för vissa. Eller som Robin Teigland på Handelshögskolan förklarar: det finns flera olika parallella rörelser och drivkrafter som jobbar för bitcoinekonomin. De ideologiskt präglade libertarianerna som vill störta centralbankerna, de mer praktiskt inriktade som vill göra det enklare och effektivare att snabbt betala någon på andra sidan jorden, och så finns de som använder bitcoin och andra kryptovalutor för att handla med olagliga varor och tjänster.

– Man kan inte bortse från dem – de finns också, och det är en stor drivkraft, säger Robin Teigland.

Och det finns fler invändningar mot bitcoin. Valutan är instabil och kursen har förändrats mycket och snabbt. Just nu är en bitcoin värd unge-fär 1 800 svenska kronor, som mest har värdet varit det femdubbla. Förtroendet för bitcoinbörser och växlingssajter har sjunkit efter den stora Mt Gox-kraschen. Bitcoinbörsen Mt Gox var en av de största i världen, och under en period 2013 hanterade de 70 procent av alla bitcoinväxlingar i världen. Men i februari förra året stängde man plötsligt ned, ansökte om konkurs och meddelade att 850 000 bitcoin (med dåvarande växlingskurs motsvarade det runt tre miljarder kronor) var borta. Det var både kunders pengar och företagets egna som försvann, borta för alltid – från människors plånböcker och från bitcoinekonomin. Ett par månader senare hittade Mt Gox ungefär en fjärdedel av de borttappade pengarna i en gammal bitcoinplånbok från 2011 – ungefär som om ett traditionellt företag skulle hitta en miljard i en gammal plastpåse i någons madrass. Exakt vad som hände med Mt

Gox är fortfarande oklart: stöld, bedrägeri, misskötsel av företaget eller en kombination av alltihop.

Vissa menar också att bitcoinekonomin i själva verket är att jämföra med ett pyramidspel eller ett ponzibedrägeri, där tidiga investerare tjänar stora pengar men de som inte drar sig ur innan systemet kollapsar blir stora förlorare. Den amerikanske ekonomen Nouriel Roubini, tidigare på USA:s finansdepartement, är en av dem som uttalat sig högst kritiskt till bitcoin och kallat systemet för ett bedrägeri. Estlands centralbank har också varnat för bitcoin.

Men det är ganska tydligt att bitcoinekonomin inte lever upp till definitionerna för ett pyramidspel. Någon avkastning utlovas inte. Det finns ingen central huvudperson eller organisation i mitten av systemet, ingen ägare. Systemet är också av sin natur öppet – även om det krävs viss teknisk förförståelse för att kunna greppa det. Tidiga investerare må ha gjort stora pengar och vissa sena investerare har förlorat. Men någon medveten bluff är det nog inte fråga om, säger Robin Teigland.

– Tittar man på hur många som är uppkopplade till nätverket i dag, så är det svårt att tro att det var poängen. Den som gör den bedömningen har inte full insikt, och förstår inte blockkedjetekniken och att det är nätverket som styr. För att ta kontroll över bitcoin måste man ta kontroll över en väldigt stor mängd noder [kommunicerande enheter] i nätverket, och det är inte realistiskt. Kanske i början, men inte nu. Det är för många som är med i nätverket. Jag är med i nätverket! säger Robin Teigland.

Europeiska bankmyndigheten EBA och svenska Finansinspektionen, FI, gick i december 2013 ut med en varning till konsumenter om riskerna med virtuella valutor som bitcoin. Den varningen står man fortfarande fast vid, säger Lars Malmström, som är avdelningschef för konsumentkontakt på FI.

– Om man som konsument väljer att använda bitcoin måste man veta att det inte finns något gemensamt regelverk kring det och ingen central utfärdare. Och investerar man i bitcoin kan de gå upp och ned i värde. En tomt, bil eller hund är något substantiellt, men bitcoin har ingen substans utan värdet bygger enbart på tillgång och efterfrågan, säger Lars Malmström.

I somras kom en ny rapport från EBA där man även tar upp risker för det finansiella systemet i stort. Virtuella valutor underlättar kriminalitet och terrorism, skriver man bland annat. Virtuella valutor är inte beroende av ”enheter mot vilka ekonomiska sanktioner och embargon kan ut-föras”, vilket gör att stater och internationella organisationer inte kan styra över dem. Och om man inte reglerar virtuella valutor kommer det att bli ”en ojämn marknad för betaltjänster” – med and-ra ord kan valutor som bitcoin konkurrera ut bankerna när det gäller transaktioner.

EBA har dock beslutat att avvakta med att utreda en eventuell reglering; kryptovalutorna är ännu så små.

– Det skulle krävas ett mycket omfattande regelarbete för en företeelse som visserligen är växande, men ännu inte omfattande. Så man har valt att inte gå vidare med ett gemensamt regelverk just nu, utan enbart uppmanat finansiella företag att inte ha, köpa eller sälja virtuella valutor. Man vill inte ha in virtuella valutor i det finansiella systemet, säger Lars Malmström.

Hur skulle ett regelverk kunna se ut?

– Det är i stort sett omöjligt att svara på. Jag är tveksam till om det skulle vara totalt förbjudande. Tittar man på hur man tidigare har reglerat den finansiella sektorn och företagen, så behöver man tillstånd för att verka på den finansiella marknaden. Det är inte en orimlig gissning att man skulle begränsa vissa delar av de virtuella valutorna.

Men exakt vem är det man ska reglera? Det finns ju inget företag eller myndighet som ansvarar för bitcoin.

– Ja, det är en bra fråga. Bitcoin är inte definitionsmässigt en valuta. Det är inte e-pengar. Det är inte ett betalningssystem. Här har det skett en utveckling som inte passar in i de regelverk som finns, säger Lars Malmström.

Ja, det är komplicerat. Myndigheterna har ännu inte definierat bitcoin och de andra kryptovalutorna: Är de en handelsvara eller är de pengar? Oreglerad eller ej, så är det fullt möjligt att som privatperson använda bitcoin för små inköp i vardagen redan nu. Att företag som Webbhallen och en del svenska vpn- och webbhotelltjänster accepterar bitcoin är kanske inte så förvånande, men man kan också gå till kiropraktorn, få sina golv slipade eller naglar fixade för bitcoin. Eller flyta i en stor tank full av saltvatten, som på Alternativhälsan på Östermalm i Stockholm där delägaren och floatingterapeuten Rune Eriksson tagit initiativet till att ta emot betalning i bitcoin.

– Främst är det intresse av ny teknik och nya sätt att marknadsföra sig som är anledningen. Sedan tillhör det vår filosofi som floatcenter att se bortom det vanliga i vårt samhälle, att hitta nya lösningar på problem, säger Rune Eriksson.

Särskilt många är det inte som utnyttjat möjligheten att betala med bitcoin. En handfull, färre än tio, säger Rune Eriksson.

– Främst it-intresserade unga män …

Bitcoinföretagen jobbar dock aktivt för att sprida valutans evangelium bortom nördkillarna. I helgen anordnas marknaden Bitcoin funfair på Kägelbanan i Stockholm, där besökarna växlar till sig 100 kronor i bitcoin för att handla saker av utställarna – konstnärer, designer, artister och bitcoinföretag. Marknaden är sponsrad av Bitcenter, en nystartad bitcoinplånboksapp, och anordnas av tidningen och kommunikationsbyrån The Forumist.

– Jag själv tror väldigt mycket på bitcoin, det är intressant ur ett längre politiskt perspektiv, säger Pejman Biroun Vand, som är chefredaktör på The Forumist.

Med marknaden vill man föra ut bitcoin till en bredare publik. Och Pejman Biroun Vand beskriver samarbetet som en ”win-win”-situation, där utställarna och bitcoinföretaget båda tjänar på mötet.

– Bitcoinvärlden behöver någon som kan hjälpa dem att hitta rätt matchning, rätt personligheter som kan synas i deras sammanhang. Ett vanligt bitcoinevent är annars ganska tråkigt. Där är det bara tekniknördar som samlas.

Hur liten och marginell bitcoinekonomin än är, så är den i högsta grad redan närvarande i samhället. Svensk polis har blivit tvungen att lära sig hantera bitcoin när valutan beslagtagits i brottsutredningar. Skattemyndigheten har tvingats ta ställning till hur man mervärdesbeskattar handel med bitcoin, i ett mål som nu är uppe i EU-domstolen och kommer att avgöras under året. Och företag som ägnar sig åt mining påverkar ekonomin i små samhällen som Boden.

Erik Svensson är vd på Bodens utveckling, ett kommunalt bolag som arbetar med att främja tillväxt i Boden, bland annat genom att hjälpa företag att etablera sig. Det är Bodens utveckling som hyr ut helikopterhangaren som nu är full av KNC:s bitcoinminers, och Erik Svensson var en av dem som hade de första mötena med KNC för ett drygt år sedan.

– Det har inte varit en okomplicerad resa, att förstå vad det här är. Det har hänt mycket på ett år.

Erik Svensson hade hört talas om bitcoin, säger han, men visste inte hur det fungerade. Representanterna för KNC förklarade, ritade upp tekniken på en whiteboard.

– Jag började förstå mer och mer. Jag har jobbat med företag sedan 1977, varit med och finansierat saker, men aldrig något som liknar det här. Vi frågade oss: hur går det här att göra, hur fungerar det, hur gör vi för att täcka upp risken?

Vilka risker oroade ni er för?

– Finns det kvar om ett par år, kommer vi att få betalt? Det var sådana frågeställningar som fanns förra hösten. Men det är ju historia nu.

Nu är Bodens utveckling med på tåget. Man har diskuterat idéer: kanske kan man börja ta emot bitcoin som betalning på hela företagscentret Skapa i Boden, på hotell- och konferensanläggningen? Erik Svensson och hans kolleger har till och med skaffat egna bitcoinplånböcker.

– Ja, vi köpte några kronor var, så att man vet vad det är, säger Erik Svensson.

Ytterligare ett bitcoinföretag har etablerat sig i Boden, brittiska Hydro 66 som hyr en liten lokal några hundra meter från KNC:s jättehangar. När vi är där i augusti står där bara ett par ensamma hyllor med processorer. Christian Keet, som är på besök från London för att titta till den lilla gruvan, säger att det mest är en försöksverksamhet än så länge. Men han lovsjunger Bodens kommun – den har varit oerhört hjälpsam, säger han.

De runt 30 anställda på KNC låter inte som särskilt många nya arbetstillfällen för kommunen. Men synergieffekterna är betydligt större, säger Erik Svensson.

– Det är alltifrån att de anlitar elektriker till lunchställena de besöker, byggföretag och ventilationsfirmor och vaktbolag som får uppdrag. Det är allt runt omkring.

I området kring hangarerna jobbar ungefär hundra personer nu, enligt Erik Svensson. Och man vill gärna att fler datacenter etablerar sig i Boden. Det finns mark; det gamla flygfältet är tomt och ödsligt. Det senaste året har han och hans kolleger besökt mässor och presenterat sig för många företag i bitcoin- och datacenterbranschen. Problemet är energin. Tillgången på ström styr, och den är begränsad.

– Det här området runt flygfältet fanns inte för några år sedan. Vi lever fortfarande i tron att ett företag måste ha tusentals anställda för att vara något att tala om, men det fungerar inte så numera. Jag tycker att KNC är ett bra tillskott till Bodens kommun. Det ger mycket.

Allt är dock inte guld och gröna skogar i bitcoinbranschen. Under månaderna efter vårt besök i Boden hopar sig klagomålen mot KNC Miner. Förutom att man driver sin egen bitcoingruva, så säljer man också miningutrustning, datorer specialdesignade för att folk ska kunna gräva guld hemma. Och kunder är missnöjda: man menar att leveranser av två av minermodellerna har dröjt. KNC Miner har inte gått med på återköp. I början av februari går ett femtiotal personer ihop om en grupptalan som lämnas till tingsrätten, där man kräver 10,5 miljoner kronor av KNC Miner. Dessutom har ytterligare 15 enskilda stämningsansökningar mot KNC Miner lämnats in av Joakim Strignert på Juristfirma Din Rätt.

– Det KNC har gjort är att sälja dyra maskiner för mining av kryptovalutor på nätet, man har tagit betalt i förskott och utlovat ett visst leveransdatum. Sedan har man inte kunnat leverera på datumet, säger Joakim Strignert.

Enligt Joakim Strignert hävdar kunder också att maskinerna inte presterar som utlovat, är brandfarliga och inte uppfyller säkerhetskrav för elektronik, såsom CE-märkning.

– Man nekar privatpersoner deras konsument-rättigheter. Man vägrar acceptera återköp eller att skicka tillbaka pengarna. Det rör sig om upp emot 70 000 kronor per maskin, vissa har köpt två eller tre stycken, kanske tagit lån för att ha råd.

Fallet kompliceras av att det handlar om just en kryptovaluta. Dröjsmål i leveransen innebär inte bara att kunderna får vänta – varje vecka maskinen inte kan användas innebär också en potentiell förlorad inkomst i bitcoin. Och enligt Joakim Strignert menar de flesta av hans klienter att KNC Miner medvetet bedragit dem.

– Incitamentet att skapa bra produkter och leverera i tid är lågt när man samtidigt konkurrerar med sina kunder. Man tar in förskott från kunderna, producerar chippen, men i stället för att skicka utrustningen går chippen in i det egna datorcentret. Man har lurat kunderna med orealistiska leveransdatum, tagit in en räntefri kredit och låtit kunderna bekosta ett nytt megadatacenter. Vad vi ser här kan vara ett av Sveriges största bedrägerier, säger Joakim Strignert.

KNC Miner självt håller inte med om Strignerts beskrivning. I ett skriftligt uttalande från KNC:s juridiska avdelning säger man:

”Vi har inte byggt någonting ’för kundernas pengar’. Olika delar av KNC-koncernen bedriver olika sorters verksamheter, vilka finansieras på affärsmässiga grunder, med såväl riskkapital som överskott från den egna verksamheten.”

Vad gäller leverans av produkter skriver man:

”Våra kunder vill, liksom vi, ligga i framkant av den här utvecklingen. Beställning sker ofta när en produkt precis är färdigutvecklad och innan hela produktionsprocessen kan överblickas, därför är vi noggranna med att förklara att leveransdatum är osäkert. Vår uppfattning är att vi hållit vad vi lovat.”

Och angående att utrustningen inte skulle uppfylla säkerhetskrav, skriver KNC att det handlar om kunder som använt kringutrustning av fel kvalitet eller kapacitet.

Kanske är bitcoins själva natur – att det finns så många aspekter av och drivkrafter bakom valutan, ideologi och kapital sammanblandat – en orsak till att det blir konflikter kring de stora bitcoingruvbrytarföretagen.

– Det är väldigt mycket snack och höga tongångar på forumen på nätet i det här ämnet, säger Nanok Bie som är ”futurist” på KNC Miner, vilket innebär att han jobbar med marknadsanalys och produktutveckling

– Men om man läser vad Satoshi Nakamoto skrev, så är det väldigt tydligt att han förutspådde exakt det här: först kommer hemmadatorer att mina, därefter specialiserad hårdvara och sedan stora anläggningar. Det här är Satoshi Nakamotos egen framtidsplan, det harmonierar med hans ursprungliga idé. Det finns en missuppfattning om att kryptovalutorna skulle drivas av idealism, men systemet behöver mycket kraft för att fungera.

I grund och botten handlar stämningsansökningarna om pengar, säger Nanok Bie.

– Folk vill ha pengar. Vi säljer maskiner som gör pengar. Alla vill ha pengar, vad har de annars för motivation? Och de gör nästan vad som helst för att få pengar.

Det kan man ju applicera på KNC Miner också.

– Det är en kommersiell bransch. Vad ska vi göra, lägga ned bolaget? Klart man arbetar för framgång. Och vi drunknar inte i pengar, det kostar att bygga upp det här, säger Nanok Bie.

Det lilla konstprojektet i Kunst Halle Sankt Gallen har inte heller slutat lyckligt. När utställningen stängde den 11 januari kom schweizisk polis och beslagtog roboten som handlat ecstasy för bitcoin på Darknet, samt varorna. Konstnärerna bakom verket skriver i ett uttalande på sin hemsida: ”Vad betyder det för ett samhälle när det finns robotar som agerar autonomt? Vem är ansvarig när en robot bryter lagen på eget initiativ?” Huruvida någon kommer att åtalas för drogköpet är ännu inte klart. Men frågorna konstgruppen ställer är relevanta, och kryptovalutor är en del av anledningen till att de är så svåra att besvara. Vems pengar är det som köpt ecstasy? Kan man fastställa ägarskap för en bitcoinplånbok, om det är en robot som hanterar den?

I vissa länder har kryptovalutor förbjudits helt, bland annat i Island och Vietnam. I exempelvis Kina är det förbjudet för finansinstitut och banker att handla med kryptovalutor. Men på andra håll är bitcoin på väg att etableras på den vanliga reglerade finansmarknaden. I januari startade bitcoinföretaget Coinbase USA:s första licensierade bitcoinbörs, med stöd från New York Stock Exchange. Företaget Gemini har också dragit i gång vad det kallar en ”helt reglerad” bitcoinbörs i New York.

Sam Cole, som är vd för KNC Miner, är positiv till utvecklingen och tror att bitcoinvalutan kommer att stabiliseras som följd av de nya reglerade börserna. Den nuvarande låga kursen kan bero på att folk väntar på trygga och stabila växlingstjänster att använda, efter krascher som Mt Gox-katastrofen.

– Vissa kunder litar inte på de alternativ som finns, och det hjälper inte att sajter har haft säkerhetshål. Med de reglerade börserna tror vi att kursen kommer att stabiliseras och kanske öka, säger Sam Cole.

Anarkistvalutan kanske alltså kräver viss reglering för att fungera och bli stabil. Men hur mycket en del av samhället och det existerande ekonomiska systemet kan kryptovalutorna bli, utan att samtidigt tappa hela sin poäng? Det är motsägelsefullt, precis som det mesta som gäller bitcoin.

Hur det går för det tomma flyghangarområdet i Boden, och med kommunens framtidstro på datacenter och bitcoingruvor, är osäkert. Gräset och slyet på flygfältet kanske får fortsätta att vaja ödsligt. KNC Miner tittar just nu på alternativ i Finland. Där är elen billigare, och om Sverige inte sänker skatten på energi för datacenter så överväger man att flytta hela verksamheten över gränsen. Det krävs mycket el för att skapa pengar av ingenting.

Hanna Fahl hanna.fahl@dn.se

Satoshi Sakamoto

Pseudonymen bakom bitcoin. Ingen vet vem eller vilka det är. Satoshi Nakamoto hävdade en gång att hen var en 37-årig man som bodde i Japan.

1 800 kronor är en bitcoin värd i dag. Som mest har värdet legat på det femdubbla. “

DN 15 feb 2015:

“Peter Wolodarski: Dags för Stefan Ingves att lämna över stafettpinnen.

Riksbankens minusränta är nödvändig men kommer onödigt sent. Om Stefan Ingves lyssnat på sina kritiker hade Sverige klarat sig bättre ur krisen.

Vissa uttryck biter sig kvar. De formar en stämning och en tidsanda, som -sällan behöver förklaras.

”The sky is the limit”; himlen är gränsen, sa riksbankschefen Bengt Dennis hösten 1992. Sedan höjde han räntan till 500 procent.

Målet? Att försvara den svenska kronans värde. Spekulationsattackerna skulle avvärjas, kosta vad det kosta ville.

Riksbanken och regeringen misslyckades i sina ansträngningar, men de blev i alla fall en erfarenhet rikare. Och Sverige fick ett nytt ekonomiskt paradigm.

Kronan började flyta på marknaden och Riksbankens uppdrag blev i stället att hålla inflationen låg och stabil. Det skulle man göra självständigt, på uppdrag av riksdagen. Ett slags systemskifte i den ekonomiska politiken.

Drygt 20 år senare står svensk -ekonomi på nytt vid ett vägskäl. Inflationen, som plågade Sverige i flera decennier, är obefintlig. I stället för inflation har -risken för deflation, det vill säga -fallande priser, blivit det stora -problemet.

Deflation skapar lätt onda spiraler. Ekonomins aktörer skjuter upp sina beslut om att konsumera och investera, i väntan på ännu lägre priser. Så förstärks nedgången samtidigt som arbetslösheten stiger.

Erfarenheterna från bland annat Japan visar att det kan vara svårt att ta sig ur en sådan fälla.

I flera år bortsåg riksbankschefen Stefan Ingves från faran med sjunkande priser. Styrräntan höjdes i flera omgångar för att motverka en inflation som aldrig var på väg. Riksbankens prognoser var systematiskt felaktiga; det talas om tillrättalagda bedömningar som skapades för att hjälpa Stefan Ingves att höja räntan.

I bankens ledning utbröt öppen konflikt om räntepolitiken. Ingves två främsta kritiker avgick. Förtroendet för penningpolitiken skadades, precis som under kronförsvaret hösten 1992.

I dag är striden avgjord. I och med att räntan sänkts under noll procent, så medger Riksbanken indirekt att den misslyckats med det mesta de senaste åren.

Bedömningen av ekonomin har varit felaktig. Inflationsriskerna har överskattats. Och räntan borde ha sänkts till noll för länge sedan.

Inget av detta var egentligen svårt att se. I centralbanksvärlden har Riksbanken varit en avvikare – nollränte-politiken kommer fem i tolv. Den -inleddes för flera år sedan i stora, -viktiga ekonomier som USA och Storbritannien, vilket gett de länderna bättre förutsättningar att ta sig ur krisen.

Det historiska är inte att Sverige nu inlett ett experiment med nollränta, utan att vi gör det långt efter de flesta andra. Och det för med sig ett ekonomiskt pris.

Tendenser till deflation ska bekämpas tidigt, om motmedlen ska ha verkan. Att vänta gör uppgiften svårare och bidrar till att ekonomin hamnar i ett sämre lägre än nödvändigt. Arbetslösheten når en permanent högre nivå.

Risken nu är att det kommer att krävas stora insatser, som Stefan Ingves inte klarar på egen hand, för att åter få fart på inflationen.

För i praktiken har Riksbanken gjort slut på sin ammunition. Räntan kan tas ner ytterligare en liten bit, kanske till -0,5, men stimulanseffekten av ytterligare en sänkning är begränsad. Stödköp av statsobligationer, som Riksbanken också prövar, är ett trubbigt medel i en liten ekonomi som den svenska, där räntan för statens utlåning redan är mycket låg. Risken är att marknaden torkar ut och att utländska investerare lämnar Sverige.

De obligationer som Riksbanken skulle kunna stödköpa finns på marknaden för bostadslån. Den räntan skulle kunna tryckas ned, vilket Europeiska centralbanken bidragit till. Men det vore en ödets ironi om Stefan Ingves, som i åratal varnat för hushållens -bostadslån, skulle ge sig på att stimulera bostadsmarknaden.

Så vad återstår? Inte mycket. Om det är något Stefan Ingves borde -fundera vidare på är det sitt eget ansvar för att Sverige hamnat i denna -situation. Han hade kunnat göra mycket annorlunda, även om han till slut anpassade sig till verkligheten.

Efter detta misslyckande borde Ingves lämna över stafettpinnen till en efterträdare, som kan betrakta problemen med andra ögon.

För den svenska ekonomin kommer dock ett skifte i Riksbanken inte att räcka. Det som krävs när räntan ligger på noll, och inflationen vägrar ta fart, är en betydligt mer expansiv ekonomisk politik.

Den fråga som knappast ställts denna vecka, men som borde vara i centrum av debatten, är vad finansminister Magdalena Andersson och regeringen tänker göra.

Avser hon fortsätta att tala om ”tomma lador”? Eller är hon beredd att ta sitt ansvar för att hjälpa Sverige ur krisen?

Det är gratis att låna och statsskulden är låg. Behoven av investeringar i infrastruktur, bostäder, utbildning och försvar är tydliga för de flesta. Det är inte svårt att hitta satsningar som är samhällsekonomiskt lönsamma.

Regering och riksdag har ett perfekt läge att göra ett tillfälligt avsteg från de självpåtagna budgetreglerna och hjälpa Riksbanken att få fart på inflationen.

Enda problemet är att lösningen inte stämmer överens med den karta, som svensk ekonomisk politik styrts efter sedan krisen 1992.

Kartbyten är svåra i politiken, men ibland ofrånkomliga.

Den sanningen gällde för 20 år sedan och den gäller lika mycket i dag.

Peter Wolodarski “

DN 24 feb 2015:

“Hon får inte ett öre av sjukpenningen

Efter fem års kamp fick Gun Hamberg rätt mot Försäkringskassan och en halv miljon kronor i retroaktiv sjukpenning. Men pengarna har hon inte sett röken av – och nu har hon fått en skatte-skuld på 40 000 kronor. – Väldigt många kan ha drabbats på det här viset, säger Thomas Lundqvist, personligt ombud i Sandvikens kommun.

När Gun Hamberg, 48, blev sjuk för flera år sedan inleddes en hård kamp för att få sjukersättning av Försäkringskassan. Först fem år senare fick hon rätt i kammarrätten.

– Då tänkte jag att jag äntligen skulle få koncentrera mig på mina sjukdomar och inte behöva kämpa mer mot myndigheterna. Men så blev det ju inte, säger Gun Hamberg till DN.

Domen gav henne mer än 500 000 kronor i retroaktiv sjukpenning. Men pengarna överfördes omedelbart till hennes hemkommun Ockelbos konto, som ersättning för det försörjningsstöd som betalats ut till henne under tiden som rättsprocessen pågått.

Några månader senare fick Gun Hamberg dessutom ett brev från Skatteverket, där det gjordes klart att hon hade fått en skatteskuld på omkring 40 000 kronor.

Hur kändes det?

– För jävligt.

Försäkringskassan hade följt en schablontabell för engångsutbetalningar, som gjorde att det dragits för lite skatt. När sedan restskatten utkrävdes fanns inga pengar kvar, eftersom kommunen redan tagit allt.

Även en kvinna i Sandviken har fått en skattesmäll av samma anledning, enligt Thomas Lundvist, som är kvinnans personliga ombud på kommunen.

– Jag tror att det kan röra sig om ett hundratal fall i landet som helhet – och ingen tar ansvar för det som händer. Det är en skam! säger Thomas Lundqvist.

Problemet har existerat sedan åtminstone 2012, då Bräcke Diakoni i Göteborg skrev ett brev till Försäkringskassan och konstaterade liknande missförhållanden, rapporterar SVT.

Sture Hjalmarsson, ekonomidirektör på Försäkringskassan, är självkritisk.

– Vi borde absolut ha gjort något åt det här tidigare och uppmärksammat det mycket mer än vad vi gjort, säger han.

Vad ska ni göra nu?

– Dels ska vi ta en ordentlig och djup diskussion med Skatteverket. Vi har ju gått på deras normala tabeller vad gäller betalningar av engångsbelopp, och det har visat sig att det inte är bra. Vi ska självklart göra så korrekt skatteavdrag som möjligt redan från början. Dels ska vi ändra våra interna riktlinjer.

Vad kommer att ske i de båda konkreta fallen i Ockelbo och Sandviken?

– Vi håller på att undersöka vilket handlingsutrymme vi har rent juridiskt där.

Erik De La Reguera erik@delareguera.se

Fakta.

Försäkringskassan betalar ut över 40 olika ersättningar och omkring 200 miljarder kronor per år. Den som är missnöjd med Försäkringskassans beslut kan begära en omprövning. Den som är missnöjd med Försäkringskassans omprövningsbeslut kan överklaga det till förvaltningsrätten. Den som anser att även förvaltningsrättens beslut är felaktigt kan överklaga till kammarrätten och i sista hand till Högsta förvaltningsdomstolen. Källa: Försäkringskassans hemsida “

DN 24 feb 2015:

“Svenskar oroliga över pensionen

Mer än fyra av tio svenskar oroar sig för sin ekonomi. De flesta är rädda för att pensionen inte ska räcka till. Det visar en undersökning som Nordea låtit göra.

Nordea mäter regelbundet hur trygga eller otrygga svenskarna känner sig inför olika ekonomiska händelser. Mätningarna gjordes första gången 2009 och årets Trygghetsindex visar att svenskarna inte varit så oroliga för sin ekonomi sedan undersökningarna började.

För andra året i rad är det pensionerna som är det största bekymret. Ingela Gabrielsson, privatekonom på Nordea, tror att det beror på flera saker.

– Jag tror att oron grundar sig i den pågående debatten om pensionssystemet, men också i att man inte längre får göra avdrag på sitt pensionssparande. Många har slutat med det privata

pensionssparandet och är osäkra på hur de ska spara nu, säger Ingela Gabrielsson.

I år är det 41 procent som sätter pensionerna högst på otrygghetslistan, det är en ökning med 6 procentenheter från föregående år. Undersökningen visar att fler kvinnor än män är oroliga för pensionen.

Ingela Gabrielsson har en lösning på problemet som går ut på att gifta och sammanboende delar på kostnaderna i hushållet på ett sådant sätt att den som tjänar mindre får samma möjlighet som partnern att spara pengar till pensionen.

– Många kvinnor har fortfarande lägre inkomst än män, vilket gör att det blir större oro över pensionen för kvinnor. I hushållet kan man betala procentuellt efter vad man tjänar och på så sätt få en chans att bättra på sin egen situation på egen hand, säger hon.

Förutom pensionerna ligger den svenska ekonomin och rädsla för att förlora jobbet och inkomsten högt upp på listan.

– Jag tror att det är många olika faktorer som gör att vi känner oss oroliga för både för den egna ekonomin och för Sveriges ekonomi. Det kommer olika besked från olika håll och man undrar hur det kommer att påverka en själv och ens plånbok, säger Ingela Gabrielsson.

Arbetslöshet och förlorad inkomst är högt uppe på listan igen. Ingela Gabrielssons förslag är att man försöker förbereda sig ekonomiskt.

– Man kan kolla upp vilken ersättning man skulle få om man förlorade jobbet och även se över vilka utgifter man har och vad man kan spara in på för att klara sig om det skulle hända, säger hon.

Med i topp fem på Nordeas Trygghetsindex finns också utsikterna för världsekonomin och ökade avgifter inom olika områden på grund av miljöförändringar, som biltullar, sophämtning och skatter för el. Det svenskarna bekymrar sig minst för är sjunkande huspriser.

– Priserna på bostäder verkar stiga hela tiden. Folk verkar inte oroliga för en bostadsbubbla utan verkar tro att bostadspriserna kommer att fortsätta vara stabila, säger Ingela Gabrielsson.

Malin Nykvist malin.nykvist@dn.se

Fakta. Så gjordes undersökningen

Nordea Trygghets-index 2015 gjordes av TNS Gallup för Nordea och ägde rum den 1-8 december 2014.

Undersökningen gjordes genom TNS Sifos online-panel och den bygger på totalt 1 000 svar från ett representativt urval personer i åldrarna 18-65 år. “

DN 24 feb 2015:

“ Hög tid för branschen att ta ansvar

Att många svenskar oroar sig för pensionen är ingen högoddsare direkt. Men det visar att det är hög tid att branschen och samhället tar sitt ansvar och ger bättre information och vägledning.

Analys
Beslutet att trappa av och sedan avskaffa skatteavdraget för privat pensionssparande verkar ha kommit som en överraskning för många. Att vanliga medborgare inte är helt uppdaterade är lättare att förstå än att pensionsbranschen verkar överrumplad.

Det finns mycket att säga om pensions-sparande med skatteavdrag och det har jag gjort under åren. Som till exempel att låg-avlönade inte gör någon skattevinst eftersom skatten är densamma under spartiden som när pengarna tas ut och att pensionssparandet kan sänka bostadstillägget.

Men för de flesta blir pensionspengarna ett välkommet tillskott och många kommer att behöva spara för att kunna leva det liv de vill när de slutar arbeta. Problemet är att många inte verkar veta hur mycket de kan väntas få i pension och hur de ska spara i stället när avdragsrätten försvinner.

Pensionsmyndigheten har fått i uppdrag att informera svenskarna om pensioner och på deras hemsida finns ett avsnitt om privat sparande. Men det är svårt att begära att myndigheten ska ge detaljerad information om hur olika personer bäst sparar inför sin pensionering.

Det skulle däremot Konsumenternas.se, som är ett samarbete mellan branschen och staten kunna göra. Det är möjligt att de är i färd med att ta fram sådan information men det känns som om det börjar bli bråttom nu.

Bankerna har också ett stort ansvar. Men de har en tendens att snarare ha bankens än kundens bästa i åtanke när de rekommenderar sparprodukter. Därför gäller det att se upp.

Det första du ska göra om du är orolig är att registrera dig på minpension.se, göra en pensionsprognos och se hur mycket pengar du får. Om din sammanlagda pension är lägre än ungefär 13 000 kronor i månaden kan du kolla på pensionsmyndigheten.se om du kommer att kunna få bostadstillägg. Det finns en räknesnurra på hemsidan där du fyller i dina uppgifter och snabbt får ett svar.

När du vet ungefär hur mycket du kan förvänta dig i pension vet du om du verkligen har något att oroa dig för eller om du bekymrat dig mer än du behöver.

Maria Crofts maria.crofts@dn.se “

DN 25 feb 2015:

”Inflationsmålet viktigt för pris- och lönebildningen”

“ Räntesänkningarna ger effekt. Beslutet om minusränta har ifrågasatts och inflationsmålet kritiseras. Men vår bedömning är att pris- och lönebildningen mår bra av stabilitet och förutsägbarhet, vilket inflationsmålet ger. Och vi ser nu tecken på att inflationen börjar stiga, skriver ledamöterna i Riksbankens direktion.

För två veckor sedan sänkte vi reporäntan till historiskt låga -0,10 procent. Många undrar varför vi behöver en så låg ränta när det samtidigt går ganska bra för den svenska ekonomin. Tillväxten och sysselsättningen är högre än i många av våra grannländer men ändå bedriver Riksbanken en väldigt expansiv penningpolitik. Är det verkligen så problematiskt att inflationen är lägre än inflationsmålet? Vårt svar är ja!

När ekonomins aktörer har en gemensam bild av hur priserna kommer att utvecklas i framtiden blir det lättare att planera långsiktigt och att till exempel komma överens om löneavtal. Det behövs alltså ett riktmärke som vägleder förväntningarna i ekonomin och som därmed lägger grunden till en välfungerande pris- och lönebildning. Ett sådant riktmärke kan utformas på olika sätt. I Sverige har vi formulerat det som ett inflationsmål på 2 procent. Inflationsmålet har bidragit till en stabilitet i svensk lönebildning sedan slutet av 1990-talet, i skarp kontrast till 1970- och 80-talen då lönebildningen skapade stora obalanser.

Men inflationen har de senaste åren varit betydligt lägre än målet. Sedan en tid tillbaka ser vi dessutom en nedåtgående trend för de långsiktiga inflationsförväntningarna. Mot den bakgrunden menar vi att det är viktigt att snart få upp inflationen till en högre nivå. Annars blir det allt svårare att slå vakt om förtroendet för inflationsmålet.

Ändå tycker vissa att Riksbanken inte behöver oroa sig för den låga inflationen. Att inflationsmålet ska vara just 2 procent är ju inte självklart. Ekonomin kan fungera väl även om inflationen är lägre, hävdas det. Det finns flera skäl till att vi inte håller med om detta. Det stämmer visserligen att inflationsmålet inte behöver vara just 2 procent. Det viktiga är att välja en viss nivå för målet, och att sedan bygga ett förtroende för att det är den nivån som gäller. Ett sådant förtroende skapas knappast genom att anpassa inflationsmålet efter den faktiska inflationsutvecklingen. Många aktörer i ekonomin utgår nu från att inflationen kommer att vara kring 2 procent framöver. De ska förstås kunna lita på att så också blir fallet.

Vi vet att många nu bekymras av att räntorna är låga. Det gäller till exempel hushåll med pengar på sparkonton, men kanske främst pensionsförvaltare som har utlovat en viss lägsta avkastning på pensionsmedlen. Men en högre reporänta skulle knappast vara lösningen på sådana bekymmer, eftersom räntenivån på sikt bestäms av inflationen och tillväxten. Vårt syfte med att sänka reporäntan är att få upp inflationen och även att bidra till en konjunkturåterhämtning med god ekonomisk tillväxt, vilket bidrar till en återgång mot en mer normal räntenivå. Om vi däremot låter ekonomin fastna i ett läge med låg inflation och måttlig tillväxt kommer räntorna att förbli låga.

Det finns också en internationell dimension som den svenska penningpolitiken måste förhålla sig till. Ränteläget är lågt även i omvärlden eftersom många länder fortfarande lider av sviterna av finanskrisen. Dessutom kompletterar andra centralbanker, nu senast den europeiska centralbanken, låga räntor med omfattande obligationsköp. Det svenska ränteläget behöver därför också anpassas till den expansiva penningpolitiken i omvärlden. Annars skulle kronan

stärkas på ett sätt som kan medföra ännu lägre inflation och en dämpad konjunkturåterhämtning. När det internationella ränteläget stiger kommer det också att finnas bättre förutsättningar att höja reporäntan till mer normala nivåer.

Vissa tycker alltså att Riksbanken inte behöver oroa sig för den låga inflationen, men andra debattörer menar i stället att centralbanker runt om i världen borde höja sina inflationsmål. Det främsta argumentet för denna linje är att räntan då blir högre i ett normalläge. Det skulle bädda för mer kraftfulla räntesänkningar om inflationen blir låg eller om konjunkturen sviktar. Mot sådana argument måste man dock ställa problemen med att ändra ett inarbetat inflationsmål. För Riksbanken väger detta argument tyngst.

En annan fråga som har rests efter att vi sänkte reporäntan är om Riksbanken verkligen kan se till att inflationen stiger. Att den svenska inflationen nu är låg beror ju till stor del på låg efterfrågan i omvärlden och fallande oljepriser. Sådana faktorer kan vi förstås inte åtgärda med svensk penningpolitik. Däremot kan vi förhindra att de slår igenom fullt ut på den svenska inflationstakten, och det gör vi genom att sänka reporäntan.

Men ibland hör vi att man tvivlar på att den allt lägre reporäntan får någon effekt. Spelar det någon roll om vi sänker reporäntan ytterligare när räntorna redan är så låga? Vår bedömning är att penningpolitikens genomslag på ekonomin fungerar väl trots att räntan redan är låg. Under de senaste åren har vi sänkt reporäntan med två procentenheter, och det har medfört att bankernas utlåningsräntor till företag och hushåll har fallit ungefär lika mycket. Som en följd av den expansiva penningpolitiken har dessutom kronan försvagats. Vi räknar med att de lägre utlåningsräntorna medför att det blir mer attraktivt för företagen att investera och för hushållen att konsumera. På sikt bidrar den högre efterfrågan och den svagare kronan till att löner och priser börjar stiga.

Under de senaste månaderna har vi också börjat se tecken på att räntesänkningarna verkligen har fått genomslag på inflationsutvecklingen. Importpriserna har ökat tydligt, och även den underliggande inflationen verkar ha vänt uppåt. Justerat för effekter från Riksbankens egna tidigare räntesänkningar och energipriser ligger inflationen nu på drygt 1 procent och väntas stiga ytterligare framöver.

Låt oss avslutningsvis poängtera att vi oroas av den låga inflationen främst eftersom vi värnar om förtroendet för inflationsmålet – inte för att vi ser framför oss att låg inflation riskerar att övergå i en problematisk deflation där fallande priser medför en kraftig ekonomisk inbromsning. Vi vill slå vakt om inflationsmålets roll som ankare för pris- och lönebildningen. Därför kommer vi att använda de verktyg vi förfogar över för att se till att inflationen stiger till högre nivåer.

Riksbankens Direktion:
Stefan Ingves, Riksbankschef
Kerstin Af Jochnick , Förste Vice Riksbankschef
Martin Flodén, Vice Riksbankschef
Per Jansson, Vice Riksbankschef
Henry Ohlsson, Vice Riksbankschef
Cecilia Skingsley, Vice Riksbankschef “

DN 25 feb 2015:

”Skattesystemet behöver göras om”

“Det svenska skattesystemet kan behöva göras om i grunden. Det konstaterar framtids-minister Kristina Persson (S) som i dagarna tillsätter en grupp för att utreda hur framtidens jobb ska skapas. Hon flaggar både för sänkta arbetsgivaravgifter och mer grön skatteväxling.

I början av mars ska Kristina Persson presentera tre grupper som ska analysera vilka behov Sverige kommer att ha i framtiden. Den första gruppen ska titta på framtidens arbetsmarknad och leds av Kommunals ordförande Annelie Nordström och SEB-ekonomen Klas Eklund.

En viktig fråga för gruppen blir att utreda vad som krävs för att fler nya jobb ska skapas och vilka ekonomiska åtgärder som måste till för att det ska bli lättare att anställa.

– Då handlar det bland annat om skatter. Beskattning av arbete är ganska hög i dag och då behöver man titta på hur skattesystemet är utformat, säger Kristina Persson.

Hon menar att det finns andra sätt att ta ut skatter än att göra det just på arbete. Det kan handla om olika konsumtionsskatter eller att skapa ett system med större inslag av skatteväxling.

Inom transportsektorn finns till exempel tankar om ett så kallat bonus malus-system, som innebär att stora bilar med höga utsläpp får betala mer, medan mindre miljö-bilar får lägre avgift. Det tankesättet skulle kunna användas inom andra områden, menar Kristina Persson utan att gå in på vilka.

– Tekniken finns för att det ska gå att påverka oss konsumenter.

Om vi då får ett skattesystem där pålagorna på arbete blir lägre så underlättar det, säger hon.

I nuläget finns inga tankar på sänkta inkomstskatter. Det är andra skattejusteringar som kommer i första hand.

– Försörjningskvoten är sådan att vi behöver, framför allt, höja sysselsättningen ännu mer. Ska vi behålla värdet i en ganska stor generell välfärd så kan vi knappast sänka skatte-nivåerna, säger Kristina Persson.

Däremot kan det bli frågan om att sänka arbetsgivaravgifterna för att fler företag ska vilja anställa.

– Ja, det skulle det till exempel kunna vara. Men vad man behöver är en stor översyn av skatte-systemet.

Kristina Persson vill även utreda vad det finns för andra intäkts-möjligheter för staten.

– Det finns alltid möjlighet med avgifter också. Det har vi redan börjat få på olika områden, vi har till exempel privata försäkringar. Men det

blir nog en annan grupp än den här som får titta på väl-färdens finansiering och organisation, säger hon.

Att allt färre ska försörja allt fler och hur man ska finansiera det är en av de stora utmaningarna, menar hon. Att införa avgifter i välfärdssektorn skulle kunna uppfattas som ett ganska radikalt steg.

– Nja, det finns ju redan, det är mer en fråga om grader. Det generella system vi har, har fungerat bra och det ska vi fortsätta att ha. Men hur det ser ut om 10–20 år beror på vad ekonomin klarar.

Arbetsgruppen ska också titta på hur nya jobb ska kunna växa fram. Kristina Persson nämner beräkningar som visar att inom 20 år kommer ungefär hälften av alla jobb att kunna ersättas av sofistikerade robotar och annan ny teknik.

– Men det betyder ju inte att hälften av alla jobb kommer att försvinna. Samtidigt skapas det nya jobb. Och man kommer att kunna använda den här lediggjorda arbetskraften till att höja kvaliteten i jobbet. En sjuksköterska kan slippa tunga lyft med hjälp av en robot och i stället ägna sig mer åt patienten och därmed blir det högre kvalitet i vården.

Hon menar att det finns en huvudfråga att besvara: kommer balansen mellan vårt arbetsutbud och behovet av arbetskraft att stämma tillräckligt väl eller måste man politiskt hantera det här i tid för att alla ska få utrymme och plats på arbetsmarknaden.

– Jag tror att man måste hantera det politiskt.

– Det är ingen brist på behov av arbetskraft. Det finns behov av hur många som helst inom vård, omsorg, utbildning och kultur. Det finns också behov av att bygga infrastruktur och bostäder. Så det är mer en organisatorisk fråga och en finansieringsfråga. Det är där som den offentliga finansieringen kommer in i bilden så att det gynnar sysselsättningen.

Hans Olsson hans.olsson@dn.se

Fakta.
Århundradets skattereform

1990–1991 genomfördes en omläggning av det svenska skatte-systemet som brukar kallas århundradets skattereform. Bakom uppgörelsen stod Socialdemokraterna, Centern och Folk-partiet.

Sedan dess har en rad förändringar gjorts i skattesystemet. Bland annat har den statliga fastighets-skatten avskaffats och den högsta marginalskatten har höjts medan momsen sänkts för bland annat livsmedel och restaurangtjänster. “

DN 25 feb 2015:

“ Sönderhackat skattesystem ger problem

ANALYS. Skattesystemet har hackats sönder sedan reformen 1991, vilket skapar problem i ekonomin. Frågan är om en majoritet i riksdagen vågar ta i dem. Fastighetsskatt och lägre marginalskatt är politiska giftpiller.

Det har snart gått 25 år sedan ”århundradets skattereform” genomfördes. Den byggde på en uppgörelse mellan Socialdemokraterna och Folkpartiet, men även Centern ställde sig bakom.

Skattereformen utgick från en princip om likformighet, som skulle göra samhällsekonomin effektiv och skatteplanering överflödig.

Lika inkomster skulle beskattas lika. För de flest löntagare skulle skattesatsen vara ungefär 30 procent. Kapitalinkomster beskattades också med 30 procent, liksom företagsvinster. Den högsta marginalskatten på inkomster sattes till 50 procent.

Det har gått några år sedan dess. Riksrevisionen har räknat ut att det 1992–2009 gjordes 509 förändringar av skattesystemet. Sedan dess har listan blivit längre. Några ändringar beror på globaliseringen och klimatpolitik, andra på populära löften till väljare om till exempel lägre matmoms och fastighetsskatt.

Förändringarna har förstört symmetrin. Momssatserna är inte längre lika, skatten på fastigheter, arv, gåvor och förmögenhet har avskaffats (och en fastighetsavgift införts). Bolagsskatten har sänkts. Marginalskatten på inkomster har höjts. Kapitalinkomster beskattas olika.

Förändringarna har ibland skapat nya problem, inte minst på bostadsmarknaden. Den avskaffade fastighetsskatten och ökade beskattningen vid bostadsförsäljningar har tillsammans med avdragsrätten för låneräntor lett till att många bor kvar i större bostäder än de egentligen behöver. Hyresätter beskattas hårdare än bostadsrätter och villor.

Det är intressant att framtidsministern har bett just Klas Eklund vara en av ledarna för gruppen. Han arbetade i regeringskansliet i slutet av 80-talet, när den stora skattereformen förbereddes. Eklund kan mycket om miljö-frågor, och ledde Bokriskommissionen, som presenterade ett förslag under förra året.

Han förespråkade då en bredare skatte-omläggning med lägre inkomstskatt och bredare indirekt beskattning – såsom enhetlig moms och återinförd fastighetsskatt.

Fastighetsskatt och lägre marginalskatt förespråkas av många ekonomer, men är politiskt kontroversiellt. Frågan är hur radikal omläggning regeringen vågar initiera. Det faktum att det är framtidsministern och inte finansministern som tillsatt gruppen, tillsammans med att det är just en grupp och inte en parlamentarisk utredning, talar mot att regeringen i nuläget ser någon möjlighet att genomföra en skattereform med borgerliga partier för detta århundrade.

Men att framtidsminister Kristina Persson (S) talar om sänkta arbetsgivareavgifter tyder på ett visst mod – regeringen vill ju annars höja just arbetsgivareavgiften för ungdomar.

Ewa Stenberg ewa.stenberg@dn.se”

DN 25 feb 2015:

“Livbolag måste utreda effekter av minusränta

Finansinspektionen tvingar nu livbolagen att utvärdera sina risker med minusräntan. Det extrema ränteläget och aktier på rekordnivåer gör det tufft för livbolagen att få pensionsspararnas pengar att växa tillräckligt.

Svenskarna har miljardbelopp av sina pensionspengar placerade i livbolag. Många av aktörerna, bland -andra Länsförsäkringar Liv, Nordea Liv och Handelsbanken Liv, ligger tungt i ränteinvesteringar. Det kommer att innebära tuffa utmaningar för bolagen framöver när räntan faller.

– Långvarig minusränta kan förstås påverka avkastningen och vi är bekymrade över om bolagen klarar sina utfästelser till pensionärerna, säger Åsa Larson, chef för försäkring på Finansinspektionen.

Därför har Finansinspektionen inlett en undersökning där livbolagens risker med det låga ränteläget ska utvärderas. Riksbankens beslut att gå ner till en minusränta på 0,1 procent på sin styrränta, reporäntan, gör en sådan undersökning än mer angelägen, enligt Finansinspektionen.

Enligt Åsa Larson hoppas man genom undersökningen få besked om vilken uthållighet de enskilda livbolagen har. Låg solvens kan långsiktigt slå på avkastningen och därmed de utfästelser om pensionsutbetalningar som bolagen gjort. Solvens är ett mått på hur väl bolagen är rustade för ekonomiska svängningar.

Det finns strikta regler hur livbolagen ska fördela sitt överskott mellan försäkringstagarna. Huvudprincipen är att bolaget ska utgå från hur varje försäkring har bidragit till överskottet. Den så kallade kontributionsprincipen handlar helt enkelt om att det ska vara en rättvis fördelning mellan olika pensionssparare.

– Vi har dock sett tendenser hur man börjat tafsa på den här principen och om det fortsätter är det naturligtvis inte bra. I olika reklamkampanjer om flytt av sparandet kan vi se hur det görs skillnad mellan olika kundgrupper, säger Åsa Larson.

Kajsa Brundin, produktanalys-ansvarig på rådgivningsbolaget Söderberg & Partners, pekar också på det knepiga läget för många livbolag.

– Det är klart att det är svårare att nå god avkastning med så låg ränta och högt värderade aktier, konstaterar hon.

För att minimera risken tvingades livbolagen sälja aktier och uttrycket dödsspiral myntades för bolag som hade det tuffast. Nu är räntan ännu lägre än då men Kajsa Brundin ser inga tecken på att livbolagen ska hamna i en ny dödsspiral.

Det beror på två faktorer. Fallande räntor och stigande aktiekurser har gjort att värdet på livbolagens tillgångar stigit. Samtidigt har de ändrade reglerna som Finansinspektionen införde för hur livbolagens skulder ska beräknas inneburit lättnader.

– Det blir stabilare förutsättningar för bolagen, säger Kajsa Brundin.

Sammantaget har detta lett till att flera bolag höjt sina återbäringsräntor, avkastningen på spararnas kapital.

Om börsen är stabil räknar Söderberg & Partners i sin senaste analys med att livbolagens avkastning förväntas vara goda framöver.

Riskerna finns om aktiekurserna skulle börja falla eller räntorna stiga. En tung post i livbolagens portföljer är obligationer som ger bäst avkastning när räntorna går ned. Går räntan uppåt sjunker värdena på obligationerna. Hur känsliga bolagen skulle vara i ett sådant scenario är oklart. Det beror bland annat på hur långa löptider som bolagen har på sina obligationer.

Kajsa Brundin är kritisk till att det är svårt för utomstående att se hur bolagen är positionerade.

– Det är dåligt. De borde förstå att många sparare är fundersamma nu och i alla fall kommentera sin strategi, säger hon.

Till sommaren ska livbolagen ha redovisat sina beräkningar.

Thorbjörn Spängs thorbjorn.spangs@dn.se

Hasse Eriksson hans.eriksson@dn.se

Fakta. Livbolag

Traditionellt pensionssparande i livbolag hör till det största privata pensionssparandet i landet.

Traditionell pensionsförsäkring hos något av livbolagen innebär att sparkapitalet förvaltas kollektivt. En större del av livbolagets tillgångar placeras i räntebärande obligationer, cirka en tredjedel i aktier och bara en mindre del fastigheter. Beroende på sparandets totalavkastning bestäms med jämna mellanrum en återbäringsränta, som är lika för alla kunder. “

DN 26 feb 2015:

“ Att tänka fritt är lönlöst

Framtiden blir annorlunda än samtiden. Kanske blir den ekonomiska politiken också det? Ja, kanske, resonerade framtidsminister Kristina Persson (S) i onsdagens DN-intervju.

Ministern vädrade sina tankar om förändringar på arbetsmarknaden, om välfärdens fortsatta finansiering och om behovet av en rejäl översyn av skattesystemet.

Hon lät undslippa sig att skatten på arbete kan behöva sänkas för att sysselsättningen ska öka. Till och med lägre arbetsgivaravgifter nämndes.

Bitvis lät det som nymoderata spaningar. Anders Borg och Fredrik Reinfeldt hade kunnat skriva under på hälften.

Framtidsministern har nu bett Kommunals ordförande Annelie Nordström och den garvade ekonomen Klas Eklund att leda en arbetsgrupp som ska titta närmare på saken.

Åtminstone Eklunds ståndpunkt är känd sedan tidigare. Hans tips till regeringen när den tillträdde var att börja arbetet med just en stor skatte-reform. Dels för att få bukt med gyttret av ändringar i systemet, dels för att lägga mindre av tyngdpunkten på arbetsinkomster.

Poängen vore att skifta till andra inkomstkällor och bli av med skevheter. Eklund tillhör också dem som tycker att man i samma vända borde skrota överskottsmålet för statens budget. Ett balansmål skulle räcka.

Akademikerfacket Saco, som råkar förorda samma politik, jublade på onsdagen och välkomnade i ett pressmeddelande att regeringen gläntar på dörren för framsynta ekonomiska reformer.

Glädjen blev dock kortvarig. Framtidsministerns stab ryckte ut för att ge svar: Nej, Kristina Persson flaggar inte alls för någon ny skattepolitik. Det hon försökte säga var att hon vill ”ta ett helhetsgrepp kring arbetet i framtiden”, försökte en pressekreterare förtydliga på Twitter. Jaha.

Man får anta att det var finans-ministern som inte var med på framtidsministerns noter. Magdalena Anderssons strategi har stängt dörren för de breda reformerna.

Men det hennes kollega tänkte högt lät faktiskt inte så dumt.

Carl Johan Von Seth carljohan.vonseth@dn.se “

DN 26 feb 2015:

“Riksbanken satsar allt för att rädda målet

Riksbanken lägger nu all kraft på att få upp inflationen mot målet på 2,0 procent. Det betyder troligen ännu mer minusränta och ytterligare stödköp. Sådant kan komma redan under de närmaste veckorna, alltså före nästa räntemöte i slutet av april.

I första hand vill Riksbanken påverka inflationsförväntningarna, vad allmänheten tror om den framtida inflationen. Onsdagens artikel på DN Debatt, undertecknad av alla direktionsmedlemmar, har det tydliga syftet att markera en stark beslutsamhet att hålla fast vid inflationsmålet.

Protokollet från senaste räntemötet, som nu har publicerats, -visar på liknande. Riksbanks-chefen Stefan Ingves framhåller där att direktionen i handling behöver visa att den inte bara pratar utan också gör något. Därför ska Riksbanken gå fram med både räntesänkning och stödköp av obligationer.

Riksbanken vill nu intala oss att prisutvecklingen redan vänder uppåt. Men hittills märks inte mycket: inflationen, mätt med konsumentprisindex, ligger alltjämt under nollstrecket och den underliggande inflationen var i januari 0,6 procent. De långsiktiga inflationsförväntningarna når inte upp till 2,0 procent.

Senaste halvårets kraftiga oljeprisfall, som på andra sätt är gynnsamt för svenska ekonomin, har gjort Riksbankens uppgift svårare. Det har man gemensamt med andra centralbanker, på flera håll råder

nollinflation eller liknande. Ingenstans uppfattas detta som ett önskvärt tillstånd, utan alla vill upp till viss inflation – 2,0 procent i Sveriges fall – och är beredda att ta till drastiska åtgärder för att nå dit.

Europeiska centralbanken, ECB, går ut med väldiga stödköp med start i mars – och Riksbanken följer samma väg i blygsam skala. För svensk del gäller det att motverka en förstärkning av kronan som skulle driva ner inflationen ännu längre.

Om kronkursen mot euron stiger under de närmaste veckorna kan Riksbanken skynda på med ytterligare minusränta och utökade stödköp av obligationer. Brådskan gäller främst att få i gång inflationen före nästa års avtalsrörelse som annars kan leda till alltför små löneökningar, i förhållande till vad inflationsmålet kräver.

Nu satsar därför Riksbanken allt på att rädda målet, innan det är för sent. På kort sikt blir då utrymmet för omprövning inte särskilt stort, oavsett vad som diskuteras bland andra ekonomer.

Men sedan i somras pågår en extern utvärdering av penning-politiken, på uppdrag av riks-dagens finansutskott. När den är klar mot slutet av året, kan man räkna med att debatten tar verklig fart.

Johan Schück johan.schuck@dn.se “

DN 26 feb 2015:

“Krav på mer expansiv finanspolitik

Flera tunga ekonomer kritiserar Riksbankens inflationsmål. Oro finns för en ny bostadsbubbla. Samtidigt efterfrågar de en mer expansiv finanspolitik från finansminister Magdalena Andersson.

Ekonomer kritiserar nu Riksbankens mål att hålla inflationen på 2 procent. På onsdagens DN -Debatt gick ledamöterna i direktionen ut och försvarade målet. Sedan -Finansinspektionen tog över ansvaret för att bubblor inte ska skapas på bostadsmarknaden har Riks-banken snabbt sänkt styrräntan, den så kallade reporäntan, nu -senast till minus. Allt för att få upp den mycket låga inflationen närmare målet. Tanken är att deflation, sjunkande priser, är skadligt eftersom -konsumenter kan skjuta upp köp om -bilen, lägenheten eller kylskåpet väntas bli billigare i framtiden.

– Jag tycker inte att Riksbanken har gjort läxan, säger Stefan -Fölster, chef för Reforminstitutet, som ägs av stiftelsen Fritt Näringsliv, och -adjungerad professor på KTH.

– Den låga inflationen beror på digitalisering, automatisering och en väldig prispress. Den beror egentligen inte på lågkonjunkturen. På 1800-talet hade vi låg -inflation under lång tid för att ny teknik gjorde att mycket blev billigare. Att i ett sådant läge försöka pressa upp inflationen som Riksbanken nu gör kan kräva en kontinuerlig kron-försvagning och riskerar en ny -fastighetsbubbla, säger han.

Även den oberoende analytikern Peter Malmqvist oroar sig för en bubbla på bostadsmarknaden.

– På ett drygt halvår har Riksbanken pulvriserat reporäntan, samtidigt funderar Finansinspektionen fortfarande på hur amorteringskraven ska se ut. De jobbar efter två olika tidsaxlar, säger han.

Ekonomerna har lite olika tankar om andra möjliga inflationsmål. Peter Malmqvist är inne på att Riksbanken ska verka för stabila priser, medan Stefan Fölster talar om ett mål på 1 procent eller ett helt -annat mål, nämligen nominell BNP, som väger in inflation och BNP. Det - senare nämner även Nordeas chefsanalytiker Andreas Wallström som en möjlighet.

Swedbanks chefekonom Anna -Felländer anser att Riksbanken borde återgå till att ha intervallet 1-3 procent som inflationsmål. Hon efterlyser även en mer expansiv finanspolitik från finansminister Magdalena Anderssons sida för att öka efterfrågan i ekonomin, till - exempel genom investeringar i infrastruktur.

– Att ha en så pass expansiv -penningpolitik och en neutral - finanspolitik är en farlig mix. Det riskerar att skapa bubblor, säger hon.

Även Stefan Fölster anser att bollen nu ligger hos finansdepartementet.

Men Pär Magnusson, skandinavisk chefsanalytiker på Royal Bank of Scotland, anser att Riksbanken gör helt rätt nu.

– Det viktiga är att ekonomin opererar på full nivå i stället för att Riksbanken är rädd för en tillgångsbubbla som kanske inte finns, säger han.

Birgitta Forsberg birgitta.forsberg@dn.se “

DN 27 feb 2015:

“Johan Schück: Regeringen måste våga öka utgifterna – men inte höja skatterna

Dödläget kan brytas! Det finns utrymme för en mer expansiv ekonomisk politik som ger ökad tillväxt och lägre arbetslöshet. Men då måste man våga öka de offentliga utgifterna utan att samtidigt höja skatterna.

Krönika
Riksbanken och regeringen har målat in sig i var sitt hörn. Riksbankschefen Stefan Ingves stångas med inflationsmålet och finans-minister Magdalena Andersson är låst av överskottsmålet.

Rollfördelningen mellan dem ser ut så här: Riksbanken svarar självständigt för penningpolitiken, där målet är att inflationen ska vara 2,0 procent. Rege-ringen sköter finanspolitiken och ska se till att de offentliga finanserna visar ett överskott på 1,0 procent av BNP, sett över en konjunkturcykel.

Men Riksbanken har problem med alltför låg inflation och sviktande förtroende för inflationsmålet. S-MP-regeringen har från den borgerliga alliansregeringen ärvt offentliga finanser i underskott och även övertagit principen om att nya utgifter ska betalas ”krona för krona”.

Riksbanken har nu sänkt reporäntan till –0,1 procent och kan inte komma så mycket längre nedåt. Senaste greppet är stödköp av obligationer, som innebär att man också försöker driva ned de långa

marknadsräntorna. Men detta sker i blygsam skala och effekterna är oklara.

S-MP-regeringen ska i mitten av april lägga fram sin vårbudget, där en del av förslagen som fälldes vid riksdagens budgetomröstning i december kommer tillbaka. Men eftersom nya utgifter ska finansieras med höjda skatter, blir handlingsutrymmet begränsat.

Varken Riksbanken eller regeringen har särskilt stort svängrum. Stefan Ingves och hans kolleger är helt inriktade på inflationen och tvingas bortse från bieffekterna av negativ ränta, såsom att bostadspriserna skjuter i höjden.

Magdalena Andersson kan inte stimulera efterfrågan i ekonomin, på det sätt som behövs för att öka tillväxten och få ned arbetslösheten. Hon har också begränsat utrymme för offentliga investeringar, trots att det är billigare än någonsin att låna.

Men dödläget kan brytas! Såväl Riksbanken som regeringen kan ges större handlingsmöjligheter, utan att detta leder till en ansvarslös ekonomisk politik. Både penningpolitiken och finanspolitiken kan åstadkomma mer.

En viktig fråga är om man kan hitta nya sätt att bedriva en expansiv penningpolitik, utan ökad risk för finansiella bubblor. Och sådana möjligheter finns, vilket ekonomiprofessorn Mats Persson nyligen visade vid ett seminarium hos SNS (Studieförbundet näringsliv och samhälle).

Bland ekonomer finns en gammal tankelek om att Riksbanken kan stimulera ekonomin genom att trycka nya pengar och släppa ned dem från luften till alla invånare. Detta så kallade helikopternedsläpp ska förstås inte tolkas bokstavligt, men Mats Persson omvandlar tanken till en realistisk idé där pengarna i stället skickas ut till barnfamiljerna – i form av höjda barnbidrag.

Vad han förespråkar är en sam-verkan mellan penningpolitik och finanspolitik, som bygger på att Riksbanken och regeringen tar gemensamma tag och släpper vissa av de nuvarande restriktionerna. Det kräver att de offentliga utgifterna vid behov ska kunna ökas, utan att man samtidigt höjer skatterna.

Magdalena Andersson måste alltså låta principen om ”krona för krona” ge vika. Men det borde inte vara så svårt, eftersom hon redan skjuter överskottsmålet allt mer på framtiden.

Överskottsmålet är ju ändå moget att omprövas. Vid SNS-seminariet visade professor Assar Lindbeck att det ändå finns tillräckligt stora buffertar i de offentliga finanserna. Den offentliga bruttoskulden är nere på cirka 40 procent av BNP, långt under EU-kraven, och nettoskulden är närmast obefintlig.

Utrymme finns därför för en mer expansiv politik. Ett tydligt tecken är att Sveriges bytesbalans – våra affärer med omvärlden – ligger med konstant stora överskott sedan 20 år tillbaka (se grafiken). Det visar att vi inte lever över våra tillgångar, utan långt under vad som faktiskt är möjligt. “

DN 27 feb 2015:

“EU-kommissionen backar om moms på second hand

EU-kommissionen beslöt på torsdagen att lägga ned ärendet om att ideella organisationer måste betala moms på sin försäljning av begagnade varor. Det öppnar för en lösning där organisationerna ska slippa momsen helt.
Ideella organisationer som Myrorna och Stadsmissionen måste betala moms på sin second hand-försäljning (försäljning av begagnade varor, i huvudsak kläder). Det bestämde Skatteverket i höstas och hänvisade till en dom i Högsta förvaltningsrätten.

Bakgrunden är att EU-kommissionen för flera år sedan inledde ett så kallat överträdelseärende mot Sverige för att organisationerna var momsbefriade. Anledningen är att försäljningen, om den är tillräckligt omfattande, konkurrerar med kommersiella second hand-butiker och har därmed en fördel när de slipper att betala moms.

Men för organisationerna har beskedet varit förödande. Den moms de tvingas betala slår i många fall undan möjligheterna för dem att finansiera sina sociala aktiviteter. De har vädjat till regeringen för att få en lösning där de slipper momsen.

I och med att kommissionen nu lägger ned ärendet öppnar sig möjligheterna för en lösning. Kommissionen anser visserligen att det är fel att den ideella sektorn slipper momsen, men att det inte har stor påverkan på EU:s inre marknad.
Dan Lucas dan.lucas@dn.se “

Fakta. Nästa steg i EU:s övervakning

Mars: Kommissionen besöker alla EU-länder.
EU:s finansministrar behandlar kommissionens rapport.
April: EU-länderna ska lämna in sina nationella reformplaner till kommissionen.
Maj: EU-kommissionen lämnar rekommendationer om den ekonomiska politiken till alla EU-länder. “

DN 28 feb 2015:

“ Hopp om starkt 2015 efter nya glädjesiffror

De nya BNP-siffrorna för fjärde kvartalet 2014 är en stor överraskning: Sveriges ekonomi går bättre än någon har uppfattat. Nu syns att konjunkturen har tagit verklig fart och chansen ökar för en starkare utveckling under 2015.

Analys.
Nya chocksiffror levereras från Statistiska centralbyrån, SCB. Men det rör sig om en positiv överraskning som skakar om prognosmakarnas föreställning om hur det går för Sverige.

Nu meddelas att BNP-ökningen under fjärde kvartalet 2014 blev 1,1 procent, jämfört med närmast föregående kvartal. Det är mer än dubbelt så mycket som förhandsbedömningarna pekade mot. Så höga tillväxtsiffror, där uppgången sker på bred front, har för Sveriges del inte presenterats på flera år.

Denna gång väger bruttoinvesteringarna tungt: det rör sig om bostadsbyggande och investeringar i fastigheter, liksom forskning och utveckling. Före-tagens maskininvesteringar minskar däremot, beroende på att det ännu går ganska trögt för industrin.

Exporten har ändå ökat väsentligt, dock betydligt mer för tjänster än varor.

Importen stiger i nästan samma omfattning, men exportnettot bidrar ändå till BNP-utvecklingen.

Hushållens konsumtion stiger också rejält, trots allt tal om hotande deflation till följd av lägre priser. Men dessa har inte lett till uppskjutna köpbeslut, utan tvärtom har försäljningen av bilar – liksom av kläder och skor – gått starkt uppåt. Även köp av transporter och andra tjänster har ökat väsentligt.

Ökad produktion brukar gå hand i hand med stigande sysselsättning. Men denna gång har antalet arbetade timmar i hela ekonomin minskat något. Det betyder i gengäld att produktiviteten växer, vilket inte har hänt på länge.

En tillbakablick på helåret 2014, som nu för första gången kan göras, visar att fjolårets BNP-ökning blev 2,1 procent. Men det gick snabbare mot årets slut, där ökningen blev 2,7 procent under fjärde kvartalet – jämfört med samma period under föregående år.

Det väcker också hopp om fortsatt uppsving under 2015.

Flera tecken pekar åt det hållet, utifrån vad som har hänt i januari. Detaljhandeln gick relativt starkt, främst gäller det för möbler och kläder men även för dagligvaror. Utrikeshandeln visade överskott, samtidigt som oljepriset har sjunkit ytterligare. Mindre positivt, åtminstone för Riksbanken, är att krediterna till hushållen från banker och andra finansinstitut ökade i snabbare tempo.

Men statistiken för årets början är hittills ofullständig och det är svårt att få en helhetsbild. BNP-siffrorna för fjärde kvartalet säger betydligt mer, men ändå kanske inte tillräckligt för beslutsfattare som står inför viktiga avgöranden.

Det gäller bland annat Riksbanken som snart måste bestämma om man ska ytterligare steg när det gäller negativ ränta och stödköp av statsobligationer.

Vad som nu har rapporterats från SCB kan uppfattas som sensationellt, men räcker ändå knappast för en kursomläggning. Fortfarande talar det mesta för att Riksbanken tar ännu ett steg åt samma håll: sänker reporäntan och fördubblar stödköpen.

Johan Schück johan.schuck@dn.se

1,1 procent blev BNP-ökningen under fjärde kvartalet 2014, jämfört med närmast föregående kvartal – mer än dubbelt så mycket som förhandsbedömningarna pekade mot. “

DN 2 mars 2015:

”Utredning sviker opinionen för stärkta socialförsäkringar”

Vänstern reserverar sig. I dag presenteras den parlamentariska socialförsäkrings-utredningen. Utredningen stänger dörren till viktiga reformer, som ett borttagande av stupstocken i sjukförsäkringen och utvidgande av a-kassan. Det är beklämmande och otillräckligt, skriver Wiwi-Anne Johansson och Ali Esbati (V).

Efter närmare fem års arbete presenterar i dag den Parlamentariska socialförsäkringsutredningen (PSFU) sitt slutbetänkande. Det är en omfattande utredning som trots omfånget innehåller få konkreta förslag till förbättringar av de välfärdsförsäkringar som kommittén var satt att utreda: sjukförsäkringen, arbetsskadeförsäkringen och arbetslöshetsförsäkringen.

Våra välfärdsförsäkringar präglas i dag av stora brister och det finns mycket som behöver förbättras för att ge medborgarna den trygghet de har rätt till vid sjukdom, arbetsskada och arbetslöshet. Det som fortfarande så stolt kallas för ”den svenska välfärdsmodellen” – och som i internationell jämförelse har gett mycket goda resultat för trygghet, folkhälsa och produktivitet – kräver en ordentlig upprustning. PSFU har haft närmare ett halvt decennium på sig att analysera, diskutera och lämna förslag på reella förbättringar. Vi kan konstatera att utredningens förslag inte är i närheten av de omfattande reformer som behövs. Resultatet är därför en stor besvikelse.

Huvudorsaken till PSFU:s tillkortakommanden är den förra regeringens uppdrag till utredningen. Direktiven var ensidigt inriktade på att kommittén skulle överväga förändringar som kunde leda till mer ”hållbara” sjuk- och arbetslöshetsförsäkringar. Detta har i praktiken betytt motsatsen till skapandet av försäkringar som är effektiva och välfungerande, alltså bidrar till trygghet för individen och till samhällsekonomisk dynamik. I stället har ”hållbart” endast kommit att handla om att begränsa de offentliga utgifterna kopplade till dessa försäkringar – det vill säga lägga större press och kostnader på den individ som blir sjuk eller arbetslös. Kommitténs direktiv gjorde därmed att utredningen tidigt fastnade i den förra regeringens ideologiska hjulspår. Med en sådan utgångspunkt var utredningen dömd att misslyckas. Resultatet är en urvattnad, borgerlig kompromiss.

Vänsterpartiet har som enda parti i kommittén valt att reservera sig mot ett flertal av de förslag och överväganden som utredningen lägger fram. Vi vill här redogöra för tre exempel som vi menar visar på utredningens bristfälliga slutsatser.

För det första vänder vi oss mot kommitténs bedömning att det ”för överblickbar tid” inte finns något ekonomiskt utrymme att förbättra sjuk-, arbetsskade- och arbetslöshetsförsäkringen. Därmed stänger man dörren för viktiga reformer. Det är ett felaktigt, ideologiskt antagande. Det råder inte brist på resurser i samhällsekonomin i stort, eller ens i de gemensamma försäkringssystemen. Exempelvis har både sjuk- och arbetsskadeförsäkringen under många år visat betydande överskott. Problemet är i stället den ojämlika fördelningen av resurserna. Att det finns ekonomiskt utrymme för reella reformer av trygghetssystemen torde vara uppenbart, särskilt om man betänker att skattesänkningar i storleksordningen 150 miljarder kronor per år har genomförts det senaste decenniet. Det är nödvändigt att bryta med underfinansieringen av våra välfärdsförsäkringar så att de inte förlorar sin funktion – att skapa trygghet och möjlighet till omställning.

För det andra vänder vi oss mot att kommittén inte lämnar något konkret förslag om att avskaffa den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen, den så kallade stupstocken. Under åtta år har den förra regeringens recept – att angripa de sjuka – prövats i sjukförsäkringen och samhällsdebatten. 86 000 personer har utförsäkrats. Bara två procent av de utförsäkrade har kommit i någon form av arbete utan subventioner. Samtidigt har tiotusentals människor drabbats av personliga tragedier just när de är som skörast och i störst behov av vårt gemensamma stöd. Det är uppenbart att alliansregeringens införande av en bortre tidsgräns är ett fullständigt misslyckande. Dagens system är orimligt, ovärdigt och oanständigt. Vi anser att den bortre tidsgränsen i sjukförsäkringen bör avskaffas. Rätten att få sjukpenning ska fortsätta att gälla till dess att den sjuke har återfått sin arbetsförmåga.

För det tredje vänder vi oss mot ett flertal av kommitténs förslag och bedömningar vad gäller arbetslöshetsförsäkringen, a-kassan. Ett exempel är det stora problemet med att så många inte alls omfattas av försäkringen. Kommittén lyfter fram ett antal alternativ för att minska andelen oförsäkrade, men konstaterar samtidigt att vinsten av att öppna arbetslöshetsförsäkringen så att fler arbetslösa blir berättigade till arbetslöshetsersättning måste vägas mot risken för att villkoren i försäkringen blir alltför generösa. Slutsatsen blir att man inte lägger fram några konkreta förslag över huvud taget. Det är ett svek mot den stora grupp oförsäkrade som i dag nekas tillträde till arbetslöshetsförsäkringen. Vi anser att så många som möjligt ska kunna få den trygghet som a-kassan ger. Dagens situation gör att bland

annat många unga med otrygga anställningar och många kvinnor med deltidsjobb hamnar utanför rätten till a-kassa. Det drabbar dem direkt – men det gör också indirekt att hela arbetslöshetsförsäkringen tappar legitimitet. Därför måste kvalifikationskraven utformas på ett sätt som gör det möjligt för fler att få vara med i försäkringen. Det är beklämmande att kommittén inte förmår presentera sådana förslag.

Det finns ett starkt folkligt stöd för välfungerande trygghets- och välfärdssystem. För att hedra det stödet behövs det kraftiga förbättringar av sjukförsäkringen, arbetsskadeförsäkringen och arbetslöshetsförsäkringen. Det är uppenbart att PSFU:s förslag till lösningar inte räcker. Nu är det upp till regeringen att ta ordentliga tag och lägga fram förslag som möjliggör reella förbättringar av våra välfärdsförsäkringar. Vänsterpartiet är garanten för att kunna genomföra dessa förbättringar.

Wiwi-Anne Johansson, Talesperson I Social-försäkringsfrågor (V)
Ali Esbati, Arbetsmarknadspolitisk Talesperson (V)

Fakta. Om utredningen

Den parlamentariska socialförsäkringsutredningen tillsattes våren 2010. Ur direktivet: ”Att se över de allmänna försäkringarna vid sjukdom och arbetslöshet. Syftet är att överväga förändringar som ger hållbara försäkringar för framtiden. De förändringar som kan bli aktuella ska även bidra till långsiktigt ökad sysselsättning och därmed långsiktigt hållbara statsfinanser.”

Kommittén bakom utredningen består av ordförande och tolv ledamöter från samtliga partier. Slutbetänkandet presenteras i dag. “

DN 3 mars 2015:

”Bättre framtidsutsikter utan åtstramande överskottsmål”

“ Regeringen vill ändra målet. Statsskulden ligger på en stabilt låg nivå och förtroendet för Sveriges offentliga finanser är högt. Därför kommer regeringen nu att utreda möjligheterna att byta från överskottsmål till ett sparande i balans, skriver Stefan Löfven (S), Magdalena Andersson (S) och Per Bolund (MP).

Regeringen kommer att ge Konjunkturinstitutet i uppdrag att analysera konsekvenserna av att ändra målnivån för det offentlig-finansiella sparandet till ett sparande i balans.

De politiker som värnar den offentliga sektorn bryr sig också om långsiktigt hållbara offentliga finanser. Sveriges och andra länders historia har lärt oss att de som behöver samhällets stöd mest också är de som drabbas värst när det offentliga inte klarar att fullgöra sina åtaganden vid lågkonjunkturer eller ekonomiska kriser. Det gäller inte minst barnen, de äldre och de som står längst ifrån arbetsmarknaden.

Det var mot den bakgrunden och den tuffa budgetsaneringen som den socialdemokratiska regeringen i samarbete med Centerpartiet etablerade det finanspolitiska ramverket 1997. Ramverket har tjänat oss väl historiskt och kommer att fortsätta tjäna oss väl i framtiden.

Den bärande delen av det finanspolitiska ramverket är de tre budgetpolitiska målen: målet för den offentliga sektorns finansiella

sparande (mer känt som överskottsmålet), utgiftstaket för statens budget och balanskravet för kommunsektorn.

Varken målnivån för det finansiella sparandet eller nivån på utgiftstaken är föreskrivna i lag utan beslutas enligt riksdagsordningen i budgetbeslutets första steg efter förslag från regeringen i budgetpropositionen.

Målet för det finansiella sparandet omfattar hela den offentliga sektorn, det vill säga staten, ålderspensionssystemet och kommunsektorn. Det utvärderas över en konjunkturcykel och ska fungera som en övergripande styråra för budgetpolitiken. För närvarande ligger dock det finansiella sparandet långt under målnivån på en procent av BNP. Förra året var underskottet i den offentliga sektorn 2,1 procent av BNP. Det betyder att den offentliga sektorn i Sverige saknade ungefär 85 miljarder, eller nästan 9 000 kronor per invånare, för att betala löpande utgifter och räntorna på statsskulden. Även om man tar hänsyn till konjunkturen har Sverige ett stort underskott. Det räcker alltså inte med en bättre konjunktur för att komma tillbaka till målnivån. I dagsläget skulle det krävas sammanlagda nedskärningar och skattehöjningar på cirka 75 miljarder för att nå ett strukturellt överskott om en procent.

Målet för det finansiella sparandet etablerades av den socialdemokratiska regeringen bland annat eftersom det ansågs ”önskvärt att under det närmaste decenniet amortera av den offentliga nettoskulden”. Det angavs tre huvudsakliga motiv för målet. För det första att återställa förtroendet för de offentliga finanserna och minska behovet av utländsk upplåning. För det andra att ge utrymme för stabiliseringspolitik. Och för det tredje att bidra till att det offentliga skulle kunna möta den demografiska utmaningen framöver. Tanken var aldrig att den offentliga sektorn skulle gå med överskott om en procent i all evighet utan att nivån på målet skulle omprövas i framtiden.

Låt oss titta närmare på dessa motiv och hur vi ser på dem i dag, snart två decennier senare:

Förtroendet för de offentliga finanserna har stärkts avsevärt och behovet av utländsk upplåning har minskat radikalt. Ramverket bidrog i hög grad till att förtroendet för svenska statens förmåga att fullgöra sina åtaganden mot såväl långivare som medborgare snabbt kunde återställas. Den offentliga sektorns bruttoskuld minskade från cirka 70 procent av BNP när överskottsmålet infördes till drygt 40 procent 2006. I dag är den offentliga sektorns skuldkvot fortfarande cirka 40 procent av BNP. Den svenska statens upplåningskostnader har minskat betydligt sedan 1997.

Ge utrymme för stabiliseringspolitik. Sverige har en stor offentlig sektor och höga ambitioner i stabiliseringspolitiken. Finanspolitiken ska kunna stimulera ekonomin i lågkonjunktur och bromsa i högkonjunktur. Därför behöver sparandet i goda tider ge utrymme för försvagat sparande i sämre tider. I och med att målet för det finansiella sparandet är formulerat som ett genomsnitt över en konjunkturcykel möjliggörs detta. Det framstår som att även en lägre målnivå ger tillräckliga marginaler för att hantera kommande lågkonjunkturer.

Det offentliga ska kunna möta den demografiska utmaningen. Det demografiska trycket på de offentliga finanserna, som förutsågs när överskottsmålet etablerades, är nu här. Vi ser att andelen äldre ökar. Det demografiska trycket påverkar både den offentliga sektorns

inkomster – när en mindre andel förvärvsarbetar – och utgifterna, när en större andel kommer att vara i behov av vissa välfärdstjänster.

En konsekvens av en åldrande befolkning är att sparandet i ålderspensionssystemet minskar. Från att systemet har haft ett överskott på i genomsnitt 0,7 procent av BNP mellan 2000 och 2015 förväntas sparandet vara markant lägre de kommande 15 åren. Detta är helt i sin ordning och en konsekvens av att det är färre personer som betalar in i systemet och fler som får inkomstpension. Men eftersom det inkluderas i det totala offentligfinansiella sparandet kräver ett bibehållet överskottsmål om en procent av BNP att staten höjer sitt sparande för att kompensera för ett lägre sparande i ålderspensionssystemet. Eftersom ålderspensionssystemet är konstruerat för att vara stabilt är det svårt att motivera en sådan kompensation. Samtidigt ser regeringen det som en styrka att målet för det finansiella sparandet fortsatt omfattar hela den offentliga sektorn, i likhet med de europeiska offentligfinansiella ramverken.

Utifrån dessa motiv framstår det som ett sparande i balans kan vara mer ändamålsenligt för Sverige framöver. Eftersom Sverige i nuläget har betydande underskott i de offentliga finanserna vore det tveksamt att bedriva en åtstramande finanspolitik i syfte att nå nuvarande målnivå för att sedan avveckla detta sparande i en situation där konjunkturläget bedöms vara betydligt bättre än i dag. Det skulle innebära en stimulans av ekonomin vid fel tidpunkt och ge en icke-önskvärd ryckighet i finanspolitiken. Därför är det redan nu lämpligt att se över konsekvenserna av en förändrad målnivå.

I praktiken skulle en sådan förändring inte innebära att det på kort sikt skapas något budgetutrymme. Även med en förändrad målnivå skulle reformer i närtid behöva finansieras krona för krona. En lägre målnivå är alltså inget ymnighetshorn som det ibland låtit i debatten. På lite längre sikt frigörs dock ett utrymme för angelägna offentliga investeringar i infrastruktur, bostäder, klimatomställning, forskning och utbildning.

Vi ser positivt på en bred uppslutning kring en eventuell förändring. Regeringen kommer därför att föra ett löpande samtal med de borgerliga partierna kring processen.

Det är viktigt att den ekonomiska politiken utgår från de behov och den verklighet vi möter här och nu. Därför är det dags att se över målnivån för det offentligfinansiella sparandet för att modernisera det ramverk som den dåvarande socialdemokratiska regeringen etablerade för snart 20 år sedan. Sammantaget sänder detta en viktig signal till investerare och andra aktörer i ekonomin om att regeringen fortsatt tar ansvar för såväl de offentliga finansernas hållbarhet som tillväxten och välfärden.

Stefan Löfven (S), Statsminister
Magdalena Andersson (S), Finansminister
Per Bolund (Mp), Finansmarknadsminister “

Riksdagen. Utrikespolitisk debatt 11 februari 2015

- **Protokoll**
- **Program**

TV-sänd del. Partirepresentanter.

Anförandelista

Dölj

- Utrikesminister Margot Wallström (S)
- Karin Enström (M)
- Utrikesminister Margot Wallström (S)
- Karin Enström (M)
- Utrikesminister Margot Wallström (S)
- Julia Kronlid (SD)
- Utrikesminister Margot Wallström (S)
- Julia Kronlid (SD)
- Utrikesminister Margot Wallström (S)
- Kerstin Lundgren (C)
- Utrikesminister Margot Wallström (S)
- Kerstin Lundgren (C)
- Utrikesminister Margot Wallström (S)
- Hans Linde (V)
- Utrikesminister Margot Wallström (S)
- Hans Linde (V)
- Utrikesminister Margot Wallström (S)
- Maria Weimer (FP)
- Utrikesminister Margot Wallström (S)
- Maria Weimer (FP)
- Utrikesminister Margot Wallström (S)
- Sofia Damm (KD)
- Utrikesminister Margot Wallström (S)
- Sofia Damm (KD)
- Utrikesminister Margot Wallström (S)
- Karin Enström (M)
- Julia Kronlid (SD)
- Karin Enström (M)
- Julia Kronlid (SD)
- Karin Enström (M)
- Valter Mutt (MP)
- Karin Enström (M)
- Valter Mutt (MP)
- Karin Enström (M)
- Hans Linde (V)
- Karin Enström (M)
- Hans Linde (V)
- Karin Enström (M)
- Julia Kronlid (SD)
- Kerstin Lundgren (C)
- Julia Kronlid (SD)
- Kerstin Lundgren (C)
- Julia Kronlid (SD)
- Hans Linde (V)
- Julia Kronlid (SD)
- Hans Linde (V)
- Julia Kronlid (SD)
- Valter Mutt (MP)

- Karin Enström (M)
- Valter Mutt (MP)
- Karin Enström (M)
- Valter Mutt (MP)
- Julia Kronlid (SD)
- Valter Mutt (MP)
- Julia Kronlid (SD)
- Valter Mutt (MP)
- Kerstin Lundgren (C)
- Valter Mutt (MP)
- Kerstin Lundgren (C)
- Valter Mutt (MP)
- Hans Linde (V)
- Valter Mutt (MP)
- Hans Linde (V)
- Valter Mutt (MP)
- Kerstin Lundgren (C)
- Utrikesminister Margot Wallström (S)
- Kerstin Lundgren (C)
- Utrikesminister Margot Wallström (S)
- Kerstin Lundgren (C)
- Valter Mutt (MP)
- Kerstin Lundgren (C)
- Valter Mutt (MP)
- Kerstin Lundgren (C)
- Hans Linde (V)
- Julia Kronlid (SD)
- Hans Linde (V)
- Julia Kronlid (SD)
- Hans Linde (V)
- Sofia Damm (KD)
- Hans Linde (V)
- Sofia Damm (KD)
- Hans Linde (V)
- Maria Weimer (FP)
- Utrikesminister Margot Wallström (S)
- Maria Weimer (FP)
- Utrikesminister Margot Wallström (S)
- Maria Weimer (FP)
- Julia Kronlid (SD)
- Maria Weimer (FP)
- Julia Kronlid (SD)
- Maria Weimer (FP)
- Valter Mutt (MP)
- Maria Weimer (FP)
- Valter Mutt (MP)
- Maria Weimer (FP)
- Sofia Damm (KD)
- Julia Kronlid (SD)
- Sofia Damm (KD)
- Julia Kronlid (SD)
- Sofia Damm (KD)
- Valter Mutt (MP)
- Sofia Damm (KD)
- Valter Mutt (MP)

Övriga talare.

- Margareta Cederfelt (M)
- Kenneth G Forslund (S)
- Margareta Cederfelt (M)
- Kenneth G Forslund (S)
- Sofia Arkelsten (M)
- Kenneth G Forslund (S)
- Sofia Arkelsten (M)
- Kenneth G Forslund (S)
- Sofia Arkelsten (M)
- Pernilla Stålhammar (MP)
- Sofia Arkelsten (M)
- Pernilla Stålhammar (MP)
- Sofia Arkelsten (M)
- Johan Nissinen (SD)
- Olle Thorell (S)
- Johan Nissinen (SD)
- Olle Thorell (S)
- Johan Nissinen (SD)
- Göran Pettersson (M)
- Johan Nissinen (SD)
- Göran Pettersson (M)
- Johan Nissinen (SD)
- Pernilla Stålhammar (MP)
- Christian Holm (M)
- Pernilla Stålhammar (MP)
- Christian Holm (M)
- Pernilla Stålhammar (MP)
- Margareta Cederfelt (M)
- Pernilla Stålhammar (MP)
- Margareta Cederfelt (M)
- Pernilla Stålhammar (MP)
- Lotta Johnsson Fornarve (V)
- Mathias Sundin (FP)
- Robert Halef (KD)
- Anna-Lena Sörenson (S)
- Margareta Cederfelt (M)
- Anna-Lena Sörenson (S)
- Margareta Cederfelt (M)
- Anna-Lena Sörenson (S)
- Maria Weimer (FP)
- Anna-Lena Sörenson (S)
- Maria Weimer (FP)
- Anna-Lena Sörenson (S)
- Göran Pettersson (M)
- Kenneth G Forslund (S)
- Göran Pettersson (M)
- Kenneth G Forslund (S)
- Göran Pettersson (M)
- Kent Ekeroth (SD)
- Kenneth G Forslund (S)
- Kent Ekeroth (SD)
- Kenneth G Forslund (S)
- Kent Ekeroth (SD)
- Amineh Kakabaveh (V)
- Fredrik Malm (FP)
- Amineh Kakabaveh (V)
- Fredrik Malm (FP)
- Amineh Kakabaveh (V)
- Olle Thorell (S)
- Hans Wallmark (M)

- Olle Thorell (S)
- Hans Wallmark (M)
- Olle Thorell (S)
- Fredrik Malm (FP)
- Olle Thorell (S)
- Fredrik Malm (FP)
- Olle Thorell (S)
- Hans Wallmark (M)
- Kenneth G Forslund (S)
- Hans Wallmark (M)
- Kenneth G Forslund (S)
- Hans Wallmark (M)
- Markus Wiechel (SD)
- Olle Thorell (S)
- Markus Wiechel (SD)
- Olle Thorell (S)
- Markus Wiechel (SD)
- Annika Lillemets (MP)
- Fredrik Malm (FP)
- Annika Lillemets (MP)
- Fredrik Malm (FP)
- Annika Lillemets (MP)
- Aron Emilsson (SD)
- Phia Andersson (S)
- Aron Emilsson (SD)
- Phia Andersson (S)
- Aron Emilsson (SD)
- Fredrik Malm (FP)
- Aron Emilsson (SD)
- Fredrik Malm (FP)
- Aron Emilsson (SD)
- Krister Örnfjäder (S)
- Fredrik Malm (FP)
- Krister Örnfjäder (S)
- Fredrik Malm (FP)
- Krister Örnfjäder (S)
- Phia Andersson (S)
- Fredrik Malm (FP)
- Pyry Niemi (S)
- Margareta Cederfelt (M)
- Désirée Pethrus (KD)
- Olle Thorell (S)
- Désirée Pethrus (KD)
- Olle Thorell (S)
- Désirée Pethrus (KD)

TV-sänd del

anf.2 Utrikesminister Margot Wallström (S):

Herr talman! Ärade ledamöter! Excellenser! Mina damer och herrar! Vi lever i en ödesgemenskap, och vi gör det i en mer osäker tid.

När kammaren debatterade utrikespolitik för ett år sedan inleddes den ryska aggression mot Ukraina som utgör den största utmaningen mot europeisk fred och säkerhet sedan kalla krigets slut. Under 2014 fördjupades inbördeskriget i Syrien, och Isil påbörjade sin barbariska offensiv. Statsövergrepp i öst och statssammanbrott i syd får återverkningar också för Sverige. Det leder till spänningar i vårt närområde, flyktingströmmar och en växande del av vår egen befolkning som bär på smärtsamma minnen av krig och konflikt. Klimatfrågan utgör också ett globalt säkerhetshot.

Men en ökad osäkerhet får inte skymma globala framsteg. Extrem fattigdom och spädbarnsdödlighet minskar. Tekniken gör nya landvinningar. Vårt ömsesidiga beroende ökar. Ödesgemenskapen ger svensk utrikespolitik två huvuduppgifter. Vi ska dra nytta av fördelarna, som är så betydande, och vi ska bemästra riskerna. Vår utrikespolitik är därför inriktad på bred internationell samverkan och samarbete - med våra grannar, med Europeiska unionen och som en mer aktiv medlem i Förenta nationerna.

Sveriges röst i världen blir starkare tillsammans med EU:s övriga medlemsländer. Vi välkomnar att EU kunnat stå enat i sin respons på utvecklingen i Ryssland och Ukraina. Sverige kommer fortsatt att verka för en politik som är lika tydlig i sina krav på respekt för internationell rätt som i sitt stöd för varje lands rätt att självt bestämma över sin framtid.

Vi stöder de ansträngningar som i denna stund görs för att finna en politisk väg mot avspänning. Och kanske viktigast av allt: Vi måste hjälpa Ukraina att lyckas, på samma sätt som vi ska bidra till fortsatt utveckling av EU:s östliga partnerskap som en hävstång för de länder som valt den europeiska vägen, där blod på slagfältet ersätts med tålamod vid förhandlingsbordet.

I den andan driver Sverige på för ett öppet EU med engagemang för Turkiets medlemskapsprocess, för en normalisering av relationen mellan Serbien och Kosovo och för fortsatta reformer i Bosnien och Hercegovina med sikte på framtida EU-medlemskap. Sverige stöder de FN-ledda förhandlingarna om Cyperns återförening.

EU behöver ett bredare internationellt engagemang, en samlad global strategi och en förstärkt krishanteringsförmåga. Sverige ska nu leda EU:s marina operation Atalanta, och en svenskledd nordisk snabbinsatsstyrka står under första halvåret beredd att ställas till EU:s förfogande. Vi samarbetar inom EU, och EU ska samarbeta med andra. Ett starkt och samlat EU-agerande ligger i vårt intresse. I en mer osäker tid är en nära transatlantisk samverkan mellan EU och USA av särskild betydelse.

Herr talman! Sveriges säkerhetspolitiska linje ligger fast. Hot mot freden och vår säkerhet avvärjs bäst i gemenskap och samverkan med andra länder. Sverige är inte med i någon militär allians. Det går inte att se militära konflikter i vårt närområde som skulle påverka endast ett land. Sverige kommer inte att förhålla sig passivt om en katastrof eller ett angrepp skulle drabba ett annat EU-medlemsland eller nordiskt

land. Vi förväntar oss att dessa länder agerar på samma sätt om Sverige drabbas. Vårt land ska därför kunna både ge och ta emot stöd såväl civilt som militärt.

Samtidigt som situationen i närområdet gör det nödvändigt att förstärka Sveriges försvarsförmåga vidareutvecklar vi våra militära samarbeten. Vi gör det med Finland, med våra andra nordiska grannländer, med de baltiska länderna och med Nato. I det senare fallet tar vi nu, tillsammans med bland andra Finland, nya steg inom ramen för ett uppgraderat partnerskap. Sverige ska fortsätta det aktiva engagemanget och deltagandet i internationella insatser inom ramen för FN, EU, Nato och OSSE.

FN:s roll för fred och säkerhet är helt central på global nivå. Därför behöver den stärkas, och därför återupprättas nu FN:s plats i svensk utrikespolitik. Vi vill och kan ta ansvar för gemensamma lösningar genom FN. Sveriges kandidatur till FN:s säkerhetsråd 2017-2018 är ett konkret uttryck för regeringens vilja att påverka världspolitikens skeenden.

Det svenska styrkebidraget till FN:s operation i Mali blir vårt första stora bidrag till en FN-ledd insats sedan 2006. Vi deltar även i en rad andra insatser, många under FN:s ledning, i bland annat Sydsudan, Liberia, Afghanistan, Demokratiska republiken Kongo och Mellanöstern. Regeringen anser att Sverige ska delta i fler FN-ledda insatser.

Tillsammans med övriga länder som är medlemmar i FN, EU, OSSE och Europarådet försvarar vi de mänskliga rättigheterna, som gäller varje individ. Vi gör det varhelst dessa rättigheter attackeras och oavsett om det drabbar människor på en tidningsredaktion eller i en mataffär i Paris, på en marknad i Nigeria eller på en sommarvacker norsk ö.

Folkrätten kräver respekt för FN-stadgan och dess principer om territoriell integritet samt för våldsförbudet. Folkmord, brott mot mänskligheten, krigsförbrytelser och andra grova internationella brott ska bekämpas och bestraffas. Folkrättsdelegationens arbete ska förstärkas och även fokusera på nedrustningsfrågorna.

Värnandet av de mänskliga rättigheterna är en hörnsten i svensk utrikespolitik. En strategi för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer tas nu fram. De ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna är avgörande för människans arbetsvillkor och välfärd. Men i dagens globala ekonomi kränks ofta de mänskliga rättigheterna i arbetslivet. Sverige kommer att bekämpa olika former av tvångsarbete och barnarbete, liksom försvara människors rätt att bilda och tillhöra fackföreningar, förhandla och vidta konfliktåtgärder.

Att värna de mänskliga rättigheterna innebär även ett ansvar för att bekämpa rasism och religiös förföljelse. Samtidigt måste yttrande- och pressfriheten försvaras. Vi kan inte stillatigande se på när det fria ordet hotas eller när journalister fängslas, kidnappas och dödas. Försvaret för de mänskliga rättigheterna innefattar kampen mot att stater tar sig rätten att avrätta, tortera eller i strid med internationella normer fängsla människor.

Sverige är sedan decennier tillbaka tongivande vad gäller sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Vi vill öka förståelsen för dessa rättigheter och verka för att de inkluderas i den nya globala utvecklingsdagordningen. Förtryck av personer på grund av sexuell läggning ska motverkas.

Förra året var 100 miljoner människor i behov av humanitärt stöd, och fler än 50 miljoner tvingades fly sina hem. Det är den allvarligaste situationen sedan andra världskriget. Världssamfundet måste agera genom att förbättra flyktingars situation och stoppa de konflikter som

tvingar dem att fly. Sverige är en av de största givarna till FN:s flyktingorgan UNHCR och kommer under 2015 att bidra med 640 miljoner kronor i icke öronmärkt kärnstöd.

UD har i dag en stark krisorganisation som fortsätter att utvecklas. Skyddet för och stödet till svenskar som befinner sig utomlands är prioriterat. Det kan gälla ett borttappat pass, ett svårt sjukdomsfall eller ett frihetsberövande.

I en sammankopplad värld hänger politikområden intimt ihop och säkerhetsbegreppet breddas.

I FN:s regi kan vi ta en rad viktiga steg, och 2015 är ett nyckelår för det globala arbetet. För att nå fred och utveckling krävs insatser för demokrati, hållbar utveckling, jämställdhet och varsamhet med naturresurserna. I en tid när de livsuppehållande ekosystemen utarmas och ett förändrat klimat utgör ett hot mot vår framtid är det av avgörande betydelse att nya framsteg görs.

Vid årets klimatmöte i Paris är Sveriges mål att nå ett globalt, rättvist och rättsligt bindande klimatavtal som håller jordens genomsnittliga temperaturökning under två grader.

Med en förstärkt klimatambition i Sverige och EU bidrar vi till minskade utsläpp och effekter av klimatförändringar i hela världen. Under 2015 ska Sverige bidra till att fördjupa analysen av klimatförändringarnas effekter på fred och säkerhet.

Vid sidan av ett nytt starkt klimatavtal prioriteras framtagandet av nya globala hållbara utvecklingsmål som ska gälla alla länder. Finansieringen av en hållbar utveckling är avgörande och kräver en samstämmig politik för utveckling. Sverige ska vara en brobyggare och ha en stark röst i den internationella utvecklingspolitiken. Regeringen står fast vid att 1 procent av bruttonationalinkomsten ska gå till bistånd.

En bredare syn på säkerhet medför att klyftor mellan fattiga och rika måste betraktas som en orsak till spänningar och konflikter. Att motverka fattigdom och ojämlikhet är också en säkerhetspolitisk uppgift.

Vi ska fortsätta att bekämpa den internationella terrorismen genom att söka verkningsfulla gemensamma verktyg - utan att göra avkall på de grundläggande demokratiska och rättsstatliga värden som vi ska försvara.

Bland de nya säkerhetshot som måste bekämpas märks cyberattacker, spionage, it-brottslighet och digitala propagandakrig. Akuta utbrott av epidemier som ebola är en annan påminnelse om hoten mot vår säkerhet. Det gäller också den ökande förekomsten av antibiotikaresistens som är farlig för hälsa och miljö. Regeringen vill effektivisera arbetet inom bland annat WHO för att möta utmaningarna mot vår hälsa. Därför har regeringen för avsikt att bjuda in experter, civilsamhälle och regeringsföreträdare till en särskild konferens.

Regeringen ska bjuda in till samtal över blockgränserna om de breda säkerhetsutmaningarna för Sverige och hur de kan mötas.

Herr talman! I en orolig tid är det avgörande att agera kraftfullt för nedrustning och icke-spridning av massförstörelsevapen. Sverige kommer att samverka med likasinnade länder för att uppmärksamma kärnvapens humanitära konsekvenser och för att avskaffa alla kärnvapen.

Vi ska verka för att stärka icke-spridningsavtalets genomförande, för att fördraget om fullständigt förbud mot kärnsprängningar träder i kraft

samt för att FN:s vapenhandelsfördrag ATT görs universellt och genomförs.

Vi vill se fortsatta diskussioner om autonoma vapensystem.

Nordkoreas försök att utveckla kärnvapen är bekymmersamt. Regeringen vill bidra till nedrustning och en fredlig utveckling på Koreahalvön genom en kritisk engagemangspolitik.

Ett slutförande av förhandlingarna om Irans kärntekniska program kommer att ha stor betydelse för regionen och för målet om icke-spridning.

Herr talman! Spänningarna mellan Israel och Palestina oroar oss.

Sverige kommer att verka för ett intensifierat EU-engagemang för varaktig fred tillsammans med FN och andra parter i regionen samt i omvärlden.

Regeringen värnar en fortsatt bred och god relation till Israel, och vi visar vårt långsiktiga engagemang för Palestina genom en ny femårig biståndsstrategi med kraftigt ökad volym. Hopplöshetens radikalisering måste motverkas. Unga israeler och palestinier måste förmås att tro på en bättre framtid. Från svensk sida har vi genom vårt erkännande av staten Palestina velat visa att tvåstatslösningen inte endast är en abstrakt vision. Det finns en politisk väg bort från hopplöshet och våld.

Situationen i Mellanöstern förblir oroande och på sina håll desperat. Hela världssamfundet måste sluta upp bakom de fredsansträngningar i Syrien som leds av FN. Det som började som en folklig resning mot Assads förtryckarregim har utvecklats till en humanitär katastrof med återverkningar långt bortom Syriens gränser. Vi måste alla ge stöd till de moderata krafter runt om i regionen som söker samförstånd över geografiska, etniska eller religiösa gränser.

Sverige, liksom övriga EU, ingår i den breda koalitionen mot Isil. Vi är en av de största humanitära givarna. Regeringen undersöker förutsättningarna för att skicka svensk militär personal till Irak som kan bidra till utbildning av trupper som strider mot Isil.

Övergrepp ska kallas vid sina rätta namn. Isils våld och terrorism är av det mest utbredda och avskyvärda slag. Sådana brott måste få konsekvenser. Ansvar måste utkrävas och de skyldiga straffas, oavsett om det handlar om folkmord, brott mot mänskligheten eller andra massövergrepp. Regeringen har tillsammans med de andra EU-länderna uppmanat säkerhetsrådet att hänskjuta situationen i Syrien till Internationella brottmålsdomstolen, ICC.

I stora delar av Afrika, Latinamerika och Asien sker en viktig utveckling.

Sverige behöver kontinuerligt se över och förnya samarbetet och dialogen med ett Afrika i snabb förändring. Till grund ligger ett historiskt förankrat engagemang som spänner över hela den afrikanska kontinenten. Konflikter pågår alltjämt, internationella krishanteringsinsatser är fortsatt nödvändiga och reglerna för konfliktmineraler behöver skärpas. Men vi ska också bejaka en hållbar ekonomisk tillväxt och ett ökat regionalt ansvarstagande, inte minst från Afrikanska unionen.

I Latinamerika ser Sverige fram emot att fördjupa politiska kontakter och ekonomiska relationer, inte minst genom vårt breda strategiska partnerskap med Brasilien. EU:s frihandelsavtal ger möjligheter att utveckla Sveriges ekonomiska utbyte med en rad länder, med avstamp i ett långvarigt svenskt stöd för frihet och demokratiutveckling.

Närmandet mellan USA och Kuba är historiskt och inger hopp. I regeringens engagemang för demokrati, mänskliga rättigheter och reformer i Kuba är en återupprättad bilateral dialog en viktig komponent.

De senaste decenniernas ekonomiska, politiska och demografiska utveckling i Asien saknar motstycke. Sverige ska ta till vara de nya möjligheter som därmed öppnas. Vi vill bidra till en hållbar samhällsutveckling på demokratisk grund och med respekt för de mänskliga rättigheterna.

Regeringen eftersträvar ett närmare samarbete med Kina på det ekonomiska och politiska området, där en uppriktig dialog om mänskliga rättigheter är en självklarhet.

Sverige stärker det civila engagemanget i Afghanistan som bland annat inriktas på kvinnors och flickors situation. Säkerhetsläget är fortsatt en utmaning. Sverige deltar sedan årsskiftet i den Natoledda militära utbildnings- och rådgivningsinsatsen Resolute Support Mission, och vi är engagerade i EU:s polisinsats.

Herr talman! Sverige ska främja en fri och rättvis världshandel. WTO som organisation ska stärkas. Stor vikt fästs vid Doharundan och vid förhandlingar om miljövaror och tjänster.

Särskilt prioriterat är att slutföra förhandlingarna mellan EU och USA om ett handels- och investeringsavtal, TTIP.

Regeringen kommer att arbeta för progressiva internationella handelsavtal och för att riva handelshinder. Sverige ska inom EU driva på för en fri och rättvis handelspolitik och en fördjupad inre marknad. Arbetet för att ingå frihandelsavtal mellan EU och andra ekonomiskt betydelsefulla aktörer ska prioriteras. I OECD ska vi agera för att minska protektionistiska tendenser, bland annat från G20-länderna.

Främjandet av export, import och av investeringar i Sverige är integrerat i utrikespolitiken och därmed ett ansvar för hela regeringen. En exportstrategi utarbetas för att små och medelstora företag ska ta sig in på en internationell marknad och för att fler svenska företag ska ta sig in på marknader med hög tillväxtpotential.

Herr talman! Nu formas en feministisk utrikespolitik vars mål är att motverka diskriminering av kvinnor, förbättra kvinnors villkor samt bidra till fred och utveckling. Kvinnors delaktighet i beslutsfattande ska stärkas såväl i länder med fred som i länder i konflikt eller där återuppbyggnadsarbete pågår. På så vis stärks hållbarheten i våra samhällen.

Konkreta steg för kvinnors plats och rättigheter tas även genom ökat samarbete med civilsamhället samt med våra partner i EU och FN. Med våra nordiska EU-vänner har vi föreslagit att det utses en särskild EU-representant för jämställdhet och genomförandet av resolution 1325, som i år fyller 15 år. Vi kommer också att fortsätta arbetet med att motverka straffrihet för könsbaserat våld, vilket behövs både i fredstid och i samband med väpnade konflikter.

FN:s medlemsländer bör driva på arbetet för kvinnors och flickors mänskliga rättigheter, rätten till ekonomisk egenmakt och rätten att bestämma över sin egen kropp. Detta är särskilt viktigt i tider när världssamfundet ska bekräfta de åtaganden om kvinnors villkor som gjordes i Peking 1995. Det handlar om villkor som ska förbättras - inte undergrävas.

En feministisk utrikespolitik ska genomsyra hela utrikesförvaltningens arbete och syfta till att stärka kvinnors rättigheter, öka kvinnors tillgång till resurser och öka kvinnors representation.

Herr talman! De värden som vägleder svensk utrikespolitik framstår alltjämt som ett sällsynt modernt sätt att organisera en samhällsgemenskap:

samarbete med våra grannar, som garanterar freden och skapar gemensam säkerhet

solidaritet som inte känner några gränser, i syfte att öka jämlikheten och utrota fattigdomen

jämställdhet och en feministisk utrikespolitik, eftersom mänskliga rättigheter också är kvinnors rättigheter

en hållbar utveckling, mot bakgrund av att fjolåret var jordens varmaste sedan temperaturerna började mätas 1880.

Så formas en utrikes- och säkerhetspolitik som ska föras ut till ett bredare samtal i vårt land och som vägleds av nödvändigheten av gemensam säkerhet och insikten om att vi delar en ödesgemenskap. Andras öden är också våra.

Det är regeringens fasta vilja att Sverige, i en orolig tid, ska ta globalt ansvar genom att vara en stark röst i världen.

(Applåder)

anf.3 Karin Enström (M):

Herr talman! Säkerheten i vårt närområde har drastiskt försämrats under det senaste året. I detta läge ska Sverige verka för ett starkt EU. EU bidrar till vår säkerhet och är Sveriges främsta verktyg för att vår utrikespolitik ska få effekt. Läget är akut och kräver ett resolut agerande från EU:s sida. Här måste Sverige fortsätta att spela en central roll.

Alliansregeringens utrikespolitiska linje innebar en tydlig satsning på närområdet, på EU och på Europa. Alliansregeringen hade en samlad bild över vad vi ville med EU-samarbetet. Vi hade en tydlig agenda, och vi genomförde ett mycket framgångsrikt ordförandeskap. Vi stärkte våra positioner i EU och ökade vårt inflytande. Detta var resultatet av ett gemensamt aktivt och ansvarsfullt agerande och en mycket tydlig agenda.

Det regeringen har visat sedan den tillträdde tycker jag dock visar på en risk för att vi har en mer ofokuserad utrikespolitik. Det är en utrikespolitik som spänner över ett så vitt fält att vi riskerar att försvaga Sveriges inflytande inom EU och därmed också i förlängningen EU:s gemensamma röst.

I en tid av upptrappade konflikter och ökad oro får vi inte tappa fokus på närområdet, på EU eller på Ryssland. Utrikesministern har tidigare sagt: Vi kan inte bara ägna oss åt EU när vi har hela världen som arbetsfält. Detta bekräftar min oro.

Därför vill jag ändå fråga utrikesministern: Hur ser regeringen på utvecklingen av EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik? Och hur kommer ni att säkerställa att Sverige behåller sitt starka inflytande inom EU?

anf.4 Utrikesminister Margot Wallström (S):

Herr talman! Enström oroar sig över att regeringen betonar FN och att det går ut över vårt EU-engagemang. Då talar du till en person som var EU-kommissionär i över tio år och som nu precis har läst upp en utrikesdeklaration där vi alldeles tydligt markerar att vi hör ihop med EU och ska agera inom EU.

I likhet med min företrädare Anna Lindh tror jag att politiska nivåer samspelar. I Syrien stöder vi FN-sändebudet Mistura. Vi arbetar med FN:s flyktingorgan. Vi behöver ta emot fler flyktingar; det är ett exempel på en fråga där EU:s och FN:s intressen sammanfaller. Vi talar om detta när EU:s utrikesministrar träffas. Det är möten som också har bekräftat behovet av gemensamt agerande gentemot den ryska aggressionen.

FN och EU hör ihop. Vad som händer i världen påverkar Sverige och svenska kommuner. Jag hoppas att de personer som vill se ett starkt EU inte heller glömmer den globala och lokala politiska nivån. Vi kan förstås återkomma till det, men det jag har hört i EU-nämnden och även på andra håll är att vi har en stor samsyn. Det är ytterst sällan jag har hört några invändningar mot vår EU-politik eller några förslag som avviker. Kan vi kanske få något konkret exempel på vad som avses, i så fall?

anf.5 Karin Enström (M):

Herr talman! Det är nu tydligt att en plats i säkerhetsrådet är det övergripande målet för regeringen. Vi stöder naturligtvis kandidaturen. Men när man har en sådan tydlig prioritering finns det en risk att detta påverkar den andra delen av inte minst utrikesförvaltningens verksamhet. Sverige är ett litet land. Vi har en stark utrikesförvaltning, men den är inte oändlig. Resurserna är inte oändliga.

Det är därför jag är oroad över hur man gör när man nu ska prioritera. Kan utrikesministern säga någonting om hur detta kommer att påverka inte bara utrikespolitiken utan också Sveriges möjlighet att få genomslag överallt? Jag oroar mig fortfarande för risken att EU tonas ned på bekostnad av en tydlig FN-prioritering. Självklart behöver vi kunna agera på hela arenan, både i EU och i FN. Men frågan om risken för att EU nedprioriteras har jag inte fått något tydligt svar på.

anf.6 Utrikesminister Margot Wallström (S):

Herr talman! Skillnaden mellan den förra regeringen och denna regering är att ni nöjde er med att uttrycka några vackra ord om ambitionen att kandidera till FN:s säkerhetsråd. Ambitionen fanns också på er dagordning, men ni gjorde ingenting med den. Vi agerar nu samfällt och kraftfullt. Vi har begränsade resurser, så det är klart att vi är försiktiga med hur många timmar vi kan avsätta till detta arbete. Men på inget sätt står det i motsats till det arbete som vi utför dagligen, veckovis och månadsvis i EU-sammanhang. Det är det som dominerar våra arbetsuppgifter, inte minst nu när vi har en kris i vårt närområde.

Vi måste göra både och, för det gagnar vår sak. Det är viktigt vad som sker i EU, för vi behöver kontakterna med alla de länder som också påverkar situationen i vårt eget land.

anf.7 Julia Kronlid (SD):

Herr talman! Vi har ett mycket allvarligt säkerhetspolitiskt problem i Sverige, utrikesminister Margot Wallström. Människor reser för att delta i terrorverksamhet med Isis för att sedan kunna komma tillbaka till Sverige.

Det är bra att utrikesministern i utrikesdeklarationen tog upp att den som deltar i Isis fruktansvärda illdåd också ska få straff. Ett deltagande där ska få konsekvenser. Men det räcker inte att hänvisa till Internationella brottmålsdomstolen. Jag håller med om att brott ska dömas där. Men nu har vi ett problem med människor som reser från Sverige ned för att delta i detta och kommer tillbaka till Sverige. Det måste på något sätt få någon typ av konsekvenser också i Sverige.

Jag undrar: Vad ska utrikesministern konkret göra för att vidta åtgärder? Här går inrikespolitiken och utrikespolitiken ihop, precis som utrikesministern sa. Utrikesministern har också ett ansvar här. Vi har också ett ansvar för hindra att människor reser ned och ytterligare förvärrar konflikten i Irak och Syrien. Där har också Sverige ett ansvar.

Jag vill fråga: Vad anser utrikesministern om regeringens utsedda nationella samordnares uttalande om att IS-avhoppare ska kunna få någon typ av skattefinansierat stöd och hjälp till ett arbete? Ska verkligen deltagande i terrorism belönas på det här sättet?

Jag får inte ihop regeringens tveeggade och otydliga politik på området. Vad tror utrikesminister Margot Wallström att det ger för signaler till de människor som drabbas av Isis våldsgärningar om det bara går att hoppa av och sedan få någon typ av skattefinansierat stöd i Sverige?

anf.8 Utrikesminister Margot Wallström (S):

Herr talman! Vi måste agera på flera plan, parallellt och på flera olika spår. Vi försöker angripa orsakerna till Isils framfart och bekämpa dem där det är mest verkningsfullt. Vi jobbar på både det humanitära och politiska spåret för att se till att långsiktigt lösa konflikten och det som är grundorsaken till Isils härjningar.

Vi arbetar framför allt via EU. Det här är uppe på vartenda sammanträde i utrikesministerkretsen och även när statsministrarna ses för att se hur vi kan förbättra gränskontroller och hur vi kan införa lagstiftning som svarar mot FN:s vädjan om att göra det förbjudet att strida för terroristorganisationer.

Som du vet, Julia Kronlid, förbereds nu en sådan lagstiftning också i Sverige. Det är det säkraste sättet att kunna lagföra dem när de kommer tillbaka.

Sedan måste vi också jobba med förebyggande insatser, för att förhindra att unga män och kvinnor från Sverige reser för att strida med Isil. Där har vi en nationell samordnare. Vi är också lite av en förebild i EU-kretsen. Kontakter med det civila samhället och med religiösa grupper behövs. Det behövs ett arbete som går lite djupare än att bara titta på hur man förstärker gränskontroller. Man behöver titta på behovet av att undvika att de rekryteras till Isil. Vi måste alltså arbeta på alla de spåren samtidigt.

Efter vad jag har sett av Mona Sahlins arbete är jag övertygad om att hon gör ett mycket seriöst och viktigt arbete. Hon är också inbjuden till Washington för att dela med sig av sina erfarenheter nu när det är ett toppmöte där om att bekämpa våldsam extremism.

anf.9 Julia Kronlid (SD):

Herr talman! Jag vill tacka utrikesminister Margot Wallström.

Att arbeta förebyggande är en helt annan sak, men det var inte det som Mona Sahlin sa. Hon sa att man kan hoppa av Isis och sedan få någon typ av skattefinansierat stöd. Det uttalandet borde utrikesministern förklara och ta tydligare avstånd från och vara tydlig med att terror aldrig ska belönas. Jag vill gärna att det ska läggas fram på bordet.

Om utrikesministern står för det som nu framförs, att deltagande i terrorverksamhet inte ska belönas utan snarare straffas, förutsätter jag att utrikesminister Margot Wallström som i förrgår satt öga mot öga med Fatahs ledare Mahmud Abbas då ställde ultimatum om att inga fler löneutbetalningar ska ske till dem som utför terrordåd i Israel mot judar. Annars är utrikesministern inte konsekvent i sin politik.

Jag hoppas att utrikesministern ställde sådana krav till Abbas. Det är inte trovärdigt att säga att terrorism ska leda till konsekvenser om man samtidigt betalar bistånd till en myndighet som belönar terrorism.

anf.10 Utrikesminister Margot Wallström (S):

Herr talman! Jag upprepar att vi måste arbeta på alla tre spåren. För det första måste vi arbeta på det politiska spåret för att lösa konflikter som faktiskt ger upphov till jättestora flyktingströmmar. För det andra måste vi arbeta med det humanitära stödet som vi ger till inte minst situationen i Syrien och Irak. Och för det tredje måste vi lagstiftningsvägen, på alla preventiva och andra vägar också hantera situationen i vårt eget land när det gäller att förhindra dem som ska åka och strida.

Jag tycker att Julia Kronlid ska ta debatten direkt med Mona Sahlin. Jag kan inte återge exakt vad Mona Sahlin har sagt, men jag dömer efter vad hon gör och det viktiga arbete som hon utför, till exempel att öppna en hjälplinje för dem som är oroade för att deras barn, släktingar eller vänner ska åka för att strida med Isil.

Vi ska fortsätta agera på alla de spåren och i alla våra politiska och bilaterala kontakter med länder understryka att vi inte vill ha våldsam extremism.

(Applåder)

anf.11 Kerstin Lundgren (C):

Herr talman! Jag vill tacka utrikesministern för redovisningen av regeringens utrikespolitik.

Regeringen beskriver att vi lever i en ödesgemenskap, och ett oroligt närområde omtalas. Utrikesministern och regeringen säger sedan i sin deklaration att Sveriges säkerhetspolitik ligger fast.

Vi som satt i den här kammaren den 3 oktober kunde höra att: "Den svenska militära alliansfriheten tjänar alltjämt vårt land väl. Den skapar en god grund för ett aktivt ansvarstagande för såväl vår egen som andras säkerhet. Sverige ska inte söka medlemskap i Nato. En modern svensk säkerhetspolitik byggs i stället på ett ökat samarbete inom Norden, Östersjöområdet, EU och FN."

Det var då. I dag heter det kort och gott att Sveriges säkerhetspolitiska linje ligger fast. Hot mot freden och vår säkerhet avvärjs bäst i gemenskap och samverkan med andra länder. Sverige är inte med i någon militär allians.

Det har skett en förändring. Det tror jag att alla kan uppfatta.

Det blir naturligtvis spännande att följa resan från den 3 oktober till i dag, februari 2015, med en regering som vill hävda att säkerhetspolitiken ligger fast.

Regeringen säger sig vilja bjuda in till blocköverskridande samtal om de breda säkerhetsutmaningarna för Sverige. Det låter väl trevligt. Kanske väntar breda samtal och studiecirklar också i vårt land. Det låter också trevligt.

Herr talman! Frågan till utrikesministern och regeringen måste vara: Varför inte bjuda in till samtal om de säkerhetspolitiska luckor som vi

har och som också påverkar vår omvärld, baltiska stater med flera, innan man fattar beslut om militära insatser?

anf.12 Utrikesminister Margot Wallström (S):

Herr talman! Jag börjar undra om det är en del minnesförluster. Vi stod här för bara två veckor sedan och diskuterade säkerhetspolitiken. Jag kunde inte ha varit tydligare; ingenting har förändrats på två veckor, Kerstin Lundgren eller ärade ledamöter. I den utrikespolitiska deklarationen, som på 20 minuter ska innefatta allt från FN-förhållandet till situationen i olika delar av världen, markerar vi och tar också ett större grepp. Ingenting har förändrats sedan två veckor tillbaka, Kerstin Lundgren, om det ens var två veckor. Det var i alla fall helt nyligen.

Vad vi tycker var då alldeles tydligt. I en orolig tid är det viktigt att regeringen inte svajar när det gäller säkerhetspolitiken eller utrikespolitiken. Ni vet var vi står. Ända sedan regeringsdeklarationen har vi varit konsekventa i vår syn på det här.

Det som vi behöver göra och som vi nu bjuder in till i utrikesdeklarationen är ett samtal om det bredare perspektivet. Hittills har vi egentligen bara hört ett enda förslag från oppositionen. Det är något som de inte lyckades med under åtta år i regeringsställning. Det är att göra en utredning om Nato.

I övrigt ser utmaningarna mycket mer komplexa ut och behöver diskuteras gemensamt, allt från klimatfrågan till pandemier runt om i världen. Det är det som vi menar att vi behöver prata om gemensamt. Natopolitiken och vår inställning till den ligger fast. Det markerade jag för bara en stund sedan när jag läste upp utrikesdeklarationen.

(Applåder)

anf.13 Kerstin Lundgren (C):

Herr talman! Det låter betryggande att regeringen inte ändrar sig på två veckor. Men på fem månader låter det olika, från att regeringen läste upp sin regeringsdeklaration till utrikesdeklarationen. Det är inte bra. Men det säger något om regeringens förhållningssätt.

Jag har svårt att förstå varför man vill bjuda in till breda samtal om pandemier, men varför vi inte blir inbjudna till samtal för att diskutera det viktiga uppdraget att säkra vår säkerhetspolitik så att vi i den delen når en överenskommelse för framtiden.

Herr talman! Jag kan inte undgå att också fråga om den feministiska utrikespolitiken som tar sig olika uttryck. Jag är nyfiken på att höra på vilket sätt. Vilka kvinnliga ledare i Afrika mötte statsministern på sitt besök i Afrikanska unionen? Jag har försökt utreda, men jag har bara hittat manliga så här långt.

(Applåder)

anf.14 Utrikesminister Margot Wallström (S):

Herr talman! Som vanligt handlar ingenting om sakfrågan. Det handlar om hur mycket vi säger eller vilka meningar vi använder. Det finns ingenting i sakpolitiken som vi kan diskutera när det gäller det säkerhetspolitiska.

Vi bjuder in till samtal. Vi gömmer inte Natofrågan i en utredning. Vi säger i stället: Låt oss diskutera det öppet, föra ut det till debatt och diskussion bland hela svenska folket som ett av de element som behövs för att kunna resonera om säkerhetspolitiken, både brett och snävt. Vi behöver diskutera hur vi samarbetar med andra och hur vi ser framtiden utvecklas. Men vi ska inte gömma det i en utredning som jobbar bakom lyckta dörrar, utan vi kan väl föra ut det till svenska

folket, till diskussion. Det har vi alls ingenting emot. Det är vårt svar på frågan om att vi behöver mer kunskaper.

anf.15 Hans Linde (V):

Herr talman! Margot Wallström meddelade redan i sin allra första intervju att hon avsåg att föra en feministisk utrikespolitik. Det var oerhört välkommet. Det finns ett enormt behov i dag i världen av en tydlig svensk feministisk röst.

Det var befriande att få höra att utrikesministern visade upp ett så tydligt engagemang för kvinnors rättigheter, inte minst efter åtta år med Carl Bildt då kvinnors rättigheter förpassades till bisatser och delegerades till biståndsministrar.

Men nu har det gått fyra månader med Margot Wallström som utrikesminister, och vi börjar vänta på att retoriken om en feministisk utrikespolitik också ska omsättas i konkret handling och konkreta initiativ.

Jag lyssnade nu på deklarationen, och det egentligen enda skarpa konkreta förslag från regeringen var en särskild EU-representant för jämställdhet och genomförandet av resolution 1325. Gott så, men en feministisk utrikespolitik måste ju betyda något mer.

Det finns i synnerhet ett område där det har varit ganska svårt att se den feministiska utrikespolitiken. Det handlar om den nya regeringens relationer till Saudiarabien. Handelsminister Mikael Damberg hade varit handelsminister i knappt tre månader innan han åkte till diktator kung Abdullahs minnesceremoni. Regeringen har valt att lyfta fram Saudiarabien som en av sina mest prioriterade exportmarknader i sin nya exportstrategi.

Stefan Löfven har meddelat att regeringen avser att omförhandla och förlänga det militära samarbetsavtalet med Saudiarabien - alltså ett militärt samarbetsavtal med ett av de länder på jordklotet som tydligast och mest systematiskt kränker kvinnors rättigheter, inte bara i sitt eget land. Man understöder också Islamiska statens terror i Mellanöstern. Vi kan se hur Saudiarabien konsekvent inom bland annat FN-systemet motverkar nästan allt det som Margot Wallström sa i sin deklaration.

Så frågan är: På vilket sätt bidrar ett militärt samarbetsavtal med Saudiarabien till en feministisk utrikespolitik?

anf.17 Hans Linde (V):

Herr talman! Jag har en djup respekt för Margot Wallströms både erfarenhet och engagemang när det gäller kvinnors rättigheter. Jag misstänker att Margot Wallström inte är den i regeringen som hårdast driver på för en förlängning av det militära samarbetsavtalet med Saudiarabien. Men faktum kvarstår att Margot Wallström företräder här en regering som säger att man ska titta på möjligheterna att omförhandla och fortsätta med ett militärt samarbetsavtal. För mig är det svårt att få ihop hur man ens i en feministisk regering kan överväga att förlänga ett militärt samarbetsavtal med Saudiarabien.

Vad är det för feministisk analys som ligger bakom en förlängning av avtalet? Vad är det för feministisk metod som ligger bakom detta? Man kan tänka att det är bättre med lite feminism i några länder än ingen feminism alls. Men problemet för Margot Wallström blir med vilken trovärdighet hon ska prata om kvinnors rättigheter och feminism runt

om i världen, om Sverige fortsätter att samarbeta militärt med diktaturen Saudiarabien.

anf.18 Utrikesminister Margot Wallström (S):

Herr talman! Hans Linde, nu har du redan förutsett vad resultatet ska bli. Jag tycker att uttalandena har varit väldigt tydliga både från statsministern och från alla oss som har deltagit i den här debatten om vad vi tycker om Saudiarabien och hur dåligt det här stämmer med våra avsikter med krigsmaterielexport och annat. Det är därför som vi ser över avtalet. Vi gör det just nu, men Hans Linde har redan beskrivit vad han tror kommer ut av det.

Låt nu regeringen få hantera den här frågan, så återkommer vi inom kort med ett exakt besked utifrån vår avsikt att se till att vi stärker de demokratiska faktorerna också när det gäller vår handel inklusive handeln med krigsmateriel.

anf.19 Maria Weimer (FP):

Herr talman! Utrikesministern efterfrågar sakpolitik. Här kommer ett exempel på det.

I utrikesdeklarationen hör vi vackra ord om att dina öden är mina öden, och att andras öden är våra. Men hur är det med Raif Badawis öde, den oppositionella bloggaren som kritiserat Saudiarabiens ledning på internet och som nu är dömd till tusen piskrapp? Är Raif Badawis öde också regeringens öde? I så fall bör samarbetsavtalet med Saudiarabien avslutas och vapenexporten upphöra, och det bör inte omförhandlas, som vi har hört om här i kammaren.

Om Raif Badawis är regeringens öde borde också statsminister Stefan Löfven lära sig att Saudiarabien är en diktatur. Mängder av oppositionella fängslas och trakasseras. Ett kritiskt ord mot kungafamiljen kan ge decennier bakom lås och bom.

Utrikesministern talar om en feministisk utrikespolitik, men hon går inte från ord till handling. De saudiska kvinnornas öde är i det här sammanhanget inte viktigt. Som kvinna i Saudiarabien måste man under hela sitt liv lyda under en man. Hon kan inte ens röra sig fritt på gator och torg. Det ingår inte i regeringens feministiska utrikespolitik. Om det gjorde det skulle man avsluta samarbetsavtalet med Saudiarabien.

Om man menar allvar med att andras öden är våra öden kan vi inte sätta vapen i händerna på dem som piskar sina medborgare. Då kan vi inte heller prata om omförhandling utan vi måste sluta att exportera vapen till bödlarna.

anf.20 Utrikesminister Margot Wallström (S):

Herr talman! Nu är vi där igen. Nu vill oppositionen att vi ska genomföra en politik som de inte förmådde att genomföra. Varför avbröts inte det här samarbetet under den borgerliga regeringen?

anf.21 Maria Weimer (FP):

Herr talman! Folkpartiet har ett mycket starkt engagemang mot vapenexport till diktaturer. Vi var det första partiet som KU-anmälde samarbetsavtalet när vi satt i opposition 2005, och vi har engagerat oss starkt för att det ska avslutas.

Vi har ett stort engagemang för dessa frågor, och det är ett engagemang som vi delar med väldigt många socialdemokrater. Det var med så många socialdemokrater att det räckte för en majoritet på partiets kongress för att införa ett demokratikriterium vid svensk vapenexport.

Men regeringen vill inte lyssna ens på partiets egna medlemmar. I högtidstalen hör vi om hur andras öden är våra öden. Men i verkligheten fortsätter vi att sälja pansarvärnsrobotar till en av världens mest hårdföra förtryckare.

Om utrikesministern menar allvar med sina vackra ord om mänskliga rättigheter finns det bara en sak att göra, och det är inte att omförhandla utan det är att sluta exportera vapen till Saudiarabien.

anf.22 Utrikesminister Margot Wallström (S):

Herr talman! Jag hörde inget svar på frågan. Varför gjorde ni inte detta när ni satt i regeringsställning? Ni hade åtta år på er.

anf.23 Sofia Damm (KD):

Herr talman! I utrikesdeklarationen slår utrikesministern fast att FN:s plats i svensk utrikespolitik ska återupprättas. Det betonas att Sverige äntligen åter ska finnas med i FN-operationer. Mali blir det första stora bidraget. Det låter nästan som om vi inte alls funnits närvarande och deltagit i internationella insatser under de senaste åtta åren. Men det är ju inte sant.

Värt att nämna vore också insatsen i Afghanistan. Sverige deltog med nästan 900 svenska soldater, och sex personer fick dessvärre sätta livet till. Det var en insats uppbackad av nio FN-resolutioner och avslutades förra året.

I en intervju med statsminister Stefan Löfven i Svenska Dagbladet om FN och den förestående Maliinsatsen bekräftar statsministern att uppdraget, Maliinsatsen, är viktigt för Sveriges chans till platsen i säkerhetsrådet men menar att det handlar om mer än så. I artikeln säger statsministern: Det är viktigt inte bara ur säkerhetsrådsperspektivet utan också för att vi står upp för FN.

Min konkreta fråga till utrikesministern är därför: Vad är Sveriges regering beredd att göra för att få en plats i FN:s säkerhetsråd 2017-2018?

anf.24 Utrikesminister Margot Wallström (S):

Herr talman! Tack så mycket för den frågan! Jag tycker att Sofia Damm har rätt i det hon säger. Det borde vi ha gjort om vi hade haft mer plats och kunnat nämna allt. Afghanistaninsatsen ska absolut uppmärksammas. Just nu har vi i uppdrag att göra en översyn för att få en utvärdering av insatsen. Jag tycker att du har en mycket viktig poäng i det du säger, Sofia Damm, och jag kan bara hålla med.

Det är riktigt att det har gjorts FN-insatser tidigare, och i vissa fall fortsätter vi med en FN-insats. Men det handlar om mer än så. Det handlar om ett aktivt intresse och en vilja att delta i FN-samarbetet. Det kräver förstås en arbetsinsats, alltifrån att man tar kontakter med olika länder, eller grupper av länder, för att få veta vilka deras intressen är till hur de ser på sin egen roll i FN-sammanhang. Det är svårt att beskriva det i timmar eller ens i pengar, utan det handlar mer om en arbetsmetod och en insats som vi måste göra.

Hur vi bidragit till specifika FN-frågor och sakfrågor är alldeles tydligt. Vi började med att till exempel ge nya direktiv till våra representanter i nedrustningsfrågan. Där valde faktiskt den tidigare regeringen att sätta sig på åskådarplats i stället för att aktivt delta i nedrustningsarbetet. Det är ett exempel på hur vi också skiftar sakpolitik och engagemang.

anf.25 Sofia Damm (KD):

Herr talman! Jag vill betona att det på många sätt är positivt att Sverige kandiderar till säkerhetsrådet 2017-2018, men

Kristdemokraterna vill här vara tydliga. Regeringen måste verka för en sund kandidatur. Målet, den högt eftertraktade platsen i säkerhetsrådet, får inte på något sätt hämma Sveriges aktiva, tydliga hållning i frågor som rör mänskliga rättigheter och brott mot internationell rätt.

Jag noterar att utrikesministern exempelvis lyfter fram behovet av dialog med Kina och Kuba, men var är kritiken mot massarresteringar och begränsningar i yttrandefriheten och religionsfriheten? Var är kritiken mot FN? Var är Sveriges förslag till en reformering?

I jakten på röster får Sveriges röst inte bli svagare i de här frågorna.

anf.26 Utrikesminister Margot Wallström (S):

Herr talman! Det är helt riktigt. Det är ett väldigt viktigt påpekande att vi också är en kritisk vän av FN. Vi kommer att tillåta oss att när det är nödvändigt kritisera FN för dess tillkortakommanden. Det gör vi i debatten, och det har vi även sagt offentligt. Vårt motto är global commitment and an independent voice, alltså att vi fortsatt ska vara en mycket stark och tydlig röst också när det gäller kritik mot FN-systemet.

Men vi vet vad det kan betyda. Vi har på sistone sett att en enda röst i säkerhetsrådet kan tippa utgången åt det ena eller andra hållet. Det betyder mycket för till exempel FN-insatser, för situationen i världen och för våra möjligheter att agera på global nivå. Därför är en plats i FN:s säkerhetsråd eftertraktansvärd för Sverige. Det är i så fall 20 år sedan vi senast hade en plats där. Många länder reagerar och säger att det är dags eftersom vi bidrar på så många olika sätt. Då behöver vi också skaffa oss inflytande.

anf.27 Karin Enström (M):

Herr talman! 2014 var ett mörkt år i världen, och 2015 har så här långt börjat mycket dystert. Det senaste året har de säkerhetspolitiska utmaningarna blivit allt allvarligare. Inte sedan det kalla kriget har vi sett sådana fundamentala skillnader när det gäller ideologi, intressen, värderingar och syn på världen.

Ukraina valde EU:s demokratiska modell framför Putins auktoritära och korrupta system. Ryssland svarade med att annektera Krim och starta ett separatistuppror som de sedan har understött med trupper och materiel. Den ryske presidenten visade att han inte respekterar den europeiska ordning som gällt sedan andra världskriget och som stadgar att gränser inte får ändras med våld.

I dag ska Merkel, Hollande, Putin och Porosjenko mötas i Minsk för att försöka hitta en lösning på konflikten. Förutsättningarna att lyckas är små. Samtidigt blir läget allt allvarligare. Över 5 000 människor har dött i konflikten och över 1 miljon är på flykt.

Vi har ett långvarigt krig i Syrien. Vi ser Isis ofattbara härjningar, ett Mellanöstern som fyra år efter den arabiska våren är i gungning, rebellgrupper på frammarsch i Mali, och i Kamerun och Nigeria har Boko Haram mördat och kidnappat tusentals människor. De brutala terroristattackerna i Paris var en fruktansvärd påminnelse om det hot som terrorismen utgör. Vi ser allvarliga humanitära kriser till följd av konflikterna. Antalet flyktingar i världen överstiger för första gången sedan andra världskriget 50 miljoner.

Herr talman! Kommunismens kollaps och kalla krigets slut skapade ett nytt Europa där det gamla öst-väst ersattes med en gemensam vision om en enad kontinent byggd på liberala värderingar, mänskliga

rättigheter och demokrati. Till viss del har den visionen blivit sann, men vi hade hoppats att hela Europa inklusive Ryssland skulle välja en demokratisk liberal modell.

Det vi nu ser är ideologier av hat och extremism som hotar säkerheten i Europa, och nationalistiska krafter ökar i styrka. I en tid när internationellt samarbete är viktigare än någonsin tycks tyvärr tron på multilaterala lösningar minska.

Det är en dyster bild jag målar upp. Men det finns områden där utvecklingen går i rätt riktning. Låt oss hoppas att 2015 blir en milstolpe för utvecklingsagendan och klimatet. Hållbar utveckling och tillväxt är en förutsättning för stabila och demokratiska samhällen.

Mänskliga rättigheter, demokrati, yttrandefrihet, internationell rätt och en fungerande rättsstat är värderingar som vi fortsatt måste kämpa för. De är inte bara europeiska värderingar. De är universella. För att göra det måste vi investera i vår egen säkerhet, stärka vår försvarsförmåga, stärka det internationella samarbetet och EU:s röst i världen.

Nya moderaternas politik handlar om frihet och individens rättigheter såväl i de små som i de stora sammanhangen. Det är i de länder där medborgerliga och politiska rättigheter respekteras som marknadsekonomin har kunnat utvecklas och skapat tillväxt och välstånd. Vårt fokus måste ligga på att främja respekten för de rättigheterna för att på så sätt skapa förutsättningar för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter.

Herr talman! Kränkningar av kvinnors rättigheter är ett av de största hindren för demokrati och utveckling. Först när kvinnor i samma omfattning som män får tillgång till utbildning, förvärvsarbete, äganderätt och skydd mot övergrepp kan ett lands utveckling ta verklig fart. Vi måste därför fortsatt lägga stor kraft på detta område.

Situationen för hbtq-personer är i många av världens länder mycket svår. Även om läget långsamt blir bättre på vissa håll finns fortfarande mycket kvar att göra, och där ska Sverige vara pådrivande.

Att få genomslag för de värden man tror på kräver internationellt arbete, vilket bygger på att man har kompetens och tar ansvar. Det arbetade alliansregeringen målinriktat för, och det ledde till att Sveriges röst och inflytande i EU och andra internationella sammanhang stärktes. Vi lyckades därför att vi hade en gemensam idé om och strategi för vad vi ville åstadkomma.

Sverige ska tillhöra kärnan i Europasamarbetet. EU är ett verktyg för att hantera många av våra framtidsutmaningar. Därför är ett starkare samarbete inom EU med ökat fokus på ekonomisk konkurrenskraft, en gemensam röst inom utrikespolitiken samt ett djupare transatlantiskt samarbete det viktigaste för oss.

Trots att vi har många effektiva instrument är samarbetet inte tillräckligt starkt. Vi vill därför att Sverige fortsatt ska verka för en förstärkt gemensam utrikespolitik.

Herr talman! I en tid när USA i allt högre grad vänder sig mot Asien är det viktigt att EU och USA fördjupar sitt samarbete. Transatlantic Trade and Investment Partnership, TTIP, kommer att kunna skapa världens största regionala frihandelsområde. Vi vill se att ett sådant ambitiöst avtal mellan EU och USA är klart senast under detta år.

Herr talman! Nato är en central organisation för Europas säkerhet. Nato har förändrats i takt med att de säkerhetspolitiska utmaningarna i omvärlden har ändrats, och i dag har man ett utvecklat samarbete även med icke-Natoländer, där Sverige har blivit ett aktivt partnerland.

Alliansregeringen tog viktiga steg för att ytterligare utveckla och fördjupa våra internationella samarbeten. Vi har stärkt vår transatlantiska länk, och vi har utvecklat samarbetet med Nato. Vår säkerhetspolitik - såväl att kunna ge som att ta emot hjälp i händelse av krig i vårt närområde - är i praktiken beroende av Nato.

Med tanke på utvecklingen i vårt närområde vill Nya moderaterna se över de konkreta förutsättningarna för ett svenskt Natomedlemskap. Vi har svårt att se argumenten mot. Vad är det som är så farligt med att ta reda på de konkreta förutsättningarna?

Herr talman! FN har unika förutsättningar att samla världens länder kring hållbara lösningar på många av vår tids globala utmaningar. Den normbildning som utvecklats inom FN är grundläggande för det internationella systemet.

Men det finns tydliga brister i uppbyggnaden av FN. Som stor givare och med lång tradition av ett omfattande engagemang har Sverige en viktig roll att spela i reformeringen av FN-systemet.

Vi vill se ett starkare FN som värnar principen om skyldigheten att skydda. FN är också världens samlade utvecklingspolitiska organ. FN behöver ett fortsatt starkt mandat för att driva fattigdomsbekämpningen även efter 2015.

Sveriges kandidatur till FN:s säkerhetsråd stöder vi, men det får inte ske på bekostnad av EU. Det är också den frågan som vi ställer till regeringen. Det kan inte vara så att vi ska driva en kampanj till vilket pris som helst.

Sammantaget, herr talman, är det i dagens svåra säkerhetspolitiska läge mer samarbete som krävs, inte mindre.

(Applåder)

anf.28 Julia Kronlid (SD):

Herr talman! Det är numera världsvida känt vad Isis mål är och vilka brutala metoder de använder sig av. När det gäller dem som åker och deltar i detta krig och dessa illdåd går det inte att skylla på att man inte visste.

Offren i denna konflikt är de oskyldiga människorna och de små barnen som brutalt mördas, anser jag, och inte de som mördar. Jag önskar att vi kunde vara överens om det.

Moderaternas nya partiledare uttryckte det så här: Att värvas som krigare för att utöva dödligt våld är också att bli offer. Min fråga till Karin Enström är: Är det verkligen så Moderaterna ser på dem som korsfäster och begraver barn levande, att de är offer? I mina ögon är det de oskyldiga barnen som är offer.

Vad är Moderaternas konkreta förslag för att hindra att människor som reser för att delta i terrorism ska ses som offer? Tycker ni då också att ett skattefinansierat stödprogram för IS-avhoppare är en bra åtgärd? Eller ser ni att individen har ett ansvar för sina handlingar och att terrorbrott måste ge allvarliga konsekvenser?

Jag är också väldigt nyfiken på hur Karin Enström och Moderaterna ser på Folkpartiets uppfattning att regeringens politik inte är tillräcklig i detta avseende. Eller är Karin Enström nöjd med regeringens politik för att vidta åtgärder mot terrorresor?

Jan Björklund i Folkpartiet är inte nöjd med regeringens politik och anser att om man är dömd för deltagande i terrorism ska det kunna leda till utvisning. Är det någonting som Karin Enström kan hålla med om är viktigt för att värna säkerheten i Sverige, eller är ni helt enkelt oense inom Alliansen?

anf.29 Karin Enström (M):

Herr talman! Den internationella terrorismen, dess grogrund, dess orsaker och de lösningar som vi kan hitta för att motverka detta är mycket komplexa. Det finns inte ett svar på frågan hur vi ska kunna få slut på de fruktansvärda härjningarna. Om det så rör sig om Islamiska staten, Boko Haram eller al-Shabab är detta en ohyggligt stor utmaning, också mot de värden som jag talade om i mitt anförande. Det är att på det grövsta sätt kränka både mänskliga rättigheter och allt det som vi står för. Det är inte någonting som gynnar någon som helst utveckling, utan det är en fundamentalistisk tillbakagång.

Vad kan vi då göra? Ja, ett av svaren är att vi måste ha mer internationellt samarbete för att få en minskning av detta problem. Det handlar om att samarbeta inom ramen för FN och EU och ett konkret polissamarbete mellan så många länder som möjligt. Det handlar om att se till att få stopp på detta våld. Det kan också handla om militära insatser.

Det handlar naturligtvis också om vilka regler vi ska ha i Sverige. Där måste man vara väldigt noggrann. Att jaga terrorister och misstänkta terrorister och samtidigt ha integritet, och inte oproportionerligt kränka människors integritet, är en balansgång som alla regeringar och stater nu står inför. Vi är alla överens om att det här ska bekämpas med alla medel, men samtidigt måste vi se till att vi inte kränker människors integritet.

Här pågår nu utredningar, och vi måste gemensamt både i Sverige och inte minst inom ramen för EU se: Vad är verkningsfulla åtgärder, både för att komma till rätta med grogrunden och för att se vilka åtgärder som kan vidtas nu med lagstiftning.

anf.30 Julia Kronlid (SD):

Herr talman! Att komma till rätta med grogrunden, som jag har sagt innan, är en annan sak. Det ska vi också arbeta med parallellt. Men vi måste vidta akuta åtgärder i denna situation när människor reser för att delta i terrorism och kommer tillbaka till Sverige och utgör ett säkerhetshot.

Jag har hört om olika typer av utredningar till leda, och jag tycker att det inte behöver utredas så mycket mer. Detta ska ge konsekvenser, och det måste skyndsamt kunna arbetas fram hur vi ska hantera det.

Jag vet inte om jag ger så mycket för att vi ska värna integriteten för människor som har deltagit i terrorverksamhet och mördat oskyldiga barn. Det är klart att vi inte ska straffa oskyldiga - vi ska naturligtvis se till att det finns en rättssäkerhet. Men osäkerheten kring att värna integriteten för terrorister ska inte hindra att vi kommer till skott och tar fram konkreta förslag.

Det enda konkreta jag har hört om är en utredning, och jag vill nog ha mer förslag än så från Karin Enström.

anf.31 Karin Enström (M):

Herr talman! Julia Kronlid försöker måla upp något slags motsättning när det gäller att Moderaterna skulle tycka att detta är ett beteende som är okej. Det är naturligtvis någonting som vi absolut inte kan acceptera.

Men för mig innebär det inte, som för Sverigedemokraterna och Julia Kronlid, att vi ska ha mindre samarbete, stänga våra gränser och på något sätt önska bort problemet genom att inte samarbeta med andra länder. Jag tror precis tvärtom: Det gäller att fördjupa samarbetet, att vara oerhört aktiv i EU och FN-systemet för att få bukt med den

internationella terrorismen och den grova organiserade brottsligheten, som ofta är det som finansierar terrorismen.

Vi ska ha rättssäkra system. Det finns inte någonstans någon som säger att det skulle vara tillåtet att genomföra den här typen av handlingar. Självklart ska vi ha både lagföring och straff som är rimliga. Jag tycker att Julia Kronlid här är inne på någonting som handlar mycket om inrikespolitik.

anf.32 Valter Mutt (MP):

Herr talman! Som Karin Enström mycket riktigt skildrar här ökar tyvärr spänningarna i världen igen. Men är det inte just i ett sådant historiskt skede viktigt att det finns alliansfria stater, som kan ha en trovärdighet i att medla i konflikter? Det finns inte ett överskott av alliansfria stater i vår värld - Schweiz, Sverige, Finland och några till.

Det är ju inte bara vi miljöpartister och socialdemokrater i regeringen som står för detta utan också en av Sveriges allra mest internationellt erkända och ansedda politiker. Jag tänker på den förre folkpartistiske utrikesministern Hans Blix - än i dag medlem i Folkpartiet, nota bene - som lyfter fram just alliansfriheten som ett viktigt instrument för att få ned spänningarna i världen. Det är viktigt, framhåller Hans Blix, att Sverige och Finland står fast vid alliansfriheten. Ett Natomedlemskap skulle öka spänningarna i vår del av världen, menar denne seniorpolitiker. Jag skulle gärna vilja höra en kommentar om detta från Karin Enström.

anf.33 Karin Enström (M):

Herr talman! Frågan om alliansfria stater respektive stater som tillhör allianser kan ses på ett teoretiskt plan. Man kan ha olika spelteorier om vad som gynnar respektive inte gynnar vår säkerhet.

Jag tycker att vi i Sverige ska utgå från vår plats i världen och vad som gynnar våra intressen och vår säkerhet. Jag har svårt att se varför vi inte skulle gynnas av att samarbeta med likasinnade länder som har samma syn på värdet av mänskliga rättigheter och demokrati och att sprida just de här universella värdena. Det är en värdegemenskap som manifesteras inte minst inom ramen för EU. EU är en utrikespolitisk aktör, men inte med så starka säkerhetspolitiska muskler.

Jag tror att det är en gammaldags syn, en felsyn, att säga att man inte kan göra skillnad eller vara en självständig röst i världen om man tillhör en allians. Jag tycker att vi kan se vårt grannland Norge som ett väldigt gott exempel på detta. Där har man under många år, oavsett om det har varit socialdemokratiska eller borgerliga regeringar, drivit en självständig utrikespolitik trots att man är medlem i Nato.

Man måste först och främst utgå från vad som gynnar svenska intressen. Jag tror att vi skulle gynnas av att titta noggrant på ett medlemskap. Jag tycker inte att ni i Miljöpartiet behöver vara rädda för att utreda hur de konkreta förutsättningarna för ett Natomedlemskap ser ut. Skulle Sveriges röst eller inflytande i världen minska? Vad är det vi gör nu som vi inte skulle kunna göra utifall att vi tillhörde en allians?

Miljöpartiet, som brukar vara öppet för utveckling, borde också vara öppet för att se fördelarna i stället för att med en ryggmärgsreaktion instinktivt och reflexmässigt säga nej till att titta på fördelar och nackdelar.

anf.34 Valter Mutt (MP):

Herr talman! Vi är absolut öppna mot världen. Men det handlar ändå om en USA-ledd kärnvapenallians; det kommer vi inte ifrån. Nato har aldrig under sina snart 70 år haft annat än en amerikansk

överbefälhavare. Det handlar inte om någon antiamerikanism, utan det är bara ett konstaterande. Så ser Natoalliansen ut, och så uppfattas den i stora delar av världen.

Om vi nu går in i den här USA-ledda kärnvapenalliansen blir vi en måltavla för krafter i omvärlden. Vi blir också med stor sannolikhet en måltavla för terroristattacker i Sverige på ett helt annat sätt än om vi förblir i alliansfrihet. Vi kommer kanske också att i praktiken tvingas härbärgera kärnvapen på vårt territorium. Ser inte Karin Enström dessa ganska konkreta problem?

anf.35 Karin Enström (M):

Herr talman! Miljöpartiet måste bestämma sig. Om Miljöpartiet menar allvar med att Sverige ska stå utanför även EU-samarbetet, eftersom det även inom EU finns kärnvapenstater, hur ska då Sverige klara sig på egen hand? Är Miljöpartiet berett att fördubbla försvarsanslagen eller att hitta någon förstärkt allians med Finland som skulle vara ett alternativ?

Sverige är inte opartiskt. Vi är inte neutrala - vi tar ställning mot förtryck, mot terror, mot det som riskerar att motverka demokrati och mänskliga rättigheter. Därför har vi kommit fram till att vi samarbetar. Vi samarbetar inom ramen för den politiska alliansen EU.

Vi kan också se fördelarna med att ta ett ytterligare steg. Det vore naturligt med tanke på att vi nu också har ett mycket försämrat omvärldsläge. Att i det läget titta tillbaka tycker jag är dumt. Jag tycker att Miljöpartiet bör titta framåt.

anf.36 Hans Linde (V):

Herr talman! Det var Göran Persson och hans regering som 2005 ingick samförståndsavtalet med Saudiarabien - med diktaturen Saudiarabien. Men att vi i dag står med ett samförståndsavtal mellan Sverige och Saudiarabien beror ju på den borgerliga regeringen, att Moderaterna, Folkpartiet, Centerpartiet och Kristdemokraterna tillsammans beslutade sig för att förlänga detta avtal 2010.

Vi kan väl konstatera att avtalet fått en rad konsekvenser. På grund av samförståndsavtalet har Sverige exporterat system för radarövervakning, signalspaning och stridsledning till Saudiarabien.

På grund av avtalet kan vi också se att Sveriges trovärdighet när det gäller demokrati och mänskliga rättigheter har skadats, inte bara Saudiarabien utan i Mellanöstern i stort. Jag har inte träffat en demokratiaktivist från Mellanöstern eller Nordafrika de senaste åren som inte har ifrågasatt och lyft fram Sveriges vapenexport och militära samarbete med diktaturen Saudiarabien.

Vi kan också se att samarbetsavtalet med Saudiarabien har fått direkta inrikespolitiska konsekvenser. Det har blivit fantastiskt svårt för svenska statsråd att kalla Saudiarabien vid dess rätta namn, att kalla detta land för en diktatur. För några veckor sedan hörde vi Stefan Löfven svaja här i talarstolen. Men det har också Karin Enström gjort. I egenskap av försvarsminister vägrade Karin Enström, trots upprepade frågor, att kalla Saudiarabien för en diktatur.

Nu står Karin Enström här i en annan roll. Hon är inte statsråd längre. Nu befinner hon sig i opposition. Hon är inte försvarsminister; hon är utrikespolitisk talesperson för Moderaterna. Jag vill därför fråga Karin Enström: Vill Moderaterna fortfarande inte kalla Saudiarabien för en diktatur, eller har ni bytt åsikt om diktaturen i Riyadh nu när ni har kommit i opposition?

anf.37 Karin Enström (M):

Herr talman! Hans Linde har kanske inte riktigt lyssnat de senaste åren. Jag har tydligt sagt att Saudiarabien är en diktatur. Därom råder inget tvivel.

Vi kan väl gå tillbaka i tiden. Det var 2005 som den socialdemokratiska regeringen under ledning av försvarsminister Leni Björklund ingick det här avtalet. Det förlängdes automatiskt. Om man inte gör någonting löper avtalet på och förlängs vart femte år.

Nu vet vi att i oktober löper avtalet ut ännu en gång. Då har det gått fem år till. Ska man göra någonting åt det ska man göra det sex månader i förväg.

Man måste skilja på detta avtal och de lagar och regler som vi har för krigsmaterielexport. De är nu under utredning. Vi här i riksdagen var genom ett betänkande från utrikesutskottet överens om att det borde tillsättas en utredning för att se hur man kan skärpa lagstiftningen när det gäller export till icke-demokratier. Det var vi överens om. Den utredningen kommer inom några månader att lämna sitt betänkande.

Det Hans Linde nu frågar om är avtalet. Det är nu regeringen, som består av Socialdemokraterna och Miljöpartiet, som måste ta ställning till detta. Vänsterpartiet agerar i de flesta fall gärna stödparti, men det tycks inte vara så i det här fallet.

Skilj alltså på lagar och regler, den utredning som nu pågår och det avtal som nu diskuteras. Men Hans Linde behöver inte vara orolig - redan som försvarsminister svarade jag ja på frågan om Saudiarabien är en diktatur.

anf.38 Hans Linde (V):

Herr talman! Jag har roat mig med att gå tillbaka till 2012 och lyssna på en rad intervjuer med Karin Enström där hon gång på gång fick frågan om Saudiarabien är en diktatur. Hon vägrade att svara ja på den frågan. Jag noterar nu att när Moderaterna sitter i regering vill man inte kalla Saudiarabien för diktatur, men när man kommer i opposition kan man kalla Saudiarabien för diktatur. För Moderaternas demokratiska trovärdighets skull kan man kanske önska att de stannar länge i opposition framöver.

Men nu har Karin Enström slagit fast att Saudiarabien är en diktatur. På den punkten är vi överens. Vi verkar också vara överens om att Sverige ska prioritera kvinnors rättigheter i svensk utrikespolitik, hbtq-personers rättigheter, frågor om mänskliga rättigheter och demokrati. För Vänsterpartiet blir slutsatsen av detta att vi nu borde avbryta det militära samarbetsavtalet med Saudiarabien. Men vad blir Moderaternas slutsats? Vill ni att regeringen i maj avslutar det militära samarbetsavtalet med Saudiarabien?

anf.39 Karin Enström (M):

Herr talman! Om Hans Linde hade följt uttalandena - om vi nu ska ha en debatt om det; jag tycker att det finns viktigare saker att diskutera - och exakt vad som har sagts hade han vetat. Men jag kan lugna Hans Linde med att jag som minister har sagt detta.

Jag tycker att det är väldigt bra att Sveriges regler för exportkontroll och för export av krigsmateriel ses över. Vi var överens om att det skulle ses över. Det skulle bli svårare - det *ska* bli svårare - att exportera till icke-demokratier. Där var vi överens, och vi väntar nu på utfallet av den utredningen.

Jag tycker också att det är bra att Hans Linde har lyssnat på mitt anförande och hört hur viktigt det är att vi gemensamt arbetar för kvinnors rättigheter. Jag tror inte att Hans Linde behöver vara orolig på den punkten över att Moderaterna eller Alliansen skulle vara otydliga när det gäller frågan om kvinnors rättigheter.

anf.40 Julia Kronlid (SD):

Herr talman! Vår omvärld står i brand. Konflikter, övergrepp och en brutalitet utan dess like pågår i land efter land. I torsdags förra veckan spreds en ny rapport från FN:s barnrättskommitté om IS illdåd i Irak. Det handlar om massavrättningar, om halshuggningar och om barn som korsfästs och begravts levande. Det är så fruktansvärt att man helst inte vill tro att det är sant. De som framför allt drabbas är barn från minoritetsgrupper, ofta kristna och yazidier, men även sunni- och shiamuslimska barn har drabbats, skriver FN:s barnrättskommitté.

Vi har flera gånger framfört att Sverige ska vara drivande i FN för att det ska upprättas en skyddszon för minoriteter i Irak. Men det senaste beskedet vi fick från regeringen var att detta verkar lite för komplicerat och att regeringens långsiktiga förhoppning i stället är en samlingsregering i Irak som respekterar minoriteter. Det låter jättefint men är en ganska utopisk önskan när minoriteter håller på att utrotas. Sveriges regering glömmer gärna hur det såg ut innan IS drog fram i Irak. Redan då pågick övergrepp mot kristna. En etnisk utrensning var redan påbörjad. Därför står vi fast vid vårt stöd för en skyddszon och i förlängningen ett område på Nineveslätten där kristna och andra minoriteter kan få en fredad zon med självstyre.

Att man dessutom vet att det bland dem som avrättar och korsfäster barn finns människor som rest från Sverige och som sedan kan komma tillbaka till Sverige och utföra liknande dåd gör mig och många med mig oroade över säkerheten i Sverige. Terrordådet i Paris var förutom ett fruktansvärt mord på flera personer också en direkt attack mot yttrandefriheten och demokratin i Europa. Det borde vara en väckarklocka för att ta hotet från terrorn även i Europa på allvar. Vi har också ett ansvar att inte bidra till att ytterligare förvärra konflikten i Irak och Syrien genom de terrorresor som sker.

Herr talman! I normala fall skulle man kunna tro att vi alla skulle vara överens om att illdåd av den magnitud som sker i Irak ska ge konsekvenser i proportion till dåden. Men, nej, regeringens nationella samordnare mot våldsbejakande extremism har i stället uttryckt att åtgärder för IS-avhoppare ska vara någon typ av skattefinansierat stödprogram. Detta är inget annat än ett hån mot alla dem som drabbas. Det är ett hån mot alla kurder, armenier, assyrier, yazidier och andra grupper som drabbats av IS brutalitet.

Herr talman! Vi har vid många tillfällen kritiserat Palestinska myndigheten, som belönar terrorism. Ett absolut krav från Margot Wallström, som i förrgår träffade den palestinske ledaren Abbas, borde vara att utbetalningar till terrorister som har mördat judar eller annan typ av stöd till terrorism från den här myndigheten eller rörelsen Fatah ska upphöra. Annars ska inte en enda ytterligare svensk krona gå till denna myndighet. Detta verkar dock varken den föregående regeringen eller den nuvarande regeringen vilja bejaka. Vår utrikesminister verkar snarare på olika sätt vilja uppmuntra både Palestinska myndigheten och rörelsen Fatah och Hamas. Det är i alla fall de signaler som regeringens politik skickar ut. Jag börjar bli orolig. Jag börjar undra om det finns en röd tråd i den rödgröna regeringens politik som handlar om att belöna terrorism som är riktad mot judar och kristna.

Att arbeta förebyggande är en sak. Vi i Sverigedemokraterna har länge talat om de risker som finns med segregerande utanförskapsområden.

Vi välkomnar en ny resolution från Europarådet med anledning av terrorattacken i Paris som uppmanar länder i Europa att bekämpa diskriminering, våld och segregation, eftersom detta kan utgöra en grogrund för religiös fanatism, däribland radikal islamism, som senare kan leda till terrordåd.

Om Socialdemokraterna har börjat inse konsekvenserna av den ansvarslösa politik de förespråkat under lång tid är det något vi välkomnar, men det räcker inte med förebyggande arbete. Det behövs kraftfullare akuta åtgärder för att hindra att människor reser för att strida för IS och kraftfullare konsekvenser för dem som gör så. Vi menar att om man gör ett aktivt val att åka och delta i terroristverksamhet, såsom IS, och delta i det folkmord som pågår har man förverkat rätten till uppehållstillstånd i Sverige. Och den med dubbla medborgarskap har själv valt att förverka sitt svenska medborgarskap.

Vi vill även att regeringen utreder hur ett indragande av medborgarskap kan se ut även om det gör någon statslös. Terrorresor måste kriminaliseras med kännbara straff som påföljd. Det är dags att regeringen och utrikesministern visar att de menar allvar med kriminalisering.

Herr talman! Dessa katastrofer har också lett till stora flyktingströmmar. Jordanien, Libanon och irakiska Kurdistan har tagit ett stort ansvar i att ta emot flyktingar. Det är av stor vikt att Sverige bidrar generöst med humanitärt bistånd för att hjälpa så många flyktingar som möjligt. Vi hjälper inte flest och de mest utsatta med dagens ansvarslösa invandringspolitik. Utrikesminister Margot Wallström stoltserar med ett löfte om 640 miljoner till UNHCR för 2015, men denna summa är närmast pinsam i ljuset av att regeringen lägger 8,4 miljarder av biståndet på flyktingmottagning i Sverige.

Vi i Sverigedemokraterna har i stället föreslagit totalt 12,7 miljarder på fyra år för internationell flyktinghjälp. Det är resurser som hade kunnat göra nytta på riktigt. De hade kunnat förhindra att spädbarn frusit ihjäl under vintern i flyktingläger. De hade kunnat bidra till att fler barn hade gått i skolan och att fler barn hade kunnat äta sig mätta.

Herr talman! En annan allvarlig konflikt i vårt närområde som också måste tas upp är naturligtvis situationen i Ukraina och Rysslands aggressioner.

Jag ska bespara er lite tid i kommande replikskiften och säga: Nej, kära ni, jag är inte någon anhängare av Putins mycket aggressiva utrikespolitik, som utgör ett säkerhetshot för Sverige och vårt närområde. Då har vi rett ut det. Tvärtom har Sverigedemokraterna varit det enda partiet i riksdagen som tagit Rysslands upprustning på allvar och talat om vikten av ett invasionsförsvar värt namnet.

Jag är medveten om att kolleger i EU-parlamentet har röstat nej till vissa resolutioner som har rört Ukraina och Ryssland, men det har sin bakgrund i vår kritik mot EU:s överstatliga inriktning och att vi anser att höga krav bör vara uppfyllda innan associeringsavtal kan komma i fråga.

Utifrån vår principiella utgångspunkt, som handlar om att värna alla staters suveränitet, självbestämmande och territoriella integritet, är vi naturligtvis ännu mer kritiska till Rysslands stormaktsfasoner, som bryter mot internationella lagar. Någon annan hållning vore väl fullständigt ologisk och inkonsekvent. I riksdagen har vi vid upprepade tillfällen haft en enig svensk linje där vi varit tydliga i kritiken mot Ryssland. I utrikesutskottet har vi nyligen haft en enig inställning för propositionen om sanktioner mot Ryssland. Jag har nyligen deltagit i min första session i Europarådets parlamentariska församling. Där röstade en enig svensk delegation för en resolution

med sanktioner mot ryska delegationen. Och där riktades tydlig kritik och uppmaningar till Ryssland.

I stället för osmaklig smutskastning vad gäller vem som stöder Putin eller inte tycker jag att det är viktigt att framhålla i ett utrikes- och säkerhetspolitiskt perspektiv att det i Sveriges riskdag finns en enig linje vad gäller kritiken mot Rysslands agerande.

anf.41 Kerstin Lundgren (C):

Herr talman! Det spännande är naturligtvis när Sverigedemokraterna försöker sitta på två stolar, även här. Man säger sig inte vara Putins röst i den här kammaren, men i grunden är det faktiskt det man är. För vad är det för någonting som Sverigedemokraterna är ute efter? De är ute efter att minska EU:s möjligheter och EU:s roll, att lämna EU och bryta upp EU. Vad är det Putin försöker göra, om inte just bryta sönder, bryta upp, splittra, och på det sättet öka det ryska inflytandet över Europa?

De krafter som Sverigedemokraterna förenar sig med ute i Europa är de krafter som understöds av Putins agerande. Det är beklagansvärt att Sverigedemokraterna försöker skyla över vad som är ett faktum, nämligen att Sverigedemokraterna är Putins bästa vän i denna kammare.

anf.42 Julia Kronlid (SD):

Herr talman! Nu tycker jag att vi ska hålla oss till rim och reson i kammaren. Sverigedemokraterna är definitivt inte Putins bästa vän. Det är fullkomligt ologiskt att påstå att Sverigedemokraterna, som är det parti som mest vill värna Sveriges säkerhet, suveränitet och integritet, skulle vara vän med en av Sveriges historiska ärkefiender, Ryssland. Det är fullständigt ologiskt. Kom inte och anklaga mig för att ha band till sådana som förespråkar Putin.

Jag skulle kunna sjunka till den nivån att jag anklagar Hans Linde för att vara vän av Putin därför att Vänsterpartiets kolleger i EU-parlamentet och vinnarna av det grekiska valet Syriza har motsatt sig sanktioner mot Ryssland och därför att Jonas Sjöstedt säger att han backar upp Syriza. Men jag väljer att inte göra det.

Jag försöker att se lite längre. Även om man sitter i samma grupp som ett annat parti i EU-parlamentet eller i något annat sammanhang som har uttryckt klumpiga saker behöver man inte vara överens om allt. Jag försöker i stället att se till Vänsterns agerande i Sverige. Där finns en enig linje i Sveriges riksdag med kritik mot Rysslands agerande.

Det är märkligt att utöva en press när det gäller att om man inte förespråkar EU:s överstatlighet och en federalistisk utveckling där självbestämmandet tas bort från medlemsstaterna, där beslutspunkter läggs fram som EU inte borde besluta över, då är man en vän av Putin. Det är åsiktsdiktatur. Man får inte kritisera EU:s överstatlighet, för då är man en vän av Putin.

Vad är det för demokrati, Kerstin Lundgren? Råder det verkligen en åsiktsdiktatur i Sverige så att det inte ska vara möjligt att kritisera EU:s överstatliga inriktning eftersom man då anklagas för att vara vän av Putin? Vad är det demokratiska i det, Kerstin Lundgren?

(Applåder)

anf.43 Kerstin Lundgren (C):

Herr talman! Nu läste väl möjligen Julia Kronlid en replik hon hade tänkt att hålla mot Vänsterpartiet. Det må väl så vara. Jag är inte vänsterpartist, om någon trodde det. Jag företräder Centerpartiet.

Det som är tydligt är den gemensamma allians som byggs i Europa i dag omkring extrem nationalism. Vilka är det som företräder den extrema nationalismen i Sverige? Jo, herr talman, just Sverigedemokraterna.

Det är inte för inte som jag med flera kommer ihåg en SDU-företrädare som hellre såg Putin komma till Sverige än Obama. Man behöver inte gå så långt för att hitta dem som krokar arm med just Putin. Försök inte dölja det. Ni har en gemensam agenda.

anf.44 Julia Kronlid (SD):

Herr talman! Nu har jag precis stått här och sagt vad vår linje vad gäller Ryssland är. Kerstin Lundgren och jag har varit på samma session i Europarådet. Jag röstade till och med för ett ändringsförslag av Kerstin Lundgren för att uttala skarpare kritik mot Ryssland. Det kan vara bra för Kerstin Lundgren att komma ihåg.

Att jag tar upp Hans Linde och Vänsterpartiet visar på att jag ser till det stora än att anklaga Hans Linde för ett uttalande som ett vänsterparti i ett annat land har gjort. I stället ser jag på vad partiet faktiskt står för.

Det är tråkigt att Kerstin Lundgren lägger större tyngd vid SDU:s ordförande än vår utrikespolitiska talesperson i riksdagen. Har Kerstin Lundgren kanske svårt för kvinnliga talespersoner? Jag vet inte riktigt varför Kerstin Lundgren ifrågasätter mitt mandat som utrikespolitisk talesperson och vad jag har framfört som vår utrikespolitiska linje.

(Applåder)

anf.45 Hans Linde (V):

Herr talman! Julia Kronlid har nu pratat om Islamiska statens terror i varje anförande. Från Vänsterpartiets sida är det svårt att hitta ord för att beskriva den grymhet vi ser i Mellanöstern från Islamiska statens sida.

Men vi måste också förstå att Islamiska staten inte har uppstått i ett vakuum. De har inte kommit från ingenstans. Anledningen till att organisationen har kunnat växa fram så snabbt är att den har stöd utifrån. En förutsättning för att Islamiska staten kan fortsätta sin terror är att det fortfarande finns aktörer som är beredda att understödja deras blodiga kamp, att det finns aktörer som är beredda att köpa deras olja och därigenom finansiera deras övergrepp i Irak och i Syrien.

För oss i Vänsterpartiet är det uppenbart att om Islamiska staten ska pressas tillbaka måste vi också slå mot dem som i kulisserna i dag understöder denna terrororganisation. I kulisserna finns tveklöst Saudiarabien och saudiska krafter. Saudiarabien har tveklöst varit en av de frågor som vi har diskuterat och debatterat i kammaren, men det har vi också gjort flera gånger tidigare. Jag vill därför påminna Julia Kronlid om att under varje år som Sverigedemokraterna har funnits i Sveriges riksdag har det också lagts fram konkreta skarpa förslag på riksdagens bord om att Sverige ska bryta det militära samarbetsavtalet med Saudiarabien. Sverigedemokraterna har varje gång röstat nej till det och röstat ja till ett fortsatt avtal.

Vartenda år som Sverigedemokraterna har suttit i Sveriges riksdag har det lagts fram förslag om att införa ett demokratikriterium i svensk vapenexport, det vill säga stoppa vapenexporten till Saudiarabien. Det har Sverigedemokraterna konsekvent röstat nej till.

Varför vill Sverigedemokraterna att Sverige ska ha ett militärt samarbetsavtal med Saudiarabien? Varför vill ni att vårt land ska beväpna ett land som Saudiarabien, som vi vet har understött Islamiska statens terror?

anf.46 Julia Kronlid (SD):

Herr talman! Som Karin Enström tidigare mycket föredömligt påpekade var det inte under Alliansens tid i regeringen som avtalet ingicks, utan det var den socialdemokratiska regeringen som ingick avtalet. Sverigedemokraterna satt inte ens i riksdagen vid det tillfället. Om jag hade fått bestämma hade vi över huvud taget inte ingått ett avtal med en diktatur som står för allvarliga brott mot mänskliga rättigheter, brutala metoder mot kvinnor och så vidare.

Men nu har Sverige ingått ett avtal, och vi står nu i ett avtal där vi är skyldiga att fullfölja vissa följdleveranser. Det är alltså inte utan komplicerade konsekvenser att gå ur avtalet. Om Hans Linde frågar mig anser jag absolut att det vore bättre om vi kunde hitta en väg ut ur avtalet långsiktigt. Det är naturligtvis bra om vi kan se över vad som kan göras när avtalet ska förnyas nästa gång i oktober.

Vad gäller vapenexport tycker jag att det är viktigt att se både om det är en diktatur och vilken typ av vapen som exporteras. Det som har exporterats till Saudiarabien har varit någon typ av radarsystem, men i debatten vill man gärna framhålla, speciellt Hans Linde, att Sverige exporterar skjutvapen som sedan kan exporteras vidare till IS för att mörda människor. Så är inte fallet, och så ska naturligtvis inte heller vara fallet.

Nu är utredningen på gång, och vi får se vad skärpningen kan leda till. Det får visa sig.

Det är inte bara Saudiarabien som Sverige måste ställa krav på för att få stopp på konflikten utan också Turkiet. Vi måste ställa tydliga krav på Turkiet vad gäller att sätta stopp vid gränsen.

Sverigedemokraterna har varit tydligt med att det finns stora risker med att ta in Turkiet i EU. Då kommer gränserna att luckras upp ytterligare, och vi anser att Turkiet inte tar det ansvar landet bör ta. Vad är Hans Lindes åsikt om Turkiets ansvar i konflikten?

anf.47 Hans Linde (V):

Herr talman! Jag undrar om någon som lyssnar på debatten blev klokare av de svaren.

Faktum kvarstår, Julia Kronlid, att vi har lagt fram konkreta förslag på riksdagens bord vid flera tillfällen, som du har varit med och behandlat i utrikesutskottet, där vi har krävt att man ska bryta det militära samarbetsavtalet med Saudiarabien.

Det kanske skulle ha varit lite bökigt. Ja, stämningen på mingel- och cocktailpartyn i Riyadh skulle kanske ha blivit dålig, men självklart skulle Sverige kunna bryta avtalet. Sverigedemokraterna har konsekvent valt att rösta ned varje förslag om att bryta det militära samarbetsavtalet med Saudiarabien. Ni har valt att bidra till att avtalet fortfarande finns på plats.

På samma sätt har ni aktivt motarbetat varje form av demokratikriterium, varje form av försök i kammaren att få till ett stopp för vapenexport till Saudiarabien. Frågan kvarstår: Med vilken trovärdighet kan Julia Kronlid stå här och kritisera Islamiska staten samtidigt som Sverigedemokraterna har medverkat till att Sverige har fortsatt med vapenexport till Saudiarabien och fortsatt att ha ett militärt samarbetsavtal?

anf.48 Julia Kronlid (SD):

Herr talman! Låt mig åter upplysa om att det inte sker någon vapenexport till Saudiarabien som kan bidra till att människor mördas av IS. Det är inte den typen av vapen som exporteras till Saudiarabien.

Jag är kritisk till att avtalet över huvud taget slöts. Jag var inte heller med och beslutade om det från allra första början, utan det var Socialdemokraterna som ingick detta avtal.

Vi måste också kunna se andra orsaker till IS framfart i Irak. Jag ser inte alls vad Hans Linde vill göra politiskt för att förhindra att människor reser ned och deltar i IS terrordåd och kommer tillbaka. Står Hans Linde bakom Mona Sahlins åtgärd med skattefinansierade stödprogram för dem som kommer hem? Vad har Hans Linde gjort för att förhindra en radikalisering av islam i Sveriges förorter? Han har stått för den ansvarslösa politik som regeringar har fört under många år.

anf.49 Valter Mutt (MP):

Herr talman! Aldrig i historien har så många människor på så kort tid fått så dramatiskt förbättrade livsvillkor som under de senaste årtiondena. Hundratals miljoner människor har fått tillgång till sjukvård och utbildning.

Nu gäller det att framtidssäkra dessa framsteg genom att se till så att fortsatt utveckling inte, som i alltför hög grad hittills, förorsakar ekologiska underskott. Fortsätter vi att skövla planetens skogar och överfiska våra hav och i allt snabbare takt tömma ändliga mineraltillgångar riskerar de senaste decenniernas välfärdsspång att förbytas i konflikter om sinande naturtillgångar.

Det är hög tid för mänskligheten att börja leva av naturens ränta och inte dess kapital, alltså att begränsa uttaget av naturresurser till storleken på återväxten. Vad gäller mineraler och andra ändliga tillgångar måste en cirkulär ekonomi fasas in som inte bygger på uttömning utan på återanvändning.

Herr talman! Dessa grundläggande insikter kommer förhoppningsvis att prägla årets viktiga FN-processer för att ta fram såväl ett nytt klimatavtal som nya globala hållbarhetsmål. FN:s klimattoppmöte i Paris i december har med rätta karakteriserats som historiens viktigaste toppmöte. Förhoppningsvis signeras då ett rättvist och bindande klimatavtal som verksamt bidrar till att hålla den globala uppvärmningen så långt under två grader som möjligt.

Ett ambitiöst avtal kommer att leda till att massor av arbetstillfällen inom vindkraft och solenergi skapas. Dessa båda branscher växer redan i dag snabbare än några andra delar av det globala näringslivet. Minskade koldioxidutsläpp kommer vidare att dramatiskt förbättra hälsoläget i storstäderna i Asiens tillväxtekonomier.

Ytterst handlar det om global rättvisa då det huvudsakligen är vi i den rika världen som historiskt förorsakat den globala uppvärmningen medan det främst är människorna i syd som drabbas.

För att få med alla länder på ett globalt klimatavtal är det därför avgörande att rika i-länder går före när det gäller åtaganden och generöst bidrar till att finansiera FN:s gröna fond för klimatomställning.

Ett viktigt steg bort från dagens fossildrivna ekonomi vore att fasa ut de hundratals miljarder dollar som världens länder årligen satsar på fossilsubventioner och i stället investera dessa ofantliga summor i förnybar energi.

Sol, vind, vågor och andra förnybara energibärare har också den uppenbara fördelen av att vara avsevärt mer jämnt spridda över planeten än fossilfyndigheter. Dessa decentraliserade energislag skulle kunna minska lokalsamhällens beroende av de globala energikoncerner som ofta driver på korruption och konflikter.

Pilotprojekt visar hur solugnar och solelsdrivna vattenpumpar i utvecklingsländer kan stärka kvinnors ställning. I stället för att tvingas ägna flera timmar dagligen åt att samla bränsle och bära vatten får de plötsligt tid över till studier och företagande.

Herr talman! Ökad handel mellan länder kan vara en hävstång för utveckling och fred. Men det är djupt olyckligt om skydd för miljön, löntagares rättigheter och människors hälsa börjar bekämpas som handelshinder av mäktiga särintressen och om multinationella storkoncerner ges rätt att i skiljedomstolar överpröva demokratiskt fattade beslut. Den högsta styrande principen i en demokrati är en person en röst, inte en euro en röst, en dollar en röst eller en krona en röst.

Slutligen några ord om den speciella handel som utgörs av vapenhandel. Miljöpartiet har en av sina djupaste rottrådar i fredsrörelsen. Vi har alltid verkat för att avveckla vår vapenexport till diktaturer, som är repressiva inåt och ofta aggressiva utåt. I konsekvens härmed anser vi att det militära samarbetsavtalet med Saudiarabien, som är en världens hårdaste diktaturer, inte bör förlängas när det löper ut i maj.

Herr talman! I övrigt hänvisar jag till utrikesdeklarationen och till det anförande som Pernilla Stålhammar, Miljöpartiets biståndspolitiska talesperson, kommer att hålla senare i dag.

(Applåder)

anf.50 Karin Enström (M):

Herr talman! Det var intressant att lyssna till Valter Mutt, även om det bara var fyra minuter. Det visar att det är en sak att vara ett ensamt parti och en annan att ingå i en regering. Plötsligt måste man kanske kompromissa i ganska många frågor.

Det är om just dessa kompromisser jag skulle vilja höra mer. Hur går det, Valter Mutt? Miljöpartiet och Socialdemokraterna har alltid haft olika syn på EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik. Socialdemokraterna har varit betydlig mer positiva medan Miljöpartiet hela tiden har stretat emot, inte minst när det handlar om den gemensamma säkerhetspolitiken.

Vad är egentligen Miljöpartiets syn EU:s gemensamma utrikespolitik? Hur ska den utvecklas? Hur kan Sverige bidra till att stärka EU som utrikespolitisk aktör?

Valter Mutt tog upp handel och frihandel, som ur mitt perspektiv är mycket viktigt och en av grundpelarna i den inre marknaden i EU-samarbetet och för att EU ska kunna skapa frihandelsområden som är större.

I en interpellationsdebatt häromveckan ställde jag en fråga till näringsministern om regeringens syn på TTIP, alltså frihandelsavtalet mellan EU och USA. Statsrådet Damberg har tillsammans med statsministern en mycket positiv syn på frihandel och utökade möjligheter till avtal.

Vi har hört att regeringens ambitioner är höga, men jag vet att Miljöpartiet har varit kritiskt. Hur går detta ihop? Hur förs samtalen? Finns det en gemensam linje bakom regeringens syn på TTIP?

För mig är avtalet helt avgörande för att EU och USA ska kunna behålla sin konkurrenskraft. Det skulle skapa många jobb, bra tillväxt och god konkurrenskraft.

Hur ligger det egentligen till, Valter Mutt?

anf.51 Valter Mutt (MP):

Herr talman! Det var många frågor. Miljöpartiet har aldrig haft något emot handel. Det finns många historiska exempel på hur ömsesidig handel är en fredsfaktor. Från vår egen världsdel har vi den europeiska kol- och stålunionen, och vi ser i dag hur spänningarna mellan Taiwan och Kina har minskat drastiskt på grund av att handeln ökar.

Som jag sa i mitt anförande tycker vi dock att det är viktigt att miljöhänsyn och demokratiskt fattade beslut respekteras. Att storkoncerner ska kunna lagföra stater för att de inför förbud mot tobaksreklam, vilket faktiskt har skett, tycker vi är helt groteskt. Även vårt eget kära Vattenfall har lagfört den tyska regeringen för att den satsar på kärnkraftsavveckling. Vi menar att denna typ av förfarande är orimligt.

Vi tror inte heller att det stärker ett framåtsyftande grönt näringsliv att man ger dem som har en stark ställning på dagens marknad överprövningsmöjligheten att faktiskt sätta demokratiskt fattade beslut ur spel.

Vi kan inte säga något definitivt innan TTIP-avtalet är färdigförhandlat. Jag kan därför inte besvara frågan hur vi ställer oss till avtalet. Men att vi är skeptiska till den skiljedomsmekanism som heter ISDS är ingen hemlighet.

Frågan bereds liksom många andra frågor i Regeringskansliet, och vi har ett förtroendefullt och bra samarbete med våra partner i socialdemokratin.

anf.52 Karin Enström (M):

Herr talman! Vad är Miljöpartiets syn på vad ett sådant här frihandels- och investeringsavtal skulle kunna innebära? Är det något som Miljöpartiet ser positivt på? Håller Miljöpartiet med om de stora fördelar vi skulle kunna få genom att skapa världens största regionala frihandelsområde?

Om vi ska vara riktigt ärliga har Miljöpartiet varit mycket kritiskt mot avtalet och har drivit en väldigt handelsrestriktiv linje i Europaparlamentet. Nu säger Valter Mutt att vi får se hur avtalet ser ut när vi börjar komma fram till nästa förhandlingsrunda. Den förra genomfördes i förra veckan.

Jag hör en stor tveksamhet, och då blir jag orolig. För Nya moderaterna och för mig är det otroligt viktigt att komma fram här. Jag vill inte ha Miljöpartiet som en bromskloss för att de är så restriktiva att de inte ser fördelarna utan bara hindren.

anf.53 Valter Mutt (MP):

Herr talman! Det är inte så att vi inte ser fördelar med frihandel. Vi har aldrig varit något handelsfientligt parti på det viset.

Men ser Karin Enström verkligen inte problem? Vi har ju en världshandel i dag där 60 procent av handeln inte längre sker mellan företag utan inom olika divisioner av de kolosser som dominerar världsekonomin.

Jag tycker att en verklig marknad, om man läser från Adam Smith och framåt, har många olika aktörer som konkurrerar. Att ha en världshandel som i så hög grad bestäms av några hundra väldiga företag är ett problem, inte minst från liberala utgångspunkter där det gäller att splittra makten och möjliggöra nyföretagande.

Vi ser detta inte minst i de enorma fossilsubventioner som låser fast hela världens energiekonomi i föråldrade strukturer. Jag hör aldrig någon problematisering av detta från svenska Moderaternas sida. Det pågår en sådan debatt i andra konservativa partier.

anf.54 Julia Kronlid (SD):

Herr talman! Valter Mutt har tidigare här i riksdagen skrivit motioner och faktiskt mycket välformulerat kritiserat den föregående regeringens höga avräkningar i biståndet vad gäller den andel som går till flyktingmottagning i Sverige. Nu står Valter Mutt och försvarar en regering som står för ännu högre avräkningar än tidigare: hela 8,4 miljarder.

Om vi har något slags gemensam vilja att hjälpa flyktingar undrar jag hur det kommer sig att regeringens och utrikesministerns enda besked i dag, som Valter Mutt stöder, är 640 miljoner till UNHCR. Jag vet att det även satsas vissa andra resurser, men de som nu satsas räcker inte för att hjälpa så många flyktingar som möjligt.

Små spädbarn har frusit ihjäl i vinter i flyktingläger i brist på resurser samtidigt som flyktingar vi har tagit emot i Sverige klagar över att de får åka buss till Östersund. Jag ser inte att det finns någon rättvisa i detta.

Självklart ska vi kunna hjälpa båda vägar, men någonstans måste vi se var prioriteringen ska ligga i mängden resurser. Är det verkligen rättvist att hjälpa några få för 8,4 miljarder och att ge 640 miljoner till alla de miljontals flyktingar som har oerhörda behov i krisens närområde?

UNHCR, Unicef och andra organisationer skriker efter resurser för att kunna hjälpa fler flyktingar. Varför kan Miljöpartiet inte driva på för att det humanitära biståndet måste ökas kraftigt om vi ska kunna hjälpa fler? Varför kan de inte kritisera de höga avräkningarna? Varför har de nu plötsligt vänt kappan och stöder ännu högre avräkningar, när Valter Mutt och hans kolleger tidigare har stått här i riksdagen och kraftigt kritiserat de höga avräkningarna?

anf.55 Valter Mutt (MP):

Herr talman! Julia Kronlid ställer i vanlig ordning olika behövande grupper mot varandra. Jag kan inte erinra mig att Sverigedemokraterna har varit några entusiastiska förkämpar för enprocentsmålet.

Man kan inte säga att man på plats kan hjälpa de människor som flyr från IS och andra för sina liv. Så ser dessa platser inte ut. Det handlar om människor som flyr för sina liv, och jag vill inte ställa dem mot andra grupper. Det tycker jag är osmakligt. Vi har råd.

Det är riktigt att vi som alla nya regeringar fick anta en budget utan att kunna arbeta fram den så genomgående som man har möjlighet att göra vid nästa höstbudget. Vi hoppas naturligtvis att flyktingsituationen och den akuta flyktingkrisen dämpas genom Staffan de Misturas nya fredsinitiativ i Syrien med lokala vapenvilor och så vidare.

Men jag tycker som sagt att det är ganska olustigt att man spelar ut olika behövande grupper mot varandra.

anf.56 Julia Kronlid (SD):

Herr talman! Det var lite otydligt. Menar Valter Mutt att Miljöpartiet försöker påverka så att det inte blir lika höga avräkningar i nästa budget? Det ser jag i så fall fram emot, för det vore välkommet.

Vi ska naturligtvis inte ställa grupper mot grupper. Men vi måste någonstans se hur vi mest effektivt kan använda de resurser vi har, för vi har inte obegränsat med resurser. Jag anser inte att det är mest effektivt och humant att avräkna 8,4 miljarder av biståndet för flyktingmottagning i Sverige som hjälper några få samtidigt som det enda besked vi kan få i dag från utrikesministern är 640 miljoner till UNHCR, som ska hjälpa många miljoner fler flyktingar än vad vi kan hjälpa i Sverige.

Situationen i närområdet är naturligtvis inte bra, men därför ska vi ha mer resurser för att kunna göra den bättre. Oavsett vad vi har för politik här i Sverige kommer de flesta fortfarande att befinna sig i närområdet.

anf.57 Valter Mutt (MP):

Herr talman! Vår ambition är naturligtvis att de höga avräkningarna ska komma ned över tid. Det är inte någon som tycker att situationen är bra.

anf.58 Kerstin Lundgren (C):

Herr talman! Jag har tre frågor till Miljöpartiet och Valter Mutt.

Den första handlar om handel. Ökad handel är ett tydligt tema i regeringens utrikespolitiska deklaration. Det som varit uppe tidigare om WTO och TTIP är naturligtvis bra.

Jag skulle gärna vilja höra om det är Miljöpartiet som har drivit på att handeln inte ska vara EU-fokuserad. Det är det enda jag kan se som har en tydlig miljöprofil i det här sammanhanget.

När jag tog del av den svenska exportsatsning som ska göras på diktaturer förvånades jag lite över hur Miljöpartiet har resonerat. Jag skulle vilja höra mer om den synen. Det var den första frågan.

Den andra frågan rör Arktis. Arktis är en del av vårt närområde. Det är ett viktigt område för vår miljö och för framtida generationer. Jag skulle vilja höra varför Arktis helt har försvunnit ur regeringens utrikespolitiska diskussion, åtminstone ur deklarationen. Inte heller Miljöpartiet har lyft upp Arktis i det sammanhanget.

Min tredje fråga handlar om kärnvapen och kärnvapennedrustning. Det är positivt att satsa på en framgång i den NPT-översyn som ska äga rum i år. Det är viktigt att vi tar fler steg mot en värld utan kärnvapen.

Men jag blir lite fundersam, herr talman, när jag läser den utrikespolitiska deklarationen. Jag skulle gärna vilja höra Miljöpartiets kommentar. Regeringen skriver om Nordkoreas försök att utveckla kärnvapen. Det beskrivs som bekymmersamt. Herr talman! Hur tänker regeringen där?

anf.59 Valter Mutt (MP):

Herr talman! När det gäller att handla med diktaturer beror det på vad man handlar med. Att handla med vapen är bekymmersamt, men det kan vara mycket bra att handla med diktaturer. Man kan nå en förändring den vägen.

Jag är övertygad om att om USA hade brutit sin handelsbojkott för länge sedan hade Castroregimen förpassats till historien. Jag tror att det finns andra diktaturer där just handel ökar kontaktytorna och

försvårar för repressiva regimer att sitta kvar. De vill gärna isolera sig mot omvärlden. Det mest skrämmande exemplet i dagens värld är Nordkorea, som är ett hermetiskt slutet land.

Vad gäller Arktis: Det är riktigt att allt inte går in i en utrikesdeklaration. Men det innebär inte att vi inte jobbar med de frågorna. Vi anser att de är viktiga. Under alliansregeringens dagar hade Sverige ordförandeskapet i Arktiska rådet utan att egentligen åstadkomma speciellt mycket. Vi tycker att de här frågorna är mycket centrala. Här har vi ju en stor del av världens kvarvarande fossila resurser. Det finns all anledning att återkomma till dem.

Det är bra att Kerstin Lundgren lyfter de här frågorna, och jag ser fram emot ett samarbete kring dem.

Sedan var det en fråga om kärnvapen som jag inte uppfattade och som jag får be Kerstin Lundgren att återkomma till.

anf.60 Kerstin Lundgren (C):

Herr talman! Det är spännande och bra att Miljöpartiet nu har tagit ställning för att handel är ett viktigt redskap för utveckling, att handel driver utveckling och att handel med diktaturer uppenbarligen är Miljöpartiets metod att påverka och förändra i demokratisk riktning.

När det gäller Arktis, herr talman, vill jag fråga: Står Miljöpartiet och regeringen för tanken på ett moratorium eller skydd av zoner i Arktis? Det är jag nyfiken på ett besked om.

Sist till den fråga som glömdes bort: Är det bara "bekymmersamt" att Nordkorea utvecklar kärnvapen? Är det regeringens hållning när det gäller den kraftfulla politiken för nedrustning?

anf.61 Valter Mutt (MP):

Herr talman! Jag tycker att Kerstin Lundgren märker ord. Det är oerhört bekymmersamt - eller välj andra ord, så kommer vi säkert att enas på den punkten. Det är uppenbart att ingen här på något sätt försvarar vare sig den nordkoreanska regimens kärnvapenprogram eller någon annan del av den regimen.

Vad gäller Arktis ber jag att få återkomma till vad regeringen kommer att driva. Vi bedömer att det är en viktig fråga. Men jag sitter inte själv i regeringen, så jag har inte exakt koll på dagordningen. Men jag utgår från att vi kommer att kunna presentera detta ganska snart.

anf.62 Hans Linde (V):

Herr talman! Jag och Valter Mutt har suttit tillsammans i snart fem år både i utrikesutskottet och på Göteborgsbänken här i riksdagen, och vi har många gånger gemensamt drivit frågor som rör vapenexport och frågor mot militär upprustning i världen.

Jag vet mycket väl var Miljöpartiet står i de frågorna. Vi har jobbat tillsammans och många gånger varit eniga. Frågan är: Vad gör ni nu, när ni sitter på makten, när ni sitter i en regering? Kommer ni att omsätta er retorik och era politiska åsikter i konkret handling, eller kommer ni att göra som Folkpartiet gjorde 2010, bullra i medierna för att sedan gå in på regeringssammanträdet och rösta ja?

Tyvärr måste vi konstatera att det har varit ett varierande utslag för Miljöpartiet i förhandlingarna om den gemensamma utrikespolitiken. I valrörelsen ville ni erkänna Västsahara. Det har vi inte riktigt sett än. I åtta år kritiserade ni avräkningar i biståndet för flyktingmottagande. Men när vi fick en grön biståndsminister slog hon alla tidigare rekord i

avräkningar. Och det regeringsplan som du, Valter Mutt, ville skicka till Moskva för att hämta Edward Snowden har vi inte heller sett.

Frågan är då: Ska vi nu lägga samförståndsavtalet med Saudiarabien till den listan?

Jag har lyssnat oerhört noggrant på Romson, Löfven och Wallström. De pratar om översyn, utredning och delar av avtalet som man mycket väl kan stå för. Men jag hör ingen regeringsföreträdare som säger "avbryta" eller "avsluta".

Därför skulle jag vilja ställa en ganska enkel fråga till Valter Mutt som kan besvaras med ett ja eller ett nej: Kan Miljöpartiet sitta i en regering som förlänger det militära samarbetsavtalet med Saudiarabien?

anf.63 Valter Mutt (MP):

Herr talman! Jag står inte talarstolen och för regeringsförhandlingar. I alla koalitionsministärer runt om i parlamentariska demokratier redovisar partierna sina ingångar, och sedan kommer man fram till en gemensam regeringsposition som blir regeringens linje. Så är det i det svenska parlamentet, i det tyska och det brittiska parlamentet och i andra europeiska parlament där vi i dag har koalitionsregeringar. Det är inget märkligt i sig.

Jag har här i dag tydligt deklarerat var Miljöpartiet står. Nu bereds frågan i Regeringskansliet. Som utrikesministern sa tidigare tycker jag att Hans Linde ska utgå från att det blir en förlängning av avtalet med Saudiarabien.

anf.64 Hans Linde (V):

Herr talman! Jag ska vara ärlig. Om Miljöpartiet nu i maj bidrar till att stoppa samförståndsavtalet mellan Sverige och Saudiarabien kommer ni att få allt beröm och allt kredd från Vänsterpartiet. Men om man lyssnar på vad Löfven och Wallström säger är det inte mycket som i dag tyder på att avtalet verkligen kommer att avbrytas.

Jag förstår att man - som ett parti som i dag är med och styr i en lång rad kommuner, landsting och regioner runt om i Sverige - ibland självklart måste kompromissa när man sitter med och styr. Man kan inte få igenom hela sin politik.

Men jag tror också att varje politiskt parti som går in i en förhandling har röda linjer, sådant som man inte kan kompromissa med. Det har Miljöpartiet visat. Ni har inte velat kompromissa när det gäller restaurangmomsen till exempel. Ni har inte velat kompromissa när det gäller undantagen i LAS. Kan ni inte vara lika hårdnackade, lika ultimativa när det gäller avtalet med Saudiarabien, Valter Mutt?

anf.65 Valter Mutt (MP):

Herr talman! Jag har presenterat var vi står i den här frågan. Men jag skriver inte in ultimatum som sedan lätt bäddar för svekdebatter. Den typen av fällor är inget som jag ägnar mig åt. Jag redovisar var vi står, och jag är försiktigt optimistiskt om att vi får en bra beredning av detta och att det landar positivt.

Det är alltid så - så var det när ditt broderparti eller systerparti i Frankrike under åren 1998-2002 satt i den franska regeringen - att man får gå med på kompromisser, precis som den gröna delen av den dåvarande franska regeringen. Så är det.

Så länge man inte har 51 procent av rösterna får man gå med på kompromisser. Det är inget som i sig är märkligt, utan det är normal parlamentarisk ordning.

anf.66 Kerstin Lundgren (C):

Herr talman! I Sverige och Europa har vi de senaste 25 åren närt en dröm om vår gemensamma framtid, fjärran från krigets fasor. Vi vet att freden inte kan tas för given. Vi har sett det på Balkan och i Georgien. Men vi har samtidigt idogt sökt lösningar, sökt gemensamma grunder för att formulera regler för vårt samarbete.

Många upplevde att vårt Europa succesivt funnit formler för fredlig samexistens, att öst och väst verkligen mötts och att demokratisk utveckling, grundad på mänskliga rättigheter och ett oberoende rättsväsen, var gemensamma strävanden. Vägen framåt stod öppen för alla, med respekt för att våra länder nått olika långt.

Vid förra årets utrikespolitiska debatt var drömmen om frihet, fred och försoning stark. I dag får vi söka blåsa liv i den. Majdan var då bilden av genuin, folklig protest från människor vars drömmar om en framtid knuten till EU helt plötsligt skrinlagts. Det som sedan följt på det folkliga upproret i Kiev har i grunden förändrat förutsättningarna inte bara för Ukraina utan för hela Europa. Att blunda för det eller göra det till en ukrainsk fråga vore ett misstag.

Utifrån den nya insikten måste EU samla sig till en ny utrikes- och säkerhetspolitisk strategi för närområdet. Vår nära granne Ryssland har under President Putin tydligt visat att de lagt om sin kurs, inte bara när det gäller demokrati och mänskliga rättigheter utan även när det gäller grundläggande formler för fredlig samexistens grannar emellan. Med militära och andra medel vill Putin rita om Europas karta - ett beteende vi trodde hörde historien till. Geopolitiken och bilder från historieböckerna om intressesfärer har på nytt dammats av, detta i direkt strid med alla de överenskommelser från Helsingfors och Budapest till Paris som Ryssland själva valt att signera. Det är överenskommelser som har lagt den förtroendeskapande grunden för utvecklingen i hela Europa.

Vi kan beklaga men måste inse att president Putins Ryssland valt att kasta årtionden av förtroendeskapande samarbete över bord. Det måste få konsekvenser bortom sanktionerna. Vi kommer även i morgon att tala och arbeta med Ryssland. Men det måste då ske utifrån andra parametrar. Det finns ingen tvekan om att det förtroende som har raserats kommer att ta tid att återskapa om president Putin till slut skulle börja leta efter en reset-knapp.

Utgången av dagens möte i Minsk får inte bli ett nytt Jalta, även om Putin skulle drömma om det. Europas stater ska själva välja sin väg fritt från stormakters påtryckningar. Självklart ska även Ryssland fritt välja sin väg, men med full respekt för andra länders lika rätt.

Att vi kritiserar politiska förslag som inskränker hbtq-personers rätt och inskränker mötes- och yttrandefrihet innebär inte ett hot mot Ryssland. Inom sina gränser väljer det ryska folket ytterst sin väg. Men ingen accepterar att Ryssland med militära eller andra medel hotar sina grannar och i strid med folkrätten annekterar en del av en självständig stat eller blandar sig i och destabiliserar Ukraina, eller för den delen Georgien, Moldavien eller andra stater. Detta är fullkomligt oacceptabelt och underminerar inte bara det förtroende som byggts upp. Det raserar för framtiden och riskerar på nytt att skapa murar mellan länder i Europa. Freden är inte för alltid given, men vi och EU hotar ingen.

Centerpartiet står upp för internationell rätt och ska så göra såväl i Europa som globalt.

EU:s medlemsstater sätts nu på prov. Förmår vi samla ihop oss och agera proaktivt och samlat? Vi vet alla att den ryska politiska ledningen söker splittra EU via olika metoder. Vi ser här hemma hur politiska krafter vill minska det svenska engagemanget i EU till förmån för bilaterala turer. Det spelar Putin i händerna och riskerar att leda till ett försvagat och handlingsförlamat EU, ett EU där de lägsta ambitionerna får bli den minsta gemensamma nämnaren att enas bakom. Det skulle allvarligt riskera EU:s och därmed Sveriges möjlighet att påverka, och det skulle reducera EU från global aktör till åskådare.

Herr talman! Den svenska rösten måste vara stadig och tydlig för ett EU som förmår agera som politisk ledare och inte bara som åskådare, en ledare för frihet, fred och försoning och för mänskliga rättigheter på vår kontinent och globalt.

Sveriges utrikespolitik är inte neutral till vad som händer i vår närmiljö. Vi har uttalat och förväntar oss av andra ett solidariskt ansvarstagande vid katastrofer, kriser och konflikter - inte bara i fredstid.

Det Ryssland vi nu ser växa fram agerar på ett sätt som påverkar våra grannars och därmed vår säkerhet. Det kräver en djupare säkerhetspolitisk diskussion, och då även om våra militära samarbeten. Centerpartiet vill se en utredning av ett Natomedlemskap och reda ut vad det skulle innebära positivt och negativt. Det ger inte svaret på alla frågor, men vi har ett ansvar att skapa tilltro till vår politik här hemma, hos våra grannar och bortom. Det kräver av vi söker fylla ut våra säkerhetspolitiska luckor.

Herr talman! Även om utvecklingen i närområdet kräver stort engagemang måste vi självklart se de globala utmaningar vi står inför. För Centerpartiet är det centralt att Sverige arbetar offensivt och proaktivt för att bidra till att vi kan nå en global klimatöverenskommelse i Paris i år. Det är ett avtal som måste kopplas till en gemensam utvecklingsagenda post 2015 och en agenda för hållbar utveckling ekonomiskt, socialt och ekologiskt, en agenda som både samlar oss till handling och ger de ekonomiska förutsättningarna för att kunna göra det inkluderande.

Herr talman! Centerpartiet välkomnar självklart president Abbas till Sverige, nu liksom tidigare. Den utveckling vi ser i Mellanöstern och Nordafrika är djupt allvarlig. Krigets förödande konsekvenser från Syrien till Irak, nu med barbarerna i Isil, med Libyen som krutdurk och många hårt ansträngda stater, kräver intensivt samarbete i och med olika aktörer för att vända utvecklingen. Regionen behöver lösningar, behöver respekt för mänskliga rättigheter och väl fungerande institutioner, behöver fred och demokratisk utveckling. Tyvärr ser vi få ljus i tunneln.

Herr talman! Regeringens utrikespolitiska agerande börjar alltmer likna en kampanj för en plats i säkerhetsrådet. Det blixtbelystes genom statsministerns resa till Afrikanska unionens toppmöte. Det var ett viktigt möte, men trist att det verkade vara mer en fråga om kampanj än en genuin vilja att bygga djupare relationer med Afrikas länder. Det blir alltmer uppenbart att säkerhetsrådet blivit den lins med vilken regeringen betraktar världen och söker agera efter.

Centerpartiet är positivt till att vi söker en plats i säkerhetsrådet, men det får inte vara överordnat vår röst för demokrati och mänskliga rättigheter, mot korruption och förtryck och för kvinnors rättigheter. En plats i säkerhetsrådet är inte värd det. (Applåder)

anf.67 Utrikesminister Margot Wallström (S):

Herr talman! Jag tackar Kerstin Lundgren för detta. Vi är överens om mycket, och kanske är det lite orättvist att jag väljer att ta replik på just dig. Men du skrev ju under en artikel häromdagen, och jag har i efterföljande kommentarer sett att det är som om fascinationen för Olof Palme har återuppstått i svensk utrikespolitik. Världen har förändrats, men mycket av hans internationalism ska vi bära med oss. För vad är egentligen motsatsen till det?

Regeringen vill återuppväcka en svensk FN-tradition och ta ansvar för krig och globala skeenden. Vad är motsatsen? Är det att vår solidaritet och ork skulle räcka bara till det viktiga EU-samarbetet?

Vi vill återuppta relationer med länder där vi sedan Palmes tid har ett gott anseende. Vad är motsatsen? Ska vi ignorera dynamiken i Asien, Afrika och Latinamerika?

Vi vill driva en feministisk utrikespolitik. Vad är motsatsen? Är det att den ska bestå i att män tillfälligt förlåter andra män i enrum samtidigt som miljoner kvinnor utsätts för våld varje år?

Vi vill visa solidaritet med människor som flyr för sina liv. Vad är motsatsen? Är det att vara moderat kommunpolitiker och bromsa flyktingmottagandet?

Vad är motsatsen till den politik som vi står för? Det är kanske en politik där de starka får ta för sig och de svaga får ta skeden i vacker hand. Det var precis den politiken som ledde till att man förlorade valet i höstas.

(Applåder)

anf.68 Kerstin Lundgren (C):

Herr talman! Jag lyssnar med förvåning på utrikesministern som uppenbarligen har läst vår artikel om det förlorade EU-fokus som vi uppfattar har präglat regeringens politik. Det kan möjligen ha påverkats av de många olika besked som har getts i olika sammanhang från regeringen när det gäller vårt agerande i EU. Det kan ha påverkats av att vi inte har någon EU-minister - en tydlig prioritering. Det finns ingen integrationsminister, ingen EU-minister och ingen handelsminister i den regering som vi nu har.

Vi kan, som sagt, se att regeringen har nedprioriterat EU-frågorna och inte lägger samma fokus på dem. Måhända beror det på att vi inte där driver kampanj för en plats i säkerhetsrådet.

Herr talman! Jag ställde en fråga tidigare, och jag är fortfarande nyfiken. När statsministern och ni andra åkte till Afrikanska unionens toppmöte, vilket var bra, vilka träffade ni då? Vilka stod på agendan? Jag har försökt få reda på det. Vi har mött al-Sisi, Mugabe och så vidare. Men vad var egentligen uppdraget? Jo, det var en plats i säkerhetsrådet. Med den linsen för regeringens agerande förstår jag att EU inte står högst på listan.

anf.69 Utrikesminister Margot Wallström (S):

Herr talman! Detta är en så gammalmodig syn på hur politiken hänger ihop. Det är väl alldeles självklart att en aktiv politik i både EU och FN inte utesluter varandra. Vi måste göra både och. Vi måste se till att vi har en stark röst, och vi har ett intresse av att vara aktiva runt om i världen för fred, mot nya hot och för handelsutbyte. Det är vi också.

Vi ser inte att det finns en sådan motsättning. Ni skapar en mycket märklig bild av att man ska välja antingen eller. Vi måste göra både och.

Jag anser att vi tydligt har förklarat hur vi ska föra också vår EU-politik. Vi är ständigt i kontakt med EU-nämnden förstås, och väldigt sällan hör vi några sakliga förslag eller alternativ till vår EU-politik. Vi är ju oftast väldigt överens i de här frågorna.

Tre kvinnor träffade han - de kvinnor som fanns där. Tyvärr är det väldigt få av Afrikanska unionens företrädare som är kvinnor.

anf.70 Kerstin Lundgren (C):

Herr talman! Resultatet var uppenbarligen 3 kvinnor under 18 träffar.

(Utrikesminister MARGOT WALLSTRÖM (S): Tyvärr finns det inte fler afrikanska ledare som är kvinnor.)

Det säger en del i detta sammanhang.

Herr talman! Lite förvånad blir jag när jag läser regeringens utrikespolitiska deklaration. Man talar om att återupprätta eller återuppta, men jag har inte sett några nya förslag.

Mali-insatsen bereddes under den tidigare regeringen och fullföljs nu av den nya regeringen. Det är bra; där är vi överens. Alla de insatser som regeringen har räknat upp har faktiskt alliansregeringen tagit initiativ till. Det som den nuvarande regeringen gör är att ägna sig åt att försöka måla någon form av rosa bild av att man återupptar och återupprättar. Men granska innehållet och se att det finns inget nytt i påsen!

Herr talman! Det är röstköp som regeringen uppenbarligen sätter i fokus. (Applåder)

anf.71 Valter Mutt (MP):

Herr talman! Jag skulle vilja ställa en kort och koncis fråga. Vilka nackdelar ser Kerstin Lundgren med ett svenskt Natomedlemskap?

anf.72 Kerstin Lundgren (C):

Herr talman! Jag tackar för frågan. Det är en av de saker som vi måste reda ut. Jag läser den skrift som jag hörde att det refererades till tidigare och där en folkpartistisk före detta ledande person har skrivit om Nato.

Herr talman! Det är en gammal bild som man målar upp. Jag tror att det är viktigt att vi uppdaterar bilden. Kärnvapenfrågan är en fråga som är knepig. Men vi har kärnvapen i Europa, i EU, och vi lever under en kärnvapendoktrin, oavsett om vi vill det eller inte. Det här är en fråga som vi naturligtvis måste reda ut.

Jag tycker, herr talman, att det finns alla skäl för oss att samla ihop oss och titta på den nya värld som vi nu lever i och fundera på hur samarbetet ser ut, vad det är för Nato vi pratar om och titta på för- och nackdelar. Låt oss göra det tillsammans, så kan vi sedan diskutera det vi har sett.

anf.73 Valter Mutt (MP):

Herr talman! Nästa korta fråga: Tror Kerstin Lundgren att ett land som är alliansfritt har större utsikter att medla i internationella konflikter än ett land som är med i en militär allians?

anf.74 Kerstin Lundgren (C):

Herr talman! Förutsättningarna för att medla, om det är ambitionen, handlar naturligtvis om hur man bygger upp sin egen politik. Det handlar inte om huruvida man är medlem i en militärallians, Nato.

Vi kan ta Norge som ett exempel som tidigare har nämnts. Norge har spelat en aktiv roll när det gäller Mellanöstern, Norge har spelat en aktiv roll när det gäller olika konventioner för nedrustning och har gjort det som medlem i en militärallians.

Detta är inte avgörande för vilken politisk möjlighet man har. Det beror på hur man bygger sin egen kapacitet och vad man egentligen vill göra. Det är upp till regeringar att bestämma vilken profil man vill ha i det sammanhanget, om man vill medla, om man vill delta för att bygga en hållbar värld mer proaktivt än reaktivt. Från vår sida är det inget bekymmer med Natofrågan.

anf.75 Hans Linde (V):

Herr talman! I dag kommer 32 000 människor att tvingas på flykt. Det motsvarar mer än befolkningen i Trelleborg, den stad där jag gick i gymnasiet. Just nu befinner sig sammanlagt 51 miljoner människor på jorden på flykt. I östra Ukraina har nästan en miljon människor tvingats lämna sina hem. I Syrien och Irak ser vi den värsta humanitära katastrofen i vår tid. I Afghanistan innebar 2014 ännu ett nytt dystert rekord i antalet civila dödsoffer. Och långt borta från mediernas strålkastarljus fortsätter våldet att ta liv och slå sönder människors liv i Centralafrikanska Republiken, i Somalia och i Burmas djungler.

Vi lever i en orolig tid, en tid som ställer höga krav på ett Sverige som vill vara en röst för fred, frihet och demokrati. Men för alltför många svenska politiker verkar lösningen på dessa enorma utmaningar vara en utredning om Natomedlemskap eller krav på att vi ska sätta tak för vår solidaritet.

För Vänsterpartiet är svaret ett annat. I en tid av våld, förtryck och folkrättsbrott ökar kraven på Sverige att föra en politik för fred, nedrustning och konfliktförebyggande insatser. När andra bygger murar och kräver upprustning behöver vi visa att det går att bygga fred och att göra det med fredliga medel.

Ska vi vända utvecklingen måste respekten för de mänskliga rättigheterna och folkrätten återupprättas. Dagens våld är på många sätt sprunget ur en kultur av global straffrihet. Efter fyra år av blodigt inbördeskrig sitter Bashar al-Asad tryggt i sitt palats, politiska ljusår från någon krigsförbrytartribunal. Kinas ledning vet att de kan slå ned kraven på reformer i Hong Kong utan att man i EU eller USA kommer att lyfta ett finger. I Sydsudan fortsätter våldet därför att världssamfundet är fullt upptaget av helt andra konflikter.

Samtidigt ser vi i vår del av världen tydliga dubbla måttstockar när det gäller mänskliga rättigheter, demokrati och folkrätt. Hur många europeiska politiker utropar egentligen je suis Charlie när Turkiet fängslar ännu en journalist? Hur många världsledare går armkrok längs gatorna för att hedra minnet av de 1 374 transpersoner som har mördats sedan 2008? Och vem höjer kraven på att Marockos folkrättsbrott ska besvaras med sanktioner?

Världen är i dag i akut behov av länder som konsekvent kan stå upp för folkrätten och mänskliga rättigheter, oavsett var, av vem eller med vilka motiv de kränks. Sverige skulle kunna vara ett sådant land, men vi måste i ärlighetens namn säga att vi har en bit kvar.

Sverige har med rätta och med Vänsterpartiets stöd krävt och drivit på för sanktioner mot Ryssland som ett svar på tydliga ryska

folkrättsbrott. Men vi hade önskat se samma engagemang och samma krav när andra länder på liknande sätt bryter mot folkrätten, för samtidigt som Israel fortsätter med sina folkrättsbrott på de ockuperade områdena skickar regeringen en statssekreterare på innovationsstudieresa.

Och vad har Egypten, Thailand och Förenade Arabemiraten gemensamt förutom politiska fångar, diktatur och förtryck? Jo, att alla tre länderna finns med som särskilt prioriterade i regeringens nya exportstrategi. Är detta en utrikespolitik för "frihet, fred och mänskliga rättigheter"?

Men, herr talman, ingenstans blir Sveriges dubbla måttstockar så tydliga som när det gäller relationerna till Saudiarabien.

Den 23 januari begravdes en av vår tids värsta diktatorer, kung Abdullah. På plats fanns Mikael Damberg. Varför skickar regeringen sin handelsminister till en diktators kondoleansceremoni? Hur bidrog detta till en feministisk utrikespolitik?

Den 7 februari lanserade regeringen sin nya exportstrategi. Bland de 26 länder som särskilt skulle prioriteras återfanns igen Saudiarabien. Regeringen sa att handeln skulle "promota mänskliga rättigheter". Så brukar ju retoriken låta från företag som vill motivera mer ljusskygga affärer. Men sedan när blev detta Socialdemokraternas och Miljöpartiets argumentation? Och hur ska handelsdelegationer till Riyadh förhindra att ytterligare bloggare piskas?

Under de senaste åren har vi dessutom sett hur den saudiska diktaturen varit en av de största köparna av svenska vapen. Men nu finns det en majoritet i riksdagen och den pågående utredningen om vapenexporten för att införa ett förbud mot vapenexport till icke-demokratier. Frågan är: Kommer den rödgröna regeringen att ta denna chans att stoppa vapenexporten till Saudiarabien?

Men samtidigt som Stefan Löfven står i denna kammare och svajar vid frågor om huruvida Saudiarabien är en diktatur ser vi att Tyskland fryser sin vapenexport till Saudiarabien. Är det inte lite genant att tyska kristdemokrater är tydligare än en svensk feministisk regering?

Herr talman! Den 15 maj löper det militära samförståndsavtalet mellan Saudiarabien och Sverige ut. Att Göran Persson ingick det här avtalet var illa. Att de fyra borgerliga partierna förlängde det militära samarbetet var än värre. Men att vi i dag har en så kallad feministisk regering i Sverige som faktiskt överväger att i någon form förlänga detta avtal måste jag säga är obegripligt.

Under det gångna decenniet har det militära samarbetsavtalet mellan Sverige och Saudiarabien möjliggjort för Sverige att exportera system för radarövervakning, signalspaning och stridsledning. Samtidigt har kränkningarna av de mänskliga rättigheterna i Saudiarabien blivit fler och värre. Regimen har aktivt bidragit till den islamiska statens framväxt och har vid flera tillfällen militärt intervenerat i sina grannländer för att slå ned krav på demokrati.

Den svenska ambassaden i Riyadh skriver så här på sin hemsida: "Varumärket Sverige är starkt i Saudiarabien." Jag tror att det är mycket tveksamt om speciellt många saudiska kvinnor eller saudiska demokratiaktivister skulle skriva under på det.

En svensk utrikespolitik för jämställdhet, fred och demokrati måste bestå av någonting mer än retorik och presskonferenser med filmstjärnor. Ska regeringen med trovärdighet kunna föra en feministisk utrikespolitik i någon del av världen är det nu hög tid att

man lägger om sin politik mot Saudiarabien, sätter stopp för vapenexporten och avslutar det militära samarbetsavtalet.

Herr talman! Vårt land är ett litet land i norra Europas utkanter. Men det är min övertygelse att vårt land kan göra skillnad. Det har vi visat gång på gång genom vår historia. Vi visade det genom solidariteten med Latinamerika under juntornas mörka decennier. Vi visade det när vi stod upp mot apartheid och kolonialism i södra Afrika. Vi visade det under USA:s krig i Vietnam.

Det saknas inte möjligheter för Sverige att vara det landet. Det har faktiskt regeringen själv visat genom sitt erkännande av Palestina. Men jag hoppas att detta inte bara blir en parentes, ett ensamt exempel på ett Sverige som modigt vågar gå vidare. Jag hoppas att regeringen fortsätter att våga omsätta retoriken om demokrati, jämlikhet och solidaritet i praktisk politik och handling.

anf.76 Julia Kronlid (SD):

Herr talman! Hans Linde från Vänsterpartiet talar om den humanitära katastrof som pågår och det stora antalet flyktingar som behövt fly undan bland annat Isis brutalitet och våld och även andra stora katastrofer runt om i världen. Över 50 miljoner människor är på flykt ute i världen. Vad har då Hans Linde gjort för att hjälpa denna stora mängd flyktingar som är i stort behov av hjälp, förutom att stå för den ansvarslösa invandringspolitik som har pågått länge i Sverige? Vad har Hans Linde gjort för att det ska bli ökade resurser till de mest utsatta flyktingarna på plats i krisens närområde? Det råder akuta behov. Spädbarn fryser ihjäl. Barn kan inte gå i skolan och får inte äta sig mätta. Vad har Hans Linde gjort för att försöka förbättra biståndspolitiken? Jag har inte sett ett enda förslag i Vänsterpartiets budget om att öka insatserna för internationell flyktinghjälp.

Vi har hört vad Hans Linde tycker om Saudiarabien. Han verkar tycka att hela ansvaret ligger på Saudiarabien och att allt är deras fel. Men det kanske finns lite mer saker att ta tag i än avtalet med Saudiarabien. Vad har Hans Linde till exempel tänkt göra för att förhindra att människor reser från Sverige för att delta i kriget i Syrien och Irak? Tänker Hans Linde kanske ställa upp på vissa andra uttalanden om att de som hoppar av IS ska få skattefinansierat stöd när de kommer hem? Eller tänker Hans Linde bidra till att detta ska ge konsekvenser i Sverige? Vad har Hans Linde för konkreta förslag för att förhindra att människor reser och mördar barn i Irak?

anf.77 Hans Linde (V):

Herr talman! Vad jag personligen gjort konkret har varit att jag tillsammans med Vänsterpartiets riksdagsgrupp dragit igång en insamling. Vi har själva gett pengar till att stötta de flyktingar som flyr undan den islamiska statens våld. Vi har haft en riksdagsledamot som jag är stolt över och som åkte ned efter jul- och nyårshelgerna till gränsområdet mellan Turkiet och Syrien för att på plats dela ut humanitär hjälp. Jag betvivlar att Julia Kronlid gjorde detsamma under sin jul- och nyårshelg.

För oss är det självklart att det är oacceptabelt att vi har svenska medborgare och svenskar som slåss för islamiska staten i detta läge. För detta behöver vi göra flera saker. Det viktigaste är såklart att börja hemma, jobba förebyggande och förhindra att människor reser. Då behöver vi ett bättre samarbete mellan myndigheter, religiösa samfund och föreningar. Vi behöver sätta press på Turkiet att stänga sin gräns. Turkiet är i dag ett transitland för de kombattanter som reser från EU till Syrien och Irak.

Men sedan är det också självklart att de som kommer hem till Sverige och har begått brott ska kunna ställas inför rätta och dömas för dessa.

Vi har i dag i Sverige en glasklar lagstiftning som förbjuder terrorbrott och krigsförbrytelser. För mig är det alldeles uppenbart att islamiska staten bryter mot dessa lagar. Det är självklart för oss att nu stå upp för att Åklagarmyndigheten i Sverige ska ha resurser och kompetens att kunna lagföra dem som återvänder till Sverige.

Julia Kronlid pratar annars gärna om UNHCR. Jag hoppas att Julia Kronlid lyssnade på UNHCR när de var här i riksdagen tidigare i vinter. De gav ett väldigt tydligt besked. Det var många som frågade om man kan göra som Sverigedemokraterna säger och hjälpa alla på plats. UNHCR svarade: Hur ska vi förmå Turkiet, Jordanien och Libanon att öppna sina gränser om Sverige väljer att stänga sina?

anf.78 Julia Kronlid (SD):

Herr talman! Jag tror faktiskt inte att jag var i Sverige just vid det tillfälle då UNHCR talade här i riksdagen, men under Almedalsveckan lyssnade jag ganska mycket på UNHCR:s seminarium om kvotflyktingar. De var ganska bekymrade över att kvotflyktingsystemet utnyttjas så lite. UNHCR har kapacitet att hjälpa fler människor via kvotflyktingsystemet, men det utnyttjas inte till fullo. Sverige har faktiskt inte ens tagit emot den kvot som vårt land hade kunnat ta emot. Detta har vi kritiserat. Det är många länder i Europa som enligt mig tar emot en alldeles för liten kvot. Naturligtvis håller jag med UNHCR om att vi måste kunna hjälpa på två vägar. UNHCR gör ett väldigt bra arbete för att hjälpa människor att få vidarebosättning via kvotflyktingsystemet. Men det är en väldigt liten del av den invandringspolitik som Hans Linde förespråkar.

Jag skulle också vilja fråga Hans Linde, som vill stå upp för jämlikhet och jämställdhet, vad han har att säga om den oroande radikaliseringen av islamismen, som kränker kvinnors rättigheter i Sverige.

anf.79 Hans Linde (V):

Herr talman! Att lyssna på Julia Kronlid är lite som att lyssna på en varg som försöker övertyga oss om att hen är vegetarian. Du står här och talar om din humanism och hur mycket du står upp för flyktingar, Julia Kronlid. Men sedan kan vi titta på er konkreta politik. Ni vill inte ta emot några kvotflyktingar. Ni vill stänga Sveriges gränser för flyktingar från Syrien. Ni vill inte ha mer bistånd. Ni är det parti som går längst med att skära ned på svenskt bistånd. Ni vill minska biståndet i år med 10 miljarder kronor. Tror du inte att det hade drabbat människor i Turkiet, Libanon, Syrien eller Jordanien?

Julia Kronlid oroas över att det finns de i vårt land som i religionens namn försöker förtrycka kvinnor. Det är självklart för mig som feminist att stå upp mot varje exempel på att människor vill inskränka kvinnors rättigheter. Därför är jag också en så tydlig motståndare till Sverigedemokraterna. I denna kammare finns det inget parti som så konsekvent motsätter sig kvinnors rättigheter och vill inskränka kvinnors rätt till sin egen kropp som just Sverigedemokraterna. Ni är det enskilt största hotet mot jämställdheten i det här landet.

(Applåder)

anf.80 Sofia Damm (KD):

Herr talman! Sverige har erkänt Palestina som stat. Som en följd av detta besökte i går Abbas Stockholm. Jag vet att detta är någonting som Vänsterpartiet och Hans Linde ivrigt har påhejat regeringen att göra.

Väldigt ofta poängterar Hans Linde hur viktigt det är att vi som betonar att Israel har en rätt att försvara sig mot Hamas som styr på Gaza och vill utplåna staten Israel också står upp och kritiserar Israels

politik, exempelvis gällande bosättningspolitiken, vilket vi också gör. Men det är väldigt ovanligt att man hör att Vänsterpartiet och Hans Linde står upp och ställer krav på Palestina och högljutt protesterar mot det man anser vara fel.

Herr talman! I Hans Lindes anförande nämner han hur fel det var av en politisk tjänsteman eller statssekreterare att åka till en konferens i Israel. Det blir lite ensidigt. Ett kravlöst erkännande får inte följas av ett kravlöst stöd. Vi hörde i går på presskonferensen hur det finansiella stödet till Palestina nu har markant höjts. Jag vill därför fråga Hans Linde vilken inriktning på biståndet som Hans Linde vill se och vilka krav som nu kommer att ställas om ni får påverka.

anf.81 Hans Linde (V):

Herr talman! Att jag kritiserat en svensk statssekreterare på innovationsstudieresa till Israel är inte speciellt ensidigt. Det fanns inget motsvarande att kritisera på den palestinska sidan. När det gäller relationerna till Israel och Palestina väljer vi trots att Israel är ockupationsmakt i det här fallet att särbehandla Israel.

Sverige har under decennier erkänt staten Israel. Men det är först nu som vi tack och lov till slut som 135:e land har erkänt Palestina. Vi har oerhört förmånliga handelsavtal med staten Israel som gör det möjligt för Israel att exportera sina varor. Något motsvarande för det palestinska folket finns inte.

Uppenbarligen är detta ett exempel på att vi ibland har lite dubbla måttstockar när det gäller folkrätt och mänskliga rättigheter. Trots Israels folkrättsbrott och brott mot de mänskliga rättigheterna har Israel många gånger en särställning i Sveriges och EU:s utrikespolitik.

Vi vill vara tydliga. Jag talade i mitt anförande om vikten av att vara konsekvent när det gäller folkrätten. Det gäller så klart också palestinierna. Folkrätten omfattar också dem. Jag har själv suttit ned med företrädare för Hamas och varit glasklar om det oacceptabla i deras våld mot till exempel civila och hur man bryter mot folkrätten genom sin raketbeskjutning in i staten Israel. För oss är det självklart.

Vi samarbetar i Palestina i dag med den sekulära palestinska vänstern. Det är grupper som står upp både för demokrati och för sekulär lagstiftning i de palestinska områdena. De drabbas i dag oerhört hårt av Hamas övervåld men är också i tydlig opposition mot Mahmoud Abbas regering som på många sätt har visat sig vara en korrupt regering som inte riktigt har kunnat leverera när det kommer till nödvändiga demokratiska reformer i det palestinska samhället.

anf.82 Sofia Damm (KD):

Herr talman! Tack så mycket, Hans Linde. Jag sitter gärna ned vid tillfälle för att få reda på mer om ditt möte med Hamas.

Statsministern sade i går på presskonferensen att man vill ha demokrati och mänskliga rättigheter i Palestina. Ja, det vill vi alla. Orden förpliktigar. I utrikesdeklarationen står, som Vänsterpartiet gång på gång betonar, att Sverige ska försvara människors rätt att bilda och tillhöra fackföreningar.

Men inte någonstans dessa dagar, och inte tidigare när vi har debatterat här i kammaren, hör jag Vänsterpartiet kritisera den palestinska myndigheten som har fängslat ledningen för fackförbund som Abbas också har förklarat för olagliga.

Jag skulle gärna vilja ha Hans Lindes kommentar om detta. Hur kan man följa upp de högtidliga utfästelserna om att vi ska försvara och

människors rätt att exempelvis bilda och tillhöra fackföreningar och stå upp för mänskliga rättigheter?

anf.83 Hans Linde (V):

Herr talman! Vänsterpartiet har nog tydligare än något parti i den här kammaren lyft fram vikten av att vi står upp för fackliga rättigheter i svensk utrikespolitik. Tyvärr är listan så pass lång över fackliga aktivister runt om i världen som fängslas, mördas och förföljs att det inte går att ta ett riksdagsinitiativ varje gång det sker. Då tror jag att man på Utrikesdepartementet inte hade gjort så mycket annat än att besvara mina skriftliga frågor, och jag tror att jag redan sysselsätter dem ganska mycket.

Självklart står vi upp mot kränkningar av fackliga rättigheter även på de palestinska områdena. Men vi måste också komma ihåg att även om vi ska vara glasklara när det gäller mänskliga rättigheter och folkrätt att det också gäller palestinier måste vi ändå se att grunden till konflikten är Israels ockupation av de ockuperade områdena på Västbanken, Gazaremsan och östra Jerusalem. Utan att vi får ett fritt Palestina kommer vi inte att kunna lösa problemen. En förutsättning för fred och demokrati i både Israel och Palestina är att Israels ockupation hävs.

anf.84 Maria Weimer (FP):

Herr talman! Årets utrikespolitiska debatt i riksdagen är unik. Det är första gången på mycket länge som vi lyssnar till en utrikesdeklaration under tiden som det pågår ett krig i Europa.

För knappt ett år sedan rullade ryska stridsvagnar in på Krims gator. En landgräns i Europa ritades om med våld. Vi står inför ett drastiskt försämrat säkerhetsläge. Den förändrade situationen manar till stort allvar och måste få långtgående konsekvenser för inriktningen på svensk och europeisk utrikespolitik.

Under samma period har vi sett hur den internationella terrorismen vuxit sig starkare och visat sitt fasanfulla ansikte i länder som Syrien och Irak i form av Islamiska staten men också mycket nära oss i Paris genom det fruktansvärda attentatet mot Charlie Hebdo.

Rysslands aggression och den ökande terrorismen utgör allvarliga hot mot vår säkerhet men också mot våra värderingar om demokrati och mänskliga fri- och rättigheter.

Särskilt utsatt är yttrandefriheten, den frihet som så många människor kämpat för genom århundradena, och gett sina liv för att försvara. Den amerikanska politikern och filosofen Benjamin Franklin sa att den som vill störta en fri nation måste börja med att begränsa friheten att yttra sig.

Det är precis det som hände i Paris när fundamentalister ville skrämma oss till tystnad och som vi beskådar i Ryssland när Putins propagandamaskin förnekar kriget i Ukraina. Yttrandefriheten måste vara vår ledstjärna, utan den begränsas vårt fria samhälle.

Herr talman! Jag vill uppehålla mig en stund i vårt östra närområde och Ukraina. Vi har beskådat hur konflikten i de östra delarna av landet förvärrats och hur Ryssland trots hårda sanktioner från EU fortsätter att stödja separatisterna. Bombningen av staden Mariupol var ytterligare ett tecken på att Putin inte skyr några medel för att destabilisera Ukraina. Folkpartiet anser att det är dags för Sverige att ta ett nytt steg i vår hjälp för Ukraina och bidra med militärt stöd till den ukrainska försvarsmakten som förtvivlat kämpar mot en övermäktig fiende.

Herr talman! Ensam är inte stark. För att försvara våra värderingar behöver vi samarbeta med likasinnade. Världens demokratier behöver varandra.

Folkpartiet tror starkt på EU:s gemensamma utrikespolitik. I EU kan 28 länder tala med en röst. Det som är unikt med EU jämfört med FN eller OSSE är att vi delar samma värderingar. Tron på vikten av demokrati och mänskliga rättigheter utgör grundvalarna i det europeiska samarbetet och är det kitt som håller EU samman. Sverige ska vara en del av EU:s kärna.

Förenta nationerna är den enda organisation som på global nivå verkar för fred och säkerhet. Även om många FN-medlemmar inte delar våra värderingar behöver vi en världsomfattande arena för konfliktlösning och dialog. Därför är Sveriges kandidatur till FN:s säkerhetsråd viktig.

Herr talman! Svensk säkerhetspolitik har varit blind. Vi har agerat lite som i sagan om kejsarens nya kläder. Vi pratar om alliansfrihet och självständighet men utan att inse att kejsaren är naken. Sverige saknar förmågan att uthålligt försvara sina gränser. Folkpartiet har i många år förespråkat ökade försvarsanslag och ett svenskt Natomedlemskap. Numera ställer sig en majoritet av den svenska befolkningen bakom de kraven.

Regeringen måste sluta upp med sin strutspolitik. Det är dags att dra huvudet upp ur sanden och se sig omkring. Det duger inte att klamra sig fast vid en neutralitetspolitik som formulerades på 40-talet. Det är att vara både tondöv och verklighetsfrånvänd. Ett Natomedlemskap skulle stärka vår försvarsförmåga och därmed också Sveriges säkerhet.

Herr talman! Vår svenska och europeiska utrikespolitik ska användas för att stärka våra värderingar om demokrati och mänskliga rättigheter - inte för att försvaga dem.

Vad säger regeringen till den fängslade bloggaren Raif Badawi när han får 50 nya piskrapp varje fredag utanför moskén i Jeddah - att vi gärna bidrar till Saudiarabiens säkerhet genom att sälja några fler pansarrobotar?

Vad säger Margot Wallström till alla de kvinnor vars rättigheter förnekas i Saudiarabien - kvinnor som inte tillåts köra bil, som står under manligt förmyndarskap i hela sitt liv och som inte får röra sig fritt i det offentliga rummet? Hur rimmar det här med en feministisk utrikespolitik?

Folkpartiet vill avsluta det militära samarbetsavtalet med Saudiarabien. Vår signal till världens förtryckare måste vara glasklar: Inga vapen till diktaturer!

Herr talman! Få konflikter har upprört så mycket det senaste året som kriget i Syrien och Irak och Islamiska statens grymheter. Det råder inget tvivel om att Isis måste bekämpas med militära medel. Folkpartiet krävde som enda parti att Sverige skulle ge militärt stöd till kurdiska grupper som bekämpar Isis. Regeringen har nu utlovat ett sådant stöd, men vi har inte sett några konkreta beslut än. Civilbefolkningen i Syrien och Irak har inte tid att ge regeringen betänketid.

Hösten 2014 handlade om att befria Kobane, och staden måste nu byggas upp igen. Men det räcker inte att upprätthålla frontlinjerna mot Isis. 2015 kommer att handla om städerna Mosul och Raqqa, som måste befrias.

Sverige bör bidra till kampen om Mosul med politiska, ekonomiska och militära medel. Det är först när Mosul befriats som civilbefolkningen, som assyrier, syrianer araber, turkmener och

yezidiekurder, kan återvända och kyrkklockorna i staden åter kan ringa som de gjort i över tusen år.

Herr talman! Organisationen Freedom House presenterade nyligen sin rapport om graden av frihet i världen. Av de undersökta 195 länderna klassas 51 länder som icke fria. Folkpartiet anser att Sverige måste öka sitt stöd till demokratiaktivister och rättighetskämpar i diktaturer. De kämpar för värderingar som vi själva tar för självklara. Vi måste våga mer.

Herr talman! Om några veckor ska EU återuppta förhandlingarna med Kuba om ett nytt samarbetsavtal. Efter den historiska öppningen mellan USA och Kuba finns en del höga förväntningar på en förändring. Men de förväntningarna delas inte längre av Iván Hernández Carrillo. Iván är fackligt aktiv på Kuba och kämpar för arbetstagarnas rättigheter. I fredags blev Iván arresterad. Han hotades och förödmjukades under ett dygn innan han släpptes fri igen. Kunde det inte räcka med att Iván redan har tillbringat åtta år som politisk fånge i Kubas fängelser och nästan strök med på kuppen?

Folkpartiet anser att Sverige bör driva på för att mänskliga rättigheter ska vara ett tydligt krav i förhandlingarna med Kuba om ett nytt EU-avtal. FN:s konvention om politiska rättigheter bör ratificeras och implementeras.

Kuba är bara ett av många exempel på auktoritära stater vars ledare vägrar att släppa ifrån sig makten. Vi ser mönstret även i Vitryssland, Nordkorea, Eritrea och Venezuela. Det har bland andra Dawit Isaak får erfara.

Demokratin behöver förändringsaktörer som vågar kämpa för den. Yttrandefriheten behöver sina försvarare. Vi behöver människor som Raif Badawi, Iván Hernández Carrillo och Dawit Isaak. Utan dessa kämpar går friheten förlorad.

anf.85 Utrikesminister Margot Wallström (S):

Herr talman! Jag lovar att hålla mig till reglerna. Jag vill än en gång påpeka hur det ser ut med den feministiska utrikespolitiken och även svara på den fråga från Kerstin Lundgren som jag inte hann besvara förut. Jag tycker att det är oförskämt att påstå att det är röstfiske när statsministern åker till Afrikanska unionen och träffar företrädare för afrikanska länder. Jag hade fel; fem av de företrädare som deltog var kvinnliga stats- och regeringschefer. Det är inte fler kvinnliga stats- och regeringschefer i EU. Det är ungefär samma kombination - 5 av 28 stats- och regeringschefer .

(FÖRSTE VICE TALMANNEN: Utrikesministern! Repliken har begärts på Maria Weimers anförande.)

Ja, och därför ska jag fortsätta med att säga att det är viktigt att påpeka att vi inte är ensamma. Vi är långt ifrån ensamma. Vi har inlett ett samarbete med flera, inklusive Nato. Jag tycker att det är felaktigt att påstå detta. Snacka om att stoppa huvudet i sanden när man inte vill inse att vi dels fortsätter just med de samarbeten som redan är inledda, dels ständigt söker nya arenor för samarbetet. Vi är en fullödig och aktiv medlem i EU-kretsen, och det står på intet sätt i konflikt med att vi också engagerar oss på den globala nivån. Det blir en märklig verklighetsbeskrivning som ni har inklusive den debattartikel som ni har producerat.

anf.86 Maria Weimer (FP):

Herr talman! Jo, jag anser nog att regeringen stoppar huvudet i sanden. I ett läge där vi för första gången på mycket länge har krig i Europa, i

ett läge där svenskt territorium kränks gång på gång, både i luftrummet och bara några hundra meter ifrån oss här i Stockholms skärgård, formulerar man i regeringsförklaringen en säkerhetspolitisk doktrin som är från 80-talet. Den tar inte alls hänsyn till den nya säkerhetspolitiska situationen, och den beskriver alliansfriheten som en aktuell doktrin för Sverige.

Bara några veckor efter detta får vi en presentation av en utredning av Tomas Bertelman där han på ett tydligt och intelligent sätt går igenom svenska säkerhetspolitiska samarbeten och tydligt pekar på att Natomedlemskap skulle kunna vara en intressant option för Sverige. Vad gör regeringen då? Man gör ingenting. Man stoppar utredningen i papperskorgen och vill inte ens tala om den.

Det är det som jag menar med att man stoppar huvudet i sanden. Man verkar inte vilja titta sig omkring och se den verklighet som vi har runt omkring oss. Om man gör det och om man tar utredningen på allvar skulle man också kunna gå med på en förutsättningslös parlamentarisk utredning om svenskt Natomedlemskap.

(Applåder)

anf.87 Utrikesminister Margot Wallström (S):

Herr talman! Problemet är att ni har ett enda svar på alla dessa säkerhetspolitiska utmaningar, och det är Nato. Och inte ens det; ni står inte för att ni vill ha ett medlemskap utan ni talar om en utredning om Nato.

Det är ert svar, medan vi under tiden ser till att fördjupa samarbetet med Finland, ser till att arbeta med våra baltiska grannar och ser till att fortsätta att vara aktiva i EU-kretsen. Precis som vi gjorde häromveckan ser vi till att inleda samarbetet inom Enhanced Opportunities Programme med Nato. Vi arbetar aktivt i denna stund för att se till att hitta lösningar.

Svaret på alla säkerhetspolitiska utmaningar är inte Nato. Men vi samarbetar med Nato, och det kommer vi att fortsätta med. Vår utrikespolitik har genom årtionden anpassats och fortsätter att anpassas till den situation som vi har. Vi står starka, och vi svajar inte när det gäller säkerhetspolitiken. (Applåder)

anf.88 Maria Weimer (FP):

Herr talman! Från Folkpartiets sida råder det inget tvivel om att vi står upp för tydligheten och behovet av ett svenskt Natomedlemskap. Vad andra alliansparti får de själva stå för.

Samarbete med Finland och andra nordiska länder är bra, men det är ett fikonlöv för att slippa Natodebatten. Man säger att detta samarbete bara ska gälla i fredstid och inte i krigstid. ÖB har i tydliga ordalag förklarat att Sverige kan försvaras i en vecka på en plats, och sedan måste hjälpen komma. Man undrar vilken hjälp som ska komma när Finland inte ens kan komma till vår hjälp därför att vårt samarbete bara sker i fredstid.

Jag ska göra en kommentar till den artikel som vi skrev. Poängen med den är att vi ser ett minskat intresse för EU-frågorna, och inte att det är något problem med FN-engagemanget. Det finns ingen EU-minister i regeringen, och det är oklara ståndpunkter i EU-nämnden. På ett extrainsatt utrikesministermöte i förra veckan fanns ingen representant för regeringen, utan ambassadören företrädde Sverige. Vi ser att skrivningarna om EU handlar om Sveriges röst och inte längre om Europas gemensamma röst. Det oroar oss.

anf.89 Julia Kronlid (SD):

Herr talman! Jag kan hålla med Maria Weimer om en sak; vi tycker också att regeringen stoppar huvudet i sanden. Men det gäller en annan fråga. Det är en fråga som jag har lyft fram flera gånger i debatten: vikten av att stoppa att stoppa att människor reser för att delta i terrorkrig och utför fruktansvärda dåd i Isis namn.

Vi välkomnar att Folkpartiets partiledare Jan Björklund har anammat vårt förslag om att det ska kunna utgöra grund för utvisning om man deltar i sådan här terrorverksamhet och begår så allvarliga brott.

Jag undrar när vi kan se ett sådant förslag på bordet här i riksdagen, så att vi kan få igenom ett sådant beslut. Eller är det här bara ett litet utspel i tidningen? Jag vill gärna höra Maria Weimers åsikt om partiledarens förslag.

anf.90 Maria Weimer (FP):

Herr talman! Julia Kronlid väntar på ett förslag från Folkpartiet. Nu sitter vi tyvärr inte i regering så någon proposition kan vi inte lägga fram.

När det gäller att bekämpa Isis och de som deltar i terrororganisationer är Folkpartiets politik väldigt tydlig. Vi säger bland annat att de straff för grova terrorbrott som finns i dag och som är från fyra år till livstid ska användas. Den lagstiftningen ska vi använda. Vi säger också att de som inte är svenska medborgare ska kunna utvisas från Sverige om de deltar i sådan terrorverksamhet.

Vi säger dock även att vi måste arbeta förebyggande. De här människorna måste upptäckas i tid, innan de åker ned till sådana områden. Då måste man kriminalisera förberedelse för sådan verksamhet. Jag tror också att man ska fundera på strängare straff för rekrytering och utbildning. Vi måste alltså jobba förebyggande här i Sverige men också vara tydliga med vad som gäller för dem som åker ned och kämpar för Isis.

Folkpartiet har dessutom en politik för hur Isis ska bekämpas på plats. Vi var det enda partiet som krävde att Sverige skulle skicka militärt stöd för att bekämpa Isis i Syrien och Irak. Vi tror att man måste bekämpa Isis med militära medel. Endast med militära medel kommer det att gå att befria Mosul och ar-Raqqa.

Här saknar Sverigedemokraterna en politik. De är nöjda med det humanitära stöd som man ger och vill inte göra något mer.

anf.91 Julia Kronlid (SD):

Herr talman! Det som jag vill veta är om Folkpartiet tänker komma med ett förslag i egenskap av opposition, i form av en motion, om att deltagande i terrorism ska kunna leda till utvisning. Det har Sverigedemokraterna gjort många gånger, och det har Folkpartiet röstat ned. Nu undrar jag om vi skulle kunna komma överens i frågan.

Jag tycker också att det är på sin plats att Folkpartiet är medvetna om att vi nu har en regering som styr i minoritet. Oppositionen har alltså all möjlighet att driva igenom att sådant förslag. Eller är decemberöverenskommelsen kanske överordnad att få igenom de förslag som partiledaren har kommit med?

När det gäller åtgärder på plats avvaktar vi hur regeringens förslag på utbildningsinsatser för kurder ska se ut. Vi väntar på konkreta förslag. Dem har vi inte sett ännu. Vi har också föreslagit en skyddszon för minoriteter och långsiktigt självstyre för kristna minoriteter i Irak. Jag är väldigt intresserad av att höra hur Folkpartiet ser på det.

anf.92 Maria Weimer (FP):

Herr talman! Jag trodde att jag var tydlig med hur vi ser på åtgärder. Vi har en lång lista på åtgärder som vi vill vidta just för att motverka deltagande i Isis kamp.

När det gäller utvisning är vårt förslag att man ska kunna pröva en utvisning för dem som inte är svenska medborgare, om man vet att personerna har deltagit i Isis terrorbrott.

Folkpartiet har länge varit förespråkare för att skydda de minoriteter som finns i regionen. Ett led i det är att Mosul måste befrias. Den kristna befolkningen har i stor utsträckning varit tvungen att fly från Mosul. Om vi tar ett krafttag och är beredda att ge militärt stöd till regionen kommer Mosul också att kunna befrias, och de kristna grupperna kan återvända.

anf.93 Valter Mutt (MP):

Herr talman! Det ligger i sakens natur att vi en sådan här dag fokuserar på skillnaderna här i kammaren. Men samtidigt förtjänar det att påpekas att det också finns betydande värdegemenskap mellan flertalet partiet när det gäller att stå upp för mänskliga rättigheter och folkrätt. Folkrätt går före nävrätt. Det framkommer tydligt när vi diskuterar Rysslands agerande i Ukraina, som vi helt enigt fördömer.

Jag tänkte stanna en stund vid Rysslandspolitik och vad man kan tänka sig lite mer långsiktigt. Hur kan man komplettera dagens sanktionspolitik med att på något sätt försöka bevara och helst utöka kontakten med det stora ryska samhället? Det är viktigt att inte reducera Europas största land till Putinregimen. Man ska över huvud taget aldrig sätta likhetstecken mellan ett samhälle och en stat.

På det området tror jag att vi skulle kunna nå betydande enighet över partigränserna. Det skulle vara intressant att höra Folkpartiets Maria Weimer säga några ord om deras tankar kring hur vi i denna dystra stund kan fortsätta med mellanfolkliga kontakter med det stora ryska samhället.

anf.94 Maria Weimer (FP):

Herr talman! Jag ska komma till Folkpartiets förslag när det gäller att bredda kontakterna med Ryssland. Men det viktigaste i nuläget är att markera mot den negativa utveckling som vi ser i Ryssland. Utrikesdeklarationen saknar tydliga markeringar mot det som händer i Ryssland. Vi ser skrivningar om hur Ryssland agerar i Ukraina. Men det står ingenting om de kränkningar av mänskliga rättigheter som sker i Ryssland, ingenting om den auktoritära riktning som det politiska systemet har i Ryssland, ingenting om statlig kontroll av medierna eller om de trakasserier av oliktänkande som vi ser. Det finns förslag om att homosexuella inte ens ska få köra bil.

Valter Mutt, som nu ingår i regeringen, kanske kan svara på varför sådana skrivningar inte finns när det gäller just Ryssland. De saknas för övrigt också när det gäller Kina, Nordkorea och andra diktaturer.

Till att börja med måste man vara tydlig med att namnge de skurkar som finns och tydligt markera mot de MR-brott som begås av den ryska regeringen och regimen. Sedan ska vi givetvis arbeta med att utöka kontakterna. Som jag nämnde i mitt tal förespråkar Folkpartiet ökat demokratistöd till dem som arbetar för mänskliga rättigheter, yttrandefrihet, för det självständiga civila samhället och för hbtq-organisationer i Ryssland. Det stödet skulle vi vilja öka - det gäller även Ryssland - för att kunna stötta de positiva krafter som jobbar för en förändring. Men då får vi inte heller vara rädda för att markera mot de övergrepp som regimen står för.

anf.95 Valter Mutt (MP):

Herr talman! Då var det synd att ni halverade demokratistödet till Ryssland när Folkpartiet satt i regeringen, Maria Weimer.

Självfallet har vi en tydlig fördömande linje mot Putinadministrationens brott mot mänskliga rättigheter.

Jag tyckte dock att svaret blev väldigt tunt. Frågan var hur ni ser på utökade möjligheter. Själv träffar jag ganska ofta företrädare för Jabloko, det ryska liberala partiet, som också samarbetar med gröna grupper.

Det har kommit en intressant färsk rapport av Lars Ingelstam och Anders Mellbourn om hur vi ska kunna ha studentutbyte, forskarutbyte, utbyte mellan civilsamhällen och kanske kommunal partnerskap. Jag tror faktiskt att det är viktigt att i denna dystra tid ha den sortens utbyten. Det är också en del av säkerhetspolitiken. Säkerhetspolitik kan aldrig bara ha militära svar. Det är viktigt.

anf.96 Maria Weimer (FP):

Herr talman! Om Valter Mutt tycker att mitt svar är tunt lyssnade han kanske inte riktigt på mitt tal. Jag tror att jag var den enda av talarna som verkligen lyfte fram demokratistöd och stöd till förändringsaktörer och människor som vågar riskera sina liv och modigt jobba för mänskliga rättigheter i regimer där det är förenat med livsfara, vilket det är i Ryssland.

Jag tror att Valter Mutt slår på fel person. Vi har nämligen precis samma linje när det gäller att öka demokratistödet och att stärka det civila samhället.

Till det hör dock även ett tydligt fördömande. Här har jag fortfarande inte fått svar på frågan varför det inte finns en enda mening i utrikesdeklarationen som kritiserar grova MR-brott i Ryssland.

anf.97 Sofia Damm (KD):

Herr talman! Under den gångna helgen har säkerhetskonferensen i München ägt rum. Inledningsvis betonades att det säkerhetspolitiska läget inte har varit så här allvarligt sedan kalla krigets dagar. Allvaret och komplexiteten i situationen manifesterades också av de världsledare som var på plats och de samtal som fördes. Hoten i vår värld är många och allvarliga.

Under konferensen twittrade en deltagare följande: Helt otroligt att ett så litet konferensrum kan rymma två världar.

Inlägget kom när Rysslands utrikesminister talade om att hotet kom från Ukraina, att Ryssland bara agerade för att hjälpa ett förtryckt folk från en farlig regim i Kiev - därav annektering av Krim, därav stödet till rebeller i Donetsk. Nog är det två världar.

I dag riktas blickarna mot Minsk i Vitryssland. En sista ansträngning för att nå ett fredsavtal görs. Behoven av ett starkt, enat och kapabelt EU är större än på många år. Att nå en överenskommelse som också implementeras är nu avgörande. Vad händer om vi inte når en lösning?

Herr talman! För oss kristdemokrater är det helt centralt att utrikespolitiken är värdebaserad och står upp för och försvarar människans absoluta värde. Men demokratin och friheten i världen är på tillbakagång. För åttonde året i rad minskar friheten i världen, enligt organisationen Freedom House.

Antalet demokratier blir färre och existerande demokratier misshandlas av ledare som krampaktigt håller sig kvar vid makten. Medborgerliga fri- och rättigheter kränks.

Sverige och EU måste med kraft stå upp för ett starkt stöd till demokratiinsatser i diktaturer och i nya demokratier världen över. Om inte respekten för demokrati och mänskliga rättigheter får vara ledstjärna går vi vilse i en våldets och diktaturens labyrint.

Herr talman! För Kristdemokraterna är religions- och övertygelsefriheten grundläggande rättigheter i varje samhälle. Inskränkningar av denna frihet måste uppmärksammas och fördömas.

Sverige har som få länder tagit emot människor som har flytt från Mellanöstern bara för att de är kristna. 34 kilometer från oss ligger Södertälje, en stad som har blivit känd världen över som en fristad för denna kristna minoritet som sedan tusentals år har haft sina rötter i länder som Irak, Syrien och Turkiet.

Utifrån denna unika situation, herr talman, och det kritiska läge som denna minoritet lever under i Mellanöstern, så borde utrikesministern ha belyst detta i deklarationen. Men tyvärr nämns inte det religiöst motiverade dödandet, vare sig det gäller kristna, yazidier eller de muslimer som faller offer för Isils framfart. Varför använder inte regeringen begreppet religionsfrihet? Hör det inte hemma i en feministisk utrikespolitik?

Herr talman! Kristdemokraterna vill att religionsfriheten ska bli ett nytt milleniemål.

EU är och ska vara det centrala forumet för svensk utrikes- och säkerhetspolitik. EU:s stora styrka ligger i en utrikespolitik baserad på normer och värderingar. Som världens största ekonomi, världens största handelspart och världens största biståndsgivare har EU möjlighet att påverka utvecklingen i världen genom en rad olika kanaler. När Sverige kör solo på den utrikespolitiska arenan talar vi med en svagare röst, för ensam är inte stark.

EU måste gemensamt stå upp när FN:s säkerhetsråd gång på gång misslyckas med att få ett slut på dödandet i Syrien eller när omvärlden står splittrad kring de grundläggande frågorna om händelseutvecklingen i Ukraina. EU måste gemensamt stå upp när barn dör av hunger och brist på vaccin, när flyktingströmmarna fortsätter att öka och när naturkatastrofer slår till allt hårdare.

Herr talman! I regeringens utrikesdeklaration betonas vikten av att Sverige får en plats i FN:s säkerhetsråd. Vi kristdemokrater instämmer i att FN-samarbetet är en viktig del av svensk utrikespolitik, men låt oss tillstå att FN:s säkerhetsråd gjort oss allt annat än stolta när det gäller exempelvis konflikten i Syrien då FN:s säkerhetsråd har varit helt handlingsförlamat.

Sveriges kandidatur 2017-2018 får, precis som har nämnts här tidigare, inte överskugga allt annat och konsekvensen får inte bli att vi inte kritiskt och högljutt vågar markera när mänskliga rättigheter kränks i länder när vi nu söker stöd.

Herr talman! För Kristdemokraterna är det angeläget att Sverige tar ett ordentligt steg i rätt riktning och inför ett demokratikriterium för export av vapen. Vi fick tillsammans med andra partier i alliansregeringen igenom den utredning som nu arbetar för en skärpt exportkontroll och då särskilt till icke-demokratiska länder.

Samtidigt som utredningen arbetar står nu den rödgröna regeringen inför möjligheten att säga upp det militära samarbetsavtal som Socialdemokraterna ingick med Saudiarabien - ett avtal som syftar till

ett nära och ingående militärt samarbete med en av världens värsta diktaturer. Vår uppmaning till regeringen är tydlig: Ta nu chansen och visa att ni menar allvar med de vackra orden! Visa att människovärdet inte är en papperstiger! Säg upp samarbetsavtalet med Saudiarabien!

Herr talman! EU:s transatlantiska länk, främst samarbetet med USA, är viktigt och måste fördjupas. EU och USA delar en rad gemensamma värderingar och intressen, inte minst rörande demokrati, mänskliga rättigheter och religionsfrihet. USA är också en stark och viktig handelspartner. Frihandelsavtalet TTIP skulle betyda oerhört mycket, men vi behöver också en viktig partner när det gäller frågor om internationell säkerhet. Kristdemokraterna anser inte att Sverige kan ignorera ambassadör Bertelmans slutsatser om att utreda ett svenskt Natomedlemskap.

Herr talman! Sverige har erkänt staten Palestina och i går besökte Abbas Sverige. Regeringen betonar att man via erkännandet vill visa att en tvåstatslösning inte bara är en abstrakt vision. Men Sveriges möjlighet att ha inflytande och en medlarroll har nu i stället blivit en abstrakt vision, för detta bygger på goda relationer med båda parter. En förståelse inleddes under Göran Perssons tid och fortsatte sedan under Alliansen. Med den nuvarande regeringens agerande har vi i stället förpassats till åskådarplats, och det beklagar vi.

Herr talman! I dag ser vi till Minsk med förhoppning i blicken. Senare i år riskerar vi åter att se med sorg på hur presidentvalet i Vitryssland förvandlas till ännu ett skådespel regisserat av Lukasjenko. Skillnaden mellan frihet och förtryck är timmars avstånd från oss. Vi lever i två världar.

anf.98 Julia Kronlid (SD):

Herr talman! Vi hörde i Sofia Damms anförande om vikten av att stå upp för demokrati och mänskliga rättigheter, som vi alla är överens om. Sofia Damm tog även upp Abbas besök i Sverige. Tidigare här i debatten lyfte Sofia Damm fram vikten av att vi också måste kunna ställa krav på palestinska myndigheten om vi ska ge bistånd dit.

Jag måste säga att jag inte vet om jag ska skratta eller gråta när jag hörde det. Det positiva är naturligtvis att det äntligen finns något mer parti i den här riksdagen som faktiskt ser bristerna hos den palestinska myndigheten. Men det sorgliga är ju att Kristdemokraterna gång på gång har röstat ned motioner från sverigedemokrater där vi har lyft fram vilka krav som bör ställas på den palestinska myndigheten.

Jag blir väldigt nyfiken och skulle gärna vilja veta vad Kristdemokraterna egentligen anser om att Sverige ger ett stort bistånd till den palestinska myndigheten samtidigt som det sker utbetalningar och belöningar till dem som har begått terrordåd i Israel och mördat judar.

Kristdemokraterna har också suttit med i en regeringskoalition som har förespråkat bistånd till den palestinska myndigheten, så det här är inget nytt, även om den nya regeringen föreslår ökningar.

Har Kristdemokraterna ändrat sig i den här frågan? Får vi i så fall se något konkret förslag från Kristdemokraterna om att i fortsättningen ställa tydliga krav på den palestinska myndigheten att upphöra med löneutbetalningar till terroristerna, att ta tydligt avstånd från antisemitismen, att ta tag i korruptionen, att respektera de mänskliga rättigheterna för de palestinier som bor i dessa områden?

anf.99 Sofia Damm (KD):

Herr talman! Jag tycker att jag har varit väldigt tydlig i tidigare replikskiften och debatter här i kammaren om hur vi ser på det kravlösa erkännandet av Palestina. Det bör definitivt inte följas av ett kravlöst bistånd.

I min fråga här till Hans Linde var jag också tydlig med att vi som biståndspolitiker måste se till att biståndet går till rätt saker. Där har vi ett ansvar att granska och hela tiden ställa frågor till regeringen och vara en nagel i ögat på den eftersom vi har sett problemet med biståndet till Palestina. Nu ökar det svenska biståndet markant, och då är det väldigt viktigt att vi fortsätter att ta rollen som demokratiskt valda ledamöter i det här parlamentet och ser till att det sker en tydlig granskning av biståndet.

anf.100 Julia Kronlid (SD):

Herr talman! Jag håller med Sofia Damm, men jag har inte hört dessa synpunkter tidigare här i riksdagen.

När en motion från oss behandlades i biståndsbetänkandet lyfte vi fram alla de brister som finns hos den palestinska myndigheten. Det enda svaret från utskottet var då att man inte delade Sverigedemokraternas bild. Kristdemokraterna var med på den skrivningen och kunde helt enkelt inte instämma i att det finns stora brister vid den palestinska myndigheten.

Det gläder mig att Sofia Damm verkar att ha en lite mer vaken syn på situationen vid den palestinska myndigheten. Men jag undrar ändå: Varför har Kristdemokraterna röstat nej på vår motion om tydligare krav på den palestinska myndigheten? Kan vi förvänta oss konkreta förslag och motioner från Kristdemokraterna om att ställa tydligare krav på den palestinska myndigheten så att man upphör med att belöna terrorism?

anf.101 Sofia Damm (KD):

Herr talman! Tack, Julia Kronlid! Att vi inte röstar för en enskild motion om att vi ska ställa specifika krav på ett särskilt land beror på att vi i vår gemensamma alliansmotion tycker att vi är tydliga med att vi ställer krav på alla länder som vi ger bistånd till. Självklart är det ett ansvar vi har att varenda krona av skattemedel ska gå till effektivt bistånd.

Julia Kronlid upplever inte att jag stått upp för att biståndsmedel ska gå till de rätta insatserna, att de inte får hamna i händerna på terrorister och så vidare. Då tror jag att hon får lyssna lite noggrannare framöver.

anf.102 Valter Mutt (MP):

Herr talman! FN:s tidigare generalsekreterare Kofi Annan tog för nu många år sedan ett viktigt initiativ i form av global compact och global reporting initiative. Det handlade om att storföretagen skulle påverkas i riktning mot att inte bara satsa på ekonomisk vinst utan att sociala och ekologiska vinster var lika viktiga. Svagheten var att det byggde på frivillighet.

Sedan dess har mycket vatten flutit under broarna. Inte minst i Sverige har frikyrkornas biståndsorganisation Diakonia varit pådrivande för att få till mer bindande internationella regelverk för den multinationella företagsamheten, och ute i världen har det tagits en del steg åt rätt håll. Såväl den amerikanska kongressen som EU-parlamentet har tagit steg mot land-för-land-rapportering för storföretag. Det går i korthet, något förenklat, ut på att i det land där det multinationella företaget gör vinsterna ska också skatterna betalas. Det är en mycket sund princip.

När det gäller företag i utvinningssektorn kommer ett regelverk på plats som innebär att åtminstone skatteredovisningen ska ske land för land. Men det är bara en liten början. Det som framför allt behövs är att vinstredovisningen sker land för land. Det ska naturligtvis inte enbart gälla utvinningsföretag i gruv- och skogsbranscherna, utan det ska egentligen gälla alla ekonomiska sektorer. Det anser kristna grupper och utredare på många håll i världen, alltså inte bara Diakonia i Sverige. Det gäller också många kristdemokratiska partier i vår omvärld.

Var står ni i dessa frågor, Sofia Damm?

anf.103 Sofia Damm (KD):

Herr talman! Tack, Valter Mutt, för frågan! Det är klart att vi ska ställa höga krav på storföretag och på privata aktörer över huvud taget. En viktig del av politiken för global utveckling är att vi inte ger med ena handen och tar med den andra. När det gäller tydlig vinstredovisning och att undvika skatteflykt, som jag tror att Valter Mutt delvis också är inne på, har vi jobbat mycket med det i Europaparlamentet. Vi är tydliga med att vi vill se en vinstredovisning.

anf.104 Valter Mutt (MP):

Herr talman! Tack för svaret, som gläder mig!

Mycket återstår att göra. Det här är inte, som det ibland framställs, mot företagande, tvärtom. Man står upp för det goda företagandet om man försvårar för det dåliga företagandet. Det tycker jag är en viktig poäng.

Jag ser fram emot fortsatt samarbete i dessa frågor. Det handlar, precis som Sofia Damm säger, om väldigt mycket pengar. Det finns rapporter som talar om sju till tio gånger större kapitalflöden från det globala syd till nord än vad de rika länderna ger i samlat bistånd till utvecklingsländerna. Det är en oerhört viktig fråga, och jag ser fram emot ett konstruktivt samarbete kring den.

Övriga talare

anf.105 Kenneth G Forslund (S):

Herr talman! Den årliga utrikespolitiska debatten i riksdagen är lite av en högtidsdag för alla oss som är engagerade och intresserade av utrikespolitik.

Det är mycket som förenar i svensk utrikespolitik. Det är viktigt att påminna om det. Just debatten som form illustrerar skillnaderna, men det är viktigt att komma ihåg att mycket av svensk utrikespolitik är sådant som vi har en stor, bred, djup och lång enighet kring. Det ska vi värna. Det har vi stor nytta av. Det bidrar både till vårt lands säkerhet och till vårt lands utveckling.

Politik, herr talman, är en helhet. Det är att ta ansvar för och lösa flera olika saker samtidigt, inte lösa en sak åt gången, utan just lösa dem samtidigt. När det kommer till utrikespolitik handlar helheten om hela världen. Då handlar det exempelvis både om att hantera kriser i närområdet och om att hantera svält och fattigdom på andra sidan jordklotet. Det är en illustration av utrikespolitikens helhet.

Herr talman! Grunden till i stort sett alla kriser, konflikter och krig i världen går att hitta i en orättvis fördelning. Det är orättvis fördelning av pengar, av makt, av mat, av resurser av olika slag. Därför är det viktigt att Sverige jobbar för att nå en rättvis värld. Viktigt för mig som socialdemokrat är i utrikespolitiken tron på att en rättvis värld är möjlig, en värld där alla människor har möjlighet att välja sina liv, att skapa sina liv och att leva ett fritt och värdigt liv.

I det arbetet, för att nå det, är de pågående globala processerna viktiga, de som handlar om och kallas för post-2015-agendan. Det handlar om hur vi ska skapa hållbar utveckling, hur vi ska nå en global utveckling där vi tar nästa steg för att nå de millenniemål som vi nu under många år har jobbat med globalt och av vilka endast några ännu så länge har uppnåtts.

När man lyssnar på en utrikesdebatt, som den som vi har i dag, kan man, precis som när man läser tidningar och tittar på nyheter, få en känsla av att det är en väldigt orolig värld där allt bara blir sämre. Ja, bitvis är det en väldigt orolig värld, men allt blir inte sämre. Tvärtom är världen i dag bättre än för tio år sedan, bättre än för tjugo år sedan. Det är viktigt att komma ihåg eftersom nyhetsförmedling, i alla fall i vår del av världen där nyhetsförmedling sker av fria medier, i grunden handlar om att berätta om det som är det oväntade. Och kris och konflikter, svält och umbäranden är det oväntade, det oönskade. Om man enbart tar till sig de bilderna, ja då kan man lätt få känslan av att världen bara blir sämre och sämre.

Jag vill, som jag ofta gör i olika debatter och framträdanden, peka på att det inte är så. Världen blir i själva verket bättre. Det är det vi gemensamt, allesammans, genom svensk utrikespolitik ska fortsätta att jobba för, för att världen ska bli bättre i vårt närområde men också globalt. Det är det som driver mig som socialdemokrat och som utrikespolitiskt aktiv.

Låt mig ge några korta exempel på hur världen har blivit bättre. I dag är det fler än för tio eller tjugo år sedan som kommer att lägga sig mätta. Samtidigt är det fortfarande många människor som svälter.

Det är fler människor i dag, barn och ungdomar, än för tio eller tjugo år sedan som går till skolan. Framför allt är det fler flickor som går till skolan i dag än någonsin tidigare.

Det är fler människor i världen som har ett jobb så att de själva får en försörjning - det som verkligen är grunden för att kunna välja sitt liv.

Det är fler människor som har möjligheten att rösta i fria, öppna och demokratiska val.

Det är den utvecklingen för en rättvis värld som jag som socialdemokrat arbetar för när jag är med och driver svensk utrikespolitik. Det tror jag att de allra flesta av oss gör, även om vi har lite olika ingångsvärden och lite olika synpunkter på hur det ska gå till.

Jag tycker avslutningsvis, herr talman, att det är viktigt att peka på att även när det är en debatt, och debatter illustrerar skillnader, är det mycket i svensk utrikespolitik där vi är djupt förenade över de politiska partierna i denna riksdag.

(Applåder)

anf.106 Margareta Cederfelt (M):

Herr talman! Jag har en fråga till utrikesutskottets ordförande som knyter an till ett tidigare inlägg här i dag och också den världspolitiska situationen. Jag tänker på Ukraina.

För att kunna leva ett bra liv, som utrikesutskottets ordförande talar om, är det viktigt med respekt för individen, folkrätten och möjlighet att påverka. Det som händer i Ukraina nu gör det omöjligt för större delen av befolkningen i de ockuperade områdena att leva ett liv med dessa kvaliteter.

OSSE är här en stor och viktig aktör som i mångt och mycket har tagit ledarskapet på plats. Jag undrar nu om regeringen aktivt kommer att stödja och arbeta för att OSSE:s mandat ska bli förlängt. Jag vet att avtalet upphör inom några veckor enligt de avtal som finns. Jag utgår från att detta avtal kommer att bli förlängt, men det är viktigt att detta stöds av de ambassadörer som finns.

anf.107 Kenneth G Forslund (S):

Herr talman! Tack, Margareta Cederfelt! Jag ska erkänna att jag inte var medveten om att mandatet för OSSE går ut inom så kort tid. Därför är jag inte heller uppdaterad på hur den svenska regeringen för ögonblicket agerar i fråga om möjligheterna att förlänga det.

Jag är överens med Margareta Cederfelt om att det görs viktiga insatser av OSSE och att den konflikt som pågår i östra Ukraina är oerhört allvarlig. Jag tycker att det allra viktigaste är att de svar vi ger från EU genom den sanktionspolitik vi driver mot Ryssland är oerhört väsentliga. Den politiken måste fortsätta.

Det är just så jag tycker att EU, med sin utrikespolitik och sitt demokratiska fundament, ska möta den typ av aggression som vi nu har sett och ser från Ryssland mot Ukraina.

anf.108 Margareta Cederfelt (M):

Herr talman! Jag kan instämma i att EU är oerhört viktigt på denna arena. Men samtidigt är det viktigt att samarbetet sker inte bara med EU och inte bara med FN utan också med andra internationella aktörer för att man ska kunna nå en fredlig lösning.

Jag lyfter upp OSSE eftersom OSSE är en av de viktigaste aktörerna på plats genom sina observatörer, genom sina insatser för fredlig lösning, genom sina valobservationer och genom sitt stöd och sin rådgivning. Jag undrar därför om regeringen och Socialdemokraterna kommer att arbeta aktivt för fortsatt stöd via OSSE för att nå en fredlig lösning, inte bara inom EU utan också med de andra aktörerna.

anf.109 Kenneth G Forslund (S):

Herr talman! Jag tror att det är viktigt att använda alla möjliga olika aktörer som står till buds i en sådan här konfliktsituation. OSSE gör ett utmärkt jobb. Det finns också utrymme för många andra, och det är flera andra som gör insatser. Jag tror att det är klokt att sprida sina insatser på olika organisationer och initiativ, för de kan ha olika kompetenser och möjligheter att lyckas.

När det gäller OSSE:s möjlighet att fortsätta att arbeta kan jag inte se någonting som gör att vi socialdemokrater eller den svenska regeringen skulle vilja att de avslutar arbetet. Vi kan ganska enkelt konstatera att konflikten inte är slut och att arbetet behöver fortsättas, så jag kan inte se något rimligt skäl. Men jag har som sagt var tyvärr inte den exakta detaljkunskapen om frågan, som finns processmässigt i Regeringskansliet.

anf.110 Sofia Arkelsten (M):

Herr talman! Vi lever i en orolig värld. För oss moderater är det mycket viktigt att utrikespolitiken är värderingsdriven. Vi har tillsammans med Alliansen i åtta år genomfört en utrikespolitik som bygger på värderingar. Det handlar om öppenhet, ett modernt bistånd, kvinnors rättigheter, SRHR, som är sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter, hbtq och respekt för alla människors lika värde men också ett brett säkerhetsbegrepp, friare handel och att integrera klimat och hållbarhet i politiken - inte bara för att vi måste utan för att vi vill.

Herr talman! Det finns mycket att säga om regeringen. Det snällaste vi kan säga är att den var fullständigt oförberedd. Den som inte är förberedd är oförberedd. Detta har märkts tydligt i utrikespolitiken. Frågor har hanterats otroligt valhänt, och utrikesministerns uttalanden är ofta oväntade och märkliga. Tjänstemännen får i uppdrag att fylla regeringens politiska retorik med innehåll. UD:s politiska ledning verkar ha en gammaldags analys av omvärlden.

Dessutom väljer regeringen nu att överge EU som utrikespolitisk plattform, trots att den är viktigare än någonsin. Fallhöjden för Sverige är hög. Tankesmedjan ECFR, European Council on Foreign Relations, rankar Sverige som tvåa efter Tyskland bland ledarna i EU:s utrikespolitik. Det är vi stolta över.

Utrikespolitik är inte enbart säkerhet - även biståndet räknas in. Men nu tappas också kontrollen över biståndet. Ett viktigt exempel är Gavi, som sysslar med vaccin och är en av de mest effektiva biståndsformerna. De får inte de utfästa pengarna. Det är kanske inte någon chock att miljöpartister är motståndare till vaccin, men detta visar att det tyvärr spelar politisk roll när MP får inflytande. Vaccin räddar liv. Våra pengar till Gavi sänks rejält. År 2014 gav Sverige 65,2 miljoner dollar, och för 2015 är summan 34,5. Det är sorgligt och oansvarigt.

Herr talman! Sida och SCB mäter svenska folkets attityd och kunskap i biståndsfrågor. Det sker varje år. Förtroendet är verkligen högt för biståndet och aktörerna.

I 2014 års mätning säger två tredjedelar att dagens nivå på biståndet ska behållas eller ökas. Bara 16 procent vill minska eller helt ta bort det.

Samtidigt har svenskarna en mer pessimistisk bild av tillståndet i världen än hur det verkligen ser ut, men det förbättras varje år. Den grupp som ser att världen blir bättre har fördubblats på tio år. 39 procent säger att levnadsvillkoren i de fattiga länderna har förbättrats

avsevärt under de senaste 30 åren. Dessutom tycker nästan åtta av tio att det är viktigt att Sverige bidrar till utveckling i de fattiga länderna.

Detta lämnar Alliansen efter sig, och vi är stolta över det. Därför är det viktigt att S-MP-regeringen fortsätter arbetet med vårt eget bistånd och även de nya universella hållbarhetsmålen, den nya utvecklingsagendan, som ersätter de gamla millenniemålen. Sverige har varit drivande i detta arbete, och det får inte tappas bort.

Om vi tittar på vad svenska folket tycker om S-MP-regeringens övriga utrikespolitik vet vi ännu ingenting. Men förra regeringen fick mycket gott betyg, exempelvis i German Marshall Funds undersökning Transatlantic Trends.

74 procent är för Alliansregeringens sätt att hantera utrikespolitiken. Motsvarande siffra för resten av EU är 52 procent, och för USA är siffran 35.

I Sverige är det en stor majoritet på 76 procent som tycker att EU ska ha en stark ledarroll. 65 procent är positiva till EU. Vi har till och med en relativt hög siffra för dem som tycker att Sverige hanterar relationerna med Ryssland bra. 56 procent är för medan 28 är emot.

Herr talman! I dag är dagen då utrikesutskottet är osams. Så är det. I vardagen präglas vår politiska gärning av samsyn. Det tycker jag i grunden är bra, rätt och värdigt. Mina förhoppningar är att S-MP-regeringen söker samarbete och breda överenskommelser och fortsätter det goda arbetet i stället för att öka retoriken och söka konflikt.

anf.111 Kenneth G Forslund (S):

Herr talman! Sofia Arkelsten målar upp en bild av en oförberedd regering med gammaldags analys och ointresse för EU. Det är klart att som oppositionspolitiker måste man bestämma sig för vilken bild man vill sätta upp av makten. Nu har vi möjligen fått en inblick i hur den moderata bilden ser ut av socialdemokratisk och miljöpartistisk makt och utrikespolitik.

Men den bilden stämmer inte. Vi var inte oförberedda. Jag kan intyga att vi har ägnat mycket tid de senaste åren åt att granska den borgerliga regeringens utrikespolitik och fundera på hur vi vill föra utrikespolitik om och när vi får möjligheten.

Sedan är det så - det ska jag ge Sofia Arkelsten rätt i - att det händer saker som man inte kan veta om innan och som man kanske inte kan vara fullt ut förberedd för. Det är ubåtsincidenter och kriser som blossar upp i fjärran länder.

anf.112 Sofia Arkelsten (M):

Herr talman! Jag uppskattar att Kenneth G Forslund väljer att ta replik på detta. Min bild är trots allt att regeringen var oförberedd. Det fanns inga gemensamma förslag. Det fanns ingen gemensam politik som väljarna kunde ta ställning till. Det fanns en ganska stor oenighet mellan Socialdemokraterna och Miljöpartiet. Det måste vi vara tydliga med. Vi satt i samma utskott även under förra mandatperioden.

Jag vet inte riktigt om ni blir förberedda bara för att Kenneth G Forslund säger så.

anf.113 Kenneth G Forslund (S):

Herr talman! Vi kan naturligtvis vara förberedda båda två men ha olika kartor över vad vi vill göra. Självfallet har vi fått ha ett förhandlingsarbete för att forma samarbetet - inget tvivel om det.

Vi har gått till val i olika formationer i olika tider. Den här gången gick vi till val som enskilda partier mot bakgrund av att det inte var en framgång att göra det gemensamt samlat kring ett program i valet före. Den här gången och ett par val innan dess gick Alliansen till val på ett samlat program. Jag är inte säker på att ni i de borgerliga partierna kommer att göra det 2018 - låt oss se.

Jag vill kommentera en sak som Sofia Arkelsten tog upp tidigare. Det gäller Gavi. Det är viktigt att komma ihåg att totalt sett satsar Sverige fortfarande väldigt stora belopp på både hälso- och vaccinationssatsningar. Det är inte enbart Gavi vi satsar på.

En sista fråga till Sofia Arkelsten: Hur skulle er utrikespolitik se ut?

anf.114 Sofia Arkelsten (M):

Herr talman! Jag kan börja med att säga att vi har lagt fram en fantastiskt trevlig motion. Den kan man titta i.

Men vi har ju facit på hur Alliansens utrikespolitik ser ut. Jag har just föredragit den. Det intressanta med den är ju att svenska folket är nöjt och tycker att vi är duktiga och har gjort bra val.

Det är inte enkelt med utrikespolitik, och jag uppskattar när man söker breda samarbeten. Men jag vill vara tydlig med att vi har levererat på detta område.

Det ser nu är till exempel hanteringen av erkännandet av Palestina, som landade i regeringsförklaringen i stället för att hanteras på ett korrekt sätt. Det var fruktansvärt illa, och det är också KU-anmält och ska granskas. Det finns flera saker man kan ta upp, men det är extremt tydligt att regeringen var väldigt oförberedd.

Vi har sett ett statsråd, utrikesministern, som var fullständigt oförberedd på att få frågor om Nato och blev arg uppe på scenen under Folk och Försvar.

Vi ser gång efter annan att ni inte riktigt har pratat ihop er. Det är som det är. Jag uppskattar ändå den här replikväxlingen.

anf.115 Pernilla Stålhammar (MP):

Herr talman! Sofia Arkelsten! Ni i Alliansen ägnade åtta år åt att montera ned biståndet.

(Sofia Arkelsten (M): Skämtar du?)

Jag skulle vilja säga att ert fokus var resultat. Självklart ska man ha resultat i biståndet. Det var bara det att ni glömde bort att resultaten måste vara långsiktiga. Forskning och utvärderingar av hur det internationella utvecklingssamarbetet bör ske har pekat på att man måste gå bort från projektifiering och gå in i mer långsiktigt samarbete och mer samarbete mellan olika aktörer.

I stället valde ni, för att uppnå exakt mätbara resultat som visar var Sverige petar in sina pengar kortsiktigt, att gå tillbaka till ett projektstyrt bistånd som går stick i stäv mot vad internationell forskning har ansett.

anf.116 Sofia Arkelsten (M):

Herr talman! Pernilla Stålhammar från Miljöpartiet! Du har naturligtvis fullständigt fel i detta. Det är inte rätt, det du säger. Vi har arbetat mycket med biståndet. Vi har kunnat leverera tack vare att Sverige har haft en stark ekonomi. Det är svårt när man kommer från ett parti som vill ha ett ekonomiskt system som inte bygger på tillväxt, såsom Miljöpartiet vill.

Beskrivningen som Pernilla Stålhammar ger är heller inte korrekt. Sverige är fortfarande en av de större nationerna när det gäller kärnstöd. Men jag tror också att man ska stå upp för hur viktigt det är att arbeta med transparens och uppföljning även i biståndet.

anf.117 Pernilla Stålhammar (MP):

Herr talman! Jag vill också gå in på policyer. Ni valde att ta fram en biståndsplattform som inte var särskilt väl förankrad. Tyvärr råkade man i all hets tappa bort många av de aspekter som är viktiga för utvecklingen i världen, bland annat barns rättigheter. Jag skulle vilja ha dina kommentarer om det, Sofia Arkelsten.

anf.118 Sofia Arkelsten (M):

Herr talman! Även här har Pernilla Stålhammar fel. Vi har ju råddat runt i den skog av policyer som fanns i det svenska biståndet och som vi fick internationell kritik för. Det var en otrolig mängd styrdokument.

Jag är väldigt glad över att vi har en samlad plattform som tar fram det som är absolut viktigast. Återigen: Det här ska vara värderingsdrivet.

(Applåder)

anf.119 Johan Nissinen (SD):

Herr talman! Utrikespolitiken är ett vitt begrepp med många olika intressen och inriktningar. Jag tänker därför rikta in mig på ett av dessa som ligger mig varmt om hjärtat, nämligen handelspolitiken gällande export, konkurrens, företagande, industri med mera.

Vi har sedan järnåldern exporterat produkter såsom järn och trä. Medeltidens ljusglimtar var bland annat stor export av järn och koppar. Under 1500- och 1600-talet stod järnexporten för en stor del av det totala exportvärdet.

På 1700- och 1800-talet satsade Sverige på bland annat infrastruktur. Uppfinningar tillkom såsom ångmaskiner för järn- och träbruk.

Jag ser detta som den moderna tillväxtens och den internationella handelns genombrott i Sverige.

På slutet av 1800- och början av 1900-talet fick Sverige flera ledande företag, bland annat LM Ericsson, Asea, Alfa-Laval, AGA, Electrolux, Saab och Volvo.

Herr talman! Handeln kan faktiskt vackla under långa perioder. 1930-talets början var en turbulent tid med depression och minskad världshandel.

På 1960-talet upplevde såväl Europa som Sverige en period av snabb ekonomisk tillväxt.

På 1970-talet lades mer tonvikt på unika produkter med hög kvalitet, den senaste tekniken och datorkraften.

På 1970- till 1990-talet sjönk tillväxten med åtstramningar som resultat.

Herr talman! Handelns historia har haft stor betydelse för att grundlägga Sveriges industriella framgångar, men jag vill även belysa den globala konjunkturens betydelse och att Sverige inte kan vila på gamla meriter.

Sverige har haft ett industriellt försprång med hjälp av forskning, utveckling och tekniska innovationer samt god tillgång på bra råvaror.

Högklassig infrastruktur, transporter och elektrifiering har också bidragit till en svensk industriell grundstomme.

Även tillgång till kompetent arbetskraft är en av de stora bidragande faktorerna till vår industriella framgång.

Herr talman! Jag vill belysa några särskilt viktiga områden för att bibehålla och stärka den svenska exportindustrin. Det handlar om icke snedvridande konkurrensregler, både nationellt och globalt. Vi vill inte att stora exportnationer och ekonomiskt tunga nationer ska ge marknadsstöd till sin egen industri. Vi behöver stärka våra globala marknadsandelar i de olika sektorerna, såsom skog, industri, verkstad, kemi och telekom.

Det här är viktigt. Jag menar att vi behöver stärka våra sektorer jämfört med övriga nationers exportsektorer. Tendensen har alltså varit att svenska företag fått mindre betalt för sina exportvaror.

I en avtals- och försäljningsvärld som är oerhört tuff - konkurrensen är stenhård, och varje krona och öre räknas - måste hela kedjan i den svenska exporten genomgå en konkurrensöversyn. Dessutom bör vi väga in till exempel arbetsmarknadsvillkor, miljö och totalt industriellt ansvarstagande som en del av konkurrenskedjan.

Kedjan i detta export- och försäljningsled innehåller många viktiga delar, såsom forskning, utveckling och innovation, arbetskraft, kompetens, transport, energi, avtal och tullar.

Herr talman! Den svenska varuexporten utgörs bland annat av verkstadsvaror, bilar och andra fordon, maskiner, elektrovaror, telekom och metallarbeten. Sveriges basindustri står också för en betydande del av den svenska varuexporten. I tjänstehandeln inryms bland annat våra utlandsresor, transporter och affärstjänster.

Över 40 procent av den svenska varuexporten utgörs av verkstadsvaror, skogsindustrin, stål- och gruvindustrin samt den kemiska industrin, som står för en betydande del.

Sveriges handelspartner gällande varuexport är till exempel Norge, Tyskland, Finland, Danmark och Storbritannien. Asien är en växande exportmarknad för svenska företag och är i dag faktiskt större än Nordamerika och Sydamerika tillsammans. Det är 1 miljon arbetstillfällen i företag som exporterar till bland annat EU.

Herr talman! Jag har nämnt procenttal, sektorer, marknadsandelar, konkurrens och bland annat basindustrins positiva exportmöjligheter. Men vi i Sverigedemokraterna ser också vikten av att överbrygga politiska oenigheter för att uppnå detta.

Sverige är liksom andra små europeiska länder en mycket handelsberoende nation. Större länder har i allmänhet betydligt lägre exportandelar. Detta beror främst på att större länder har tillgång till större hemmamarknader.

Sverige har mycket stor tillgång på vissa råvaror, till exempel skog och järn. Utan en global marknad har vi inte någon möjlighet att få avsättning för dessa råvaror och produkter som förädlas ur dem.

Men jag vill nämna tendensen att svenska företag har fått mindre betalt för sina exportvaror om man jämför med liknande sektorer i andra länder. Detta anser vi är en otroligt viktig punkt, och den bör stå högt upp i kommande utredningar.

Herr talman! Vi är i grunden positiva till frihandel och anser att Sverige såväl inom EU som i internationella forum, såsom WTO, ska verka för en öppen och fri handel och för att motverka protektionism.

Vi ser vikten av att skapa handelsavtal i sin helhet, men vi vill även belysa vikten av deras innehåll och hur detta påverkar den svenska marknaden. Ett avtal är inte de facto optimalt ur svensk synvinkel då faktorerna är många.

Vi i Sverigedemokraterna har haft som utgångspunkt att avtalen ska gynna svenska intressen samtidigt som de ska hjälpa de fattiga länderna. Vi är emot att använda frihandelsavtal som bara gynnar i-länderna på bekostnad av de fattiga länderna.

anf.120 Olle Thorell (S):

Herr talman! Det var en intressant historisk exposé vi fick av Sverigedemokraternas ledamot. Men jag har ett par enkla frågor.

Här kommer den första. Om nu handel är extremt viktigt för Sverige, vilket vi förstås håller med om, och om det är extremt viktigt att ha en rörlighet av varor och tjänster över gränserna undrar jag: Varför vill Sverigedemokraterna dra sig ur EU-samarbetet? Det kan man fråga sig.

Den andra frågan kommer här. Jag undrar om Johan Nissinen vet vilka människor det var som byggde upp det välfärdssamhälle som vi lever i. Det samhälle som vi lever i skulle inte ha kunnat uppnå denna välfärd om vi inte hade haft öppna gränser och tagit emot invandrare av alla de slag som är med och bidrar till utvecklingen. Ni vill dra ned invandringen med 90 procent. Hur hänger det här ihop, Johan Nissinen?

anf.121 Johan Nissinen (SD):

Herr talman! Vi vill omförhandla avtalen med EU, för vi vill inte ha det överstatliga samarbetet. Men vi har ingenting emot frihandelsavtalen och handeln inom EU. Det har vi varit väldigt tydliga med.

Sverigedemokraterna motsätter sig inte arbetskraftsinvandring vid behov, men den massinvandring som vi har i dag fyller inte det syfte som ni vill påstå att den gör.

anf.122 Olle Thorell (S):

Herr talman! Den massinvandring som Johan Nissinen talar om handlar om, när det gäller asylsökande i år, 100 000 människor som kan tänkas fly hit från krig och elände. Det motsvarar 1 procent av befolkningen.

Låt oss säga att Sverige vore en ö där det bodde 100 människor. Och så kommer det en person roende och ber om hjälp, eftersom det är krig och elände där han kommer ifrån. Tycker Johan Nissinen att vi ska säga nej om han inte behövs för att bygga någonting eller göra någonting? Vi tycker att det är fel. Vi ser inte på människor på det sättet.

Ni säger också att ni vill överbrygga politiska konflikter och skapa samförstånd. Hur hänger det ihop med att ni för någon månad sedan sa att ni skulle fälla varje regering som inte ställer upp på er invandringspolitik? Jag förstår inte riktigt hur det hänger ihop.

anf.123 Johan Nissinen (SD):

Herr talman! Vår utgångspunkt är att vi ska hjälpa så många som möjligt. Kan man hjälpa tio på plats i stället för en i Sverige är det självklart att man hjälper tio, eftersom det gör mest nytta och är mest humant, enligt oss.

Vår utgångspunkt är att vi ska jobba för Sveriges bästa. Det innebär självklart att vi fäller en regering som jobbar för att Sverige ska bli sämre.

anf.124 Göran Pettersson (M):

Herr talman! Det var intressant att höra Nissinens merkantilistiskt präglade anförande, men jag skulle tycka att det vore ännu mer intressant om han kunde utveckla sin syn på importens betydelse för handeln.

anf.125 Johan Nissinen (SD):

Herr talman! Importen är självklart en del av handelsbalansen. Den är också viktig. Jag vet inte riktigt vad du är ute efter.

anf.126 Göran Pettersson (M):

Herr talman! Dagens ekonomi är mer komplex. Jag har min telefon här - en Iphone. Den är tillverkad i Kina. Själva produkten är tillverkad i Kina, men välståndet hamnar i norra Kalifornien. Det är lagen om värdeadderande handel. Det synsätt som presenterades i huvudanförandet är mycket präglat av den gamla tidens tänkande om export av råvaror. Man missar tvåsidigheten i handeln.

anf.127 Johan Nissinen (SD):

Herr talman! Utgångspunkten måste ändå vara att det är sjysta villkor och att båda parterna ska tjäna på handeln. Var företagen sedan ligger någonstans, var de har sitt huvudkontor och var tillverkningen sker, kan inte riktigt Sverige som enskilt land påverka. Det måste vara upp till företagen själva var de vill etablera sig så länge de inte utnyttjar fattiga länder och svaga individer.

anf.128 Pernilla Stålhammar (MP):

Herr talman! Ärade riksdagsledamöter, åhörare på läktaren och alla ni som kanske ser det här via tv eller webb! Tack för att ni lyssnar!

Herr talman! Jag talar här i dag i min roll som biståndS- och säkerhetspolitisk talesperson för Miljöpartiet.

Herr talman! Vår värld har förändrats på många sätt under bara ett par decennier. Vi lever i en värld där vi är mer beroende av varandra än någonsin tidigare. Människor och ekonomier är tätt sammanflätade. Nationsgränser suddas ut alltmer.

Vi lever också i en orolig tid med globala hot som terrorism, klimatförändringar och livshotande sjukdomar som på några få timmar kan ta sig från en kontinent till en annan.

För att möta dessa utmaningar behöver vi se till den stora bilden. Vi behöver stå enade globalt, och vi behöver ta vårt tydliga, internationella ansvar att hitta strukturer för beslutsfattande och finansiering av den nya internationella agenda vi står inför.

På många vis är år 2015 ett ödesår för just detta. Det är ett år då vi måste vända utmaningarna till möjligheter. För 15 år sedan enades världens ledare om åtta millenniemål för att halvera fattigdomen. I år, 2015, får världens ledare inte bara en utan minst tre chanser att försöka få mänskligheten på rätt spår in i framtiden. I Paris ska ett nytt klimatavtal undertecknas. I New York ska nya globala utvecklingsmål tas fram. I Addis ska världens ledare komma överens om hur utvecklingsfinansieringen ska gå till. Konferensen i Addis är avgörande. Utan finansiering når vi inte långt, vilka mål vi än sätter upp.

Sverige har på alla dessa tre toppmöten en viktig roll att spela när den nya utvecklingsagendan ska formas. Resultaten kommer att påverka inte bara oss utan våra barn och barnbarn.

Herr talman! Jag är glad över att vår rödgröna regering nu återupptar arbetet med globala gemensamma nyttigheter som Alliansen bromsade när man tog över makten 2006. Vi behöver nämligen bättre globala strukturer för beslutsfattande och finansiering för att komma till rätta med klimatförändringar, fred och säkerhet samt för att stoppa hoten mot vår hälsa och göra kunskap och mediciner tillgängliga för alla, inte bara för oss privilegierade här i norr.

Vi måste arbeta globalt, men vi måste också arbeta mycket hårdare här på hemmaplan. För det första måste vi ta politiken för global utveckling på allvar och börja föra en sammanhållen politik på riktigt. Sveriges politik ska dra åt samma håll. Vi kan inte fortsätta att ge bistånd med ena handen och sedan ta tillbaka mångdubbelt genom att till exempel stödja kapital- och skatteflykt. För 1 krona som går in i utvecklingsländerna går 10 kronor ut - 1 krona in, 10 kronor ut.

Vi måste få till stånd nya regler så att utvecklingsländerna får sin rättmätiga del av skatter och genom internationella lagar se till att omöjliggöra för företag att trolla bort pengar genom skatteparadis. Samma krav som ställs på biståndet ska också gälla för företag som tar del av svenska exportkrediter.

Vi måste se till att EU:s jordbrukspolitik inte ohämmat gynnar storbönder i Europa till men för utvecklingsländerna när EU dumpar jordbruksprodukter på världsmarknaden till vrakpriser. Vi måste se över patent och regelsystem för till exempel medicin och miljöteknik. Utvecklingsländerna ska inte behöva vänta på att få ta del av livsnödvändig medicin eller klimatnödvändig miljöteknik.

Vapenexporten till diktaturer som Saudiarabien ska upphöra.

Herr talman! Världen lägger ca 12 000 miljarder svenska kronor på militär upprustning varje år. Endast en liten bråkdel av detta skulle kunna få slut på världsfattigdomen. Ytterligare en liten del till skulle kunna få slut på spridningen av malaria, tbc och hiv/ aids.

Herr talman! Jag är stolt över att tillhöra en regering som vet att när vi nu firar 200 år av fred så har vi vår alliansfrihet att tacka för mycket. Just vår alliansfrihet ger oss också en viktig särställning internationellt, en mycket värdefull sådan. Det är en position som gör oss särskilt lämpade för att på ett konstruktivt vis kunna bidra till att konflikt hanteras innan krig bryter ut, en möjlighet att kunna bidra ytterligare med fredsdiplomati.

Alla väpnade konflikter kan förebyggas och därmed undvikas. Miljöpartiet menar att vi måste ge mer resurser till fredsdiplomati, konfliktlösning, medling och förhandling. Vi ska också finnas kvar på plats när medieljuset slocknat och ett land befinner sig i en postkonfliktsituation. Det svåraste är oftast inte att vinna kriget utan att vinna freden, och tyvärr är det just då som det ofta saknas såväl pengar som närvaro.

Herr talman! Jag är stolt över att vi tillhör en regering som ser värdet av ett starkt och effektivt FN med säkerhetsrådet som nav. Det är den bästa garantin för en världsordning byggd på respekten för folkrätten.

anf.129 Christian Holm (M):

Herr talman! Om man lyssnar på Pernilla Stålhammar skulle man kunna tro att det är en extern tyckare som har åsikter och inte någon som tillhör ett av de partier som sitter med i regeringen och därmed

också ansvarar för biståndspolitiken och innehar biståndsministerposten.

Det pratas om att vi ska få ned spridningen av olika sjukdomar. Jag hoppas att det inte finns någon i den här kammaren som inte tycker att vi ska jobba för att få ned spridningen av sjukdomar. Men varför skär ni då ned på Gavi? Pernilla Stålhammar hänvisar till forskning. Hans Rosling, som är forskare vid Karolinska institutet, dömer ut regeringen totalt för att man så kraftigt skär ned på Gavi, som just jobbar med vaccinering.

Dessutom har ni avräkningar för flyktingmottagande här i Sverige. Det är vi med på, men ni har kritiserat alliansregeringen, och alla regeringar i alla år, på grund av detta. Nu chockhöjer ni dem när ni kommer till makten.

anf.130 Pernilla Stålhammar (MP):

Tack så mycket, Christian, trevligt att träffa dig här igen!

När det gäller Gavi är det så att vi egentligen inte har skurit ned på Gavi. För det första vill jag säga att nu när Alliansens budget gick igenom i Sveriges riksdag i stället för den budget som vi lade fram har nedskärningar skett med ytterligare en halv miljard på biståndet för att ni inte ville se finansieringen till klimatet som additionella medel, vilket vi hade gjort.

Det är klart att någonstans ifrån måste man ta pengarna.

För det andra har vi inte skurit ned på Gavi, och Gavi är enligt uppgift också fullt finansierat när det gäller vacciner. Självklart ska barn och vaccinering prioriteras.

När det gäller avräkningarna vet jag inte om jag kommer att hinna svara nu, men vi tog över en nationell budget som var ganska tom. Vi har också en situation i världen som ser annorlunda ut. Så många flyktingar som har varit på flykt och som behöver ha rätten att söka asyl har vi inte haft sedan andra världskriget.

anf.131 Christian Holm (M):

Herr talman! Jag vet inte riktigt om jag kan tacka för svaret än, men jag hoppas att jag kan göra det sedan.

Det blir jättekonstigt. Ni skär inte ned. Ni skyller på Alliansens budget. Men kolla i er budget! Det är ett faktum att Gavi får mindre pengar. Det är steg ett. Går vi sedan in på avräkningarna är det 8,4 miljarder i avräkningar för flyktingmottagande. Det är 3,4 miljarder mer än vad som var med den regering som ni kritiserade så enormt hårt för just detta. Det var något som ni aldrig skulle göra; likväl gör ni det.

Därutöver finns det övriga avräkningar för andra delar som absolut inte har med flyktingmottagande att göra. Jag tycker som sagt att det är rimligt att man använder avräkningar för flyktingmottagande, men det finns övriga avräkningar på 2,5 miljarder. Ni har inte rört dem heller. De är lika höga, de också.

Det här visar att Miljöpartiet i opposition och Miljöpartiet i regeringsställning är två helt olika saker. Man säger en sak före valet. Man säger vad man vill lova, och man är notoriska löftesbrytare när man vunnit valet.

anf.132 Pernilla Stålhammar (MP):

Tack, Christian! Miljöpartiet står fortfarande fast vid att vi inte ville ha de här avräkningarna och de belopp vi nu ser. Vi tog över en budget från Alliansens styre under åtta år som var ganska tom. Vi har

samtidigt en situation i världen där vi har fler människor på flykt än någonsin. Asylrätten är en mänsklig rättighet. Sverige ska ta emot dem som söker asyl.

Vi kommer att vilja se över frågan. Avräkningarna ska inte ligga kvar på den nivån framöver.

anf.133 Margareta Cederfelt (M):

Herr talman! Min fråga till Pernilla Stålhammar handlar om det civila samhället.

När jag lyssnade på Pernilla Stålhammars anförande var det fokus på stater, på internationella organisationer och på skatteöverenskommelser mellan länder. Men det civila samhället med alla dess organisationer och insatser gör otroligt mycket för att höja levnadsnivån för ett stort antal människor genom att göra insatser när det är kris, när det råder svält och vid katastrofer. Jag skulle gärna vilja höra Pernilla Stålhammar utveckla sitt och Miljöpartiets synsätt när det gäller det civila samhället och dess organisationer.

anf.134 Pernilla Stålhammar (MP):

Tack, Margareta Cederfelt! Vi är helt överens. Det civila samhället spelar en central roll. Miljöpartiet har alltid haft en god kontakt med det civila samhället och bra diskussioner. Vi låter utvecklingssamarbetet med det civila samhället, trots alla nedskärningar, ligga kvar på samma nivå för att vi anser att det är så viktigt.

Att jag valde att prata om de globala strukturerna var därför att jag antog det perspektivet när jag höll mitt anförande. Där vill jag också påpeka att det svenska civila samhället har varit oerhört viktigt i arbetet med post-2015, där man via sin organisation Concord har kommit med fantastiskt bra inspel. Detsamma gäller post-2015-processen globalt.

anf.135 Margareta Cederfelt (M):

Herr talman! Det civila samhället är inte bara svenska organisationer. Det finns åtskilliga organisationer - jag vill inte nämna några här så att inte någon ska känna sig misskrediterad - som arbetar internationellt, som befinner sig över samtliga världsdelar. Sverige kan vara delfinansiär, men det finns också många andra länder som är finansiärer och också är med och utarbetar mål. Personer medverkar och gör enorma insatser.

Jag kan personligen tycka att det vore klädsamt om det civila samhället också nämns när det handlar om utvecklingsarbete och viktiga insatser.

anf.136 Pernilla Stålhammar (MP):

Tack så mycket, Margareta Cederfelt! Även här är vi överens. Det civila samhället internationellt gör fantastiskt mycket, och vi har ett omfattande utvecklingssamarbete via till exempel Sida med de internationella civila organisationerna. Så jobbar man ofta på plats i våra samarbetsländer. Det finns inte någon som helst motsättning, utan vi har samma syn att de är oerhört viktiga för utvecklingssamarbetet.

anf.137 Lotta Johnsson Fornarve (V):

Herr talman! För några dagar sedan träffade jag Sinem Mohammed, en kurdisk kvinna från det nyligen befriade Kobane, som uttryckte sin glädje över att de kurdiska styrkorna tvingat tillbaka terrororganisationen IS från Kobane och att människor nu kan börja

återvända. Det är en viktig seger som visar att IS går att besegra och ger hopp åt miljontals människor.

Sinem Mohammed berättade också att Kobane är förstört och att i stort sett ingenting fungerar. Skolor, sjukhus och bostäder ligger i ruiner. Det finns ingen el eller fungerande infrastruktur, och det kommer att ta tid att bygga upp staden igen. Behovet av stöd är stort. Ett akut problem är alla de landminor som har placerats ut och som måste röjas ur vägen innan människor kan börja flytta tillbaka i någon större omfattning.

Sinem vädjar och säger att de kommer att göra allt för att bygga upp sitt samhälle och skapa en fungerande demokrati där människor från olika bakgrunder kan leva sida vid sida, men de kan inte göra det utan internationellt stöd. Här kan Sverige göra en betydelsefull insats.

Viljan att återvända och bygga upp Kobane är stor bland alla de tusentals flyktingar som befinner sig i Turkiet, men många kommer att tvingas stanna kvar i flyktinglägren under en kortare eller längre tid. Situationen för flyktingarna i Turkiet är svår, och många lever i misär. Enligt Amnesty International finns det 1,6 miljoner flyktingar från Syrien i Turkiet, och av dem får enbart 220 000 plats i flyktinglägren. Över 1,3 miljoner människor får alltså klara sig på egen hand.

Sverige måste agera internationellt för att öka stödet till de syriska flyktingarna i Turkiet och särskilt då till kurderna från Rojavaregionen, som har en extra svår situation. Sverige måste även agera och ställa krav på den turkiska regeringen om att öppna gränserna så att humanitärt stöd kan komma in i Syrien och flyktingar kan lämna landet under säkra former.

Kobane är fritt, men i byarna runt staden har IS bitit sig fast. Det syriska inbördeskriget fortsätter, och det är hög tid att FN på ett mer kraftfullt sätt än hitintills agerar för att få slut på konflikten och för att skydda civilbefolkningen. Man måste se till att de krafter som understöder terrororganisationen IS och köper olja från de oljekällor som organisationen kontrollerar sätts under starkt tryck. Sverige bör agera inom EU och FN för att sanktioner ska införas mot de krafter som förser IS med resurser och vapen.

I skuggan av krigen i Ukraina, Syrien, Nigeria, Sudan med flera länder pågår Marockos illegala ockupation av Västsahara. Det är en alltför bortglömd konflikt som har pågått i snart 40 år i strid mot FN. Det är hög tid att frågan får en lösning och att Afrikas sista koloni äntligen blir fri. Ockupationsmakten använder sig av polis, militär och terror för att hålla tillbaka folket i de ockuperade delarna av Västsahara, och befolkningen behandlas som andra klassens invånare. Det är ett förtryck som kan fortgå utan att världssamfundet agerar med kraft.

Marocko bryter ständigt mot folkrätten när det gäller Västsaharas tillgångar utan att det får några konsekvenser. Ett aktuellt exempel är det amerikanska oljebolaget Kosmos Energy, som har börjat borra efter olja i havet utanför staden Boujdour i det ockuperade Västsahara. Bolaget har fått licens av den marockanska ockupationsmaktens statliga oljebolag.

Sveriges utrikesminister Margot Wallström har i ett skriftligt svar i riksdagen klargjort att Marocko inte har rätt att utnyttja de ändliga resurser som finns i Västsahara utan hänsyn till västsahariernas vilja. Det är bra. Men när det gäller EU skriver Wallström att inom ramen för EU:s associeringsavtal med Marocko sker en kontinuerlig dialog om utvecklingen i Västsahara.

Problemet är att den dialogen inte leder till en lösning. I det här fallet inför EU inte några sanktioner utan tvärtom utvecklar handeln med ockupationsmakten. Detta, herr talman, är inget annat än hyckleri.

Sveriges regering måste agera kraftfullt i EU mot borrningarna efter olja utanför Västsaharas kust samt mot den fortsatta ockupationen, plundringen och brotten mot de mänskliga rättigheterna.

Och det är bråttom. Inom Polisario finns en växande grupp som vill återuppta den väpnade kampen eftersom mer än 20 år av fredliga försök att lösa konflikten har misslyckats. Men det misslyckandet kan inte skyllas på Polisario. Det är Marocko som har vägrat genomföra folkomröstningen, och det är omvärlden, med USA och EU i spetsen, som inte sätter press på Marocko.

Sverige kan ta det första steget och kan, liksom i Palestinafrågan, bli ett föredöme inom EU genom att erkänna staten Västsahara. Riksdagen fattade ett beslut 2012, men högerregeringen brydde sig inte om beslutet. Nu har man i regeringsställning alla möjligheter att förverkliga beslutet. På det sättet skulle Sverige också aktivt bidra till en fredlig lösning på konflikten. Världen behöver inte ytterligare en väpnad konflikt.

anf.138 Mathias Sundin (FP):

Herr talman! Demokrati är mänsklighetens bästa uppfinning. En värld med enbart demokratiska länder skulle vara en värld utan krig, utan folkmord och utan svält. Det är ingen dröm eller from förhoppning. Ett sådant tillstånd går att leda i bevis. Det är fakta.

Av de 47 länder som av FN:s utvecklingsprogram anses vara de högst utvecklade i världen finns bara fyra icke-demokratier. En svältkatastrof har aldrig inträffat i en demokrati. Av världens 20 största ekonomier är 17 demokratier. Aldrig någonsin i världshistorien har två demokratier krigat med varandra, och demokratier har till skillnad från icke-demokratier en överlägset mycket större respekt för sina medborgares mänskliga rättigheter.

En värld med enbart demokratier skulle vara en värld utan krig, utan folkmord och utan svält.

Förutom att alla människor givetvis förtjänar att leva i en demokrati ligger det också i demokratiernas intresse att världen blir mer demokratisk, och de som har störst chans att påverka detta är just demokratierna. Världens demokratiska länder är tillsammans planetens överlägset mäktigaste. Denna makt borde i mycket större utsträckning användas för att göra världen mer demokratisk.

Demokratierna i världen borde samarbeta mycket närmare, gärna i organiserad form. Vi demokratier tycker inte lika i allt. Tvärtom käbblar vi ofta i många frågor. Men vi delar en gemensam värdegrund. Tillsammans skulle vår kraft för mer demokrati vara starkare än någon kraft världen någonsin tidigare har skådat.

Det som är demokratiernas stora svaghet är just utrikespolitiken. Här regerar fortfarande realpolitiken till stor del. Inrikes, mot de egna medborgarna, är demokratierna kanske inte perfekta, men de är bra. I utrikespolitiken däremot är det okej att fjäska för diktatorer och indirekt eller direkt stötta det fortsatta förtrycket av deras egen befolkning.

Det var vämjeligt att se demokratiska ledare från väst hylla en diktator när Saudiarabiens kung nyligen gick bort: Världen har förlorat en vördad ledare. Han var en man av visdom och vision, skrev USA:s utrikesminister John Kerry i ett uttalande. Han var älskad av sitt folk och kommer att bli djupt saknad, sa Tony Blair. Hans vision var att utbilda sitt folk, sa president Obama.

Ett sätt som kung Abdullah utbildade sitt folk på var genom piskrapp. Senast i raden dömdes en man till 1 000 piskrapp och fick de första 50 den 9 januari i år.

Sverige skickade kungen och ett statsråd till begravningen för att visa respekt för denna

tyrann.

Regeringen har möjlighet att ställa lite av detta till rätta genom att riva avtalet om försvarssamarbete med Saudiarabien i småbitar. Det finns chans att göra det nu i vår.

Givetvis krävs mycket mer än så. Världens demokratier besitter tillsammans en makt som kraftfullare än något annat på denna planet. Den borde användas på ett mycket mer organiserat och bättre sätt.

Demokrati är ofta många fina ord i anföranden i debatter som denna eller i internationella sammanhang. När det kommer till utrikespolitik stannar det alltför ofta vid dessa fina ord. Det gäller att både Sverige och andra demokratiska länder går från fina ord till handling och på riktigt stöder demokrati och demokratisk utveckling.

anf.139 Robert Halef (KD):

Herr talman! Vi diskuterar utrikespolitik och hur vi ska förhålla oss som nation till det som händer i världen.

Jag väljer att delvis fokusera på den så kallade arabiska våren, som till en början var en folkresning mot diktaturer och korrupta samhällstyren, och dess negativa effekter på kristna folkgrupper och andra minoriteter såsom yazidier och kurder i Mellanöstern.

Efter att en del diktaturer och envåldshärskare har fallit har instabilitet uppkommit och konflikter ökat. Pågående inbördeskrig har bidragit till att flera hundra tusen dödats, och miljoner människor är på flykt undan regimer, inbördeskrig och terror från fundamentalistiska grupper såsom Islamiska staten och al-Qaida med flera.

I år är det 100 år sedan folkmordet 1915 i Turkiet på de kristna folkgrupperna syrianer, armenier, assyrier, kaldéer och pontiska greker under Osmanska rikets sönderfall. Över 1,5 miljoner människor massakrerades brutalt på grund av sin etnicitet men främst på grund av sin kristna tro.

De kristna folkgrupperna i Irak och Syrien, som är ättlingar till de som massakrerades under folkmordet 1915, får i dag uppleva samma brutala våld och övergrepp. Det är massmord, förföljelse, deportation och tvångskonvertering till islam.

Herr talman! Det är över 70 år sedan fångarna i koncentrationslägret Auschwitz befriades. Vi hade för några veckor sedan en minnesstund i riksdagen för att hedra offren och påminnas om det fruktansvärda som hände judar under andra världskriget.

Förintelsen då flera miljoner judar blev mördade av nazister har fått den 27 januari som minnesdag av FN för att hedra offren och som en påminnelse så att något så fruktansvärt aldrig ska upprepas.

Folkmordet 1915 på de kristna folkgrupperna i Turkiet har minnesdag den 24 april. Det var då det osmanska rikets ledning började att massakrera de kristna invånarna.

Det är viktigt att även Sveriges riksdag gör denna dag till minnesdag för att påminna om de fruktansvärda övergrepp på människor och mänskligheten som utfördes i början av 1900-talet. I Sverige är minst

150 000 invånare ättlingar till offren för folkmordet 1915. Det är därför viktigt med en minnesdag för att hedra offren.

Herr talman! I Irak under juli månad fick invånarna ett ultimatum av Islamiska staten att konvertera till islam eller dö. Över 50 000 kristna invånare lämnade Iraks näst största stad. De fick fyra timmar på sig att lämna staden. IS fortsatte därefter till andra kristna städer och byar i Nineveområdet. Omkring 200 000 kristna irakier tvingades fly till den kurdiska regionen i norra Irak och lever nu i misär under mycket svåra förhållanden.

Jag har nyligen varit i Erbil i norra Irak och besökt ett flertal flyktingförläggningar. Där tog jag del av vad flyktingarna har gått igenom, och upplevelserna är många och hemska. De har förlorat tilltro till och förtroende för regeringen. De är mycket besvikna på Iraks regering, FN och EU för att de inte har skyddat kristna och yazidier från övergrepp och massavrättningar. Deras barn korsfästs och våldtas. Kvinnor och barn kidnappas och säljs som sexslavar. Barn och unga killar och tjejer säljs på marknader till lägsta pris.

Detta folkmord och övergrepp måste stoppas. FN och Arabförbundet måste agera tillsammans och straffa personer och länder som bidrar till terrororganisationen Islamiska staten.

Herr talman! En fredad zon i Nineveområdet i Irak under beskydd av FN och EU, så som kurderna fick, är den enda räddningen för att de kristna folkgrupperna ska kunna överleva i sitt eget hemland. Annars kommer de att emigrera till Europa. Detta bör vara en prioriterad fråga för Europeiska unionen och FN.

Herr talman! Jag är stolt och glad över att Sveriges riksdag den 11 mars år 2010 erkände att det som skedde under första världskriget 1915 i Osmanska riket var ett folkmord på syrianer, armenier, assyrier, kaldéer och pontiska greker.

Jag förväntar mig att Sveriges regering aktivt driver riksdagsbeslutet att Sverige bör verka inom EU och FN för ett internationellt erkännande av folkmordet 1915 och att Sverige bör verka för att Turkiet erkänner detta folkmord.

Att jobba vidare för ett erkännande av folkmordet är viktigt för att för att de drabbade folkgrupperna ska få upprättelse. Över 30 länder har erkänt folkmordet, och i Frankrike är det straffbart att förneka det. I Turkiet är det dock förbjudet att diskutera frågan, och Turkiet avsätter enorma resurser för att motverka att länder erkänner folkmordet. Turkiet bekämpar dessutom dem som förespråkar ett erkännande, trots att ingen anklagar dagens Turkiet för folkmordet 1915.

Herr talman! Vi behöver stötta de moderata krafterna i regionen i Mellanöstern och hjälpa dem att bygga demokratiska rättsstater så att människosynen, människovärdet och alla människors lika, unika och okränkbara värde respekteras.

anf.140 Anna-Lena Sörenson (S):

Herr talman! Vi har här i kammaren i dag och i Svenska Dagbladet i går kunnat ta del av hur oppositionen försöker samla ihop sig till en gemensam utrikespolitik och oppositionspolitik när det gäller Sveriges engagemang i EU och FN.

Man försöker måla upp en bild av att det finns en motsättning mellan engagemanget i FN och engagemanget i EU. Det sänder naturligtvis ut signaler i världen om att vi inte är eniga i Sverige om kandidaturen till FN:s säkerhetsråd. Därmed äventyrar vi den plats Sverige skulle kunna få 2017-2018.

Med en plats i säkerhetsrådet kan vi verkligen göra skillnad. Sverige kan tala med sin starka röst. Sverige kan vara med och ställa krav på FN och få ett förändrat och reformerat FN som kan göra skillnad i världen och göra den till en bättre plats.

Jag ingick i den delegation från riksdagen som besökte FN i november. Vi fick då många exempel på att Sverige har ett väldigt gott anseende i FN. Vi är en stor bidragsgivare också där. Men vi fick även höra att man har upplevt ett visst ointresse för FN från Sveriges sida under åtta år. Nu välkomnade man varmt det nyvaknade intresse som visas i och med den nya regeringens tillträde.

Man hissade dock också en liten flagga av oro över att Sveriges kandidatur och försök att ta en plats i säkerhetsrådet kunde äventyras av att vi var lite för sent ute. De andra kandidatländerna hade redan börjat sitt arbete för att ta platsen. Detta är ett exempel på att den förra regeringen visade ett starkt ointresse för detta och inte var särskilt engagerad.

För oss finns det som sagt ingen motsättning mellan ett engagemang i EU och ett engagemang i FN, tvärtom. De förutsätter varandra - det är vår fulla övertygelse. Det finns gott om exempel i den utrikespolitiska deklarationen på vårt engagemang för detta. Men det räcker tydligen inte för oppositionen.

EU ska prata med en röst i FN. Det är viktigt att FN står starkt och enat och är en attraktiv aktör i världen. Det är ju som en attraktiv fredsaktör FN verkligen kan spela en stor och betydande roll. Men då måste FN vara starkt.

Tyvärr har den förra regeringens engagemang också i EU varit så att den har skött sig men inte drivit frågor som skulle kunna göra EU starkt och därmed till en fredsaktör att räkna med. Den har inte haft något större engagemang när det gäller att driva en gemensam asyl- och flyktingpolitik, en ekonomi som skulle kunna lyfta EU, en klimat- och miljöpolitik eller en jordbrukspolitik som skulle kunna vara stark och ge eko ute i världen.

Inte minst har regeringen inte drivit en bra arbetsmarknadspolitik som skulle kunna ge fler jobb och därmed ett EU med starkare ekonomiska muskler. Vi har alltså sett åtta år där man inte haft något större engagemang i de här frågorna.

KD:s farhågor om att Sverige inte skulle kunna prata med en stark röst i FN och att vi på något vis skulle dagtinga med vårt engagemang för mänskliga rättigheter och demokratisk utveckling tror jag inte kommer att besannas.

Däremot, herr talman, kan man ha farhågor om att Sverige kan bli en röst som ropar i öknen, om vi inte visar en enad linje när det gäller kandidaturen till FN:s säkerhetsråd och om det inte finns ett utrymme, en plattform eller en arena där vi kan agera för ett reformerat FN som är en global aktör som kan verka för fred, säkerhet och humanitära insatser och därmed arbeta för en rimligare jord att leva på.

Jag hoppas att vi i framtiden kan framhålla att vi ska samlas kring detta, inte visa upp splittring.

(Applåder)

anf.141 Margareta Cederfelt (M):

Herr talman! Min fråga eller kommentar till Anna-Lena Sörenson handlar om det svenska engagemanget inom FN och de tidigare åtta åren.

Jag vill nämna ett fördrag, Arms Trade Treaty, som förhandlades under Alliansens regim och där Sverige var ett av de ledande länderna. Sverige intog en klar och tydlig ledarposition, såg till att förhandlingarna gick framåt och bistod andra länder med faktakunskaper och bistånd för att få igenom fördraget. Jag nämner detta som ett exempel på tydligt arbete från alliansregeringen.

Min motfråga till Anna-Lena Sörenson är: Vilka frågor prioriterar Socialdemokraterna inför kandidaturen till FN:s säkerhetsråd, utöver att tala om kandidaturen?

anf.142 Anna-Lena Sörenson (S):

Herr talman! Margareta Cederfelt visade på ett bra exempel på hur Sverige agerar och kan agera med en stark röst i FN, nämligen när vi var med och drev igenom ATT-avtalet.

Däremot har det saknats andra insatser när det gäller till exempel nedrustningspolitiken, som jag vet att vi kommer att få höra mer om senare, och när det gäller kamp för mänskliga rättigheter och humanitära insatser.

Vi har heller inte sett särskilt mycket av svenskt engagemang när det gäller FN-insatser ute i världen. Därför är vi glada över att vi kan vara med och göra en insats i Mali. Vi hoppas få se mer av det så småningom.

När det gäller Sveriges prioriterade områden har utrikesministern redogjort för dem flera gånger. Jag hoppas att vi alla står bakom dem. Det handlar om att skapa fred och säkerhet i världen, och det handlar om att arbeta för jämlikhet och jämställdhet och lyfta upp inte minst kvinnors och flickors rättigheter.

anf.143 Margareta Cederfelt (M):

Herr talman! Jag har några kommentarer om Arms Trade Treaty. Det är i allra högsta grad ett avtal som påverkar nedrustningen. Det är i allra högsta grad ett avtal som ser till att bevaka de mänskliga rättigheterna, inte minst när det gäller barnsoldater och begränsning av deras tillgång till begagnade vapen.

Jag tycker att Arms Trade Treaty är ett exempel på ett konkret arbete för att öka de mänskliga rättigheterna och freden i världen. Jag undrar därför: Vilka konkreta åtgärder driver Socialdemokraterna som ska kunna genomföras i syfte att förbättra de mänskliga rättigheterna?

anf.144 Anna-Lena Sörenson (S):

Herr talman! Återigen: ATT är ett jättebra exempel på när man har kunnat samlas kring något som är väldigt bra för freden och säkerheten i världen. Det är väldigt bra att Sverige har varit med och spelat en stor roll där. Det ska vi göra i fortsättningen också.

Regeringen kommer att se till att Sverige verkligen tar del och tar ett ansvar, inte minst i de insatser som görs på plats ute i världen. Men för att vi ska kunna spela en roll och bli starka är det också viktigt att vi blir medlemmar i FN:s säkerhetsråd. Jag hoppas att vi kan samlas kring det och vara enade så att vi kan visa världen att vi kan ta en plats, att Sverige är en bra kandidat och att vi kan göra skillnad när vi väl är där. Låt oss enas om det, Margareta Cederfelt.

anf.145 Maria Weimer (FP):

Herr talman! Jag skulle vilja ta tillfället att rätta till några felaktigheter som har påstått här i kammaren.

Anna-Lena Sörenson menar att Alliansen inte drev någon FN-politik. Jag skulle vilja påstå att motsatsen är sann. Vi har också alla här i kammaren i våra tal i dag gett stöd för den kampanj som pågår till säkerhetsrådet. Folkpartiet tycker att den kampanjen är viktig. Självklart ska vi ta en plats i säkerhetsrådet och också driva en aktiv politik där.

Det talas om FN-insatser. Jag kanske kan påminna om att initiativet till Sveriges bidrag till insatsen i Mali togs av alliansregeringen. Självklart står vi också bakom att vi ska bidra till fler FN-insatser. Det är ett viktigt bidrag till fred och säkerhet i världen.

Den kritik som vi riktar handlar om det bristande EU-engagemang och den bristande prioritering av EU-frågorna som vi ser. Det handlar bland annat om att vi inte har någon EU-minister i den nya regeringen, att hanteringen av EU-nämnden har varit minst sagt klantig de senaste månaderna och att man missar att åka på viktiga utrikesministermöten.

Det antyder att regeringen prioriterar ned EU-frågorna, och det är vi oroliga för.

anf.146 Anna-Lena Sörenson (S):

Herr talman! Min kritik består i att jag tycker att oppositionen talar med kluven tunga. Man säger att man står bakom en kandidatur till FN:s säkerhetsråd. Fattas bara! Men samtidigt säger man att man inte tror att engagemanget räcker för båda delarna. Det tycker jag är att visa på att vi inte har en enad front när det gäller att vi vill bli medlemmar i FN:s säkerhetsråd.

När vi var i FN i november var detta något som blev mycket tydligt för oss. Om vi ska ha en möjlighet, om vi ska kunna ta den här platsen och göra skillnad i FN och därmed i världen, vill man se att vi är eniga i Sverige. Annars försämras, herr talman, våra möjligheter att ta den positionen. Jag tycker att oppositionen ska ta till sig det och vara lite mer rädda om den bilden.

För övrigt är vi väldigt positiva till det initiativ som man tog när det gäller Mali.

anf.147 Maria Weimer (FP):

Herr talman! Återigen vet jag inte om budskapet har gått fram. Vi

stöder och förespråkar naturligtvis en aktiv FN-politik. Det vi är oroliga för att är EU-engagemanget har nedprioriterats. Jag återupprepar: Det finns ingen EU-minister i regeringen. Vi har missat viktiga utrikesministermöten, där man låter ambassadören företräda Sverige och där varken utrikesministern eller kabinettssekreteraren deltar i centrala diskussioner om Ukraina. Det tycker vi är synd.

Vi ser också att språkbruket handlar mycket mer om att Sverige ska ha en självständig röst på egen hand i stället för att betona vikten av en gemensam europeisk utrikespolitik. Det var lite bättre nu i utrikesdeklarationen jämfört med regeringsförklaringen, måste jag säga.

Det är de bitarna vi ser som oroar oss, att Sverige förlorar sin starka röst i Rysslandskritiken i EU som vi har fört i så många år. Det är vad det handlar om. FN-politiken tror jag att vi är eniga om. Men det betyder inte att vi får förlora det viktiga forum som EU innebär för Sverige.

anf.148 Anna-Lena Sörenson (S):

Herr talman! Att vi ska prata med gemensam röst kommer naturligtvis från en övertygad Natoanhängare. Vi tycker att en viss självständighet

när det gäller vår försvars- och säkerhetspolitik är viktig. Men den debatten får vi ta vid ett annat tillfälle.

Jag skulle vilja returnera frågan till Maria Weimer. Vad gör en EU-minister för skillnad när det gäller Sveriges engagemang i EU? Den frågan skulle jag vilja ha svar på.

Det andra är en rekommendation om att oppositionen skulle kunna uppträda lite mer konstruktivt i EU-nämnden. Just nu tycker jag att det väldigt mycket handlar om kritik i formfrågor och att man förvandlar EU-nämnden till en allmän utrikespolitisk arena där man kan spela upp sina egna hjärtefrågor.

anf.149 Göran Pettersson (M):

Herr talman! Jag upplever just nu en närmast absurd situation. Samtidigt som det i Minsk pågår förhandlingar om Europas framtid som är väldigt viktiga under vår levnadstid har vi här i kammaren en avslagen debatt om utrikespolitik. Men som flera talare har sagt tidigare: Utrikespolitik är något som det här parlamentet brukar vara mycket enigt om. De skiljaktigheter som har funnits i dag är ganska väl belysta från talarstolarna, så jag tänkte hålla ett kort anförande, lite med utgångspunkt i situationen i Ukraina.

Låt mig börja med att vara tydlig med att vi i dag likt på 90-talet upplever ett krig som pågår i Europa - inte utanför Europa utan i Europa, på europeisk mark. Liksom på 90-talet är FN verkningslöst. Det är en kris som nu måste lösas av oss européer själva.

Tysklands förbundskansler Merkel drar för tillfället ett tungt lass genom att bearbeta Putin samtidigt som hon håller ihop den europeiska hemmafronten, beaktande alla de intressen som finns och framför allt beaktande Polens historiska erfarenheter och samtidigt vårdande den transatlantiska länken.

För EU:s del gäller det nu att hålla samman och låta de ekonomiska sanktionerna mot Putinregimen verka fullt ut. Samtidigt som man gör det måste de ekonomiska reformerna inom EU fortsätta, inkluderande handelsavtalet med USA, för det är bara ett ekonomiskt friskt och starkt EU som har chans att ta sig an de utmaningar som Ukrainakrisen innebär.

För Natos del - den andra viktiga europeiska säkerhetsaktören - gäller det nu att återta initiativet och förhindra att man ånyo kommer i efterhand. Jag skulle uppfatta det bra för europeisk säkerhet om Nato nu agerade med amerikansk och gärna tysk truppnärvaro i de medlemsländer som upplever att de står närmast på dagordningen för den ryska expansionismen.

På så sätt skulle man kunna bidra till en minskad risk för eskalering av konflikten genom att höja tröskeln, genom ett agerande som är icke-hotande mot Ryssland men är en tydlig snubbeltråd, som skulle kunna förhindra att Putinregimen frestades att ta ytterligare steg i sin expansionism.

För Sverige gäller det att inom EU stödja det tyska arbetet med att bringa ekonomisk ordning i EU-klassen samt se till att vi solidariskt upprätthåller sanktionspolitiken.

Om man, även om oddsen ser dåliga ut, lyckas uppnå ett fredsavtal i Minsk som leder till att de militära striderna i Ukraina upphör, återstår ett gigantiskt arbete. Efter andra världskriget utarbetade den tidigare amerikanske generalstabschefen, dåvarande utrikesministern George Marshall, en plan för återuppbyggnaden av Tyskland, en plan som sedan sattes i verket med stöd av alla de västliga demokratierna och

som lyckades återförena Tyskland i den civiliserade västra sfären och skapa en positiv demokratisk utveckling.

Ett liknande gigantiskt arbete står framför oss i Ukraina, om den militära konflikten upphör.

Ett embryo till en liknande plan utarbetas i dag i Washington, dock inte vid det amerikanska utrikesdepartementet utan ett antal kvarter därifrån, vid Internationella valutafonden, under ledning av dess chef Christine Lagarde. Det är ett arbete som Sverige borde vara noga med att ta aktiv del i och stödja, för Ukraina är en del av vårt Europa, och vår säkerhet beror på utvecklingen, att vi bygger en stabil, fungerande stat.

anf.150 Kenneth G Forslund (S):

Herr talman! Jag har full förståelse för och delar den oro som Göran Pettersson känner för utvecklingen i Ukraina, den aggression som pågår där och de faror och den spänning som finns i stora delar av östra Europa. Men jag tror att man ska vara försiktig med att i nuläget placera ut ytterligare trupper för att inte ytterligare öka spänningen.

Jag tror att det är viktigt - jag har pekat på det tidigare i debatten - att de medel som EU har för att svara på den aggressiva ryska politik som vi ser i Ukraina är sanktionsinstrumenten, alltså att svara med politiska och ekonomiska instrument och inte med militära.

När det gäller Marshallplanen var det inte bara Tyskland utan stora delar av Europa, däribland Sverige, som fick del av den.

anf.151 Göran Pettersson (M):

Herr talman! När det gäller det som jag sade om vad Nato borde göra ligger den beslutsmakten inte här.

Att man ligger före leder till att man inte behöver använda olika saker. Det råd som jag framförde var det som den förre säkerhetsrådgivaren till Jimmy Carter, Zbigniew Brzezinski, gav när han vittnade i den amerikanska senaten. Det var just för att undvika att försätta sig i en situation där alternativen blir mycket sämre.

anf.152 Kenneth G Forslund (S):

Herr talman! Det är alldeles riktigt att Sverige inte är medlem i Nato.

Jag tillhör ett parti som tycker att Sverige inte heller borde bli medlem i Nato. Göran Pettersson tycker att Sverige borde bli medlem i Nato. Då skulle det vara en fråga som skulle avgöras här.

Jag tror ändå att ytterligare trupp just nu i länder som man spekulerar i att de i framtiden skulle vara hotade skulle öka spänningen och späda på den ryska beskrivningen av att Ryssland är alltmer trängt av ett aggressivt Nato och så vidare. Jag tror att man ska tänka sig för mycket noga innan man gör det.

Marshallplanen var bra, och det är viktigt att komma ihåg att det var möjligt för alla europeiska länder att ta del av den. Östeuropeiska länder under kommunistförtrycket fick inte lov att ta emot pengarna. Sverige som ett neutralt och alliansfritt land då tillhörde ändå den fria världen som kunde ta emot pengarna. I dag jobbar EU med sina olika fonder på ett liknande sätt, vilket är ett viktigt arbete.

anf.153 Göran Pettersson (M):

Herr talman! Det gläder mig att vi har en samsyn i fråga om behovet av en ny Marshallplan. Det gäller inte bara det ekonomiska stödet. Det gäller också stödet för byggande av starka institutioner. Är det någonting som vi har lärt oss av situationen i Ukraina och även i många länder i Europa inom EU så är det att om man inte har

fungerande institutioner under demokratisk kontroll blir ekonomiskt stöd att kasta bra pengar efter dåliga.

anf.154 Kent Ekeroth (SD):

Herr talman! Jag har funderat mycket och länge över sjuklövern och varifrån de har fått idén att mångkultur är så fantastiskt och fabulöst som de brukar framhålla i den här kammaren. Det mångkulturella experimentet har bevisligen fallerat från dag ett i Sverige. Så det är knappast härifrån som det svenska exemplet kommer. Det måste alltså vara något annat som har fått sjuklövern att tro att massinvandring och mångkultur är bra. Då återstår bara resten av världen, en internationell lärdom som måste motivera sjuklövern.

Vi kan då ta en titt på dessa fantastiska exempel. Runt om i världen visar olika etniska och religiösa grupper hur fantastiskt de lever tillsammans. Låt oss för ett ögonblick ta oss en titt på det.

Vi har till exempel Irak, där sunnimuslimer och shiamuslimer lever sida vid sida i en fantastisk harmoni, eller hur? Det finns små skillnader mellan shia och sunni, men denna lilla skillnad lyckas de överbrygga jättebra. Det bevisar historien, eller hur? För att inte tala om deras förhållande till grannen i norr, nämligen kurderna. Kurderna har också en jättebra relation med araberna i Irak eller för den delen turkarna i Turkiet. Det är alltså ytterligare ett exempel på hur fantastiskt olika grupper samverkar med varandra även om de förvisso har samma religion i detta fall.

Vi har det fantastiska samarbetet och samvaron i Nigeria mellan muslimerna i norr och de övriga i söder, vilket ni nu för tiden kan läsa om i svenska medier.

Vi har också det mångkulturella lyckoriket Sudan. I Darfur är människorna muslimer, och i övriga Sudan är de också muslimer. Trots att alla är muslimer lyckas de komma överens jättebra, eller hur? Skillnaden mellan människorna i Sudan och människorna i Darfur är att sudaneserna är arabiskättade och människorna i Darfur är afrikaner.

Sedan har vi Sydsudan, som kom jättebra överens med Nordsudan till den grad att det blev ett inbördeskrig och en ny stat bildades, alltså Sydsudan, som i sin tur sedan blev så spännande, som Fredrik Reinfeldt kanske skulle ha sagt, att det inte blev ett inbördeskrig i Sydsudan baserat på etniska konfliktlinjer. Motsatsernas fredliga dynamik, som Carl Bildt kanske skulle ha kallat det.

Sedan har vi självfallet Syrien som, förutom att det pågår ett inbördeskrig, såklart inte alls ger sig på minoriteter. Vi ser i dag till exempel alawiterna, som på grund av en annorlunda tolkning av islam inte alls förföljs av sunni- eller shiamuslimer. Det är alltså ren lycka där också.

Ett annat exempel på lycklig symbios är Centralafrikanska republiken, där den etniska uppdelningen i minst fyra olika grupper inte har lett till etniska konflikter och där kristna och muslimer sitter och håller varandra i hand och sjunger *Kumbaya*.

Herr talman! Som ni säkert har förstått var jag sarkastisk i det som jag nyss sade. Faktum är att alla dessa konflikter kännetecknas av stor brutalitet och ett enormt lidande för många människor - allt utifrån religiösa och etniska konflikter, vilket är normaltillståndet i den värld vi lever i och har varit så sedan historiens begynnelse. Det är självfallet tragiskt, men dessa konflikter som jag radade upp nu är inte de enda.

Vi har konflikter på Filippinerna mellan muslimerna på södra ön och den övriga befolkningen, och enligt vissa uppskattningar har 120 000 människor dött. Vi har konflikter i västra Kina mellan uigurerna och kineserna. Vi har konflikter i Kashmir mellan muslimer och hinduer. Vi har konflikter i Rwanda mellan tutsier och hutuer. Vi har konflikter i södra Thailand mellan muslimer och övriga. Listan kan göras mycket lång.

Inte nog med det. Även till synes små skillnader ger upphov till konflikter. Titta bara på Europa. I Jugoslavien stod konflikten både mellan religiösa grupper, kristna och muslimer, och mellan etniska grupper, till serber och kroater. Vi har Spanien, där det är konflikt mellan katalanerna, baskerna och spanjorerna. Vi har Belgien, där inte ens flamländare och holländare kan komma överens. Vi har Ukraina, där ryssar och ukrainare inte kommer överens speciellt bra. Vi har Ryssland och Tjetjenien. Vi har irländare och engelsmän, protestanter och katoliker och så vidare.

Jag kan stå och babbla om dessa konflikter tills vi alla måste gå hem och lägga oss. Det är en närmast aldrig sinande ström av exempel på hur olika religiösa och etniska grupper inte förmår att leva i samförstånd och välstånd. Ibland är skillnaderna stora, ibland är de små. Resultatet har alltid varit detsamma, nämligen konflikt. Ibland har det varit mellan stater men framför allt inom stater.

Trots allt detta och trots de otaliga brutala, grymma och utdragna konflikter som har rasat i vår värld genom historien baserat på dessa etniska och religiösa skillnader står ni här i kammaren och försöker pracka på Sverige och svenska folket något som i princip aldrig fungerat, nämligen mångkultur.

Jag får ibland frågan: Varför gör sjuklövern så här? Varför vill de ha massinvandring och mångkulturalism? I ärlighetens namn kan jag inte svara på det. Det är närmast helt oförståeligt att ni i ljuset av det som händer i Sverige i dag och det som händer och har hänt i världen genom historien fortfarande står i denna kammare och inbillar er själva att den mångkulturella ordning som ni vill pracka på svenska folket men själva flyr från, eftersom ni väljer att inte bo i dessa områden, skulle fungera. När till och med flamländare och valloner i Belgien inte kan samsas, tror ni då på fullt allvar att de disparata grupper som ni importerar till Sverige kommer att göra det? Vi har redan sett effekterna av detta - svenskfientlighet, kvinnofientlighet och den importerade antisemitismen.

När ni andra 2011 stod och yrade om den arabiska våren och kände er allmänt rosa och fluffiga förespådde jag vad som skulle hända eftersom jag förstod dessa religiösa och etniska konflikter, någonting som ni aldrig har gjort.

Ni står här och talar om internationell politik där den röda tråden i princip alltid är de konflikter som existerar runt om i världen. Ändå förstår ni inte sambandet. Trots att det är så uppenbart som det kan bli förespråkar ni en situation i Sverige som ni står här och försöker lösa i andra länder. Dummare än så blir det inte, herr talman.

anf.155 Kenneth G Forslund (S):

Herr talman! Kent Ekeroth ägnar sig åt en ganska omfattande demonisering av alla andra människor än de som är tämligen exakt lika oss själva här i Sverige, i alla fall merparten av oss.

Med den logik som Kent Ekeroth har, om man tittar ut över världen på exempelvis USA, borde i princip det amerikanska inbördeskriget fortfarande pågå och till och med vara betydligt mer omfattande än vad det ursprungligen var.

Jag kommer från en bygd som kännetecknas av att vi slöt det första fredsavtalet mellan Sverige, Norge och Danmark år 1101. Sedan slogs vi 557 år till fram till freden i Roskilde. Det var inte för att vi hade olika religioner.

Johan Nissinen, en annan sverigedemokrat, hörde vi tidigare i debatten göra en utmärkt exposé över den svenska ekonomiska historien, och vi kunde konstatera att den var ganska beroende av att vi också hade invandrare till Sverige.

Sydafrika, Kent Ekroth, var ett land där man särade på folkgrupper. Det kallades apartheid. Är det detta som är ditt alternativ?

anf.156 Kent Ekeroth (SD):

Herr talman! Jag vet inte om Kenneth G Forslund lyssnar på vad jag säger. Jag nämnde flamländare och valloner, jag nämnde irländare och engelsmän, jag nämnde katoliker och protestanter - alltså de som är som vi själva som Forslund yrar om att jag inte pratar om.

Hela poängen med mitt anförande var att både stora och små skillnader leder till de konflikter vi sett mellan protestanter och katoliker, mellan irländare och engelsmän och mellan vad det nu kan vara.

Forslund nämnde USA, som om nu det vore något föredöme, där gettona är allestädes närvarande, där ekonomin går åt skogen och där det är jättestora konflikter mellan olika samhällen och i samma städer. Eller varför inte nämna indianerna och européerna som kom dit och den konflikten där indianerna utrotades - men det bryr sig Forslund antagligen inte om - eller aboriginerna i Australien när européerna kom dit eller vad det nu kan vara? Det har aldrig fungerat, men ni står här och yrkar om att det fungerar.

Sydafrika är ett annat utmärkt exempel på etniska konflikter. Allting handlar inte om religion; det handlar också om etnicitet. Sydafrika är ett utmärkt exempel på det. Här står alltså Forslund och bevisar min tes utan att själv veta om det. Det är ganska komiskt.

anf.157 Kenneth G Forslund (S):

Herr talman! Jag får nog fundera länge över det repliksvaret och framför allt den sista delen av det.

Det är intressant när Kent Ekeroth pekar på konflikten mellan flamländare och valloner, för då förstår man ju att toleransen hos Kent Ekeroth för skillnader inte är stor. Flamländarna var för övrigt den grupp som var viktig för att grundlägga en hel del av det svenska ekonomiska undret genom att de kom hit och lärde oss saker som vi inte kunde innan. Det var en kunskaps- och hantverksskicklighets import som var väsentlig för svensk ekonomisk utveckling och för hela det svenska samhällets utveckling.

Om vi hoppar snabbt framåt i den ekonomiska historia som Johan Nissinen från ditt eget parti beskrev tidigare i debatten kommer vi till 60- och 70-talens arbetskraftsinvandring. Svenska företag åkte runt i Europa, företrädesvis Östeuropa men också andra delar, och hämtade folk på helgen för att ställa dem vid produktionsapparaten måndagen direkt efter. Det var också viktigt för att bygga vårt svenska välstånd.

(Applåder)

anf.158 Kent Ekeroth (SD):

Herr talman! Återigen förstår inte Forslund vad han själv säger. Han pratar om att jag inte har någon tolerans för de små skillnaderna mellan valloner och flamländare. Men det är inte jag som vill att Flandern ska bli ett eget land utan flamländarna själva. Det är inte jag

som har hittat på den här konflikten. Konflikten uppstod inte 1981 när jag föddes. Det är ju de som inte kan komma överens. Det är det som är problemet över hela världen i smått som stort.

Sedan kommer det vanliga försöket att byta ämne när han pratar om vallonerna som kom till Sverige och byggde upp svensk industri. Var det några hundra? Det är ungefär så många som vi tar emot på några timmar under en dag. Vi tar emot 2 000-3 000 veckan. Vi tog emot några hundra valloner över en 30- eller 50-årsperiod, men det är inte jämförbart, dessutom i vårt närområde. Men inte ens i vårt närområde fungerar det.

Jag har inte hört ett enda argument om de etniska och religiösa konflikter som motbevisar det som Forslund och hans socialdemokrater står för.

(Applåder)

anf.159 Amineh Kakabaveh (V):

Herr talman! I dag har många olika områden diskuterats i denna utrikespolitiska debatt. Jag vill härmed lyfta några frågor när det gäller kvinnors och barns rättigheter.

Jag vill börja med Iran, som inte har diskuterats så mycket i dag. Den islamiska diktaturregimen i Iran har varat i mer än tre decennier. Det barbari och förtryck som har utövats mot kvinnor, barn och mänskliga rättigheter är omfattande och går inte att beskriva på bara några minuter.

Vi glömmer inte syraattackerna mot kvinnors ansikten i provinsen Esfahan i slutet av förra året då minst 15 kvinnor mördades. Flera som protesterade mot regimens attacker sitter fortfarande i fängelse. I Iran förekommer syraattacker, steningar och lynchningar mot kvinnor och människor som arbetar för barnens rättigheter, för att barn inte ska arbeta. Det är många aktivister som sitter i fängelse i åratal och i decennier. Det är ett av de länder där det förekommer, inte bara i Saudiarabien. I det barbariska Saudiarabien vet vi att debatten i dag är het. Med all rätt ska en regim som den i Saudiarabien skuldbeläggas för den apartheid som råder, och man ska inte handla mer med landet. Jag kan påminna om vad som tidigare har sagts i den här kammaren av Carl Bildt.

När jag frågade i talarstolen varför man skulle ha vapenexport till Saudiarabien och Pakistan, där man lynchar kvinnor och inte har respekt för kvinnors rättigheter, svarade Carl Bildt att man måste handla med dem för att kunna prata med dem. Det är ett hyckleri att kvinnorna aldrig har varit på den förra regeringens dagordning. Det är glädjande att Margot med sitt engagemang vill lyfta fram dessa frågor och att feministiska och mänskliga rättigheters värden ska vara svenska värden. Det är väldigt uppmuntrande. Men jag är ledsen att jag inte kan vara optimistisk när det gäller stater som Saudiarabien, Pakistan och Iran. Det är bra försök, men det handlar inte om att man ska skicka vapen till ett land som Saudiarabien som i sin tur hjälper och understöder Daeshgruppen, al-Shabab och alla andra som utgör det största hotet i dag mot mänskligheten, de civila och kvinnorna i den så kallade muslimska världen.

De islamistiska grupperna får också understöd av Turkiet, som har en president som heter Recep Tayyip Erdogan. Han uttalade sig nyligen om aborträtten och sade att fyra barn är Guds gåva och att de andra ska man ha när det blir krig. Kvinnors rättigheter inskränks. Kvinnor som skrattar offentligt eller inte bär slöja ska kallas för horor. Det är en president i ett land som heter Turkiet som säger detta. Vad ska vi ha för förväntningar på de olika budbärarna för dessa stater som i dag kan

vara al-Qaida, al-Shabab eller Boko Haram som i dag i Nigeria har mördat flera tusentals människor. Tusentals flickor och kvinnor är fortfarande i deras händer, men ingen i det internationella samfundet har pratat om vad man ska göra för att de här flickorna som är kidnappade av Boko Haram ska frisläppas.

Mitt i allt detta elände finns det en ljusning. Det är kvinnorna, mina vänner, som faktiskt har gjort skillnad. Kurdiska kvinnor och kvinnor i Roshava i Kobane har stått emot det barbari som dessa regimer hjälper till att skicka till sitt eget folk. Det var kvinnorna i den kurdiska delen av Syrien som stod emot Daesh och Isis. Det var också de som kämpade för sina rättigheter och som trotsade religionen, patriarkatet, hedersförtrycket och regimen. Trots allt detta mångfaldigade förtryck har de vunnit det kriget.

Därför finns all anledning för den svenska regeringen att stödja och erkänna Rojava. Om man inte gör det och inte ger hjälp till återuppbyggnaden av Kobane kommer vi att förlora många andra minoriteter som nu söker sig en trygg plats. Det är Kurdistan i Irak. Låt också Kurdistan i Turkiet och Syrien vara platser där andra minoriteter, kvinnor, barn och kurderna själva får rättighet, möjlighet och trygghet att vara!

Därför är det min uppmaning, men också min förväntning, att den svenska regeringen stärker kvinnors och barns rättigheter i världen, inte minst i Mellanöstern, stöder de kurdiska kantonerna i Rojava och ser till att konflikten i Turkiet mellan kurderna och den turkiska staten helt enkelt löses. Den löses inte genom att deras ledare sitter 14 år i fängelse, utan bara genom en fredlig lösning på all världens problematik, och det hoppas jag att vi kommer att jobba med framöver.

anf.160 Fredrik Malm (FP):

Herr talman! Jag instämmer i allt väsentligt i det som Amineh Kakabaveh beskriver kring situationen för kvinnor i Mellanöstern och nödvändigheten att stödja kvinnor, barn och civila. I det avseendet har jag en fråga till Amineh.

Skyddet av kvinnor och barn mot Daesh förutsätter i slutändan militärt stöd. Kobane befriades efter de flygattacker som genomfördes av USA-koalitionen. Detsamma gäller befrielsen av Sinjar och yazidierna där. Dessa attacker utgår från de militära flygbaser som Vänsterpartiet har gått till val på att USA ska avveckla. Står Amineh Kakabaveh fortfarande bakom kravet att USA ska avveckla sina militärbaser?

anf.161 Amineh Kakabaveh (V):

Herr talman! Jag tackar Fredrik Malm för frågan.

Jag vill påminna Fredrik Malm och kammaren om att det finns en illusion om att det är USA som står för freden och USA som står mot Daesh. Så är det inte. Varför har man lyckats stå emot Daesh i Kobane? Jo, därför att det var ett enat folk. Det var inte några politiska partier. Majoriteten av dem som stod i bräschen var kvinnor. Utan att ha någon jättestor eller avancerad vapenutrustning har de kunnat stå emot detta.

De enstaka bombningarna har säkerligen påverkat i vissa fall. Men USA:s strategi i hela Mellanöstern och Irak är totalt bortkastad. De talar nu om att den här gruppen utgör ett hot mot Europa och USA och att de ska ha sina baser. Men USA skyddar inte människorna där. Det är USA som har gjort att Daesh blivit så stort i Mosul och andra områden.

anf.162 Fredrik Malm (FP):

Herr talman! De styrkor som har funnits på marken i Kobane, runt Sinjar/Shingal och Makhmour och på andra håll har lyckats befria de här områdena och hålla frontlinjerna mot IS tack vare de flygattacker som ägt rum. Kobane var kanske ett halvt dygn eller ett dygn från att falla helt och hållet för några månader sedan. Nu har man steg för steg tagit tillbaka staden, och det har också skett tack vare de flygattacker som gjorts. De yazidiska kvinnor och barn som Amineh Kakabaveh vill skydda hade fortfarande suttit kvar uppe på Sinjarbergen om man inte kunnat evakuera dem, och förutsättningen för detta var en amerikansk militär närvaro. Vi kommer aldrig ifrån det. Det blir väldigt märkligt att säga att vi ska skydda kvinnorna men att USA ska lämna sina militära baser i regionen. Det är en omöjlig kombination.

anf.163 Amineh Kakabaveh (V):

Herr talman! Både jag och Fredrik Malm vet om att USA:s strategi inte handlar om att skydda. USA söker sin egen strategi.

Men jag håller med om att det behövs ett FN-mandat om vi ska kunna skydda kvinnor och barn. Det är inte så att Irak behöver vapen. Det finns gott om vapen, och det är också det som är problemet i dag. Det behövs samvete. Det behövs helt enkelt fred och säkerhet.

Jag vill att Sverige ska bidra till kurderna direkt, inte till Irak. Jag vill att Sverige genom FN och EU ska hjälpa Kobane direkt, både humanitärt och militärt, för att Daesh och andra islamistiska grupper inte ska attackera. Det ska vara en stad i ett område där yazidier, assyrier, kurder, kristna och alla andra minoriteter ska kunna bo.

Jag säger det om igen: Stödet måste gå direkt. Det måste också vara ett FN-mandat, och det ska gå via EU, inte bara USA.

anf.164 Olle Thorell (S):

Herr talman! Mitt inlägg tänkte jag ägna åt en del av utrikes- och säkerhetspolitiken som ständigt är aktuell, men som ibland hamnar i skymundan av akuta kriser, nämligen nedrustning.

Nedrustning är en hörnsten i socialdemokratisk utrikespolitik, och vi har sedan många år tillbaka en stolt tradition att värna. Därför gläder det mig att vi nu har en regering på plats som prioriterar det här vitala området på riktigt. Redan den 14 oktober, kort efter valet, höll Sverige ett anförande i FN:s generalförsamling och visade redan då en ny riktning och en högre ambitionsnivå.

Det kanske viktigaste steget är att Sverige nu ansluter sig till det humanitära initiativet vad gäller kärnvapennedrustning. Det är ett initiativ som har samlat allt fler länder och som går ut på att kärnvapen måste elimineras, eftersom konsekvenserna är så katastrofala när man använder dem att de helt enkelt inte kan tillåtas. Flera vapenslag har bannlysts med samma logik: personminor, kemiska och biologiska vapen samt klustervapen. Det här borde också gälla det fruktansvärdaste vapenslaget av alla, kärnvapen.

I år är det 70 år sedan kärnvapen spred död och ödeläggelse i Hiroshima och Nagasaki. I höstas hade vi här i riksdagen besök av Setsuko Thurlow. Hon är en så kallad hibakusha, en överlevare efter dessa fruktansvärda dagar 1945. Hennes vittnesmål var förstås oerhört starkt, och hennes uppmaning till oss lagstiftare här och överallt annars är glasklart: De här vapnen är omänskliga och måste bort från jordens yta.

Det är ju inte så att kärnvapenhotet är ett minne blott från det kalla kriget. Vi ser hur det ser ut i till exempel Nordkorea, Pakistan och Iran.

Även om många kärnvapen har skrotats återstår fortfarande 20 000 stridsspetsar som kan utplåna allt liv på jorden många gånger om.

Att dessutom kärnvapenarsenaler nu moderniseras och uppgraderas för astronomiska summor är oroväckande. Det är ett slöseri med resurser som vi alla vet kunde användas så mycket bättre i en värld där vi har över 50 miljoner flyktingar och ökad ojämlikhet mellan de allra fattigaste och de allra rikaste.

I Wien samlades i slutet av förra året över 155 stater för att diskutera kärnvapnens humanitära konsekvenser. Sverige deltog då aktivt på hög nivå, till skillnad från vid de två tidigare konferenserna i ämnet i Oslo och Mexiko. Kärnvapennedrustningen står alltså återigen högt på agendan för Sveriges regering.

Det här är inte minst viktigt inför årets NPT-konferens. De 189 stater som undertecknat icke-spridningsavtalet möts vart femte år för att komma överens om steg framåt vad gäller icke-spridning, nedrustning och civilt bruk av atomenergi. Här kan det humanitära initiativet bidra till att få ny kraft på nedrustningsområdet, som är det som har legat för fäfot mest.

Den nya regeringen har också höjt Sveriges profil när det gäller engagemanget för FN. En del i det är att Sverige nu med full kraft driver sin kandidatur till en plats i säkerhetsrådet 2017/18. Nedrustning är också en central del av regeringens FN-politik. Det humanitära initiativet och NPT är förstås en del av detta. En annan del är det internationella vapenhandelsfördraget ATT, som nu träder i kraft. De vapen som dödar flest är små och lätta vapen, och ATT kan bidra till en mer ansvarsfull handel med inte minst dessa vapen.

Här ska jag ge en eloge till den förra regeringen. Det händer inte så ofta, så lyssna noga. Där gjorde regeringen ett gott arbete inte minst med ambassadör Paul Beijer i spetsen, som spelade en mycket viktig roll när avtalet förhandlades fram. Det är också därför den här regeringen nu har nominerat honom som ordförande i det sekretariat som ska skapas för ATT.

Sverige kommer att vara fortsatt aktivt vad gäller biologiska och kemiska stridsmedel och att arbeta för att provstoppsavtalet träder i kraft. Vi vill bidra till fred och nedrustning på Koreahalvön. Vi vill förstärka folkrättsdelegationen så att den också ska arbeta med nedrustningsfrågor.

Herr talman! Ytterligare en del är utvecklingen av autonoma vapensystem. Det är alltså inte bara fjärrstyrda vapen som exempelvis drönare utan vapen som själva ska kunna analysera omgivningen och fatta egna beslut. Här kommer det att behövas reglering. Beslut om liv och död kan inte delegeras till en maskin. Lagligheten i de vapensystemen måste prövas. Där kommer Sverige att göra ett arbete.

Herr talman! Sammanfattningsvis har den nya regeringen höjt ambitionerna inom nedrustningsområdet. Sverige är nu en aktiv part i det humanitära initiativet för kärnvapennedrustning. Regeringen har ökat sitt engagemang för FN och kandiderar med full kraft till säkerhetsrådet och kommer att prioritera FN-arbetet och nedrustningspolitiken framöver.

(Applåder)

anf.165 Hans Wallmark (M):

Herr talman! Det är som vanligt ett sant nöje att lyssna på Olle Thorell, för han är engagerad i de här frågorna. Först och främst kan jag helt hålla med Olle Thorell om hans beröm till den förra regeringen. Jag delar det fullt ut. Jag tycker också att Sverige har gjort

en god insats när det gäller FN:s vapenfördrag ATT precis på det sätt som beskrevs.

Olle Thorell säger att det finns ungefär 20 000 kärnvapenstridsspetsar, och det är sant. Ungefär hälften av dem, 10 000, finns i Ryska Federationen. Det är allvarligt och någonting som vi borde tala mer om inte minst i den svenska debatten utifrån ett försvars- och säkerhetspolitiskt perspektiv.

Till skillnad från väst finns det en helt annat säkerhetspolitisk dogm i Ryssland om hur man kan bruka kärnvapen. Det är någonting som vi verkligen borde uppmärksamma. Man säger i praktiken att de mer kvalificerade konventionella vapen som finns i väst möts upp med kärnvapen utifrån ett ryskt perspektiv. Det borde vi prata mer om.

anf.166 Olle Thorell (S):

Herr talman! Jag kommer inte tjata mycket om beröm till den tidigare regeringen. ATT gjorde man bra, men det finns saker man gjorde dåligt. Det gäller till exempel arbetet med att förbjuda klustervapen, och man släpade fötterna efter sig när det gällde det humanitära initiativet. Där var det pinsamt att vara svensk nedrustningsengagerad förtroendevald och se hur Bildt vägrade att gå med i de lovvärda initiativen.

Jag håller med om att Ryssland som en gigantisk innehavare av kärnvapenstridsspetsar måste engageras i dialogen om provstoppsavtalet och de-alerting, det vill säga att så mycket som möjligt försöka ta bort misstag i hur man aktiverar kärnvapen. Vi hade en författare på besök som heter Eric Schlosser som har skrivit en bok om bomben som visar hur fruktansvärt nära vi har varit många gånger att det smällt av misstag.

anf.167 Hans Wallmark (M):

Herr talman! Jag kommer på inget sätt att försöka stoppa eller förhindra Olle Thorell att tala väl om den tidigare regeringen. Jag kommer dessutom efter egen förmåga att försöka bidra till det.

Herr talman! När det gäller kärnvapen säger Olle Thorell att man har en gigantisk kapacitet på den ryska sidan. Ja, man har hälften. Man har ungefär 10 000 kärnstridsspetsar.

Det är väldigt viktigt att man inte är aningslös när man talar om nedrustning utan att man verkligen ser hela utmaningen och att Ryska Federationen på ett helt annat sätt har tanken på ett offensivt användande som en del i sin säkerhetsdogm.

Herr talman! Det andra som jag vill att Olle Thorell kanske kort berör är säkerhetsrådet. Det är bra att Sverige söker en plats vid det bordet. Samtidigt finns det alla skäl att önska att det säkerhetsrådet skulle reformeras.

I dag ser vi hur det är impotent när det gäller stora internationella konflikter som den i Syrien och den i Ukraina därför att olika maktländer stoppar och förhindrar humanitära och militära insatser. Där finns en utvecklingspotential, eller hur, Olle Thorell?

anf.168 Olle Thorell (S):

Herr talman! Svar ja, det finns en stor utvecklingspotential i säkerhetsrådets arbetssätt. Det är bedrövligt att se hur förlamat världssamfundet blir när vissa länder kan blockera viktiga beslut i säkerhetsrådet. Det gäller Syrien nu senast, och vi har sett otaliga exempel genom åren där de fem permanenta medlemmarna i säkerhetsrådet utnyttjat sitt veto på ett otillbörligt sätt. Det måste reformeras. Säkerhetsrådet måste utveckla sina arbetsformer.

Inte minst därför är det viktigt att vi nu med full kraft satsar på att kunna kandidera på riktigt till säkerhetsrådet 2017 och 2018 så att vi kan vara med vid bordet och samtala om dessa saker. Sveriges regering har höga ambitioner inom världspolitiken. Vi vill vara med och lägga in våra åsikter och våra utvecklingstankar byggt på våra värderingar om frihet, jämlikhet och solidaritet.

anf.169 Fredrik Malm (FP):

Herr talman! Jag instämmer i allt väsentligt i det som Olle Thorell beskriver. Det är oerhört viktigt att Sverige är aktivt inom världssamfundet i de olika processer som förs där om att få fram avtal, inte minst ATT men även annat.

När man diskuterar icke-spridningsfrågorna finns det en fråga som just nu är viktigare än alla andra. Det är det faktum att vi inte får acceptera att Iran blir en kärnvapenstat. Det skulle egentligen välta icke-spridningsdoktrinen över bord. Det skulle sätta igång en rustningsspiral i Mellanöstern där en rad andra länder också skulle försöka att få kärnvapen.

Herr talman! Jag blir lite fundersam när Olle Thorell slår sig för bröstet. Jag har aldrig upplevt att Socialdemokraterna har varit särskilt drivande i den avgörande frågan om Iran, nämligen att ha så tuffa sanktioner att Iran tvingas till förhandlingsbordet.

anf.170 Olle Thorell (S):

Herr talman! Det är trevligt att se Fredrik Malm i en utrikespolitisk debatt. Det är av vital betydelse för icke-spridningsregimen i världen att Iran inte skaffar sig kärnvapen. Vi har i dag nio kärnvapenstater. Det är för många redan som det är. Vi behöver inte ha fler.

Däremot har Iran som alla andra länder rätt att själva bestämma om de vill använda atomenergi för civilt bruk. Det måste de få tillåtas göra, även om vi har många åsikter om hur den regimen fungerar. Jag tror inte att det finns någon åsiktsskillnad oss emellan.

Som Fredrik Malm mycket väl vet är det först när man har regeringsmakten som man kan verkställa utrikespolitik. Det är vad vi ägnar oss åt nu. I opposition har vi åsikter, men det är regeringen som driver utrikes-, nedrustnings- och säkerhetspolitik. Det gör regeringen med full kraft.

anf.171 Fredrik Malm (FP):

Herr talman! Iran hänger oliktänkande i lyftkranar, stenar människor,

torterar journalister, hotar Israel med utplåning och skickar ut sina terrorister runt om i världen. Det gör de utan kärnvapen. Vi kan bara föreställa oss vad regimen med en frustande ayatollah vid makten skulle kunna göra om de förfogar över kärnvapen, världens farligaste vapen. Det är klart att detta måste förhindras.

Nu pågår samtal. Det är vi alla glada för. Det är bara det att en förutsättning för att samtalen över huvud taget skulle komma till stånd mellan Iran och de fem permanenta staterna i FN:s säkerhetsråd och Tyskland var att sanktionerna skulle vara så tuffa mot Iran att Iran i praktiken tvingades till förhandlingsbordet.

Det finns de som hävdar att det skulle vara en följd av EU:s kritiska dialog och sådant. Det är inte sant. Det var de tuffa sanktionerna som tvingade Iran till förhandlingsbordet. Problemet är att Socialdemokraterna inte var särskilt varma anhängare av dessa sanktioner. Det är därför man kan ifrågasätta att regeringen verkligen kan komma i mål och bidra till en nedrustning.

anf.172 Olle Thorell (S):

Herr talman! Fredrik Malm behöver inte oroa sig för S-MP-regeringens ambition att på vilka sätt man än kan stödja att samtalen kommer i mål och att vi hittar en lösning på förhandlingarna om Irans kärntekniska program. Där är vi fully committed, som man säger på engelska.

Fredrik Malm tar också upp en annan viktig aspekt: de MR-kränkningar vi ser i Iran. När man har sådant fokus på det kärntekniska programmet och att Iran inte får skaffa sig kärnvapen finns det en fara att man glömmer att kritisera MR-kränkningar. Det är stor risk för det. Som du säger hänger de ju inte människor i lyktstolpar med hjälp av kärnvapen. Det behövs inte, för det gör de i alla fall. Den kritiken måste vara stenhård. Där får vi inte vika en tum från våra värderingar om människors lika värde och rättigheter och hur okränkbart detta är även i Iran.

anf.173 Hans Wallmark (M):

Herr talman! Historien består av händelser. Men händelserna sker inte av sig själva, vare sig alldeles godtyckligt eller strikt lagstyrt. Händelserna styrs, påverkas och kontrolleras av människor. Det är individer som gör rätt eller fel, som handlar klokt eller övertänkt i stunder av utmaningar eller som agerar galet och självisk i ögonblick då andra har satt sitt hopp och sin tilltro till den personen.

Den som ser bakåt i tiden kan enkelt finna mönster och utvecklingslinjer i det som har skett. Osäkerheten är mer påtaglig för den som spejar framåt mot det som komma skall.

Åtskilligt har hänt sedan vi för ett år sedan avhöll en utrikespolitisk debatt här i Sveriges riksdag. I flera timmar har ledamöter och kolleger före mig i dag tecknat bilden av en större global osäkerhet. Det har handlat om allt från medeltida barbari i namn av Isil i Mellanöstern till utmaningar i Afrika och, inte minst, händelseutvecklingen i vårt eget närområde.

Under ett år har vi exempelvis kunnat följa en remarkabel utveckling i Ukraina - från folkliga protester på Majdantorget till en president med blod på sina händer som i helikopter flyr österut och därefter genomförda demokratiska val som följts av de öppna strider vi dagligen nu får rapporter om. Vi har kunnat se hur ett annat land - Ryssland - både har trupp och för in vapen i Ukraina.

Herr talman! Låt oss konstatera en sak: Det finns ett Europa före den illegala annekteringen av Krim, och det finns ett annat Europa efter den illegala annekteringen av Krim.

Det har skapat ett nytt säkerhetsläge i vårt närområde som riskerar att påverka oss under mycket lång tid. Det kräver också att vi vidtar våra mått och steg. Vi ser det i form av ett helt nytt agerande genom övningar, närvaro och kränkningar i vårt närområde. Det handlar om aktiviteter i luften, på vattnet och under vattnet. Det handlar om rena provokationer, exempelvis det som har riktats mot Estland i form av bortförandet av en polis in på ryskt territorium. Det handlar om lögnen och historieförfalskningen som effektiva vapen.

Herr talman! Under förra året kunde dessutom främmande undervattensverksamhet konstateras i skärgården utanför vår huvudstad Stockholm.

Det är detta vi måste forma vårt eget försvar och vår egen säkerhetspolitik utifrån. Då känns den nuvarande regeringens utrikespolitik som frånvarande och rätt disträ. Malkulorna har rasslat

till i lådan då positioner, formuleringar och ideologiska hållningar har dragits fram från 1970-talet.

Ett tydligt tecken på detta är ett reflexmässigt avfärdande av våra propåer om en Natoutredning. Det görs av personer som i andra sammanhang berömmer sig av att vara samförståndsinriktade. Men det är inte genom de vackra talen och formuleringarna denna ministär ska dömas, utan genom dess handlingar.

Utrikesministern var för en tid sedan på besök i Afrika, då dörrarna har stängts för intressanta möten i Israel. Och i går uppmärksammades Palestina. Allt detta kan ses som intressant.

För egen del skulle jag vilja se en utrikes- och säkerhetspolitik som också förstår allvaret fullt ut i närområdet. När har vi exempelvis ett besök av president Petro Porosjenko från Ukraina här i Stockholm? Det skulle gärna kunna vara vid ett möte arrangerat av Sverige med inbjudan till våra nordiska och baltiska vänner och grannar. Det vore intressant att veta vad han gör för bedömning av läget.

Förhandlingar ska nämligen nu föras i Minsk om idéerna för en plan för Ukraina. Jag hoppas att den svenska regeringen är en tydlig röst för att Ukraina och dess folk och statsledning inte ska ställas inför fullbordat faktum dikterat av andra länder och deras villkor. Det är uppenbart att Rysslands intressen är att realiteter fullbordade på marken också ska komma till uttryck i att omvärlden accepterar att deras intressesfär vidgas. I denna stund fortsätter civila att dödas, och så även uniformerade personer.

Ryssland är inte en part bredvid, herr talman. Ryssland är inte en medlare. Ryssland är en aktiv deltagare. Det handlar om soldater. Det handlar om vapen. Och det handlar om månad som lagts till månad av strider och våld.

Herr talman! Det förrädiska med minnet är att det är lätt att glömma. I dag talar vi om Mariupol och Donbass, men har närmast glömt att Krim införlivats i Ryska federationen för mindre än ett år sedan. I dag talar vi om hur Ryssland ska involveras, men bortser från det plan i luften från Holland på väg till Malaysia som sköts ned med många oskyldiga passagerare som offer för mindre än ett år sedan. Och i dag, när det talas om en överenskommelse från Minsk, är det ingen som längre tänker på den så kallades Sarkozyplanen som skulle hantera Rysslands dåvarande övergrepp på Georgien 2008. Abchazien, Ossetien, Transnistrien - jag hoppas verkligen inte Sverige på något sätt har för avsikt att medverka till ännu en frusen konflikt i vårt närområde.

Herr talman! Jag nämnde inledningsvis personernas betydelse för de historiska händelserna. Jag tror att det som i dag sker i vårt närområde inte kan tänkas utan Vladimir Putin. Här finns inga balanserande motkrafter i form av ett fritt och ärligt valt parlament eller en mediesituation som möjliggör öppen granskning och obunden debatt.

Men historien har också gett oss prov på goda krafter. En sådan var onekligen Winston Churchill. I år var det 50 år sedan han avled, den 24 januari 1965. Låt mig avslutningsvis påminna oss alla, men särskilt den svenska utrikesförvaltningen, om några bevingade ord av honom.

Herr talman! "En eftergiftspolitiker är en som matar en krokodil i hopp att den skall äta honom sist."

anf.174 Kenneth G Forslund (S):

Herr talman! Jag måste medge att Hans Wallmarks anförande hade ett visst underhållningsvärde, inte minst passagen om hur malkulorna skramlar fram över den rödgröna utrikespolitiken. Det kan ju vara så att det Moderaterna upplever eller etiketterar som gammaldags i själva

verket är de delar av utrikespolitiken som vi faktiskt är oense om. Även om vi har en bred enighet i Sverige om utrikespolitiken finns det saker som vi inte är överens om, och det är framför allt de som lyfts fram en dag som denna.

Självfallet ska inte Sverige och någon svensk regering medverka till att skapa några frusna konflikter, och det tror jag inte heller att Hans Wallmark menade.

Jag har en fråga till Hans Wallmark: Vad har ni moderater för svar på

våra säkerhetspolitiska utmaningar som inte stavas med de fyra bokstäverna N-A-T-O?

anf.175 Hans Wallmark (M):

Herr talman! Som konkret svar på Kenneth G Forslund senaste fråga tror jag att man kan hitta många olika sorts bokstavskombinationer: fyra bokstäver ger O-S-S-E, två bokstäver ger E-U och två andra bokstäver ger F-N.

Herr talman! Men till skillnad från Kenneth G Forslund och Socialdemokraterna vill jag inte heller undvika bokstavskombinationen N-A-T-O. Det gör att jag vill hävda att min verktygslåda är lite bredare och mer fullödig än den Kenneth G Forslund har.

Jag vill nog ändå hävda att malkulorna rasslar omkring. Det tycker jag att man har hört när det gäller avvisande av något så pass enkelt som ett önskemål om en Natoutredning. Man har sagt att det handlar om att man av hänsyn till omvärlden inte ska göra något sådant. Men jag tycker att det är vi själva som ska diktera den typen av villkor. Socialdemokraternas partiledare Stefan Löfven sa i en tv-debatt med min partiledare Anna Kinberg Batra att man inte ska tillhöra den ena eller den andra pakten.

Herr talman! Det finns bara en pakt i dag, om man nu ska uttrycka sig på det sättet, och det är Nato. De övriga Warszawaländerna, med undantag för Ryssland, är i dag delar i Nato.

anf.176 Kenneth G Forslund (S):

Herr talman! Det är alldeles riktigt att vi har olika uppfattning om vikten och värdet av att utreda Nato. Vi vill ha en bredare diskussion än så om den svenska säkerhetspolitiken och utrikespolitiken. Det framgår också av utrikesdeklarationen, där vi efterfrågar ett brett folkligt samtal, och även utlovar att vi tänker ta ledningen för ett sådant.

När det gäller Nato blir jag glad över att Hans Wallmark kan fler förkortningar. Jag blir nämligen lite oroad när jag hör att Moderaterna i den här debatten hela tiden kretsar kring vikten av att utreda ett svenskt Natomedlemskap. Naturligtvis är syftet att gå med i framtiden, i en organisation som i sin strategiska planering utgår från innehavet av kärnvapen i vissa medlemsstater. Det är en organisation som i hög grad söker sin uppgift. De nya medlemmarna vill hålla tag i den gamla uppgiften - det gemensamma försvaret - och de gamla medlemmarna ser nya uppgifter som är mera säkerhetsbyggande.

anf.177 Hans Wallmark (M):

Herr talman! Ett av de traditionella argumenten som brukar framföras mot Nato är att det är en kärnvapenorganisation. Jag tror inte att de danska socialdemokraterna håller med Kenneth G Forslund om det. Jag tror inte att de norska gör det heller. De är nämligen inte det i fredstid, och det har de varit tydliga med.

Vi är några stycken här i Sveriges parlament som är från Skåne. Vi har förmånen att kunna träffa till exempel danska socialdemokrater. Det är kuriöst och notabelt att det som är ett fundament i socialdemokratisk försvars- och säkerhetspolitik i Danmark och Norge, nämligen Nato, ger upphov till beröringsångest här i Sverige.

Precis som Kenneth G Forslund sa i sitt första replikskifte är det klart att det här är ett sätt att mejsla fram de olikheter som finns. Det här är uppenbarligen en olikhet som finns i den svenska debatten i dag, nämligen att vi är några stycken från olika partier som säger: Vi är inte är rädda för kunskap. Låt oss ha en Natoutredning. Sedan finns det några andra partier som säger: Nej!

anf.178 Markus Wiechel (SD):

Herr talman! I tider som dessa talar man om migrationspolitiken med hjälp av begrepp som utmaningar, för att det inte ska låta alltför oroande men för att man samtidigt ska kunna erkänna det uppenbara, nämligen att vi har problem. Vi har stora problem.

Begreppet utmaningar kommer från samma politiker som år efter år har värnat en liberal invandringspolitik och som ur ett internationellt perspektiv närmast kan betraktas som mycket extrem. Sakta men säkert börjar liberaler och andra väckas ur dvalan, och de inser att deras dröm om gränslös öppenhet helt enkelt inte fungerar särskilt bra. Kostnaderna springer i väg, och när man har fokuserat så mycket på att åtminstone framstå som att man vill öppna sina hjärtan har resultatet blivit att man har låtit bli att öppna sina ögon.

Det finns de som anser att Sverige ska gå i täten inom EU när det kommer till flyktingmottagande. Att framstå som ett gott exempel tycker även jag vore fantastiskt roligt, men om det är ambitionen i dag lär Sverige snarare bli ett avskräckande exempel. Andra EU-länder lär fundera på om de över huvud taget ska ha ett mottagande. Och på grund av vår nuvarande politik ser vägen dit ut att vara lång.

Vi vet vilka som drabbas av Sveriges migrationspolitik. Det är eleverna i de svenska skolorna, de äldre generationerna på våra äldreboenden, pensionärer, arbetslösa, sjukskrivna och arbetare. Ja, alla som är en del av det svenska samhället drabbas. Allra värst drabbas såklart de svagaste, de svagaste i Sverige och de svagaste i andra delar av världen som skulle behöva stöd från oss som råkar vara mer lyckligt lottade.

Världen står i dag inför den värsta flyktingkrisen i modern tid. Konflikterna i Syrien och Irak har tvingat 13 miljoner människor från sina hem. Och konflikten i Syrien klassas i dag som världens tveklöst största humanitära kris. Samtidigt uteblir bidrag till hjälp och förståelse för att människor svälter i Nigeria och fryser i Libanon. Förståelsen för det är så gott som obefintlig.

Svenska politiker talar blint om en human och öppen flyktingpolitik, som om flyktingar inte existerade utanför Sveriges gränser och som om brist på rent vatten och grundläggande förnödenheter bara var rena påhitt.

Att söka asyl är en rättighet i Sverige, och så ska det förbli. Att beviljas asyl är däremot inte en rättighet. Och om vår flyktinghjälp i och utanför Sverige ska fungera måste systemet vara rättssäkert. Internationella avtal ska hållas, och hjälp ska riktas dit den gör mest skillnad och behövs som mest. Genom att samverka internationellt kan vi komma långt, och för de flyktingar som kräver vidarebosättning finns det i dag ett beprövat system hos FN.

Vi Sverigedemokrater ser verkligheten för vad den är och kan se bortom våra egna gränser. Vi ser de hårt ansatta flyktinglägren som behöver mer resurser, och vi ser vilka fantastiska insatser Jordanien och andra länder gör när de ger skydd åt människor som flyr från deras grannländer.

Vi kan inte blunda för de konflikter som sker i Ukraina, Afrika eller Mellanöstern. Vi kan inte blunda för vad en svensk skattekrona kan göra för en flykting i Sverige och vad en svensk skattekrona kan göra för en flykting i exempelvis Libanon. Vi kan inte heller blunda för vad som sker med de människor som väljer att söka sig till just Sverige.

Vad sänder vi egentligen för signaler när vi villkorslöst ger permanenta uppehållstillstånd till syrier? Vad sänder vi för signaler när vi låter människor som på ett illegalt sätt har tagit sig till Sverige få förmåner som svenska medborgare inte har?

Migrationspolitikens utmaningar handlar inte bara om de problem som det svenska samhället får när man för en ohållbar och extrem invandringspolitik. Det handlar även om att öppna sina ögon så att man ser vad som håller på att hända runt om i världen. Svensk signalpolitik förvärrar problemen, och i tron om att man gör något gott blir resultatet det motsatta.

Det är alldeles uppenbart att flyktingar i läger långt bort får höra historier om hur fantastiskt det är i Sverige och hur bra man får det om man kommer hit. De som har råd kan tycka att det är värt ett försök att ta sig hit. De tar kontakt med en flyktingsmugglare som sätter dem på rostiga och skrotfärdiga båtar, och resultatet blir att hundratusentals människor riskerar livet över Medelhavet eller blir utnyttjade och rånade på sina sista ägodelar.

Kriminella ligor profiterar på människors misär, och de profiterar på faktumet att många har fått höra om det fantastiska livet i Sverige. Människosmugglare profiterar på att situationen i flyktinglägren i många fall är så dålig att flyktingarna inte vill vara kvar där.

Detta är resultatet av svensk flyktingpolitik. Det är resultatet av felprioriteringar och en signalpolitik som slår mot redan utsatta människor och gynnar hänsynslösa flyktingsmugglare.

anf.179 Olle Thorell (S):

Herr talman! Jag blir beklämd när jag hör Markus Wiechel beskriva den så kallat havererade migrationspolitiken. Det är klart att det finns utmaningar i migrationspolitiken och integrationspolitiken. Det är inte rimligt att asylmottagandet fördelas ojämnt över landet, vilket det görs i dag. Små fattiga glest befolkade kommuner får ta ett stort ansvar, och rika storstadsförorter tar ett litet ansvar. Det är helt orimligt.

Det är dock precis lika orimligt att ta ställning som Markus Wiechel och hans partikamrater gör. De säger att det handlar om massinvandring när det under året kommer 100 000 asylinvandrare till Sverige. Det är en befolkningsökning på 1 procent, i ett glest befolkat land, ett av världens rikaste länder med en hastigt åldrande befolkning. Det är en procents befolkningsökning.

Tänk er att vi vore en ö med 100 personer och att en person till kommer roende och säger: Jag behöver hjälp. Snälla hjälp mig! Då ska vi säga: Nej tack! Du får ro hem igen.

anf.180 Markus Wiechel (SD):

Herr talman! Det är lite intressant att en representant för Socialdemokraterna talar om human flyktingpolitik när de, ännu en

gång, fortsätter med den förra regeringens politik och tar pengar från biståndet och från de hårdast utsatta flyktingarna runt om i världen.

Regeringen lägger några hundra miljoner på UNHCR:s arbete i FN:s flyktingläger. Sverigedemokraterna lägger över 12 miljarder under kommande period. Det är en väsentlig skillnad.

Nuvarande regering prioriterar i stället de få som lyckas ta sig hit. Och de har det förhållandevis gott ställt. De har ju lyckats ta sig hit. Det är inte många som kan det. Men regeringen lägger 8,4 miljarder på dem som kommer hit. Det är inte flyktinghjälp. Då har man stöttat personer som redan har lyckats fly en konflikt och som sedan aktivt har sökt sig vidare till Sverige.

anf.181 Olle Thorell (S):

Herr talman! Markus Wiechel glömmer att nämna för dem som lyssnar på den här debatten att Sverigedemokraterna är det parti i Sveriges riksdag som vill skära ned på biståndet generellt. Ni vill ta bort 10 miljarder från biståndet. Ni skryter om att ni vill ge mer pengar till UNCHR, men samtidigt tar ni bort pengar med den andra handen, så det där är bara hyckleri.

Ni är inte så himla intresserade av att hjälpa flyktingar på plats i närområdet för att ni vill hjälpa fler. Ni är bara intresserade av att stänga igen och se till att vi blir ett homogent land.

Lyssnade du på din partikamrat Kent Ekeroth här för en stund sedan? Han talade om den omöjlighet som det innebär att kulturer ska leva tillsammans sida vid sida i ett land, det är alldeles omöjligt. Det var olustigt att lyssna på honom. Jag undrar om det är Sverigedemokraternas generella politik, att kulturblandning är någonting livsfarligt som vi ska passa oss för.

Vi tycker att mångkultur är bra. Sverige är ett glest befolkat land som behöver en större befolkning. Det är bra om vi kan ställa upp och hjälpa människor som flyr från krig och elände.

anf.182 Markus Wiechel (SD):

Herr talman! Ännu en gång försöker Olle Thorell blunda för den politik som han själv för. I dag lägger regeringen 1 procent av bni på bistånd officiellt. I praktiken blir det 0,75 procent på grund av de avräkningar som regeringen gör. Av dessa 0,75 procent läggs en väldigt liten del på FN:s flyktingläger, UNHCR eller på Världsbankens fonder för att stödja de länder som tar ett väldigt stort ansvar.

Exempelvis bara under 2015 gör Sverigedemokraterna 60 procent lägre avräkningar än regeringen. Under kommande år gör Sverigedemokraterna inga avräkningar över huvud taget. Med andra ord är vår politik betydligt mer effektiv än någon annat partis i Sveriges riksdag.

anf.183 Annika Lillemets (MP):

Herr talman! Mäktiga särintressen har allt att vinna på militär upprustning och krig. Alla vi andra har allt att förlora på att låta oss skrämmas av det allt högre vapenskramlet.

Konflikter i sig är naturligtvis inte nödvändigtvis av ondo, det avgörande är hur de hanteras. Fredligt lösta konflikter och meningsskiljaktigheter utvecklar samhällen. Men så snart våld kommer in i bilden, riskerar konflikter att snabbt urarta. Det världen behöver nu är inte mer vapen. Det är viktigare än någonsin att tänka bortom det militärindustriella komplexets logik. Samarbete, deltagande och civilkurage är en bra grund att bygga de demokratiska och rättssäkra samhällena på, inte rädsla.

I förra veckan hade jag förmånen att ha Jamila Raqib från Albert Einstein Institution i Boston som gäst. Dess grundare, Gene Sharp, är en av världens främsta freds- och konfliktforskare som 2012 belönades med Right Livelihood-priset för sitt mångåriga arbete med att forska om och sprida kunskap om icke-våldsmetoder. Hans böcker med konkreta åtgärder om icke-våldshandlingar för demokratisk förändring har översatts till många språk och haft stor betydelse. Det är levande kunskap som kompletteras kontinuerligt, och det handlar om olika slags civil olydnad, allt från bojkotter, strejker, manifestationer, till symbolhandlingar av olika slag. Sådana icke-våldsmetoder tillämpas och har tillämpats - ofta framgångsrikt - jorden över och ofta utan att uppmärksammas av medierna.

De amerikanska forskarna Erica Chenoweth och Maria Stephan har jämfört utfallet av över 300 kampanjer mot auktoritära regimer mellan 1900 och 2006. Resultatet, som de redovisar bland annat i boken *Why Civil Resistance Works*, visar att icke-våld har gett bäst resultat, i storleksordningen dubbelt så effektivt som våld. Med all respekt för svårigheten att bedöma vad som är framgång är detta ändå värt att ta på största allvar. Gemensamt för de framgångsrika kampanjerna är att de lyckats engagera långt fler och olika människor än våldsamma uppror, att de i högre grad varit planerade och välorganiserade och att de i högre grad lyckats åstadkomma varaktig förändring även under mycket svåra förhållanden.

Exemplen är många, och jag vill nämna ett: de norska lärarnas agerade under nazistockupationen. Den norska lydregimen försökte tvinga lärarna att gå med i ett förbund, skriva under ett slags trohetsed till regimen och undervisa enligt nazistiska idéer. Men de allra flesta vägrade. Trots allt starkare påtryckningar stod de på sig.

Motståndet hårdnade och 1 000 lärare skickades till koncentrationsläger. Inte heller där gav de efter. Det slutade med att lärarna släpptes fria och Quislings försök att styra om Norges utbildningssystem i nazistisk riktning gick i stöpet - detta tack vare att många vanliga människor agerade samlat, modigt och uthålligt.

Som utrikesministern påpekade tidigare är det också en säkerhetspolitisk uppgift att motverka fattigdom och ojämlikhet eftersom det är en orsak till spänningar och konflikter. Ja, fattigdom och skenande ekonomiska orättvisor är ett särskilt slags våld som är mycket kännbart för de drabbade, både globalt och nationellt. Så förändringar av samhället genom aktiva icke-våldsinsatser är relevant och god säkerhetspolitik även i demokratiska länder som Sverige. Det kan handla om fördelningspolitik som syftar till att minska klyftor, det kan handla om att ta krafttag mot skatteflykt och skattefusk som dränerar den gemensamma välfärden och mycket mer.

Herr talman! Sverige bör satsa mycket mer på att aktivt stödja fredlig konfliktlösning och förebyggande av konflikter, inte bara för att det är moraliskt rätt, utan för att icke-våld ofta är mer effektivt än militära insatser. Vi bör därför stärka de institutioner som redan finns, när det gäller både forskning och tillämpning av den. Därtill bör vi bygga upp nya institutioner. Så stärker vi Sverige som humanitär stormakt, inte genom militära avtal med och vapenexport till diktaturer som Saudiarabien.

Herr talman! Ord - talade, skrivna eller kanske rentav twittrade - kan vara skarpa vapen som kan skapa och förvärra motsättningar.

Sverige hör tyvärr till dem som under tidigare regeringar drivit en hårt polariserad linje mot Ukraina som genom den förda politiken i praktiken tvingats välja mellan goda relationer med sina västliga eller östliga grannar. Det är viktigt att Sverige och EU framöver strävar

efter att bidra konstruktivt för att vända den farliga och våldsamma utvecklingen i Ukraina. Man bör stödja de demokratiska krafter som arbetar med fredliga metoder för att uppnå ett demokratiskt och välfungerande samhälle där alla grupper som bor i landet inkluderas.

Människorättsorganisationer som Amnesty och Human Right Watch har uppmärksammat brott mot krigets lagar och kränkningar av mänskliga rättigheter som begåtts av båda sidor i kriget i östra Ukraina, såväl av separatister som av Kievtrogna miliser, inklusive högerextrema frikårer som Azov- och Aidarbataljonerna. En konkret sak som Sverige kan göra nu genast för att hjälpa till är att driva på för att alla dessa brott utreds av opartiska instanser, så att alla som begått övergrepp ställs till svars och så att alla de miliser som begår svåra övergrepp mot mänskliga rättigheter upplöses.

Jag hade också tänkt säga några saker om handel, men det hinner jag inte så jag får bryta här.

anf.184 Fredrik Malm (FP):

Herr talman! Jag kan instämma i att icke-våld givetvis är att föredra, om den möjligheten finns.

Jag vill fråga Annika Lillemets hur hon anser att Mosul ska befrias från Islamiska staten genom ickevåldshandlingar, civil olydnad, samarbete och civilkurage.

Jag skulle också vilja ställa en faktafråga till Annika Lillemets om hon på allvar menar att ockupationen av Norge under andra världskriget tog slut till följd av fredlig konfliktlösning, samarbete, civilkurage, icke-våldshandlingar och civil olydnad. Det är inte min bild av hur den nazistiska ockupationen drevs tillbaka till följd av de åtgärderna.

Den tredje frågan gäller givetvis Ukraina. Menar Annika Lillemets på allvar att man kommer att lösa de problem som finns i Donbass, Luhansk och Donetsk genom civil olydnad och icke-våldshandlingar? Är det så ukrainarna ska möta den ockupation och militärmakt som de utsätts för?

anf.185 Annika Lillemets (MP):

Fru talman! Den var många frågor. Jag ska försöka att svara på allihop.

Naturligtvis löser inte icke-våld alla problem, men det är en förbisedd och underskattad metod för att bli av med auktoritära regimer. Även i Syrien i dag förekommer det icke-våldsmotstånd i form av till exempel att man inte öppnar affärer. Men det är svårt att ta reda på exakt vad som händer. Jag har inte sagt att det inte kan krävas vapenmakt i extrema fall, självklart inte.

Jo, det hade stor betydelse i Norge. När folket inte samarbetar, när folket inte lyder regimen blir den omöjlig att uppehålla. Se hur Polen befriades. Man byggde upp en parallell stat med Solidaritet och med allt starkare stöd av människorna. Det finns många exempel genom historien. Även i Ukraina kan det ha stor betydelse att stödja icke-våldsmetoder.

anf.186 Fredrik Malm (FP):

Fru talman! Nu blir jag ännu mer konfunderad. Menar Annika Lillemets att Polen befriades genom icke-våldshandlingar under kriget? Det är inte riktigt min bild, om jag uttrycker mig försiktigt.

I Syrien kan man förstås stänga sin butik. Problemet är att det är Islamiska staten som stänger butiker. Ekonomin dör i de områden där Islamiska staten har tagit över. De har en slavmarknad för yazidiska flickebarn. De skär halsen av kristna, av shiamuslimer, av andra

oliktänkande. Tusentals är nu de människor som fått plikta med sitt liv för att skydda och försvara sina områden.

Det är inte bristen på icke-våldshandlingar som är det stora problemet i Syrien i dag. Problemet i Syrien är att de terrorister som lemlästar människor inte stoppas, för människorna är livrädda, skräckslagna, flyr därifrån. Det gör att om man vill skapa fred är det nödvändigt att bekämpa terroristerna också med militära medel.

anf.187 Annika Lillemets (MP):

Fru talman! Låt mig förtydliga. Jag menade inte Polen under andra

världskriget, utan jag menade Polens frigörande från det kommunistiska styret. Där byggde man upp en fackförening, en parallell stat, institutioner. Man arbetade långsiktigt och uthålligt, och många var engagerade. Då kunde man nå ett bättre resultat och en mer varaktig statsbildning än om man hade agerat spontant och kanske våldsamt. Det är inte jag som påstår det. Det finns forskning på området.

Det här är underskattat. Vi måste vara ödmjuka inför verkligheten. Vi ska inte glömma bort sprängkraften i den civila olydnaden. Se hur man i Indien lyckades frigöra sig med icke-våldsmetoder.

Som jag sa tror jag inte att icke-våld kan lösa alla problem, men jag tror att vi har underskattat det starkt. Vi bör se på det som en konstruktiv kraft.

anf.188 Aron Emilsson (SD):

Fru talman! Vi lever i en värld där många frågor inte stannar vid landgränserna utan kräver samverkan och samarbete över gränserna.

Att utrikespolitiken engagerar har vi sett, inte minst i dag. Sverige har i alla tider haft ett mer eller mindre utvecklat samarbete med andra länder, i en eller annan konstellation. En del av vårt internationella arbete, med kanske godast förutsättningar, ryms i det nordiska samarbetet inom Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet. Banden är täta. Nordens sak är vår.

Året var 1952. Ur en spirande önskan att ge Norden en starkare röst i världen i en tid då den politiska utvecklingen var oförutsägbar bildades Nordiska rådet. Man kunde, trots skillnader i samhällssystem, se att likheterna var större, och tack vare ett folkligt stöd var vägen öppen för ökad samverkan. Tio år senare antogs de så kallade Helsingforsavtalen som förstärkte och fördjupade det nordiska samarbetet.

Sedan dess har samverkan mellan parlamentariker och ministrar i våra länder rullat på och banat väg för gemensamma lösningar på gemensamma utmaningar. Därför konstaterar jag med viss besvikelse att det nordiska samarbetet inte har en starkare position i regeringens utrikesdeklaration i dag. En rad rekommendationer från Nordiska rådet ligger på bordet och en rad viljeinriktningar från det danska ordförandeskapet i ministerrådet har deklarerats men behöver naturligtvis uppmärksammas inte bara i de forumen, utan även av regeringen.

Fru talman! Jag har sedan i höstas förmånen att ingå som ledamot i Nordiska rådets svenska delegation och i Nordiska rådets kultur- och utbildningsutskott. Mitt intryck av det nordiska samarbetet är att det präglas av samförstånd och pragmatism, egenskaper som har betydelse och kan tjäna som förklaringsmodell till att det nordiska samarbetet gett resultat genom åren.

Under sessionen på Åland för några veckor sedan fick självstyrelseområdena Åland, Färöarna och Grönland tjäna som exempel på hur självstyre kombinerat med samarbete kan fungera som fredsprojekt och som inspiration för oroshärdar runt om i världen som behöver lösa upp de låsningar som finns.

Ett annat intryck som slagit mig är den uppenbara skillnaden i bevakning och nyhetsförmedling som råder mellan organ som Nordiska rådet å ena sidan och EU-samarbetet å andra sidan. Det förra får sällan större spridning medialt, men det har fortsatt en stark folklig förankring, vilket framgår när man talar med väljare. Det senare, som alltmer utvecklats till ett överstatligt organ, får desto större bevakning och betydelse, men möter också allt större folklig kritik.

Det finns goda grunder för att regeringen genom ansvariga ministrar i ministerrådet, riksdagen genom delegationen i Nordiska rådet och så kallade NGO:er gemensamt kan verka för att uppmärksamma och utveckla det nordiska samarbetets betydelse. Nordens sak är vår.

Fru talman! Sverigedemokraterna betraktar Sverige som en del av, i fallande ordning, en nordisk, europeisk, västerländsk och global gemenskap. Vi menar att få internationella samarbeten har så stor potential och så goda grunder att fördjupas och förstärkas som det nordiska samarbetet. Vår gemensamma historia går långt tillbaka och, det ska villigt erkännas, har kännetecknats av ömsom fred och ömsom krig, men från varje epok har dragits lärdomar och årsring lagts till årsring. Det nordiska samarbetet står således på ett stabilt fundament.

De nordiska länderna samexisterar på vägen mot en gemensam framtid. Norden är världens tionde största ekonomi och kan i ett än mer utvecklat samarbete bli en stark internationell aktör, inte endast bestå av flera, mindre aktörer. Den nordiska välfärdsmodellen är unik och står stark, men den kan stå ännu starkare genom att ta till vara de förutsättningar och den potential som ryms i att dra lärdom över gränserna. Vi har gemensamma landmassor och gemensamma vatten men också gemensamma kulturyttringar och språklikheter. Nordens sak är vår.

Alla goda ting är tre brukar man säga, och jag skulle i korthet vilja nämna tre områden där samverkan kan fördjupas. Sverigedemokraterna förespråkar ett förstärkt samarbete inom kultur- och utbildningsområdet. Vi menar att den nordiska språkförståelsen kan förbättras, en nordisk kulturkanon införas som en naturlig utveckling av en nordisk litteraturkanon som redan existerar, och ett tätare samarbete kring friluftslivet och den nordiska "brandingen" internationellt.

Vi förespråkar också ett djupare försvars- och säkerhetssamarbete med Finland, vilket vi har motionerat om i riksdagen. Vi gläds åt att våra försvarsministrar under Folk och Försvar i Sälen aviserade en djupare samverkan. Det tror vi är en bättre väg att gå för fred och säkerhet i Östersjöregionen än att backa in i Nato. Alliansfrihet i fred syftandes till neutralitet i krig har tjänat Sverige väl och ska så göra.

I år innehar Island ordförandeskapet för Nordiska rådet och har valt att fokusera på tre områden där Nordens röst i världen är stark. Ett av dem är det internationella samhället. Där är det relevant att stärka samtalen om såväl Arktis, vilket tagits upp tidigare i dag, som Östersjön och vårt övriga närområde.

Jag ser fram emot fortsatt samverkan i Norden, inte minst uppmärksammandet av det nordiska friluftslivsåret som går av stapeln i år. Vi väntar med stort intresse på hur ministerrådet och ansvariga regeringar ska fokusera på det. Det är en lokal resurs som inte kan utlokaliseras internationellt men som stärker vår gemensamma sysselsättning och turism.

anf.189 Phia Andersson (S):

Fru talman! Jag begärde ordet för att säga att jag definitivt inte delar den uppfattning som framfördes, att den nuvarande regeringen inte prioriterar de nordiska frågorna. Tvärtom har samarbetsministern varit oerhört aktiv och lyft fram de nordiska frågorna. Hon har också besökt Nordiska rådets delegation och framfört att hon vill ha en öppen dialog med oss. Även statsministrarna i de nordiska länderna samarbetar. Ministerrådet har lyft upp olika frågor. Nordiska rådet är ett aktivt råd, vilket märktes inte minst under sessionen i Stockholm i höstas. Jag måste säga att jag inte delar den uppfattning som framfördes.

anf.190 Aron Emilsson (SD):

Fru talman! Men då tror jag att vi är ganska överens. Jag sa nog aldrig att Nordiska rådet inte är aktivt eller att våra ansvariga ministrar inte gör någonting för att fördjupa, förstärka och bredda det nordiska samarbetet - snarare tvärtom. Jag tänkte redan tidigare i dag på att vår ansvariga minister för Nordenfrågor ofta är en flitig besökare under våra delegationsmöten, och det är väldigt positivt. Det tror jag att vi alla är överens om.

Det jag reagerade på var att det nordiska har en osynlig roll i utrikesdeklarationen, som kom tidigare i dag. Där finns väldigt lite av substans kring det nordiska samarbetet och den nordiska samverkan. Jag kan tycka att det är problematiskt, när vi har en minister som är ansvarig för nordiska frågor som är intresserad och beredd att fördjupa, förstärka och utveckla det nordiska samarbetet.
Jag tror att vi egentligen är ganska överens där.

anf.191 Phia Andersson (S):

Fru talman! Jag är helt övertygad om att hela regeringen står bakom detta. De beslut som tas i regeringen tas kollektivt. De nordiska frågorna är prioriterade - betydligt mer prioriterade än vad de var förra mandatperioden. Jag ser en klar förbättring med nuvarande regering.

Jag tror att Aron Emilsson tillsammans med mig kan vara lugn för att dessa frågor kommer att lyftas upp. Jag hoppas att vi båda två kommer att medverka till att hålla dem uppe på dagordningen.

anf.192 Aron Emilsson (SD):

Fru talman! Det låter ju strålande. Som sagt hoppas vi då att det nordiska samarbetet kan få en stark roll i regeringens arbete och att det ska uppmärksammas vidare, när det nu lever en lite mer undangömd tillvaro i utrikesdeklarationen.

Jag tror också, precis som Phia Andersson, att om ansvarig Nordenminister menar allvar har vi ett fördjupat nordiskt samarbete att se fram emot.

anf.193 Fredrik Malm (FP):

Fru talman! Det är givetvis jätteviktigt att vi fördjupar det nordiska samarbetet. Det har vi gjort under många år. Det är oerhört viktigt. Vi har stora fördelar att vinna av detta.

Det är bara det att hela den nordiska modell vi har är inkompatibel med Sverigedemokraternas syn på assimilering. Det nordiska samarbete som Sverigedemokraterna argumenterar för, gäller det också samerna? Vilken plats har de i ert nordiska samarbete? Vilken plats har de svenskspråkiga i Finland i ert nordiska samarbete? Vilken plats har romerna i Sverigedemokraternas nordiska samarbete?

Sverigedemokraterna har en historia - det är välkänt. Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet är de två partier i Sveriges

riksdag som har sina rötter i de rörelser som har ockuperat Norden och nordiska länder genom åren.

anf.194 Aron Emilsson (SD):

Fru talman! Jag kan lugna Fredrik Malm med att vi ser positivt på samerna, den samiska kulturen och den samiska identiteten inom Sápmi och över våra länders gränser inom Norden. Vi har inte minst under de senaste sessionerna i kultur- och utbildningsutskottet i Nordiska rådet haft en väldigt god samverkan över både parti- och landgränser kring hur vi kan stärka samisk kultur och samisk identitet under förfrågningar från representanter för Sápmi, Sametinget och andra institutioner.

Vi värnar de nationella minoriteterna. Vi har också varit tydliga med att de inte ska omfattas av de assimileringskrav som Fredrik Malm anför.

anf.195 Fredrik Malm (FP):

Fru talman! Det är i så fall glädjande att just samerna inte behöver assimileras utan bara iranierna, kurderna, chilenarna och de andra.

Ni har dock inte svarat om synen på svenska språkets ställning i Finland. Det är ju högst väsentligt. Den idé Sverigedemokraterna har om assimilering, gäller den också i Finland och de svenskspråkiga i Finland? Ert systerparti i Finland, Sannfinländarna, är ju mycket tydliga med detta. De kallar det svenska språket tvångssvenska.

Det är alltså en synnerligen villkorad nordisk modell som Sverigedemokraterna föreslår.

Det andra, fru talman, är det som man inte tar upp. När man säger "stärk det nordiska samarbetet" vill man ju i andra änden att Sverige ska lämna Europeiska unionen och därmed lämna EU:s inre marknad - och därmed lämna de enorma fördelar det innebär för Sverige att samarbeta den vägen.

Och man säger blankt nej till ett Natomedlemskap. I stället röstar Sverigedemokraterna i Europaparlamentet för Vladimir Putins linje. Man säger nej till ett Natomedlemskap, vilket skulle äventyra säkerheten långsiktigt och vara mycket illa för svensk del.

anf.196 Aron Emilsson (SD):

Fru talman! Det var många frågor på en gång, men jag väljer att besvara de väsentliga.

Ja, vi värnar den nationella suveräniteten, och därför är det i första hand genom samtal, dialog och diskussion med finska staten som man ska komma vidare med hur det svenska språkets ställning och status i Finland ska utvecklas. Där har vi också en bra gemensam diskussion inom Nordiska rådet.

Jag vet att även representanter från Sannfinländarna inom Nordiska rådet har lyft fram att det har betydelse och finns en poäng i att värna svenskans ställning i Finland på sikt, även om man nationellt lyfter fram de frågorna på ett annat plan. Men man ser att de verkar i flera forum och driver en helhetslinje.

Det är inte en villkorad nordisk välfärdsstat som vi för fram, utan det är en ganska klassisk syn på välfärdsmodellen där vi snarare vill se ökad forskning kring hur vi kan stärka utvecklingen över de nordiska gränserna.

anf.197 Krister Örnfjäder (S):

Fru talman! Jag vill i denna utrikespolitiska debatt lyfta fram det viktiga arbete som IPU gör. Interparlamentariska unionen, IPU, är en global organisation för självständiga staters parlament. Den grundades 1889, och antalet medlemmar har mer än fördubblats de senaste 30 åren och är för närvarande 166. Motivet till bildandet var och är att arbeta för fred och mellanfolkligt samarbete.

Fru talman! I Sveriges riksdag har vi en mycket aktiv delegation som arbetar för att föra Sveriges talan inom en rad viktiga utvecklingsfrågor. Bland organisationens uppgifter ingår att främja personliga kontakter mellan parlamentsledamöter i alla länder och verka för de parlamentariska institutionernas utveckling.

IPU arbetar också mycket med bistånd. I detta arbete vill jag tacka Sida, som är en bidragsgivare till IPU. Detta samarbete, som båda parter vinner på, ökar möjligheten där arbetet omfattar frågor som representativ demokrati, mänskliga rättigheter och, inte minst, jämställdhet och kvinnors deltagande i politiken. Man värnar också parlamentarikers mänskliga rättigheter och främjar internationell säkerhet och hållbar utveckling. Organisationen har genom åren närmat sig FN. IPU har sedan 2002 observatörsstatus i generalförsamlingen, och samarbetet utvecklas hela tiden.

Fru talman! Under de senaste åren har IPU antagit resolutioner inom en rad områden som jag vill ge exempel på.

Den akuta situationen för flyktingar i Gaza har lyfts fram av svenska IPU-ledamöter. Fattigdom har lett till ökat våld, och många kvinnor och barn är offer. Det har starkt betonats att parlamentariker världen över måste arbeta för att stärka nationella system för att skydda flyktingbarn och bistå nationella myndigheter och internationella organisationer i mottagarländerna, i arbetet med att hjälpa ensamkommande flyktingbarn och deras rätt till utbildning och aktiviteter, och se till att barnen får hjälp att söka efter sina familjer och släktingar.

Andra frågor som IPU arbetat med det senaste året är parlamentens roll i arbetet för en kärnvapenfri värld och en värld motståndskraftig mot risker med utgångspunkt i den demografiska utvecklingen och med miljöpåverkan i åtanke.

Fru talman! Jag vill återigen betona att IPU är ett oerhört viktigt forum. Resolutioner antas där. Parlamentariker världen över åtar sig att ta ansvar för att driva på arbetet inom olika utvecklingsfrågor och se över nationella lagstiftningar och regleringar. Det är då mycket viktigt att frågorna följs upp i de nationella parlamenten, och det är varje parlamentarikers ansvar att leva upp till det.

Fru talman! Eftersom tiden medger det vill jag passa på att informera kammaren om ytterligare frågor som IPU arbetar med.

Under fjolåret antogs en resolution om den humanitära krisen och återuppbyggnaden av fred i Centralafrikanska republiken. IPU har i resolution och debatt uttryckt sin djupa oro över den stora humanitära krisen i Centralafrikanska republiken och det fasansfulla våld som drabbar civila och då särskilt barn, äldre och kvinnor.

En annan resolution antogs om ebolakrisen. Där uttalade vi oss om behovet av ekonomiskt stöd och personell medverkan för att motverka utbrottet. Uttalandet har bemötts positivt av den svenska regeringen, och vår delegation hade så sent som i förrgår information och diskussion med representanter från Världshälsoorganisationen som en uppföljning av vår resolution.

Fru talman! Ett exempel på nordiskt samarbete är när vi tillsammans med de övriga nordiska parlamenten år 2013 fick igenom ett gemensamt förslag om ett så kallat brådskande ärende mot innehav, utveckling, produktion och användning av kemiska vapen.

Fru talman! Under 2015 kommer IPU och den svenska delegationen att arbeta vidare med en rad angelägna frågor. Cyberkrigföring som ett allvarligt hot mot fred och global säkerhet är ett huvudtema. Vikten av att hitta en balans mellan å ena sidan yttrandefrihet och informationsutbyte och å andra sidan åtgärder som behövs för en säker miljö på internet är ett annat. Ett tredje huvudtema är vikten av säker tillgång till vatten, vatten som en basal mänsklig rättighet och parlamentarikers roll i arbetet för att säkerställa detta runt om i världen.

Dessa frågor får vi anledning att återkomma till i vår debatt gällande IPU:s verksamhet som ska föras i kammaren veckan efter påsk.

anf.198 Fredrik Malm (FP):

Fru talman! Det är givetvis oerhört viktigt att vi har ett gott samarbete mellan parlament runt om i världen, men det finns en aspekt av detta som Krister Örnfjäder inte riktigt tar upp. Han slår sig för bröstet och säger att det är fantastiskt att det nu är så många som 166 parlament som är med i Interparlamentariska unionen.

Låt mig peka på några av dessa parlament, så kan vi fundera på hur pass konstruktiva de är i diskussionerna om parlamentarikerns roll i att exempelvis nedrusta. Saudiarabien är ett av de parlament som är med i detta. Ryssland är ett annat. Syrien är ett tredje. Demokratiska folkrepubliken Korea är ett fjärde, Kuba ett femte, Zimbabwe ett sjätte, Palestina ett sjunde, Iran ett åttonde och Kina ett nionde. Det tycker jag att man kan fundera på som svensk parlamentariker och för Sveriges riksdags del.

Det är klart att vi ska vara med i detta. Vi är med i allt internationellt i stort sett. Men det är viktigt att vi inte ger legitimitet åt politiker som över huvud taget inte är folkvalda. Det kubanska parlamentet är inte ens ett parlament. De har lika många kandidater som platser när de har så kallade val i Kuba.

anf.199 Krister Örnfjäder (S):

Fru talman! Jag måste delvis hålla med om det som Fredrik Malm

säger. Det ser inte likadant ut i hela världen. Men IPU har som sin grundförutsättning sagt att om man har en lagstiftande församling, ett parlament, har man också rätt att vara med.

Var drar man annars gränsen? Det som vi traditionellt betraktar som en demokrati i västerländsk begreppshantering är inte alltid detsamma som i andra delar av världen. Det som är demokrati behöver alltså inte vara totalt demokratiskt.

Låt oss ta Saudiarabien som ett sådant exempel. Vi har en regel som säger att om länder inte har ett deltagande som består av båda könen minskar deras rösträtt. Det innebär att Saudiarabien för det mesta har representanter i sin delegation som är kvinnor.

anf.200 Fredrik Malm (FP):

Fru talman! För min del är det synnerligen egalt huruvida det är en kvinna eller en man som är på ett möte. Det som är väsentligt för min del är om personen är folkvald eller inte.

Bekymret är ju att många, kanske till och med en majoritet, av dem som deltar i IPU:s möten inte är folkvalda. Det betyder att de representerar regimer. Deras syfte som parlamentariker är inte att granska makten, vilket syftet är för en riksdagsledamot här. Deras syfte är att bekräfta makten.

Hur många oppositionspolitiker finns det i Demokratiska folkrepubliken Korea? Har de över huvud taget val? De har ett parlament som är med i IPU och som vi svenska riksdagsledamöter, som är folkvalda och har bedrivit valkampanjer, ska sitta och diskutera nedrustning med. Det är Kim Jong Uns utsända sändebud. Det är människor som inte skulle tveka en sekund att ange sina egna kusiner och skicka dem i finkan. Det är inga demokrater.

Därför är det som sagt viktigt att Sverige är medlem i detta, men det är också viktigt att vi är kritiska. Jag tycker att vi svenska representanter ska vara extra kritiska mot de parlament som inte är folkvalda.

anf.201 Krister Örnfjäder (S):

Fru talman! Nu är det så att vi som är med i IPU, vi är inte noviser på något sätt. Vi vet hur det ser ut i världen. Vi kanske vet det bättre än de flesta eftersom vi har den förutsättningen att vi kan umgås med de här människorna och höra vad de säger. Vi kan ha bilaterala samtal där vi kan vara totalt öppenhjärtiga mot varandra om vad vi tycker om varandra. Det här är alltså inget problem sett utifrån att vi är medlemmar i den här organisationen.

Vi ska vara medvetna om att den här organisationen är en föregångare till att man bildade NF en gång i tiden, det som numera är FN. Det är alltså ingen liten sak som är på gång.

Jag tycker att Fredrik Malm ska bestämma sig för vilket ben han ska stå på. Antingen försöker man jobba inom ramen för en sådan här organisation för att få en bättre situation i världen, eller också tackar man nej. Men då hamnar man i ett helt annat gäng, och det föredrar jag att vi som parlament står utanför.

anf.202 Phia Andersson (S):

Fru talman! Mycket har sagts om det utrikespolitiska läget runt om i världen i den här debatten. Jag tänker flytta blicken till vårt närområde Norden med fokus på Nordiska rådet. Denna miniriksdag har 87 ledamöter från de nordiska länderna som tillsammans vill underlätta vardagen för människor som rör sig mellan våra länder men också tillsammans vara en starkare röst än varje land är var för sig, både i EU-sammanhang och i andra internationella sammanhang som man medverkar i.

En nordisk arbetsmarknad är för många en självklarhet. Bland annat är var femte ungdom mellan 17 och 25 år som arbetar i Oslo svensk. Ett annat exempel är att 27 000 värmlänningar jobbar i Norge. I Öresundsregionen pendlar många mellan Danmark och Sverige.

Villkoren för befolkningen och företagen i Norden bestäms av omfattningen av de gränshinder som finns. Det finns skäl för oss att följa upp arbetet med gränshinder, inte minst för unga människor i Norden eftersom deras rörlighet i samband med studier, jobb och praktikplatser är viktig för att skapa kontakt mellan människor och företag över gränserna i Norden - något som är fundamentet för det nordiska samarbetet i framtiden.

Välfärdsfrågor och människors rättigheter på arbetsmarknaden är också viktiga frågor för Nordiska rådet.

Nordiska rådets behandling av utrikespolitiska frågor har ökat de senaste åren, och internationell politik är nu en viktig del av dagordningen vid rådets sessioner.

Under det svenska ordförandeskapet 2014 anordnades vid sessionen i Stockholm ett toppmöte med de nordiska statsministrarna om det nordiska samarbetet i utveckling. Där lyftes många viktiga frågor som vi alla berörs av.

Ett nytt inslag i sessionen var en aktualitetsdebatt där Thorvald Stoltenberg var gästtalare, som gav en bred belysning av de säkerhetspolitiska utmaningar som finns i vår del av världen.

För ett par veckor sedan, som nämndes tidigare, möttes Nordiska rådet i Mariehamn på Åland. I anslutning till de ordinarie mötena arrangerades en konferens om självstyrelserna i Norden och hur vi lyckats hitta kloka lösningar som kan utgöra en förebild för andra stater och regioner. Vi lever i en tid av förändring, både globalt och regionalt, och det nordiska exemplet kan vara en förebild när det gäller pragmatiska lösningar. Vi har inte patentlösningen, men vi kan bidra med goda exempel.

En av de stora utmaningarna är hur vi kan upprätthålla Arktis som ett säkerhetspolitiskt lågspänningsområde. Även om Ukraina geografiskt ligger långt söderut får utvecklingen där naturligtvis också återverkningar här. Rysslands agerande i Ukraina har allvarligt rubbat det tillitsfulla samarbete som utvecklats, ett samarbete som har sina rötter före det kalla kriget och som bottnar i insikten om behovet av samarbete vad gäller både forskning och samhällsutveckling.

I Nordiska rådet har vi under en lång följd av år utvecklat formerna för att samarbeta med ryska parlamentariker om frågor som är av gemensamt intresse. Men utvecklingen i fjol förändrade förutsättningarna på ett dramatiskt sätt, vilket ledde till att vi i början av året ställde in, eller senarelade, en stor del av de gemensamma aktiviteter som var planerade.

Frågan var också aktuell vid temasessionen i Akureyri i april 2014, när vi som ett nytt inslag anordnade en aktuell debatt om Ukraina och Ryssland. Vid vårt möte i september i fjol hade vi i presidiet en fördjupad diskussion om samarbetet och landade i slutsatsen att det trots allt är bäst att fortsätta en dialog på parlamentarikernivå. Mot den bakgrunden beslöt vi att inbjuda ryska parlamentariker till Nordiska rådets session här i Stockholm. En sådan genomfördes också. Och i år planerade vi att genomföra de senarelagda aktiviteterna, under förutsättning att situationen inte blir ännu mer tillspetsad.

Vi är inte naiva, och vi kommer inte att hålla inne med kritiken, men vi vill inte stänga dörren för dialog. Vi vill också fortsätta bidra till att behålla de pragmatiska lösningar som hittills funnits i vårt samarbete. Inte minst har det präglat det arktiska samarbetet.

Som rapportör för Västnorden, som består av Grönland, Island och Färöarna, kan jag inte undgå att nämna Arktis. Alla de nordiska länderna är en del av Arktis, oavsett om vi tillhör de arktiska kuststaterna eller inte. Alla nordiska länder står inför samma möjligheter och utmaningar i fråga om att balansera behovet av att skydda den känsliga arktiska miljön och samtidigt utveckla regionen.

Vi måste ta ett stort gemensamt ansvar för att säkerställa och skydda den sårbara miljön och de människor som bor i området, så att de inte blir lidande av den utveckling som sker. För detta behövs det visioner om hur vi vill att framtiden ska se ut. Här har vi alla ett gemensamt ansvar.

anf.203 Fredrik Malm (FP):

Fru talman! Vi har i Sverige producerat en enda krigsfilm, tror jag. Den heter *Repmånad*, med Janne "Loffe" Carlsson. Om vi tänker i det perspektivet förstår vi att vi har lite svårt i Sverige att sätta oss in i hur situationen kan vara i konfliktområden och krig. Vi har levt i fred väldigt länge.

Fru talman! Det har varit ett sönderfall under en tioårsperiod i Mellanösternregionen, i Irak, i Syrien och på andra håll. Krigen har brutaliserats. De har förråats. De har slagit in på en trend, en nedåtgående spiral, som är så oerhört blodig att det inte längre finns några krigets regler.

I det sönderfall, det krig och det oerhört omfattande våld som vi har sett från statsmakter, militärapparater, miliser, dödspatruller och annat har det utvecklats en tendens inom det sunnitiska arabiska motståndet i Syrien som nu har perverterats i det vi kallar Islamiska staten och Daesh.

Vi måste förstå, fru talman, att den enorma härdsmälta som Syrien och Irak nu är innebär att vi kommer att tvingas bevittna de här konflikterna i årtionden framöver. Och det är enorma flyktingtragedier. Nu är 3,8 miljoner människor från Syrien registrerade flyktingar i grannländerna. Säkert är det ännu fler som är interna flyktingar inom Syrien.

För att kunna få ett slut på den här konflikten måste vi, tror jag, fru talman, komma till en ganska krass slutsats. Det innebär att Daesh måste besegras i Mosul och i ar-Raqqa. Det är de två strong holds som detta så kallade kalifat, lett av Abu Bakr al-Baghdadi, har. För att de assyrier, syrianer, kaldéer, yazidikurder, turkmener, araber, kurder och andra olika folkgrupper i regionen som har tvingats fly undan Islamiska statens härjningar ska kunna återvända till sina hem måste det här kalifatet besegras militärt. Det finns ingen annan väg.

Det finns ingen möjlighet att sätta sig ned i förhandlingar med personer som skär halsen av sina belackare och kritiker. Det finns inte en möjlighet att bygga ett politiskt förtroende med personer som inte ens kan gå med på en fångutväxling utan i stället kallblodigt avrättar människor i hundratal längs vägkanten.

För att göra detta har omvärldens strategi varit att man stärker den irakiska armén och kurdiska peshmergastyrkor för att de ska kunna upprätthålla frontlinjen mot Islamiska staten för att kunna skydda civilbefolkningen. Detta har bland annat lett till att staden Kobane i norra Syrien har kunnat befrias, tack vare olika flygattacker.

Nästa steg i detta, fru talman, måste bli att hitta olika typer av samarbeten regionalt som innebär att Islamiska staten kan börja pressas tillbaka på allvar, så att Mosul kan befrias, så att de kristna assyrier och alla andra människor som har flytt från Mosul och från Nineveslätten öster därom har en möjlighet att återvända till sina hem och så att de flickebarn som är bortrövade av Islamiska staten och i dag är sexslavar åt de här gudskrigarna, som kanske kommer från våra städer, kan befrias, få den psykologiska hjälp som de sannolikt kommer att behöva under en mycket lång tid och återförenas med sina föräldrar.

Avslutningsvis, fru talman, tror jag att det som symboliskt är viktigast av allt just nu är att staden Kobane byggs upp igen och inte fortsätter att vara en ruin.

anf.204 Pyry Niemi (S):

Fru talman! Det känns angeläget att ställa sig framför de just nu något färre, men likväl viktiga, deltagarna i den bra och innehållsrika utrikespolitiska debatten, som har pågått under hela dagen. Det känns hedersamt att den feministiska samarbetsregeringen i dag har lagt fram sin utrikespolitiska doktrin och visat på att det finns en skillnad mellan det som har varit och det som komma skall.

Jag tänkte dra en lans för EU, fru talman. Jag är ju invandrare, som mitt namn kanske kan påminna människor om. Jag är också barn till ett krigsbarn, till och med två krigsbarn. För mig är EU grunden för det som jag verkligen uppskattar väldigt mycket, nämligen den fria rörligheten och solidariteten människor emellan.

Känslan som finns inom EU är att det är en fredsorganisation i grunden. Den skapades en gång i tiden via kol- och stålunionen, och med åren har den utvecklats till mycket mer. För mig är EU någonting ännu större. Det handlar om att främja ömsesidig samverkan människor emellan, oavsett kulturell bakgrund, oavsett religion, oavsett tidigare konflikter och oavsett eventuella dispyter.

Man har på det viset kunnat ge en mycket fredligare europeisk kontinent.

För varje steg som EU tar i sin utveckling och utvidgning kan vi också se att de länder som kommer till får ett bättre liv och ett bättre demokratiskt klimat, vilket skapar förutsättningar för dem att också få en ökad tillväxt.

Vi är nu väldigt tacksamma att vi i höstas tog beslutet om ett associeringsavtal med Georgien, Moldavien och Ukraina. Det är ett stort steg även för oss i Sverige. Vi hade Serbien på statsbesök för inte alltför länge sedan. Den ökade samverkan vi har med det landet är också ett steg. Det bor många serber i Sverige, och vi har en historia tillsammans, med många från Serbien eller det forna Jugoslavien. Det var en viktig symbolhandling men också något som ledde till konkreta aktiviteter. Vi stöder också samtalen mellan Serbien och Kosovo så att de på sikt kan skapa ett mycket fredligare samförstånd sinsemellan.

Varför pratar jag just om det här? Det har att göra med att EU i sig är en fredsorganisation. Vi socialdemokrater och samarbetsregeringen känner en styrka i detta, och därför är det också en garant för att det för varje land som tillkommer i EU-familjen finns en betydligt större möjlighet att vi får en fredligare stund runt omkring i Europa.

Därför är det också lika angeläget att Ukraina vid ett givet tillfälle i en framtid, när freden åter råder och det finns möjligheter för dem att kunna skapa en bra demokratiutveckling i landet, också får ett fortsatt stöd av EU så att vi på sikt kan få med Ukraina i EU-familjen.

På samma sätt vill vi ha med Serbien och Bosnien och Hercegovina. Att kunna ha dem som ytterligare länder i det här demokratiprojektet är något som vi i samarbetsregeringen men också vi socialdemokrater har kämpat för under decennier.

Det här är viktigt för oss. Vi har aldrig någonsin vikit när det gäller den europeiska tanken, och vi kan med lugn och ro konstatera att ända sedan vi kom med i EU 1994 har det gått framåt inom EU. Vi har ett större fredssträvande, bortsett från den konflikt som dessvärre har uppstått i Ukraina. Men vi kan också se bortom horisonten att det kommer att bli bättre.

anf.205 Margareta Cederfelt (M):

Fru talman! Jag kommer precis från EU-nämnden där det har varit

överläggning med statsministern inför Europeiska rådet, och då är det väldigt svårt att tala om någonting annat än Ukraina.

När det ukrainska folket uttryckte sin vilja att gå med i EU och satte press på den dåvarande presidenten Janukovytj, som faktiskt hade gått till val på att lova att Ukraina skulle närma sig EU, började oroligheterna. Det var då det blev en konflikt med Ryssland.

Det har nu gått lite mer än ett år med konflikter och en upptrappning av stridigheterna. Jag måste säga att det är väldigt bra att de 28 EU-länderna står enade och gemensamt för att försvara Ukraina.

Jag vill också här lyfta upp att under den tidigare alliansregeringen gav dåvarande utrikesministern Carl Bildt i sin utrikesdeklaration uttryck för sin fruktan att de stridigheter vi såg i Ukraina skulle leda till mer av lidande och våld. Tyvärr kan jag bara konstatera att Carl Bildt hade rätt i sina farhågor.

EU har arbetat och fortsätter att arbeta för att stödja Ukraina och också andra tidigare delstater i den gamla Sovjetunionen genom det östliga partnerskapet. Det är någonting som är positivt och syftar framåt. Att stärka ekonomin och de mänskliga rättigheterna är ett arbete som måste fortsätta.

Jag vill också i det här sammanhanget lyfta upp ett annat perspektiv av konflikten i Ukraina, fru talman. Det handlar om att det är väldigt enkelt att fokusera på de länder där det råder krig och öppna konflikter mot de mänskliga rättigheterna. Men det finns också andra länder där det är tyst och som det inte talas så mycket om, men där det råder negativa och besvärliga omständigheter.

Jag tänker här till exempel på ett av OSSE:s 57 medlemsländer, nämligen Tadjikistan. Tadjikistan nämner jag därför att landet går till val den 1 mars. Det är ett val där OSSE kommer att vara med och observera. Tadjikistan är ett land som har problem med bristande demokrati, inskränkta mänskliga rättigheter och sin ekonomi. Det är ett av de fattigaste länderna i regionen, där en stor andel av medborgarna befinner sig i andra länder, däribland Ryssland, för att tjäna sitt uppehälle.

Det är väldigt enkelt att vi i västvärlden endast fokuserar på till exempel konflikterna i Ukraina och Syrien och glömmer bort situationen i andra länder som det är tyst om men där det råder besvärliga omständigheter. Därför nämnde jag Tadjikistan här, och det är därför jag säger att det internationella samarbetet måste fortsätta och att vi också måste arbeta för en utveckling i länderna som vi inte talar så mycket om.

anf.206 Désirée Pethrus (KD):

Fru talman! Jag tänker ta upp några saker som jag saknade i den

utrikespolitiska deklarationen. Det ena är den stora konflikten som fortfarande pågår i Demokratiska republiken Kongo och det oerhört traumatiska och tragiska våldet och det sexuella våldet mot kvinnor som sker där. Det är ungefär 5 miljoner människor som har dött i Kongo, och det talas ibland om upp till 1 miljon kvinnor som har våldtagits. Det är sådana fruktansvärda siffror, så oavsett vilken siffra vi slutar på är det ett oerhört våld som pågår mot kvinnor i Kongo.

Därför saknar jag att man nämner detta. Utrikesministern har ju haft en särskild position inom FN för att jobba emot det sexuella våldet och har besökt Kongo, och därför är jag väldigt besviken på att det inte finns med. Det är ju en konflikt i det kanske största området där det sexuella våldet är mest utbrett och används som ett vapen i krig.

Just Kongo skulle jag därför vilja lyfta upp som en viktig fråga.

Afrika över huvud taget gör stora framsteg på många områden. Man lyfter ofta upp att Afrika gör framsteg ekonomiskt men inte när det gäller mänskliga rättigheter. I EU-nämnden häromveckan beklagade jag mig över att utrikesministern i sina ståndpunkter inför det strategiska möte som skulle ske kring EU och Afrika inte hade med att man skulle lyfta upp mänskliga rättigheter. Jag hoppas verkligen, och skulle vilja betona, att regeringen inte rullar tillbaka betoningen på mänskliga rättigheter och demokrati i utrikespolitiken.

Varför har regeringen tagit bort det biståndspolitiska målet som vi lade till om att man inte bara ska bekämpa fattigdom utan också förtryck? Nu finns här ingenting om förtryck, och därför känner jag att man släpper taget om mänskliga rättigheter och demokrati, vilket är väldigt tråkigt.

I den utrikespolitiska deklarationen omnämns Pekingplattformen, och det är bra. Detta ska diskuteras i New York om några veckor, i mars. Men man nämner inte millenniemålen. Vi vill ju ha in jämställdhetsmålen från Pekingplattformen i de nya millenniemålen, post-2015, men det nämner man ingenting om i den utrikespolitiska deklarationen. Jag hoppas att man inte har glömt bort vikten av millenniemålen.

Avslutningsvis vill jag säga några ord om Kuba. Det står att man ska få till stånd bättre bilaterala kontakter med Kuba. Vi har 50 år av kommunistiskt styre på Kuba, och många lever under ett ständigt förtryck. Bara för några månader sedan greps ett trettiotal fredliga demonstranter, de som kallas Damer i vitt och som talar om mänskliga rättigheter och regelbundet demonstrerar för yttrandefrihet, pressfrihet och organisationsfrihet.

När regeringen talar om bilaterala relationer blir det lite otydligt i den här deklarationen. Ligger regeringens och Sveriges tidigare linje fast gentemot Kuba till stöd för mänskliga rättigheter?

Jag beklagar om det skulle vara så att man nu tar lättare på situationen för mänskliga rättigheter på Kuba och inte ger sitt fulla stöd för de aktivister som försöker att skapa ett nytt Kuba med stöd för pressfrihet och yttrandefrihet och olika friheter som vi tar som självklara här i Sverige.

anf.207 Olle Thorell (S):

Fru talman! Vi är en liten skara kvar, och jag får ta på mig att vara regeringen. Det gör jag med glädje.

Désirée Pethrus, Kristdemokraterna och åhörarna till den här debatten behöver inte oroa sig för att Sveriges engagemang för mänskliga rättigheter, kampen mot förtryck, kampen för kvinnors rättigheter, frihet från våld och arbetet mot sexuellt våld i konflikter, inte minst i Kongo, fortsätter att vara högt prioriterade. Sedan tror jag säkert att Désirée Pethrus, som är en erfaren utrikespolitiker, vet att allt man tycker inte får plats i en utrikesdeklaration som ska läsas upp på 20 minuter.

Linjen ligger fast. MR och demokrati fortsätter att vara högt prioriterade av regeringen.

anf.208 Désirée Pethrus (KD):

Fru talman! Jag har full förståelse för att man inte kan få in allt i en utrikespolitisk deklaration. Samtidigt har en utrikesminister stor möjlighet att påverka hur deklarationen ser ut. Utrikesministern har haft en position tidigare i FN där hon jobbade speciellt med frågor om det sexuella våldet. Visst nämns frågan med ett ord, men att inte lyfta

upp hela den stora konflikt som har drabbat så många kvinnor i Demokratiska republiken Kongo förvånar mig. Jag vet att utrikesministern har besökt Kongo och träffat kvinnor där.

Här satt många diplomater uppe på läktaren och lyssnade till vad utrikesministern läste upp, och det hade varit oerhört viktigt om hon hade visat engagemanget. Det gäller över huvud taget Afrikas situation. Biståndet fanns nästan inte omnämnt i den utrikespolitiska deklarationen. Hur ska vi hjälpa kvinnor?

anf.209 Olle Thorell (S):

Fru talman! Jag har respekt för Désirée Pethrus synpunkter, men jag vill påpeka att ett stort skifte har skett i och med regeringsskiftet i utrikespolitiken.

Vår regering är kanske den första regeringen i världen som säger att man ska driva en feministisk utrikespolitik. Det är fråga om feministiska strävanden efter jämlikhet. Jämställdhet mellan män och kvinnor ska genomsyra all utrikespolitik. Det gäller allt från särskilda FN-resolutioner, till exempel 1325, till hur biståndspolitiken utformas, hur handelspolitiken utformas, hur vi ser till att ATT får ett genderperspektiv.

Feminism och jämställdhet är en ledstjärna för regeringen i utrikespolitiken.

anf.210 Désirée Pethrus (KD):

Fru talman! Kristdemokraterna och Alliansen hade tre prioriteringar under den förra regeringen. Det var demokrati och mänskliga rättigheter, jämställdhet samt klimat och miljö. Det lät vi genomsyra all politik.

Jag tycker att i det konkreta arbetet gjorde alliansregeringen oerhört mycket för jämställdhet. Sedan kan man ha en feministisk utrikespolitik, men det viktigaste är ändå vad vi konkret gör.

Jag tror att Olle Thorell känner till vårt SRHR-arbete, att försöka bekämpa mödradödlighet, barnadödlighet och att stärka kvinnornas situation i fråga om sexuellt våld i andra länder. Att kalla sig för en feministisk regering som för en feministisk utrikespolitik kräver inte bara ord utan även handling.

Den utrikespolitiska debatten var härmed avslutad.